Frans Luyckx festő M.D.K.

1604 - 1668

Antwerpenből származó bécsi ind vari festő. 1647 ben IV. Ferdinand archépét festette meg.

Rózsa Gy: Frans Luyckx und György Lelepcsényi. Acta Historiae Artium. 1959 VI. 233, 235.

MDK

Luyckx Franz

Rozsa György /Acta Hist. Art. Acad. Scient Hung. 1959. 233-238/ kimutatta, hogy Szalepcsényi önarcképe és a Pázmányképmás eredeti alkotás, de a Habsburg képmások Luyckx után készült másolatok.

230.o. 2. jegyz.

Arady Kálmán: Szelepcsényi egy ismeretlen munkája. Müv.Ért. 1960.IX.évf.3. sz. 229-230.o.

Lukovszky László

1. Etüdök áprilessa II gouache
2. — " — III. — " —
54x30

II. Országos Akvarell Biennálé
1970. Eger

Magyar huszártiszt.

Luyken Gáspár nemetaltföldi festő és vérmetős munkája, mely Weigel Kristóf „Neue eröffnete Weltgallerie Nürnberg 1703. c. képes könyvben jelent meg. Om I.

részek és a kis Horvátország, Stiria és Krajna szélén, szintén megfogyott, kiélt, elcsigázott föld volt annyi évszázados viszontagság után; de még sem pusztult el annyira, mint a nagy magyar Alföld s a Dunántúlnak és a Száva-Drávaköznek keleti részei. A Jászkúnságnak, Pestnek és Csongrádnak nagy magyar városai valahogy átélték ugyan a hódoltság szomorú korszakát; de a többi vidék, Debreczentől, Egertől, Vácztól délre, úgy szólván a teljes elpusztulás képét mutatta. Csak itt-ott maradt meg a régiből némi magyar lakosság, melyhez, mint láttuk, szerbek, és végre a karloviczi béke ideje táján a nagyobb helyeken egyes kisebb német telepek járultak. Eléggé jellemezzük a helyzetet, ha fölemlítjük, hogy 1715-ben az országos összeírás Pesten csak 188 házat talált, s ugyan ez idő tájt a kalocsai érsekségnek összes jövedelmét 2500 forintra becsülték.

A szegény ország azonban más tekintetben is hátramaradt az európai fejlődés mögött. Míg a magyar nemzet a XVI. és XVII. század folyamában lételéért küzdött, nyugoti Európában nagy változások állottak be. A renaissance hatása alatt megszületett az újabb állameszme és azzal kapcsolatosan, kisebb-nagyobb mértékben, a megfelelő újabb államszervezet. Franciaország járt e tekintetben elől, hol Colbert lángesze már a gazdasági életre is kiterjesztette figyelmét öntudatosan és rendszeresen. A középkor szűnőben volt, vagy már megszűnt Európaszerte; Magyarországon azonban még teljesen uralkodott. Abból kibontakozni, az országot alkotmányos módon az újabb államok keretébe illeszteni, ez volt most a feladat, melyhez Magyarországon nagy tűzzel fogtak hozzá, mert Erdélyben mintegy megcsontosodott a régi alkotmány; legfeljebb a katholicismus hódított tért, és a romjaiból — mint Karlsburg — fölépült Gyula-Fehérvárnak új erőssége mutatta szemmel láthatólag az időknek változását. Olyanforma volt némileg Magyarországon e kor, milyet 1790, 1827 és 1867 után látunk. Felölelte az organisatiónak, reformmunkálatoknak egész sorozatát: közgazdasági, jogi, főleg törvénykezési kérdéseket; s a 29 év (1711—1740), mely alatt III. Károly a magyar trónon ült, a három országgyűlés (1712/15, 1722/23, 1729), melyet alatta tartottak, habár kitűzött czéljainak csak legkisebb részét érte is el, még sem volt meddő az ország, a nemzet életére nézve. Sok intézménynek, melyek úgy szólván napjainkig, 1848-ig fennállottak, ekkor vetették meg alapját, és Magyarország, ha talán lényegileg még nem is, de formákra nézve nagy lépést tőn a nyugoti, modern államok szervezete felé.

Magyar hajdu.

Om I -

Magyarország rendi ország volt és az maradt még ezen túl is majdnem másfél századig. Főpapok, főurak, nemesek és szabad kir. városok képezték a négy „status"-t, a *nemzetet* közjogi értelemben. A szabad királyi városok rende századok folytán alakúlt. Többnyire idegen ajkú, német, tót népök, politikai tekintetben nem sokat nyomott. Volt ugyan szava az országgyűlésen, de szavazatának nem volt sulya, és még később is gyakorlatilag valamennyi kir. város szavazata együtt csak annyit ért, mint egy vármegye szavazata. E városok nem is voltak tulajdonképen független status. Régi felfogás szerint a szent korona tulajdonát képezték, a királyi kamara felügyelete alatt állottak. Belső szervezetük általában véve egyforma volt. Egy tágasabb, rendesen száz emberből álló, választott, önmagát kiegészítő külső nagy tanács választá a tisztikart, közönségesen életfogytig. Törvénykezési tekintetben voltak személynöki és tárnoki városok, és e szerint a városi törvényszéktől polgári ügyekben a feljebbvitel vagy a személynöki, vagy a tárnokmesteri székhez, és a tárnokmesteri széktől az ország legfelsőbb bírói forumáig ment. E felosztásra nézve a Dráva nem képezett határt. Magyar és horvát szabad királyi városok közt e tekintetben nem volt különbség. A legrégibb, legtekintélyesebb városok a tárnokmester alá tartoztak. Buda, Pest, Kassa, Pozsony, Sopron, Zágráb tárnoki városok voltak. Debreczent, Szatmár-Németit és Szegedet 1715-ben vette föl e sorba a törvényhozás, míg a személynöki városok közt Lőcse, Varasd és a bányavárosok voltak nevezetesebbek.

A nemzet igazi ereje a nagy számú nemességben volt, melynek a főurak csak egyik tekintélyesebb, méltóságosabb, de a leglényegesebb jogokra nézve amattól nem különböző osztályát képezték. A vármegyékben, melyekre az ország legnagyobb része föl volt osztva, az ott lakó főpapok, főurak, nemesek közönsége (universitasa) már valóságos önkormányzattal bírt. Kezükben volt az állami kormányzásnak, közigazgatás- és igazságszolgáltatásnak legnagyobb része. A gyakorlat és szükség, meg egy-egy törvény már megállapította szervezetüket, a vármegyei szervezetet; III. Károly kora csak egyöntetűvé tette azt. A megye élén névleg a főispán állott, kinek törvény szerint a megye területén kellett volna lakni, de ez ritkán történt. Főteendője a tisztújítás vezetése volt, melyet most a törvény változatlanúl három-három évre határozott. A megyét tulajdonkép az alispán kormányozta, ő alatta voltak a szolgabírák esküdttársaikkal, a megye kiterjedéséhez és a szükséglethez képest kisebb-nagyobb számmal. A törvény meghatározta, hogy

Luyken, C.

XVIII. sz

magyar divatlejei
repr.

Gáspdivat

II. 132, 133. l.
135, 137, 139, l

ezelőtt még hihetetlennek han
ban egyre sürűbben bukkanak f
töltik el mindazokat, akik ős
kus átalakulását. Egyelőre mi
A pártvezérek sorra hitet te
ponként nagy felvonulásokat k
reakció elleni küzdelem jelsz

Eredményekre is hi
lentősebb eseménye, a földref
elmúlt rendszer bünősei, lapj
lappangó veszedelemre.

És mégis valami sz
el az elméket és a sziveket.
vedett, a múlt rémképei azonb
morosodtunk meg eléggé az ajá
tenünk kell az eddig kivivott
sajtóban két figyelemreméltó

Lůyken, Caspar

hollandi festő rézin

I. Lipót arcképe

Rézin.

l. Repr. 1700 körül

Vayer Lajos ifj.

Magyar uralkodók.

Bp. 1942. 18. l.

30. tabla

Rell Lajos dr. főgimn. tanár

X. 86.

LUYKEN, Casper, rézmetsző
/ 1672-1708/

M.D.K.

I. Lipót arcképe. 1703. repr. / kézzel szinezett rézmetszete.

/ Abraham a Santa Clara: Kayserliche Hoffstadt in Wien. 1703.c. mü lapja/

Cennerné Wilhelmb Gizella: Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 153.l.

Luyken

4 /

MAGYAR MÜVESZET

1925. 436

CASPAR LUYKEN, grafikus

Christoph Weigel nürnbergi mester 17-18 századfordulós viseletsorozata. A négy világrész lakosainak viseletéből válogatta össze.-Tiz magyar lapja a korábbi viseletsorozatok gondolatvilágát tükrözi. Bemutatja a nemesség pompázatos viseletét, a huszárokat és hajdúkat. Hiányzik a polgári és parasztviselet.-Von Abraham a S, Clara...Und von Christoph Weigel in Kupffer gestohen zu Nürnberg.-A lapokat Caspar Luyken metszette. 26.old. 23.jegyz 24. jegyz

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-~~ixgrafikuténike~~ i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi ~~éxtárx~~ életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

CASPAR LUYKEN, grafikus

Christoph Weigel nürnbergi mester 17-18.szazadfordulós viseletsorozata,melyet Abraham a s.Clara hires hitszónok állitott össze,elsősorban a császári családot és az udvartartást kivánta bemutatni.Ezeket a négy világrész lakosainak viseletéből összeállitott válogatás követte.- Von P.Abraham a S.Clara...Und von Christoph Weigel in Kupffer gestochen zu Nürnberg.-A lapokat Caspar Luyken metszette. 26.old. 23.jegyz

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

CASPAR LUYKEN, grafikus

M,D,K.

Luyken, Jan, amszterdami rajzoló és rézkarcoló (1649-1712)

tobbször megörökítette Buda 1686-os visszafoglalását. Szerző 3 műnét ismerteti.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493-1800/

Bp. 1963. 145-146., 250. ~~old~~ és 257. old.
LX. t.

Luyken, Jan

Trajan hídja.

T. 3802.

A hegyes vidék előterét szelő Dunán kőhid vezet át számos bolthajtásos nyilással, a melyen nagyszámú katonaság [illegible], a vizen négy hadi naszád halad lefelé, az innenső parton pedig, a hol bárkát vontatnak lovakkal, Trajan csapatai közelednek a hid felől élökön a fővezérekkel. Felirata

fölül középütt: Brug van den Keyser Trajanus over den Donauw

jobbra: Fol 79.

alól jobbra: Jan. Luyken invenit et fecit.

Rm., mér. a rl. 17 :28.5 cm.

99-92-2.

Körmöczbánya. T. 5846.

A háttérben balra lásjúl a várost, az előtérben pedig a bányászok müködése van szemlélhetővé téve, kik közül jobbra egyet épen a bányába eresztenek le. Felirata:

Goudt en Silver Mynen jn Hongaryen.

fölül jobbra: Fol. 165.
és alól jobbra: Ian Luyken invenit et fec.

Rm., mér. a rl. 16.8: 28.3 cm.

140-95

Luzanski András

ötvös más.

Mestere Hanszlicskó
László Kassán. 4½ évre
szegödött 1717. máj 23 án.

Mihalik József. Kassaváros
ötvösségének története. Bjest.
1900. 325. l.

Pichler Sebestyén

Pest

XVIII. 77.

Lužna Barbála

1665

l.

Csermelyi Sándor

Magyar tudósok

kiáll. lajstr. →

Bp. 1918. 53. l.

O. M. Szam. Muz.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
2719 19 17 szám
Érk.: 917 év máj. hó 4. n.

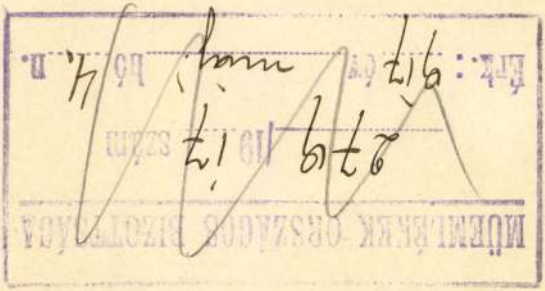

ak,
vé-
g, az-
gy a
sáról
ágot
ide-
m a
öpont-
ttság-

Luzseńszky

l.

Lykanomzromantika

15, l.

Szepesváralja

Luzinszky Joachim képei, 1681

Iványi B. : Szepes vm. multjából
IV. 2. 77

Luzsénszky Pál

mühedvelő festő
faragó XIX. n
vod második fele

Lykakőrös

43. l.

9. század (Jahrhundert).
(Bildnis zweier Kinder).

). 4,5.

s).
7

) 5

s).
) 7,5

Saar, Karl v. (1771—1853).

13. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jelz
Miniatur. 10×8.

Schwager, Richard (1822—1880).

14. NŐI KÉPMÁS (Damenbildnis). Jelzés lent
Miniatur. 13,5×10,5.

Schwager, Richard (1822—1880).

15. NŐI KÉPMÁS (Damenbildnis). Jelzés lent
Miniatur. 10×8.

Teltscher, Josef (1802—1838).

16. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jel
Teltscher.
Miniatur. 9×7,5.

Theer, Adolf (1811—1868).

17. NŐI KÉPMÁS (Damenbildnis). Jelzés le
Theer 1853.
Miniatur. 21×16,5.

Theer, Robert (1808—1863).

18. NŐI KÉPMÁS (Damenbildnis). Jelzés lent
Miniatur. 8,5×7.

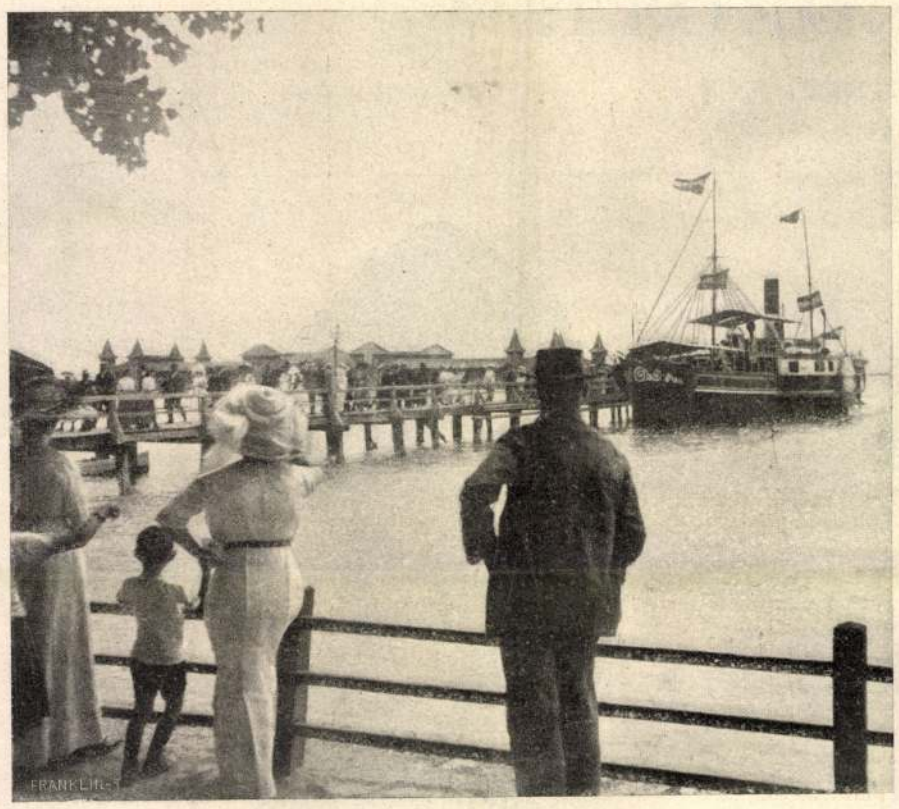

A «BAROSS» HAJÓ ÉRKEZÉSE A BALATONFÜREDI KIKÖTŐBE.

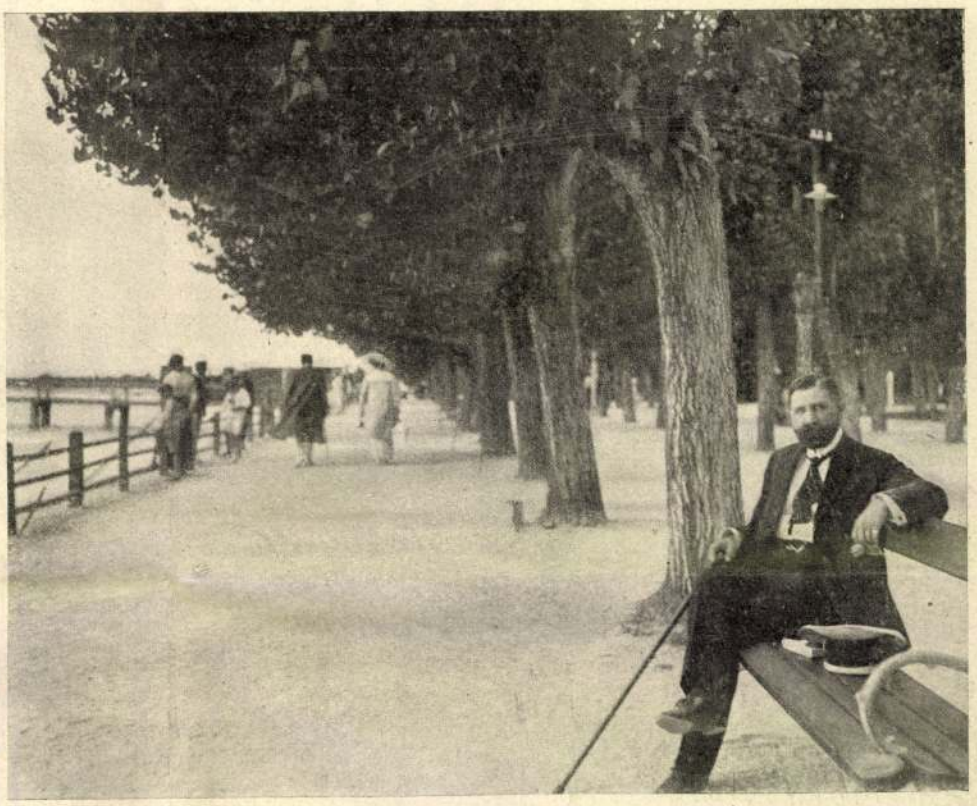

PIHENŐ A BALATONFÜREDI PARTI SÉTÁNYON.

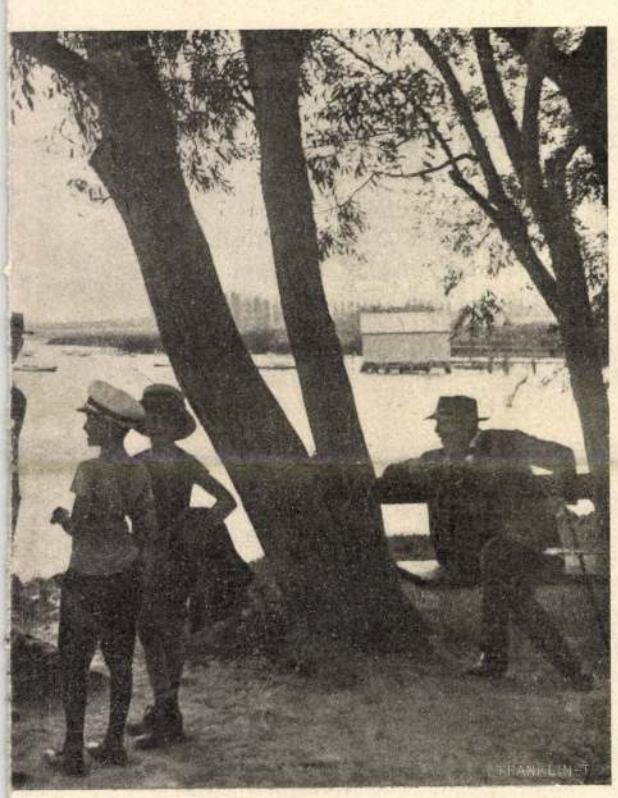

KESZTHELYEN.

HIVJÁK A TIHANYI VISSZHANGOT.

A BALATONFÜREDI FŐFORRÁS.

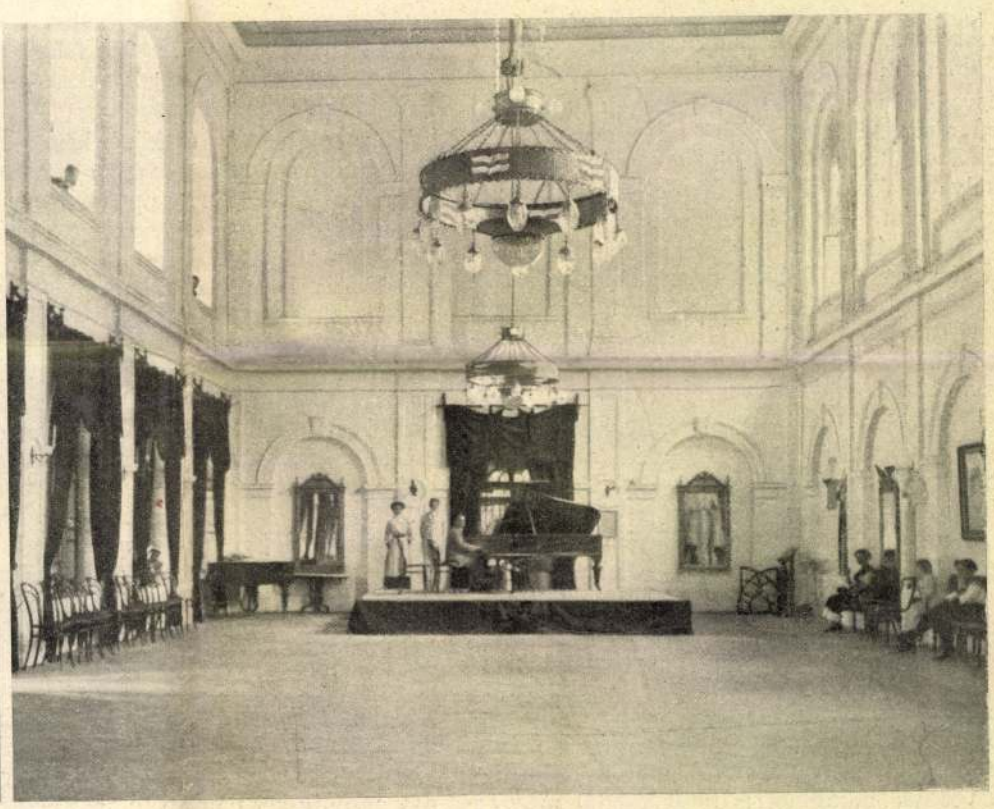

A BALATONFÜREDI GYÓGYTEREM.

AI PARTJÁRÓL. — Jelfy Gyula felvételei.

A PARSZOK KÖZÖTT.

ÁZSIAI UTI NAPLÓMBÓL.

A SZOURAKHANI PARSZ TEMPLOM.

Báró Luzinszky Zsigmond rajzai.

GAEHSZAB ASSAD ZEOTER, A SZOURAKHANI PARSZ TEMPLOM FŐPAPJA.

Több izben huzamosabb ideig tartózkodtam az ázsiai Kaukazusban és Perzsiában, hol alkalmam volt a Parszok, új perzsául Gebrek (kiket tévesen tüzimádóknak is neveznek) származását és szokásait tanulmányozni. Ezen, hajdanában oly hatalmas, misztikus néptörzsről oly keveset irtak, hogy közelebbi ismertetésük bizonyára érdekelni fogja a közönséget.

Perzsiában, ős hazájukban és a Baku közelében fekvő Szourakhaniban élnek közülük mintegy 10,000-ren. Részint földműveléssel, részint kereskedelemmel foglalkozva, tartják fenn magukat és szorgalmuk, takarékosságuk s józan életük által, nemcsak anyagi jólétet, de befolyásos társadalmi pozicziót is biztosítottak maguknak.

Több izben kerestem fel Szourakhaniban főpapjukat Gæzhab Assad zeotert, ki igen szellemes művelt ember s a perzsa és pehlei nyelveken kivül, francziául és oroszul is tökéletesen beszél. Ő volt oly szives engemet a Parszik eredetéről, szokásairól és vallásáról felvilágositani.

Vallásuk igen régi eredetű, egyes kutatók szerint 800, mások szerint azonban 2000 évvel Kr. e. alapitotta prófétájuk Zoroaster.

Zoroaster vagy Zaratrustra maga egy mondaszerű alak. Állitólag Raghában a Kaspitenger partján született, s születése után azonnal mosolygott és beszélt. A diwek (gonosz szellemek) három izben is elrabolták. Először a tengerbe, másodszor egy farkas-verembe, harmadszor a tűzbe dobták, de csodálatos módon mind e helyekről sértetlenül és megerősödve tért vissza kesergő szüleihez. Egész életén keresztül harczban állott a diwekkel, de mindig győzedelmeskedett felettük.

Tiz éves korában már oly sanyargatásoknak vetette magát alá, hogy Ormuzd (a jó Isten) több izben megnyilatkozott előtte. Ezen megnyilatkozások hatása alatt irta a «Zend Avestát», melyben a parszik vallásának dogmái, hymnuszai és törvényei foglaltattak. 25 évig tartott, míg ezen 12,000 tehén bőrére irott művével elkészült.

Zoroaster maga is királyi vérből származott s a perzsa király udvarába kerülvén, vallása tanait először ottan kezdette terjeszteni. Kezdetben kételkedtek benne, de miután a király legkedvesebb elhalt feleségét feltámasztotta halottaiból és különben is több csodát művelt, számos követőre talált s vallása Iránban és egész Perzsiában gyorsan elterjedt.

A Parszik jó istene Omruzd, Arimannal, a gonoszság megtestesülésével állandóan harczban áll — az előbbinek segitő szellemei, a jó gondolat Wohu Mane, a jó szó Ascha Waenista, és a jó tett Spenta Armacti, a parszik szentháromsága, Arimannak pedig a diwek (ördögök).

Ezen küzdelmekből Omruzd fog győztesen kikerülni, s 12,000 esztendő mulva megsemmisitve a mostanit, egy új halhatatlan világot fog teremteni s ebben a Zoroaster nemzetségből születendő Jaostián megváltó fog neki segédkezni.

A Parsziknál főerény a földmivelés és a sok gyermek, legnagyobb bün a hazugság és a lopás. Nagy tiszteletben tartják a háziállatokat, különösen a tehenet, nem való azonban, hogy a tüzet imádják, ők a tüzben és a napban Omruzd jelképét tisztelik s ezért nálok a tüzet eloltani és gyertyát elfujni tilos. Napfölkeltekor és napnyugtakor mindannyian a szabadba rohannak és síppal, dobbal, kürtökkel és énekkel pokoli zajt csapva, üdvözlik, illetve búcsúztatják a napot. A parszok egyszerűségben élnek, azon esetben azonban, ha házasságuk magtalan, a férj felesége beleegyezésével még egy feleséget vehet, köteles azonban az elsőt is megtartani.

Házassági czeremóniájuk kétféle. Ha a férfi egy shohzant (szűzet) vesz el, akkor nagy lakodalmat és dáridót csapnak, ha azonban egy özvegyet (tschagerzant), az egybekelés egészen csendben történik. Ujszülött gyermeküket az anyák két hetes korukban viszik papjukhoz, a ki azt ghozellel (tehén vizelettel) leönti, előbb azonban szájukat gyapottal betömi. Ezen említett különös mosdóviz a vallási czeremóniáknál fontos szerepet játszik, az igazhitű parszi naponkint háromszor tartozik azzal mosakodni, azonkivül tizenkétszer mossa le egész testét tiszta vizzel. Halottaikat nem temetik el, de a templomaik közelében épült lapos tetejű dakuna (torony) tetejére teszik ki, hol a ragadozó madarak, mihamar lerágják csontjaikról a húst, a hullák maradékát pedig a nap és az idő porlasztják el. Templomaik egyszerű, négyszögletes kőépületek, s mindenkor az Ázsiában sűrűen előforduló naphta vagy földgáz források közvetlen közelébe épitvék, minden szögletén egy kéményszerű tornyocskával, melyben az örök tűz ég. Egy templomnak mindig két papja van, a Zootár (főpap) ki az összes egyházi funkcziókat végzi s ünnepek alkalmával a szent «hooma» növény sárga leveleiből álló, valamint a háziállatokból vett véráldozatokat mutatja be és a Rathwischtar (segédlelkész) ki az örök tüzekre felügyel. Ez nem valami könnyű feladat, mert a tüzeket folyton táplálni kell, nehogy valamelyik kialudjék, miáltal a néphit szerint a Parszokra egy nagy veszedelem hárulna. Ez tehát nem is történt emberemlékezet óta egyetlen egyszer sem.

A mint már emlitettem, a Parszok Perzsiának leghatalmasabb nemzete voltak. De midőn a VII. században Kr. u. a mohamedanizmus egész keleten elterjedt s az intoleráns muzulmánok a más felekezetüek legnagyobb részét kegyetlenül lemészárolták, a megmaradt Parszok Indiába menekültek s Bombay környékén telepedtek le, a hol egy új hazát találtak, háboritlanul követhették vallásukat s jelenleg is mintegy 100,000-ren élnek. Bár eredetileg földmüvelő nép voltak, lassanként megváltoztatták foglalkozásukat s mostan legnagyobb részük kereskedő. Szorgalmuk és becsületességük s különösen kereskedelmi érzékük által meggazdagodtak s India társadalmában előkelő polczot foglalnak el. Gyermekeiket nagyrészt Európában neveltetik s már is sok orvos, ügyvéd és mérnök van közöttük, sőt a leányok között is sürün található orvos és tanárnő.

Ujabban két felekezetre oszlottak, egy részük nagyobbára Perzsia Gutserát tartományban, konzervativ maradt, mig a Baku melletti Szourokhani körül lakó és a Bombayban letelepedett Parszok reformáltak s az egészségre is ártalmas czeremóniákat, mint a ghozelt (tehénvizelettel való mozsdást) és halottaik hullájának kitevését már nem tartják s különösen Indiában halottaikat elhamvasztják. A Kaspi-tenger környékén élő Parszoknál, a férfiak igen szőrösek, feltünő nagy orruk van s épen nem mondhatók szépeknek, asszonyaik azonban, kik leplezetlen arczczal járnak, igen csinosak. Az Indiában letelepedett Parszok sokkal szebbek, asszonyaik között igazi szépségeket is találni s férfiaik legnagyobb része európai modorú, elegáns megjelenésü úri ember benyomását teszi. A parsz nyelv a pehlei nyelvnek semita és perzsa szavakkal kevert átirása, az ó-kori pehle nyelvet, azonban melyen Zoroaster a Zend Avestát irta, már papjaik sem beszélik, s alig van közöttük néhány tudós, a ki érti s foglalkozik vele.

Báró Luzinszky Zsigmond.

AZ UTOLSÓ MIKÁDÓ.

VISSZAEMLÉKEZÉS JAPÁN ELHUNYT CSÁSZÁRJÁRA.

IRTA GRÓF VAY PÉTER.

Az utolsó Mikádo szállott sírba a japán császár elhúnytával. Az alkotmány kihirdetésével az egykori korlátlan hatalmat nagyon megszorították. A felelős miniszterium kinevezésével a kis szigetvilág uralkodója sokat veszített nimbuszából. Mert hiszen a nap leszármazottjának, *Jimmu-Tenno*-nak ivadéka, a Mikádo több volt kormányfőnél, egyidejűleg istenként tisztelte népe.

Mindenekelőtt a nép szellemi életének képezte fejét. Alakját misztikus homály fedte. Népe előtt láthatatlan maradt. Palotájának mélyéből sohase lépett a durva hétköznapi világba. A keleti népek régen tudták, hogy mi sem fokozza jobban a tekintélyt, mint a rejtélyes ismeretlenség. Khina császárai, vagy Tibet főlámája az elzárkózott magányokból sokkal mélyebb benyomást gyakorolnak nemzetökre, mintha személyesen lépnének az előtérbe.

A császári legkegyesebb meghivó így annál nagyobb örömet okozott. Ezenkívül felette nagy művészi élvezetet kinált az alkalom a hires császári palotába léphetni, melynek kapui mindenkor zárvák. A rejtélyes otthon csaknem hozzáférhetlen. Köröskörül széles és mély vizes-sánczok zárják körül. Magát az eképen alkotott szigetet kőfalak környezik. A sarkokon magas tornyok emelkednek. Az egyes hidak és kapuk előtt éjjel-nappal katonaság áll őrséget.

A várva-várt nap végre egy téli reggelen megérkezett. A fővárost nehéz fehér hólepel fedte. Szokatlanul hideg volt. Az apró faházak mintha még laposabbak lettek volna a teher alatt. Már kilencz órakor jött értem egy fogat, de az út eltartott csaknem egy rövid órán át. A távolságok a hajdani *Jeddo*-ban nagyon nagyok, azonkívül a rosz utakon és nehéz hóban a lovak alig tudtak czammogni. De kárpótolt bőven a tájkép. Japán talán sohasem festőibb, mint épen hózivatarban. Tudták is ezt jól a hajdani mesterek. A hires *Kano*-iskola legszebb képei épen a téli jelenetek.

Pár perczczel a kitűzött idő előtt érkezem. Így van időm körülnézni. A palota, ha ugyan e név megilleti az épületet, hasonló a kiotóihoz. Terjedelmes, de csak földszintes épület. Tulajdonképen hasonlít egy alföldi *kuriához*, bővitett kiadásban. Így irta azt elő az orthodox nemzeti műépitészet. A belső ellenkezőleg, legalább a fogadótermek európai berendezésűek. Erről jobb nem irni. Drága és fertelmes. Selyem és bársony függönyök, aranyozott székek, asztalok, de minden izlés és stilus nélkül, mert a milyen finom a japán izlés saját hazai tárgyakat illetőleg, épen annyira járatlan idegen területeken.

A szolgálattevő kamarások egy nagy fogadóterembe vezetnek. A berendezés még fényesebb, habár nem is izlésesebb. Szerencsére két pompás régi ellenzőt állitottak fel díszitésül. Mindkettő elsőrangú festmény és a *Kano-Tanjú* ecsetjére vallanak. Azonkívül két fali kárpitot találok, szinte régi japán mű, és külföldön e kézimunka csaknem ismeretlen, mert rendesen kizárólag a császári paloták számára készültek.

Az ajtó nyilik és belép a főudvarmester, *Sanomya* báró. Jóllehet aranynyal himzett fekete frakkot és gyiklesőt visel, kinézése tipikusan nippon. Modora is olyan csiszolt és udvarias, mint a *daimiók* idejében lehetett. Kitünően beszél különben angolul és tanulmányait Londonban végezte. Ő is egyike azoknak, mint *Ito* őrgróf vagy *Okuma* gróf, kik még a régi feudális, világtól teljesen elzárt, titokzatos Japánban születtek, és kik az átalakitás művén személyesen olyan tevékeny részt vettek.

A főszertartásmester jelenti, hogy ő felsége kéret és megadja a jelt az indulásra. A fogadóteremből a magánlakosztályokig több folyosókon haladunk át. A mint közeledünk az uralkodó szobáihoz, annál hidegebb lesz. A császár nem tűri a gőzfütést. Még mindig szenes serpenyőket használ, főtt rizszsel él és a nemzeti kimonót hordja otthonában. A régi japán szokások között nőtt fel, az egykori nemzeti szellemben nevelődött, érthető, hogy azokhoz ragaszkodik.

Végre egy *fushimi* vagy tolható faajtónál a kamarások megállanak, mint mondják, rangjuk nem engedi, hogy tovább mehessenek. A szertartási formák, mint látom, nagyon szigorúak. Sokat átvettek a régi udvartartás szigorú intézményeiből. Még a diplomatákat illetőleg is sok a nehézség és csak a nagyköveteket és követeket fogadta a császár, de a többi tagokat nem.

A főudvarmester egy nagy ellenzőt megkerülve előre siet bejelenteni, aztán az ajtókat feltárják és ott látom a Mikádót teljes valójában előttem. A helyiség olyan szűk, hogy alig van módomban a szokásos három meghajtással közeledni. Barátságosan lép ő maga közelebb, messziről nyújtva elém kezét. Ezen alkalommal tábornoki egyenruhát viselt. Sötétkék dolmány, vörös nadrág a franczia hadsereg mintája után készült, a mi nem a legelőnyösebb viselet, tekintve, hogy a császár felsőteste aránytalanul nehézkes rövid lábaihoz, a mint az egyébként olyan sokszor fordul elő e népnél. Nagyon kegyes figyelem jeléül mellén a Szent István-rend csillaga ragyogott.

MUTSUHITO, AZ ELHÚNYT JAPÁN CSÁSZÁR.

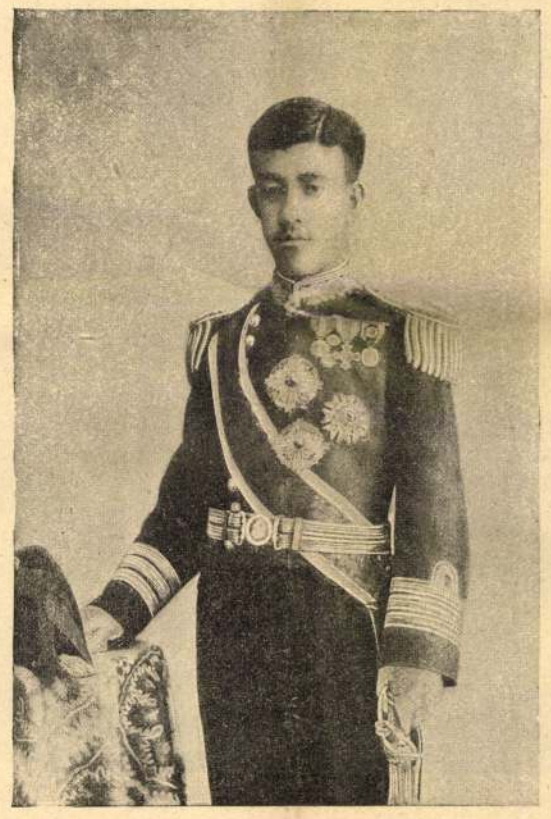

JOSIHITO, AZ ÚJ JAPÁN CSÁSZÁR.

Audiencziák minden csillagzat alatt nagyon hasonlók. A kérdések mindenfelé ugyanazok. Csak ezeken a megszokott formákon át van alkalmunk a gondolatokat olvashatni. A császárt utazásaim látszottak felette érdekelni. Szibérián és Mandsurián át érkeztem volt Japánba, mikor a vasút még nem volt készen. Természetes, hogy azon tájékok viszonyai foglalkoztatták a háború előestéjén. A levegő már tele volt puskaporszaggal, de a harcz kitörését senki se gondolta valószinűnek. Azt, hogy a hatalmas Oroszországot a kis Japán meggyőzhesse, teljesen kizártnak látszott.

Kétségkívül az őszinte érdeklődés sugárzott át egész társalgása folyamán. Mindenből az látszott, hogy a mennyire módjában van, értesülni kiván a világ folyásáról. Ha már személyesen nem is szerezhet tapasztalatokat, legalább hallani óhajtja a mások benyomásait. És ki tudja, nem volt-e reá nézve bizonyos fokig előnyös a teljes elszigetelés, elzárt palotájában kevésbé érezhette mindazon hatalmas rázkódtatásokat, melyeken nemzete átalment uralkodásának hosszú évei alatt.

Mutsuhito, midőn a világot megpillantotta, a felkelő nap szigete mély százados álmát aludta volt. Az országot a feudális *Daimiók* uralták. A kormányzat hatalma pedig a *Sogun* kezében volt összpontosulva. A *Sogunok* voltak az ország valódi uralkodói, míg a Mikádó teljesen elzárva kiotói palotájában, tétlenségre volt utalva és a legszigorúbb elszigeteltség közepett töltötte napjait.

A tizenkilenczedik század második felében bekövetkezett átalakulások váratlanul rázhatták fel ábrándjaiból a kiotói udvart. Belháború és lázadások egymást követték, míg végre a *Sogunok* hatalma teljesen megszünt és a Mikádót léptette a forradalmi párt az országnak ténylegesen élére. A kiotói magányt *Jeddo* palotájával kellett felcserélnie, miniszstereket kinevezni, hadsereget szervezni, külföldi követekkel tárgyalni. Az óriási munka eredményét ismerjük, pár év alatt *Dai-Nippon* nagyhatalommá erősödött.

Hogy mindebből a munkából mennyi személyes része jutott a császárnak, megmondani nehéz lenne, de bizonyos fokig mellékes is. Ha teljesen semleges magatartást tanusitott az egész nemzeti erjedés alatt, az volt mindent esetre a legbölcsebb eljárás és Mutsuhito legnagyobb érdeme, hogy a nehéz napok alatsohasem támasztott még több bonyodalmat és türelemmel várta be az új kialakulásokat. Ha trónját biztosithatta a régi feudális Japán megszüntével az új liberális viszonyok közepett is, elsősorban nyugodt itélőtehetségének és békés természetének kell betudnunk.

Utoljára a hires cseresznyevirág-ünnepen láttam a Mikádót. Együtt volt azon alkalommal az ország szine-java. Megjelentek a hősök, mint *Oyama* marsal és *Togo* admirális. A hires államférfiak, mint Sayonji, Katsura, Suimatsu; még a nagy veterán, Okuma báró se hiányzott. Így együtt láthattam a nemzet szinét-javát a császári család köré csoportosulva. A díszlet még a hajdani vala. A *Hama* kertek virágzó cseresznyelombjai alatt folyt le a ritka ünnepély.

A szinhely a régi volt, a százados liget változatlanul őrizte meg hajdani jellegét, de a társaság maga levetvén az egykori hagyományokat, a prózai jelen fekete mundurját öltötte magára. A szalonkabáttal új viszonyok léptek a régiek helyére, és a mint ottan láttam az egykori Mikádót, a kiotói tündéries udvar egykori bálványát mai miniszterei, tábornokai és a mozgalmas közélet többi nevezetességei közepett — értem, hogy nagy lehet csodálkozása a világ és elsősorban saját népének átváltozása felett.

BALATONKENESE LÁTKÉPE.

A BALATONFÜREDI GYÓGYFÜRDŐ.

ÜDÜLŐ GYERMEKEK A BALATONALMÁDI GYERMEKSZANATÓRIUM FÜRDŐHÁZA ELŐTT.

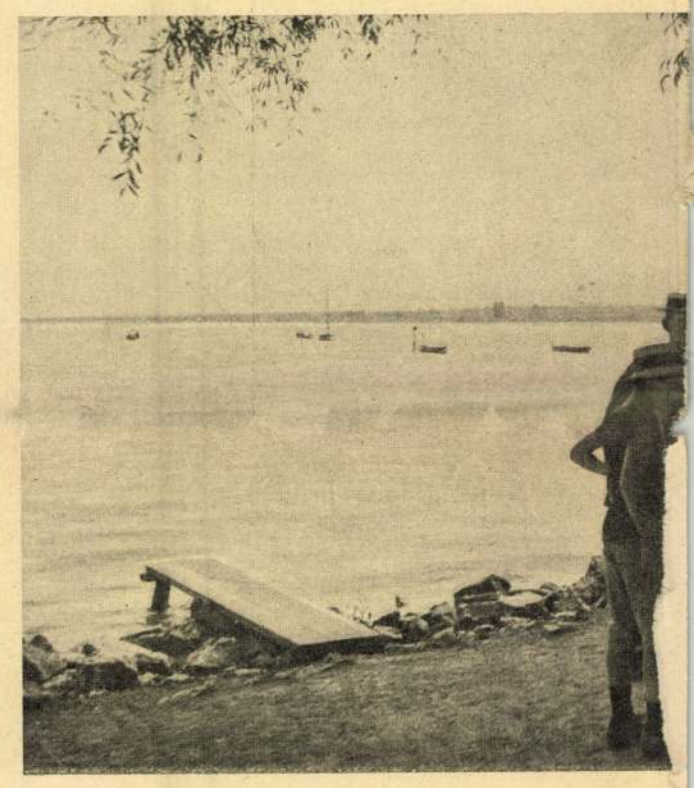

BALATONPARTI RÉSZL

BLAHA LUJZA BALATONFÜREDI «FÉSZEK»-JE.

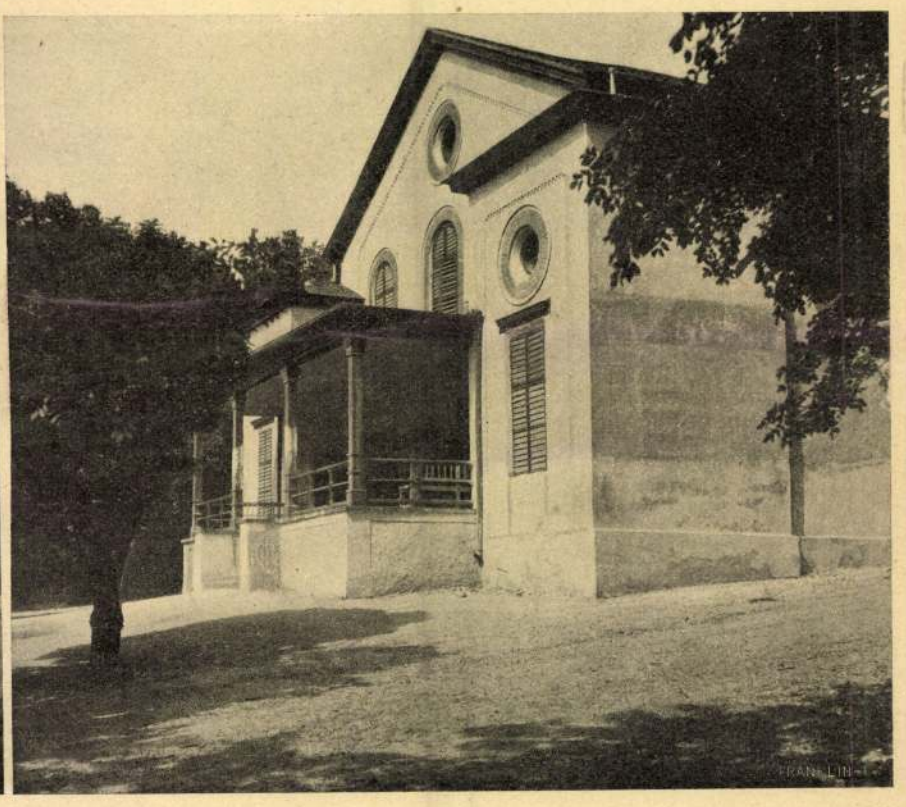

A BALATONFÜREDI KISFALUDY-SZINHÁZ.

A BALATON VESZPRÉMI ÉS ZAL

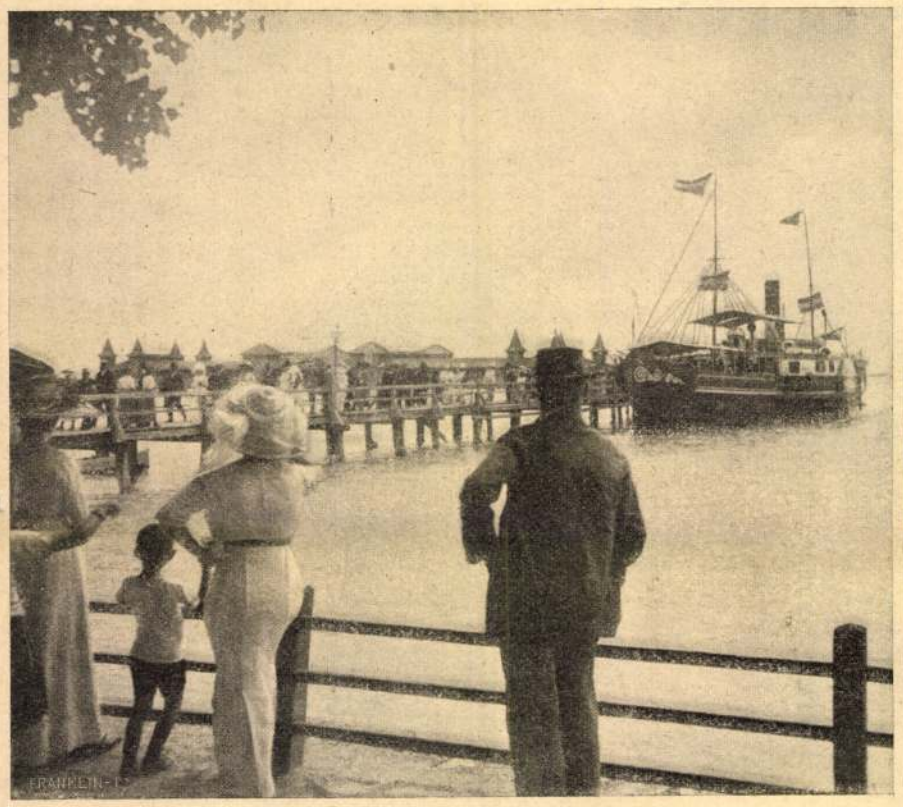

A «BAROSS» HAJÓ ÉRKEZÉSE A BALATONFÜREDI KIKÖTŐBE.

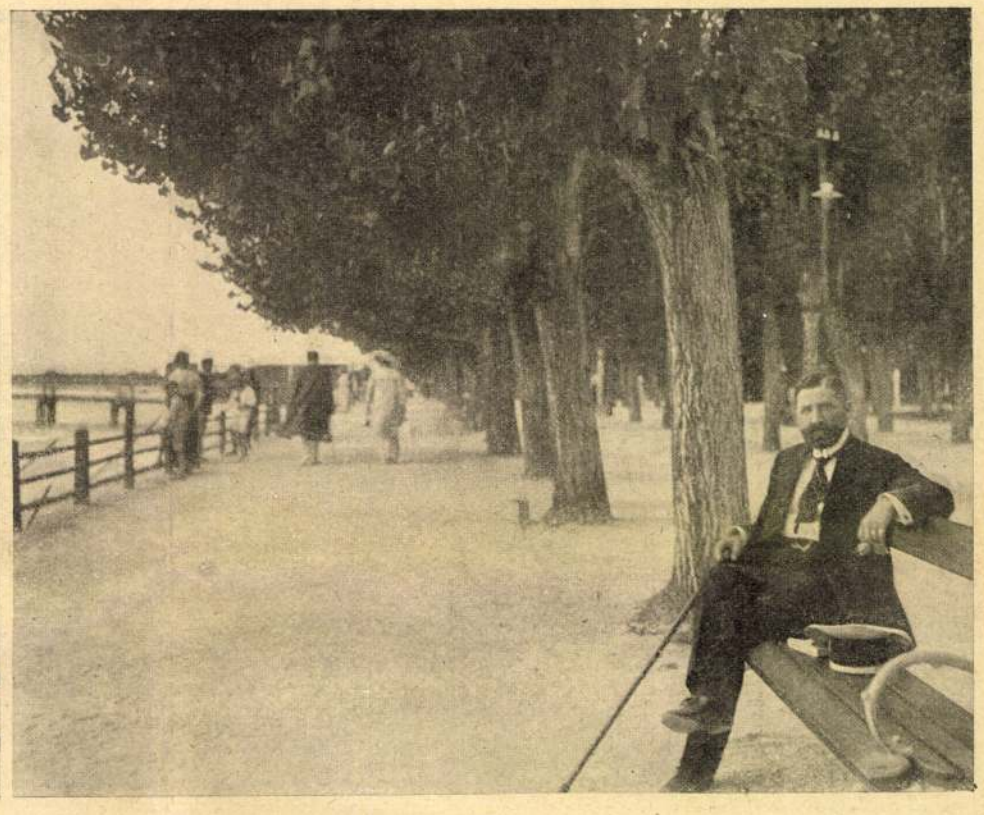

PIHENŐ A BALATONFÜREDI PARTI SÉTÁNYON.

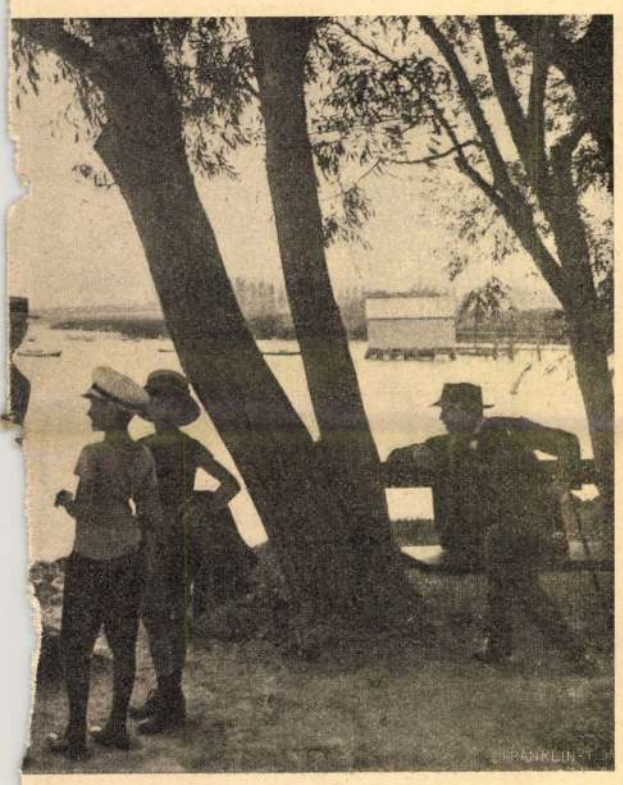

KESZTHELYEN.

HIVJÁK A TIHANYI VISSZHANGOT.

A BALATONFÜREDI FŐFORRÁS.

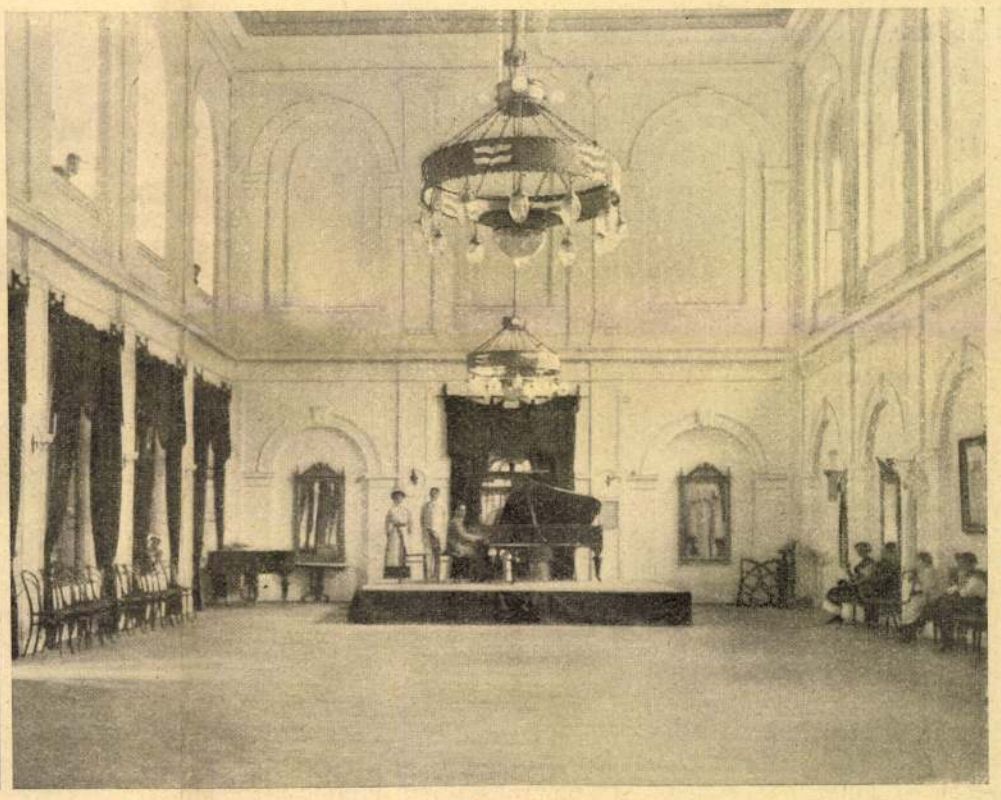

A BALATONFÜREDI GYÓGYTEREM.

AI PARTJÁRÓL. — Jelfy Gyula fölvételei.

A PARSZOK KÖZÖTT.

ÁZSIAI UTI NAPLÓMBÓL.

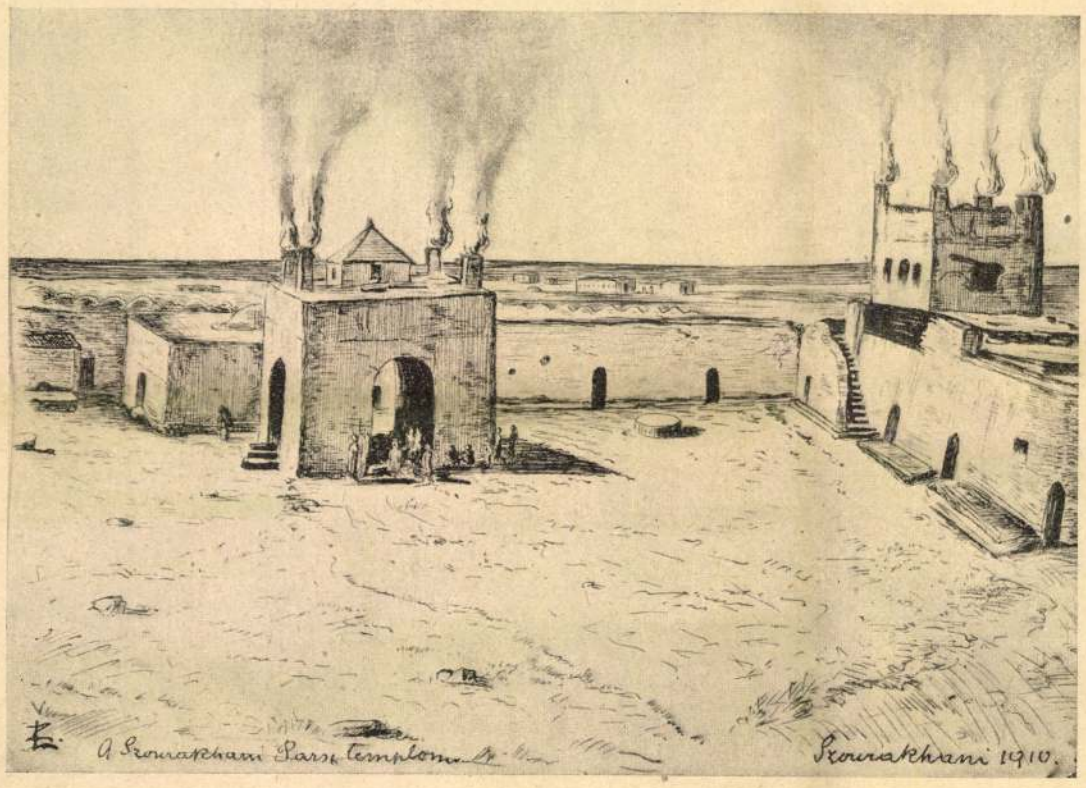

A SZOURAKHANI PARSZ TEMPLOM.

Báró Luzinszky Zsigmond rajzai.

GAEHSZAB ASSAD ZEOTER, A SZOURAKHANI PARSZ TEMPLOM FŐPAPJA.

Több izben huzamosabb ideig tartózkodtam az ázsiai Kaukazusban és Perzsiában, hol alkalmam volt a Parszok, új perzsául Gebrek (kiket tévesen tüzimádóknak is neveznek) származását és szokásait tanulmányozni. Ezen, hajdanában oly hatalmas, misztikus néptörzsről oly keveset irtak, hogy közelebbi ismertetésük bizonyára érdekelni fogja a közönséget.

Perzsiában, ős hazájukban és a Baku közelében fekvő Szourakhaniban élnek közülük mintegy 10,000-ren. Részint földműveléssel, részint kereskedelemmel foglalkozva, tartják fenn magukat és szorgalmuk, takarékosságuk s józan életük által, nemcsak anyagi jólétet, de befolyásos társadalmi pozicziót is biztosítottak maguknak.

Több izben kerestem fel Szourakhaniban főpapjukat Gæzhab Assad zeotert, ki igen szellemes művelt ember s a perzsa és pehlei nyelveken kivül, francziául és oroszul is tökéletesen beszél. Ő volt oly szives engemet a Parszik eredetéről, szokásairól és vallásáról felvilágosítani.

Vallásuk igen régi eredetű, egyes kutatók szerint 800, mások szerint azonban 2000 évvel Kr. e. alapította prófétájuk Zoroaster.

Zoroaster vagy Zaratrustra maga egy mondaszerű alak. Állitólag Raghában a Kaspitenger partján született, s születése után azonnal mosolygott és beszélt. A diwek (gonosz szellemek) három izben is elrabolták. Először a tengerbe, másodszor egy farkas-verembe, harmadszor a tűzbe dobták, de csodálatos módon mind e helyekről sértetlenül és megerősödve tért vissza kesergő szüleihez. Egész életén keresztül harczban állott a diwekkel, de mindig győzedelmeskedett felettük.

Tiz éves korában már oly sanyargatásoknak vetette magát alá, hogy Ormuzd (a jó Isten) több izben megnyilatkozott előtte. Ezen megnyilatkozások hatása alatt irta a «Zend Avestát», melyben a parszik vallásának dogmái, hymnuszai és törvényei foglaltattak. 25 évig tartott, míg ezen 12,000 tehén bőrére irott művével elkészült.

Zoroaster maga is királyi vérből származott s a perzsa király udvarába kerülvén, vallása tanait először ottan kezdette terjeszteni. Kezdetben kételkedtek benne, de miután a király legkedvesebb elhalt feleségét feltámasztotta halottaiból és különben is több csodát művelt, számos követőre talált s vallása Iránban és egész Perzsiában gyorsan elterjedt.

A Parszik jó istene Omruzd, Arimannal, a gonoszság megtestesülésével állandóan harczban áll — az előbbinek segitő szellemei, a jó gondolat Wohu Mane, a jó szó Ascha Waenista, és a jó tett Spenta Armacti, a parszik szentháromsága, Arimannak pedig a diwek (ördögök).

Ezen küzdelmekből Omruzd fog győztesen kikerülni, s 12,000 esztendő mulva megsemmisitve a mostanit, egy új halhatatlan világot fog teremteni s ebben a Zoroaster nemzetségből születendő Jaostián megváltó fog neki segédkezni.

A Parsziknál főerény a földmívelés és a sok gyermek, legnagyobb bűn a hazugság és a lopás. Nagy tiszteletben tartják a háziállatokat, különösen a tehenet, nem való azonban, hogy a tüzet imádják, ők a tűzben és a napban Omruzd jelképét tisztelik s ezért nálok a tüzet eloltani és gyertyát elfujni tilos. Napfölkeltekor és napnyugtakor mindannyian a szabadba rohannak és sippal, dobbal, kürtökkel és énekkel pokoli zajt csapva, üdvözlik, illetve búcsúztatják a napot. A parszok egyszerűségben élnek, azon esetben azonban, ha házasságuk magtalan, a férj felesége beleegyezésével még egy feleséget vehet, köteles azonban az elsőt is megtartani.

Házassági czeremóniájuk kétféle. Ha a férfi egy shohzant (szűzet) vesz el, akkor nagy lakodalmat és dáridót csapnak, ha azonban egy özvegyet (tschagerzant), az egybekelés egészen csendben történik. Ujszülött gyermeküket az anyák két hetes korukban viszik papjukhoz, a ki azt ghozellel (tehén vizelettel) leönti, előbb azonban szájukat gyapottal betömi. Ezen említett különös mosdóviz a vallási czeremóniáknál fontos szerepet játszik, az igazhitű parszi naponkint háromszor tartozik azzal mosakodni, azonkivül tizenkétszer mossa le egész testét tiszta vizzel. Halottaikat nem temetik el, de a templomaik közelében épült lapos tetejű dakuna (torony) tetejére teszik ki, hol a ragadozó madarak, mihamar lerágják csontjaikról a húst, a hullák maradékát pedig a nap és az idő porlasztják el. Templomaik egyszerű, négyszögletes kőépületek, s mindenkor az Ázsiában sűrűen előforduló naphta vagy földgáz források közvetlen közelébe épitvék, minden szögletén egy kéményszerű tornyocskával, melyben az örök tűz ég. Egy templomnak mindig két papja van, a Zootár (főpap) ki az összes egyházi funkcziókat végzi s ünnepek alkalmával a szent «hooma» növény sárga leveleiből álló, valamint a háziállatokból vett véráldozatokat mutatja be és a Rathwischtar (segédlelkész) ki az örök tüzekre felügyel. Ez nem valami könnyü feladat, mert a tüzeket folyton táplálni kell, nehogy valamelyik kialudjék, miáltal a néphit szerint a Parszokra egy nagy veszedelem hárulna. Ez tehát nem is történt emberemlékezet óta egyetlen egyszer sem.

A mint már emlitettem, a Parszok Perzsiának leghatalmasabb nemzete voltak. De midőn a VII. században Kr. u. a mohamedanizmus egész keleten elterjedt s az intoleráns muzulmánok a más felekezetüek legnagyobb részét kegyetlenül lemészárolták, a megmaradt Parszok Indiába menekültek s Bombay környékén telepedtek le, a hol egy új hazát találtak, háborítlanul követhették vallásukat s jelenleg is mintegy 100,000-ren élnek. Bár eredetileg földmüvelő nép voltak, lassanként megváltoztatták foglalkozásukat s mostan legnagyobb részük kereskedő. Szorgalmuk és becsületességük s különösen kereskedelmi érzékük által meggazdagodtak s India társadalmában előkelő polczot foglalnak el. Gyermekeiket nagyrészt Európában neveltetik s már is sok orvos, ügyvéd és mérnök van közöttük, sőt a leányok között is sürün található orvos és tanárnő.

Ujabban két felekezetre oszlottak, egy részük nagyobbára Perzsia Gutserát tartományban, konzervativ maradt, míg a Baku melletti Szourokhani körül lakó és a Bombayban letelepedett Parszok reformáltak s az egészségre is ártalmas czeremóniákat, mint a ghozelt (tehénvizelettel való mozsdást) és halottaik hullájának kitevését már nem tartják s különösen Indiában halottaikat elhamvasztják. A Kaspi-tenger környékén élő Parszoknál, a férfiak igen szőrösek, feltünő nagy orruk van s épen nem mondhatók szépeknek, asszonyaik azonban, kik leplezetlen arczczal járnak, igen csinosak. Az Indiában letelepedett Parszok sokkal szebbek, asszonyaik között igazi szépségeket is találni s férfiaik legnagyobb része európai modorú, elegáns megjelenésü úri ember benyomását teszi. A parsz nyelv a pehlei nyelvnek semita és perzsa szavakkal kevert átirása, az ó-kori pehle nyelvet, azonban melyen Zoroaster a Zend Avestát irta, már papjaik sem beszélik, s alig van közöttük néhány tudós, a ki érti s foglalkozik vele.

Báró Luzinszky Zsigmond.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsica Ági

MAGYAR NEMZET

1963 JUN 26.

1021

KÉT ELSŐ DÍJAT NYERT EGY MAGYAR KISLÁNY

az olaszországi nemzetközi gyerekrajz versenyen

Olaszországban nemzetközi gyermekrajzversenyt rendeztek, amelyre tehetséges gyerekek 33 országból 8000 képpel neveztek be. Ezen a versenyen egy magyar kislány, a tízéves *Luzsica Ági két első díjat nyert.* A tulajdonképpeni első díjat a *Körmöczi vár* című festménye nyerte, és aztán a *Népek barátsága* című, tisztán és gyermekien kifejező — európait, négert, kínait és indiánt összeölelkeztető — kompozíciójának, megszavaztak még egy *pót-első-díjat.* A művészi mérkőzésen a tizenkétévesek csoportjában *Kürthy Hanna* második díjat, a hétévesek között *Varga Hajdú Eszter,* a tizennégyévesek közt *Sáfár Pál* harmadik díjat nyert. Vagyis a legifjabb festők nemzetközi versenyén — a szó igaz és teljes értelmében a »magyar színek« érkeztek be elsőnek.

„Ha unatkozom — festek"

A kiállítást a *Forte dei Marmiban* székelő intézmény, a *Scolastico Patronato* rendezte, s vendégül látta a győztes kislányt. Édesanyja kíséretében Luzsica Ági megnézhette Rómát, Firenzét, Velencét, s így az első siker egyben az első miniatűr tanulmányút jelentőségére emlékedett, a kicsiny festő a legnagyobb mesterművekkel találkozott.

A győztes kislány édesapja *Luzsica Lajos* festőművész. A művész-apa okos mérséklettel tárgyilagosságot tanúsít, a világért sem nevel tudatosan művészt a kislányból. A tízéves Ági ezt mondja: *Ha unatkozom — festek.*

Ez vagy azt jelenti, hogy sokat unatkozik, vagy azt, hogy soha — mert rengeteget fest, úgyszólván mindig.

Ági gyűlöli az unalmat, ezért fest a szénfekete néger nőnek szőke hajat, ezért pöttyögtet az egyik kislányarcra lila szeplőket, és ezért tesz a Forte dei Marmi strandján a balsarokba is színes ernyőket — »ahol pedig nem voltak«

— mert különben »unalmas lenne«. És az unalom ellenszereként lassan felfedezi a színhatást és a kompozíció elvét.

Témák: pulitól hóemberig

A légkör neveli, a műterem levegője, az otthon falain függő képek, apa vásznai, apa mindig kéznél levő ecsetei és festékei, amelyeket Ági gátlás nélkül használatba vett. Más gyerek mesekönyveket nézeget, ha a betegség ágyhoz köti, Ági világhírű festmények reprodukcióival szórakozik, ha a torka fáj. És a minden vasárnapi program: múzeumlátogatás, kiállítások megtekintése a szülőkkel. Arra a kérdésre, hogy melyik tetszett mostanában a legjobban, habozás nélkül feleli: Aba-Novák.

Ha a látogató kérésére a behemót fiók tartalma kissé szeles mozdulattal felszínre kerül, akkor a szoba parkettjére kirakott rajzlapokon megjelenik egy egész kis világegyetem. *Reggelijét fogyasztó fekete puli, csónakon heverő fiú, szekérrel baktató cigánykaraván, osztálytársak bájosan groteszk »portréi«, anyu a mosógéppel, négerek, hóemberek...* Témában az osztálytársak copfjától a pálmafákig, a körmöczi vártól a tenger kék-zöld-fehér taréjáig, nincs hiány. A világ nem unalmas, a világ színekkel, formákkal bőségesen rendelkezésre áll. Vajon sikerül-e a fölfedezések útján tovább jutnia, vajon, fölfedez-e eszmét, lényeget, mondanivalót?...

Egyelőre szerényen hallgatja édesanyja beszámolóját olaszországi útjukról. De amikor azt mondják neki: mutasd meg, mit kaptál odakint — nem az első díj dokumentumát, az *aranyérmet* hozza, nem, valami egészen más van a kezében. Egy hatalmas *sárga műanyag-elefánt.*

Soós Magda

zet tudományos n
tartott előadást »
fejlődésének alapve
szerűségei a szocia
gokban« címmel.

Mélytengeri
a Thresher ro

A *Trieste* mélytengeri
hétfő délután öt és fél órás
kutatást végzett, ebből négy
órát a tengerfenéken, hogy
megkísérelje megállapítani az
ez év áprilisában 129 ember-
rel a fedélzetén nyomtalanul
eltűnt Thresher nukleáris ten-
geralattjáró roncsának hollé-
tét.

Donald *Keach* kapitány, a
Trieste parancsnoka közölte,
hogy az első lemerülési kísér-
let semmiféle komolyabb
eredménnyel nem járt. Kedden újabb kísérletet tesznek, ezúttal kissé nyugatabbra attól a körzettől, ahol a 2520 méteres mélységben fekvő roncsot feltételezik.

nyosítási konferenciá
István elektromérnök, a kohó
és gépipari miniszter első he
lyettese az iparági és üzem
szabványosítás szerepéről és
szabványosítási központok fel
adatairól tartott érdekes elő
adást. A párt határozatai vi
lágosan rámutattak arra — je
lentette ki —, hogy gépiparunk
fejlesztésének legfontosabb kér-
dése a termelés ágazati szer-
kezetének gyors ütemű átalakí-
tása abban az irányban, hogy
főleg olyan gépipari termékek termeljünk — mégpedig *gazdaságosan, versenyképes árakon —, amelyek lépést tartanak a technika gyors fejlő-*

SIKER VOLT KÖNYVBEN...

SIKER LESZ FILMEN!

IRODALMI MŰVEK FILMVÁLTOZATAI
A BEMUTATÓ MOZIKBAN:
VI. 27-től

ORDASOK KÖZÖTT

DOLD-MIHAJLIK ismert regényének magyarul beszélő szovjet filmváltozata

Főszerepben: VAGYIM MEDVEGYEV és ZINAIDA KIRIJENKO

MŰVÉSZ, BARTÓK (du.), ALKOTMÁNY, PALOTA

EGY SZÉLHÁMOS VALLOMÁSAI

14 éven alul nem ajánlott

THOMAS MANN regényéből készült magyarul beszélő NSZK film

FŐSZEREPBEN: HORST BUCHHOLZ és LISELOTTE PULVER

KOSSUTH (XIII. ker.), MUNKÁS, FELSZABADULÁS, BARTÓK KERTMOZI

Lucsics Lajos

festő

l.

Szépmüvészet

1943. 34. l.

Luzsica Lajos
festő

Vkminkiáll. 1943

Öregek, tusrajz

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Luzsicza Sajós

Jestő (Felvidék)

Érsekujvári Péró,
olajf.

Péró, vízf.

Kóró kupok, vízf.

Öregek, tollrajz

Kat F. E. D.

Luzsicza Sajós

festő

iród

Művészet

1941. 40-41. sz. 74. l.

(g. i.: Kiállítás Érsekújváron.)

Burogaiyfej agancsból VI. 19

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Ágnes

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

1967 MÁJ 16

YEI BIZOTTSÁGA ÉS A MEGYEI TANÁC

1021

Gyerekek ecsettel

GYERMEKRAJZKIÁLLÍTÁS A MEGYEI MŰVELŐDÉSI HÁZBAN

A Latinka Sándor Megyei Művelődési Ház előcsarnokában országos gyermekrajzkiállítás látható. Fény költözött a falakra. Mert a kis lapok csupa fényt sugároznak. A gyermekek vallomásait világunkról.

Fény. Nem csak bolygónknak egy másik bolygó által való megvilágítását jelenti. Mindent, ami ragyogás. Öröm, sugárzás. Azt mondjuk, ha egy ember rendkívüli örömét látjuk: sugárzik az arca. Fény az egész teste. A Fény az emberiség boldogsága. Reménye és jövője. Ami mind ezzel ellenkezik az a Sötétség.

A gyermekek vallomásai csodálatos tartalmukkal meghökkentik a felnőtteket. Pedig ők nem meghökkenteni akarnak, hanem: ők ilyenek. Tükröző prizmájuk ilyen. Erről meggyőződhet bárki, aki megtekinti az említett gyermekrajzkiállítást.

Anélkül, hogy bármelyik nyolc-, tíz- és tizen-valahány éves gyermekről úgy beszélnénk, mint csodagyerekről, rendkívüli képességük előtt meg kell hajolnunk. És próbáljunk csak meg egy kicsit is beleilleszkedni az ő világukba, micsoda dolgok tárulnak elénk.

Luzsiczai Ágnes nevét a világ vette szájára. Nemrégiben Japánban a világ gyermekrajzkiállításán is a legnagyobb sikert érte el.

Tizenkét éves korából származó képeit láthatjuk. Azóta mindössze egy év telt el.

Tessék megnézni a Hölgyek a tizenkilencedik században című festményét — mit érzünk? A szépséggel hökkent meg.

De a többiek is, Kálmán Judit, Kiss Ágnes — Juditka és Ágika —, és felsorolni is fölösleges valamennyi nevét, hisz az egész kiállítás remekel.

A kiállítás a gyerekek dicsérete.

Horányi Barna

Kedd

Mózes

nyugati szél. A nappali felmelegedés elsősorban nyugaton kissé mérséklődik. A várható legmagasabb nappali hőmérséklet ma 21—25 fok közötti lesz.

A Balaton vizének hőmérséklete Siófoknál tegnap 11 órakor 18 fok volt.

A Nap kél 4.06, nyugszik 19.15 órakor.

A Hold kél 9.40, nyugszik 0.54 órakor.

— **Megyei politechnikai kiállítás.** A IV. Nemzetközi Politechnikai Szeminárium keretében politechnikai kiállítás nyílik e hó 18-án délelőtt a Latinka Sándor Megyei Művelődési Házban. A kiállításhoz kapcsolódóan a politechnikai oktatásról előadások hangzanak el.

— **Kedvezményes lakásépítés.** Az Állami Gazdaságok Megyei Igazgatósága és a MEDOSZ kedvezményes lakásépítési akciót szervezett az állami gazdaságok dolgozóinak. Megyénkben 55 lakást építenek kedvezményesen.

— **Elismerés a somogyi földművesszövetkezeti táncegyütteseknek.** A SZÖVOSZ VI. kongresszusa alkalmából két jól működő földművesszövetkezeti táncegyüttes miniszteri dicsérő oklevelet kapott. Az okleveleket Horváth János, a MESZÖV elnöke adta át a csurgói és a siófoki együtteseknek.

Az Országos Takarékpénztár május 18-án, csütörtökön Zalaegerszegen rendezi a gépkocsi-nyereménybetétkönyvek 24. sorsolását. A húzáson összesen 243 személygépkocsi — Moszkvics, Skoda, Wartburg, Trabant és Zastawa — talál gazdára.

A sorsoláson a január 31-ig váltott és május 1-én még érvényben volt gépkocsi-nyereménybetétkönyvek vesznek részt.

— **A lakosság szolgálatában.** Nagyfrekvenciás pvc-hegesztőgépet állított üzembe ebben a hónapban a Vasipari és Műszaki Ktsz Kaposváron. A géppel a háztartási műanyagokat javítják.

— **Állatorvosi ikerlakást** adtak át Barcson. Az építkezést a községi tanács építőbrigádja végezte el.

GYÁSZJELENTÉS

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a legjobb férj, apa és nagyapa, **Oltványi József** aranydiplomás erdőmérnök május 1-jén hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése a Keleti temetőben 16-án 12 órakor lesz. A gyászoló család.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy felejthetetlen jó férjem, édesapánk, nagyapánk, **Katona Bálint** Péter utca 63 sz. alatti lakos 71 éves korában rövid szenvedés után elhunyt. Temetése

1967 MÁJ 23
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Lurzica Ilona

Luzsica Ágnes újabb sikeréről kaptunk hírt. Sok nemzetközi gyermekrajz-kiállítás díja után a Gyermekálmok című brüsszeli nemzetközi kiállításon kapta meg a város képzőművészeti tanácsosának érmét.

vasi anyag dokumentálja, mi-

Lursicma Ágnes

a brüsszeli „Gyermekálmok" c.
nemzetközi kiállításon megkapta a város képviselő-testületi
tanácsosainak díját

(Magyar Nemzet, 1967. V. 22.

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló

MDK

1966-ban fődíjat nyert Delhiben.

— : Gyermekművészek, figyelem! 3

ESTI HIRLAP

Gy. 1967. okt. 28.

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló MDK

Részt vesz az bosz. Gyermekrajz-kiállításon.

Kultúrált és tehetséges.

Rózsa Gyula: Feri, a Cirkuszosok a tanyán meg a tökfejű Doktor 8-9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jún. 6.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsica Ágnes

MAGYAR IFJÚSÁG

1958 MÁJ 31.

610

„NÉGER BABÁ"-I" — AZ ÖT ÉVES LUZSICA ÁGNES RAJZA A MOM MŰVELŐDÉSI HÁZ GYERMEKMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSÁN.

te vagy [illegible]
zaadnia nem kellett, még a
dugott neki egy-egy ötvenest.
Laci is. Imre is természetesnek
lálták, hogy segítsék kishugu
Ne szólják meg az egyetem
hogy egyszerű kőműves család
jött oda, járjon, öltözzön tisz
ségesen. Azelőtt, amíg gimnaz
volt, a maga holmiját egye
mosta. Most anya azt sem eng
te:

— Nem érsz te most arra rá
vette ki egyszer-kétszer a kezé
a mosnivalót, de magában
gondolta: ne legyen kimosott
keze az ő lányának!

Erzsi meg beleszokott. Bele
kott és elhitte, hogy ő cs
ugyan nem ér rá ilyesmire.
sok minden másra sem. Aze

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

JAN 7.

Luzsicza Ágnes

1971

Magyar siker a nemzetközi gyermekrajz kiállításon

Indira Gandhi miniszterelnökasszony osztotta ki csütörtök este Delhiben a tizenhetedik Shankar nemzetközi gyermekrajz kiállítás díjait. Nyolcvan országból több mint egymillió rajz érkezett be az idei pályázatra.

A magyar gyerekek tizenegy díjat nyertek, köztük a kiállítás egyik fődíját, a Jawaharlal Nehru díj egyikét, amelyet Luzsicza Ágnes 12 éves magyar kislány kapott. A többi díjat Magyarországról Mohás Edina, Madarász Gyöngyi, Kovács Attila, Hajdu-Varga Eszter, Simon Ferenc, Kiss-Farkas Ágnes, Buncsák Katalin, Schilj Erzsébet, Kürthy Hanna és Perjék Zsuzsa általános iskolai tanulók kapták. Az emléktárgyakat a magyar gyerekek nevében Nagy János, hazánk új-delhi nagykövete vette át.

amely az ország északke
szén fekszik és Punjab
hét megyéjéből alakítot
A nyolcmilliós állam
los nyelve a hindi, fő
Chandigarh. Punjab
megosztását a hindi
beszélő szikhek követ
hajtották végre. (6)

MALAYSIA

1966. augusztus 5-én
kormányhatározat értel

Három találko

KŐSZEGDOBO

MDK

Lursicza Ágnes, gyermekrajzoló

Új Delhiben födíjet kapott.

– : Magyar siker 1

ESTI HIRLAP, Sp. 1967. jan. 6.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szerkesztőség
NÓGRÁD

1971 JAN 7.

— Tizenegy díjat nyertek a magyar gyerekek a Delhiben megrendezett nemzetközi gyermekrajz-kiállításon. A kiállítás egyik fő díját Luzsicza Ágnes, 12 éves magyar kislány kapta. A tárgyat különben több, mint egymillió rajz érkezett be.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1971 FEB 8

KANADAI MAGYAR MUNKÁS

Luzsicza Ágnes

MAGYAR kislány nyerte a gyermekrajzok Uj-Delhiben rendezett nemzetközi kiállitásának egyik fődiját. A 14 éves, budapesti Luzsicza Ágnes hat szines rajzzal és festménnyel vett részt a versenyen. A kislány, aki már husz nemzetközi pályázaton nyert dijat, jelenleg nyolcadik általános iskolába jár, ősszel pedig a képzőművészeti gimnáziumba iratkozik.

őség, a gazdasági
jei?
rio az ország leg-
tós árukból az on-
l többet szállitott
ipara ugyanakkor

ayak értéke 1965-

mok. Ok
mának n
ség őket
Tulajd
ság nyug
kok. A d
kapni a
követeli,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Szerkesztőség, kiadóhivatal

őszinteségből.

Fábián Ferenc

1021

Magyar gyermekrajzok sikere

Indira Gandhi miniszterelnök asszony osztotta ki csütörtök este Delhiben a tizenhetedik Shankar nemzetközi gyermekrajz-kiállítás díjait. Nyolcvan országból több mint egymillió rajz érkezett be az idei pályázatra. A magyar gyerekek tizenegy díjat nyertek, köztük a kiállítás egyik fődíját a Jawaharlal Nehru díjak egyikét, amelyet *Luzsicza Ágnes* 12 éves magyar kislány kapott.

fodrászüzletben, hétköznapokon reggel 8-tól este 6-ig, hétfőn 12-ig.

Skoda Octavia Super kifogásbalan állapotban eladó. Budapest, XIV., Egresi út 168. Telefon: 149—490. Piniel József.

Wartburg de Luxe 1000-es prima állapotban eladó. Öttevény, Fő u. 154.

---

80 kg-os fél, kövér sertés eladó. Győrsza-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

Luzsicza Ágnes
1967 JAN 12.

ORVOSI VIZSGÁLAT CÉLJÁBÓL Bécsbe érkezett az iráni sah és felesége.

TIZENEGY DIJAT NYERTEK a magyar gyermekek a XVII. Shankar nemzetközi gyermekrajz-kiállításon. A Jawaharlal Nehru fődíj egyikét a 12 éves Luzsicza Ágnes nyerte.

KHIDER holttestét Madridból Casablancába szállították.

múlt öt esztendő alatt [illegible]
romfihús-termelés 21,5 százalékkal, míg a tojástermelés 24 százalékkal növekedett. A 26,8 milliós tyúktörzsállományból 24 millió darab a háztáji, illetve az egyéni és kisegítő gazda-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDU-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG
JAN - 7.

Luzsicza Á.

1021

Magyar gyermekrajzok sikere Indiában

Új-Delhi (MTI) *Indira Gandhi* miniszterelnök osztotta ki csütörtök este Delhiben a tizenhetedik Shankar nemzetközi gyermekrajz kiállítás díjait. Nyolcvan országból több mint egymillió rajz érkezett be az idei pályázatra.

A magyar gyerekek tizenegy díjat nyertek, köztük a kiállítás egyik fődíját, a Nehru-díjak egyikét, amelyet *Luzsicza Ágnes* 12 éves magyar kislány kapott. A többi díjat Magyarországról *Mohás Edina, Madarász Gyöngyi, Kovács Attila, Hajdú-Varga Eszter, Simon Ferenc, Kiss Farkas Ágnes, Buncsák Katalin, Schill Erzsébet, Kürthy Hanna* és *Perjék Zsuzsa* általános iskolai tanulók kapták. Az emléktárgyakat a magyar gyerekek nevében *Nagy János*, hazánk új-delhi nagykövete vette át.

...aki tak

EGY VONÁS HAJDÚBÖSZÖRMÉ

Ki ne ismerné a dalocskát, mely igen tárgyilagosan megállapítja, hogy „ritka kislány, aki takaros"? De vajon hányan ismerik a takaros, azaz a takarosság fogalmának árnyalatosan pontos jelentését?

Szabó Páltól, a tiszántúli nyelvjárás nagy ismerőjétől megkérdeztem egyszer. Mivel a regényeiben gyakran használja ezt a különös ízű szót, biztosra vettem, hogy tűnődött rajta. Szülőföldjén, Biharban voltunk éppen. Körülnézett, s

1.

Belőle következik, hogy a takarosság alkalmasnak bizonyult a külső megjelenés, a formák, az ízlés jelölésére is. Persze, ez a külső megjelenés, ez a forma, ez az ízlésbeli mérce az előbb vázolt magatartással rokon. Alapelemei: a szilárdság, az egyszerűség; a megokolt s áttekinthető rendezettség; az anyaghoz és a rendeltetéshez igazodó formálás,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP
Szerkesztőség
1967 JAN 27

1021

Magyar kislány nyerte a nemzetközi gyermekrajz kiállítás fődíját

Indira Gandhi miniszterelnökasszony osztotta ki csütörtök este Delhiben a tizenhetedik Shankar Nemzetközi Gyermekrajz Kiállítás díjait. Nyolcvan országból több mint egymillió rajz érkezett be az idei pályázatra.

A magyar gyerekek tizenegy díjat nyertek, köztük a kiállítás egyik fődíját, a Jawaharlal Nehru díjak egyikét, amelyet Luzsicza Ágnes 12 éves magyar kislány kapott. — A többi díjat Magyarországról Mohás Edina, Madarász Gyöngyi, Kovács Attila, Hajdú-Varga Eszter, Simon Ferenc, Kiss Farkas Ágnes, Buncsák Katalin, Schill Erzsébet, Kürty Hanna és Perjék Zsuzsa általános iskolai tanulók kapták. Az emléktárgyakat a magyar gyerekek nevében Nagy János, hazánk új-delhi nagykövete vette át.

ző Tsz felvételre kere

gyártó

nnali belépésre. —
er nt.

onti irodájában lehet

OLAT VÁLLAT
vizsgázott

ántűtőt

nok, Mártírok útja 19.

Köszö

Köszönetet mondunk
rősöknek, jó barátok
fiunk, édesapánk

ifj.

temetésén megjelente
mély fájdalmunkban
mondunk a Megyei
a GELKA Szolnoki
szentmártoni Munkás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 JAN 17

ESTI HÍRLAP

Luzsica Ági

1021

NEHRU-DÍJAS KISLÁNY

A Marczibányi téri általános iskola VIII. osztályos tanulója, a 14 éves Luzsica Ági, aki először 8 éves korában vett részt az Uj-Delhiben évenként megrendezésre kerülő nemzetközi gyermekrajzkiállításon. Három esetben kisebb díjat kapott, az elmúlt évben és most legfrissebben, korcsoportján belül a legmagasabbat: Nehru-díjat. Képünkön: az ifjú művésznő.

(MTI foto — Molnár Edit felv.)

Ára 60 fillér

Es

POLI

MÉG EBBEN A

új

amerika

Dé

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Luzsicza Ágnes
FEJÉR MEGYEI HIRLAP
1965 NOV. 14.

„Békés életünk gyermekszemmel” című gyermekrajz-kiállításon

A kiállítás festő díjának I. fokozatát Luzsicza Ágnes VII. o. pajtás, mint meghívott vendég, a budapesti gyermekrajz-kiállítás díjnyertese kapta. A grafikai díj I. fokozatát Kőnig Róbert VIII. o. pajtás, a Petőfi Általános Iskola növendéke, a festő-díj II. fokozatát Fenyővári Magdolna VIII. o. pajtás textiltervéért, a grafikai-díj II. fokozatát Kőnig Frigyes V. o. pajtás karikatúra rajzaiért kapta.

3. és 4. sor: Az íveket összekötjük 4 lsz-es rp-ás leöltésű ívekkel.
5. és 6. sor: 5 lsz-es ívek.
7. és 8. sor: 6 lsz-es ívek.
9. sor: Minden ívbe kétszer öltünk le rp-vel 6 lsz-t.
10., 11. és 12. sor: 6 lsz-es ívek.
13., 14. és 15. sor: 7 lsz-es ívek.

krp-vel leöltün
szirom 4. lsz-be
kező szirom els
után rp-vel ism

18. sor: rp-re,
6 lsz rp a köve
ismétlés.

19—23. sor: 7
leöltéssel, az utol
vel leöltve.

24. sor: 4 p ebl
a következőbe és
kezőbe, 2 lsz utá
ív 4-ik lsz-ébe 4
választással. 2 lsz után ismétlés.

25. sor: 1—1 p lemarad, 13 rp a 13 p-re, 3 lsz, az első és utolsó ív középső lsz-ébe 4—4 krp 3—3 lsz-es választással, a két csoport között 1 lsz, 3 lsz után ismétlés.

26. sor: 2—2 rp elmarad, 9 rp, 3 lsz, a középső ív középső lsz-ére, az egy lsz-re és a középső ív középső lsz-ére 4—4 krp 3—3 lsz-es választással és egy lsz-es átmenettel, 3 lsz után ismétlés.

27. sor: 2—2 rp elmarad 5 rp, 3 lsz, a minta csoportok középső 3 láncszemes ívének középső lsz-ére és az egy lsz-es ívekbe 4—4 krp csoportot készítünk 3—3 lsz-es választással és 1—1 lsz-es átmenettel. Az első minta középső 3 lsz-es ívének középső lsz-énél kapcsoljuk az rp előtti utolsó mintájának középső 3 lsz-es ívét.

ŐSZI-

almas
...elpetések

nalak. Lakótelepeket tervezett. Az asszony haja csupa fürt és a színházzal járta a falvakat. A férjére nem volt ideje, de gyermekre, meg háztartásra sem. Mindig magasan a hitvány földi gondok felett lebegett és amikor a férje ráunt arra, hogy mindig az állomáson várja a feleségét és a kávéházakban társalogjon vele, akkor a hölgy megmondta férjének, ne legyen olyan „ügyefogyott" és ha otthon akar ... lakni, legalább tojás...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szerkesztőség

KÉPES UJSÁG

1966 JAN 15.

Ezeknek alapján kapott most városi rangot.

ARANYÉRMES 1021

Lyzsicza Ágnes ötéves korában nyerte az első aranyérmet a Nemzetközi Gyermekrajz Kiállításon. Azóta tizennégy alkalommal ért el nemzetközi sikert. Legutóbb az 1964-es indiai gyermekrajz kiállításon szerzett aranyérmet. Ágnes, a híres gyerekfestő a Marcibányi téri általános iskola VII. osztályos tanulója. Képünkön: a televízió pályázatára rajzolt festménye.

(MTI Fotó – Szebellédy Géza felv.)

delmünk nagyob
akkor nő, mi
de akkor már a
n jut áru, sokk
pedig a fog
felé nyomja.

niért csökkennel
i árak? – folyt
Dugár Sánd
a korszerűbb, nagyobb
gépekkel, tökélete-
technikával előállított
önköltsége is csökken.
mi, termelők is jól já-
gyasztók is jól járnak.

BB BELESZÓLÁS

járva nyolc évvel ezelőtt
romjaira bukkanunk. Az
t emberei csapnivaló,
nkát végeztek, az anya-
unkaerőt elpocsékolták.
még ebbe se szólhat-
termelőszövetkezet tag-
már az építkezések jó
sz építőbrigádja végzi,
elkiismeretesen. A most
alapú, vályogfalú, té-
nyáron hűvös, száz fé-

gondolkoznak, beszélgetnek további feladataikról.

– Új telepítésű szőlőnk az idén már termőre fordul – mondja Csermák József. – Az istállók magtárpadlását berendezzük tartósító üzemnek. A felkötözött szőlőt, mintegy kétezer mázsát, télen, újév tájban visszük majd piacra, a fogyasztóknak is kedvező áron...

Alkonyodik. A dűlőutakon emberek birkóznak a marasztaló sárral. Igyekeznek hazafelé a központi majorból. A közösben már elvégezték a mai napra valót, de otthon, a háztájiban még akad teendőjük. S egy része annak is a piacra, a városi boltokba kerül, amit odahaza esténként, szombatonként, vasárnaponként termelnek.

Busi Vince

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest 1971 ÁPR 10

1021

Luzsicza Árpád rajza

t főbejárata felé siet- A faluban a kutyák vonyítottak ...ventelies vereség; a fiú kreol

KROÓ GYÖRGY:

Zene

A nemzetközi Bartók-konferencia után

Ezt a találkozót is, mint az 1970/71-es évad sok egyéb ünnepségét, bemutatóját, hangversenyét és vetélkedőjét, a kettős évforduló sugalmazta a házigazdának, a Magyar Zeneművészek Szövetségének. Ideje is volt a számvetésnek. Vajon a tíz évvel ezelőtti Liszt—Bartók zenetudományi kongresszus óta ment-e előre, mennyit, milyen irányban, és hol tart ma a nemzetközi Bartók-kutatás? A kongresszusi terem előcsarnokának tárlóiban az évtized legfontosabb tudományos publikációi önmagukért beszéltek. A Documenta Bartókiana négy füzete, Bartók összegyűjtött írásainak Szőllősy András szerkesztésében megjelent első kötete, Újfalussy József Bartók-monográfiája, Lendvai Ernő Bartók dramaturgiájáról, Kárpáti János Bartók vonósnégyeseiről szóló munkája, Dille professzor sajtó alatt lévő, a Juvenáliákat számbavevő témakatalógusával, s a szintén még nyomdában lévő, a Tanácsköztársaságra vonatkozó dokumentumokat tartalmazó kötettel együtt a magyar zenetudomány gyümölcse, és elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének munkatársait dicséri [illegible] fia, esztétika, szociológia, népzenetudomány, zenetörténet) jellege a Bartók iránti érdeklődés rendkívüli megnövekedésére utal. Az érdeklődés azonban, bármily hízelgő is, vagy esetleg reprezentatív, önmagában nem jelent színvonalat. Legtöbb vendégünk tisztelet a kiváló kivételeknek, inkább csak kirándult a Bartók-kutatás mezejére; az érdekes, újszerű tudományos eredményeket közlő előadások, vagy vita-hozzászólások magyar tudósok szájából hagzottak el. Ittott egyenesen feltűnt, milyen szűk körben ismertek a magyar nyelven publikált eredmények. Megtesszünk-e mindent, hogy a nemzetközi zenetudományban élenjáró magyar Bartók-kutatók könyvei és tanulmányai azonnal és rendszeresen megjelenjenek a nagy világnyelveken is? Az úgynevezett Kodály-módszer exportja és előadóművészeink impresszálása mellett talán érdemes erre is jobban odafigyelni.

★

De hát milyen az a Bartók kép, amely ezen a Bartók-konferencián elénk rajzolódott? Árnyaltabb, mint a korábbi, főként a formát, a stílust [illegible] illetően az. A na[illegible] nemzedék nincs két oldala: az egyiken az avantgarde tornyából megmosolyogni való, de a szűklátókörű, csak taktikai kultúrpolitika részéről egyedüli követendő példaként ünnepelt Medvetánccal, a másikon a magányos nagy művésszel, illetve az „érthetetlen" hiperkromatikus és konstruktív művek „kísérletező" szerzőjével. A Theodor Adorno által kezdeményezett történelmi per egykori jószándékú, tisztességes, de egyoldalú tanúvallomásai ezen a konferencián is vesztettek fényükből. A folklorista és az avantgarde Bartók mesterségesen kettéhasított művészete ismét közelebb került ahhoz, hogy egynek, oszthatatlannak lássuk. Mert nincs művészet a huszadik században, amelynek gyökerei mélyebbre nyúltak volna a nemzeti és a legtágabb, de legtisztább értelemben vett népi hamányba. S nincs művészet, amelynek az ágairól messzebb, egészen az európai művészet legelőretoltabb sáncaiig nyílott volna kilátás.

A ma zeneszerzője számára ez az egyedülálló szintézis talán még nehezebbnek, még reménytelenebbnek tűnik, mint Bartók indulása idején volt. Az is biztos, hogy a [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Ágnes

ÉLET ÉS IRODALOM

1963 AUG 31.

1021

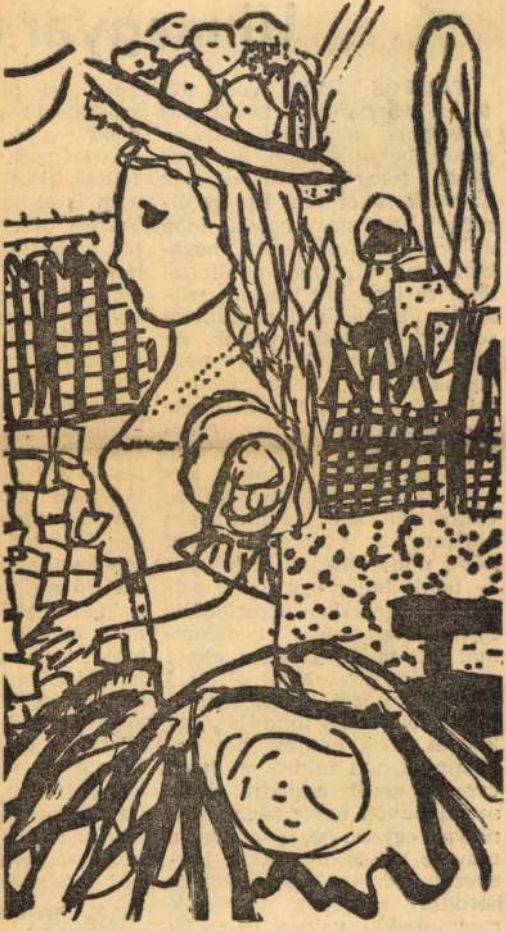

Luzsicza Ágnes (10 éves) a Forte dei Marmi-i Nemzetközi Gyermekrajzkiállítás két első díja nyertesének rajza.

...p magyar ...

DOS TIBOR éveket töl-
árizsban, itt találkozott
cia művészeti avant-
mozgalmakkal, amelyek
főleg a szürrealisták
k rá erősen. Ezt az él-
és hatást hosszú időn
bálta feldolgozni magá-
niből számos publicisz-
irodalmi kísérlet szü-
amelyek önmagukban
érdekesek voltak, de
ellemzőjük, hogy nem
valóságközeliek. Irodal-
érletei az utóbbi évek-
szottak pozitív ered-
hozni: valóságkereső
élyéhez talált egy
bányászvárost, stílus-
yeihez egy figurát, aki
yira vaskosan „mai
int amennyire irreális
t tehát egy olyan szi-
amelyben irracionális
lága reális tartalom-
t meg, és éppen ebből
lox ötvözetből állt elő
ató írói hatás. Megte-
e Tücsök figuráját, egy
mai, kamasz női va-
ot, aki faluról az ipari
került családja görbe
üvöli egyénisége vará-
egyenesbe, s ebben a
mégis dörzsölt, a kör-
sorsának szennyet is
sodrában tisztának
adó, valószerűtlen és
tipikus leányalak
nálásában különféle
ései és formai kísérle-
gy magasabb harmó-
oldódnak fel.

síteni, ez ped
mészeténél fo
debb szakas
eredményes.
fantasztikus
nem is egészen
Tardos érzelm
tes nyelvezeté
ironiája (ez fi
vén) kissé vas
val helyettesít
a komédia fel
a hangsúlyos
pott a burlesz
sok sikeres lel
közönség reag
zitív, de minde
tés- és stílusvil
lán nem adek
csak rokonszer
dag kísérlet,
eredményesség
Az író sajátos
a részletekbe
meg, ahol a r
csak Tardos,
irracionalizmu
ben meglevő k
kettősségéből i
tehát az esem
Tücsökkel van
kapcsolatban,
személyzeti osz
lenetben, ahol
ször győz, vagy
los" fellépésekc

AZ, HOGY KÉPZELTE vil
az alakokból ki
megérteni, nagy
a szereplők jele
legtöbbjük me
tekintetben a re

Luzsicza Árpád, grafikus

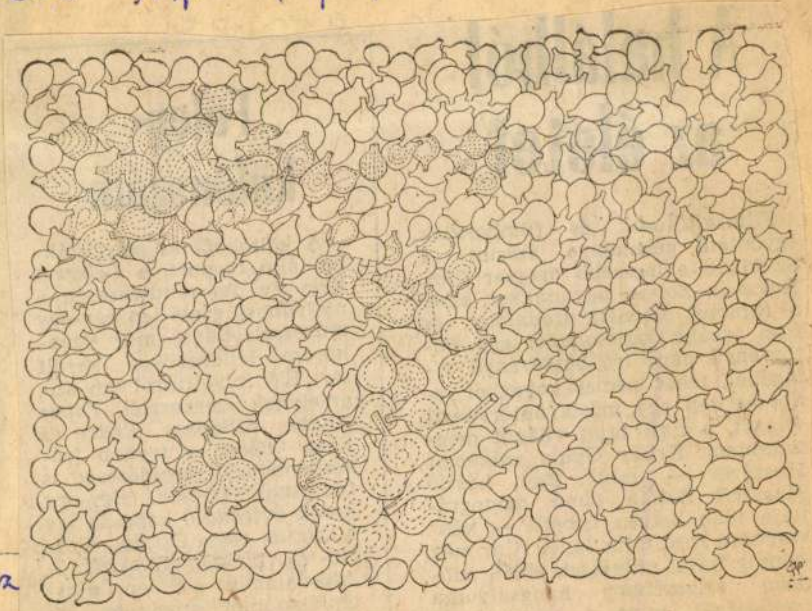

Luzsicza Árpád rajza

Luzsicza

Élet

Luzsicza Árpád, grafikus

Luzsicza Árpád rajza

Luzsicza

1

Élet

XXIX/48

Luzsicza Árpád, grafikus

Luzsicza Árpád rajza

Luzsic

Élet

9.

XXIX/12

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Árpád,
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 12

1021

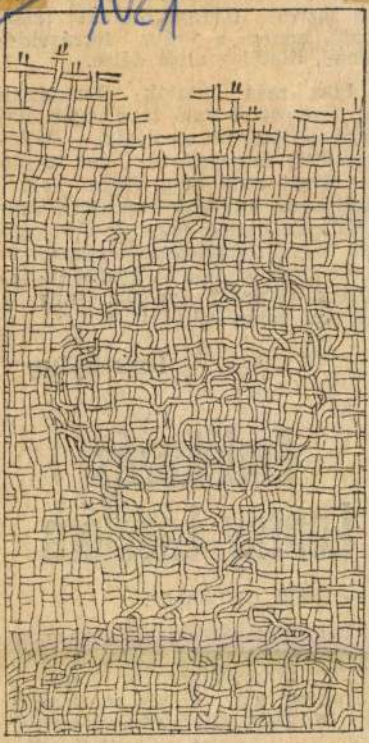

Luzsicza Árpád rajzai

nettek az említett utat. Más szóval: nem biztos, hogy az argonauták viselt dolgai pusztán az unatkozó görögök bohó álmaiban léteztek. Őszintén szólva, nem is nagyon valószínű.

Timár György

Emlékezés Lontay Lászlóra

— Halló, itt Lontay!

Több mint harminc év után most is a fülembe cseng kicsit nazális, mindig álmosnak ható hangja a telefonban úgy, ahogy megismertem. Külügyi államtitkár korában Boldizsár Iván titkára volt Lontay

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lukácsa Árpád,
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 AUG 12

1021

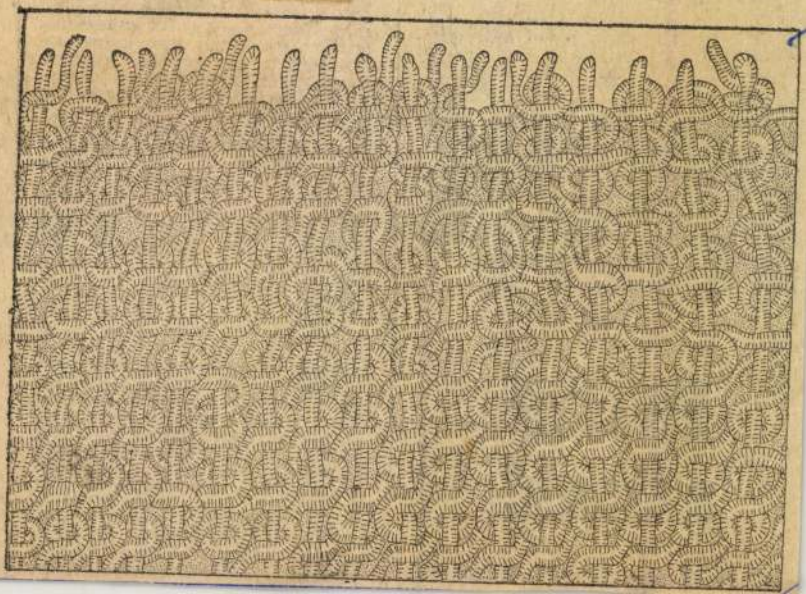

polcom melletti falamon függnek.

Szili Leontin

★

Batthyány Gyula dolgában immár elég régóta közlünk hozzászólásokat (az eddig megjelentek adatait tartalmazza Szili Leontin hozzászólása is). A magunk részéről e közleménnyel szeretnénk befejezni a szecessziós festő fölfedezését. A többi már mások dolga.

Mit csinál a Kicsoda?

Az Élet és Irodalom július 5-i

megírta, hogy Kassák Lajos síria elhanyagolt és gondozatlan. Az intézkedésről vagy elmaradásának okáról semmiféle értesítést nem kaptunk. Június 3-i számunkban a zalaegerszegi dr. Majoros Attila fölajánlott egy birtokában levő, értékes Illyés-kéziratot. Az illetékesek nem fárasztották magukat a jelentkezéssel. Június 24-én Köbölcz József (Sárospatak) megkérdezte, miért éppen Kőszegen lesz az angol tannyelvű gimnázium, miért nem az ilyen hagyományokban korántsem szűkölködő Sárospatakon? Az illetékesek nem tartották fontosnak, hogy a közvélemény előtt indokolják döntésüket. A már említett Ipari Cikk Kölcsönző Vállalat válasza mellett egyetlen eredménnyel dicsekedhe-

SAJTOFIGYELO

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Árpád Luzsica

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1021

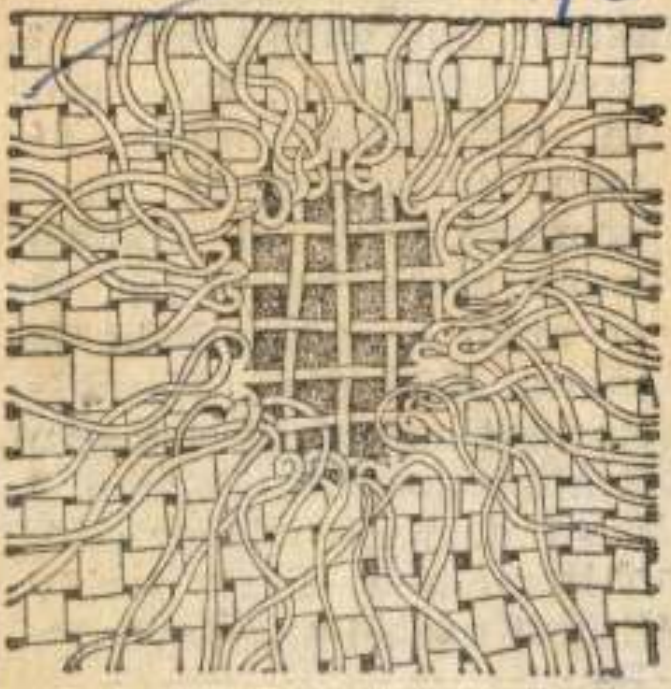

Árpád Luzsica (geb. 1949): Beziehungen Nr. 5, 1982, Federzeichnung
Zeitgenössische ungarische Grafik

Springt auf, zieht sich den Schlips zurecht. Pardon... ich bin gleich wieder da... halt meinen Platz frei... Stürzt nach links davon.

Pause.

Kovács kommt von rechts: Servus, Bakács. Ist's gestattet? Setzt sich rechts.

Bakács: Bitte. Was machts du

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló

MDK

14 éves. Nyolc éves korától vesz részt Új Delhiben a nemzetközi gyermekrajz-kiállításon. Már három díjat nyert. Most a legnagyobbat, a Nehru-díjat kapta meg.

— : Nehru-díjas Kislány 2

ESTI HIRLAP, Bn. 1967. jan. 17.

Luzsicza Ági

Hosszu ideig a gyermekrajz kiállitásokon mint különös tehetséget emelték ki.

Aradi Jenő: Az Országos Gyermekrajzkiállitás néhány tapasztalata.
Rajztanitás 1965. IV. 8.1.

Luzsicza Ágnes

A II. ker Marcibányi téri ált iskola IV. oszt tanulója. Két kislányt ábrázoló vizfestménye /repr/

Rajztanitás 1963. VI.sz. cimlap

Luzsicza Ágnes

Bp. II. Marcibányi téri ált isk. tanulója.
Dijat nyert a Helsinkiben megrendezett Nemzetközi
Gyermekrajz kiállitáson.
Repr.

Rajztanitás 1963. I. Hátlap

MDK

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló

Új Delhiben a fődíjak egyikét, a Jawaharlal Nehru-díjat kapta.

— : Magyar siker 1

ESTI HIR AP, Bp. 1967. jan. 6.

M.D.K.

Lurzica Agnes (10 éves kislány)

A Forte dei Marmi-i Nemzetközi
Gyermekrajzkiállítás két első díja nyer-
tesének rajza.

Élet és Irodalom 1963. augusztus 31 – 7 lap

M.D.K.

Luzsica Ági

Gyermekrajzoló

Luzsica Ági második Nehru-dija

Magyar Nemzet 1966. dec. 11. 11. 1.

Lucelca Agi

Cyermakre;tsolš

Lucelca Agi nasodik Nobre-dij;a

Kaggye Lenart Ivol. Lucz. 11. 11. 1.

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló

MDA

Beszélgetés a 14 éves Kislánnyal, Luzsicza Ágival, aki Új-Delhiben elnyerte az egyik fődíjat a nemzetközi gyermekrajz-kiállításon.

II: „Megszerettem a színes ceruzákat"

13.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. jan. 8.

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló MDG

Egy fődíjat nyert.

–: Tizenegy magyar díjazott az indiai gyermekrajz – kiállításon 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 7.

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló OSK

Az Iparművészeti Múzeum kiállításán nagy a sikere.

Fenczik Flóra: Játék, szépség, képzelet 2

ESTI HIRLAP

Bp. 1966. okt. 14.

Luzsicza Ágnes, gyermekrajzoló

A kiállítás dekorációját
készíti társával: Kálmán
Judittal együtt.

—: Készülődés a gyermek-iparművészeti
Kiállításra 11.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. Máj. 9.

MDK.

Luzsicza Ágnes

Rajzát közli a

Pestmegyei Hirlap 1965 máj.27-i száma

MDK.

Tuzsolca Ágnes

Projekt Kozár e

Postmegyei Hivatal 1965 máj.27-i szám

MOM

Lurzica Ágnes (10 éves)

Néger babám c. rajza szerepel a MOM művelődési ház gyermekművészeti kiállításán. (repr.)

(Képtelirat.)

Magyar Ifjúság, Bp. 1958. 22. sz. [1. l.]

Luzsicza Árpád, grafikusművész

Megyénk művészeti eseményeinek sorában rangjával és színvonalával kiemelkedik a kétévenként megrendezésre kerülő őszi tárlat, melyet idén XXII. alkalommal nyitt meg a Veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában. – Luzsicza Árpád finom grafikai felületeket teremt tusrajzain, hálógrafikáin. „Merített felület I. II." című lapjai az elvonatkoztatott vonaljátékok eshetőségeit tárják fel előttünk. (eulítve).

Veszeli Lajos: A megfiatalodott Őszi Tárlat.
Napló (Veszprém), 1983. nov. 9.

Luzsicza Árpád, grafikus

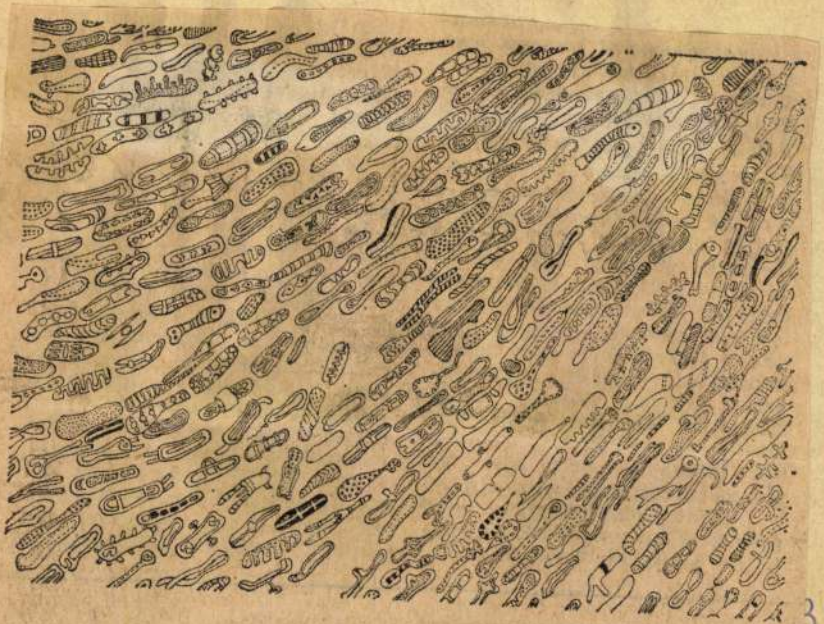

Luzsicza Árpád rajza

6.

31. XXX/5

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 NOV 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Luzsicza Árpád

1021

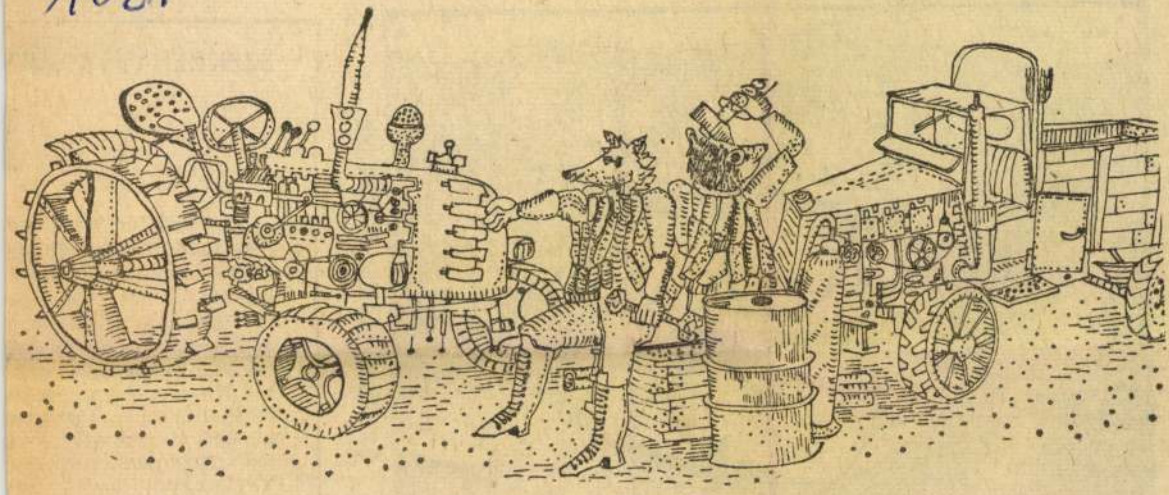

Luzsicza Árpád rajza

Szabó M. László: A kőbánya

SZEKRÉNYESY JÚLI

Az ókori történetek tö
zött azért halhatatlanok
kitűnő angol szövetből k
likabáthoz hasonlóan pé
tó flegmával tűrik az á
a kifordítás és az átfesté
tagságait. *Pavlovits Mik*
rég Kecskeméten bemuta
mája újabb szabászati t
gítségével kreált tetsz
dellt Agamemnon király
tartós családi szennyeséb
tal *Aigisztosz* a címszere
zitív hős. Oresztész nyeg
ta fiatalember, nem

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Uj Szó

Luzsica Árpád

1978 MÁJ 7

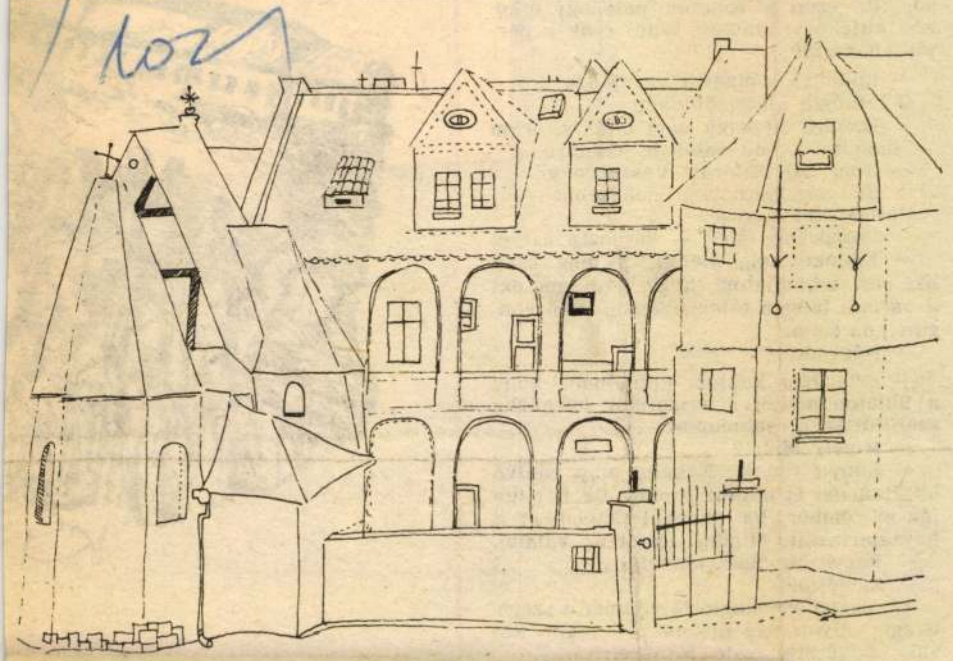

Luzsica Árpád: a PRÁGAI MOTÍVUMOK című sorozatból

betűk. Útitársam, mintha belém látna, a
mondta:

— Tudom, jó lenne egy üveg hid
sör. De ezen a vonaton nemhogy étk
ző-, büfékocsi sincsen. Majd csak a pá
ján visszafelé.

— Jellemző a magyar vasutakra.

Ő felhúzta a szemöldökét:

— Elvtárs ön vagy nem elvtárs, ura
— mondta —, de valóban jellemző.

— Nem baj. Kibírom Veszprémig.

— Én Szombathelyig nehezebben.

Hallgattunk keveset.

— Veszprémi tán? — kérdezte aztán.

— Ellenkezőleg, keleti. S még csak azt sem mondhatom, hogy szeretem azt a várost. Idegen tőlem. Semmi nem vonzott oda soha.

— Hát akkor?

— Értesítést kaptam hajnalban, hogy a Balaton mellől a veszprémi kórházba szállították a családomat.

— Mivel? Miért?

— Ennyit tudok. Néhány nap múlva akartam én is utánuk menni. De hát így jár az ember, ha egyedül engedi el a hozzátartozóit. Mindig történik valami.

— Reméljük, nem komoly.

— Reméljük.

Az öregember megtörölte ismét a szemüvegét, elvett egy újságot a lapjaim közül, böngészte, majd fölnézett:

— Azt mondta, keleti. Az árvízi területről?

— Csak az öcsémet telepítették ki —

Luzsicza Árpád

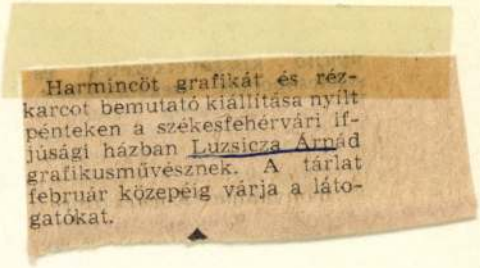

Harmincöt grafikát és rézkarcot bemutató kiállítása nyílt pénteken a székesfehérvári ifjúsági házban Luzsicza Árnád grafikusművésznek. A tárlat február közepéig várja a látogatókat.

Magyar Nemzet 1985. 1. 5.

Luzsicza Árpád, grafikus

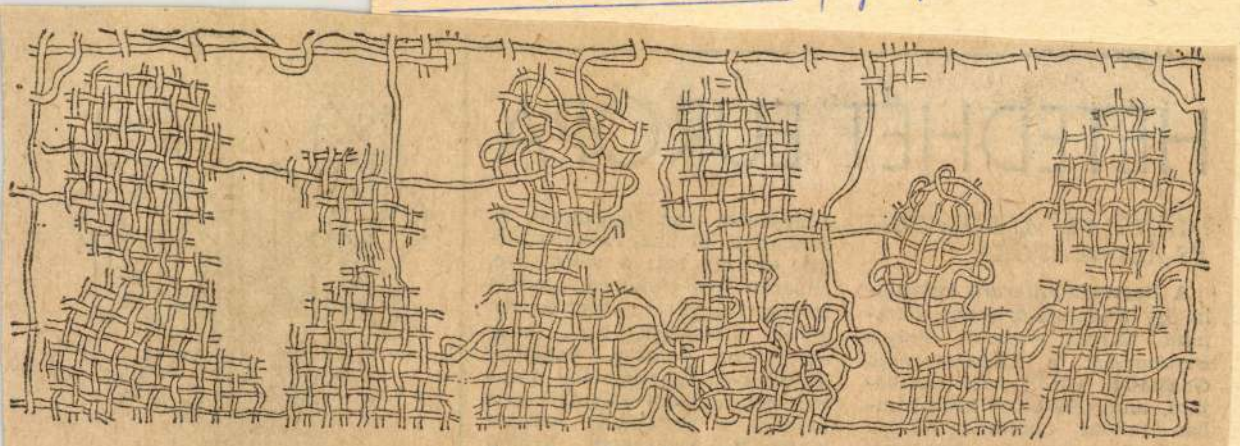

Luzsicza Árpád rajza

Luzsicza Árpád: Rajz

3

Élet és irodalom 1983. máj. 27.

XXVII/21

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Luzsicza Árpád

1979 JAN 20

1021

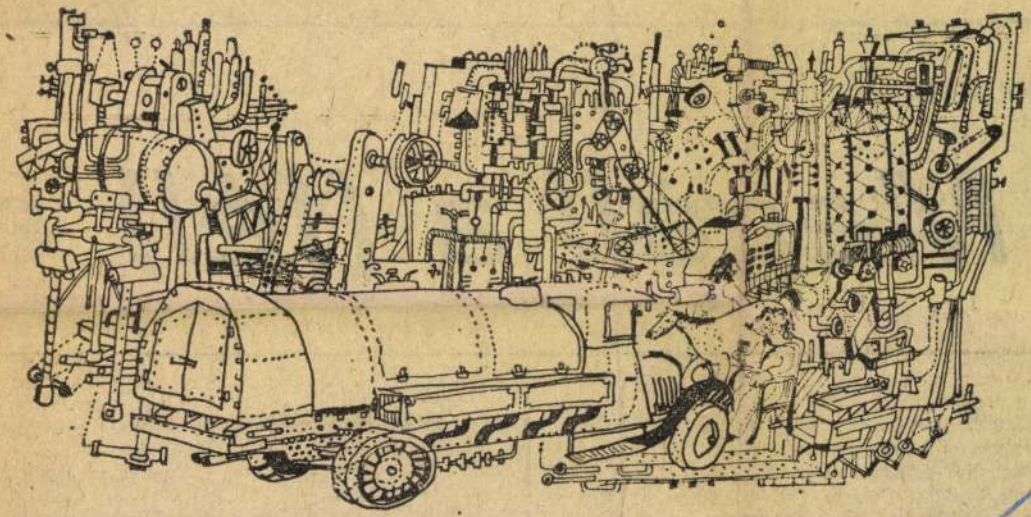

Luzsicza Árpád rajza

RÁDI PÉTER:

Megáll a (fél) e

Megáll, mert e sajnálatos eset ellenére is kedvenc lapom, az ÉS karácsonyi ünnepi számában látta jónak közölni Fekete Gyula: *Elég a fél szemünk?* című hat hasábos fiatal és nagyon kevés öreg azonban olyan társadalmakban van, ahol sokan születnek, és sokan fiatalon halnak meg. Ha egy társadalomban biztosítottak az emberek

jai Oswald, Spengler Heidegger.

Nem is meglepő, ho ző szakasz huszonhat

Luzsicza Árpád

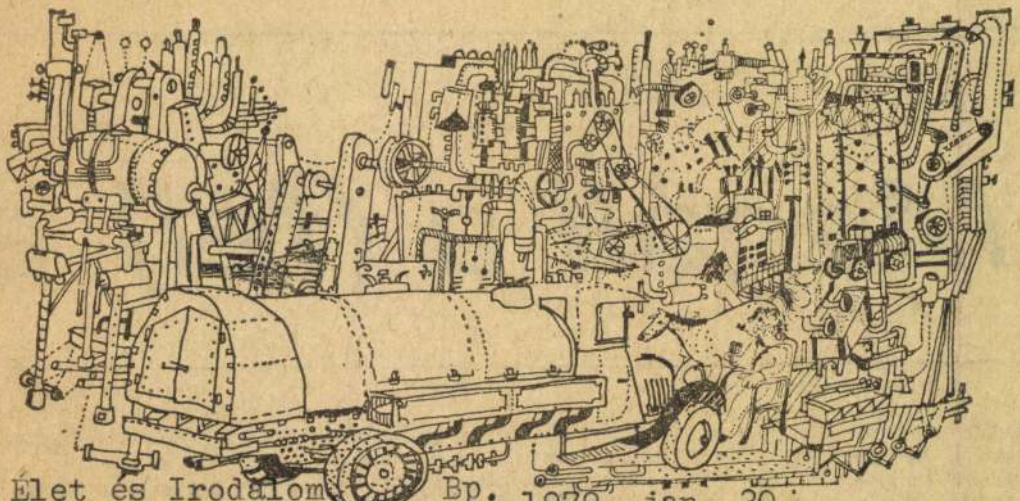

Luzsicza Árpád rajza

Élet és Irodalom Bp. 1979. jan. 20.
XXIII. évf. 3. sz. 3. lap.

etve vagy közvetlenül, de Krúdyra Schopenhauer. ibb, mert igen sokan úgy Krúdyt — a kultuszát agzelő szakemberek vétójá-

legerőteljesebben a Szindbád-novellák jelzik. Véget ér a „mikszáthos" periódus s kezdetét veszi egy *irgalmatlan küzdelem*. Zavaró lehet ez a szókapcsolat. Hiszen, kivált a kezdetekben, megajtóor szép-

jében: „Krúdy az élete végén vált nagy íróvá, de csak azért válhatott, mert mindattól, ami benne a nagy írót akadályozta, végképp elment a kedve. Vagyis elsősorban attól,

RÁDI PÉTER:

Megáll a (fél) es

Megáll, mert e sajnálatos eset ellenére is kedvenc lapom, az ÉS karácsonyi ünnepi számában látta jónak közölni Fekete Gyula: *Elég a fél szemünk?* című hat hasábos publicisztikáját, amelynek már a címadó kérdése is félreértett féligazság. Arra alapoz, hogy egyes természettudományos műszerek leolvasásához elég egy fél szem, és fiatal és nagyon kevés öreg azonban olyan társadalmakban van, ahol sokan születnek, és sokan fiatalon halnak meg. Ha egy társadalomban biztosítottak az emberek létfeltételei, jó az orvosi ellátás, általában egészséges a köz- és magánélet, akkor sok ember él meg magas kort, és ha ez a társadalom nem akar túlszaporodni, akkor szükségképpen kialakul egy olyan

jai Oswald, Spengler va
Heidegger.

Nem is meglepő, hogy a
ző szakasz huszonhat sor
gúnyolódás azzal a vél
szemben, amely szerint
gondolkodást a racionalit
zi, szemben az irracionali

A következő szakasz m
féligazságot tartalmaz. F

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1980 OKT 25

Luzsicza Árpád

ÉLET ÉS IRODALOM

102

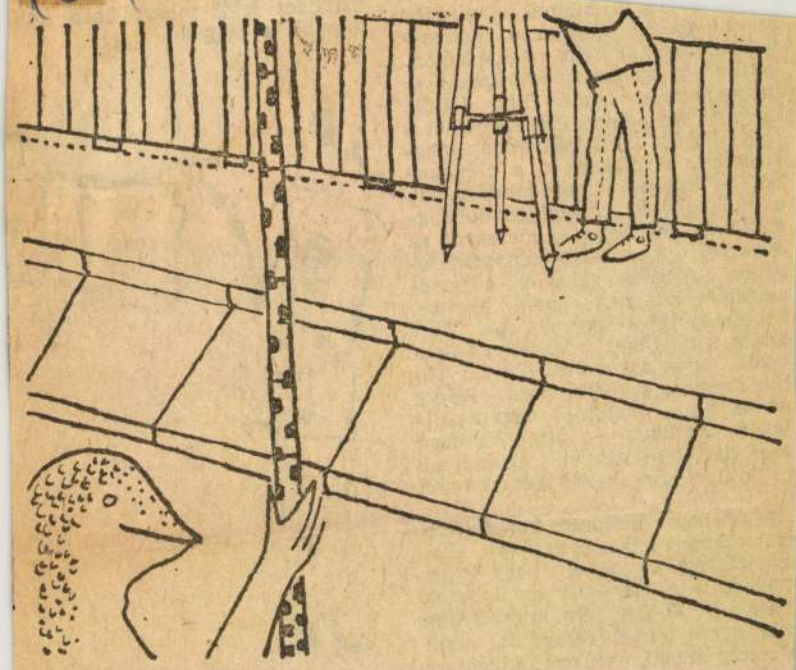

Luzsicza Árpád: Figuráns

...orus problé...
összetevőjével tisztá...
vonatkozásokat nem...
kritikus-tárgyilagos...
megemésztés. (Ami...
idevágó, történelmi e...
megvilágító tanulmá...
született, az maradt...
ból — hasonló mar...
eszmei-erkölcsi vég...
gal.)" És máshol, ugy...
évekről: „...a maga tényszerűségében próbálok valamit a boncasztalon hagyni, s nem gyorsan becsomagolni selyempapírba. Tisztelem a tényeket. A tények arra valók, hogy az ember leüljön velük szembe, és nézze őket. Addig nézze, amíg maguktól nem nyújtják a »kezüket« —, hogy jó, most már tisztában vagyunk egymással. Csak ilyenkor kezdődhet valami új."

Miközben a madarak hangkulisszát húznak a napnyugtához, visszaemlékszem arra, hogy írtam magam is nemegyszer erről. Írtak mások is. Sokan. De miért írunk róla egyre többet? Azért *is*, amit Mészöly mond, valami elvégezni való itt elvégezetlen maradt. És azt, hogy tulajdonképpen mi ma-

B

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 349-726

Luzsicza Árpád,

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 MÁR 28

1021

Luzsicza Árpád: Visszatáncolás

sem érdemes szóra sem, elterjedt az egész világon, illatosan vagy szagtalan, élethűen vagy stilizáltan, csakhogy itt a kristályvázában, mintegy lobogójaként az elmés versikének, velőtrázó volt. E pillanatban meg is feledkeztem a hivalkodó trónörökös szóról; cigarettával a kezemben csak az övön aluli ütést éreztem a kristályvázával, a remekbe szabott betűkkel megrajzolt versikével, az áldott állapotban lévő anyával, a jövő generáció megrontásának vádjával, a belépő vendég durva megsértésével. Egyszerre egész csokor bunkót, sokágú buzogányt kaptam a hasamba. Hozzá még vessem is le a cipőmet, mielőtt a szentélybe lépek, melyből az őrült zenebona szakad a nyakamba, számtalan decibelnyi hangerővel, oly mértékű zajártalommal, melyhez nem fogható egy marék cigaretta mérge.

Tévedés ne essék, nékem is

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Árpád
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 SEP 1 6

1021

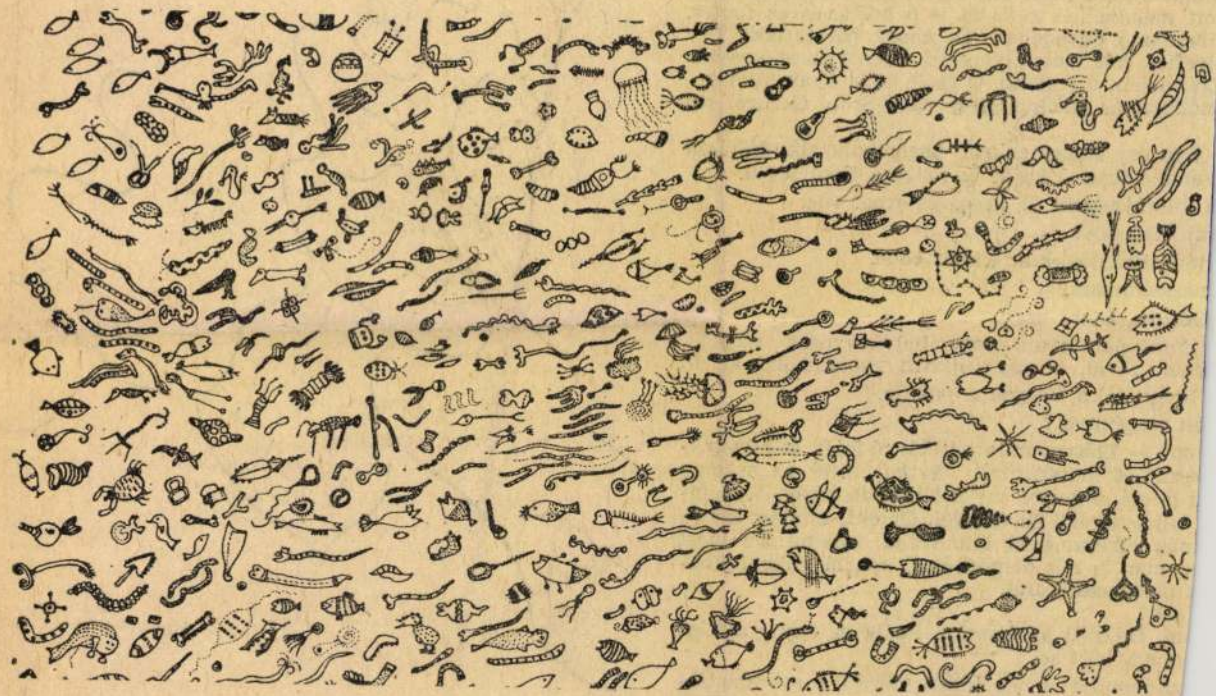

Luzsicza Árpád: Mélytenger

Vargha nehezen sebezhető. Állami díjas. Fel-
etemi docens volt, mielőtt idejött. Legalább négy
ott magával. A sofőrjét is ő hozta, és ez fontos.
ilvánvaló önvédelem. És ahogy beiktatták! Egy
lyettes, két főosztályvezető, tizenöt üveg konyak.
Elvira lesz a legjobb. Ő csak buta. Csak buta, te-
mondja, és anélkül, hogy róla, Szobi Gézáról szó

kap egy Negró cukrot, begombolkozik, felhúzza
rendbe teszi a haját és megy a titkárságra.
a villanygépnél ül, keserves arcot vág.
aj Virácska?
tam. Beledöglik az ember ebbe.
masszírozzam?
Gézuka, isteni vagy.
élmeztelen hátán nagy, halványvörös szeplők.
zobi, rövid, vastag ujjaival gyömöszölni kezdi.
hívott fel a Vargha anyukája.
an szegénnyel?
ium. — Előrenyomja a titkárnő fejét, és hüvelyk-
kszirtjét masszírozza. Aztán áttér az asszony
l lefelé, a gerinc mellett húzódó húsokat nyom-
ujjaival, hol az öklével. Öt éve, amikor Elvira
még elképzelhető lett volna valami. De most
a nem is nőt dömöckölne, hanem valami liba-
t marcipánfigurát.
ene?
m. Delirált az éjszaka. Pedig az anyja szerint
tt egy sört se.
zt mondja: most, kicsit megáll a nyomkodás-
orsan megkérdezi, mielőtt az asszony tovább-
lgot:

Kelemen Pál rajza

ágak közül egy orvlövész rátüzelhessen. A feltételezett bandita vajon helyeselt vagy tiltakozott volna a pályaudvari mondat ellen? — játszom el a kérdéssel, miközben ma, sokkal konkrétabb

[illegible] vagy bármi, ami erősebb, átgondoltabb, akkor legyen az övé a vezetés. Természetesen megmarad a párt is, mint akkor már új kontroll. Ha tetszik, mint *ellenzék*. Azt viszont nem tartanám komolynak, hogy

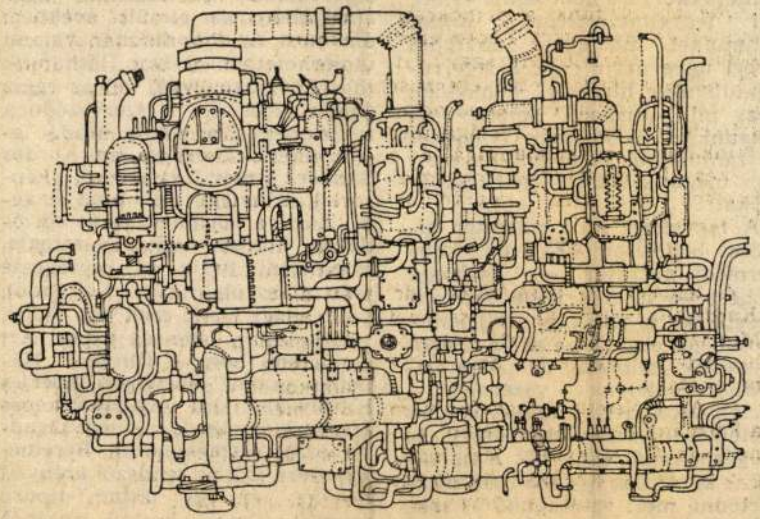

Luzsicza Árpád rajza

válaszokra várva a diósgyőri Lenin Kohászati Művek felé tar-

ahány sejt, csíra, kezdemény most felütötte a fejét, abból va-

buktattak föléje. Ebben az országban nem lehetett megbukni! De tisztességben visszavonulni sem, hiszen, akinek valóban voltak érdemei, az is gyanússá, sárossá vált ettől a formulától. Pedig nem volt mindenki hülye, csak az általános tapasztalat szerint az értelem nem kapott szót. Ha ez így marad, a bűnösöket továbbra is felmentjük, az ártatlanokat pedig meghurcoljuk.

— De azok semmiképpen nem ártatlanok, akik most a lakosság nyakába varrják az elherdált milliókat, az évek alatt elpocsékolt dollárokat. Sőt, ma már azt az egymilliárd márkát is hiába keressük, amit egy éve kaptunk sebeink enyhítésére — mondja Brindza Ottó. — Az is felszívódott ebben a szivacsgazdaságban. Következmény? Egy, kettő, három... és még hány áremelés!?

Elég a szóból!

Ha valaki azt hinné, hogy véletlenül, netalán tendenciózusan találtam rá, vagy választottam ki a *kovácsok* közül beszélgetőtársaimat, és a kép torz, hamis amit mutattak, azok megnyugtatására megálltam a diósgyőri kohászat másik részlegénél is. Abba az *acélöntödébe* tértem be, ahol még mindig az ország leg-

MN 1989.11.9. LUZSICZA Árpád

magyar művészet elvonalához tartozók régóta, s mondják is. Ha hagyják.

Van, akinek hagyják, s akkor ő fontos műveket alkot, amelyek hatni tudnak. Van, akinek nem hagyják, s mégis fontos műveket alkot, amelyek ugyancsak hatni tudnak. Olcsó és kézenfekvő fordulat lenne itt most azon elmeditálni, hogy Jeles *Álombrigádja* miért és kik által volt dobozban éveken át; nem teszem. Mert a polc mélyéről is hatott és most, hogy végre láthatjuk egy egészséges nyíltság jegyében, vitathatatlannak tetszik: *az utóbbi évek legfontosabb, legszebb magyar filmjének* Csipkerózsika-álma alatt is lehetett kisugárzása. S keserű szájízzel csupán annyi tehető hozzá: valószínűleg valóban másfelé fordult volna a magyar filmművészet akkor, ha az Álombrigádot a maga korában láthatjuk.

A paradoxon azonban az: az *Álombrigádot* most is a maga korában látjuk; a mi kis középeurópai történelmünk és társadalomtörténetunk ma is pontosan — ha lehet meg pontosabban — arról szól, amiről az öt éve készült *Álombrigád*. Szól arról, hogy elmúlik az életünk, anélkül, hogy történetté kerekednék. Szól arról, hogy a történetek nem tudják artikulálni magukat, mert mi, emszen makrancos ... talan kitör egy mesterségesen konstruált „rendből", álmok szegülnek szembe a kommunikáció- és cselekvésképtelen valósággal, ezek aztán más — hol szórakoztatóan felszínes, hol meg „veszélyesen mély" — irányokba igyekeznek elkanyarodni. Kell hát valaki, aki rendet tart, mert mi lenne akkor, ha nem lenne senki, aki fegyelmezettségre szoktat bennünket. Bizonyára anarchia (mert ugye azt a csak a legelvetemültebbek hirdetik komolyan, hogy mi, „kiskorú" oláhgyulák magunktól is képesek vagyunk önszántunkból betartani az esetleg magunk-alkotta játékszabályokat) ...

A fegyelmet itt a narrátor hivatott biztosítani. Ez egy kőbe dermedt narrátor — *Ráthonyi* Róbert —, akinek kőbe dermedt nézetei és a jólismert, felhőtlenmosolygós orgánuma azt a világot igyekszik felidézni az *Álombrigádban*, amelynek vezérelve a biztonságos, helyettünk és értünk cselekvő, atyaian barátságos és megértő *rend*. Csak hát a narrátor is kénytelen egy idő után megsértődni, mert valóságunk és soksok álmunk az istennek sem akar igazodni ehhez az átlátható és felhőtlen boldogságot sugárzó operettrendhez, szabályozatlanul és anarchisztikusan kitör belőle. Minden el- és összecsúszik a hőszen kemény világról és kemény emberekről szól. Kemény, de nem hibátlan munka, ám a zökkenőket, a feszültség néhol fájdalmas kioltódását aligha veszi észre a néző, mert rabul ejti egy igazán nagyformátumú, kiérlelt, döbbenetes színészi alakítás. *Eperjes* Károly vitathatatlanul legkiválóbb színészeink közé emelkedett az elmúlt években, ám most, az *Eldorádóban* valami utolérhetetlen dolgot láthatunk tőle. Egymaga „viszi" el az egész filmet, köré és rá szerveződnek a jelenetek, a belőle áradó legyőzhetetlen őserő az, ami *Kardos* Sándor atmoszféráteremtő képsorait irányítja, ami nem engedi, hogy a történet laza epizódokra hulljon szét. Összefogja, értelmezni tudja és egységessé teszi ez az alakítás az *Eldorádót*, úgy, ahogy arra csak egy igazi, vitathatatlan tehetség képes. Azt gondolom, hogy e filmbeli „Hábetler család" története Eperjes Károly alakítása jóvoltából képes igazán kiemelkedni — nem tagadva ezzel természetesen Beremény Géza írói és rendezői erényeit — az „én így láttam"-típusú szerzői filmek hosszú sorából. *(Hunnia Stúdió)*

V. P.

LUZSICZA Árpád

ÉS 1991/11. 6.

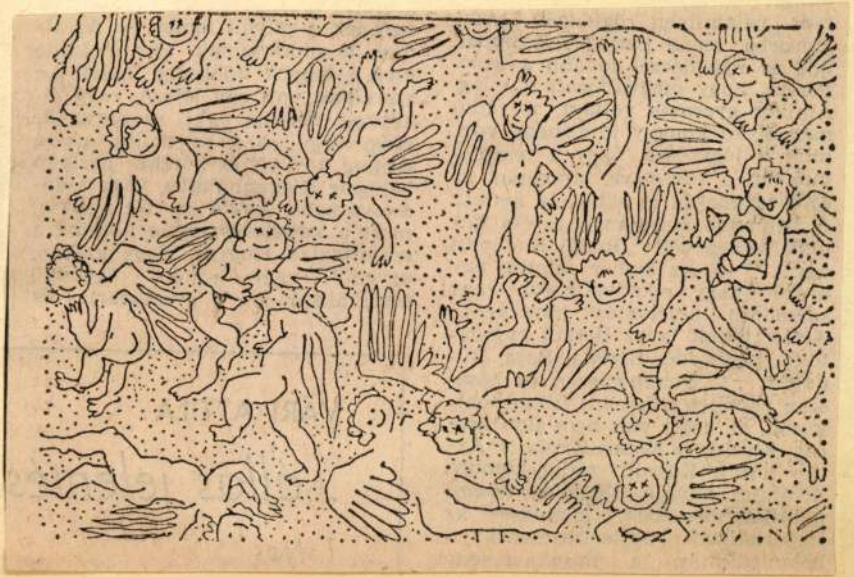

a modern amerikai civilizáció ellentétét. A mű
n for Public Broadcasting Fesztiválja keretében
rnyőre. (12-én 22.30, tv 1.)

ő címmel Enzo Cormann drámaíró darabját lát-
húszórai kezdettel az Arany János Színházban.
Kerouac hagyományát követve, három zenésszel
szerző a darabot. Az előadást az Association
Action Artistique támogatja.

i Endre festőművészt mutatja be Jurecskó László
y Zsolt galériája, a MissionArt Galéria Miskolcon,
önyvtárban. A tárlat — mely a megyei könyv-
tványtár Alapítvány támogatásával jött létre —
tekinthető meg.
LORÁND: Az elfelejtett hazai informel fes-
k úttörője vár az „újrafelfedezés" ünnepé-
lmas és ugyanakkor szomorú aktusára.
Endre azok közé tartozik, akik a hatvanas
megteremtettek egy festői kultúrát és egy
tszemléletet, ám akik a hetvenes és nyolc-
ben kissé perifériára sodródtak, s a mintegy
es elzárkózás következtében a ma számára
zésre szorulnak. Egy „nagy korszak", egy
heroikus időszak alakja Hortobágyi Endre
nai művészetében az egykor gyűjtött tapasz-
az egykori felismerések új eredményekhez

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

E héten válaszol:

Bata Imre

SIMKÓ MAGDA, BUDAPEST. Csokornyi stílushibát szedett össze és nyújt át írásban a Magyar Rádió és a Magyar Televízió bemondóinak és riportereinek szövegeiből azon alkalomból, hogy az Amicus Egyesület — a szlovák és cseh kultúra magyar barátainak egylete — lapunk március 22-i számának páratlan oldalán szóvá tette, hogy március 15-én „a reggeli Híradóban" az hangzott el, hogy „Elkergették Pozsonyból Václav Havel köztársasági elnököt". „Az »elkergették« szón kívül az A. E. »le nem kottázható« hangneműnek érezte a hír előadását is." — Kedves Simkó Magda! Nehéz a stílushibákat kipécézni, mert hiába van tele a szíve jószándékkal, a tolla elvéti. A rádióban nem híradó szól, hanem egyszerűen csak híreket mondanak. Noha igaza volt az Amicus Egyesületnek, meg Önnek is igaza lehet számos szóvá tett hibát illetően, de ilyenkor a magunk szövegére is na-

LUZSICZA Ahmed
É 1991.15.

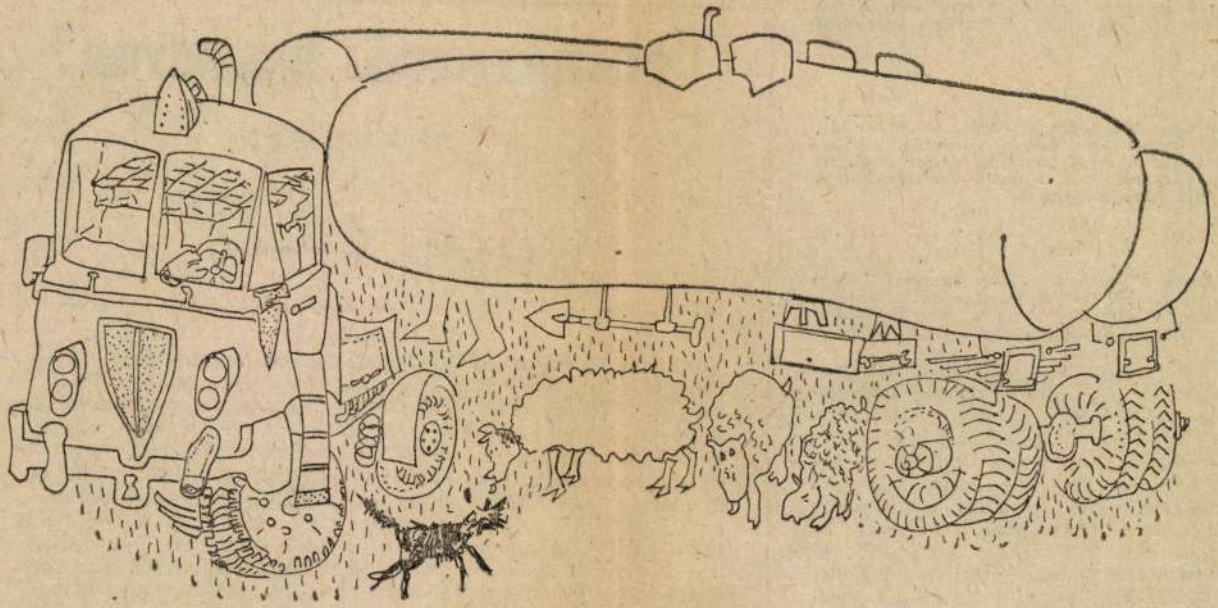

Luzsicza Árpád rajza

Luzsicza Árpád Magyar Nemzet 2001. VI. 26.

Kortárs művek találkozása

Stiller-Luzsicza Ágnes, Luzsicza Árpád és Niklas Stiller kiállítása Sárváron

P. Szabó Ernő

Ha a Sárvár és a kultúra, a művészetek kapcsolatáról esik szó, első asszociációnk a múltat idézi, azokat az évszázadokat, amelyek alatt a Nádasdy-család birtokában lévő vár a nemzet szellemi fennmaradásának is fontos bástyája volt. A ma elsősorban fürdővárosként emlegetett nagy múltú nyugat-dunántúli település azonban a legutóbbi évtizedekben újra fontos kulturális központtá vált, amelynek kisugárzó hatása éppen nagy idegenforgalma miatt mondható erősnek. Ha úgy tetszik, bekapcsolódott a határokon átívelő kulturális párbeszédbe, ami például a képzőművészet területén olykor igen rangos rendezvényekben nyilvánul meg. 1998-ban itt rendezték meg a Künstlerbund Graz nagy sikerű tárlatát, amelyet a következő évben sárvári művészek munkáit is bemutató kiállítás követett Dialog '99 címmel a grazi Künstlerhausban.

A sárvári kiállítássorozat azóta válhatott országos, olykor nemzetközi kitekintésűvé, mióta a Nádasdy-várban, az 1978-as rekonstrukcióhoz kapcsolódva korszerű kiállítóhelyet alakítottak ki. Jelentős tárlatra persze korábban is sor került – 1976-ban például Kassák-emlékkiállítást rendeztek –, a feltételek azonban alapvetően megváltoztak, amikor a galériát működtető városi művelődési központ a várba költözött. Először két, majd három termet kapott a képzőművészet, a kiállítóhely pedig felvette a Galéria Arcis nevet. Olyan jelentős művészek munkái indították az új sorozatot, mint *Ferenczy Béni, Bálint Endre, Ország Lili* vagy a kortárs magyar festészet egyik legjobban ismert alakja, *El Kazovszkij*. Érdeklődők, támogatók egyre szélesebb körét vonzották a tárlatok, a *Vattay Elemér* fotóit bemutató kiállítás megnyitóján készült például egy felvétel, amelyen *Kassák Lajosné* és Ferenczy Béni özvegye mellett *Pilinszky János, Ruttkay Éva* látható.

A legutóbbi években is egyszerre szerepelnek a sárvári bemutatókon kiemelkedő jelentőségű mesterek és fiatal alkotók művei, helyi és másutt, közöttük a határokon túl élő magyar alkotók, különböző műfajok, művészeti ágak reprezentánsai. Ebben az évben kiállított itt festő (*Marosfalvi Antal*), textilművész (*Péreli Zsuzsa*) és grafikus (*Mészáros István*), a legutóbbi, ezekben a napokban is látogatható tárlat pedig mintha mindazokat a szempontokat egyesítené, amelyek alapján a Nádasy-várban a kiállítássorozat szerveződik.

Igazi közép-európai bemutató ez, különböző műfajokkal, különböző országokban élő, dolgozó, egymáshoz mégis szorosan – sőt, a legszorosabban, hiszen családi kötelékekkel – kötődő alkotók műveivel. *Stiller-Luzsicza Ágnes* festőművész, *Luzsicza Árpád* festő- és grafikusművész, *Niklas Stiller* író és grafikus tárlatán festmények, rajzok, szövegek, talált tárgyakból formált plasztikák szerepelnek, eltérő szemléletmódokat képviselve, de éppenséggel nem kioltva, hanem erősítve egymás hatását. Jelzik, hogy a közös gyökerek, szellemi indíttatás – az édesapa, *Luzsicza Lajos* festőművész hatása – ellenére szuverén világok formálódtak a testvérek különböző országokban lévő műtermeiben. Luzsicza Árpád, aki 1977–1982 között a prágai képzőművészeti akadémián tanult, Budapesten, Áporkán és Óbudaváron él, Stiller-Luzsicza Ágnes, aki olyan jelentős mestereknél tanult, min *Josef Beuys* és *Gerhardt Richter*, Düsseldorfban és az utóbbi években Rábasebesen felépített műtermében dolgozik. Képei nem ritkán férje, Niklas Stiller szövegeivel válnak teljessé, ahogyan a művész mestereinél és általában a konceptuális indíttatású művészetnél a kép és a szó a mű egyenrangú részeként jelenik meg.

Ahogyan a sárvári kiállításon is. A néhány motívumból – arc, csónak, ház – épülő, az eszközök minimumára támaszkodó festmények olykor naplószerűen sorolják egymás mellé az emlékek, egy sajátos időutazás világából származó képeket, mintegy újraélve azt az élményt, amely az ember és a külvilág, a jól ismert dolgok közötti kapcsolat megszakadásából, majd újraformálódásából fakad. Luzsicza Árpád rajzai, objektjei viszont az élményt adó humor, irónia fontosságáról beszélnek, munkáinak játékossága, dekorativitása, felszabadultsága mintha csak a XX. századi cseh irodalom nálunk is jól ismert alkotásaihoz kapcsolódna. *Hasek* hőséhez, Svejk alakjához például, már csak a grafikákon újra és újra visszatérő kutyamotívum miatt is – bárhogyan változzanak a körülmények, alakuljon át a többi motívum a grafikákon megjelenő derék négylábúak körül, ők láthatóan éppen olyan ártatlan lélekkel, céltudatosan masíroznak előre, ahogyan a derék katona lépdelt a legközelebbi prágai söröző felé.

de nálunk a nagyfokú egyenjogúság következtében a lányok magukat hibáztatják ezért. Mivel nincsenek hátrányos helyzetben, természetes, hogy a munkahelyükön ugyanúgy kell teljesíteniük, mint egy férfinak, de közben szeretnének partnerkapcsolatot, családot, s ezt nehéz összeegyeztetni – vázolja az igazgatónő az alapvető különbségeket.

– A lecsúszó rétegeknél egyértelműen romlik a helyzet – folytatja –, mind a fiúk, mind a lányok között egyre többen érzik kilátástalannak a jövőjüket. A nyugati civilizációk közül Amerikában jelenti a legnagyobb problémát a drog, amelynek hátterében ott is az óriási társadalmi különbségek állnak. Köztudott, hogy két réteg a legérintettebb: a jómódúaké, akik anyagilag ugyan mindent megadnak a gyermekünknek, de a szülők túlhajszoltak, és nemigen tudnak odafigyelni rájuk. Az elfogadott gyermekben, ha kiskorában mindent megkap, nem alakul ki, hogy vele szemben is vannak elvárások, nem képes önálló tevékenységre, nem tanulja meg, hogy örömet találjon mindabban, amit el akar érni. Ezért az elkényeztetett gyerekek között gyakori a narcisztikus – szaknyelven borderline – személyiség, aki önmagán kívül nem talál mást célt, s állandó ürességet, unalmat érez, nem tesz erőfeszítést semmiért. Unalmukban izgatószerekhez, droghoz, alkoholhoz nyúlnak, jellemző rájuk a kritikátlan szex. S a mai zene – ha a technót annak lehet nevezni – az ürességet tölti ki, folyamatos hallgatása kikapcsolja az elő és a drog –, vagyis ők alkotják azt a hátteret, amely később ennek a kábítórendszernek a rabszolgájává válik.

Magyarországra az utóbbi évtizedben úgy tört be a drog, hogy nem igazán voltunk erre felkészülve. Miután megnyíltak a kapuk Nyugat felé, először a gazdasági érdekek hatására a kábítószer és az ezzel foglalkozó érdekcsoport jelent meg nálunk. Az amúgy is adott, tipikus serdülőkori civilizációs problémák mellett pontosan a fiatalok legértékesebb tulajdonságait használják fel arra, hogy megfogják őket. Mivel ezek a fiatalok lassan ki akarnak lépni a családból, fontos számukra a kortárs csoport, amely befogadja őket, ahová tartoznak. Ez óriási erő lehet, és a fiatalok csodákra képesek, ha igazán jó célokat tűznek maguk elé. Ám gyakoribb, hogy az összetartozás élménye lázadást szül a felnőtt-társadalom ellen. Ugyanakkor pozitív jellemzője ennek a korosztálynak, hogy keresik az újat, a kalandot, mernek kockáztatni, amiben nagy lehetőség rejlik önmaguk, a társadalom és a jövő számára, ha jól aknázzák ki. De azt látjuk, hogy ezt lovagolják meg a drogterjesztők. A fiatalok pedig azt hiszik, ők választanak, holott valójában ügyesen manipulálják őket, hiszen a reklámokkal sokat el lehet érni, ilyen értelemben a pszichológia is prostituálódik. Az emberek befolyásolásának technikái hihetetlen kifinomultak és leleményesek.

Az igazgatónő szerint minél tanultabb valaki, annál jobb a lelki állapota, annál többet törődik az egészségével.

pszichológusi rendszer, a gyakorlati szakember időben ki tudná szűrni a problémás fiatalokat. Gyakori a szülés utáni depresszió: visszahat a gyerekre, ha az anya szülés után nem tudja megadni azt az érzelmi támaszt, amelyre a kicsinek szüksége van. Hatásos módja megelőzésnek, amelyet Norvégiában láttam. Ott időben felismerték a bajt, és sikerült rávenni a fiatalok által leginkább kedvelt, szintén fiatal sztárokat arra, hogy segítsenek a drogellenes küzdelemben. Míg Skandinávia többi országában súlyos gondokat okoz a kábítószer, addig Norvégiában a közkedvelt személyiségek segítségével sikerült elérni, hogy a fiatalok elutasítják a drogot, nem akarnak rabszolgák lenni és mesterséges világban élni. A sikeres és bevált módszereket át lehetne venni nálunk is.

– Emellett a nagy pedagógusegyéniségek körül is ki tudna alakulni az a légkör, amelyre szükség volna ahhoz, hogy megóvjuk gyerekeinket a kisiklástól. Régen a tanároknak és a tanítóknak tekintélye, presztízse volt a társadalomban, s ha nem akarjuk, hogy a fiatalok személyisége eltorzuljon, akkor erre áldozni kell: a tanárokat egyrészt anyagilag kell motiválni, másrészt növelni kell a tekintélyüket. Számomra az angol iskolarendszer a mértékadó, ahol értékes az egyén. A drámapedagógia révén megtanulnak beszélni, szerepelni, értékelik az önállóságot, de fontosságot tulajdonítanak a csapatmunkának is. Nálunk mindez hiányzik – összegez a szakember, majd folytatja:

– Ami a választási lehetőségeket illeti, annak idején érdekes vizsgálat nélkülözi a zűrzavaros, áttekinthetetlen, rohanó, értékválsággal küzdő, csapdákkal zsúfolt világban, ahol temérdek kihívás várja, ugyanakkor hatalmasakat lehet zuhanni. Mindez olyan igénybevételt jelent a psziché számára, hogy a modern világ járványaivá vált a szorongás és depresszió. Nem csoda, hogy a pályaválasztás előtt álló fiatal hajlamossá válik valami egyszerű, különösebb döntést és erőfeszítést nem igénylő (pót)megoldásra, különösen, ha szorong, s úgy érzi, képtelen megfelelni az elvárásoknak.

Az igazgatónő szerint régen egyszerű volt, hiszen a fiatal azt a hivatást választotta, amelyet a szülei űztek, vagy amelyet felnőtté válása során közelebbről megismerhetett. Lázadozott ugyan, de a sorsa eléggé meghatározott volt. Az embert mélyen befolyásolja, milyen környezetben nő fel, s ha kialakul a bizalmi kapcsolat a szülő és gyerek között, akkor kamaszként ugyan lázad – ezt láttuk az amerikai hippiknél is –, de végül mégis követi a szülei útját, mert hosszú távon ez jelenti számára a biztonságot. Az nagy gond, ha nincs szülői minta. A legfontosabb, hogy a gyerek mindig érezze: akármit csinál, számíthat a szülőre, visszamehet, s megmarad a szeretet akkor is, ha hibázott, ha őrültséget csinált. Ha ez megvan, akkor – kerülőutak és zsákutcák után, de – visszatér a gyerek, és lehet segíteni rajta.

Az emberiség mára olyan kísérleti szituációt teremtett a maga számára, amelyben nem veszi figyelembe az emberi alkalmazkodó- és tűrőképesség határait.

LU251C2A ÁRPÁD

Kortárs művek találkozása

Stiller-Luzsicza Ágnes, Luzsicza Árpád és Niklas Stiller kiállítása Sárváron

P. Szabó Ernő

Ha a Sárvár és a kultúra, a művészetek kapcsolatáról esik szó, első asszociációnk a múltat idézi, azokat az évszázadokat, amelyek alatt a Nádasdy-család birtokában lévő vár a nemzet szellemi fennmaradásának is fontos bástyája volt. A ma elsősorban fürdővárosként emlegetett nagy múltú nyugat-dunántúli település azonban a legutóbbi évtizedekben újra fontos kulturális központtá vált, amelynek kisugárzó hatása éppen nagy idegenforgalma miatt mondható erősnek. Ha úgy tetszik, bekapcsolódott a határokon átívelő kulturális párbeszédbe, ami például a képzőművészet területén olykor igen rangos rendezvényekben nyilvánul meg. 1998-ban itt rendezték meg a Künstlerbund Graz nagy sikerű tárlatát, amelyet a következő évben sárvári művészek munkáit is bemutató kiállítás követett Dialog '99 címmel a grazi Künstlerhausban.

A sárvári kiállítássorozat azóta válhatott országos, olykor nemzetközi kitekintésűvé, mióta a Nádasdy-várban, az 1978-as rekonstrukcióhoz kapcsolódva korszerű kiállítóhelyet alakítottak ki. Jelentős tárlatra persze korábban is sor került – 1976-ban például Kassák-emlékkiállítást rendeztek –, a feltételek azonban alapvetően megváltoztak, amikor a galériát működtető városi művelődési központ a várba költözött. Először két, majd három termet kapott a képzőművészet, a kiállítóhely pedig felvette a Galéria Arcis nevet. Olyan jelentős művészek munkái indították az új sorozatot, mint *Ferenczy Béni, Bálint Endre, Ország Lili* vagy a kortárs magyar festészet egyik legjobban ismert alakja, *El Kazovszkij*. Érdeklődők, támogatók egyre szélesebb körét vonzották a tárlatok, a *Vattay Elemér* fotóit bemutató kiállítás megnyitóján készült például egy felvétel, amelyen *Kassák Lajosné* és Ferenczy Béni özvegye mellett *Pilinszky János, Ruttkay Éva* látható.

A legutóbbi években is egyszerre szerepelnek a sárvári bemutatókon kiemelkedő jelentőségű mesterek és fiatal alkotók művei, helyi és másutt, közöttük a határokon túl élő magyar alkotók, különböző műfajok, művészeti ágak reprezentánsai. Ebben az évben kiállított itt festő (*Marosfalvi Antal*), textilművész (*Péreli Zsuzsa*) és grafikus (*Mészáros István*), a legutóbbi, ezekben a napokban is látogatható tárlat pedig mintha mindazokat a szempontokat egyesítené, amelyek alapján a Nádasy-várban a kiállítássorozat szerveződik.

Igazi közép-európai bemutató ez, különböző műfajokkal, különböző országokban élő, dolgozó, egymáshoz mégis szorosan – sőt, a legszorosabban, hiszen családi kötelékekkel – kötődő alkotók műveivel. *Stiller-Luzsicza Ágnes* festőművész, *Luzsicza Árpád* festő- és grafikusművész, *Niklas Stiller* író és grafikus tárlatán festmények, rajzok, szövegek, talált tárgyakból formált plasztikák szerepelnek, eltérő szemléletmódokat képviselve, de éppenséggel nem kioltva, hanem erősítve egymás hatását. Jelzik, hogy a közös gyökerek, szellemi indíttatás – az édesapa, *Luzsicza Lajos* festőművész hatása – ellenére szuverén világok formálódtak a testvérek különböző országokban lévő műtermeiben. Luzsicza Árpád, aki 1977–1982 között a prágai képzőművészeti akadémián tanult, Budapesten, Áporkán és Óbudaváron él, Stiller-Luzsicza Ágnes, aki olyan jelentős mestereknél tanult, min *Josef Beuys* és *Gerhardt Richter*, Düsseldorfban és az utóbbi években Rábasebesen felépített műtermében dolgozik. Képei nem ritkán férje, Niklas Stiller szövegeivel válnak teljessé, ahogyan a művész mestereinél és általában a konceptuális indíttatású művészetnél a kép és a szó a mű egyenrangú részeként jelenik meg.

Ahogyan a sárvári kiállításon is. A néhány motívumból – arc, csónak, ház – épülő, az eszközök minimumára támaszkodó festmények olykor naplószerűen sorolják egymás mellé az emlékek, egy sajátos időutazás világából származó képeket, mintegy újraélve azt az élményt, amely az ember és a külvilág, a jól ismert dolgok közötti kapcsolat megszakadásából, majd újraformálódásából fakad. Luzsicza Árpád rajzai, objektjei viszont az élményt adó humor, irónia fontosságáról beszélnek, munkáinak játékossága, dekorativitása, felszabadultsága mintha csak a XX. századi cseh irodalom nálunk is jól ismert alkotásaihoz kapcsolódna. *Hasek* hőséhez, Svejk alakjához például, már csak a grafikákon újra és újra visszatérő kutyamotívum miatt is – bárhogyan változzanak a körülmények, alakuljon át a többi motívum a grafikákon megjelenő derék négylábúak körül, ők láthatóan éppen olyan ártatlan lélekkel, céltudatosan masíroznak előre, ahogyan a derék katona lépdelt a legközelebbi prágai söröző felé.

A kutatás-fejlesztés ösztönzése

MTI

A kiemelkedő kutatás-fejlesztés ösztönzését és elismerését célzó Bolyai János-ösztöndíjat a kuratórium döntése alapján az idén 220-an nyerték el. A havi 76 500 forintos támogatásról szóló oklevelek ünnepélyes átadását hétfőn tartották a Magyar Tudományos Akadémián.

Az 1997-ben kormányrendelettel létrehozott akadémiai ösztöndíjra a 40. életévüket be nem töltött magyar állampolgárok, vagy magukat magyarnak vallók pályázhatnak.

A kormányrendelet szerint nem magyar állampolgár is benyújthat pályázatot, ha Magyarországon él és kutatási témája magyarországi kutatási tárgyhoz kötődik, vagy külföldi állampolgárságú magyar kutató, és kutatásait magyarországi tudományos intézetben kívánja végezni. A 2001. évi Bolyai János kutatási ösztöndíjak elnyeréséért csaknem ötszázan pályáztak – erről *Gergely János* akadémikus, a kuratórium elnöke szólt az oklevelek ünnepélyes átadásakor. *Glatz Ferenc*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke köszöntőjében kitért arra, hogy a Bolyai-ösztöndíjasok táborába most belépő kutatókkal együtt jelenleg mintegy félezren élvezik ezt a támogatási formát.

Az ösztöndíj célját Glatz Ferenc egyrészt a kutatói elfoglaltság és az eredményorientált kutatási tevékenység közötti összhang megteremtésében jelölte meg. Idősebb kutatóként az akadémikus arra hívta fel fiatalabb kollégái figyelmét, hogy teljesítményükről elsősorban önmaguknak kell számot adniuk.

– A fiatal generációk szakmai beemelését intézményesen meg kell oldani. Nem generációváltás kell, hanem a generációk harmóniáját szükséges megteremteni – jelentette ki. Mint mondta, a Bolyai-ösztöndíjrendszernek ugyancsak célja, hogy kapcsolatot teremtsen az Akadémia tudományosságának csúcsára jutott tudósok és a legfiatalabbak között.

Köszöntötte a friss ösztöndíjasokat *Pálinkás József* akadémikus, közelmúltban kinevezett oktatási miniszter. Beszédében arra hívta fel a fiatal kutatókat, hogy a mostani sikerből merítsenek kutatói életpályájuk során. Pálinkás József igennel felelt arra az önmaga által feltett kérdésre, hogy van-e életpálya-lehetőség a fiatal kutatók előtt. Az ünnepség részeként több Bolyai-ösztöndíjas tartott tudományos előadást.

nyekben nincs elegendő férőhely, ezért ezeket bővíteni kell. Természetesen a megelőzésről is sok szó esik, csakhogy a közvéleménnyel – s az érintettekkel – eddig nemigen sikerült párbeszédet folytatni. Pedig a szó ebben az esetben is hatékony fegyver lehetne, ha a reklámszakemberek és multicégek az emberek befolyásolására irányuló hatékony, célirányos és rafinált kommunikációs technikákat, módszereket ebben a harcban is felhasználnák.

Hosszan sorolja a dokumentum mindazt, ami még hiányzik, s amihez „meg kell teremteni a szükséges forrásokat". Vagyis ehhez a háborúhoz is főleg három dolog kell: pénz, pénz és pénz.

S ha már a pénznél tartunk, ez is olyan háború, amelyben az egyik oldalon szenvtelen üzletemberek és csoportok állnak. A drogmaffia dollármilliárdokra tesz szert, ami hatékony fegyvernek bizonyul a másik oldalon becsapott, tönkretett, sokszor életét áldozó, védekezésre képtelen tömegekkel – a fogyasztókkal – és az őket megvédeni próbáló, pénzhiánnyal küzdő egészségügyi rendszerrel szemben.

Stratégiánk tehát már van, jó is, az intézmények elvben felkészültek a probléma orvoslására, számos nyugati és tengerentúli módszer áll rendelkezésre, létrejöttek azok a civil szervezetek is, amelyek a „magad uram, ha szolgád nincsen" alapon, szinte külső segítség nélkül évek óta igyekeznek talpon maradni és eredményesen működni.

A pedagógusok és szülők többsége azonban csak mostanában ébredezik, s kezdi felismerni, hogy ég a ház. Pedig a legnagyobb teher az ő vállukra nehezedik. Ha azt mondják, társadalmi felelősség, ne a szomszédunkra, az egészségügyre vagy a kormányhivatalokra gondoljunk. Vegye magára bátran mindenki, aki gyermeket nevel szülőként, vagy tanít pedagógusként.

Sorozatunkban olyan cikkeket olvashatnak majd, amelyekben szakértők – orvos, pszichológus, önsegítő csoportok tagjai, kábítószer-fogyasztók – szólalnak meg; kifejti véleményét a témáról bíró, ügyész, rendőr és iskolaigazgató, de szinte mindegyikük levonja a következtetést: a megelőzésben az iskola és a szülő tehet a legtöbbet.

Írásaink segítséget próbálnak nyújtani ahhoz, hogy ne tüzet oltsunk, hanem „tisztán" megőrizzük fiataljainkat.

meghatározatlansága világjelenség, de nálunk a nagyfokú egyenjogúság következtében a lányok magukat hibáztatják ezért. Mivel nincsenek hátrányos helyzetben, természetes, hogy a munkahelyükön ugyanúgy kell teljesíteniük, mint egy férfinak, de közben szeretnének partnerkapcsolatot, családot, s ezt nehéz összeegyeztetni – vázolja az igazgatónő az alapvető különbségeket.

– A lecsúszó rétegeknél egyértelműen romlik a helyzet – folytatja –, mind a fiúk, mind a lányok között egyre többen érzik kilátástalannak a jövőjüket. A nyugati civilizációk közül Amerikában jelenti a legnagyobb problémát a drog, amelynek hátterében ott is az óriási társadalmi különbségek állnak. Köztudott, hogy két réteg a legérintettebb: a jómódúaké, akik anyagilag ugyan mindent megadnak a gyermeküknek, de a szülők túlhajszoltak, és nemigen tudnak odafigyelni rájuk. Az elfogadott gyermekben, ha kiskorában mindent megkap, nem alakul ki, hogy vele szemben is vannak elvárások, nem képes önálló tevékenységre, nem tanulja meg, hogy örömet találjon mindabban, amit el akar érni. Ezért az elkényeztetett gyerekek között gyakori a narcisztikus – szaknyelven borderline – személyiség, aki önmagán kívül nem talál mást célt, s állandó ürességet, unalmat érez, nem tesz erőfeszítést semmiért. Unalmukban izgatószerekhez, droghoz, alkoholhoz nyúlnak, jellemző rájuk a kritikátlan szex. S a mai zene – ha a technót annak lehet nevezni – az ürességet tölti ki, folyamatos hallgatása kikapcsolja az

ció és a drog –, vagyis ők alkotják azt a hátteret, amely később ennek a kábítórendszernek a rabszolgájává válik.

Magyarországra az utóbbi évtizedben úgy tört be a drog, hogy nem igazán voltunk erre felkészülve. Miután megnyíltak a kapuk Nyugat felé, először a gazdasági érdekek hatására a kábítószer és az ezzel foglalkozó érdekcsoport jelent meg nálunk. Az amúgy is adott, tipikus serdülőkori civilizációs problémák mellett pontosan a fiatalok legértékesebb tulajdonságait használják fel arra, hogy megfogják őket. Mivel ezek a fiatalok lassan ki akarnak lépni a családból, fontos számukra a kortárs csoport, amely befogadja őket, ahová tartoznak. Ez óriási erő lehet, és a fiatalok csodákra képesek, ha igazán jó célokat tűznek maguk elé. Ám gyakoribb, hogy az összetartozás élménye lázadást szül a felnőtt-társadalom ellen. Ugyanakkor pozitív jellemzője ennek a korosztálynak, hogy keresik az újat, a kalandot, mernek kockáztatni, amiben nagy lehetőség rejlik önmaguk, a társadalom és a jövő számára, ha jól aknázzák ki. De azt látjuk, hogy ezt lovagolják meg a drogterjesztők. A fiatalok pedig azt hiszik, ők választanak, holott valójában ügyesen manipulálják őket, hiszen a reklámokkal sokat el lehet érni, ilyen értelemben a pszichológia is prostituálódik. Az emberek befolyásolásának technikái hihetetlen kifinomultak és lelemények.

Az igazgatónő szerint minél tanultabb valaki, annál jobb a lelki állapota, annál többet törődik az egészségével.

szakember időben ki tudná szűrni a problémás fiatalokat. Gyakori a szülés utáni depresszió: visszahat a gyerekre, ha az anya szülés után nem tudja megadni azt az érzelmi támaszt, amelyre a kicsinek szüksége van. Hatásos módja megelőzésnek, amelyet Norvégiában láttam. Ott időben felismerték a bajt, és sikerült rávenni a fiatalok által leginkább kedvelt, szintén fiatal sztárokat arra, hogy segítsenek a drogellenes küzdelemben. Míg Skandinávia többi országában súlyos gondokat okoz a kábítószer, addig Norvégiában a közkedvelt személyiségek segítségével sikerült elérni, hogy a fiatalok elutasítják a drogot, nem akarnak rabszolgák lenni és mesterséges világban élni. A sikeres és bevált módszereket át lehetne venni nálunk is.

– Emellett a nagy pedagógusegyéniségek körül is ki tudna alakulni az a légkör, amelyre szükség volna ahhoz, hogy megóvjuk gyerekeinket a kisiklástól. Régen a tanároknak és a tanítóknak tekintélye, presztízse volt a társadalomban, s ha nem akarjuk, hogy a fiatalok személyisége eltorzuljon, akkor erre áldozni kell: a tanárokat egyrészt anyagilag kell motiválni, másrészt növelni kell a tekintélyüket. Számomra az angol iskolarendszer a mértékadó, ahol értékes az egyén. A drámapedagógia révén megtanulnak beszélni, szerepelni, értékelik az önállóságot, de fontosságot tulajdonítanak a csapatmunkának is. Nálunk mindez hiányzik – összegez a szakember, majd folytatja:

– Ami a választási lehetőségeket illeti, annak idején érdekes vizsgá-

zűrzavaros, áttekinthetetlen, rohanó, értékválsággal küzdő, csapdákkal zsúfolt világban, ahol temérdek kihívás várja, ugyanakkor hatalmasakat lehet zuhanni. Mindez olyan igénybevételt jelent a psziché számára, hogy a modern világ járványaivá vált a szorongás és depresszió. Nem csoda, hogy a pályaválasztás előtt álló fiatal hajlamossá válik valami egyszerű, különösebb döntést és erőfeszítést nem igénylő (pót)megoldásra, különösen, ha szorong, s úgy érzi, képtelen megfelelni az elvárásoknak.

Az igazgatónő szerint régen egyszerű volt, hiszen a fiatal azt a hivatást választotta, amelyet a szülei űztek, vagy amelyet felnőtté válása során közelebbről megismerhetett. Lázadozott ugyan, de a sorsa eléggé meghatározott volt. Az embert mélyen befolyásolja, milyen környezetben nő fel, s ha kialakul a bizalmi kapcsolat a szülő és gyerek között, akkor kamaszként ugyan lázad – ezt láttuk az amerikai hippiknél is –, de végül mégis követi a szülei útját, mert hosszú távon ez jelenti számára a biztonságot. Az nagy gond, ha nincs szülői minta. A legfontosabb, hogy a gyerek mindig érezze: akármit csinál, számíthat a szülőre, visszamehet, s megmarad a szeretet akkor is, ha hibázott, ha őrültséget csinált. Ha ez megvan, akkor – kerülőutak és zsákutcák után, de – visszatér a gyerek, és lehet segíteni rajta.

Az emberiség mára olyan kísérleti szituációt teremtett a maga számára, amelyben nem veszi figyelembe az emberi alkalmazkodó- és tűrőképesség határait.

LUZSICZA Árpád

Luzsicza Árpád rajza

ÉS 1992. május 20.

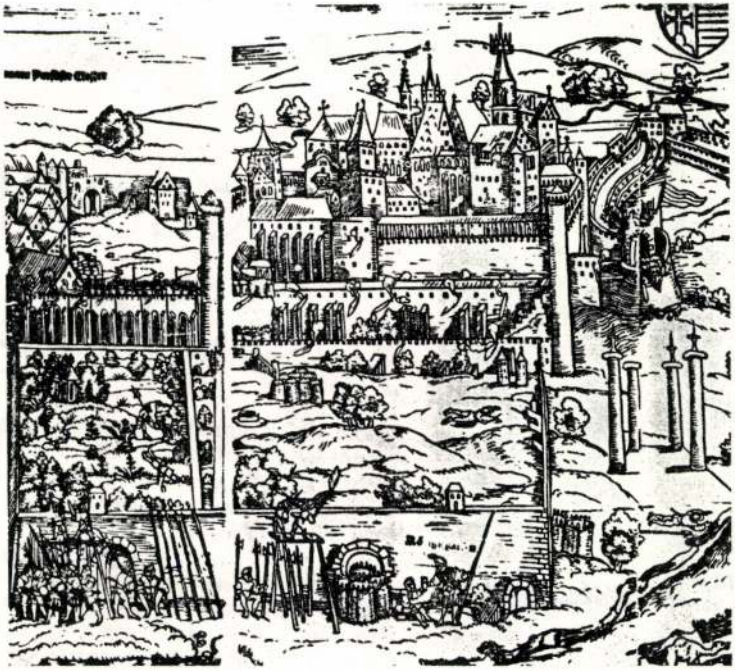

3. Buda nyugatról
Erhard Schön
fametszete 1541.

Josep Hampl és Luzsicza Árpád (1987)
Fotó: Hana Hamplová

A DUNA GALÉRIA
(Budapest XIII., Pannónia utca 95.)
tisztelettel meghívja Önt

1999. május 5-én szerdán 17 órára

LUZSICZA ÁRPÁD

HÁROMSZÖGEK
című
Jubileumi kiállítására
50.születésnapja alkalmából

A kiállítást megnyitja: **GION NÁNDOR**

Megtekinthető: 1999. május 5–május 23-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

DUNA GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

LUZSICZA Árpád

Szombat, 1989. április 1.

Magyar Nem

„Tovább él az elavult szerkezet..."

Miért csak pislákol a Ganz-Villamossági?

Ganz — valaha e név világmárka volt. A Ganz gyárakból indultak világhódító útjukra a transzformátor, a villamosmozdony és társaik. Az alkotó, kutató-fejlesztő tevékenységet *Bláthy* Ottó, *Zipernowsky* Károly fémjelezték. A maiak nem dicsekedhetnek ilyen eredményekkel. Az egyik utódvállalatot, a Ganz Villamossági Műveket 1986-ban szanálták. Az azóta eltelt három év alatt a politikai, gazdasági *kinyilatkoztatások*, a szabályozók, az *új törvények* gyártásában nagyot léptünk előre. Vajon a vállalati *gazdasági gyakorlat* mit érez ebből? Változott-e, milyen régi és új gondok merülnek fel a mindennapi munka során? — erre is kerestük a választ a Lövőház utcában, a GVM központjában, ahol dr. *Dénes* Gábor gazdasági igazgató volt első beszélgetőpartnerünk.

Irreális KGST-árak

— A KGST-kapcsolatok rendszerének reformjában a nagyvállalatok vezetése és a felsőbb irányítás ellentmondásosan érdekelt. A Ganz Villamosságin belül maradva a két végletet a magyar metrókocsi esete, illetve a rubelexport után kapott támogatás adja. Utóbbi érdekességét növeli, hogy a GVM 1988-ban a tervezettet jóval meghaladó, durván 164 milliós nyereséget produkált, ezt azonban beárnyékolja az, hogy ettől [illegible] összegű

— Az átfutási idő csökkentését nem tervezzük, én ezt nem is tartom aktuálisnak, rövid távon eszközünk sincs rá. Tudom, hogy 600 kilométerre innét ezt másképp csinálják, de hát mi itt élünk. Mi szerintem a kibocsátás ütemtelenségének megszüntetésében léphetünk előre, azaz abban, hogy a negyedévi, év végi hajrákat megszüntessük. Erre konkrét lépéseket tettünk és teszünk is.

— A mai modern világgazdaságban a piacképesség egyik fontos szempontja mégis a gyorsaság.

— Úgy gondolom, a mi piacainkon nem piacképességi probléma a hosszú átfutási idő. Más területeken van elmaradásunk.

— Igen, erre is gondoltam. Más kérdés, hogy ezeknél tulajdonképpen a KGST miatt szorultunk ki a hazai piacról, ami pedig jó ajánlólevél lenne a tőkés exporthoz is. Sajnos a KGST — elavult működési elvei miatt — éppen attól a világpiactól és világszínvonaltól szigetelte el az országot, amihez most fel akarunk zárkózni. Az alacsony feldolgozottságú termékek termelését és cseréjét ösztönözte, s ez a mi vállalatunkra nézve is hátrányos volt.

— Nem vitatva ezek igazságát, én azért a vállalaton belüli hibákat is fontos tényezőnek tartom az elmaradásban. Sőt, számomra úgy tűnik, a 86-os szanálást kiváltó feszültségek

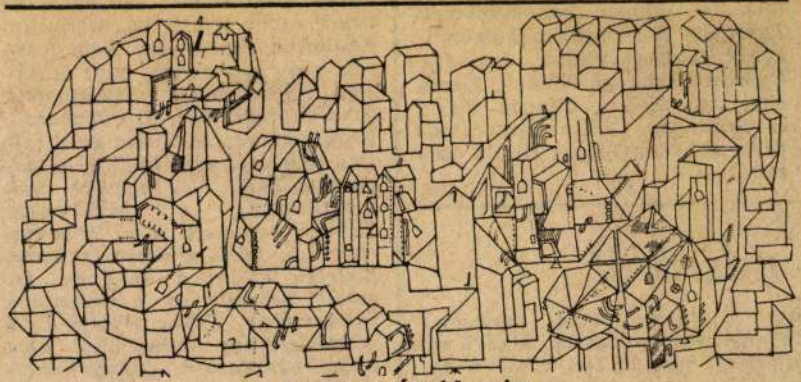

Luzsicza Árpád rajza

újratermelődnek, inkább csak az életbenmaradásra, mint a fejlődésre

elsajátítania. Erre főként a kórustételek indokolatlanul élénk tempói utaltak. Túlságosan feszesek, strammok voltak azok a korálok, amelyeket annak idején, a lipcsei Tamás-templom gyülekezete énekelt, de odaveszett az első részt lezáró hatalmas korálfantázia megrendítő effektusa is.

Verebics Ibolya harmatos tisztaságú szoprán-, és *Takács* Klára drámai izzású altszólói mellett kiemelkedő szerepet vitt *Köves* Péter Jézus-alakítása. Az Evangélista szólamát éneklő *Fülöp* Attila ez alkalommal alulmaradt a hírhedt nehézségekkel vívott küzdelemben. Őt tehermentesítette a tenoráriát éneklő *Laczó* András. Teljes értékű produkciót nyújtott *Csurja* Tamás, valamint *Schwimmer* János.

Pándi Marianne

NAPLÓ

A Beethoven kamarazenéje című sorozat harmadik előadását április 9-én, vasárnap délelőtt 11 órakor rendezi meg a Zeneakadémián a Magyar Zeneművészeti Társaság. A koncerten közreműködik Szabadi Vilmos hegedű-, Onczay Csaba gordonka-, Keveházi Jenő kürt-, Gulyás Márta és Baranyay László zongoraművész, valamint Polgár László operaénekes.

Kunderáról

djuk azokra, akiknek sorsát, személyes r nevükben is megelőlegezik. A cseh író módosíthatjuk, hogy az élet titkait ismeölésével lebbentették fel a jövő fátylát. elsején látta meg a morva napvilágot. élet és irodalom olykor fényes egység- első regénye címlapján, s ezzel kitörölki. Amikor végeztünk, köszönetet mondott, és hozzátette: milyen véletlen, hogy önnek is erre akadt dolga, így aztán velem tarthatott. Mondtam neki, nem volt erre dolgom, egyszerűen segíteni akartam, azért kísértem el. láttam, nehezen igazodik el. Szavaimtól meghatódott, és mondta, örökre megőrzi magában ezt a szép budapesti élményt. Aztán elutazott, és tegnap kaptam tőle Tokióból azt a meleghangú üdvözlőlapot, amelyről szóltam. Hanem hadd mondjak el még valamit arról a Nyugati pályaudvari ügyintézésről. Természetesen tolmácsolnom kellett a nemzetközi jegypénztárban, mert az ottlévők csak magyarul tudtak. Amikor végeztünk, nem hagyhattam szó nélkül a dolgot. A válasz az volt, hogy dolgoztak már náluk nyelvet tudók, de elmentek, mert rosszul fizették őket. És nekem akkor hirtelen szembe jutott a világkiállítás, amelyről oly sok szó esik mostanában. Nemrég jártam újra Svédországban. Ott minden bolti eladó beszél angolul. Itt, íme, egy nemzetközi jegypénztárban senki. Uramisten, mi lesz, ha netán mégis megkapjuk a világkiállítás rendezésének a jogát? Hogy értünk szót azzal a rengeteg idegennel? Mutogatni fogunk, uram, mutogatni. Akár a siketnémák.

Útközben

Guberálók

Talán észrevették mások is, egyre több a guberáló. No nem a profikra gondolok, akik szépen összecsomagolt kötegekbe tekerve kis kocsin hurcolásszák a kartonokat a gyűjtőbe. Nem is azokra, akik módszeresen végigböngészik a kukákat, aztán kiválogatják a könnyelműen eldobott sörösüvegeket, külön kupacba rakják a száraz kenyérdarabokat, és a rongyféleséget sem vetik meg. Én azokra gondolok, akik most tanulgatják a guberálás nem éppen könnyű mesterségét. Az amatőrökre. Arra az öregasszonyra például, akivel a napokban találkoztam a Majakovszkij utcában. Ott állt a közérttől nem messze kitett kukák mellett az estében, mintha várt volna valakit. Nem sokan jártak az utcán, hideg szél fújt, siettek haza az emberek. Az öregasszony álldogált egy ideig, aztán lopva körülnézett, felemelte az egyik kuka tetejét és keresgélni kezdett a szemétben. Nem lehetett nagy gyakorlata, mert örökösen jobbra-balra tekintgetett. Szemlátomást félt. Szoronghatott, hogy észreveszik. Talán attól tartott, meglátja egy ismerős, és szégyenbe kerül. De egyszer csak megváltozott a viselkedése. Kincsre lelhetett, mert abbamaradt a körültekingetés, karja hirtelen eltűnt a kukában, kiemelt valamit és a szatyrába süllyesztette. Ekkor léptem ki a szemközti ház kapualjából, ahol addig várakoztam. Megijeszthettem szegényt, mert a kuka fedelés le sem csapva, egyre gyorsuló léptekkel megindult a Tanács körút felé.

Módszer

Nem most történt az eset, de nem is olyan régen. Egyik kollégánk emlékeztetett rá minap. Némi analógiájaként a politikának. Valamelyik nagyüzemben egy készüléket gyártottak, amelyhez

LUZSICA ÁRPÁD

ÚJLIPÓTVÁROSI ÁTJÁRÓK

FÜLÖP ILDIKÓ

Az Újlipótvárosi Klub-Galériában Luzsicza Árpád Átjárók című kiállítását tekinthetik meg az érdeklődők METRO

METRO 2006.03.31. 7.o

A Magyar Köztársaság Kulturális Intézete, Pozsony
és az Art-Ma Galéria Dunaszerdahely
tisztelettel meghívja Önt

LUZSICZA ÁRPÁD

kiállításának megnyitójára
1999 szeptember 22-én szerdán 17 órára

A kiállítást megnyitja **Soóky László**

Art-Ma Galéria Dunaszerdahely Bacsák utca 10. Megtekinthető október 6-ig. Nyitvatartás: keddtől péntekig 12-től 17 óráig

LUZSICA Árpád

1989. 1. 6.

Magyar Nemze

z eszkimó, mint a fóka

B. István a filmes külkereskedelemről

— Ezt nem mondtam, nem is mondhattam, hiszen éles vitáink vannak. Nehéz eldönteni például, mely költség számolandó el például kereskedelmi propagandaként, s mely nem. Előfordul például, hogy igen befolyásos külföldi folyóiratok felajánlják, nagy terjedelemben foglalkoznak egy magyar filmmel, ha mi egész oldalas hirdetést is veszünk fesztiválszámukba. Ez bevett szokás és igen előnyös minden szempontból, csak éppen az előbbi kérdést kell eldönteni. Nem kereskedelmi propaganda a fesztiválok költsége, mely bizony folyton emelkedik a hírközlés, a szállítmányozás drágulása miatt,

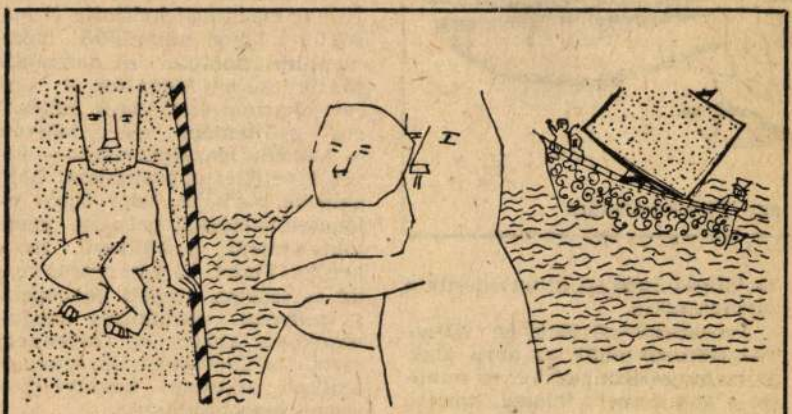

Luzsicza Árpád rajza

s ideszámítanak azok a kiadások, amelyeket „magyar filmek külföldi népszerűsítése" néven em-

helyzetet a most születő nemzetközi vegyes vállalatok sora, ezekben a külföldi partnerek magyarországi forgalmazási joggal szállnak be. Számomra *egyelőre átláthatatlan az új szituáció*, kérdés azonban, nem estünk-e át a ló túlsó oldalára, lehet-e majd műsorpolitikáról, értékorientáltságról beszélni.

Eddig csupán játékfilmekről esett szó. Aligha valószínű, hogy a rövidfilmek helyzete megjavult volna.

— Említettem, hogy a Pannónia Filmvállalat bejelentette, ezentúl maga menedzseli saját filmjeit. Művenként dönti el, hogy maga kívánja-e eladni, il-

letve vegyes vállalatát, az Egmont—Pannoniát, avagy a Magyar Televíziót, más külkere-

Kísér

Mai
rint az
betegsége
hiányát,
közösségi
így az id
feltételese
vosi viz
tartottak
gyon is
viselkedés
Népbete
lyén a sz
tegségek
emberekn
ezek miat
dik helye
gedések a
teszik ki.
ről a test
fenti kó
egyéb sz
testi pan
közérzete
sziók, ny
ideges fe
rendszer
kítják k
agresszí
lenség,
telenedé
alapját
életmód,
minőség
kozás, a
holfogya

Magyar Nemzet

yvesház

SZERKESZTI
SZABÓ GYÖRGY

er: Variáció egy Picasso-témára

mindhalá-
va megte-
lső körül-
kurcz Já-
hoz, hogy
yt, kellő
ozásteljes
tatásban,
sban az
elnyílásá-

tartalmát egészen kiüresedésükig, elvesztésükig.

Természetesen eközben világosan megrajzolódik az anya alakja is, öregségére beérve; és mindaz a sok ember: feleség, szerető, rokon, barát, munkatárs, szomszéd, ismerős is, akik „játszanak még" e könyvben, akik a maguk helyén, a maguk „jelenésében" nem epizódszereplők, hanem főszereplők. Minden felvillantott sors izgalmas, egyedi, mint

Cigányon nem

Csalog Zsolt dokun

Nem érdekes történelem az én életem! Egyszerű, unalmas. Nincs benne semmi változatosság. Az a jó történelem, ahun van betörés is, gyilkosság, menekülés, meg mittudomén — na nállam ilyen nincs.

Csak tájékozódásul: ez a magnóval írott újabb asszonyregény nem az első cigány témájú mű *Csalog* Zsolt pályáján. A néprajzos-író a remekművű *Parasztregény* előtt tulajdonképpen klasszikus szociográfiai kötettel, a *Kilenc cigánnyal* indította el másoktól nagyon különböző dokumentum-átvilágító munkásságát. Másik csúcsa különben *A tengert akartam látni* című „négysoros" gyűjtemény; ezt a könyvet — kemény igazságai miatt — kevés kivétellel opportunista hallgatásba burkolta, vagy sunyi elleneséztetizálással próbálta jelentéktelenníteni a klikkező hazai kritika. Pedig, ha van magas rendű és sajátos, eredeti koncepciójú művészi vállalkozás irodalmunkban, akkor az ötvennégy esztendős Csalogé egyike azoknak, amiket alkutlan következetességgel végrehajtottak.

Egy 1978-as hosszabb tanulmányomban így foglaltam össze tudatosan áldozatos újrealista módszerének lényegét, általánosítva az akkor kibontakozó dokumentarizmus művelőire is. „Saját alkotói énjüket ötödrangúvá

Luzsicza Árpád

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1983 MÁJ 27

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

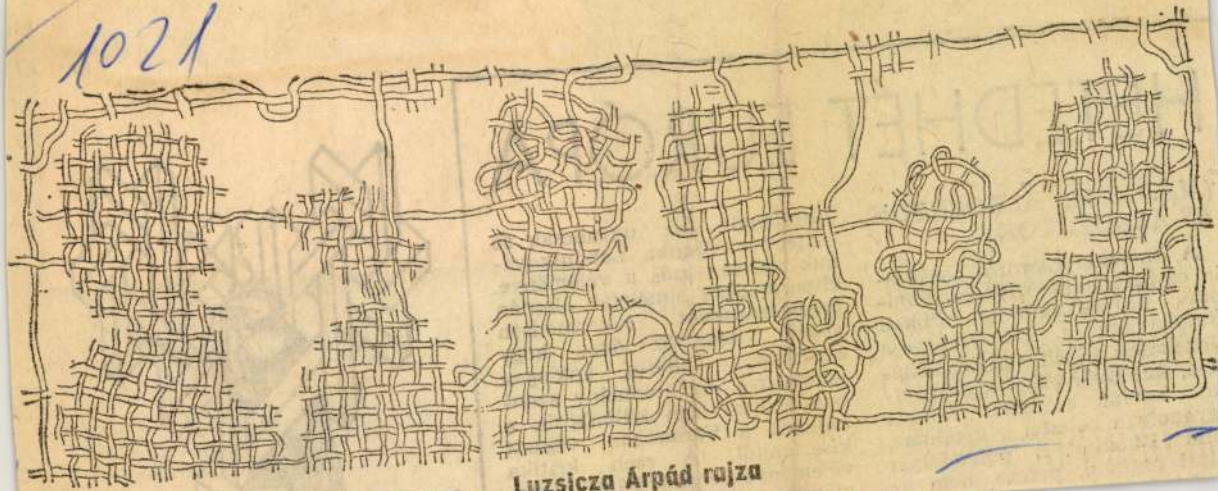

Luzsicza Árpád rajza

HETEDHÉT EURÓ

(MÁJUS 14.: ÁLDOZATOK ÉS ÁLDOZATOK)

A *România Literara* hasábja-
in egy irodalomtörténész, *Pom-*
piliu Mircea válaszolt *Pimen*
Bujanovnak a *Litye*raturnaja
Gazetában közölt publicisztiká-
ára, amelyről előző krónikám-
an tettem említést. Mircea
gyanolyan élesen fogalmaz,
int Bujanov. E polémiában
llást foglalni, persze, nem az

Júliájának, az ugy
esztendős Manka Le
nak egészen más a véleménye.
Hipermodern elméletek alapján
megszerkesztett hipermodern
gépek vizsgálják őket, hogy
egymáshoz valók-e, boldogok
lehetnek-e. Az eredmény azon-
ban ezúttal sem különbözik a
hajdani, a Veronában végzett
kísérletétől. A cseh kritika
véleménye szerint Páral olvas-
mányos műveket adott ki, ame-

Luzsicza Árpád

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1981 DEC
ÉLET ÉS IRODALOM 5

Avatiros Művel

1021

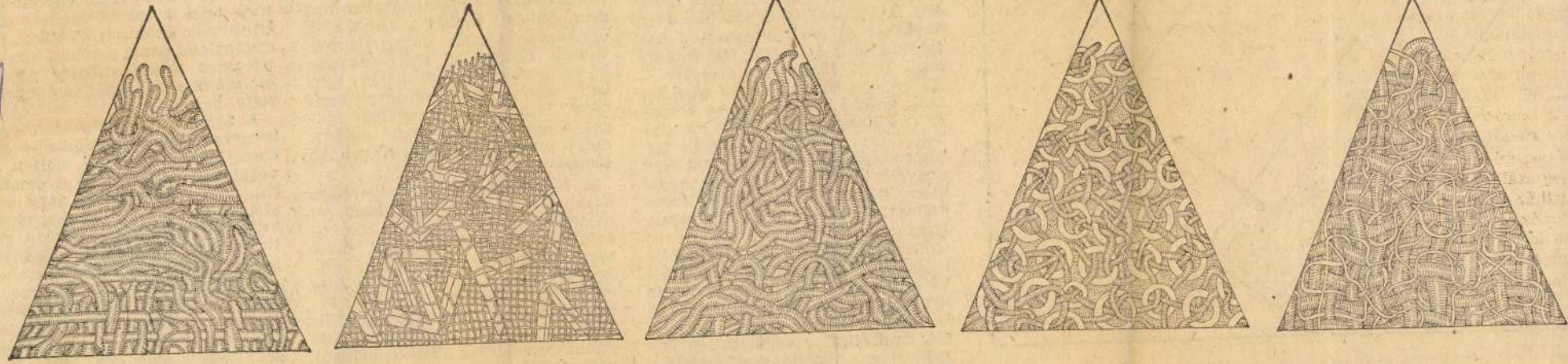

Luzsicza Árpád rajza

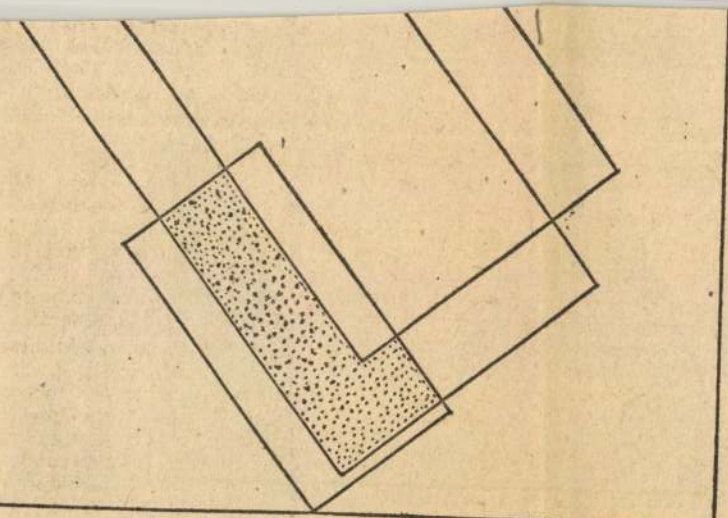

Huber András kiállításáról

nyelven mondták be az eredményt. Felálltam a középső sámlira, nyakamba akasztották az érmet, majd felállt Novák Éva és Helen Gordon is. Egy-egy fehér szekfűcsokrot kaptunk. Az óra háromnegyed hatot mutatott. A zászlók felé fordultunk. Isten, áldd meg a magyart... Az én himnuszom, az én zászlóm, csak örökké tartson, fel ne ébredjek!" Pillangó kisasszony a mennyben érezte magát, oda repült fel, hiszen szárnyai voltak, mint egy angyalnak. Teljesült a csillaghegyi álom, a kislány megtartotta fogadalmát. Szerencse is kellett hozzá. Nem a versenyen, azt fölényesen nyerte, hanem az egykori villamos utolsó peronján, ahol egy „munkáskülsejű férfi"-val találkozott és nem a „szebb múltú publicistával". De még le kellett győzni Mephistót, az ördögöt, s végül az lett öngyilkos a „vezérbunker" mélyén, akinek a fekete lelkű közíró nem is tanácsolta.

lelően időzítve a társulat erősségei adnak elő 6—12 éveseknek darabot.

Benedek Árpád rendezésében, *Pancso Pancsev* mesejátékában nagyon jól érzi magát a színház öt egyénisége, köztük *Kállay Ilona* és *Göndör Klára*. Ezt azért érdemes hangsúlyozni, mert az utóbbi években több „hivatásos gyerekszínészt" láthattunk, ki nemhogy magát, a szerepét sem érezte sehogy, ezért aztán játék helyett csupán kínlódott.

A *Négy süveg* tisztes sikerének titka a komolyan vett közhely: szépen kigondolt, arányos szerkezetű, épkézláb cselekményű, egészséges humorú darabot kell választani (az se baj, ha ez népi gyökerű példázat) s *alakításokra* kell lehetőséget adni a szereplőknek, akik meghálálják azt. Az angyalföldi színházban *Józsa Imre* például négy azonos küllemű, de különböző jellemű ifjoncot állít elénk, s győzi vidámsággal, szuflával. *Mál-*

közönségszervező jelentősége van. Itt nemcsak a színház előadásain felnőtt nézővé cseperedő gyerekekre kell gondolni, hanem arra is, hogy az ő kedvükért kimozduló szülőket az ilyen délelőtti-délutáni alkalmak emlékeztetik arra; tévérágás helyett este színházba járni gyerek nélkül sem utolsó mulatság.

(iszlai)

két nagy részre oszlik, ha polgárháborús helyzet alakul ki. Ennek azonban 1956-ban nyoma sem volt, bár kétségtelenül akadt néhány kommunista, aki alig várta Moszkva beavatkozását.

Külön érdeme a *Magyar Napló* felhívására kibontakozó társadalomkutatásnak egyes kis közösségek múltjának, életének a feltárása. A demokrácia ugyanis csak akkor működik jól, ha érvényesül a kis közösségek önkormányzatiságának elve. S itt újra hivatkozhatunk a két világháború közötti népi-falukutató mozgalomra, mely megfogalmazta az azóta lejáratott népi demokrácia fogalmát, két szóban írva, mely soha nem volt azonos a kommunisták által később elbitorolt fogalommal. Ezen ugyanis a népnek a közügyekben való, minden korlátozás nélküli részvételét és az önkormányzati demokráciát értették. Ahogy Féja Géza mondta az 1943-as szárszói tanácskozáson: A „hagyományos magyar demokrácia az önkormányzat elvére épül... a magyar nép... ha a történelem folyamán szabad lélegzetvételhez jutott és dönthetett életformája felett, minden esetben az önkormányzatot választotta. (...) Az önkormányzat szabályozza, hitem szerint, leghelyesebben a hatalmi kérdést... Az egyén a testület szűrőjén keresztül, a testület életén belül és a testület ellenőrzésével végzi feladatát, tehát a reája bízott hatalmat nem fordíthatja a közösség ellen." Ma természetesen azzal is szembe kell nézni, hogy a nép több mint fele nem megy el az önkormányzati választásokra, a megválasztott önkormányzatok egy része pedig korántsem felel meg az elvárásoknak. A társadalom e kiábrándított, sőt lezüllesztett részének az életét, gondjait, elképzeléseit is fel kell tárni, hogy minél pontosabban meg lehessen fogalmazni az okokat és a teendőket.

Mint köztudott, napjaink magyarságának legsúlyosabb betegsége a gyermekhiány. Ismét olyan kérdés, amellyel — bár még nem ilyen súlyos formában —, de az egykori falukutatók is szembe találták magukat. A lényeget — máig ható érvénnyel — Kodolányi János így fogalmazta meg: az egyén kifelé, a társadalom felé érvényesülni nem tudó életakarata visszafordulni kénytelen, s megkezdi lassú romboló munkáját úgy a közösségi lélekben, mint az egyén lelkében, aminek következtében az alkalmazkodás jut túlsúlyba. „A végtelenségig való alkalmazkodás kezdődik a szaporaság gyors csökkenésében, majd folytatódik az ideológiai menekülésben: a kollektívum összetartó erkölcsi gerendázata megrohad, széthull... Közösségi morál helyett uralomra jut az egyéni immoralitás, az egyén többé nem a közösségen keresztül keresi és találja meg boldogulását, hanem a maga útját járja, beáll az anarchia. Felbomlanak a közös kultúra életet adó formái... Átveszi sivár uralmát a *carpe diem* elve, a pillanatnyi haszon, kényelem, az önző érvényesülés cinikus világa. Végezetül pedig a legsivárabb, legbetegebb közöny." Mi, akik végigkísérhettük e szomorú folyamatot, döbbenten hallgatjuk az ideje korán érkezett írói figyelmeztetést, s a társadalom nagy részének helyeslésétől kísért, törvényesített magzatgyilkosságok sorozatának tanúiként csöndesen kérdezzük: lehet-e még ennél is mélyebbre süllyedni?

Elgondolkodtató és örvendetes tény, hogy a pályázaton milyen nagy számban vesznek részt a határon túli magyarok képviselői. Az ő cselekvő közreműködésük nélkül ugyanis eleve kudarcra van ítélve a magyarság egységes szellemi hazájának megteremtése, amely végre segíthet meghaladni a szétszórtság bénító állapotát. Erre annál is inkább szükségünk van, hisz szomszédaink jelentős csoportjait határozott magyargyűlölet jellemzi. Ennek ellenére mi csak a szótértésre törekedhetünk. Ahogy Féja Géza fogalmazta 1932-ben: „Közös nagy hazánk a Duna-völgye és testvéreink a népei, minden pillanatnyilag ellenünk irányuló gyűlölet ellenére is. Ezt az ősi elsikkasztott testvériséget akarjuk fölébreszteni és kulturális közeledés útján ápolni." Most az ezredfordulón, az Európai Unióhoz való csatlakozás feszültségekkel teli ideje talán teret ad a józan észnek, s a magyargyűlölő csoportokat remélhetően visszaszorítja szomszédaink együttműködésre, együttgondolkodásra hajlandó többsége.

Most, amikor egy új magyar társadalomkutatás kibontakozását köszönthetjük, a bizakodás és a remény érzése erősödik bennünk. Kell, hogy legyen erőnk arra a nemzeti megújulásra, amely nélkül nem emelkedhetünk fel szomorú helyzetünkből. Mindez hihetetlenül nehéz feladat, annál is inkább, mert a nemzet sorskérdéseinek vállalásáért gyakorta gáncs és gúny kíséri erőfeszítéseinket; szellemiségünket megpróbálják kisebbségi sorba kényszeríteni, de magyarságról és emberségről, azaz a nemzet jövőjéről itt akkor is mi beszélünk, ha ellenfeleink az üvöltésbe beleszakadnak.

Luzsicza Árpád grafikusművész idén februárban tölti be 50. életévét. Rajzai rendszeresen jelennek meg az itthoni és a külföldi magyar nyelvű irodalmi lapokban.

Az ötven éves művésznek május 5-én nyílik kiállítása legújabb festményeiből és rajzaiból Budapesten a Duna Galériában. A tárlatot Gion Nándor nyitja meg.

Gyűjteményes kiállítása Dunaszerdahelyen az ART MA Galériában lesz szeptemberben, míg Prágában, ahol tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán folytatta — kisgrafikáit állítja ki.

LUZSICZA Árpád

MOHÁS LÍVIA

Donjuanok és szélkakasok

A magyar nyelv könnyed lendülettel „szívtipró", „szoknyapecér" szavakkal becézi a donjuani férfit. Pedig a donjuanság súlyos *kötődési zavar* — a pszichológia oldaláról nézve. Az ilyen férfi számára mindenféle nő erős szex-töltésű inger. És nem marad meg az ábrándozás szintjén, mint a túlfűtött kamaszok, hanem kilép a pástra, hódít és sodródik. De amint megteremtődött egy kapcsolat, szinte kényszeresen továbblép a következőhöz. Olykor kifejezetten a patológia felé billen: realitásérzéke lecsökken, elragadja az örömvágy, állásfoglalásai a józan ész határát súrolják, könnyen belebonyolódik konfliktusokba és idétlen helyzetekbe.

Mi minden lehet a sodródás és ismétlés hátterében?

Lázadás és oltár

Csábítja talán az illem felrúgása, fityiszt mutatni a monogámiának, a korlátozó eszményeknek, túllépni az avített, bevett társadalmi szokásokon. Csakhogy, kérem szépen, szerfölött kényelmetlen nagyformátumú forradalmárnak vagy terroristának lenni. Könnyebb a szép nem körül gyújtogatni lázadós tüzeket. Ahogy a valódi forradalmár túlteszi magát bizonyos hagyományokon és a mentális erkölcsön, a donjuani ember a monogámiát söpri le magáról. Hűséget nem ismer.

Némely korokban és tájakon a szexuális hűséget ijesztő erővel követelte meg a társadalom. Nagy Konstantin — miután feleségét, Faustát hűtlenségen érte — nemcsak megfojtatta az asszonyt, hanem megváltoztatta a törvényeket is. Forró ólmot kellett önteni annak a személynek a torkába, aki a nem törvényes szerelmeseket valamiképp segítette. Se szeri, se száma a hasonló eseteknek. Közelebbi példával szolgálva: a csodálatos Krucsai-oltár Nyírbátorban, a Minorita templomban, annak köszönheti létét, hogy a földesúr, pallosjoga lévén, kivégeztette hűtlennek vélt első feleségét. Ám kiderült a nő ártatlansága, és Krucsai János szép fafaragványos oltárral kedveskedett az égbe juttatott asszonyságnak. Rokonszenves a lázadás az ehhez hasonló sötét, indulat-vezérelt esetek ellen. A donjuani tudattalan azt harsogja ilyenkor: „micsoda baromság ily goromba hűhót csapni a szerelmeskedések miatt, akkor én inkább visszakövetelem az emberi természet eredendően poligám jogait".

Valamit el kell görgetni az útból

Lehetséges az is, hogy a lélek mélyéből a *kompenzálás* kényszere mozgatja a donjuani embert. Talán egyszer valamikor olyan döntést hozott, olyat tett (vagy nem tett), aminek helyességét-helytelenségét még ma sem képes igazán eldönteni. Talán ezt a bizonyos döntést, tettet-nem-tettet már elsüllyesztette, elfelejtette, ám a tudattalan a mai napig őrzi. Még ha csak őrizné! De ismételteti vele a meg nem oldott „feladatot", mint leckét a csökönyös tanító a buta kölyökkel. Meglehet, az elfelejtett tett-nem-tett terében valami elintézetlenség van, félbemaradt és kiegészülésre váró, amire szüksége lenne a léleknek a továbbfejlődéséhez.

Anyavágy és incesztus-iszony

Lehetséges, hogy a mélységben a biztonságos anyai öl keresése munkál. Embrió korunkban nem volt semmire se gondunk, meglehet, a donjuani férfi (szegény) mbriólétében részesült utoljára hiánytalan jóérzésben. És most hajszoltan keresi azt a nőt, aki az egykori menynyei-embriós csendet megadná — a mámorérzés után.

A donjuani lelkek talán még nem tudtak *leszámolni az incesztussal és az incesztus-iszonnyal.* Freud írja a *Totem és tabu*ban, hogy az ausztráliai őslakók bizonyos néptörzsei elképesztően félnek az incesztustól, a vérfertőzéstől. Roppant szigorral őrködnek, nehogy nemi érintkezés történjék vérrokonok között, de még bizonyos néptörzsekre is kiterjesztenek ilyen tilalmat. Ha ezt valaki megszegi, a büntetése: halál. Persze hogy félnek a nyomorultak. A fiú bizonyos életkor után elköltözik hazulról, és ha véletlenül találkozik lányestvérével, akkor a lánynak el kell futnia. A fiú ki sem ejtheti leánytestvére nevét, oly szavaktól is tartózkodnia kell, amelyekben nővére neve benne foglaltatik. A serdülő lánynak kerülnie kell az apát. A sógorok, sógornők, após, anyós elkerülésének is megvannak a kínos szabályai. Mai eszünkkel infantilisnak látszik e görcs és borzadály, ám fényesen jelzi: tényleg erőfeszítésre volt szükség az incesztuózus viszonyok elkerüléséhez és az ehhez illő komor szabályok betartásához. A zulukafferek erkölcse nem tűri, hogy vő és anyós találkozzék; ha ez véletlenül megtörténik a szabadban, akkor az anyósnak be kell bújnia a bokorba, és ha nincs bokor, akkor kössön gyorsan száraz fűcsomót a fejére, jelezvén az „elbújtam" szándékát. A vő ilyenkor pajzsával takarja el az arcát. Archaikus jelenet, szép és mókás — így messziről szemlélve. A vadember incesztus iszonya (mint infantilis vonás) hasonlít azoknak a neurotikusoknak a gondjaihoz, akik még nem tudták megfelelően feldolgozni ezt az ősi késztetést. A pszichikusan érett, egészséges felnőtt ember számára ugyanis az incesztus és az incesztus-iszony nem okoz problémát, már nem küzd ellene és el sem nyomja, mert nincs mit elnyomnia, az ellenkező nemű szülő vagy más vérszerinti rokon utáni szerelmi-szexuális vágy nem rendetlenkedik benne, kifinomult, átlényegült, a helyére került, agape lett belőle.

Talán az évezredeken át jelenlévő Mária kultusz hatására is, az elsőszámú inceusztózus tabut, az anyát — a mi kultúránkban — már ritkán kíséri görcsös, rémült rettegés. Az energiák más irányt kaptak. De az egykori erős frusztráltságból visszamaradhatott némi indulat. És ez azok felé ömlik ki, akik bántják az anyát, „anyáznak". A férfiak ügyelnek arra, hogy a másik anyját csúnya szavakkal ne illessék. Ha ez mégis megtörténik, akkor az „anyázó" büntetése néha oly vehemens és kirobbanó, amiből feltételezhető: a megsértett férfi tudattalanjában elásva még él az inceszt vágy, és aki az anyjára a sértő szót kimondta, legősibb inceszt rémületét érintette.

Kortárs Magyar Galéria
Dunaszerdahelyen

Lábody László, a Határontúli Magyarok Hivatalának vezetője politikushoz méltó okossággal úgy fogalmazott a Kortárs Magyar Galéria második gyűjteményes kiállításának ünnepélyes megnyitóján, szeptember 20-án Dunaszerdahelyen, hogy ez a kiállítás Európa, sőt a világ bármely országában megállná a helyét. A politikus véleményét több kiállító művész alátámasztotta.

A Kortárs Magyar Galéria Dunaszerdahelyen történő létrehozásának gondolatát az Érsekújváron született Luzsicza Lajos festőművész, a kuratórium alelnöke vetette föl 1993-ban. Nem lehet eléggé dicsérni a jó gondolatot és gyors megvalósítását. A kezdeményezést Pázmány Péter polgármester vezetésével Dunaszerdahely önkormányzata is támogatta. Az eredetileg nyugdíjas-központnak tervezett vásártéri épületet az 1994-es helyhatósági választásokat követően alakították át a galéria céljaira, gondozásával a Csemadok területi választmányát bízták meg. Az építkezés befejezését követően, 1995 szeptemberében végleges és méltó helyre kerültek az adományokból összegyűlt műalkotások, melyek örök időkre Dunaszerdahely tulajdonába kerültek. Az alapítványként működő Kortárs Magyar Galéria első kiállításának tavaly ősszel a Csallóközi Múzeum adott otthont, az akkori bemutatón zömmel figurális, illetve posztimpresszionista alkotásokat láthattak az érdeklődők. Az alapítók között ott van a Szlovákiai Magyar Képzőművészek társasága, a Magyarok Világszövetsége, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, a Rákóczi Szövetség és a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége is.

A tervek szerint Dunaszerdahely a magyar képzőművészet jelentős regionális központja lehet, amennyiben nemcsak az anyaországi és a felvidéki magyarok, hanem a határon túli többi területek művészei ugyancsak fontosnak tartják a magyar megmaradás és felemelkedés közös ügyét, s ennek érdekében adományokkal - műalkotásokkal - támogatják a dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galériát. Dunaszerdahely ugyanúgy számít az erdélyi, a vajdasági, a kárpátaljai, a muraközi magyar képzőművészek támogatására, ahogy például a római, a párizsi vagy a tengeren túli magyar művészek segítőkészségére és jelenlétére. A Kortárs Magyar Galéria segíti a szlovákiai magyar képzőművészeti életet is, bemutatja az alkotásokat.

E pártpolitikai, hatalmi viszálykodásoktól terhes időkben örvendetes dolog, hogy végeredményben akadálytalanul találkozhattak a kiállításon a szlovákiai és az anyaországi magyar képzőművészek. Békésen megférnek egymás mellett e tárlaton

Bukta Imre: Lengyelországi tájkép, 1982

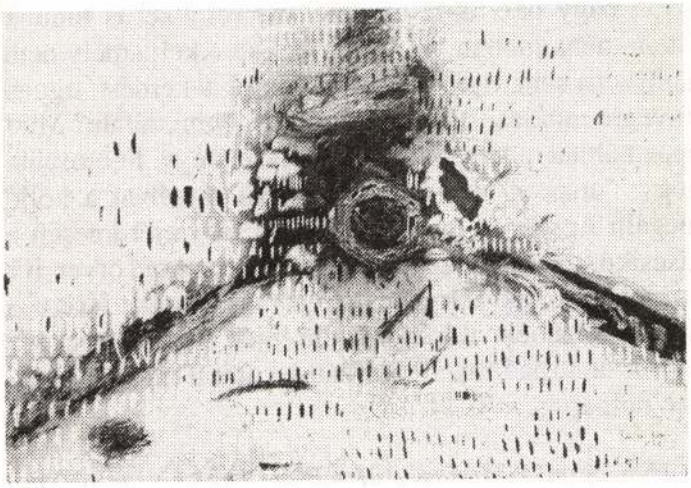

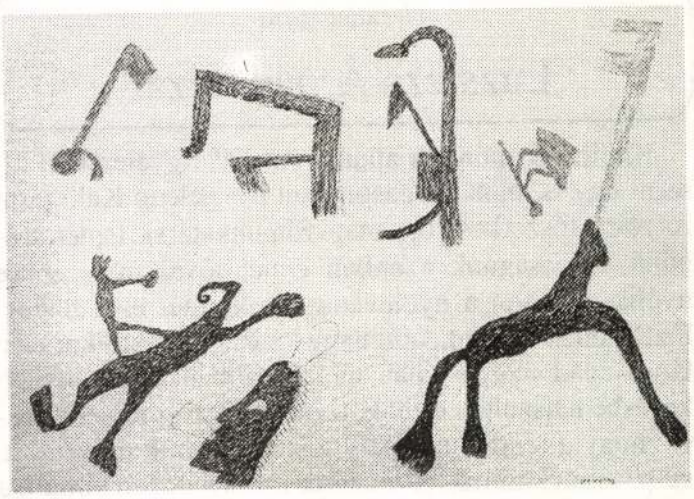

Szemethy Imre: Birsmúmiák, 1995, 70x100

az egymással szembenálló irányzatok alkotásai. Például szemléletesen mutatja, hogy a határok Közép-Európa országai között is lezárhatatlanok, a művészet határtalan, s végre nemcsak politikusok utazgathatnak szabadon, a művészek is megtalálják az egymáshoz vezető utat. A kiállítás megnyitójára Budapestről és az ország több városából, településéről 26 képzőművész utazott el autóbusszal Dunaszerdahelyre, több hazai újságíró is részt vett a találkozón és a sajtótájékoztatón. A kulturális eseménynek külön hangsúlyt adott a szlovákiai magyar nagykövet és a szlovákiai magyar pártok vezetőinek jelenléte. Magyar-magyar kapcsolatok fejlesztéséről lévén szó, a politikusok jelenlétét is tekintsük természetesnek, miként a szlovákok is annak tekintik a Békéscsabán létrehozott szlovák művészek galériáját.

Már csak az a kérdés: mit adnak művészeink a hozzáértő és nem hozzáértő tárlatlátogatóknak? Azoknak, akik történetesen a már említett magyar megmaradás és fölemelkedés érdekében valamiképpen mégiscsak örülni akarnak a képek láttán. A műalkotások eszükbe hozzák-e a csallóközieknek azt az alapvető gondolatot, hogy ez igen, ez megmarad, ezért érdemes magyarnak maradni! Itt kell megjegyezni a köztudott tényt: a háborút követő igen fájdalmas kitelepítések és betelepítések ellenére Csallóköz ma is csaknem színmagyar terület, lakóinak 80-85 százaléka magyar.

A kiállítás képeinek többsége posztmodern. A rendező művészettörténész Lóska Lajos ízlése szerint. Jelent valamit az is, hogy a műtárgyak közül kettő nem úgy jelent meg a pompás katalógusban, ahogyan a tárlaton látható. Ami ott álló, az a katalógusban fekvő kép, illetve ami ott álló, a kötetben az a fején áll. De ugyanolyan fekete. Magyarázható-e ez úgy, hogy lámlám: a jó így is jó, úgy is jó?...

Neves művészek képei is láthatók a bemutatón. Sokszor nehéz eldönteni: a kép jobb, vagy a név ismertebb? A félszáz kép összhatása alatt nem estem transzba a gyönyörűségtől, sem a művészi igazságtól. Néhány alkotás előtt mégis érdemes volt eltűnődni mai képzőművészetünk és életünk állapotán.

Mindezek fényében-árnyékában lehet megismételni Lábody László szavait, mely szerint ez a kiállítás bárhol a világon... Budapesten is... Ugyanilyen.

Nagyon jó, hogy van Kortárs Magyar Galéria Csallóközben. De nem mindegy, mit mutatnak meg benne a kiállítók!

Ebben a hol sötét, hol világos világban majd csak rátalálunk egymásra bolyongásainkban és szétszórtságunkban, majd csak rátalálunk a nekünk való művészetre. Ne adjuk fel a reményt! Majd csak magára talál az útkeresés stádiumában leledző modern művészetünk is.

A következő alkalommal erdélyi képzőművészek mutatkoznak be Dunaszerdahelyen.

Benke László

Grendel Lajos

Luzsicza Árpád rajzai

Kiállítónk munkáit alkalmam volt figyelemmel kísérni úgy is, mint a Pozsonyban megjelenő Kalligram folyóirat főszerkesztője, majd főmunkatársa. Ismeretségünk, barátságunk azonban ennél jóval messzebbre nyúlik, egészen a nyolcvanas évek sötét első felébe. Fiatalabbak voltunk, ami nagy kincs, főleg amikor ez a kincs apad már, s talán nyugodtabban, vagy inkább kevésbé hajszoltan éltünk, titokban abban reménykedve, hogy a rendszer, amely gúzsba kötötte művészeit, szép lassan kimúlik. A rendszer azóta valóban kimúlt, a válság azonban maradt, mert nem csupán a rendszer válsága volt, hanem civilizációnké. A máből nézve az is látszat csupán, hogy a művészet presztizse nagyobb lett volna akkortájt. A művészetek kínálta mágiára akkor sem voltak többen kíváncsiak, mint manapság. A társadalom rossz közérzete nem múlt el a fordulat után, még jobban elmélyült.

Amikor Luzsicza Árpád felkért, hogy nyissam meg a kiállítását, haboztam egy kissé, s aggályoskodva mondtam igent. De nem azért, mintha nem szeretném vagy nem becsülném a munkáit. Hanem mert attól tartok: amit a vonal vagy a szín mondani tud, az a legizzadságosabb igyekezettől sem fordítható le jól a fogalmak nyelvére, aki pedig erre úgy-ahogy képes - a művészetkritikus vagy a művészettörténész - az nem én vagyok. A populáris, közhelyekre sematizált tömegkultúra dömpingje a képi kultúrát is megtépázta, csakúgy, mint a szép-írást. Pedig, azt hinné az ember, a képi beszéd ellenállóbb, a zenei beszéd is ellenállóbb, a mozgás művészete is ellenállóbb az írott beszédnél. Sajnos, ez nem így van. A sematizálódás, az elsekélyesedés, a kiüresedés s tartalmatlanság a képi kultúrát sem kerülte ki, ezt a folyamatot a neoavantgard irányzatok heroikus ellenkultúrája sem tartóztathatta fel. Azt is elárultam Luzsicza Árpádnak, röstelkedve nagyon,

Presszóban

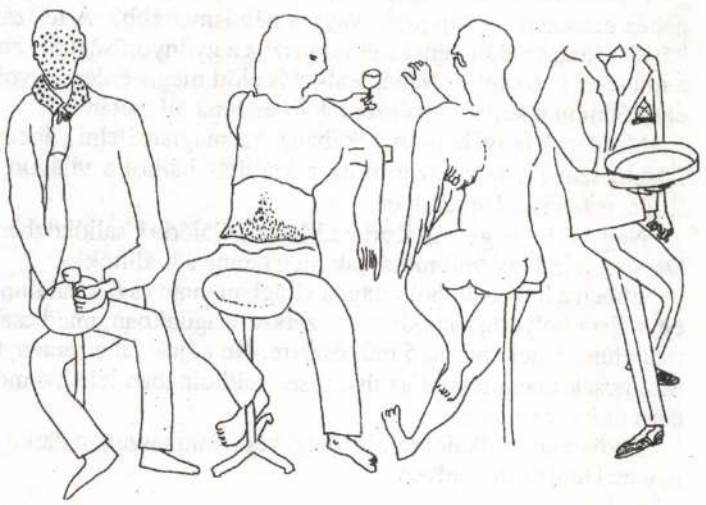

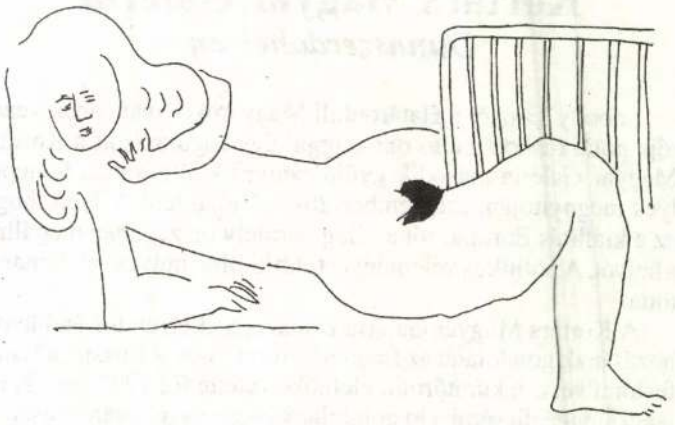

Akt

hogy én, bizony, még egy görbe vonalat sem tudok rendesen meghúzni, s az általános iskolában a kiemelkedően tehetségtelen rajzolók között tartottak számon. Kompetenciám ezen a helyen tehát igencsak behatárolt.

Kompetenciámból legföljebb annyira telik, hogy elmondjam, tetszik az ő rafinált egyszerűsége, tetszenek az olykor meg-megszakadó, elvesző vonalai, szapora pontocskái, légies kontúrjai, lírizálása, amelytől azonban a groteszk elem sem idegen, a már-már meseszerűsége, már-már anekdotizmusa, szerelmes, de megbilincselt lábú lovacskái, sejtelmessége, tündérisége, de karikírozó humora is. Bűbájos, mondanám ezzel a kiveszőfélben levő, roppan korszerűtlen szóval. Számomra, javíthatatlan prózaíró számára, mintha valamelyik Gelléri- vagy Mándy-novellából szöktek volna meg emberés állatalakjai. Üde, mondom a másik korszerűtlen szót. Nem provokál, nem lázít, inkább vigasztal. Zenéje van, mint Weöres Sándor magyar etüdjeinek. A közhelyekkel úgy is szembe lehet fordulni, ahogyan ő teszi, visszatérve az alapokhoz, a legegyszerűbb, legáttetszőbb, legtisztább formákhoz.

A világért sem szeretném azonban átlépni illetékességem határait. Egy rajz, grafika, festmény nem azért van, hogy megbeszéljék, netán megfejtsék, megmagyarázzák, s hetet-havat összehordjanak az ürügyén. Az élmény nem beszélhető ki, az csöndben fogan, s csak a csönd tud megmaradni tisztán. Addig talán nincs is olyan nagy baj, amíg az érzékszerveinkkel is tudunk érteni, néha jobban, mint az érzelmünkkel, amely nem átallja ma sem kiprovokálni belőlünk a kérdést: ugyan mivégre mindez, s megy-e a világ előbbre általa? Mert éppen általa menne, ha egyébként se megy. Fontosabb, hogy: "amikor muzsikába kezdtem röptében a holló megállt / csengős nyakát bolondul rázva térdreesett a kiscsikó / a vizek hozzám kezesedtek nap hold örvendve hozzám futottak". Orpheus szólal meg eképpen Kormos István versében. Kívánom, történjék meg ez a csoda Luzsicza Árpád rajzai nyomán is, amint ma, azonképpen holnap is.

(Elhangzott az Illárium Galériában, 1996. szeptember 3-án.)

LUZSICZA Árpád grafikus

MN 1996. aug. 27.

LUZSICZA ÁRPÁD grafikai kiállítása szeptember 3-án délután öt órakor nyílik meg az Illárium Művészeti Galériában (Budapest VIII., Köztársaság tér 15.). A megnyitón közreműködik Balogh Katalin fuvolaművész. A tárlat október 1-jéig naponta 10–16 óráig, szombaton 10–13 óráig tekinthető meg, vasárnap és hétfőn zárva tart.

t/fő, egyedül:		
l:		

HELLER GÁBOR NEW YORK-I LEVELE:

Yes or no

Kísértet járja be Amerikát... Hogy minek is a kísértete, azt nehéz lenne egy szóval megnevezni, beszéljenek a tények.

Chris Robison az University of Nebraska pszichológiai tanszékének kisdoktori programját végzi, és egyben kisegítő tanárként is dolgozik. Egyetemi irodáját másik két nő diáktársával osztja meg. Mint oly sok amerikai, Chris is kitette feleségének képét hivatali íróasztalára. Nagy hiba volt.

Az a tény, hogy a fotón Chris felesége bikinit visel, azonnali felháborodást váltott ki a két kolléganőben. Szerintük Chris ifjú hitvesének 15x20 centis képmása „ellenséges munkakörülményeket" teremt, megsértve ezzel az egyetem szexuális zaklatásra vonatkozó előírásait. Szerintük az irodába belépő lányok a kép láttán kellemetlenül érezhetik magukat. Na, nem mintha bárki is panaszkodott volna.

A tanszék vezetője habozás nélkül orvosolta a panaszt, és utasította Robisont, tüntesse el íróasztaláról a konfliktust okozó fotót. A tanszékvezető hivatalos megindoklásában a fotót intimnek nevezte, mely sértheti a nők érzékenységét. Itt a feltételes mód képzőjén, a „-het"-en van a hangsúly, ugyanis a két pszichológusjelöltön kívül senki más nem emelt szót a fotó ellen. *Never mind.*

Nem sokkal ezután az egyetem diákügyekkel foglalkozó tisztviselője megerősítette a tanszékvezető döntését egy egyetemi szintű határozattal. „Nem láttam a fényképet, de nem is tartom ezt szükségesnek ahhoz, hogy meghozzam az ügyről döntésemet." Nocsak.

Az amerikai alkotmány Első Módosítását, amely a sajtó- és szólásszabadságot biztosítja, itt egyfajta mantraként, útonútfélen emlegetik, értelmezik, cikkeket írnak róla. A nebraskai egyetem tisztségviselői ezt a féltve ápolt alkotmányos jogot sértették meg, mondván, ők csak a diákok érzékenységét tartják szem előtt, jót akarnak.

Más. A nemzet egyik legelitebb felsőoktatási intézményében, a University of Pennsylvania campusán egyik éjjel néhány fekete bőrű diáklány hangoskodott a fiúkollégiumtól nem messze. Az egyik vizsgára készülő diák egy idő után megelégelte a ricsajozást, és az ablakon át lekiáltott: *Shut up, you water buffalo!* Vagyis hogy fogják már be lepcsest, mert ő tanulni akar. Lehet, hogy az volt a baj, hogy vízilónak nevezte őket, ugyanis a szóban forgó ifjú hölgyek egytől egyig megtermettek voltak, és hát túlsúlyos emberek nem szeretik, ha ezt az orruk alá dörgölik.. Summa summarum, a diák ellen fegyelmi eljárást indítottak rasszizmus vádjával.

Természetesen az sem segített a helyzeten, hogy a fiú fehér volt, ráadásul izraeli, bizonyos Eden Jacobowitz, a lányok pedig feketék. Védekezésül Jacobowitz azt hozta fel, hogy héberül a „behayma" szó teljesen ártalmatlan (gondolom, innen származik a magyar „böhöm"), hülyét, ökröt jelent, és ezt az emberek Izraelben anélkül vágják egymás fejéhez, hogy akárkinek is eszébe jutna megsértődni. Lehet persze, hogy a hirtelen felindulásban végzett gyorsfordítás okozta az izraeli diák vesztét, mindenesetre jó ideig úgy tűnt, büntetésből egy időre felfüggesztik. Ettől csak az országos figyelem mentette meg, a felperesek ugyanis ejtették az ügyet, mondván, az általános felhördülés miatt úgysem lehetne elfogulatlanul lefolytatni a fegyelmi eljárást.

Az eset pikantériáját az adja, hogy pár héttel később ugyanezen az egyetemen néhány fekete diák a megjelenés után órákkal összeszedte az egyetemi lap legutolsó kiadásának összes példányát — mintegy tizennégyezer darabot —, és azokat elpusztította. Miért? Az egyik elkövető szerint a diáklapban megjelent egyik konzervatív beállítottságú írás sértette az ő érzékenységét.

Hogy felháborodjon egy rasszista szagú íráson, ahhoz mindenkinek joga van, csakúgy ahhoz, hogy arra válaszcikkben reagáljon, mi több, tüntessen. Csak arra nincs joga, hogy önhatalmúlag a lapot bezúzza. Márpedig ez történt. Ezúttal azonban az egyetem urai nem siettek ítélkezni, és ismét csak a külső nyomás kellett ahhoz, hogy az ügyet ne hagyják annyiban, hanem meghozzák az alkotmányos szempontból egyedüli korrekt döntést, és a négy diák ellen fegyelmit indítsanak.

Apropó: korrekt. Ha a nemzet egyetemeit és más értelmiségi intézményeit bejáró kísértetre tömör nevet kéne találni, akkor talán a PC lenne az, a politically correct elnevezés, melyről itt, az ÉS-ben hírt adtam már. Az amerikai értelmiségi körökben, különösképpen egyetemi berkekben terjedő PC magatartás egyfajta új puritanizmushoz hasonlítható. A faji, vallási, etnikai kisebbségek, a nők, a homoszexuálisok jogait hangoztatva a PC mentalitás támad mindenféle megnyilvánulást, mely ezeknek a csoportoknak a tagjait (jogosan vagy jogtalanul) kritizálni meri; túlérzékenységében kiátkozza azokat, akik a különérdekek érvényesítését nem azonnal és nem feltétlenül támogatják.

Azt kijelenteni, hogy az amerikai feketéknek vagy latin-amerikaiaknak ugyanolyan jogokat érdemelnek, mint bárki más, az mindenki számára evidens. Azt követelni, hogy a maja és az azték díszítőművészetet ugyanolyan súllyal tanítsák az iskolában, mint az olasz reneszánsz mestereit — ez már kevésbé magától értetődő. A humán oktatásban így például a PC bajnokai az afrikai, és különösképpen az amerikai fekete irodalomnak szenteljenek ugyanolyan teret, mint Szophoklész, Shakespeare vagy Dosztojevszkij munkásságának. Legyen vége a halott fehér férfiak uralmának a kultúrában! Avagy: Le az eurocentrizmussal!

Az oktatás kérdéseivel persze viszonylag kevesen bíbelődnek, az attitűd azonban a hétköznapi életre is rányomja a bélyegét, és tettenérhető a nyelvhasználatban. Az Egyesült Államokban már legalább tíz éve nincsenek vakok és süketek — csak látásukban, illetve hallásukban gátoltak (impaired). A bénák és nyomorékok régen kihaltak (az első Reagan-kormány belügyminiszterének lemondásához vezető utolsó lépcső az volt, hogy James Watt a cripple, vagyis „nyomorék" szót merte használni); sőt már mozgássérültek is alig vannak, helyettük megjelentek azok, akik fizikailag kihívásban szenvednek (physically challenged).

A „kihívásban szenvedők" elnevezés egyébként a többség szemében mára enyhén szórakoztató konnotációt kapott. Egy humorista nyomán pillanatok alatt elterjedt a kis termetűek-re a vertically challenged; a nem túl vonzó külsejűekre pedig az aesthetically challenged címke.

Mind e mögött egy mélyre ható jelenség figyelhető meg, éppen a dogmatizmus térhódítása. Míg a kilencvenes évek Európájának fő problémája az erőszakos nacionalizmus megzabolázása, az idegengyűlölet kioltása, az antiszemitizmus újjáéledésének megfékezése; addig itt, Amerikában, a doktrínerség, a fekete-fehérben gondolkodó (pontosabban nem gondolkodó) magatartás, egyfajta „Új türelmetlenség" lehet a jövőre nézve a legnagyobb fenyegetés.

„Jó nektek", vághatná rá a másfél éve szerb blokád alatt tengődő bosnyák Szarajevóban. És ugyanezt mondhatná az újjáegyesült Németországban a török vendégmunkás, aki jobban teszi, ha sötétedés előtt hazaér, és felöltözve, cipőben tér nyugovóra, nehogy gyújtogatás esetén saját otthonában égjen. Sure, ehhez képest jó nekünk, de azért mégsem olyan jó.

Amerikában a hétköznapi élet legkülönfélébb területein kialakulóban vannak (vagy már ki is alakultak) a frontok, és jaj a másként, önállóan gondolkodóknak. Manapság a legnagyobb tiszteletben tartott intézménybe, a Supreme Courtra (a magyar alkotmánybíróság megfelelője) való kinevezést nem az dönti el, a jelölt milyen jogi, filozófiai, erkölcsi princípiumok alapján kívánja az alkotmányosságot megőrizni döntéseiben, hanem hogy ellenzi vagy helyesli-e az abortuszt. Egyetért a halálbüntetés törvényességével? Yes or no? Imádkozhatnak-e a gyerekek az oktatás kezdetén az iskolában? Igen vagy nem?

Ugyanez vonatkozik az abortuszvitára. Az egyik oldal szerint a terhességmegszakítást végző orvosok gyerekgyilkosok (néhány hónappal ezelőtt klinikája előtt agyon is lőtt egy nőgyógyászt egy abortuszellenes tüntető, természetesen lelkiismereti okokból); a magukat annak alávető fiatal nők pedig szívtelenek és istentelenek, akik a Teremtőt egyedül megillető joggal játszanak. Velük szemben állnak azok, akik az abortuszra való jog legkisebb megszorításának említésekor a másként gondolkodót fasisztának, vallásos fanatikusnak, büdös reakciósnak bélyegzik.

Valami hasonló folyik a homoszexuálisok engedélyeztetése körül is az amerikai fegyveres erőkben. A hadsereg hivatalos álláspontja, hogy elég, ha valaki kimondja, ő meleg, és azonnal el kell bocsátani. Ezzel szemben a kialakuló kompromisszumot, a *Don't ask, don't tell* elvét, a melegmozgalom ellenzi. A kompromisszum szerint ne kérdezzenek rá a hazát szolgáló férfiak és nők nemi preferenciájára, viszont az egyenruhát viselő homoszexuálisok ne nyilvánítsák ki semmilyen módon szexuális orientációjukat. Egyik fél sem enged a negyvennyolcból. És ha a homoszexuális-mozgalom álláspontjával, miszerint semmiféle megszorítás nem helyénvaló, polgárjogi szempontból egyet is lehet érteni, felülről jövő paranccsal az évszázadokon át beidegződött mentalitást nem lehet egyik napról a másikra megváltoztatni. Lehet, hogy a „te nem kérdezed, én nem mondom" elve jelenleg még mindig a legcélravezetőbb.

***

Good news! Mialatt a szabad világ vezetőjének népszerűségi indexe történelmi mélypontra esett; miközben kiderült, hogy egy mohamedán fundamentalista banda New Yorkot fel akarta robbantani; miközben ismét megbombáztuk Teheránt, szóval a sok gond és baj közepette azért vannak jó hírek is. A Forbes Business magazin nemrég nyilvánosságra hozta, hogy az Egyesült Államok dicsekedhet a legtöbb milliárdossal — a világ tíz legnagyobb vagyonából hétnek itt van a gazdája. Jó tudni: ha egy pesti srác a zsebpénzéből a Körúton vesz egy Milky Way vagy Mars Bar csokit, akkor ezzel hozzájárul ahhoz, hogy az amerikai Mars család a jövőben is ott szerepeljen a milliárdosok listáján. Hát így élünk.

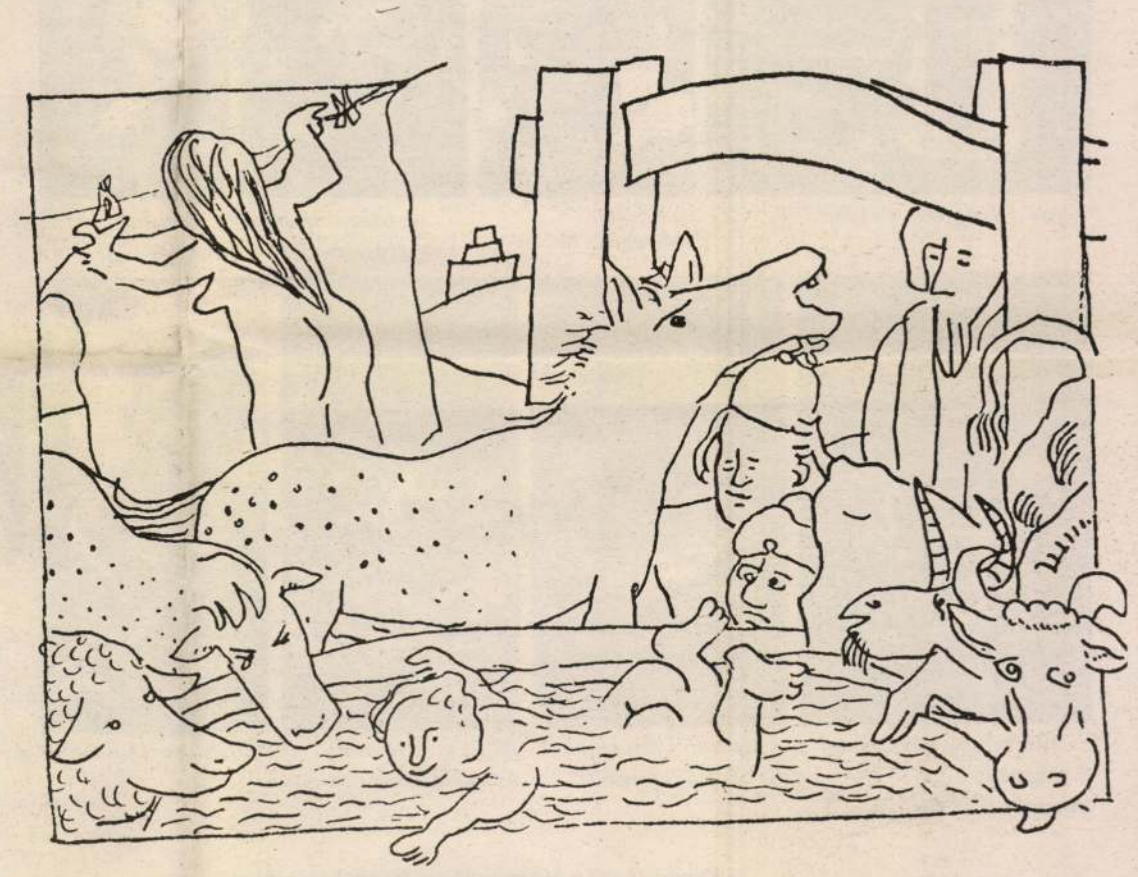

Luzsicza Árpád rajza

Luzsicza Árpád

SMARAGD ÉS RUBIN

Veszélyekkel teli út vezet
a Kincs felé. Aki nem vigyáz,
pórul jár. Sokan megpróbálták már megszerezni
a barlang drágaköveit. Sikertelenül. Hősünk tudja ezt…

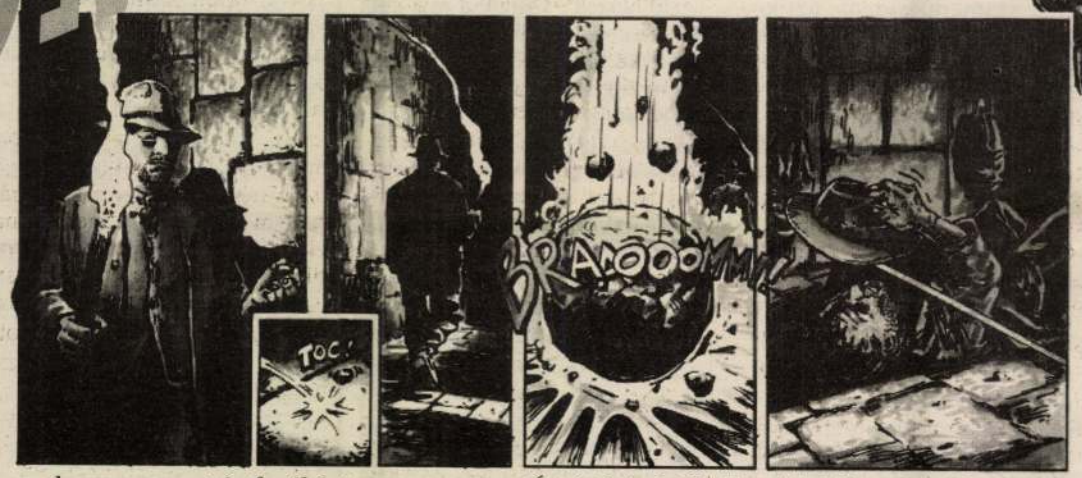

…de a szerencse pártfogóként mellészegődik.

Óriási kőgolyó hull a nyomába.

A halálcsóván túljutott…

Útját egy sor acélkaró zárja.

Hogyan tovább?..

Az egyik karó hátrahúzásával az akadály talán eltűnik… Sikerült!

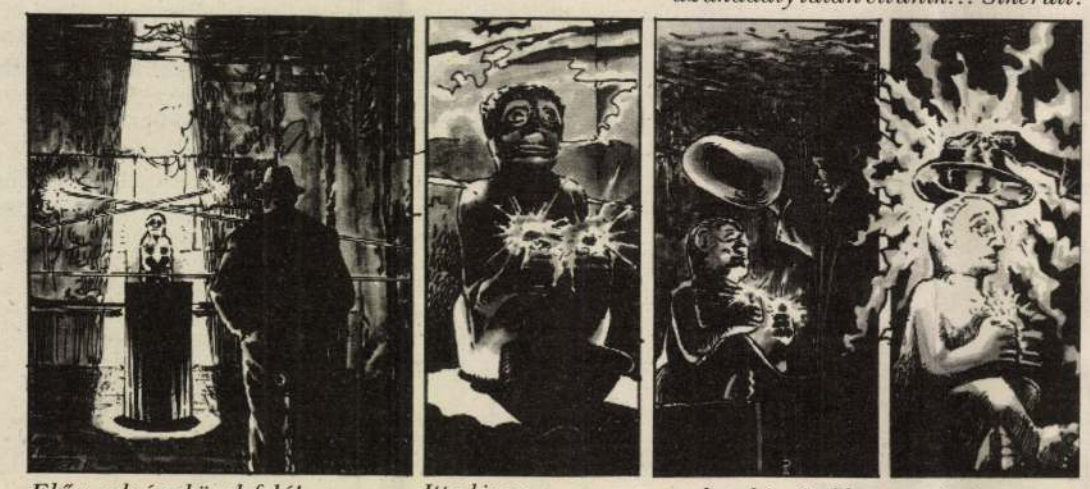

Előre a drágakövek felé!

Itt a kincs:
Smaragd és Rubin!

…de talán újabb veszély fenyeget…

…a kalap üveggé vált!

…már megvan a szobor és a két kő:
Smaragd és Rubin.

…de mit rejt a szobor? Két értékes papírt.

Most már semmi baj nem jöhet…

Hősünk ezt jól tudja…

A **SMARAGD** fix,

a **RUBIN** változó

kamatozású pénztárjegy.

Három hónaptól akár egy évig leköthető

10.000.- Ft-tól 1.000.000.- Ft-ig többféle

névértéken vásárolható

biztonságos befektetés.

18.5% ÉVES KAMAT

Magyar Hitel Bank

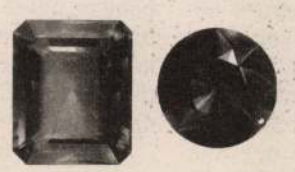

SMARAGD és RUBIN pénztárjegy.

ÉRTÉK ÉS RAGYOGÁS

MAGYAR HITEL BANK RT

Vásárolható a Magyar Hitel Bank fiókjaiban

Lucrica Árpád

EX LIBRIS

MARX JÓZSEF

Nakamura Matazó: Kabuki az öltözőben és a színpadon

Feltűnő gyorsasággal látott napvilágot magyarul Nakamura Matazó könyve. Gyorsan, mondom, hiszen a szerző, a híres színész, aki gyakorta bizonyul azonban a kabuki színház magvetőjének is a nagyvilágban, az előszó utolsó írásjeléről 1990-ben emelte fel (talán) ecsetjét. De nem, a négy évszázados hagyomány őrzőjét ne tessék olyan embernek tekinteni, aki napközben is tonbóval lepi meg a járókelőket, azaz helyből szaltózik előre, jelezve, hogy valaki könyökkel, karddal vagy más szerszámmal meglökte. Nem, Nakamura Matazó, abszolút modernül, „külföldiek" számára állította össze művét, amely még abban az évben angolul is megjelent. Méltán: a szakirodalom nem ismer ennyire a műfaj méhéből született írást. A könyv fordítója, Fábri Péter az angol kiadásból magyarított, és az a Dúró Győző állt helyt a könyv japán szakmai hitelességéért, aki, ahol csak lehet, megsegíti az olvasót egy-egy kabuki dráma leírásában, egy-egy szakmai kérdés jobb megközelítésében vagy a japán életmód megismerésében (helyettesítvén ezzel — szegény ember vízzel főz — az illusztrációt).

Az olvasó számára az életmód megismerése a legfontosabb: a szerző azt bizonyítja, hogy az évszázados hagyományokat őrző kabuki képes a köznapi japán élet részévé válni. A legmagasabb mozgásművészet — hiszen a kabukinak is lényege a tánc — nem idegen az „egyszerű" japán nézőktől: az a jelrendszer, amelyben a kabuki megjelenik, csiszolt rítusával is őrzi az egykori népszínházi hagyományt. Azt a csodálatos hagyományt, hogy hajdanán még női kabuki színház is volt, az onna-kabuki. A női társulatok lányai-asszonyai kettős szerepet töltöttek be: egyszerre voltak a vidéki színházak felkent papnői és a mozgó bordélyházak bérhölgyei. A 17. században ugyan véget vetettek ennek az erkölcsi lazaságnak: betiltották a női kabukit, ám a színház fogalmához tapadó erkölcsi kétely Japánban is termékeny talajra hullott.

Olyannyira, hogy Nakamura Matazó, aki egyetemi tanulmányai idején lett lelkes és sikeres amatőrből egy nehéz pályán kezdő, sokáig nem merte elhatározását közölni szüleivel, mert félt, hogy kitagadják. És ettől a pillanattól kezdve japán díszletben ismerős dráma pereg le: bármennyire is különös a háttér, bármennyire is eredeti a hagyomány, a történet rokonszenvesen ismerős.

Néhány tétel: aki a színi pályán eredményt akar elérni, annak olyan testi-lelki kiképzésen kell átmennie, amelyhez képest a bányaművelés gyerekjáték. A színiakadémistának el kell fogadnia azt az abszurditást, hogy például egy húszperces tánc elsajátítása egy év munkája, és a színésznek — ez talán a leginkább megható a könyvben — úgy kell beosztania az idejét, hogy két jelenet között is maradjon idő az emlékezet és a test fejlesztésére. Azaz a kabuki színész számára nincs csúcs, azt el nem érheti, ugyanakkor a világban minden „arra megy ki", hogy a testi és szellemi hanyatlás mihamarabb elkezdődjön. Ebben az „ellenérdekelt" világban kell a pillanat maradandóságát megteremteni...

De ismerős a kétely is: Nakamura Matazó szerint nagy a veszélye annak, hogy a kabuki népszerű művészetből „előkelő időtöltéssé válik gazdag ínyencek számára". Aminek egyik oka, hogy a kabuki színház nemcsak a színpadon reprodukálja azt a hierarchikus rendet, amelyből történetileg származik, és amely a japán élet megannyi területén — bár a termelékenységnek, a hatékonyságnak kellően „áldozik" — még ma is a szabadság legfőbb gátja. Népszínház? Ez az álom a japán művészt nem hagyja békén.

(Gondolat Kiadó, 257 oldal, 398 forint)

Szigethy Gábor: Utazás Velencében

Az elegáns kis könyv főszereplője Velence, a kimeríthetetlen város, amely az utazónak a legnagyobb élményt tudja nyújtani: az idő folytonosságának és (ritka) megfordíthatóságának élményét. Egy-egy kő, egy-egy kép, és zuhanunk vissza az időben, egy-egy arc, tekintet és gesztus: emberek, akik az Accademia és más képtárak vásznairól köszönnek vissza. Velence a határtalan (történelmi) gőg és az elmúlás csendes szomorúságának városa. Nem különösen a város: egyetemista ösztöndíjasként meglaktam a Domus Cavanis papi menhelyét, majd az Albergo Budapest tető alatti „olcsó szobáját", de például három napig vendége voltam a filmfesztivál luxuspalotájának is: mondhatom, Velence az egyetlen nem magyar város, amelyet nem csupán ismerek, hanem úgy éltem benne, ahogy az ember otthon szokott élni.

De nem rólam van szó, hanem Szigethy Gábor könyvéről, amely kezdetben nem azt tükrözi, hogy a szerző mit érzett, amikor arcát a lagúnák zöld vizében pillantotta meg, hanem — a Velence-járók örömére — hogy mit tud a városról. Rögtön hadd tegyem hozzá: sokat, rengeteget. Ám ez a tudás — a hatalmas Velence-irodalom árnyékában — reménytelenül kevés, illetve nincs az a vaskos könyv, amely kimeríthetné az Utazás Velencében fő vonulatát: a magyarok és angolok sajátságos jelenlétét a lagúnák városában. Állítom ugyanis, hogy újat csak akkor mondhat bármely szerző Velencéről, ha alámerül a Szent Márk könyvtárban, és föltárja a ritkán idézett fantasztikus forrásokat, amelyek a hivatásos besúgók jelentéseitől a nap mint nap vezetett hivatalos történetírásig rekonstruálhatóvá teszik Velence életét.

Szigethy Gábornak erre nem volt ideje: megélni és megtudni a várost, térben és időben elkülönült nála. Ezen — szerencséjére, balszerencséjére? — nem segít az elokvencia, a magyar ismeretterjesztő próza emelkedett nyelve, amely jobb helyein a magyar esszé legnemesebb vonulatát, a Nyugat szerzőinek (esetleg az „ezüstkoriaknak") szemérmes költészetét idézi. Az elmélyülést a beleérzés helyettesíti, és a dolog működik is, míg a szerző Velence-élményéből fölcsiholható újra egy-egy szikra. Mert végül kibújik a szög a zsákból: Szigethy Gábor a velencei utazók közé önmagát íróként helyezi el. Tárcái azonban — például találkozása az öreg Casanovával a Bar Pantaleonéban — meglehetősen iskolás írások: érzelmet érzelmesen ábrázolnak. Ugyanakkor becsületesek. Ha mást nem, de visszaadják a magyar utazónak ezt az érzetét Velencét látván: „Úristen, micsoda különbség, itt látom a létező történelmet, otthon meg kitalálom a nemzeti múltat!"

(Cserépfalvi Kiadó, 180 oldal, 299 forint)

Mészáros Márta: Napló magamról

Mészáros Márta elragadó személyiség. Egyszer együtt utaztam vele San Remóba. A Ferihegyen még köszönni sem köszöntünk egymásnak, úgy össze voltunk veszve azon, hogy valamelyik filmjére rossz szót mertem mondani. Zürichben, a repülőtéren várakozás közben már szólt hozzám, rám bízta a csomagok őrzését. A viharos időben a tenger felett, a genovai repülőteret a gépek mindig a tengerről közelítik meg, igazán rettegett, és belém kapaszkodott. Cserében a főpályaudvaron én cipelhettem az ő bőröndjét is, hogy elérjük a vonatot. A vágta eredményes volt: lihegve rogytam a fülke padjára. De nem pihenhettem, mert Márta máris utasított: „Nézd, ezek az olaszok olyanok, mintha fájna a foguk. Kérdezd meg, mi a bajuk." Megtudtuk: Aldo Moro miniszterelnököt elrabolták, és két óra múlva Itáliában általános sztrájk lesz. Úgy is volt. A fesztivál aznap nem nyílt meg, de Mártát díszvendégnek kijáró delegáció várta San Remóban. Én is jól jártam: a fesztiváligazgató szépen megkért, hogy költözzek a jobb szállóba: „Signora Mészárosnak legyen magyar asztaltársa."

A történetet azért adtam elő, mert nincs benne (ez sincs benne) abban a vékony kötetben, amelyet Pataki Éva közreműködésével írt a rendezőnő. Panaszkodni azért nem panaszkodom, mert ha Kende János mindössze egy tőmondatot kap a Kilenc hónap kapcsán („Kende János volt az operatőr", valamint hogy rosszul lett a szülés látványától), akkor nem várhatom el, hogy Márta megörökítsen. Nyilván érdektelen volt számára, hogy hét napon át próbáltam „megfejteni", mit eszik a világ Mészáros Márta Magyarországon rendre rosszul fogadott filmjein.

Tény: Mészáros Márta hazai reputációja — a Kossuth-díj ellenére — még ma sem közelíti meg külföldi elismertségét. A Napló-filmek a rendszerváltás előtt, közben a kor összetettségét Czinkóczi Zsuzsa érzékeny arcán jelenítették meg... és azt hiszem, hogy itt van a hiba a kréta körül. Mészáros Márta filmjeiben természetesen a nők a fontosak. A „természetesen" szó hangsúlyozandó. Mert van férfi rendező, aki nőket választ története főszereplőinek. Ám az esetek többségében a férfi rendező ilyenkor meg van hatódva önmagától, és képtelen arra a közvetlenségre (rossz esetekben: közönségességre), mint Mészáros Márta.

A könyv pontos tükre ennek a közvetlenségnek. Ami még nem jelenti, hogy megszületett volna az igazi Mészáros Márta-memoár. Pataki Éva értelmes, jól szabott, kerek mondatokban beszélteti Mészáros Mártát. Ettől azonban a magyarul sajátosan beszélő Mészáros Márta (aki sokáig „búgósisaknak" hívta a bukósisakot, mert azt hitte, hogy a szél búgásáról nevezték el), közepesen gondolkodó asszonnyá válik. Meg meri kockáztatni magáról — a Nowicki-szerelem kezdeti problémáiról szólva —, hogy a lengyel színész „eljött, dolgozott a filmben, és találkozott egy érdekes nővel". Ez utóbbi lenne maga a szerzőnő, aki — mint kezdtem — több mint „érdekes", legalábbis „elragadó személyiség", akinek aligha lehet csak ez a lányregényből való szöveg életelve: „a szerelemnél szebb dolog nincs, nélküle nem érdemes élni".

(Pelikán könyvek, 173 oldal, 298 forint)

Robert Harris: Führer-nap

Néha olvasni kell olyan könyvet is, amely „minden nyelven a sikerlisták élén" áll. Ráadásul Robert Harris neve egyébként is híres; egyike azoknak, akik kipukkasztották az „eredeti Hitler-naplók" léggömbjét.

Ez a könyve azonban több okból is figyelemre méltó. Robert Harris, az újságíró, aki a Hitler-korszakból alaposan felkészült, olyan alaphelyzetet talált ki a Führer-napban, ami önmagában rejti a bestsellerré válás erényeit, de azt is, hogy a vájtfülűek elutasítják a művet. A könyv ugyanis egy olyan múltban — 1964-ben — játszódik, amely szerencsére sosem volt. A könyv szerint ugyanis a náci birodalom 1944-ben megnyerte a háborút: előbb Anglia, majd az Egyesült Államok kötött békét, és a kontinensen csak Svájc maradt független állam. Igaz, a partizánháború keleten, az Urálon túl húsz éve folyik, de a birodalom vezetői, a hetvenöt éves Hitlerrel, a prágai merényletet túlélő Heydrichttel és másokkal az élen virágzik, és készülődik a „Führer-napra", a birodalom legnagyobb ünnepére, Hitler születésnapjára. Amerikában az elnök a német rokonszenvéről ismert Joseph Kennedy: bejelenti, hogy Németországba látogat, míg Churchill és II. Erzsébet Kanadában eszi a száműzetés keserű kenyerét...

Őrült beszéd, de nincs benne rendszer: olyan negatív utópia, amely időről időre, mint Orwell nyomán sarjadt irodalom, felbukkan, de hogy „reális" legyen, a szövetségeseket vis a tergo kell rágalmazni. Ha azonban ezen a viszolygáson túltesszük magunkat, akkor néhány politológiai felismerés kriminológiai irodalomba való szellemes beszűrődését figyelhetjük meg.

Robert Harris állítja: nincs tökéletes totális rendszer. Mindig vannak „deviánsok", akik képtelenek a kollektív amnéziára. A főhős nyomozóban, aki egyébként az SS fekete egyenruháját hordja, az a kérdés: „Hová lettek a zsidók?", megindítja az eszmélés folyamatát. Hogy mire jön rá és milyen fordulatok közben, azt illetlenség elárulni.

De azért sincs tökéletes totális rendszer — állítja a szerző —, mert a hatalom csúcsán esedékes személyi váltás óhatatlanul megbontja a feudális hierarchia láncolatát. Az eddigi egy csapat több csapatra bomlik, a hatalom egyes tényezői önálló cselekvésbe fognak. A rend mellett ott van az anarchia, a felforgatás, a terrorizmus, és elkövetkezik a represszionak olyan pillanata, amikor a korábban kiszámítható reakciók ellenőrizhetetlenné válnak.

Hogy Robert Harris milyen író voltaképpen? Stílusa bizony kopogós, olykor terjengős, a szerelem leírásában a „pályaudvari füzetek" szintjén alig lép túl. A pozitív (és kellemesen nosztalgikus) világszemlélete azonban abból a pár sorból is kiderül, amellyel szemlézi a német sajtót a Hitler-születésnap előestéjén: a feltehetőleg náci zenekritikus hevesen támadja a fiatal liverpooli, angol zenészekből álló csoport „kártékony negroid zokogásait", méghozzá német fiataloktól zsúfolt széksorok előtt, Hamburgban.

Még szép: a Beatles nem tetszik a hivatalos náci sajtónak. De talán az lenne a legszebb, ha a liverpooli fiúk ilyen múltban be sem tennék a lábukat a kontinensre.

(Aranyhíd Kiadó, 303 oldal, 398 forint)

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Sóváran Sóvárról

Irigylem a *Salzburgi Ünnepi Játékok* tavaly óta működő új direktóriumát, Hans Landesmannt, Gérard Mortier-t és Peter Steint. Lehet, hogy belebuknak. Nem abba, hogy irigylem őket, hanem a konzervatív maffia ellenállásába. Egyelőre nem adják meg magukat. Elképesztő a változás az aggastyán Karajan utolsó korszakának szellemi pangása után, amely még a *Don Giovannit* is képes volt jelentős énekesekkel jelentéktelenné tenni. A Holt Színház tisztes unalma helyett most pezsgés van, úttörés és kockázat. A triumvirek követ dobtak az állóvízbe. Nem kellenek nekik formahanyatlásnak kitett, zsebkendős délszaki tenorok, de kellenek merész fantáziálók, akik nem restek újragondolni a műveket.

Az eredmény felemás, de legalább vitaképes. Monteverdi operájában, a *Poppea megkoronázásában* mialatt a katonák azt éneklik, hogy Örményország fölkelt, Pannónia fegyverben áll, érdeklődve nézik a tévét, ahol nyilván a Híradó megy. Ez marhaság. Harnoncourt Ottonéja, Jochen Kowalski elég nevetséges mint szerelmes kontratenor; nem irigylem a bájos Rost Andreát, akinek epekednie kell utána. Viszont Philip Langridge Nérójának hisztérikus rohamai, az érzelmi ömlengések és a türelmetlenül hosszadalmas búcsúzások szüneteiben méltóak a dramaturgiai remekműhöz.

Michael Hampe előző, törökmézes *Così fan tutte* fölújításában bugyogók voltak; a Bécsben avantgárd színházat csináló Erwin Piplitsében emberek vannak. Ez az előadás kavarta a legnagyobb viharokat, már a próbák idején távozott a korábbi rendező, egy ifjú belga. Az egész onnan indult el, hogy Luc Bondy tavaly visszautasította a fölkérést, állítólag azzal, hogy nincs a darabról mondanivalója. Nem értem, ez miért akadály, Bondy nagy sztár és közepes rendező, eddig még semmiről sem volt mondanivalója, amit láttam tőle, állításom részben ellenőrizhető lesz, amikor rövidesen Pestre hozza új Ibsenjét, a *John Gabriel Borkmann*t. Salzburgban a *Salomét* rendezte, tulajdonképpen jól, a molettes és a hétfátyoltáncban lajhárszerű ügyességgel mozgó Catherine Malfitanóval, aki kétségkívül technikás énekesnő, ám az extremitás minimuma is hiányzik belőle. Amúgy pofás az egész, a díszlet döngölt földutat, pontosabban útkanyart mutat, a reluxás franciaablakoktól le, egészen a pincegádorig, ahol deszkafödém alatt Jochanaant őrzik. Bondy malíciával kezeli a darabot, a kitűnő Hanna Schwarz mint Heródiás, váltott pezsgőspoharakkal a kezében, az előrehaladott szalonspicc állapotában imbolyogja végig a cselekményt, a végső nagy alku pedig egy konyhaasztal mellett, három hokedlin folytatódik, Kenneth Riegel mint Heródes a fiókból kurkássza elő a Jochanaan feje helyett fölajánlott, meglehetősen snassznak látszó ékszereket. Elvárnék valamivel több következetességet, az öngyilkos Narraboth alatt keletkezett jókora vértócsát fejkendős takarítónő mossa föl partvissal, vödörrel, felmosóronggyal, viszont a frissen vágott, gusztusosan lepedőbe csavart fej nem hagy nyomot a hófehér vásznon, látjuk, amint az aberrált kéjhölgy kibontja és komótosan magára tekeri. A rendező nyilván csak módjával akarja sokkolni a derék nézőt.

Mortier jövőre jobbakat hív: Patrice Chéreau-t és Peter Sellarst.

A salzburgi drámafelelős, Peter Stein a legnagyobb kockázatot Wyspianski *Menyegzőjével* vállalta, még ha a leghitelesebb rendezőre, Andrzej Wajdára bízta is a megvalósítást. A századfordulón született darab a lengyel mitológia alapdrámája és világirodalmi remekmű, de alluziórendszere annyira hazai és korabeli, hogy idegen ajkú színész és közönség a közelébe sem férkőzhetett a megértés reményében. Így volt eddig. Mortier deklarált nézete, hogy a művészet és a könnyen befogadható szórakozás két dolog, az előbbi birtokba vételéért némi erőfeszítés szükségeltetik. Stein föltehetően azonos véleményen van, különben nem fogadta volna el Wajda Menyegző-ajánlatát. A bemutató nem rázta meg sem a sajtót, sem a Landestheater másfajta unalomhoz szokott közönségét. Én meg csak ülök és bámulok. A tiszta formán és az áttetsző értelmezésen. A színpadi látvány szolid nagyvonalúságán. A finom költészeten, az enyhe irónián és a szereplőket körüllengő bársonyos melankólián. Wajda mintha formalinból emelne ki csipesszel, lágy mozdulattal egy becses színháztörténeti dokumentumot, csak annyit retusál rajta, amennyit a köznyelvi ízlés változása kötelezővé tesz. Szilaj táncolók közül válnak ki a lakodalmas címszereplők. Fokról fokra derül fény a csengő, rímes verssorokba kódolt kapcsolataikra. Évődő párjelenetekben, duhaj veszekedésekben, a világnézeti, vallási és osztálykorlátokat óvatosan átlépni készülő udvarlásokban, filozofálgatásokban, politizálgatásokban, esztétizálgatásokban merül ki a cselekmény. A történelmi szellemalakok álomszerűen, az áhított révület realitásaként lépnek elő. A föllángolás, az illúzió és a kábulat hullámzását a tempó-ritmus érzéki váltásai teremtik meg. Tökéletes nemzetkarakterológia, tökéletes eleganciával.

Legjobban a színészi kultúrát irigylem. Ízlés, formálókészség és visszafogott erő minden gesztusban. Grafikai pontossággal fölrajzolható háttér a szereplők mögött. Vannak vagy harmincan. Hol létezik ennyi kiművelt technika és ennyi szellemi arculat, nem a Nemzeti Színházban, amelynek Menyegző-bemutatója, nem kis szerencsénkre, meghiúsult, hanem az egész országban? Lehet rendezőt hívni külföldről, a kipróbált díszlet akár kamionokban is átszállítható az országhatáron, még sokba sem kerül. Csupán csak színházkultúrát importálni reménytelen.

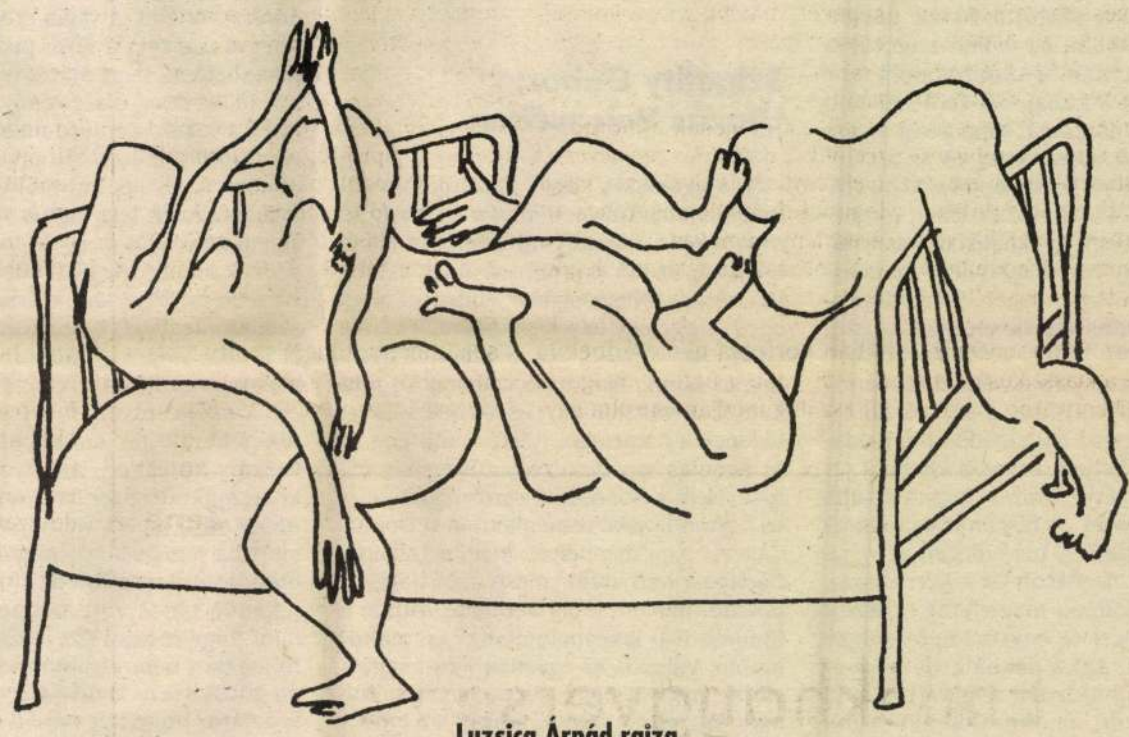

Luzsica Árpád rajza

SZITÁNYI GYÖRGY:

Rádió

Bűntudatalatti

Európában először — és mindmáig egyetlenként — a Sumonyi Papp Zoltán vezette magyar Rádiószínháznak jutott eszébe, hogy az 1968-as csehszlovákiai pánbéketábor-agresszióról — negyedszázados évfordulóján — megemlékezzék. A pályázat címe: *Európa 1968.*

Gothár Péter hangjátéka azzal kezdődik, hogy a Beszélő (Törőcsik Mari) ezt mondja a felhangzó zenére: „A történet arról szól, hogy az egyik barát becsapja a másikat. Amikor a becsapott kijön a börtönből, meg akarja ölni a becsapót. Egy fiúról pedig megtudjuk, hogy melyikőjüknek a fia. Az egész addig tart, míg meg nem öregszik a másik is, és akkor megöli az egyiket."

Ez nem egészen így igaz, ám nemcsak azért nem így, mert inkább az a fontos, hogy mi, miért és hogyan történik.

Gothár rokonszenves rendezői vonása, hogy hisz a szöveg erejében, és ezért mellőzi az évtizedekkel ezelőtti eseményjátékok hangkulisszáit és zörejeit. Ezeket zenével helyettesíti. Jó *filmzenét* írt a darabhoz *Selmeczi György*. (Zörejemlék: géppisztolysorozat.) Zenéje tónusokat és kontrasztokat, szín- és fényhatásokat fejez ki.

Gothár csaknem szabályos filmforgatókönyvet írt, amiből célszerűen mellőzte a technikai előírásokat. Ekképpen alkotása átmenet egy megelevenedő filmnovella és egy rádiódráma között. Ez úgy értendő, hogy a Beszélő felolvassa a forgatókönyv bal oldalát, ami a narráción kívül a képeket és a szerzői instrukciókat tartalmazza. A látványt felvillantó egyszavas mondataival a kubista prózai stílust idézi. A forgatókönyv jobb oldala a játszott dráma, amelynek virtuális ideje kétszer tíz és még egy *újabb* évtized. A darab tehát mostanhoz öt évre ér véget. Ennek figyelembevételével kell értelmeznünk a Beszélő idézett bevezető szavait és a visszamenőleg felvethető kérdést, hogy mi más létet reméltünk a játék fiú hősének, vagy akár az őt követő, filmbeli szimbólumként megjelenő „farkas jellegű kutya" számára, mint azt a sivárságot, amit e fiú apjának — 68-as és a börtön utáni — szabadsága, nemkülönben szüleinek véletlen adta, semmi-szerelme alapozott meg.

A végkifejlet dramaturgiailag indokoltan (dramaturg: *Sári László)* az egyik profilján kubista, a másikon szür- és szimbolista realista darabot végül is jellegzetesen bűntudatot hordozó, a második világháborút közvetlenül követő egzisztencialista (Sartre) és expresszionalista (Borchert) drámák életérzésével hatja át.

Nehéz lenne megmondani, hogy mennyire szükségszerű következmény, és mennyire szándékos stílustörekvés következménye a — főként a narrációt jellemző — 60-as évek legelejéről ismerős francia lírát idéző szövegformálás. Végső soron a bűnbe vitt nemzedék hatvanas évekbeli (európai) világirodalmi emlékeit idézi, s ha nem is pontosan, de ekként itt a helye.

Az elhangzott darab profi munka, aminek színvonalán természetesen emel, hogy a rendező saját művét rendezte, s ezért a hangok terével átgondoltan bánt.

Gothárnak jól fejlett humora van, ezt figyelmes füllel könnyen észrevenni, azonban a videoklipek manírjának adaptálása — minden színészi és rendezői bravúr ellenére — csökkenti a darab *irodalmi* értékét.

(Szabadság, szerelem... A Rádiószínház Európa 1968 című pályázatára. Bemutató, Kossuth, augusztus 30., ismétlés: Bartók, szeptember 2.)

Luzsica Árpád

BAYER ZSOLT:

Én

(Átfogó tanulmány az „értelmiségi szerepváltások" című ciklusból)

Már éppen kezdtem jól lenni — Párizsba mentem iszogatni és megkoszorúzni örök szerelmeim szanaszét heverő emlékműveit —, amikor Charlie felhívott, írnám meg neki az értelmiségi szerepváltások címet viselő nagyobb szabású opuszt, amely szóljon a Fidesztől való megválásom körülményeiről, okairól, s legyen neki izgalmas személyes hangvétele. Akkor én hazaindultam, erős szél fútta az utcákat, s születtek fejemben szikár, lényegretörő vázlatok. Otthon feltornyoztam íróasztalomon a szükséges könyveket Max Webertől Körösényi Andrásig, főztem erős fodormenta teát, tettem bele mézet az egészség végett, jobb kéz felől akkurátusan elrendeztem a cigarettát, hamvedret és a Zippót — egészségesen mégsem lehet alkotni —, és most itt ülök, hamveder tele, és fogalmam sincs, mi a fenét írjak...

Egész életemben véletlenül történt velem minden.

Már születésem is a véletlen műve, nem akadt ugyanis orvos, aki tizenkilenc éves anyám és húszéves apám földindulásszerű szerelmének eme kiváló eredményét elvegye. Így aztán Gyimes Dalma betanított munkásnak és Bayer Ottmár tényleges katonának egészséges fiúgyermeke volt kénytelen születni. Világrajöttöm pillanatában Miska bácsi nagybátyám — lévén szülész főorvos — büszkén és megkönnyebbülten jelentette anyámnak, hogy „ennek bizony pöcse van", mire anyám félholtan rebegte, hogy „akkor legyen Richárd". Ám Miska bácsi a Zsolt mellett tört lándzsát, anyám pedig nem volt abban a helyzetben, hogy heves ellenállást tanúsítson. Körülbelül így kezdtem szédítő pályafutásomat itt, a hülyék országában. Anyám reggel hatkor bölcsődébe hurcolt tömött trolibuszon, és sokkal szebb volt, mint a többi kialvatlan szemű kölköt hurcoló anya. Apám este ugyanazon a tömött trolin hurcolt haza és olyan jóképű volt, hogy majd szétrepedtem a büszkeségtől.

Aztán elmentem iskolába, s mivel apai ágon családomat Nyugat-Németországba zavarták még negyvennyolcban, így tetőtől talpig Lewi' sben látogattam a Virányos úti kis koszost, ahol Csorba néni olajos fűrészporral seperte fel a folyosót, és vállig ért a hajam, és Balogh Imre bácsi úttörővezető pajtás megkérdezte, mi is az én nevem. Mondtam, Bayer Zsolt, s akkor azt üvöltötte, hogy „Milyen név az, hogy Bayer, akinek tisztességes neve nincs, annak becsülete sincs!" Mióta ilyen szép nagy fiú lettem, és egyre többen hiszik rólam, hogy értelmiségi vagyok, aki időnként szerepet vált, ezt a történetet mindig úgy folytatom, hogy másnap az én apám bement az iskolába és iszonyúan pofán vágta Balogh Imre bácsit.

Apám nem ment sehová. Családom végigülte a hatvanas éveket a fekete-fehér Orion előtt, táncdalfesztiváltól táncdalfesztiválig, Ki mit tud?-tól Ki mit tud?-ig, műkorcsolya vb-től műkorcsolya vb-ig, eszükbe sem jutott, hogy ők a kádári konszolidáció manipuláltjai; ezalatt unokatestvéreimmel kiloptuk az összes sütit a konyhakredencből, naponta tízszer lepisáltuk a szovjet hősi emlékművet a Csörsz utcai parkban — semmi politika, ott voltak a legsűrűbbek a bokrok! —, Diana sósborszeszes csokirudacskákat loptunk a Csörsz utcai közértből, s az emlékmű körüli bokrokban néztük meg az első emeleti bolond lány punciját — riasztó volt.

Nem tudom, értitek-e — boldog, kiegyensúlyozott, feltűnően szép és okos gyerek voltam. Nem hallottam egy szót sem ötvenhatról, hatvannyolcról, de úgy hatéves korom óta tisztában voltam azzal, hogy a hülyék országában élek, kurva nagy idézőjelek között. Balogh Imre bácsi nyilván sokat tehet erről, és a nagyapám, aki minden Híradó elején elmondta, hogy a kommunisták gazemberek és mindet fel kéne akasztani. De ez csak afféle háttérinformáció volt, a világ pedig sokkal színesebb, mintsem idő lett volna ezzel foglalkozni. Mert jött a gimnázium, az Utas és Holdvilág, a budai Vár, és jött Erika a Csaba utca kilencből, és kitalálta azt a viccet, hogy hajlandó belém szeretni s meglepi velem konszolidált, polgári családját, velem, aki akkoriban éppen csöves voltam, fenékig ért a koszos hajam, térdig a büdös csizmám, a Csaba utcában pedig fésűvel egyengették a szőnyegrojtokat és késsel-villával ették az őszibarackot, ami önmagában hatalmas teljesítmény. Mi pedig szeretkeztünk a fürdőszobában, az előszobában, a jó illatú leányszobában és különböző vécékben — szeretkeztünk öt hosszú évig egyfolytában, mert Lázár György miniszterelnökünk felesége megismételtette velünk a harmadik osztályt orosz nyelvből kifolyólag — semmi politika, még jelenteni sem tudtunk! —, aztán leérettségiztünk, és Erika feleségül ment egy menő orvoshoz, én pedig úgy döntöttem, hogy megdöglök. Döglődésemben előbb hosszú és olvashatatlan verseket írtam, amelyeket nagy buzgalommal küldözgettem az ÉS szerkesztőségének. Majd sorra végigcsináltam mindazt, amit a nyolcvanas évek elejének semmiben lebegő ifjai végigcsináltak. Természetesen rendező és színész akartam lenni, csak kicsit alulról kezdtem, a Mafilm világosítójaként, ménkű nehéz szeneslámpákat cipelve a ménkű magas műtermi állványokon.

Éreztem, nem innen megyek nyugdíjba.

Lejárogattam barátkozni a Nemzeti Színház stúdiójába, művészien statisztáltam Gyulán, a várjátékokon, éreztem, még egy ilyen év, és eliszom az eszem. Lett belőlem aztán képesítés nélküli tanító, majd másfél év katonaság elől az ELTE-re menekültem, s harmadéves koromban egy marihuánás házibulin megjelent egy lány, akibe halálosan és reménytelenül szerelmes voltam, ezért bosszúból elmentem a Bibó István Szakkollégiumba, ahol egy nyúlszájú párttitkár és egy rosszul álcázott besúgó társaságában harminchatod magammal megalapítottam a Fiatal Demokraták Szövetségét (Fidesz).

Akkor ötvenhét percig azt gondoltam, felnőtt lettem, kézbe vettem sorsomat, immáron tudatos alakítója leszek életemnek és a történelemnek, s véget vetek seggfej öregemberek négy évtizedes országlásának.

Hajnal volt, mentünk hazafelé az alsó rakparton (nem úszott el a dinnyehéj), komoly, filozofikus beszélgetésbe merültünk megrészegedve saját bátorságunktól, otthon felébresztettem apámat, mert ő mindig bennem látta egész elrontott életének pozitív beteljesülését, gondoltam, most végre beteljesülünk — és bemondták a nevemet a Szabad Európában, diadalittasan néztem az én apámra, hogy majd most könnyes szemmel a keblére ölel, és szavak nélkül is elismeri, hogy igen, fiam, te megcselekedted, amit megkövetelt a haza — néztem az én apámra, akinek hátborzongató, jeges rémület ült az arcán, „baj lesz ebből, fiam", dadogta, s bár nem ezt vártam, mégis jólesett, mert érzelem volt, őszinte érzelem, amit nem tapasztaltam ebben a jeges acélemberben, aki egyetlen példaképem volt ebben a tetves világban, és nagyapám — aki valamivel több jégből és acélból volt összegyúrva —, aki állandóan kommunistákat akart akasztani, csak annyit mondott — és nagyon erőltetett volt a nyugalma —, hogy szerette volna megélni a diplomámat, de ebből nem lesz semmi, még ma kirúgnak, és forrófejű, hülye kamasz vagyok.

Nem rúgtak ki. Ők még nem tudták, amit én: a rendszerben nyolcvannyolcban már annyi erő sem volt, hogy egy beteg kurvát kirántson a klozettről (copyright by Irwing Shaw). De nagyapám mégsem élte meg a diplomámat, Farkasrétre kellett kivinnem neki az immár koronás címeres kék könyvecskét, örült neki, hosszan, komolyan, őszintén beszélgettünk. Akkor már újságíró voltam, mert egyre fásultabb lettem a tüntetések megszokott útvonalain, egyre fásultabban kiáltoztam, hogy „demokráciát!" — tudtam, meglesz az már nélkülem is. Arról nem is beszélve, hogy lakást akartam, meg új farmert, és utazgatni kicsit Európában. És ültem a Parlamentben, önelégülten és cinikusan éppen valami gúnyos glosszán törtem a fejem, amelyben kioktatok és nevtségessé teszek egynémely feltűnően hülye képviselőt, amikor Tamás barátom azzal a meglepő ajánlattal ügetett felém, lennék-e oly szíves elvállalni a Fidesz parlamenti frakciójának sajtófőnöki stallumát.

Erre nem lehetett nemet mondani. Még aznap elvállaltam, főként kíváncsiságból, egy kis büszkeségből, azért, mert... Csak. Mert reméltem, hogy Balogh Imre bácsi még életben van, és ha meglát egyszer a tévében, megüti a lapos guta. Döntésemet hamarjában megosztottam újságíró kollégáimmal, akik egyemberként közölték velem, hogy tiszta hülye vagyok, sőt marha, hogy ebbe bele fogok bolondulni és három hónapnál nem bírom tovább. (Ugyanezen újságíró kollégák lemondásomkor fürtökben kerestek fel, elmondták, mennyire meglepte őket döntésem, és legyek szíves beszámolni azon politikai okokról és személyi ellentétekről, amelyek ide jutattak. De ez így természetes.)

Majdnem három évig bírtam. Majdnem három évig hittem, hogy felnőtt lettem, hogy végre kézbe vettem sorsomat, a történelmet stb. És csak lassan, nagyon lassan jöttem rá, hogy tíz négyzetméteres irodámban nincsenek véletlenek. Hogy amit megvalósítani gondoltam újságíróként, annak az ellenkezőjét kell megvalósítanom sajtófőnökként. Hogy aki arra született, hogy szeressék, az képtelen elviselni, ha gyűlölik. Hogy ez a világ nekem rideg, mert én semmiben sem vagyok profi, csak a nőkben, ezért egyszer hosszú és cirkalmas regényt kell írnom róluk Krúdy Gyula stílusában, de ha maradok akkor vigyáznom kell a csúnya szavakkal, és időm se nagyon lesz. Ha maradok, akkor néhány év múlva esetleg bele kell ülnöm egy fekete Mercedesbe, és érkezésemkor nagy testű emberek jelentőségteljesen körbejárják kedvenc kocsmáimat. Ha maradok, akkor minden görbe éjszakám után felhív majd néhány újságíró, és közli velem, hogy hol, kivel, mit csináltam, és bemondja a számla összegét is. (Ez így volt már most, pedig igazán a kétszázötvenedik senki voltam!) Ha maradok, lassan tökéletesen alkalmatlanná válok a hétköznapi, egyszerű kommunikációra, felfalnak a máshoz nem tartozó (tényleg nem tartozó) többletinformációk. Ha maradok, megszűnik az a lény, aki véletlenül Bayer Zsoltnak született, és tökéletesen alkalmatlan volt az őt körülvevő világ komolyan vételére. Ha maradok, hivatalból sokkal komolyabban veszem majd a dolgokat, mint amilyenek valójában — ha maradok, lassan több lesz szekrényemben az öltöny, mint a farmer, ha maradok, egyre magasabbra jutok, s lesz életem önmagam előtt is bukás. Ha maradok, lassan elhiszem, hogy hős vagyok és elfelejtem, hogy az apám a hős, akinek volt ereje nem bemenni az iskolába pofán vágni Balogh Imre bácsit – miattam. Ha maradok, egy idő után nem szállhatok fel a villamosra, mert minden tahó jogot fog formálni arra, hogy meggyalázzon, pusztán azért, mert én politikus vagyok. Ha maradok, kötelességem lesz kezet fogni olyan emberekkel, akiket leköpni sincs kedvem, és véget nem érő tárgyalásokon kínlódhatok, amiért nem bámulhatom kedvemre a kávét hozó titkárnő pompázatos fenekét, pedig az az egyetlen, amely figyelmet érdemel. Ha maradok: politikus leszek, nem szabad ember.

Mást vártatok? Pedig ehhez képest minden másodlagos...

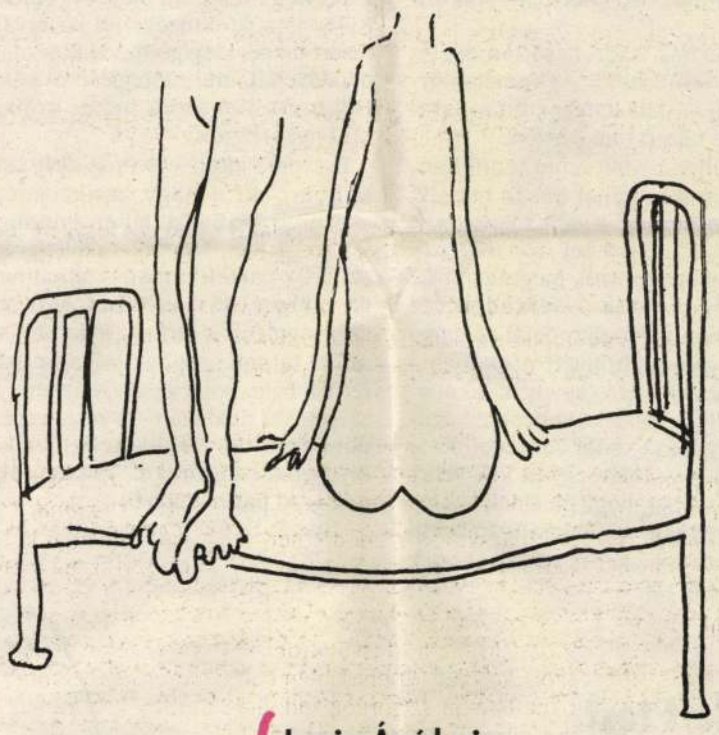

Luzsica Árpád rajza

BERTHA BULCSU:

Jelenségek

Magántüzek

Az égő erdők füstje, amelyek mögött gyújtogató kezeket sejtenek az emberek, elfedik a kis magántüzeket. Pedig a házacskák, villák, vendéglők is szívesen lángra lobbannak. Amióta a politikai változások látszatát kelti a világ, a vörös kakas is szívesebben ugrik fel a tetők gerincére, hogy ott szeszélyes lángokba átlényegülve, röhögve telekukorékolja a vidéket. A Balaton partján minden tavasszal, nyár elején leég néhány vendéglő. Vagy az új, vagy az új közelében meglévő régi, sok esetben évszázados. Mintha nem szeretnék egymást eléggé ezek az épületek. Ritkán derül ki, hogy mi okozta a tüzet, ki gyújtotta fel, vagy kinek állt volna érdekében, ha az új, vagy a régi falak hirtelen felizzanak. A táj jellegű nádfedeles vendéglők építéséről már kezdenek lemondani a vállalkozók. Biztonságosabb a betoncserép. De előfordul, hogy a gyújtogatás okozója egy közönséges rovar. Gyújtogató darazsat ugyan még nem láttam, de darázssegédlettel is képesek lángra lobbanni a házak.

— Te mit csinálnál, ha a darazsak beköltöznének az ereszed alá? — kérdezte ügyvéd barátom, amikor visszaérkezett a tó partjáról.

— Semmit... Esetleg imádkoznék, hogy keressenek maguknak egy érdekesebb otthont.

— Már lefelé, amikor a boltban megálltam kenyeret venni, hallottam, hogy leégett Margit néniék nyaralója. A fél villasor oltotta. Margit néniék a szomszédaink — magyarázta a barátom.

A történet hétköznapi. A terasz feletti homlokzat faburkolata alá beköltöztek a darazsak. A darázs, mint köztudott, rossz természetű bogár. Nem éri be a puszta lakással, nem megy a dolgára, ahogy ez egy illemtudó albérlőtől elvárható, hanem beavatkozik a tulajdonosok életébe. A piszkálódást már a reggelinél elkezdik, a német vendégnek rászállnak a vajas kenyerére, piszkos lábukkal belegázolnak a dzsembe, aztán ragadós bakancsaikat a legijedősebb német hölgy hajában igyekeznek letörölgetni. Egyik odakap az arca elé, s a darázs megcsípi. A hölgy feje megdagad, először az orra veszik el egy kalácstészta nagyságú púpban, aztán az egyik szeme is. A közeli városban orvos I. felír valamilyen gyógyszert, ami nem használ. Elzarándokolnak orvos II.-höz helyben. Orvos II. felír egy másik gyógyszert, s megjegyzéseket tesz orvos I. gyógymódjára. Lassan apad a kelt tészta az arcon. A német nő már kilát a jobb szemén is. A darazsak, ajtónyitás közben, beszöknek a németek hálószobájába. Németek megsértődnek, összepakolnak és átköltöznek a túlsó partra.

Margit néni egy kölcsönkért létrával felmászik a terasz fölé, s a rovarirtó sprével befúj a faburkolat mögé. A darazsak rá sem hederítenek. Másnap újra befúj. Végre nyugalom támad. Megérkeznek az új németek, minden nagyon schön. De reggel, amikor a sonkaszeleteket a vajas zsemlére igyekeznek helyezni, a vaj és a sonka közé, odanyomnak egy darazsat is. Kis riadalom. — „Csak egy darázs" — mentegetőzik Margit néni. Délután a legkövérebb német söröspoharában ülőfürdőt vesz egy másik darázs. A német szerencsére észreveszi és kiköpi a felhörpintett sört darazsastól, így csak a nyelve dagad meg egy kicsit a rosszul sikerült fullánkszúrástól. Rossz a hangulat. Margit néni újra felmászik a terasz fölé a létrán, és bespréz a darazsak tanyájába. Azok megdühödnek, s Margit nénit lekergetik a létráról, beűzik a házba.

Szombaton érkeznek Margit néni fiai, egyik mérnök, másik közgazdász, s határozottan kézbe veszik a darázskérdést. Szakemberekkel, helyi őslakosokkal konzultálnak, s amikor a darazsak kifüstölésének a leghatékonyabb módját megismerik, kénlapokat vásárolnak. Amíg a német vendégek a strandon vannak, sietve végrehajtják a darázshadműveletet. A meggyújtott kénlapokat vékony, hosszú dróton leengedik a faburkolat mögé. Ez végre hatásos. Néhány darázs szédelegve kirepül, de a többi bent pusztul a kénfüstben.

Mindenki megnyugszik, a fiúk már hideg almalevet szürcsölgetnek a teraszon, amikor az utcán valaki kiáltozni kezd: „Ég a ház! Ég a ház!" — „Halljátok? — szól ki Margit néni a konyhából —, valahol ég egy ház." — A tűz furcsa, pattogó ropogása közelről hallatszik. Amikor a darázsirtó fiúk felpillantanak a homlokzatra, már késő. Sokan segítenek a tűzoltásban, de a terasz feletti házrészt már nem sikerült megmenteni.

— Ilyen peches, szerencsétlen esetet még kitalálni sem lehetne — mondta ügyvéd barátom. — Mit lehet tenni a darazsak ellen? — nézett rám kérdőn.

Darazsak ellen?... Mit lehet tenni hangyák ellen, amik a panel házak hetedik emeletén belemásznak a zsíros lábasba. A csótányok ellen, amelyeket már többször kiirtottak a lakótelepekről, mégis vannak? A molyok ellen, amik évszázadok óta megeszik a nők perzsabundáját, s a férfiak alkalmi gyapjúöltönyét? Afrikában a vonuló termeszek ellen, amelyek lakóházakat döntenek össze? A legyek és szúnyogok, vagy az új erdei veszedelem, a kullancs ellen? — Talán együtt kell velük élni... De az is lehet, hogy ők élnek velünk együtt átmenetileg. A nuklerális háborút ugyanis, a tudósok szerint, csak a férgek és a rovarok élik túl.

A bevallott test

Augusztusban meghívtak egy vacsorára. Két láboperáció között, botokra támaszkodva, teljességgel alkalmatlan vagyok közszereplésre. Igyekeztem kimenteni magamat, de a vacsorát adó hölgy nem tágított, s bizonyára véletlenül, a lakásomtól ötvenméternyire, a földből hiretelen kinőtt vendéglőt jelölte meg a társadalmi esemény színhelyeként. Taxiba vágtam magam, vagyis bemásztam egy taxiba és odagurultam a feleségemmel. Nagyon kellemes volt a házigazdánk egyéni ízlése szerint berendezett terem, még kellemesebb a társaság, hiszen sikeres vállalkozók, köztük egy pártelnök, közéleti személyiségek, híres orvos, színészek, rádiósok, újságírók, filmesek, a zeneművészet jeles alakjai, s számomra teljesen ismeretlen valakik gyűltek össze. Megismerkedtünk a szakáccsal, a néger londinerrel, a pincérnőnek öltöztetett táncosnőkkel, bablevest ettünk, fényképezkedtünk. Az operaénekes felolvasott, a prózai színész énekelt, a producer egy nőt varázsolt elő a sokfiókos bűvészládából, közben a legsikeresebb magyar bűvésznő idegességében csaknem beleönyökölt a bablevesbe. Egy nagy példányszámú lap elegáns, fehér zakós, csokornyakkendős főszerkesztője táncolt, s háziasszonyunk képével nyomott százdollárosokat szórt szét a vacsoravendégek között. A töltött csirke és más javak után, akkor jöttem el, amikor a kvízjáték nyolcadik kérdését is kitalálta valaki. Arról volt szó, hogy bűbájos háziasszonyunk milyen színű bugyit viselt, amikor az egyik híres színész, a régvolt házirendezvény alkalmával, nyomozni kezdett e tárgyban. Tanúk is akadtak a népes asztaltársaságban, akik pontosan emlékeztek, hogy a háziasszony akkor hátralépett a széles, kétszárnyú ajtó küszöbére, és felemelte a szoknyáját. Nem volt rajta semmi. Csak úgy, pusztán testszínűen, a maga sajátos díszeivel láthatóvá vált a test.

Óvatosan kisettenkedtem a rendezvényről, mert a lábam már nagyon fájt. Operált állapotában, bizonyos időn túl, az orvosok szerint nem ajánlatos lógatni. Ez a bizonyos idő már több órája letelt. Egyébként is úgy gondoltam, hogy legfeljebb a Nemzeti Színház híres prózai színészének az énekszáma lehet még vissza. Tévedtem.

Másnap este felhívott bűbájos háziasszonyunk, s a szokásos udvariassági mondatváltások után őszintén megmondta, hogy kicsit szomorú, mert pont az ő happening számát nem néztük meg. Ő ugyanis táncolt és levetkőzött. Polgárokat kívánt pukkasztani, s harcolni a prüdéria ellen. Elmondta, hogy gusztustalannak tartja, ha egy idős, kövér nő, akin lötyögnek a hájak, meztelenül mutatkozik, de az ő esztétikus teste az más. — Valóban az. Különös zöld öltözéke jól kozervált, szép testet takar. Megígérte, elküldi majd a videofelvételt, ami szerepléséről készült. — Hol ezért, hol azért, nehéz írónak lenni Magyarországon.

Eszembe jutott egy öreg férfi, távoli rokonom, aki a nagy, szakácsnőfenekű asszonyságok közelében mindig szerelemre gerjedt. Nem biztos, hogy a görög szobrok esztétikumához alkalmazkodik az emberi természetből előkecmergő szépségideál. A férfiak, józanon is, olyan nőket látnak szépnek, olyan nőkbe szeretnek bele, hogy az a soványabb, művelt, szép testű nők számára egyszerűen megdöbbentő. És látunk kellemes külsejű, kisvárosi tanárnőket, orangután agyú, mozgású partnerekkel.

Pár éve még a balatoni strandokon csak a legszebb német lányok napoztak meztelen felsőtesttel. Ma... Hatalmas testek omlanak szét a gyékényen, a fókazsírtól pusztul a fű. Nők és férfiak, különösen amióta a bermuda gatya divatba jött, boldog önfeledtséggel mutogatják idomaikat. A világháború előtt a férfiak mellények gombsorai mögé rejtették pocakjukat, amelyről egy arany óralánc terelte el a figyelmet, a nők fűzőbe préselték magukat, s mire hazaértek a vizitből, a vérkeringési zavaroktól szinte elájultak.

Ma őszinték az emberek, bevallják testüket. Vállalják, azonosulnak vele. Nem tagadják le, nem rejtegetik a felesleges kilóikat, hájas hasukat. Nemcsak hogy nem rejtegetik, néha az az érzésem, egyenesen kérkednek vele. Ide nézzetek, van nagyobb hátsórész Európában? Nem tetszik? Hízzatok meg ti is...

Hozzánk képest, bizony, takarékos felépítésű a keleti ember... Elgondolkodtató, hogy egy japán férfi mennyivel kevesebb fűtőanyaggal működtethető. Csekélyke élelmiszerrel, itallal feltöltve is nagyobb munkateljesítményekre képes, mint az európai emberféleség. Amerika, sok más mellett, ezért veszítette el a vietnami háborút. A fedélzeti géppuskának, a rakétarendszerű sorozatvetőnek teljesen mindegy, hogy a maniókagyökéren élő negyvenkilós, vagy egy százkilós, marhahúskonzervet zabáló, whiskyt vedelő katona húzza, vagy nyomja meg az indítókarját, gombját. Egy negyven- és egy százkilós emberhez azonban más nagyságrendű és költségű utánpótlási vonalakat kell kiépíteni. A sovány emberféleség ráadásul szívósabb, mint a testes.

Révfülöpön az italdiszkont előtt parkoltam néhányszor, s kényszerűségből a kocsiban üldögélve figyeltem az embereket. — Nagy német kocsi, nagy német nő, nagy ládákat hoz ki, nagy csomagtartóba vastag karokkal bedobálja. Egyládányi ásványvíz a másfél literesekből. Két láda üdítő a gyermekeknek. Két láda sör a férjnek, egy láda bor valakiknek, akik majd jönnek a kempingbe. Erős karok, dinnye nagyságú mellek, és hatalmas hátsórész. Erre lehet birodalmat alapítani. — Aztán jön a cingár magyar tanár Trabanton, viszi az ifjúsági táborba a bort. Német férfi érkezik japán dzsippel. Rakodik. Németek csak ládaszám. Igazuk van. Cingár magyar alkoholista melléje sündörög. Valutát akar

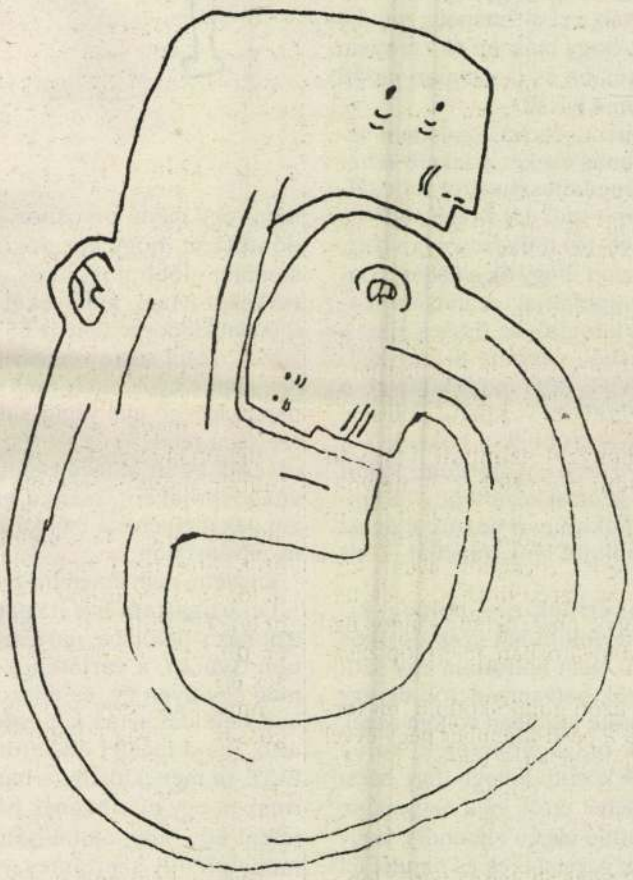

Wahorn András rajza

Szamizdatok

— beszélgetés Haraszti Miklóssal —

„Temetni jöttünk a szamizdatot" — nyitotta meg Demszky Gábor a Fészek Klubban azt a beszélgetést, amely az SZDSZ ötödik születésnapjára szervezett rendezvénysorozat része volt. A szamizdatról, a „polgári engedetlenség sajtótechnikájáról" folyó beszélgetésen, az e definiciót megfogalmazó Demszky Gábor mellett részt vett Kőszeg Ferenc és Haraszti Miklós. Az est vendége volt Kasza László Levente, a „szamizdat hangja", a SZER munkatársa.

— Hogyan működött a Beszélő szerkesztősége?

— Szabályos szerkesztőség voltunk. Akárcsak az első nyilvánosságban, a szamizdatban is különböző szerkesztőségi stílusok voltak... A Beszélő erősen „szerkesztett" folyóirat volt. Elsősorban Kis Jánosnak köszönhetően, aki a rendíthetetlen tekintélyét azzal a képességével szerezte, hogy két lépéssel előbbre gondolkozott. Például kitalálta a szociológiai előretervezést, annak megállapítására, hogy milyen körökben kell terjeszteni a magyar társadalomban a lapot, kikhez kell eljuttatni. Három-négy hetente összejöttünk. Az egyes számoknak külön-külön koncepciójuk volt, különösen 1983 után, amikor politikai vezércikk is megjelent a folyóiratban. Egyáltalán, politikus módon gondolkodni, így láttatni azt, ami a pártállamon belül történik — ez volt a cél: hogy erre neveljük a közönségünket. Nagyon komoly olvasószerkesztőink voltak. Például *Szilágyi Sándor*, aki gondos volt, szorgos és tévedhetetlen. Aztán végül is mindnyájan szerkesztettünk. Voltak más típusú orgánumok is, mint a Hírmondó, ez sokkal szecsesszióssabb, posztmodernebb volt. Ott az volt a szerkesztői elv, hogy egymáshoz nagyon nem illő dolgok kerüljenek egymás mellé, és az a típusú lap is működött. Ez volt Demszky Gábor saját lapja. „Ha már van egy nyomdám, legyen egy lapom is" elv jegyében készült, és főleg Demszky szerkesztette, nem adta ki másnak szerkesztésre a lapot.

— Miben nyilvánul meg a Beszélő „erősen szerkesztett" volta?

— Nagyon kényesek voltunk arra, hogy mindent kétszeres-háromszoros ellenőrzés után írjunk meg. Komoly paláver származott abból, hogy ha véletlenül ellenőrizetlenül került ki valami. Például amikor egy 56-os visszaemlékezésbe —, arról, hogyan dőlt le a Sztálin-szobor becsúszott egy pontatlanság. A legnagyobb hibánk egy Wallenbergről szóló visszaemlékezés pontatlansága volt, ez után a cikket vissza kellett vonnunk, a bocsánatot kérnünk az olvasótól.

Ez nagyon fontos volt, hiszen kiszivárogtató gép is voltunk, és nagyon fontos volt, hogy megbízzanak bennünk az olvasók. Párton —- sőt a Politikai Bizottságon — belül ellenünk folytatott suttogó propaganda, az úgynevezett „infók" rendszerében ugyanis az egyik fő fegyver a szamizdat ellen az volt, hogy a közléseink valójában csak kitalációk, kacsák, rágalmak.

— Volt-e olyan személy, akinek ön szerint valójában, inkább szóban kellett volna megnyilvánulnia, akinek kényszerpálya volt, hogy írásban kellett megfogalmaznia a véleményét?

Vagy a szamizdat szerzői mind jó íráskészséggel is megáldott emberek voltak?

— A többség olyan tollforgató volt, aki fiatalon bekerült az úgynevezett irodalmi vagy tudományos életbe, de megundorodott az ottani cenzurától. A tipikus szamizdatszerző tudományos munkatárs volt. A szamizdat irodalom — szemben a lengyellel és az orosszal — nálunk szabadabbnak érezte magát. Az írók, ahogy haladt előra a kádárizmus és az aczélizmus, bizonyos bírálati szabadságot élvezhettek, ezért nagyon kevés olyan író van, aki csak szamizdatban publikált. *Konrádot, Petrit, Dallost*, esetleg magamat tudom itt említeni, de biztosan voltak még... Mégis, mint köztudomású, ebben a korszakban a politika helyettesítője a költészet, az irodalom volt, és ez személyekre is igaz lehetett. Pedig jó néhány ember — gondolom Demszky Gábor is ilyen — született politikus, olyan, akinek szónoklatokkal és verbális mutatványokkal kellett volna jelen lennie.

— Mi az oka annak, hogy a szamizdat írói közül sokan azóta is érzékeny tollú publicisták, mások viszont teljesen abbahagyták az írást?

— Ki hogyan dolgozta fel a skizofréniáját... Én rosszul. Nekem komoly munkát okoz reggelente, hogy elővegyen a nagy bunkót és az irodalmi jellegű álmaimat kiverjem a fejemből

— De Tamás Gáspár Miklós például változatlan mennyiséget írt, és össze tudta ezt kötni a politikai szónoklatokkal. Mások — én is ide tartozom —, kevésbé rugalmas egyéniségek.

— Az előbb, a teremben felolvasott egy írást „Szamizdat Kasza Lászlónak" címmel, ami ugyanolyan lendülettel íródott, mint a szamizdatos írásai; nem érzem rajta a küszködést az írás nehézségével.

— Ami elhagyja a tollamat (újabban a komputeremet) — néhány kötetre valót azért mégiscsak összeírtam, ami remélem nemsokára megjelenik —, arra nagyon kényes vagyok.

— Azt a kifejezést, hogy „szamizdat" most a Kasza Lászlónak írott sorai előtt címként használta fel, mintegy műfaji megjelölésként. Ez a szó ettől mintha egy újfajta tartalommal töltődött volna fel. Tehát: mit jelent ma az hogy „szamizdat"? Lehet azt mondani, hogy az a stencilezett papír, ami nem olvasható be magyar nyelvű rádióban és televízióban, létrehozza és életben tartja a szamizdatot?

— A szamizdat szó eredete, hogy önkiadott, önkiadás, szemben a hivatalos, tehát „valóságos", állami kiadással. Amit magad adsz ki, az a szamizdat. Ha viszont a nagy, állami tömegkommunikációhoz képest mellékes effektusról van szó — a demokratikus társadalmakban —, akkor azt undergroundnak, alternatívnak hívják. Bizonyos értelemben ma az egész írott sajtó ilyenné vált. Ha egybevetem az egész írott sajtó példányszámát, meg sem közelíti az esti tévéműsor nézettség mutatóit. A sajnálatos októberi esemény — a monopólium megteremtése a tömegkommunikációban —, döbbenetes visszaforgatása a rendszerváltásnak ezen a területen, hát ezt akartam kifejezni ezzel a címmel. Szamizdatnak ítélve magát az írott szót, szemben a beszélt szóval, mert abban megint a monopólium érvényesül. Bizonyos értelemben így újra megteremtődik hivatalos és a nem hivatalos ellentéte.

Hargitai Lilla

Luzsicza Árpád rajza

SZAMIZDAT KASZA LÁSZLÓNAK

Figyelem! Csak nyomtatás céljára! Magyar nyelvű rádióban és televízióban beolvasni tilos!

Kedves Kasza László!

Te voltál az egyetlen ember az egész országban, aki egyszerűen és nyíltan azt hirdetted minden héten: a szabad beszéd a holnap hullámhossza. Magunk, akik anyagainkkal hetente megtöltöttük rovatodat, a lelkünk mélyén nem hittünk neked.

De lehet, hogy mégis nekünk volt igazunk? Most itt van a holnap, és nagyon kellene a tegnap hullámhossza.

Ma az éterben rosszabb a helyzet, mint a te idődben. A Híradó párttitkára győzött minden vonalon, s már nincs SZER. Ma sokkal nehezebb megtörni a cenzúra első számú parancsát: a közönség nem tudhat arról, hogy cenzúráznak. Akik a rádió és a televízió mai cenzúrautasításait akarnák az ország tudomására hozni, már csak az itthoni újságokban bízhatnak.

Nem a pártállam, hanem a Szabad Európa Rádió és az itthoni ellenzék volt sokáig a legfőbb akadálya annak, hogy megvalósulhasson, amit aztán már mindenki a legtermészetesebbnek gondolt. Hogy aki akar és mer beszélni, az szólaljon meg ott, ahol hallani is lehet majd, amit mond. Neked a rádióban kellett rávenned a főnököket és a kollégákat, hogy küzdjék le félelmüket a felelősségtől, higgyék el, hogy felnőtt emberek vagyunk, saját sorsunkat éljük, és miénk a felelősség a következményekért. Nekünk itthon kellett szívós munkával letörnünk az értelmiség, még az ellenzékiek ódzkodását is attól, hogy a szabad nyilvánosság megteremtésének műveletét végigvigyék, ha már rászánták magukat, szabadon beszélnek.

Milyen sokáig tartotta magát elfogadható ürügyként egy-egy nyilvánosnak szánt követelés aláírásának visszautasítására: félő, hogy előbb fog elhangzani a Szabad Európában, mint hogy a címzett elvtársak megkapják. Milyen nehéz volt elfogadtatni, hogy ha egyébként tisztességes információ környezetében hangzik el a szövegünk, akkor vessék meg a hazaárulás félelmetes vádját. Egyébként ugyanúgy és nagyjából ugyanazok süvöltötték a hazaárulás vádját, mint ma.

Ami a tisztességes információt illeti, meg a mesterséget, Kasza Lászlónál sem akkor, sem azóta nem ismerek jobb rádiost. Élő bizonyítéka annak, hogy nem az elnöki mikrofonengedély, hanem a személyiség és az erős vélemény teremt nagy újságíró egyéniséget, persze csak akkor, ha a Kaszáéhoz hasonló gondos felkészüléssel, műveltséggel, tárgyszerűséggel párosul. Vele dolgozni és őt hallgatni maga is időutazás volt a holnapba, mert személyiségében hordozta, hogy a világ sokközpontú és sokvéleményű.

Bizonyos vagyok benne, hogy a holnap hullámhosszán megtalálod a méltó helyedet. Egy darabig most nélküled kell tovább dolgoznunk, azon, hogy a éter ismét sokközpontú és sokvéleményű lehessen. Mozdulni se tudnánk, ha nem tőled tanultuk volna a mesterséget.

Haraszti Miklós

MÁS

Variációk a pop artra
Fejezetek a magyar művészetből az 1950-es évektől 1990-ig

Ezzel a címmel rendeznek kiállítást az Ernst Múzeumban (Budapest, VI., Nagymező u. 8.) december 9. és január 16. között.

Magyarországon a por art egy rövid, a francia Nouveau Réalisme és az absztrakt expresszionizmus hatását mutató periódus után az 1960-as évek második felében bontakozott ki, részben internacionális, részben sajátos ikonográfiával. Ez utóbbi jellegzetességeit megtartotta és gazdagította a konceptuális indíttatású pop art, a 70-es évek tárgyművészete, „alternatív" művészete és a 80-as évek új-pop artja is. A kiállítás tehát több évtizednek az alternatív jelleg alapján egymáshoz kapcsolható magyar művészetéből válogatott anyagot mutat be, azonos című könyv (az Új Művészet kiadása) kíséretében.

Dr. Keserű Katalin, kurátor

Karácsony 93

Iparművészeti kiállítás és vásár a Dorottya Galériában (Budapest, V., Dorottya u. 8.) december 9-től 1994. január 3-ig.

Immár negyedik alkalommal rendezzük meg fiatal művészek kiállításssal egybekötött vásárát öltözködés, öltözködéskiegészítő, ajándék és játék témakörben. Látogatóinknak és vásárlóinknak egyedi és kisszériás darabokat kínálunk. A kiállítást mindeddig nagy szakmai és vásárlói érdeklődés kísérte. A rendezvényen most végzett iparművészek is bemutatkoznak. Reméljük közreműködésük kínálatunkat színvonalasan fogja gyarapítani.

Bárd Johanna

FMK Galéria 93

Szabó Benke Róbert fotókiállítása december 15-23. között tekinthető meg az FMK Galériában (Budapest VI., Andrássy út 112.)

NYUGALMUNK TENGERE a sorozat címe, de bennük világol a felfokozott igazság. És miféle nyugalom lehetne ez, különben? A divatbolond punké? A lobotóniára előkészített nagybetegé? A mokusho dojóban elmélkedő papé? A világ reménytelenségét szánó budo-harcosé?

„Kezdtek tetszeni nekem a kopaszra borotvált fejű emberek. Mintha felfedtem volna a végső formájukat, érdekessé váltak, mert az arcuk elvesztette prioritását és a koponya részévé vált, a fej a haj hamiskerete nélkül valósággal koronaként ült a nyakon." — írta Simecka a nyolcvanas években. Igen, tetszenek nekem ezek a felfeszülő, szűz bőrök, ezek a megmosolyogtató és elrémisztő, megnyugtató és felizgató csontgolyók, amelyek magányos világítótoronyként pulzálnak a frizurák, prémsapkák és fejetlenség tengerében.

TRICEPS

Ház Galéria

Új galéria nyílt Budapesten, a Vérmező út 4., 1.emelet 10. szám alatt. A nyitó kiállítást Stache Éva grafikáiból rendezték. Megtekinthető: január 30-ig, hétfőtől péntekig 12-18 óráig.

Merész vállalkozásba fogtunk: galériát nyitunk. Egy öreg HÁZ-ban, melyet vagy lebontanak, vagy sem, és amelynek első emeletén a „gangról" nyílik a Galéria. Nem vagyunk (biztosan nem is leszünk) kereskedők, de szeretnénk, ha a művek gazdára találnának. Alkotók vagyunk, akik értékeket akarnak az érdeklődők elé tárni. Elsősorban olyanokat, amelyek nem vagy nemigazán ismertek a nyilvánosság előtt. Kicsit talán nagyképűen: célunk a felfedezés és a felfedeztetés. Vannak elképzeléseink — hiszen másként nem próbálkoznánk galéria alapítással —, de várjuk javaslatait, ötleteit. Örülnénk, ha segítené kezdeményezésünket s hírét is továbbadná ismerőseinek. Párbeszédet szeretnénk: művészekkel, érdeklődőkkel egyaránt. Ehhez keressük partnereinket, hogy egy baráti kört is alakíthassunk. *(dr. Feledy Balázs beköszöntőjéből)*

Az oltár

A II. Magyar Kortárs Táncszínházi Szemle keretében mutatják be december 12-én 22 órai kezdettel a Szkéné Színházban (Budapest, XI., Műegyetem rkp. 3.) *Olescher Tamás* és a *Theater Multi Media Kamara* előadásában az Oltár című élőképet, valamint egy multi-média poézist 7+1 képben, amely a *Teremtés-re-kreáció* címet viseli.

Ne tessék eljönni!

Így invitál az *Elefánt* című szatírikus melléklap arra a karikatúra-kiállításra, melyet két éves születésnapja alkalmából rendeztek a Bocskai Galériában (Budapest, XI., Bocskai út 47-49.) A kiállító karikatúristák: *BGY, Édua, Leho, Krenner, W. B.*

A műalkotások egész december hónapban megtekinthetők.

Tranz Danz

A Tranz Danz Táncszínházi Csoport Ausztrál évek című produkcióját december 10-én 19 órától tekinthetik meg az érdeklődők a Petőfi Csarnokban (Budapest, XIV., Zichy M. u. 14.)

A Tranz Danz független alkotók közössége, akik célul tűzték ki maguk elé, hogy a néphagyomány és a kortárs tánc és a zene kapcsolatából új színpadi nyelvet hozzanak létre. Rendszeresen szerepelnek nemzetközi fesztiválokon és külföldi színházakban.

Adventi dallamok a Kempinskiben

December 11-én és 18-án *Adventi dallamok* címmel a Budapesti Énekes Iskola gyermekkórusa ad hangversenyt a szálloda halljában *(Budapest, V., Erzsébet tér 7-8.)* A program 16 órakor kezdődik.

AETAS

Az orosz történelem a témája az AETAS történettudományi folyóirat 1993/2. számának (a kiadványt Tóth Szergej szerkesztette).

A Tanulmányok rovatban *Majoros István* az 1917 után átalakuló Oroszország külpolitikai helyzetét, *Gombos József* pedig Finnország sajátos, az Orosz Birodalmon belüli nyugati típusú fejlődését vizsgálja.

A Múltidéző rovat *Lev Sesztov* orosz egzisztencialista filozófus szokatlan műfajú publicisztikáját (előszó: *Patkós Éva*), az oroszországi zsidó pogromok dokumentumait (összeállította: *Horváth Géza*) és Maklakov a II. Állami Dumáról írt memoárját közli *Menyhárt Lajos* előtanulmányával.

Alekszandr Nyekrics az egykori szovjet Központi Pártarchívum anyagai között szemlézve a szovjet múlt tisztázásához járul hozzá.

Szerkesztői üzenetek
E héten válaszol:

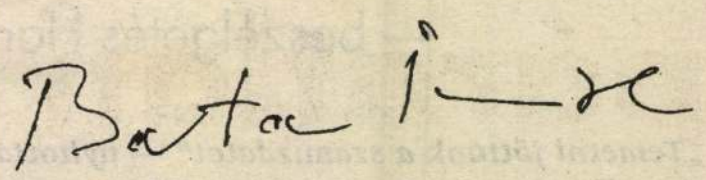

PETIK ZOLTÁN, BUDAPEST — Hogy valójában kik azok a hajléktalanok, mi sem tudjuk megmondani. Van köztük ilyen is, olyan is, de kik vagyunk mi, hogy pálcát törjünk fölöttük? Nincs más megoldás, mint segíteni rajtuk, enyhíteni — amennyire lehet — nyomorúságukon. Összetört életekről van szó, a hajléktalan állapotban már nem igen kérhető rajtuk számon, hogy hová jutották. Ön azt írja, hogy ezek a hajléktalanok még hómunkára sem jelentkeztek, pedig gáláns volt a főpolgármester, és hétszáz forint napidíjjal kecsegtetett. De tessék csak megfontolni, ezek az emberek meglehetősen leromlott fizikai állapotban vannak, s akárhogy is segít rajtuk a társadalom karitatív része, képtelen körülményeiket megváltoztatni, életüket igazítani. A nyomort, akármilyen eredetű is, csak enyhíteni lehet. Semmiképpen nem lehet önnel egyetérteni, midőn kategórikusan kijelenti: *„A vidékről felszivárgott úgynevezett hajléktalanok ügye legyen rendőrségi feladat és nem szociálpolitikai kérdés és tennivaló."* Talán mégis érdemes volna azokra a motívumokra is figyelni, amelyek Teréz anya leányait vagy Kozma atyát motiválják a hajléktalanok dolgában. Mert nem az itt a kérdés, hogy ítélkezzünk e szegény elevenek felett, hanem a cselekvés, mint is lehet könnyíteni ezeknek a szerencsétleneknek a nyomorúságán. Nem lehet puszta logikai érveléssel megnyugtatni magunkat, hiszen itt sokrétű lelki kérdésekről is szó van. Ahányan vannak, annyi sajátos élettörténet és tragikus előzmény különbözteti őket, személyiségük így vagy úgy, de szétesett, testileg leromlottak, s úgy tartoznak a társadalomhoz, mint az ön által tisztességesnek nevezett „dolgozók".

FAZEKAS MÁTYÁS, VERESEGYHÁZ — Tisztelt Kolléga! Csak becsülni tudom érte, hogy annyira fölháborodott a lapunkban megjelent, Odze György tollából származó íráson. Ön lokálpatrióta, s már az is sérti, hogy Veresegyházát falunak nevezi Odze. De olvasva az ominózus cikkre küldött válaszát, azt kell hinnem, hogy Odzénak talán mégis igaza van. Hiszen önnek sem tetszik a túlzott hétvégi ház akció következménye, a terület túlzott igénybevétele, s nem tetszik az sem, hogy tavuk kristálytiszta vize a mikroklíma elpusztítása után úgy elalgásodott. Vitáik vannak a „nemrég feltárt kincs, a gyógyvíz miatt" is. A gyógyfürdést „a dagonyában" joggal tiltották be, állítja ön is. Az pedig, hogy a strandfürdőt is be kellett zárni, mert „a tavon létesített kacsafarm" a fürdő vizét szalmonellával fertőzte, ismét csak nem növeli a veresegyházi állapotok becsületét. Aztán ott van a „KGST-nek titulált zsibpiac" is, „ami ellen nem tudnak/vagy a helypénz-bevétel okán nem is akarnak ellenmérget".

De meg kell hagyni, nem is azt kifogásolja Odze írásában, hogy fölhánytorgatja az ön által is elismert hibákat, hanem mert Odze kritikája nem az „érted haragszom" jegyében kritizál. Talán ebben igaza lehet a lokálpatriótának, vagyis önnek, de akkor úgy kellett volna írását megfogalmaznia, hogy erről ne csak szó essék, hanem az olvasó — e sorok írója is — azt érzékelje, hogy ennek az Odzénak semmi sem drága. Az ön vitairatából azonban arra kell következtetnünk, hogy bőséges alapja van Odze írásának, és hátha ő is úgy vélte, mikor Veresegyházát szapulta: „Engem esz a lúg, ha fejed mosom". Ebből a meggondolásból nyugtázzuk — kedves kollégám — az ön lokálpatrióta indíttatású írását ilyenformán, hiszen nem akarunk még egy aprehendáló szöveggel előállni, hiszen épp elég az, melyet Odze György közreadott.

DR. NAGY JÁNOSNÉ, ETYEK — *„Tisztelt Szerkesztőség! Az etyeki Községi Könyvtár vezetője vagyok, középiskolai tanári diplomámat az ELTE-n szereztem 1965-ben. Könyvtárvezetőként kértek fel, hogy a faluközösség lapjában, az Etyeki Polgárban havonta jelentkezzem a könyvtári rovatban. A könyvtárról szóló információkat, könyvismertetéseket és lapszemléket írok az olvasók őszinte örömére, megelégedésére.*

A faliújság októberi számában a könyvtárban hozzáférhető újságokat, folyóiratokat próbáltam röviden ismertetni. Ezek között szerepelt a Népszabadság, a 168 óra, a Reform, az Élet és Irodalom (tehát az önök által szerkesztett lap is), és még további huszonnyolc hetilap és folyóirat, ami a mai pénzszűke időben igazán nem semmi. A lap szerkesztője — nem tudom, milyen meggondolásból — az itt cím szerint felsorolt négy újság ismertetése után, a szövegbe beékelt kurzív betűkkel megjegyzést tett: »Az eddig ismertetett lapok mindegyike hangsúlyosan kormányellenes, tehát meglehetősen féloldalas a könyvtár kínalata.« „Én már azt sem értem, hogy milyen alapon ékel kurzív betűkkel más szövegébe megjegyzést a lap szerkesztője anélkül, hogy ezt önnel megbeszélte volna. Dehát ez csak formai kérdés, ami a tartalmat illeti: miért hangsúlyosan kormányellenes a Reform? Mert nem az. Ha pedig a szerkesztő ilyen biztonsággal állapítja meg a Reformról, hogy kormányellenes, akkor nyilván a többit illetően is biztos a dolgában. Ha azonban a helyzet ilyen, akkor milyen lehet a további huszonnégy lap, ha ettől a négytől már féloldalas a kínálat? És persze még további soksok kérdés, de erre nincsen hely.

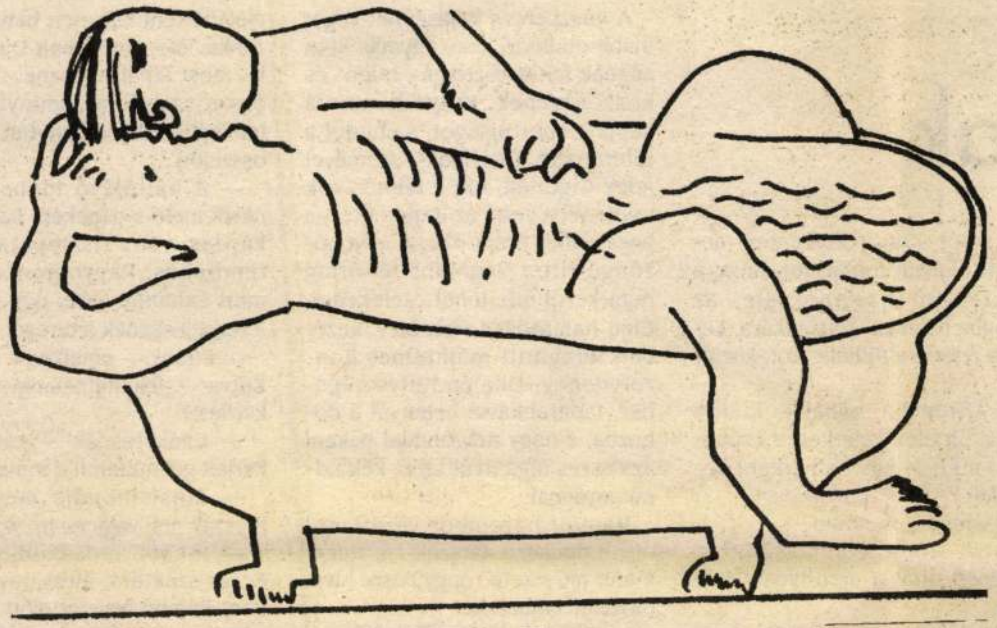

Luzsica Árpád rajza

GERE ISTVÁN:

Valpolicella

Ha az ember a Gritti Palace Hotel ablakában áll, s a Canale Grande esti forgalma fölött tekintetét a Santa Maria della Salute kupolájára veti, az istenért el ne mulasszon kellő élvezettel magához venni egy pohárka rubinvörös Valpolicellát, de ha az az ember, akinek hozzávetőleg annyi esélye van rá, hogy a Gritti vagy a Danieli vendége legyen, mint focistáinknak a vébére kijutni, ha az az ember az „egyszer élünk" halálmegvető bátorságával gázmaszk nélkül sétafikál a Szent István körúton, és egy kirakatban meglátja a Valpolicellát, hát akkor ne osszon és ne szorozzon, de rontson be a boltba és legyen magához zsenerőz, a fenébe is.

Otthon egyelőre csak tegye-vegye, babusgassa, kéznél friss és olcsó Valpolicella, s előbbi még azt is vállalja kedvenc vendégéért, hogy az ügylet lényegét elmagyarázza a szállodaigazgatónak. „Magyarázza meg — mondta az ezredes. — Az se a címkét issza, nem olyan ember."

A regény 1950-ben keletkezett. Kvalitásairól, a szerelmi párbeszédek giccset súroló ismétléseiről lehet vitatkozni (a maga idejében nem aratott átütő kritikai sikert) de finom tempóiért, őszies velencei hangulataiért lehet szeretni is. A. E. Hotcsner, Papa, egyik életrajzírója meséli, hogy az utolsó három fejezet egyetlen kéziratpéldányát ő vitte a Simplon-Expresszen Velencéből Párizsba, s ahogy kell, ott is feleitette a vonaton, aztán valamikor éjfél után egy

KÁNTOR PÉTER VERSEI:

Mi zizeg?

Mi zizeg a tömött szalmazsákban?
Hálók és nyilak, lekaszált fű,
magasba emelt mutatóujj,
hűségeskü, hűségeskü,
engesztelhetetlen bírák feje,
heje-huja, heje-huja,
viaszból gyúrott gyertya lángja,
isten fia, senkifia.

Rekviem

Mint a vakolat potyogása,
óra egyhangú ketyegése:
valami félelmes növekedése,
valami zsugorodása.

Ahogy előkerülnek a gyerekcipők,
ez alig szorít, az már nagy is,
egy fiókból, amit rég szétfűrészeltek,
apróra vágtak, eltüzeltek,

És előkerül valami kincs,
gyufaskatulyánál kisebb,
amit eddig még soha, de soha
szem nem látott, ujj nem tapintott;

És a papírra feszített szavak
sárgás, porlepte göngyölegben,
hogy a fájdalom csituljon,
de a fájdalom nem csitul.

– Luzsica Árpád

NYIRÁN FERENC RIPORTJA:

Éjszakai műszak

Ezt is megértük, sóhajt Duci bácsi, miközben hűtőfolyadékot tölt a gép tartályába, *téged kerestelek éjszakákon át, te utolsó pillangó*, azzal megcsókolja a frissen nagyolt, még meleg főtengelyt. A maszatos géplámpa felé tartva ellenőrzi a simítókés élét, a holker lejtését, befogja a szerszámot, fordulatszámot és előtolást állít, érintőt vesz, aztán a nóniuszon egy háromtizedes fogást, *na, hadd szóljon*, a többi már a gép dolga. Az emulzió fehér, egyenletes sugárban hűti a kés hegyét, szép, harminc centis forgácsok folynak le spirál alakban az ágyról, s ahogy a szén kiég belőlük, színük ezüstösről kékre vált, majd sisteregve halnak meg a tepsiben.

Eközben Jancsicsi a szerszámkiadó szegletében két kézzel próbálja visszanyomni Icu anyu fejét, hogy rábírja fellatív tevékenysége folytatására.

— Csi... csinyád csak, csinyád!

— Aranyat ér ez az asszony — szól oda Duci bácsi a többieknek, akik bárcával kezükben várakoznak az ablak előtt, hogy Icu anyu kiadja nekik a munkához szükséges fúrót, mikrométert, miegymást — csak ez a túlfeszített munkatempó, ez a hajszoltság ne lenne benne...

Valaki udvariasan megkocogtatja az ablakot, s sor végén Kutya reppelni kezd:

dolgozik, igaza volt, tessék, Lajosom a saját szemével láthatta, hogy Icu anyuból nem lesz apáca, erre a felismerésre viszont rámént a házassága.

Dizmacsek és Károly úrfi ártatlan arccal nézik az idegesen rángó szájú művezetőt.

— Már intézkedtem, fölvehetitek a szerszámokat — nyögi — na, hadd lám, mitek van — húzódik aztán közelebb a termoszhoz. A fiúk a lecsavarható termoszkupakot megtöltik homóki fehérrel, amit Huczmann úr leküld az üvegkalitkában előzőleg elfogyasztott két deci barack mellé.

Időközben megszólal valahol egy duda, a forgácsoló műhely lassan elcsendesedik, ahogy a szakik a gépeket sorra kikapcsolják. Előkerülnek a kopott aktatáskák, az asszony által bekészített hideg kajával. Icu anyu villanyrezsón lecsót melegít, illata belengi a félhomályos műhely légterét, Huczmann szaki nagyokat nyelve lépked irodája felé. Csak egy gép zúg tovább, Kutyáé, aki a fülére akasztott walkmantől nem hallotta a szünetet jelző dudaszót. A többiek füttyögnek, kurjongatnak, hiába, Kutya se lát, se hall, újabb fogást vesz a munkadarabon, ráereszti az előtolást, majd hol a jobb, hol a bal karjával előrebök kettőt-kettőt a levegőbe, közben lábait felváltva térdmagasságig emelgeti, mintha nem is farácson, kapcsolót. Kutya döbbenten mered az elakadt forgácsfolyamra, a tönkrement nagyolókésre, az anyagba beletört vídialapkára. Lekapja fejéről a fülhallgatót, körülnéz.

— Affrancba, abba! — kiáltja bele a hirtelen keletkezett csöndbe. A műhely egy emberként vonyít fel:

— Vaúúúú, vau-vau!

Kutya ökölbe szorítja bal kezét, középső ujját a mennyezet felé böki:

— Fak jú!

Cigu és Duci bácsi összenéznek, bólintanak. Merthogy meglesz még ennek a böjtje. Egy közösséggel, egy volt aranykoszorús szocialista brigáddal nem lehet így beszélni. Duci bácsi komótosan kartonpapírra helyezi a vacsora maradványait, kenyérhéj, szalonnabőrke, parizer, a műhely macskája már ott miákol az ajtó mellett a trepnin, gondosan megtörölgeti a seregből faszolt evőeszköz készletet, tekintetével végigsimítja a szekrényajtó belső felére akasztott vörös selyemzászlót, *nem, egy aranykoszorús szocialista brigádot nem lehet büntetlenül megsérteni.* Különben is, hová hajt ez a fiú, nem mintha bárkinek is biztos lenne itt a helye, amióta a keleti piac, így mondják, összeomlott, kevés a megrendelés, alig van munka, egyedül a Volvo kanalas munkagépek alkatrészeinek gyár-

A húszperces kajaszünet végét újabb dudaszó jelzi, egymás után zúgnak fel az eszterga-, maró- és köszörűgépek. Kutya hóna alá kapja a sportújságot, s elindul a reterát felé. Duci bácsi szemével jelez Cigunak, aki a téemkások műhelyébe veszi az irányt. Ütött a bosszúállás órája; Kutya, ez a hőzöngő ritter, legalább fél óráig nem kerül elő, lehet cselekedni. Cigu hamarosan visszatér, kezében felnyitott májkrémes konzervdoboz. Odalép Kutya gépéhez, fadarabkával belenyúl a dobozba, s nagy műgonddal bekeni az összes fogantyút szép, kék színű anyaggal.

Hajnali háromkor váratlanul újabb dudaszó hangzik fel. Huczmann művezető röpgyűlésre hívja össze az embereket.

— Szaktársak! A vállalatot reggel meglátogatja néhány, potenciálisan számbajöhető, új tulajdonosjelölt. Velük tart az Állami Vagyonügynökség több szakembere. Ez nem újdonság maguknak, tudhatják, most ez van az egész országban, mi is már régóta, hogy úgy mondjam, eladósorban vagyunk. Igyekezzünk jó képet, kedvező benyomást kelteni látogatóinkban. Éppen ezért úgy döntöttem, hogy mivel a termelési mutatókon a műszak hátralévő három órájában jelentősen javítani nem tudunk, hehe, tegyük szebbé, kulturáltabbá közvetlen környezetünket, hogy minél kedvezőbb benyomással távozzanak vendégeink. A magunk módján ezzel is hozzájárulhatunk a tárgyalások sikeres kimeneteléhez, a jó üzletkötéshez, és nem utolsó sorban a saját jövőnk biztosításához.

elégítésként kifizetett hatvanmilliócska, istenem, sóhajt Duci bácsi, ha most lapátra tesznek, bizisten összeszámolom, mennyit kerestem egész életemben, tán a tizede összejön.

— A hátralévő időben tehát nincs meló a gépeken, hanem takarítás van, tisztogatás, meg rendrakás. Ragyogjon minden, mint Salamon töke, úgy adjuk át a reggeleseknek a terepet.

— Főnök — emelkedik szólásra Kutya —, feltehetnék egy szakmai kérdést?

— Csak tessék — tárja szét karjait gyanútlanul a művezető.

— Most mondja meg, hogy b...szak ma, vagy ne b...szak ma?

— Inkább mosakodjon meg, Ecser szaktárs, mert úgy néz ki, mint Rambó bevetés előtt.

Kutya végighúzza ujjait az arcán, ezzel újabb kék csíkokat von az eddigiek mellé, a kezére mered, s maszatos arca alatt is látszik, amint elsápad.

— Bár ahogy elnézem magát, a mosdás nem segít. Tudja, ez a festék csak lekopik, idővel... Még csak annyit, szaktársak, hogy ez volt az utolsó éjszakai műszak. Az új beosztását a portán mindenki megtekintheti hazafelé menet.

— Maga tudta ezt már műszakkezdéskor is, mért nem szólt?! — kiáltanak utána többen is, de Huczmann már eltűnt az ajtaja mögött.

Még tart egy darabig a morgolódás, egyre erőtlenebbül. Az igaz, ha este tízkor tudják meg mindezt, nem dolgoznak egy percet sem, s ki tudja, még mi minden történik. Valahogy váratlanul jött ez az egész. Szegény Huczmann pedig nem tehet semmiről, rég

dugja, nézegesse. Örök és jogos lelkiismeret-furdalása lesz, ha ki meri nyitni a krumplis tészta után. Tartsa lanyha helyen (18 Celsius fok ajánlott), és ne dicsekedjen vele méltatlan társaság előtt. Csendben örüljön, mint az orgazdák. Olvasson hozzá. Se a sietség, se a hosszú várakozás nem tesz jót, gondoljunk csak a szerelemre.

„És mit szólnál egy flaska vapolicellaihoz? (Kérdezte Cantwell ezredes a lányt.) — Flaska borunk nincs. Mint ön is tudja, ez előkelő szálló. Mi csak palackozott bort tartunk. (Mondta a Gran Maestro.) — Látja, erről megfeledkeztem — mondta az ezredes. — Emlékszik rá, mikor még harminc centesimo volt egy liter?"

Papa csak tudhatta, mi a jó a rák és a marhasült után, hiszen már kölyökkutya korában ott harcolt a környéken az Arditi, a legkeményebb olasz hadosztály kötelékében, s lehet hogy éppen a 44. kaposvári vagy a 39. debreceni magyar ezred mozsárágyúja küldte kórházba három hónapra, ezzel is hozzájárulva több jelentős világirodalmi mű megszületéséhez. Papa ekkor még nagydarab, majdnem kövér, laza kötésű, kissé szégyenlős fiú volt, aki nem tudta kiejteni az l betűt, úgyhogy — Gregory Clark legalábbis azt írja emlékezéseiben — a Toronto Starnál először el se hitték neki, hogy ott volt a háborúban, úgy gondolták, valami autóbalesetbensérült meg a lába. Papa valószínüleg zokon vette ezt, mert egy szép napon egész doboz kitüntetést borított ki az ámuló kollégák elé az asztalra, köztük a Croce de Guerrá-t és a Medaglia d Oro per Valoré-t, a legmagasabb olasz kitüntetést, az arany vitézségi érdemérmet, amelyet egy újságkivágás szerint Diaz tábornok személyesen nyújtott át neki Chicagóban.

Ezek után az ember ismerkedjen meg a címkével. (Vignetta, etikett.) A Valpolicellát adó szőlőfürtök valahol Veronától északra, Veneto napfényes lejtőin érlelődtek a szépnevű Molinara, Corvina és Rondinella fajtákból. Nem kell elkenődni, hogy az évjárat csak 1990-es, öregebbet egy igazi connaisseur sem választott volna.

„Ide hallgasson, én azt hiszem, a valpolicellai jobb, ha újabb. Ez nem grand vin, és ha évekig áll palackban, csak megseprősödik. Igazam van? — Igaza van, ezredes úr."

A Gran Maestro és az ezredes ezután kiötlik a megoldást, hogy a drága hotelben is mindig legyen bakter zseblámpájának fényénél botladozva, a talpfák és ezer személyszállító vagon sorfala közt tévelygve, nagy nehezen megtalálták a kéziratot rejtő borítékot egy kocsiban.

Kevésbé szerencsésen végződött annak a riportnak a sorsa, amelyet Papa Apponyi Albert gróffal készített, még Torontóban, a Star riportereként. (A gróf képviselte hazánkat az első világháborút követő párizsi békekonferencián. Remek felkészültségét, kitűnő szónoki képességeit és polyglott nyelvtudását aztán a trianoni „béke" revíziójának elérésében próbálta kamatoztatni. Haláláig fődelegátusként működött a genfi székhelyű Népszövetségben.) Nos, ez a riport az államférfitól kölcsönbe kapott dokumentumokkal együtt szőrén-szálán eltűnt a szerkesztőségben. Papa magánkívül volt. Először csak üvöltözött egyet főnökeivel, majd íróasztalához ült, és sorba szedte a lapnál elszenvedett sérelmeit és megaláztatásait. Egyik oldalt a másik után írta tele arról a kegyetlen taposómalomról, amelybe belekényszerítették, végül vette a sok kéziratlapot és összeragasztotta őket egy olyan hosszú szalaggá, amely majdnem a padlót söpörte, amikor kitűzte a faliújságra. William McGeary szerint este is csak azért akasztotta le onnan, hogy otthon megmutathassa a feleségének.

Lehet, hogy ez volt az utolsó lökés, amely arra indította, hogy otthagyja Amerikát, s belevesse magát a párizsi irodalmi élet (és lóversenypályák) izgalmába. Hiába, mindennek van magyar vonatkozása.

(Cantwell ezredes) „Lenyúlt ép kezével, és észlelte, hogy a szobapincér még egy üveg valpolicellait tett ugyanoda, ahol az első volt. Ha szeretsz egy országot, gondolta az ezredes, nyugodtan valld be. Valld csak be, gyerek. Én hármat szerettem és mindhármat elveszítettem. Le a kalappal. Kettőt visszavettünk. És visszavesszük a harmadikat is, te hájas seggű Franco tábornok..."

Spanyolországot ugyan csak másképpen sikerült meghódítania, dehát ez is szép arány. Az ember ne legyen elégedetlen. Az ember, ha rövid tétovázás után egy éppen arra való órán lassú, finom kortyokban benyelte a harmonikus ízű Valpolicellát, zsebében némi pénzzel újra merészkedjen ki a körútra, mert csak a megismételt kísérlet bizonyító erejű. A kirakatban talán még mindig ott lesz a sötét, méltóságot sugárzó palack, s rajta a cédula: Francia bor. 350 forint.

Zönge

Mi mindnyájan
szabadok akarunk lenni!
Hát te?
Mit keresel te itt?
He?
Nem látod, hogy ide
idegeneknek
tilos a belépés?!
Nem tudsz olvasni?
Hallod?
Sprechen Sie Deutsch?
Parlez-vous français?
Süket vagy?
Ki vagy te?
Mit akarsz?

Köszöntő

Sétálsz a szürke Nagykörúton,
hull rád a mindenféle manna,
hamm, bekapni! — unszol a világ,
hátadat püföli: jól van, na!

Mit szeretnél? — rádejti mancsát,
akár egy icipici tervet,
húzódozol, kikötnél ezt-azt,
úgy érzed, egy fogkefe kellhet.

V-t rajzol a kékszínű égre,
lelkes, mint éjjel a menyétek,
birizgálja a selymes szellő
pofáján a madárpihéket.

— Aj-láv-jú, éreztem megk...lak piszkosul!

Néhányan felröhögnek, Dizmacsek és Károly úrfi úgy dönt, inkább visszajönnek később, legalább megvacsoráznak, s addigra Jancsicsi is végez talán.

A műhely túlsó végén Huczmann művezető áll üvegkalitkájában, kék köpenyén pattanásig feszülnek a gombok, hátrakulcsolt kézzel nézi a csoportosulást, aztán a telefonhoz lép. A szerszámkiadóban felcsöng a készülék, Icu anyu végre kiszabadul Jancsicsi kezei közül. Hamarosan elhúzódik a tolóablak, Icu anyu kócos feje megjelenik a keretben, elveszi az elöl álló fémlapocskáját, hogy a menetfúró sorozat helyére akassza. Jancsicsi kioldalog a szürkére mázolt ajtón, a többiek a hátát lapogatják:

— Egészségedre, mester!

— Cs... csak a vi... vízcsa... vízcsapot jav... javítottam meg, hü... hülyék!

Dizmacsek és Károly úrfi megterítenek az orsóház tetején, szalonnázni kezdenek, termoszból bort isznak hozzá.

— Még nincs kajaszünet — lép mögéjük Huczmann.

— Ugyan, főnök, maga is tudja, hogy van ez — vigyorog Dizmacsek a szerszámkiadóban uralkodó állapotokra utalva. Ez övön aluli ütésnek számított, Icu anyu valamikor Huczmann szaki felesége volt, fönt dolgozott az irodaházban, a titkárságon, de már akkor is csak a vére hajtotta előre, Huczmann ezért úgy döntött, jobb, ha szem előtt van az asszony, pedig Csizmás főművezető óvta ettől, *nem egészséges, Lajosom, ha férj és feleség egy helyen* de parázson állna, és szabályos időközönként felkiált:

— Dzsamp, dzsamp!

Cigu — nem az idén barnult le — türelmes ember, de ez még az ő idegeinek is sok, az evés mégiscsak szent dolog.

— A franc esne az összes reppelő teknóbuziba! — csapja le bicskáját, azzal elindul a kapcsolószekrény felé. Egy másodpercre áramtalanítja a műhelyt, aztán ismét eredeti állásba helyezi a főtása látszik hosszú távú lehetőségnek. Az emberek felét elküldték, tulajdonképpen egy műszakban is dolgozhatnának, minek ide három, amikor a gépek zöme áll. Beszélik, privatizálás lesz itten, meg profilváltás, na, akkor majd lesz egy műszak, az eddig megmaradtak fele utcára kerül, mert valami nyugati szélhámos itt akarja megtalálni azt, ami odahaza nem sikerült neki, a gyors meggazdagodást.

A szöveg, a stílus nem sokat változott az évek folyamán, morfondírozik Duci bácsi; akárcsak a régi szép időkben, ha valamely miniszteriális pártember érkezett, a műhely kitakarítva, frissen felfestett közlekedő utak és rakodó területek, a kiglancolt gépek előtt vadonatúj munkaruhában feszített a munkásosztály. Csak most a bőrünkre meg a játék. Napok óta beszédtéma az ÁV. Rt. három menesztett igazgatójának végkinem ő osztogatja itt már a lapokat, végeredményben közülük való is.

Duci bácsi felkínálja Kutyának, hogy szerez hígítót, amivel leszedheti képéről az irokéz mintákat, ha cserébe az ő és a Cigu gépét letakarítja. Kutya kénytelen-kelletlen belemegy az alkuba.

A műhely, hogy elaltassa Huczmann szaki figyelmét, szorgalmasan takarít, s cinkosan összevigyorog, valahányszor a szerszámkiadó felé megy valaki.

Odabent nagy munka készül. Duci bácsi és Cigu odahordatott jónéhány olajos rongyot, némi madzagot, kartonpapírt; meglepetés készül.

Öt órakor Icu anyu felmegy a művezetői üvegkalitkába, eközben Cigu kicsempészi a szerszámkiadóból az alkotást, s beóvakodik vele a WC-be.

Fél hatkor Huczmann leállítja a munkálatokat, mehet mindenki a zuhanyzóba, de előbb még egy végső terepszemlét tart. Alaposan körbejárja a műhelyt, szemmel láthatóan elégedett; forgács kihordva, gépek leolajozva, padozat felsöpörve, munkadarabok elvágólag a vasládákban.

Végül még a budiba is benéz. Meglepetten visszahőköl, amint a vécélánccal az öblítőtartályra felakasztott, embernagyságú rongybábut megpillantja, nyakában a tábla: ÍGY JÁR, AKI ÁVÜS!

Ki volt az?! Azonnal leszedni! — szólna, ám amikor megfordul, komor, szigorú tekintetek sorfalába ütközik.

Szó nélkül becsukja a budiajtót és elindul az öltöző felé. A magyar munkás néman követi.

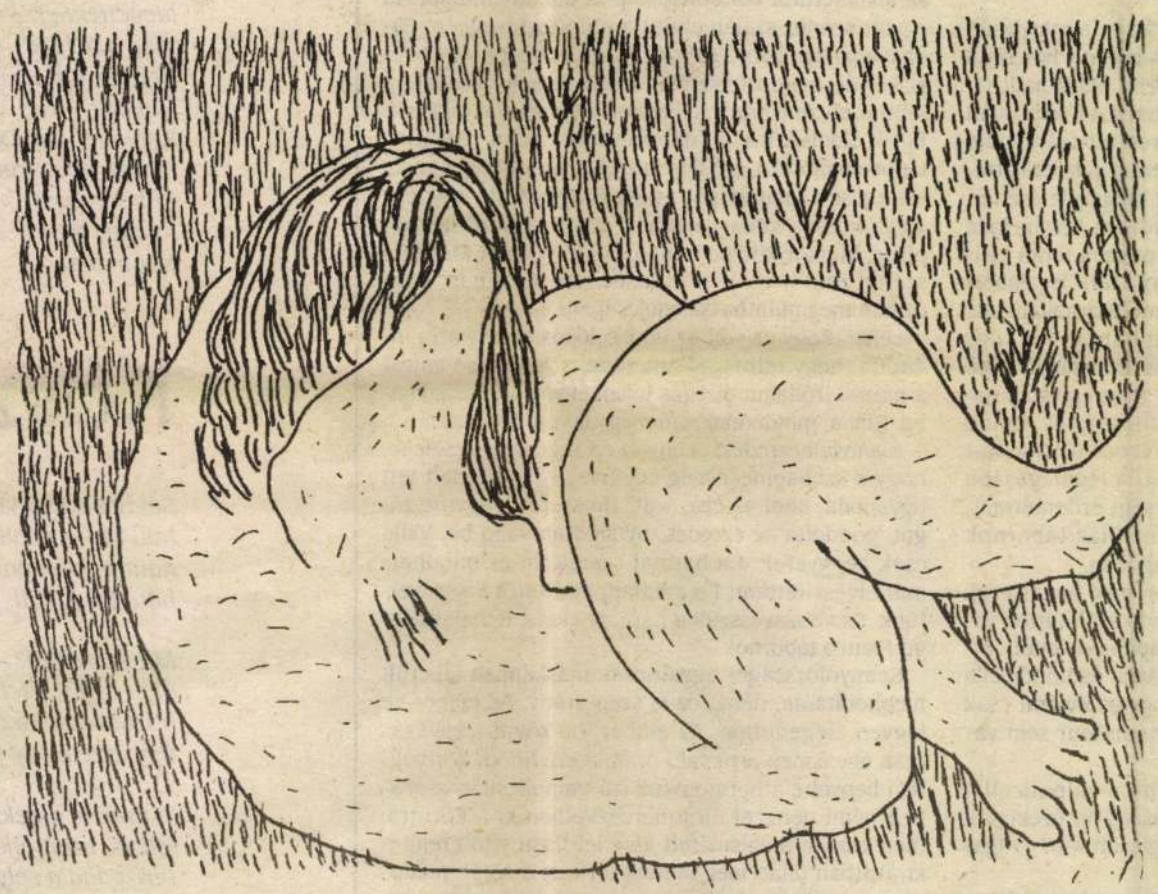

Luzsica Árpád rajza

Josep Hampl és Luzsicza Árpád (1987)
Fotó: Hana Hamplová

A DUNA GALÉRIA
(Budapest XIII., Pannónia utca 95.)
tisztelettel meghívja Önt

1999. május 5-én szerdán 17 órára

LUZSICZA ÁRPÁD

HÁROMSZÖGEK
című
Jubileumi kiállítására
50.születésnapja alkalmából

A kiállítást megnyitja: **GION NÁNDOR**

Megtekinthető: 1999. május 5–május 23-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

DUNA GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

LUZSICA L. Árpád

HIRDETÉS

ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG
ELŐPRIVATIZÁCIÓS PROGRAMIGAZGATÓSÁG

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY

Az Állami Vagyonügynökség megbízásából

a Dunaújvárosi Kereskedelmi Vállalat

augusztus 18-án 9 órakor

árverésen értékesíti:

a 4. sz. modellház (Vasmű út 35.) bérleti jogát,
a kikiáltási ár 1 980 000 Ft, a kikiáltási árból 180 000 Ft privatizációs költségre nem lehet kedvezményes hitelt igénybe venni,

a 10. sz. vegyes ruházati bolt (Petőfi u. 2/A) bérleti jogát,
a kikiáltási ár 260 000 Ft, a kikiáltási árból 60 000 Ft privatizációs költségre nem lehet kedvezményes hitelt igénybe venni,

a 18. sz. gyermekruházati bolt (Vasmű út 19.) bérleti jogát,
a kikiáltási ár 1 550 000 Ft, a kikiáltási árból 150 000 Ft privatizációs költségre nem lehet kedvezményes hitelt igénybe venni,

a 24. sz. húsbolt (Petőfi u. 2/A) bérleti jogát,
a kikiáltási ár 250 000 Ft, a kikiáltási árból 70 000 Ft privatizációs költségre nem lehet kedvezményes hitelt igénybe venni (a bolt üzletkörét az önkormányzat öt évre lekötötte),

a 29. sz. üveg- és porcelánbolt (Vasmű út 21.) bérleti jogát,
a kikiáltási ár 1 800 000 Ft, a kikiáltási árból 180 000 Ft privatizációs költségre nem lehet kedvezményes hitelt igénybe venni.

Az üzlet megvásárlásához, a privatizációs költséggel csökkentett vételár erejéig, a kárpótlási jegyeket a kamattal növelt névértékben elfogadják.
Az árverés helye: Dunaújváros, Barátság u. 2. (Vasmű Klub).
Jelentkezni lehet augusztus 10-én 15 óráig a vállalat gazdálkodási osztályán.
A jelentkezés feltétele: a kikiáltási ár 5%-ának megfelelő összegű bánatpénz (látra szóló betétkönyv) letétbe helyezése a vállalat pénztárában (Dunaújváros, Vasmű út 41. fszt.).
Az érdeklődőknek további információt és írásos tájékoztatót adnak a vállalat gazdálkodási osztályán (Dunaújváros, Vasmű út 41. II. em. 235.). Telefon: (25)-13-455.
Az árverésen részt vevők anonimok maradnak.

HÍRLAPKIADÓ VÁLLALAT

ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG
ELŐPRIVATIZÁCIÓS PROGRAMIGAZGATÓSÁG

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY

Az Állami Vagyonügynökség megbízásából a Belvárosi Közért Vállalat (Bp. V. Alpári Gy. u. 18.) üzletei BÉRLETI jogát árverésen értékesíti jelölve (x) azt az összeget, amelyre nem lehet kedvezményes hitelt és részletfizetést igénybe venni. Valamennyi üzlet üzletköre az Önkormányzat részéről 5 évre kötött.

A bolt száma, üzletköre, címe	Területe (m^2)	Árverés időpontja	Kikiáltási ár (Ft)	x-gal jelölt összeg (Ft)
1992. augusztus 24.				
7105 sz. húsbolt, Bp. VII. Dohány u. 71.	62 m^2	8	600	100
5602 sz. kávé-tea, Bp. V. Károly krt. 26.	36 m^2	8,30	1990	190
6602 sz. kávé-tea, Bp. VI. Andrássy út 6.	45,9 m^2	9,30	1150	110
5605 sz. kávé-tea, Bp. V. Marx tér 9.	35,14 m^2	10,30	1990	180
5607 sz. kávé-tea, Bp. V. Bajcsy Zs. u. 24.	22,28 m^2	11,30	1950	160
7606 sz. kávé-tea, Bp. VII. Síp u. 2.	26 m^2	13	650	70
7605 sz. kávé-tea, Bp. VII. Damjanich u. 34.	32,35 m^2	14	590	80
5112 sz. húsbolt, Bp. V. Magyar u. 52.	54 m^2	14,30	1300	130
1992. augusztus 25.				
5606 sz. kávé-tea,Bp. V. Arany J. u. 17.	38 m^2	8	790	80
6604 sz. kávé-tea,Bp. VI. Király u. 106.	60,92 m^2	8,30	690	70
6606 sz. kávé-tea, Bp. VI. Benczúr u. 39/b.	39,4 m^2	9,30	1050	100
6608 sz. kávé-tea, Bp. VI. Szondy u. 22.	26 m^2	10,30	360	60
7601 sz. kávé-tea, Bp. VII. Károly krt. 5.	61,1 m^2	11,30	1370	120
6603 sz. kávé-tea, Bp. VI. Teréz krt. 26. (Bp. VI. Lenin krt. 84.)	34,5 m^2	13	1150	110
6601 sz. kávé-tea, Bp. VI. Teréz krt. 10. (Bp. VI. Lenin krt. 68.)	92,6 m^2	14	2440	210

Árverés helye:
Bp. V. Alpári Gy. u. 18. fszt. Tárgyalóterem.

Jelentkezni lehet 1992. augusztus 14 napjáig
a kikiáltási ár 5%-ának megfelelő bánatpénz látra szóló betétkönyvben letétbe helyezésével a Fejlesztési és Fenntartási Főosztályon
(Bp. VII. Klauzál u. 10., fszt. tel.: 1-220-883)
hétfő, szerda, péntek 8–12 óra között.

További információt és írásbeli tájékoztatót a Főosztály ad a jelzett időpontban.
Az árverésen résztvevők anonimok maradnak. A privatizációs költség kivételével a vételár kiegyenlítésénél az ÁVÜ a kárpótlási jegyet a kamattal növelt értékben befogadja.

HÍRLAPKIADÓ VÁLLALAT

ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG
ELŐPRIVATIZÁCIÓS PROGRAMIGAZGATÓSÁG

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Állami Vagyonügynökség

pályázat útján

együttes megvételre felajánlja a Rétisas Korlátolt Felelősségű Társaságban
(székhely: Budapest, Rimaszombati út 7. 1118)
fennálló, 30%-os üzletrészét
és a Budapest XI., Rimaszombati út 7. sz. alatti
üzlethelyiség bérleti jogát

A kft. főbb adatai:
- működésének kezdete 1990. január 1-je
- meghatározatlan időre alakult
- törzstőkéje 1000 E Ft.

A pályázat tartalmazza:
- az ajánlattevő (természetes személy, cég) nevét, címét/székhelyét
- az ajánlattevő személyi, illetve cégadatait
- az ajánlat összegét, pénznemét
- a fizetés módját, határidejét
- a fizetési garanciákat (bankgarancia, készpénzletét-igazolás stb.).

A pályázatok elbírálása:
- a pályázatot, versenytárgyalás megtartása nélkül, a legmagasabb árat és a legjobb fizetési feltételeket ajánló nyerheti el
- az ÁVÜ ezzel az ajánlattevővel szemben, az 1988. évi VI. törvény 170-171. paragrafusában megjelölt jogosultnak, az ajánlati kondíció alapján, a Ptk. 373. paragrafusa szerint, az elővásárlási jogot biztosítja.

Pályázati alapár:
- a kft.-üzletrész 298 E Ft, amelyből a privatizációs költség 48 E Ft
- a Budapest XI., Rimaszombati út 7. sz. alatti üzlethelyiség bérleti joga 4327 E Ft, amelyből a privatizációs költség 227 E Ft.

Összesen: 4625 E Ft.

A pályázatokat ajánlott levélben elhelyezett, zárt borítékban, Pályázat, Rétisas Kft. felirattal, **július 28-áig** lehet elküldeni az Állami Vagyonügynökség Előprivatizációs Programigazgatóságára (Budapest, Pf.: 708. 1399).

A pályázatok elbírálásának határideje: augusztus 7-e.

A kft.-vel kapcsolatos üzleti tájékoztató az Állami Vagyonügynökség Előprivatizációs Programigazgatóságán (Budapest XIII., Pozsonyi út 56.) tekinthető meg, munkanapokon 9 és 13 óra között.
Az ÁVÜ a vételár kiegyenlítésénél, a privatizációs költség kivételével, a kárpótlási jegyet, a kamattal növelt névértéken elfogadja.

HÍRLAPKIADÓ VÁLLALAT

Itt a PRIVATIZÁCIÓ!

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY

Az Állami Vagyonügynökség megbízásából

a Baranya megyei Ruházati Kereskedelmi Vállalat
(7621 Pécs, Kossuth L. u. 3.)

Árverésen értékesíti az alábbi üzleteket

Az üzlet neve, címe	Tulajdon-forma	Kikiáltási ár (Ft)	Ebből Priv. ktsg.	Az árverés napja, ideje
Pécs, Sarohin tábornok u.29.	bérleti jog	290.000	80.000	augusztus 18. 9 óra
Pécs, Doktor S. u. 15.	bérleti jog	510.000	90.000	augusztus 18. 10 óra

Az árverés helye:
Pécs, Kossuth L. u. 27. klubterem

Az árverésen résztvevők anonimok maradnak.

Az árverésre jelentkezés feltételei:
A kikiáltási ár 5 %-ának megfelelő összegű bánatpénz elhelyezése látra szóló betétkönyvben a vállalat pénztárában augusztus 7-ig;

A megjelölt privatizációs költséget készpénzben kell megfizetni.

A privatizációs költség kivételével a vételár kiegyenlítésénél az ÁVÜ a kárpótlási jegyet a kamattal növelt névértékben befogadja,
írásos tájékoztató a vállalat központjában igényelhető.

További információt ad a szervezést és az árverést lebonyolító Földényi Mihályné, cím: Pécs, Kossuth L. u. 3. telefon: 72/10-263

Szó–váltás

Mecénás nem lesz, hanem születik

Az *Új Magyar Lexikon* nem ismeri a *mecénás* szót. Azt hiszem, nem egyszerű *feledékenységből*, bár az úgynevezett állami mecenatúrát gyakorta emlegették (ma pedig nem kevesen visszasírják). Csakhogy a derék pártállam nem úgy támogatta a kultúrát, ahogy az antik Rómában *Gaius Maecenas* – teljesen önzetlenül. *Állam bácsi* csöppet sem érdek nélkül adott. Ő a lehető legtőkésebb viszonyban volt a kultúrával: szőröstülbőröstül megvásárolta magának. Amit mindenhatóként *„közömbösnek"* vagy netán *„szocializmusellenesnek"* ítélt, arra nemhogy egy vasat sem adott, de tűzzelvassal pusztította.

A rendszerváltozás után az állam merőben más viszonyt óhajt kialakítani a művészetekkel. A szó igazi értelmében szeretne *mecénás* lenni, nem pedig *mindenható;* nem akar sem kiválasztottakat, akik alázatosan szolgálják, s kitagadottakat sem, akik felőle akár éhen veszhetnek. Abból a kevésből, ami a kasszájában van, adni akar a legszükségesebbekre. Tisztában van vele, hogy ez kevés. Rajta kívül másféle mecénásokra is szükség van. Olyanokra, mint az ókori volt, akiről *Martialis*, a költő vetette papírra: *„Adjatok mecénásokat, akkor lesznek Vergiliusok is."* A mecénásséghoz persze pénz kell, és még valami, amiből manapság a pénznél is kevesebb van. Költeni nőre, luxusra, szórakozásra éppúgy lehet, mint festményre vagy versre, regényre. S valljuk meg, egyelőre nem az irodalmi, sokkal inkább a masszázsszalonok *„mecénásai"* vannak többségben.

Vagyis *Varga István* az elsöprő kisebbség. A *Varex Kft.* ügyvezető igazgatója saját pénzéből támogat festőt, költőt, színészt.

– *Megéri?*

– Rossz a kérdés: ez nem üzlet!

– *De hiszen ön üzletember!*

– Kétségkívül. A Varex az én vállalkozásom, hatvan embernek adok munkát, főleg raklapot gyártunk, javarészt külföldre.

– *Akkor tehát ön gazdag?*

– A szó hagyományos értelmében igen. Pénzem még sincs valami sok. Úgyszólván mindent befektetek. A lehető legszerényebben élek; nincs sokra igényem.

– *A minap megjelent Ruttka–Kibédi albumban olvastam, hogy megköszönik, amiért számottevő összeggel járult hozzá a megjelenéshez.*

– Aki teheti, annak segítenie kell. Nem is csak a kultúrán, hiszen sok minden más is segítségre szorul ebben az országban.

– *Mikor gondolt először erre?*

– Ez az érzés alighanem velem született.

– *Vagyis a mecénás olyan, mint a költő: nem lesz, hanem születik?*

– Nemigen tudom elképzelni, hogy csupán akkor jusson az ember eszébe a segítő szándék, amikor már többé-kevésbé meggazdagodott.

– *Ön például hogyan kezdte?*

– Zalaegerszegi vagyok, kilencévesen szünidőben már téglagyárban dolgoztam. Nem itt kezdődött a mecénásságom, de a munkaszeretetemnek, a munkabecsülésemnek számottevő része van benne. Később már verseket is írtam, majd novellákat.

– *Megjelentek?*

– Egyik-másik. Egy novellásköteten közel állt a kiadáshoz, aztán nem lett belőle semmi. Valószínűleg hiányzik belőlem a szereplési vágy, talán a tehetségem nem az igazi.

– *Mindezért kárpótolja magát a mecénássággal?*

– Félreért. Én sikeres embernek érzem magam, semmiféle kárpótlásra nincs szükségem. Inkább azt érzem, hogy vannak, akik nem mondhatják sikeresnek magukat, holott megérdemelnék, mert az alkotásaikban olyan érték ölt testet, amelyet majd ötven vagy száz év múlva vesznek észre.

– *Mennyiben biztos ebben?*

– Természetesen tévedhetek, mint bárki más, de azért semmi sem ingat meg abban, hogy például *Ruttka Ferenc* festészetében higgyek. Szerintem ő is fél évszázaddal előzi meg a korát: a 21. századnak fest, minden képe egy költemény. Hat éve ismertem meg, azóta igyekszem őt segíteni. Bécstől Helsinkiig rendeztem kiállítást a műveiből, s mondhatom, idestova jobban ismeri alkotásait a külföld, mint szűkebb hazája. Most ezen szeretnék változtatni.

– *Nagyon sok pénzébe kerül ez?*

– Nem kevésbe, de nem titok az sem, hogy idővel sok kiadás megtérül. A Ruttka-képek árfolyama örvendetesen növekszik, s nagyon jó érzés, hogy ebben a festő tehetsége mellett egy kis részem nekem is van...

Veszprémi Miklós

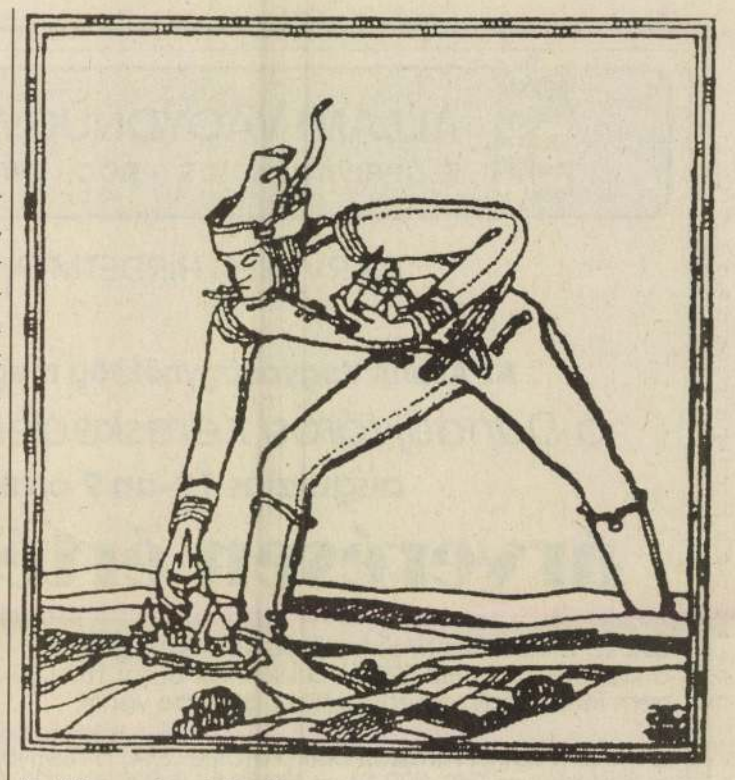

Az Atlaszpark emblémája Debreczeni László rajza

Mini-Magyarország öt hektáron

Atlaszpark a Duna-parton

Mini-mundus Klagenfurtban, mini-Itália Milánó mellett, mini-Svájc Luganóban, Madurodam mini-Hollandia Hágában – a legismertebb európai makettparkok nevei ezek. Ha Füles Gábor és Cseledy András hosszú évek óta dédelgetett álmai megvalósulnak, Dél-Budán megnyitja kapuit az Atlaszpark. Valóságos szabadtéri nemzeti múzeumnak szánják, a maketteken a Kárpátok bércei, városaink és falvaink sok-sok nevezetessége lesz látható.

Füles Gábor reklámgrafikus az ötlet szülőatyja. 1987 tavasza óta foglalkozik a megvalósítás lehetőségével. Az elmúlt öt év tárgyalások, remények és kudarcok története. Számtalan cég és támogató, külföldi és magyar csoport foglalkozott a témával, több helyszín is szóba jött, de igazi előrelépés nem történt. Megjegyzendő, hogy a rendszerváltozást közvetlenül megelőző idők és az átalakulás kezdete nem igazán kedvezett az ötlet megvalósításának.

Meghiúsult tervek

Törökbálinton három területre is alkudtak, végül az indokolatlanul magas telekárak miatt nem sikerült megállapodni. Budaörs lett a következő kiszemelt helyszín, itt két elképzelés is felmerült, ám végül nem jött létre egyezség. 1990 nyarán a XXII. kerületnek ajánlották fel a projektet. A tárgyalások során nyolc területet is megvizsgáltak, s úgy tűnik, a Duna-parti helyszín a legoptimálisabb. Lakossági fórumot is tartottak, a budatétényi Művelődési Központban kiállításon mutatták be a makettpark terveit. Az önkormányzat Dél-Buda általános és részletes rendezési tervében is szerepelteti már az Atlaszparkot, mint zöldövezeti intézményi területet. Az azóta már megszűnt Atlaszpark Kft. kétoldalas nyomtatványt juttatott el a kerület polgáraihoz, részletesen ismertetve benne a beruházást, annak várható anyagi hasznát, s a környezetvédelemre, a közlekedésre, a munkahelyteremtésre és a kerület életminőségére gyakorolt hatások szempontjait.

Új taneszköz

Az idén felgyorsultak az események. Heteken belül százmilliós tőkével megalakul az Atlaszpark Rt., melynek szervezője a SZOLORG Szolgáltatási Kutató és Szervező Vállalat. *Hajnal Sándor* igazgatóhelyettes elmondta, hogy a részvénytársaság feladata igen sokrétű. A terület előkészítésétől a tervezési munkák elvégeztetésén keresztül a szerződések megkötéséig minden az Rt. dolga. Az Atlaszpark egyébként védjegy oltalom alatt áll, a védelem tárgya egy óriási makett a Kárpát-medencéről. Míg a külföldi miniparkok elsősorban látványosságként szolgálnak, az Atlaszpark országos jelentőségű közművelődési, idegenforgalmi és információs bázis lehet. Bemutatja a több ezer éves Kárpát-medencét, az itt élő népek néprajzi és kulturális értékeit. A geográfiai viszonyok, a történelmi események mellett a magyar innovációt is ismerteti, s egyben a magyar társadalom, gazdaság, kultúra és sport információs bázisa is – fogalmilag akár egy új iskolai taneszköznek is tekinthető.

32 méteres Balaton

Az Atlaszpark tervrajza impozáns. Hazánk Kárpátokkal körülvett 340 méteres modellje fekszik a központi helyen, a harminckét méter hosszúságú Balatonnal. Ez egyébként a világ legnagyobb térképe 5 hektáron. Középen, valahol a Duna–Tisza találkozásánál van a szabadtéri színpad, a kilátóterasz és az egész intézmény vezérlőközpontja. A millenniumi faluban 20 megye különböző homlokzatú házait építik fel, s mindegyikben az adott tájegység jellegzetes ételkülönlegességeit kínáló éttermet rendeznek be.

Mini-Magyarország a tervek szerint napi tizenötezer látogatót is képes fogadni, bel- és külföldi idegenforgalmi vonzása ígéretes. A déli M0-ás híd mellett a Duna partjára tervezett makettpark hajóval is megközelíthető, ami még inkább növeli a vonzerejét. Ha hozzátesszük, hogy a kiválasztott helyszín közel van az expóhoz, aggodalomra nincs ok: az Atlaszpark sikerre ítéltetett!

Székely Ádám

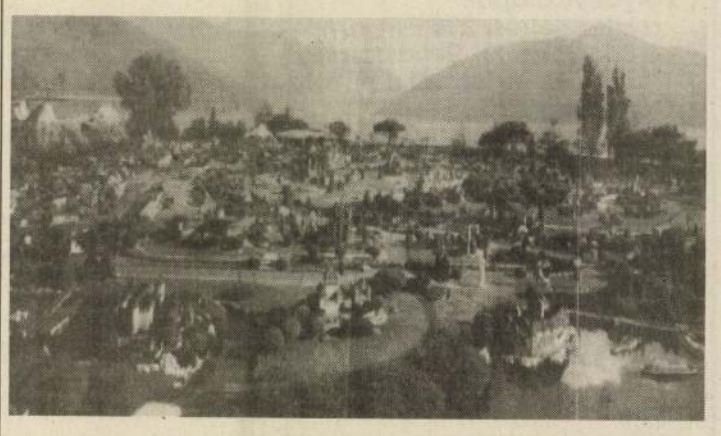

A luganói Mini-Svájc

Elmélkedések

Luzsica L. Árpád grafikusművész kiállításáról

Öncélú-e a művészet? Kétezer éve vitatkoznak alkotók és tárlatlátogatók, múzeumőrök és műkincstolvajok, írók és nemolvasók, meddig terjed az önmegvalósítás határa? Hol húzódik az az érzelmi *limes*, ami nem bezár, leigáz, nem tesz erőszakot a befogadó lelkeken, nem rombol, gyilkol, mint a szintúgy elsőrangú koponyák által föltalált tudományos gépezetek? Nem óhajt elfoglalni, asszimilálni, homogenizálni..., röviden: ha van funkciója a művészeti tevékenységnek, *mi az?* Elvégre a sebészorvos sem végez műtétet a beteg beleegyezése nélkül, leszámítva a traumatológiát, ahol nincs idő és mód mérlegelni, személyi számokat írogatni, különben is minden emberi test befogadja a *kést*, csak ne nyiszáljon, jó éles legyen.

Az emberi faj már a teremtéskor balesetet szenvedett volna? Ha igen, *megváltó* legyen a talpán, aki felelősséggel vállalni meri köztünk az eleddig betöltetlen utógondozói státust.

Ezek a mélyenszántó gondolatok foglalkoztatnak, midőn Luzsicza L. Árpád munkáit nézem, illetve nem nézem, látom, sőt, nem is látom, *érzékelem*, mint denevér tájékozódik ultrahangszemeivel. De ilyen elvont világ lenne az Ő világa? Annyira más képességek birtokában kell legyek, hogy megközelíthessem a művész valóban nem mindennapi világát?

Azt érzem: fordított ufolény ő, nem kitágítja, ellenkezőleg annyira leszűkíti a perspektivákat, olyan szuggesztíven vezet a maga belső csillagrendszere felé, hogy összezavarodik az emberfia, néha nem érti, milyen tájakon jár.

De azért ezeken az égi tájakon is vannak emigráns kisördögök, akik azt sugallják, nem orromnál fogva vezet-e tudatosan a művész úr? Gondolhatnám: magamra vessek, ha bedőlök trükkjeinek. Apró kétkedések, bizonytalanságok azonban ne vezessék tévútra a tárlatlágogatót. Végre is: meg kell végre tanulni a vízen járni. Mert az nem csak prófétáknak kiadott harci parancs. Mindannyiunk látomásos feladata.

Novák B. Dénes

Sass Sylvia növendékei

Hang-nagybirtokosok készülődnek

A meghívó *Sass Sylvia* növendékeinek áriaestjére invitált, de nem csak ezzel keltette fel az érdeklődésemet. Figyelemre méltónak találtam, hogy a közreműködők (akik a szórólap szövege szerint *„a szervezés alatt álló Corvin Egyetem ének előkészítő-tanfolyamának hallgatói"*) a *Wordline Stúdió* által tervezett ruhákban lépnek fel, mert ilyen megjegyzést én még koncertműsoron idehaza nem láttam. Külföldön annál többet találkozom vele. Évekkel ezelőtt igyekeztem is a zürichi operaház példájára hivatkozva meggyőzni hazai társulatvezetőket arról, hogy ha *Evelyn Lear* rókabundát kell viseljen a darabban, nem véletlenül versengenek a legjobb szőrmecégek a szponzorálás lehetőségéért. Egy kulturális esemény környezetében szerepelni üzletházaknak és üzletembereknek a legjobb, legelegánsabb reklám!

Nálunk e fontos tételt még csak kezdik tanulni. *Sass Sylvia* viszont a művésznevelésben a nemzetközi porondon szerzett zenepiaci tapasztalatait is kamatoztatni képes. És lefegyverzőnek találtam azt is, hogy ő, a díva, a világjáró énekes-sztár házi-asszonyként asszisztálja végig növendékei debütálását, maga gyártotta konferálószöveggel (amit felolvasott, mert a *„lányai"* miatt olyan lámpalázban égett, hogy szabadon beszélnie nehezebb lett volna...). Végül a bátorsága váltotta ki belőlem a legnagyobb elismerést: vajon ki merne néhány hónapnyi közös munka után nyilvános zenekari koncerten kiállni kezdő énekesekkel? *Sass Sylvia*, úgy látszik, *a pedagógiában is a maga útját járja* – ahogy az előadóművészi pályáját is saját elképzelései szerint alakította ki. Márpedig az egyéniség legalább olyan meghatározó egy muzsikus érvényesülésében, mint maga a tehetség. *Sass Sylvia* megítélésében mindig is összecsaptak a vélemények, de hogy az első perctől fogva önálló, senki mással össze nem téveszthető karakterrel jelentkezett, az mindenki számára kétségtelen.

Úgy látom, növendékeiben is tiszteli az egyéniséget, és kibontakozásukat nem csak szakmai, de lélektani eszközökkel is segíti. Magyarán: fejleszti, erősíti az önbizalmukat, és még véletlenül sem kényszerít senkit megerőltető penzumokra. A szabadon nyíló, kitáruló magas fekvés minden tanítványánál megfigyelhető, akárcsak a görcsösség nélküli hangindítás, és törekvés a hajlékony frazeálásra. De a hibák is általánosak: a támaszhiányból származó levegősség, a hang sötétítése, lebegése, intonációs bizonytalanságok. A dinamikából egyelőre a *forte* jelentőségére koncentrálnak, és mint leendő hang-nagybirtokosok, mind a hat ifjú hölgy *a volumen bűvöletében él.* Csupa értékes materia, reményekre jogosító talentum. De a zárószámként elhangzott *Barcarolát* a *Hoffmann meséiből* (meglepetésül a szeretett tanárnőnek, tehát saját betanulásban!) egyelőre még nem *szirének* hangján dalolták el, hanem úgy, ahogy mondjuk egy csapat *walkür.*

Kerényi Mária

A Nyilvánosság Klub és a közlemények

Határ Győző: Caesar szónoklatírója voltam

Uzsorás maffiózók (riport)

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XXXVIII. ÉVFOLYAM, 46. SZÁM ÁRA: 44 FT 1994. NOVEMBER 18.

DOMBI GÁBOR:

Rokona, ismerőse

A miniszterelnök szerint lassan utolérjük Olaszországot, de nem az életszínvonal, hanem a korrupció terén.

És ebbe ő nem nyugszik bele — mondta.

Amikor Lengyel László mondott hasonlót, maga a miniszterelnök — igaz, kettővel korábbi — perelte be.

Most a miniszterelnök teszi mindezt közhírré. S mialatt teszi, jár a hír: Horn tud valamit. S fejek összehajolnak.

Horn tud valamit — azért párt- és miniszterelnök -, és mondja. De miért nem mondja, ha tudja, hogy mit tud? Mert ellenőrzési irodát felállítani mindenki tud. Megszüntetni is. De ellenőrizni?

Az igazság malmai lassan őrölnek. Ha hazánkban valakire rábizonyulna a korrupció, azt még négy év múlva is csak első fokon fogják őrölni. Ha őrlik. Hiszen a mélyben kúszó — tágan értelmezett — korrupció hol bizonyítható, hol nem. A barátságokra vagy a családi viszonyrendszerekre épülő valódi összefonódás bizonyíthatatlan. Lehet úgymond leleplezni és azután kifizetni a megítélt kártérítést. De az igazságok kimondásához általában kevés a muníció. Államunk papíron jogállam. Az uram-bátyám országban viszont nem kell papír. Ha van, az csak a regula miatt kell a Cégbíróságon és az APEH-nél. Másutt nem.

De addig a párkák szövik a szálakat. A párkák alatt értendő Mari bácsi és Jancsi néni, akik valamikor együtt ültek az iskolapadban (marxista-leninista esti egyetemen, a piaristáknál, a bencéseknél, az Anna Frank Gimnáziumban, a jogon, a közgázon — ez szabadon választott), akik közül az egyik vállalkozóvá lett, a másik politikussá. Miért ne segítenék egymást? Nem lehetnek közös érdekeik? Az etika megfoghatatlan valami. Egy nyugati kocsi megfogható. A becsület nemes dolog. De egy feleség igazgató-tanácsi tagsága se kutya.

Kevés a tűz, amely mellett melegedni lehet. Jusson mindenkinek parázs, vagy csak néhány kenyérre csöpögjön a szalonna zsírja?

Lehetséges megoldás. Be kell tiltani a szegénységet, a jobb élet utáni vágyat, a rokonságot, a barátságot, a szerelmet, a feleségeket, a férjeket, a felfelé törekvést, az ügyeskedést, a könyöklést, a mások taposását.

De lehet, hogy csak tisztességes versenyfeltételek kellenének. Ha ez sem segít, akkor az őskommunizmus. Vagy az őskereszténység.

Mit tud erről Horn? Mit nem mond el és mit tesz?

A miniszterelnök szerint lassan utolérjük Olaszországot, de nem az életszínvonal, hanem a korrupció terén.

És ebbe ő nem nyugszik bele. Mondta.

Lássuk.

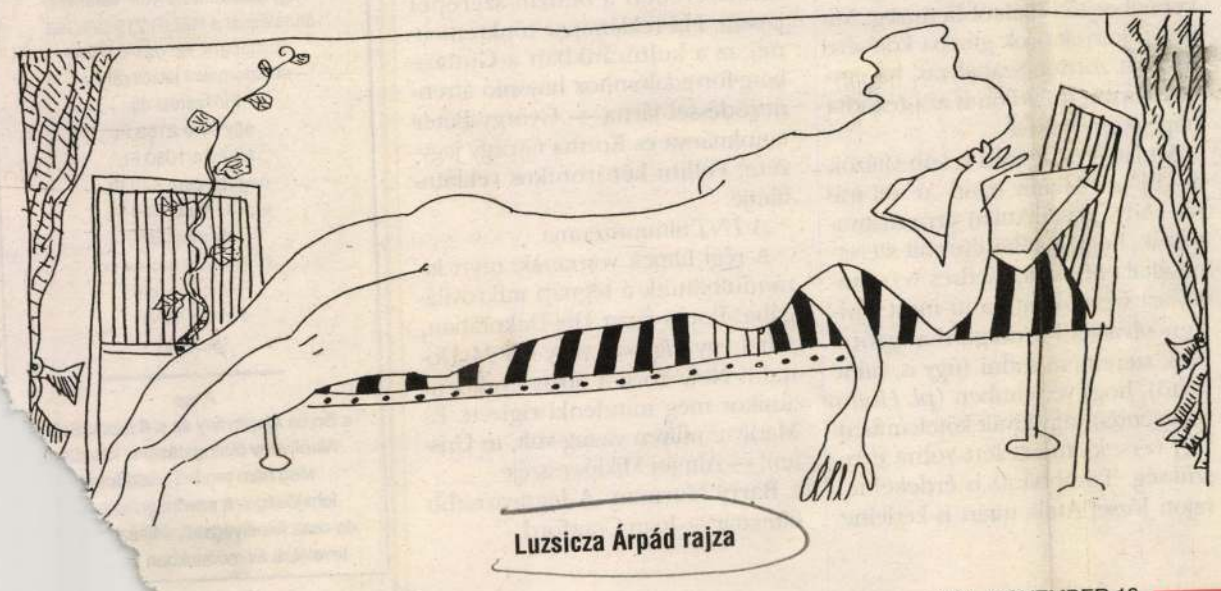

Luzsicza Árpád rajza

VÁNCSA ISTVÁN:

Egy-egy szárnyat, combot

Levegőváltozásnak éreztük szükségét, ezért úgy döntöttünk, lakhelyünk a kies hetedik kerület leend ezentúl. Magunk mögött hagyjuk az egyszerű népek által olyannyira kedvelt Józsefvárost, e körülmény társadalmi státusunk emelkedésével jár együtt, s mint ilyen, ízlésünk, világszemléletünk, sőt teljes személyiségünk pallérozódását vonja maga után. Kifinomultak leszünk tehát, ami persze semmiképp sem jelentheti azt, hogy nyolcadik kerületi illetőségű kollégáink (Kovács, Molnár etc.) sajátosan józsefvárosi habitusát megvetjük a továbbiakban, elsősorban lenkezőleg, az ilyesfajta jelenségeket azzal a — a tőlünk mindenképp elvárható — tapintattal és gyöngéd toleranciával kezeljük majd, ami szerintünk valamennyi szubkultúrának egyképp kijár.

Addig azonban lesz némi tennivalónk.

Aranykezű erdélyi mesterembert fogadunk, hogy majdani hajlékunkat emberi tartózkodásra alkalmas hellyé varázsolja, áruházból áruházba, szaküzletből szaküzletbe vándorolunk, naphosszat koptatjuk Budapest járdáit, közben éberek vagyunk, szemünk mint a sasé, de nem a kirakatokat vizslatjuk, mint gondolnók, hanem az embereket, seprű nélküli, szomorú kéményseprőt keresünk közöttük, tudniillik a seprű leendő lakásunkban található, ottfelejtette tulajdonosa, akit azért hívtunk, hogy gázfűtésű cserépkályháinkat tüzeléstechnikai szempontból felülvizsgálja, ő azonban már délelőtt tizenegykor annak az állapotnak örvendett, amelybe mások csak estefelé szoktak eljutni, sok-sok munka és temérdek költség árán, a kályhák oldalát sárral kente be, tetejükön kitágította a lyukakat, majd seprűjét hátrahagyván tovabotorkált. Szeretnénk visszaadni a szerszámot, mert úgy érezzük, egy seprű híján szűkölködő, más szóval attribútumától megfosztott kéményseprő homokszem az univerzum fogaskerekei között, kilóg az egyetemes harmóniából, ellene mond a teremtés alaptörvényeinek, nekünk tehát üdvtörténeti jelentőségű feladatunk, hogy a seprű és a kéményseprő organikus egységének helyreállításával a világ orcájáról ezt a szeplőt egyszersmindenkorra eltüntessük.

Mellesleg csomagolunk is, papírdobozokba és égszínkék kukazsákokba rejtjük javainkat, közben irigyeljük Héraklészt, akinek csak Augiász istállóját kellett kitakarítania. Egyszer azonban mindennek vége szakad, eljő a perc, amikor végleg elhagyjuk a Pál utcai házat, lelkünkben mélabú s aggodalom, fejünkön trópusi sisak, bal kezünkben rózsaszín női paraplé, teniszütő, viharlámpa, jobbunkban demizson meg egy cserép agavé — ez nem holmi Rejtő-utánzat, hanem színtiszta sültrealizmus, ami e szöveg vége felé obszcén és trágár szavak idézésébe fog sajnos torkollni.

Új otthonunk akár Lisszabon a földrengés után, aranykezű erdélyi mesteremberünk fehérre pingálta az ablaküveget, a rézkilincseket, a konnektorokat és a kapcsolókat meg itt-ott a parkettát is, a falakra meg az ajtótokokra már alig jutott valami, minden helyiség padlótól plafonig tele felhalmozott kacatokkal, hideg van, lelkierőnk elhágy. Nem így kell költözni, számtalanszor láttuk a helyes módszert filmeken: áll az ember egy százötven négyzetméteres nappali közepén, az ablakon át beragyognak a Csendes-óceánba bukó nap utolsó sugarai, négy sötétöltönyös férfiú jő egy Hepplewhite-Shearer írószekrénnyel, *oda tegyék, ama Gainsborough alá,* mondjuk nekik, *nem oda, maguk ökrök, az egy Ruisdael, ach!* — és metszett kristálypoharunkat az emberi kulturálatlanság fölötti elkeseredésünkben fenékig ürítjük.

Marha amerikaikai, jönnének csak ide.

Mentségükre szóljon, hogy néha idejönnek.

Betérünk az egyik gyorsétterem-világhálózat budapesti üzleteinek valamelyikébe, szerény harapnivalót rendelünk, a szomszéd pénztárnál kommunikációs zavarok uralkodnak, *Wings!,* mondja a vendég a pult mögötti buta képű leánynak, *Hot wings! Wings!* Az amerikai vendég — mert ez az — felkarjait szárnyként lebegtetve körbeugrálja a barátnőjét, hetykén kukorékol. *Wings, wings, wings!* Újabb eladó jön, értelmes tekintetű hajadon, megszemléli a produkciót, majd a következő, iránymutatónak szánt nyilatkozatot teszi:

— Ez hülye.

Az amerikai is érezheti, hogy rossz úton jár, mert gyorsan taktikát változtat. *Legs!,* mondja és megsimogatja barátnője combját. *Legs!* — ismétli ellágyultan, *legs!* Az okos tekintetű hajadon elérkezettnek látja az időt, hogy a vendég segítségére siessen, ezért Arany János nyelvén igazítja útba:

— Most ne a csajod picsáját fogdosd, baszd meg, hanem azt mondd, hogy mit akarsz!

Az amerikai vendég nem képes értékelni ezt a megvilágító erejű kinyilatkoztatást, melyet egy amerikai étteremhálózat alkalmazottjától kapott, mi viszont a világot érezzük átrendeződni, a hurcolkodás, a seprűjefosztott kéményseprő, az aranykezű erdélyi ezermester árnyai, meg a többi rémlátomány foszladozóban, mintha közvetlenül a gondviselés nyújtana át egy-egy szárnyat, combot nekünk, az ő eperfája alatt játszadozó kisdedeknek, lelkünkben szerteárad valami hasonlíthatatlan, őszinte, tiszta öröm.

Anekdoták helyett tények

Rendkívül lehangoló Ungvári szintjén vitatkozni; untat helyreigazítanom ad hominemjeit, válogatott tévedéseit és érveket pótló anekdotáját (ÉS, nov. 11.). Abban a reményben azonban megteszem, hogy a jövőben tanulhasson.

1. Az Új Magyarország számítógépes keresése egyetlen Bádèr Katalin- vagy Ludwig Emil-írást sem eredményezett, tehát ők nem lehetnek „az Új Magyarország munkatársai". Vagyis valóban „Feledhető, hogy a három személyiség ugyanazon embert takarja". De ha Ungvári Horn Gyulát elviseli miniszterelnöknek, amennyiben neki egyszer sem hányta szemére, hogy Várady Gyula néven írt könyvet, talán azoknak is bocsánatos bűnnek tudhatja be írói nevek használatát, akik nem szolgáltak millicistaként egy totalitáriánus rendszerben.

2. Az Új Magyarország javasolt vitánk ügyében teljesen természetesen fordult a Magyar Televízió elnökéhez, és nem egy „őrmesterhez". Ezt legalább három okból tette: a./ Horváth Ádám, a Magyar Televízió elnöke az Új Magyarország c. lapban azzal bújt ki a Szerdahelyi Szabolcs javasolta, balliberális-konzervatív ötösfogat élőben közvetítendő tévévita alól, hogy ilyen ügyben őt nem kereste senki (ÚM, '94. okt. 27., címoldalsztori); b./ ugyanezen vitában a Magyar Hírlap sem egy őrmestert, hanem Székely Ferenc szakmai alelnököt kereste meg (MH, '94. okt. 4, 5. oldal); c./ élő vitát egy tévés őrmester nem engedélyezhet.

3. Ha Ungvári szerint mégis egy őrmesterhez kellene fordulni, kérem, nevezze meg. Azonnal kérni fogom, engedélyezze az Ungvárival lefolytatandó vitát. Remélem, Ungvári a Horváth Ádámhoz fűződő, nem túlzottan hideg viszonyát nem arra fogja használni, hogy ez a vita ne jöjjön létre miközben nyilvánosan arra késznek deklarálja magát.

Lovas István

Macskakő

Felesleges gyanúsítgatás, hogy az elnököt titokban beszélném le egy tévévitáról, miközben a nyilvánosság előtt késznek mutatkozom rá.

A vitára változatlanul készen állok. Igaz, olyanokkal kellene vitáznom, akiknek a legapróbb sérelemről is Horn Gyula pufajkája jut az eszébe. Kosztolányi jellemezte úgy a balga embert, hogy az elbukik egy macskakőben, s máris így kiált fel: Ez Magyarország! A kényszeres gondolkodás nem ígér gyümölcsöző eszmecserét.

A nyilvános tévévitát egyébként nem én kezdeményeztem, hanem Lovas István indokolatlan fontosságtudata. Érvényesülésének sem akadályozója, sem kijárója nem leszek.

Ungvári Tamás

Tisztelt Szerkesztőség!

Lapjuk „Visszhang" rovatában Ungvári Tamás nevével jegyezve az alábbi mondatok láttak napvilágot:

„... az Új Magyarország munkatársai (Lovas István, Báder Katalin és Ludwig Emil) nyilvános televíziós vitára hívtak ki a médiumok ügyében. Feledhető, hogy a három személyiség ugyanazon embert takarja. Én akár hármójukkal is megmérkőzöm." („Őrmester", 1994. november 11. - kiemelések tőlem, L.E.)

Kezdem unni, hogy hasonló állítások megjelenését követően magam vagyok kénytelen szerkesztőségeket fölkeresni és személyi igazolványommal bizonyítani létező mivoltomat. Legutóbb például a Magyar Narancs kényszerült korrigálni Eörsi István hasonló tévedését, és értelmetlen, durva személyeskedését.

Alaptalan továbbá engem az Új Magyarország munkatársaként megnevezni, mivel a szóban forgó újságba eddig még egy betűt sem írtam. Továbbá eszem ágában sincs Ungvári urat bármilyen ügyben vitára kihívni, mivel előre fel tudom mérni bizonyos ödletek fölösleges és oktalan voltát.

Az viszont számomra semmiképp sem feledhető, hogy valóságos személy vagyok, ezért ezúton ajánlom tisztelettel Ungvári professzor úrnak, a sokoldalú szaktekintélynek, megszámlálhatatlan cikk és könyv írójának, hogy mielőtt a legközelebb személyeskedésbe fog, olvasson bele egy könyvbe. A címe: Telefonkönyv.

Ludwig Emil
újságíró

Nyelvészek, költők, téveszmék

Itt ülök a szigligeti alkotóházban kedvenc téveszméim és állítólagos képzavaraim között, s azt mondom magamban: végre! Végre, ahogy eleve vártam, tollat rántottak ketten is nyelvész-oldalról, hogy bebizonyítsák: minden úgy van jól, ahogy van, a nyelv olyan élőlény, melynek útját egyengetni nem lehet. Vagyis éppen azt igazolják *Mostoha anyanyelvünk* című, szeptember 16-i dohogásom bírálatával, amit a pallérozottabb nyelvhasználatért írott cikkemben eleve is állítottam: rosszul értelmezett nyelvi demokrácia az olyan, mely szerint hagyni kell, hogy a nyelv kiforrja magát, s hogy ennél fogva jó formán kísérletet sem szabad tennünk arra, hogy vadhajtásait lenyesegessük, őt magát a káros behatásoktól megóvjuk, különben nyomban mi, naponta százszor fölszisszenő tévé-rádió-hírlap-„fogyasztók" leszünk a tévelygők. Szemben a bizonyítványosztókkal, jelen esetben a nagyrabecsült *Lázár A. Péter* és *Szigetvári Péter* urakkal (lásd *Ünő, mérce, téveszmék* című cikküket, ÉS, nov. 11.), akik a maguk nyelvhelyességi mércéjét — épp az általam bírált módon — a teljes mércétlenségben határozzák meg, s e mércétlenségüket szögezik ellenem.

Tév- és rögeszméim arra késztetnek, hogy továbbra is vitatkozzam ezzel a fajta nagyvonalú engedékenységgel, különösen, mert olyan „pedagógusi" felfogásra emlékeztet, mely szerint kár a gyereket megtanítani az ikes igékre (nota bene: már nyelvészeink egyike-másika is mellőzi ragozásukat!), nemkülönben a magyar nyelvtan egyéb szabályaira, hiszen minden gyerek úgyis magával hozza környezetéből a maga ilyen-olyan magyar nyelvezetét.

No nem, mércénk e mércétlenség nem lehet. Annál inkább az az *ép nyelvérzék*, mely az idegen szavak tömegáradata ellen épp úgy berzenkedik, mint az idegen világleképzési módok szemantikai beszivárgása vagy a puszta műveletlenséget tükröző nyelvi fordulatok elszaporodása ellen. Tehát nem illemkérdésről, nem választékosságról, hanem a világos, szabatos magyarságról van szó, mert az van veszélyben, ha vitapartnereim ezt még nem észlelték volna.

A probléma, mint tudjuk, nem sajátosan magyar, a franciáknál is, németeknél is eleven, habár náluk *„azok, amely"*-szerű pongyolaságok nemigen fordulnak elő. Természetesen tőlem távol áll a Toubon-féle „nyelvrendőrség" eszméje, amint azt más helyütt már kifejtettem. De a „nyelvrendőrség"-gel ellentétes végletet, a mércétlen nyelvi szabadosság sem lehet követendő példa.

Vegyünk egyetlen konkrét esetet.

Ma még igazán művelt, képzett emberek is gyakran mondanak olyasmit, hogy „azok a csapatok, akik...", „azok a pártok, akik..." stb. A helytelen használat futótűzként terjed. A nagy szabadosság nyomán így „forrja ki magát", így „fejlődik" a nyelv. Lőrincze Lajos tanár úr hangosakat szisszent, valahányszor ilyesmit hallott. Épp olyan helytelennek tartotta, mint az „idejekorán" vagy az „úgymond" hibás használatát. Szemében a hibát még tömeges mivolta sem igazolta. Tehát akkor most hol a mérce, mi a mérce? Avagy tán — mondjuk — a „nem-e ment el" primitívségére is adjuk áldásunkat?

Továbbra is kirívó ellentmondást érzek abban (nem a magamét, bár nekem róják föl), hogy egyfelől itt ez a nagy nyelvész-lezserség, másfelől pedig ott vannak a legzordonabb — s némelykor ép elmével föl sem érhető — akadémiai előírások, változtatások, átékezések, új kettős mássalhangzók világra ihlése, miközben közérintkezésünk nyelve kétségbeejtő hibáktól hemzseg. Minek a korrektorok gúzsba kötésére hivatott zordon szabályzat, ha egyszer bármit mondjon is az istenadta nép, az úgy helyes?

Mulatságos, hogy a velem vitázók az „új" melléknév rövid „ú"-val írását (Ady, József Attila) arra magyarázzák, hogy a költő ilyesmit szeretne általa közölni: „Kedves versolvasó, azt szeretném, ha itt most röviden olvasnád a magánhangzót." Nos, szeretném tudni (úgy is, mint költő), hogy verscímben (*pl. Hunn uj legenda*) vagy kivált kötetcímben (*Uj versek*) miért lett volna erre szükség. Továbbá az is érdekelne, vajon József Attila miért is kérlelne bennünket minden alkalommal következetesen ilyen olvasásra, hiszen az „uj", illetve „mult" szavakat még véletlenül sem írja hosszú „ú"-val. (Mellesleg „verslábilag" a „mult" és a „múlt" egykutya, tehát kár ez ügyben Devecseri hexametereivel előhozakodni.)

Abban mindenesetre igazuk van a velem vitázóknak, hogy nekem is csak egyetlen mércém van (mint mondtam, a saját, épnek vélt nyelvérzékem). És ez a mérce azt mondatja velem, hogy a nyelvészek dolga nem lehet kirívó magyartalanságoknak a természetes nyelvfejlődésre hivatkozó kodifikálása, azoké, melyek még jelesebb nyelvészeinket is ellátják a mindennapi fölszisszenni valókkal. Talán érdemes lett volna fölfigyelni arra (gúnyolódás helyett), hogy *a baj itt nagyobb, mint gondolnák*, sokkal nagyobb, mint „a Homérosz utáni görögség óta" mindig, ahogy vitapartnereim vélik, mert most először zúdult rá a tömegekre — nyelvi etalonként! — az elektronikus tájékoztatás, minden dilettantizmusával és henyeségével együtt. S épp azért tovább dédelgetem téveszmémet, mely szerint legyintésértékű elutasító megjegyzéseknél talán többet is tehetnének (például a beszéd- és értelemgyakorlat visszaszuggerálását a kisiskolások tantervébe!) azok, akik nyelvünk sorsát hivatalból is a szívükön viselik. Mindenképpen többet annál, mint hogy azokat ítélik el, akik a vészharangot megkongatják, és nem hajlandók belebutulni az „idei év"-be, az „innentől fogvá"-ba és „az ablak becsukott"-ba. (Hogy a shopokról és imidzsekről ne is szóljak.)

A nyelvész jobban tudja? Meglehet; ezen kár volna vitatkoznunk. Mindenesetre, ahogy Arany mondá, a *költő jobban érzi*. Méltóztassanak hinni neki.

Timár György

*

Azt, hogy egy irodalmi lapban nyelvészeti vita vált ki heves vitákat, sőt indulatokat, tarthatjuk akár örömtelinek is. Javaslom, tartsuk is annak! - a szerk.

A Filmvilág novemberi számából

Fábri Zoltán

Fábri nem a történelemről gondolkodik, hanem a történelem sodrában szalmaszálként hányódó emberről. Filmjeit, akár a görög tragédiákat, sorsszerűség, a végzet irányítja — Mikola Gyöngyi, Illés György, Jancsó Miklós írásai.

Bűvös vadász

Kornis Mihály, Bakács Tibor Settenkedő kritikája Enyedi Ildikó filmjéről.

Reklámvilág

A reklám a kommunikáció mai rendszerében a benzin szerepét játssza. Ha reklámipar tönkremenne, az a kultúránkban a Gutenberg-forradalomhoz hasonló átrendeződéssel járna — György Péter tanulmánya és Kozma György jegyzete; Fellini két ironikus reklámfilmje.

A TNT filmmúzeuma

A régi filmek vonzanak, mert kirándulhatunk a tegnap mikrovilágába. Poros farm Dél-Dakotában, sehol egy highway vagy egy McDonald. New York a 30-as években, amikor még mindenki cigizett. És Marilyn: milyen vastag volt, te Úristen! — Almási Miklós esszéje.

Barry Norman: A legtartósabb filmsztár — Joan Crawford.

NAPI gazdaság

ÁLLANDÓ MELLÉKLETEINK:
Tőzsdék-piacok
NAPI Szolgáltatás
Pihenő NAPI

1135 Budapest, Csata u. 32.
Tel.: 120-8062, 149-0305
Fax: 140-8111

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI HÍRLAP

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft:
PRINCZ GÁBOR,
SZVÁK GYULA,
ÉS ALAPÍTVÁNY

Megjelenik
minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN

Főszerkesztő-helyettes:
VÁNCSA ISTVÁN

Olvasószerkesztő:
KERTÉSZ ÁKOS

Főmunkatársak:
DARVASI LÁSZLÓ
MEGYESI GUSZTÁV

Rovatok és fogadóórák:

Grafika, információ:
SZIKSZAI KÁROLY
kedd 10—12

Kiállítások, bemutatók:
ORAVECZ IMRE
péntek 12—13

Könyvek:
BATA IMRE
hétfő 10—13

Szépprózа:
KARDOS G. GYÖRGY
szerda 10—13
csütörtök 10—13

Vers:
TÓTH ERZSÉBET
szerda 10—14

Kulturális közélet:
NAGY N. PÉTER
csütörtök 10—11

Visszhang:
MOLNÁR ERZSÉBET
hétfő 10—12

Lapigazgató:
TÓTH ÁGNES

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1146 Budapest,
Ajtósi Dürer sor 5.
Budapest 1437. Pf. 274
Telefon: 269-7728
Telefax: 269-7729

Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 269-7728
Hirdetésfelvétel:
Ajtósi Dürer sor 5.
Levilágítás: IDG Lapkiadó Kft.
Lapterjesztés: Baranyi és TSA Kft.
Budapest, Bajza utca 68. 1062
Telefon: 153-2755
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt.
és alternatív terjesztők
Előfizethető bármely postahivatalnál,
a hírlapkézbesítőknél,
a Posta hírlapüzleteiben
és a Hírlap-előfizetési
és Lapellátási Irodánál
(HELIR) Budapest,
Lehel u. 10/A, 1900, közvetlenül
vagy postautalványon, valamint
átutalással a HELIR 219-986336
Postabank Rt. 021-02799
pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj:
egy évre 2160 Ft
fél évre 1080 Ft,
negyed évre 540 Ft,
egy hónapra 180 Ft.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető:
Fekete István
igazgató

A lap
a Soros Alapítvány és a Szabad Sajtó
Alapítvány támogatásával készült.
Meg nem rendelt kéziratokat
lehetőségeink szerint gondozunk,
de csak felbélyegzett, válaszborítékos
levelekre áll módunkban

Luzsicza Árpád gr

→ Barabás Mo Stan t

MŰVÉSZET 1985/2/61

Luzsicza Árpád

NOT-öntöndig 1985-86

Népszava 1985. VII. 5.

Luzsicza Árpád

A lap bemutatja a müvész rajzát.
Repr.

Fenti rajzot lásd: Szabó M. László: "A kőbány" c. rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 12.
XXI. évf. 46. sz. 14. lap.

Luzsicza Árpád, grafikus

2 rajz : rézk.

Luzsicza Árpád : Rajzai 1.

Élet és Irodalom, Bp. 1983. aug. 12. XXVII/32.

Luzsicza Árpád

Luzsicza Árpád Tatabányán született, 1949-ben. A prágai Képzőművészeti Főiskolát 1982-ben végezte el.

a Fiatal Művészek Stúdiójába 1987-ben felvett új tag.

Major Viktor 1987/6

Luzsicza Árpád, grafikus

Ötödik alkalommal vzól a tudósítás a hajósi nyári képzőművészeti tábor eseményeiről, az ott folyó munkáról. – Szerepel a kiállításon Luzsicza Árpád „Tengerfenék" c. munkája. (emlitve).

Csoltói Gyula: Jegyzetek a hajósi képzőművészeti alkotótábor kiállításáról.
Petőfi Népe, 1983. febr. 8. 5. old.

Lucsicza Árpád

SZOT ösztöndíj '85 – 86

Magyar Nemzet 1985. VII. 5.

Luzsicza Árpád

grafikusművész

munkája a II. Országos Rajzbiennálén.
(Salgótarján)

Dél-Magyarország
1984 nov. 3

LUZSICZA ÁRPÁD

Új Művészet
2004. márc.
XV. évf. 3.

45. old.

:1985(1)16;
st (K), Dortmund 1987

Lutsicza Árpád

Új Mír. 2003. 12. p. 20.

A szerződés nyilvántartási száma a Megrendelőn
A szerződés nyilvántartási száma a Vállalkozóná

KUTATÁSI-FEJLES

1. Szerződő felek:

Megrendelő: **IVAX Gyógyszerkutató**
1045 Budapest, Berlini u.

Vállalkozó: **Geocardia BT.**
6726 Szeged, Alsókikötő

2. A szerződés tárgya:

„Double blind, randomized, crossover mult
in patients with L-DOPA-induced Dysk
elvégzése, a vizsgálóhelynek átadott vizsgálat
A vizsgálat kódja: IDR-201-18-189

3. A szerződés célja:

A Megrendelő részére a 2. pontban leírtaknak

Kiállítás a Klub-Galériában

Átjárók

Luzsicza Árpád képző-, grafikus-, fotó-, festő-, szobrászművész. A vonalak virtuóz megalkotója, képei érzelmesek és többértelműek. A képzőművészeti modernséget gyakorlati oldalról közelíti meg. Rajzain játékosan ábrázolja a derűt, a komorságot szarkazmussal és iróniával oldja. A művész alkotásai április 7-ig hétköznap 14–20 óra között tekinthető meg az Újlipótvárosi Klub-Galériában (Tátra utca 20/b). Bővebb információ a www.ujlipotvarosiklubgaleria.com honlapon olvasható.

XIII. kerület Hírlap 2006. március 30. 20. oldal

Az éves elszámolási rendszerben az előző év fogyasztási adatai alapján határozzuk meg a következő év várható mennyiségi értékét, amelyet pontosítunk az előző 20 év hőmérsékleti adatai alapján. Az így kapott értéket 12 hónapra osztjuk el és ajánljuk meg ügyfeleink részére.

Milyen előnyökkel jár Önre nézve az éves elszámolási rendszer bevezetése?

Az éves elszámolás segítségével Ön tervezhetővé, é
teheti gázfogyasztással összefüggő kiadásait.

Az éves elszámolás kényelmes, hiszen a gázmérők
egyszer olvassuk le, így nem kell minden hónapl
mérőállás „bediktálásával" foglalkoznia.

Az éves elszámolás ellenőrizhető, mert a gázmé
matosan nyomon követheti a valós fogyasztást és
részszámlákon már kiszámlázott értékekkel.

Az éves elszámolás rugalmas, mert ha fogyas
megváltoznak, évente egyszer lehetősége van
laérték módosítására.

**Az éves elszámolási rendszert részletesen bemutató táj
velünket áprilisban juttatjuk el Önhöz.**

A jelenleg havi mérőállásközlés (diktálás) alapján elszámoló ügyfeleink a táj
már korábban, február folyamán megkapták.

További információért kérjük, hívja ügyfélkapcsolati mu
a (06 40) 474-474 telefonszámon, vagy keresse fel a www.fogaz.hu h

TUDJA! A LEHEL MINDIG OLCSÓ

M.D.K.

Luzsica Ferenc festő

A Nemesgulács községben létesitendő müvésztelep vezetőjéül kijelölve /1947/

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 283.11
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II .
Bp. 1965.

Luzsicza György

LUZSICZA GYÖRGY festőművész kiállítása tegnap nyílt meg a Győri Képcsarnokban. A tárlaton húsznál több tempera látható, amelyeknek ihletői a hazai folyópartok és a hegyvidéki tájak.

Magyar Hirlap 1980/10/17/11

Luzsicza Árpád grafikái

MAGYAR NAPLÓ

A MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG FOLYÓIRATA

A megrendelő neve:

.....

Kézbesítési cím: □□□□ .....

.....

Telefonszám: .....

Előfizetem ..... év ..... hónaptól

☐ a Magyar Naplót ☐ a Székelyföldet (Csíkszereda)

☐ a Művelődést (Kolozsvár) ☐ a Kalligramot (Pozsony)

☐ a Látót (Marosvásárhely) és ☐ az Üzenetet (Szabadka)

számonként 100 Ft-os kedvezményes áron:

☐ félévre 600 Ft, szomszédos országba 1200 Ft, egyéb külföldi országba 20 USD

☐ egy évre 1200 Ft, szomszédos országba 2400 Ft, egyéb külföldi országba 40 USD

Az előfizetéshez ☐ csekket, ☐ számlát kérek.

.....

a megrendelő aláírása

VÁLASZ-LEVELEZŐLAP

Belföldre bérmentesítés nélkül feladható. Az esedékes díjat a címzett fizeti.

MAGYAR NAPLÓ

Budapest

Pf. 15

1406

LUZSICA L. Árpád garfikus

Novák B.Dénes: Elmélkedések. = Uj Magyarország, 1992. julius 7. 159. p. ill.

kiállitásról szóló cik

1471-ben a lengyel király kisebbik fiát, Kázmért hívta meg a magyar trónra.

Mátyás a szokott ügyességgel szerelte le a lázadást. A nemességet nem volt nehéz rábírni, hogy tiltakozzon a lányági öröklés ellen (Kázmér anyja révén Zsigmond király dédunokája volt), újabb ünnepélyes hűségnyilatkozatot is tett, sem az érsek, sem Kázmér gyenge serege nem jelentett katonai problémát. Mátyás győzött, atyai barátja és hűséges támogatója, Vitéz János gyűlölt ellenfelének, a király egyik kegyencének őrizete alatt fejezte be hosszú életét.

A győzelem ellenére 1471. tragikus éve maradt Mátyás uralmának. Mindeddig válogathatott tehetséges és odaadó hívei közül, ha munkatársra volt szüksége, ettől kezdve kegyencekre kellett támaszkodnia, Mátyás megindult a magányossághoz vezető úton. Amikor aztán éppen a legkedveltebb kegyenc, Beckensloer János, Vitéz utóda az esztergomi érseki széken 1476-ban Frigyes császárhoz szökött, végleg egyedül maradt. Uralmának utolsó éveiben kiadott okleveleinek többségén a „király úr személyes parancsára" feljegyzés olvasható. Ekkor már titkáraival kormányzott, akiknek sem joguk, sem képességük nem volt arra, hogy ellentmondjanak. Az erdélyi három nemzet által emlegetett despotizmus egyre erősebben jelentkezett.

Vitéz János összeesküvését látva, azt is észre kell vennünk, hogy Mátyás hatalma uralmának első felében minden sikere ellenére is törékenynek bizonyult. Trónraléptekor a szegedi egyezmény biztosította kor-

A veszprémi Művészetek Háza

tisztelettel meghívja Önt

1994. április 15-én, pénteken 16 órára

a Kisgalériába
(Veszprém, Vár u. 3.)

LUZSICZA ÁRPÁD

grafikusművész

kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
PAÁL ISTVÁN
rendező

Közreműködik:
Hasur János hegedű
(Vízöntő együttes)

A kiállítás megtekinthető
1994. május 3-ig,

rendre tanújelét adja, mennyire utálja az élő magyar irodalmat – egyetlen példányra sem tartott igényt.)

A legdemokratikusabb szamizdat

Nem hiszem, hogy nagyot tévedek, ha ilyenolyan jelek, tapasztalatok alapján arra következtetek, hogy a Magyar Fórumot legalább félmillió ember olvasná szívesen, javarészt egyetértéssel. S ha ennek az igen jelentős, a közvélemény formálására, egyben-másban meghatározására esélyes tábornak még a tizedrésze sem veszi meg, és talán csak ötödrésze veszi kézbe, annak oka van, vizsgálódásra késztető oka.

Ez a jelenlegi példányszám bizony *karantén*. Nem a többi hetilaphoz képest, hiszen példányszámát tekintve a Fórum azok közt főrangúnak mondható, hanem (legkevesebb!) félmilliónyi lehetséges olvasójához képest.

Tudom, tudom. A rágalmak ostromzára, melyel körülfogják s igyekeznek elszigetelni, a megelítéltet is, aki közölte, hogy ott nincsen probléma a kisebbségi léttel, mert ott ők vannak többségben, de ezt nem szánta fenyegetésnek. Egyébként pedig az idén érettségizett és továbbtanulásra készül (egyelőre a helyzetéből adódóan, levelező tagozaton), de azt már nem lehetett megtudni, hogy mit is tanul majd, mert még nem artikulál elég érthetően.

Remélhetően a nem cigány leendő elkövetőket ez a börtönhelyzet visszatartja a bűnözéstől, vagy ha nem, hát megtudhatják majd, mit jelent a másság toleranciája, ha többségben van.

A Magyar Rádió ostroma

Az MTI jelenti 1995. október 23-án 16 óra 24 perckor:

emberektől és a nemzetidegen elemektől. Ekrám Kemál György mindehhez hozzátette, hogy az említett intézményeknek az irányítását a Nemzeti Forradalmi Bizottmány szakkollégiumai kívánják átvenni.

Az MTI jelenti 1995. október 23-án 18 óra 1 perckor:

A Szabó Albert vezette Magyar Népjóléti Szövetség fiataljai és a Kommunizmus Üldözötteinek Szövetsége tagjai a Bem téri nagygyűlést követően a Magyar Rádió elé vonultak. Itt a Népjóléti Szövetség átadta 12 pontját a Rádió képviselőjének, azt követelve, hogy a dokumentumot olvassák be az ötórás hírek között. Ezek között – Szabó Albert szerint – a legalapvetőbbek: az ország adósságfizetésének öt

Nem tudom, hogy kikről szól, vagy kiknek szól ez a nóta. Kik akarnak, vagy kiknek kell innen elmenni. És hová?!

A forradalom és az ő gyermekei

Kazimierz Kutz lengyel filmrendező *A halál, mint egy falat kenyér* című filmje a szükségállapot első napjaiban, a Wujek szénbányában történt eseményeket dolgozza fel. A Lengyelország mostohagyermekeként számon tartott Sziléziában – ahonnan a 12 gyermekes munkáscsaládból származó rendező is való, ahol az érettségizett ember is ritkaság –, akkor decemberben megmutatták a wujekiek, mi a munkás méltósága. Valódi csatát vívtak a jogaikat védő öntudatos dolgozók; sztrájkkal akar-

Kilencen haltak meg, kilenc embert gyilkoltak meg.

Ezeknek a mártíroknak állított emléket Kutz, akit egyetlen filmrendezőként, mint a Szolidaritás egyik művészeti vezetőjét internálták a szükségállapot idején.

A filmet 3 éve mutatták be Lengyelországban, és a rendező úgy tudja, hogy kevesen nézték meg, mert az embereknek akkortájt éppen elegük volt a Szolidaritásból is. Egyébként 4 éve folyik egy per, annak megállapítására, hogy kik lövettek, és kik lőttek a wujeki bányászokra. Az eredmény az ilyen tárgyú hazai perekhez hasonlatos, noha ott még elévülésről sem lehet szó.

Zólyomi Péter

Ifjúságom, Érsekújvár!

Október 19-én Érsekújvárott a Művészeti Galériában nyílt meg Luzsicza Lajos Munkácsy-díjas feltűművész jubileumi kiállítása.

A város közönsége, az önkormányzat vezetői, barátok és a helyi gimnázium magyar tagozatának diákjai köszöntötték a 75 éves mestert, aki még Aba-Novák Vilmostól, Kontuly Bélától és Kmetty Jánostól tanult művészetet és emberséges művészi magatartást.

– „Ifjúságom, Érsekújvár!" c. könyvében és festészetében is visszatérő, állandó témája a szülőföld.

– Az érsekújváriak a szülővárosukat mindig szeretik, és tisztelik, bárhol éljenek is szerte a világban. Bár a háborút követő évek – a „hontalanság évei" – elsodortak innen, a ránk nehezedő nyomás csökkentével vissza-visszajártam a Nyitra folyó mellé s lassan felfedeztem a távolabbi hegyvidéket is. A liptóihegyek közt és a két Tátrában tartós barátságot kötöttem szlovák kollégáimmal. Kiállításaimon a magyar tájak mellett mindig igyekeztem bemutatni szülővárosom szépségeit és a szlovákok lakta kedves hegyi világot is. Nem véletlen, hogy szenvedélyesen munkálkodtam – mozgósítva a magyar művésztársadalmat – a dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galéria megteremtésén. Felismertük, hogy ennek a rohamosan fejlődő, többségében magyar lakosságú városnak milyen döntő szerepe lehet a felvidéki magyar kultúra ápolásában s ezen keresztül a magyar–szlovák párbeszéd alakulásában. Sikerünkön felbuzdulva most a szlovák képzőművészek is lerakták egy hasonló galéria alapköveit Békéscsabán.

– Széles körű társadalmi tevékenysége során sohasem értek kudarcok, nem találkozott értetlenséggel?

– Küzdelmem, hogy a felvidékiek támogatására létrehozott Rákóczi Szövetséget demokratikus, valóban „európai" egyesületté tegyem, kudarcot vallott. Amit az elmúlt években sikerült kijárnom a szülőföldem javára, többnyire mások szándékai ellenére valósult meg. Nem én vagyok az egyetlen felvidéki származású értelmiségi, aki nem akarja, hogy a Szövetség egyetlen magyarországi párt – az MDF – uszályában legyen. Féltem a földijeimet, főként a tapasztalatlan fiatalokat, hogy későn fognak ráébredni a pénztámogatásokkal ideig-óráig leplezhető egyoldalú befolyásolás káros voltára.

Tamáska Péter

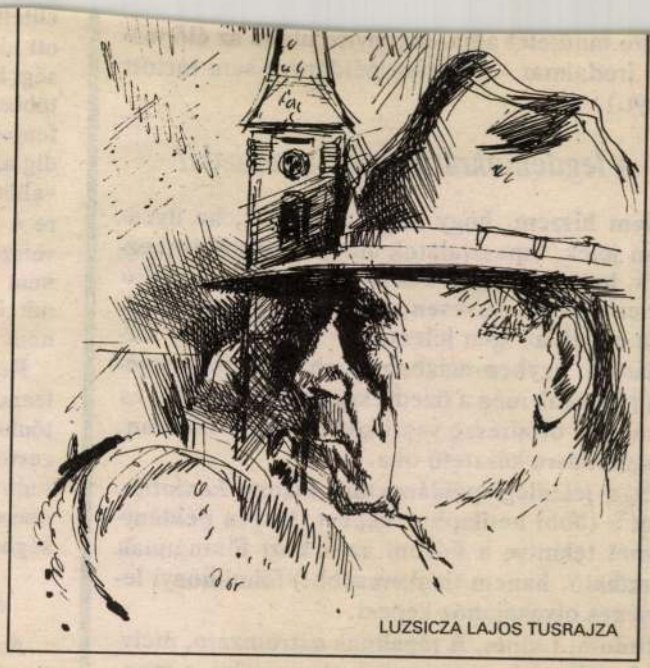

LUZSICZA LAJOS TUSRAJZA

LUZSICZA LAJOS

1996 febr. 12.

Új díszpolgára van Érsekújvárnak

Kassák Lajos után Luzsicza Lajos

Két, Magyarországra került művész díszpolgára van Érsekújvárnak a Szlovákiában maradottak mellett, s most a friss elismerést szerzett *Luzsicza Lajosról* illik emlékezni. Az elmúlt esztendő késő őszén rendezték meg szülővárosában 75. születésnapja alkalmából gyűjteményes kiállítását, amelyen Pozsony, Dunaszerdahely hivatalos vendégei, s a közvetlen művésztársak emelték az emlékezés alkalmának ünnepi jellegét a barátok, ismerősök, rokonok és ifjak seregén kívül. A legszembeötlőbb az volt, hogy a baráti hűség megtartói között ott voltak azok a szlovák eszmetársak, akiket nem fordított el egyetlen pillanatra sem a politikai széljárás erőszakolt másságot árasztó fuvallata. Eljöttek őszinte szándékkal, jó szívvel, megfakulatlan szeretettel együtt ünnepelni.

Mostanság nem ilyen jóízű találkozóknak örvendezhettünk, mert a mesterséges mérgezés megszédítette az ingatagabb ismerősöket is. Néhány kis nép egy-egy rétegében felülkerekedett a nem létező nagy népi öntudat, miközben éppen azt felejtették el, „vajon megnövelheted egyetlen arasszal is magadat, balgatag ember"? Különös, de a legegyszerűbb igazságok valósága tűnik el némelyekből a nagy változások után, s ebből annyi magyarázható, hogy a mélység kútjából szabadult fellélegzők óriásnak tekintik önmagukat, s megszabadulásuk utáni őszinte örvendezés helyett önmaguk nem létező nagyságát igyekeznek szertekiáltozni. Akik aztán a nevetségesség palástját magukra veszik, elveszítik a földön járás tényét.

Mindezeknek cáfolata volt, amikor együtt örvendeztünk magyarok-szlovákok annak, hogy a város hűséges fia minden alkalommal, amikor tehette, megmutatta odahaza is, milyen eredményeket ért el eddigi élete során. Itt nőtt a városszélen a vele egy sorsot hordozókkal. Gyerekkorban felfedezett tehetségét igazi néptanítók igazgatták a hová-merre útjaira, és ő egyetlen pillanatra sem feledte, hogy család és iskola milyen gazdag útravalót adtak a továbbtanuláshoz. Aztán témákat keresni hazajárt. Zólyom, Liptó, Túrócz nehezebben megközelíthető népi világát festette, rajzolta együtt azokkal a barátokkal, akik vele egyetemben jártak szépségeket felfedező útjaikra. Közös kiállításokat is rendeztek, hiszen a festő számára igazán törvény, hogy szeretné magát megmutatni. Ezek a bemutatkozások minden dobverés nélkül zajlottak, tartalmuk nem valami mindenkit mellbevágó különösségkeresés volt, de visszaadni a színek nyelvén, amit a tájak a szépségről fogalmaztak.

Az idő, amely sok nehéz próbát teremtett az emberek számára, mégis örömhozó lett, mert sokan figyelték azt a szívós munkát, amelyet ismét csak feltűnéskeresés nélkül végzett Luzsicza Lajos. Művésszé nevelő iskoláiba állandóan vitte a könyveket, ösztöndíjakat szerzett az arra érdemes nehezebb sorsú növendékeknek, s az elszármazottak rendszeres hazalátogatását, közös emlékezések alkalmait felelősséggel szolgálta. Munkáiból is odaajándékozott múzeumoknak vagy közintézmények részére. Valamiképp úgy szerkesztődött egybe életvitele szülővárosával, mint aki ma is otthon van, élete jó része ott telikmúlik, aki tehát nem előkelő vendég otthon, de földi.

Ezt a belső kötődést érezték és tapasztalták az új nemzedék tagjai is, és január 14-én meghívták a festőművészt, hogy a város díszpolgárrá választásának jelképes jelvényeit személyesen vegye át. Egyetlen ellenző vagy tartózkodó szó nélkül a kétharmados többségű szlovák testület a kisebbségben lévő magyar elöljárókkal Kassák Lajos után Luzsicza Lajost Érsekújvár díszpolgárává avatta. Igaz, Kassák már csak halála után nyerte el e megtiszteltetést, de Luzsicza megbecsülése az ellentmondásokkal súlyosbított történelmi időnk és napjaink korában kapta meg, s már életében gazdagodhatott vele.

Mostanában, amikor szorongva figyeljük az érthetetlen megkülönböztetéseket, a nyelvtörvényt, vezető emberek elmozdítását, jólesik leírni, hogy a józan megítélés mindezek ellenére diadalmaskodik, és ezt nekünk észre kell vennünk. Egyszer mégis elérkezhet az az idő, amikor az ilyen tettek lesznek hangsúlyosabbak, s ezekről számolhatunk be jó szívvel és ez lesz a természetes. Az érsekújvári gondolkodók és cselekvők gesztusa lehet még országos példa, s ne feledjük el, hogy ezt ők akkor tették, amikor nem volt könnyű.

Fábián Gyula

ADÁSVÉTEL

Element System rendszerű üzletberendezés eladó. Érdeklődni a (06-27)-314-850-es telefonszámon lehet. (F-21-2853)

Pianínót vásárolnék. Tel.: 209-3247 (344513/31K)

Neves magyar festők művei eladók. Tel.: 212-3156 (345461/21K)

Vegyes tüzelésű, hordozható olajzöld cserépkályha újszerű állapotban eladó, valamint 3 db kovácsoltvas ablakrács. Érdeklődni este: 165-1935. (F-22-2856)

Eladó 10 hektoliter csopaki, minőségi olaszrizling bor. Tel.: 165-0973.

ALBÉRLET

Pestszenterzsébeten, kertes ház udvarában, különálló, gázfűtéses, igényesen bútorozott garzonlakás egy-két személynek kiadó. Telefon és egy kocsi beállása lehetséges. Tel.: 284-2950. (F-2-2786)

BÚTOR

Modern ülőgarnitúra 2+3+1 elem (asztal) variálható, plüssbevonatú, barna színű, újszerű állapotban eladó. 118-7358 vagy 138-4300/2222. (F-6-2811)

ELEKTRONIKA

Sony, Trinitron 2541K televízió, 63 cm átmérőjű, 4 hónapos, az új árnál 35 000 Ft-tal olcsóbban eladó. Érd.: 118-7358 vagy 138-4300/2222 telefonszámon napközben. (F-9-2828)

INGATLAN

Eladó az Óbudai temető mögött, az Aranyvölgy u. 3. alatt 104 nm-es családi ház 220 n-öl telken. Irányár: 9,5 M Ft. Cserelakást beszámítok. Tel.: 06-60-317-336. (F-15-2831)

Dunakeszin 130 nm-es családi ház (telefon, 5 szoba, gázfűtés, parabola) 181 négyszögöl telekkel, 76 nm-es műhely-garázzsal 7,9 millió Ft-ért eladó. Lakást beszámítok. Dunakeszi, Görgey A. 6. Tel.: (06-27)-346-164. (F-21-2845)

Zuglóban, az Amerikai úton 40 nm-es lakás 9 lakásos társasházban, kocsibeállási lehetőséggel eladó. Tel.: 06-30-446-748.

JÁRMŰ

Toyota Carina E 13 hónapos, ABS-sel sürgősen eladó. Tel.: 121-6617. (F)

Renault 5, 1100 ccm, 5 ajtós, 1991-es, műszaki 1998. január, jó állapotban, 5 l-es fogyasztással 215 ezer Ft-ért eladó. Dunakeszi, Görgey A. 6. Tel.: (06-27)-346-164. (F-21-2840)

Vladár villamosmérnök műhelyében riasztók, autórádiók, központi zárak, motoros ablakemelők, GSM telefon kihangosítása, szerelése kiváló minőségben, garanciával. GoldStar rádiók kedvező áron – kedvezményes beszereléssel – kaphatók. 1022 Bp., Fillér u. 93. Tel.: 136-8707. (D-20-2682)

Totált, törött, balesetes, műszaki hibás autót vennék 1984-estől. Tel.: 06-30-440-110 (343959/19K)

Sérült, totálkáros gépkocsit vásárolnék. Tel.: 06-30-446-918 (344378/19K)

Ladát, Samarát keresek megvételre, megkímélt állapotban. Tel.: 113-4094 (344971/12K)

Karambolos, totálkáros autót vennék. Tel.: 06-30-517-938 (345253/22K)

16 éves Lada 1500-as sürgősen eladó. Irányár: 90 ezer. Érdeklődni: 153-8321-es telefonon este és hétvégén. (F-21-2855)

KÖZLEMÉNY

A Viadana Egyesület a honfoglalás 1100. évfordulója alkalmából rendezett hangversenysorozatának második hangversenyére 1996. március 8-án az este 7 órai szentmiséhez kapcsolódóan kerül sor az óbudai Szentháromság-templomban (III., Vörösvári út 110.). A hangverseny műsora nagyböjt magyar egyházzenéjéből ad válogatást a középkortól napjainkig. Közreműködik: Bethlen Klára, Kenyó Nikoletta, Tóth Renáta, Almási Kristóf, Kovács Márton, Németh Gábor, Tokodi Péter – ének, Köteles György – orgona, a Schola Cantorum Sancta Trinitas liturgikus és hagyományőrző együttes, a Viadana Kamarakórus és Kamarazenekar, vezényel Horváth Jerne, Köteles György és Till Ottó. A rendezvényt a Fővárosi Önkormányzat Zenei Alapja támogatja.

Tájékoztatjuk a NEW MEGATREND Kkt.-vel üzleti kapcsolatban álló ügyfeleinket, hogy a Kkt. 1995. május 31-én változatlan névvel bt.-vé alakult. A bt. székhelye azonos a kkt. székhelyével, 2319 Szigetújfalu, Kossuth L. u. 20. Kérjük, hogy a kkt.-vel szemben fennálló követeléseiket 8 napon belül a bt.-nek bejelenteni szíveskedjenek. (F)

LAKÁS

Krisztina térnél másfél szoba + hallos, 68 nm-es, felújított öröklakás igényesnek hosszú távra kiadó. Irodának is ideális. Tel.: 156-9077. (F-17-2837)

A VI. kerületben, a diplomatanegyedben zöldövezeti, 50 nm-es, külön bejáratú, telefonos, teraszos, galériás, tehermentes öröklakás jó állapotban eladó. Rendelőnek és irodának is kiválóan alkalmas. Érdeklődni hétköznap 19–21 óráig, hétvégén 15–20 óráig a 351-5084-es számon lehet. (F-10-2829)

3 szobás, telefonos, összkomfortos (panel) öröklakás eladó kp.-ért vagy elcserélhető másfél szobás, telefonos, gázfűtéses, összkomfortos öröklakásért + kp.-ért. Tel.: 272-1562, 18 órától. (F-3-2792)

TÁRSKERESÉS

Igénye van egy tartalmas, szép kapcsolatra, egy pozitív beállítottságú társaságra? Része lehet benne, ha hívja a „Szivárvány" társközvetítőt a 134-6087-es telefonszámon. (F-1-2783)

VÁLLALKOZÁS

Iskola, kórház büféjének üzemeltetését berendezéssel együtt vállalna nagy gyakorlattal rendelkező büfés Budapesten. Tel.: 274-4192.

Több évtizedes műszergyártási gyakorlattal, német nyelvtudással, komoly tőkével működő vállalkozásba betársulnék. Tel.: 167-3313.

Újságok bizományosi árusítására budapesti üzlethelyiséggel rendelkező vállalkozókat keresünk.

-BIZTOS JÖVEDELEM KOCKÁZAT NÉLKÜL!
-MAGAS JUTALÉK!
-EGÉSZÍTSE KI VÁLASZTÉKÁT!
-KERESSEN MÉG TÖBB PÉNZT!
-MI BIZTOS PARTNEREI LESZÜNK!

Üzletkötőink készséggel állnak rendelkezésére, telefonhívását követően három napon belül felkeresik Önt.

Tel.: 134-1328

Telefonon is feladhatja apróhirdetését!

Hívja a 138-4761 telefonszámot reggel 9 és délután 4 között hétfőtől péntekig.

Új MAGYARORSZÁG

A hét filmbemutatói:
DESPERADO (Desperado) Szí...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

ESTI HIRLAP

1963 JAN 29

1021

Ki mit tud – a képzőművészetben

Tulajdonképpen „szakemberek" gyülekeztek össze az Egressy Klubban hétfőn délután, hogy összemérjék tudásukat: *ki mit tud a képzőművészetben.* Szakemberek gyülekeztek, mert szinte valamennyi részvevő tagja a Budapesten működő mintegy ötven képzőművészeti kör valamelyikének. A Népművelési Intézet és az Egressy Klub közös rendezésében most először került sor ilyen vetélkedőre, amelynek természetesen elsősorban ismeretterjesztő jellege volt, hiszen egyrészről nem mindenki vállalkozott arra, hogy a rejtvények megfejtésével próbálkozzon, s azoknak is élvezetes, hasznos volt a játék, akik csak hallgatókként voltak jelen. Másrészről a részvevők feleleteikkel mintegy önmaguknak tartottak előadást a XIX. és a XX. század magyar festészetéről és szobrászatáról.

Luzsicza Lajos festőművész vezette a vetélkedőt, s az ő kedves, rábeszélő stílusának köszönhető, hogy fokozatosan mintegy harmincan aktívan is bekapcsolódtak a játékba. Igaz, az első kérdések még könnyűek voltak, például az, ki tud több nevet felsorolni a XIX. és XX. század, már nem élő magyar képzőművészei közül. A kérdések azonban egyre nehezebbek lettek, s bizony a diavetítővel kinagyított képreprodukciókról is nehéz volt mindig megállapítani, ki a szerző, mi a kép címe, hol található a szobor és így tovább.

A vetélkedő jól sikerült, a győztesek, többségükben a Fő utcai képzőművészeti kör fiatal tagjai, szép albumokkal, reprodukciókkal térhettek haza. A vetélkedőket ezek után rendszeresen ismételni akarják, s szó van arról is, hogy a televízió is műsorára tűzze.

és 100 százalék közé szorí
ta a teljesítést. Száz száza
fölé nem kellett menni,
nem p remizálták.

— És most megkapták
utasítást: csatába indul

— *Nem pontos a fogal*
zás. Már az utasítás, a
hívás előtt megtörtént ez.
ponta száznál több távir
kaptunk az ország minden ré-
széből: szenet adjatok! Itt,
Tatabányán, a szén hazájá-
ban, nem volt szén, a TÜ-
ZÉP-nél sorok álltak. Öt-tíz
kilókat adtak. *Nem várhat-*
tunk, önállóan kellett intéz-
kednünk. Minden üzemünk-
ben gyűlést tartottunk: *a ne-*
segítenünk

Gézát — déli két órakor ha-
ba várom a XII-es aknánál.
Azt mondja az aknász: *jöj-*
jek este tíz órára vissza,
Trescsánszky *nem jön fel,*
szocialista brigádjával lent
maradt a második műszakra
is.

Éjféli beszélgetés: hazafe-
lé, a tíz kilométeres úton tu-
dunk csak beszélgetni.

Ő volt az első, aki a XII-
es aknán pótműszakra jelent-
kezett. Szerdai nap volt, még
január elején. Szerdai, hang-
súlyozom, mert *a hétköznapi*
pótműszakért nem jár dupla
pénz, mint a vasárnapiért.
„Miért jelentkezett a főmér-
nöknél pótműszakra még az
üzemvezetőség felhívása
előtt?"

— Tudja, az én brigádom
szocialista brigád, és annak a
jellege... „Ne ezt... Azt
mondja, *hogyan kérte meg a*
főmérnököt, miért engedje
még egy műszakra lent a bá-
nyában?" „Hát, hogy vala-
mit csinálni kell, mert baj
van a szénnel. Hazajött a
fiam innen, Tatabányáról, az
iskolából, és azt mondta: —
Apám, fázik a lábam a tan-
teremben. — *Szocialista bri-*
gád vagyunk: engedje meg,
hogy intézkedjünk."

Kőbányai György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 10.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

Lupica Lajos

1962 SZEP 29.

1021

Építjük, védjük szép hazánkat

Kiállítás az Ernst Múzeumban

Az *Ernst Múzeum* ma megnyílt nagy tárlata a MŰDOSZ és a HM pályázatának az eredménye, amely a katonaélet, valamint az országépítő munka ábrázolására biztatta a művészeket. A harci gyakorlatok, a pihenő órák, meg a honvédségi kultúrmunka különféle jeleneteit megörökítő alkotások között kevés a kiemelkedő. Inkább az életképszerű ábrázolások sikerültek, mint például *Luzsica Lajos* eleven kompozíciója, amely az Óbudai Hajógyárba, egykori műhelyükbe látogató katonákat örökíti meg. *Kurucz D. István* salgótarjáni pannója kiválóan egyesíti a monumentális emberábrázolást a harci téma drámaiságával. A repülőket, rakétavetőket, páncélosokat ábrázoló munkák jó része egyébként illusztratív jellegű. Annál jobban érvényesül a körükben *Somogyi Soma László* fekete-fehér alaphangú modern festménye; a hófúvásban megrekedt vonat kiszabadításán fáradó honvédek alakján érződik a megfeszített munka hevülete. *A hasonló mű sokkal inkább megérdemli a realista jelzőt, mint a szokványos megoldásokat élmény nélkül, az unalomig ismétlő „természethű" kompozíciók.*

Egészében jóval színvonalasabbak az üzemi és a paraszti tárgyú munkák, alkotóink e téren hasonlíthatatlanul gyakorlottabbak. A téma bizonyos fokig eleve meghatározza a formanyelvet, s talán ez a magyarázata annak, hogy a falu életét megelevenítő festmények és grafikák stílusa általában természetközelibb, mint a városi ábrázolásoké. *(Molnár József* atmoszféradús *Kádas szekere, Ujvári Lajos* Szőnyire emlékeztető, meghitt kompozíciója, a *Beszélgetők, Bazsonyi Arany* és *Koszta Rozália* akvarelljei, *Xantusz Gyula Hálószárítása,* Kurucz erőteljes formanyelvű paraszti életképe, *A nagy elhatározás,* vagy a vásárhelyi *Kajári Gyula* vörös égaljú pusztai grafikái stb. (Az ipari tárgyú alkotásoknál mindinkább szűknek bizonyul a természetelvű festésmód, s látnivalóan előretör a szabadabb formálás, a konstruktív képépítés. Örömmel láttunk a tárlaton olyan munkákat, amelyek még fél évvel ezelőtt — vita nélkül legalább is — nem kerülhettek volna közszemlére. *Szinte Gábor* alkonyi bányatelepe, *Mustó János* feszülő vonalakkal megformált *Erőműve, Somos Miklós* eredeti színötvözetű gyárábrázolásai és emberképei, köztük a drámai *Árvízmentés,* vagy *Csík István* expresszív hevületű *Krampácsolása* önmagukért beszélnek: *a vastraverzek között munkálkodó emberről korszerű módon csak a természeti látvány átalakításával vallhat a művész, alkotása csak akkor kelt élményt a szemlélőben, ha hősivé tudja fokozni a teremtő munkásember alakját.*

Az új beszédnyelv nem alakulhat ki kísérletezés nélkül, az útkeresésnek pedig vannak zsákutcái is. A régebben eléggé száraz valósághűséggel dolgozó *Czinke Ferenc* újabb alkotásaiban jól keresi a modern felfokozás módozatait. *Korga György* a nyugati festészetnek azt az irányát követi eredeti módon, amely a részletek szinte naturális hűségével, sajátos lélektani tartalmakat rögzít — kíváncsian várjuk, vajon merre visz az útja. (Állványozók.) *Koch Vilmos Ipari tája* viszont — még az aláírás kalligráfiájában is! — szolgai utánzása a — hazájában is túlbecsült — *Buffet* stílusának.

A fönti két témakörbe nem sorolható alkotások közül említést érdemel *Udvardy Erzsébet* bensőséges *Csellista*-portréja; *Kovács Imre* hegesztett *Ülő nője* szép példája annak, hogy az új anyag és a megmunkálás eredeti technikája mennyit emelhet a mégoly szokványos témán. Az egyébként igen szegényes plasztikai anyagból *Laborcz Ferenc* építészeti szilárdságú kettős rendőrszobor-vázlatán, *Buza Barna* realista *Öntőjén, Kákonyi József* laposan faragott diófadomborművén *(Juhász)* és *Kőfalvi Gyula* békeszobrán kívül vajmi kevés a szemet megállító munka.

Artner Tivadar

1962. szeptember 29, szombat

lap
ILAP

d Home
árgyalt

niszterhelyettes is részt vett — megvitatták a két felet kölcsönösen érdeklő kérdéseket.

Ugyanaz nap Gromiko a szovjet küldöttség szállásán találkozott *Krisna Menon* hadügyminiszterrel, az indiai küldöttség vezetőjével és szívélyes beszélgetést folytatott vele.

mányát
beiktatta
zetgyűlés

míg Ben Bella és külügyminisztere New Yorkban tartózkodik majd, ahol soron van Algéria felvétele az ENSZ-be.

A népet, a hazá

Hét óra előtt tíz perccel a parancsnok így szólt az ügyeleteshez: hét órakor sorakoztassa a géppuskás századot. Felszerelés: gyakorló ruha, géppisztoly, tölténytáska, sisak. Indulás: 7 óra harminc perckor. Menetirány: C/2-es gyakorlótér. Az egység gépkocsira szállt és pontban fél 8-kor elindult.

... kint a gyakorlótéren megkezdődött a lövészet. Ropogtak a fegyverek. A pesti munkásfiúra és a tiszántúli traktorosra került a sor. Elhelyezkedtek a lőállásban a légvédelmi géppuska mellett. A légtérben megjelent a képzelt ellenséges repülőgép, s amikor beúszott a fonálkereszt célpontjába, az őrvezető lenyomta a fegyver elsütő szerkezetét.

A lövészet jól sikerült. A katonák vidáman énekeltek hazafelé.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 ÁPR 30

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

Lupica Lajos

Kiosztották a SZOT irodalmi és művészeti díjait

1021

Szerdán kiosztották a SZOT ez évi irodalmi és művészeti díjait. Kitüntetésben részesült *Fekete* Gyula író, *Dobozy* Imre író, *Péchy* Blanka színművész, *Kazimir* Károly rendező, *Olsavszky* Éva színésznő, *Fehér* Tamás filmoperatőr, *Mihályfi* Imre filmrendező, *Szabó* Iván szobrászművész, *Luzsica* Lajos festőművész és *Tamás* Ervin festőművész. (MTI)

Továbbjutott az MTK
a Kupagyőztesek
Kupájában

A vásárhely
kösz

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsica Lajos

Magyar Nemzet

1965 JUL 14.

1021

4

A TeleVízió műsoráról

Békési riportok

A Békés megyei hét eltért a televízió megyeműsorainak szokásos szerkesztési módjától. A tablószerű, túlzsúfolt összeállításokat most, a sorozatban először, gondosabb szelekció, egy-egy jelenség mélyebb ábrázolása váltotta fel. Kevesebb műsor, magasabb színvonal jellemezte a Békési Hetet. Néhány érdekes riport, két nagyobb helyszíni közvetítés adott képet a megyéről.

Orosháza mind a két helyszíni közvetítésben szerepelt. Az *üveggyári riport* az iparosodó várost jellemezte. A vezető operatőr, *Horváth* József, alaposan kiaknázta az automata gépsor látványos fényképezési lehetőségeit. B. *Megyeri* Gabriella rendezésében, *Bán* János riporter közreműködésével mozgalmas, változatos, asszociációkra épített műsor készült.

A vasárnapi *aratás közvetítése* is jól sikerült, sőt talán túl jól. A műsoron érződött ugyanis a megrendezettség, az, hogy itt most minden a tévé kedvéért történik. Túlságosan jól fésült volt a riport. Itt is feltűntek azonban a szép felvételek. A kamera számára külön állványt építettek, a magasból bemutatott határ valóban impozáns, levegős látványt nyújtott.

Zolnay Pál, *Varga* Zsuzsa és *Kovalik* Károly riportfilmje, a *Köves út mellett*, színes, változatos anyagával, könnyed stílusával tűnt ki. Megindítóan szép élményt nyújtott a *Kner Nyomdáról* készített riportfilm *Bánki* Iván rendezésében, *Balogh* Mária szerkesztésében. A kulturált rendezés híven fejezte ki a témát, felvillantva a nagymúltú nyomda művészi értékeit. Az illusztrációk kiválasztása és adagolása, a fényképezés, az alkalmas pillanatban megszólaló versek emelkedett hangulatot árasztottak.

A *Körösi halászok* hangulatos felvételeiért, a táj és a munka lényegét kifejező, szuggesztív képekért a rendezőt, *Megyeri* Gabriellát és az operatőrt, *Neuman* Lászlót illeti elismerés. Nem tetszettek viszont az erőltetett magyarázó dialógusok. »Szájbaadott« szöveg ez, egy régebbi riportmódszer felújítása.

A szöveg természetessége, a szavak, gesztusok őszintesége jellemezte a *Békétlen Békés* című filmet, két fiatal művész, *Darvas* Máté és *Németh* Attila első nagyobb szabású munkáját, amelyet *Darvas* József írói közreműködése is segített. Egy fiatalember portréján tükröztette a film a megye gazdasági, társadalmi átalakulásának jellemző vonásait, a félig már ipari, félig mezőgazdasági életformát, a bomló, de még élő tanyavilágot, azt az átmeneti állapotot, amelyben a tudat küszködve keresi összhangját a megváltozott léttel. A film hőse *már ipari munkás*, olajkútnál dolgozik, de *még tanyán lakik*. Szórakozásában, érdeklődési körében alig-alig bontakozik az az igény, amelyet anyagi és társadalmi helyzete már megalapozott. A valóságra figyelő, elemző ez a riportfilm. Hibái a művészek fiatalságából erednek. Bizonyára az eszközök felfedezésének, az alkotó erő, ábrázoló képek és kipróbálásának, az első nagyobb, munkába fektetett ambíciónak a következménye, hogy helyenként modoros, elnyújtott

A KÖ

a film. Rokonszenves a megközelítés és a feldolgozás módja, a közvetlen hang és állásfoglalás.

Röviden

Fedőszáma 639 címmel szokatlan témáról készített hasznos, érdekes filmet *Schiffer* Pál, oknyomozó interjúban, dokumentumok hozzáadásával leplezi le a nyugatnémet kémszolgálat módszereit. A jól felépített riport drámai feszültséget teremtett. Nem volt szerencsés a beszélgetés színhelyének megválasztása. Az eszpresszó hangulatát ugyanis a rendező nem használta ki elég intenzíven, a kép előterében csak érdektelen statiszták üldögéltek.

Még egy érdekes »felmérő« riport — a békési mellett — a héten: *A művészet legyen mindenkié* sorozatban azt vizsgálták, hol tartunk a képzőművészeti közízlés fejlődésében, hogyan reagálnak mai képzőművészetünkre azok, akikhez szól. *Luzsica* Lajos festőművész (mint »riporter« is igen jól működött) az Óbudai Hajógyárban rendezett kiállításon beszélgetett képekről és szobrokról munkásokkal, közöttük a helyi képzőművészeti kör tagjaival. A naturalizmus térhódítása a képzőművészeti ízlésben, a kemény, őszinte helyzetkép *feladataink*ra *figyelmeztet*, arra, hogy már nem elégedhetünk meg a szép, a művészi élmény általános igényével. Minden eszközt — a televíziót is — fel kell használni az alkotás törvényeit is értő, differenciált művészi közízlés kialakítására.

Vilcsek Anna

Hogyan képzelik el a Belvárost a fiatal építészek

Érdekes elgondolások a végzős építész-hallgatók diplomaterveiben

Most folyik az *Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetemen* a végzős hallgatók diplomamunkáinak elbírálása. Az idén is sok érdekes témát dolgoztak fel diplomaterveikben az egyetem hallgatói. A megadott feladatok úgynevezett *»élő gondolatok« megoldását kívánták* az építészjelöltektől és a benyújtott vizsgatervek azt bizonyítják, hogy a követelményeknek *sikerrel tettek eleget.*

Az egyetem dr. *Weichinger* Károly Kossuth-díjas professzor által vezetett középülettervező tanszékén az idén 26 A tervek nagymértékben mozdítanák elő *és fejlesztenék a Belváros idegenforgalmilag is fontos üzletnegyed jellegét* és egészen modern képet adna a Citynek. A tervek egyúttal javaslatot tesznek arra is, hogy *megoldják a Belvárosban az autóparkolás nehéz problémáját.* Föld alatti garázsokat terveztek a mérnökjelöltek, ahová a Párizsi utca, a Régiposta utca úttestéről vezetnének lejárók. *Ilyen föld alatti garázsokra számos külföldi példa van.* Javaslatot tettek a város központjában több emeletes garázs létesítésére is, amelynek földszinti részén *autószalon kapna helyet.* Áruház, irodaház, hangversenyterem is épülne e tervek alapján. A diplomaterv*ek felkeltették a hivatalos városrendezési szervek figyelmét is,* akik kellő érdeklődéssel fogadták a felvetett javaslatokat.

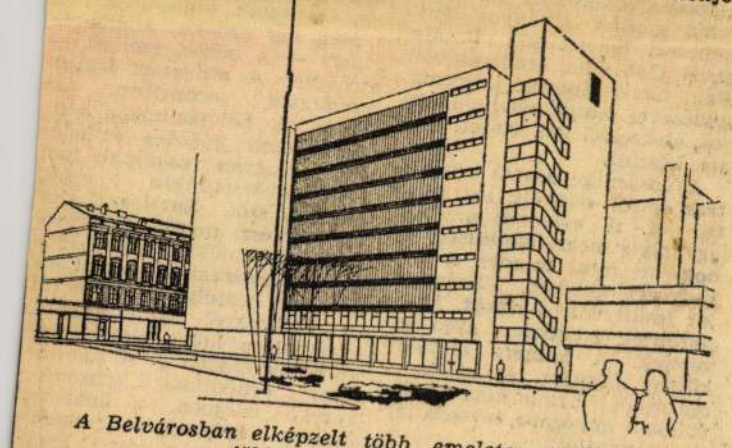

A Belvárosban elképzelt több emeletes autógarázs, földszintjén autószalon

(Brutyó Endre diplomaterve)

A középülettervező tanszéken más érdekes terveket is nyújtottak be a diplomázók. Ezek is majdnem kivétel nélkül »élő tervek«. *Pázmándy* Margit a Margitszigeten, a volt *Ybl-fürdő helyén új gyógy- és gőzfürdőt tervezett. Stöckl* Ferenc olyan vegyes rendeltetésű toronyház tervét dolgozta ki, amely alsó szintjein irodáknak, felső emeletein lakásoknak ad helyet. *Dávid* Lajos végzős mérnök Kispest részére tisztasági fürdőt tervezett diplomamunkaként. *Jánosik* Pál irodaház terve több vállalat részére nyújt elhelyezkedést. Elkülöníthető irodaszakaszokra osztja az általa tervezett épületet. *Buncsák* József a BIB megadott programja alapján *Balatonlellén felépíthető 600 ágyas szálloda tervét dolgozta ki. Szebenyi* Antal is aktuális témát dolgozott fel. *Pécs új városi múzeumát a régi Belváros területén műemlék-épületek felhasználásával, egységes kompozícióba foglalva javasolja megvalósítani.*

A többi diplomamunka népligeti *uszoda,* a Várban létesítendő *diákszálló,* Budán megvalósítandó önálló *hangversenyépület,* ugyancsak Budán létesíthető *tornacsarnok,* Gellérthegy Naphegy felőli

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Lurzicza Lajos

NÉPSZABADSÁG
1965. III. 14.

GONDOLATOK A KÉPERNYŐ ELŐTT

Kiállítás. Képek és szobrok. A közönség: hajógyári munkások. Mi tetszik nekik, mi nem és miért? *Zsigmondi Boris* riportja szúrópróbaszerűen foglalkozik művész és néző viszonyának fontos kérdésével. A tv-készülék előtt ülők is szeretnének — pro vagy kontra állást foglalni. Nehéz. A festménynek nincsenek színei, a szobor térhatása elvész, s a képernyő a méreteket is kényszerűen torzítja. Hiába nem veszünk róla tudomást jószándékú lelkesedésünkben, a televízió csak korlátozott mértékben alkalmas képzőművészeti alkotások bemutatására.

A meghívott látogatók zöme — amint várható volt — a naturális hűséget kéri számon a művészektől s ellenzi a stilizálást, a mondanivalót aláhúzó torzítást is. Luzsicza Lajos festőművész próbál vitatkozni velük a helyszínen. Érvelésébe egy rosszul fogalmazott mondat is belecsúszik: A művészet önálló világ. Bizony nem az. Csak *különös* kifejezője a *mi* világunk jelenségeinek, melyek egyaránt érdeklik mind az „értő", mind a „laikus" közönséget.

*

Rövid idő alatt is lehet sokat mondani. Kisfilm is lehet „nagy film". Elcsépelt igazságok, de mily ritkán idézhetjük őket örömmel, hogy: lám, itt a bizonyíték. A *Valparaiso* ad rá alkalmat. *Joris Ivens* bemutatja a negyvenkét domb városát kívülről, belülről, alulról, felülről. Nem tévedés: alulról is más város, felülről is. Amíg a vertikális sétát megtesszük, s a rendezővel együtt kapaszkodunk a meredek lépcsőkön, vagy beülünk a primitív liftbe, hogy a domb tetején — „ahol az erős szél gyorsan megszárítja a mosott fehérneműt és gyorsan tönkreteszi a gyermekek tüdejét" — a szegények közt is legszegényebbekkel találkozunk: már ismerjük e valaha gazdag kikötő múltját, jelenét, társadalmát. A filmhez egy másik kitűnő, haladó filmművész, *Chris Marker* írt tárgyilagosan visszafogottnak tűnő, de együttérzően haragos költői szöveget. Ennek élményétől a televízió érthetetlenül megfosztotta a nézőt, szinkronizálás helyett gyér számú, nehezen olvasható feliratot pingált a filmre. De még így, csonkán is erőteljes a mű, méltó híréhez.

*

A Békés megyei hét keretében is láttunk néhány dokumentumfilmet. Igényes és ízléses *Bánki Iván—Dersi Tamás—Balogh Mária* munkája a gyomai Kner Nyomdáról. *Pálfalvi Nándor* és *Megyeri Gabriella* lírai színezetű beszámolója a körösi halászok életéről. A nehezebb utat választja *A békétlen Békés* két fiatal készítője (de ki válassza a nehezebb utat, ha nem a fiatalok?). *Darvas Máté* és *Németh Attila* végzős főiskolás, erényeiket és hibáikat ennek tudatában kell megítélnünk. Módszerük a spontán önvallomás, vagyis hagyják beszélni kiválasztott alanyukat s képeik alátámasztják (vagy cáfolják) a hallottakat. Ennél a módszernél döntő a riportalany helyes kiválasztása s ez kitűnően sikerült az anya esetében: egész megjelenéséből, talpraesett beszédéből plasztikusan rajzolódott ki a múlt; de a film a fiáról szól, a jelenről. Jó munkás, Tótkomlóson dolgozik (ezt a szerkesztőtől, *Orsi Ferenctől* tudtam meg, a filmből nem derül ki), s nem tud mit kezdeni szabad idejével. Kocsmázik, verekszik, biliárdozik, a tv-t nem szereti (nocsak...), úgy érzi, haszontalanul múlik az élete. Ám *szavából* nehéz a tanyai fiatalok általános problémáira, a problémák tényleges okára következtetni. A képeknek kellene bizonyítaniuk, mi van e bizonytalanság *mögött*. *A békétlen Békés* így csak egy életérzés látlelete, utalás egyfajta elmaradottságra, meggyőző érvek nélkül.

*

Amiről eddig szót ejtettem, csak kis része a heti műsornak: abban inkább a könnyed szórakoztatás uralkodott. E tekintetben legnívósabb a *Moulin Rouge* című varietéfilm volt. Amióta a cirkuszi közvetítések megritkultak, alig volt alkalmunk látni ilyen kitűnő artistaprodukciókat, élén a két néger fiú esztétikailag is élményszerű mutatványaival.

A *Mr. Potts kémkediktől* nem kérném számon egy jó vígjáték követelményeit. Vaskos bohózat, de annak megfelel. Szerencsés elgondolásnak bizonyult a főszereplő (Will Hay) magyar szinkronhangját Kabos Lászlóra bízni: az ő sajátos humora nélkül alighanem kevesebbet nevettünk volna. A *Nagy keringő* Duvivier filmjének „drámai" fordulatai és fogásai ma már az igénytelenebb nézőt is elnéző mosolyra késztetik, de Strauss muzsikája ma is szép és a cseh származású Milica Korjus kiváló koloratúrszoprán volt annak idején.

Külön szólok *Schiffer Pál* és *Megyeri Károly* riportfilmjéről: *Fedőszáma 639*. Szórakoztató is, izgalmas is, de e múló kellemességeknél mégis több. A kitalált kémtörténetekben könnyű és magától értetődő a pozitív hős kockázatvállalása. A valóság hitelével, mindez más súlyt kap. A 639-es „ügynök" szerényen előadott beszámolója után a bátorság és helytállás iránt érzett jogos csodálat marad meg és a kérdés, amit mindenki feltesz magának: meg mertem volna tenni?

Hegedüs Tibor

1. A fenyveserdő pontnyi sziget a térképen, körüle gyérfüvű rét fehér kövekkel, dombokkal, mély-sötét meg vízzel telt árkokkal. A láthatár szélén a Csobánc kúpja hajol a táj fölé, az országút szalagja Tapolcára fut, az erdei tisztáson különböző típusú gépkocsik, a méregzöld fenyők alatt sátrak igazodnak.

— Hogyan helyezné üzembe ezt a Skoda tehergépkocsit?

Fiatal, kék overallos fiúk állják körül a tanalvázat, amely fedetlenül mutatja mechanizmusát. Egyikük válaszol:

— Leveszem az elosztófedelet, megállapítom a gyújtás sorrendjét, feltöltöm benzinnel, ellenőrzöm az akkumulátort...

A tábor másik sarkában KRESZ-óra van. Kör alakú, piros szegélyű jelzőtábla, makettjét emeli fel *Peer Kálmán* oktató:

— Mit jelent ez a tábla?

— Minden jármű behajtása mindkét irányban tilos.

— Hát ez?...

— Gépjárművel behajtani vagy átmenő forgalomban közlekedni tilos.

— Hogyan csoportosítjuk a gépjárműveket?

Pontos, szabályos feleletek, a részvevők nem kezdők már, elvégezték az MHS gépkocsivezetői tanfolyamát lakhelyükön vagy éppen a vizsgák előtt állnak. Akkor hát miért e táborozás a fenyvesben? Mit tanulnak itt? Menynyivel nyújt többet e tanfolyam a szokásosnál? Miért áldoznak e fiatalok két hetet saját szabadságukból? Először tőlük kérdezzük meg! A válaszok rövidek, az arcok fel-felvillannak a sátor homályában, ahová a hirtelen kitörő zápor kényszerítette a második szakaszt.

— Én a motort szeretem, de nagyon!

— Hivatásul választottam a gépkocsivezetést!

— Az nagyon jó dolog: uralkodni a gépkocsin. De nem a személyen, hanem a teherkocsin, mondjuk a ZIL-en. Abban annyi az erő...

— A terepen vezetni, az más mint az országúton. Az nagyon érdekes!

— Én jó katona akarok lenni. Azért jöttem ide.

Tizennyolc évesek. Ősszel vonulnak be katonai szolgálatra. Zsebükben ott lesz az igazolvány: *„A magyar néphadsereg 5232-es alakulat parancsnoksága igazolja, hogy az MHS által szervezett gépjárművezetői táborozáson sikerrel részt vett."*

2. A tanpálya más mint az országút. Katonai nyelven mondva: maga a terep. Ereszkedőkön-emelkedőkön kanyarog, gödrökön, „bombatölcséreken" húz át, ég felé dönti vagy a mélybe ereszti a gépkocsit, új és új akadályt tár a vezető elé. A tanpálya leküzdése izgalmas feladat.

Mokány, fekete fiú, *Bősze György* [illegible] nál. Arca nyugodt, moz[illegible] tározottak, a hatalmas könnyű remegéssel, biz[illegible] az akadályokat. Nem [illegible] zá, csak a pálya végén, dicséret után.

— Honnan jött a tanfolyamra?

— Az árpási tsz-ben dolgozom, mezőgazdasági gépészképzőre járok Győrbe. Úgy gondoltam, hasznos lesz, ha számomra új típusú gépkocsikkal is megismerkedem.

— Mit szeret a legjobban?

— A terepvezetést. Meg az oszlopvezetést, országúton, éjjel.

— Mi a legnehezebb?

— A KRESZ. Azt nagyon kell tudni.

— A napirend?

— Hatkor ébresztő, torna, reggeli. Kettőig foglalkozás. Ebéd. Öt óráig gyakorlat, utána karbantartás, vacsora, este nyolctól szabad idő. De akkor is tanulunk fél tízig-tízig. Nem nyaralni jöttünk...

— Milyen gépkocsival szeretne járni?

— Én minden gépkocsit szeretek, az a fontos, hogy a volánnál ülhessek. Azt remélem, hogy a hadseregben is gépkocsivezető leszek...

Parancsnokára néz, aki a közelben áll, tőle vár megerősítést. *Dávid Ferenc* százados ezt mondja:

— Igen, a táborozás egyik célja az, hogy a sorköteles, gépkocsihoz értő, és azt szerető fiatalok közül gépkocsivezetőket képezzen a néphadsereg számára. Olyanokat, akik nehéz terepen, éjjel és nap-

[illegible] rendszeresített tehergépkocsik kü[illegible] lönböző típusait. Megtanulják a alapvető szerelési fogásokat, kar[illegible] bantartásokat, vezetésüket. Ezér[illegible] fogadta örömmel és támogatj[illegible] anyagi-technikai eszközökkel is [illegible] néphadsereg a Magyar Honvédel[illegible] mi Sportszövetség kezdeményezé[illegible] sét.

3. Az MHS székházába[illegible] *Spitzer Ferenc*, a gép[illegible] kocsivezetői tábor[illegible] egyik szervezője és lelkes agitáto[illegible] ra mondja:

— Hat táborunk működik az or[illegible] országban: Tapolcán, Tatán, Ver[illegible] peléten, Kaposvárott, Kalocsá[illegible] és Nyíregyházán. Az egymás[illegible] váltó turnusokban mintegy 350[illegible] fiatalt képzünk tovább. Termé[illegible] szetesen az itt tanultaknak s ké[illegible] sőbb a hadseregben szerzett isme[illegible] reteknek és gyakorlatoknak hasz[illegible] nát veszik a polgári életben is [illegible] munkahelyükön. Így kapcsolód[illegible] nak egybe a honvédelem, a nép[illegible] gazdaság és az egyén érdekei...

Valóban: az MHS új kezdemé[illegible] nyezése közös célokat szolgá[illegible] Kifejezője annak, hogy a honvé[illegible] delmi nevelés az utóbbi időbe[illegible] mindjobban kielégíti a reáli[illegible] igényeket.

Havas Ervin

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Daily News
JAN 12

Luzsicza Ági

Winner of a Grand-Prize at Children's Drawings Exhibition in India Says This Was her 20th

The Hungarian winner of a Grand-Prize at the International Exhibition of Children's Drawings in New Delhi, Ági Luzsicza, said the prize came as a wonderful gift before her 14th birthday on January 29.

She said she sent six coloured drawings and paintings to New Delhi. But other works were dispatched by her to Rome and Montreal exhibitions at the same time, and she hopes that she might hear good news from those cities as well.

She took up drawing as a hobby at the age of four "because I just loved drawing with crayons, paint, and playing about with a brush".

"Up to now I have won 20 prizes at international exhibitions. Grown-ups tell me I have a definite feeling for artistic form and design, as well as for colouring."

PHOTO MTI — J. VADAS

Giant container enters Hungary along overland route

A 101-ton container has entered Hungary as a very special consignment supplied with its own transport system. A veritable convoy, the moving unit exceeds 60 meters in length and has a maximum speed of 17 kilometers per hour. The traction power developed is 600 HP.

The container has covered all the way from Liverpool and is destined for the major Hungarian chemical industry plant at Pét. It went by ship (sea, river and canal) up to Prague and overland from the Czechoslovak capital. Over difficult terrain, five Tátra traction units, were employed for its transport. In view of the difficult winter road conditions, the Hungarian automobile transport authorities maintain contact with the convoy by a system of portable transmitters-receivers.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Ágnes

MAGYAR NEMZET
1966 DEC. 11

1071

Luzsicza Ági második Nehru-díja

Luzsicza Ági, a kis festőművésznő, akit a gyermekrajz-kiállításokról nemcsak itthon, hanem a világ sok országában jól ismernek, *újabb nagydíjat nyert.* Most kapta meg a levelet az indiai folyóirattól, hogy a Shankar's 1965-ös nemzetközi gyermekrajz-verseny zsűrije *ismét a Nehru-díjat* ítélte neki. Ezt a díjat másodízben kapja a kis művésznő és ezenkívül három nagy nemzetközi díjat nyert már. Ezen a rajzversenyen — az értesítő levél szerint — nyolcvan nemzet gyermekművészei vettek részt.

foglalkozik. Mohácsot nem Moháccsal, hanem a Mohácsot követő tizenöt esztendővel magyarázza. Mohácsot nem tragédiának tekinti, csupán figyelmeztetésnek, amelynek nem értettünk meg. Vesztünket nem a török okozta, hanem akkori uralkodó osztályunk bűnsorozata. A magyart nem a török, hanem a magyar verte le.

Könyve mottójaként két sort választott Tinódi Sebestyén 1554-es Krónikájából:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szerkesztőség

NÉPSZAVA

1966 DEC 14

I a kétszeres Nehru-díjas, perces tizenhárom éves interjú festőművésszel

1021

Indiából jött a levél, amely nagy örömet okozott a Luzsicza családban: a Shankar's folyóirat értesítette a 13 éves Luzsicza Ágnest, hogy 80 nemzet gyermekművészeinek több száz festménye közül a zsüri neki ítélte a Nehru-díjat.

— Nagyon boldog vagyok. Ez már a második Nehru-díjam, az elsőt, egy nagy ezüstserleget már a vitrinben őrzöm — nyilatkozza a marczibányi téri leányiskola VIII. osztályának tanulója, akit mindenki csak kis művésznőnek hív.

— Hároméves korom óta festek, és ötéves voltam, amikor az első díjat nyertem — folytatja az interjút. — Nálunk a családban hagyomány a festészet, édesanyám rajztanár, édesapám festőművész, és testvérem is ügyesen rajzol. Ha befejezem a leckéket, nyomban rajzolni kezdek és a festészet minden szabad időmet kitölti.

— Milyen képeket küldtél az indiai pályázatra?

— Őszintén mondom, hogy már nem is emlékszem: két évvel ezelőtt küldtem el öt festményt. De hogy mit ábrázoltak, azt már nem tudom.

— Még azt áruld el, hogy ha jövőre elvégzed a VIII. osztályt, mit akarsz csinálni?

— Készülök az előfelvételire a Török Pál utcai művészeti gimnáziumba. Minden vágyam, hogy felvegyenek. (vándor)

Luzsica Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NOV 21

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

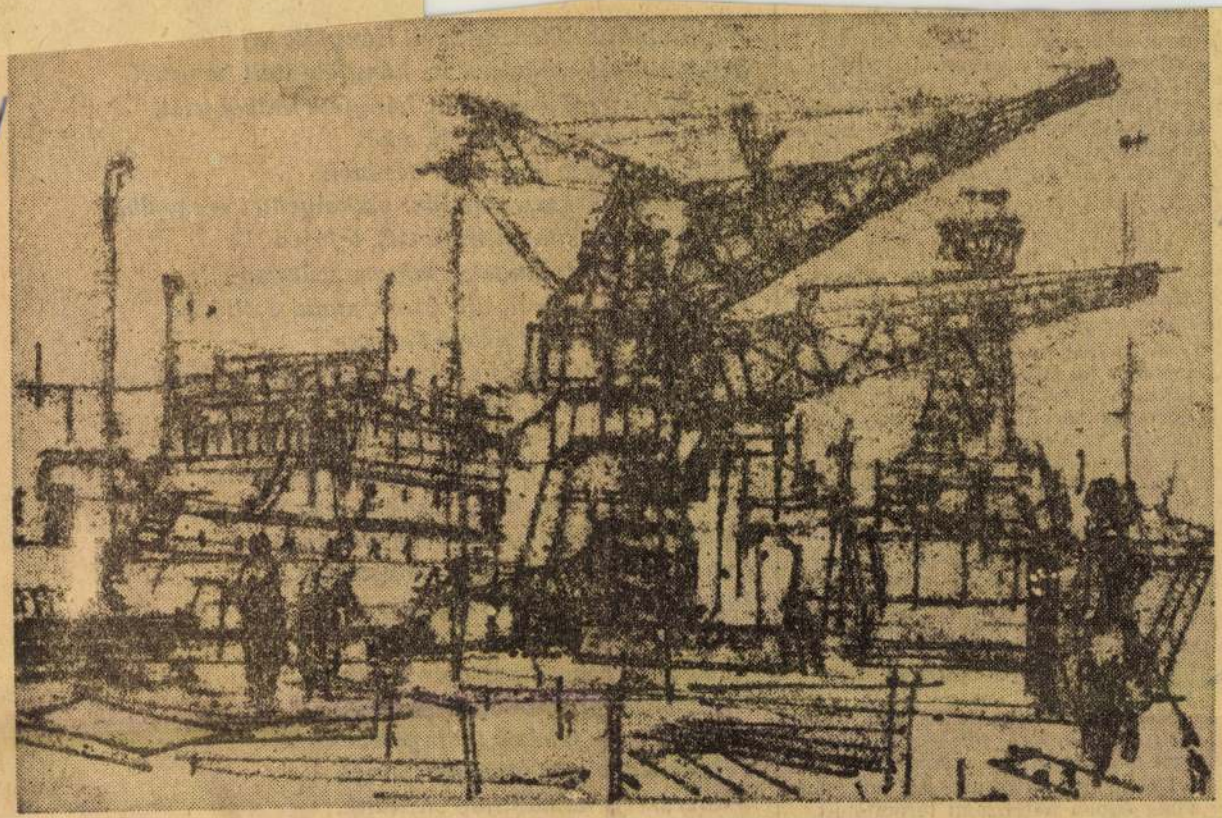

Luzsica Lajos: Építkezés

De talán mégsem merő bűn és veszedelem minden gyermeki felfedezés, mely nem a mi parancsunkra született, s talán nem okvetlenül anarchista minden fiatal, aki felnőttek által előre el nem határozott és meg nem szervezett dolgot művel vagy kíván művelni?

7.

Nem holnapra forgatjuk meg az egész világot, még csak nem is holnaputánra.

És ne legyen kötelező mindenki számára az egész Földgolyó teljes kifordítása sarkaiból. Van, aki csak egy darabka kertet, egy konfekció ruhadarabot, egy család élettípusát képes vagy hajlamos új, saját lelkéből lelkedzett tartalommal megtölteni.

Mai életünk egyik legszebb vonása, hogy nem lebecsülés a része a kicsiny, de fontos területeken munkálkodóknak. A részletek intenzív művelése épp úgy az alkotás rangjára emelkedhet, mint a földrészeken átívelő extenzív nagyvonalúság.

Hétköznapi korszak a miénk. Így szoktuk mondani, főleg a fiatalok orra alá dörgölve e szentenciát.

De ne feledjük azt se, hogy a világ éppen hétköznap teremtetett. Már a biblia szerint is.

Hétköznapi korszak?

Jólesik inni belőled, éji szé
Sziklavirágát csókoltad te
Növények gyógy-páráiból
Micsoda halak villogtatták
Pólus hósipkája közt, azúr
Hullámain játszva, repülı
Micsoda mezőkön frissülh
Amazonasok, dzsungelek
Felhőit szárnyadról, ajkaidról; szelíd Szibéria,
Ózonos Bajkál, fügeérlelő Fekete-
Tenger, csorbáival is égretörő grúz penge: Kaukázus
Élein át a roppant Kárpátok szelíd koszorút
Fonó láncain át — amíg Éden völgyébe érkezett
Keleti leheleted! De nem nyugszol te, áradsz
Tovább, nyugatra, amíg roppant eveződ, a nap
Le nem nyugszik, az idők végtelenében
Suhogva. Áradsz tovább, s megtalul
Pihegésed, éji szél; a táguló ég
Ajkából ajkainkba árad, életet
Adó csókkal tapad cserepes szánkra,
Parttól-partig verődik, visszacsobban
Az éji bordák fehérlő földnyelvei közt:
Feltorlódik a szív piros partjainál,
S duzzasztja halhatatlan énekünk.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZABAD FÖLD

1021

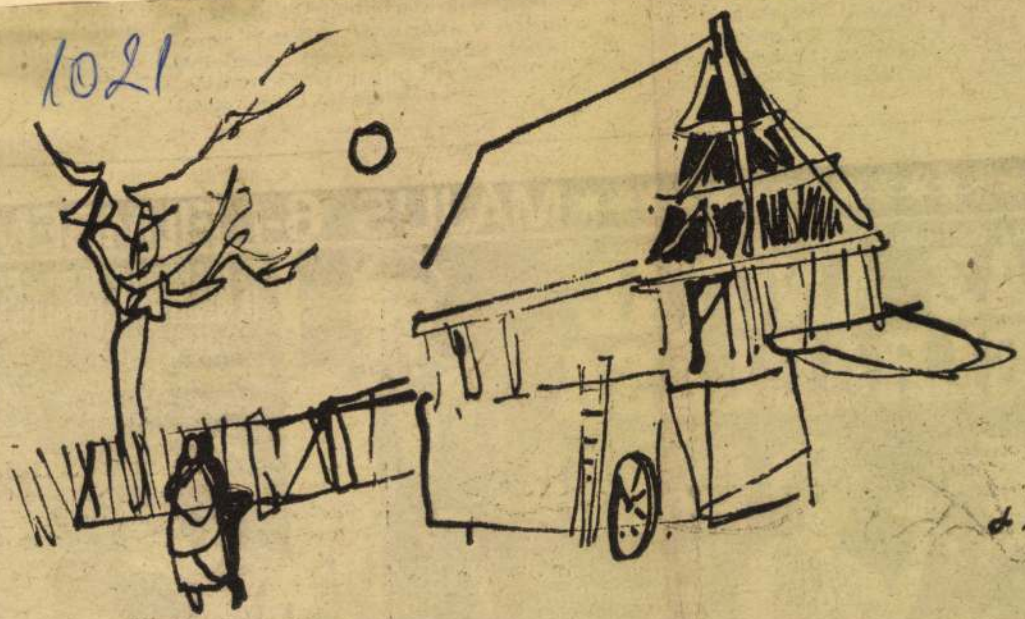

A SZÉRŰN

(Luzsicza Lajos rajza)

Luzsicza Lajos

A szervezet a legtöbb idegen anyagot kiveti magából. Régóta folynak a kísérletek a kevés kivétel, az un. szövetbarát műanyagok előállítására. Ezeknek egyik felhasználási területe a mellplasztika.

járást dolg
A combizn
pólyájából
méretű dara
rávarrják

Az életrekelt krimi Színes angol film

AZ ANGYAL ELRABLÁSA

Főszereplő:
ROGER MOORE

Korhatár nélkül megtekinthető

Angyal, írta:
LESLIE CHARTERIS

„AZ ÁLLATNAK MEG KELL
Vendégségben a gyilk
Színes francia-olas
Rendező: CLAUDE CHA

16 éven felülieknek

Jó szórakozást kíván a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPJAINK

Luzsicza Lajos.

1021

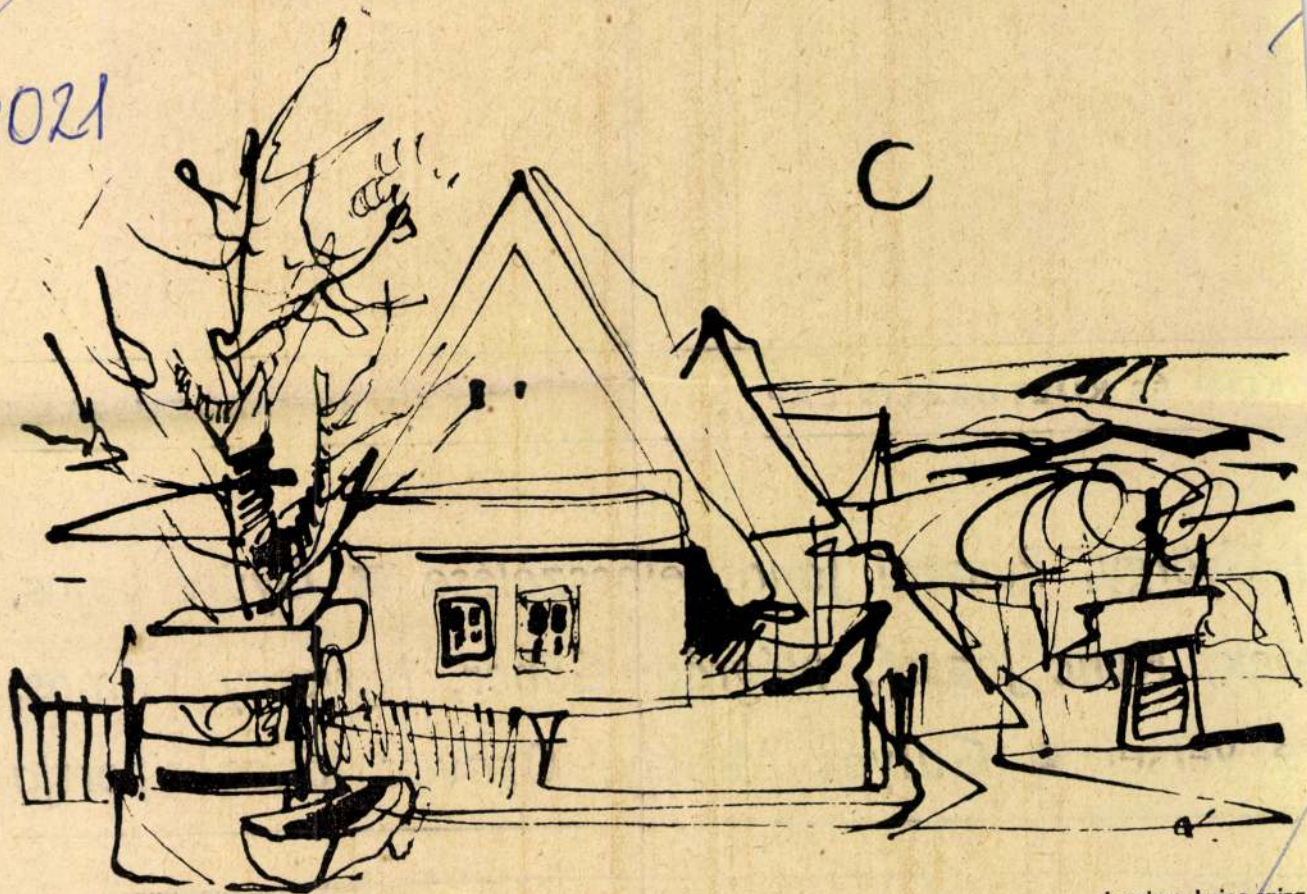

Falusi házak

Luzsicza Lajos rajza

JAINK

DALMI ÉS KULTURÁLIS LAP 1971. AUGUSZTUS

e György, Pusztai János elbeszélése ■ Gyüre Lajos,
edek, Konc József, Nógrádi Gábor, Novotny Vilmos,
re versei ■ Gulyás Mihály, Oravec János riportja

Luzsicza Lajos SZOT-díjas festőművész

Sokféle hobbynak hódolnak manapság az emberek. De kevés közülük olyan hasznos, annyira közérdekű, mint Luzsicza Lajos SZOT-díjas festőművészé.

Neki ugyanis az a kikapcsolódást jelentő kedvtelése, hogy minél több embert rávezessen a vizuális kultúrára, vagyis látni tanítson — s ami ezzel egyet jelent: értően élvezni, esetleg művelni is a képzőművészetet.

Valósággal múzeumnak beillő lakásában, műtermében beszélgetünk, rokkák, guzsalyok, szuszékok, falitékák, múlt század eleji pásztor-fokosok és egyéb folklór-kincsek között. Köröskörül vázlatok, félig kész festmények, A falon a művész legfrissebb alkotása, címe: Együtt a földdel. Magányos öregasszony áll háza előtt, mint aki az elkerülhetetlen véget várja; a dombra fel nadrágszíj-parcellák kúsznak. Sokat mondó, megkapó alkotás.

Luzsicza Lajos érsekújvári származását ízes palóc tájszólása is elárulja, amíg életéről, pályájáról faggatom. A parasztfiú képességeire már a gimnáziumban felfigyeltek; a negyvenes évek elején a budapesti Képzőművészeti Főiskolára került, Aba Novák Vilmos, Kontuly Béla és Kmetty János tanítványa volt. Első műveit már főiskolai hallgatóként is kiállította szülővárosában. Diplomájának megszerzése után, 1947-ben Tatabányán lett rajztanár.

— Nem volt ott akkoriban semmiféle művészeti élet, de az egész megyében sem — emlékezik vissza. — Én viszont egy sereg tehetséges bányászfiatallal találkoztam; vitatkoztam szüleikkel, ruhát szereztem nekik, hogy úgyszólván a csille mellől főiskolára kerüljenek. S máig nyolc elismert művész került ki közülük...

Csaknem egy éven át vezette Luzsicza Lajos a tatabányai bányász képzőművészeti szabadiskolát. S húsz éve elmúlt, hogy a Magyar Képzőművészek Szövetségének megbízásából, annak vidéki titkáraként megkezdte az ország különböző vidékein elszórtan, olykor a fejlődés lehetőségeitől elzártan alkotó képzőművészek szervezését. A helyi tanácsokra támaszkodva, tíz évi munkával sikerült létrehozni a ma is működő, hat területi szervezetet. Ennek eredményeként ma már a magyar vidék jelentős szerepet játszik az ország művészeti életében. Példái ennek olyan, immár hagyományosnak számító, évenkénti rendezvények, mint a szegedi nyári tárlatok, a miskolci grafikai, a pécsi kisplasztikai biennálék stb. Évekig volt Luzsicza Lajos a Pedagógiai Főiskola rajztanára, 1954—59 között a Műcsarnok munkáját irányította.

Ám eközben nem szakadt el a szépre vágyó, azzal ismerkedni kívánó dolgozóktól sem. Mint vallja, máig is legremekebb, számára legtöbbet nyújtó baráti körének az üzemi kollektívákat, a képzőművészet iránt érdeklődő munkásokat tartja. Több mint egy évtizede vezeti az óbudai hajógyár képzőművész körét, valamint az I. kerületi tanács Ferenczy Istvánról elnevezett, 120 tagú képzőművész szakkörét, amely már 1964-ben elnyerte a Kiváló címet, majd a tavalyi jubileumi évben a KISZ és a Fővárosi Tanács I. díját az Ünnepelj velünk mozgalomban. E körök tagjainak többsége tehetséges fiatal, akik közül eddig húszat vettek fel a Képzőművészeti illetve az Iparművészeti Főiskolára. Egyébként az ötvenes évek elején, az akkori népművelési minisztérium képzőművészeti osztályának munkatársaként, Luzsicza Lajos dolgozta ki az amatőr képzőművész körök szakmai oktatásának irányelveit, tanmenetét, tematikáját, ennek alapján működnek ma is a szakkörök. S e munka közben nyolc évig — 1961-ig — a képzőművészek szakszervezetének festő szakosztályi titkára volt.

Jóval szűkszavúbban vall Luzsicza Lajos művészi munkásságáról, mai képzőművészetünkben vitt szerepéről:

— Fiatalon — mestereim nyomán — monumentalistának indultam, tanulmányaim nagyméretű, figurális kompozíciókra ihlettek. Később lett uralkodó témám a táj. Rajongok a természetért s általában az élet minden szépségéért — s élményemet, örömömet szeretném átadni az embereknek. Örök dolog ez, s nem mondhatok le róla semmiféle, így vagy úgy értelmezett modernség kedvéért.

Megerősítik e vallomás hitelét az évek szívós munkájával kialakított, sajátosan egyéni látásmódról tanúskodó, jellegzetes Luzsicza-tájképek. Fő ihletőjük és modelljük: szülőföldjének, Szlovákiának pompás hegyi tájai s a szépségekben úgyszintén nem szűkölködő, magyarországi hegyvidék. Újabb képeit egyre inkább jellemzi a dekorativitásra, konstruktivitásra, szinte a két dimenziós ábrázolásmód felé törekvő szerkesztésmód, áthatva bizonyos lírai hanggal.

Művészi fejlődését — mint elmondja — elősegítették 1953 óta szinte évenként tett tanulmányútjai. Európának szinte valamennyi országában. (Csak az elmúlt három évben Svájc, Franciaország, az NSZK, Olaszország és Jugoszlávia szerepel útinaplója lapjain, de leggyakoribb vendég mégis a szlovák tájakon. Húsz év óta rendszeresen ott vannak művei az országos jellegű, fővárosi és vidéki tárlatokon. Egyéni kiállításon mutatkozott be — számos önálló hazai tárlatán kívül — több ízben Csehszlovákiában, Svájcban, az NSZK-beli Duisburgban és Neustadtban. Legújabb művei a képzőművész szövetség által rendezett, február végén megnyílt tárlaton láthatók.

Nem minden művész dicsekedhet azzal, hogy tehetsége gyermekeiben is öröklődik. Nos; Luzsicza Lajos kertészmérnök hallgató fiának grafikái első pillantásra meggyőznek eredetiségükkel, a Képzőművészeti Gimnáziumban idén érettségiző Ágnes leánya pedig még általános iskolásként 21 díjat nyert különféle nemzetközi gyermekrajz-kiállításokon. (Közöttük két Nehru-díjat Új-Delhiben kiállított képeiért, két hetes tengerparti üdülést és aranyérmet jelentő első díjat egy Olaszországban rendezett tárlaton.)

Hadd legyen végül ismét az apáé a szó:

— Az 1964-ben megítélt SZOT-díj azért esett különösen jól, mert bizonyította, hogy törekvéseim visszhangot keltenek a munkásokban, a legilletékesebbek méltányolják művészi és nevelői tevékenységemet. Ez az elismerés serkent, ösztönöz: ezentúl fokozott, szocialista felelősségérzettel törekszem arra, hogy minél szélesebb dolgozó tömegek kerüljenek közelebb a művészethez.

G. SZABÓ LÁSZLÓ

1970. második félévétől szélesre tártuk hát klubunk kapuját — a most már mintegy 300 főt számláló tagság foglalkozásait áthelyeztük a művelődési ház nagytermébe.

Új lehetőségek és feladatok

Megnövekedett a tagság, s vele lehetőségeink, felelősségünk is. Csak rétegpolitikánk sokoldalúbbá válását emelem ki. Miután a klubban együtt vannak a kereskedelmet és az ipart képviselő brigádok, miért ne vitathatnánk meg a termelés és áruforgalom közös problémáit? S megszületett a javaslat egy új vitafórum beiktatására „a pult két oldalán" címmel.

Nagyobb tagság — kisebb kohéziós erő. Közismert veszélye ez a kis közösségek növekedésének. Átgondoltabb és vonzóbb programra van szükség. A kollektíva óhajára így került műsorunkba:

— Humor a politikában, vagy a politika humora, Komlós János előadásában; és Jövőnk az Universum címmel iktattuk programba Marx György fizikus előadását a tudományos és technikai forradalomról.

A 70-es év végén legnagyobb élményt nyújtó s legtöbb tagot mozgósító rendezvényére is tagságunk kifejezett kérdésre került sor: Várnai Zsenit csaknem 400 brigádtag hallgatta meg. Előadása, s az irodalmi színpad szereplése jó szolgálatot tett az internacionalista és a hazafias nevelésnek.

Terveink

Régi kívánsága teljesült a klub tagságának október hó folyamán. Klubunk kapcsolatba lépett a Miskolci Brigádvezetők Klubjával. Előreláthatóan március—április hónap folyamán kerül sor kölcsönös látogatásunkra, két országrész tapasztalatainak cseréjére.

Erőnkből más vendéglátásra is telik. Ez év második foglalkozásán — Szabó Kálmán SZMT vezetőtitkár kongresszusi élménybeszámolóján meghívásunkra a város pedagógusai is részt vettek. Ezúttal is kevésnek bizonyult a nagyterem 400 ülőhelye.

A klub tevékenységének hatását a művelődési ház egyéb rendezvényein megjelenő brigádvezetők-brigádtagok számán is lemérhetjük.

Munkánk elismerését jelenti a vállalatok részéről jelentkező erkölcsi megbecsülés és anyagi támogatás is, amely lehetővé teszi kirándulások, műsorok szervezését, rangosabb előadók meghívását.

S még valamit tervezünk: a művezetők klubjának szervezését a szocialista brigádvezetők klubja mintájára. Egy ilyen klub haszna különösen kézenfekvő, hiszen üzemeinkben a brigádvezetők partnerei a művezetők.

S a legfrissebb eredmény: a szocialista brigádvezetők klubja „leányvállalatot" alapított, a brigádtagok számára megszervezte az Irodalmi Szabadegyetemet, az igényes olvasóvá nevelés érdekében.

Egy új népművelési forma jelesre vizsgázott. S remélem, hogy a klub életének, eredményeinek közlésével kedvet ébresztek hasonló klub létrehozására — ahol még ilyen nem működik —, a működőket pedig a kapcsolat felvételére ösztönözzük.

Mindkettőnek a brigádmozgalom látná hasznát.

PINTÉR TIBOR

Az építőipari tanulók turnusos képzése

Ezekben a hetekben, hónapokban zajlik le az építőipari tanulók turnusos képzése. A szakmunkásképzés figyelembe veszi az építőipar sajátos munkakörülményeit és az egész évi gyakorlati oktatás mellett — január—február—március hónapokban egy 12 hetes turnussal oldja meg az elméleti oktatást.

Nem véletlen, hogy napjaink korszerű szakmunkásképzése — az ifjúság fejlődése, nevelése érdekében — egyre magasabb színvonalú ismereteket nyújt és már a tanulóévek alatt következetesen védi az ifjúság érdekeit.

Érdemes szót ejtenünk a turnusos képzés előnyeiről, hátrányairól; egy iskola, a Szombathelyi 405. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet tapasztalatai tükrében. A turnusos képzés — évről évre — a kőműves és az ács szakmákban volt szokásban. Jelenleg egy másodéves és két harmadéves kőműves ipari tanuló osztály jár naponta iskolába, elméleti oktatásra.

A turnusos képzés előnye, hogy az ipari tanulók így nincsenek kitéve a téli időszak időjárási viszonyainak, a téli építőipari üzemeltetés esetenként nem eléggé változatos szakipari tevékenysége egyhangúságának. A turnus 12 hete alatt csak diákok és a naponkénti, rendszeres iskolába járással, tanulással sokkal jobb átlageredmények elérésére képesek. Elméleti ismereteiket összefüggésükben, egyszerre kapják meg.

A hátrányok sem lebecsülendők. Az elméleti és gyakorlati képzés nem párhuzamos: nem tudja megelőzni az elméleti ismeretanyag a gyakorlati oktatást. Nehezebb összekapcsolni az elméleti és gyakorlati ismeretanyagot. A szakoktatók tapasztalják, hogy a turnus idején a tanuló kiesik a gyakorlatból, megszakad az oly fontos folyamatosság. A végzős, harmadévesek speciális problémája, hogy március végén befejeződik a turnusos elméleti oktatás és csak júniusban kerül sor a szakmunkásvizsgára. Számukra sok a jó kéthónapnyi elméleti tanítási „szünet".

A szakmunkásképző iskola tanári személyzetének leterhelése egyenetlen és a tantermek kihasználása sem megfelelő.

A Fejér megyei és több budapesti állami építőipari vállalat már megoldotta a turnusos képzés kiküszöbölését. Jó lenne, ha egyre több építőipari munkahely, vállalat fokozatosan megteremtené a téli gyakorlati oktatás feltételeit. E célt szolgálhatják a téliesített építkezések, valamint a tanműhelyek biztosítása az építőmesteri szakmák alapképzésénél is.

Az építőipari tanulóképzés fejlesztésével a jobban képzett, műveltebb szakmunkások mindennapi munkájuk során fogják kamatoztatni jelenlegi befektetéseinket.

DR. DOMONKOS JÁNOS

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MUNKA

1971 MAR

KÉSŐ ŐSZ A BALATONNÁL *(A képzőművész szövetség nemrég megnyílt kiállításának anyagából)*

MÁRCIUS *(Állami tulajdonban)*

AZ ERZSÉBET-HÍD SZÜLETÉSE (1964)

A KÖZTISZTASÁGI HIVATAL HAJDÚSZOBOSZLÓI ÜDÜLŐJÉNEK KÉSZÍTETT PANNÓ (1970)

Fotó: Kovács Ferenc

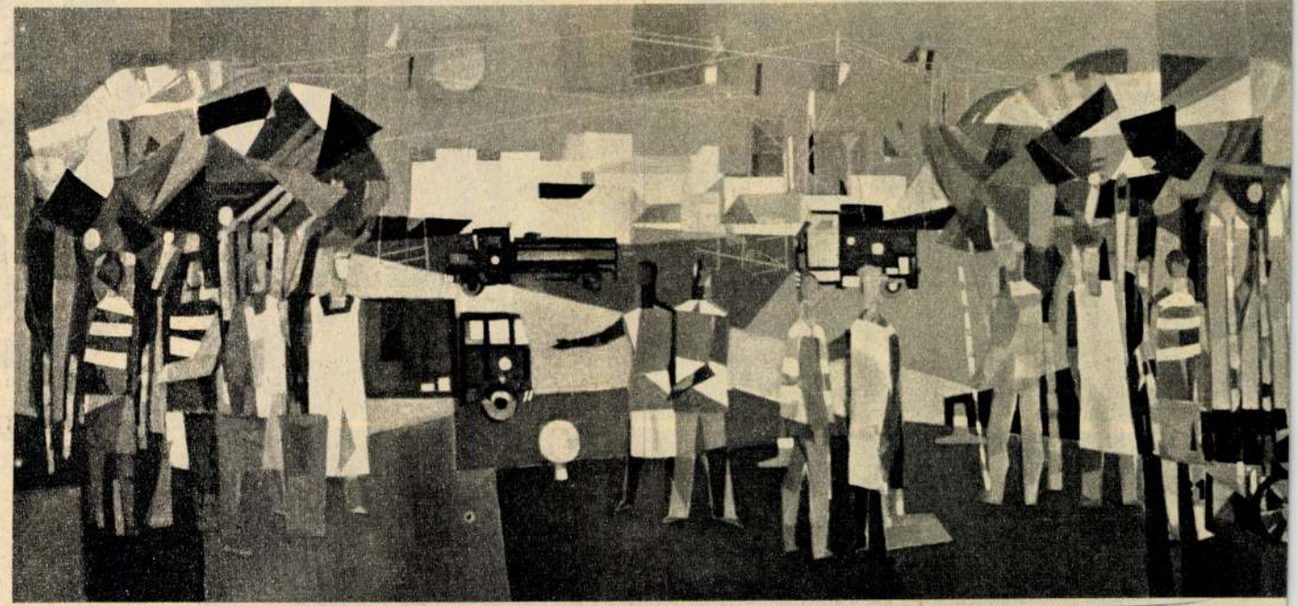

Munkásábrázolás 1970

A munka fotópályázata

Folyóiratunk folyamatosan közli a pályázatra beküldött képek legjavát. Ez alkalommal ezen a két oldalon a második díjas alkotásokat és lapunk más helyén a szakmai, iparági szakszervezeti különdíjjal jutalmazott képek egy részét közöljük.

A pályázat részletes értékelésére következő számunkban kerül sor.

HORVÁTH DEZSŐ: ÁRVÍZ

EIFERT JÁNOS: KENDŐTÁNC

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

NAPJAINK

1971 APR 4
1021

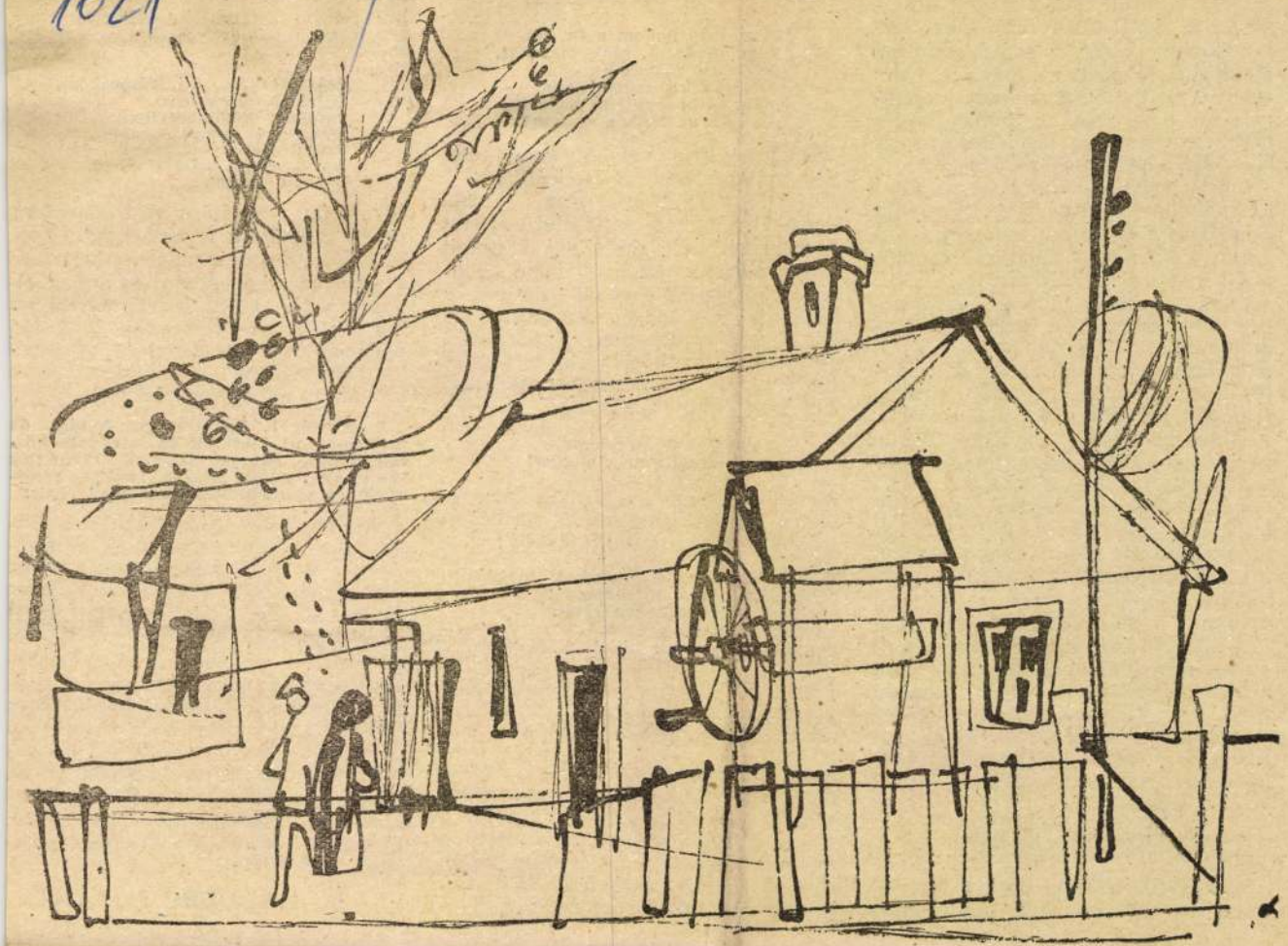

Kerekeskút

Luzsicza Lajos rajza

Luzsicza Lajos

kedve. Igaza ...
fogadtam, mégis, „milyen a vers" kérdésére kitérően válaszoltam: azt hiszem, sikerült, majd el kell olvasnom. El kell olvasnom, meg kell vizsgálnom, hogy a sodró, színészi elemekkel fokozott előadás és a vers azonnal átélhető igaza nem vesztegetett-é meg, nem a téma sikerét cserélem-e össze a megalkotott vers sikerültségének meggyőződésével.

Most, hogy az *Alföld* — ez által kiemelkedő jelentőségű — harmadik számában olvashatom e verset, hadd válaszoljak meggyőződéses igennel: nagy verset írtál, barátom!

Írtak az utóbbi időben az abortusz-növekedésről, a népszaporulatcsökkenésről garmadával cikket: okos tanulmányokat, néha még divatos nemzetsiratást is, vagy cinikus fecsegést. E sort szaporítani, akár versben is, hasznos is lehet. De te nem szociográfiát írtál, hanem verset, személyes üggyé tetted a cikktémát, másoknál „átérzett" veszélyt. Mint elődpéldaképed, *József Attila* kinek a Hazám című verse nem azért kiemelkedő darabja líránknak, mert néhány szonettbe fogta a „nemzeti nyomor" képeit, de azért, mert saját sorsával azonosítani tudta, a maga legszemélyesebb létezését is csak hazája létezésének biztosításában tudta biztosítottnak. Ebből eredezteti legszemélyesebb ügyét, költői tudatát és e tudat kifejezésének eszközét, a nyelvet, a megformálást is:

... Rámcsapott,
amiből eszméletem, nyelvem
származik s táplálkozni fog ...

A nagyívű kérdés, mellyel versed indul, azt a szorongató hiányt mu-

szép gyermekeid a magane...
ha néped élet-lehetőségeib...
személy szerint is veszítesz...

Nem szül nekem a fa fi...
csak madarat, csak ma...
Kikapart méhek az odú...
lakatlan kismama-hasak...
Rám ki hasonlít, ki has...
ki őriz az időben enge...

Ezzel a lírai vershelyze...
egy másikat lehet szembe...
József Attila fogalmazta...
ihass, ölelhess, alhass!" te...
emberségét, a „halállal"...
„nagyszégyenű, iszonyú" b...
tétjét melyben egyedül mérheti a mindenséggel magát az ember. A kérdőjelek versében a felkiáltójellel elmondott invokációt, a természet törvényének és a nép sorsa megoldásának egykénti betöltését:

Elevenszülő szerelem,
segíts, segíts meg engem!

Mert ha az ember természetellenes életre rendezkedik be, a természet is halott arcát mutatja felénk:

Tündöklik ez a tél, szívemet megérinti,
hóhártyás talppal megtapossa,
pompázik, kényeskedve sétál.
Páváskodó, halálos évszak,
Bögyében a holtak kihűlnek.

És gyűlnek a természetellenességek:

Az ég derengő inkubátor,
feltöltve füsttel, stronciummal.

majd később e torz-képet zárva, hozzáillesztve: „Műszerfény: meteor villan." És ez a lidércfény adja a megvilágítást a vers második felében épülő látomáshoz. Lidércfény, mely egyszerre kíséri a műtétet és a robbanásveszéllyel élő emberiséget; —

szegezi az ...
lentettjét, a kettős esélyt: mert a jelen fájdalma nem engedhet deklarált optimizmust, ebből a fájdalomból kell „kitetszeni" a feloldásának, a szükséges ellen-végletnek:

S megépül halott-Magyarország, ők nemzenek új kicsiket, és lesz vala köztük költő, akinek szájából kivirágzik végre a szegénységünket, lóvátett reményeinket visszavarázsló hatalmas ének!

A költészet ünnepére készülünk. Ünnep jár nálunk neki, mint a munkának és a felszabadulásnak, mert költészetünkben az ember éppúgy magáévá tette népünk gondjait, mint munkájában, és éppúgy gondjai oldódását éli meg benne, mint felszabadulásában. A „gondra bátor, okos férfi" ünepe a költészet napja is, és öröm a számunkra, ha nemcsak régebbi alkotások ismételt számbavételét végezhetjük ez ünnepek alkalmával, de mai líránk új alkotásai között is találunk üdvözlésre méltót. Ebben a versben ennek megvalósulását köszöntöm.

KABDEBÓ LÓRÁNT

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1970 OKT 18

1021

LUZSICZA LAJOS: SZÖVŐDÉBEN

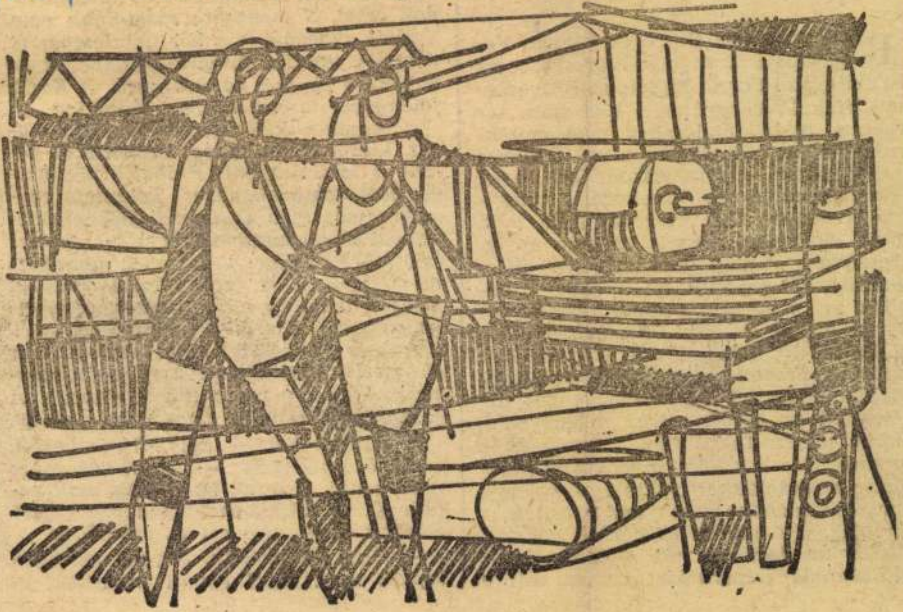

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRNAPI ME

LUZSICZA LAJOS

NÉPSZABADSÁG ◆ VASÁRNAPI M

[illegible] abban,
1970 romokban találja.

✲

Részt vettem a Forró és Vidék
gyesipari Termelőszövetkeze
év májusától Forrói Építőipari Szö
zet) alakuló közgyűlésén 1959 ko
vaszán. A felszólalásokra nem
szem — a közhelyeket nem é
megjegyezni —, arra viszont igen,
féktelen mulatozás kerekedett, valósá-
gos tivornya. Ami keserves nóta volt,
mind előkerült, rengett belé az ablak.
Huszonhat, tegnap még „maszek" mes-
teremberből szakadt fel a sóhaj: „ne-
künk aztán végünk". Mindez egy hi-
telen elhagyott életmód visszahatása volt,
a jövőtől, az ismeretlentől való félelem
kitörése. Semmi sem mutatta, hogy
majdan, tizenegy év múlva rangot fog
jelenteni az *alapító tag* megnevezés.
Borba, nótába fojtott bánat, elesettség és
sopánkodás. Egyikük nyomorúság ter-
mette anekdotákkal traktált. A szükség
garasos „menünaptárt" kényszerített a
forróiakra. A szerda és péntek babnap,
a szombat daranap volt, eltérni tőle az
időszámítás felborulását okozta. Élt a

ges fosztogatónak [illegible]
szerre mosolygó és terrorizáló. Agresz-
szióval megy minden lehetséges agresz-
szió elé. És kegyes készséggel, mondhat-
ni méltóságteljes, mértéktartó hálával
minden lehetséges együttérzés, vagy el-
ismerés elé. Zsarol a tekintetével.

A rakodómunkás, akit megloptak, s
aki itt várakozik most a folyosón, hoz-
zájuk képest maga a tanácstalanság. A
jóság, becsület mint megilletődés, zavar.

A vádlottakat — alkalmi cimboráit,
rámenős kijátszóit — igyekszik észre
nem venni. Úgy ül, hogy még csak vé-
letlenül se találkozhasson a tekintetük.
Görcsösen csinálja ezt is, erőlködve.

— Úgy értesültünk, hogy a strandon
lopták meg. Éjjel együtt mulattak, és

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Lázsicza Lajos

SZABAD FÖLD

1021

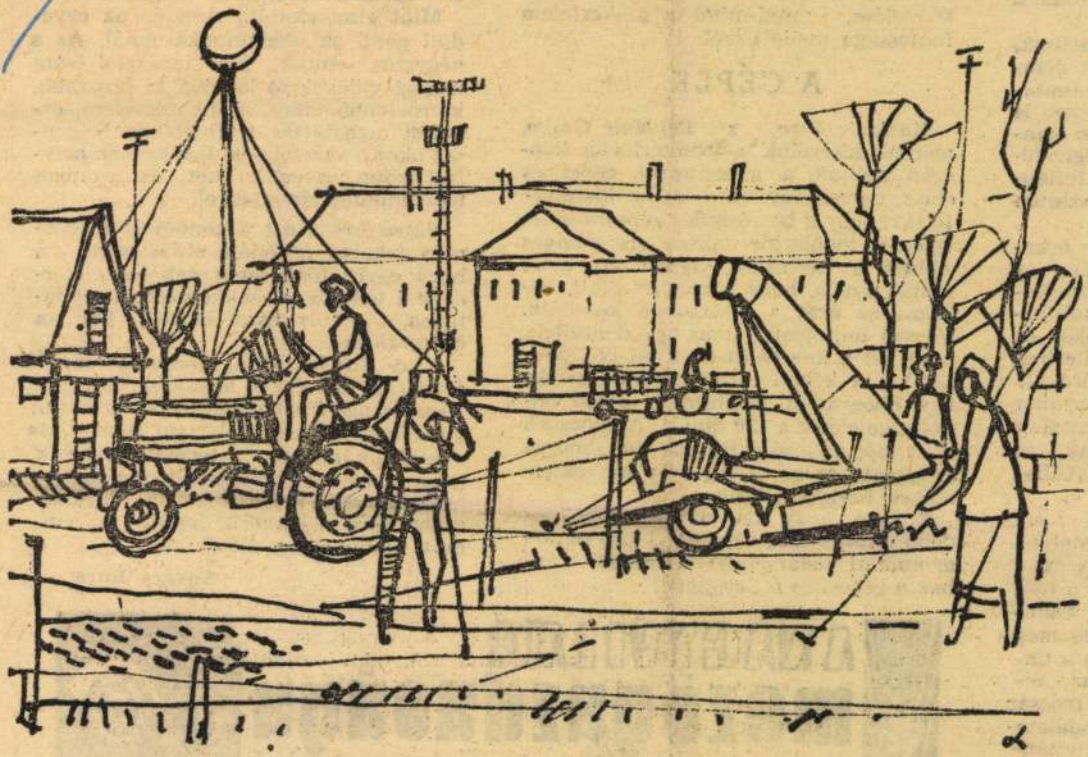

A gépjavító állomáson

Lázsicza Lajos rajza

végeztem
nk szintén
agronómu-
e be az is-
k hozzánk

é tartunk,
ok itt nem-
eg számítá-
ényeiket is
álatos szín-
s legneve-
en fellép-
ra, szintén

arba érke-
ggyfák és
es deszka-
l, szőnye-
elnöke és
örökülésben
'ányérokat,
cukortalan
szemezünk
tatunk és
fakanállal

ook mélyén
Az is van
ngja olyan,
hoz alapí-
refelé még
ideig a tig-
ák az „út-
és mocsár
csodálato-
Gulisztán-
ilág.

ssin Béla

hozama (zsírszázalék átlagban 3,7, ez lehetne jobb is), az üvegházi kertészkedés rekord hozamai (négyzetméterenként 35 kiló uborka egy szezonban), az évi a 12—15 ezer tonna borsó megtermelése, mind-mind a szakértelem fontossága mellett szól.

A GÉPEK

Karlovic Pero, s Fabianic Gojko, mérnök kísérőink a borsótermelés kapcsán szóltak a gépesítésről. Svéd és olasz tapasztalatokon okulva kiszámították, hogy a borsószedés gépesítése lényeges többletjövedelmet eredményez ebben a termelési ágban. Jó előre tudták azt is, hogy három év alatt, behozza az árát a borsószedő kombájn. Hosszú fontolgatás után úgy döntöttek, hogy ezt a kombájnt az NDK-ból szerzik be. A kézzel történő szedés idején egy kilogramm megtermelt borsó önköltsége elérte a 150 dinárt. A gépesítés után már az első évben 85—105 dinárra csökkent ez az összeg — a melléktermékek haszna nélkül.

Érthető, hogy ma már minden rendelkezésükre álló eszközzel szeretnék gyorsítani valamennyi kertészeti ágban a gépesítés fejlettségét.

ki rövidebb időre, munkafegyelem, erkölcsi magatartás tekintetében is gondot okoz a vezetőknek. Igyekeznek helyhez kötni, nevelni őket, ez azonban nem mindig jár sikerrel.

Végső fokon ezt a gondot is a technika további fejlődése oldja meg, az, hogy egyre több embernek lesz létérdeke a tanulás, a szakképzettség elsajátítása, s amely ezzel együtt jár, a *kulturálódás.*

... A Zitnjak nevű kombinát mezőgazdasági egysége a legkorszerűbb mezőgazdasági üzemek egyike azok közül, amelyeket életemben láttam. Nem túlzás megállapítani, hogy a termelés erőinek ilyen magasfokú koncentráltsága hallatlanul gyorsan megváltoztatja, kulturáltabbá teszi magakörül a tájat, az embert, annak egész életét.

Kovács Imre

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Luzsicza Lajos
Hajdubiharmegyei Népujság
1965 JÚL 13

1021

Egy hét a televízióban

A televízióban a múlt héten Békés megyei hét volt, ez azonban nem érződött túlságosan a műsoron. A nézők nem kaptak „Békés-mérgezést", sőt egyetlen olyan hosszabb, emlékezetesebb műsorszámot sem, amely az előzőleg bemutatott megyékhez hasonlóan maradandó élményt nyújtva irányította volna a figyelmet Békésre. Csak rövid riportfilmek, s a megye vezetőivel folytatott szokásos beszélgetés jelentette a megyei jelleget, holott ezekben a napokban például szívesen láttunk volna egy közvetítést Gyuláról is.

Izgalom

A Rádió és Televízió Újság múlt heti számában a szerkesztő válaszolt egy tv-nézőnek, aki több izgalmat vár a műsortól. A válasz a hét jónéhány műsorszámát felsorolja, mint ami elegendő izgalmat okozhat, s ennek alapján valóban minden nap várhattunk valami érdekfeszítő, kalandos történetet. Sajnos a Mr. Potts kémkedik című angol film valódi izgalom helyett inkább csak bosszúságot okozott. A vígjáték és burleszk keveredéséből már eleve olyan történet alakult ki, amelynek láttán egyáltalán nem lehetett kétséges, hogy szerencsés vége lesz, s a nézők legfeljebb csak azt számolgatták, hogy hány Gestapo-főnököt lehet ártalmatlanná tenni egy angol gyártmányú fuszeklivel.

Érdekesebb és valóban detektívfilm volt a most induló sorozat: A bűnügyi múzeum első darabja, A tű. Az a tény, hogy valamennyi szereplő érdekelt volt az áldozat halálában, és képesek is lehettek a gyilkosság elkövetésére, az egész film folyamán biztosította a szükséges feszült légkört, s a problémát megoldó detektív-mesterfogás valóban váratlan, de elképzelhető volt.

A két nagyfilm mellett azonban mégis a vasárnap este bemutatott riportfilmet tarthatjuk a legizgalmasabbnak. Egy asszony három évig tartó rendkívül bonyolult és veszélyes munkája, a két szervnek dolgozó hírszerző tevékenysége és élete még akkor is nagyon érdekes, ha csak kitalált történet, s mennyivel inkább az a valóságban!

Művészet

Valószínű, sajnos, hogy a nagy film vetítése után kedden este sokan elzárták a tv-t, s nem hallgatták meg, hogy hogyan vélekednek egy gyár dolgozói képzőművészeti alkotásokról. Pedig érdemes volt. Elsősorban természetesen azok számára volt tanulságos a műsor, akik a művészet megszerettetésével, népművelléssel foglalkoznak hivatalból, vagy csak, mert saját maguk ntosnak tartják. Az őszinte vélemények nagyon sok problémát tártak fel, s bár nem éppen örvendetes, de jó tudni, az elhangzott szavak azt is bizonyították, hogy a ma képzőművészete meglehetősen távol áll még a ma egyszerű embertől. Nagyon sokat kell fáradozni még a művészeknek és népművelőknek, hogy közelebb hozzák, megértessék és megszerettessék a modern képzőművészetet. Nem tarthatjuk azonban szerencsésnek azt a megoldást a műsorban, hogy a műsort különben ügyesen vezető, irányító Luzsicza Lajos festőművészt abba a kényelmetlen és szinte megoldhatatlan helyzetbe hozták, hogy saját művén kellett magyaráznia a modern festészet bizonyítványát.

Szerdán este a zenei lexikon volt hivatva a nézők zenei műveltségének gyarapítására. A műsor értéke nem közelítette meg a kedd estiét. Vasárnap délelőtt Ádám Jenő professzor zenei előadását hallhatta a tv közönsége. Talán egy kicsit sok is egy hétre két zenetörténeti illetve elméleti problémákat fejtegető műsor.

Könnyűzene

Mi kell a tv-nézőnek nyáron? Könnyűműfaj! Feltehetőleg így gondolkodtak a múlt hét műsorának összeállítói. A szombat és vasárnap este a fülbemászó könnyű dallamoké volt. A keleti-tengeri országok slágerfesztiválját láthattuk, hallhattuk szombaton, s valószínűleg mindenki úgy vélekedett, lényegesen kellemesebb élmény volt, mint egy héttel előbb a Prágából közvetített tánczenei fesztivál. Igaz, hogy ez nem koncertszerű volt, éltek a legváltozatosabb rendezési és televíziós lehetőségekkel, s a kedves dalok hallgatása közben a nézők a régi kisvárossal, Stralsunddal is megismerkedhettek.

Ami miatt sokakat bosszantott a csütörtöki adóhiba, mégsem kellett sokáig várni: szombaton este bepillanthattunk a híres párizsi lokálba, a Moulin Rouge-be. Igazi varieté volt, fölösleges magyarázatok és gyengébb számok nélkül, bár a legnagyobb sikert és elismerést most sem lehet elvitatni a világhírű kán-kán táncosoktól.

A könnyű melódiák sorába kell venni a vasárnap esti nagyfilmet is. Hiszen az amerikai film meséje, története igazán semmitmondó volt, a nagy valcerkirály életéből vajmi keveset ismerhettünk meg, de annál többet hallhattunk klasszikus számba menő keringőiből mégpedig igazán kiváló előadásban.

Nem lehet tagadni: ha nem is éppen annyi, amennyit a rádióújság ígért, volt izgalom a múlt hét tv-műsorában, nem volt hiány szórakoztató műfajokban sem. Elégedetlenségre csak azoknak lehet okuk, akik komolyabb irodalmi, művészi élményre vágynak még ilyenkor nyáron is.

N. Zs.

A KÖZÖS CÉL:

jövedelmezően gazdálkod

Jó úton halad a berettyóújfalui Dózsa Termelőszövetkezet

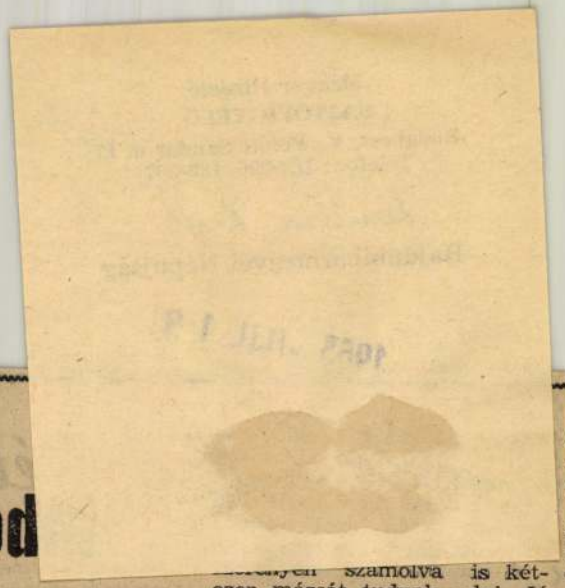

Király Gergely, a berettyóújfalui Dózsa Tsz elnöke kissé elkomorodik, amikor megmondom honnan jöttem és mit szeretnék.

— Rólunk írni? Nem nagyon kellene.

— De van mit — érvelek, s mondom is gyorsan: a határuk egyes, és megbízható vélemények szerint régen nem volt ilyen, a kukorica kapálását már majdnem másodjára is befejezték, hogy jól fizet az árpa, hogy...

Nem hagyja tovább mondani. Elmosolyodik és leint barátságosan. Hát mit mondjak még ezenkívül, s honnan tudja ezeket?

Látszik rajta — nem tudja titkolni —, hogy jólesik hallania ezeket. És örül neki, hogy mindezt tudom. S már fogja is a kis mindentudó füzetet s áthív egy üres szobába, hogy itt nyugodtabban beszélgethetünk.

Mit mutatnak az eddigi eredmények?

Hát igen — kezdi — most már talán nyugodtan mondhatjuk, hogy jó úton halad a szövetkezetünk. És bízunk is — az eddigi nehézségek, elemi csapások ellenére is.

Tulajdonképpen honnan is indult ez a szövetkezet? S mik voltak itt a nehézségek, mi okozott problémát?

A termelőszövetkezet 4130 hold közös szántóterületen gazdálkodik 650 dolgozó taggal. Munkaerőhiánnyal különösebben nem kellett szembenézniük. A földterületeik — bár ezt nem mondta az elnök, de a mostani termésátlag-kilátásokból erre következtethetek — termőképesség szempontjából nem mondható gyengének. Mégis 1964-ben több mint 800 ezer forint volt a mérleghiány összege és 900 ezer a takarmányhiányból eredő kiesés. Az előző évet is ráfizetéssel zárta ez a szövetkezet. Természetesen ez megmutatkozott a tagság hangulatán s a munkán is. Az 1965-ös évet is az előző év kiesésével, a mérleg- és takarmányhiánnyal kezdték s már eleve így indultak. És most az első félév után? Milyen képet tud festeni a szövetkezet elnöke a tsz-ről?

Megtörtént a fél év eddigi eredményeinek felmérése. A bizottság bejárta a szövetkezet határát, felbecsülte a várható, illetve a most mutatkozó termésátlagokat. Természetesen ez még némely növénynél változhat, mint például a kukoricánál, burgonyánál stb. De — s erre külön felhívta a figyelmemet az elnök mellett Kerékgyártó József főkönyvelő is — most nagyon reálisan, csak szigorúan a tényekre alapozva végezték a felmérést, nehogy véletlenül is túlértékeljék a várható eredményeket. Nem akarnak meglepetést, illetve inkább kellemesen akarnak csalódni. Több lehet, mint amit mi megállapítottunk most — mondja a főkönyvelő — de kevesebb nem. S bármennyire is voltunk szigorúak önmagunkkal szemben a határszemle alkalmával, be kell vallanunk — és ez nyílt titok —, hogy többet várunk.

Tíz mázsás átlag borsóból

Ott van a kukorica például, amit kétszer kapáltunk meg, ebből egy-két mázsával többet várunk a tervezettnél. Erre egyébként külön büszkék vagyunk, hogy másodjára sikerült bekapálni a kukoricát aratásig. Igaz segítettünk is a tagokon. Ahol nagyon gyomos volt a kukorica ott ledikonirtoztuk. Vagy ha a kalászosokat veszszük: az őszi árpa, amelyet már a múlt héten megkezdtünk aratni és 100 holdon végeztünk vele, 15—16 mázsás átlagot fizetett, s ez két-három mázsával jobb a tervezettnél. A hét elején, amikor befejeztük az árpa aratását, kezdünk a búza betakarításához. Ettől is többet kapunk, mint amit terveztünk.

...számolva is két-ezer mázsát tudunk adni. Jó 10 mázsás átlagra számítunk. Ez a növény egyedül több mint 600 ezer forint bevételt eredményez a szövetkezetnek.

A gazdálkodás másik fontos ágáról, az állattenyésztésről érdeklődöm.

— A felmérés itt is megnyugtatott mindannyiunkat. Bár a száj- és körömfájás minket is súlytott, mégis a hízó sertésekből többet tudunk ebben az évben értékesíteni, mint amit terveztünk, s ezzel ki tudjuk egyenlíteni a kiesést. A tehéntej hiányt pedig éves szinten a juhtejjel pótoljuk. Mindent összevetve az a véleményünk, hogy az állattenyésztésben is tudjuk tartani a tervezett szintet.

Szaktudás, szakismeret

Összegezve magamban én is arra a megállapításra jutok, hogy igaza van az elnöknek: jó úton halad ez a szövetkezet. De mindezek után, amit közösen elmondtak a tsz-ükről jogos a kérdés: hogyan sikerült ez nekik?

Az elnök kezdi az „okfejtést".

— Nézetem szerint elsősorban a szakembereken, a szakszerűségen múlt az egész. Igy nagyon egyszerűen hangzik és egyszerűnek tűnik, de mégis azt mondhatom: ez az igazság. Szaktudás, szakismeret nélkül, sokszor hiába a jóakarat, különösen nagyobb eredmények elérésére nem lehet számítani. S olyan szakemberre vagy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsica Lajos
RUHÁZATI MUNKÁS
1964 MÁJ

Kiosztották a SZOT irodalmi és művészeti díjait

1021

A Szakszervezetek Országos Tanácsának székházában április 29-én kiosztották a SZOT ez évi irodalmi és művészeti díjait. Az ünnepségen megjelent Aczél György, a művelődésügyi miniszter első helyettese, dr Köpeczi Béla az MSZMP Központi Bizottsága kultúrális osztályának vezetője. Brutyó János, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, a SZOT főtitkára üdvözölte a kitüntetetteket, majd átadta az 1964. évi irodalmi és művészeti díjakat.

Kitüntetésben részesült: Fekete Gyula író, Az orvos halála, s A fiatalasszony című regényéért; Dobozi Imre író a Holnap folytatjuk című nagysikerű drámájáért; Péchy Blanka színművész Regény című művéért; Kazimir Károly rendező, külföldi és magyar drámák kiváló rendezéséért; Olsavszky Éva, a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja, kiváló színészi alakításáért és népművelő tevékenységéért; Fehér Tamás filmoperatőr a Kinek higgyek című dokumentumfilmjéért; Mihályfi Imre filmrendező, antifasiszta témájú televíziós filmek alkotásáért; Szabó Iván szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola tanára, a dolgozók képzőművészeti nevelésében kifejtett több évtizedes munkásságáért; Luzsica Lajos festőművész és Tamás Ervin festőművész. Az ünnepség után fogadást adtak a kitüntetett művészek tiszteletére.

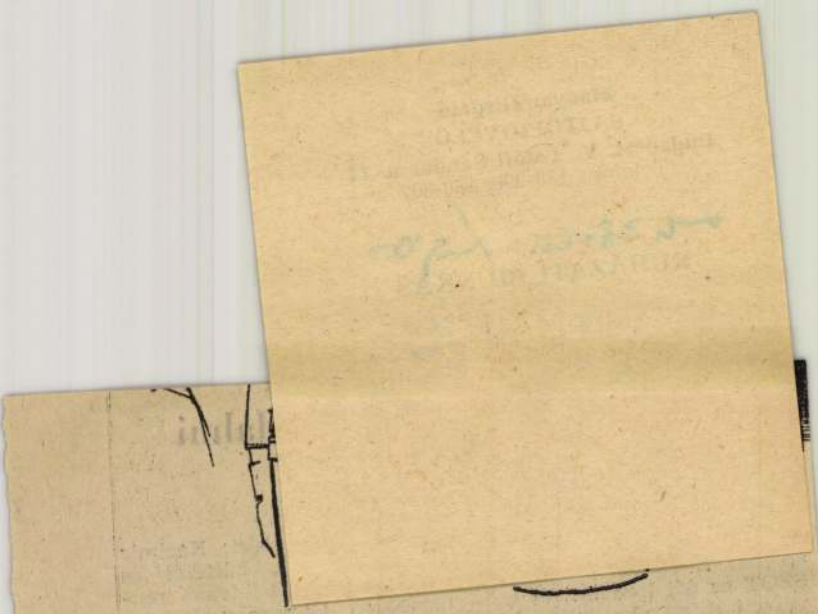

Türkizkék lenvászon anyagból készült kosztüm fekete, fehércsíkos kartonblúzzal. Ruhaipari Mintatervező Vállalat gyártmánya

Fehér yester anyagból készített, fekete tűzéssel díszített női ruha a Debreceni Ruhagyár gyártmánya

Kártolt bélésk lényt, nálnak sárhely

szálat tartalmazó anyagokból készült termékek tartósak, formatartók, tisztításuk, karbantartásuk általában könnyebb és kevesebb gondot igényel, mint a tiszta gyapjú vagy pamutanyagból készült. termékek. A könnyebb súlyú felsőruházati termékek előállítására is törekednek a ruházatipar szakemberei. Ezt példázza, hogy az azonos rendeltetési célnak megfelelő télikabátok béléséhez az eddigi vatelin helyett a könnyebb fajsúlyú danulonfátyolt, perspektívikusan pedig az ennél is lényegesen könnyebb poliuretán habanyagot használják.

tos vonalú pol
kabátja. A Kaj
legük és felha
megoldású gye
gyár újszerű, t
hált szép mint
sebb vevők szá
ték. A Debrec
vonalú női ruh
részes bakfisru
divatos kamasz
öltőt láthatunk

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 JAN 3

SZABAD FÖLD

Luzsica Lajos

1021

Isz-major

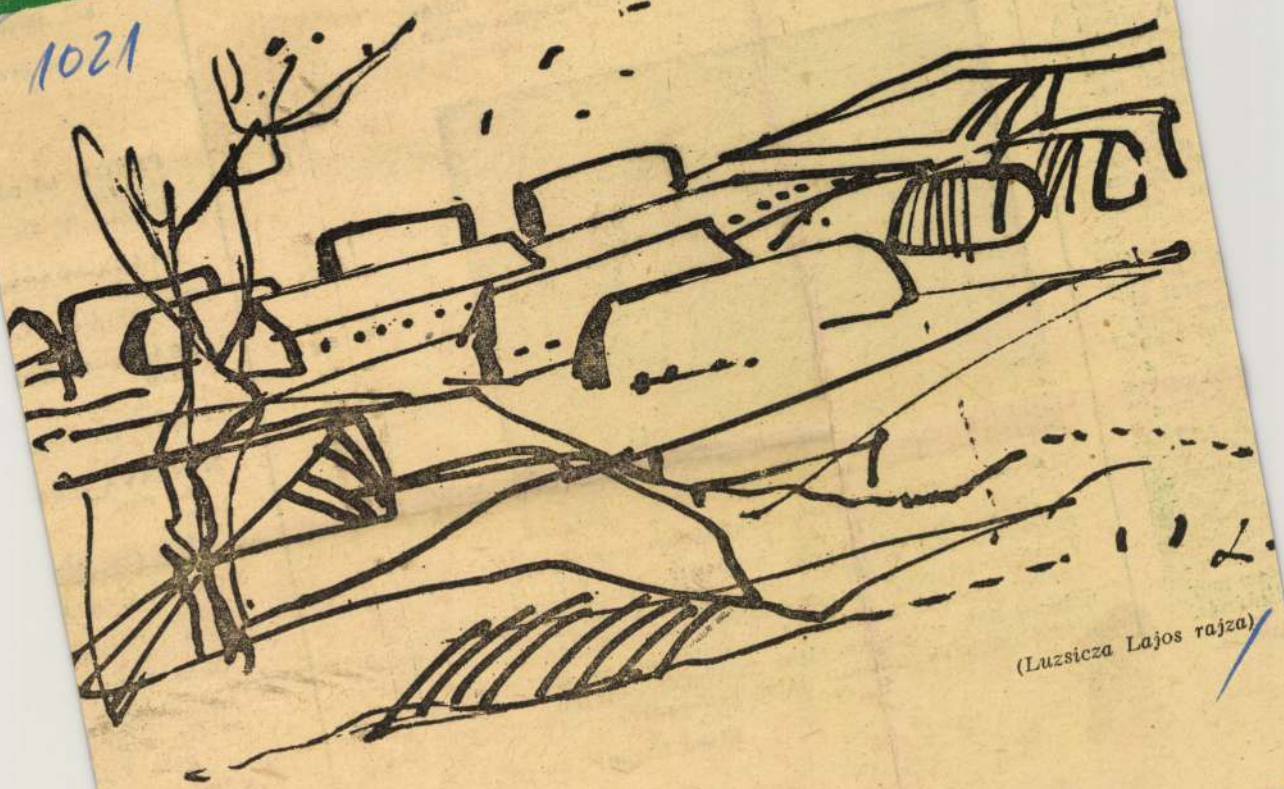

(Luzsicza Lajos rajza)

lja, mint
ősünknek,
get volt a
ki a bőr-
epsialakú
en is lát-
a teknős-
gy válto-
atnak tö-
lyt jelen-
zamosabb
A páncél
sszekötött
nértékben
állati tes-
védelmez-
két célt
nyújtott,
úlságosan
at úszni

k tojást
usztul el
latt. Egy
lául több
mikor az
k. A part
t számos
Ha kikel-
fiatal ál-
és négy-
végre el-
elkednek
nsúlyozá-
lat foko-
ez már
amán is.

András

hiszik, hogy ha a tv
esetén, a vevőkészüléket is korlátlanú
használni. Ezzel szemben az a helyes, ha
tennáját is leföldeljük, ha az a tetőn kí
és a zivatar idejére beszüntetjük a műsc
sét. Szobában vagy tetőtérben levő antenna
erre nincs szükség.

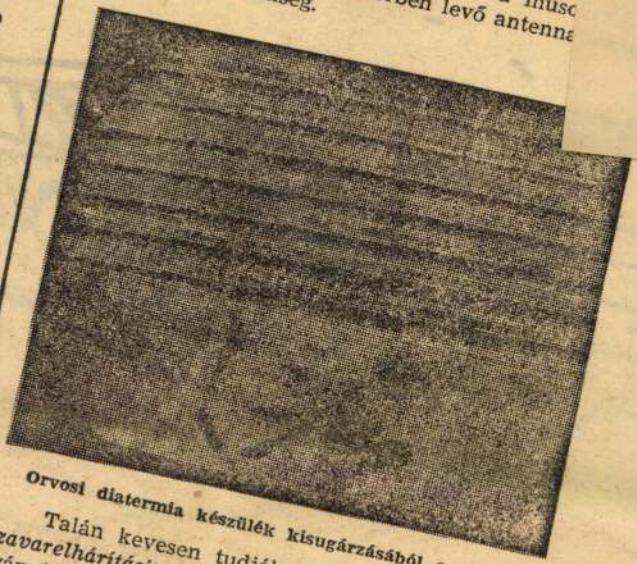

Orvosi diatermia készülék kisugárzásából eredő zavar

Talán kevesen tudják, hogy a postának van *zavarelhárítási szolgálata (ingyenes!)*, amely kívánságra felkutatja a műsorvételt zavaró okokat. Mielőtt azonban hozzájuk fordulnánk, helyes, ha utánanézünk a házunk táján található, könnyen megszüntethető, felsorolt hibalehetőségeknek.

Blahó István

Irányár: 1,5 nap
Utazás: II., III.,

PRÁGA—VARSC
Irányár:
Utazás: III., IV.

PRÁGA—M. BO
nap
Irányár:
Utazás: III. hóba

MOSZKVA—LEN
11,5 nap
Irányár:
Utazás: II., III.,

MOSZKVA—KIJ
Irányár:
Utazás: IV. hóba

Olcsó árak!

Jelentkezés: a
az Expressz
pest, V.,

Külföldi társa

Luzsicza Lajos
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 DEC. 8.
TOLNAMEGYEI NÉPÚJSÁG

Megnyílt a dél-dunántúli képzőművészek kiállítása Szekszárdon

1021

Vasárnap délelőtt megnyílt a szekszárdi Balogh Ádám Múzeumban a déldunántúli képzőművészek kiállítása. A megnyitón — amelyen részt vettek a párt és állami szervek képviselői is — Luzsicza Lajos festőművész, a képzőművészek vidéki bizottságának titkára mondott ünnepi beszédet. Egyebek közt elemezte a vidéki képzőművészélet jelenlegi helyzetét, s hangsúlyozta, hogy azért rendezték meg több megye képzőművészeinek együttes kiállítását, hogy azok jobban megismerjék egymás munkáját, s tanulhassanak egymástól.

A kiállításon Baranya, Somogy és Tolna megye 30 festőművészének 50 alkotásával ismerkedhet a közönség.

Johnson szerdán

szállása. A Kínok Ház
dik emeletén hallgatjál
tikai foglyokat. Nemu
éves férfi a kínvalla
kitépte magát rabtartói
levetette magát az e
férfit Salonginak hív
származású volt, s az
kilencvennapos törvé
akkor már minden
nélkül 65 napot töltött magánzárkában.

Az öngyilkosság másnapján a hatóságok intézkedtek. A hatodik emeleti kínvallató-helyiségek ablakait berácsozták.

Salongi volt egyébként a negyedik, aki az úgynevezett kilencvennaposok közül öngyilkosságot követett el. Az ok: a Verwoerd-rezsim hóhérai a legválogatottabb fizikai és lelki kínzásokat alkal-

[illegible]

Dr. Costa Chasidisnek szintén azt mondták rabtartói, hogy a 18 hüvelykes krétaszögben lesz az otthona mindaddig, amíg nem hajlandó a vallomásra. Kihallgatása, amelyet természetesen vad ütlegek kísértek, kora reggeltől késő éjszakáig tartott. A szerencsétlen ember később kijelentette: Verwoerdék embereinek szemmel láthatólag nem annyira a kihall-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 ÁPR 14

MAGYAR NEMZET

Luzsicza Lajos

Két kiállítása van Luzsicza Lajos festőművésznek: tegnap a Magyar Hajó- és Darugyár Művelődési Otthonában nyílt meg, április 22-étől pedig az Andráshidai Állami Gazdaság kultúrtermében lesz látható.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Luzsicza Lajos

1021

Csütörtök, 1967. március 23.

Egységes művészeti életért

dolgoznak a Képzőművészeti Szövetség területi szervezetei

Néhány évvel ezelőtt új munkakörrel, a *területi szervezetekkel* bővült a *Magyar Képzőművészek Szövetsége*. A művészek által alapított és vezetett új szervezetek nagy és konkrét feladatot kaptak: meg kellett szervezniük az *egyes vidékeken a rendszeres képzőművészeti életet*, segíteni a művészek kibontakozását, szakmai fejlődését, életét. A területi szervezetek kiállták a próbát. Munkaterveik a fokozatos, megalapozott előrelépések dokumentumai. A művészek kiállításokat rendeztek, népművelő munkát végeztek, szakmai megbeszéléseket, tapasztalatcseréket tartottak, gyümölcsöző kapcsolatokat teremtettek külföldi tesvérszervezetekkel, bekapcsolódtak a helyi szervek munkájába, s kölcsönösen támogatják, segítik — jól megértik egymást.

Ezekről az eredményekről, s a jövő feladatairól beszélgettünk *Luzsicza* Lajos festőművésszel, a *területi bizottság* titkárával.

— Szövetségünknek

hat területi szervezete

van — mondja —, közülük *kettő a Dunántúlon, négy pedig az Alföldön és az északi megyékben élő művészeket fogja össze.* Felépítésüket úgy igyekeztünk meghatározni, hogy mindegyikük alkalmazkodjék az országrész táji jellegéhez, folytatója és továbbvivője legyen az ott élő hagyományoknak. Észak-magyarországi területi szervezetünk — *központja Miskolc* — például a *hazai grafika fellegvára:* Budapestről és az ország más részeiből is oda mennek dolgozni a grafikusok, mert ott találják meg a legjobban felszerelt műhelyeket, az alkotó légkört, kollektívát. A dél-magyarországi szervezet más hagyományokat ápol. Központja, *Hódmezővásárhely*, az *alföldi festészet egyik otthona* volt régebben is, s a ma ott élő művészek — ezt bárki megítélheti — méltó örökösei a nagy elődöknek. Folytathatnánk tovább is a sort, hiszen az előbbiekhez hasonlóan szép hagyományokkal rendelkezik az ország minden része — *Debrecen*, ahol Holló László él és alkot, *Szolnok*, amelynek művészei épp most, néhány hónapja mutatkoztak be a Nemzeti Galériában, *Pécs*, ahol Martyn Ferenc és társai dolgoznak; és nem kell külön bemutatni *Székesfehérvárt*, *Veszprémet* és *Tihanyt* sem — művészeinek munkásságát jól ismeri mindenki.

— Milyen eredményeket értek el megalakulásuk óta a területi szervezetek?

— Szervezeteinknek

három feladata van:

kiállításokat rendeznek, szervezik a szakmai életet, a művészek kapcsolatait és egyre intenzívebben vesznek részt a népművelés feladatainak megoldásában. Természetesen ez a három munkaterület nem választható el egymástól, hiszen a kiállítások rendezése népművelési tevékenység is, de része a kapcsolatok kialakulásának is. Művészeink alkotásaiból a szervezet területén és a többi városban is gyakran szervezünk bemutatót — észak-magyarországi művészek rendeznek tárlatot Dél-Dunántúlon és így tovább —, s a kiállításokat igyekszünk eljuttatni a kisebb helységekbe, a falvakba, a kisvárosokba is.

— Hogyan alakultak a területi szervezetek külföldi kapcsolatai?

— Működésük révén az egyes szervezetek összeköttetést teremtettek a szomszédos szocialista államok művészeivel és művészszervezeteivel és kölcsönös bemutatókkal, látogatásokkal igyekeznek közelebb kerülni egymáshoz. Így teremtett például összeköttetést a kelet-szlovákiai művészekkel az észak-magyarországi, a szlavóniaiakkal a dél-dunántúli, a zentaiakkal és szabadkaiakkal a dél-magyarországi területi szervezet. Vannak távolabbi kapcsolatok is, mint a vásárhelyieké a franciaországi Vallauris-val, a kelet-magyarországiaké Bulgáriával. Eredményeiket máris lemérhetjük. Csak a legutóbbi — kölcsönös — kiállításokat említeném: a zentai művészek tárlatát Hódmezővásárhelyen, a hódmezővásárhelyiekét Zentán, a kelet-magyarországi és bolgár művészek kiállításcseréjét, a beszterebányai és kassai művészek salgótarjáni és miskolci bemutatóját.

— És a területi szervezetek »otthoni« kiállításai?

— Azt hiszem, egyre biztosabban állíthatjuk:

a vidékre figyelni kell,

városainkban olyan tárlatok nyílnak, melyeknek tekintélyes része *országos jelentőségre* tett szert, mint a *Balatoni Nyári Tárlat*, a *Szegedi Nyári Tárlat*, a *Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat* és a *Miskolci Grafikai Biennálé*, amely a rajzművészet legnagyobb hazai seregszemléje. Mutatja a vidék jelentőségét azoknak az egyéniségeknek a sora is, akik az ország különböző részén élnek és alkotnak — mint *Bartha* László és *Borsos* Miklós Tihanyban, *Martyn* Ferencék Pécsett, *Németh* József, *Szalay* Ferenc és a többiek Vásárhelyen, *Feledy* Gyula, *Vati* József Miskolcon és folytathatnám még hosszan a sort.

— Mit jelent a képzőművészek népművelő tevékenysége?

— A művészeti nevelés,

a vizuális kultúra

— iskoláinkban sajnos, nagyon elhanyagolt — területe rendkívül sok munkát ad. De nézzük talán a konkrét, ez évi terveket. A dél-magyarországi szervezet például egy száz darabból álló diapozitív sorozatot készített az ott élő művészek munkáiról az ismeretterjesztő előadások illusztrálására, a művészek előadásokat, tárlatvezetéseket tartanak és műteremlátogatásokat szervezenek — a TIT-tel és a Hazafias Népfronttal együttműködve — a közönség számára és igyekeznek jó kapcsolatokat kiépíteni a környék szocialista brigádjaival.

— Területi szervezeteink jó kapcsolatokat építettek ki a helyi szervekkel, a *tanácsokkal és a társadalmi szervezetekkel* is, kölcsönösen segítik egymást és ma, nyugodtan állíthatjuk, munkájuk eredményeként a képzőművészet »ügy« lett mindenütt. A művészek segítenek a társadalmi munkában, a tanácsok pedig *díjakkal, vásárlásokkal*, állások biztosításával igyekeznek megoldani megélhetésüket, *lakást biztosítanak* nekik — jelenleg például *nyolcvan műtermes lakás épül képzőművészek számára a vidéki városokban.* A fiatalok épp ezért szívesen költöznek el Budapestről, hiszen az új környezetben otthonra találnak, s ez a folyamat és ez a segítség — reméljük — létrehozza azt az integrált, egységes művészeti életet, amely az egyenletes fejlődés alapja lehet.

Horváth György

A kenyérgabor a cukorrépa 92 sz a közös gazdaság

1961 óta több mint kétszeresére nőtt a te

A Központi Statisztikai Hivatal a termelőszövetkezetek közelgő első országos kongresszusa alkalmából összeállította a tsz-ek fejlődésének érdekesebb adatait. Az ezeket tartalmazó kis könyvet megkapják a kongresszus részvevői, később pedig más érdeklődőknek is közreadják.

A kiadvány a többi között megállapítja, hogy 1966-ban a szövetkezetek az ország termőterületének 68 százalékát művelték és *a mezőgazdasági áruforgalom 75 százalékát adták.* A tsz-ek közös gazdaságai szolgáltatták a kenyérgabona 74, a cukorrépa 92, a zöldségfélék 86, a vágósertés és a vágómarha 55, a tej 45 százalékát. Az állami vállalatok tavaly 50 százalékkal több árut vásároltak fel a szövetkezetektől, mint 1961-ben, ugyanakkor a teljes mezőgazdasági felvásárlás 27 százalékkal emelkedett.

A közös gazdaságok minden katasztrális holdnyi szántóterülete átlagban *2650 forint értékű terméket bocsátott az állam rendelkezésére,* 850 forinttal többet, mint öt évvel korábban. Különösen vágóállatokból és állati termékekből adnak jóval nagyobb mennyiséget.

A szövetkezetek közös vagyona 1961 óta több mint kétszeresére nőtt. Még mindig nagy azonban a különbség a jól és a gyengén gazdálkodók között. Az egy holdra számított közös vagyon némelyik helyen *kétszer akkora,* mint más, gyengébb tsz-ekben.

A további adatokból kitűnik, hogy az utóbbi években *figyelemre méltó eredményekkel járt a gépesítés.* A mezőgazdaságban, beleértve az állami gazdaságokat is, több mint *67 ezer traktor dolgozik, 23 000-rel több, mint 1961-ben.* Közülük több mint 52 ezer a

FINN — MAGYAR BARÁTSÁGI HÉT

Helsinkibe 360 tagú küldöttség hazánkból

Harmati Sándor, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára a napokban tért haza Finnországból, ahol tárgyalásokat folytatott arról, hogy *nyáron — július 18—25. között —, finn—magyar, illetve magyar—finn barátsági hetet rendeznek a két országban.*

— A két testvérnép kapcsolatainak eddigi történetében nem találkozhatunk hasonlóan nagyvszabású akcióval — mondotta Harmati Sándor —, mint a kölcsönösen megrendezésre kerülő barátsági hét. Hiszen ez alkalomból *360 magyar utazik Finnországba és ugyanennyi finn érkezik hazánkba* MALÉV repülőgépeken. Az egész akció fő célja, hogy *tovább mélyítse a finn és a magyar nép barátságát s az, hogy kölcsönösen minél szélesebb társadalmi körben ismertesse a két nép mai életét.* A hangsúly ezen van, hiszen — amellett, hogy tudjuk és számontartjuk a »rokonságot« —, vajmi keveset ismerünk egymás életéből. Ez érthető is, mivel a két ország közötti távolság nagy, magyar turista ritkán vetődik Finnországba s onnét is [illegible]

nyian megelégedéssel és örömmel fogadták, hogy a kapcsolatok szélesebb formát öltenek és szívből sikert kívántak az akció lebonyolításához, támogatásukról biztosítva a magyar és a finn szervezőket.

— A finn előkészítő csoport szándéka az, hogy egy szélesebb társadalmi bizottságot hoz létre, amely kifejezi a finn nemzeti jelleget. E bizottság munkájában való részvételre tudósokat, művészeket, ismert közéleti személyiségeket kérnek fel, *a barátsági hét védnökéül pedig Kekkonen köztársasági elnököt szeretnék megnyerni.* A mi elképzelésünk az, hogy a barátsági hét megrendezéséhez segítségül hívjuk a különféle társadalmi és tömegszervezeteket, a Kulturális Kapcsolatok Intézetét és természetesen a magyar—finn kulturális vegyesbizottságot, amely eddig is oly szép eredményekkel munkálkodott a két nép kapcsolatainak fejlesztése érdekében. *A Hazafias Népfront és e szervek képviselőiből alakuló szervező bizottság lesz a magyar—finn barátsági hét előkészítésének »vezérkara«.*

Gazdag program

— Természetesen — mondotta Harmati Sándor —, mindkét részen vannak már bizonyos elképzelések a kölcsönösen megrendezésre kerülő barátsági hét programjáról. Először talán a saját elgondolásainkról. A hazánkba érkező finn barátainknak szeretnénk elsősorban bemutatni Budapestet: a Parlament, a Nemzeti Múzeum, a Nemzeti Galéria, Aquincum, különféle más múzeumok, a Vár, az Eötvös Loránd Tudományegyetem finnugor tanszékének meglátogatása kerülhet a programba. Különféle találkozókat szeretnénk szervezni a finn vendégek érdeklődésének és kívánságának megfelelően az egyetemen, a Kossuth Klubban, a kerületi népfrontbizottságok klubjaiban. Itt előadások hangzanának el a többi között *a magyar—finn történelmi kapcsolatokról, a magyar népgazdaság fejlődéséről, a kulturális kapcsolatok alakulásáról, a budapesti városfejlesztési tervekről és eredményekről, a Hazafias Népfrontról, mint a szocialista népi, nemzeti egység megvalósítójáról.* A vendégek ellátogatnának a Balatonhoz, hajókirándulást tennének a Dunakanyarba, csoportokra oszolva utaznának a Budapesthez kö-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1967 APR 19

1021

Képek a gyárban

Hajógyár a Duna partján, Angyalföld szívében. A sólyatér már néptelen, a tágas szerelőcsarnokokból viszont a munka zaja hallatszik. Ívhegesztők kékes fényei cikáznak a falakon, szegecselőgépek dübögését teríti szét az áprilisi szél.

Itt, a kultúrházban azonban áhítatos a csend.

A nagyterem egyik részét függöny rekeszti el, az áttekinthetően elhelyezett állványokon pedig festmények függnek. Ismerősen ismeretlen tájak. A Felvidék, a Balaton, a zalai környezet varázsa sajátos színekben fogja körbe a látogatót.

Az előtérben elhelyezett kicsiny asztaloknál különféle foglalkozású emberek ülnek. Lakatosok, fényezők, karbantartók, anyagmozgatók, adminisztrátorok. Sok mindenben különböznek egymástól, de közös bennük az, hogy szomjasak a szépre, s a művészetek értésében többre vágynak.

Luzsicza Lajosnak, a képek alkotójának szavait hallgatják. Nem ismeretlen ember itt, sem ő, sem művei. A gyár képzőművészeti körének a vezetője, több találkozón vett már részt, nemcsak Angyalföldön, hanem a gyár óbudai részlegében is.

A kérdések nyomán csöndes szenvedéllyel vall alkotói gondolkodásmódjáról; arról, hogy miért izgatja annyira a táj. Amit most körben láthat a közönség, az egy tanulmányút része. A festő azt az örömét akarta kifejezni és közvetíteni, melyet a világ egy része keltett benne. Ezt az örömöt akarja tudatosítani, megfelelő színekkel. Egyéni kompozícióival megmutatni a lényeget, felidézve az egész élet varázslatosságát. Azokat a szépségeket, melyek mellett a hétköznapokban olyan gyakran észrevétlenül elmegyünk.

A kora délután kezdődött beszélgetés az estébe nyúlik. Közben-közben szünetekkel, amikor is a képeké a szó. A részvevők tűnődve állnak az alkotások előtt, s igyekeznek minél inkább megfejteni a művész mondanivalójának titkát. Segít ebben a jelenlevő Luzsicza Lajos egy-egy eligazító szava.

Jóleső érzés látni az értés felderengő fényeit az arcokon. Nem sajnálja senki azt a néhány órát, amelyet műszak után továbbra is a gyárban töltött. Kilépve a kapun, a rügyet bontó fák, a Váci út esti fényei új értelmet kapnak a szemükben. A művészet öröme kíséri útjukon hazafelé.

Sz. E.

...ődtek ...szemle elő

pesítik be a tribünöket, amelyeken a május 1-re hazánkba érkező külföldi szakszervezeti delegációk tagjai is helyet foglalnak. A televízió helyszíni közvetítésének jóvoltából az egész ország tanúja lesz a budapesti dolgozók ünnepi seregszemlének.

Az elmúlt évhez hasonlóan idén is 1500 tagú egyesített munkáskórus-hangverseny fogadja a felvonulási teret övező utcákban gyülekezőket. *Gáspár Sándor*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Szakszervezetek Országos Tanácsának főtitkára rövid beszédben üdvözli az ünnep reggelén a főváros és az ország dolgozó népét, majd 10 órakor megszólalnak a fanfárok, megkezdődik a seregszemle. A Gorkij fasor torkolatából kétezer úttörő fut be a térre, és a tavasz első virágaival köszönti a párt és a kormány vezetőit, a tribünökön helyet foglaló vendégsereget.

Hatalmas vörös csillag és a *»Világ proletárjai, egyesüljetek!«* jelmondat nyitja meg a budapesti dolgozók menetét. A XIII., a XIV., a XX., a II., a XI., a XXI., a VI. és az V. kerület képviselői haladnak majd az élen. A sportolók zárják a seregszemlét.

Pandurovics József azt is elmondta, hogy május 1-jén reggeltől estig gazdag program várja a budapestieket. A Népligettől a Hűvösvölgyig, s a Városligettől a Margitszigetig ezernyi szórakozási lehetőséget, látnivalót kínálnak a főváros lakóinak. *(MTI)*

A szocialista országok vasúti szakemberei ...tanácskoznak Budapesten

A szocialista országok közös vagonparkját koordináló szervezetet, az OPW-t 1964. június 1-én ...ívták életre.

A szervezet prágai köz...ontja nap mint nap el...

A kilencedik ülést *Lindner József*, a MÁV vezérigazgató-helyettese kedden nyitotta meg a Gellért-szállóban. Az április 22-ig, szombatig tar...

Megvalósulnak-e a biogáz-tervek?

Egy fontos energiaforrás gazdát keres

Biogáz, hát ez meg mi az ördög? — kérdezi az olvasó és senki sem tehet neki szemrehányást, hiszen, sajnos, még gazdasági és tudományos körökben sem érdeklődnek érdeme szerint e sokat ígérő, olcsó energiaforrás iránt.

Miről van szó voltaképpen? Olyan magaskalóriájú, a fővárosi gáznál jobb minőségű, *fűtésre, főzésre, motorhajtásra egyaránt alkalmas* gázról, amely az istállótrágya vagy valamilyen szerves, mezőgazdasági hulladék, például a kukoricaszár erjedésekor melléktermékként keletkezik. Az erjedés során a szalma, pontosabban a cellulóze a trágyadomb közismert felmelegedésével egyidőben elbomlik és jelentős mennyiségű gázt fejleszt. A biogáz tehát így is, úgy is létrejön, csakhogy a szokásos viszonyok között a semmibe vész, amikor azonban egy zárt tartályban megy végbe ugyanez a folyamat, a gáz felfogható és felhasználható. Ugyanakkor *a gázfejlesztő istállótrágya nitrogénje is mintegy száz százalékkal feldúsul,* tehát jóval értékesebbé válik. Hadd tegyük még hozzá, hogy egy számosállat évenként száz mázsa, tehát egy vagon istállótrágyát ad. Ebből az *egy vagon trágyából pedig nem kevesebb, mint ötszáz köbméter, ötezerkétszáz kalóriás (!) gáz fejlődik, ami hozzávetőlegesen egy háztartás egyévi szükséglete.*

Lényegében ugyanez a helyzet a kukoricaszár erjesztésekor is. S ha figyelembe vesszük, hogy egy hold kukoricatermés húsz mázsa szárat jelent, amelyből négyszáz köbméter biogázt nyerhetünk és — ráadásul ! — mintegy hatvan mázsa visszamaradó, mesterséges szervestrágyát, akkor valóban nehéz megérteni, miért kallódik kézen-közön nálunk ez a rendkívül értékes, természetadta energiaforrás.

Érdekes tapasztalatok külföldön — és Baranyában

A biogáz-eljárás külföldön — különösen Franciaországban és Németországban — igen jól ismert és meglehetősen elterjedt. *Franciaországban körülbelül 1500 berendezés van üzemben,* nagyobb részt kisebb gazdaságokban, ahol kiválóan fedezi a háztáji főzés, melegítés, vízszivattyúzás energiaszükségletét. A németországi berendezések viszont általában nagyobbak a franciáknál és főként villanyáramot, esetenként palackozásra előkészített gázt szolgáltatnak. Számunkra azonban nem a két gyakorlat különbözősége az érdekes, hanem az a tény, hogy mindkét országban már számottevő eredményeket értek el a biogáz-energia hasznosításában.

Meg kell jegyeznünk, hogy a biogáz felhasználása tekintetében mi is túljutottunk már az elméleti fejtegetéseken. A Hőtechnikai Kutató Intézet jóvoltából — amely évek óta foglalkozik a kérdéssel — több kisebb biogáz-fejlesztő berendezés működik már az országban, a többi között a Pécsi Állami Gazdaság Daniczpusztai üzemegységében, az ugyancsak baranyai Szabadszentkirályon három gazda közös kezelésében és másutt is. Bármelyik berendezéssel nyert tapasztalatokat vizsgáljuk, az eredmények mindenütt igen kedvezőek, és aki csak megismeri, szívesen foglalkoznék vele maga is.

Ennyi, úgy gondoljuk, elég magáról a biogázról, és eddigi hazai tapasztalatairól, hiszen erről már számos alkalommal cikkeztek a lapok, tudományos folyóiratok, sajnos, nem sok gyakorlati eredménnyel. Magunk azért nyúltunk ismét a témához, mert ha nem is sok, de valami mozgás mégiscsak tapasztalható a hallatlanul elhanyagolt biogáz-kérdésben.

Tanulmány a Fővárosi Állatkert és Székesfehérvár biogáz-ellátásáról

A közelmúltban ugyanis több tanulmány készült biogázfejlesztő telepek hazai létesítéséről. Az egyiket *Naszályi László,* a Hőtechnikai Kutató Intézet tudományos osztályvezetője — a biogáz-hasznosítás legfőbb hazai istápolója — valamint *Nagy Miklós* főmérnök (Fővárosi Közműigazgatóság) készítette az Állatkert kísérleti biogáztelepének felállításáról.

A tanulmány hangsúlyozza, hogy *Budapesten nagyszámú lehetőség kínálkozik biogázberendezés létesítésére,* a többi között a Phylaxia Szérumtermelő Vállalatnál, a Virágtermelő- és Értékesítő Vállalat különböző telephelyein, a Nagytétényi Sertéshizlalóban és a vágóhidaknál. Az első berendezést a Fővárosi Állatkertben kívánják a tanulmány szerzői felállítani, ahol havonként átlagosan hétszáz köbméter gázt fogyasztanak ma el. A biogázberendezés ennek megfelelően napi 35 köbméter gázt termelne, kizárólag az Állatkertben összegyűjthető istállótrágyából. A berendezés előreláthető beruházási költségei mintegy 150 ezer forintot tennének ki.

A másik terv ennél jóval nagyobb szabású, és a Fejér megyei tanács vezetőinek kérésére készült a Hőtechnikai Kutató Intézetben a teljesen elavult székesfehérvári gázgyár pótlására. A számítások szerint *Fejér megyében évente mintegy egymillió mázsa kukoricaszár megy veszendőbe.* A tanulmány elsősorban erre a nyersanyagra épít, amikor azt állítja, hogy a biogázgyár körülbelül húszmilliós beruházási költségei háromnégy év alatt feltétlenül megtérülnek, sőt, még ennél is rövidebb idő alatt, ha figyelembe veszik a gázfejlesztéskor keletkező nagymennyiségű mesterséges trágyát. Az sem közömbös, hogy a jelenlegi gázgyár hatezer köbmétert termel naponként, a tervezett biogáz-üzem ennek a kétszeresét adná, valamint, hogy a régi gyár, természetesen, devizáért vásárolt gázszénnel működik, míg a biogázhoz nincs szükség devizára, csupán olyan mezőgazdasági hulladéknyersanyagra, amely túlnyomórészt amúgyis kárbavész.

Anélkül, hogy lebecsülnénk a beruházás nehézségeit, *utalnunk kell a napjainkban amúgyis nagy tempóban fejlődő Székesfehérvári Könnyűfémmű súlyosbodó energiagondjaira, amelyek a tervezett biogázgyár első blokkjának megépítésével mintegy egymillió forint költséggel megoldhatók lennének.* Ez a blokk lehetne az első nagyobb kapacitású, hazai biogázfejlesztő egység, amely tapasztalataival perdöntő érveket szolgáltathatna a kérdés eldöntéséhez s a megfelelő eljárások megválasztásához.

Az a tény, hogy az állatkerti terv rövidesen zsüri elé kerül, amely dönt sorsáról, kétségtelenül némi reménnyel biztat, hogy a biogáz-ügy végre kimozdul a holtpontból. De azért csupán némi reménnyel, mert a leginkább gátló körülmény, nevezetesen, hogy a biogázhasznosításnak nincs kizárólagos és felelős gazdája, ezzel még nem szűnik meg.

Vagy a Nehézipari Minisztériumnak, közelebbről, az Országos Főenergetikusi Irodának, vagy a Földművelésügyi Minisztériumnak, amely a biogáz fejlesztéséhez szükséges nyersanyaggal rendelkezik s amelynek leginkább érdeke, hogy ez a tipikusan falusi energiaforrás ne maradjon kihasználatlanul, hanem fokozatosan csökkentse a mezőgazdaság rendkívül magas gázolaj fogyasztását és szervestrágya hiányát, vagy egy harmadik felelős szervnek, de valamelyiknek feltétlenül mielőbb kezébe kellene vennie ezt az ügyet.

A széntermelés egyharmadával felérő gázmennyiség!

»Nyolcmilliárd liter olajnak megfelelő energiánk megy veszendőbe« — kiáltott fel a közelmúltban egy jelentékeny francia napilap, a »legnagyobb olajforrásról«, a mezőgazdaságról szólván. Vajon mi hogyan kiáltsunk? Hiszen a számítások szerint — figyelembevéve az ország teljes állatállományát, kukorica-, krumpli és napraforgó termését — *akár két és félmilliárd köbméter biogázt is termelhetnénk évenként, ami az ország évi széntermelése mintegy egyharmadának felel meg.* Persze, jól tudjuk, hogy az olcsó biogáznak ilyen mértékű áradása nem egyszerű dolog és csak »a jövő zenéje« lehet. De ahhoz, hogy valaha is elérjük, vagy akárcsak megközelítsük ezt a rendkívül kecsegtető lehetőséget, a munkát el kell kezdeni!

B. J.

Fogadás a Német Demokratikus Köztársaság nemzeti ünnepe alkalmából

Rudolf Helmer, a Német Demokratikus Köztársaság magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete az NDK nemzeti ünnepe alkalmából kedd este fogadást adott a Néphadsereg Tiszti Háza Vorosilov úti helyiségében. A fogadáson megjelent *Dobi István,* az Elnöki Tanács elnöke, *Kádár János,* az MSZMP Központi Bizottságának első titkára, *dr. Münnich Ferenc,* a Minisztertanács elnöke, *Biszku Béla, Fehér Lajos, Fock Jenő, Kiss Károly, Marosán György, Rónai Sándor,* az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, *Nemes Dezső,* a Politikai Bizottság póttagja.

Részt vett a fogadáson az MSZMP Központi Bizottságának, a kormánynak és az Elnöki Tanácsnak számos tagja, a politikai, a gazdasági és a kulturális élet sok vezető személyisége.

A szívélyes, baráti légkörben lefolyt fogadáson jelen volt a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője és tagja.

A vendégek előtt a Német Demokratikus Köztársaság több színművésze adott nagysikerű műsort.

— **Todor Zsivkov,** a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára hétfő délelőtt fogadta Kálló Iványt, Magyarország új rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét.

— **Dr. Felkai Dénes,** a Magyar Népköztársaság új ankarai rendkívüli követe és meghatalmazott minisztere a török fővárosba érkezett. Fogadására megjelent a török külügyminisztérium protokollosztályának helyettes vezetője, valamint többen az Ankarában akkreditált diplomáciai képviseletek vezetői közül.

— **A taskenti** Navoi Színházban kedd délután ünnepélyes keretek között megnyílt az ázsiai és afrikai országok íróinak konferenciája.

Csütörtökön Budapest összes kerületében közszemlére teszik ki az ideiglenes választói névjegyzéket

A budapesti kerületi tanácsok az elmúlt napokban az összeírólapok átvizsgálása után megkezdték az ideiglenes választói névjegyzék összeállítását. A jegyzékeken az eddigi adatok szerint mintegy *1 400 000 választásra jogosult állampolgár* neve szerepel.

Az ideiglenes jegyzékeket a főváros kerületeiben október 9-én, csütörtökön, *közszemlére teszik ki.* A belső kerületekben az érdeklődők a lakóházak kapualjában is megtekinthetik a listákat, a külső kerületekben azonban általában csak a tanácsházán.

A rendelkezések szerint e *közszemle ideje október 16-ig* tart. Ez alatt az idő alatt mindenki élhet kifogással, akár a jegyzékről történt kihagyása miatt, akár egyes személyek jogtalan felvétele miatt. A kifogásokat szóban vagy írásban lehet közölni az illetékes kerületi tanácsokkal, amelyek gyorsan elbírálják azokat. A választási munkacsoportok a közszemle idejének letelte után látnak majd hozzá a végleges választói névjegyzék elkészítéséhez.

Elkészült a fővárosi tanács hároméves községfejlesztési programtervezete

Kilencezer lakás, négyszázhét tanterem épül, több mint másfél milliárdot költenek a lakóházak javítására

A fővárosi tanács végrehajtó bizottsága pénteki ülésén tárgyalja meg Budapest most elkészült hároméves községfejlesztési programtervezetét. A terv összeállításakor messzemenően figyelembe vették népgazdaságunk teherbíróképességét, a célszerűség és a takarékosság elvét.

A fővárosi tanácsnak — a számítások szerint — 1960-ban mintegy *2 050 000 ember ellátásáról kell gondoskodnia.* Ezért a tanács gazdaságának fejlesztésére *három év alatt hatalmas összeget, 1,9 milliárd forintot használ fel. Első helyre a lakásépítés* és a lakóház javítás került. A fejlesztési programtervezet szerint *lakások építésére három év alatt 917,6 millió forintot fordítanak, s így évenként 3000 lakást adnak át.* Ezenkívül az OTP öröklakásos házaiban 1960 végéig 4000, a különböző tárcák beruházásaiból körülbelül 2000, magánerőből pedig előreláthatólag 6000 lakás kerül tető alá.

Ebben az évben befejeződik a többi között a második kerületben a Zsigmond téri építkezés, jövőre pedig, a Kerepesi úti és az Üllői úti lakótelep első üteme. 1960-ban fejezik be a többi között a Fiastyúk utcai és a Róna utcai lakótelep építését.

A lakóházak felújítására 1 650 000 000 forintot terveznek. Ennek körülbelül egynegyedét a belső kerületek fűtővonalain sortatarozásokra használják fel.

A programtervezetben *második helyre került Budapest közlekedése.* A tervidőszakban *több mint 200 millió forintot használnak fel beruházásokra,* 478,9 millió forintot a járművek és a vágányhálózat felújítására, 253 millió forintot az utak, hidak rendbehozatalára, karbantartására. Jövőre 44, 1960-ban 40 új motorkocsit szereznek be, új villamosvonalat építenek a Schönherz Zoltán úton — a Petőfi-hídtól a Fehérvári útig —, s vágányösszeköttetést létesítenek a Pesterzsébet—Kispest közötti Határ úton. Új villamosvonalat kap Zugló is a Nagy Lajos király úton, az Egressy tértől az új lakótelepekig. Három év alatt 195 új autóbusszal bővül a kocsipark. Beszereznek még 225 taxit és nyolc kishajót.

A főváros hároméves községfejlesztési tervében jelentős összeget biztosítanak a budapesti oktatásügy részére is. *1960-ig 225 millió forintot meghaladó költséggel 407 tantermet kap az iskolahálózat.* Az új iskolák nagy része a peremkerületekben épül. Csepel például 54, a XX. kerület 20, a XIII. kerület 36, Óbuda 25, Zugló 36, Kőbánya 40 új tanterem kap. A beruházásokkal végérvényesen megszüntetik a háromszori váltásos tanítást és a cél az, hogy az általános iskolák felső tagozatában és a középiskolákban egyáltalán ne legyen váltakozó oktatás.

A közszolgáltatás hároméves programjának fő adatai: *a napi víztermelő kapacitást 75 000 köbméterrel növelik.* Megépül a Budapest—Sztálinváros közötti gázvezeték, negyvenezerrel növelik a gázfogyasztók számát.

Az egészségügy terén a tervek szerint *elsősorban a gyógyító-megelőző orvosi hálózatot fejlesztik.*

Befejezik az óbudai szakrendelő intézet építését, bővítik a Mester utcai, a Gyöngyösi úti szakrendelőt és a Madarász utcai gyermekgyógyászati szakrendelőt. *Az orvosi körzetek számát harmincöttel növelik.*

Magyar—csehszlovák megállapodás a dunai vízierőművek építéséről

A Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Köztársaság kormánybizottságai 1958. október 6-án és 7-én a Duna közös szakaszán létesítendő vízierőművek felépítéséről tárgyaltak Prágában. A magyar kormánybizottságot *Apró Antal,* a Minisztertanács elnökének első helyettese, a csehszlovák kormánybizottságot *Karel Poláček* miniszterelnökhelyettes vezette.

A két kormánybizottság közös véleménye alapján *megállapodás jött létre a Duna Pozsony és Nagymaros közti közös szakaszán létesítendő nagy vízierőművek építésének előkészítéséről és megvalósításáról.* Megállapodás jött létre arról is, hogy a teljes Dunaszakasz hasznosítása keretében *első közös műként a nagymarosi vízierőművet építik fel.* Ennek a beruházásnak a tervezési munkáit már a jövő évben előkészítik úgy, hogy *az 1961—1965. években felépülhessen az erőmű.*

A közös dunai vízierőművek felépítése hozzájárul a két ország fejlődő ipara által igényelt nagy mennyiségű villamosenergia biztosításához, és a lakosság életszínvonalának további emeléséhez.

A magyar és a csehszlovák kormánybizottságok tárgyalásának eredménye újabb bizonyítéka annak az állandóan fejlődő szocialista együttműködésnek, amely a népi demokratikus országok között a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretén belül a népgazdaság minden ágazatában megnyilvánul.

*

A megállapodás aláírása alkalmából Apró Antal, a Minisztertanács elnökének első helyettese, a magyar kormányküldöttség vezetője nyilatkozatában a többi között a következőket mondotta:

— A most aláírt megállapodásnak igen nagy jelentősége van a magyar energiagazdálkodás és az egész magyar népgazdaság szempontjából. A csehszlovák elvtársakkal együtt aránylag rövid idő alatt felépítjük a nagymarosi erőművet. Így már az 1964—65. években nagy teljesítményű, új energiaforrással gazdagodik mindkét ország ipara.

— A nagymarosi erőmű építése az első lépés a Duna energiájának közös kihasználásában —, amit további közös beruházások fognak követni — mondotta Apró Antal.

Megkezdi működését az első magyar atomreaktor

78 tudományos, ipari, orvosi, mezőgazdasági intézményünk használja az izotópokat kutatásra és gyakorlati célokra

Az Országos Atomenergiai Bizottság Izotóp Alkalmazási Szakbizottsága és a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége kétnapos konferencián vizsgálja meg a radioaktív izotópok hazai felhasználásának kérdéseit.

A tanácskozást kedd délelőtt a Magyar Tudományos Akadémián *Straub F. Brunó* akadémikus, az Izotóp Alkalmazási Szakbizottság elnöke nyitotta meg. Elmondotta, hogy 1953-ban a Magyar Tudományos Akadémiának sikerült radioaktív izotópokat beszereznie a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának közvetítésével. A kormányzat igen bőkezűen támogatta ezt a tudományágat, s évek során nagy lemaradást pótoltunk, számos más országhoz viszonyítva is szép eredményeket értünk el. *Ma már 78 intézetünkben segíti a tudományos munkát, illetve a gyakorlati ténykedést a radioaktív izotóp, s 1957-ben 300, 1958-ban pedig eddig 625 tétel izotópot juttattunk az érdekelt intézményeknek.*

A továbbiakban megállapította, hogy ma már nálunk is mind az iparban, *mind az orvosi tudományban és a mezőgazdasági kutatásban használják a külföldön ismert és bevált módszereket.* Megállapítható az is, hogy a hazai kezdeményezések helyes irányban haladnak. Újabb eredmények elérése azonban az eddiginél nagyobb erőfeszítéseket követel, s különösen a szakemberképzésre kell az eddiginél nagyobb gondot fordítani.

Straub F. Brunó megnyitója után *Varga Károly,* a csepeli izotóp laboratórium vezetője terjesztette elő az atomenergia békés felhasználásával foglalkozó II. genfi konferenciára kiküldött delegáció beszámolóját.

A jelentés ismertetése után *Kiss István,* a Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutató Intézetének tudósa »Felkészülés az izotópok előállítására a kísérleti atomreaktornál« címmel tartott előadást. Elmondotta, hogy *az első magyar atomreaktor a közeljövőben megkezdheti működését. Ez év végéig mintegy 10 féle radioaktív izotóp előállításának technológiája kerül kidolgozásra.* A jövő év második felében már *forgalomba kerülhetnek a magyar gyártmányú izotópok,* 1960-ban pedig számottevő részt vállalhatunk az ország izotóp-ellátásából.

137 225 holddal növekedett az idén a termelőszövetkezetek földterülete

Dögei Imre beszámolója az országos mezőgazdasági tanácskozáson

A megyei tanácsok mezőgazdasági osztályainak vezetői és a Földművelésügyi Minisztérium vezető szakemberei kedden országos tanácskozásra gyűltek össze a Földművelésügyi Minisztériumban. A tanácskozáson *Dögei Imre* földművelésügyi miniszter tartott bevezető előadást, amelyben ismertette mezőgazdaságunk jelenlegi helyzetét.

A miniszter elmondotta, hogy *kedvezően alakult ez évben az állami tartalékterületek hasznosítása.* A megváltozott bérleti feltételek helyesnek bizonyultak, s megnövelték a termelési kedvet. A legújabb adatok szerint országosan a termelőszövetkezetek 80 000 holdra, a termelőszövetkezeti csoportok 15 000 holdra, az állami gazdaságok 42 000, az egyéni gazdálkodó bérlők pedig 114 000 holdra kérték a szerződés meghosszabbítását.

Előadásában Dögei Imre részletesen kitért a mezőgazdasági termelőszövetkezetek problémáira. Elmondotta többek között, hogy a munkás-paraszt hatalom megszilárdulásával egy időben *az erőszakkal feloszlatott termelőszövetkezetek közül 1957-ben mintegy 1100 szövetkezet alakult meg újból.* A megmaradt és újjáalakult termelőszövetkezetek a múlt évben és az idén is sokat erősödtek. Ma már elmondhatjuk, hogy a termelőszövetkezeteknek a zöme jól gazdálkodik, a szocialista nagyüzemi lehetőségekből adódó előnyük mind jobban kidomborodik. Mezőgazdasági termelőszövetkezeteink száma ebben az évben augusztus 31-ig kétszázhárommal, a tagok száma húszezerötszáznegyvenhattal, az összes földterületük 137 225 holddal növekedett. Az alacsonyabb típusú szövetkezeti formák: a társulások és szakcsoportok száma hatszázhatvanhattal, a tagok száma hétezerkétszázhatvannal, az általuk megművelt földterület pedig 22 695 holddal bővült. Kedvezőtlen jelenség, hogy az újonnan belépő tagok többsége agrárproletár, vagy egy-kétholdas kisparaszt lévén, a földterület növekedés túlnyomó részét állami tartalékföld képezi.

A következőkben röviden beszámolt az alacsonyabb típusú szövetkezeti formák helyzetéről.

BARTÓK-FESZTIVÁL

Rihter

AZ IDEI Bartók-fesztivál hétfőn este lezajlott ünnepélyes záróhangversenyét minden bizonnyal jónéhány millió ember hallgatta végig. Mint tudjuk, a rádió úgy megnövelte az Erkel Színházat, hogy falai Moszkvától Ausztráliáig, Bukaresttől Tokióig és Londontól Prágáig tágultak. Menuhin és Bartók két héttel ezelőtti szédületes egymásratalálása után most a zenekedvelő emberiség tíz- és tízmilliói lehettek tanúi egy másik — és már itt le kell írni: *zenetörténeti jelentőségű találkozásnak* — Bartók és Rihter találkozásának.

Az esemény nagyságát valóban nem tudja másként érzékeltetni az ember, mint azzal, hogy százmilliókban és tízezer kilométerekben gondolkozik.

A hangverseny középpontja *Bartók II. zongoraversenye* volt. Ezt keretezte be a *Divertimento* és a *Concerto*.

Szvjatoszlav Rihterről bevezetésként ismét le kell írni, hogy korunk legnagyobb előadóművésze. Azt is le kell írni, hogy eddig sem tudtuk senkihez sem hasonlítani, legfeljebb arról beszélgettünk — valahogy így játszhatott *Liszt Ferenc*.

És ezzel elérkeztünk Rihter Bartók-interpretációjának központi problémájához. Rihter Bartók-játékának előzményei démoni erejű Liszt-interpretációjában keresendők. A magyar zenéhez való viszonya is ezekből a legmélyebbről feltörő forrásokból táplálkozik. Még akkor is, ha Bartók most hallott II. zongoraversenyének látszólag nem sok köze van Liszthez.

A II. ZONGORAVERSENYNEK ez a »Liszttől való távolsága« azonban — véleményünk szerint — csak látszólagos. Mind az Allegro, az első tétel, mind a második tétel Presto-részének, mind a zárórész (Allegro molto) ritmusanyagának, helyenként mármár gépiesen acélossá zabolázott, idegtépő, kíméletlen igazmondásában ott kísért Liszt. Ott kísért a »Haláltánc« démoni variációinak légköre s a késői Liszt-művek végletekig fokozott puritánsága. De ott kísértenek a látomások, az öreg Vörösmarty lobogó víziói is.

Ezt a zongoraversenyt csak az tudhatja hitelesen eljátszani, akiben úgy él Liszt — mind eszmei szempontból, mind technikailag —, ahogy Rihterben él. Mint ahogy igaz az, hogy a III. zongoraversenyt *Fischer Annienál* senki sem tudja hitelesebben előadni, ugyanúgy igaz hétfő este óta az is, hogy a II. zongoraversenynek Bartók halála óta az a hiteles és egyedül lehetséges interpretálása, ahogy Rihtertől hallhattuk. *Ezt senki nem tudja és nem is tudhatja utána csinálni.* Annál is inkább, mert ami itt történik, amit itt hallunk, azt Rihter nem »csinálja«. Ezt »csinálni« nem lehet.

Zongoristák és zenéhez valamicskét is értő nem-zongoristák egyaránt nagyon jól tudják, mit jelent ennek a műnek puszta megtanulása. Olyan nehéz, hogy nehezebbet szinte elképzelni sem lehet. S mikor Rihter odaül a zongorához, az embernek az az érzése, hogy ő nem megtanulta, hanem *tudja* ezt a művet. A hallgató elfelejti a hihetetlen technikai nehézségeket, mert Rihter számára minden természetes és egyszerű. Van, amikor egyetlen hang ismétlődik, csökönyösen, elementáris erővel, mintha gigantikus méretű sziklákat dobálnának! Van, amikor suhanásszerű futamok kavarognak, emberi fül számára szinte követhetetlen sebességgel. Van, amikor a zongora és a zenekar olyan ritmikai és hangzásbeli »haláltáncot« jár, hogy — a partitúrát olvasók számára — a megoldás teljességgel lehetetlennek látszik. De emlékezetethetnénk a második tétel Adagio-részének borzongásszerű melizmáira vagy sugárzó és ugyanakkor tragikus áhítatára is.

RIHTER játékában az a legnagyszerűbb, hogy — bármily paradoxnak is tűnik — hihetetlen és elképzelhetetlen, s ugyanakkor ott van, ott él, ott szikrázik, zúg, dörög, kopog, robban, sóhajt, jajong és lélegzik fülünk hallatára. Lenyűgözi, mozdulatlanná, megbabonázottá teszi és az érzékenység legfelső fokáig feszíti az embert, és pillanatról pillanatra olyan felismerésekben részelteti, amit sem az elme, sem az idegek nem tudnak azonnal felmérni, csak érzékelni.

Azt mondják, legutóbb akkor volt előadóművésznek ilyen hatása Budapesten, amikor *Saljapin* a Don Quijote haldoklási jelenetét elénekelte és eljátszotta.

Sajnos, azt még kevesen hallhatták. Ezt azonban, ami itt történt hétfő este, ha csak rádión is, de már tízmilliók élhették át.

Mondjuk azt, hogy ehhez a produkcióhoz mérve eltörpült mind a valójában kitűnő Divertimento, mind pedig a helyenként kissé tárgyilagosra sikerült Concerto? Sem *Ferencsik János*, sem az Állami Hangversenyzenekar, sem *Tátrai Vilmos* és a szólisták nem haragudhatnak meg ezért. Mert ez az igazság. Még akkor is, ha nagyon jól tudjuk, hogy az ő minden dicséretet megérdemlő erőfeszítésük nélkül ez a nagy hangverseny nem valósulhatott volna meg.

Az ember legszívesebben felkiáltana: miért kellett Bartóknak meghalnia? Jaj, hát miért nem hallhatta ő is Rihtert?!

Asztalos Sándor

Fiatal művészek hangversenyei

A Bartók-fesztivál ünnepi eseménysorozatában helyet kaptak a fiatal előadóművészek is — az Állami Hangversenyigazgatóság két koncertet rendezett részvételükkel, meghívott magyar és külföldi közönség számára. Ezekkel a hangversenyekkel egyben megnyitották a Semmelweis utcai *»Zeneművészek Háza«* újjáépített kamaratermét is. Nagy szükség volt már erre, régóta hiányzott zenei életünkben egy bensőséges hangulatú, kis befogadóképességű koncertterem, amelyben fiatal szólistáink, kamaraegyütteseink bemutathatják tudásukat. A Bartók-terem több szempontból nem volt erre alkalmas, túl nagy és rideg, s az utóbbi időben amúgy is inkább színpadi jellegű produkciók bemutatására vették igénybe.

Nos, az új kamaraterem megfelel a követelményeknek. Akusztikája jó, hangulata meghitt (bár a belső építkezés stílusa kissé túlságosan is változatos). Reméljük sok szép koncertnek, sok sikernek lesz itt tanúja közönségünk.

A két koncerten több fiatal előadóművészünk lépett fel. Pénteken *Losonczi Andor* (zongora), a *Weiner*-vonósnégyes, *Komlóssy Erzsébet* (ének), *Szendrey-Karper László* (gitár), *Tarján Tamás* és *Geszti Szilvia* (ének), — szombaton *Deák Ágnes*, *Komlós Péter* és *Sepsei József* (hegedű), *Hambalkó Edit*, *Rados Ferenc* és *Miklós György* (zongora), valamint *László Margit* (ének) szerepelt a műsoron. Örömmel állapíthattuk meg a fiatal magyar művészgeneráció rendkívüli tehetségét, tudását, csak azt sajnáltuk, hogy a műsor nem volt jól felépítve. Különösen sajnáltuk, hogy a Bartók-fesztivál idején és keretében alig játszottak Bartókot.

Vitányi Iván

Az Irodalmi Színpad új műsorai

»Urak és betyárok« címmel értékes műsort láttunk. A magyar pórnép szenvedéseit, a nemesurak garázdálkodásait, a betyárrá, zsiványná lett lázadó szegénylegények keservét mutatták meg a műsor versei, prózai írásai, drámarészletei, dramatizált elbeszélései. *Szinetár György* kitűnő »konferanszát« — Ludas Matyi jelmezében és stílusában — *Horváth Ferenc* mondotta el, megtoldva az ötletes, dramatikus összekötőszöveget néhány maróan szatirikus *Petőfi-*, *Arany-*, *Lauka*-vers magasszínvonalú tolmácsolásával. A műsor pergése, ritmusa, a prózai és lírai művek színpadszerű keretben és légkörben való tartása *Gál István* rendező érdeme is. Érdekesen állította be *Nagy Ignác* »Állatkínzás« című jelenetét, de feszültséget sugárzott *Móra Ferenc* »Vallató vacsorá«-ja, s a *Móricz Zsigmond* Ludas Matyi-dramatizálásából előadott részlet is. Rendezésileg nem találtunk kifogásolnivalót *Emőd Tamás* »A nő meg a királyfi« című hangulatos egyfelvonásosában sem, de ez a kis darab nem illik ebbe az élesen leleplező, harcosan szatirikus jellegű műsorba.

A színészek a kis drámákban, drámarészletekben is tehetségesen szerepeltek, de a színészi munka fénypontját ezen az estén a prózai művek előadása jelentette. *Solti Bertalan* például valósággal remekelt *Bessenyei* »Tariménes utazásai« című műve egy részletének bemutatásával. *Márkus Ferenc* egy nagyszerű *Heltai Gáspár*-mese — »A nemesember és az ördög« — pompás előadásával jeleskedett, és *Majláth Mária* szépen mondotta el — »A falu jegyzője« szerencsétlen Zsuzsijának jelmezében —, miképpen lett zsivány Violából.

A *Shakespeare-est* újabb komoly erőpróbája volt az új utakat kereső kis színpadnak. Lehetne vitázni azon, hogy vajon végig a legjellegzetesebb, önmagukban is megálló tragédia- és komédiarészleteket vették-e fel a műsorba, de vitathatatlan, hogy ez az est nézőit Shakespeare »egész világnyi« életművének további tanulmányozására buzdítja, és az is tény, hogy több színészi remeklést láthattunk, s általában jó színészi munkát. *Hegedüs Géza* ötletes előjátéka pótolt mindenféle bevezető előadást. *Mester János* (Shakespeare szerepében) kitűnő tolmácsa volt mind a »brit óriás« életművének lényegét ismertető szándéknak, mind az előjátékba beleszőtt Shakespeare-szerepeknek. *Major Tamás* III. Richardja — e kiragadott jelenetekben is — vonzóan félelmetes volt. *Kohut Magda* — Lady Anna szerepében — méltó partnerének bizonyult. Megragadó s egyben leleplező volt Antonius Julius Caesart »temető« szónoklata *Ungvári* László előadásában. A Hamlet nagy monológjának hangvételét viszont — úgy éreztük — ezúttal nem egészen találta meg Ungvári. *Mádi Szabó Gábor* a figura jellemét, a szerep lényegét mélyen megértve mondotta el Othello beszédét a velencei Tanács előtt, s lírai volt, megható, megrendítő a Vihar-nak az a részlete, amelyben a varázsló bejelenti: immár eltöri pálcáját... Mádi Szabó éreztette, hogy maga a megfáradt Shakespeare búcsúzott Prospero szavaival a színpadtól, a művészettől. Solti Bertalan Lear-je — ha nem is tett sok újat az elhagyott király nálunk hagyományos megjelenítéséhez — szép teljesítmény volt. Hacser Józsa Puck-ja, *Basilides Zoltán* Zubolya, *Váradi Hédi* Júliája, Mester János Romeója, *Gönczöl János* Bolond-ja (a Lear király-ból) nem csupán ezt a műsort gazdagították, hanem a mai magyar Shakespeare színjátszás palettáját is.

Cservény Judith rendező — bár éppen a legkiemelkedőbb műsorszámokkal nem lehetett sok dolga — ügyesen, ötletesen osztotta fel a kis színpadot, okosan, hatásosan tervezte meg a fényeffektusokat, hozzájárult ahhoz, hogy e színpadi Shakespeare-breviáriumnak olyan atmoszférája legyen, mintha teljes terjedelmében ünnepi külsőségek között adták volna elő valamelyik Shakespeare-művet.

A. G.

Két színházi bemutató vidéken

A Romeo és Júlia Békéscsabán

Nem is tudom pontosan, hogy a színpad vagy a nézőtér adta-e a nagyobb élményt? A Shakespeare-előadás-e vagy a nézői? Szünetben kigyulladtak a lámpák s a dohányzóban és a folyosókon lassan fel-alá sétáltak azok a férfiak meg asszonyok, akik az előadás kezdete előtt néhány perccel kászólódtak le egy recsegő szekérről. *Parasztok, az eleki »József Attila« téeszből.*

Évadnyitó bemutató — van itt egykori cselédgyerek Endrődről, békéscsabai tisztviselő, gyulai jogász, pásztor Sarkadról, ruhagyári munkás, pincér...

Nemcsak a színház és színészek, *az egész megye készült erre a bemutatóra* s ha túlzás lenne is azt állítani, hogy mindannyian a Romeo és Júlia zengő sorait akarták hallgatni, bizonyos, hogy szeretettel, érdeklődéssel és bizalommal jöttek az »új« színházba. A társulat ugyanis a nyár folyamán nagyrészt kicserélődött, vidéki és budapesti színházakból érkeztek új tagok Csabára s ez a bemutató — bemutatkozás is volt, seregszemle, amelyen felvonult az erők java, a megújult művészgárda derékhada.

Az előadás

Romeo — *Várady Szabolcs* — már ismerős, a színház udvarán beszélgettünk az előbb, a csámpás macskaköveken, fényes esti tócsák között próbálta második felvonásbeli nagy jelenetét. *»Szerelmem könnyű szárnyán szálltam én...«* Mindketten nevettünk a kínálkozó analógián: shakespeare-i kocsmaudvar... Bizony, nehéz dolguk van a színészeknek itt, minden szűk és kicsi, kevés a hely a színpadon éppúgy, mint a nézőtéren, jelenetszünetben maguk lódítják ki az udvarra a fölös díszleteket... lám, itt, a kellékraktár mellett meg *Mercutio* próbál egy kecses asszóállást.

Felmegy a függöny és elkezdődik a veronai szerelmesek megunhatatlan története. Szorongunk egy kicsit — nem volt-e túlságosan nagy ez a vállalkozás, elég lesz-e hozzá az erő, mit szól a közönség? Mi minden függ ettől az estétől! Meg kell hódítani vele a közönséget, visszaszerezni a színháznak az elmúlt évadban ugyancsak megtépázott tekintélyét, le kell adni névjegyüket a békéscsabai emberek elé: ezt adjuk, ezt ígérjük...:

Már az elején sem volt szándékunkban a hibakereső pózát magunkra ölteni, s kíváncsi érdeklődésünk a harmadik felvonás végére őszinte elismerésé, áhítattá hevült. Kitűnő előadást láthattunk. A rendező — *Sprok György* — Shakespeare-értelmezése a dráma társadalmi mindanivalójára összpontosította az erőt: diadalmasan nő a néző előtt magasba a két, tragikus sorsú fiatal, a természetes emberi érzelmek jogát hirdető humanizmus. A szereplők teljesítménye, különösen a Júliát alakító *Egerváry Kláráé* — aki egyébként a legfiatalabb Júlia a magyar színpadon —, a már említett *Várady Szabolcsé*, Mercutio jelmezében *Kutas Józsefé* igen jó volt. A színpadi együttes többi tagjai közül kiemelkedett *Győrváry János*, *Körösztös István*, *Kürtös István*, *Erdélyi Ila* és — a patikárius kurta szerepében — *Fehér Sándor* alakítása. Ügyes, mértékletesen stilizált színpadképek tették élvezetessé az előadást.

Siker volt, forró siker, újrázó tapsok.

Békés népe szívébe fogadta új színházát, értékelte, hogy — a vidéki színházak közül kevesedmagával — klasszikus előadással nyitotta meg idei évadját.

A közönség

Az elekiek ismét felszálltak a szekérre, indultak haza...

»Koldusszegény, elmaradott, tehetetlen világ, tizedeli a »morbus hungaricus«, szikes földjén minden harmadik évben aratnak csupán« — ezt írta Móricz a Hármas Körös Tragédiája című riportjában 1935-ben, amikor a felsőház ismét elutasította a békésiek kérését, hogy szabályozzák végre a folyókat. Színház? Az élet elvette az emberek kedvét attól, hogy örüljenek. Néha elhozta selejtjét valamelyik nagyváros színtársulata, vértelen tragédiát vagy ostoba bohózatot, Sárga csikót, Falurosszát, Hamupipőkét, A honvéd özvegyét. Meg néhány legényegyleti giccs — ez volt a kultúra.

1954 óta állandó színháza van Békés megyének. Amikor — tavaly — elterjedt az álhír, hogy megszüntetik a színházat, elementáris erejű tiltakozás lobbant fel. *Nem adjuk!*

A közönség az idei évadra kétszerannyi bérletet vett, mint tavaly. A hála és a ragaszkodás érthető, hiszen nemcsak a megyeszékhely, hanem a tanyák és falvak népe is rendszeresen színházba jár 1954 óta. *Dévaványán, Szeghalmon, Mezőkovácsházán, Kondoroson, Bélmegyeren* — a Wenckheim grófok egykori uradalmában, ahonnét hajdan tizenöt kilométerre kellett gyalogolniuk a zselléreknek félliter petróleumért — havonta legalább kétszer tartanak előadást. Ezrek nézték meg a *Viharos alkonyatot*, a *Dulszka asszony erkölcsét*, a *Bánk bánt*, a *Szeptembert*, a *Fösvényt*. *»Tájolásra« 1958-ban eddig háromszázezer forintot adott a megyei tanács!* Néhány hét múlva a *Muronyi Állami Gazdaság*, a *Mezőhegyesi Állami Gazdaság* és a *peregpusztai termelőszövetkezet* parasztjai előtt játsszák a Romeo és Júliát.

Szilágyi Albert igazgató megmutatta a színház műsortervét. Novemberben bemutatják az *Optimista tragédiát*, később Koós Károly *Budai Nagy Antal* című drámáját. A szlovák lakta területeken a csehszlovák Stehlik *Ketten a veremben* című vígjátékát láthatják, s lesz *Dunajevszkij-*, *O'Casey-*, *Racine*-bemutató is.... Lehetséges, hogy színre hozzák *Tóth Lajos* orosházi gimnáziumi tanár ellenforradalom utáni téesz-problémával foglalkozó darabját is.

A műsor összeállítása előtt kérdőíveket küldött szét a színház a megye városaiba, falvaiba, a távoli tanyákra is, kérte a közönséget, hogy írja meg véleményét, mondja el javaslatait.

Minden egyes kérdőív kitöltve érkezett vissza — a legtöbben *új magyar darabokat kértek.*

Tamás István

Az Úri muri Kecskeméten

Az Úri murival nyitotta meg évadját a Kecskeméti Katona József Színház, s *Tompa Sándort* Csörgheő Csuliként látta vendégül ez alkalomból. Kétszeresen eseménynek éreztem ezt, mert az utóbbi időben igencsak ráéheztem itt Budapesten a magyar klasszikusokra. S az Úri muri immár klasszikusa a magyar színpadnak — Tompa Csörgheő Csuli-alakítása is azzá vált, úgy összegyúrta Tompa önmagából és a Móricz Zsigmond Csörgheő Csulijából. Az ember valósággal zavarba jön, ha utólag emlékezetébe akarná idézni az Úri muri egy-egy motívumát. Nem tudja, a regényben, a színdarabban, vagy valamelyik Móricz-elbeszélésben olvasta-, látta-e azt, ami emlékezésének hálójába gabalyodott, vagy Tompa mondta ki egy mozdulatával, egy tekintetével. Ezek után a kecskeméti színház együttesét és Tompát egyaránt dicséri, hogy e monumentális alakítás nem különül el szoborként, hanem természetesen él, belesimulva az előadásba.

Kár, hogy a rendező — *Németh Antal* — nem tudta teljesen feltörni a darab tömör konfliktusának dióját. Az első felvonás kitűnően megkomponált jelenetei után az erőteljes dráma már-már életképbe hanyatlik. Ez az életkép színpadilag jól megoldott, mégsem elegendő, mert az összecsapások nem tudnak élessé, véglegessé válni. A néző a dráma belső logikájából fakadó s *elkerülhetetlen* tragédiát *elkerülhetőnek tartja.* Miért lesz öngyilkos Szakmáry Zoltán, a millenniumi évek sűrű magyar saráról kiszabadulni akaró földesúr, s miért lobog fel a darab végén a »szent tűz, amely mindent megemészt«? Erre a kérdésre kell felelnie az előadásnak. S ha e kérdés a függöny összecsapódása után még kérdés maradhat — hiba. A kecskeméti előadásból nem kaptunk eléggé hangsúlyos választ. Szakmáry Zoltán alakítójának, a nagyon tehetséges *Simon Györgynek*, *már* csak azért sincs elég alkalma kiábrándulni mindenből és mindenkiből, mert a Rédey Esztert alakító *Dévay Camilla* meglehetősen vértelen játéka nem idézi meg a tragikus összecsapásokat. De még *Medgyesi Mária* átlátszó, egysíkú Rozikája sem. (Mentségére szolgáljon, hogy a Rozika egyike a legbonyolultabb női szerepeknek.) S így aztán Szakmáry Zoltán konfliktusa gyakran csak belső tusává szűkül, néhol »monológgá« egyszerűsödik, bár az epizódszereplők között sok jó segítőtársra talált Simon György; elsősorban *Gyulai Antalra*, *T. Szabó Lászlóra* és *Kovács Lajosra* gondolok.

Az Úri muri előadása láttán az a benyomásunk, hogy a kecskeméti színház gárdája képes nagy feladatok megoldására. Tisztességes munka az Úri muri is. S ha megemlítettünk néhány kifogást, nem az úgynevezett vidéki színházi mérce alapján tettük ezt. Az előadás azzal, ami nem bomlott ki belőle, ami »benne maradt«, is, nem nevezhető vidékiesnek. De újra fel kell vetni a kérdést: miért kell Kecskemétre mennünk azért, hogy magyar klasszikus drámát lássunk? Nem lehetne ilyet Budapesten is bemutatni?

Csapó György

LUZSICZA LAJOS KIÁLLÍTÁSA

Ízléses, kellemes kiállítással találkozik a látogató a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében. *Luzsicza Lajos* egy-egy tiszta levegőjű, kulturális színérzékre való, szerény méretű tájképével már a Műcsarnok nemzeti kiállításainak együttesében is magára vonta a figyelmet. Most *»Liptói tájak«* címmel számol be szlovákiai tanulmányútjáról. Luzsicza Lajos számára nem ismeretlen a szlovákiai táj, ott született s hogy nyáron ecsetjével bejárta a liptói tájat, a Vág szépséges völgyét, tartózkodó érzelmességgel a viszontlátott szülőföld változatos motívumait szólaltatja meg, a hegyvidék sajátos levegőjét érzékelteti, amelynek messzire tolt horizontjában a távoli formák is élesen rajzolódnak ki. A táj, a végtelenbe vesző hegyvonulatok tagolt formáinak és vonalainak ritmusa, mint látvány szinte készen teszi a festő elé a dekoratív kompozíciót. De Luzsicza nem adja át magát teljesen, jobban mondva nem rendeli alá magát a látvány varázsának. A látvány szépsége, a táj jellege szerencsés egyensúlyba jut festményein elrendező hajlamával, megfigyelő egyéniségével. Gazdag színpalettával megjelenített tájainak benső karaktere olyan világosan és tisztán szól hozzánk, mint Luzsicza festői alkatának és törekvéseinek őszinte hangja.

Festészete gazdagodott, fejlődött az utóbbi években, nemcsak színvilága vált kifejezőbbé, merészebbé, hanem az érezhető gondos tanulmányok révén a színértékek kompozíciós adottságaival is biztosabban bánik. Szlovákiai tanulmányútja szép eredménnyel járt: Harminckét tájképből álló változatos kollekciója távol áll a hétköznapi tetszetősség olcsó formáitól, mégis nagy tömegek kedvező fogadtatására tarthat számot, ami már az ízlésfejlesztés szempontjából sem lebecsülendő.

d. m.

A Tyeart című szovjet folyóirat októberi számában nagy terjedelemben foglalkozik a budapesti színházi élettel, a magyar színházak bemutatóival.

Fk.: Kuhajda Istvánné igazgató — 2600 fnyv 1

Lucsicza Lajos

MEGHÍVÓ

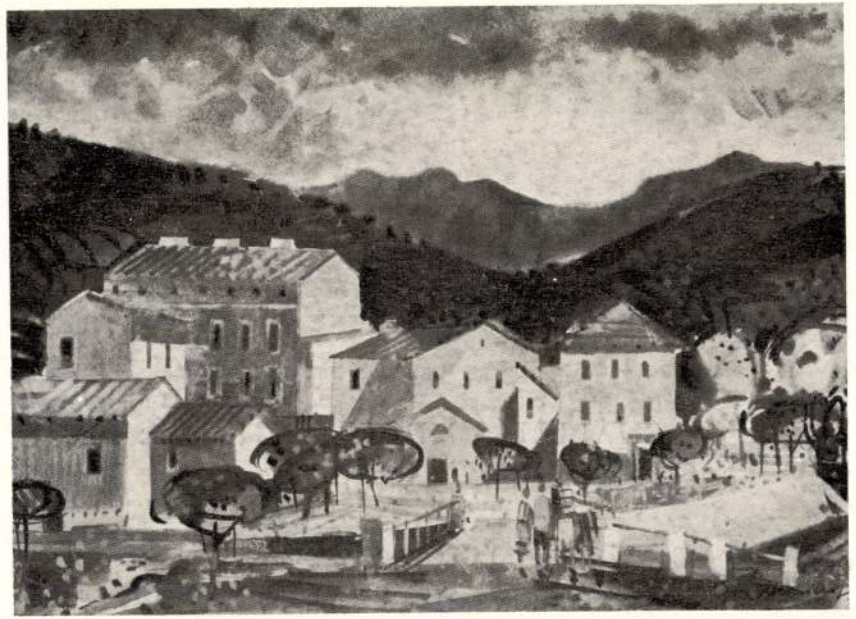

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1969 SZEPTEMBER 26-TÓL OKTÓBER 12-IG
HÉTKÖZNAP 10 ÓRÁTÓL 18 ÓRÁIG
VASÁRNAP 10 ÓRÁTÓL 14 ÓRÁIG

AZ I. KERÜLETI TANÁCS V. B. MŰVELŐDÉSI HÁZA
(I. KERÜLET BEM RAKPART 6.)
MEGHÍVJA ÖNT

LUZSICZA LAJOS

SZOT-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ
LEGÚJABB MŰVEI KIÁLLÍTÁSÁNAK ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1969 SZEPTEMBER 26-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITJA:
KŐMÍVES ISTVÁN
A FŐVÁROSI TANÁCS V. B. ELNÖKHELYETTESE

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 JAN 21 51

NÉPSZABADSÁG
Budapest

Luzsicza Lajos

LUZSICZA LAJOS:
HAJÓGYÁRIAK

1024

mindazoknak, akiknek fontos a tudományos világnézet terjesztése: a magam részéről teljesen helyénvalónak tartom, ha a gyermekeknek a Jézuska hozza a karácsonyi ajándékot. Most, hogy túl vagyunk az ünnepeken, meg merem vallani ezt, de — úgy gondolom — karácsony múltán sem haszontalan elmondani érveimet e tárgyban.

Tudom, sokan megbotránkoznak ezen, mert úgy gondolják, a Jézuska személyének ajándékozó szerepében való emlegetése már önmagában is vallásos propaganda, legalábbis annak előkészítése. Ugyanezen okból mellőzik a Mikulást is (noha ez a név már igen kevéssé emlékeztet az egyházi foglalkozást űző Miklós püspökre). Mindkettő helyett a Télapót javasolják és alkalmazzák. Mások egyszerűen zavarban vannak.

Luzsicza Lajos

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJÓ-DARU
Budapest

1969 SEP 9

HAJÓ-DARU ALBUM

Bemutatkozik:

1021

Luzsicza Lajos

festőművész

Ha jól emlékszem, 1957 őszén vagy 1959 telén az óbudai gyáregységben dolgozó barátaim felkérésére elvállaltam a képzőművészeti kör megszervezését és vezetését.

Azóta — most már több mint tíz éve — kedden és csütörtökön lelkes kis gárda jön össze a képzőművészeti kör helyiségében rajzolni, mintázni és talán még inkább azért, mert a munkát kísérő beszélgetések, viták sajátos légköre vonzóvá teszi az együttlétet. Az itt töltött idő a munka, a tanulás, a szórakozás, a pihenés sajátos egysége. Ha választ keresek arra a kérdésre, hogy mivel magyarázható az „öreg" tagjaink lankadatlan, már tíz éve tartó érdeklődése, szeretete a kis társaságunk, a kör iránt; a kör sajátos és talán minden ilyen képzőművészeti körre jellemző atmoszférájára kell gondolnunk.

Mióta a képzőművészti körbe járok, ide közétek — mondta egy beszélgetés kapcsán egyik barátunk — másképpen nézem a televízió műsorát, a mozit, a színházat, a könyveket. Válogatok a lehetőségek között, igényesebb lettem saját életemmel szemben. És ki nem mondva ez az érzés, az élet gazdagabbá, tartalmasabbá tételének tudatos érzése jelen van a többiekben is.

És, ha most már arra keresek választ, hogy magam miért nem szakadtam el ez alatt a hosszú idő alatt a hajógyártól és az itteni barátaimtól, a munkám ily' módon felbukkanó eredményei keltette jó érzés a válasz.

Meggyőződésem, hogy a festő, a szobrász, az iparművész, de ugyanúgy az író is, legalább is sokan ezek közül, a saját világa, fejlődése megteremtésének belső harcán túl az elkötelezettség érzésével tevékenykedve harcol így, most már az egész társadalmat átfogóan, másokban, az embertársainkban megvalósuló eredményekért.

Visszagondolva munkásságom elmúlt évtizedeire, az alkotótevékenység mellett szinte megszakítás nélkül folytatott különféle közéleti, a vizuális nevelés, a képzőművészeti kultúra fejlesztésének területén kifejtett tevékenységre — a főiskola elvégzése után Tatabányán vagy később a szakszervezetben és jelenleg, mint a Képzőművészeti Szövetség vidéki titkára az itt velem együtt dolgozó barátaimmal, munkatársaimmal együtt országos szinten — arra a következtetésre jutok, hogy az ilyen jellegű munkám mozgató rugója mindig az az érzés volt, hogy a képzőművészet a gazdagabb, a boldogabb, a tartalmasabb élet forrása.

Életemről, munkásságomról: 1920-ban születtem Érsekújvárott, itt érettségiztem, majd Budapesten elvégeztem a Képzőművészeti Főiskolát. 1950 óta rendszeresen kiállítok hazai és külföldi kiállításokon. Több önálló kiállítást rendeztem Budapesten, vidéken és külföldön, így Csehszlovákiában, NSZK-ban és Svájcban. 1964-ben kaptam SZOT-díjat.

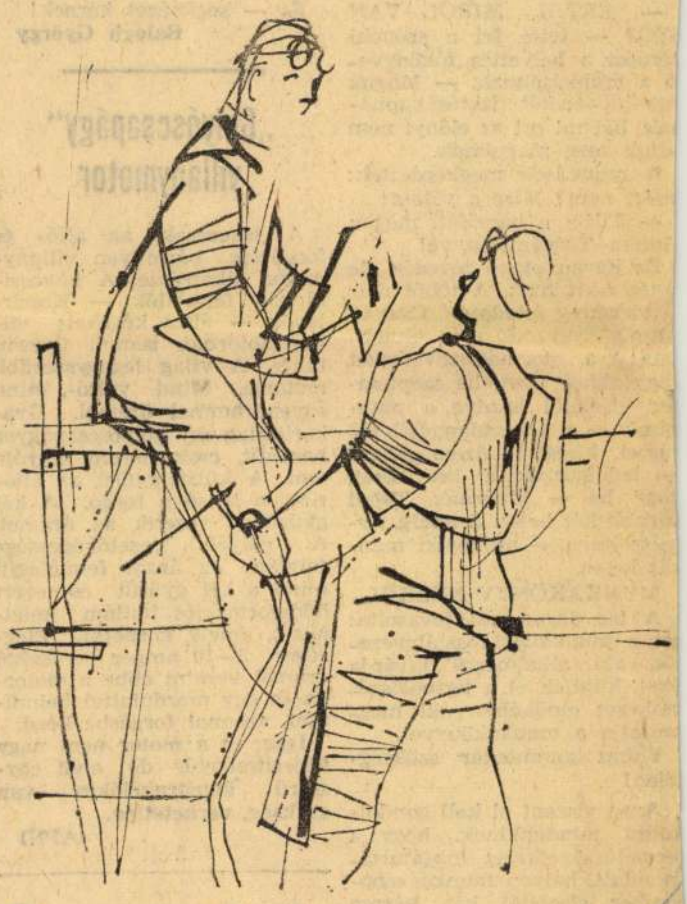

Hegesztők

Gépek a darugyáregységben

A darugyáregység új műhelyében működik a 800 tonnás sajtológép, amelyen egyebek között a konténer bordákat készítik a váci gyáregység részére. A kitűnő berendezés egyetlen szépséghibája — nincs kihasználva a kapacitása.

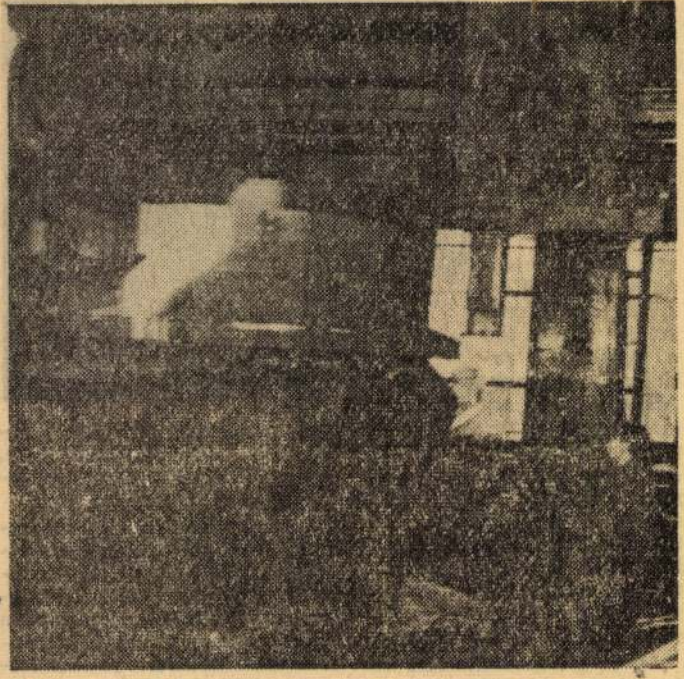

A 16 tonna/33 méter portáldaruk forgótornyát új technológiával munkálják meg a „Dimitrov" karusszel esztergagépen

kezet megbízottja munkásokat

szá znegyven munkaóra

elmondotta —: csak nem képzelik, hogy lehetővé tesszük maguknak a dupla keresetet! Hogy ez miből adódik? Egyszerű: a tsz a mai napon elbocsátotta a munkásokat, mert „a vállalat megszűnt", kiadja a munkakönyvüket, kifizeti a ledolgozott munkabért, a kétheti felmondást, a munkás másnap, de talán még aznap belép a hajógyárba, dolgozik és — fizetést kap!

— ÉRTIK, MIRŐL VAN SZÓ? — tette fel a szónoki kérdést a helyettes főkönyvelő a munkásoknak. — Maguk egy időben két fizetést kapnának, hát mi ezt az előnyt nem adjuk meg maguknak.

A munkások megkérdezték: miért nem? Mire a válasz:

— Tiltja a becsület, meg a Munka Törvénykönyve!

Ez ugyan elemi tévedés, de a tsz nem fizet. A többi már a törvény feladata. Csupán annyit szeretnék még elmondani: a termelőszövetkezet vagy akkor fizet, ha szeptember elsejétől kezdve a munkások — a tsz valamelyik fővárosi kisegítő üzemágában! — ledolgozzák a két hetet. Vagy ha — kivárnak. Tehát várnak két hetet. S addig, természetesen — mindenki munkát keres.

MUNKAKÖNYV NÉLKÜL.

A tsz ugyan azt javasolta: azt a munkaügyi osztályvezetőt, aki alkalmazni kívánja őket, küldjék el a termelőszövetkezet elnökéhez, aki megmutatja a munkakönyvet.

Ehhez kommentár szükségtelen!

Azon viszont el kell gondolkodni mindenkinek, hogy a termelőszövetkezet magatartása miatt, hetven munkás szeptember elsejétől két, három vagy öt hétig (kinek mennyi a felmondási ideje) naponta nyolc óra munkaidőt veszít, amit ha beszorzunk, ugye: hétszer nyolc ötvenhat, tehát: ötszázhatvan óra, s ha két hétre növelem, akkor hétezernyolcszáznegyven óra.

Ennyit veszít a magyar ipar, mert a termelőszövetkezet, ellentétben a Munka Törvénykönyve betűjével és szellemével — nem fizet. És a munkások ugyanennyi idő alatt — nem keresnek.

És — segítséget kérnek!

Balogh György

„Golyóscsapágy" villanymotor

A tekercsek, az álló- és forgórész bármilyen villanymotor alkatrésze. A novoszibirszki feltalálók — Koszirjevék — által készített villanymotorban semmi ilyesmi nincs. A világ legegyszerűbb motorja. Mind váltó-, mind egyenárammal üzemel. Gyakorlatilag egy golyóscsapágyra hasonlít, csak három golyója van. A külső gyűrű az állórész, a belső a forgó. A két gyűrűhöz vezetik az áramot. A golyók vezetőképessége folytán az áram felmelegíti mind a két gyűrűt és ezért hődeformációs hullám keletkezik, amely körbefut. Elégséges 5—10 amper erősségű áramot vezetni ebbe a motorba és egy mozdulattal beindítani, azonnal forgásba kezd.

Igaz, ez a motor nem nagy teljesítményű, de ahol egyszerű konstrukciókra van szükség, verhetetlen.

(APN)

Luzsicza Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 SEP

NÉPSZAVA
Budapest

1021

Szeptemberi lapozgatás

Sem rejtélyes, sem rendkívüli dologra nem utal ez a cím. Négy műsorfüzetet, tájékoztatót emeltem ki a minden hónapban érkező több tucat közül, s azokban lapozgattam. Milyen programot kínálnak a művelődési házak a főváros dolgozóinak, lakóinak?

Elsőként az I. kerületi kulturális tájékoztatót lapoztam át. *A Bem rakparti Művelődési Házban* szeptember 17-én a vallástörténeti sorozat első előadásaként az ősember vallásáról beszél Hahn István egyetemi tanár az érdeklődőknek, 26-án pedig kiállítás nyílik *Luzsicza Lajos* SZOT-díjas festőművész legújabb képeiből. Az OTP I. kerületi klubtermében *dr. Cséfalvay Imre* tart előadást görögországi utazásáról szeptember 22-én. A Hazafias Népfront Bem rakpart 6-os számú házban levő klubhelyiségében a nyugdíjasokat várja sakk, kártya, televízió minden csütörtökön 2—9 óráig. Nem felejtkeztek el a kirándulásról sem, nekik szeptember 30-án tartják a Gyermekek a szabadságharcért sorozat első előadását *„Az érckakas"* címmel a 20. számú gyermekkönyvtárban a Szilágyi Dezső téren.

A *Csepel Művek Munkásotthona* archív bérletsorozatot hirdet. *„Történelem és filmvászon"* összefoglaló cím alatt szeptember 15-én Selpin: Titanic, 22-én Clement: Harc a sikerért, 29-én pedig Jakubowska: Utolsó állomás című filmjét mutatják be. Ismeretterjesztő sorozatukban 18-án *Pomogáts Béla* irodalomtörténész tart előadást Mikszáth Kálmán regényeiről, 19-én *Pirityi Sándor* a moszkvai tanácskozásról. Ugyancsak szeptemberben indítják irodalmi színpadukat is, amelyre szeptember ötödike óta folyamatosan lehet jelentkezni a szerdai és pénteki foglalkozási napokon.

A *Fővárosi Művelődési Ház* szeptemberben huszonhét budapesti munkásszálláson ad műsort. Ezek nagy része építőipari szálló, de szerepel köztük a Traktorgyár szállója, a Kőbányai Textil leányotthon, a Magyar Pamut leányotthon és az éjjeli szanatórium is. Műsoruk kiemelkedő darabjai az *„Ördögszakadék"* és a *„Csillaglobogós paradicsom"* című összeállítások, valamint a Művelődési Ház operastúdiójának Cigánybáró-előadása.

Végül a *Pataky István Művelődési Ház* műsorfüzetéből megemlíteném a *Háziasszonyok* klubjának szeptember 10-i előadását: Az elmúlt nyár a világpolitikában, és azt, hogy szeptember 16-tól fotótanfolyamot indítanak nagyon kedvezményes áron. Akik legszorgalmasabbnak bizonyulnak, felvételt nyernek a Művelődési Ház Fotókörébe.

Önkényesen kiragadott tájékoztatók és műsorok. De úgy vélem, ez a rövid tallózás is érzékelteti, hogy a művelődési házak és munkásotthonok egyre változatosabb, gazdagabb programokkal várják az érdeklődőket, fiatalok és időseket, dolgozókat nyugdíjasokat egyaránt és segítenek nekik a szabad idő eltöltésében hasznos ismeretek szerzésében, a művelődésben.

(mátyás)

majd a néphad-
ét tisztje lassú
és közepette a ko-
Ho Si Minh rava-
helyezte. A koszorú

elen
Bizo
lyán
Gyu
velés
elnöl

vezet a termelékenys

ódszer a m

KGM veze

...ulósfoglalása

től — állapította meg a vasasszakszervezet elnökségének és a KGM vezetőinek közös tanácskozása.

A termelékenységre ható tényezők között szerepelt *a vállalatok létszámgazdálkodása.* Megállapították: a múlt esztendőben átlag majdnem 16 ezerrel emelkedett a foglalkoztatottak száma.

A termelékenységet kedvezőtlenül befolyásolta az is, hogy amíg a központi forrásból finanszírozott beruházásoknál a legkorszerűbb technológiák biztosítására törekszenek, addig a vállalati *forrásból* megvalósuló vidéki beruházásoknál a kapacitást általában *alacsony technológiai színvonalon és nagyobb munkaerő-felhasználással valósítják meg.*

Nagy mérvű volt a *munkaerő-hullámzás* is. Az 1967-es évi 84 ezerről lavaly 110 ezerre nőtt a helyváltoztatók száma. A munkaerő-fluktuáció azzal is összefügg, hogy a vállalatok egy részénél *nem készültek fel ellően a tervszerű munkaerő-gazdálkodásra.* Máutt *elhanyagolták a dolozók szociális juttatásaiak bővítését, nem fordíottak megfelelő gondot a olgozók megfelelő anyagi és erkölcsi elismerésére.*

A közös tanácskozás állást foglalt abban, hogy a már említett bajok orvoslásán túl, *a munkatermelékenység növelésének alapvető eszköze a műszaki fejlesztés.* Éppen ezért a beruházások eldöntésénél, megvalósításánál a többi között biztosítani kell, hogy az *az intenzív fejlesztést* segítse elő. Fokozottabban kell szorgalmazni *a korszerűbb technológiák, fejlettebb munka- és gyártási folyamatok kialakítását,* s ezáltal az élő munka megtakarítását elősegítő intézkedések megvalósítását. Feltétlenül szükséges *a vállalatokon belüli ösztönzési rendszerek továbbfejlesztése,* a munkafegyelem megszilárdítása. A munkatermelékenység, az élőmunka-hatékonyság gyorsabb ütemű növelése érdekében *feltétlenül szükséges egyes közgazdasági szabályzók felülvizsgálata és módosítása is.*

A szakszervezet elnökségének és a KGM vezetőinek közös tanácskozása úgy döntött, hogy a vita során kialakult állásfoglalásukról részletes tájékoztatást juttatnak el a vállalatok igazgatóihoz és szakszervezeti bizottságaihoz. *(taray)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 SEP 27

MAGYAR NEMZET
Budapest

— **Luzsica Lajos** festőművész legújabb műveinek kiállítását Kömüves István, a fővárosi tanács vb-elnökhelyettese nyitotta meg pénteken az I. kerületi tanács művelődési házában.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1969 SEP 27

— LUZSICA LAJOS festőművész legújabb műveinek kiállítása nyílt meg pénteken az I. kerületi tanács művelődési házában. A tárlat október 12-ig tekinthető meg, hétköznapokon 10-től 18 óráig, vasárnap 10 és 14 óra közt.

1021

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1969 SEP 27

LUZSICA LAJOS SZOT-díjas festőművész legújabb műveinek kiállítását Kőmives Kálmán, a fővárosi tanács végrehajtó bizottságának elnökhelyettese megnyitotta pénteken, az I. kerületi tanács művelődési házában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI
NÉPLAP

1969 APR 23

1021

Baranya, Somogy, Tolna, Zala megye és Pécs képzőművészeti élete

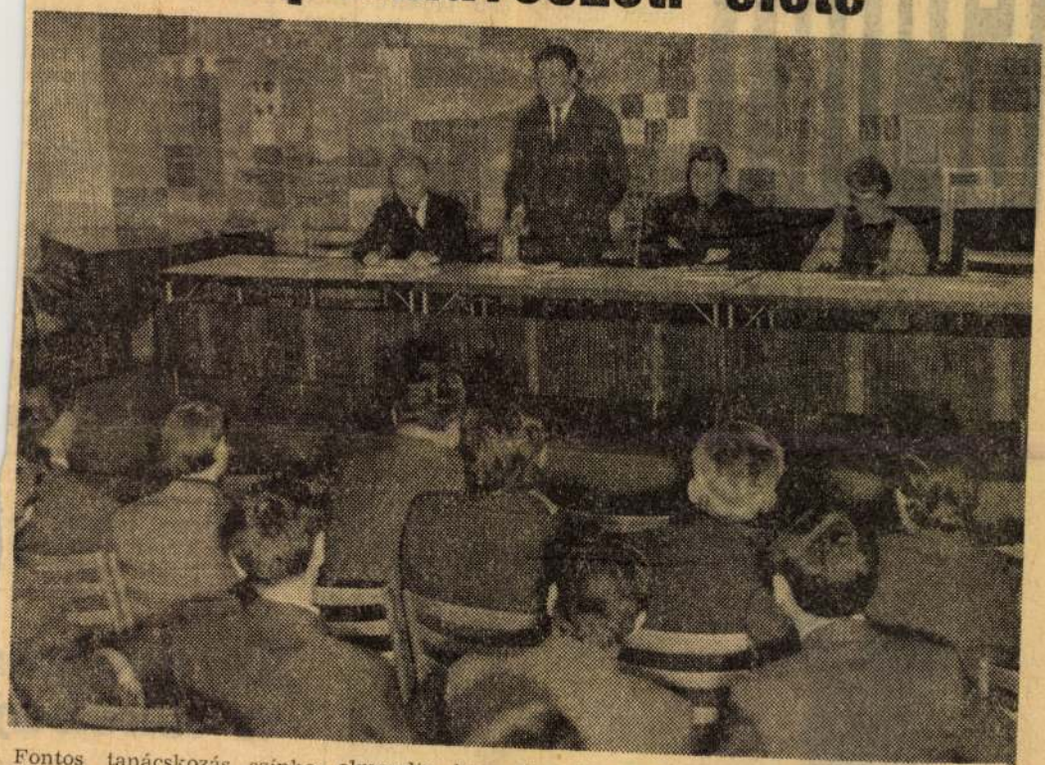

Fontos tanácskozás színhelye volt tegnap délelőtt a Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár. A Magyar Képzőművészek Szövetsége indítványozására összehívták a Magyar Képzőművészek Szövetsége dél-dunántúli területi szervezetét, valamint Baranya, Somogy, Tolna, Zala megye és Pécs megyei jogú város pártbizottságainak, tanácsainak munkatársait, hogy közösen beszámoljanak Dél-Dunántúl képzőművészeti életének helyzetéről, a területi szervezetek és pártbizottságok, tanácsok, kapcsolatáról.

Dr. Várkonyi Imre, a megyei tanács vb-elnökhelyettese köszöntőjében örömét fejezte ki, hogy Somogy adhatott helyet ennek a rendkívül fontos kezdeményezésnek.

Ugyancsak jelentősnek ítélte az első ízben összehívott ilyen jellegű tanácskozást *Luzsicza Lajos*, a Magyar Képzőművészek Szövetsége területi bizottságának titkára is, aki Baranya, Somogy, Tolna, Zala megye és Pécs megyei jogú város képzőművészeti életét értékelte.

— 1970-ben lesz húsz éve, hogy a Magyar Képzőművészek Szövetsége hozzálátott a decentralizálás jegyében a megyei képzőművészeti élet megteremtéséhez országszerte. Sikereink a szocializmus építése ezen időszakának sajátos eredményei — mondotta.

A dél-dunántúli területi szervezetről szólva az előadó elmondta, hogy élen jár a területi szervezetek között, tevékenysége az utóbbi években példamutató. *Dél-Dunántúlnak sajátos karaktere van kialakulóban. Jelentős máris az a hely, amelyet kivívott magának országosan.* Érezhető az is, hogy minden megye sajátjának érzi a területi szervezetét.

Az előadást követően a területi titkárok beszámolója hangzott el. Somogy megye titkára, *Szekeres Emil* felszólalásából idézünk:

— Sikerült annyira gyökeret eresztenünk a somogyi talajban, hogy ma már mindannyian legbensőbb ügyünknek tekintjük szűkebb hazánk képzőművészeti kultúrájának mind magasabb szintre való emelését. Szerénytelenség nélkül jegyezhetem meg, hogy országos kiállítások, pályázatok, megbízások, állami ösztöndíjak és külföldi szereplések bizonyítják munkásságunk eredményességét és elismerését. Itt kell szólnom arról is, hogy jóleső érzéssel vesszük tudomásul azt az érdeklődést és segítőkészséget, amelyet a pártbizottságok és a tanácsok tanúsítanak irántunk és azt az erkölcsi és anyagi támogatást, amelyet munkáinkhoz nyújtanak. Ez a viszony jogosít fel arra, hogy bizalommal vessem föl a soron következő és megoldásra váró problémáinkat, amelyek alapvetőek megyénk művészeti életének további fejlődése szempontjából. Az első és legégetőbb problémaként a műteremgondot említem. Egy szerényebb méretű kiállítóhelyiség létrehozása lenne a következő. Kérjük, hogy Kaposvár kapja meg az egyedi rajz biennálé országos kiállítás rendezési jogát. Szívesen hozzájárulnánk Kalinyin és Kaposvár kapcsolatának elmélyítéséhez cserekiállítások rendezésével.

A felszólalások után Luzsicza Lajos az elhangzottakat összefoglalva új feladatokat határozott meg az elkövetkező időszakra; ezek lényege az volt, hogy a *megyék közötti minél nagyobb összhangot kell teremteni, ezzel is elősegítve a dél-dunántúli területi szervezet munkáját.*

Délután a vendégek megtekintették a II. kaposvári tavaszi tárlatot.

H. B.

Luzsicza Lajos

— *Azt tudod, hogy haza-*

SPORT

Hogyan folytatja a

Nem kétséges, hogy a legjobban igénybe vett labdarúgó-csapatunk az Újpesti Dózsa. Hétközben kupameccs, vasárnap bajnoki találkozó. Az újpesti fiúk a vasárnapi villanyfényes mérkőzés után sürgősen pihenni tértek, mert hétfőn már útra keltek a törökországi Izmirbe. Ma, szerdán este, magyar időszámítás szerint 19.15 órakor egy szá munkra csaknem ismeretle török csapat ellen küzd ugyan is a Dózsa a VVK döntőb jutásért. A Göztepe Izmi együttese, ha némi szerencsé vel is, de nem véletlenül ju tott el a legjobb négy köz Odahaza — mint mondják - az izmiri együttes verhete len. Nagy előny a török csa pat számára, hogy pályája k méretű és nem füves. Leg alábbis amikor utoljára ma gyar együttes járt e török vá rosban, akkor még ez volt helyzet.

Az elmúlt tíz évben a n csapataink nem sokat hallot tak a Dózsa kupaellenfelérő Éppen ezért nagyon óvato *Baróti Lajos*, az újpestie szakvezetője. A Dózsa edzőj óva inti fiait az elbizakodott ságtól, mert mint mondja, a ilyen ismeretlen csapatok sok szor okoztak már meglepetés Hétfőn kiderült, hogy a Va

Lendület-győzelem a női röplabda rangadón

Győzelemmel kezdett a K. Dózsa is

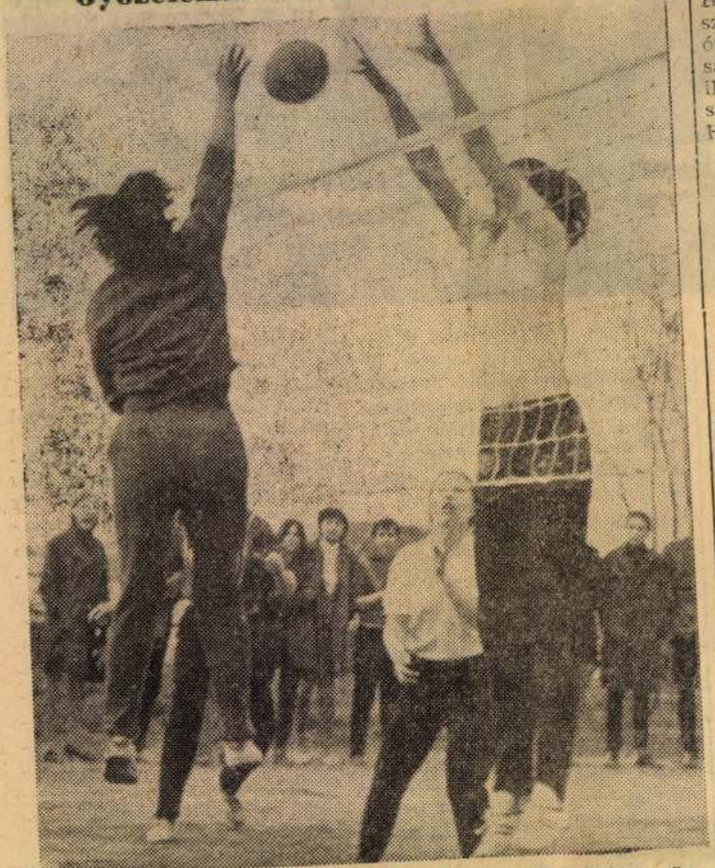

A legjobbak egymással szemben. A K. Lendület—K. Ruhagyár röplabda rangadón gyakran ismétlődött ez a kép. Koncz Erzsi (K. Lendület) és (balról) Biczó Katalin (K. Ruhagyár) került szembe egymással. Kettőjük párharcát gyakran kísérte taps. Koncz fő részese volt annak, hogy végül is a Lendület győzött. Biczó jó játéka is hozzájárult, hogy a ruhagyári csapat sokáig kétségessé tudta tenni a kórháziak győzelmét.

Elkezdték a röplabdázók. A Nemzeti Bajnokság II. osztályában három somogyi együttes vesz részt a bajnoki küzdelmekben. A női mezőnyben két somogyi csapat van: a Lendület és a K. Ruhagyár. A férfiaknál a K. Dózsa a somogyi színek reprezentánsa.

A nőknél mindjárt hazai rangadóval kezdődött a bajnokság. Annyi néző övezte a cseri röplabdapályát, hogy az egy kisebb bajnoki labdarúgó-mérkőzésnek is beillett volna. A kezdeményezést a kaposvári csapat. A vendégeknek csak pillanataik voltak. A Dózsa együttesében Tárnai, Bánfai, Witz és Hódosi játéka emelkedett ki.

Női mérkőzés

K. Lendület—K. Ruhagyár 3:2 (10, —9, —14, 13, 9)

Lendület: Koncz, Orbán, Esküdt, Krehán, Kovács, Petrus. Csere: Szilágyi, Bánsági, Török, Lovas. Ruhagyár: Biczó, Molnár, Unyatinszki, Hajas.

Az esélyes a tekebaj

A négyfordulós bajnoksá második szakaszának kezdet volt a nyolcadik sorozat. Ezen a vezető csapatok biztos győ zelmet arattak. Különösen Volán volt ismét elemében.

Eredmények:

K. Volán—K. Lendület 7:1 (2651:2413)

K. Spartacus—K. Vasutas 6:2 (2545:2418)

ASZTALITENISZ NB III

Egy győzelem a somogyi csa

Folytatták az asztalitenisz NB III csapatai. A somogyiak közül ez alkalommal a K. Kinizsi a bajnokesélyes P. Bányásszal került szembe, s a pécsi csapat biztos győzelmet aratott. A K. V. Lobogó szintén pécsi ellenfelet kapott, a Bőrgyár legyőzése azonban nem jelentett különösebb aka-

A megyei II. osztályból jelentjük

A megyei labdarúgó-bajnokság II. osztályában a negyedik forduló kiemelkedő mérkőzése volt az Északi csoport rangadója. Ezen a tavaly még I. osztályú Ordacsehi könnyen nyert az eddig még pontveszteség nélkül álló Karád ellen. Meglepetésszámba megy a táskaiak buzsáki veresége. Középcsoportban már csak Toponár százszázalékos. A K. Dózsától átigazolt játékosokkal

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍREK

1902 NOV 16

Luzsicza Lajos festőművész munkáiból kiállítás nyílt meg októberben a Svájci Biennében. A tárlat anyagát előzőleg bemutatták már Zürichben, Bernben, Soleure-ben és Baselben is.

*

Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

1968 OKT 27

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR NEMZET

1968

Luzsicza Lajos festőművész munkáiból kiállítás nyílt meg néhány nappal ezelőtt a svájci Biennale-ben. A tárlat anyagát előzőleg bemutatták már Zürichben, Bernben, Soleureben és Baselben is.

=

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

Szuzsica Lajos
1971 MÁJ 28

1021

A magyar szakszervezetek XXI. kongresszusa után, a szakmai kongresszus előtt

Érett és komoly ítélettel

Beszélgetés a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének VI. kongresszusa előtt

A Szakszervezetek Országos Tanácsának XXI. kongresszusa után a következő hetekben egymás után tartják szakszervezeti kongresszusukat a különböző szakmák. Első lesz közülük egy összetett, és valóban sajátos »szakma«, a művészet különböző ágazatai képviselőinek együttes értekezlete. A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége június 5-én és 6-án tartja VI. kongresszusát.

Domján Edit

Röviden hírt adtunk róla, hogy ebből az alkalomból meglátogatta szerkesztőségünket művészeti életünk néhány kiváló képviselője, a művészetnek csaknem valamennyi ágából. A színházművészetet *Domján Edit* színművésznő, *Marton Endre*, a Nemzeti Színház főrendezője és *Szabó Gyula* színművész képviselték, a filmművészetet *Gertler Viktor* filmrendező, a képzőművészeteket *Kocsis András* szobrászművész és *Luzsicza Lajos* festőművész, a zeneművészetet *Antal Imre* zongoraművész és *Jámbor László* énekművész, a táncművészetet *Kun Zsuzsa* táncművésznő.

Közös eredmények, közös gondok

Szinte említeni sem kell, a hosszú, őszinte hangú baráti beszélgetés az eltérő művészeti ágak sok-sok részletproblémáját is érintette, amelyre az alábbiakban nem térünk ki. A jelen voltak nem is csak — olykor nem is elsősorban — saját művészeti területük gondjait tárták fel és elemezték, hanem éppen *a valamennyi, vagy csaknem valamennyi ágazatot érintő közös gondokat. És épp ezzel valamennyien hasznosan segítették elő a művészek szakszervezeti kongresszusának eredményes munkálkodását.*

Marton Endre

Kedves vendégeink egymást részben fedő, részben kiegészítő felvetéseit ennek megfelelően nem is csoportosítjuk külön-külön egymás után, hanem lényegüknek megfelelő gondolati egységekké tömörítjük, hogy a sokból legalább a néhány legfontosabb problémát érinthessük.

Valamennyi művész őszinte elismeréssel szólt *az elmúlt években tapasztalt számottevő fejlődésről, mind a művészetek tartalmi vonatkozásában* (ami természetesen nem egyenlő mértékű a különböző ágazatokban), *mind a művésztársadalom sajátos szakszervezeti szempontjaiból.* Nagyon jelentékeny az előrehaladás a filmművészetben, a képzőművészeti és hangversenyéletben, a színművészetben, s az utóbbi területeken *nem csak a fővárosban, hanem vidéken is.* Sőt, a képzőművészet egyes ágaiban a vidék határozottan hangadó és példamutató jelentőségre tett szert. Sok küzdelem és máig sem lezárt viták közepette mégiscsak jelentősen előrehaladtunk a magyar dráma dolgában is, és itt ismét csak messzemenő elismerés illeti a vidéki színházak művészeit, akik gyorsan és lelkesen karolták fel és juttatták színpadhoz a fiatal szerzőket.

Antal Imre

Az elért tartalmi fejlődésben közvetlenül és közvetett hatásában is része volt a művészeti szakszervezetek konkrétabb, elevenebb, a tartalmi kérdések eldöntését és mindinkább befolyásoló munkájának. Hiszen nyilvánvaló, hogy az eredmények nem függetlenek a légkörtől sem, amelyben megszületnek; így azoktól az eredményektől sem, amelyeket a szakszervezetek következetes munkával, fokozatosan elértek a művészek munkajogi, szociális, bérügyi helyzetének javításában. A művészek őszinte elismeréssel beszéltek az említett területeken elért, nem lebecsülhető haladásról. (A színészek túlteljesítéseinek dotálása, a nyugdíj-korhatár előbbrehozása a táncművészeknél, a kezdő, valamint a pályájuk alkonyán járó képzőművészek fokozott segítése és egyéb nagyon fontos érdekvédelmi intézkedések.)

Túl az eredmények őszinte elismerésén, amely egyetlen megjegyzésében sem volt formális, amolyan »kötelességszerű« — *a baráti megbeszélés a művészeti élet néhány égetően fontos gondjára irányította a figyelmet.*

„A kultúra nem árucikk"

Mit várnak a művészek a gazdaságirányítási rendszer reformjától — talán leginkább ebbe a fogalomkörbe illik bele valamennyi kifejtett gondolatuk és aggodalmuk. A dolog magját tekintve, természetesen nincs különbség a művészek és más dolgozók várakozásai közt: *életünk, benne saját életük egészének fokozatos fejlődését várják, mind a művészet gazdagodása, mind az anyagi jólét emelkedése tekintetében.*

Kocsis András

A részletekben a kérdés a művészetek területén valóban eltér minden egyéb területtől — és éppen itt jelentkeznek az aggodalmak. Művészeink örömmel hallják kultúrpolitikánk minden felelős irányítójától a minden felelős fórumon elhangzott kijelentést, *»a kultúra nem árucikk«*, tehát egész kezelése másféle gyakorlatot kíván, mint amely az árucikkek világára szükséges és helyes. Az aggály: vajon »középütt«, vajon a gyakorlatban következetesen megvalósul-e az elv. *Vajon a művészeti szakszervezetek képesek lesznek-e hathatósan közbeavatkozni olyan esetben, ahol a helyes elv elferdítésének veszedelmét el kell hárítani. Szükséges — hangoztatták —, hogy megőrizzük a szakszervezetek hosszú munkájával elért eredményeket, kivívott tekintélyét.* Elmondották azt is, milyen területeken látják leginkább veszélyben ezeket, s hol érzik legfontosabbnak a további előrehaladást.

Jámbor László

Például *a rádió, a televízió, a szinkronizálás, a film foglalkoztatási, művészkihasználási, honorárium és művészekkel kapcsolatos általános gazdálkodási rendszerében.* A baj egyik forrása éppen az, hogy a »rendszer« fogalom nem is nagyon alkalmazható az említett területekre, mert *elég nagy itt az esetlegesség, a logikátlanság, az aránytalanság, s a művészek ebből fakadó kiszolgáltatottsága.* Színészeket, zenészeket és más művészeket egyformán sújt bizonyos *»egy szolgálat — egy szolgálat«* nézőpontból képzett, leegyszerűsítő szemlélet és gyakorlat, *tekintet nélkül e szolgálatok tartalmára és nehézségi fokára, az igénybevétel nívójára és mértékére.* Az említett szerveknél gazdasági megfontolásokból egyébként is *iparkodnak leszorítani a próbák, s hasonlóképpen a résztvevő művészek számát — ami természetesen sem a művészek leterhelése, sem a produkciók színvonala szempontjából nem közömbös.*

Gertler Viktor

Művészmorál — és anyagiasság

És éppen itt lehet és kell is beszélni — aminthogy baráti beszélgetésünkön is ebben a vonatkozásban került szóba sokszor és nagy hangsúllyal — *a művészmorálról, művészetikáról. Ennek követelése a művészeti intézmények és a társadalom részéről egyaránt jogos. De jogosak ezzel kapcsolatban a művészek panaszai is.* Helyes, ha nyíltan hangot adunk nekik. Szükséges és fontos társadalmunkban leszerelni azt a praktikusan is téves, hamis tudatot, hogy »könnyű a művészeknek, sokat keresnek«. *Ez így egyszerűen nem igaz, kivált általánosságban nem, s a művészi értékek arányában. A valóban kivételes követelmény, amelyet a művészekkel szemben támasztunk, s az igény, amelyet szintén* (s itt a művészi színvonaltól hangszerköltségekig és a ruházkodásig mindenre gondolunk) — *merő demagógiává silányítja ezt az általánosítást.* Sőt, azt is hozzá kell tenni: *etika és anyagi helyzet ebben a vonatkozásban nem függetlenek egymástól.* Éppen ezért *egyes művészkategóriáink anyagi helyzetét tovább kell javítanunk.* Gondolunk itt kivételes tehetségű táncművészekre, akik egy közepes keresetű szakmunkás szintje alatt keresnek, rendkívüli igénybevétel mellett. Zeneművészekre és színművészekre is, akikkel szemben magas etikai követelményeket teljes joggal akkor vethetünk fel, ha saját intézményüknél a keresetük biztosítja a művészi rangjukhoz elengedhetetlen életnívót. Mert *a mai »hajsza« a különkeresetek után olykor nem pénzéhségből, hanem eminens anyagi alap megteremtéséért folyik.* (Itt most nem kirívó és elítélhető kivételekről, hanem egy általános jelenségről beszélünk!) *Mindez károsan érződik művészeti életünkben. Sok a fáradt, fásult, rutinból való »művészi« teljesítmény* — s ez az idézőjel kizárást jelent a művészet szférájából.

Luzsicza Lajos

A művészek az együttműködő munkatársak iránti teljes szolidaritással és aggodalommal beszéltek *a művészeti intézmények fizikai dolgozóinak rendkívüli igénybevételéről, és egyáltalán nem vonzó anyagi körülményeiről.* (Díszletmunkások, filmzenei technikai személyzet stb.) *Történt itt valamelyes segítség, de közel sem annyi, hogy ne fenyegetne a nagy hozzáértést és gyakorlatot kívánó szakmák (nem is szakmák!) utánpótlásának elapadása.*

Még mindig a legszűkebben értelmezett érdekvédelem területéről: *további lépések szükségesek a táncművészek, énekesek, fúvószenészek nyugdíjkorhatárának felülvizsgálására, hiszen például az utóbbiak rendkívüli szervezeti megterhelése közismert.* A normális nyugdíjkorhatárig ritka művész állhat helyt ezen a területen. Itt tehát *emberi és művészi szempontokat egyforma súllyal helyes mérlegelni.*

Segítség a nagy tanácskozáshoz

A művészek egész kulturális politikánkat átfogó kérdésekben is elvárják, hogy szakszervezetük, s általa személy szerint maguk részt vehessenek egészséges kialakításában. Így például annak eldöntésében, hogy *a kultúrára fordítható összegek milyen arányokban kerülnek felosztásra. Meggyőződésük, hogy a ma ide irányuló hatalmas összegek arányosabb, egészségesebb elosztása jelentékeny további fellendülést eredményezhet művelődésünk egészében.*

Szabó Gyula

A beszélgetésünkön megjelent művészek egyetlen gondolatuknak, javaslatuknak, figyelem felkeltő észrevételüknek sem olyan tónusban adtak hangot, mintha nem volnának tisztában személyes szerepükkel abban, hogy a várt intézkedések megvalósuljanak. *Érett és komoly ítélettel szóltak azokról, akik merő követelésekkel, sőt követelődzéssel kívánják a népszerűség »dicsfényét«, anélkül, hogy művészhez méltó etikai magatartással és elmélyültséggel ne teljesítenék a hivatásban és az élet egészében rájuk háruló kötelességeket.* Enynyiben a művész sem más — szögezték le —, mint bármelyik ember, akiért és akinek a művészt művésznek nevezzük. Ha más akar lenni mégis — egyetlen útja van erre. Hogy értékesebb, emberibb, több legyen az átlagnál.

Töredéke mindez annak, amiről beszélgettünk. Töredéke, de lényege. Remélhetően jó segítség a művészek küszöbönálló nagy tanácskozásához.

Rajk András

(Bertalan Tivadar rajza)

az ablakon forró fény csapott be. Csókák zajongtak.

Varjusa az utcára nézett. Langyos szél fújt az arcába, megcibálta a haját.

— Itt a tavasz! — mondta Varjusa.

Szinte fénylettek a fekete ágak. Erejét vesztett hócsomó hullott az udvarra a tetőről. A szürke erdő is most fontoskodva és vidáman suhogott. Úgy libegett végig a tavasz a mezőkön, mint valami fiatal menyecske. És csak rá kellett pillantania a horhosokra, vágásokra, s máris csörgedezni kezdtek a patakok. Így ment a tavasz és minden lépésénél hangosabban és zajosabban rohantak a vizek.

Megsötétedett a hó az erdőben is. Először csak a sárgásbarna fenyőágak bújtak ki alóla, aztán sok száraz toboz tűnt elő, majd tavalyi sárga levelek is láthatóvá váltak. Mind nagyobb helyekről olvadt el a hó, s egy-egy elárvult hótorlasz alól már kidugták fejüket az első virágok is.

Varjusa is rálelt arra a fenyőágra, amelyet a hóba dugott azon a helyen, ahol elveszítette a gyűrűjét. Óvatosan turkált az avarban, a lehullott gallyak, tobozok között, fölkaparta a földi mohát is. S egy elfeketült levél alól mintha valódi lángocska csapott volna ki ... Varjusa fölsikoltott és leült nyomban. Az ő kis acélgyűrűje volt az! És egy csöppet sem fogta meg a rozsda.

Varjusa fölkapta, középső ujjára húzta és hazafutott vele.

Már messziről meglátta Kuzma apót, aki kijött a házból. Hatalmas füstfelhő lengte körül az öreget, s most egyenesen a kék égre szállt. Mahorkát szívott az apó. Olyan volt most az öreg Kuzma, mintha ő lenne a tavaszi napocska és körülötte párafelhő bodrozódna.

— Hát látod-e, csak kifutottál a házból, s elfeledted betenni mögötted az ajtót. Így aztán olyan finom levegő óvakodott a szobába, hogy nyomban elszállt a betegségem — mondta az apó. — Látod, már füstölök, fát is aprítok, jól megrakjuk a tűzhelyet és lepényt sütünk.

Varjusa elnevette magát, az apó ősz fejére nézett és így szólt:

— Köszönöm neked, gyűrűcske! Kigyógyítottad Kuzma apót!

Egész nap középső ujján hordta a gyűrűt, hogy végleg elűzze a nagyapó betegségét. Csak estére húzta le az ujjáról és tette át a gyűrűsre. Most valami nagy-nagy örömnek kell eljönnie. Csakhogy az öröm késett, nem akart megjönni, s Varjusa elszunnyadt. Nem tudta kivárni.

Korán kelt, s nyomban kiment a ház elé.

Csöndes és meleg hajnal készülődött, a látóhatár szélén még ott remegett néhány csillag. Varjusa az erdőbe ment, hanem a szélén megállt. Vajon mi csenghet az erdőben, mintha valaki csengettyűt rázna.

Varjusa lehajolt, hallgatózott egy darabig, aztán összecsapta a kezét. Fehér hóvirágok bújtak elő, s egy kicsit hajladoztak is. Valamennyi virág csengett, mintha apró kis zenészbogárka ülne bennük, s lábával ezüsthúrokat pengetne. A fenyő csúcsán harkály kopogott. Pontosan ötször.

»Öt óra van!« — gondolta magában Varjusa.

A magasban megszólalt a sárgarigó is.

Varjusa csak állt, hallgatott és nevetett. Meleg, gyöngéd szél paskolta az arcát. Meghajolt a mogyorócserje, s a belsejéből valahonnan sárgás pihe hullott. Valami láthatatlan ment el Varjusa mellett. Szemben vele kakukk szólt, hajladozott.

»Vajon ki lehetett az? Észre sem vettem, hogy elment ott« — gondolta magában Varjusa.

Nem tudta, hogy a tavasz volt az.

Varjusa hangosan ránevetett az erdőre és hazament. És a nagy-nagy öröm — melyet úgy várt, s melyet most át sem tudna fogni a kezével — ott zenélt, daloit a szívében.

És mind forróbb, mind vidámabb lett a tavasz. Olyan fény hullott alá az égből, hogy Kuzma apó összehúzta a szemét, hogy csak apró kis ránc látszott a helyén, de azért nevetett. Aztán, mintha valaki varázsvízzel öntözte volna meg, erdőn-mezőn, vízmosásokban egyszerre ezernyi virág bomlott ki.

Varjusa mutatóujjára akarta húzni a gyűrűt, hogy most megláthassa a világ minden szépségét. De csak ránézett a virágokra, a ragadós nyírfalevelekre, a tiszta égre, a sárga napra, hallgatta a kakaskukorékolást, a víz muzsikáját, a mezők fölött daloló madarakat. És nem húzta az ujjára a gyűrűt.

Minek azt — gondolta. — Hiszen a világon sehol sem olyan jó, mint nálunk. Mert nem hiába mondja Kuzma apó, hogy a mi földünk az igazi paradicsom, és a világon még nincs olyan jó föld, mint a mienk.«

(Ferenc Győző fordítása)

Takáts Gyula:

Csak szózat volt?

Jég és fagylalt közé lejöttek ...
Lejöttek minden este a hegyek.
A hátukon templom és istenek,
és alkonytájt Kifissiába
rózsaszínű lett a pálma ...
Rózsaszín és birkabőr szagú
s a marathoni bátor szélben
mit mondtam volna: rendületlen
Vörösmartyt, Zalánt idéztem,
midőn, hogy nyelvünket csak hallják,
biztattak, körbe-körbe állva,
s magnóra vették! ... El ne szállna
s próbálták ... Mondták újra,
— nem úgy, mint Nyéken, vagy Somogyba —,
de spártai és attikai mód!
S a Parnasszusról jött hegyek tövén
e saját ritmusukra mért,
csak szózat volt?... S talán igaz se,
— mert oly olimpi-, hogy az első
tán én voltam, aki
Homérosz földjén magyar verseket
kezdtem tanítani!

A kismamát nem lehet kimozdítani. Nevet. Olyan csendesen, bölcsen.

— Már ez a prücsök is be tudja kapcsolni. — A gyerek felé biccent zsörtösen a nagymama. — Odatolja az asztalhoz a hokedlit, az elé meg a számlit.

A kismama magához vonja a csöppséget.

— Fel kell tenni a szekrényre.

— Ebből is, hogy mi lesz, ha megnő! Múltkor kezébe nyomtam egy tábla csokoládét. Hazáig mind befalta. Semmi érzéke nincs a beosztáshoz.

A kismama szemét porontyán legelteti.

— Legyen neki jó.

— Feri is, nem tudom, mit csinál a keresetével. Jön, hogy adjak neki öt forintot, meg kell vennie a hetijegyet. No jó, de a jegyet estére megmutatod. Este jön, vigyorog. Muszáj a jegyet megmutatnom, mama? Muszáj. Erre mutogatja a múlt hetit. Aztán most mi lesz, mondok neki, miből veszed meg a jegyet? Majd ad mama másikat. Mintha az én büdzsém az feneketlen lenne. Az emberben megáll az ész. Csak az alvás, meg a televízió meg a költekezés. Az este is, mikor jöttetek haza?

— Féltizenkettőkor már ágyban voltunk.

— Hiszi a piszi.

Szünet. Csak a vonat hintája. Aztán a nagymama felráncolja az orrát. Kicsit tréfásan, kicsit kegyesen, kicsit büszkén.

— Nem is mondtam, hogy vasárnap hajókirándulás lesz az élen járó dolgozóknak. Ha akartok, jöhettek.

— Nem tudom — mondja a kismama bizonytalanul, mert tán szégyelli a bizonyosságot. A békés mosolyát befutja némi szemérmes bűntudat.

— Majd én fedezem — szól a nagymama az öneltartó nagymamák lépcsejéről. Egészen megjött a kedve. Látszik, a kiderült arcán, hogy onnan, arról a magas lépcsőről szinte jólesik neki a megbocsátás. Pláne, mikor a lépcső alatt ott kuporog a rászoruló család.

— Ugyan, mama — szégyenkezik a fiatalasszony — kérhetnék előleget. De mikor mosok akkor? Hétközben nem érkezek.

— Kell nektek televízió.

— Különben is, tán Feri megkapja a százegyven forintot.

— Megkapta az már, csak dugja.

— Ej, mama.

— Apunat sot pénze van — kottyant közbe a gyerek.

A nagymama felnevet.

— Elárul ez már benneteket. Sok pénze van apunak, kisfiam?

— Sot pénze.

— Hol láttad? A tárcájában?

— Tájcájában.

A kicsit a két asszony kétféle mosolya övezi. A kismama segítené:

— Olyan volt, amilyet a múltkor kaptál? Olyan kerek, kicsi fényes?

A pöttöm legényke nem hagyja magát az anyjától befolyásolni. Férfias határozottsággal ingatja fejét.

— Ugye, papírpénz volt — következik a nagymama.

Kurta bólintás.

Mire a nagymama kihúzza magát ültében diadalmasan.

A kismama tartja a mosolyt az arcán. Látni, hogy tartja, hogy erő kell neki hozzá. Most ő következik a mentőkérdéssel:

— Milyen volt, kisfiam, piros vagy zöld?

— Zöjd — mondja a férfiú.

A kismama mosolya megkönnyebbül. Nem kell már erővel tartania.

Én adtam neki két ízest.

A nagymama csak nevet, legyint. Nem hisz. Vereségről hallani sem akar.

— Tudjátok is ti, mi az a pénz. Szórni tudjátok.

A végállomáson kétforintost kotor elő retikülje-ből, s nyújtja a lányának.

— Na, vegyetek magatoknak fagylaltot.

A kismama nem akarja a gesztust észrevenni.

A gyerek elkapja a kétforintost. Kis kacsójának egyetlen, ragadozó mozdulatával.

A kismama mosolyog. A béke szétterült szárnyain át.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos
HAJÓ DARU

1966/10 A 215/

Az óbudai képzőművész-kör életéről

Várják az érdeklődőket!

(Óbudai tudósítónktól)

A múlt heti számban rövid felhívás jelent meg, hogy az Óbudai Gyáregység területén működő képzőművészeti kör új tagokat toboroz. E rövid felhívásban megígértük, hogy legközelebb bővebben is beszámolunk a szakkör munkájáról.

A kör rövid története: 1958-ban alakult, 8 dolgozónk részvételével. *(Az alapító tagok közül hatan ma is tagjai a szakkörnek.)* Jelenleg a hivatalos létszám huszonhat fő. A kör szakmai vezetője 5 év óta *Luzsicza Lajos* SZOT-díjas festőművész. A kollektíva minden esztendőben egyszer az üzem területén munkakiállításon, ezenkívül számos más, vasas-, SZOT- és országos tárlatokon szerepel. Jelenleg a vasas központi tárlatán képviseltetik magukat.

A körnek igazi élete azonban a heti két alkalommal (kedden és csütörtökön) tartandó foglalkozásain zajlik. A rossz idő beálltával műteremben dolgoznak. (Rajzgyakorlatok, modellrajzolás, képzőművészeti előadások, dia- és a témakörrel kapcsolatos filmvetítések, tárlatlátogatások, nyáridőben tanulmányi kirándulások, pl. hétvége a Dunakanyarban, rajzversennyel és táborozással egybekötve.)

A tagság *kilencven százaléka fizikai dolgozó*, s a napi munka fáradalmai után egy-két órára jön ide pihenni és egyben dolgozni, ösztönös szépkeresési vágyát, szépszeretetét kielégíteni: rajzban, képben, színekben vagy szobrokban. Megismeri az anyag tulajdonságait, titkait, ismereteket sajátít el, hogy megszülethessen a munka, vagy ha úgy tetszik, az alkotás. Azonban ez már nemcsak ösztönös, hanem tudatos tevékenység eredménye.

A képzőművészeti kör kollektívája sokszínű munkát végez. Tagjaik készítenek rézkarcot, linómetszetet, olajképet, rézdomborítást, agyagszobrokat —, mert *mindenki, ha az alapokat elsajátította, azzal foglalkozik, amihez nagyobb kedvet, tehetséget érez.*

★

Az új belépőket mindig nagy szeretettel fogadják. És az első pohárrajztól az önálló munkák elkészítéséig segítik őket. Nem művészeket képeznek itt — bár ilyesmi is előfordul! —, de aki szereti a szépet, ha *„csak"* értőbben akar tájékozódni korunk sokszínű és sokat vitatott képzőművészeti világában, az jó helyen kopogtat minden héten kedden és csütörtökön az óbudai képzőművészek nemrég nyílt új műtermében, délután fél háromtól este hat óráig. (A bádogosműhely feletti helyiség! Telefonon érdeklődni lehet a 156-os melléken Molnár Bélánál és a 129-es melléken Álmos Gyulánál.)

Molnár Béla

ıles, Centaur és társai...

hajó + A modell + Szemüveg? + Nyári séta

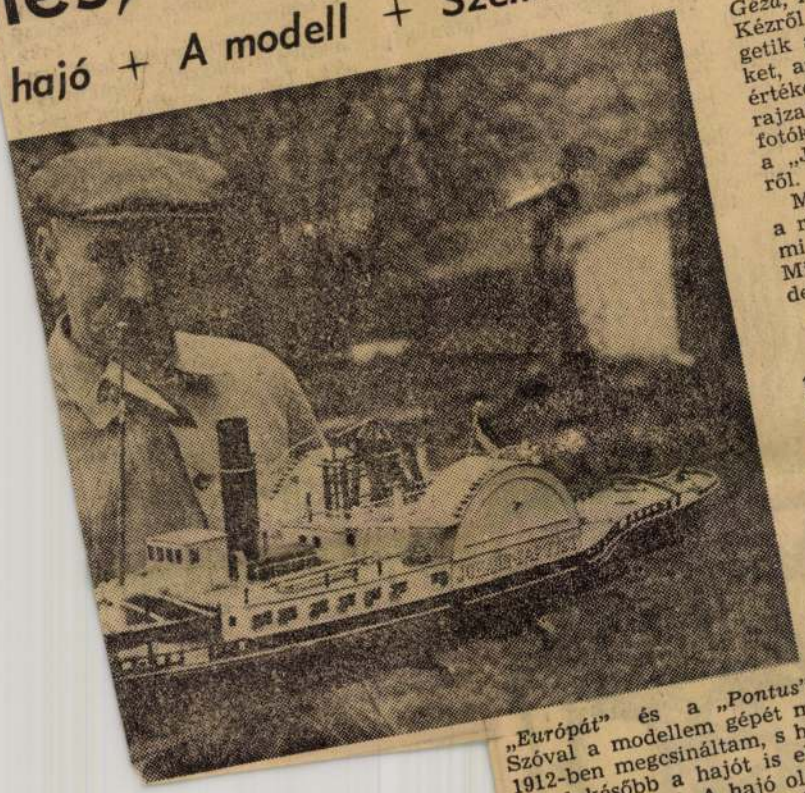

Géza, Kocsis István és társaik. Kézről kézre adogatják, nézegetik a régi megsárgult képeket, az idős hajógyári munkás értékes és szépen kidolgozott rajzait, festményeit. És a régi fotókat a korabeli hajókról s a „Johann Baptist" modelljéről.

Miért jár be még dolgozni, a régi alkatrészeket „kezelni", mi köti annyira a gyárhoz? Mindezek után minek is kérdezzük...

Az egészsége?

Jóízűen nevet:

— Tudja, *felőlem bezárhatnák a kocsmákat is, trafikokat is.* De az orvosok is hazamehetnének. Belőlem aligha élnének meg! Benne vagyok már a 85. évemben, de eddig *még összesen csak 27 napot voltam betegállományban.* Az sem volt komoly. Nem iszom én kérem és a dohányzást sem szeretem. Árt az az egészségnek. Nekem meg jó a szívem, kár lenne érte. Szemüveg? Azt sem hordok, legfeljebb, ha sokáig olvasok vagy írok, rajzolok. De akkor sem mindig...

»» 5 ««

— Király bácsi, nem sajnálja a modellt, amit a Közlekedési Múzeum megvett magától? Nem csinál másikat, egy másodpéldányt, saját otthonába?

— Másodpéldányt azt nem, de már régen tervezem, hogy új munkába kezdek. Az elképzelésem már megvan, többről is, csakhát *még dönteni kell, hogy melyik hajómodellre szavazzak.* Aztán hamarosan neki is látok...

Cs. Benkő Judit

„Európát" és a *„Pontus"*-t. Szóval a modellem gépét még 1912-ben megcsináltam, s húsz évvel később a hajót is elkészítettem hozzá. A hajó oldala fekete, a többi része fehér és szürke, akár az eredetié. Minden van rajta, méretarányosan, mint a régi nagy hajón volt.

»» 4 ««

Tízórai idő van. Király bácsival a mázolóműhelyben beszélgetünk. Sokan hallgatják a történeteket: *Furták Rezső, Gál József, Mélesz Sándor, Fülöp János, Izsók Zoltán, Sárszegi Lajos, Dunavölgyi*

Angyalföldi újdonság:

Hajszál-Linzer, két forintért

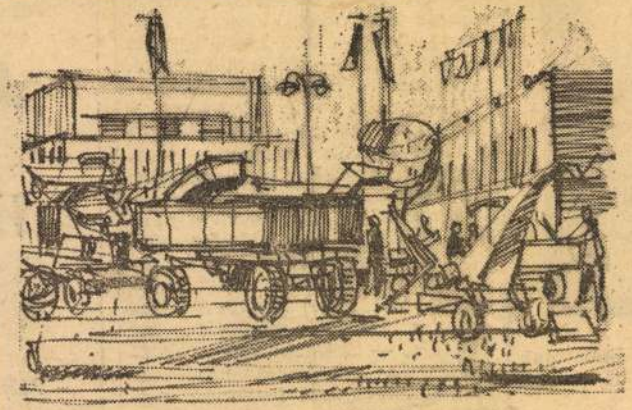

Szőnyi Gyula és Luzsicza Lajos rajzai

Szabad Föld 1964 nap
13

Balatonfüreden tíz éve működik már gimnázium, de a diákok csak az idén költözhettek megfelelő, korszerű iskolaépületbe. A lányok az első tanítási órára gyülekeznek.

(MTI Foto — Bajkor József felvétele)

zeti demokrácia nem azt jelenti, hogy a közgyűlés, vagy a küldöttgyűlés — itt küldöttgyűlés rendszer van — döntsön arról, hogy melyik napon kell elkezdeni a szántást, vagy a vetést. *A közgyűlés felhatalmazása alapján a vezetőségnek nemcsak joga, hanem kötelessége is intézkedni a gazdálkodás mindennapi részletkérdéseiben. Egy kicsit a felelősség elől meghátrálás ha mindennel a közgyűlésre várnak, amely tudvalevőleg nem mindennap ül össze. Másrészt — és ez is a vezetők tehetetlenségét mutatja, — számos olyan közgyűlési és vezetőségi határozat van, amelyet nem hajtanak végre a vezetők.* (Folytatjuk.)

Teszkó Sándor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 SZEP 5
Luzsicza Lajos
SZABAD FÖLD

1021

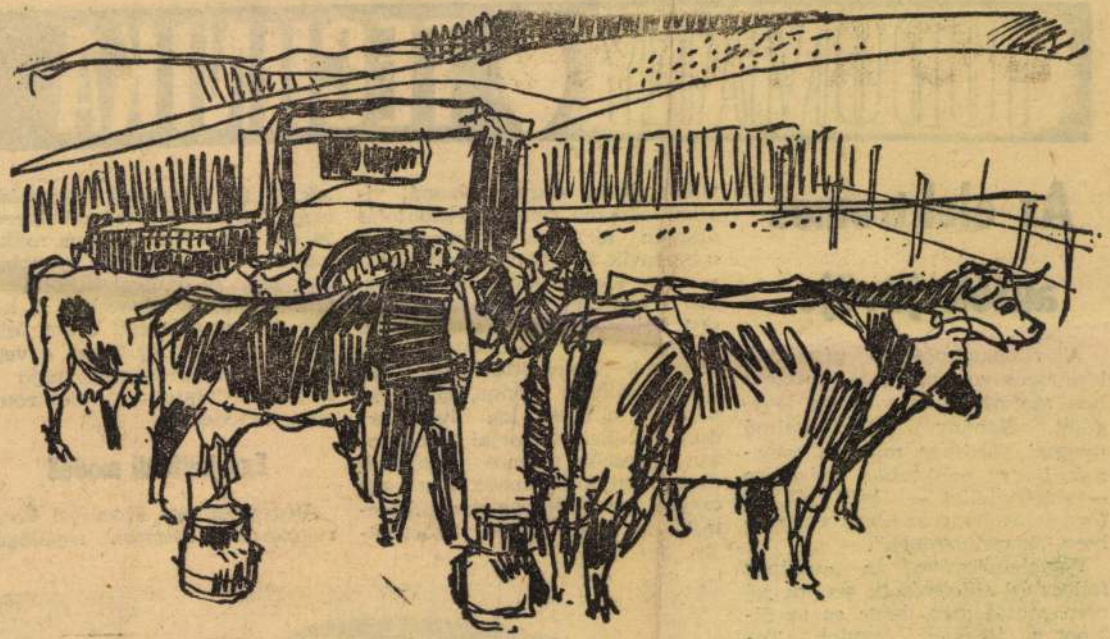

Nyári álláson (Luzsicza Lajos rajza)

TUDOMÁNY TECHNIKA

Az elektromos autók jövője

A robbanómotoros gépkocsik kipufogógázai aggasztó mértékben szennyezik a városok levegőjét. Néhány nagyforgalmú nyugati városban már ott tartanak, hogy napközben egy időre — szirénajellel — leállítják a forgalmat, hogy az utcák valamelyest „kiszellőzzenek".

Figyelembevéve az autóipar fejlesztési törekvéseit, semmi jel nem mutat arra, hogy ez az állapot a jövőben javulna. Továbbra is csak a robbanómotoros gépkocsikat gyártják (és a gázturbinás megoldásokkal kísérleteznek), méghozzá egyre növekvő számban, milliós [illegible]

vődne át. A négymotorosnál viszont egészen más megfontolás alapján történne a mozgatás; mindegyik kerékhez külön elektromotor kapcsolódna, melyek forgási sebességét egyrészt a „gázpedállal" lehetne szabályozni, másrészt a kormánykerékkel lennének összeköttetésben. Így megvalósítható lenne, hogy kanyarban a belső, kis íven forduló kerekek motorjai arányosan kevesebb áramot kapjanak (lassabban forogjanak), ezzel egy csapásra a differenciálás problémája is megoldódhat. Ismét eltek. Angol tudósok egymástól negyed milliméterre elhelyezett, 30 cm átmérőjű, porózus nikkellapokon 27 légköri nyomással hidrogént és oxigént sajtoltak át, amelyek vízzé egyesültek, s közben 100 A erősségű áram fejlődött. Lehet, hogy ezek a vegyi áramfejlesztők hozzák majd a döntő fordulatot az elektromos autó történetébe.

Egy külföldi modell

Végezetül egy amerikai konstrukcióról, a *Stimson* repülőgép-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Luzsicza Lajos
VILLAMOSGÉP

1964 APR 29

1021

1964. ÁPRILIS 29.

Művész a táj bűvöletében

A március 25-i baráti művész-munkás találkozó egyik vendége volt *Luzsica Lajos* festőművész. Természetes dolog, hogy ezzel egyidőben műveiből is elküldött néhányat, amelyekből kiállítás nyílt művelődési házunk emeleti előadótermében. A találkozó vendégei így a művészt nemcsak személyesen, hanem alkotásain keresztül is megismerhették. Az alábbiakban megkíséreljük rövid összefoglaló értékelésben közreadni mindazt, ami képeire jellemző, kiegészítve művészi pályafutásának legfontosabb életrajzi adataival, abból az alkalomból, hogy SZOT művészeti díjjal tüntették ki.

Luzsicza Lajos festőművész 1920-ban született, tehát a magyar képzőművészet középgenerációjához tartozik. Művészeti tanulmányait Budapesten, a *Magyar Képzőművészeti Főiskolán* végezte, ahol olyan jeles mesterek voltak tanárai, mint *Aba-Novák Vilmos, Konthuly Béla és Kmetty János.*

A művészeti élet vérkeringésébe már a főiskola elvégzése után bekapcsolódott. 1940 óta állandó résztvevője az országos kiállításoknak, s ezen túlmenően művei szinte minden más kollektív tárlaton láthatóak. Kezdetben a monumentális festészet vonzotta, ami európai hírű mestere, *Aba-Novák* hatásaként jelentkezett nála, de érdeklődése csakhamar a szabad természet felé fordult. Így fedezte fel önmaga számára a tájat, különösképp a hegyvidékek sajátos romantikáját, sejtelmes atmoszféráját. Ez a vonzalom azonban nem egyedi tulajdonsága a művésznek, hisz a táj látványán túl az élet minden jelensége megragadja. Egy kis ízelítőt ez a kiállítás is ad emberi kapcsolatairól, a teremtő munka iránti érdeklődéséről, lázas, kutató szenvedélyéből.

Ha *Luzsicza Lajos* képeinek stílusát akarjuk megállapítani, könnyen felfedezhetjük annak két fő elemét, *az élénk színhatást és a szerkesztés hangsúlyát.* E kettő szerencsés találkozására építi a képi kifejezést. Kiválasztott motívumai intim finomságúak, költői érzelmekre vallanak. Ez a hangvétel a körülölelő természeti világból nem a lírai elemeket emeli ki, hanem sokkal inkább a nagyvonalú és egyúttal epikus elbeszélőkedvét igazolja. A látvány karakterét határozott érzékkel ragadja meg, amelyet túláradó festői eszközökkel, izzó és ugyanakkor harmonizált színekkel varázsol elevenné. Egy-egy látvány elraktározott élménye a későbbiekben is elevenséggel, friss erővel, az élmények múlhatatlanságával tud hatni vásznain. Olyan művésznek ismerjük, aki őszintén tárja ki a szívét közönsége előtt, aki tiszta eszközökkel mondja el mindazt, ami meghatotta, ami egész idegrendszerét lázba hozta. Élményeit és az ezekből fakadó érzéseket sohasem érzelegve mondja el és adja át, hanem intellektuális értelemmel, a magateremtette és következetesen kialakított — az előbbiekben már vázolt — formanyelven.

Luzsicza Lajosnak sorrendben ez volt a tizenkettedik önálló kiállítása. *Budapesten* kívül számos városban ismerik művészi munkásságát. Önálló anyaggal többször eljutott külföldre. *Bratislavában* kiállított műveit *Csehszlovákia* más városaiban is bemutatták. Ezeket a bemutatkozásokat a kritika részéről mindig elismerés követte. A közeljövőben *Nyugat-Németországban* rendeznek kiállítást legújabb és régebbi anyagának kollekciójából.

Az előbbihez hasonló kedvező fogadtatás ismétlődött meg akkor is, amikor kollektív anyagban, más magyar festők képei között szerepelt egy-egy műve. Ilyen értelemben *Antwerpen, Berlin, Prága, Szófia* és *Moszkva* különféle kiállítási helyiségeinek falain hirdették tehetségét *olajvásznai, gouache-jai, rajzai.*

A főiskolai tanulmányok után külföldi tanulmányutakkal biztosította látókörének kiszélesedését s ezzel további művészi fejlődését. A párizsi Louvre, Svájc múzeumai, Itália műkincsekben gazdag városai (Róma, Velence, Firenze, Nápoly), Csehszlovákia és Románia művészeti emlékei, valamint Moszkva muzeális nevezetességei és a leningrádi Eremitage-ban őrzött régi és modern mesterek műveinek elmélyült tanulmányozása is termékenyítőleg hatottak esztétikai érzékének fejlődésére, csiszolására.

Az elmondottak is alátámaszthatják azt az állítást, hogy *Luzsicza Lajos* olyan művész, aki nem elégszik meg a műterem szűk és zárt világával, akinek a szabad természet az igazi otthona, aki annak lázas forgatagában vagy mámorító nyugalmában tud feloldódni és élni. Lelke mélyén itt születnek meg művei is, amelyekhez műterme csak a materiális megvalósítás perceit adja. Nem mindenkinek adatott lelki egyensúly óvta eddig a sokfelől leselkedő buktatóktól, ez engedte meg, hogy saját útját járhassa művészetének kialakításában, következetes, egyenes ívelésű, kitérők nélküli fejlődésében.

Befejezésként még el kell mondanunk *Luzsicza Lajosról,* hogy *egy évtizede folytat fáradhatatlan népművelési tevékenységet,* s mindezt társadalmi munkaként. A legjelentősebb ezek között az ifjúság esztétikai neveléséért, a vizuális kulturáltság terjesztéséért kifejtett tervszerű munkája. Elméleti, módszertani kérdések kidolgozásától a gyakorlati megvalósításig szinte mindenütt találkozhatunk munkájával s annak eredményeivel. Mindezekből világosan lemérhető, hogy olyan művésszel ismerkedhettünk meg mi is közelebbről, aki nemcsak szavakban, hanem tettekkel és céltudatos művészi törekvéssel kívánja szolgálni kulturális forradalmunk ügyét, népünk műveltetésének további nagy feladatait.

Ecsery Elemér

1964. APRILIS 29.

Gyártmányai egységesít

Mi a karosszéria sor? Mi az építő

Az Egyesült Villamosgégyár megalakulása óta a legnagyobb műszaki vállalkozásnak kétségkívül az összevont vállalatok gyártmányait átfogó, új, egységes és univerzális motorsorozat tervezésének beindulását kell tekintenünk.

Ezzel kapcsolatban gyakran halljuk a ma már nem is pontosan jellemző, de hagyományként megmaradt „karosszériasor" elnevezést is. Az alábbiakban röviden ismertetjük a karosszériasor keletkezésének körülményeit, valamint a jelenleg folyó munkával kapcsolatos új szempontokat.

Mint ismeretes, racionális és gazdaságos gyártás és magas munkatermelékenység csak nagyfokú tipizálással és szabványosítással oldható meg. Az élet minden területére kiterjedő szabványalkotási munka már túllépi a nemzeti kereteket, nemzetközi testületek és bizottságok az egész világra kiterjedő érvényű szabványokat és ajánlásokat hoznak létre.

A szabványosítási munkának ez a hulláma a második világháború utáni években a villamosgépek teljesítményének és beépítési méreteinek területére is kezd kiterjedni. A legnagyobb darabszámban gyártásra és felhasználásra kerülő aszinkron motorokra vonatkozóan

már ma is léteznek olyan teljesítménysorok és beépítési méretelőírások, melyek nemzetközi viszonylatban is hivatottak a motorok cserélhetőségét biztosítani.

Ma már minden aszinkronmotorokat nagysorozatban gyártó cég ilyen „teljesítmény"-sorba illeszkedő motorokat gyárt.

Mind a mai napig nem születtek sem teljesítménysorok, sem más méretmegkötöttségek az egyenáramú gépekre, szinkrongenerátorokra és más „különleges" villamos gépekre. Ezen gépek gyártási darabszáma is sokkal kisebb, de gyártásuk minden fejlett népgazdaságban nélkülözhetetlen. A kisebb darabszám miatt, a különleges villamos gépeket gyártó cégek szerkezeti és gyártási módszerei lényegbevágóan eltérnek a sorozatjellegű termelésre berendezkedett gyárak összetételétől. A nagy beruházást igénylő, magas technológiai szinten, lehetőleg minél jobban automatizált, viszonylag alacsonyabb bérkategóriába tartozó betanított munkásokkal dolgozó módszerekkel szemben — egyedi gyártásnak megfelelően, univerzális gépekkel és univerzális tudású szakmunkásokkal dolgozó üzemek gazdaságosságát, a különleges villamos gépek magasabb fajlagos ára ellensúlyozza. Ugyancsak jelentősebb tételként szerepel ezen gépek árában a befektetett szellemi, tervezési munka. Különleges villamosgépgyárak ezért mindig nagyobb és erősebb tervezőrészleggel is rendelkeznek, mint a sorozatgyárak. Itt tehát nem a technológiai, hanem a tervezési problémák az elsődlegesek. Az egyedi gyártás racionalizálása, fejlesztése, tehát a sorozatgyártás módszereivel nem lehetséges [illegible]

ami bizonyos esetekben már némi célgépesítésnek, vagy legalábbis alaposabb felszerszámozásnak teremtheti meg létjogosultságát.

Ilyen meggondolások alapján indult meg a különleges villamos gépek egyedi gyártására berendezkedett Bláthy Ottó Villamosgégyárban az egységes új karosszériasor tervezése. A sor felállításánál nem vettünk figyelembe semmiféle (különben nem is létező és távolról sem indokolt) teljesítménysort, hanem egy lehetőleg egyenletesen növekvő „aktívanyag"-köbtartalomsor összeállítására törekedtünk. A tengelymagasságokat az IEC előírásai szerint vettük fel, a „köbtartalomsor" sűrűségét pedig a rendelkezésre álló tapasztalatok alapján, a felmerült igények és gazdaságosság gondos mérlegelése után állapítottuk meg. A teljesítmények mindig a gép jellegétől, védettségétől, fordulatszámtól, szigetelési osztályától, a hajtás ford. sz. tartományától és még sok más egyéb körülménytől függően adódtak, illetve változtak. A tervező mérnök, a még „gazdaságosan sűrű" sorból mindig a feladat követelményeit legjobban megközelítő nagyságot tudta kiválasztani. Ez a sor még kizárólag csak az egyenáramú és különleges váltakozóáramú motorok, kisdarabszámú, tehát „egyedi" gyártásának figyelembevételével került volna megtervezésre.

1963-ban, az EVIG megalakulásával, új problémák jelentkeztek a karosszériasor tervezésénél. A különleges gépek egyedi gyártásával foglalkozó Bláthy O.-gyár normál aszinkron motorokat gyártó cégekkel egyesült, melyeknek aszinkron motorsorozatai a nemzetközileg rögzített „teljesítmény"-sor előírásaihoz igazodnak. A nagyvállalat egységesítési törekvéseinek megfelelően felmerült e kétféle sorozat összeolvasztásának kívánalma. Tagadhatatlan, hogy az egymástól eltérő szempontok szerint felépített sorok összeillesztésénél bizonyos elvi nehézségek is jelentkeznek. A „karosszéria"-sorozatnál a kisebb darabszám miatt, az egységesítés az elsődleges szempont,

ezért egyes alkatrészek „kompromisszumos kivitelben" való megtervezése a célszerű, nagysorozatú gyártásban viszont a „legcélszerűbb kivitel" a műszakilag helyes és gazdaságos megoldás.

A teljesítménysornak a karosszériasorba való beleillesztése megkívánja azt is, hogy a karosszériasornak azon tagjai, melyek a teljesítménysor egyedeit adják, egyúttal a teljesítménysor összes követelményeit is kielégítsék.

Mindezen problémákat az egyesített gyárak meglevő sorainak puszta „egymásmellé állításával" megoldani nem lehet. Ezért az EVIG megalakulásával az a döntés született, hogy az egyesített gyárak megkezdett gépsoraik „külön [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest
1970 DEC 31

1021

LUZSICZA LAJOS: MUNKA

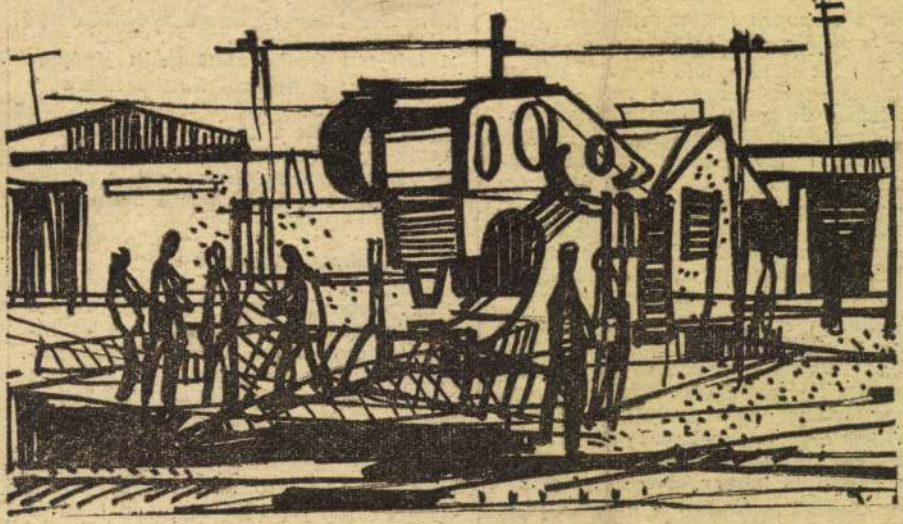

NÉPSZABADSÁG ◆ VASÁRNAPI M

Luzsicza Lajos

hogy *500—600 éves falfestmén*
éppúgy lehetett ládákba csoma
más országokba szállítani és kiál
akár a vászonra festett műveket.

Ugo Procacci professzor, Firenz
Múzeumainak aligazgatója — aki a p
kiállítás egyik szervezője volt —
szellemes és szemléletes tablókon
gyarázta el a látogatóknak a fr
falról való „levételének" és konz
lásának eljárását. A módszert,
egy-egy egész falat vagy falrészt ki-
bontsanak és egy másik épületbe il-
lesszenek, már a XVI. században is al-
kalmazták. Ezúttal azonban nem ilyes-
miről van szó.

Voltaképpen nem minden falfest-
mény freskó. A kész, befejezett épület
száraz falára, a vászonra vagy a fára
szokásos eljárással festett képet a mű-
vészettörténet nem tekinti freskónak.
Az ilyen alkotás egyébként nem is hosz-
szú életű, minden különösebb külső ha-
tás nélkül is hamar elveszti színeit.

A klasszikus freskót a művész *friss, még teljesen nedves falon* készíti el.

nem fakulnak, a kép tartós marad.

Fal, vászonra hengerelve

Egyetlen alattomos ellensége van a freskónak: *a nedvesség.* Főleg a középkori templomokban, ahol *a talajból felszívódó víz a templom alá temetett holttestekből nitrátot és sót old ki.* Ez a folyamat különösen intenzíven ment végbe 1966-ban, amikor az *Arno* kiáradt vize Firenze templomainak padlózatát is elárasztotta. Az ár már régen elvonult, amikor 1967 tavaszán a só és a nitrát kiütött a kiszáradt falakon, és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

lőn a beteg —, ne menjen el! Szüksegem van magára! — Megérezve bensö vonakodá-

rekkoromban kaptam tole egy

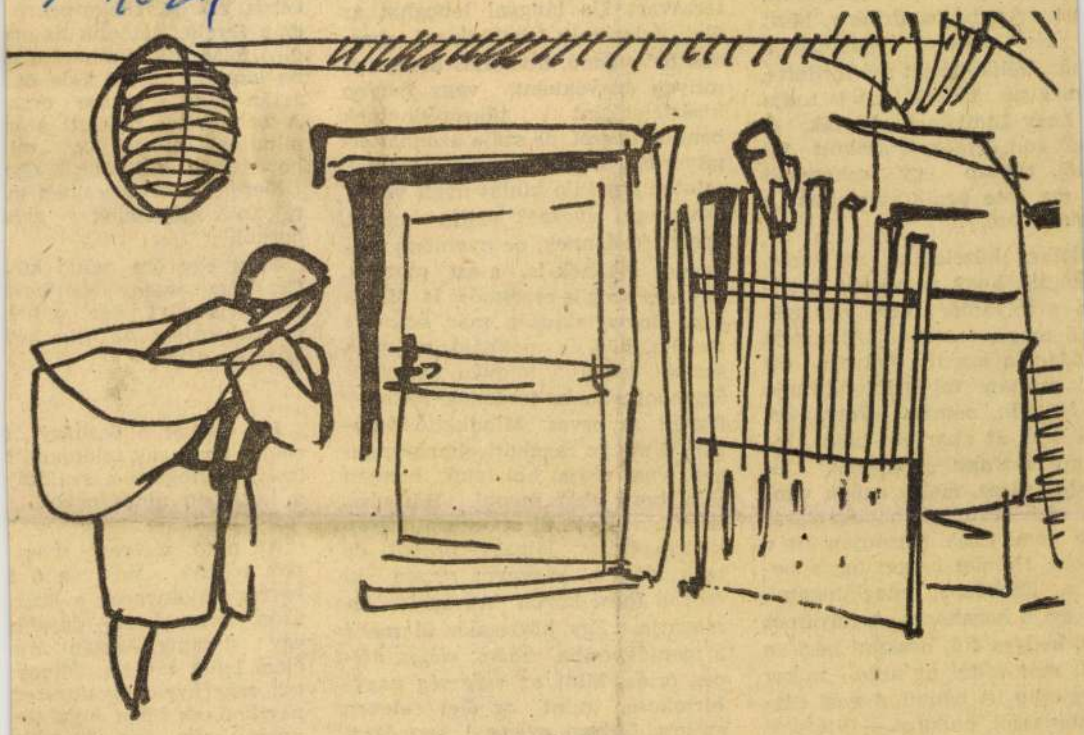

Luzsicza Lajos rajza

... is visz-
... Bidereg, testén a vizes ru-
ájult, rebbenő mozdulattal.
ıat éves, bájos, úrilány. Mint
kis fecske. Mellette a
ıőr. Télikabátját reá terítette,
meg ne fázzék. Azt is tudja
hogy Lidikének hívják. Ő
nt tud. Vidékről szökött föl
től, tegnap egy rokonánál
ma este pedig beugrott a
nok közé.

ikéhez közeledik az ápoló,
kocsis, hogy az autóba emel-
e a folyamőr nem engedi.
ő maga, majd ő. Átkarolja
éden, a kocsiba helyezi, ott
, miután mi is fölszálltunk,
lépcsőn, némán. Folyamőri
bátját át akarjuk adni, hi-
mi hoztunk „víztáskát" is,
ben száraz, meleg ruhák van-
a vízbehullottak bebugyolásá-
)e nem. Csak maradjon itt a
abát. Holnap reggel úgyis be-
a kórházba, meglátogatni,
r majd hazahozza. A folyamőr
os, kedves fiú, hosszan nézi a
yt, már indul az autó, mikor
mindig itt bámul, s még egy-
utánaszól, halkan: — Viszont-
sra, Lidike.

z orvos a robogó kocsiban elő-

bámulja, ho
sikat, erő
miért. Agyá
lecsavart ki
élet, vajon
san betoppa
milyen árn
kísértetekké
benne? Besz
pityerdül, valami keserű fintorral,
mintha egy kiló kinint nyelt volna.
Ötvenegy évesnek vallja magát,
gyermektelennek, de nyomban het-
venegy évesnek is, s azt mondja,
van egy szopós csecsmője is. Mind-
egy. Bizonytalanság már számára
az élet, köd és pókháló, melynek
szálai között tétován kaparász.
Szembogarának, térdének reflexeit
figyeli az orvos. Mindkettő foko-
zott. Nyilván aggkori elmegyenge-
ség. Nem tudja, hol lakik, honnan
jött, hová akar menni. Hát visz-
szük a nénikét, ki a változás láttán
kitátja száját, jajgatni próbál, de
csak idétlen zűrzavar recseg ki
csorba fogai közül. Az ápoló tá-
mogatja. Egy közrendőr ül mellé
a mentőkocsiba, vidám, széles, dél-
ceg óriás. Mint az egészség nagy-
birtokosa, mint az élet eleven
szobra. Milyen gyengéd, természe-
tesen jó tud lenni az ilyen egysze-
rű ember. Megnyugtató a jelenléte

hordágyra kötözzük Gy
Ütőerei a sötét kocsiban m
tatóan működnek, gyö
horkol.

Most egy óra csönd köv
Csak egy asszony jelentkezi
jével, segélyt kér a hel
mert becsípte az ajtó két
közé az ujját.

●

Fél egykor a Sashegy t
riadt férfihang telefonál, h
leségét elfogták a szülőfáj
a közelben nincs orvos,
jöjjünk.

Az autó, melyen már
pok lógnak, nekivág a h
berregve kanyarog a szűk
úton, száguld egy darabi
egy darabig, aztán me
Nem lehet tovább. Ólmos
tál, zegernye. Gyalogszer
paszkodunk föl a nyaktör
nyen, míg egy fönnsík
érünk, melyet deres fű lep
hol egy lélek. Zörgetünk k

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZABAD FÖLD

1971 MAR 7

1021

(Luzsicza Lajos rajza)

Luzsicza Lajos

ELKÉSZÜLT
LEONARDO DA VINCI HELIKOPTERE

Leonardo da Vinci, a több mint ötszáz évvel ezelőtt élt rendkívül sokoldalú lángész főként mint festő, szobrász, építész és zenész él az emberek emlékezetében. A lexikonok őt tekintik a kísérleti természettudományos kutatások első nagy előfutárának, azt azonban már aránylag kevesen tudják, hogy

sával néhány amerikai kutató vállalkozott arra, hogy megvalósítják Leonardo elképzeléseit, megépítik az általa megálmodott gépeket.

Olvasóinknak bemutatjuk annak a szerkezetnek a vázlatát, amelyet Leonardo még nem nevezett helikopternek, de

Minden valós
szerint egy pióca
első olyan asztr
amely egy egész é
a világűrben. Ha
készületek terv sze
kerülnek, a fra
pióca 1972-ben áll
hoz. A bioszon
frankfurti egyetem
raterrisztrikus b
kutatócsoportja' sz
tette meg, és a mü
Messerschmitt-cég
totta le. Hosszú
tartamú világűri
let célja az anyagc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1971 FEB 19

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

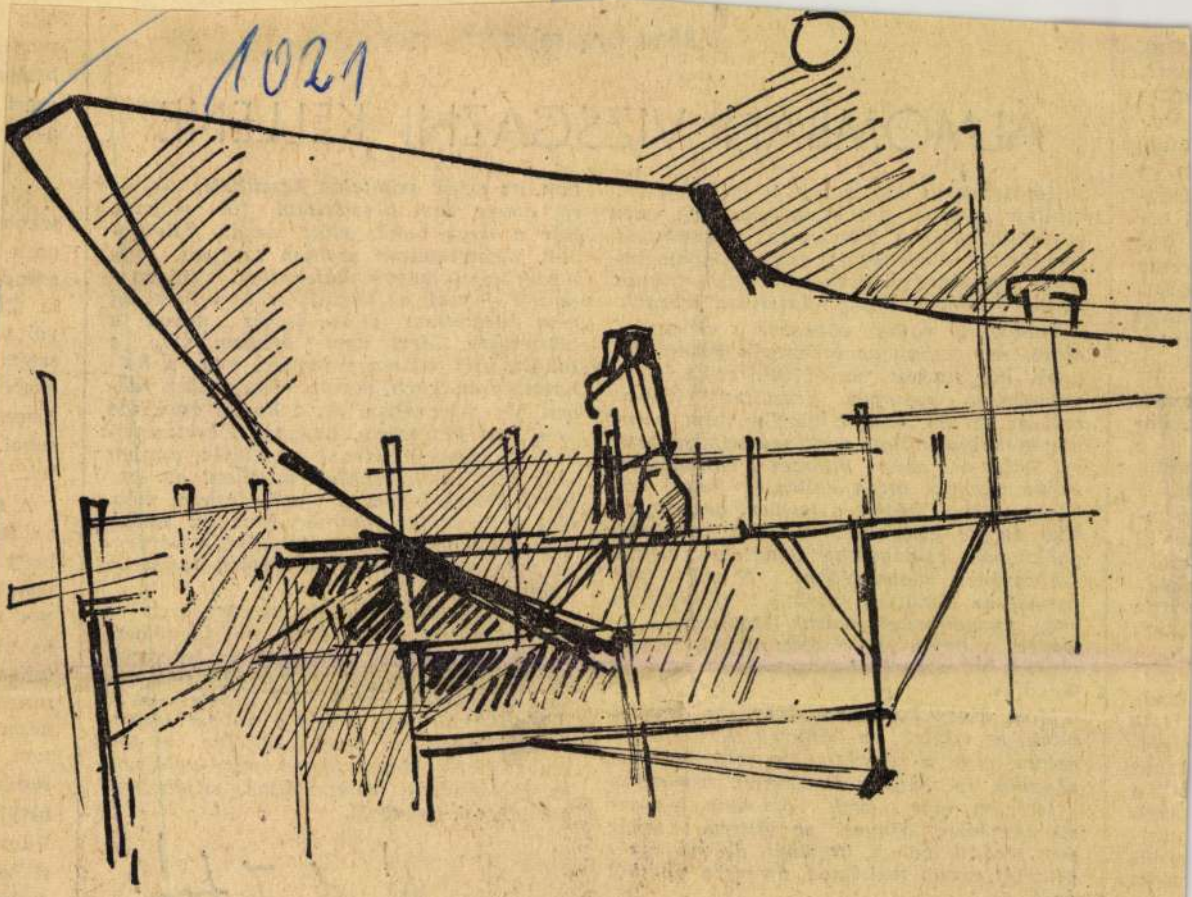

Luzsicza Lajos: Épülő hajó

Róna Emy r

ÁLMOMBAN VIZSC

Közeledik az idő, s mit is csinálok én, mintha semmit sem csinálnék; még nem tanultam semmit érettségire, számtanból megbukom. Nem iskolai félhomályban, inkább mosókonyhagőzben, vagy valami ködtel kitömött tájon földtelenül lebegek.

Többször, egyre többször visszatérő álom. Álmomban az érettségin innen vagyok, bár tizenöt évvel túl rajta. S a valóságban mennyit készültem! Olyan volt az az idő, mint a börtön, mint katonai menetgyakorlat, mint százszor jobbrát, balra-át; még egyszer Aranybulla, Dózsa György, ott a kollégium hátsó udvarán, romok között a letiport gazban, az első dugott cigaretták ízével a számban; gyökvonás, csillagászat, gondtalan csitrik lábfényének ragyogásában. S előtte pár nappal az álmatlan izgalom, szőlőcukorevés nyugalomért, mások izgalmára figyelés, s aztán a vizsgán a huszonegy plusz kettő egyenlő huszonnéggyel szörnyű tévedése.

Most nincs kollégiumudvar, se tóparti séták, se tételek, se könyvek. Ez nem izgalom, most a sikertelenség teljesen nyilvánvaló, ez maga a feneketlen szorongás.

Istenem, már évek óta nem voltam számtanórán, könyvet se láttam, tanár sem törődik velem, itt sincs, de mégis tekintetét érzem tarkómon, amint a sötétből éget.

A folytatott álmok tovább éltetik a lehetetlenséget, a szoronnás szürke gyűrűi egyre kisebbednek körülöttem. Két életem va
ra,
Bá
del
más[illegible]
dolom — csak az összeadást és a kivonást nem felejtettem el —, méltó vagyok a büntetésre. Mert nem őriztem meg a tudást, alig vittem valamire, míg a halhatatlanság kerti várait rakosgattam idegen ház udvarában. Az a könyv évek óta nem volt kezemben, hogyan is érettségizhetnék annak a kornak az elején, amikor már felnőttnek szokták mondani az embert? Tiszta logika a viselkedésben, megélni a törvényt, pontosan készülni amire kell, illendően kelni és feküdni, a kérdésre válaszolni, ismerni a határt, tudni a számtant!

Osztálytársaim tudják, nincsenek is a képben. Miért is lennének, mit beszélgethetnénk a bajról? Lehiggadtak, leérettségiztek, magabiztosak, a főpökük nem tanáruk. Minden ébredéskor irigylem őket.

Magamnak meg végre a bukást szeretném. Megjelenne valaki, elítélne és föloszabadulnék. Megmondaná, mire való volt ez az időhúzás, megmondaná, miféle ember lehetek ítéletétől.

Ágh István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPJAINK

1971 FEB

1021

Luzsica Lajos

6

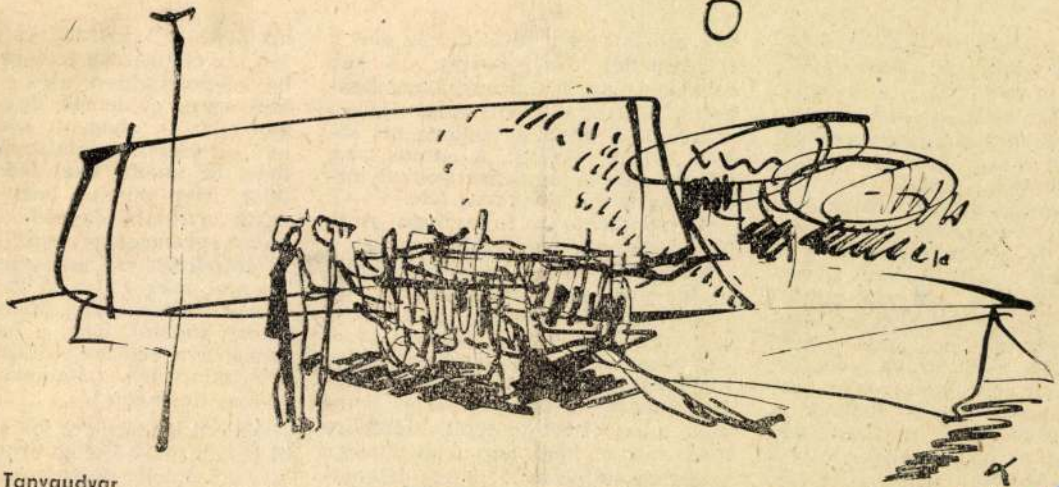

Tanyaudvar

Luzsicza Lajos rajza

k az embereket pótolni visel-
k emberként. Figyelmeztető a
edés érzékenysége, érzékletes-
a költő vetíti ki önmagát fé-
ben, tehetetlenségében, esendő-
en. Az ő sorsának gyötrelmeit
eg előttünk a világ.
negszemélyesítések tömege arra
zti az olvasót, hogy szinte nincs
a szó teljes értelmében vett —
abban a körben, amit a ver-
ekintete átfog. Aki van, mint a
parasztja, az se sokat ér. Meg-
t benne minden, ami emberi.
vannak, mint az Ősz öregjei,
romjai alatt kihunyóban, már
számítanak. De a többiek is
ncsétlenek, űrbe vetettek, úgy
, mint az erdei vadak, folyto-
eszedelemben, magányosan, em-
gük lehetőségei alá szorítva.
sen nyugalom, Kitéve az idő-
Széthulló, szomorú, esélytelen

ben átázik / benned
áthidegedtél már /
egyébként az állanc
got, a fájdalmas szo
zékelteti, a minden
tétlő időtlen bánato
a mondatok enjamb
delve tartanak a ve

A monotónia a
élet megérzékítését
sivárságot persze érzékeltetni tudja
máshogyan is. A *Szivemmel játszó*
túlcsorduló boldogsággal, telt képek-
kel, felkiáltásokkal, megszólítások-
kal, ajzottan hevülő jelzőkkel, allite-
rációkkal, muzsikás ritmussal fel-
csapó mámora, hangos, színes pom-
pája a szerelmet ünnepli. Mennyire
más, mint az *Idegen arcot lát*, amely a
szerelem teljes és végleges felbom-
lásáról ad hírt. Közvetlen szomszéd-
ságában a *Szivemmel játszó* akkor
sem lenne hiteles, ha egyébként hi-

a dolgokról szólnak,
nyegről, akkor is, ha meg
ember. Közelségük önbizal
annak tudatát, hogy a bajb
rászorulva senkire, általuk
van mindenen. *(Átadom, F*
volna, Ha mégis.)

Valódi lehetőséget jelenter
ti életigazság? Valódi erőt je
a szerszámok? Most még csa
bizonyos: ezek teszik lehetőv
a *Kitéve az időnek*, s az *Éjsz*
kötetvégi, hangsúlyos helyzetl
az emberellenes létformát e

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1971 FEB 9

Területi képzőművészeti kiállítás Szekszárdon

Tanácskozás a dél-dunántúli képzőművészek gondjairól

Tegnap a pécsi Nevelők Házában illetékes párt- és tanácsi vezetők jelenlétében tanácskozott a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-dunántúli Területi Szervezetének vezetősége. Négy megye képzőművészettel foglalkozó képviselői cserélték ki véleményüket a szervezet elért eredményeiről és azokról a gondokról, amelyeket sok erőfeszítéssel sem lehetett mind a mai napig megoldani. A kiállítások rendezésének, a zsűrizésnek, a megbízatásoknak helyi intézéséről volt szó ismét: a legjobb és legerősebb vidéki szervezet mindezeket a feladatokat kitűnően el tudná látni, ebben a kérdésben azonban felsőbb állásfoglalásra lenne szükség. A Magyar Képzőművészek Szövetségének területi ügyekkel foglalkozó titkára, Luzsicza Lajos ismét ígéretet tett arra, hogy a kérdés továbbításában és támogatásában segítséget nyújt. Másfelől kiderült, hogy a dél-dunántúli megyék — Baranya, Tolna, Somogy és Zala — az országban az első helyen állanak a képzőművészet anyagi és erkölcsi támogatásában, mecénási tevékenységüket azonban ugyancsak központi rendezésre váró akadályok hátráltatják.

A tegnapi tanácskozáson döntöttek a hetekkel ezelőtt lezsürizett területi kiállítás sorsáról is. Eldőlt, hogy ebben az évben nem Pécsett, hanem Szekszárdon rendezik meg a dél-dunántúli képzőművészek közös kiállítását. Hogy ezt a kiállítást mind a négy megyében bemutassák, azt — megvalósítási nehézségek és egyéb okok miatt — egyelőre elvetették.

Tóth Fere
ma szinte n
ról álmodik.
porgatnak,
mégis olyan
amire azt
ember: ezér

Neumann
siklósi járás
keresett me
mondták —
mit akarunk csinálni, ami tetszik a fiataloknak, ami elviselhetővé teszi számukra a falut, s — persze —, mégse túl drága...

Tihanyi János: Amikor leültem a rajztábla mellé arra gondoltam: olyan házat csinálok, amiben én is szívesen laknék...

Közös gond

A Baranya megyei Állami Építőipari Vállalat KISZ-bizottságán beszélgetünk — a vállalat Társadalmi Tervező Irodájának tagjaival. Házigazdánk Neumann Ádám, a bizottság titkára, az

[redacted]

nagyméretű, s a városi méretekhez viszonyítva nagy a konyha is. De már nem lakókonyha. A tisztaszobát szerintem mielőbb el kell felejtenünk. Ezt úgy kívántam segíteni, hogy nincs a házban úgynevezett zsáksszoba. A lakás körbejárható, minden szobát használni kell. Sokat foglalkoztam a ház külsejével. A mai falu szerintem nagyon csúnya, s ezt mindenekelőtt a gombamód szaporodó sátortetős házak okozzák. Aszimetrikus, csapott tetejű, palával fedett házat terveztem — fehér falakkal...

Ferk Sándor ugyancsak technikus, s szintén 19 éves. Véleménye azonban sok mindenben különbözik Tihanyi Jánosénál.

— Az a baj, hogy márólholnapra elfelejtettük mindazt, amit a magyar paraszt évszázadok alatt kialakított. A falusi népi építészetben mindennek funkciója volt, s minden megoldás nagyon mutatós volt. Én a hagyományos, az úgynevezett fésűs beépítés híve vagyok, ha fa-

Luzsicza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUN 20.

MAGYAR NEMZET

1021

(•)

A duisburgi Neuburger-könyvtárterem kiállítást rendezett Luzsicza Lajos festőművész olaj- és gouache-képeiből. A sajtó kiemeli képeinek dús és telt színskáláját, mesterségbeli felkészültségét és megjelenítő erejét. »Minden művén látszik — írja egyik kritikusa —, hogy Európa minden mai művészeti stílusát jól ismeri — mégis eredeti. Merész és forró színekben, architektonikus tagoltságban mutatja be hazája tájait. Realizmusa erős, néha plakátszerű hatásokra épül, de mindig tisztán és rokonszenvesen festői marad.« Különösen tokaji tájait dicsérik a német kritikusok.

ponti fut
cserelak
Belváros
helyén a
Tel. 183-

Ü

Gyermek
július
nám B
Tószegi Jó
Garai u. 11. I. 9.

Szabadság-hegyen, — Rózsáskertben, fenyvesek között, hinta, zuhanyozó, ping-pong, szórakozás júniustól szeptemberig, tizenegy éves kislányomhoz hasonló korú kislányt vállalok, tanárnői felügyelettel. Tel. 366-133 vagy 342-088.

Szabadság-hegyen szeparált szoba és vikendház üdülésre kiadó. Jelige: »Csendes ... a kiadóba.

nőt, ... önálló kisiparos, akinek otthonába menhetne. — Leveleket: csillaghegyi postafiók 15. Budapest.

Keresem azt a melegszívű, középkorú, nem dohányzó, magas hőigyet, aki megértő házastársa lenne, üzlettel rendelkező, hasonló korú egyedülálló férfinak. — »Gyermek nem akadály N. 11214 jelig. a kiadóba.

Hetvenhároméves ... józanéletű

Baráti összejöveteleken, klubnapokon, gyűléseken találkoznak az idős munkásokkal a főváros először szavazó fiataljai

Budapesten több tízezer ifjú választópolgár az idén szavaz először. Ezeket a fiatalokat októberben és november első felében baráti összejövetelekre, klubnapokra hívják meg, ahol megismerkednek egymással, találkoznak idős munkásokkal, a munkásmozgalom veteránjaival. Részvételükkel nagygyűléseket tartanak, ahol a KISZ-től emléklapot kapnak az első szavazás alkalmából. A főváros minden kerületében megrendezik az ifjú választók bálját.

Újpesten a választók névjegyzékében ötezer olyan fiatal van, aki az idén járul először az urnákhoz. Valamennyi üzemben baráti összejöveteleken, beszélgetéseken vesznek részt az először szavazók.

Angyalföldön a KISZ-bizottság 11 nagyméretű tablót készít arról: hogyan gondoskodnak hazánkban a fiatalokról. Október 29-én a Fémmunkás Művelődési Otthonban nagygyűlést rendeznek az ifjú választók részvételével.

A VI. kerületben több mint 100 klubdélutánt, összejövetelt rendeznek a fiataloknak és sok meglepetést tartogatnak az először szavazó fiatalok báljára, amelyet az Ifjúság Házában rendeznek meg. A IX. kerületben mintegy 3000—4000 azoknak a száma, akik a november 16-i választásokon szavaznak először. A találkozókon, az összejöveteleken kívül valamennyi üzemben gyűléseket is tartanak a fiatal választóknak: ezekre a magyar munkásmozgalom egy-egy országszerte jól ismert idős képviselőjét hívják meg beszélgetni.

A VIII. kerületben az először szavazók találkozóin részt vesznek a pártbizottság „régi nyolcasok" csoportjának tagjai, akik — mind régi harcosai a VIII. kerület munkásmozgalmának — azonkívül, hogy felelevenítik emlékeiket, olyan műsort is adnak, amilyet az illegalitás éveiben a munkás összejöveteleken mutattak be.

A II. kerületben a KISZ-fiatalok a munkahelyeken keresik meg az ifjú választókat és mindegyiküket személy szerint meghívják egy-egy délutáni találkozóra. (MTI)

Faud Sehab libanoni elnök köszönő távirata Dobi Istvánhoz

Faud Sehab, a Libanoni Köztársaság elnöke táviratban köszönte meg és viszonozta Dobi Istvánnak, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének jókívánságait, amelyeket elnöki beiktatása alkalmából küldött és kifejezte a magyar nép boldogulására irányuló jókívánságait. (MTI)

A vidéki földművesszövetkezeti kiskereskedelem tevékenységét tanulmányozza a szovjet szövetkezeti delegáció

A SZÖVOSZ vendégeként *P. A. Kabanovnak*, a Szovjetunió Fogyasztási Szövetkezetei Központi Szövetsége elnökhelyettesének vezetésével hazánkban tartózkodó négytagú szovjet szövetkezeti delegáció szerdán folytatta látogatásait: a sztálinvárosi, a nagykőrösi és a ceglédi földművesszövetkezeti kiskereskedelem munkáját tanulmányozta.

Csehszlovák szakszervezeti delegáció Budapesten

A Nyomda-, a Papíripar- és a Sajtó Dolgozóinak Szakszervezete vendégeként Budapestre érkezett a Csehszlovák Kulturális Dolgozók Szakszervezetének háromtagú küldöttsége, amelynek vezetője Václav Bohacsek, a szakszervezet alelnöke. Kilenc napig tartózkodnak hazánkban, s ez idő alatt tanulmányozzák a magyar szakszervezeti munkát, felkeresnek nyomdákat, kulturális intézményeket, részt vesznek különböző szakszervezeti taggyűléseken. Szerdán a Kossuth Nyomdát és az Akadémiai Nyomdát keresték fel.

A „munkáskülsejű" ember

Tavaly, a lillafüredi SZOT-üdülő táncestélyén, néhányan azt játszottuk: ki találja el, mi lehet „civilben" ez vagy az az elegáns leány vagy asszony? Bizony, gyakran melléfogtunk. A remekszép kis- és nagyestélyi ruhák sokszor vezettek tévútra és viselőjét a fényözönt árasztó, pompás teremben nem „tippeltük" munkáslánynak.

Múltkor így invitált a Palotagyöngye luxusvendéglő vezetője: „Jöjjön el egyszer szombat este a bárba. Akkor jár ide igazán elegáns, jó társaság. Csupa munkáscsalád."

Régi újságok tudósításai jutottak eszembe: „A Ferenc József-hídról a Dunába ugrott egy munkáskülsejű férfi." „Róbert bácsi konyhája előtt már a kora délelőtti órákban sok száz munkáskülsejű asszony sorakozik az ingyenebédért." Munkáskülsejű férfi... Munkáskülsejű nő... Igen, *régen könnyebb volt a következtetés.* A kopott öltözetű ember a legtöbb esetben valóban munkás volt.

S ma? Ha valaki például Csepelre vetődik, s nézegeti, kik térnek be az Acélmű közvetlen közelében levő női kozmetikai szalonba, csak akkor válaszolhatja teljes határozottsággal, hogy gyárbeli munkáslányok és asszonyok, miután megkérdezte tőlük foglalkozásukat. Naponként negyvenen, ötvenen járnak oda arcápolásra, s a kispesti, ugyancsak a gyárak gyűrűjében levő 3-as számú Kozmetikai Ktsz-ben a tavalyi kettő helyett már négy manikűröst kellett beállítani a nagy forgalom lebonyolítására.

Igen, sokkal jobban ismerjük az épülő gyárakat, házakat, mint az emberek életének újabb és újabb „apró" változásait. Főleg könnyen összehasonlítható számadatokkal mérjük életünk alakulását, s közben alig vesszük észre, hogy forintértékben nehezen kifejezhető változás is akad. A munkásnegyedekben levő kozmetikai szalonokban *sem* az a legszebb látnivaló, hogy a munkáslány vagy asszony 4 vagy 10, vagy 20 forintot lefizet az arcápolásért, hanem az, hogy olyan *természetes* egyszerűséggel tér be oda, mint egykor... mint egykor, mondjuk a Róbert bácsi ingyen konyhájába...

S hogy a munkások, a munkásfiatalok fehér teniszruhát öltenek és vívósisakot húznak a fejükre, ebben sem az a legszebb és a legdöntőbb, hogy e régi, „úri" sportokat szinte fillérekért űzhetik és űzik (bár forintban *ez* a lemérhető), hanem az, hogy már „betörtek" erre a területre is, sőt a válogatott vívók között is vannak munkásfiatalok, s hogy kitűnő sztahanovisták — kitűnő teniszezők is! Az ózdi teniszpályán — beszéli a teniszszövetség vándoredzője — az volt a legnagyobb élménye, hogy míg a munkásfiatalok teniszeztek, a műszak után *a pálya köré gyűltek a kohászok, hogy gyönyörködjenek a gyermekeikben, buzdítsák őket.*

A csepeli gyár közelében van a 94 számú Sportbolt, amelynek vezetője nemrég még a Váci utcai Sportboltban dolgozott. Elmondta, hogy ott alig fogyott a drága selyemballon-kabát, elhozta hát azokat ide Csepelre, ahol egyetlen nap alatt elkelt valamennyi.

Az újpesti és a kispesti áruházban a vezetők elmondták, hogy a „munkáskülsejű emberek" főleg a *drágább* ruhafélét keresik, és sokkal több tűsarkú cipő fogyna, ha volna elég; sokkal több nylon holmit adhatnának el, ha volna elég. És most is láttam — mint egykor — már a kora délelőtti órákban sorbanálló, „munkáskülsejű" asszonyokat. De most az újpesti áruházban Bútorért várakoztak, meg fürdőkádért (30 érkezett, de száz is elfogyott volna, az épülő családi házakhoz volna rájuk szükség). S ahol nemrég még sorok álltak — ma csökkent az érdeklődés; a motorkerékpár például már nem a vágyak netovábbja. A bányásznapon, ahol Pavlik Ödön komlói vájár, Zombori Elemér tatabányai aknász és még 113 bányász lett Skoda személyautó-tulajdonos, kiderült, hogy az autó lép a motorkerékpár örökébe.

Mindez persze külsőség. Ha nem is lebecsülendő külsőség. S alatta?

Az egyik nyugati országban jártamban a legnagyobb elragadtatással, szeretettel nyilatkoztak Kertész Istvánról, a TANNIMPEX üzleti ügyben sokat utazó osztályvezetőjéről, aki *mindig igen elegáns, modora a legválasztékosabb, szellemes, jókedvű, művelt és nagyszerűen lehet vele akár németül, akár angolul, akár oroszul beszélgetni.* Kertész István el-elmondogatja odakinn, hogy bizony ő néhány évvel ezelőtt még cipőfelsőrészkészítő munkás volt. Ha nem hiszik el — mert többnyire nem hiszik — megmutatja széles kezefejét. Ilyenkor úgy néznek rá, mint valami világcsodára.

Pedig de sok ilyen „világcsoda" van nálunk... Nemrég a Német Demokratikus Köztársaságban voltam egy társasutazáson, amelyen Chinoin-gyárbeli munkás, Heves megyei bányász, kőbányai esztergályos is részt vett. Ők voltak a legszorgalmasabb, a legérdeklődőbb múzeumlátogatók, s míg mások a kereskedéseket búják, tanulmányozva azt, hogy mit hol lehet legolcsóbban beszerezni, ők a prospektusokat tanulmányozták, és fényképezőgépeikkel megörökítették Weimar, Meissen és Eisenach nevezetességeit. S hasonlóképpen ismerkedtek Csehszlovákiával a Ruggyantaárugyár munkásai, a Tátrával a Győri Pamutfonó és az Egyesült Izzó munkásai, s Moszkvával az az 55 munkás, aki a legutóbbi magyar—szovjet labdarúgó-mérkőzésre odautazott.

A „munkáskülsejű ember" mind több könyvet vásárol. A Vörös Csillag Traktorgyárban például havonként 12—15 ezer forintért. A kispesti 24. számú Könyvesbolt forgalma pedig kétszerese az 1955. évinek.

Valaha a Festeticsék, a Zichy grófék, a Haggenmacherék az Operába is eljártak, hogy „reprezentáljanak", mutogassák magukat. *„A legfiatalabb Festetics grófkiasszony csodálatos mályvaszínű, mélyen dekoltált estélyiruhában jelent meg az Operaház páholyában Jeritza Mária vendégfelléptén. A grófkisasszony a vagyont érő családi ékszereket viselte, minden látcső feléje irányult"* — írta az egykori Színházi Élet. *Talán éppen ebben a páholyban foglal helyet az idén egy Beloiannisz-gyári munkáslány, vagy a Május 1. Ruhagyárból a 109 operabérletes munkás közül valamelyik,* s őt „veszi célba" látcsövével — ha nem is gyönyörködhet vagyont érő családi ékszerekben — a földszint 5. sorából Burkó Győzőné, az Erőmű és Javító Karbantartó Vállalat munkásnője, vagy Mucsi Árpád lemezvágó a Klement Gottwald Gyárból. Bár nem kétséges: ők nem azért járnak az Operába, hogy reprezentáljanak.

Erzsébet belga királynő elmondta, hogy amikor nemrég a Szovjetunióban járt, az volt a legnagyobb élménye, hogy a képkiállításon — ahol inkognitóban jelent meg, szovjet tolmácsra sem volt szükség, mert hazulról vittek magukkal egy oroszul tudó belgát — hallgatta, figyelte, mint vitatkoznak *nagy szakértelemmel* a képek előtt munkások, egyetemi hallgatók, akiknek egy jelentős része *több idegen nyelvet tudott.*

Mi még nem tartunk itt. *De az egykori „munkáskülsejű ember" megjelölés kezd egészen más tartalmat kapni nálunk is.* Csak „kezd". *Igaz: a toprongyos ruha a múlté.* De a nagy családok, főleg ahol csak egy ember keres, *még nehezen élnek,* és kevés telik ruhafélére, könyvre, színházra. Annyi azonban kétségtelen: *a „munkásember" ma más, mint régen: külsőleg is, belsőleg is.*

György István

— S az érintettek? — kérdem. — Elfogadják?

Mire a tanácselnök, Pálinkás József, a maga csendes, tétova, szavat szó mellé rakosgató modorában:

— El, kérem — mondja. — Csak a kezdet volt nehéz. Az első kiegyezés még csaknem egy egész napot, a második már egy felet is alig vett igénybe. A jelen pillanatban pedig a párórás tárgyalások a leggyakoribbak.

— Föld, cserére alkalmas, van-e elég?

— Van. A tartalék ugyan kimerült, de a tagokéból még futja.

— Mármint a reformátusokéból! — szól itt közbe Szabó Kálmán, a „mindentudó" iskolaigazgató.

Igy, s ekkor derül ki, hogy az Uj Barázda jelentékeny földterülettel közösbe lépő tagjai zömmel az Öreg utcai reformátusok közül valók, s hogy vitathatatlan tekintélyű, „kulcsember"-nek számító katolikus gazda még egy se lépett be a szövetkezetbe.

— Ugyan miért? — ütközök meg a dolgon s teszem föl alkalmi értekezletünknek a körkérdést.

A válasz vállvonogatás s egy kissé szúrósra sikerült megjegyzés:

— A plébános urat kérdezze. Ő talán meg tud felelni rá.

S meg is felel.

Igaz, hogy a maga módján, kellő distanciát tartva papi hivatása s a közügyek között, de csak megfelel azért. Egyébként modora s megjelenése egyáltalán nem falusias. Egy íz, egy porcika se benne a jókedélyű, jóétvágyú, tarokkozásban is erős plébánosokból. Sovány, önsápadt arcával s zizegve, olvasószem gyanánt perdülő szavaival inkább egy klastrom kongó, félhomályos folyosóira illenék. A lényeget pedig — hogy szerinte miért éppen a reformátusok léptek be erős középparasztokul az Uj Barázdába — némi diplomáciai kása-kerülgetés után így fogalmazza meg:

— Talán... mert egykések. Igen, valószínű, hogy azért. S még ha csak egykések lennének. De legtöbbjüknél a jövő, a gazdaságuk jövője se biztos. A gyermekek ugyanis nem a szülők foglalkozását folytatják. De... mindezt csak úgy vaktában, találomra mondom. Az én dolgom más, nem szoktam gazdasági ügyekkel foglalkozni.

— Tanácsadással se?

— Tanácsadással? Nem értem, mire tetszik gondolni.

— Arra, hogy igaza, nagyon is igaza van Leninnek, ha szabad e falak közt hivatkoznom rá: a parasztságot elsősorban az érdek viszi a szövetkezetbe. De hadd tegyem hozzá: mennyi de mennyi más még! Például: egy község közhangulata, vezetőinek helyeslése, biztatása... A plébános úr is vezető, a katolikusság vezetője. Most, hogy pár hete a szövetkezet lett Lovasberényben a legnagyobb probléma, el se tudom képzelni, hogy ne jöttek volna ide is tanácsot kérni a hívek.

— Pedig nem jöttek.

— Egy se?

— Egyetlenegy se.

Finom, tűnődő kis mosoly, majd a folytatás:

— Mondom: nem értek hozzá, földem sincs, így aztán nem is szoktam gazdasági ügyekkel foglalkozni. S a híveim ezt tudják. Nagyon jól tudják. Mióta plébánosuk vagyok, 1953-ban helyeztek ide, még véletlenül se fordult elő, hogy anyagi dolgokban a véleményemre lettek volna kíváncsiak.

Eddig jutunk s innen tovább egy tapodtat se. A plébános úr — süket lennék, ha nem érteném ki szavaiból — azon az állásponton van, hogy az Uj Barázda ügye — hiába tartja izgalomban már hetek óta a falu közvéleményét — tőle távoli, csakis gazdasági természetű ügy, amelybe neki: a lélek emberének az égadta világon semmi beleszólása. S hogy más községben más a helyzet, s hogy a magyar katolikusság feje: Grősz József kalocsai érsek másképp nyilatkozik, arról őneki nem szükséges tudomással bírnia.

De nem így a reformátusok lelkipásztora: Sebestyén Albert tiszteletes úr!

— Én mindig is azt hangoztattam az enyéim előtt — mondja —, hogy balgatag, önmaga ellen vét, aki a fejlődés, a haladás ellen cselekszik. S most is azt mondom. Agitátor, aki házról házra jár, nem leszek, persze. De a szövetkezet ügyét — bárhol és bármikor szóba kerül — ezután is támogatni fogom.

Sok mindenről szó esik még, többek között az egykézésről is, hogy igen, csakugyan volt, de miért volt? A birtok miatt, hogy szét ne aprózódjék. De eztán...? Mikor pedig, jó vendéglátó módjára, egész a kapuig kísér, s az éppen tatarozás alatt álló, bekerített fundusú templomra fordul a szó:

— Igen, be van kerítve — mondja. — Az ellenreformáció idején épült, s akkor az volt a törvény, hogy református templom csak zárt funduson építhető. Hiába, no — s hamiskásan nevet —, a közelmúltban is tapasztalhattuk: ami „ellen"-nel kezdődik, az sose jó. Nincs igazam?

(Folytatása következik.)

Nemzetközi tanácskozás a gazdaságosabb energiatermelésről

Hat évenként nemzetközi konferencia tárgyalja a világ energiahelyzetének kérdéseit. Ilyen ülés volt legutóbb a kanadai Montrealban, amelyen a Magyar Tudományos Akadémiát *dr. Heller László* akadémiai levelező tag, egyetemi tanár képviselte, aki tapasztalatairól nyilatkozott az MTI munkatársának:

— Az ülésen 52 ország mintegy 700 képviselője három fő témával foglalkozott: *az energiatermeléssel, elosztással és a tüzelőanyagok felhasználásával.* Az ülésre előzetesen mintegy 150 értekezést küldtek be. Magyarországról két tanulmány érkezett. Fonó Albert akadémiai levelező tag a kohászati üzemek energiagazdálkodásával, illetve *a hűtés során elérhető megtakarítással* foglalkozott.

— Magam pedig — folytatta dr. Heller László — egy új eljárást ismertettem: a villamosgenerátorok mesterséges hűtésével fokozni lehet a generátorok határteljesítményét. A ma használatos legnagyobb generátorok határteljesítménye körülbelül háromszázezer kilowatt. *E teljesítmények növelésével ugyanis gazdaságosabbá válik az energiatermelés.*

Az energiatermelés és elosztás kérdéséről érdekes jelentés feküdt az ülés előtt: az egy évvel ezelőtt üzembe helyezett úgynevezett *szuperkritikus erőmű* tapasztalatait ismertették az amerikai kutatók. Ez az erőmű körülbelül 320 atmoszféra nyomású 650 fokos gőzzel működik. A kísérletek alapján a gőz hőfokát 565 fokra csökkentették. Ezzel beismerték, hogy a *jelenlegi technológiai adottságokkal ilyen magas hőfokon dolgozó üzemet gazdaságosan nem lehet fenntartani.*

Érdekes vita volt a *gázturbinák alkalmazásáról is.* Mindenki egyetértett abban, hogy ezeknek a turbináknak jelentősége növekszik, de a többség úgy vélte: *nem mindig előny az, ha a gáz- és gőzturbinát együttesen használják,* miként azt a franciák állították. Együttes alkalmazásuk bizonyos előnyökkel jár, de ha a gőzturbina nagysága és a gőz állapota (hőmérséklete és nyomása) elért bizonyos értéket, akkor a gázturbina használata nem hoz további javulást.

Harmadszor Párizsban

Pereg a film. Belgrád, 1934. október 18. Temetik I. Sándor jugoszláv királyt, a marseille-i királygyilkosság áldozatát. Göring marsall, a harmadik birodalom egyik vezére gyászkarszalaggal, fejét lehorgasztva lépked a koporsó után.

A gyászmenet megmerevedik, az egykori híradó pergő képeinek állj-t parancsol a Teuton-kard Akció című film rendezője. S egy nyíl mered a hátborzongató emlékeket ébresztő szörnyetegre, Göringre.

Párizsban, a királyi temetés napjaiban, a német követségen, elégedetten nyugtázza önnön tetteit egy német százados, a katonai attasé segédtisztje, dr. phil. Hans Speidel. A Teuton-kard Akciót sikeresen végrehajtotta.

A Teuton-kard Akció Barthou francia külügyminiszter és a jugoszláv király meggyilkolásának fedőneve. Végrehajtására 1934 szeptember elsején maga Göring adott írásbeli utasítást Speidel doktornak. Göring aláírása és az okmány fényképe látható a filmen.

Dr. Hans Speidel ügyes ember. Egy hónappal az utasítás kézhezvétele után, október elsején, már kezében van egy ügynökének jelentése: „Sándor király Marseille-ben fog partraszállni. A Régi Kikötőből — a Vieux Portból — nyitott autón hajt Barthou miniszterrel együtt az Elöljáróságra. Utvonala a város főutcája, a La Canebiére és a Rue Saint Ferréol."

A kémjelentés megjelenik a film vásznán.

1934 október 3-án Göring titkos levelet kap a fiatal és nagyreményű százados tól, Speideltől. „Elhatároztuk, hogy az akciót Marseille-ben hajtjuk végre." Ez a levél is látható a filmen.

Amikor a futár Berlinbe vitte a titkos levelet, Barthou és Sándor király még élt, s aligha gyaníthatott valamit. Tíz nappal a futár útja után azonban már temetik Barthout, s nemsokára egy nagyarányú királyi temetésen ott gyászol Göring is, akinek páncélszekrényében némán szunnyad a jelentés: „Az akciót Marseille-ben hajtjuk végre..."

A Német Demokratikus Köztársaság filmgyára, a DEFA, bravúros feladatot oldott meg. Kizárólag egykori híradó-dokumentumok, fényképek felhasználásával a történelem sötét mélységeibe viszi a nézőt. Hitleri sötétségbe.

Hitler hordái megszállják Franciaországot. S már mennek Berlinbe — a filmen láthatók — a „győzelmi" jelentések: ...ma kivégeztünk... ma agyonlőttünk... ma leromboltunk... S hullnak a hazafiak, halnak a tűszók. A jelentések alján a franciaországi náci katonai kormányzat főnökének aláírása: Hans Speidel. Székhely: Fontainebleau.

Speidel tábornoknak ezután ideiglenesen más beosztása akad. A keleti fronton lesz a VIII. hadsereg parancsnoka. Ebben a minőségben is láthatjuk a filmen. S halomra halnak Harkov, Poltava, Cserkasszi és más szovjet városok, falvak lakói, rombadőlnek házaik. Speidel parancsai nyomán.

Azután Speidel, Stülpnagel, von Kluge és Rommel tábornokok összeesküvést szőnek Hitler ellen. Hárman halállal lakolnak. Speidel élve marad: Hitler kezére juttatta tábornoktársait.

A film pereg, a történelem kereke forog tovább. A hitleri mű pokolra kerül, s az iszonyat ördögeit visszaparancsolja egy hatalmas erő, a béke ereje.

De csak egy időre. Nemsokára Speidel újból bevonul Franciaországba, immár harmadszor. És ugyanott, ahol azelőtt a francia túszok kivégzéséről, a francia partizánok elleni harcokról szóló jelentéseket írta alá, Fontainebleauban, most az európai NATO-hadsereg számára adja ki parancsait. Az egykori náci tábornok NATO-tábornokká avanzsált. De ez a hadsereg, a NATO-é, ellentétben az *ő* azelőtti hadseregével, már atomfegyverekkel is rendelkezik...

Először Franciaországban, a Teuton-kard Akció esztendejében. Speidel százados, kém és követségi alkalmazott, tiszteleg.

Másodszor Franciaországban. Speidel náci tábornok megmutatja a győzelmi zsákmányt, Párizst, a Vezérnek, Hitlernek.

Harmadszor Franciaországban. Speidel ismét bevonul Párizsba, s ugyanúgy tiszteleg, mint 23 esztendeje — most azonban már NATO-tábornokként.

A hadsereg, a NATO-é, ellentétben az *ő* azelőtti hadseregével, már atomfegyverekkel is rendelkezik...

A film továbbpereg, pereg és minden kocka vádol. Látjuk egy hitleri páncélos hadsereg parancsnokát, ma a nyugatnémet hadsereg főparancsnokaként. Hitler admirálisát a nyugatnémet haditengerészet főnökeként. A hitleri légierők szervezőjét, Göring bizalmasát, a bonni légierők parancsnokaként. Az egykor halálra ítélt Kesselring tábornokot Nyugat-Németország legnagyobb militarista egyesületének *tiszteletbeli (!)* elnökeként. Heusingert, a hitleri hadműveletek egyik vezetőjét a nyugatnémet haderő főfelügyelőjeként. Hitler páncélosai gyártásának irányítóját nagy nyugatnémet acélművek milliomos tulajdonosaként. A hitleri repülőgépflotta gyártásának szervezőjét a Telefunken és más gyárak vezérigazgatójaként...

Ne soroljuk tovább, mert csak a kép, a film tud elég követelően és lázítóan vádolni: megmutatni Hitler banditatársait, saját személyükben, a háború éveiben, amikor kivégzéseket rendelnek el, városnegyedek felrobbantására adják ki a parancsot, vagy jámbor mosollyal éppen kitüntetéseiket veszik át — s aztán átúszik a kép, s ott mosolyognak *mai* mivoltukban, civilben, békés polgárok álarca mögött: még magasabb, még veszedelmesebb funkciókban. S látjuk az *egykori* legvéresebbek, legkegyetlenebbek, az SS-ek „bajtársi" találkozóját is, *ma:* a nyugatnémet hadsereg, ipar, gazdasági élet vezetőinek *mostani* seregszemléjét.

A film kíméletlen: az aljasság tettei, tegnapiak és maiak, mint a kalapácsütések, zúdulnak a néző agyára. S a néző ül, ül, a sötétben és úgy érzi, kiabálnia kellene, addig, amíg meghallják odaát is, a németek, Adenauer úr birodalmában — s a franciák, akik egy új alkotmány árnyékában sárba tiporják önnön *„gloire"*-jukat, míg a párizsi kövezetet harmadszor taposa fasiszta vezér csizmája: a Speidelé. Azé, aki már francia burzsoá külügyminisztert is, egyszerű francia hazafiakat is *gyilkolt* és ma — francia katonák *parancsnoka.* Mindezek dokumentumait, bizonyítékait szélesen tárja a világ elé ez a mestermű, ez a nagyszerű film.

A *világ* elé? Aligha! A film, tudvalevőleg tűzveszélyes áru. S különösképpen az ilyen, kíméletlenül és nyersen leleplező, vádoló alkotás. Ezért, gondolom, odaát, Franciaországban, Nyugat-Németországban, s a NATO többi államában nem kívánatos a vetítése. Félnek a lángjától, az igazságtól, mint a tűztől.

S úgy is fognak tenni ezzel a filmmel, mint ahogy színházi tűz esetén előírja a szabályzat. Tüzet kiáltanak, s lebocsátják a vasfüggönyt, „lokalizálni" a tüzet: meg ne égesse őket!

S aztán, furcsa módon, azt állítják majd — mint annyiszor teszik —, hogy a vasfüggönyt *nem ők* bocsátották le.

Csakhogy a vasfüggönnyel, amit lebocsátottak, legfeljebb a film *kockáit*, a keskeny celluloidcsíkot tudják vesztegzár alá vonni. A film *igazsága* átjut a vasfüggönyön.

És Speidel, s az egész nyugatnémet ex-náci vezérkar hiába bujik a vasfüggöny mögé. Az igazság engedély nélkül utazik.

Márpedig ennek a filmnek igazsága van.

Kende István

Fogadás a Szovjetunióban járt operaházi művészegyüttes tiszteletére

J. I. Gromov, a Szovjetunió magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete kedden este fogadást adott a Szovjetunióban járt operaházi művészegyüttes tiszteletére. A fogadáson megjelent *Benke Valéria* művelődésügyi miniszter, *Aczél György*, a művelődésügyi miniszter első helyettese, *Ilku Pál* művelődésügyi miniszterhelyettes, *Orbán László*, az MSZMP Központi Bizottsága tudományos és kulturális osztályának vezetője, *Fajth Tibor*, a Magyar Állami Operaház igazgatója, *Ferencsik János*, Kossuth-díjas kiváló művész, az Operaház karnagya, a Szovjetunióban járt operaházi művészegyüttes, valamint művészeti életünk több kitűnősége. (MTI)

Jegyzetek kiállításokról

A Csók Galéria Szobotka Imre újabb műveit: olaj-, pasztell- és akvarellfestményeit mutatja be. Érdemes és nagyrabecsült művészi múlt van a hetvenedik életéve felé közeledő

Szobotka Imre festőművész

mögött. A két világháború közötti haladó magyar művészet élgárdájának, a KUT-nak volt egyik alapító tagja. Festészetében egész sajátos módon ötvöződött a táj szilárd szerkezete a fényeknek és színeknek finom levegősségével. A geometrikus alapformákra leegyszerűsített konstrukciót könnyűvé és lebegővé varázsolta zöldjeinek, sárgáinak és rózsaszínjeinek áttetsző harmóniája, érzékeny festésmódja. A művésznek sikerült összeegyeztetnie két, a pikturában egymásnak látszólag ellentmondó sajátságot: a mérlegelő racionalizmust és a költői képzeletet.

Az utóbbi évek során Szobotka művészetében jelentős változások következtek be. Zsennyei, sárospataki, szentendrei és zebegényi tájai a természet egyre fokozódó tiszteletéről vallanak. A konstruktív elemek tudatos kihangsúlyozása helyett Szobotka immár teljesen feloldódik a közvetlen természetszemléletben. Minden vonala, színfoltja fedi a valóságot anélkül, hogy naturalista aprólékosságokba bonyolódna. A szép és igaz kategóriája teljesen egybeolvad ebben a tiszta, művészi becsületességgel látott és megfestett világban. Mindamellett azonban, mintha vesztett volna izgalmasságából Szobotka festészete. A művész túl sokat, majdnem mindent a természetre hárít. Képein a táj önmagáért beszél, s ennyiben szép is — mélyebb emóciókat azonban nem kelt a szemlélőben, mert hiányzik belőle az a megfoghatatlan valami, ami a táj és a művész mélyebb viszonylatából fakad, a művészéből, aki nem kevés elfogultsággal bányássza ki a természet kimeríthetetlen kincsesbányájából a céljainak, kifejező szándékának legjobban megfelelő nyersanyagot.

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítótermében az utóbbi években több ízben megismételt szlovákiai tanulmányútján festett olaj- és gouachefestményeit és rajzait

Luzsicza Lajos Liptói tájak

címmel állítja ki. Aki a Kárpátok hegyvidékein valaha is járt, tudja, mennyire szeszélyes és változékony itt a természet arca. A tiszta napfényben szinte vakítóan szikráznak a színek. Éles kontraszttal válnak el — az áttetsző lilától a sötétharagos zöldig — a hegyek vonulatai a határtalan ég sárgáskékségétől. A felhőzet változásainak megfelelően azonban szinte percről percre változik a táj hangulata. A gőzölgő hegyek tövében szelíden megbúvó hegyi falvak; a legelők, szántóföldek szenvedélyes vonaljátékát játékosan bontják meg a lekaszált szénakupacok, a bokrok és a kerítések; a gyors folyású hegyi folyók mélykéken és fehéren tajtékoznak lefelé fehér kavicságyukban. Meglepő, hogy a fiatal festő, aki aránylag rövid időszakokat töltött Liptóban, milyen ösztönös biztonsággal adja vissza ennek a gyönyörű tájnak változó arculatát. Biztos rajztudása, s bátor színkezelése szinte itt fejlődött ki, ezen a tájon. Főleg gouache-ai között akadnak meglepő érettségű lapok. Olajképei között is sok szép és sikerült mű ragadja meg a szemlélőt, bár e képeken helyenként a festék súlyos masszái gyengítik a kifejezés erejét.

Mindenképpen szép és tiszteletre méltó művészünknek a legutóbbi években elért nagy fejlődése, kiváltképp ha figyelembe vesszük, hogy Luzsicza festői munkásságát bonyolult hivatali teendői mellett — a Műcsarnok igazgatója — végzi, hittel és mély hivatástudattal.

Péter Imre

Bethlen István hahotázik

(Az ingyenrészvény-ügy III.)

1923 július 16-át írtak, amikor gróf Bethlen István miniszterelnök várbeli rezidenciájába berobbant Rakovszky Iván belügyminiszter. Bethlen, aki éppen valami aktát böngészett, felkapta a fejét.

— Kérlek, István bátyám, halaszthatatlan ügyben siettem hozzád — kezdte Rakovszky, miközben letelepedett, s egy súlyos aktatáskát helyezett maga elé. — Nem tudom, méltóztattál-e már értesülni Ulain Ferenc ceglédi beszédéről?

— Igen, valamit meséltek — jegyezte meg Bethlen. Megint szamárságokat fecsegett. Eh, ezek a mai fiatalok, ezeknek tán soha se nő be a fejük lágya.

— Te kitől hallottál erről?

— Kicsoda is... Ja, Bárczy Pista szólt reggel.

Rakovszky arcizmai izgatottan rángatóztak. Zavartan beszélt:

— Kérlek szépen, kegyelmes uram, nekem nagyon kínos ez az egész história... Azt hiszem, te elég jól ismersz engem, tudod, mennyire hűségesen szolgálom a te... a mi... szóval talán nem is kell részleteznem. Azt is tudod, hogy régóta szálka vagyok a Gömbös—Eckhardt—Ulain-klikk szemében. Kérlek, én most aljas politikai intrikák áldozata vagyok.

— Micsoda áldozat vagy te, hadd hallom.

— Nézd, kérlek szépen, ezzel az Ulain-féle hírrel kapcsolatosan...

Bethlen agyában csak most világosodott meg valami. Félbeszakította:

— Aha. Te is kaptál részvényt a Hitelbanktól?

— Ugyan, gróf uram, hogy képzeled! A Hitelbanktól! Az én családom negyven éve állandó ügyfele a Kereskedelmi Banknak. Talán méltóztatol emlékezni, ikerfivérem, István, a Kereskedelmi Bank alkalmazásában is volt.

— Vagyis nem a Hitelbanktól, hanem a Kereskedelmi Banktól kaptál részvényt.

— Kérlek, ha megengeded, precízebben fejezném ki magam. Nem kaptam, hanem vettem. Illetőleg nem is én vettem, mert az én mindenfajta vagyoni ügyleteimet István fivérem intézi.

— Rendben van. Szóval a fivéred vett neked részvényt. No és milyen részvényt?

— Hát ezt a... hogy is mondjam, de előbb precizírozni szeretném, hogy ez a vétel tudtomon kívül történt, mert...

— Iván, milyen részvényt? — nézett szigorúan Bethlen.

— Ezt a Dorogi Gumit. Száz darabot. Azt mondja a fivérem, Weiss Fülöpék voltak olyan kedvesek, hogy mint régi komitens-

1965 JAN
1021

NÉGY ANKÉT A MUNKA CIKKÉRŐL

HOGYAN BEFOLYÁSOLJA A SZAKSZERVEZETI MOZGALOM A MŰVÉSZETEKET?

1964 októberi számunkban közöltük *Vass Imrének*, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége főtitkárának »A szakszervezeti mozgalom befolyása a művészetekre« című cikkét. Az írás, amelynek főbb gondolatai már az 1963. októberi SZOT teljes ülésen felvetődtek, rendkívüli figyelmet keltett és egyetértésre talált mind a szakszervezeti mozgalomban, mind a művészek között. Meggyőzhetett erről az a négy ankét, amelyet szerkesztőségünk a szakszervezetekkel közösen szervezett a cikk megvitatására a bányász, az építő és a vasassszakszervezet, valamint a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége területén. Az ankétok természetesen nem tükrözhettek országos közvéleményt, nem is ez volt a céljuk. A kerek száz résztvevő és a mintegy félszáz hozzászólás megbízható képet adott azonban a cikkben felvetett problémák fogadtatásáról, visszhangjáról, arról, hogy azokat mennyire időszerűnek és sürgetőnek találják.

Osztatlan helyeslést keltett a cikknek az a szándéka, hogy a szakszervezetek nevelőmunkájával foglalkozó, említett SZOT-plénum után egy évvel a még mindig megoldatlan kérdésekre irányítsa a közfigyelmet, nevezetesen a szakszervezeti mozgalomnak arra a feladatára, hogy jobban érvényesítse a munkások befolyását a kultúra, a művészet kérdéseiben. Az e területen elkövetett mulasztásokra figyelmeztetett számos hozzászóló kijelentése: most nyílt első ízben alkalma arra, hogy e kérdésekről illetékes személyekkel beszéljen és véleményt nyilvánítson. Ez annál is inkább megszívlelendő, mert az ankétok meghívott résztvevői tapasztalt szakszervezeti, illetve üzemi kultúrmunkások, felelős tisztségviselők és szocialista brigádvezetők, brigádtagok voltak.

Milyen fő kérdéseket vitattak meg az ankétok résztvevői a cikk nyomán? A következőkben ezeknek ismertetésére, *kommentár nélküli rendszerezésére* törekszünk.

A művészetek befolyásolását illetően szinte mindenütt hangot kapott az a vélemény, hogy művelődési életünk irányításában nem látnak kellő egységet, sőt helyenként széttagoltságot, összehangolatlanságot tapasztalnak.

Szeretnék, ha a különféle irányító szervek véleménye egy-egy műről egyöntetűbb lenne, egy-egy jelenségről olykor határozottabb kultúrpolitikai állásfoglalás hangoznék el, s a sajtókritika is jobban érintkeznék a kialakuló közönségvéleménnyel.

Nézetük alátámasztására a hozzászólók számos példát hoztak fel az irodalom, a színház és a többi művészet területéről, a TV és a rádió műsorából. Ezek nyomán jutottak egyesek olyan következtetéshez, hogy némely alkotásban egészen más valósul meg, mint amit kultúrpolitikánk elvileg kívánatosnak tart. Ugyancsak többen helytelen kettősséget láttak abban, hogy amíg a nevelőmunkára a mozgalom elvileg rendkívüli súlyt helyez, addig gyakorlatban e munkára kevés anyagi alap jut. Ezeket a jelenségeket együttvéve jelölték meg a hozzászólók annak okaként, hogy gyakorlati munkájukban ők sem tudják még kellően érvényesíteni a szakszervezeti mozgalom erejét és befolyását művelődési életünkre, sikerre vinni a helyes kultúrpolitikai törekvéseket.

Mindebből következően került szóba a megbeszéléseken a művészetek propagandája, annak jelenlegi helyzete és hiányosságai. E propaganda tárgyi eszközeiről — amelyeket nagyrészt az állami szervek, intézmények adnak ki — elmondották: a plakátok, prospektusok, ajánló kiadványok és egyéb propagandaanyagok silányak, szegényesek, eszmeileg és kivitelükben egyaránt semmitmondóak, primitívek. Több olyan népszerűen megírt ismertetőre, igényt felkeltő anyagra lenne szükség, amelyet a szakszervezeti közönségszervezők, a művészeti propagandával foglalkozó aktivisták napi munkájukban eredményesen felhasználhatnának. Még többen szóltak azonban arról, hogy a szakszervezeti munkában a művészeti ízlésnevelés egyelőre háttérbe szorul, művészeti propagandánk nem koncentrál eléggé a lényegre. Ennek oka nyilvánvaló: kevés a mozgalomban a művészeti propagandához értő ember; a tisztségviselők többsége nem rendelkezik az ehhez szükséges ismeretekkel, esztétikai tudással, ízléssel, és ez nem róható fel nekik hibául. Jelenlegi oktatási rendszerünk — mind a nappali, mind a felnőttoktatás — nem nevel még az irodalom, a művészetek számára megfelelő hozzáértésű közönséget; amint az egyik művészpedagógus kifejtette: nem tanít meg eléggé válogatni.

A válogatásra képessé tevő minimális felkészültséget, alapműveltséget kellene az iskolának megadnia. Ez lehet egyuttal művészeti propagandánk alapvető, reális célja.

Fontos ez azért is, mert — mint az ankétok megmutatták — az írók, művészek bizonyos hozzáértést várnak az alkotásukról véleményt mondó közönségtől, ezt a

Básti Lajos színművész — Fekete Gyula SZOT-díjas író és Luzsicza Lajos SZOT-díjas festőművész társaságában — az Egyesült Villamosgépgyár művelődési házában a dolgozókkal beszélget

egységei (gyárak, üzemek, telepek) ugyanazon vagy egymáshoz közeleső területeken vannak, és egy szakszervezeti középszerv irányítása alá tartoznak. A miniszter, tanács vagy tröszt irányítása alá tartozó, önálló személyként működő vállalatok és az ipari nagyvállalatokon belüli azon jelentősebb termelő egységek — gyárak — szakszervezeti tagságát kell alapszervezetnek tekinteni, ahol szakszervezeti bizottságokat választanak. Ezen túl a nagyobb termelő egységekben (gyáregységekben, üzemekben) szakszervezeti üzemi bizottságot, s a műhelyekben a korábbi gyakorlat szerint szakszervezeti műhelybizottságot választanak.

Az alapszervi választások és az iparvállalatok összevonása — az irányítás szervezeti változásának befejeződése — közötti rövid idő nem tette lehetővé, hogy az újraválasztandó, illetve újonnan megválasztandó szakszervezeti szervek szervezeti kérdéseinek és működésük körvonalainak rendezésével együtt szabályozzuk a szakszervezeti hatásköröket, megfelelően elhatároljuk a jogokat. Ez egyébként több vonatkozásban nem rendeződött kielégítően a trösztök, ipari nagyvállalatok, s az irányításuk alá vont gyárak (melyek korábban önálló vállalatként működtek) vonatkozásában sem, ami zavarta és továbbra is nehezíti a szakszervezeti szervek széles körű és sokirányú jogainak érvényesítését. A SZOT Elnöksége ezért

a szervezeti kérdések körültekintő rendezésével együtt az ipari nagyvállalatok és a trösztök szakszervezeti intéző bizottságainak feladatait és hatáskörét is — fő vonásaiban — meghatározta.

Az Elnökség a már említett 10 ipari nagyvállalatnál szerzett tapasztalatok elemzése során megállapította, hogy a szervezeti problémákon túl valamennyi vizsgált kérdésben — a bér és munkaügy, a munkaellátás, a tervezés és gazdálkodás és az ezt segítő szakszervezeti termelési tömegmunka, valamint az üzemi demokratizmus vonatkozásában — sokrétű gyakorlat van. Szinte kivétel nélkül mindenütt találhatók hatásköri problémák. Ennek oka, hogy mind ez ideig a jogköröket az irányítás különböző lépcsőiben a vezérigazgatóktól és az intéző bizottságoktól a művezetőkig és a bizalmiakig sem a gazdasági vezetés, sem a szakszervezeti szervek nem határozták meg egyértelműen. Természetszerűleg ahogy a szervezeti kérdéseknél, a hatásköröknél is első lépésként gazdasági vonalon kell elkezdeni. Ez a szakszervezeteknek is fontos és sürgős, mert néhány kérdésben a gazdasági vezetőkkel közösen kell dönteniük.

Véleményünk szerint, mindenekelőtt a trösztöknél és az összevont ipari nagyvállalatoknál szükséges, hogy a trösztigazgatók — a 23/1964. sz. Korm. rendelet figyelembevételével az ésszerű centralizáláson alapuló ügyrendet elkészítsék. Az ügyrendek alapján — de attól függetlenül is — hatáskörileg rendezendők mindazon kérdések, amelyek a gazdasági vezetők és a szakszervezeti szervek együttműködését igénylik, illetve együttes jogkört érintenek.

A vizsgálati tapasztalatok e probléma megoldását illetően két dologra egyértelműen rávilágítottak. Eszerint a kialakult sokféle szervezet és gyakorlat miatt a hatáskörök központi, részletekbe menő szabályozása éppúgy hibás lenne, mintha a központi összehangolást elvetnénk. Ezért a SZOT Elnöksége 1964. október 31-i határozatában a Titkárság feladatává tette, hogy a SZOT megfelelő osztályai az érintett szakszervezetek és az SZMT-k javaslatait figyelembevéve, az új tervezeti kereteknek megfelelően dolgozza ki a szakszervezeti hatáskörök rendezésére vonatkozó javaslatát. Az Elnökség jóváhagyta azt az elgondolást, hogy

a jövőben a különböző jogszabályokban — s a későbbiek során a Munka Törvénykönyvében is — a szakszervezeti jogokat a különböző szakszervezeti szervek helyett egységes »szakszervezet« megjelöléssel szerepeltetnék.

Ugyanakkor a jogszabályok alapján a SZOT rendezze, hogy a szakszervezeti jogkör szerint az egyes konkrét esetekben mely szakszervezeti szervek jogosultak eljárni. Megfelelő forma lenne e célból az úgynevezett vállalati keretszabályzatrendszer. A vállalati keretszabályzat, a vállalati bérszabályzathoz hasonlóan (ezen utóbbi később a vállalati keretszabályzatok egyik önálló fejezete lenne) a szakszervezeti szervek konkrét jogait tartalmazná — vállalaton belül — összhangban a párhuzamos gazdasági vezetés jogaival, az irányítás különböző lépcsőiben, tehát a vezérigazgatóság és a szakszervezeti intézőbizottság szintjétől a művezetőig — szakszervezeti műhelybizottságig (bizalmi) bezárólag. A SZOT és a szakszervezeti központok, valamint az illetékes miniszterek meghatároznák, hogy az együttes hatáskört illetően milyen jogokat tartanak fenn maguknak, s a többi jogkört a trösztök, illetőleg a vállalatok hatáskörébe utalnák.

A SZOT Elnöksége a vállalati keretszabályzat rendszerre vonatkozó javaslatot elfogadta és utasította a Titkárságot, hogy az érintett szakszervezetek bevonásával az illetékes miniszter hozzájárulásával és erre vonatkozó utasítása alapján a vizsgált 10 ipari nagyvállalatnál dolgozza ki a minta keretszabályzatot, és kísérletképpen vezesse be.

E tapasztalatok alapján a későbbiek során a kormány jóváhagyása után valamennyi vállalatnál elrendelnék a vállalati keretszabályzatok kidolgozását és alkalmazását.

Ezek — szükséges módosításokkal — egyuttal a Munka Törvénykönyve vállalati végrehajtási utasításaként is alkalmazhatók lennének. A vállalati keretszabályzatot évenként felülvizsgálnák, szükség szerint kiegészítenék, illetve módosítanák, az illetékes miniszterek (trösztigazgatók, tanácsok) az érintett szakszervezetek elnökségeivel (SZMT-k, tröszti szakszervezeti bizottságok) együttesen hagynák jóvá, a törvényesség biztosítása és a szükséges ellenőrzés céljából.

A hatáskörök egyértelmű rendezésére irányuló munka tehát lényegesen nagyobb jelentőségű, mint ahogy első benyomásra látszik. A termelő vállalatoknál elősegítheti a termelés irányításának hatékonyabbá tételét, s ugyanakkor a vállalati önállóság, mindenekelőtt az üzemi szervek hatáskörének növelését.

hozzáértést azonban lehetőleg még ifjúkorban kell megalapozni. Ez nem igényli ugyan külön tantárgyak bevezetését, de közoktatásunkban megfelelő tartalmi változtatásokat tesz szükségessé.

Mindemellett a művészetek propagandájában már vannak eredményeink. A hozzászólók példaként hozhatták fel a könyvekről, színművekről írók, illetve művészek részvételével szervezett vitákat, a zenebarát klubokat, az amatőr képzőművész körök kiállításait, a művészeti témák térhódítását az ismeretterjesztésben, az egészséges munkás—művész kapcsolatokat, a Tatabányán létesült kép-presszót és nyáron a strandkönyvtárat stb. Mindinkább megtalálják hivatásukat néhány szakszervezet budapesti bizottsága mellett létesített művészeti propagandabizottságok. Az egyik javaslat felsőbb szintű művészeti propagandabizottságok létrehozását is sürgette, egyrészt a közönség tájékoztatására, ízlésének befolyásolására, másrészt a művészetek olyan természetű irányítására, hogy valamennyi művészeti ág tudatosan szolgálja egymást. Fontos lenne természetesen vidéken is ilyen propagandabizottságok létrehozása a szakszervezeti középszervek mellett. Művészeti propagandánk — minthogy a közönség mindig adott, konkrét — legyen differenciáltabb, keltsen igényeket, formálja az ízlést, legyen a szó legjobb értelmében »rámenős«. Tanítson meg a személyiségnek, az egyéni ízlésnek és érdeklődésnek megfelelően válogatni. Ezért sokat tehetnek a szakszervezeti középszervek. Elhangzott olyan igény is, hogy e kérdéssel a szakszervezetek rendszeresen foglalkozzanak felsőbb szinten, például szb-titkári értekezleteken is. A TV azzal segítheti ezt a munkát, ha nemcsak esetlegesen, hanem rendszeresen, nézési csúcsidőben propagálja a művészeti, irodalmi alkotásokat. A művelődési intézmények gondoskodjanak arról, hogy megfelelő szakemberek álljanak rendelkezésre (például egy-egy szakszerű tárlatvezetésre, hangversenyek népszerű ismertetésére stb.)

A cikk nagy súllyal vetette fel a művészek viszonyát társadalmunkhoz, abban elfoglalt helyüket, a társadalom rájuk gyakorolt hatását, a munkásközvélemény érvényesülésének módját, fontosságát. Terjedelmes helyet kaptak e kérdések a vitákban is.

Megegyeztek a vélemények abban, hogy a művészek, írók nagy része ma már politikailag szilárdan mellettünk áll, munkásságával céljainkat igyekszik szolgálni. Egy részükre azonban még bizonyos kétarcúság jellemző.

Konkrét eset *Tersánszky Józsi Jenő* látogatása a tatabányai XII. aknán és a Bartók Béla úti szálláson. Mindkét helyen az író szemmel láthatóan jól érezte magát, közvetlen, barátságos beszélgetést folytatott — utána az Élet és Irodalomban olyan cikket írt, amelyből az derül ki, hogy viszolyog az ilyen találkozóktól. De más írókról, művészekről is példákat hoztak fel, hogyan térnek el tetteik szavaiktól. Elmondották, hogy egyes művészek más hangon beszéltek az igazgatóval, mint a fizikai munkásokkal. Igen sok felszólalásban jelentkezett a munkásság igénye arra, hogy a művészek megfelelő felkészültséggel közeledjenek hozzájuk. Ezért is tették szóvá a többi között azt, hogy a Vidám Színpad Kurittyánban »összecsapva« adta elő egyik műsorát, néhány óra múlva pedig Sajószentpéteren, ahol a Borsodi Bányász című lap tudósítója ült a nézőtéren, egészen másként játszottak. Bírálták az ankétokon a SZOT munkavédelmi műsorának színvonalát is, (e műsor újabban az ORI rendezésében járja az országot), s a műsor egyik vezető művészének ízléstelen hakni-felajánlkozásait. Kifogásolták továbbá egyes — többnyire a könnyű műfajt képviselő — művészek hanyag, a környezet lebecsülését bizonyító öltözködését vidéki fellépéseik vagy közönségükkel való találkozásuk alkalmával.

Ruttkay Ottó színművész, aki mint a miskolci Nemzeti Színház igazgatója SZOT-díjat kapott, átveszi Somogyi Miklóstól, a SZOT elnökétől a kitüntetést

Mindebből az ankéton az az álláspont alakulhatott ki, hogy a műsorközvetítés és a munkás—művész kapcsolatok ügye két teljesen külön dologként kezelendő; az előbbi üzleti, az utóbbi társadalmi ügy.

Az így elhatárolt munkás-művész kapcsolatokat üzleti alapról teljesen önkéntes társadalmi alapra kell helyezni.

A munkás-művész kapcsolatokról, illetve író-olvasó találkozókról egyébként mint a művészeti propaganda kiváló eszközeiről esett szó; megmutatkozott, hogy a szakszervezetek egyértelműen szükségesnek tartják, a dolgozó tömegek igénylik azokat. De hangot kapott az a vélemény is, hogy ma még a művészeknek csak egy része közeledik a dolgozókhoz őszinte, belső szükségletből, azzal az igénnyel, hogy abból kétoldalú haszon származzék. Pedig e kapcsolatok lényege az, hogy a művész tanítsa a tömegeket és közben tanuljon is tőlük — a kettő csak együtt járhat, és éppen ennek feltételeit kell megteremteni. Többen is követendő példának hozták fel *Ruttkay Ottó* SZOT-díjas művészt, aki a miskolci Nemzeti Színház igazgatójaként kitűnő, gyümölcsöző kapcsolatokat létesített a környék bányászaival — és *Básti Lajost*, a Nemzeti Színház Kossuth-díjas művészét, aki az Egyesült Villamosgépgyár Pataki István szocialista brigádjának tagjaként segíti a brigádtagok célszerű művelődését. Elmondották továbbá, milyen fontos egy-egy kapcsolat létesítése előtt a személy megfelelő kiválasztása: alkalmas-e emberi vonásainál fogva a dolgozókkal való tartós kapcsolatra? Sokan javasolták, hogy szélesítsék a találkozókba bevont írók, művészek körét — s egyuttal azt is, hogy ne csak a legjobban igénybe vett vezető művészekhez ragaszkodjanak az üzemek. A közeledés természetesen, minden esetben kétoldalú legyen.

A közvélemény hangjának érvényesüléséről szólva egyértelműen megmutatkozott, hogy a dolgozó tömegek várják, igénylik a róluk szóló, az ő életüket bemutató műveket — a művekről pedig a munkásoknak mindig van helyeslő vagy elutasító véleményük.

A műalkotások tehát széles visszhangot keltenek, s bár ez nem mindig egyezik a »szakvéleménnyel« — az alkotónak rá kell figyelnie, mert abból is tanulhat, emberileg gazdagodhatik általa.

E véleménynyilvánítás a munkásközönség joga, s az alkotó akár támaszkodik arra, akár nem — a felelősség az övé. Ez egyuttal a munkásközönség bevonását is jelenti az alkotó munkájába.

(Folytatás a 26. oldalon)

DR. DARVAS LÁSZLÓ:

A TÁRSADALMI JUTTATÁSOK HATÁSA A JÖVEDELEM ALAKULÁSÁRA

A szocialista társadalomban a dolgozók a társadalmi termelés eredményeiből elsősorban végzett munkájuk mennyisége és minősége alapján részesednek. Ennek mértékét a munkaviszonyban állóknál döntő részben a kifizetett munkabér, termelőszövetkezeti parasztságnál és egyéb szabadfoglalkozásúaknál a személyes szükségletek kielégítésére szolgáló jövedelem nagysága határozza meg. Ezen túlmenően a lakosság az állami és vállalati költségvetésből különféle juttatásokban is részesül, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a munkateljesítményhez. Ezeknek az úgynevezett társadalmi juttatásoknak szükségszerűsége azzal kapcsolatos, hogy léteznek olyan egyéni (családi) szükségletek, amelyek kielégítését a szocialista társadalom nem teheti függővé az egyének (családok) munka szerinti részesedésétől. A társadalom érdekében biztosítani kell meghatározott szükségleteknek a legszélesebbkörű kielégítését.

Általánosan ismert, hogy az állam magára vállalta az egészségügyi ellátás, a közoktatás és szakképzés legtöbb költségét. Jelentős kedvezményt nyújt a szociális intézmények — bölcsődék, napközi otthonok, szociális otthonok stb. — fenntartásához, azonkívül bizonyos árkedvezményt biztosít egyes áruknál és szolgáltatásoknál (például csecsemőtej, vasúti kedvezmény, üdülés stb.). Mindezek alapján

a társadalmi juttatások körébe tartozóknak tekintjük azokat a kedvezményeket és kifizetéseket, amelyeket a társadalom tagjainak különböző — pénzbeni, természetbeni vagy szolgáltatási — formában az egyének és családok szükségletei kielégítésére ad,

illetőleg, amelyekkel e szükségletek kielégítéséhez hozzájárul.

Ezeknek a tételeknek jövedelemkiegészítő jellege nyilvánvaló és figyelmen kívül hagyásuk a különböző reáljövedelem-számításoknál nem tükrözné a tényleges helyzetet. Ha ugyanis ezek a juttatások nem lennének, a dolgozók kénytelenek volnának közvetlen jövedelmük egy részét ezeknek a szükségleteknek a fedezésére fordítani. Éppen ezért, amikor a lakosság jövedelméről beszélünk, nem szorítkozhatunk csupán a munka szerint elosztott jövedelemre, hanem hozzá kell számítanunk mindazokat az egyéb jövedelmi tételeket is, amelyeket a szocialista állam a különféle szükségletek kielégítése céljából központi, vagy vállalati költségvetésen keresztül juttat el a lakossághoz.

Az utóbbi évekre az jellemző, hogy a béren felüli, tehát a társadalmi juttatások a munkabéreket meghaladó módon emelkednek. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint például az összes jövedelmen belül a végzett munkán alapuló jövedelmek 1963-ban 1960-hoz képest 12,4 százalékkal, a társadalmi juttatások ugyanekkor 23,6 százalékkal emelkedtek. Ha ez utóbbit csak a munkás- és alkalmazottak vonatkozásában vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy ennél a rétegnél az összjövedelemből a társadalmi juttatás 25,7 százalékot tesz ki. Ez azt jelenti, hogy a munkás- és alkalmazottak jövedelmének mintegy negyedrészét a társadalmi juttatások tették ki. Másszóval,

minden 100 forint munkával kapcsolatos jövedelemre több mint 25 forint társadalmi juttatás jutott.

A társadalmi juttatások a rendelkezés jellege szerint általában két csoportra oszthatók; így a végzett munkán alapuló személyes rendelkezésű jövedelmekre, mint például a nyugdíj, táppénz, ösztöndíj, egyéb juttatások stb.«, más részük az úgynevezett meghatározott rendeltetésű társadalmi juttatásokat, mint például egészségügyi, kulturális stb. alkotja.

A társadalmi juttatások nagyságrendjének, dinamikájának tételes elemzésére nem térhetünk ki, ezért csupán arra szorítkozunk, hogy a munkával kapcsolatos és egyéb jellegű néhány — a munkásellátás körébe tartozó — juttatási formát említsünk meg röviden.

Ide sorolhatjuk az üzemi étkezést, amelynek rendszere hazánkban lényegében a felszabadulás után alakult ki. Szükségességét a munkaszervezési- és munkalélektani tanulmányok egyöntetűen bebizonyították, kimutatva, hogy a munkaintenzitás helyreállítása néhány órán túl egyrészt rövid pihenővel, másrészt a pihenőben étkezéssel biztosítható. Az üzemi étkezés rendszere és annak fejlesztése a társadalomnak is hasznos. A dolgozók déli táplálkozási szükségletének »nagyüzemi módon való« kielégítése az élelmiszerárualapok tervszerűbb és gazdaságosabb felhasználását teszi lehetővé. Számítások szerint

az állam az üzemi étkezés költségeinek térítésére évente közel 1000 millió forintot fordít. Ez egy dolgozóra számítva évi 360 forintot, egy igénybevevőre számítva pedig több mint évi 1000 forint juttatást jelent.

A legutóbbi felmérések szerint az üzemi étkezés egy napra jutó összes költségeinek az igénybevevő csupán 52—54 százalékát fizeti, a többit az állam téríti.

Számottevő az a juttatás is, amelyben — az állandó lakóhelyüktől távol élő — munkásszálláson lakó dolgozók részesülnek. A Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi adatai szerint a munkásszálláson lakók száma

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Luzsica Lajos
MUNKA

(Folytatás az 5. oldalról)

Baj azonban, hogy ez a vélemény ma még gyakran nem jut el a címzetthez. Még nagyobb baj, hogy ha el is jut, nem veszik kellően figyelembe. (A filmgyár például a »Miért rosszak a magyar filmek« című film esetében alumíniumgyári munkások, a »Bálvány« forgatása előtt pedig a tatabányai bányászok előzetesen kikért, tiltakozással felérő véleményét hagyta figyelmen kívül.) Joggal hányták tehát fel az ankétokon: »Miért kérik a véleményünket, ha semmibe sem veszik?!«

A munkások véleményének mindemellett továbbra is, az eddigieknél rendszeresebben, szervezettebben kell eljutnia az érdekeltekhez. Az ankétokon egyhangúan az a felfogás alakult ki, hogy e vélemények összegyűjtése és illetékesekhez juttatása szakszervezeti népművelői feladat, s mint ilyen elsősorban a középszervek dolga; azt figyelembe venni viszont a művészek, az alkotók becsületbeli, művészi és emberi kötelessége — de egyuttal érdeke is. Még sok javaslat hangzott el a művészetek befolyásolására vonatkozóan ezeken az ankétokon, amelyeknek résztvevőiről bebizonyosodott, hogy szenvedélyes művészetszeretet és felelősségérzet hatja át őket.

A megbeszélések a szakszervezetek fő feladatait e területen nagyjából így foglalták össze:

1. *Továbbra és fokozottan törődjenek a szakszervezetek az általános műveltség növelésével; e célból szorgalmazzák olyan oktatási rendszer fokozatos kialakítását, amely legalább bizonyos minimális művészeti ízlést és hozzáértést nyújt, megtanít a válogatásra és a helyes megítélésére. Addig is alakítsanak ki hatékony, e feladatok megoldására törekvő művészeti propagandát.*

2. *A mozgalomban főként a szakszervezeti középszervek törődjenek azzal, hogy a munkás közvélemény eljusson az érdekeltekhez; legyenek a szakszervezetek közvetítők a munkástömegek és a művészek között. A soron levő szakszervezeti választásoknál ügyelni kell arra, hogy e feladatok végrehajtására alkalmas tisztségviselők kerüljenek a megfelelő munkakörbe.*

3. *Karolják fel, népszerűsítsék hatékonyabban a szakszervezetek a valóban haladó, értékes műveket, az azokat megalkotó és közvetítő művészeket — és fordítva: bírálják élesebben az eszmeileg káros vagy egyébként is sekélyes irodalmi, művészeti termékeket; ne tűrjék azok mesterséges »sikerre vitelét«. Szorgalmazzák a művészek ideológiai nevelését.*

4. *El kell érni, hogy a kritika, a zsüri véleménye és az anyagi-erkölcsi ösztönzés egy irányba hasson — ami ma még nem mindig történik meg. El kell egyszóval érni a helyes elvek maximális érvényesülését a kultúrpolitikai irányításban.*

E feladatok végrehajtása biztosíthatja, hogy a szakszervezeti mozgalomban rejlő hatalmas erő kellően érvényesüljön egész művelődési életünkben, befolyásolja a műalkotások eszmeiségét és művészi színvonalát egyaránt. Erre köteleznek pártunk ideológiai konferenciájának megállapításai is, az a tény, hogy fejlődésünk mai szakaszán a burzsoá ideológia befolyása legközvetlenebbül és legaktívabban az irodalom és a művészetek terén érvényesül. Ezért a szakszervezetek és az általuk képviselt munkásközvélemény megnyilvánulásai nélkülözhetetlen eszközei az ideológiai harcnak.

Ennyiben foglalhatók össze a MUNKA cikke nyomán megrendezett ankétokon elhangzottak. A szerkesztőség számít arra, hogy e kérdésekhez olvasóink is hozzászólnak és így azokra a következők során még visszatérhetünk, részletesebben kifejtve saját véleményünket is.

SZERVEZETI ÉLET SZERVEZETI ÉLET SZERVEZETI ÉLET

TÁNCSICS-KIADVÁNYOK AZ ÚJ TISZTSÉGVISELŐKNEK

Az év első hónapjaiban újjáválasztják a szakszervezeti bizottságokat, a műhelybizottságokat, és a szakszervezeti csoportokban is bizalmiválasztás lesz. A szervezett dolgozók bizonyosan újra meg fogják választani azokat a funkcionáriusokat, akik az elmúlt években jó munkájukkal kiérdemelték a dolgozók bizalmát, megbecsülést szereztek maguknak áldozatvállalásukkal, társadalmi munkájukkal. Ugyanakkor sok tízezer új bizalmit, több ezer új szb-tagot is megválasztanak majd. Az újonnan választottak mellett a társadalmi munkabizottságokba is sok új aktivista kerül be. A szakszervezeteknek fel kell készülniük arra, hogy az új aktivisták, funkcionáriusok tömegét kell feladataikra és az alapvető mozgalmi munkamódszerekre megtanítaniuk. A szakszervezeti aktivisták oktatásának szervezeti formái alkalmasak erre, de önmagukban nem elegendőek. Szükség lesz megfelelő tan- és tájékoztató anyagokra a tanfolyamok számára, de gondolni kell arra is, hogy az újonnan választott funkcionáriusok nem egyszerre, hanem fokozatosan kerülnek a tanfolyamokra és tájékoztatásukra addig is szükség lesz.

A Táncsics Könyvkiadó a fenti szempontokat figyelembe véve állította össze 1965. évi tervét. A terv gerincét az újonnan választott funkcionáriusok képzéséhez, az új aktivisták tájékoztatásához szükséges kiadványok képezik.

Az aktivista-oktatás sikerének legfőbb előfeltétele a propagandisták jó felkészítése. Minden tanfolyamhoz *útmutató* készült, amely a propagandista számára *előadásvázlatot* és *módszertani tudnivalókat* tartalmaz. Első ízben kerülnek kiadásra *az újonnan megválasztott szb-tagok tájékoztatói* is. Ezek munkaterületenként jelennek meg. Tartalmazzák egy-egy munkaterület feladatkörét, ismertetik az arra a területre vonatkozó legfontosabb határozatokat. E füzetek célja, hogy olvasmányul szolgáljanak az aktivista tanfolyamok hallgatóinak, és tájékoztatást adjanak a feladatokról addig is, amíg az újonnan megválasztott szb-tag tanfolyamra kerülhet.

A hosszabb tanfolyamok hallgatói részére úgynevezett olvasókönyvek készülnek. Az olvasókönyvek szerkesztői egy-egy kötetben összegyűjtötték az illető szakszervezeti munkaterületre vonatkozó klasszikus tanításokat, szemelvényeket az elmúlt években megjelent politikai, szakszervezeti irodalomból (könyvek, folyóirat- és újságcikkek), és közlik az érvényes vezetőszervi határozatokat is. A tanfolyamok hallgatói tehát a tanuláshoz szükséges irodalmat *összegyűjtve, egy kötetben* kapják kézhez.

Fontos helyet foglal el a könyvkiadó tervében *a bizalmiak irodalma*. Az év elején megjelenik a *Bizalmiak Kézikönyve*, amely kérdés-felelet formájában tartalmazza a szakszervezeti bizalmiaknak leginkább szükséges tudnivalókat. Az év folyamán hat füzet jelenik meg a *Válaszolunk a dolgozók kérdéseire* sorozatból. E sorozat elsősorban a bizalmiak munkáját kívánja segíteni. Olyan témák kerülnek sorra, mint például: *Érdemes-e munkahelyet változtatni? Milyen törvények védik az újítókat és a feltalálókat? Hogyan előzzük meg a baleseteket? Érdemes-e bírálni?*

A kiadó többi, 1965-re előirányzott kiadványa is elsősorban az új szb-k munkáját kívánja segíteni. Például: *A szakszervezeti bizottságok munkája* (a szakszervezeti bizottságok vezetési problémáival foglalkozik, az szb-nek, mint vezető szervnek munkamódszereit ismerteti), a *Műszaki — gazdasági tanácsok kézikönyve*, a *Bérbizottságok kézikönyve*, *Az szb-k feladatai és jogai a Munka Törvénykönyve alapján*, az *Egyeztető bizottságok kézikönyve*, a *Társadalmi bíróságok kézikönyve*, *Munkásellátási jogszabályok gyűjteménye* és még egy sor más kiadvány.

A legfontosabb kiadványok már nyomdában vannak, a többi pedig kéziratban készült el és rövidesen szintén nyomdába kerül.

KÁDÁR ISTVÁN

Luzsica Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 OKT. 11

MAGYAR NEMZET
Budapest

1021

Magyar Nemzet

Luzsicza Lajos festőművész tárlata

az I. kerületi tanács művelődési házában

Ha a képzőművészet alkotásait nem anyaguk, hanem hangulatuk, immanens értékeik szerint sorolnánk műfajokba, azt mondhatnánk: *Luzsicza Lajos szonett-kiállításán* jártunk. Így azonban — tartva magunkat a régi szokáshoz — azt kell írnunk, Luzsicza Lajos akvarelljeinek és festményeinek tárlatát láttuk az I. kerületi tanács művelődési házában.

Pedig a szonett kategóriája sokkal jobban megközelíti azt a hangulatot, amely Luzsicza Lajos tájaiból árad, hisz szűkszavú, az egyes műveken csak néhány színre redukált eszköztáráról sokkal inkább ez a műforma jut eszünkbe, nem pedig az anyag, amelyből kiformálódtak. A kompozíciók mindegyike egy erős, határozott alakzatba rendezett szín köré épül fel, precízen, ám érzelmekkel telítetten állítva nézője elé a gonddal súlyozott látvány lírai képét.

Luzsicza Lajos most bemutatott akvarell- és festménysorozata tájainkról tesz vallomást, a Balaton-környék, a Badacsony, Tokaj, Szigliget és Tolcsva vidékét „szedi rímbe"; vagy egy-egy külföldi úton talált, felfedezett festői város, falu, domb, hegy elegánsan lendülő képét teszi elénk. Sorozatukat a *Tolcsvai pincék* és a *Koratavasz Badacsonyban* című kompozíciója indítja útjára, a *Tolcsvai szőlőhegy* erős vonalakkal formált világa folytatja, s végül — az Isztriai, illetve az Itáliai táj után — a *Liptói havasok*, a *Badacsonyi öböl* és az *Érsekhalmi táj* képe zárja le.

h. gy.

Rómeó, Júlia és az autóstop

Kitünte
a mosz
nagy

Pénteken a moszkvai magyar nagykövetségen ünnepélyes keretek között *kitüntették azokat a szovjet szakembereket, akik kiváló érdemeket szereztek a Dunamenti Hőerőmű, a Dunai Kőolajipari Vállalat, illetve a Munkács —Göd villamos távvezeték építésében.*

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a *Munka Érdemrend arany fokozatával* tüntette ki Vagyim *Kirija* főmérnököt, aki a Dunai Kőolajipari Vállalatnál a kenőolajblokk üzemszerelési munkálatait irányította s különösen kitűnt a desztillációs üzem tűz utáni újraindításánál kifejtett tevékenységével.

A *Munka Érdemrend ezüst fokozatával* tüntették ki Igor *Nicenkót*, a Dunai Kőolajipari Vállalat benzin-reformáló üzemének szerelésvezető fő-

Csütörtök 10 óra 44 perc. Szirénázó tűzoltók sora robog a Péti Kőolajipari Vállalat telephelye felé. Tűz az Alfa-Laval üzemrészben. A legtisztább benzin lángol.

Robbanás veszélye fenyegetett. Tűzvész keletkezhet!

Közeli tartályok sora benzinnel töltve.

Pillanatokon múlik, hogy a katasztrófa bekövetkezzen.

I.

A jelentések szerint: sem anyagi kár, sem személyi sérülés nem történt. A tüzet az üzem dolgozói — még mielőtt a tűzoltók a helyszínre érkeztek — lokalizálták. Hogy tűzvész nem keletkezett, az elsősorban két munkásasszony

Luzsicza Lajos

Szabad Művészet

1957. 255. l.
256. l.
257 l.

Telefon: 83-3-62.

ZÁLLITMÁNYOK

ALADÁR

ÁSI ÉS RAKTÁRHÁZ VÁLLALAT.

ANY SZÁLLITÁSI LEVELEZŐJE.

1935. február 23.

BUDAPEST,
V., József-tér 9.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

ÉLET ÉS IRODALOM

1958 OKT 3

610

„LIPTÓI TÁJAK"

Luzsicza Lajos kiállítása

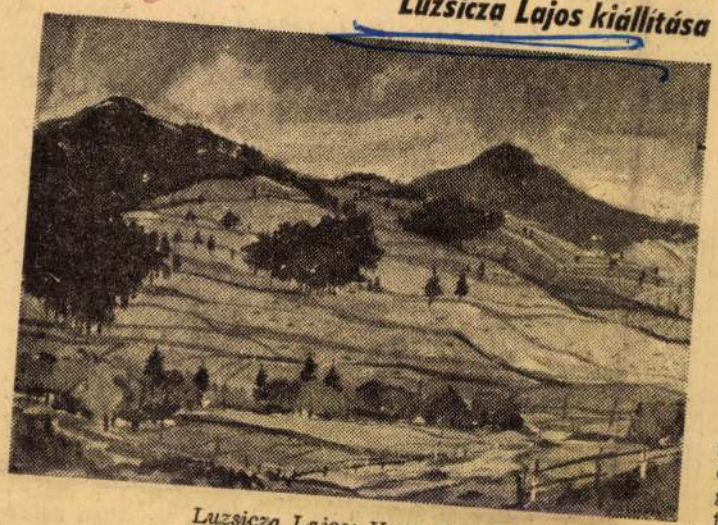

Luzsicza Lajos: Hegyi legelő

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében mutatta be *Luzsicza Lajos* az elmúlt nyáron Szlovákiában készített képeit. Luzsicza évek óta Liptóban tölti szabadidejét, ott festett művei új irányt szabtak fejlődésének. Nem kell azt hinni, hogy amit most csinál, lényegesen eltérne régebbi festményeitől. Tehetségének sajátos tulajdonságai legfeljebb csak kiteljesedtek, de lényeges vonásaikat megtartották. Ezek közé tartozik az élénk kolorit és a hangsúlyozott szerkesztés, olyan szerencsés társulása a tiszta színeknek és a képi kifejezés konstruktív elemeinek, ami már a modern festészet legjobb vívmányainak helyes megértéséből, szerves alkalmazásából következik.

Tévedés lenne feltételezni, hogy a gazdag festőiség és a szilárd konstrukció együttes megjelenése egyfajta stíluskeveredést okozna. Az elmúlt hetven esztendő folyamán ilyen értelemben gyakran pártokra szakadtak a festők, az egyik szekta tagjai csak „festeni" voltak hajlandók, a másik hívei pedig csupán „szerkeszteni" — a formai következetesség nevében. Elvont, merev, vulgáris magatartásnak bizonyult mindkét felfogás, ha elszigetelten lépett fel. Mintha valaki az emberi test anatomiájából csak a csontvázat fogadná el, az izomzatot viszont stíluslan és idegen anyagnak minősítené. Az a nemzedék, amely az öncélú szakmai spekulációk területéről visszatért a valóság tanulmányozásának, megjelenítésének módszeréhez, helyükre tudja tenni a festészet különböző eszközeit, érti már a képalkotás dialektikus egységét.

Luzsicza Lajos is elkerülte az egyoldalúságot; festményeit nem elméletek szerint, hanem az érzékelés kedvéért alkotja. Elgyönyörködik a természet szépségében, szereti a hangulatos tájakat, megérti a hegyi falvak szellemiségét, elmereng a messzi távlatok felett. Az Alacsony Tátra lábainál, a Liptói havasok között, a fenyőerdőkből kihasított szántóföldek mentén, a rohanóvizű patakok partján bukkant egy-egy felejthetetlen motívumra, s ámulva, odaadással, megindultan örökítette meg lenyügöző élményeit. Minden nagyszerű látvány el nem múló érzéseket keltett fel benne, mert ezek az érzések töretlen erővel áradnak tovább a megfestett emlékekből is. A művész kinyitja szívét a közönség előtt, elmondja, hogy mi hatotta meg őt a romantikus kis völgyek, komor hegyvonulatok, viharos alkonyatok egymást kiegészítő együtteséből.

A tájfestőnek is — mint minden művésznek — ki kell emelnie a jelenségek lényegét Egy varázslatos hajnal tűzijátékának lefestése önmagában még nem hat a tárlatlátogatóra, csak akkor válik élvezhetővé a számára, ha felgyújtja a fantáziáját, összefoglalja képzeteit, indokolja megrendültségét. Luzsicza Lajosnak sikerült néhány évi ihletett munka során láthatóvá tenni a Felvidék lelkét, érzékeltetni a Tátra környékének jellegzetes atmoszféráját. Az az éles levegő, amelyben a fények töretlenül világítják meg a közeli és távoli dolgokat egyaránt, hamisítatlanul érvényesül Luzsicza valamennyi képén. A friss foltok, egyértelmű formák teszik oly üdítővé a liptói tájakat, a képek olyan hitelesek, hogy nézőjük olykor tüdejében érzi a boróka fanyar illatát, szinte megborzong a mély árnyékok hűvösétől.

P. Ö. G.

nyi eszméi — szörnyetegeket teremtetnek az íróval. Az egész mű, csupa fel nem oldható ellentmondás. Nincs tisztázottság a koncepción belül sem, a vak égi hatalmak, vak ösztönök és a vak véletlen rángásai között botorkál az emberiség s a Beavatottak — bármilyen tudósai a „tudományoknak" — csak a *rettegésbe vannak a „homokórák emberénél" jobban beavatva.*

Az élet apró jelenségeinek sokszor meleg költészettel megírt jelenségei csak elmélyítik a világnézet és szemlélet szörnyű emberség-tagadását, hiszen a valóság csak káprázat, mondja Utnapistim — s az embernek végül csupán a káprázat vigasza marad.

Kodolányi a rendezett világból menekült a vérivó istenek, a kozmikus katasztrófák, a véráldozatok (a vízözön előtt emberevéssel, utána emberevés nélkül), a bujaság, s a ködlő misztériumok világába. He e pokolban jól érzi magát, az az ő magánügye, de azzal, hogy e fantázia-szülte szörnyek hadával — a jövő nevében — támadásra indult, maga kényszerítette ki a harcot. Az emberi múlt legsötétebb és mítoszainak és legreakciósabb „tudományos" elméleteinek fegyvereivel indított támadás Kodolányi irodalmi munkásságának legnagyobb tévedése. *Ez a mű éppen a jövő előtt fog az elfeledés szürkeségébe hullni, hiába szánta a mitoszokba révült Kodolányi a jövendőnek.*

(Magvető Könyvkiadó)

SZABOLCSI GÁBOR

Federico Garcia Lorca három színműve

Az első magyar nyelvű Lorca antológia, a *Toreádorsirató* megjelenése után, spanyol műfordítás-irodalmunk új Lorca-könyvvel gazdagodott, három egyfelvonásos színdarabját *(Don Cristóbal meg Rosita kisasszony tragikomédiája, Don Perlimplin és Belista szerelme a kertben, Don Cristóbal)* adta ki néhány hete az *Európa* Könyvkiadó. A nagy spanyol író játékoskedvű kísérletei (bohózatok azonos alaptémára: az öregedő férfi és a fiatal aszszony konfliktusa), sziporkázó ötletei és szikrázó lírai fordulatai valószínűleg sikert aratnak majd a magyar olvasóközönségnél is. Légkörük nem a *Bernarda Alba házának* nyomasztó levegője, nem felhívás a zsarnokság elleni küzdelemre, hanem csak játék, szókimondó mulatságos tréfa, szerelem a kertben, ahol szinte észre sem vesszük az író célját: „Töltsük meg hát a színházat a kalászok friss hűvösével..."

Valóban ez a három egyfelvonásos csak kiegészítője Lorca művészetének; önmagukban nem remekművek. Lorca jellegzetes drámairói módszere, amely a nő helyzetén méri fel a spanyol társadalmat és így áttételesen harci eszközzé válik a zsarnokság ellen, ezekben nem érvényesül, hiszen az öreg férjhez kényszerített fiatal lány, vagy a férjét megcsaló asszony alakja a világirodalomban eléggé ismert, nem új és nem jellegzetesen spanyol. Igy a darabok megmaradnak szerelmi történeteknek, nem úgy, mint a *Barnarda;* a hősök tragikumikus halálát az olvasó nem a társadalmi igazságszolgáltatás eredményének, hanem egyszerű ötletnek, színpadi fordulatnak érzi.

Ez természetesen a bohózatok irodalmi szintjét is meghatározza. A mértéktartó ítélet nem lebecsülést, hanem objektivitást jelent, hiszen vitathatatlan, hogy e három színdarab frissessége harcol „az unalomra és közönségességre ítélt színház" ellen, népi szókimondása bátor tett volt egy katolikus rendőrállamban.

Tévedés ne essék, a könyv kiadása helyes volt, a magyar nyelvű Lorca irodalom gazdagodása öröm minden irodalmat szerető ember számára, hiszen amíg Lorca összes műveit nem adtuk ki, addig spanyol nyelvű műfordítás-irodalmunk hiányos marad. Azonban irodalmunknak ezt a hiánypótló munkáját (a spanyol irodalom magyarrá ültetését) felmérni, rangsorolni és irodalomtörténeti helyére állítani csak a legszigorúbb kritikusi mércével lehet.

A kötetet *András László* fordította, általában sikerülten adja vissza Lorca játékos jókedvét, prózájának szikrázó líraiságát. A versbetétek tréfás bravúrjait is, amelyek a nyelvi eltérések miatt, szinte lefordíthatatlanok, megoldja, fordulatait csak egy-két esetben érezzük keresettnek.

(Európa Könyvkiadó.)

SIMOR ANDRÁS

...non derű költője

...AKÁTS GYULA: MÉZÖNTŐ

...- ban megkísérti Takátsot. egész haza egy részeként és ...s Ilyenkor hosszadalmassá, üre- nem önmagában és önmagáért ...a sen járóvá válik lírája s erőt- szemléli. Ezért lehetséges, ...s lenül csukja össze szárnyát a hogy a való ringatása közben

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

ESTI HÍRLAP

1958 DEC 1 8

☐ LUZSICZA LAJOS festőművész Budapesten megrendezett „Liptói tájak" című kiállításának anyagát — a Csehszlovák Képzőművész Szövetség kérésére — Bratislavában is bemutatják. A tervek szerint január első felében kerül sor a sikeres kiállítás bratislavai bemutatójára.

☐ GYERMEKEK RÉSZÉRE

Megelevene

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítóterében az utóbbi években több ízben megismételt szlovákiai tanulmányútján festett olaj- és gouachefestményeit és rajzait

Luzsicza Lajos Liptói tájak

ímmel állítja ki. Aki a Kárpátok egyvidékein valaha is járt, tuda, mennyire szeszélyes és változékony itt a természet arca. A tiszta napfényben szinte vakítóan szikráznak a színek. Éles kontraszttal válnak el — az áttetsző lilától a sötétharagos zöldig — a hegyek vonulatai a hazártalan ég sárgáskékségétől. A felhőzet változásainak megfelelően azonban szinte percről percre változik a táj hangulata. A gőzölgő hegyek tövében szelíden megbúvó hegyi falvak; a legelők, szántóföldek szenvedélyes vonaljátékát játékosan bontják meg a lekaszált szénakupacok, a bokrok és a kerítések; a gyors folyású hegyi folyók mélykéken és fehéren tajtékoznak lefelé fehér kavicságyukban. Meglepő, hogy a fiatal festő, aki aránylag rövid időszakokat töltött Liptóban, milyen ösztönös biztonsággal adja vissza ennek a gyönyörű tájnak változó arculatát. Biztos rajztudása, s bátor színkezelése szinte itt fejlődött ki, ezen a tájon. Főleg gouache-ai között akadnak meglepő érettségű lapok. Olajképei között is sok szép és sikerült mű ragadja meg a szemlélőt, bár e képeken helyenként a festék súlyos masszái gyengítik a kifejezés erejét.

Mindenképpen szép és tiszteletre méltó művészünknek a legutóbbi években elért nagy fejlődése, kiváltképp ha figyelembe vesszük, hogy Luzsicza festői munkásságát bonyolult hivatali teendői mellett — a Műcsarnok igazgatója — végzi, hittel és mély hivatástudattal.

Péter Imre

Kossuth, 1958 X. 5.

Faud Sehab libanoni elnök köszönő távirata Dobi Istvánhoz

Faud Sehab, a Libanoni Köztársaság elnöke táviratban köszönte meg és viszonozta Dobi Istvánnak, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének jókívánságait, amelyeket elnöki beiktatása alkalmából küldött és kifejezte a magyar nép boldogulására irányuló jókívánságait. (MTI)

A vidéki földművesszövetkezeti kiskereskedelem tevékenységét tanulmányozza a szovjet szövetkezeti delegáció

A SZÖVOSZ vendégeként *P. A. Kabanovnak*, a Szovjetunió Fogyasztási Szövetkezetei Központi Szövetsége elnökhelyettesének vezetésével hazánkban tartózkodó négytagú szovjet szövetkezeti delegáció szerdán folytatta látogatásait: a sztálinvárosi, a nagykörösi és a ceglédi földművesszövetkezeti kiskereskedelem munkáját tanulmányozta.

Csehszlovák szakszervezeti delegáció Budapesten

A Nyomda-, a Papíripar- és a Sajtó Dolgozóinak Szakszervezete vendégeként Budapestre érkezett a Csehszlovák Kulturális Dolgozók Szakszervezetének háromtagú küldöttsége, amelynek vezetője Václav Bohacsek, a szakszervezet elnöke. Kilenc napig tartózkodnak hazánkban, s ez idő alatt tanulmányozzák a magyar szakszervezeti munkát, felkeresnek nyomdákat, kulturális intézményeket, részt vesznek különböző szakszervezeti taggyűléseken. Szerdán a Kossuth Nyomdát és az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsica Lajos

ESTI HIRLAP

1956 FEB 22.

...ma operettben.

☐ DREZDÁBÓL BOLGÁR FESTÉSZETI KIÁLLITÁS anyaga érkezett hozzánk — mondja Luzsica Lajos festőművész, a Műcsarnok vezetője. — Anyagát, amely klasszikus alkotásokon kívül mai bolgár festők műveit is felsorakoztatja, márciusban reprezentatív kiállításon bemutatjuk a közönségnek.

610

1

lyesen foglalt állást, és ezzel
nagy segítséget nyújtott alsófo-

Luzsica Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉRDEKES ÚJSÁG

1958 SZEP 2

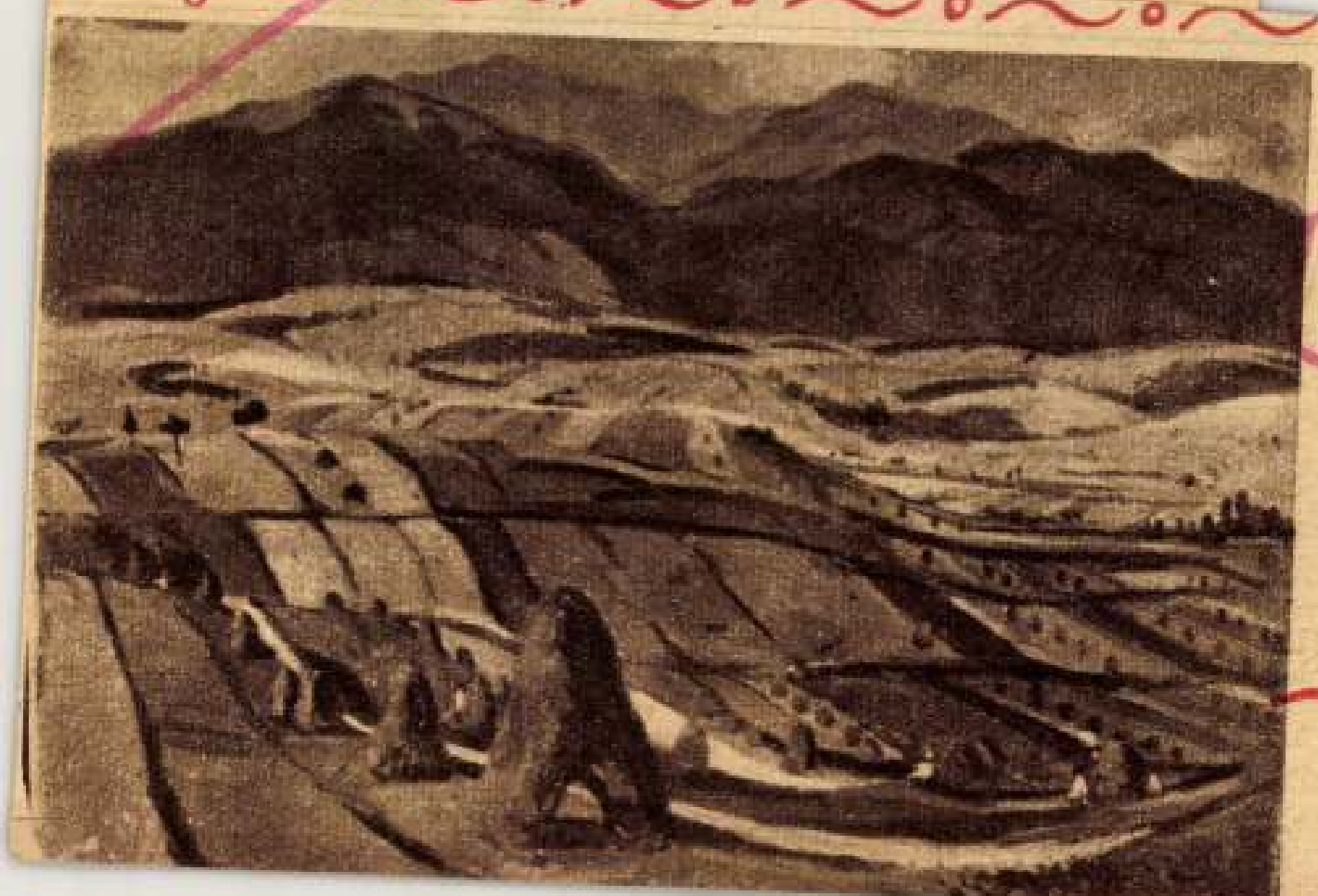

Liptói tájak

a címe Luzsicza Lajos festőművész kiállításának. A tárlat szeptember 26-án nyílt meg a Kultúrkapcsolatok Intézete kiállítói termében (Budapest, V., Dorottya utca). Képünk: »Szénagyűjtés Liptóban«

szemfüles vadász start
magaslatot s ott pró-
dés: sikerül-e? A közeli
zetik még a legtapasz-
vadászt is

A HA-5-ös Stefanik négycsöves fegyverével a rókalyukban. Bizony nehéz volt tizenöt perc alatt közel három kilométert futni a nehéz terepen. De hát csak így lehet az ember a legelső

(Mikusik Árpád felvételei)

„Az érintett időszakban elkövetett legnagyobb hibák baloldali szektariánus hibák voltak.

A nagytőkének és politikai képviselőinek e hibák elkövetése eredményeképpen sikerült elszigetelni a pártot."

Az elkövetett hibák gyökerei. „Az általunk elkövetett hibák gyökerei nem csupán az elmúlt tíz év eseményeiben keresendők. Az önálló elméleti munka elégtelensége az elmúlt évtizedekben hozzájárult számos elméleti nézet dogmatikus elfogadásához és mechanikus alkalmazásához. A párt hibázott abban is, hogy leegyszerűsítette viszonyát a más országokban élő marxisták és marxista pártok számos nézetéhez és felfogásához, és kritika nélkül elfogadta ezeket."

A pártnak nagyobb különbséget kell tennie Leninnek a marxizmust továbbfejlesztő általános érvényű tételei és műveinek azon specifikus tétele[illegible] ja. E nézet helytelenségére világított rá az, amit Hruscsov a XX. kongresszuson mondott különbeszámolójában feltárt.

„A szocializmus nem gyengül, sőt erősödik a többi ország marxistáinak testvéri és építő bírálata által. Az ilyen bírálatnak semmi köze sincs azokhoz, akik lebecsülik a Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság és a többi szocialista ország történelmi eredményeit, vagy azokhoz, akik ellenségességet akarnak szítani a szocializmus iránt külföldön és Amerikában."

„Semmi alapja nincs a párt múltbeli tevékenységének és a jövő szerepének destruktív módon való megítélésére. S nem tekinthetők jogosnak azok a javaslatok sem, amelyek pártunk likvidálását ajánlják azért, hogy »megtisztítsák az utat« a szocializmusnak egy szélesebb alapokon nyugvó pártja előtt, amely majd a jövőben valamikor létrejön."

Luzsica

A Csehszlovák Kultúra (Sztáli
21.) kiállítóhelyiségében egy csok
való rajz és festmény várja a lát
tókat: *Luzsica Lajos* festőmű
csehszlovákiai útjának termése.
mostani tárlatának anyaga is
tatja, ecsetje új színt hoz fest
tünkbe.

Rajzai inkább csak vázlato
ményfeljegyzések, művészetének
nyei elsősorban olajképeiből ol
hatók ki. A Kárpátok hegyeinek
ján lapuló falvak. Szlovákia völg
nek települései, egy-egy világít
fehér templomtorony köré búj
zak együttese tárul elénk vásznai
Mélytónusú, barnás-zöldes-lilás h
móniába játszó képeinek eredet
gét a színek hegyi levegőt érezt
tömörsége, a színfoltok dekora
összefoglalása adja. *(A Lucsar
mentén, A Kriváný, Liptói táj,*

Luzsica Lajos

: Hirdető
FIGYELŐ
etőfi Sándor u. 17
8-296, 188-307

NEMZET
KT 8

ZA LAJOS KIÁLLÍTÁSA

ellemes kiállítással
a látogató a Kultu-
Kapcsolatok Intézetének
Dorottya utcai termében. *Lu-*
zsicza Lajos egy-egy tiszta le-
vegőjű, kulturális színérzékre
valló, szerény méretű tájképé-
vel már a Műcsarnok nemzeti
kiállításainak együttesében is
magára vonta a figyelmet.
Most »*Liptói tájak*« címmel
számol be szlovákiai tanul-
mányútjáról. Luzsicza Lajos
számára nem ismeretlen a
szlovákiai táj, ott született s
hogy nyáron ecsetjével bejárta
a liptói tájat, a Vág szépséges
völgyét, tartózkodó érzelmes-
séggel a viszontlátott szülő-
föld változatos motívumait szó-
laltatja meg, a hegyvidék saját-
tos levegőjét érzékelteti, amely-
nek messzire tolt horizontjá-
ban a távoli formák is élesen
rajzolódnak ki. A táj, a végte-
lenbe vesző hegyvonulatok ta-
golt formáinak és vonalainak
ritmusa, mint látvány szinte
készen teszi a festő elé a deko-
ratív kompozíciót. De Luzsicza
nem adja át magát teljesen,
jobban mondva nem rendeli
alá magát a látvány varázsá-
nak. A látvány szépsége, a táj
jellege szerencsés egyensúlyba
jut festményein elrendező haj-
lamával, megfigyelő egyénisé-
gével. Gazdag színpalettával
megjelenített tájainak benső
karaktere olyan világosan és
tisztán szól hozzánk, mint Lu-
zsicza festői alkatának és tö-
rekvéseinek őszinte hangja.

Festészete gazdagodott, fej-
lődött az utóbbi években, nem-
csak színvilága vált kifejezőb-
bé, merészebbé, hanem az érez-
hető gondos tanulmányok ré-
vén a színértékek kompozíciós
adottságaival is biztosabban
bánik. Szlovákiai tanulmány-
útja szép eredménnyel járt.
Harminckét tájképből álló vál-
tozatos kollekciója távol áll a
hétköznapi tetszetősség olcsó
formáitól, mégis nagy tömegek
kedvező fogadtatására tarthat
számot, ami már az ízlésfej-
lesztés szempontjából sem le-
becsülendő.

d. m.

országban, a töl
Pécsi Állami Gaz
pusztai üzemegy
ugyancsak baran
szentkirályon hár
zös kezelésében
Bármelyik beren
tapasztalatokat
eredmények mindenütt igen
kedvezőek, és aki csak meg-
ismeri, szívesen foglalkoznék
vele maga is.

Ennyi, úgy gondoljuk, elég magáról a biogázról, és eddigi hazai tapasztalatairól, hiszen erről már számos alkalommal cikkeztek a lapok, tudományos folyóiratok, sajnos, nem sok gyakorlati eredménnyel. Magunk azért nyúltunk ismét a témához, mert ha nem is sok, de valami mozgás mégiscsak tapasztalható a hallatlanul elhanyagolt biogáz-kérdésben.

Tanulmány a Fővárosi Állatkert és Székesfehérvár biogáz-ellátásáról

A közelmúltban ugyanis több

a Magyar Tudományos
démián *Straub F. Brunó* aka
démikus, az Izotóp Alkalma
zási Szakbizottság elnöke nyi
totta meg. Elmondotta, hogy
1953-ban a Magyar Tudomá
nyos Akadémiának sikerült ra
dioaktív izotópokat beszerez
nie a Szovjetunió Tudományo
Akadémiájának közvetítésével
A kormányzat igen bőkezűe
támogatta ezt a tudományágat
s évek során nagy lemaradás
pótoltunk, számos más ország
hoz viszonyítva is szép ered
ményeket értünk el. *Ma má*
78 intézetünkben segíti a tudo
mányos munkát, illetve a gya
korlati ténykedést a radioaktív
izotóp, s 1957-ben 300, 1958-ban
pedig eddig 625 tétel izotópo
juttattunk az érdekelt intéz-
ményeknek.

A továbbiakban megállapí-
totta, hogy ma már nálunk is
mind az iparban, *mind az or-*
vosi tudományban és a mező-
gazdasági kutatásban használ-
ják a külföldön ismert és be-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

Luzsica Lajos

1956 SZEP 22

PESTMEGYEI NÉPÚJSÁG

Jókai-n

A váci Vak Bottyán Múzeumban...

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége, a Pest megyei Tanács és a Műcsarnok rendezésében október 28-án délelőtt 11 órakor nyílik a váci Vak Bottyán Múzeumban a II. Pest megyei képzőművészeti kiállítás. Megnyitó beszédet mond Hárs Lajosné, a Pest megyei Tanács végrehajtó bizottságának elnökhelyettese és Luzsica Lajos festőművész.

A túlzsíros, pattanásos bőr kezelése már kitartóbb munkát igényel. Célunk a bőr zsírtalanítása, tisztántartása, hogy a fertőzésre hajlamos, faggyúval telt pórusok külső fertőzését lehetőleg megakadályozzuk. Mosakodjunk meleg vízzel, lúgos, vagy kénes szappannal, arcbőrünket tisztítsuk

Luzsicza Lajos: Hegyi legelő. *Горное пастбище.* Haut paturage

LUZSICZA LAJOS

Luzsicza Lajos a tehetséges fiatal festő szellemi adósságának tekintette, hogy szülőföldje egyik pazar tájrészét, a liptói havasok és völgykatlanok szépségeit és dekoratív néprajzi elemeit modern iskolázottságú művész módján festői fogalmazásban újrateremtse.

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében kiállított „Liptói tájak" című kis gyűjtemény egyik része „könnyedébb" gouachetechnikájú, a másik része olajfestmény. Valamennyin átüt a táj és emberei iránt érzett mélységes szeretet, amely a témaválasztáson kívül a tájban szüntelen változó színek, fények, természeti jelenségek egy-egy jelenetének átszellemült megjelenítése.

Mind a gouache-képeket, mind az olajfestmények javarészét a képi fogalmazás férfias tömörítő készsége jellemzi, a részletezés elegáns áthidalása egy sajátosan kulturált és következetesen költői hitelességű egyszerűsítő technikával. Változatos meleg színekbe öltözött a hegyi táj — a festő szuverén akaratának engedelmeskedve — még vihar előtt is, szinte színpadi mesejátéknak hat. Mintha csupán a festői játék kedvéért öltene haragos zöld színt „a szlovákok szent hegye", hogy megfélemlítse a csúcsa fölött gyülekező szürke felhőket. Egy másik gouache-képében az eső félelmetességét győzi le, újabb másikban az őszét. „Faluvége" című gouache-képében hangulatos harmóniában köti össze a természeti tájat az emberi településsel.

Olajképeiben már több helyet ád az embernek és a figurális megjelenítésnek is a tájban. „Tátraaljai leány"-a dallamos dekoratívitású figura. Kapáló asszonyai szinte apró emberi statisztái egy monumentális térhatású tájképnek, bennük ökonómikusan fejeződik ki a „génius loci"-nak, a táj telkének társadalmias része, emberséges értelme. A „Nyár Liptóban" szinte kitör a szorító keretből, nagy falfelület után kiált, freskónak kívánkozik.

Olajjal készült négy faluképe (Vanyec, Kriván, Falu Liptóban, Falusi utca) tömören és magvasan érezteti a táj embereinek tipikus lelki rajzolatát, néprajzi lényegét, a tárgyi megjelenítés népi formakincsein keresztül valósággal rávillant már-már a társadalmi élet néhány jellegzetes vonására is. S mindez tiszta festői nyelven, irodalmias kölcsönhatások nélkül. A nagyvonalú képi fogalmazást egy-két festményének előterében zavarja a kép felső kétharmadának költői tömörségétől elütő részletezése, amely itt-ott már nyers prózává válik. Ez ugyan kivétel a gyűjtemény átlagában, de mégis zavar, szép összhatást bont és ront. Ahol ennyi műgonddal épült föl a tájkép, ott egy parányi stílusbeli elrenyhülés is nagyon feltűnő, s korrigálandó.

Ez a kiállítás az említett pozitív hatásokon kívül egy nagy mulasztásra is figyelmeztet. Luzsicza Lajos — miként több más tehetséges kortársa és pályatársa — a Képzőművészeti Főiskolán Aba-Novák Vilmos tanítványa volt, és mint ilyen, számos művésszel együtt sokat köszönhet e professzorának és mesterének is, aki a modern freskófestészet európai hírű magyar nagymestere. Építő hatása Luzsicza Lajos liptói tájképeiben is megnyilvánul. Ez az emlékeztető alkalom ugyancsak nagy érdeme e jelentős kiállításnak.

Nagy Tibor

MŰTEREM
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

SZOBOTKA IMRE

Szobotka Imre neve és művészete már régtől fogva és sokaknak ismerős. Pályakezdése a század első évtizedében történt. Velence, Róma után, az első kényszerűen is hosszúra nyúlt párizsi tartózkodása, tanulmányútja óta — 1910-től a világháború végéig —, itthon él. Neve egybefonódott a zebegényi művészkolóniával, a Dunakanyar festői tájával és a dunamenti csendes kis falvak életével.

Mint majdnem mindegyik kortársáról, róla is elmondhatjuk, hogy első szárnybontogatásai Párizsban rebbentek. Még alig túl a mesterségbeliek elsajátításán, a húszéves emberek friss szemével és mindenre reagáló lelki érzékenységével érkezik a művészet fővárosába. Ott és akkor a művészeti forrongás idején, az izmusok és az új törekvések sokhangú orkeszteréből igyekszik kihallani a magának megfelelő harmóniát, és megtalálni sokféle próbálkozás, lehetőség között azt az utat, amelyik nem csak előre, hanem önmagához is vezeti. Nem lett volna igazán korának a gyermeke, ha nem ragadja meg őt az, amit sokan a három nagymester: Cézanne, Gauguin és Van Gogh örökségeként tiszteltek és magukénak vallottak. Ő maga is részel ebből az örökségből és az expresszionizmus és a kubizmus elvei és alkotó módszerei vezetik kereső útján.

Szobotka Imre első kiállítása hazai földön (Belvedere, 1921) a művésznek nem sok megértést hozott. Itt, minden ami új volt, értetlenül negatív ítélkezést váltott ki. A hazai közönség végre értette már az impresszionizmust, de ez az irányzat ekkor már múltnak számított.

Az elkövetkező években a művész nem állt meg a Párizsban választott festői irányzatnál. Kubisztikus expresszionizmusát felváltja az előbbi kompozíciós módszerre ugyan sokban építő formafelfogás, de ez a formalátás a posztimpresszionizmus szemléletében oldódik fel. S ahogy művészetének korábbi komponensei halványulnak, úgy erősödik ez a lírai szemlélet s képeinek tárgya — a természet — ebben a lírai látványban oldva jelenik meg.

Szobotka Imre: Erdőben. *Bнecy.* Au bois

Meglepetés, hogy legújabb gyűjteményes kiállításán a nála megszokottól eltérő frissebb színvilággal jelentkezik. A napfényes és sárgarózsaszínes árnyalások helyett erőteljes zöld kolorit uralkodik képein. E kiállításán szereplő művei is — az utóbbi évek termése került a Csók Galéria falaira —, a természettel együtt élő, a nagy ihletőnek minden szépségét hol tömörebb formákban, hol játékos színárnyalásokban megjelenítő mesterként mutatja be. Művészetében nincsen semmi rutin, képeinek mindegyikéből kiérezzük az átélést és azt, hogy a festő ugyanazzal a komolysággal állt a vászna előtt, amivel hajdan az első ecsetvonásokat vetette.

Képein a természet, mint az emberi élettel összeforrott környezet jelenik meg; mint a valóság, amelyből a művész kifogyhatatlanul választhat témát és meríthet új ösztönzéseket. Zsenynyei képei és hollandiai táj-jegyzetei is arról vallanak, hogy a sose unalmas természet ismétlődő, váltakozó jelenségei mindig nyújtanak új festői lehetőségeket. Szobotka Imre tájai, apró kertjei, tavaszi vagy téli képei éreztetik a művész örömét, életszeretetét és vágyát a csendes kontempláció iránt.

Szobotka Imre életművének egészét, művészetének társadalmi összefüggéseit, korának a művészetére is érvényes hatóerőit vizsgálni, átfogó összefoglalás vagy monográfia feladata. Sokadik gyűjteményes kiállítása alkalmából összefoglalás helyett csak vázolni kívántuk a problémákat — szeretettel köszöntve az idős mestert.

M. Heil Olga

Luzsica Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1021

Csütörtök, 1965. március 18.

Hogyan dolgoznak a Képzőművészek Szövetségének területi szervezetei

Hazánk képzőművészeti életében az utóbbi időben egyre gyakrabban és jelentékenyebben szerepelnek vidéki művészek. Alkotó munkájukról, problémájukról, a vidéki képzőművészet helyzetéről beszélgettünk *Luzsicza* Lajos festőművésszel, a Képzőművészek Szövetsége vidéki bizottságának titkárával.

— Elöljáróban szögezzük le — mondja —, hogy vidéki művészeten nem valamiféle elmaradottságot, provincialitást értünk, hanem a fővárostól távol alkotó művészek munkásságát. Távolságot, de csak kilométerekben.

— A vidék egyre erőteljesebb művészete megkívánta, hogy a Képzőművészek Szövetsége az eddiginél mélyebben foglalkozzék az ottani élettel, hathatósabban támogassa az ott élők munkásságát. Az új feladat megkövetelte *a tényleges decentralizálást.* Szükségessé vált, hogy az 1951 óta megyénként működő munkacsoportok helyett a magasabb követelményeknek jobban megfelelő szervezetet hozzunk létre. Ezért egy évvel ezelőtt megalakítottuk a Képzőművészek Szövetsége *területi szervezeteit.* Nagyobb önállóságot biztosítottunk számukra, hiszen sokkal jobban ismerik a helyi problémákat.

— Mi tette lehetővé a vidéki szervezetek létrehozását?

— Az elmúlt 15 esztendő alatt a vidék képzőművészeti élete nagyot fejlődött. *Jellegzetes művészi centrumok jöttek létre;* például Miskolc, Hódmezővásárhely, Pécs, Szolnok és még sorolhatnánk tovább. De nem csupán ezekről a nagyobb egységekről van szó, hanem az egyes művészek alkotó munkásságáról is. Ha ezeket együttesen számba vesszük, látjuk csak, hogy milyen szervesen hozzátartoznak mai képzőművészetünk egészéhez. Ennek *a pezsgő művészi munkának minőségi továbbfejlesztését kívánja megoldani a szövetség.*

Művészek — népművelési szakemberek

— Milyen jellegűek a területi szervezetek, miben különböznek a régi megyei munkacsoportoktól?

— *A területi szervezetek szoros kapcsolatban vannak a helyi párt- és tanácsapparátussal.* Ennek a kapcsolatnak legközvetlenebb eredménye az, hogy ma már szinte személyes ügyüknek tekintik a képzőművészetet. A művészeti élettel, művészekkel kapcsolatos kérdések az egyes szerveknél a munkaprogramban is szerepelnek.

— A vidéken élő művészek alkotó munkásságuk mellett intenzív társadalmi tevékenységet fejtenek ki. *A tanácsszervek nemcsak mint alkotókra, hanem mint népművelési szakemberekre is támaszkodnak rájuk.*

— A megyei munkacsoportok, bár eddig hasznos munkát végeztek, már nem feleltek meg a megnövekedett feladatoknak. Tagjaik gyakran nem hivatásos művészek voltak, s ez sokszor igénytelenséget, nívócsökkenést eredményezett. De legfőképp *a szétaprózottság hátráltatta a nagyobb igényű művészeti élet kibontakozását.*

— *A területi szervezetek szövetségi szinten több megye képzőművészeti életét fogják össze egy központi székhellyel, ahol azonban minden kisebb egység külön is képviselve van.* Ilyen többek között az *észak-magyarországi* terület; ez egyesíti Nógrád, Heves, Borsod és Szabolcs megye képzőművészeit, központja *Miskolc.* A *dél-magyarországi,* Csongrád és Békés megyét, valamint Szeged megyei jogú várost egyesítő szervezet székhelye *Hódmezővásárhely. Kelet-Magyarországot Szolnokon* Bács, Szolnok, Hajdú megye és Debrecen megyei jogú város művészei képviselik. A *Dunántúl* két területre oszlik; az északi rész központja *Székesfehérvár,* a déli területé *Pécs;* ide tartozik Kaposvár, valamint Somogy, Zala és Tolna megye. Az így létrehozott nagyobb területi egységek *minden művész számára szervezett működési lehetőséget biztosítanak.* Munkájukat így több megye támogatásával folytathatják. Megsokszorozódtak a kiállítási lehetőségek, könnyebben megoldható a tárlatok vándoroltatása.

— Kik lehetnek a területi szervezet tagjai?

— A Képzőművészek Szövetsége, illetve a Képzőművészeti Alap ott élő tagjai tartoznak a területi szervezetekbe. A művészi tevékenységtől azonban másokat sem zárnak el, hiszen azok is részt vehetnek a megyei kiállításokon, akik nem tagjai az említett szervezeteknek, ha beküldött műveiket a zsüri megfelelőnek találja. Sőt egyéni kiállítást is kérhetnek.

— Hogyan fogadták a megyei párt- és tanácsszervek az egyes munkacsoportok felszámolását és a nagyobb szervezeti egységek megalakítását?

— Hamar meggyőződtek arról, hogy művészi iskolák, karakterek megyehatárokon túl is alakulhatnak, s a nagyobb és szervezettebb egységek gyorsabb művészi kibontakozást tesznek lehetővé. *A területi szervezetek megalakulásánál minden megyei tanács elnökhelyettese ott volt és képviseltették magukat a helyi pártszervezetek is.* Azóta a képzőművészet helyzete egyre többször vita- és vb-ülés téma. *A megyei tanácsok kívánják, hogy a képzőművészet kapcsolódjék az ő népművelési munkájukhoz.*

Lakások, pályadíjak, kiállítások

— Milyen segítséget adnak ehhez a tanácsok a művészeknek?

— Igyekeznek egzisztenciális lehetőséget teremteni számukra; elsősorban *műtermes lakások építésével* a letelepedést biztosítani. Ilyen lakások épültek Miskolcon, Hódmezővásárhelyen. Több városunk is tervez hasonló építkezést, például Salgótarján, Nyíregyháza, Győr, Pécs és Tatabánya. De építkeznek Debrecenben is. Veszprémben nemrég települt le két fiatal művész. Munkásságukat az egész város közvéleménye figyelemmel kíséri. Miskolcon hét művésznek van szocialista szerződése különböző üzemekkel.

— De a tanácsok díjak, pályadíjak meghirdetésével, vásárlásokkal, megbízásokkal is segítik a művészeket. Megélénkült a kiállítási élet. Az eddigi megyei kiállításokon kívül országos jellegű tárlatokat és az idén már területi kiállításokat is rendeznek. Ezek anyagát vándoroltatják. Így például a székesfehérvári területi kiállítást Győrben, majd Tatán mutatják be. *Április 4-én, hazánk felszabadulásának 20. évfordulója tiszteletére Salgótarjánban az észak-magyarországi szervezet, Debrecenben pedig a kelet-magyarországi művészek tárlata nyílik meg.* Az egyes területek munkaprogramjában szereplő színvonalas *kiállítások eljutnak a városokba, és ami ennél jelentősebb, a falvakba is.*

Vaskos dossziéból egymásután kerülnek elő a különböző jelentések, tervek és javaslatok; a közös és eredményes munka biztosítékai.

Sárvári Márta

A FŐVÁROSI TANÁCS ÜLÉSE

Elfogadták Budap városfejlesztési pro és a Belváros rende

A fővárosi tanács vb új elnökhelyettese Bartos Is

A főváros 1965. évi városfejlesztési terve — a népgazdaság rendelkezésére álló erőforrásokat figyelembe véve — *a megvalósítható, reális célkitűzések és a lakosság sokrétű szükségletét javító igények figyelembevételével készült.* A városfejlesztési terv a gazdaságosság fokozására, a termelékenység emelésére és az önköltség csökkentésére irányul. A gazdasági tevékenység középpontjában ez évben *a második ötéves terv célkitűzéseinek teljesítése, a következő évek munkájának előkészítése és megalapozása* szerepel. A terv *a hatékonyabb munka és a takarékosság* középpontba állításán alapszik — hangsúlyozta a tanácsülés elé terjesztett javaslatában *Sarlós* István, a fővárosi tanács végrehajtó bizottságának elnöke.

Fontos kérdésekről tárgyalt szerdai ülésén Budapest »parlamentje«, a fővárosi tanács teljes ülése. Megvitatták *a Belváros rendezésének tervét* és *Budapest idei városfejlesztési programját.* A tanácsülésen megválasztották a végrehajtó bizottság új tagjait, *Bartos* Istvánt, dr. *Rózsa* Lászlót és *Szépvölgyi* Zoltánt. A tanácsülésen bejelentették, hogy a végrehajtó bizottság megválasztotta a fővárosi tanács *két új elnökhelyettesét, Bartos* Istvánt és *Kőmives* Istvánt.

Szocialista városközpont

A Belváros rendezéséről szóló jelentést *Szilágyi* Lajos, a városrendezési és építészeti osztály vezetője terjesztette elő. Rámutatott, hogy ez a terv *több éven át tartó vizsgálat eredménye.* Elkészült valamennyi kerület rendezési terve, s utolsóként most fejezték be a Belváros rendezésének a többi kerületnél is részletesebb, átfogóbb, kidolgozottabb programját. A terv előkészítésének időszakában a főváros illetékesei megvizsgálták a két négyzetkilométernyi területű Belváros valamennyi épületét. A Belváros néhány érdekes adata: az V. kerület 66 000 állandó lakosával a főváros *legkisebb* kerületei közé tartozik, viszont ugyanitt 112 000 ember dolgozik, s ez a dolgozólétszám a Belvárost Budapest *egyik legfontosabb kerületének rangjára* emeli. A Belvárosban 1346 épületet tartanak számon, ebből 218 házban találhatók közintézmények. Túl sok a Belvárosban az üzem, a raktárépület, s a terv kidolgozásánál figyelembe kellett venni, hogy az V. kerület még ma is tele van tűzfalakkal és sok foghíj is található. A fővárosi tanács által megvitatott és jóváhagyott program alapvető célja, hogy *a Belváros Budapest szocialista városközpontja legyen, az egész fővároshoz méltó politikai, kulturális, tudományos és idegenforgalmi centrum.* Néhány jellemző vonás a rendezési programból. A terv felveti például, hogy gázfűtő energiával lehetne ellátni a jelenlegi hálózat bővítése nélkül is a belvárosi lakások konyháit és fürdőszobáit. A szobák fűtéséhez azonban már bővíteni kell a hálózatot, ehhez a Deák Ferenc utcából a Kálvin térig rélésére azonban a következő esztendőkben feltétlenül szükség lesz.

Lakóházak, üzletek

Foglalkozik a terv a *Lánchíd és Erzsébet-híd közötti terület* felhasználásával. Itt szálloda épül, ennek ellenére a környék zöldterületi jellege megmarad. Az *Erzsébet-híd és Szabadság-híd közötti Dunapart* nem felel meg a modern városkép igényeinek, nagyobb mértékű átépítésre azonban belátható időn belül nem kerülhet sor. A Belvárost határoló útvonalak közül elsősorban a *Marx tér rendezését* tartják fontosnak a terv készítői. Idővel lebontják a Tanács körúton a Városháza földszintes épületszárnyát is, s a felszabaduló területet a fővárosi tanács székházának későbbi kibővítésére tartják fenn.

A terv *tíz helyen javasol lakóház-építést* az V. kerületben azzal, hogy az új lakóházakba elsősorban egyedülálló emberek és kis létszámú családok költöznek majd. Szerepel a tervben *a belvárosi üzletek portáljainak, egész felszereltségének világvárosi színvonalra emelése* és egy sor nem üzletnek használt helyiség átalakítása a kereskedelem számára.

A rendezési terv szerint a földalatti gyorsvasút később megépülő észak—déli vonala a Belváros alatt haladna. Kidolgozták a *parkolóhelyek bővítésének* tervét, s felmerült a lehetősége annak is, hogy egyes épületek földszintjén, vagy alagsorában biztosítsák a jövőben a gépkocsik tárolását.

A Belváros rendezéséről szóló jelentést a tanácsülés részletes vita után — amelyben a többi között felszólalt dr. *Trautmann* Rezső építésügyi miniszter is — elfogadták.

Takarékosság

Késő délutánig tartott a tanácsülés vitája az idei városfejlesztési tervről. A tanácsülés határozatában *a legszigorúbb takarékosság betartását* tette mindazok kötelességévé, akik a terv végrehajtásáért a legkülönbözőbb posztokon felelősek. A főváros idei költségvetése 4 373 763 ezer forint, ezen belül a kerületi tanácsok költségvetése 1 555 050 ezer forint. A községfejlesztési alap a társadalmi munka értékével együtt 263 356 000 forint, amiből a kerületi tanácsok 141 973 000 forinttal rendelkeznek. Beruházásokra 1251,2 millió jut, ehhez járul még 66 millió forint a községfejlesztési alapból és 21 millió forint a vállalatfejlesztési alapból.

A tanácsülés megállapította, hogy *az elmúlt években elért eredmények reális alapot adnak a főváros idei tervének maradéktalan teljesítéséhez, a második ötéves terv fő célkitűzéseinek teljesítéséhez.* A fővárosi tanács felügyelete alá tartozó vállalatok ipari termelési volumene lényegében a múlt évi teljesítés szintjén marad, ezen belül azonban egyes ágazatok, így a gáztermelés és szolgáltatás 2—4 százalékkal emelkedik. A sütőipar a terv szerint kielégíti a budapesti lakosság szükségletét, tovább javítja a termékek választékát. Az építőipari termelés növelése érdekében már 1964-ben nagy erőfeszítéseket tettek a vállalatok. A munkaerőhiány pótlására, valamint a műszaki színvonal emelésére hozott intézkedések a termelékenység növelésénél már éreztették hatásukat. Az idei terv több mint 2 százalékos termelésnövekedést irányoz elő változatlan létszám mellett. A közlekedés a kommunális, kulturális és egyéb szolgáltató vállalatok teljesítménye minden területen az igényeket követve emelkedik. A közlekedési vállalatoknál némileg csökken a villamosutasok száma, viszont — a sok éves tapasztalatnak megfelelően — emelkedik az autó-

Igazi találkozás

Luzsica Lajos

Sokan azt hiszik, akkor ismerik meg az alkotó művészt, ha személyesen látják, beszélgetnek vele arról, hogyan ír, vagy fest, mik a tervei, mi a véleménye a világról, a művészet fejlődéséről. Az igazi találkozás, megismerkedés mégsem ekkor kezdődik. A regény, a festmény, a zene, az alkotás mutatja meg valójában alkotóját, többet árul el belőle, mint lakása, életmódja, szokásai, alkotó műhelyének „titkai".

Ezért éreztem régi ismerősömnek *Luzsica Lajos* festőművészt, amikor műtermében meglátogattam. Múlt év végén, a Csók Galériában rendezett tárlatán láttam először képeit. Sokáig élt bennem színeinek varázsa, harmóniája, tájképei nem csupán a Mátra, a Bükk szépségeivel gyönyörködtetnek, hanem vallomások életfelfogásáról, természetes kapcsolatáról a faluval, ahonnan származik. Odahaza élő szüleihez, testvéreihez ma sem mint vendég, hanem mint „fiuk" tér vissza. De így fogadja a festőt népesebb családja, az ország lakossága is, ha hosszabb, vagy rövidebb időre bármely faluban, vagy városban megtelepszik, hogy ecsetjével elmondja: milyennek látja Somogy és Tolna tájait, lakóit, Tatabánya, Várpalota bányászainak életét.

— Kúnfehértón cséplést festettem. A parasztok körülálltak, nézegették a készülő képet. Izgatottan vártam, vajon mit szólnak hozzá, nem fogadják-e idegenkedve munkámat, hiszen a cséplők halvány kontúrjaiban felvázolt alakok és festményeim színei is javarészt érzéseimet, nem egyszerűen a látottakat fejezik ki. Meghatódtam, amikor értően, a naturalizmust semmiképpen sem számonkérően nézték művemet.

— A művész tanítja-e az embereket, vagy tanul tőlük?

— Tanítja is őket, tanul is tőlük. De ezt a gondolatot nem szabad leegyszerűsíteni. A nép nem úgy tanítja művészeit, hogy megmondja, hogyan fessenek, milyen színekkel, mit ábrázoljanak. Tanítja érdeklődésével, azzal, hogy hitet, biztatást, igaz gondolatokat és érzéseket ad közelségével. Kunfehértón másfél hónap termését állítottam ki. Nemcsak a helybéliek, hanem a szomszéd községek lakói, vezetői is eljöttek tárlatomra.

— Nem látja túl bizakodóan a helyzetet? Hiszen olyan gyakran halljuk a panaszt, hogy nagy a giccs iránti rokonszenv és kereslet, a képzőművészettel szemben az értetlenség.

— Akit még nem rontott meg a kispolgári giccs, annak ízlésére, ösztönös szépérzékére számíthat a művész. Fel tudja kelteni érdeklődését, vonzódását az új, az igazi művészet iránt. És ilyenek nem kevesen vannak. Ők álltak körül Kunfehértón, amikor a cséplőket festettem, velük találkoztam Izsákon, Halason kiállításaimon.

— A giccs elleni küzdelem tehát nem indokolt?

— Nagyon is az. A formáján azonban változtatni kell. Nem ritkán a giccset olyan részletesen, szemléltetően ítélik el, hogy már szinte népszerűsítik. Különben sem lehet sem felnőtteket, sem gyermekeket eredményesen nevelni „nem"-mel. Ne arról írjanak tehát cikkeket, tartsanak előadásokat, ami elvetendő, hanem elsősorban többet, tervszerűbben arról, ami igaz és valóban művészi. Így tehetjük a dolgozókat a képzőművészet értő közönségévé.

Várpalota és Körmöcbánya testvérvárosok. Mégsem utazhat valamennyi várpalotai bányász Szlovákiába látogatóba. Nemrégiben képekben ismerték meg a várpalotaiak testvérvárosuk vidékét, bányásztársaik hazáját, *Luzsica Lajos* Várpalotán kiállított *„Körmöci tájak"* képsorozatáról.

Május 9-én nyílik meg újra a *„Dolgozó emberek között"* című kiállítás. Sokan megállnak majd *Luzsica Lajos* festményei előtt, aki amikor dolgozókat fest nem témát keres, hanem hazatér, és nemcsak figurális képein, hanem tájképein is a dolgozókról, a dolgozókhoz szól. Népművelő ő a szó legszebb, legigazabb értelmében. Ezért tüntette ki a SZOT elnöksége 1964. évi művészeti díjával.

Székely Sándorné

Egészség végzi Dolgozó
1964 máj 1

szeresére, a levett vérmennyiség pedig közel kétszeresére nőtt. Ezenbelül ugrásszerűen emelkedett — 1960, és 1963 között — meghúszszorozódott — a térítésmentes vérvételek száma. 1960-ban az összes levett vérmennyiség 3 százaléka, 1963-ban pedig 37 százaléka volt térítésmentes.

A térítésmentes véradó mozgalom továbbfejlődését nehezíti a ma még meglevő kettősség. Ezért a Vöröskereszt jövő tervei között szerepel, hogy fokozatosan, — vidéken lehetőleg rövid idő alatt — teljesen áttérjenek a térítésmentes véradásra. Nem irreális ez a célkitűzés. 1963-ban ugyanis két megyében, ezévben újabb öt megyében a véradók már csak térítésmentesen adtak vért. Huszonhárom olyan véradó állomás működik, amely kizárólag térítésmentes vérvételt végez. *Ezért állapíthatta meg a kongresszus, hogy Magyarországon a véradás széleskörű társadalmi mozgalommá vált.*

38 ezer egészségügyi előadás

A Vöröskereszt munkájától elválaszthatatlan az egészségügyi propaganda, felvilágosítás. A múlt évben 38 ezer egészségügyi előadást tartottak az országban, a lakosság egészségügyi ismereteinek bővítésére, szemléletének fejlesztésére. Az egészséges életmód, a személyi és a környezet tisztaság, a helyes táplálkozás nagy hangsúlyt kapott ezekben az előadásokban. A Vöröskereszt az utóbbi években figyelemre méltó eredményeket ért el a tisztasági mozgalom nagylétai pontozásos módszerének országos elterjesztésével. A múlt év végén az ország községeinek 90,4 százalékában, a lakóházak 66 százalékában, a termelőszövetkezetek 81 százalékában, az állami gazdaságok 76, a cigánytelepek 74 százalékában terjedt el a mozgalom.

Kulturáltabb magatartásra és szokásokra történő neveléssel, az egészségügyi-, és családvédelmi problémák feltárásával, megoldásuk segítésével tekintélyt szereztek maguknak a Vöröskereszt-szervezetek, az új falu életében. *A mintegy hatezer, közegészségügyi tanfolyamot végzett egészségügyi felelős kö-*

és sok budapesti és vidéki kórházban ugyancsak. Ezekben az intézményekben meggyőződtek arról a vezetők, és a dolgozók, hogy hasznosan segíti a Vöröskereszt-szerve-

A dunaújvárosi körzet

Este féltíz. A gyógyszertár már bezárt. Beteg csenget be az inspekciós gyógyszerészhez, kezében vény, amelyet néhány perccel azelőtt írt fel számára az orvos, a szemben levő I-es számú körzeti rendelőben. A gyógyszerész csodálkozva kérdezi:

— *Ilyen későig rendel a doktornő?*

— *Még két beteg várakozik rendelőjében és azután négyet lakásukon kell meglátogatnia.*

Nem ritka, hogy ebben a körzetben a késő esti órákba nyúlik a rendelési idő. Az egyik hétfői napon például reggel fél 7-től déli fél 12-ig és este 6 órától féltízig fogadta az orvos a betegeket, pedig nem volt sem influenzajárvány, sem egyéb „szezon" betegség. Emellett az orvosnak naponta nyolc-tíz beteghívása volt és ugyanennyi beteget látogat a hozzá beosztott körzeti ápolónő. Az ok világos: *dr. Faragó Valéria* körzeti orvosnak 8100—8200 lélekszámú a körzete. És ez a szám feltehetően emelkedni fog, mert rövidesen megnyílik a körzet területén az új munkásszálló és most kezdenek egy másik építéséhez.

A dunaújvárosi II-es számú körzet orvosa valamivel előnyösebb helyzetben van: Hozzá „mindössze" 5500 lakos tartozik.

A körzeti orvosok általában, de *dr. Tirszka Tamás* a III. számú körzet orvosa különösen szigorú és következetes abban, hogy vizsgálat nélkül nem ír fel gyógyszert betegnek. Sőt, nagy súlyt helyez az „időt rabló" anamnézis felvételére is. Ez a magyarázata, hogy számára sem elegendő a napi két-két óra a rendelés ellátására; neki ugyanis hatezer ember egészségvédelméről kell gondoskodnia. Rövidesen benépesülnek az új lakóházak, s akkor Tirszka doktornak a betegforgalma tovább emelkedik.

A Ságvári-városrészben két körzeti orvos dolgozik. Egy egy körzet lélekszáma 5200 körül van. Az óváros — a régi

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

tud

VILLAMOSGÉP

1964 MÁR 14.

102

Művész-munkás találkozó

Az Egyesült Villamosgépgyár szakszervezeti bizottsága, a művelődési ház könyvtára és vezetősége szeretettel meghívja dolgozóinkat az 1964. március 25-én, szerdán du. fél 5 órakor a klubszobában rendezendő **baráti művész—munkás találkozóra.** A találkozó résztvevői: **Básti Lajos** Kossuth-díjas színművész, **Fekete Gyula** József Attila-díjas író, **Luzsicza Lajos** festőművész. Kedves családjával együtt mindenkit szeretettel várnak.

közli az egyik
tön rá is sóh
rajzszögezett
kercsre — bá
A napszúrást
cikk, teljes jo
pár hónap és
Egyszóval
hogy a gyár i
mes múzeumi hagyományokat.
Kár, hogy korábbi, mondjuk
1952-ből való régiségekkel nem
találkozunk, igy teljesebb len-
ne a gyüjtemény.

található, amelyet állítólag a Toldi család épittetett. Alsó- és Felsőtoldot elhagyva, egy hatalmas sik területen lábal-tunk át, bakancsunkon mérhe-tetlen mennyiségü sarat cipel-

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JAN

TURISTA

A magyar hegyvidék címmel, Luzsicza Lajos festőművész műveiből turista szemmel is igen értékes kiállítást láttunk, melynek ismertetésére következő számunkban visszatérünk.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BILDENDE KUNST

1964 — 9.

1021

Kunstpreise

Mit dem Preis für künstlerisches Volksschaffen 1964, 2. Klasse, wurde der Kunsterzieher Siegfried Hensch, Mitglied des Zirkels für bildnerisches Volksschaffen beim Kreiskabinett für Kulturarbeit in Bischofswerda, Bezirk Dresden, für seine künstlerische Arbeit auf dem Gebiet der Malerei und Grafik ausgezeichnet.

Die diesjährigen Kunstpreise der Ungarischen Gewerkschaft erhielten die Maler Lajos Luzsicza und Ervin Tamás sowie der Bildhauer István Szabó.

Der «Kunstpreis der Böttcherstraße» in Bremen ist dem 27jährigen Grafiker Ekkehard Thieme aus Flensburg verliehen worden.

VEB Verlag der Kunst Dres

Berliner Ausstellungen
im September

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 FEB 1

Vita a népesedésről (5. old.)

Az Élet és Irodalom látogatóban Tamási Áronnál (12. old.)

1021

Luzsicza Lajos: Hegyi táj (lino)

Vita a mai magyar irodalom polgári irányzatairól az Írószövetség választmányi ülésén

Január 24-én ülést tartott az Írószövetség kibővített választmánya. Az ülés napirendjén az irodalomban és a művészetben jelentkező polgári irányzatok kritikája szerepelt. E kritikának a *Jelenkor* című pécsi folyóirat elvi engedményekre hajló szerkesztéspolitikája adott különös időszerűséget.

Behódolás a nyugati hatásoknak

Az ülés előadója, *Szabolcsi Miklós* érdekes és színvonalas folyóiratként jellemezte a Jelenkort. Szerkesztőgárdája lelkes és igényes, közönségkapcsolata jó, szerkesztési-formai kísérletei példamutatóak, balatoni száma ötletes és gazdag volt, tehetségfelfedező szenvedélye olyan fiatalokat indított útnak, mint Bertha Bulcsú vagy Lázár Ervin. Az utóbbi időben azonban — felkészületlenségük miatt, pesti folyóiratokból kiszorult kéziratok és pécsi irracionalista hagyományok nyomásának engedve — behódoltak bizonyos nyugati polgári hatásoknak. Olyan szépirodalmi műveket közöltek, amelyeknek szerzői a nyugati kapitalista valóság relációit vetítik rá a magyar valóságra. (Mándy Iván, s példája nyomán: Sobor Antal. A fiatal Gulyás János novellája, amelyben Heinrich Böll-i polgári ideológiának tett engedményekkel nemcsak a Jelenkorban találkozhatunk. Déry Tibor „G. A. úr X-ben" című regényének részletei az Új Írásban nemcsak a kafkai technikát másolják, hanem egy jellegzetesen egzisztencialista életérzést is. A Kassák—Weöres-kultusz, a Németh László-művek, vagy Barcsay Jenő festészetének egyoldalú felmutatása és a Látóhatár című folyóirat szinte minden száma ugyanannak a kulturális életünk egészére jellemző betegségnek tüneteit mutatják: *behódolunk a nyugati polgári kívánalmaknak, nem azt hangsúlyozzuk, ami sajátosan a miénk, hanem azt, ami leginkább egybehangzik a kívánalmakkal.*

Hogy ez a behódolás az egész magyar kulturális életet jellemzi, többen hangsúlyozták. Erre hivatkozott *Tüskés Tibor*, a Jelenkor főszerkesztője is, aki Mándy Iván háromezer példányban megjelenő novellájának esetleges hatásánál sokkal súlyosabbnak tartja, hogy a tévé és a rádió milliós tömegekben erősíti a kispolgári ízlést. (Lásd: Zerkovitz feltámadása.) *Garai Gábor* arról beszélt, hogy ami a Jelenkorban vagy bármelyik irodalmi folyóiratban polgári jelenség, azzal vitatkozni kell. De a népszerű képeslapok ugyan-

Petrus

magunkat másokkal! Kérte hogy ne értsék félre: az Alföldön elvertet a port a választmány, a Jelenkorra pedig megbocsátóbb, mivel hogy hibái *általánosak*. De hát az Alföld hibái is azo voltak! — mondotta. *Hubay Miklós* megjegyezte, hogy értri Váci Mihály aggodalmát de nem szeretne beszéln róla, mert akaratlanul is „népi-urbánus" ell idézi, s a magyar iro nak azt a skizofrén

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

FEJÉR MEGYEI HIRLAP
1964 ÁPR - 3.

Megalakult a Magyar Képzőművészek Szövetségének északdunántúli szervezete

1964

Szerdán Székesfehérváron a megyei tanácsháza nagytermében három megye: Fejér, Komárom és Győr-Sopron megye tanácsi vezetőinek és képzőművészeinek részvételével, a Magyar Képzőművészek Szövetsége új működési szabályzata értelmében megalakult a szövetség északdunántúli szervezete, amely magában foglalja Fejér, Komárom, és Győr-Sopron megye képzőművészeit. Az alakuló ülésen Luzsicza Lajos festőművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének képviseletében ismertette az északdunántúli szervezet feladatait. A jövőben ez a szervezet képviseleti magát a megyei tanácsok művelődésügyi osztálya mellett működő vásárlási bizottságokban és a megyei tanácsadó testületeknél. A Székesfehérvár székhellyel megalakult északdunántúli szervezetben a három megye teljesen egyenrangú szerepet kap és a szervezet munkaprogramjának kidolgozását a három megye megbízottai közösen végzik. A szervezetnek egyik fontos feladata lesz a képzőművészeti kultúra fejlődésének elősegítése, a népművelési munka támogatása, és a vizuális nevelés kialakítása.

hoz. A kínai veze
a vita egyoldalú
sére a nyilvános
folytatásával, mé
szidalmakkal vála
jesen figyelmen ki
a testvérpártok
többségének a nyi
szüntetését sürge
lalását.

Ez év február 4
vezetők a Renmin
a Kínai Kommunista Párt
Központi Bizottságának hiva-
talos lapjában terjedelmes
cikket publikáltak. Ebben a
cikkben nyiltan kijelentik,

is nélkülöző megállapítások-
kal próbálja igazolni önmagát,
nem más, mint a népeket fél-
revezetni akaró kalandorpoli-

STÁNKBÓL

Öregek nap

Néhány nappal ezelőtt a
megtartottuk az öregek napját
kereszt és a nőtanács végezte.
ünnepség megrendezéséhez az
a helyi nőtanács.

Az ünnepségen résztvevők
vetően elbeszélgettünk velük.
nyitója után a tsz párttitkára
szöntötte az öregeket.

A János vitéz

Amióta a Déryné Színház
műsorára tűzte Kacsóh Pong-
rác: János vitéz című daljá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KELETMAGYARORSZÁG

1964 MÁR 29

1071

Megalakult Miskolcon négy megye képzőművészeti szervezete

Képzőművészeti életünk szüntelenül keresi azokat az új szervezeti formákat, amelyek legalkalmasabbak a gondtalan alkotáshoz. A vidéken élő művészek külön felfigyelnek minden olyan jelenségre vagy javaslatra, amely a Budapesten élő képzőművészekkel szembeni *hátrányos voltukat* van hivatva csökkenteni.

Egy ilyen elképzelésnek tekinthetjük a Magyar Képzőművészeti Szövetség javaslatát, amely a megyei, szétaprózódottan dolgozó képzőművész csoportok területi jellegel történő összevonását tanácsolja. Bár az a tanácskozás, amely Miskolcon négy megye képzőművészeinek, tanácsi vezetőinek részvételével lezajlott, már többet mutatott fel a tanácsnál; *Luzsica Lajos*, a Képzőművészeti Szövetség vidéki titkára előterjesztette:

— A jövőben Szabolcs, Borsod, Heves és Nógrád megye képzőművészei a Magyar Képzőművészeti Szövetség észak-magyarországi szervezetében folytatják munkásságukat.

Ez gyakorlatilag azt jelenti ahogy *Varga Gáborné*, a Borsod megye tanácsának elnökhelyettese jellemezte:

— Az új szervezeti forma, a közigazgatási határok „lebontása" a képzőművészet terén *megsokszorozza* a vidéken élő képzőművészek erejét, tágítja kiállítási lehetőségük skáláját és a nagyközönség számára gazdagabb választéka vizuális élményt teremt.

E gondolatkörbe kapcsolódtak be a három megyéből jelen lévő művészek és tanácsvezetők is. *Gulyás Emilné*, Szabolcs-Szatmár megye tanácsának elnökhelyettese elmondotta: Egyetért azzal és örül annak, hogy a hagyományokkal és eleven képzőművészeti élettel rendelkező Miskolc, Borsod megye képzőművészeivel vállvetve dolgozhatnak a szabolcsi művészek. Ez serkentőleg hat majd Szabolcs-Szatmár megye képzőművészeti életének szélesebben történő kibontakozására, különösen a műterem lakásépítkezésére, amelyhez nagyon szép példát mutatott fel a miskolci városi tanács.

Dienes Tibor, a Heves megyei tanács művelődésügyi osztályának csoportvezetője örömének adott kifejezést a „provinciális" megyei csoportok megszűnése miatt. Hozzászólásában reménykedéssel beszélt arról a fellendülő alkotó munkáról, amely az új szervezési forma nyomán létrejöhet.

Dr. Gribovszky Lászlóné, Miskolc mj. város tanácsának elnökhelyettese arról beszélt, hogy ez a területi jelleggel Budapest szellemi hegemoniájának további „kiegyensúlyozását" jelentheti. Kitért arra is: a három megyében élő képzőművészeknek nem kell érezniök a *„vidék vidékének"* determináló szerepét, mert Borsod megye és Miskolc nem pályázik ilyen címre. *Egységes magyar képzőművészet létezik, éppen ezért a megyék szellemi termékei között illesse dicséret mindig a jobbat.* Vagyis: a *képek, az alkotások vitatkozzanak.*

Czinke Ferenc grafikusművész a nógrádiak képviseletében mondta el milyen nagy szellemi és gyakorlati hasznot hozhat négy megye képzőművészeinek összefogása, közös tárlatok rendezése, kis galériák létesítése (mint például az Erdőbényei és a Szikszói Kis Galéria). *Szabó István, Nógrád* egyében élő Kossuth-díjas szobrászművész hasonló gondolatokat adott közre.

A Minisztertanács tanácsszervek osztálya részéről jelenlévő *Zagyva Imre* köszöntötte az észak-magyarországi szervezetet és arra kérte a tanácsvezetőket, messzemenő támogatást nyújtsanak mind erkölcsi, mind anyagi téren a művészeknek, mert előfeltételek biztosítása nélkül nehéz az alkotás. Ugyanakkor a művészeket pedig arra kérte: az új szervezeti forma sokszorozza meg erejüket és szép alkotással örvendeztessék meg a képzőművészet pártolóit.

Párkány László

FONTOS TUDNIVALÓK

az állattartók számára!

A községi legeltetési bizottság, illetve a termelőszövetkezet vezetőségének közvetítésével az ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ-nál kötött

LEGELTETÉSI BIZTOSÍTÁS

könyvajánlatunk:

Rendeléseivel keresse fel könyvesboltunka postán, nyílt levelezőlapon. FMSZ Könyvesbolt, Kisvárda, Lenin u 22. Telefon: 68.

Családi könyvtár 4 havi részletre:

Fejes: Rozsdatemető
Sipkay: Messzi harangszó
Kincses: Szakácskönyv
Galambos: Isten őszi csillaga
Zola: Állat az emberben
Polevoj: Egy igaz ember
Berkesi: Játék a tisztességgel
Oravecz: Kócos

(149)

Kössön étkezési szárazbabra szerződést

Fehér lapos bab 650,— Ft/q
Fehér cukor bab 650,— Ft/q
Egyöntetű gömbölyű vagy hosszúfürj 650,— Ft/q
Fehér szokvány 550,— Ft/q
Egyszínű színes és vegyes fürj 480,— Ft/q

Részletes felvilágosítást a helyi földművesszövetkezet ad

(86103)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 ÁPR
VASAS

MŰVÉSZEK A VK-BAN

A Villamos- és Kábelgyár Művelődési Házában az asztalok körül érdeklődő arcok fogadják a meghívott vendégeket, Básti Lajos Kossuth-díjas kiváló művészt, Fekete Gyula írót, és Luzsicza Lajos festőművészt.

Pálfy Józsefné, a művelődési ház igazgatója bemutatja a vendégeket, s a felcsattanó taps mögött érződik az elismerés a színésznek és a képzőművésznek, kinek képeiben itt a klubszobában is gyönyörködhettek az összejött dolgozók.

A SZOT művészeti díjak elbírálásakor esett a választás a művészekre, akikkel igyekeztek közelebbről is megismerkedni. Básti Lajos — a Nemzeti Színház művésze — nem első ízben látogat el ide. Évek óta tiszteletbeli tagja a „Pataki István" szocialista brigádnak, kikkel rendszeresen tartja a kapcsolatot, egyes művészeti kérdésekben tájékoztatja őket.

Igen sok kérdést tettek fel a művészeknek. Akadtak szokványkérdések. „hogyan lett író? — miért inkább tájképet fest, mi a legkedvesebb szerepe?" De lényegében nem ezek jellemezték a beszélgetést.

Az üzem egyik KISZ-fiatalja pl. arról faggatta Fekete Gyulát, hogy véleménye szerint a mai magyar irodalomnak mit kell elsősorban tükröznie a fejlődő, szépülő életünkből?

Másik kérdés: Szép... szép az a kép, mely az épülő Erzsébet hidat ábrázolja, vetette fel hozzászólásában egyik idősebb dolgozó — de hogyan épül a híd, ha nem látni rajta az építőket, a munkásokat?

Mit szeret inkább játszani, klasszikus, vagy mai magyar darabot, érdeklődtek Básti Lajostól.

A kérdésekre kapott válaszok mind jobban meggyőzték a részt vevőket, hogy választásuk nelyes volt. Ezeket a művészeket méltónak tarthatják a SZOT művészeti díjaira.

Szilágyi Jenőné

VASAS
A Vas- Fémipari Dolgozók

MOHAMED AE

A brit tisztviselő
ból Heluánba,
fekvő gyógyfü
zásra. Heluán
színpompás ja

Ma: iparáról.

Igaz, megvannak a fi
medencékben, a parkokba
üdülnek. A gyorsan iparos
vára épült meg itt, a siv
után füstölgő gyárkémén

Az egyik legújabb, legmodernebb gyár az *El Nasr:* ötezer munkása gépkocsikat szerel össze. „Százszázalékos" állami vállalat, vagyis különbözik az államosított, vagy félig államosított többi gyártól — ezt már a modern Egyiptom alapította 1959-ben. Tulajdonképpen *összeszerelő üzem.* A békés egymás mellett élés gyakorlatának egyik legkézenfoghatóbb példája ez a heluáni gyár; nyugatnémet autóbuszokat, olasz személykocsikat, jugoszláv traktorokat szerelnek össze az arab munkások, az alkatrészek egy részét a külföldi cégek szállítják, más részét maguk gyártják.

De nem

a Ramses fáraóról

elnevezett fürge kis Fiat-típusú kocsik, a Deutz-mintájú buszok, vagy a jugoszláv Diesel-traktorok modern futószalagjainak technikai problémái érdekelnek elsősorban, hanem a munkások: azok az egyiptomi emberek, akik rohamléptekkel hozzák be az évszázados elmaradást, s akik abban az országban, amelyet egy nemzedékkel ezelőtt még csupán Lancashire és Manchester nyersanyag szállító területének, az angol textilgyárak Nílus-menti gyapotraktárának tekintettek, ma modern kohászati kombinátokat, repülőgépgyárakat építettek, akik háztartási gépektől a gépkocsikig

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

1964 MÁJ 2
1021

Az 1964. évi SZOT-díjasok

Brutyó János, a Szakszervezetek Országos Tanácsának főtitkára kiosztotta április 29-én az 1964. évi SZOT-díjakat. Az egyenként tízezer forintos díjat a következők kapták:

IRODALOM

Fekete Gyula, Az orvos halála és **A hű asszony meg a rossz nő** című regényeiért, és az író-olvasó találkozókon kifejtett népművelő tevékenységéért.

Dobozy Imre, Holnap folytatjuk című drámájáért és az író-olvasó találkozókon kifejtett népművelő tevékenységéért.

Péchy Blanka, Regény című műveért és munkásmozgalmi népművelő tevékenységéért.

SZINHÁZMŰVÉSZET

Kazimír Károly rendező, a **Rozsdatemető** és a **Részeg eső** rendezéséért, valamint a színész-munkás találkozókon kifejtett népművelő tevékenységéért.

Olsavszky Éva színművész, művészi alakításaiért és népművelő tevékenységéért.

FILMMŰVÉSZET

Fehéri Tamás operatőr-rendező, a **Kinek higgyek?** című dokumentumfilm rendezéséért és népművelő tevékenységéért.

Mihályfi Imre rendező, a **Honfoglalás** című televíziós játékfilm rendezéséért és népművelő tevékenységéért.

KÉPZŐMŰVÉSZET

Szabó Iván szobrászművész, művészi munkásságáért és több évtizedes népművelő tevékenységéért.

Luzsicza Lajos festőművész, művészi munkásságáért és a műkedvelő mozgalomban kifejtett évtizedes tevékenységéért.

Tamás Ervin szobrászművész, művészi munkásságáért és a műkedvelő mozgalomban kifejtett tevékenységéért.

Mesterházi Lajos: Tisztességgel és józansággal (3. ol

Ami a világot tartja

Pais professzor pár éve megjelent tanulmányából bárki könnyen megtudhatja, hogy a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1983 NOV 19

Luzsicza

MAGYAR NEMZET

Lajos

1021

Luzsicza Lajos festőművész kiállítását november 22-én, péntek délután fél 6 órakor Csap Erzsébet művészettörténész nyitja meg a Csók Galériában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 FEB
TURISTA
Luzsicza Lajos

„MAGYAR HEGYVIDÉK"

LUZSICZA LAJOS FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

A *művelt turista* állandóan gyarapítani igyekszik *szellemi kincseit.* A természeti szépségek keresése mellett — amely örök és változhatatlan motívuma a természetjárásnak — a *szép és igaz emberi alkotások* megismerése is mindinkább helyet kap. A *műemlékek* külső szépsége és belső díszei, *szobrai* és *festményei* sok gyönyörűséget nyújtanak vándorlásainkon. Egyes természetbarát szakosztályok már *szervezetten* végzik ezt, beiktatva mindenkori programjukba művészeti életünk eseményeit is.

„Magyar hegyvidék" ... Valóban a magyar hegyvidék tárul itt a látogató elé. *Luzsicza Lajos* — aki turistának vallja magát — bebarangolta hegységeinket. És megörökítette szépségüket *Csupa szín, csupa hangulat, csupa tájképi szépség az egész kiállítás.* A *valóság* jelenik meg előttünk a vásznakon. A művész „nem tért el az ábrázolt táj jellegétől, nem épített fel képzeletszülte látomásokat" — mondja a művészeti értékelés. Ráismerünk hegyvidékeinkre.

Ha *földrajzi rendbe* állítanánk a képeket, összefüggő vonal alakulna ki *a Balatontól a Hegyaljáig:* a „Badacsony", a „Gulácsi hegy", a „Kilátás a Szentgyörgyhegyről" a tapolcai öböl vulkánikus hegyeit örökíti meg; a „Bakonyi táj" és a „Bánya a Bakonyban" már beljebb visz, a Bakony hegyei közé; a Gerecsét a „Falu a Gerecsében" képviseli; a Pilis szépségeiről több kép szól („Pilisi táj", „A Pilisi hegyek", „Visegrád", „Kilátás Visegrádra", stb); a Börzsönyt több évszakban is bemutatja a művész („Tél a Börzsönyben", „Királyrét télen", Börzsönyi ősz, stb); a két hegyvidék által közrefogott Dunakanyar is méltatva van: „Koratavasz a Dunakanyarban", „Dunakanyar Zebegénynél", stb.; a Cserhátot többek között a bájos „Hollókői részlet" képviseli; a Mátrát Mátrakeresztesnél látjuk („Mátrakeresztesi táj"); egy szép fekvésű erdészház is megjelenik („Erdészház a Mátrában"); „A Bükk Dédesnél" egyik szép részlete a hegyvidéknek; a Hegyalját a nagyon hangulatos „Tolcsvai táj" képviseli. Szépek a Budai hegyekről készült képek is; a „Tájrészlet a Hármashatárheggyel", a kékfekete tónusú „Zsíros hegy"; a „Kilátás a Nagyszénásról", a háttérben a Pilis hatalmas tömegével.

„Dunakanyar Zebegénynél" (Luzsicza olajfestménye)

Milyen újszerű és milyen hatásos propagandája mindez a magyar föld szépségeinek, s azon keresztül mozgalmunknak!

A kiállító művész érdeme — a képek művészi értékén kívül — *a teljességre való törekvés is.* A kiállított mintegy 70 db festmény és metszet méltóan képviseli a magyar hegyvidéket. Szinte minden hegyvidékünkkel találkoztunk. És szívesen találkoznánk ezekkel a szép képekkel turistaházainkban is. És szép lenne, ha a legjobbakról színes levelezőlapok is készülnének; örömmel vásárolnák az illető tájon barangoló turisták.

Pápa Miklós dr.

*

Forrásmunkák: Csap Erzsébet Luzsicza Lajos festőművész kiállítása.

Oelmacher Anna: Luzsicza Lajos képei a Csók Galériában.

tudták azonban, hogy két barátjuk órákkal ezelőtt járhatott itt és a sötétben kell most nekivágniok a DNy-i

fagyott ujjaival gépenez nyulni.

Dingman és *Girmi Dorje* serpa várt rájuk oxigénnel, élelemmel a VI. tá-

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZABAD FÖLD

1063 SZEP 21.

1021

Luzsicza Lajos festőművész helyszíni rajza a Kunfehértól Állami Gazdaság központjáról, amelynek parkjában a múlt héten avatták fel Pátzay Pál Kossuth-díjas kiváló művész alkotását: a Növényvédő Leányka életnagyságú bronzszobrát.

nozban

a szarvasmar-
résztés.
nölcsből 1962-
y hektárról 112
szüreteltek. Ez-
tervezett má-
ati 15 rubel ön-
et 10,30 rubelre
csökkenteni.
a rózsater-
ből 80 000 új
nyereséget ért
zdaság. A gyü-
pedig 1962-ben
rubel nyeresé-
ott. Mindez jó-
nak köszönhe-
y a gazdaságot
munkagépek-
ák el.
zdaság vezetői
yakorlattal és
itikai, valamint
i felkészültség-
delkeznek. Az
ó 1944—45-ben
tt Budapest fel-
tásában. Ezek-
harcoknak nyo-
ökre magán vi-
:lmesélte, hogy
elderítő egy al-
nal a *Csepeli*
Kikötőnél há-

tüzet nyitottak s eltalálták a csónak orrát. Csupán annyira emlékezik, hogy vakító láng csapott fel, utána *elvesztette eszméletét.* Néhány nap múlva tért magához egy front mögötti kötözőhelyen. Később tudta meg, hogy *négyük közül csak egyedül ő maradt életben.* Súlyosan megsebesült: jobb kezefejét és halántékát szétroncsolták a szilánkok. Fél szemét is elvesztette. *Ma is hálásan gondol azokra az ismeretlen hajósokra, akik akkor a kötözőhelyre segítették.*

A gazdaság *5 üzemegységből* áll. Egy-egy üzemegységben 4—5 brigád dolgozik. Az üzemegységek vezetői egyben *agronómusok* is. De az egyszerű dolgozók is hozzáértő, kezdeményező szakemberek. Szinte naponta terjesztenek a gazdaságvezetés elé valamilyen újítást. Ottjártunk alkalmával

szőlő c
nak g
újítás
a trak
szerkesz
raulikus szerkezettel
látták el. *A két karba helyezett oszlopokat a hidraulikus présekbe lenyomják a földbe.*

A gazdaság egész tevékenysége arra irányul, hogy az SZKP 1962 novemberi plénumának határozatait minél eredményesebben hajtsák végre. A gazdaság szakemberei a kutatóintézetekkel karöltve keresik az eredményesebb gazdálkodáshoz vezető legjobb módszereket. Komoly feladatot jelent számukra a *hegyoldalak hasznosítása, az eróziós pusztítások megakadályozása.* Számos gyümölcs- és szőlőfajtával kísérleteznek. Céljuk, hogy íz, zamat és hozam tekintetében a legjobb fajtákat szaporítsák el.

Náfrádi Sándor

munkára nógatni. Ezt lényegéb
két intézkedésnek köszönhetjü
Az egyik a készpénzfizetés,
másik az önköltséges vásárl
lehetőség.

Látja, hogy nem értjük, ez
magyarázza, hogy az összterm
lés harminc százalékát el le
adni a kolhoztagoknak önköltö
ges alapon. Ez nagyon nagy v
zóerő! A kereset a kolhozb
magas. Tagonként nem ritka
havi 60—80 rubel. (Több, m
kétezer forint.) S mindehhez h
zá jön még a háztáji.

Erdeklődünk, milyen term
átlagok voltak tavaly, íme a
laszok. Búzából 18,5 mázsát
veztek hektáronként és 22,5
zsával zártak, a kukorica arán
még ennél is magasabb volt.
kerül a kulturális, művelődési
hetőségekről is, ezekkel az el
egyáltalában nincs megelégec
Pedig több iskola, saját rádi
lomás, néhány kultúrház segí
tevékenységet.

— Nagyon elkelne már
nagy központi kultúrház
mondja és hozzáteszi, hogy
építőanyaghiány ebben gát

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Luzsicza Lajos
SZABAD FÖLD

1983 DEC 1
1021

Vallomás a hazai tájról

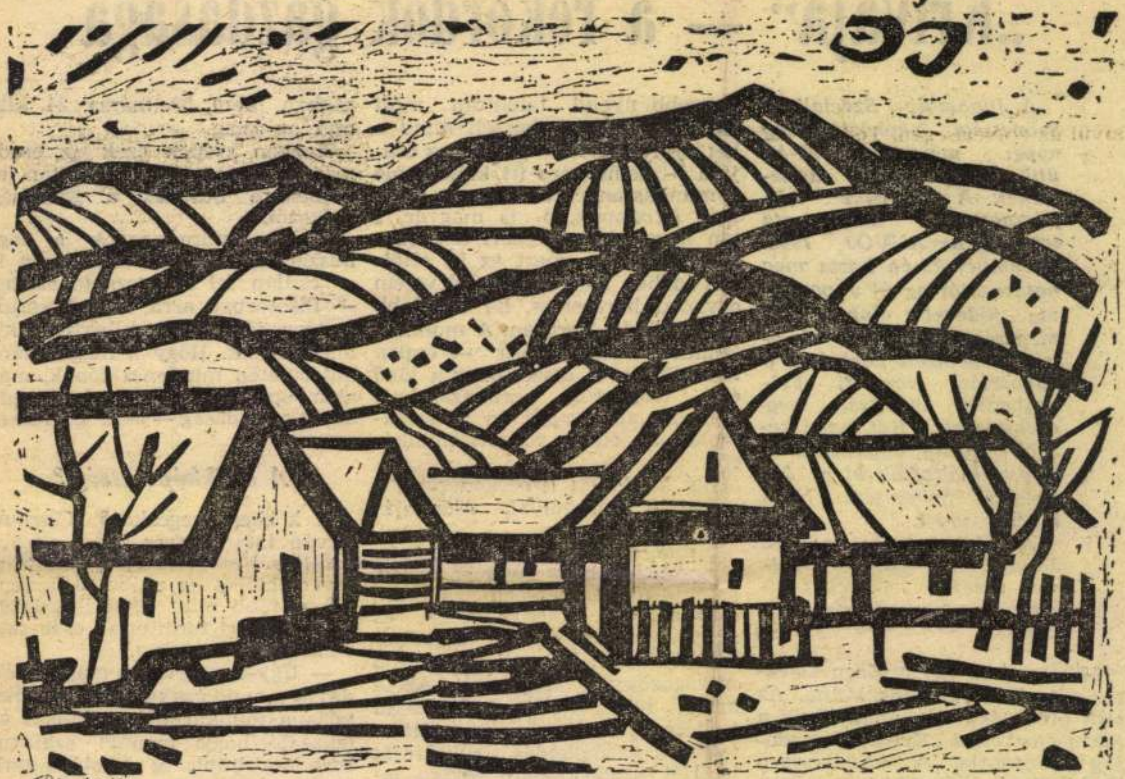

Hatvankét kép, három teremben: megkapóan könnyed zsírkréta-vázlatok, bölcs nyugalmú, érett szépségű olajfestmények. Már a legelső pillantásra, csupán mennyiségi arányaival is megragadó az összeállítás, egy végleg saját hangjára talált, az alkotás boldogságában már-már szertelenül termékeny művész vallomása a szülőföld tájairól. Olyan művészé — és ez Luzsicza Lajos új kiállításának lényege, legfőbb öröme, a számszerű gazdagságon túl —, aki egész pályája során, mostanáig is őszinte realizmusával, a mindenkit megindító természeti szépségek újból és újból felfedezésének szándékával érdemelte ki ismerőinek tiszteletét, szeretetét.

Luzsicza Lajost, akinek Magyar hegyvidékek című kiállítása a napokban nyílt meg a budapesti Csók Galériában — a Szabad Földben közölt képei nemegyszer bemutatták már lapunk olvasóinak is. Alkotásait a művészetszerető magyar parasztemberek éppoly nagyra értékelik, éppúgy magukénak vallják, mint a képzőművészet mesterségbeli értékeit hivatásosan értő bírálók, szakmabeliek.

Utazás Jugoszláviában

„Krivaja" — a rekordok gazdasága

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Népköztársaság népei november 29-én ülik nagy nemzeti ünnepüket. A jugoszláv nép felszabadító antifasiszta tanácsa, az ANVOJ, 1943. november 29-én hozta meg határozatát az új Jugoszlávia föderatív alapon való megszervezéséről, az ideiglenes nemzeti kormány, a Jugoszláv Nemzeti Felszabadító Bizottság megalakításáról. Két évvel később pedig ugyanezen a napon kiáltották ki a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságot.

A köztársaság napján Jugoszlávia baráti népeinek további sikereket kívanunk a szocializmus építésében.

Mintha csak egy modern kisváros főterére érkeztünk volna. Az első pillantásra olyannak tűnik a *Stara-moravicai „Krivaja"* gazdaság központja. A kastélyszerű irodaépület előterében szépen gondozott virágágyak. Szemben vele a kultúrház, a városinak is beillő nagy étterem modern épülete. Oldalt emeletes, erkélyes lakóházak, már egész utcára nyúló sora. Közöttük virágágyakkal szegélyezett, betonozott utak és járdák, karcsú villanypóznák. A háttérben az üzemi épületek, magtárak, a munka jellegzetes zsongása, a terménnyel megrakott pótkocsijukat serényen tovahúzó traktorok azonban felismerhetetlenül figyelmeztetnek, hogy mégis csak egy mezőgazdasági nagy-

nagyobb nyelvi talentum mint én, ő tökéletesen beszéli mind a két nyelvet. Sőt — pillant az órájára — nemsokára itt kell lennie a munkástanács elnökének, *Csizmár Istvánnak*, ő is magyar, s tán még jobban ismeri a gazdaságot mint én, mert az itt eltöltött időben már körülbelül velem egykorú harcostárs, ha fiatalabb is — mondja derűsen. A munkástanács — magyarázza — éppen ma délután ül össze, hogy a jövő évi tervekről, beruházásokról döntsön, ahol majd én is beszámolok az eddig végzett munkáról.

Így kezdődött ismerkedésünk a gazdaság dolgozóival, munkájával, eredményeivel.

Milan Uzelac és Nagy István elmondják, hogy ez a gazdaság, amely még 1945-ben alakult, eleinte csak lótenyésztéssel és aprómagtermesztéssel foglalkozott. 1957-ben lett teljesen önálló mezőgazdasági nagyüzem. Azóta aztán, mivel teljesen önállóan terveznek, alapvetően megváltoztatták a gazdálkodás struktúráját is. Hét üzemegységre osztva jelenleg 4300 hektár földön gazdálkodnak. A gazdálkodás fő ága most is az állatnevelés — pontosabban a sertés- és szarvasmarhatenyésztés. Lóból — mivel a jól gépesített gazdaság csak traktorból 80 darabot számlál — ma már mindössze 40 darabot tartanak. A takarmánynövényeken kívül kenyergabonát és napraforgót termelnek nagyobb területen. A gazdaságnak 430 állandó dolgozója van. A gazdaságot a dolgozókból választott 35 tagú munkástanács és a 8 tagú igazgatóbizottság irányítja

ságban, ahol 53 mázsa 24 kiló már az átlag.

Nagyon szépek ezek az eredmények ismerjük el és méltán lehetnek rá büszkék a gazdaság dolgozói.

— Hogy mire vagyok a legbüszkébb, megmondom én azt is — csillan fel az igazgató szeme. — Elsősorban arra, hogy sikerült nagyon jó munkáskollektívát kialakítanunk. Hogy a maga munkaterületén mindenki főnök, már akár igazgató nélkül is boldogulhatna a gazdaság — teszi hozzá nevetve.

A szakképzettség?

A közben megérkező Csizmár István ízes magyarsággal azután arról is beszél, hogy a gazdaság jövedelméből az utóbbi 6 esztendőben több mint egymilliárd 200 millió dinárt fordítottak csak szociális beruházásokra.

— Úgy-úgy aztán a magad példáján mondd csak el ezt is — biztatja a munkástanács elnökét az igazgató, hogy mennyi szakembert neveltünk és iskoláztatunk ma is.

Mosolyog Csizmár István, amikor elmondja, hogy mint fiatalember ökörbéresként kezdte pályafutását a gazdaságban. Aztán a 6 elemije mellé, mint sokan mások ő is elvégezte még a kettőt és ma már a mezőgazdasági technikum negyedik osztályát végzi. Bérszámfejtő lett, s mint munkástanács elnöke, az egyik legfontosabb funkciót tölti be a gazdaságban. *Százával* tanulták meg az emberek az elmúlt években a traktor- és gépkocsiveze-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

MAGYAR NEMZET

1971 NOV 28

4

LUZSICZA LAJOS KÉPEI

a Csók Galériában

Ha valakinek jó az előadókészsége, pesti nyelven úgy mondják: »svádája« van. Festői előadásra nehezen illeszthető a jelző, de alig lehet szabadulni tőle a gyakran briliáns technikával készült képek láttán.

Luzsicza Lajos már eddigi sikereit is főleg tájképeinek köszönhette. A tiszta tájkép (paysage pure) teljes önállósulásának a magyar festészetben nem egy szép példáját találjuk; gondolunk itt Paál László és Mészöly Géza varázslatos világára, párázó kékekre az előbbinél, bánatos barnákra az utóbbinál, az adott táj és a művész jellegének és alkatának megfelelően. Luzsicza képeiben is találunk nemes harmóniát, a barna-zöld-fekete mélyre hangolt borongását. Ilyen igazán szépen hangolt mű a *Késő őszi táj* és a *Nógrád*, amelyekben valahogy nazatalált a gyermekkorba, a hullámzó dombok szelíd vonulatai közé, tiszta színakkordok spontán és gondos megragadásával. Képein szellemes megoldásokhoz jut el, néha frappánsan, de nem mindig a műhöz következetesen. Egyik legszebb festménye a *Szérűn* amelyben, mellőzve a dekorativitást, lágy átmeneteket teremt a selymes sárgák és zöldek között s e gyengéd simulásba belecsattan egy kis szekér piros rajza. Itt jól ül a magasabban csengő szín, nem úgy, mint más képein, ahol a távolság-szűrte kék, zománc keménységgel az előtérbe áll. Szépen hangolt és komponált a *Kilátás Visegrádra* című képe is, de kevésbé ura még a hideg színskálának és kékes-violás tájkompozíciói kissé idegenül sorakoznak.

Luzsicza Lajos metszete: Hollókő

Guash festményeiben az »in situ« (helyben) közvetlensége és hitelessége a legnagyobb érték. Ravaszdi, kevert technikája ellenére spontán, eleven az ábrázolás. Ilyen a *Duna-part az épülő Erzsébet-híddal*, a *Kilátás a Szentgyörgy hegyről*, a bensőséges *Pilist táj*, s a mély kék-fekete színekben tartott *Zsiroshegy*. Ezek a friss, »alla prima«, vagyis egy ülésre készült képek visszaadnak valamit abból az örömből, ami a művészt is átjárta láttukon. Távol álljon tőlünk, mintha csak a közvetlenül természet után készült művek hitelét tartanánk egyedül üdvözítőnek, de a műtermi érlelés, átfogalmazás nem minden esetben őrizte meg az élmény hamvát. A tájkép is alkalmas minden emberi tartalom kifejezésére, érzelmek és indulatok hordozója, ezért kár a formálás szigorával kihűteni az emóció melegét.

Az a manuális készség, amivel Luzsicza rendelkezik, nem mindig előny. Vonatkozik ez főleg néhány olajképre, amelyekben az ábrázolás nem eszköze csupán a kifejezésnek. Nem a halkabb húrokat hiányoljuk, hiszen a nagy angol Thurner igazán crescendóban festett, hanem a szívből fakadó dallamot, aminek a festő nem mindig nyit szabad utat. Mégis, mindent összevetve, Luzsicza szép teljesítménnyel jelentkezik.

Oelmacher Anna

Emlékünnepség Fürst Sándor szobránál

Tegnap délelőtt *a Fővárosi Autóbusz Üzem Fürst Sándor autóbuszgarázsának* dolgozói bensőséges ünnepségen emlékeztek meg névadójuk 60. születésnapjáról a nagy forradalmár kommunista nemrég felállított mellszobra előtt.

A kőből faragott szép fej — *Lessenyei* Márta alkotása — keményen és bátorítón néz előre, és ezzel kifejezi a szobor Fürst egész életének lényegét: a küzdelemre való buzdítást, a semmi áron való meg nem alkuvást. Abban a sötét korszakban állt az igaz ügy szolgálatába, amikor legnehezebb volt embernek maradni, amikor a kommunistaság egyet jelentett a halállal. A Vas megyei Rum községből indult el, és a szociáldemokraták baloldali mozgalmán keresztül jutott el 1926-ban az illegális kommunista pártig. A Tanácsköztársaság példájából látta, csak a kommunista mozgalom újjáéli megerősödése, a marxizmus—leninizmus diadalra jutása hozhat emberi életet a fasizta elnyomás alatt sínylődő magyar népnek. Ennek érdekében viselte hősként a börtönt és a kínzásokat is. Amikor a biatorbágyi merénylet ürügyén statáriális bíróság elé állították, csak egy cél lebegett előtte: halála ne törje le a kibontakozó illegális mozgalmat. Ellenkezőleg, felrázzon és irányt mutasson.

Sűrítve szinte az egész tevékenysége belefér abba a két mondatba, ami a szobor mögötti falitáblán olvasható: »Illegális kommunista, a Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottságának tagja — 1932 júliusában a reakciós statáriális bíróság halálra ítélte és kivégezte«.

Mi legyen a karácsonyi ajándék

Karácsony előtt a játéküzletek mellett talán az ajándékboltokban van a legnagyobb forgalom. A felkészülésről szerdán a Magyar Sajtó Házában bemutatóval egybekötött tájékoztatót tartott az Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalat. *Kubitsch* Albert igazgató elmondta, hogy mindenféle ékszerből, bizsuból, órából és díszműáruból több várja a vásárlókat, mint tavaly karácsony előtt. Jelentősen bővült a választék is. Briliáns-ékszerek is kerülnek forgalomba. Igen széles a különböző fémdíszmű boros, likőrös készletek, tálcák és hamutálak választéka. Új árucikk a strasszos-pudrié, valamint az eloxált alumíniumból gyártott, Budapest-emblémával díszített zenélődoboz.

Sokféle formájú szovjet, NDK, svájci és más gyártmányú óra kapható. A svájci guenin férfi karóra, az 1150 forintos Nivrel és az 1000 forintos Vega karóra.

A férfiaknak és a nőknek egyaránt gondot okoz a karácsonyi ajándék kiválasztása. A férfiak figyelmébe ajánlják a szakemberek, hogy a nap minden szakában nélkülözhetetlen kiegészítő része a női ruházkodásnak *a divatékszer.* Pulóverhez, szövetruhához jól illik egy-egy ötvös-jellegű antik kivitelű tű karkötővel, vagy aranyozott kivitelben készült áttört mintájú függelék lánccal, karkötővel. Mindenkor divatosak a lánccal kombinált kerámia gyöngysorok, kerámia-függelékek, valamint az úgynevezett twist-láncok függelékekkel, aranyozott és antik ötvös kivitelben. A férfiak részére adható ajándékok közül említésre méltóak az újtípusú kézelőgombok, nyakkendőszorítók, dohányzási cikkek, cigarettatartók, öngyújtók.

Dráva utcai ...csétlenség okozóit

tolatásvezető irányította. Amikor az egyik őrhelyre ment, nem jelölt ki maga helyett helyettest, s így a szerelvény felelős irányító nélkül gördült a vágányon. Az útkereszteződésnél nem állították át a fényjelzőt. A 15-ös villamos vezetője idejében észlelte, hogy közeledik a tehervonat, *de nem csökkentette a kocsi sebességét.*

A bíróság élet és testi épség veszélyeztetéséért, a társadalmi tulajdon gondatlan megrongálásáért *Kasa* Istvánt kétévi, *Csiló* Sándort másfél évi, *Szerb* Dömötör kocsirendezőt egyévi szabadságvesztésre, *Demény* Mihályt egyévi felfüggesztett szabadságvesztésre, *Rábensbek* István váltóőrt 10 hónapi, *Viski* Sándorné villamosvezetőt nyolchónapi javító-nevelő-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

NÉPSZAVA

1964 MÁR 15.

Barátt munkás—művész találkozót rendez március 25-én az Egyesült Villamosgépgyár szakszervezeti bizottsága az üzem művelődési házában. A találkozó részvevői Bástí Lajos Kossuth-díjas színművész, Fekete Gyula író és Luzsicza Lajos festőművész.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

ÉLET ÉS IRODALOM

1963 DEC - 7.

...dió · Zene · Képzőművészet

1021

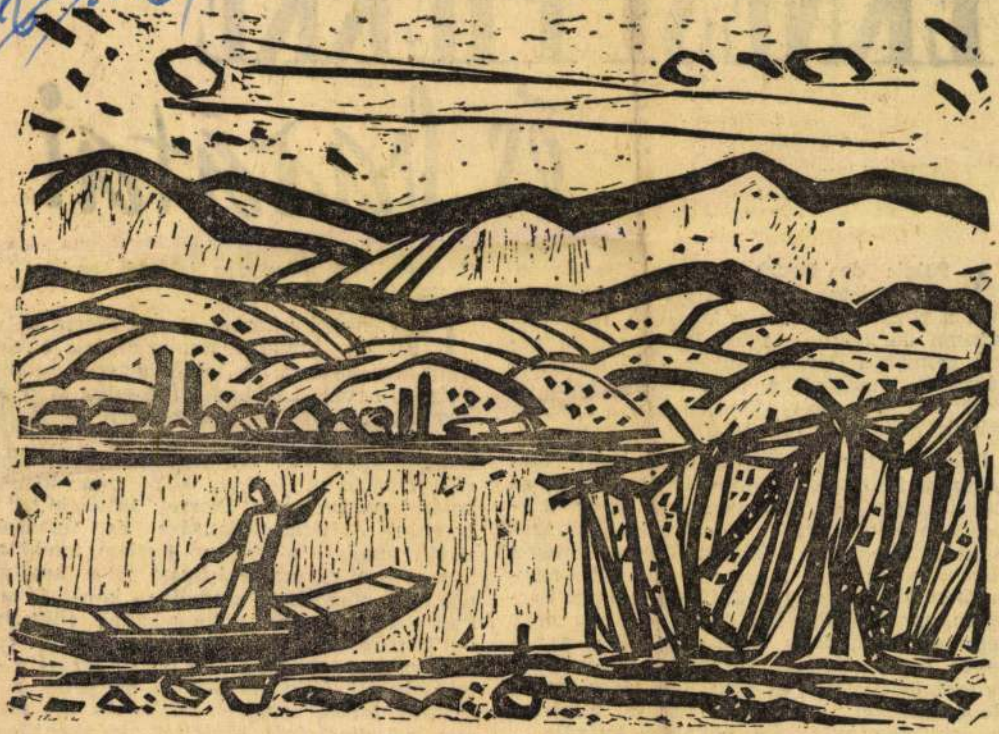

November 22-én nyílt meg a fővárosi Csók István Galériában *Luzsicza Lajos* festőművész kiállítása. Képein mindenekelőtt a mai magyar táj és az ember kapcsolatait kutatja: derűs, kiegyensúlyozott és áhítatos vallomásai olyan költői szépségekre irányítják a figyelmünket, melyekről a képzőművészeti viták zajos forgatagában már-már elfeledkeztünk. A sikeres kiállítás anyagából Luzsicza Lajos *Halász* című metszetét mutatjuk be.

KESZI IMRE:

ERNEST-PIERRE és barátai

A Palais de Bourbontól az Elysée-palotáig természetesen nyitott autón tette meg a rövid utat. Állt a kocsiban, és barátságosan de méltóságteljes komolysággal nézett szembe a Concorde-téren sűrű sorokban várakozó tömeggel. A perc ünnepi volt, de az ünnep nem volt örömünnep. Az arcokon komoly elszántság tükröződött.

Délután tömeggyűlés a Colombes-i stadionban! Edit a korzóülésen, egészen elöl, az előkelőségek elkerített sorában. Artur telefonált a kabinetirodának, Michel Boraros maga küldte ki a meghívót. Persze, hiszen Michel is ismeri a magyar vendéget. Hármasban ültek együtt a Café de la Paix bárjában, még tavalyelőtt. Akkor ő újra csak képviselő volt, de a fiatal értelmiség a növekvő bizonytalanság közepette, minden reményét belévetette, és Michel hűséges, barna efébosz-szemei... Személyi titkára, bizalmasa, jobbkeze, gyermeke, hódolója, kutyája... Most a kabinetiroda főnöke. Szokása szerint lelkesen kiáltozott a telefonba és persze egyből elintézte a meghívó ügyét.

Igy Edit a korzóülés első sorában foglal helyet. A körülöttük sürgölődő franciák közül, valaki még egy távcsövet is erőltetett a kezébe. Kis színházi távcső, gyöngyház be-

Gárdos Ernő bizonyára jelentős ember, ha Artur így dicséri.

Figyelemmel kísérték Ernest-Pierre pályafutását. Amikor miniszter lett a Népfront-kormányban. A lapok persze hibásan írták a nevét, Lagrande, így adta ki a könyomatos, csak az Ernest-Pierre kettős keresztnevéből jöttek rá, hogy kiről van szó. Eldicsekedtek vele barátaiknak: Artur ismeri a francia minisztert. Akkor már házasok voltak. Aztán Ernest-Pierre lemondott, a kormány határozatlansága és tétlensége miatt, amelyet a spanyol ügyben tanúsított. Lemondása egyszerre híressé tette, amolyan pártfélét tömörített személye köré. Ernest-Pierre ugyan vonakodott pártnak elismerni. — Tisztességes emberek párton kívüli csoportosulása, inkább afféle baráti társaság —, nyilatkozott félig tréfásan a sajtóban, s a magyar lapok, amelyek Hitler és Mussolini növekvő dicsőségét hirdették, időnként egy-egy mérgezett nyilat lőttek ki feléje. Akkor történt, hogy Arturnak üzleti ügyben Párizsba kellett utaznia, s egy operaházi díszelőadáson véletlenül megint összeakadt Ernest-Pierre-rel. A képviselő fiatal barátjával volt, Michel Boraros-szal. A színpadon Massenet Thais-a hirdette a hivatalos nemzeti dicső-

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HIRLAP

1963 DEC 3

— **Luzsicza Lajos** festőművész kiállítása a Csók István Galériában nyílt meg múlt hét pénteken. A Pilis vidék neves tájképfestője a Magyar hegyvidék címmel hatvan olajfestményt mutat be a közönségnek.

15. Váci	Vasut.	15	1	2	12	8:58		4
16. Pécel		15						

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

NÉPSZAVA
1963 NOV 23

— írja méltatásában a Figaro.

— A CSÓK ISTVÁN GALÉRIÁBAN pénteken kiállítás nyílik Luzsicza Lajos festőművész alkotásaiból. A kiállítás december 8-ig tekinthető meg.

BÉLYEGELADÁS ÉS — VIS

A bélyeggyűjtés elterjedését [illegible] Vállalat az idén mir

zetben a nemzetközi je
szültség hatásosabb en
hitéséért és a békés egy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1987 NOV 23.

NÉPSZABADSÁG

Luzsicza Lajos

1021

Két új kiállítás nyílt pénteken

A Csók István Galériában pénteken *Magyar hegyvidék* címmel kiállítás nyílt *Luzsicza Lajos* festőművész alkotásaiból. A Képcsarnok Vállalat legújabb bemutatójának megnyitóján *Csap Erzsébet* művészettörténész mondott beszédet, s ismertette a kiállítás anyagát.

irányítás
pontból
bernetik
dagodó
szinte k
nak. De
tek állan
kenteni,
nálni a
kában,
számítógépekben rejlő lehetősé-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

PESTMEGYEI HIRLAP

KIÁLLÍTÁS

Ma este fél hatkor kerül sor a Csók István Galériában (Budapest V., Váci utca 25.) Luzsicza Lajos festőművész kiállításának ünnepélyes megnyitására. Megnyitó beszédet mond Csap Erzsébet művészettörténész.

nig. Cegléd, Kovácsné.

gép eladó Cegléd, IX. Bezerédi u. 37.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

NÉPSZAVA

1963 DEC 6

Luzsicza Lajos képei a Csók Galériában

Luzsicza Lajos nem először mutatkozik be mint egy-egy tájegység festője. Képeinek tárgya ezúttal a magyar hegyvidék. Korábban Szlovákia hegyeit, falvait festette elsősorban, azt a vidéket, amelyhez, szülőföldje lévén, a legtöbb élmény fűzi.

Természetes, hogy Magyarország tájait járva, ismét csak a hegyek látványa kívánkozott megörökítésre: a Duna-kanyar, a Mátra, a Börzsöny, a budai hegyvidék és Badacsony környéke.

A festő kiállításainak egymásutánját követve, szemmel látható, hogyan növekszik előadásmódjának biztonsága, hogyan szakad el egyre bátrabban a látvány részleteitől, esetlegességeitől, milyen merészen szűkíti le színeinek skáláját néhány szín tudatosan kialakított együttesére. Kivált Duna menti téli tájai sikerültek ebből a szempontból.

Képalakításának növekvő könnyedsége azonban, úgy láttuk, a művész fejlődésének jelenlegi szakaszában azt a veszélyt is magában hordja, hogy festményei veszítenek élmény-erejükből. A most kiállítottak között akad egy-egy olyan, amely inkább a jellegzetes motívumot, semmint a sajátos atmoszférát ragadta meg az ábrázolt tájból. Talán ha egy tájnál állapodna meg hosszabb időre, a kialakuló új kapcsolat ismét olyan erősebb tartalmi telítettséget kölcsönözne képeinek, mint amilyet korábbi festményein láthattunk. *(havas)*

KER
si
fel
budape
AUTÓ
KARC

LAKATOS

Szak-munkásokat

és FÉRFI

segéd-munkásokat

autójavító műhelyünkbe.

Jelentkezés:

Budapesti MÉH Vállalat

Budapest, XIII., Pannónia utca 18. munkaerőgazdálkodási osztályon.

Jelentkezés a Dorogi Mészmű munkaügyi osztályán.

LAKATOS szakmunkásokat,

továbbá

FÉRFI SEGÉD-MUNKÁSOKAT

(csak a téli időszakra is)

FELVESZÜNK

Cím: FMV X., Fehér út 10.

Férfi segéd-

LÁNG-HEGESZTŐKET és FÉRFI

SEGÉD-MUNKÁSOKAT

Szállás van!

Jelentkezés:

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 8, munkaerőgazdálkodáson. (Bejárat a Pilvax közben.)

FELVESZÜNK

tűzoltókészülékek karbantartására vidéki kiszállással dolgozókat,

valamint

1 fő betanított munkást,

1 fő lánghegesztő szakmunkást és

1 fő női segéd-munkást.

1964 APRIL

LAPLO

1021

Megalakult a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-dunántúli Szervezete

Tegnap délelőtt 11 órakor Pécsett a megyei tanács vb-termében a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-dunántúli Szervezetének alakuló ülésére jöttek össze Baranya, Somogy és Tolna megye képzőművészei, valamint illetékes tanácsi vezetői. Ott voltak a Magyar Képzőművészek Szövetségének képviseletében *Szentes Lajos*, a Szövetség titkára, *Luzsicza Lajos*, a Szövetség Vidéki Bizottságának titkára és *Szabó István*, a Vidéki Bizottság tagja.

Luzsicza Lajos, az MKSZ Vidéki Bizottságának titkára

Luzsicza Lajos tartott rövid bevezetést, s elmondotta, milyen okok késztették a Magyar Képzőművészek Szövetségét a területi szervezetek létrehozására.

— A minden tekintetben csak helyeselhető decentralizálás — mondotta — lényegében már a megyei munkacsoportok megalakulásával megkezdődött. Most újabb lépést teszünk ezen az úton, a Szövetség demokratizmusának szellemében és az időközben kialakult helyzethez alkalmazkodva. *Az utóbbi években ugyanis a vidéki képzőművészeti élet sok tekintetben nagyon megerősödött és felzárkózott a főváros mellé.* Az erősödés elsősorban a szakmai területen, a művészi alkotó tevékenységben érzékelhető. Egyre színvonalasabb képek, több jó kiállítás, s közülük nem egy országos jelentőségű, ankétok, előadások egész sora — mind azt bizonyítják, hogy a vidéki képzőművészet rangja jelentősen emelkedett. Ugyanakkor a helyi szervekkel való egyre szorosabb és gyümölcsözőbb kapcsolat révén a kulturális életben elfoglalt helyük, szerepük fontossága is megnőtt. Vannak az általános színvonalemelkedés mellett azonkívül egészen kiemelkedő eredmények is. Miskolc, Hódmezővásárhely és Pécs eredményei országszerte ismertek. *Hogy az alkotóművészek hatása még szélesebb körben érvényesülhessen, hogy a tömegek növekvő igényét még hatékonyabban kielégíthessük, ezért szervezzük meg az országban hat területi szervezetünket, Miskolc, Szolnok, Hódmezővásárhely, Székesfehérvár, Veszprém és Pécs központtal.*

A jelenlévők hozzászólásaiból kialakult a kép: az új szervezeti keretek számos problémát megoldanak majd, sokkal kedvezőbb helyzetet teremtenek a fiatal képzőművészek támogatására, a szélesebbkörű összefogásra a tömegek képzőművészeti nevelésére s maguknak az alkotó művészeknek tevékenységük, hatókörük növelésére. A megjelent tanácsi vezetők egyöntetűen hangoztatták, hogy hatáskörí viták vagy részrehajlás helyett arra fognak törekedni, hogy valóban a művészi tevékenységet, a mind színvonalasabb alkotómunkát segítsék, erkölcsileg és anyagilag egyaránt.

Maguk a művészek is sokat várnak a területi szervezettől. Szigorúbb és igényesebb munkát, annak a néhol kialakult helytelen állapotnak kiküszöbölését, hogy a hivatásos művészet és a szakkörökben folyó amatőrködés csaknem összeolvadt, ami nyilvánvalóan a színvonal rovására ment. Ugyanakkor számtalan új lehetőség nyílik, hogy csak egy példát említsünk: a területi szervezet szélesebb körből válogatott, gazdagabb kiállításokat rendezhet, amelyeket mind három megyében bemutathatnak. Ezzel egyes helyek lakossága rengeteget nyerhet, hiszen olyan képzőművészeti anyagot láthat, amelyhez egyébként nem férne volna hozzá, más helyeken viszont gazdagabb, változatosabb élményben lehet része a tömegeknek, még akkor is, ha ott eddig is több kitűnő festőművész tevékenykedett. Amúgyis ez az egyik komoly előnye az új formának, hogy nemcsak ott teremthet ezentúl pezsgő, színvonalas képzőművészeti életet, ahol több művész dolgozik, hanem bevonhatja azokat a területeket is, ahol elszigetelten él néhány művész. Az új szervezetek nagyobb területeket fognak össze, mint az eddigi munkacsoportok, de nagyobb önállósággal rendelkeznek és az erők összefogása, valamint a szigorúbb mérce révén jobban biztosítják a kulturális élet egészében betöltendő szerepük sikerét.

Az alakuló ülésen a tagok megismerkedtek a működési szabályzattal, megállapodtak a munkaterv közeli elkészítésében, majd megválasztották a vezetőséget. A vezetőség ideiglenes, a tanácsok javaslatai alapján a Képzőművészek Szövetsége nevezte ki, a végleges vezetőség megválasztására csak a szervezet tényleges megalakulása, a munka megkezdése után kerül sor. A Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-dunántúli Szervezetének titkára *Soltra Elemér* festőművész lett, a Szövetség Vidéki Bizottságában résztvevő képviselő *Sarkadiné Hárs Éva*, a Szervezet Konzultatív Bizottságának tagjai Baranya megye részéről *Simon Béla*, Pécs megyei jogú város részéről *Kelle Sándor*, Tolna megye részéről *Lázár Pál*. Somogy megye pedig később jelöli ki megyei megbízottját.

Magyar Hírlapkézbesítő
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

A modellezők is készülődnek a versenyekre. Az Ércbányász SC modellező klub tagjai kis versenymotorjaikon dolgoznak, hogy az idény versenyein meg tudják ismételni az elmúlt évben nyújtott kiváló teljesítményeiket.

INNEN —

Az MHS Komló városi Elnöksége vasárnap a komlói újtemető melletti cross-pályán a Baranya, Tolna, Somogy megyei MHS és a Pécsi Dózsa motorosai részvételével felkészülési versenyt rendez. Motorosaink vetélkedése érdekes sporteseményt ígér, a területi bajnokságok versenyei után az országos bajnokság futamain is jól szeretnének szerepelni motorosaink.

*

Az országos középiskolás tornászbajnokság több napos versenyei befejeződtek. Szombathelyen találkoztak a legjobb középiskolás tornászok. A verseny

A vasárnapi mérkőzések előtt

A Pécsi Dózsa együttese tele van sérültekkel. Igen sok játékos viseli nyomait a hétközben Szegeden lejátszott találkozónak. Rádi sérülése látszik a legsúlyosabbnak, de a csapat vezetői bíznak, Rádi közismert szívósságával Dorog ellen is tudja vállalni vasárnap a játékot.

— Legutóbb Pécsett Kovács góljával 1:0-ra legyőztük a dorogiakat. A bányászvárosban viszont döntetlenül végeztünk velük — emlékezett vissza a találkozóra Szekeres Ambrus, a lilafehérek intézője. A csapat péntek délben könnyebb edzést tartott és utána a játékosok gépkocsiba ültek, Harkányban készülnek fel a vasárnapi találkozóra.

A lila-fehérek nem titkolják, szeretnék szaporítani pontjaik számát.

— Dunai II. és Vári formajavulása már nagyon esedékes. Remélhetőleg a két játékos végre magára talál és ez gólokban is meg fog mutatkozni a pályán.

nában igen komoly ellenfél. A komlóiak a Debreceni Vasutas elleni összecsapáson közel sem mutatták azt, amire képesek.

— Sokkal több van a csapatban, mint amit Csepel, a Dózsa és Debrecen ellen az utolsó három mérkőzésen nyújtott, — hangoztatták a komlói vezetők a hétközi edzéseken. Remélhetőleg végre a fiúk kijátsszák igazi formájukat és méltó ellenfeleik lesznek a nagyhírű Budapesti Honvédnak.

A PVSK és a Bányász NB II-es csapata hazai pályán játszik.

— Az Autóbusz ellen legutóbb Budapesten is győztünk 2:0-ra, — mondotta dr. Czibulka Mihály, a csapat edzője. Vasárnap Buza személyében új játékos mutatkozik be, a Zalaegerszegi Dózsától átigazolt fiatal csatár a balszélen játszik. Mohácsi nem tud szerepelni, helyettese Kutas lesz, a balösszekötő pedig minden valószínűség szerint Mihály.

A Pécsi Bányász Esztergom csapatát fogadja. Az egyfordulós bajnokságban 5:1 arányú súlyos vereséget szenvedett a pécsi csapat Esztergomban. Van miért visszavágniok a bányász játékosoknak.

— Mérkőzéseinket eddig jórészt sáros, mélytalajú pályákon játszottuk, elsősorban küzdőképes játékosokat szerepeltettünk. Most nemcsak a csapat összeállításában, de szerkezetében is változást tervezünk — mondotta Molnár László, a Bányász edzője. — Stílusosan játszó labdarúgókra számítunk elsősorban.

Molnár László edző csapata: Bogyai — Jock, Farkas I., Tamás — Kolmann, Kása — Györkő II., Pintér, Opova, Koch, Bencsics.

A Pécsi BTC együttese Budapesten a Budai Spartacus ellen próbál szerencsét.

Az NB III. listavezetője, a Mohácsi TE hazai pályán a Nagykanizsai Vasutassal játszik. A PEAC a Kalocsai Honvédhoz, a Pécsszabolcsi Bányász a Nagymányoki Bányászhoz látogat. A megyei I. és II. osztályban is teljes bajnoki forduló lesz, mérkőzésekben tehát nem lesz hiány, válogathatnak a szurkolók.

— hi —

Pécsi győzelem a középiskolás kupában

Pécsi Széchenyi Gimnázium—Budapesti Arany János Gimnázium 6:1 (4:1). Vezette: Bessenyei. A Középiskolás Kupa labdarúgó mérkőzések során a Széchenyi Gimnázium a 8-as döntőbe jutásért a tavalyi Budapesti bajnok Arany János Gimnázium és Nevelő Intézet együttesével mérkőzött tegnap délután a bőrgyári sporttelepen. A Széchenyi gimnazisták: Király, (Hermesz) — Jilling, Várbiró, Braun — Keller, Alpár, (Rolléder) — Gulyás, (Kiss), Légrádi, Tüske, Árvai, Bodnár összeállításban játszottak.

elicia; kifo-
állapotban
vélcím: AEV,
Pf.: 37.

korlott
OS
ZETÉK
LŐ
unkásokat
alra alkal-
Tanárkép-
iskola. Je-
zés rövid
rajzzal:
ÚTJA 6.

A DÉDÁSZ Pécs vi-
déki üzemvezetősége
azonnali belépéssel al-
kalmaz egy elektro-
technikust műszak
munkakörbe és egy
gyakorlott villanysze-
relőt a vasasi körzet
be, ahol egy helyiség
ből álló lakást bizto
sít. Jelentkezés sze
mélyesen Pécsszabolc
Barátság utca 2, vag
telefonon 27-67. szán

A baresi Halászati T
a pécsi Felső-Malo
utcai piaci elárusí
helyére azonnali fe
vételre halárusítót k
res. Jelentkezés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Luzsicza Lajos

NÉPSZAVA

1964 FEB 2
1021

(*Gonda György felvétele*)

Műterme az egész ország

Legszívesebben valahol kint fogadna. Mondjuk, Szekszárd dimbes-dombos vidékén.

Műterme az egész ország...

A rózsadombi lakást, ahol *Luzsicza Lajost* felkerestük, nem is tekinti igazi alkotóműhelyének. Szeme állandóan az ablakon. A februári napfényben éles vonalakkal rajzolódik ki a táj. A felfelé ívelő utcák, az égre kapaszkodó fák, a kert övezte házak. És köztük az emberek.

— *Valóban, a természetben érzem legjobban magam, a legtisztább élményeimet a való világnak köszönhetem.*

Általában tájképfestőként szokták emlegetni, aki Szlovákiából, szülőföldjéről a hegyvidék lenyűgöző élményét őrzi magában, s ecsetjével sorra álmodja a hegyi emberek világát a vászonra. Olyan művészi erővel, hogy festményei azt az érzést ébresztik bennünk, mintha személyesen magunk is ott lennénk.

De ez művészi arculatának csak az egyik vonása. Minden művében elsősorban az emberről akarja elmondani művészi véleményét.

— *Alapvető alkotói elvem, hogy a tiszta élményhez igazodjam. És ezt nem csupán a vidéken lelem meg. A főiskola elvégzése után Tatabányára kerültem, ahol évekig vezettem a bányászok képzőművészeti szakkörét. Azóta sem szakadtam el egy pillanatra sem a kétkezi dolgozók világától.*

Valóban, a munkás—művész kapcsolatok őszinte szavú híve. Várpalotán, az Óbudai Hajógyárban személyének és művészetének meghitt barátai vannak. De az ország bármely táján, az állami gazdaságokban is hazatérő rokonnak számít.

— *Vannak, akik lebecsülik a munkás—művész kapcsolatokat, de ezeknek nincs igazuk. Én nap nap után tapasztalom: az egyszerű emberek lelkében valami szent sóvárgást nyitottunk meg a szépre, a művészetre. Ezt pedig ki kell elégíteni. A kapcsolatok alapja természetesen az, hogy meg kell érteni az embereket, és nem csupán parolázni a Józsi bácsival. Nem a művészi igényről kell lemondani a kedvükért, hanem őket kell nevelni igényességre.*

Szavait meggyőzően támasztják alá a sorra előkerülő munkái, többek közt a várpalotai pajzsos fejtésről készült eredeti felfogású alkotása, a modern fogantatású, sokalakos kompozíció a zalaegerszegi szálló részére, és a *Dolgozó emberek között* című, kiállításra készült több képe.

S hogy nemcsak a nemzet nagy családjában hull termékenyen művészete a lelkekbe, hanem szűkebb környezetében is hat, az a búcsúzásnál derül ki. Büszkén mutatja azt az aranyérmet, amelyet leánya az olasz gyermekrajzbiennálén nyert el. S a frissen érkezett angol nyelvű levél Új-Delhiből immár a tizenegyedik díjról tudósít, amellyel a család legifjabb tagját a különféle nemzetközi kiállításokon jutalmazták.

Sz. E.

Gyárfás Miklós:

GULLIVER Szilveszter szigetén

1.

Tombolt a vihar az óceánon ezen a szerdai napon.

Szeretem a hét napjait, az ártatlan hétfőket, a bakfis keddeket, a szószátyár csütörtököket, a csendes, finom péntekeket, az őszülő szombatokat, s a boldog, családias vasárnapokat. Csak a szerdákat nem szeretem. Végeláthatatlan volt az a szerda, amelyet Zambézi atyával vihar dobálta csónakunkban átéltem.

Zambézi atya hamarosan átadta magát az örökkévalóság gondolatának, én azonban a hullámhegyek tetején is teljesen értelmetlennek láttam a halált. Gyermeki reménykedésem nem volt hiábavaló. A vihar egy közepes nagyságú óceánjáróhoz sodorta csónakunkat. A William nevű hajó fölvett bennünket fedélzetére és most már biztonságosabb körülmények között vártuk a hullámok elcsendesedését.

A hajón egy színtársulat utazott. E társulat a világ szigeteit járta, s mint a kapitányi fülke oldalára és a hajó kéményeire kiragasztott kritikákból olvasni lehetett, mindenütt maradandó sikert aratott.

E színtársulat tagjai — ahogy a későbbiek folyamán kiderült — Shakespeare műveit játszották, méghozzá Shakespeare valamennyi művét, de azonkívül semmi mást. A William fedélzetét szabadtéri színházzá tudták átalakítani, lent a díszlet- és jelmezraktárak foglaltak helyet, s a színészek az elképzelhető legnagyobb kényelemben laktak az óceánjárón. Mondanom sem kell, milyen lelkesítő hatással volt rám mindaz, amit ezen a hajón tapasztaltam. Zambézi atya csupán életének örvendezett, én azonban a színház szépségeivel sem tudtam betelni.

Négy színész emelt ki bennünket a hullámok közül, ketten a Hamletből (Első és Második sírású) és ketten a III. Richárdból (Első és Második bérgyilkos). Zambézi atya kissé sérelmesnek tartotta ezt a fogadtatást, mert mint mondotta, nem esett volna le az aranygyűrű sem Julius Caesar, sem Antonius ujjáról, ha ők mentenek meg és nem bízzák ezt a feladatot sírásókra és

azonnal széthordták a hírt az egész Williamen.

Buvatto úr és a másodkormányos szerepét betöltő Lear király azonnal az ismeretlen sziget felé fordították a hajót. A William egy díszelőadás ünnepélyességével siklott a vízen a kikötő felé.

2.

A szigethez közeledve, először az tűnt fel mindnyájunknak, hogy az egész területet hó borítja. Ez a jelenség teljesen valószínűtlennek látszott itt, a meleg égövön. Hőmérőnk egyébként harminckét fok Celsiust mutatott. S mégis, midőn tovább haladtunk a sziget irányába, távcsöveink minden kétségünket eloszlatták. A sziget hótakaró alatt pihent.

Rádión engedélyt kértünk a kikötésre. Az engedélyt megkaptuk. Alig egy óra múltán horgonyt vetettünk a hófehér kikötőváros előtt.

Partra szállásunkkor a hatóságok »Boldog új évet!« köszöntéssel fogadtak bennünket. Mi zavartan forgattuk naptárjaink lapjait, melyek egyöntetűen július tizenkilencedikét mutattak. A sziget lakói megnyugtatták társulatunkat, hogy nem tévedünk, valóban július tizenkilencedike van.

— Ezek szerint önök ma tartják az újévet? — kérdezte igazgatónk, Hamlet atyjának szelleme.

— Nem, nálunk mindennap újév van — tájékoztatott szívélyesen a kérdezett.

— Úgy érti, hogy nemcsak január elsején?

— Úgy értem, hogy állandóan, január elsejétől december harmincegyedikéig. A többi napokat megszüntettük, illetve átalakítottuk január egyre. Ha sötétedni kezd szigetünkön, hozzálátunk a szilveszteri ünnephez, s mikor világosodik, újév napja virrad ránk. Nálunk mindenki szilveszter éjszakáján vagy január első napján születik és akkor hal meg. Ezért is nevezzük hazánkat Szilveszter szigetének.

— Ó...

— Amint látják, mindent hó borít. Ez természetesen mesterséges hó, melyet hóüzemeink állítanak elő. Nem akarok önök előtt dicsekvőnek feltűnni, de nekünk van a világon a legfejlettebb hó-

Négylovas elegá
dült mellénk. Fe
ben, frakkban, hó
sálban, fiatal ci
ült a hátsó ülésen
— Boldog új é
és uraim — forga
lű sétabotját az
kíváncsiak egyik
runkra, kövessen
gyobb örömmel
tom önöket. Én v
számú gyár igazg
Intett és az egy
cából egymás ut
elő a szánok.
csengőszóval szór
egész kikötőt.
Fölkapaszkodtun
ra. Amerre elhala
denütt boldog új
tek felénk a járók
dig a sziget szokás
ben tartva, ugyan
új évet kívántunk

3.

A gyár első műh
minckét zongora
rendben egymás u
zongora mögött ba
ból készült mun
fekete munkanyak
széles karimájú
ban ült egy-egy ha
lő.
A hangjegyszere
tatlanul dolgoztak
kön, s az ujjak fü
lata nyomán kapo
azonnal kottapapí
Az így nyert kotta

lagon mozgó sz
hangjegyszerelők
gukkal a következ
ahol a félkész dal
bályos zenei form
tették a daleszter
Alig tudtuk k
guldó tempót. A
lyosok által kimű
tetlen gyorsaság
pírra dobott dala
tal munkások, az

Luzsicza Lajos

MEGHIVÓ

Az Izsáki Állami Gazdaság Igazgatósága
és
Szakszervezeti Bizottsága meghivja Önt
1963. március 30-án délután 4 órára

GÁDOR EMIL - LUZSICZA LAJOS

festőművészek

a bácsmegyei állami gazdaságokban festett müveiből rendezett kiállitás ünnepélyes megnyitására az Izsáki Községi Kulturotthonba

Megnyitó beszédet mond:

MIKLÓS JÁNOS

a Bácsmegyei Állami Gazdaságok Igazgatóságának vezetője

A kiállított művek jegyzéke:

1.	Tél Nagymaroson	olaj
2.	Tél a Börzsönyben	olaj
3.	Visegrád	olaj
4.	A téli Duna	olaj
5.	Kertek alja	olaj
6.	Kilátás Visegrádra	olaj
7.	Koratavasz	olaj
8.	Késő őszi táj	olaj
9.	Jánoshegy	olaj
10.	A Dunakanyar Zebegénynél	olaj
11.	Szérűn	olaj
12.	Badacsony	olaj
13.	Falu a Bükkben	olaj
14.	Nyár a Bükkben	olaj
15.	Nógrád	olaj
16.	Börzsönyi ősz	olaj
17.	Csépleskor	olaj
18.	Palóczvidék	olaj
19.	Bakonyi táj	olaj
20.	A visegrádi hegyek	olaj
21.	Kilátás a Nagyszénásról	olaj
22.	Koratavasz a Dunakanyarban	olaj
23.	A budai hegyekben	olaj
24.	A budai vár	olaj
25.	A gulácsi hegy	guach
26.	Völgy	guach
27.	Kilátás a Szentgyörgyhegyről	guach
28.	Kilátás a Várra	guach
29.	Tél a Börzsönyben	guach
30.	A Dunapart télen	guach
31.	Budai részlet	guach
32.	Királyréti táj	guach
33.	Út a Börzsönyben	guach
34.	Dunapart az épülő Erzsébethíddal	guach
35.	Falu a Gerecsében	guach
36.	A budai hegyekben	guach
37.	Őszi táj	guach
38.	Koratavasz a Pilisben	guach
39.	A Duna mentén	guach
40.	Bánya a Bakonyban	guach
41.	Üzemi részlet	guach
42.	Erdészház	guach
43.	Pilisi táj	guach
44.	A Zsíroshegy	guach
45.	Tájrészlet a Hármashatárheggyel	guach
46.	Dombos táj	guach
47.	A pilisi hegyek	guach
48.	A Bükk Dédesnél	guach
49.	Bükki táj	guach
50.	Nógrádi táj	guach
51.	Pásztói részlet	guach
52.	Cséplés után	guach
53.	Cserháti táj	guach
54.	Falu a völgyben	guach
55.	Falu nógrádban	guach
56.	Falurészlet	guach
57.	A Duna Zebegénynél	guach
58.	Faluszélén	guach
59.	Hollókői részlet	guach
60.	Délutáni napsütés	guach
61.	Kikötőben	guach
62.	Uszály a Dunán	guach

Fk. dr, Balázs Istvánné — 63/31245, Franklin-nyomda

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
BUDAPEST, V. VÁCI U. 25.

LUZSICZA LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

1963. NOVEMBER 22.-TŐL DECEMBER 8.-IG

Luzsicza Lajos nevét jól ismeri a magyar művészvilág és a képzőművészet iránt érdeklődő közönség. Alkotásaival 1950-től a nemzeti kiállításokon, kisebb gyűjteményes bemutatókon is találkozhattunk. Ettől az időtől kezdve külföldön rendezett nemzeti seregszemléinken is ott találjuk képeit. Bratislava, Moszkva, Berlin, Antwerpen, Szófia a jelentősebb állomások ebben a sorban. Munkában gazdag életpálya áll már mögötte.

1920. II. 13-án Érsekújváron született. A Képzőművészeti Főiskolán Aba Novák Vilmosnál, Kontuly Bélánál, Kmetty Jánosnál végzett tanulmányaitól hosszú út vezetett mai felkészültségéhez. Művészeti tevékenysége mellett részt vállalt a képzőművészeti kultúra terjesztésében, népszerűsítésében. 1947—50 között a tatabányai Bányász Képzőművészeti Szabadiskola vezetőjeként, majd 1955—58 között a Kiállítási Intézmények igazgatójaként kifejtett munkássága emelkedik ki ezen a téren. Néhány éve csak művészetének él, s tehetsége kibontakozhatott.

A Kárpátok vadregényes hegyei között szerzett gyermekkori élményei, bányavidéki tartózkodása, vidéki bolyongásai, külföldi tanulmányútjai csak erősítették, elszakíthatatlanná tették kapcsolatát a természettel, mely örök ihletője maradt. A táj szépségei iránt fogékony művész, a látvány dekoratív megjelenítésénél igyekezett a legjellemzőbb részletet megtalálni, kiemelni. Szlovákia tájain — ahova évenként visszatért — nyugodt méltósággal ábrázolta Körmöcbánya, Liptószentmiklós környékét, a Tátra szelídebb vonulatait, a Vág kies völgyét.

Ezen a mostani kiállításán sem tagadta meg önmagát, hű maradt régi témájához. Legutóbb a magyar hegyvidéket járta végig, friss képeken örökítve meg a látottakat. Nem teljes életmű tehát a kiállítás anyaga, de lemérhető benne a művész sokirányú élettapasztalata, szeretete a magyar vidék iránt. Az utolsó két év portyázásai során születtek az itt látható hangulatos gouache vázlatok, s a belőlük fejlesztett, átgondolt, kiérlelt kompozíciók. A szabadban festett olajképeket és a műteremben, vázlatok alapján készült munkákat nehéz különválasztani. Őszinte hangjuk, következetes megoldásuk egységessé teszi őket. Mindegyiken érezni, hogy a művész a látványból indult ki, s az élmény lenyűgöző ereje teszi a képeket a nézők számára is érdekessé, élvezetessé. Céltudatos, hivatásának élő, az élettől el nem szakadó művészt ismerhetünk meg általuk.

KORATAVASZ, olaj

Nem mások által előre felállított tézisek szerint dolgozott, mert szerinte olyan átmeneti korszaknak, mint a miénk, nem lehet mindenkire érvényes, általános művészi normája. Saját szavaival élve, nem valőr festő, hanem a két dimenzió világa felé mozog, mely számára a modern festészetet jelenti. A gáncsoskodó bírálók talán feleslegesnek mondhatnak egy-egy élénkebb színfoltot, szükségtelennek tarthatnak némely apróbb részletet, a képek összhatását ezek azonban nem zavarják. Még a természetjárók is elfogódottá válnak, ha felidézik szép emlékeiket; hát a festő hogyne válna elfogódottá. Az elmúlt századok során sokszor festettek már Luzsiczához hasonló motívumokat, kopár fák között megbúvó házakat, rálátásos kanyargó utcákat, komoran felmagasló hegycsúcsot, a távoli hegyvonulat tövében szunnyadó falut, és mégis, ez a kiállítás is bizonyítja, lehet újat mondani. Hiszen minden változik, él, alakul. Ezt a változást kifejezően ragadta meg a művész újabb képein. A Bakony, Vértes, Pilis, Börzsöny környéke bőséges élményanyagot szolgáltatott, és ezt sikeresen foglalta össze, jelenítette meg a művészet eszközeivel. Tapasztalatai során leszűrt tanulságok elmélyültebbé tették alkotómódszerét. Mesélő kedvvel vezeti ecsetjét az előtér házai, vízpartjai, szelíd rétjei között, a háttérben zölden pompázó, vagy kékbevesző hegyek felé. Színei igen változatosak, még hasonló hangulatú képeinek is különböző a színvilága. Korábbi utibeszámolóihoz képest különösen szembetűnő színbeli gazdagodása. Kereste az új, teljesebb kifejezési formát. Színei indokoltak, jól érzékelteti a természet változó arculatát, az időjárás, az atmoszféra alakulását. Szép átmeneteket biztosított a dombhajlatok, hegyvonulatok között. Felvidéki tájain használt zöld-okker színeken kívül erőteljesebb szerepet kaptak a sötétbarna-sárga, fekete-fehér-lila együttesek. Helyenként merészen alkalmazott sárga foltokat és piros körvonalakat, aszerint ahogy az összhang, vagy a kiemelés kívánta.

Szereti az éles színellentéteket, az erős megvilágításokat. Érzékenyen figyel fel a mészkősziklák lehántott fehérségére, a hóborította hegyhátak fekete lejtőire, határozottan húzza meg egy-egy hegygerinc vonalát. Nem tért el az ábrázolt táj jellegétől, nem épített fel képzeletszülte látomásokat. Ecsetjárása is a vizuális látványt követte, de nem aprólékos, részletező, leíró módon. Erősödött képeinek szerkezeti felépítése, nem akart mindent elmondani rajtuk. Érdekesek kivágásai, helyes arányérzékkel csak annyit emelt ki az egészből, amennyi a képsík egyensúlyához szükséges.

Gouache vázlatai, melyek többnyire önálló kép igényűek, külön is megérdemelnek néhány szót. Zsírkrétával meghúzott, konstruktív, a szerkezetet hangsúlyozó körvonalaival emeli ki, választja el a színfoltokat. Ritmust visz általuk a kompozícióba, mélységet éreztet vele. Piros háztetők, zöld lombkoronák, sárga szalmakazlak, sötétlő hegyhátak emelkednek ki ily módon a megszokott aquarellszínek körül.

Úgy véljük, témakeresés közben a művész rátalált saját hangjára. Biztosabban, határozottabban valósítja meg célkitűzéseit. Reméljük, hogy legközelebbi bemutatkozásánál emberábrázoló alkotásaival is megismerteti a művészete iránt érdeklődőket.

Csap Erzsébet

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓ

Luzsica Lajos

1964 MÁJ 19.
1021

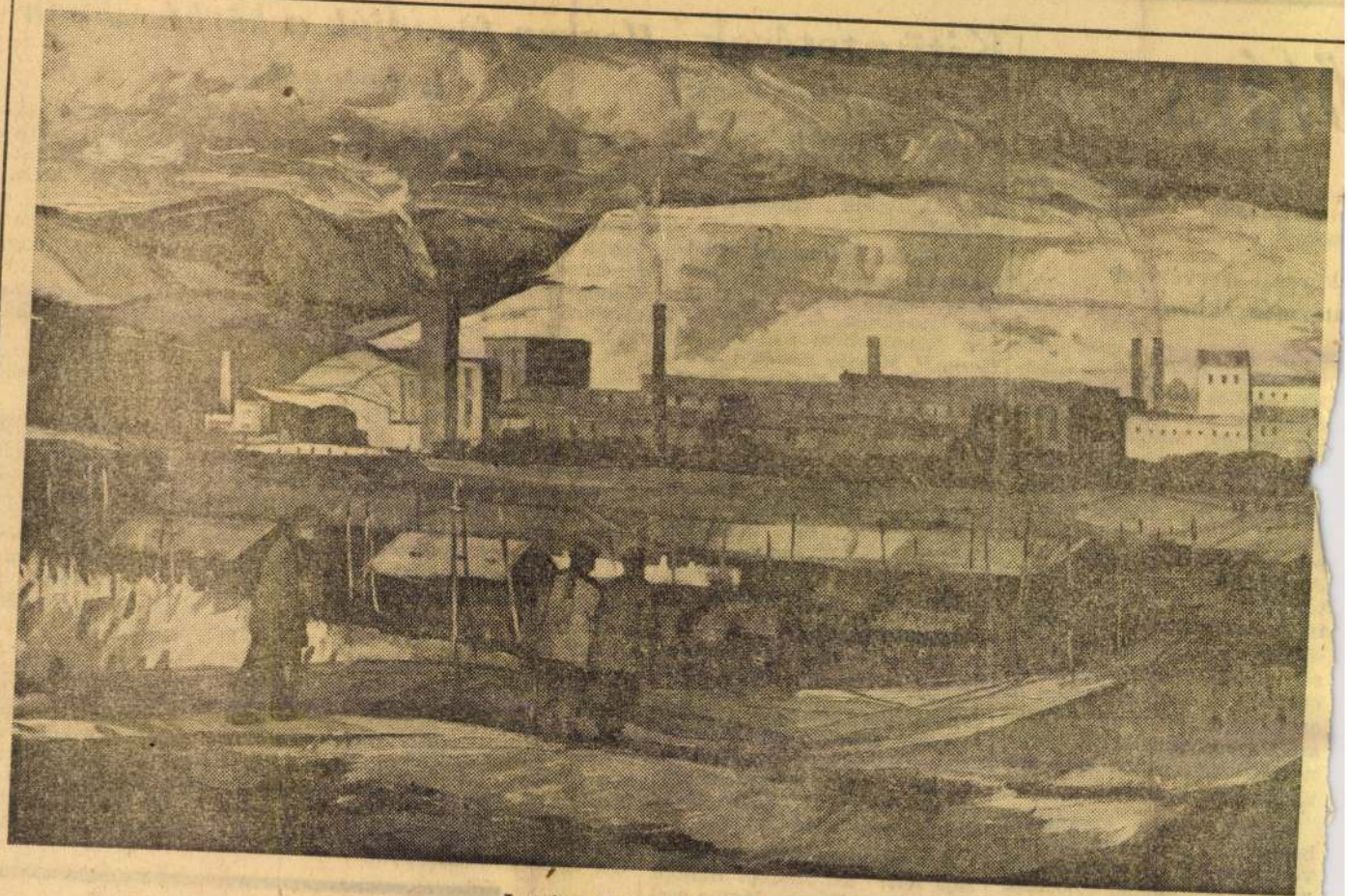

Luzsica Lajos festménye

A múlt század közepéig

őtárs

higiénikus a tejtermelés, és rendszeresen légytelenítse-nek.

kereszt-szervezetre

ntézményekben?

zet az intézmény kapcsolatá-nak megerősítését, a hatáskö-rébe tartozó lakossággal, a la-cosság, és a betegek közötti gészségügyi felvilágosítást.

Seholsem olyan fogékony az ember az egészségügyi kérdé-ek iránt, mint éppen a kór-házakban, a rendelőintézetek-ben, amikor gyógyulását várja. A legjobban megírt ismeret-terjesztő füzet, vagy előadás is szükségszerűen általános-ságban szól egy-egy betegség-ről, annak megelőzéséről. Az egészségügyi intézményben az orvos és nővér az adott beteg személyére vonatkozó, körül-ményeit figyelembe vevő fel-világosítást nyújthat.

Annak szinte szemléltető bemutatása, hogy mit jelent a vértranszfúzió a betegek gyó-gyulása érdekében, elsődlege-sen a kórházban lehetséges. Itt lélektanilag megalapozott, hogy az egészségügyi dolgo-zók megnyerjék a vért kapó

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács a Magyar Vöröskereszt II. kongresszusa alkalmából kitüntetésben ré-szesítette a Vöröskereszt leg-kiválóbb társadalmi munká-sait, közöttük egészségügyi dolgozókat:

A Munka Érdemrend ezüst-fokozatát kapta: *Gábor Sán-dorné*, állami védőnőképző is-kola igazgatója, *dr. Welser Ist-ván* dunaújvárosi főorvos, *dr. Hernádi Mihály* csetényi kör-zeti orvos, *dr. Kishonti Tibor* Baranya megyei főorvos, *dr. Olaj Andor* Tolna megyei KÖ-JÁL-igazgató, *dr. Szabó Mik-lós* Békés járási főorvos, *dr. Takács József* becsei körzeti orvos, *dr. Tiborc Sándor* kór-házi főorvos, *dr. Vendrődi Sándor* OVSZ-alközpont veze-tő, *dr. Német János* mohácsi egészségügyi csoportvezető.

Bronzfokozattal tüntették ki: *dr. Porkoláb György* izsófalvi körzeti orvost, *dr. Szűcs Géza* mezőkövesdi járási főorvost, *dr. Szilágyi Géza* makói járási főorvost, *Bondár István* fűzfői üzemegészségügyi asszisztenst, *Patkós Gyula* gyermekvédő-otthon igazgatót, *Sallai Mik-lósné* recski védőnőt.

A Vöröskereszt kiváló dolgo-zója lett: *dr. Abonyi Blanka* főorvos, *dr. Katona Ibolya* osz-tályvezető, *dr. Falk Judit* tu-dományos kutató, *dr. Métneki János* igazgató, *dr. Flesch Ist-ván* főorvos és *Sárfi Rózsi*

Hogyan fogadják a kórházakban a betegeket

Nem kis jelentőségű kérdés ez — írja szerkesztőségünk-nek az *Országos Mentőszolgálat Semmelweis Ignác szocialis-ta brigádja* —, és megoldása, a betegek helyes átvétele, első-sorban az orvosokon, egészségügyi dolgozókon múlik. *Men-tőmunkánk során szerzett általános tapasztalatunk, hogy a kórházi orvosok, egészségügyi dolgozók hivatásukhoz méltóan szeretettel, figyelemmel fogadják a betegeket.* És erre nagy szükség van. Hiszen ilyenkor nem csupán a kötelező udva-riasságról van szó, hanem arról is, hogy a beteg további gyógyulását is befolyásolják azok az érzelmi, szubjektív ha-tások, amelyek átvételekor érik. Az egészséges emberre is rossz hatással van az udvariatlan, barátságtalan fogadtatás, a betegekből pedig, akik sokkal érzékenyebbek, a legkisebb ilyen megnyilvánulás mély emóciókat válthat ki.

Éppen ezért kívánjuk szóvá tenni, hogy az általános jó tapasztalatoktól eltérően, találkozunk még olyan tűrhetetlen esetekkel, amikor így fogadnak bennünket (illetve a beteget): „mit hoztak már megint? Nincs helyünk." Mi megértjük, hogy a kórházak túlzsúfoltsága, a helytelen betegelhelyezési intézkedések az átvevő orvosból, egészségügyi dolgozóból — éppen a betegért érzett felelősségtudat következtében — ide-gességet, türelmetlenséget vált ki. Abban is bizonyosak va-gyunk, hogy az ilyen fogadtatás után is mindent megtesznek a beteg gyógyulása érdekében. Mégis súlyos hibának tartjuk az efféle megnyilvánulásokat. A beteget érkezésekor úgy kell fogadni, hogy bizalommal tekinthessen az egészségügyi in-tézmény dolgozóira, akiktől gyógyulását várja. Ha a beteg átvételekor mégis problémák adódnak, azok megoldását sem-mi esetre sem szabad a beteg vagy hozzátartozója jelenlété-ben tárgyalni. A leghatározottabban harcolni kell a beteg átvételekor tanúsított esetleges sértő, udvariatlan magatar-tás ellen. Vonatkozik ez természetesen a mentőszolgálat dol-gozóinak hasonló hibáira is, amelyek megszüntetéséért szin-tén mindent elkövetünk.

„Szakszervezeti munkáért"

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Lázsia Lajos

NÉPSZABADSÁG

1983 MAR 29

KIÁLLÍTÁST RENDEZ az Izsáki Állami Gazdaság Gádor Emil és Lázsia Lajos festőművészeknek a Bács megyei állami gazdaságokban festett műveiből. Az ünnepélyes megnyitó március 30-án lesz.

*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Luzsicza Lajos
NÉPSZAVA

1964 MÁR 29.
1021

A munkások javasolják...

— Ezek a művészek megérdemlik... Helyesen döntöttünk...

A művészek: *Básti Lajos* Kossuth-díjas színművész, *Fekete Gyula* József Attila-díjas író, *Luzsicza Lajos* festőművész. Amiről döntöttek, *javaslat a Szaktanács 1964. évi művészeti díjaira.* Akik döntöttek: az *Egyesült Villamosgépgyár* tekercselői, esztergályosai, adminisztrátorai, technikusai.

A gyár művelődési házának klubjában ülnek kis asztalok körül a javasolt művészek és a javaslattevő dolgozók. Nehezen bújnak elő az első szavak, aztán megárad a terem: kérdés és felelet, vallomás és feszült figyelem kavarog, minden szó nyílt és természetes.

— Miért választotta a tájfestést? Mi a gyönyörű, élénk színek magyarázata? — kérdi a festőtől *Krizsán Rezső*, a kábelgyári Zalka Máté szocialista brigád dolgozója.

— Személyes élmény, vagy mi vezette az írót Az orvos halálának megírására? — érdeklődik egy néni, *Bárdos Dezsőné*, a gyár nyugdíjasa.

— Mi volt az évadban a legkedvesebb szerepe? — *Surányi Bálintné*, tekercselőasszony faggatja elfogódva színész-kedvencét.

Úgy hullanak a kérdések, mintha ennek a szózápornak soha nem akarna vége szakadni. De a megilletődött művészek sem kéretik magukat.

Nem tájfestőnek készültem, de az élet olyan területre vitt, ahol a festés mellett sok mással kellett foglalkoznom. Nagyon szeretek bolyongani, barangolni, a táj a szívemhez nőtt. Úgy felüdít, mint minden embert, de mint festőt kényszerít, hogy élményemet kifejezzem, közöljem az emberekkel — vallja Luzsicza Lajos.

— *Minden alkotó ember életét akartam érzékeltetni; azoknak a névteleneknek a regényét, akik valamit hozzátesznek a világhoz. Ilyen ember az én doktor bácsim is. Persze az ember a világtól sokszor nem kapja vissza, amit adott, de nemcsak az emberek hálájáért kell cselekedni...*

Az íróval egyetért a hallgatóság csakúgy, ahogyan a festőt is megértik. Ezt jelzik a heves tapsok. S a színész:

— *Az én színészi ideálom Ódry Árpád; végtelen elégedetlenség önmagával szemben: ez volt a motorja. Arra tanított mindenkit, hogy a színház nem fölösleges fényűzése a világnak, hanem elemi szükséglete.. Az alkotásban, az életben soha nem lehet megállni: vagy előre haladunk, vagy zuhanunk.*

Nem lehet megállni! Ezt vallja *Nagy Ferenc*, a Pataki István anyagellátó szocialista brigád vezetője is:

— Tizenketten vagyunk; igaz, hogy kevés az időnk, de nem akarunk lemaradni sem egy érdekes kiállításról, sem egy színházi bemutatóról. Kényszer ez már, belső kényszer, követjük az életet, keressük a szépet, hasznosat...

Nem lehet megállni! A szó visszhangot ver az emberekben, akik valamit elkezdtek és nem tudják — soha nem is fogják — abbahagyni. Nem hagyják abba a tanulást, mert munkájukat jobban szeretnék végezni és a színházhoz, a képekhez, irodalomhoz is értenek már. Az első, bátortalan próbálkozások után határozottabbak a lépések. Nem lehet megállni! Úz, hajt a tudás, a megismerés, s a haladó, sietős emberekben felébredt a felelősség. Már nemcsak a forgó gépekért, kábelekért — a színészekért, írókért, festőkért is felelősséget vállalnak. Ezúttal szívesen: javasolják, hogy *Básti Lajos, Fekete Gyula* és *Luzsicza Lajos* megkapják a SZOT-díjat — nemcsak művészetükért, hanem fáradhatatlan népművelő munkájukért is.

Győri Illés György

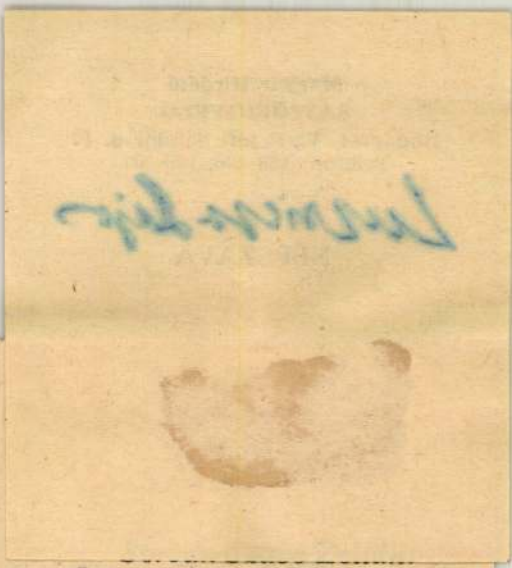

Két

A ház, ahol már három éve lakom, patkóalakban vesz körül egy virágos, gyümölcsfás vegyes udvart. Nem vagyok szomszédolós, így ennyi idő csak arra volt elegendő, hogy kialakuljon az elkerülhetetlen kétmondatos köszönő viszony. Nem is voltam az öt közül csak egy lakásban, pedig az ember bútorai, használati tárgyai között ismerszik meg leginkább. Kicsit tehát idegenként járkálok itt, de megszokott idegenként, ahogy rossz tulajdonságaink élnek bennünk, melyeket nem merünk sajátunknak vallani, de tudjuk, hogy mégiscsak részünk. Mert mit gondolhat rólam a többi lakó? Látják, hogy időnként elutazom pár napra. Látják, hogy éjszakánként nagyon sokáig fény vetődik ablakomból a szemközti tűzfalra; délelőtt meg, ha ajtót nyitok a postásnak (tíz körül szokott jönni), pizsama van rajtam a fürdőköpeny alatt. Gyanús, homályos dolgok ezek, semmi jó nem rejtőzhet mögöttük.

Így éltem a két beszélgetésig, elhatározva, hogy mindenki azt gondol, amit akar, nem fogok magyarázkodni. Ekkor rá kellett jönnöm, hogy megint többet tételezek fel személyemmel kapcsolatban, mint ami a valóság. A lakók egyáltalán nem leselkednek utánam, nem költenek hamis történeteket. Egyszerűen elfogadnak. Foglalkozásomat tudják a házmestertől, amihez elegendő jellemzés, hogy hallgatag, csöndben élő ember. Ilyen. Sőt, talán ez a kivülállás jelenti náluk a pártatlanságot, mert hogy pártatlannak tételeztek fel, az kiderült a beszélgetésből. Ennyi a személyes tanulság. Az előleg. Most pedig hallgatózunk.

Nyáron kiültem délutánonposta bak ötször jött haza. Utoljára Debrecenbe adtam el egy vasutasnak. Három hét múlva állt a tetőn. Megmondtam az embernek, mikor érte jött, hogy úgy adom csak vissza, ha megígéri, hogy jobban odaszoktatja. Elcsavarom a nyakát, hogyha hazajön még egyszer. Nem is jött. Azóta itt csak egyfajta van. Nem úgy, mint neki!

Öreg Koloszár nagyobb szusszantással kiséri a neki-t és szemével az udvar másik sarkában álló galambház felé csap. Szóval így állunk — gondolom. Békesség ide, galambjelkép oda, nem fér meg egy udvarban két csapat tubi.

— Neki milyenek vannak? — próbálom megkaparni mérge gyökerét.

— Mindenmilyen! Sose láttam olyan esztelen párositást.

— Talán húsgalambokat akar. Nagy testűeket, nem pedig röptetni.

— Akkor tartana törököt. Vagy strasszert. De nem. Összecsuk négust keleti pergővel, és ha valahogy k rös kovácsolt, ne ne, hanem megin szi párba. És ak nekem, hogy ilye rajzolatot örökölt anyjától meg me kat. Na, tudom, lát, de a fia, lá látnak, hát mért neki.

Közben a fehér hog a tetőre. Fes kihúzott nyakkal; látszanak az éghe mint a földhöz. ocsút szór a csap be, mire engedel pennek, hogy deg ják lapos begyük

— Ideje már, h Meleg a vacsora. nak.

Észre se vettük, gett mögénk a ha a szuszogást ne gatott beszédet e jétől. Az öreg lak a meszelt lécű aj rogva indul be.

— Jól van, mi utánam.

Fazekas Lajos:

Szántás

Az ember, akit csontig összetörtek
a bajok, s végül csontja se marad,
széjjelkeverik testét, mint a földet,
kik majd fölötte vetnek, szántanak.

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
• SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HIRLAP

1963 NOV 21.

1621

— **Luzsicza Lajos festőművész** kiállítását november 22-én délután fél 6-kor Csap Erzsébet művészettörténész nyitja meg a Csók Galériában.

— Árpegek napját rendez

Leopoldo Lugo

Luzsicza Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 NOV 21

NÉPSZAVA

— *MAGYAR HEGYVIDÉK* címmel *Luzsicza Lajos festőművész kiállítása nyílik a Csók István Galériában (V. Váci út 25.) november 22-én, pénteken délután fél hat órakor.*

Leyes de Indias

Luzsica Lajos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1957 NOV 26.

□ TÁVIRATOT KAPTUNK Jugoszláviából: a belgrádi grafikusok útnak indították budapesti kiállításuk anyagát — mondja Luzsica Lajos festőművész, a Műcsarnok vezetője. — Tárlatuk december elején nyílik a Dorottya utcai kamarateremben.

Lusztig Lajos

...millan
London november 25,

Luzsicza Lajos

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 OKT 21

Népszava

LUZSICZA LAJOS RAJZAI

Luzsicza Lajos fiatal festőművész néhány festményével és rajzával tért haza egyhónapos csehszlovákiai tanulmányútjáról. Rajzai friss benyomások közvetlen feljegyzései, ösztönös, kendőzetlen őszinteséggel rögzített átélések, amelyből az emberi érzelmek jóleső melege árad. Művészi törekvéseiben, noha még nem találta meg a neki legjobban megfelelő hangot, és kiállítása még mindig a keresés, a félmegoldások állapotában mutatja meg művészetét. Egy-egy művében már tisztán megmutatkozik egyéniségének alaphangja: témagazdagság anélkül, hogy sekélyes volna, közlékeny anélkül, hogy szószátyár volna és egyszerű anélkül, hogy unalmassá válna.

Fenti rajz a szlovák táj egyik szép részletét ábrázolja.

50 000 fori
nyertek
(Egyenkénti hú

Sorozat-szám:	S
0145	
2997	
3349	
3413	

25 000 fori
nyertek:
(Egyenkénti húzással)

Sorozat-szám:	Sor-szám:
0564	0692
0761	0996
0801	0875
1122	0171
1592	0016
2114	0990
2783	0556
3540	0556
6221	0181
6771	0957

10 000 forintot
nyertek:
(Egyenkénti húzással)

Sorozat-szám:	Sor-szám:
0148	0267
0397	0508
0411	0741
0703	0112
0843	0353
0980	0104
1135	0141
1490	0448
1843	0194
2094	0876
2182	0201
2320	0685
2334	0374
2486	0734
2522	0581
2528	0280
2680	0090

1023	801—0900
1057	201—0300
1235	801—0900
1256	201—0300
1263	801—0900
1315	401—0500
1358	401—0500
1381	501—0600
1649	901—1000
1679	801—0900
1693	901—1000
1720	101—0200
1860	301—0400
1931	001—0100
1945	701—0800
2120	501—0600
2320	201—0300
2367	901—1000
2562	201—0300
2602	301—0400
2649	401—0500
3098	801—0900
3422	801—0900
3457	001—0100
3535	001—0100
3542	401—0500
3794	501—0600
3866	401—0500
4018	201—0300
4065	701—0800
5035	401—0500
5037	501—0600
5124	701—0800
5304	801—0900
5378	801—0900
5685	301—0400
5845	001—0100
5993	801—0900
6094	301—0400

nyertek:

II. rész:

Sorozat-szám:	Számtól számig:
0082	301—0400
0117	001—0100
0145	901—1000
0148	201—0300
0220	901—1000
0411	701—0800
0584	301—0400
0589	901—1000
0646	201—0300
0703	101—0200
0761	901—1000
0790	101—0200
0809	601—0700
0902	301—0400
1061	701—0800
1135	101—0200
1187	101—0200
1346	001—0100
1418	601—0700
1490	401—0500
1533	101—0200
1558	801—0900
1592	001—0100
1592	101—0200
1598	501—0600
1813	001—0100
1837	301—0400
1843	101—0200
1864	701—0800
1919	301—0400
1989	601—0700
2048	601—0700
2083	001—0100

zár
051
053
053
056
058
060
065
066
066
067
076
077
077
082
083
085
087
089
089
091
092
094
095
096
096
101
101
107
109
11
11
11
11
11
11
12
12
13
13
13
13
13
13
13
13
14

Luzsicza Lajos, grafikus

LUZSICZA LAJOS RAJZA

Luzsicza Lajos: Rajz.

11

Nepszabadság, 1980. szept. 21.

MAGYAR HIRDETŐ
Sajtófigyelő
NÉPSZAVA
1980 ÁPR 4

Luzsicza Lajos,
festőművész

SZAVA 1021

1980. április 4.

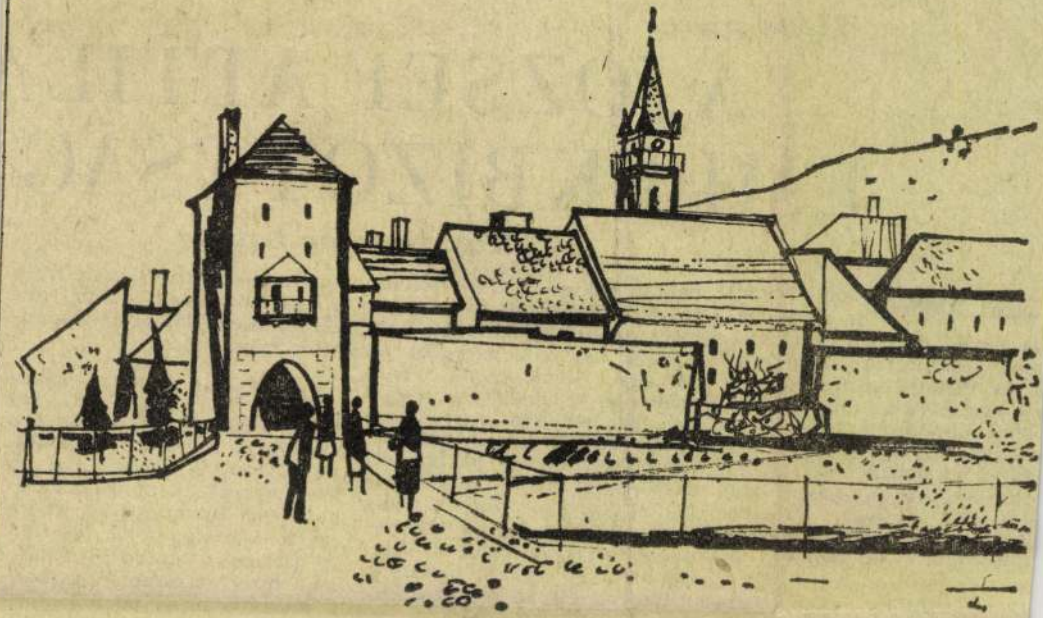

Luzsicza Lajos: Érsekújvári részlet

1980. április 4.

Tiszta szívvel...

A JÓZSEF ATTILA EMLÉKBIZOTTSÁG

Írta: Marosán György

József Attilát nekem *Mónus Illés* és *Szakits Árpád* mutatta be a *Népszava* szerkesztőségében, ahová én 1928-tól szinte naponta ejártam. Sok mindenkivel, öként kiváló marxista — és em marxista — értelmiséiekkel itt hozott össze a sors, kik igen nagy hatással voltak rám. József Attilával indössze 15 vagy 16 esetben álkoztam személyesen és kor váltottunk szót.

Előrebocsátom, soha nem ltunk barátok. Sőt, ami abn az időben a mozgalomban nte természetes volt, nem is

pal, az akkori ÉDOSZ főtitkára lettem. Egyszerűen azért, mert az ottani baloldali szocialista marxista réteggel az illegális kommunista párt frakciójánál létrejött a megállapodás, nemcsak a *szakszervezeti egység*, de a *politikai egység* kérdésében is. Így lett a szövetség elnöke kommunistaként *Kurkó István*, én pedig a főtitkár. Ez az egység képessé tett bennünket a megújulásra és újabb harcokra.

1940 nyarán felmerült a kérdés: hogyan tovább?

Egy kísérletet hajtottunk

ság megerősödik, kiszélesítjük írókkal, művészekkel, hogy minél szélesebb tömeget kapcsoljunk magunkhoz.

Az első akció az én javaslatom volt. Így szólt: *kérjünk díszsírhelyet a fővárostól, hozassuk fel a költőt Szárszóról Budapestre, és itt temessük el.* Ehhez szükségem volt *József Attila* családjával való kapcsolat felvételre. Levelet írtam *József Jolánnak*, hogy keressen fel a szakszervezetben. El is jött. Első beszélgetésünk nem sikerült. Bizalmatlan volt. Valószínűleg

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

1978 OKT 29

NÉPSZABADSÁG

Luzsicza Lajos

...magammal:
Úszni, kikötni, ár ellen. Igen.

1021

(Jereván, 1978. szeptember.)

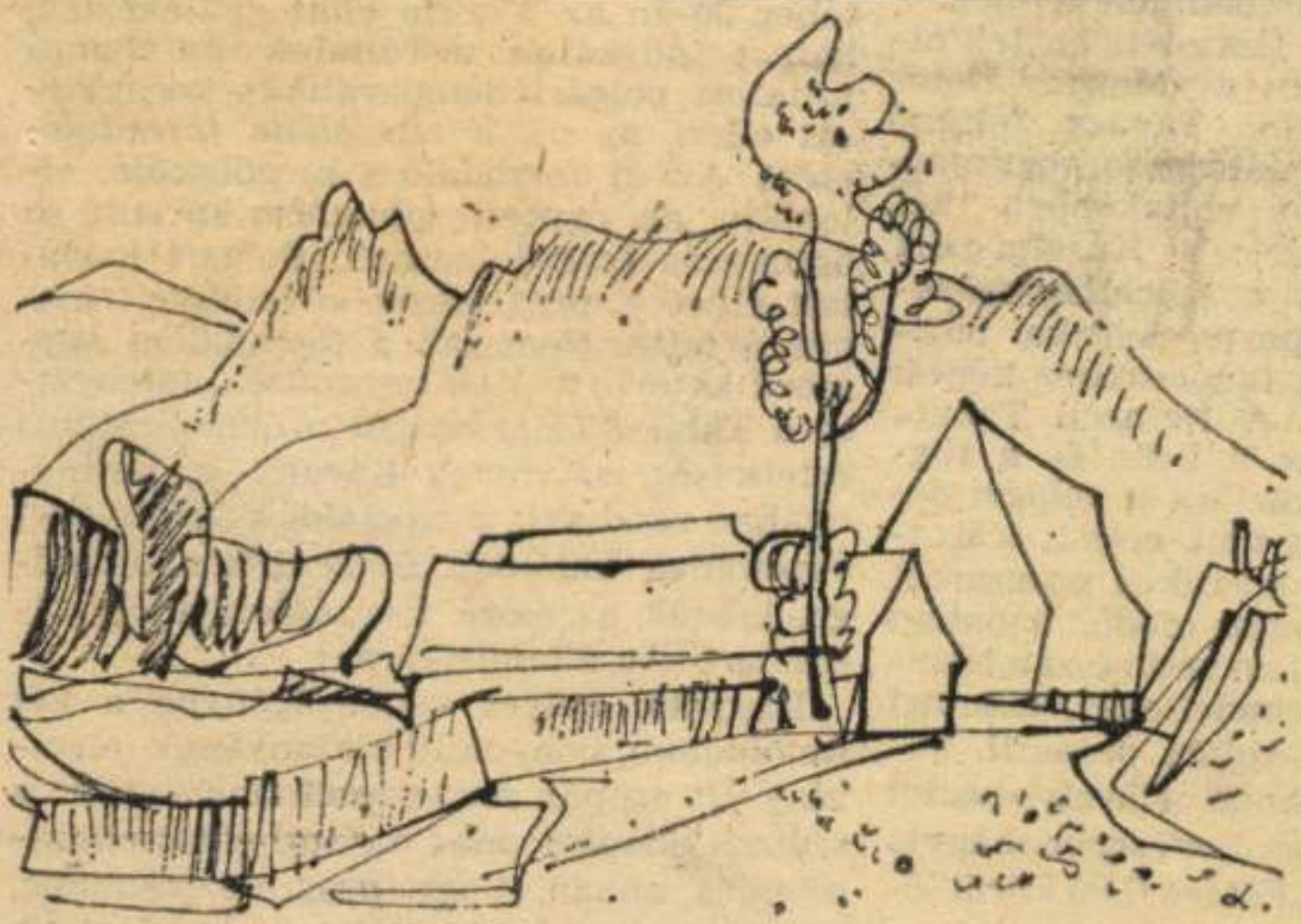

LUZSICZA LAJOS RAJZA.

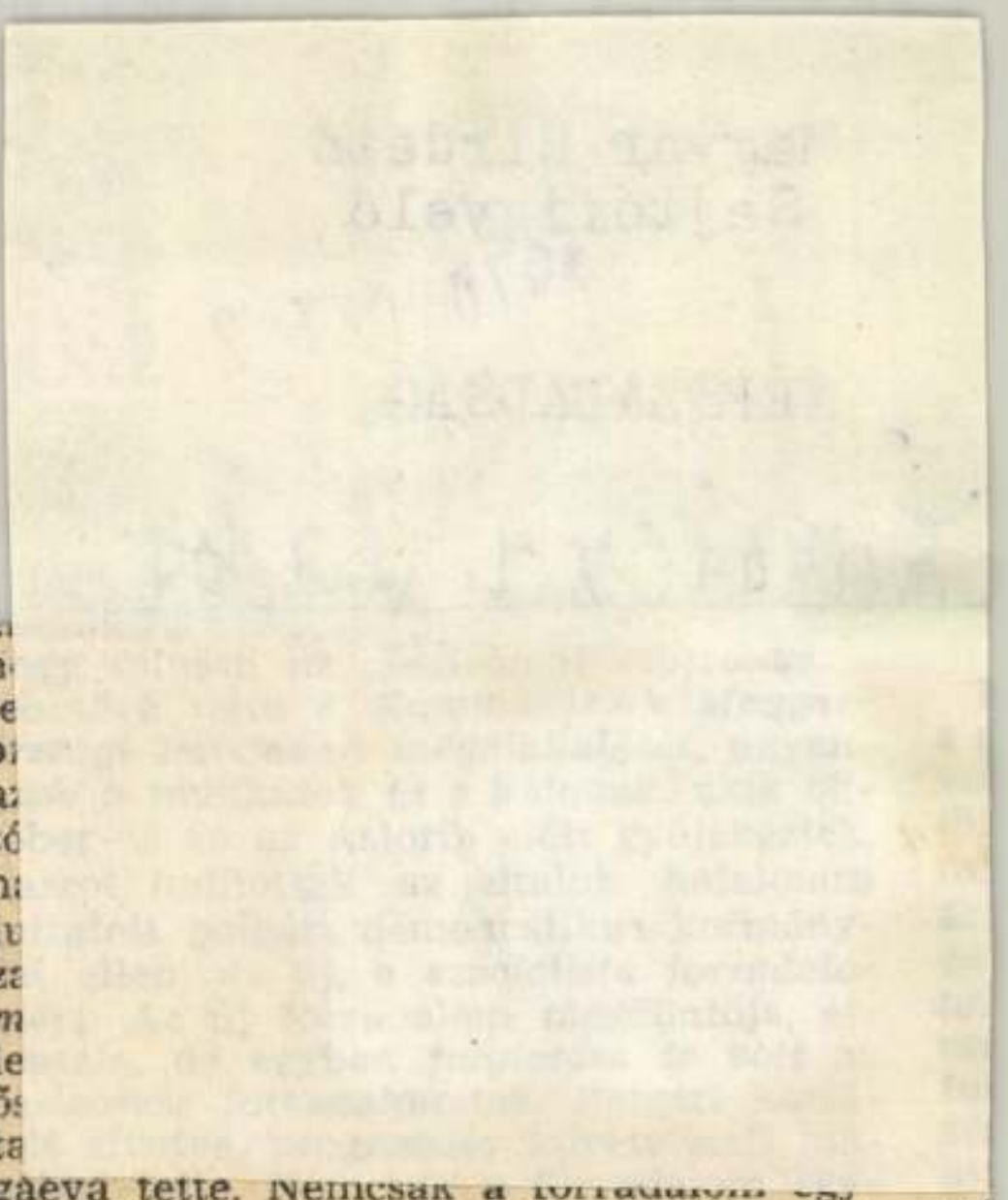

gyar Nemzeti Tanács:
25-én este határozta
meg programját, mely
a másnap reggeli la-
pokban jelent meg.

Összetételét tekint-
ve a Magyar Nem-
zeti Tanács feltűnő
sajátossága, hogy alap-
ját voltaképpen két
párt: a *Károlyi-párt
és a szociáldemokra-*
képezte, politikai bázi-
ti tanácsokhoz képest
t. A Nemzeti Tanács
ege a béke és a füg-
mellett a *polgári de-*
ás volt, céljait tekint-
mokratikus programot
ajátos módon azonban
nem vett részt a Nem-
németellenes, dzsentri
a vidéki paraszti, kö-
zkodó Károlyi-pártot
lásakor cserbenhagyta
rt Földes Béla körül tö-
árnya. A Károlyihoz
olgári csoportok kép-
Harrer Ferenc) nem

gaeva tette. Nemcsak a forradalom egy-
szerű katonái voltak ugyanazok, támogat-
ta a Tanácsköztársaságot a demokratikus
értelmiség, sőt maga Károlyi is, kormá-
nyában részt vett a szociáldemokrata párt
vezetőinek baloldali és centrista többsé-
ge, köztük az előző forradalom több mi-
nisztere és államtitkára.

Nagyobb helyet venne igénybe a két
forradalom bonyolult viszonyának elem-
zése. Itt csupán arra szeretnénk utalni: a
számos ellentmondás mellett nincs ellent-
mondás abban, hogy progresszívebbnek,
következetesebbnek, céljainkhoz közelebb
állónak vallva a Tanácsköztársaságot,
magunkénak, forradalmi örökségünknek

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1978 OKT 19

DAILY NEWS

1021

Wohin am Donnerstag?

Opernhaus: Rodelinda (19.00).

Erkel-Theater: Konzert des Ludwigsburger Festivalorchesters des Süddeutschen Madrigalchors (19.30).

Operettentheater: Gastspiel des Royal Exchange Theatre Manchester mit Shakespeares „Wintermärchen" (19.00).

Großzirkus: Gastspiel des Mongolischen Staatszirkus (19.00).

Ausstellungen:

Nationalmuseum: Ungarische Krönungsinsignien im Prunksaal des Museums.

Museum der Bildenden Künste: Europäische Malerei im 19. Jh.

Kunstgewerbemuseum: Ungarische Exlibris im 18.-19. Jh.

Ethnographisches Museum: Australische Volkskunst.

Historisches Museum: So leben die Budapester vom 18. Jh. bis heute – Freizeit.

Csók-Galerie: Gemeinschaftsausstellung der Bildhauerin Márta Lesenyei, des Grafikers Kálmán Csohány und des Bildhauers Sándor Kiss. Márta Lesenyei, die seit dem Abschluß der Hochschule für Bildende Kunst auch weiterhin an dieser Schule tätig ist, erklärt, daß sie vor allem intime Höfe und kleinere Plätze als Umgebung für ihre Arbeiten liebt. So sind Skulpturen von ihr auf Plätzen in Gyöngyös, Debrecen und Mór zu sehen. Kálmán Csohány stellt seit 25 Jahren regelmäßig aus, von Sao Paulo bis Tokio. 1971 wurde ihm der Große Preis der Dürer-Ausstellung zugesprochen. Der Bildhauer Sándor Kiss, der aus Siebenbürgen stammt, besuchte die Budapester Hochschule für Bildende Kunst und seine Skulpturen sind auf den Plätzen zahlreicher ungarischer Städte zu sehen.

Verkehrsmuseum: Die jüngste Ausstellung ist der ersten Elisabethbrücke gewidmet, die vor 75 Jahren errichtet wurde.

Studio-Galerie: Skulpturen von Endre Tornay.

Matthias-Kirche: Sakrale Kunstschätze.

Adolf-Fényes-Saal: Textilien des Designers József Szűcs.

Veranstaltungen in der Provinz:

Debrecen, Musikhochschule: Konzert mit Werken von Sándor Szokolay (19.30).

Dunaújváros, Kulturzentrum „Bartók": Konzert des Staatlichen Philharmonischen Orchesters Brno (19.00).

Szeged, Dom: Konzert des Szegeder Simfonieorchesters unter Stabführung von Kenichiro Kobayashi. Es erklingt das Requiem von Verdi (20.00).

Ausstellungen in der Provinz:

Szekszurd, Szinyei-Merse-Saal: Gemälde von Éva Brankovics.

Szolnok, Aba-Novák-Saal: Feueremail von Tibor Cs. Uhrin.

Hódmezővásárhely, Museum: 25. Herbstausstellung.

Kaposvár, Vuszary-Saal: Gemälde von János Somogy.

Veszprém, Dési-Huber-Saal: Gemälde von Lajos Sváby.

Nyíregyháza, Benzur-Saal: Gemälde von Pál Szilvássy.

INTERFOTO

Welt ist auf der jetzt eröffneten Die 2,5 m hohe Holzpuppe kann auß knacken.

ezweifelt
Aggression

Hilfsquellen ist bald nicht mehr tragbar und die Alternative ist Umdenken oder Untergang.

Leakey gibt der Menschheit eine 70prozentige „Überlebenschance" und seine Hoffnung stützt sich dabei auf seine Entdeckungen über die Urmenschen in Kenia. Diese ersten Menschen, die vor mehr als drei Millionen Jahren lebten, waren nicht jene blutrünstigen animalischen und wilden Wesen, wie man sie sich bilderbuchartig heute vorstellt. Im Gegenteil hatten sie mehr mitmenschliche Qualitäten anzubieten als der Homo sapiens der heutigen Industriegesellschaft. Leakey teilt die Meinung von Konrad Lorenz, der die Aggression als eine unabwendbare Naturgegebenheit des Menschen ansieht, nicht.

gefordert

seine Unschuld beteuert. Er heiratete am vergangenen Freitag im Gefängnis.

ung sogar
chelm...

Die Vorliebe seiner Katze torrad-Fahrten brachte den Bullen jetzt vor ein Lonlautete auf Tierquälerei, da ten auf dem Sozius seines pflegte. Mister Bullen deds getan zu haben. Den geer, er habe seinem Liebling einer Plastiktasse gefertigt. ir überallhin zu fahren", erer zu einer Geldstrafe von

NEUES ER
ALKOHOLFI

Lesenyei Márta szobrászművész

Közös kiállítása nyílt meg Csohány Kálmánnal (grafikus művész) és Kiss Sándor szobrászművésszel a csók Galériában

Daily News 1978. X. 19

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Lajos

NÉPSZABADSÁG
Kritikai művész
1979 APR 30

1021

a sugaras tavasz jelen
feketének látni
a kéklő eget.

LUZSICZA LAJOS RAJZA

és mit — ú
egyszerű d

Áldozat, S
Ha Kivüle
mert mit b
ha minden
a hó, a dér
De látod, t
Mit ér nyí

Lent a sárban
Te már jobban tudod.

Weöres Sándor:

KONDOR BÉLA EMLÉKÉRE

Házfalon árnyak sátoroznak,
fészkei minden jónak, rossznak:
lappangnak bennük mind az álmok,
cirógatnak, vagy megkínoznak.

Hőben és hóban meztelenség,
céltalan úton idegenség,
nem-remélt öröm, hirtelen gyász
látogat, érthetetlen vendég.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JAN 21

NÉPSZABADSÁG

Luzsicza Lajos

1021

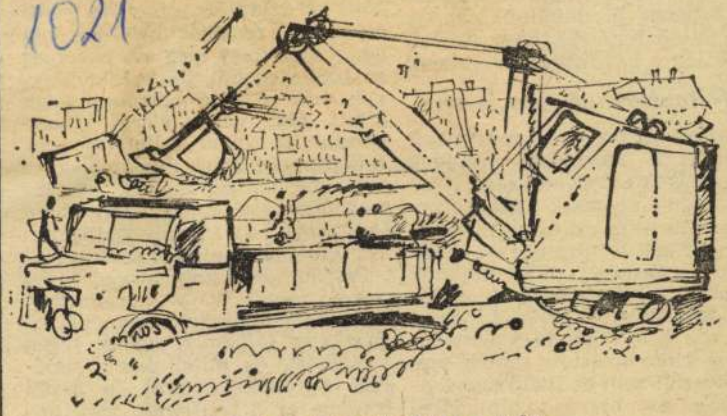

LUZSICZA LAJOS: ÉPÍTKEZÉS.

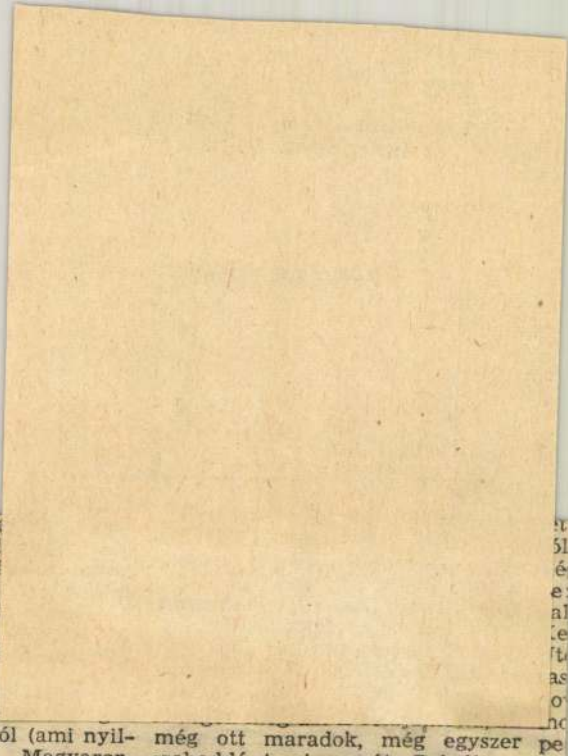

egoe. És azoknak m
oban az esetben tud
enyképesen produká
eg döntő feltétele,
rősödjék a *szocialist*

A *fellazításnak*

Viszont az, hogy tu
enniük: a szociali
ülönböznek egymástól (ami nyil-
invalóan nemcsak Magyaror-
ágra áll) — és ezt mind több or-
ágra el kell ismerniük! —, ez po-
tikai nyereség mindannyiunk
ámára, hiszen az antikommu-
sta teóriák egyik pillérét ingatja
eg, azt az állítást, hogy a szocia-
mus előre gyártott sémák sze-
nt készül, nem az illető nép aka-
tából, az ország valóságából
rjad. Az úgynevezett fellazítási
litikának ez az az „ára", amit
kik meg kell fizetni. Rajtunk

még ott maradok, még egyszer szabaddá teszi magát. Sajnáltam én is, hogy nem folytathattuk, mert lett volna még miről beszélni.

Például arról, hogy az a bizonyos „természetes" vagy „organikus" kapcsolat (mindegy, hogyan nevezzük) egy *folyamat*, amely régen kezdődött, és mindinkább elmélyül —, enélkül semmi, de semmi értelme az ő téziseinek sem, miszerint „egyszer majd" lesz ilyen viszony. Hogyan lehetne, ha nem efelé tendálna a fejlődés? És mi-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Lajos

1980 AUG

NÉPSZAVA 3

Asztalosmüvesek

1011

Luzsicza Lajos: Régi apátság

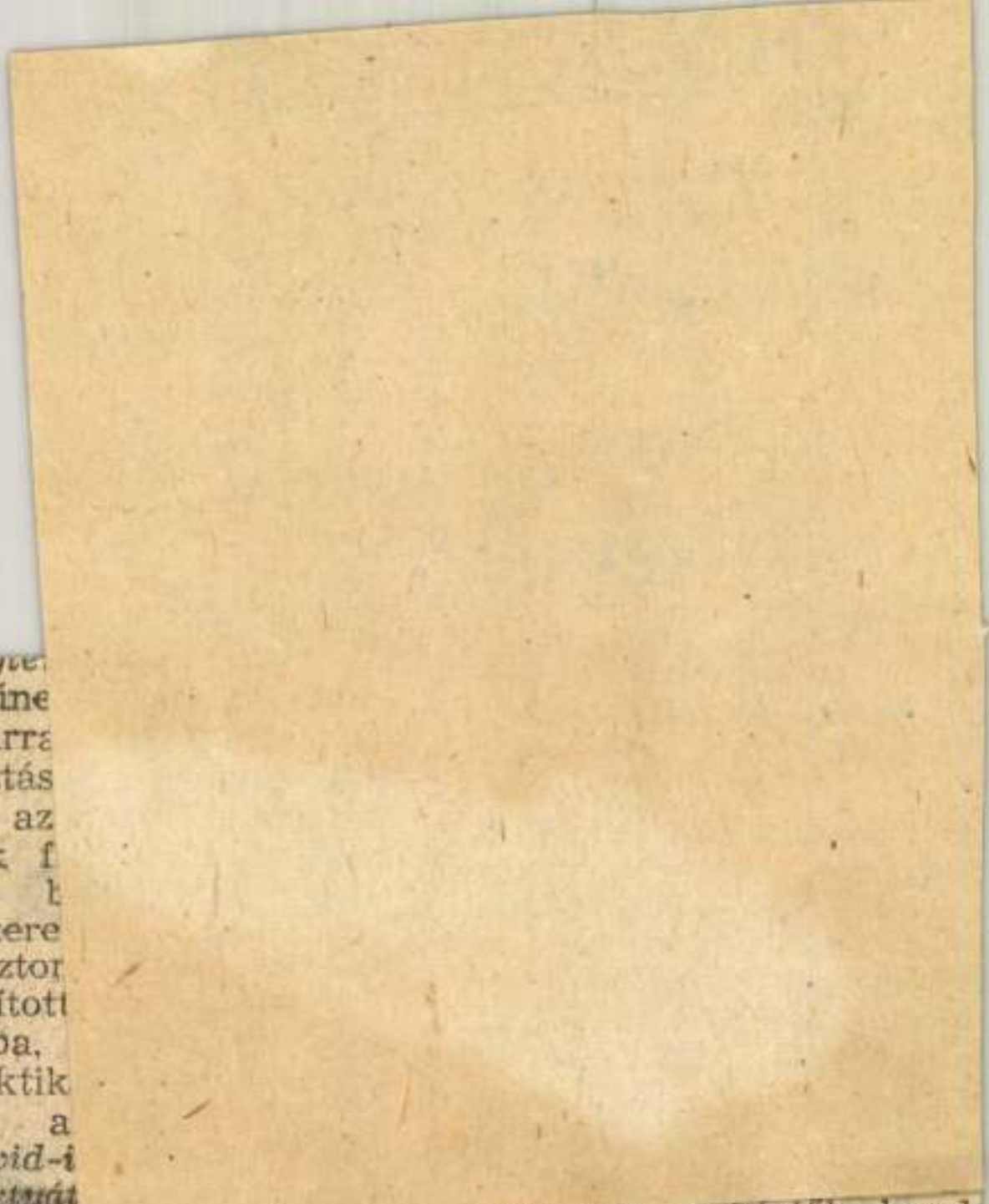

zatos megíté

Célszerűne
keztetni arra
újjáválasztás
Carter — az
tópolgárok f
súlyosabb t
dokról eltere
„nemzetbiztor
mákat állított
zéppontjába,
három taktik
dott meg: a
Camp David-i
„kinai kártyát
tes, az első k
körüli manőverezés nem hozta meg a kívánt eredményt, hiszen Carter elnök hosszas lavírozás után a szenátus folyosóin *a saját kezével fojtotta meg* a szovjet—amerikai SALT 2 megállapodás ratifikálását, a csaknem két évvel ezelőtt nyélbe ütött Camp David-i szeparatív szerződés pedig olyan *csapdának bizo-*

programpont

amerikai szakértők becslései szerint a fegyveres erő modernizálásához *minimálisan 40—60 milliárd dollárra* lenne szükség, a beáramló nyugati technológiák és fegyverzetek értéke azonban — legalább egyelőre — *jóval alatta marad ennek a szintnek.* Addig is azonban, amíg szélesebbre tárul a külföldi haditechnika export kapuja, Peking — ahol

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JUL 17

NÉPSZAVA

Luzsicza Lajos
festőművész

1021

Luzsicza Lajos: Táj

minden rendbe
szen arra gon
ber, hogy a
korradalom
a korszerűség
par, a kutató
különböző hi
képzett, az egyre
ultabb feladatok megol-
dására alkalmas szakem-
bereket keresnek. De
nem ez — sajnos — az
alapvető indíték.

A baj ott kezdődik:
nem tudják megállapíta-
ni az egyetemeken, hogy
valójában mennyi diplo-
másra van szüksége a
különböző vállalatoknak,
intézményeknek, ugyanis
egy-egy állásra több he-
lyen is kiírnak pályáza-

gazdász üzemszervezőt,
aki diplomával táblázatokat rajzol, hallottam építészmérnökről egy hivatalban, aki olyan munkát végez, amelyet néhány nap után bármelyik érettségizett el tudna látni. Azt akarjuk, hogy a tudomány „kiköltözzön" az üzemekbe, a hivatalokba, az elektronikától az automatizálásig, mind több helyen kitűnően

véleményt
sára. A
sa, a dip
meghatá
hanem
kérdése.
lyen van
temet m
lokra. D
ne törek
natnyi n
oldjanak
nem ke

Luzsicza Lajos grafikus

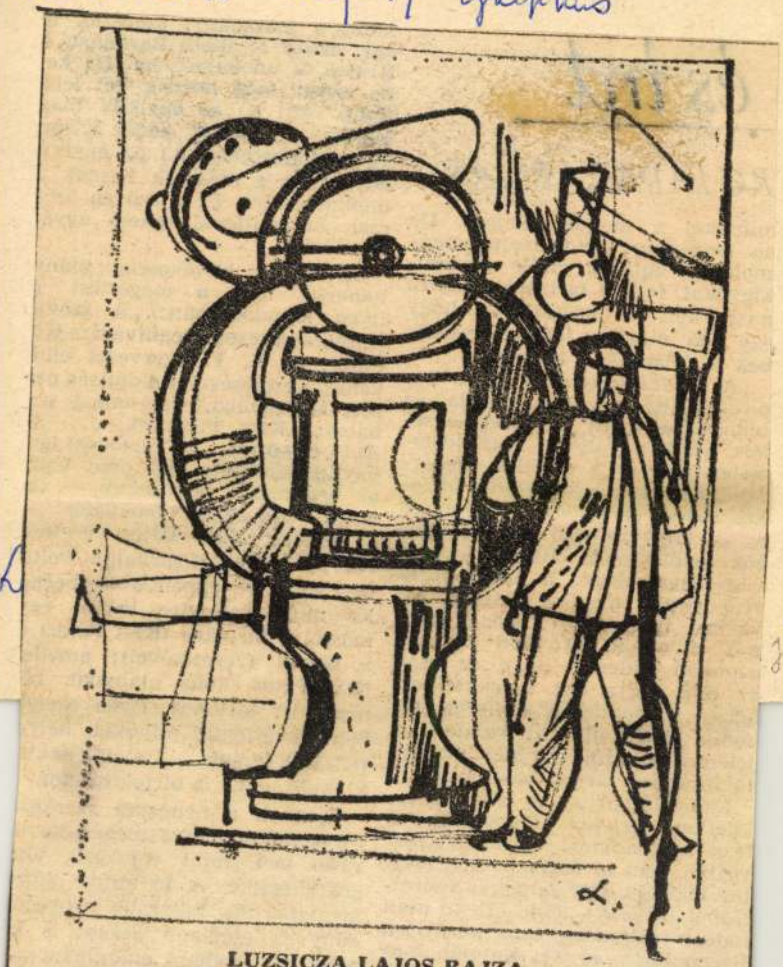

LUZSICZA LAJOS RAJZA.

13.

jan. 6.

hiszen a mondat *a napirend második pontjáról* állít valamit. A jelentés szerzője egy ideig bizonytalanságban tartott bennünket.

Előfordulhat az is, hogy a jelöletlen birtokos többértelművé teszi a mondatot, s pusztán a szövegből nem is tisztázható a pontos jelentés. Egy bűnügyi tudósításból idézzük: „Este kilenc után indult zsákmányszerző körútjára Barna Lajos és Kis Kálmán unokatestvére." Ebből a mondatból

nénk, itt birtokos. Ilyen esetben okvetlenül mindkét helyre (Kiss Péter*nek*, ... elnök*ének*. ki kell tenni a birtokosragot.

Ezeknek a nehézkes szerkezetű mondatoknak a megértése tovább tart, mint egyszerű, világos társaiké. A jó stílus okozt megtakarítás hosszabb szövegek könyvek esetében órákat is ki tehet. És szellemi energiákat sza badíthat fel

Luzsicza Lajos

LUZSICZA LAJOS alkotásaiból nyitottak kiállítást tegnap az oroszlányi városi Művelődési Központban.

Magyar Hirlap 1979/269/1o

Luzsicza Lajos

LUZSICZA LAJOS Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból nyílik ma kiállítás Oroszlányban, a városi Művelődési Központban. A tárlatot november 30-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1979/268/8

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-744, 340-726

19

ÉLET ÉS IRODALOM

Luzsicza Lajos

ILYEN GAZDAGOK VAGYUNK?

1021

Luzsicza Lajos rajza

KOTÁS, TÉRREL

történelmileg örökölt termelőerőink és adottságaink viszonylagos fejletlenségére, a termelési-gazdálkodási formák által meghatározott — és ugyancsak örökölt — munkakultúrára, szokásokra, tradíciókra, motivációkra. (Párhuzamosan ismertetni lehetne Max Weber gondolatmenetét arról, hogy a nyugati tőkés országokban miként jelent meg a szorgalmas, takarékos és vállalkozó jellegű racionális életvitel.) De ez megint nem volna teljesen igaz, mert az objektív körülmények sohasem a választási szabadság korlátozásai, hanem az emberi tevékenység reális feltételei. Ezektől függ a célok megvalósíthatósága, bizonyos mértékig a cél is, a felhasználható eszközkészlet és még az objektív eredmény is. A találmányokkal kapcsolatos viták során is lehetőleg el kell kerülnünk, hogy látszatok rabjává legyünk.

Az egyik látszat az, hogy az emberi rosszindulat vagy jóakarat elég a kudarchoz vagy a sikerhez. Ebben az esetben ugyanis elfeledkeznénk arról, hogy a társadalom, a gazdaság, a technika objektív törvényei mindig emberi magatartásokban, viselkedésekben jelennek meg. A közöny, az érdektelenség, az ellenérdek, a jóindulat és gáncsoskodás tehát nem magyarázhatók önmagukban. A személyi viselkedésformák társadalmi-gazdasági — és történeti — meghatározottsága ugyanakkor nem fogadtathat el velünk egy másik látszatot: hogy minden objektíve predeterminált, vagyis hogy nem tehetünk semmit. (Gondoljunk arra, hogy a fejletlen országokból származó vendégmunkások munkakultúrája rövid időn belül képes hozzáigazodni a modern termelés követelményeihez; vagy arra, hogy a fejlett országokban a munkakultúra milyen lassan változik.)

ILYEN GAZDAGOK VAGYUNK?

tok szerint találmányi bejelentések növekedési ritmusa meghaladja a tőkés országokét.)

Azt mondhatjuk tehát, hogy találmányi-újítói kezdeményezéseink többé-kevésbé arányban állnak társadalmi-gazdasági fejlettségünkkel. Es ezen a ponton léphetünk tovább témánk társadalmi általánosításában.

A vitában többen rámutattak arra, hogy valójában a *szellemi kapacitás*, az *emberi munka hatékonysága* jelenti a fő problémát. Lám — a találmányoktól elindulva —, hová jutottunk? A találmány — bár fontos dolog — valójában arra jó ürügy, hogy átgondoljuk: helyesen gazdálkodunk-e a legértékesebb termelőerővel, a dolgozó, alkotó emberrel. Világtörténelmileg a termelés organizmusán belül funkcióváltozás megy végbe a tárgyi és a személyi elemek között. A fizikai munka helyett ma már egyre inkább a szellemi munka eredményei hozzák működésbe a termelő mechanizmusokat. Egyfelől az oktatás, a képzés, a szocializáció, az értékek szférájában halaszthatatlanul meg kell tenni mindent, hogy felszabadítsuk és kifejlesszük az *alkotóképességet*. Másfelől viszont állandóan tökéletesítenünk kell termelő erőinket, termelési viszonyainkat, irányítási és szabályozási mechanizmusainkat, szervezeti kereteinket, hogy az alkotó gondolatnak nemcsak a kondicionálására, hanem befogadására is képesek legyenek. A legjobb ötletek kiválasztásának mechanizmusát is meg kell oldanunk. Még inkább meg kell tanulnunk az „új" eljárások, ötletek *megvalósításának* módját, szervezésének korszerű formáit. Egy-egy találmány, felfedezés sikere olyan sok tényezőtől függ, Birman Erzsébet szavaival élve, olyan „iszonyúan bonyolult", hogy szinte nem is azon csodálkozom: egy-egy újítás miért nem valósul meg, hanem azon, hogy egyáltalán létrejön.

★

Mezei András azt mondja, hogy a közgazdászok, a társadalomtudósok nem kutatják a termelőerőket akadályozó társadalmi viszonyokat. Ez a feltételezés nem állja meg a

Luzsica Lajos, festő

Csehszlovákiai tájakon

Luzsica Lajos Munkácsy-díjas festőművész *„Csehszlovákiai tájakon"* című gouache- és rajzkiállítását ma délben nyitotta meg a Csehszlovák Kultúra kiállítótermében *dr. Végvári Lajos* művészettörténész, egyetemi tanár. A sajátos tónusú képek különös színei érzékletesen elevenítik meg *a szlovákiai és a dél-csehországi természeti szépségeket.* Érsekújvárt, a művész szülőföldjét, továbbá Liptó, Árva zord vidékét, illetve Tábor, Rožmberk szelíd táját hozza el Budapestre a művész *33 alkotása.* A kiállítás hétköznap 10-től este 6-ig látható.

– Csehszlovákiai tájakon 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978 ápr. 13.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Lajos

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1978 MÁJ 20

akarok visszatérni, hogy perccel előbb is az... mennyivel más érzés volt, hogy ezt megteszem, körül- mesélt. Hogy kecskeméti, s már örökre.

1021

Luzsicza Lajos:

Rádiházi emlék II.

(Foto: Borbás)

Róka Dezső brigádvezető munkája a tányérok formázása

Kiváló ifjúsági brigád Herenden

Lennert Klára lapkészítő nemcsak a termelésben, hanem a társadalmi munkában is példamutatóan dolgozik

Dicsérő oklevelével jutalmazták a herendi porcelángyár Április 4. ifjúsági szocialista brigádjának tagjait. Munkájuk, eredményeik, ezévi terveik is példamutatóak. Gazdasági munkájukban a gyár speciális termékeire való tekintettel természetesen a minőségre helyezték a fő hangsúlyt. *Szklenárné Keller Katalin* az üzemi KISZ-bizottság titkára ottjártunkkor így jellemezte a brigádot: minden téren biztosan számíthatunk az Április 4. brigád tagjaira.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SFO 2 1

NÉPSZAVA

Luzsicza Lajos

ZAVA 1021 1978. szeptember 23.

Luzsicza Lajos: Szlovák falu

1978. szeptember 23.

Elutazott az Amerikai Eg[illegible] Kommunista Pártjának küldöttsége

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának meghívására szeptember 17—22. között látogatást tett hazánkban az Amerikai Egyesült Államok Kommunista Pártjának küldöttsége: *Henry Winston*, a párt elnöke és *George Meyers*, a politikai bizottság tagja.

A küldöttséget fogadta *Kádár János*, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára. Megbeszélést folytatott a delegációval *Gyenes András*, a Központi Bizottság titkára; a találkozón részt vett *Horn Gyula*, a KB külügyi osztályának helyettes vezetője.

Az amerikai pártküldöttséggel véleménycserét folytatott *Timmer József*, a SZOT titkára. A delegáció látogatást tett Nógrád megyében, ahol

kásmozgalom időszerű kérdéseiről.

Megállapították, hogy az újabb keletű feszültségek ellenére a nemzetközi életben továbbra is hat az enyhülés és a békés egymás mellett élés irányzata. A Szovjetunió, a szocialista közösség országai, összefogva a béke és a haladás híveivel, világszerte növelik aktivitásukat a nemzetközi enyhüléssel szembeni imperialista kísérletek visszaszorítására, az emberiség jövőjét veszélyeztető fegyverkezési hajsza megállítása, a leszerelés ügyének előmozdítása érdekében.

A két párt képviselői különösen veszélyesnek ítélték azt, hogy a világ békéjét fenyegető, a nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás ügye

kifejezték szolidaritásukat a nemzeti felszabadító mozgalmakkal.

Az MSZMP és az Egyesült Államok Kommunista Pártja nagy fontosságot tulajdonít a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egysége ügyének.

Az MSZMP képviselői a tárgyalások során a magyar kommunisták internacionalista szolidaritásáról biztosították a nehéz körülmények között tevékenykedő amerikai testvérpártot abban a küzdelemben, amelyet a békéért, a nemzetközi enyhülésért, az amerikai dolgozók érdekeinek védelméért és a monopóliumok uralma ellen folytat.

Az amerikai kommunisták képviselői elismeréssel szóltak a magyar

A V[illegible]

A két kong[illegible]
zötti, „félidős"
tékelte péntek
Vas-, Fém- é
energia-ipari
Szakszervezeté
ponti vezetős
nácskozáson,
vasasszakszerv
kongresszusa
nak időarányo
tását elemezté
és felszólalt *V[illegible]la*, a SZOT ti
mint *Soltész I*
és gépipari m

Az elnöki m
vetően *Herc*
főtitkár számo
nem háromév
Mint bevezeté
ta, *a kongress*
zatok végreha
több területe

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

NÉPSZAVA

Luzsicza Lajos

1978 JUL 8

1021

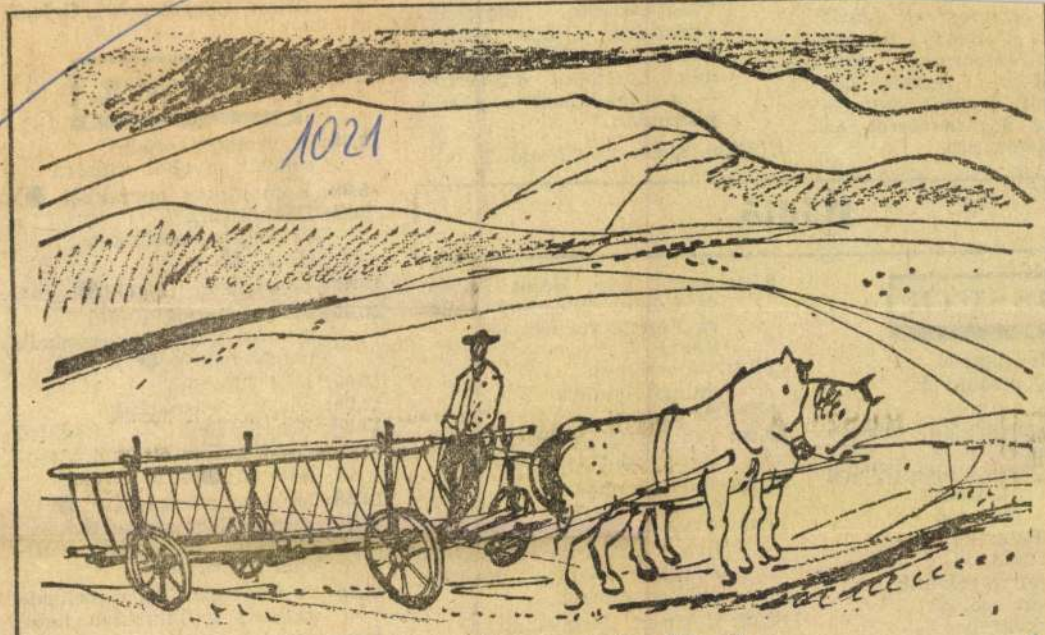

Luzsicza Lajos: Szénagyűjtés a Tátrában

k vezetőjével készít
út Vértessy Sándor
sztő-riporter, több-
 között a rendőri be-
ozás jogáról, feltéte-
a házkutatásról, az
tásról, stb.

Tragikomédia, viaszbá
figurákkal. Csupa tehete
len ember, félbetörött szá
dék, hasztalan erőfeszíté
— s ellenükben: a puszt
jószándék.

Közben **21.20:** Tv-híradó 2.

Rádió

OSSUTH

Jó reggelt!
k, asszonyok
.
ermekrádió műsora
eknek
r kórusművészettel a
körül. (Ism.)
ai útinapló
Péter műsora
rónika
anyanyelvünk
rán szólva...
akoktél
tások. (Jegyzet)
ri muzsika
Dvorzsák, Dohná-

8.33: Andor Éva, Béres Ferenc és Kürthy Éva énekel, Sára Ferenc furulyázik (Ism.)
9.16: Válaszolunk hallgatóinknak
9.31: Sanzonok
10.00: Szerkeszti: a kritikus Harry Márta kabaréja
11.10: Indulók, táncok fúvószenekarra
11.36: László Margit, Lehoczky Éva, Udvardy Tibor és Korondy György operettdalokat énekel
12.33: d'Albert: Hegyel alján (operarészletek)
13.30: Somogyi rózsák (riport)
14.00: Komjáthy György kívánságműsora

9.13: Bemutatjuk új Liszt-lemezünket (Ism.)
10.05: Slágerlista. (Ism.)
10.40: A Hamburgi Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye
12.00: Déli Krónika
12.20: Olasz kórusmuzsika
13.06: Kamarazene — világhírű előadóművészek tolmácsolásában
14.58: Magyar zeneszerzők
16.03: Zenekari muzsika (Haydn, Schumann, Richard Strauss)
17.16: A reformkor és a szabadságharc irodalmának hetei
17.21: Marton Éva és Melis György Verdi-kettősöket énekel
18.03: Bach:

Luzsicza Lajos, festő

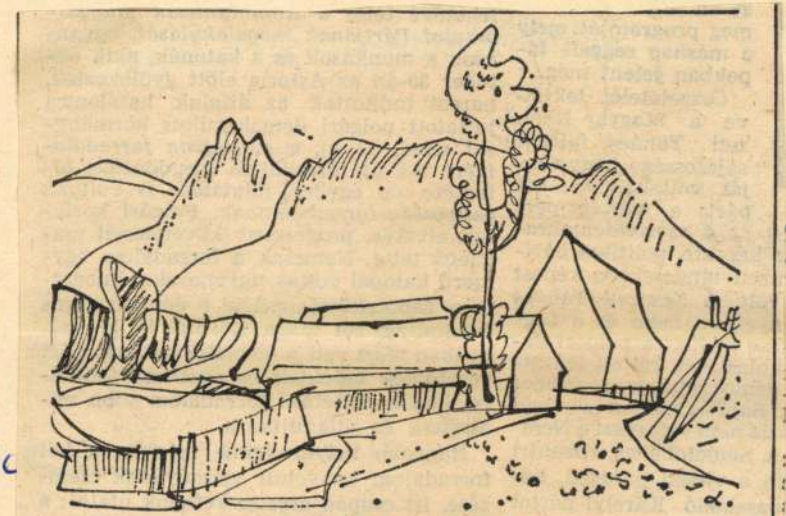

LUZSICZA LAJOS RAJZA.

12.

Luzsic

11.

Nipszabadság, Bp. 1970. okt. 29.

Luzsicza Lajos

Szénagyüjtés a Tátrában

Népszava, 1978. julius 8.

9. old.

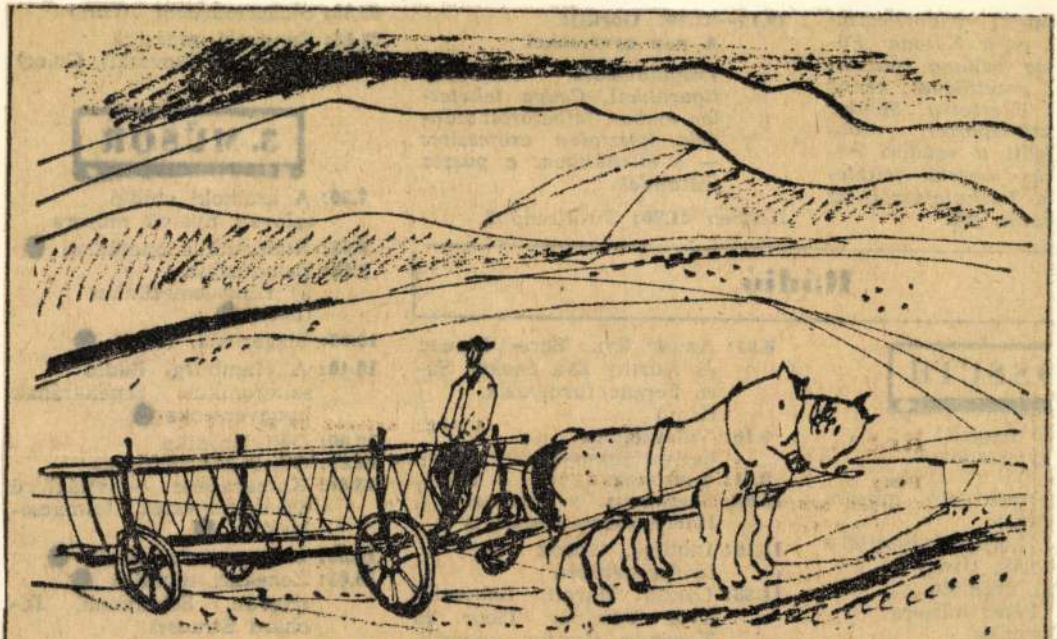

Luzsicza Lajos: Szénagyűjtés a Tátrában

Luzsicza Lajos

Hegyi pásztor

Népszava, 1978. julius 9.
8. old.

Luzsicza Lajos: Hegyi pásztor

Luzsicza Lajos, grafikus

LUZSICZA LAJOS RAJZA

13.

Luzsicz

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 30

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-738, 340-726

1976 JUL 9

NÉPSZAVA

Luzsicza Lajos

1021

Luzsicza Lajos: Hegyi pásztor

ban voltak, és a nézeteltéféltékenykedések is akadták a politikai együttdést. A gyárakban, bányviszont könnyebb volt merni *az összefogás ha*így ott egymásra találta tolikusok és kommunistáországos erővé vált mubizottságok nagy újdons*legális és az illegális har*máinak *kombinálása* voközben eltelt idő igaz kommunistákat, akik ktől fogva úgy vélték, hogzán hathatós, nagy mozgósító erejű tömegmozgalmat csakis e kettős harcban lehet kialakítani. A törvényen kívüli munkásbizottságok erejének közvetett bizonysága, hogy a hatalmon levők 1965-ben „forradalmi" elhatározásra jutottak: kivonták a vertikális szakszervezetekből a munkaadókat, akik önálló szervezetet alakítottak.

A SZAKSZERVEZETI VÁLASZTÁSOK alkalmával, 1966-ban úgyszólván teljessé vált a frontáttörés: a szavazásra jogosult dolgozók 80 százaléka élt jogával, és a munkahelyi bizalmiak több mint fele *a munkásbizottságok tagjai* közül került ki. (A területi szervek választásánál azonban a hivatalos szakszervezetek jelöltjei győztek.) Attól kezdve senki sem vonhatta kétségbe a — továbbra is illegális — munkásbizottságok erejét, be-

sebb lenne a teljes szervezeti egység. Spanyolország *legnagyobb* szakszervezeti központja javasolja ezt. Az a központ, amely a munkahelyi választásokon 60 százalékkal több szavazatot szerzett, mint az UGT. Az a központ, amelynek számos vezetője — kezdve *Marcelino Camachón* és *Nicolás Sartoriuson* — nem is egyszer volt *börtönben* az osztályharc szervezése és kiterjesztése, a dolgozók jogainak védése miatt.

Nemcsak statisztikai adat, nem is csupán jelkép, hogy a diktatúra idején munkaügyi okokból, szakszervezeti tevékenység miatt bebörtönzöttek és elbocsátottak *több mint 90 százaléka* a munkásbizottságok tagja, a Munkásbizottságok aktivistája volt.

Todero Frigyes

Luzsicza Lajos, grafikus

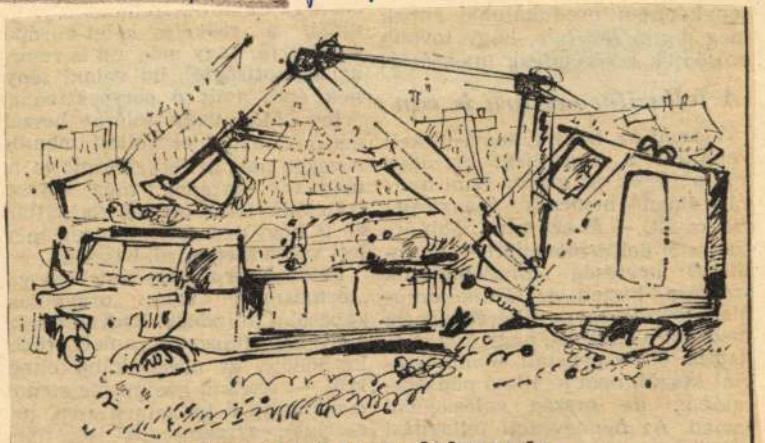

LUZSICZA LAJOS: ÉPÍTKEZÉS.

12.

Luzsicza Lajos: Építkezés

Népszabadság, Bp. 1979. jan. 21.

Luzsicza Lajos

Élet és Irodalom, Bp. 1978. aug. 19.
XXII. évf. 33. sz. 6. lap.

Luzsicza Lajos rajza

AZ ÖTLET REMEK, CSAK É

— Angliai tapasztalatok —

...még ha nyo-
...a természeti
...nészetes fej-
...át nem ugor-
...el nem tün-
...heti és eny-
...ílmakat."
(Marx)

...egyáltalán
...a találmá-
...onkrét ese-
...féle absztr-
...ljak elő. A
...zás ugyan-
...r, még ak-
...ntély maga
...ába lapoz-
...Lenin mű-
...l sem tu-
...zt kapni
...ogy miért
...ul a Peré-
...kazánt, a
...ztergapadot
...ját". Teó-
...legnyugtat-
...kadályokba
...időnkénti
...sván, ben-
...ad olyan
...ebben az
...nféle „lát-
...„maffia",
...leményezé-
...dazzal, ami

...egközelítés
...ágokat tar-
...kazságokat.
...ljuk, hogy
...ondó tétel

...: mintha
...oztak vol-
...talmi je-
...„közöny",
...ág", „szub-
...i hiúság",
...ali packá-
...kifejezé-
...jellemezni
...találmá-
...a főleg
...vonatkozó
...arázzuk-e
...kenységek
...nyegi oko-
...tán Mezei
...s is érzik
...nek korlá-
...ik az „el-
...„oka" a
...er hiánya.
...ák és az
...befolyásoló
...rongot le
...gára hasz
...közben. A
...Nietzsche

történelmileg örökölt termelőerőink és adottságaink viszonylagos fejletlenségére, a termelési-gazdálkodási formák által meghatározott — és ugyancsak örökölt — munkakultúrára, szokásokra, tradíciókra, motivációkra. (Párhuzamosan ismertetni lehetne Max Weber gondolatmenetét arról, hogy a nyugati tőkés országokban miként jelent meg a szorgalmas, takarékos és vállalkozó jellegű racionális életvitel.) De ez meginf nem volna teljesen igaz, mert az objektív körülmények sohasem a választási szabadság korlátozásai, hanem az emberi tevékenység reális feltételei. Ezektől függ a célok megvalósíthatósága, bizonyos mértékig a cél is, a felhasználható eszközkészlet és még az objektív eredmény is. A találmányokkal kapcsolatos viták során is lehetőleg el kell kerülnünk, hogy látszatok rabjává legyünk.

Az egyik látszat az, hogy az emberi rosszindulat vagy jóakarat elég a kudarchoz vagy a sikerhez. Ebben az esetben ugyanis elfeledkeznénk arról, hogy a társadalom, a gazdaság, a technika objektív törvényei mindig emberi magatartásokban, viselkedésekben jelennek meg. A közöny, az érdektelenség, az ellenérdek, a jóindulat és gáncsoskodás tehát nem magyarázhatók önmagukban. A személyi viselkedésformák társadalmi-gazdasági — és történeti — meghatározottsága ugyanakkor nem fogadtathat el velünk egy m[illegible] lát-

ILYEN GAZDAGOK VAGYUNK?

[illegible] származó vendégmunkások munkakultúrája rövid időn belül képes hozzáigazodni a modern termelés követelményeihez; vagy ar[illegible]

[illegible] Fizyelemre méltó értékelés je-
[illegible]lent meg a *New Scientist* című
[illegible] angol tudományos lap
[illegible] Junius

tok szerint találmányi bejelentések növekedési ritmusa meghaladja a tőkés országokét.)

Azt mondhatjuk tehát, hogy találmányi-újítói kezdeményezéseink többé-kevésbé arányban állnak társadalmi-gazdasági fejlettségünkkel. Es ezen a ponton léphetünk tovább témánk társadalmi általánosításában.

A vitában többen rámutattak arra, hogy valójában a *szellemi kapacitás*, az *emberi munka hatékonysága* jelenti a fő problémát. Lám — a találmányoktól elindulva —, hová jutottunk? A találmány — bár fontos dolog — valójában arra jó ürügy, hogy átgondoljuk: helyesen gazdálkodunk-e a legértékesebb termelőerővel, a dolgozó, alkotó emberrel. Világtörténelmileg a termelés organizmusán belül funkcióváltozás megy végbe a tárgyi és a személyi elemek között. A fizikai munka helyett ma már egyre inkább a szellemi munka eredményei hozzák működésbe a termelő mechanizmusokat. Egyfelől az oktatás, a képzés, a szocializáció, az értékek szférájában halasszthatatlanul meg kell tenni mindent, hogy felszabadítsuk és kifejlesszük az *alkotóképességet*. Másfelől viszont állandóan tökéletesítenünk kell termelő erőinket, termelési viszonyainkat, irányítási és szabályozási mechanizmusainkat, szervezeti kereteinket, hogy az alkotó gondolatnak nemcsak a kondicionálására, hanem befogadására is képesek legyenek. A legjobb ötletek kiválasztásának mechanizmusát is meg kell oldanunk. Még inkább meg kell tanulnunk az „új" eljárások, ötletek *megvalósításának* módját, szervezésének korszerű formáit. Egy-egy találmány, felfedezés sikere olyan sok tényezőtől függ, Birman Erzsébet szavaival élve, olyan „iszonyúan bonyolult", hogy szinte nem is azon csodálkozom: egy-egy újítás miért nem valósul meg, hanem azon, hogy

[illegible] András azt mondja, hogy a közgazdászok, a társadalomtudósok nem kutatják a termelőerőket akadályozó társadalmi viszonyokat.

[illegible] meg a

1988. VI.23. Petőfi, 14.00 körül.
Jó utat!

-A jelzőtábla és a rendőrautó egyidejű észlelésénél az utóbbi jelentette a gépkocsivezető számára fontosabbat,igy jóval kevésbé tudtak visszaemlékezni a jelzőtáblára.A távolabb álló rendőrautó megpillantása azonban már összekapcsolódott valamely jelző figyelmenkivül hagyása és a várható büntetés gondolatával.Az eredmények javulását ebben a helyzetben elsősorban a büntetéstől való félelem okozta.A kutatók egyöntetü tapasztalata azt mutatta,hogy a közuti jelzőtáblák fontossági értékét általában két tényező határozza meg.Az egyik maga annak a kockázata,nagysága,mely a tábla figyelmenkivül hagyásával jár, a másik pedig az esetleges birságolástól való félelem.

-Kerek Deurel énekel.

-Most vasárnapra, a hét közepére,a jövő hétvégére egy-egy ajánlat.Most vasárnap a Pest megyei Ifjusági Közlekedés Biztonságiak versenyére kerül sor Kiskunlacházán a Munkás utcai általános iskola területén.Érdekes ,hogy összekapcsolták női fodrász és kozmetikus versennyel is.10 órakor lesz tehát Kiskunlacházán a megnyitó,KRESZ verseny,ügyességi verseny,és utána mindjárt fodrász kozmetikus verseny.Lehet a közlekedési bibákat is kijavitani.Délután nagyszabásu kutyavezetői iskolai bemutató.A hét közepén,kedden nyilik meg Ruzsicza Lajos Munkácsy-dijas festőművész tárlata a tapolcai Batsányi János városi művelődési központban.Az ő festészetének ihletője a hegyvidék, a táj.A tapolcia kiállitáson,az általam is régóta kedvelt balatoni felvidéknek,tehát Badacsony,Szigligetet,Bakony,láthatjuk,tehát keddtől tekinthető meg a művelődési központ a vasutállomás mellett van.És végül a jövő vasárnap a Zelka Máté motoros klub 1-én és 2-án,tehát szombaton és vasárnap nemzetközi motorcsónak versenyt rendez a Dunán,erről majd beszámolunk, a jövő héten,és a Margitsziget és a budai oldalközötti Duna szakaszon.Készüljünk rá.Izgalmas esemény lesz.

-És müsorunk végéig,hátralévő perceiben hallgassuk Ihász Gábort.

-Kedves hallgatóink bucsuzunk,kellemes hétvégét uton,vizen, sinen és a levegőben mindannyiuknak jó utat és jó utazást kivánunk.

-Jó utat cimmel a Csucsforgalom magazinja hangzott el.A zenei szerkesztő Török Mária,a müsorvezető Petress István volt.

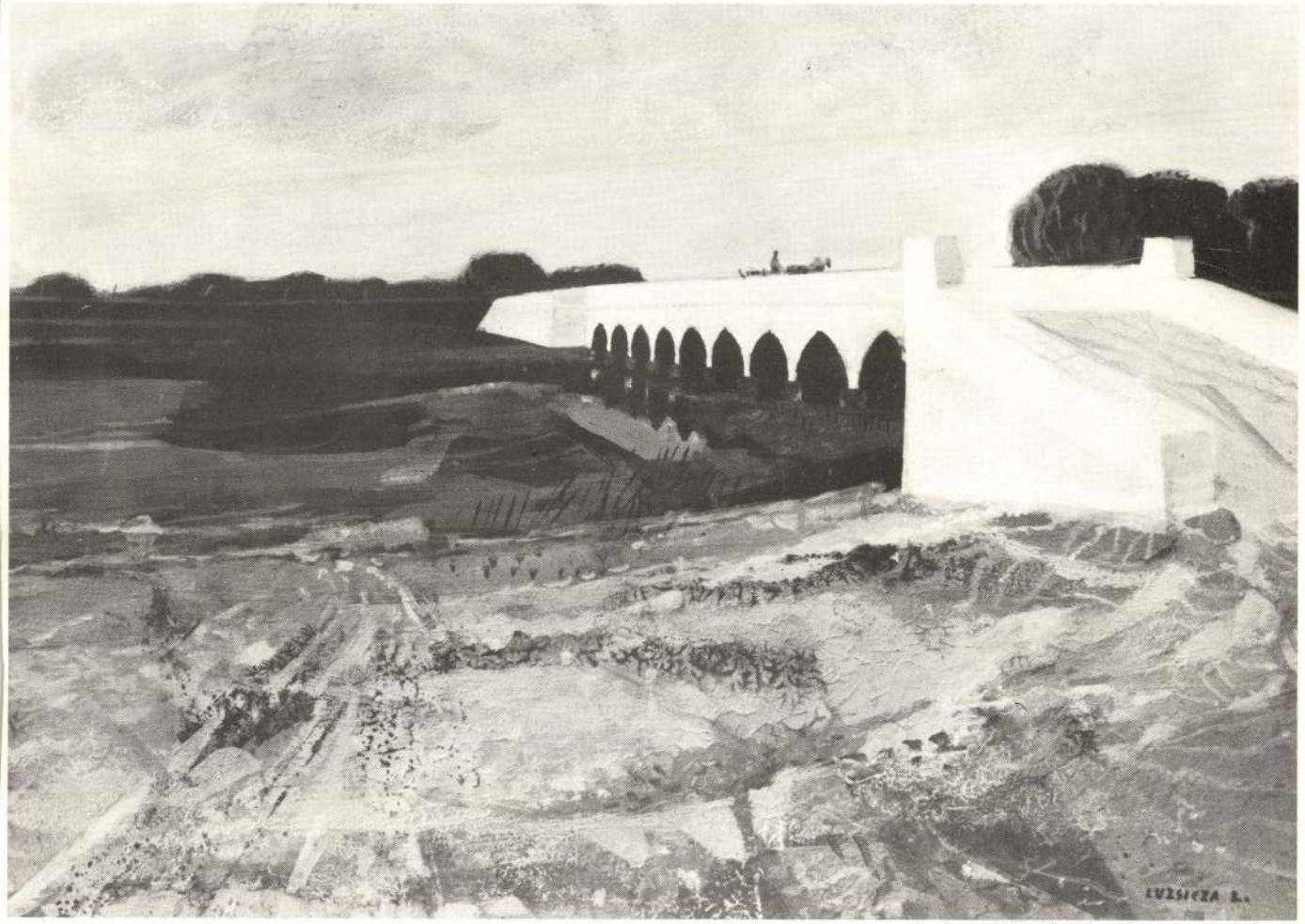

A hortobágyi híd

A kiállítást rendezte és a katalógust
tervezte: Balanyi Károly
Műtárgyfotó: Kónya Kálmán
Portréfotó: Tahin Gyula
Felelős kiadó: Gila János
Készült 0,6 ív terjedelemben 300 példányban
83. 33798 Petőfi Nyomda, Kecskemét

A borítón: Az érsekújvári Zúgó

LUZSICZA

Luzsicza Lajos Érsekújvárott — Kassák Lajos városában — született. Itt végezte középiskolai tanulmányait, majd beíratkozott a budapesti Képzőművészeti Főiskolára. Mesterei közül Aba Novák Vilmos volt rá a legnagyobb hatással. Mindmáig kimutatható festészetében a mester tanítása: nagyvonalú, összefogott, dekoratív hatásra törekedve kell képet formálni.

A tehetséges fiatal festő azonban nem elégedett meg a művészi feladatokkal. Teljes szívvel és minden erejét latba vetve részt kíván venni a felszabadult ország kulturális életében. Különös fontosságot tulajdonított az amatőr mozgalomnak, ezen belül is a bányász-művelődésnek. Szakköröket vezetett és irányít ma is, sok tehetséges embert fedezett fel és indított el a képzőművészeti pályán. Aktivitását a kormányzat is értékelte: a művelődési minisztériumba hívták főelőadónak. Mint a képzőművészet ügyeinek egyik jeles intézője sok határozatot készített elő, hasznos intézményeket hívott létre. Majd a minisztériumi munkát felcserélte a Műcsarnok igazgatói székével. Emellett is aktívan foglalkozott a képzőművészeti élet szervezésével — most már a Szövetség keretei közt. Évtizedeken át ő volt a vidéki képzőművészet érdekeinek leghatékonyabb képviselője.

Ennyi, nagy energiát, türelmet és áldozatkészséget kívánó munka mellett sem lett hűtlen fő hivatásához a festészethez. Kezdetben az ipari életből vett jeleneteket festett. Főleg bányásztárgyú festményei emlékezetesek, amelyek dekoratív — szerkesztő felfogásukkal eltérnek az ún. „szocreál" stílustól. Művészi munkásságát nagyban gazdagította az a tény, hogy hivatalos meghívottként, több ízben tartózkodott Szlovákiában. Nemcsak a szlovák festők megismerése hatott rá: a hegyek zegzugos vonulatainak, fenséges, zord világában megtalálta sajátos stílusát.

A nagy távlatok, a hatalmas dimenziók hatására festészetéből kikoptak az aprólékos mozzanatok. Leegyszerűsített színekkel, a kifejező körvonalakkal jól visszaadta a pompázatos szlovákiai tájak szívet szorító szépségét. Nem csupán a természet — főleg alkonyatban megnyilvánuló — színpompáját látta meg, hanem azokat az embereket akiket, ez a táj formált és akik munkájukkal magukhoz alakították ezt a természetet. Luzsicza gyönyörködni tud a kies, a tájba simuló városokban, a gótika és reneszánsz sajátos alkotásaiban. Mint városképfestőnek nincs vetélytársa a mai magyar művészetben.

Az utóbbi időben a nyugalmasabb, egyszerűbb motívumokat kedvelte. Így fedezte fel a maga számára Békéscsaba vidékét. Érdeklődéssel tanulmányozta a népi építészetet, a falusi kőművesek gyakran leleményes formáit, a sajátos alföldi városkép harmóniáját.

A magyar és szlovák népművészet színvilága áthatotta képzeletét és további művészi egyszerűsítésekhez vezette. Ezután a Balaton vidéke következett, amelynek hullámzó formái és a bazaltkőzetet idéző színárnyalatai lettek művészetének új motívumai.

Munkásságát kitüntetésekkel, többek között a Munkácsy-díj odaítélésével ismerte el kormányzatunk. Modern eszközökkel létrehozott realista művészete nemcsak igényessége miatt jelentős, hanem azért is mert példát ad a népek közti békés együttműködésre, a különböző kultúrák szintézisére.

VÉGVÁRI LAJOS

Ősszel az Alföldön

A kiállított képek:

1.	Tanya az Alföldön	1975	plextol 60×90
2.	A Tisza mentén	1975	plextol 60×90
3.	A Szépkilátónál	1976	plextol 60×80
4.	Az érsekújvári Zúgó	1976	plextol 60×80
5.	Kővágóőrsi ház	1977	plextol 60×80
6.	Nógrádi tanya	1978	plextol 60×80
7.	Bivalyok a Kis-Balatonnál	1979	plextol 60×80
8.	Kilátás a Badacsonyra	1979	plextol 60×80
9.	Zalában	1980	plextol 60×80
10.	Fehér híd	1980	plextol 60×80
11.	A szigligeti öböl	1981	plextol 60×80
12.	Kora tavasz a Balatonnál	1981	plextol 60×80
13.	A bélapátfalvai templom	1981	plextol 60×80
14.	A hortobágyi híd	1982	plextol 50×70
15.	Nyár az Alföldön	1982	plextol 60×80
16.	Napsütötte udvar	1982	plextol 50×62
17.	Estefelé	1982	plextol 50×63
18.	Ősszel az Alföldön	1982	plextol 60×80

Zalában

19. Balaton Csopaknál	1982	plextol	60 × 80
20. Soproni részlet	1982	plextol	50 × 70
21. Tanya ősszel	1983	plextol	34 × 60
22. Tanya és kórókúpok	1983	plextol	34 × 60
23. A Duna Zebegénynél	1983	plextol	50 × 70
24. Kilátás a Börzsönyre	1983	plextol	50 × 70
25. A Börzsöny lábánál	1983	plextol	50 × 70
26. Ház és boglya	1983	plextol	20 × 53
27. Nap és felhők	1983	plextol	20 × 53
28. Liptószentiván	1978	tus	29 × 42
29. Szénagyűjtés I.	1978	tus	29 × 42
30. Szénagyűjtés II.	1978	tus	29 × 42
31. Árvában	1978	tus	29 × 42
32. Az érsekújvári Zúgó	1978	tus	29 × 42
33. Szénásszekér	1978	tus	29 × 42
33. Liptóban	1978	tus	29 × 42
34. A régi Tábor	1978	tus	29 × 42
35. Tehenek	1978	tus	29 × 42
36. A gyermekkor Naszvadi járója	1978	tus	29 × 42

LUZSICZA LAJOS

Munkácsy-díjas festőművész kiállítása

Erdei Ferenc Művelődési Központ
Kecskemét, 1983. november 12—december 6.

A kiállítást megnyitja:
KÓTUN KÁROLYNÉ DR.
egyetemi tanár

A Börzsöny lábánál

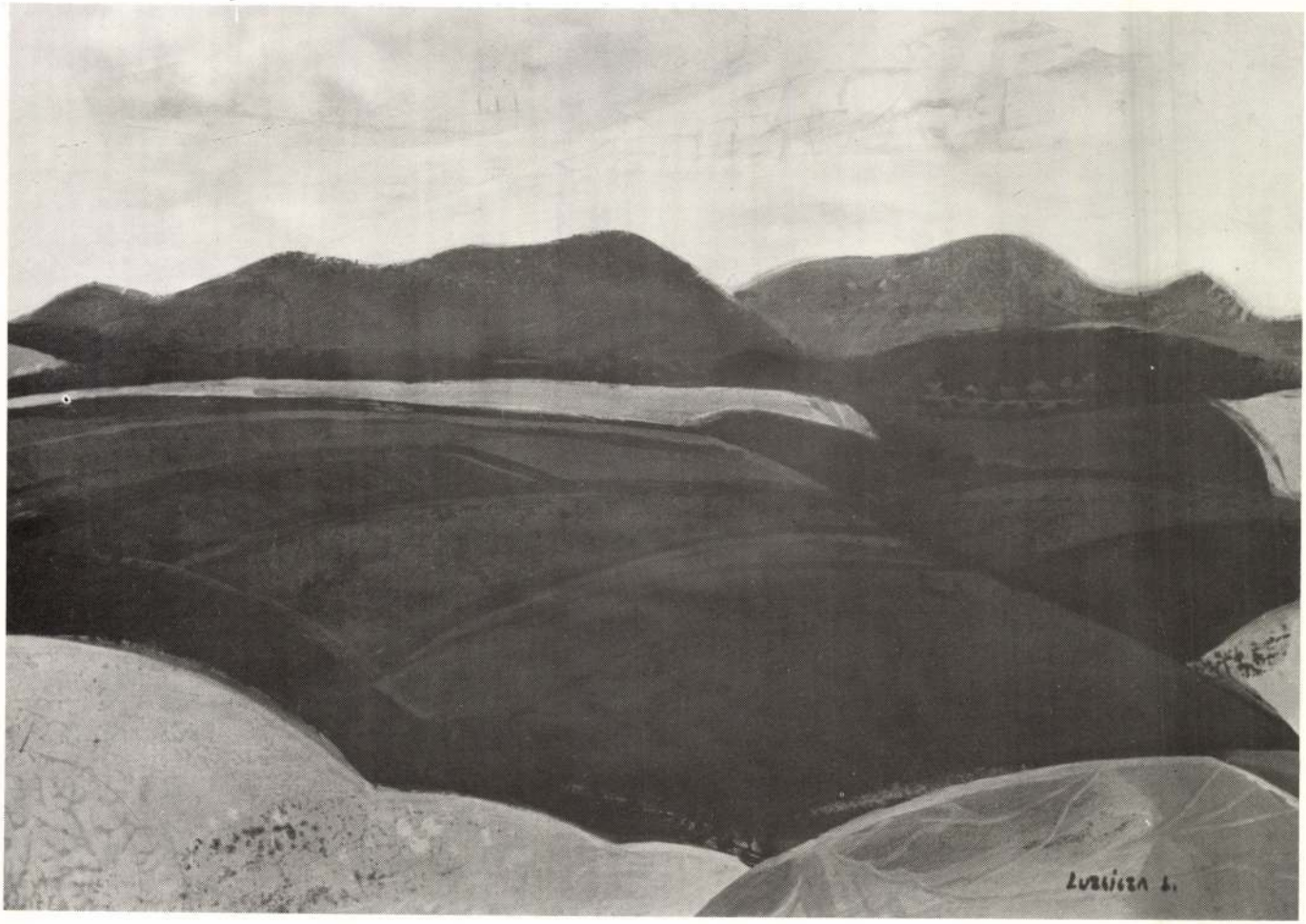

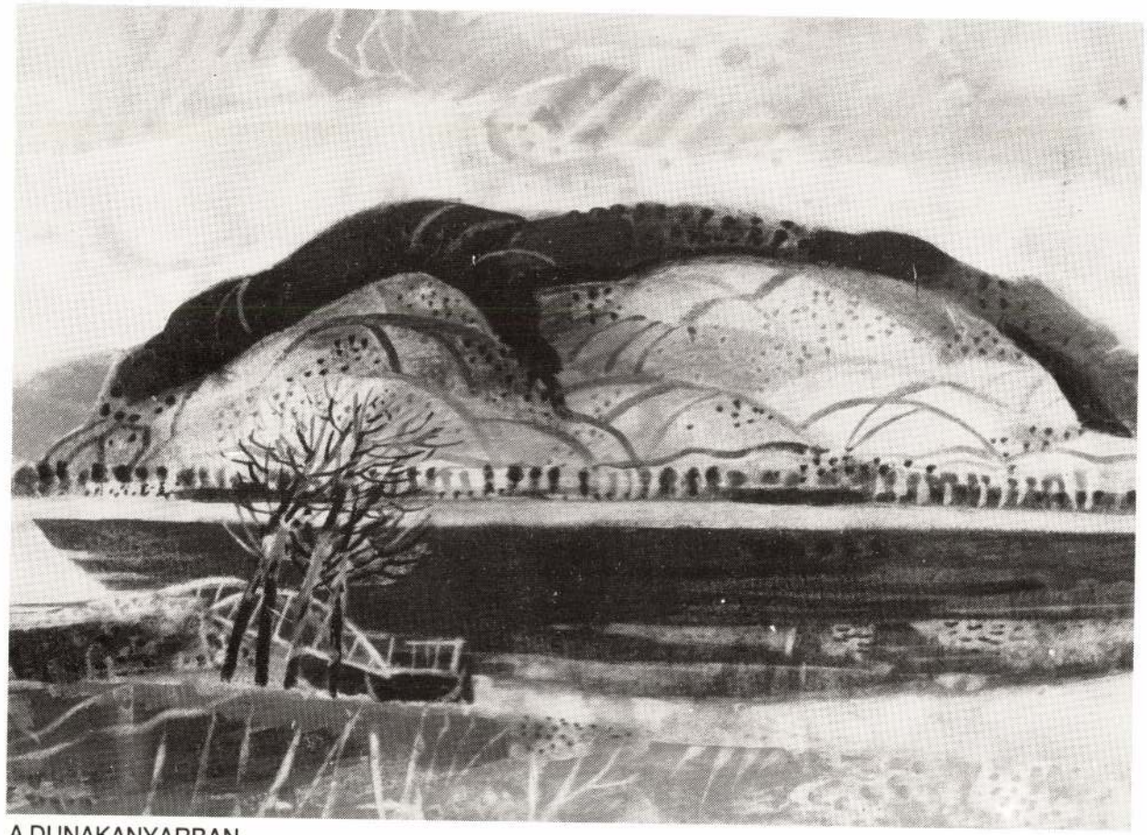

A DUNAKANYARBAN

Szervezte:
ZIRC VÁROSI TANÁCS V. B.
MŰVELŐDÉSI OSZTÁLYA
MŰVELŐDÉSI ÉS IFJÚSÁGI KÖZPONT
Felelős kiadó: Kingné Müller Anikó
88 80930 Pannon Nyomda, Veszprém

A kiállítást rendezte
és a katalógust összeállította:
SZÜCS ISTVÁN
Fotó: Kónya Kálmán
LUZSICZA LAJOS ÁRPÁD

ZIRCI GALÉRIA

A ZIRCI GALÉRIA KÖSZÖNTI ÖNT

LUZSICZA LAJOS

MUNKÁCSY-DÍJAS, ÉRDEMES MŰVÉSZ,

KIÁLLÍTÁSÁN

MEGNYITJA:
KÓTUN KÁROLY
igazgató, c. egyetemi tanár
MEGTEKINTHETŐ: 1988. június 3—július 3-ig
Rákóczi tér 1.

ÉLETRAJZI ISMERTETŐ

Luzsicza Lajos 1920-ban Érsekújvárott született. Elemi és középiskoláit szülővárosában végezte. 1940-ben érettségizett, majd felvételt nyert a budapesti Képzőművészeti Főiskolára.

1940—1947: főiskolai évei. A főiskola elvégzése után rajztanár lett Tatabányán, s ott megalapította és vezette a bányász képzőművészeti szabadiskolát.

1950—1960 között — alkotó munkássága közepette — a képzőművészeti élet különféle területein dolgozott, a budapesti Pedagógiai Főiskolán tanított, több éven át a Műcsarnok igazgatója volt, 1961-től önálló művészként élt, s mint ilyen, 1961—1977 között a Magyar Képzőművészek Szövetségének országos területi titkári teendőit látta el.

A legtöbb országos jellegű és egyéb csoportkiállításnak állandó résztvevője. Eddig 35 önálló bemutatója volt. Külföldön a Német Szövetségi Köztársaságban (1964, 1970, 1972, 1974), Svájcban (1968), Csehszlovákiában (1959, 1960, 1968, 1978, 1985) volt önálló kiállítása. Ismertek grafikái (rajzok, linók, rézkarcok), kedvelt technikája a gouache is.

1964-ben SZOT-díjat, 1971-ben Munkácsy-díjat kapott, 1980-ban érdemes művész lett.

A borítón: A SZÉPKILÁTÓNÁL A DUNAKANYARBAN (gouache)

Művészettörténészek írták

„Saját szavaival élve nem valőrfestő, hanem a két dimenzió világa felé mozog, mely számára a modern festészetet jelenti."

(Csap Erzsébet)

„Újszerű ábrázolásmódjának alakulásában bizonyára közrejátszott az új festékanyagok — a geralit, a plextoll — alkalmazása . . . Új képein meg tudta valósítani azt a szintézist, amelyben a természetelvűség párosult a kísérletek megtartható eredményeivel . . . Az első reagálás eszköze a gouache . . . A gouache-ok stílusa még impresszív jellegű, a valóságban létezőnek minél pontosabb megragadására törekszik . . . a benyomások komplexitásából kiszűrődik a legfontosabbnak ítélt jelleg és hangulat . . ." — s a képi változatok során, az olajfestményein — „kialakítja a legjellegzetesebb foltok és színek karakterét . . . A találóan egymáshoz illeszkedő színfoltok az építettség benyomását idézik elő. . . . eszköze az ún. szimultán kontraszthatás, amely belső mozgást idéz elő, s rejtett feszültségeket tesz érzékelhetővé."

(Végvári Lajos)

„Mély tónusú, barnás-zöldes-lilás harmóniában játszó képeinek eredetiségét a színek hegyi levegőt éreztető tömörsége, a színfoltok dekoratív összefoglalása adja."

(Artner Tivadar)

Luzsicza Lajosban „mindig erős volt a színfoltok alá szerkesztett konstrukció iránti érzék."

(Artner Tivadar)

„Luzsicza a körvonal zártságát és monumentális egyszerűségét keresve fordul a grafika felé (is)."

(Végvári Lajos)

A KIÁLLÍTOTT KÉPEK JEGYZÉKE

1. Őszi táj	50 × 70	plextoll
2. Beckó vára	50 × 70	plextoll
3. Tolcsva környéke	50 × 70	olaj
4. A Duna mentén	50 × 63	plextoll
5. Tél a Dunán I.	50 × 70	plextoll
6. Tél a Dunán II.	50 × 70	plextoll
7. Mikulásvirág	52 × 54,5	plextoll
8. A szigligeti öböl	60 × 80	plextoll
9. Bélapátfalvai táj	60 × 80	plextoll
10. Szőlőhegyen	60 × 80	plextoll
11. Falusi utca (Várakozó)	60 × 80	plextoll
12. A Dunakanyarban	60 × 80	plextoll
13. Olasz falucska	50 × 70	plextoll
14. Visegrád télen	50 × 70	plextoll
15. Nógrádi dombok	50 × 70	plextoll
16. A Bakonyban	50 × 70	plextoll
17. Cseszneki részlet	50 × 70	plextoll
18. A Nyitra vize a Berek alatt	50 × 70	plextoll
19. Árvában	50 × 80	plextoll
20. Cseh táj	50 × 80	plextoll
21. A Balatonnál	50 × 70	plextoll
22. Palóc vidék	50 × 70	plextoll
23—30. Az Alföld világa I—VIII.	35 × 60	plextoll

GEREBLYÉZŐ — A Zirci Barátság Grafikai Gyűjteményének ajándékozott mű

Luzsicza Lajos, festő

Luzsicza Lajos eddigi életútjának keresztmetszetét kapjuk a „Mai magyar művészet" sorozatban. *Végvári Lajos* tanulmányértékű előszavában szeretetteljes, mégis objektív kalauzra bukkanunk: jól mutatja meg a más-más hatásokból önállósuló egyéniséget — a kompozíció, a színdinamika s s a foltok emberi melegű karakterisztikumát. *(Képzőművészeti.)*

F.R.: Könyvszemle

7

Népszabadság, Bp. 1977. okt. 11.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 NOV 14

MAGYAR HÍRLAP

Luzsicza Lajos festő-
művész

LUZSICZA LAJOS Munkácsy-díjas festőművész kiállítása látható tegnaptól a békéscsabai Munkácsy Mihály teremben. A megnyitón Nagy János, a Békés megyei Tanács elnökhelyettese méltatta a művész munkásságát.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 NOV 23

Békésmegyei Népújság

Luzsica Lajos festő

KÖRÖST

KULTURÁLIS MELLÉKLET

Kiállításról kiállításra

1021

Luzsica Lajos képeiről

Luzsica Lajos természetelvű festőként kezdte a pályát, és mindvégig hű maradt a magyar piktúra e nagy múltú irányzatához. Az utóbbi évtized sokirányú útkeresése nem zavarta meg. Mint vérbeli, tehát minden idegszálával a korában élő alkotó, odafigyelt a változásokra. A rövid életű, divatos újításokat nem követte, a magvasan modern megoldások pedig csak megerősítették törekvéseinek igazában.

A természetelvűséget ugyanis ő már eleve — mondhatnám, alkati ösztönzésekre — erőteljes konstruktivizmussal és dekoratív színkezeléssel párosította, a hagyomány és korszerűség egyéni szintézisét valósítva meg a festészetben.

Stílusának alakulása ezért nélkülözi a látványos fordulatokat. Ilyenekre nem is volt szüksége. Művészete a belső esztétikai öntörvények logikája szerint fejlődött a kezdeti részletező, élénk koloritú ábrázolásmódtól érett korszaka nagyvonalúan összefoglaló stílusáig. Ezt a betetőző periódusát reprezentálja a művész békéscsabai, Képcsarnok-beli tárlatának mintegy harminc, zömmel az utóbbi egy-két évben festett olajtempera képe.

Vannak hivatott festői a Balatonnak, a Duna-tájnak, az Alföldnek. Luzsica Lajos egyikük körébe sem sorolható — mindenütt otthonosan mozog a palettájával. A magyar tenger vibráló víztükre vagy a messzeveszők tiszai róna önmagában ritkán ihleti alkotásra. Olyan részleteit választja ki előszeretettel a sokarcú tájnak, amelyek a természeti és emberkéz alkotta világ egységét láttatják, s e révén izgalmas festői problémákat kínálnak, próbára teszik az ecsetet, és mindig új megoldásokra késztetik. Tárgyválasztása igényes mesterre vall, aki tudja: a harmónia nem passzív képelemek egyszerű, mégoly tetszetős összegzése, hanem dinamikus erők magasabbrendű esztétikai egyensúlya — ez teszi tartalmássá a kompozícióit.

Kiváló érzékkel ragadja meg a táj karakterét, és élményt keltő módon tolmácsolja sajátos atmoszféráját. Sokat festett szűkebb pátriájában, a Felvidéken. Az asszony-keblekként egymásba domborodó *nógrádi* magaslatok bensőséges szelídségét, a hegyek koszorúzta *Vág völgye* messzi távlatú kék-zöld harmóniás látványát vagy a Liptói havasok, az „emberarcú" *Kriván* őserejű monumentalitását korunkban magyar festő nemigen ragadta meg nála jobban, s főként sokoldalúbban: minden képén más-más jellemvonását emelve ki az ihlető motívumnak.

Fenyvesek borította, szűkvölgyű *erdélyi* tája a hegyoldalon alászálló ködfelhővel, a Kárpátok lábához búvó lilaszín fazsindelyes *moldvai* kunyhók képe, az Iza völgye népi építészetét és viseletét is felvillantó *máramarosi* vallomása emberközelbe hozza az éles, tiszta levegőjű, színeket frissítő-élénkítő havasok világát ahhoz is, aki még sose járt arrafelé.

Éppily vonzóak a *dunántúli* tájai is. Szűkszavúan, alig néhány színnel kelti életre a *Nemesbüki határ* jellegzetesen zalai fasorral koronázott dombvonulatát. A föld tömör barna testén a befelé futó mesgyék finom ecsetvonásokkal írott szeszélyes vonalai szinte szuggerálják a téri mélységet. Hasonló módon eleveníti meg a *Káli medence* lankás legelőjét, a *Balatoni szőlődombok* hullámos lejtőit, ott vízmosások világos foltjaival, itt szőlőkarók rendjével érzékeltetve formát, teret és távlatot. Magános hegyi pince, faluszéli házcsoport mellett az éppen csak jelzett emberfigurák kiteljesítik az ábrázolás humánumát. A fák legyezőszerűen kitárulkozó, vagy oldott festőiséggel felrakott lombozata könnyít a falak mértanias formáinak súlyán. Mint például a *Délután* balladai sűrítettségű faluképén. A *Csabai úti tanya* bonyolultan térbe ágyazódó épületcsoportját viszont szinte teljesen magába öleli a buján tenyésző vegetáció lombkoszorúja.

A tájfestő a piktúra lírikusa, legfontosabb kifejezőeszköze a szín. Luzsica Lajos újabb képein az árnyalatok gordonkazengésűvé mélyültek s a színek gyakran expresszív erejűvé fokozódnak. Merészen festi kármin-vörösre például a *Szigligeti öböl* mögött magasodó Badacsony tömbjét, s alkalommal zöld, gyakrabban barna és okker tónusú eget varázsol a derűs táj fölé és — sötét napkorongot, ami rejtett drámaisággal telíti az ábrázolást.

Csabai kompozíciói tömény magukba sűrítik érett stílusának az erényeit. Az akácfás utcák oszlopos tornácú, barokk oromzatos házainak a megformálása hangsúlyozottan konstruktív; még a fák gömbbé stilizált lombja is a falak geometrikus karakteréhez hasonul. Az erőteljes, dekoratív elosztású színfoltok azonban feloldják a szerkezet szigorát, az ódonság nemes patinájával megszépítik a motívumot, és kiemelik a köznapok világából a meseszerű időtlenség régióiba.

Luzsica Lajos tucatnyi országban, számos kiállításon mutatta be a munkáit. Jó néhány hazai és külföldi műbarát rendszeresen gyűjti az alkotásait. A tárlatunkon szereplő festmények java méltó arra, hogy színes reprodukciójuk szerepeljen a mester most készülő monográfiájában.

Artner Tivadar

…idő — szabad idő

…e már vala…
…erül nálunk a
…szabad idő ha…
…ikori egybemo…
munkaidőben
…re a szabad idő
…z szervezés mi…
…bad időből ha…

számítások, de
Mert például ki
ni azt, hogy
ünk el „hiány-
…ásával. Építke-
…an szabva, me-
…nk fuvart, de
…séges méretű
…es keménységű
boltban a meg-
…t az ács kér,
kúpcserép a
ha nem me-
…is elfogy. Mi
…r? Aki olyan
dolgozik, hogy
belátást kér a
…redzkedik. Ahol
…egengedi, hogy
…zaugorjon", ott
… se csinál be-
…gkér valakit:
a frontot" …

…gyobb „magán-
…építkezés gondját
… a tapasztalat
…li és társasház-
és tízezrek ide-
energiáját és
— veszik maxi-
…n igénybe, s
évekig húzód-
…építkezőkkel kap-
…sadalmi belátás
…n említhetnénk
…okot is, kisebb-
…bakat, amelyek
…aponta más tíz-
…ek le ilyen vagy
…néhány negyed-
…ny órát is a
Mert szép hús
…nál, friss ke-
Hazaugrunk,
…erelő, a mosó-
…őttre jelezte a
…l vinni a kocsit
csak most tud-
Telefonszerelők
…len otthon kell
a szinte kény-
…említem, de a
…áig lehetne foly-

is, akit keresünk, akinek intéznie kellene ügyünket, ki kellene adnia az árut, alá kellene írnia az aktát, nincs a helyén. Megfigyelhetjük, és még határozottabban vehetjük tudomásul, hogy e túlzott tolerancia milyen zökkenőket képes okozni a munkában, a szolgáltatásban, a hivatali apparátusban. Lemérhetjük magunk, mennyi időt vesztettünk el sorbaállással, ácsorgással, tájékoztatás hiánya miatti kerülőkkel, s elképzeljük, hogy népgazdasági méretekben milyen veszteségek forrása e helyzet.

Valóban bele kell tehát ebbe nyugodnunk, mint valami istencsapásba? Tény, hogy vannak tárgyi okok, amelyeket nem lehet egykönnyen, hamarosan megváltoztatni. A hiányzó cikkek listáját pillanatnyilag legfeljebb szűkíteni lehet. Üzlethálózatunk, bármily látványosan fejlődik is, még sokára épül ki a városok és falvak nagy területein olyan arányokban és összetételben, hogy teljesen megszüntesse az ellátatlan körzeteket. Igazgatási-ügyviteli rendszerünk gépesítésének szinte csak a kezdetén vagyunk, az ügyviteli jogszabályok pedig még mindig nehézkesek és bonyolultak. Aki tehát csupán fegyelmi, szigorító intézkedésekkel képzeli megszüntetni az említett munkahelyi lazaságokat, az alaposan melléfog.

A munka, a szolgáltatások, az ügyvitel, az áruelosztás jobb megszervezésével azonban rengeteget lehet javítani a helyzeten. Vannak például vállalatok, ahol nemcsak jogi tanácsadás folyik, hanem csekély térítés ellenében, iratok, engedélyek stb. beszerzését is elintézik, rengeteg időt takarítva meg ezáltal dolgozóiknak. Vannak más vállalatok, ahol az üzemrészekben árubeszerző-szolgálatot létesítettek, s amikorra a dolgozó befejezi napi munkáját, kézhez veheti a megrendelt cikkeket. Olykor már az együttműködés legegyszerűbb formái — például bizonyos üzletek nyitvántartási idejének rendezése — is sokat segítenek.

Társadalmi

OK — O. K.

Szerényen, immár foghíjasan kívánja megállásra késztetni az arra járókat a könyvesbolt keskeny kirakatának Olcsó Könyvtár sorozata. Szerényen, mert az Olcsó Könyvtár köteteinek külleme nem versenyezhet, nem is akar versenyezni a drágább kiadványok érthetően nagyvonalúbb címlapjaival. Ám a szerénység csak a külsőre vonatkozik. Mert olvasnivalóul a sorozat Homéroszt és Szabó Pált, Dosztojevszkijt és Krúdyt, Mikszáthot és Victor Hugót ad. Csaknem háromezer év és sok-sok nyelv, nemzet irodalmának színe-javát. Három—négy, a kettős kötetek esetében hat—nyolc forintért.

A szerénységről még csak annyit, hogy az ember tulajdonságai közül az egyik legfontosabb, legértékesebb. Nem azonos a primitívséggel, mint néha és nem kevesen tartják. Könyvekről szólva is a kiadvány egyértelmű dicsérete, hogy egyszerű formájú, olcsó kötetek lassanként az ezredik sorszámig jutó folyamát juttatja el az olvasóhoz.

A „szerényen" után nézzük az első mondat „foghíjasan" szavát. Néhány hete még huszonegy OK-kötet sorakozott a bolt kirakatában. Azóta néhány közülük eltűnt — nyilván, mert valaki éppen az írónak éppen arra a könyvére volt kíváncsi, már nem volt belőle példány a polcokon, hát kivették a leendő olvasó kedvéért. A foghíj azt bizonyítja, hogy nem szűnt meg az érdeklődés az OK-kötetek iránt. Hogy az a lehető legtelejesebb harmóniában megjér a vaskosabb, szebb, drágább kötetek forgalmának növekedésével.

Ami pedig az első mondat „megállásra kívánja késztetni" részét illeti: az elmúlt években valahogy háttérbe szorultak — háttérbe szorulni látszottak — az OK-emblémás kötetek. Sokszor és sokan affále megtűrt „szegény rokonnak" tartották mindegyiket. Ezért szinte felfedezésszámba ment, amikor a … Radnóti bolt végre teljes …atot szentelt a karcsú könyv…éknek. Világos volt a szán… figyeljenek az arra járók …yra és Feuchtwangerre, …onyira és Kaffkára.

…ezetül valamit ennek az …k a címéről. Az OK az Ol…Könyvtárat jelenti. Az O. K. …ul (s „oké" formájában …inkább magyarul is) azt, jól van, rendben van, he… Régi szójáték, s lehet, hogy …is a legjobbak közül való. …az, nehéz lenne nem egyet… …vele. Az említettek miatt még egyszer: OK — O. K.

(daniss)

…pés miatt
…ak padjára

…érképet, különböző szótá… és néhány napra való …et vásároltak. Október 21-…ste Budapesten, a Rákos…ző pályaudvaron egy kül… induló teherkocsin bújmeg. Magukkal vittek egy …fűrészt is, hogy ha netán …zárják az ajtót, a fűrész …égével ki tudjanak jönni …teherkocsiból. Lökösházán …árőrök észrevették, hogy a …zárja meg van rongálva. …izsgálták a teherkocsit, s …lezték a két fiatalt.

…járásbíróság Vesztróczi Je…négy hónap, Zvara Tibort …öt hónap szabadságvesz…ítélte. A bíróság enyhítő …ményként értékelte mind…ádlottnak a bűnösségre is …edő beismerő vallomását. …élet nem jogerős.

—di—

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 NOV 13

Luzsicza Lajos, Munkácsy

Békés m. Népújság

díjas festőművész

Kiállítás a Képcsarnokban

Ma, november 13-án délután 5 órakor nyitja meg Nagy János, a a Békés megyei Tanács elnökhelyettese a Képcsarnok békéscsabai Munkácsy Mihály termében Luzsicza Lajos Munkácsy-díjas festőművész kiállítását. A művésznek eddig 14 hazai bemutatója volt és kiállított Csehszlovákiában, Nyugat-Németországban és Svájcban is. Megkapta 1964-ben a SZOT-díjat, 1971-ben pedig a Munkácsy-díjat. Festészetének állandó ihletője a hegyvidéki táj, főleg az Alacsony-Tátra. A kiállítás november 27-ig tekinthető meg.

ALKALOM

rót felvesz. Jelentkezés a vállalat unkaügyi osztályán.

lőnyös feltételek mellett korszerű épek kezelésére 18 éven felüli nő olgozókat felveszünk és betanítunk onónak, szövőnek, csévélőnek. Felételre keresünk továbbá 18 éven elüli nő és férfi segédmunkásokat. idékieknek minimális térítés elleében szállást biztosítunk. Bővebb ilékoztatást levélben adunk. Levélim: Pamuttextilművek Budai Gyára unkaerő-gazdálkodás. 1502 Budaest, postafiók 43.

Luzsica Lajos, festő

Közgyűlésre készül a Magyar Képzőművészek Szövetsége. A tisztújító közgyűlésen felmérik majd az elmúlt években végzett szövetségi munka eredményeit, meghatározzák a feladatokat. Az itt következő beszélgetésben — amelyet *Luzsicza Lajos* festőművésszel, a Magyar Képzőművészek Szövetségének területi titkárával folytattunk — a szövetség területi szervezeteinek a munkájáról lesz szó.

T. L.: Vidéken — országos feladatok

Népszabadság, Bp. 1977. márc. 18. 7.

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 38[illegible] 340-726
1977 MÁR.
3
Társadalmi Szemle

Luzsicza Lajos

1021

Luzsicza Lajos: Balaton

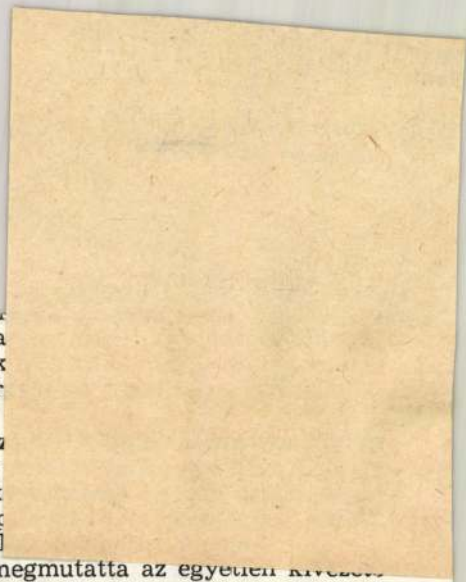

...nyitásával hat évtizeddel ezelőtt döntő roha
rend ellen és szétzúzta azt. A dolgozóknak a k
nemzeti elnyomás elleni harca a történelem sor
kel végződött.

Az Októberi Forradalom győzelme a XX. sz
gyökeresen megváltoztatta az egész emberiség
Októberi Szocialista Forradalom törvényszerű k
fejlődésnek, az osztályharcnak a monopolkap
Győzelme eredményeképpen létrejött a világ el

A szovjet hatalom a világ minden népének megmutatta az egyetlen kivezető utat azoknak a háborúknak véres káoszából, amelyekbe a kizsákmányoló rend taszította őket. A létrejött új hatalom első állami ténykedése a lenini Békedekrétum volt, amely meghirdette az igazságos, demokratikus, egyetemes békéért vívott harc világos és szabatos programját. A Nagy Október megnyitotta a történelem új korszakát — világméretben a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakát, annak a harcnak a korszakát, amely „a népeknek az imperializmustól való megszabadításáért, a népek közti háborúk megszüntetéséért, a tőke uralmának megdöntéséért, a szocializmusért" (Lenin) folyik.

Az Októberi Forradalomban mélyrehatóan és sokoldalúan megmutatkozott a munkásosztály nagy világfelszabadító küldetése.

Az Októberi Forradalom győzelme történelmi fordulat országunk népeinek sorsában. Megmentette hazánkat a fenyegető katasztrófától, amely felé az uralkodó kizsákmányoló osztályok — a földbirtokosok és a burzsoázia — bűnös politikája taszította, kivezette a valóban független fejlődés, az átfogó társadalmi-gazdasági és kulturális haladás útjára. Oroszország munkásainak és parasztjainak hősi harca, amelyet az egész világ dolgozói lelkesen és hathatósan támogattak, mint Lenin írta, „*minden* országnak mutatott valamit, még-

1021

Luzsica Lajos festőművész

1975. XI. 13. Tv. 19,30. Ka.
Tv-Híradó.

- Békéscsabai

- Ilyennek látja régi kis parasztházait Luzsica Lajos festőművész, akinek ma nyílt önálló kiállítása a békéscsabai Munkácsy Mihály Galériában.
A megnyitó előtt Luzsica Lajos műtermében beszélgetünk.

- Képeiből nagy nyugalom árad. Hogyan egyeztethető össze ez a nyugalom, köztudomású közéleti nyughatatlansággal, hiszen a Műcsarnok igazgatója voltál, a Képzőművészek Szövetségének vidéki titkára voltál és vagy és állandóan szervező munkával járod az országot.

- Hát talán erre nagyon egyszerűen azt válaszolnám, hogyha kimegyek a tájba, a természetbe, akkor nagyon nyugodó vagyok. Ez a nyugalom árad át tájképeimre. A tájkép is alkalmas életörömről, életszeretetet, általában nemes emberi világ kifejezésére.

- És a tájnak a hangulatát gyűjtöd magad köré ezekkel a kövekkel és tányérokkal.

- Igen, az országot nagyon ismerem, nincs is talán helye ahol ne fordultam volna meg.

- Még is megmaradt palóczos akcentusod. Légyél szíves áruld el most már a nézőinknek is, honnan származol?

- Hát mint sejthető ebből a beszédből, érsekújvári születésű

vagyok, az ifjuságom nagy részét ott töltöttem. Ennek ellenére 20 éves koromig nem jártam a Tátrában. 1954-ben csehszlovák barátaim jóvoltából beutazhattam a Magas-Tátrát, az Alacsony-Tátrát, ezek szépséges tájait és azóta évről-évre visszatérek ide és dolgozom itt. Nagyon megszerettem Észak-Erdélyben Máramarost, de ugyanigy Moldvát is, innen is készültek képek, ezek is szerepelnek a kiállitáson.

- Időjárás jelentés.

LUZSICZA LAJOS festő, Munkácsy- és SZOT-díjas
Érsekujvár, 1920

A Képzőművészeti Főiskolán 1940-47 között Aba-Novák Vilmos, Kontuly Béla és Kmetty János növendéke, majd szabadiskolát alapit és vezet Tatabányán. 1950-60-ban a képzőművészeti élet különböző területein dolgozik, egy ideig a Műcsarnok igazgatója. 1961 óta a Magyar Képzőművészek Szövetségének területi (vidéki) titkára. Számos kelet- és nyugateurópai tanulmányutat tett, évente felkeresi Csehszlovákiát, az Alacsony-Tátrát. Eddig 11 hazai bemutatója volt, közöttük egy gyűjteményes tárlat 1963-ban a Csók István Galériában; külföldön Csehszlovákiában (1959, 1960, 1968), Nyugat-Németországban (1964, 1970, 1972) és Svájcban (1968) állitott ki. 1964-ben SZOT-díjat, 1971-ben Munkácsy-díjat kapott. - Festészetének állandó ihletője a hegyvidéki táj. Állandóan visszatérő témája az Alacsony-Tátra, de ugyanugy foglalkoztatják hazánk hegyes-dombos tájai, a balatoni felvidék, a Dunakanyar és Nógrád. Képeit dekorativitásra törekvés, erőteljes formaképzés, merész színösszhang jellemzi.

Művés életrajzok 1975

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-748, 340-726
1977 ÁPR 7
NAPLÓ /VESZPRÉM/
Luzsicza Lajos,
festő
/ 1021

LUZSICZA TÁJAI

Kilátás a Balatonra

A Képcsarnok veszprémi bemutatótermének kiállítása, az üvegfalakon át, valósággal csalogatja a járókelőt. És aki betér Luzsicza Lajos képeit szemlélni, nem csalódik: gyönyörű tájakra viszi a festő, a látvány természetes szépségét és az élményt egyszerre nyújtva. A festőművész a Kárpátokban szerzett gyermekkori élményeivel hozta természetszeretetét, mely művészetének örökös témája és ihletője maradt. A látványból indul ki, s az élmény lenyűgöző ereje jelenik meg képein, ami a nézőt is megragadja. A képek sugallatában mintegy átéli a természeti élményt.

Luzsicza színei igen változatosak, hasonló hangulatú képeinek is más-más a színvilága. Kiteljesedő, gazdagodó színvilága jól érzékelteti a természet változó arculatát. Képein nem tér el az ábrázolt táj jellegétől, nem épít fel képzeletszülte látomásokat. Gazdag mesélő kedv vezeti ecsetjét a táj arculatának megmutatásában. Ebből nyújt ízelítőt Borbás János fotóriportja.

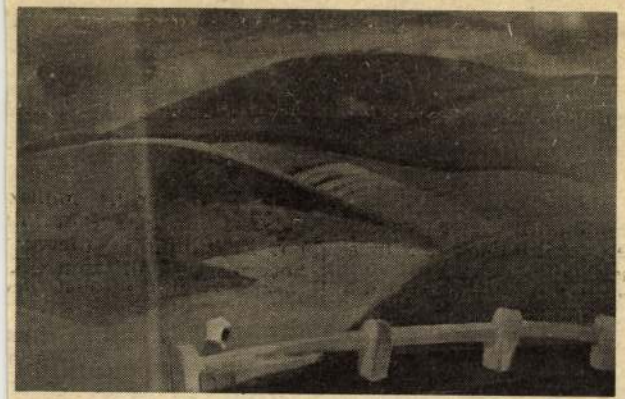

Nógrádi dombok

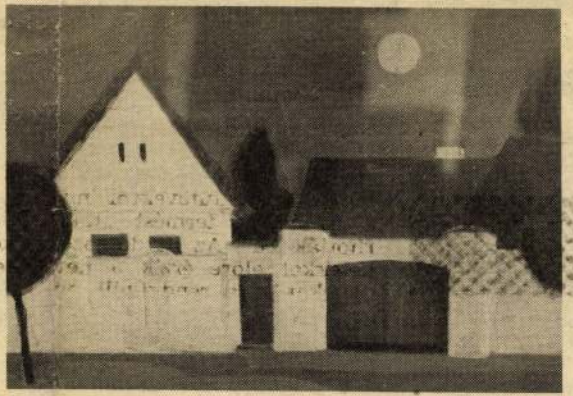

Emlék faluról

Erdélyi emlék

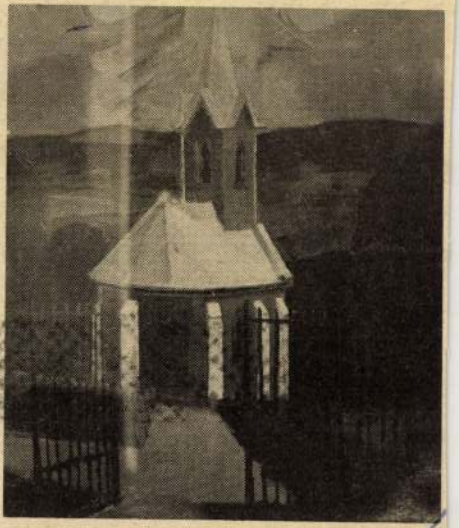

Boglári galéria-kápolna

miatt. Az igazgató utasította a munkások feletteseit, hogy vizsgálják felül teljesítményüket. Az érintett két középszintű vezető tájékozódott az ügyben, aztán úgy dönöttek, nem vizsgálnak felül semmit, s egyetlen szóval sem marasztalták el a munkásokat. Aztán egy munkásgyűlésen kirobbant a dolog. Az osztályvezető nyilvánosan is panaszt tett, mire X felállt, és azt kérdezte tőle: mennyi fizetést vett fel az osztályvezető elvtárs a két hónap alatt? Az osztályvezető megmondta. Milyen munkákkal maradtak el miattuk? Az osztályvezető sorolta őket. S hogyan szervezte meg az osztályvezető elvtárs az osztály munkáját, tudva, hogy egy ideig nem lesz rá mód, hogy a megszokott körülmények között dolgozzanak? Az osztályvezető erre nem tudott mit mondani. X még hozzátette, hogy nem egyszer termelő üzemek teljes tatarozását végzik el úgy, hogy közben mennek a gépek, s egy pillanatra nem áll a termelés, aztán leült.

Vitatkozni tehát lehet. Okosan is, szépen is, hozzáértően is, hanem hatékonyan csak egyféleképpen: úgy, ahogy X is tette. A történetnek ugyanis csattanója van. Az eset után X feletteseit hívatta az igazgató. Kérte, töröljék az utasítását, amely a munkások teljesítményének felülvizsgálatára vonatkozott. A két ember egymásra nézett és összenevetett.

Arra gondolok, hogy szívesen nézném, hallgatnám X-et akár szombat este is egy kerekasztal-beszélgetés alatt. S talán nem is lennék egyedül. Talán hasonló érdeklődéssel nézné őt minisztériumi felettese vagy igazgatója, sőt kedvéért még a riporter is lemondana megdolgozott kérdéseiről...

Csak nem tudom, elmenne-e?

Nélküle pedig maradnak az okos és szép gondolatok, és ráadásul szombat délután.

Bilku Roland

...nint egy-egy madárijesztő. Rövid, tömzsi törzsükön ritkás lombkorona. A házsorok közt barna gombóccá gyűrődik a kiskertek virágdísze. Lábam alatt zizeg a száradó fű. Néha odébb rúgok egy lehullott vadgesztenyét.

Húsznál is több éve, hogy elkeveredtem a faluból. Ha többször nem, egyszer minden évben — leginkább ősszel — hazalátogatok Édesékhez és végigkóslatom a falut. Apám is, anyám is felette van a hetvennek. A húgomék családja vigyáz rájuk.

Megyek betonjárdán, árkon, réten keresztül. Aztán egyszer csak belebotlok valakibe. Valaki régi jó ismerősbe, iskolatársba, akivel együtt loptuk a zsidó Princ kertjéből a zsendülő mogyorót, vagy pártoskodtunk az új rend mellett negyvenötben és még utána is, évekig. És megtárgyaljuk a dolgokat... Én mondom a világ dolgait — ingyen kap a beteg magyar orvosságot; igen, tényleg hamisítanak bort a nyugat-európai kereskedők; hogy ki győz az amerikai elnökjelöltek közül? — attól függően kiféle, miféle a földi. Ő meg sorolja a faluét; — Hogy a Pumler lánynak már a második gyereke lesz, de hogy kitől? Hogy megint iszappakolásra kell menni a Büdösvízbe, annyira hasgat a válla! Hát igen, korfok elmarad a tavalyitól!

Ők a nagyra, a messzi dologra kíváncsiak, engemet pedig a kicsi érdekel. Az a kicsi, ahogyan élnek!

— Szerbusz öcsém!

Körülnézek, honnan az üdvözlés. Az egyik portán végre meglátom az embert. Guggol az udvar közepén. Előtte foszlott szélű szakajtó. Szedegeti a hullott diót.

— Jónapot, Marci bácsi! Alig vettem észre.

— Akkor mégegyszer szerbusz öcsém! Bizony mégis csak nektek lett igazatok! — aztán mond még valamit, de nem hallom, mert csörög a dió. Önti bele egy zsákba.

Megállnék beszélgetni, de az öreg lezárta az ügyet, odébbcsúszik a gazban. Diókat kutat a szakajtó potrohát megtölteni.

Jó tíz évvel, ha öregebb nálam, miért mégis az öcsémezés, bátyámozás? Mert ő kisgazdaként vágott neki az életnek, én meg csak mint a falu írnoka kezdtem. Aztán bennünk maradt ez a megszólítás. Még az sem változtatott rajta, hogy nekünk lett igazunk.

Arra nem is emlékszem, mikor kezdtük keresni az igazságot. Ember sincs talán, aki emlékezne az évre, napra! Arra viszont igen, mikor kezdtük megtalálni.

...1945 tavasza volt. Alig került le rólam a madzagos bakancs, a töredezett bőrka-

abban eszem, abba
verekszem, mert a
dig szerencsét hozo
kabát melegített
ben is, mikor megs
IV. különleges mun
latos zászlóaljtól.
tartó bújkálásban,
ben azt tépték-m
Nagybajom környé
fái, bokrai. A Magyar Kommunista Párt t.-i alapszervezetének megalapításában is bőrkabáttal a vállamon vettem részt. Március elején.

Öten voltunk az alapítók, ketten régi kommunisták. A titkárunk, Vajkó János bácsi tizenkilences vöröskatona, illegális kommunista, meg Tatár Vilmos, a Ganz Villamossági Gyár nyugdíjasa.

Három másik pártnak is kialakult helyi szervezete a falunkban. A Független Kisgazda Pártnak, a Szociáldemokrata Pártnak, és a Nemzeti Paraszt Pártnak. Legjobb kapcsolatot az utóbbival sikerült kialakítanunk. Ők, a földosztásban is legérdekeltebbek, mindenben a legszilárdabb, legmegbízhatóbb szövetségeseink voltak.

Meg kellett szervezni a közigazgatást, a közellátást. Mint országszerte mindenütt tették, mi is megalakítottuk a Nemzeti Bizottságot. A négy párt négy-négy képviselője vett részt benne. Ez volt mindennek a bökkenője! Mert egyezségre aztán ritkán jutottunk. Ha mi az sem.

Nagy harc folyt a földosztó bizottság szervezésekor. Kik kerüljenek a bizottságba? — A kommunisták ne! — tiltakozott a szocdem. — Elvégre nincs paraszti párttagságuk a faluban.

— Akkor szociáldemokrata se kerüljön bele! — replikáztunk mi is. — Hasonló okok miatt.

Végül csak paraszt — és kisgazda párti tagok kerültek a bizottságba. Szerencsére elnöknek paraszt pártit sikerült választani.

Szóval így verekedtünk a márciusi napokban, amikor az egyik este kopogtatnak az ajtón. Vajkó János bácsi volt a látogató. Mérgében lehetett nagyon, lerítt róla. Még köszönni is elfelejtett.

— Mi történt? Valami baj van?

— Baj, baj. Még nincs. De lehet, ha nem vigyázunk. Képzeld Jenő! Szólt a Márton, hogy vissza akarják hozni a jegyzőt.

— A vitéz Dericsi Molnár Endrét?

— Azt, hogy az istennyila csapna beléjük. Még, hogy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 ÁPR 10
TÜKÖR
Budapest
Luzsica Lajos
festő

1021

Hegyek igézetében

Olykor a telítettség, néha valaminek a hiánya indíthat el a művészet felé. Luzsica Lajos munkásságát alighanem éppen a hiányérzet előzi meg: jóllehet az érsekújvári születésű művész ifjúkorát Szlovákiában élte, mégsem jutott felnőtt koráig a Kárpátok vidékére. Csak érett fejjel látta meg a Tátrát, s a hegyes tájak ettől kezdve olthatatlan szomjat ébresztettek benne. Szinte egy vándorpiktor izgalmával és kitartásával kóborolta be Szlovákiát és Erdélyt, hogy átengedje magát a környezet hatásának és, hogy a hatásokat formába örökítse.

Luzsica munkássága azonban — akár korábbi, „zsírosabban festő", akár későbbi, szárazabban dekoratív korszakában — soha nem volt fényképszerű, nemcsak a táj látványát, hanem a hullámzó-mozgó formákban, a nagy tömegekben rejlő tektonikus törvényeket igyekezett megragadni és láthatóvá tenni.

Így nemcsak a tájak „egzotikuma", hanem e tisztán öntörvényű művészi kifejezésmód együttesen eredményezték azt, hogy Luzsica képei számos hazai s talán még számosabb nyugat-európai és szlovákiai kiállításon sikert arattak, az utóbbiakon talán annál inkább, mert témáit jórészt Liptó környékéről merítette.

Idehaza az utóbbi években vidéki kiállítások egész során mutatkozott be — legújabb tárlata Várpalotán nyílik — számos barátot szerezve a festészetnek.

B. I.

Luzsica Lajos: Hegyvidéki táj

KÉKESDY KÁROLY felvételei

számomra nem munka — gyönyörűség, az önkifejezés örömét jelentő szórakozás. De hát élni is kell valamiből... Most, hogy autóm van, közelebb került Rákospalotához Budapest, s nem kell igazodnom a vonatcsatlakozásokhoz.

— Rákospalota?

— Békesség vesz ott körül, s akkora a csönd, hogy még az óraketyegés is zavar.

— Repertoárján szinte csak mai magyar költők szerepelnek. S a klasszikusok, a külföldiek?

— Nagy László, Weöres Sándor, Györe Imre, Buda Ferenc, Károlyi Amy, Zelk Zoltán mintha csak az én érzéseimet, gondolataimat fogalmaznák meg. Szinte magukból születnek — már az első olvasás közben — a kísérő ritmusok, dallamok, s „kényszerítenek" az éneklésre. Adyt, József Attilát is nagyon szeretem, de inkább csak olvasom. Éneklek azért külföldi lírikusokat is: Tran Dang Hoa, a vietnami gyermekköltőnő verseit, az örmény Silva Kaputikjan gyönyörű költeményeit. Kitüntetésnek tartom, hogy sok kiváló művész: így Béres Ilona, Szemes Mari, Koncz Gábor és unokatestvérem: Sinkovits Imre mind gyakrabban hív meg partnernek az estjére. S ha csak lehet — s nem kell emiatt iskolát mulasztania —, velem van 15 éves Rita lányom is. Jogos anyai büszkeségem ő: két és fél éves korában már két szólamra énekelt velem. Most óvónőképzőbe jár és — mert jól táncol, énekel — musical-színésznő szeretne lenni. Gitározni is tanul, sőt tud ám — valljuk be —, nem rajong éppenséggel érte. Nem is erőltetem!

Vitai Ildikó most nagyon boldog. Az ok: a Kulturális Minisztérium őt nevezte be az április közepén kezdődő mongóliai nemzetközi dalfesztiválra. Új műsorral készül Ulánbátorba: a barátságról szóló dalt adja elő, melynek maga írta a szövegét is. Ha jut rá ideje — mert minden énekes csak tíz percet kap —, Zelk „Micsoda madár", Nagy László „Figyelmeztetés", József Attila „Aratásom..." című versét is bemutatja majd.

— Mongóliába tart hát a granadai gitár?

— Igen. Bár — a gitáros én vagyok.

GARAI TAMÁS

Értelmiségi

Értelmiséginek lenni egy jól olajozott világban — ez képtelenség. Valahogy így mondja Maróti Lajos színművének egyik szereplője. Szociológiai tanulmányt is ír erről, amely arra épül, hogy az értelmiségi nem egyszerűen szellemi munkás, hanem az, aki önállóan tud gondolkodni, és képes kritikusan szemlélni maga körül a dolgokat, szélesebb értelemben a társadalmat. A társadalom azonban erre nem tart igényt, aminek egyik bizonyítéka, hogy a tanulmányt nem adják ki. Az „értelmiségi létezés" eszerint ma Magyarországon paradox jellegű, ezért is nevezi munkáját a darabbeli tanulmány szerzője — a „Doktor úr" — Paradoxonnak.

Az *Egy válás története* hamar elárulja, hogy csak a cselekmény külső burkában kapjuk egy válás történetét; a *szöveg alatti* tanúsága szerint a drámaírót ugyanaz érdekli, ami maga teremtette hősét: az értelmiségi életforma „képtelensége", vagy ha tetszik, paradoxonja. Maróti azonban, annak ellenére, hogy a Doktor úr szájába adja legszemélyesebb közlendőit, mégsem a figurát. A megvan tehát paradoxiája ar masabb, mive főbb drámaíró rendkívül tartalmas gondolatokat közöl a szereplők le sem tagadhatnák, hogy élénk agyműködésüket tőle örökölték), de az ábrázolt élethelyzetet vagy életformát mégsem tekinti a magáénak. Éppen ellenkezőleg, eltávolítja, szélsőségesen kiélezi, hogy kritikusan mérlegelhesse, és végül kemény ítéletet mondjon róla.

Hogy ne csak rébuszokban beszéljek: a darabbeli élethelyzet egy felbomló házasság végső szakasza; az a pillanat, amikor a tízéves egymáshoz láncoltság minden öröme és kínlódása egybemosódik, marakodni és kibékülni is csak felfokozott szenvedéllyel lehet, húsba vágnak a szavak meg a tettek, és senki meg nem tudná mondani, hogy a szerelem vagy a gyűlölet váltja sorozatban a megalázó, szégyenteljes szituációkat. Azt a „négyszöghelyzetet" például, amikor a mindkét részről jelenlevő *harmadik* és a szesszel

félünk a farkastól alaphelyzetére. A Doktor úr mintha George magyar változata volna; fiatalabb ugyan nála, és még nem tartozik a beérkezettek közé, de értelmiségi kiábrándultságát, cinizmusát hasonló modorral, gyerekes szerepjátszással egyenlíti ki. S mint ahogy George és Martha viszonyát egy sosem volt, kitalált gyerek közös „emléke" határozza meg, a Doktor úr és Vera házasságának sikerületlensége mögött is — valahol a háttérben — a gyermektelenség pontosabban Vera meddősége lappang, amiért közösen felelősek. Még a Honey-Nick házaspárnak is megvan a párhuzamos megfelelője: a két „harmadik" már az első találkozás után átpártol egymáshoz.

Ez a hasonlóság akár tudatos is lehet; elképzelhető, hogy önként vállalt parafrázisról van szó. A dolog így kényesebb, de izgalmasabb. Mert az áthallás semmi esetre sem

Luzsica Lajos festő

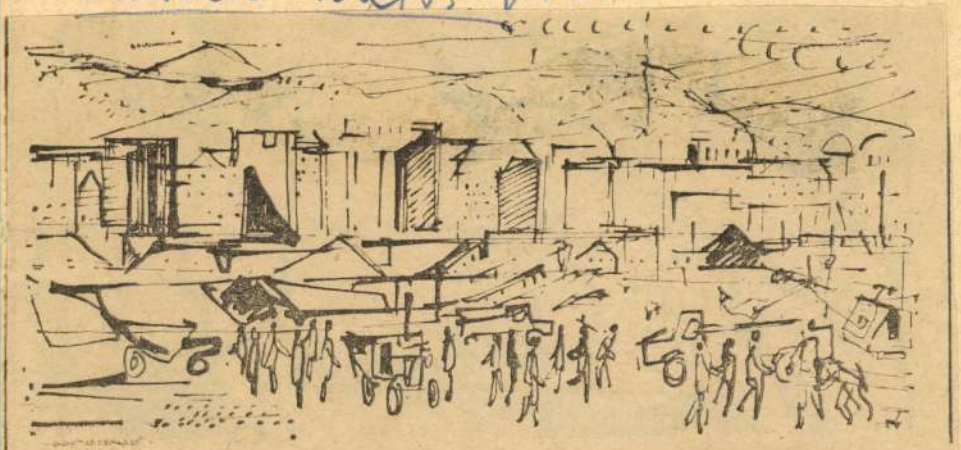

LUZSICZA LAJOS RAJZA

M. 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. júl. 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

TÁRSADALMI SZEMLE

1974 SEP

Luzsicza Lajos

1021

Luzsicza Lajos: Dunántúl

éves terv utolsó évében. Tervszerűen fol
ramok megvalósítását, általában azokat a
lődésünkhöz nélkülözhetetlenek. A fejlesz
tékony rekonstrukciókra kívánjuk alapoz
zal, hogy a műszaki fejlesztés gyorsításáh
közök rendelkezésre álljanak. Tovább k
szerkezetét. Nemzetközi áruforgalmunkna
ménél nagyobb arányban kell bővülnie. K
tatott nemzetközi gazdasági együttműkö
tűbbé tenni. Gondoskodunk a szállítási
az építőipar szervezettségét, erősítjük annak ipari hátterét, felszámolva a ki-
vitelező kapacitások aránytalanságait. A mezőgazdaságban folytatjuk a komp-
lex, iparszerű termelési rendszerek elterjesztését, hangsúlyt helyezve a terme-
lési specializációra, valamint a mezőgazdaság és az élelmiszeripar összehan-
golt fejlesztésére.

Az ötéves tervkoncepció megvalósításához szükséges döntéseket részben a központi szervek, részben a vállalatok hozzák. *A központi szervek* (a kormány, az Állami Tervbizottság) döntenek a beruházásoknak mintegy a felléről, a fogyasztói áraknak mintegy háromnegyedéről, egyes termékek belföldi értékesítésének minimális mértékéről stb. Továbbra is *a vállalatok ha-*

MSZMP KB SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÉPES ÚJSÁG

1974 NOV 23

Luzsicza Lajos

1021

2. képünkön
Luzsicza Lajos: SZŐLŐ
(olajtempera; 60×80 c

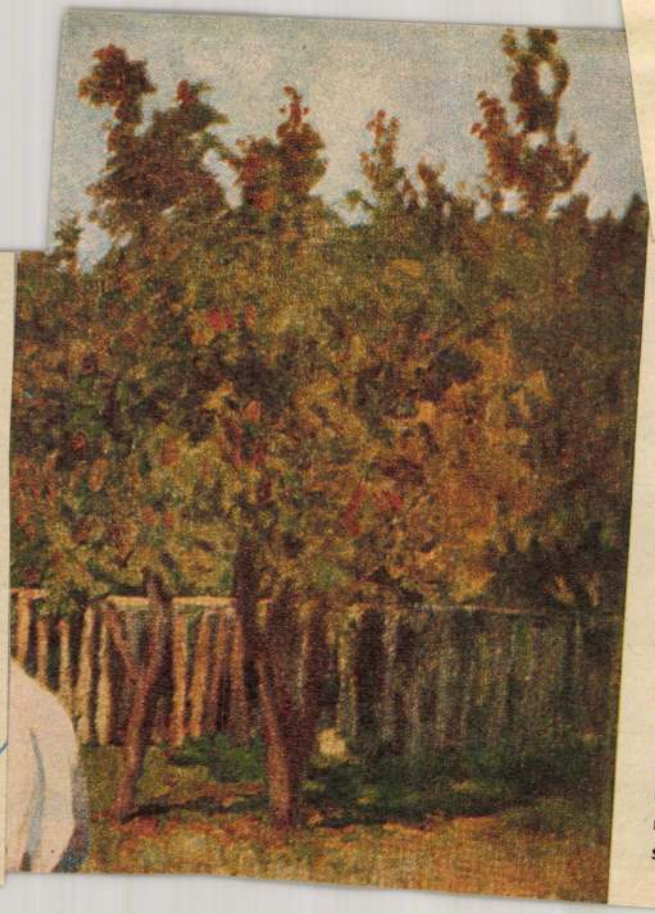

HEGYEK
m)

elmények múl-
latlan nyomokat hagytak e fes-
tők művészetében; s e festők mű-
vészete a magyar festészetben.
Hatásuk is múlhatatlan; ha átté-
telesen is, de máig is él, ihlet, for-
mál, továbbgyűrűzik.

E kiemelkedők közül is kiemel-
kedett mihamar: Ferenczy Károly.

Most egyik legjellegzetesebb
festményét, egyik fő művét mutat-
juk be, amelyen megcsillan tehet-
ségének, művészi elveinek és gya-
korlatának, azaz egyéniségének
számos vonása.

Az Október című kép szerkeze-
tében – kompozíciójában – nincs
semmi raffinéria. Nincs semmi –
hatásvadászatra utaló – mester-
kéltség. Sem pátosz. Sem színpa-
diasság. A látvány, ami elénk tá-
rul rajta, a lehető legtermészete-
sebb; már-már a legegyszerűbb.

Keresetlenség; mondhatnánk.

Luzsicza Lajos, festő"

● *LUZSICZA LAJOS festőművész alkotásaiból nyílik ma tárlat a békéscsabai Munkácsy Mihály-teremben. Nagy Gabriella keramikusművész munkáit Szolnokon, Staub Ferenc festményeit pedig Dombóvárott tekintheti meg a közönség.*

— :o Luzsicza Lajos... 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. nov. 13.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszabadság 1 1

Luzsicza Lajos

1021

LUZSICZA LAJOS RAJZA

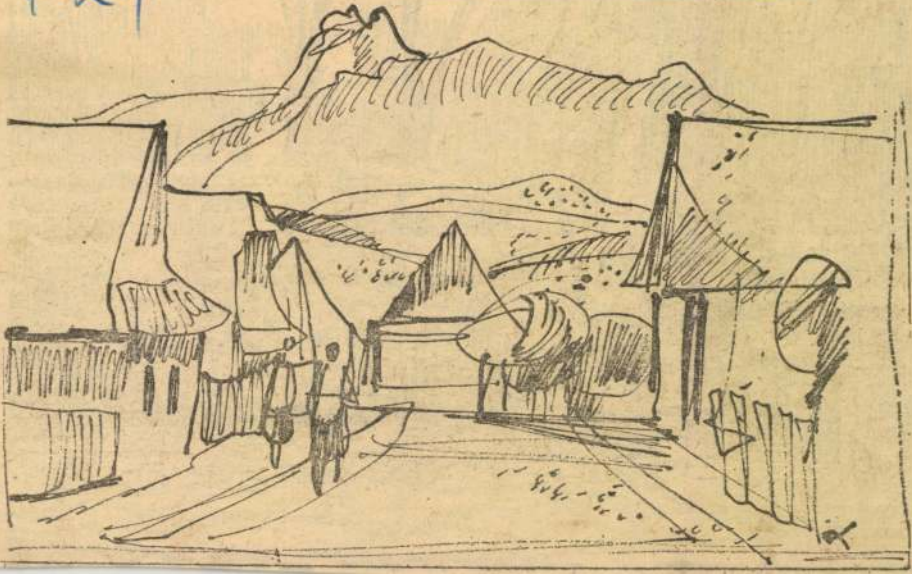

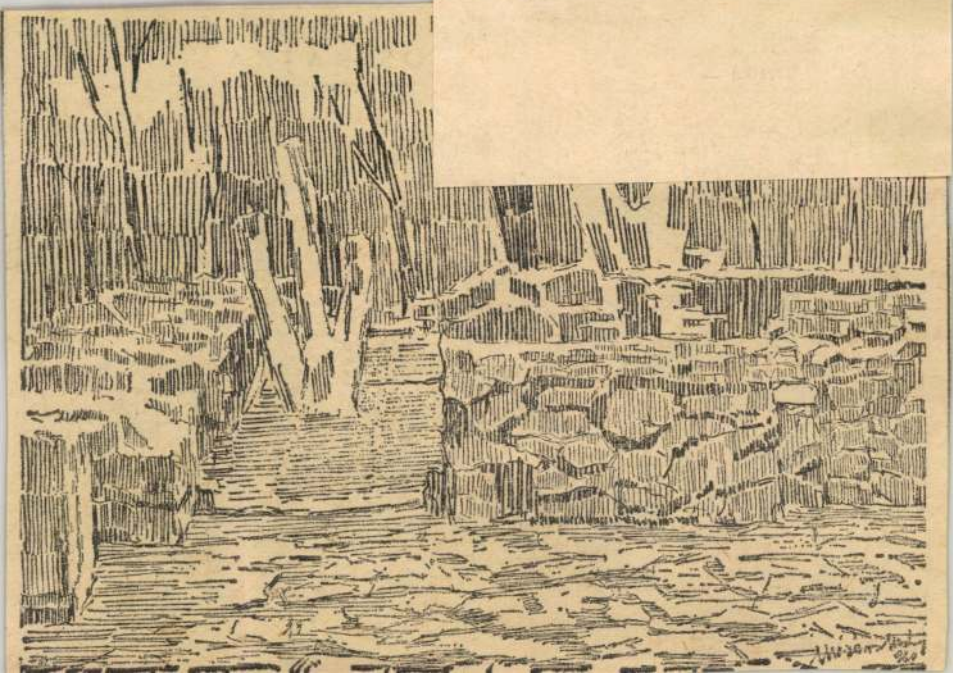

Luzsicza Lajos

nov. 13.

LUZSICZA LAJOS Munkácsy-díjas festőművész kiállítása látható tegnaptól a békéscsabai Munkácsy Mihály teremben. A megnyitón Nagy János, a Békés megyei Tanács elnökhelyettese méltatta a művész munkásságát.

Magyar Hirlap 1975/299/6

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 MÁJ 20

Luzsicza Lajos

1021

ÖNYVEK

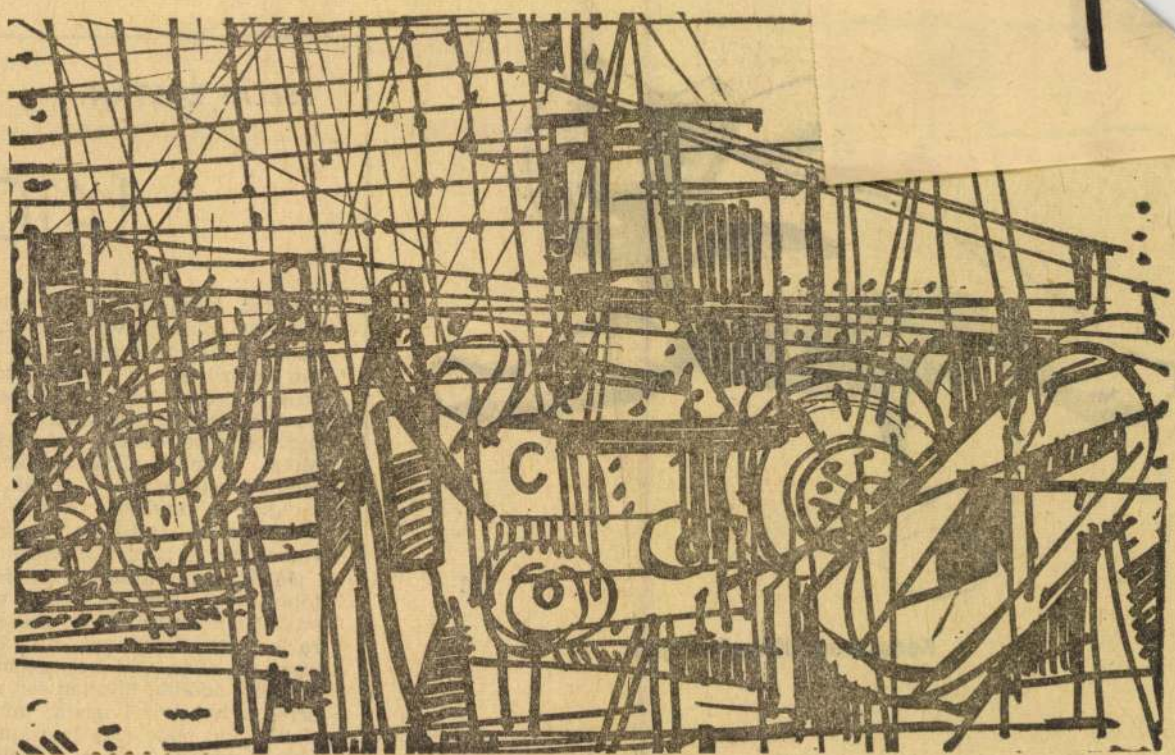

Luzsicza Lajos: Üzem

MŰVÉSZE

Kecskeméti Kálmán rajza

SZABÓ GYÖRGY:

Képzőművészet

ISZLAI ZOLTÁN:

1410

Miért készülnek még min
filmek a második világháború
Sorba állnak a pénztárnál a C
vin moziban, a *Felszabadí*
szovjet film befejező részél
vesznek jegyet. Miért nézzük m
újra és újra ezeket a filmek
Miért rekonstruálják a történ
szek az eseményeket, járják le
lábukat a rendezők a hírhed
csatatereken, építik és romboljá
versengve a harci kulisszákat?

Jól-rosszul föltett kérdése
többé vagy kevésbé teljes vál
szokat lehet adni rájuk. Számom
ra legmeggyőzőbb az a válas
amely a világ mai helyzetéből,
jelenből adódik. Minden sor, ami
erről a háborúról írnak, minde
filmkocka, amit róla leforgatnak
része egyetlen hatalmas, cselekv
erejű tagadásnak. Magában fog
lalja ez a tagadás Thomas Mann

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 MÁJ 20

Luzsicza Lajos

1021

ÖNYVEK

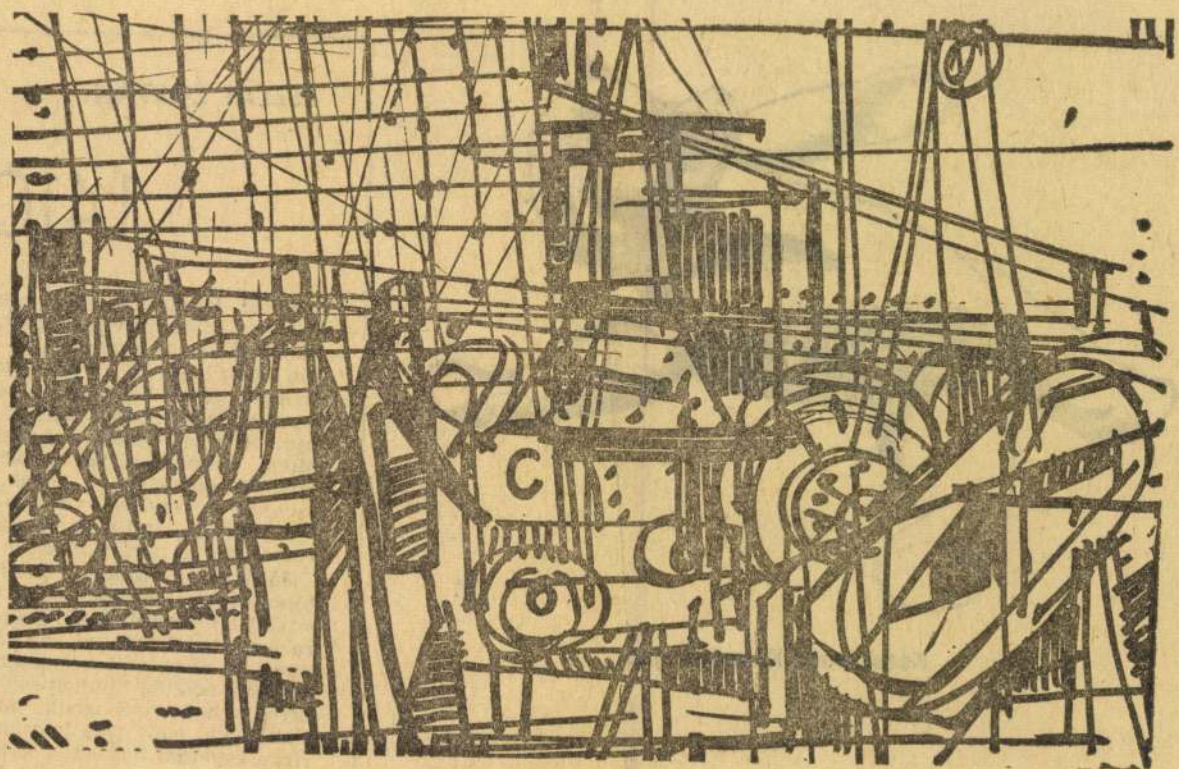

Luzsicza Lajos: Üzem

MŰVÉSZE

Kecskeméti Kálmán rajza

SZABÓ GYÖRGY:

Képzőművészet

ISZLAI ZOLTÁN:

1410

Miért készülnek még min
filmek a második világháború
Sorba állnak a pénztárnál a C
vin moziban, a *Felszabadí*
szovjet film befejező részé
vesznek jegyet. Miért nézzük m
újra és újra ezeket a filmek
Miért rekonstruálják a történ
szek az eseményeket, járják le
lábukat a rendezők a hírhed
csatatereken, építik és rombolj
versengve a harci kulisszákat?

Jól-rosszul föltett kérdése
többé vagy kevésbé teljes vál
szokat lehet adni rájuk. Számom
ra legmeggyőzőbb az a válas
amely a világ mai helyzetéből,
jelenből adódik. Minden sor, ami
erről a háborúról írnak, minde
filmkocka, amit róla leforgatnak
része egyetlen hatalmas, cselekv
erejű tagadásnak. Magában fog
lalja ez a tagadás Thomas Mann
[illegible] hozzájából száműzve

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
1972 AUG 20

1021
Luzsicza Lajos

LUZSICZA LAJOS RAJZA

zik hozz
maváros
letlen há
gos akci
millió fo
kollégium
helyzet á
kollégium
került, a
bizottság
zös összefogással jó hírű kollégiuma van a tanyasi gyermekeknek, akik ma már nincsenek libalegeltetésre, malacőrzésre kárhoztatva; tanulhatnak korszerű feltételek mellett. Az, hogy a téesz egyre jövedelmezőbben gazdálkodik, az egész falu hasznára van, mert a szövetkezet által befizetett jövedelemadó egy része visszakerül a tanácshoz. Az elmúlt évben a tyukodi tanács kapta a legtöbbet ebből a visszajuttatásból a megyében, majd egy óvodára telik belőle — de ami nem futja, azt pótolja a téesz, külön egymillióval járul hozzá az óvodaépítéshez. Kell is, mert jelenleg a 35 fős óvodában 75 gyermeket helyeztek el. Az óvodaépítést a téesz brigádja végzi jutányosan. Bármilyen községi beruházás-építkezés legyen az, a téesz kedvezményesen végzi el ezt a munkát, elsőbbséget biztosítanak a tagok és alkalmazottak családiház-építkezésében is. 50 lakás épült 1971-ben ilyen segítséggel, 1972-ben is majd ugyanennyi épül

át.
tja
eg
ne
öve
!
gy
tos
be
releptek eddig, ezentúl se
nak meg a fejlődésben?
megvan a biztosíték. Az, ho
lenleg a szövetkezetükben
száz fiatal tanul ipart, sok
akár növénytermesztést vag
lattenyésztést, mert maholna
már iparszerű lesz minden
tevékenység.

Az egyik elnökhelyettesnel
Szabó Bálintnak az is a fela
közé tartozik, hogy tartsa s
mel a szövetkezetben folyó
tató, nevelői munkát. Még a
általános iskola szülői értek
tein is részt vesz az elnökhe
tes, tárgyal a szülőkkel, a n
lőkkel a beiskolázásokról.

A téesz csak itt helyben har
fiatalnak ad tanulmányi ösz
díjat, ezek között van szakkö
iskolás is éppúgy, mint lak
vagy hegesztő ipari tanuló.
alkalmazottja van a téesz
akik a tanulók korrepetál
végzik — egyikük az általá
alapismereti tantárgyakból, a
sikuk — egy technikus — a sz
ismeretek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Lugsicza Lajos

NÉPSZAVA

1959 OKT 12

»LIPTÓI TÁJAK« címmel rendezték meg Luzsicza Lajos festőművész kiállítását a Kultúrkapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállító termében. A képen: Ceruzavázlat

nyeket kétségbev
tizenhárom éve az
telt próbálják
hogy »a népnek
értékes, haladó
azt állítják, hogy
közönség — a régi
egyaránt — el
»problémamentes«
mentes« szórakozást, a leg-
könnyebb fajsúlyú vígjátékot,
giccses, szentimentális operet-
teket, múltba forduló, kispol-
gári kultúripari termékeket
hajlandó elfogadni.

Hogy ez az állítás mennyire
nem felel meg a tényeknek,
mi sem bizonyítja jobban,
mint az, hogy színházaink zsú-
folt nézőtér előtt, hatalmas si-
kerrel játsszák az olyan, ko-
moly problémákat felvető és
nagyon is egyértelműen állást-
foglaló, politizáló darabokat,
mint például az »Optimista
tragédia«, a »Szélvihar«, a
»Bekötött szemmel« — hogy
csak néhányat említsünk.

*alkotásait átlag 21 000 fo-
rint költséggel, a nyugati fil-
meket pedig 25 000 forinttal
reklámozzák.* A »*Trapéz*« cí-
mű amerikai filmet például
csak egy mozi vetítette, a hir-
detésekre, plakátokra, röpla-
pokra mégis 18 000 forintot
költöttek.

A legsiralmasabb kép a mú-
zeumok, kiállítások propagan-
dájára fordított összegek vizs-
gálatánál tűnik szemünkbe.
Szinte hihetetlen, hogy a
*Szépművészeti Múzeum 1957-
ben — kilencven forintot
fordított külső propagandá-
ra.* A Nemzeti Galéria, Buda-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Luzsicza Lajos Munkácsy-díjas festőművész

Tolna m. Népújság

1973 OKT 21

Luzsicza Lajos kiállítása

Szombaton délelőtt kiállítás nyílt a szekszárdi múzeum nagytermében Luzsicza Lajos Munkácsy-díjas festőművész képeiből.

A kiállítást Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitotta meg.

A bemutatott 28 festmény olyan hatást kelt, mintha a művész elsősorban az őszi tájakra lenne fogékony, színei a barna, sárga árnyalatai.

A tájképek közül több Tolna megyei ihletésű.

és kompletten felszerelt, berendezett akváriumok is.

A szövetkezet az elmúlt évben három és fél millió forint értékben végzett lakossági szolgáltatásokat. Ezzel nagy mértékben segítette a dombóváriak ilyen irányú igényeinek kielégítését.

Közismert tény, hogy egyes

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-749, 340-726

'74 JAN 20

Dolgozók Lapja Komárom

Luzsicza Lajos festő

K LAPJA 1021

A maradandó emlék

Luzsicza Lajos tatabányai

Pogány Ö. Gábor, a Luzsicza Lajos tatabányai kiállítására készült katalógusának bevezetőjében azt írja: „Munkásságának jelentős része jobbadán a tájfestészet körébe tartozik... mindig sajátos színharmóniát teremtve adja elő az élményeiben nyert észrevételeit, nem tompít a fényeken sem, csak valamiféle, mi erők lenyomata is. i hetően fogalmazza ezi például *Régi bányás kőbányával* című, szán ismerős milliót idéző A *Szekszárdi szőlődomb* tisztikus hullámzásában humanizált tájat idézi S így mehetnénk sor „hogyan mondja" kérdé világos választ kapunk a ki- csirovits Henrik, Lajos Jó-

Tatabánya

pontosan meg nem határozható hűvösséggel adagolja a festéket".

Lényegében a szövegösszefüggésből kiragadott részlettel Luzsicza Lajos munkálkodásának lényegét sikerül megmutatnunk. Jobbára tájfestő. Koloritja egyik fő jellemzője az a bizonyos, pontosan meg nem határozható hűvösség, amit Pogány Ö. Gábor felemleget. Egészében a Népházban megrendezett kiállítás anyaga igencsak hozzáértő, szimpatikus festőt mutat be az őt esetleg nem ismerő közönségnek, a fent emlegetett keretek-korlátok között.

A táj megkülönböztetett szerepe Luzsicza munkálkodásában nyilván gyermekkora színhelyén, Érsekújváron szerzett élményeivel függ össze. Ugyanakkor a pályakezdés első négy esztendeje, amelyet Tatabányán töltött, hasonlóképpen befolyásolhatta őt. A fő kérdés itt az: e témakörben tud-e fontos, lényeges emberi tartalmat, a világ dolgairól mindenképpen elmondani szükségesnek vélt „jelentést" az adott érzéki formában megjeleníteni. S azután: ha igen, ennek az „üzenetnek" legmegfelelőbb kifejező eszközöket állítja-e az ábrázolás szolgálatába?

Amit e kiállítás képei mondanak: az eredeti természeti szépben megérzett emberi tartalmak mellett mindenütt ott található az alkotó, a természetet megváltoztató társadalmi állítás megtekintésekor: nemcsak magabiztosan komponálja egybe a látványelemeket, hanem a lényegest mindig a figyelmünk előterébe állítja. Koloritja viszonylag leegyszerűsített skálán, harsány szélsőségek nélkül válik a festői kompozíció sajátos, reá jellemző fontos alkotó elemévé. S persze nem mindegy, mit emel ki az életközegből, ez esetben táj horizontális mozgalmasságából.

Azt se hallgassuk el persze, hogy e kitűnő kvalitású, nagy tudású művész ezúttal, amikor tájfestészetével kívánja jellemezni önmagát, s azt a harmónia-keresés, a belső kiegyensúlyozottság alapállásából fogalmazza meg a felvonultatott képekben — a korunkra jellemző belső feszültségek, az erőteljes, dinamikus jegyek helyett inkább a kívánt békesség kifejezése irányába hajlik. Tudjuk ugyanakkor, hogy közéleti ember, aki már pályakezdésekor, Tatabányán is teremtett, a szabadiskola szervezésével, tanítványok nevelésével feledhetetlen érdemeket szerzett... Egy bizonyos: „Önként vállalt, a saját lelkiismerete által meghatározott, pontosan kijelölt úton halad, tudatos programot valósít meg a művészetben és a művészeti közéletben egyaránt." Ezúttal nyilván nem ismerkedhettünk meg a művész munkálkodásával teljes spektrumában, csak annak fő jellemzőivel.

zsef és *Szamosvári József* (ld. a kiállítás katalógusának életrajzi ismertetőjét). Többről van azonban szó, hiszen a megyében alkotó nem-fiatal művészgeneráció tagjai között ott sorjáznak az újabb erők. S, ha e gazdagságban Luzsiczával egyenértékűt is alkotnak, olykor akár meg is haladják — egyebek mellett az ő munkájának gyümölcse is ez, amivel elindított az új szelek szárnyán egy maroknyi csoportot a művészet magaslatai felé. A kör tehát Tatabányán, a Luzsicza számára maradandó emlékek városában, és egyáltalán ebben a megyében szükségszerűen szélesítendő: művészi tevékenysége és művészetpedagógiai tevékenysége nem választható szét mereven.

Mindez természetesen nem jelentheti azt, hogy fenti megállapításainkat ezáltal módosítani kívánnánk. Luzsicza Lajos értékteremtő művészi munkálkodását nem kell, nem is lehet vita tárgyává tenni. Az értékeknek is van bizonyos hierarchiája a társadalmi ítélkezés szempontjából. A tájképfestés széles skálaján a természetelvű ábrázolástól a merész megjelenítésű lényegmegragadásig sok minden elképzelhető. Luzsiczát képességei, látásmódja, tapasztalatai alkalmassá teszik a mostaninál mélyebbre világító tükrözésre. Tudatos programjának következő stádiumát jelenthetné ez.

Jenkei János

...ÉPZŐMŰVÉSZET, ZENE

A DOLGOZÓK LAPJA VASARNAPI MELLÉKLETE

A tudományos ismeretterjesztés és az értelmiségiek

A tudományos technikai forradalom korszakában élünk. Rohan az idő, és a szinte naponta születő felfedezések, technikai csodák sodrában az ember, a mai társadalom tagja, építője, összhangban áll-e a korral, lépést tud-e tartani a fejlődéssel, értjük-e, ismerjük-e korunkat, jelen lehetőségeinket, s ezek alapján cselekszünk-e? Olyan kérdések, problémák ezek, melyek egyre fokozottabban izgatják a ma emberét, a szocialista embert, korunk szellemi dolgozóit. Az is tény, hogy a ma ellentmondásokkal terhes, hiszen korváltásnak vagyunk tanúi, s ezt azok érzékelik leginkább, akik maguk is életkoruk derekán, fordulóján vannak. Akkor válik emberré az ember, ha tudatosan kezdi érteni és élni az életét — mondotta Marx. Ugyanakkor urai is kell, hogy tudjunk lenni annak, amit csinálunk. Közismert dolog, hogy a materialisták nemcsak megismerni, hanem megváltoztatni is akarják a világot. Nemrég ezekről a kérdésekről tartott előadást Tatán, a megyei művelődési központban dr. Vonsik Gyula, a TIT főtitkára.

Tudjuk — hangsúlyozta előadásában —, hogy anyagi gazdaságunk tekintetében ma már előrébb vagyunk tudatbeli fejlődésünknél. A való világ sokkal több tudnivalót kínál, mint amennyit át tudunk venni, be tudunk fogadni. Ezt a műveltségbeli elmaradást kellene az anyagi lehetőségeink nyújtotta színvonalhoz emelnünk. S ez nem könnyű feladat. Nem könnyű azért sem, mert a ma emberét szinte ellepik, beborítják a tudnivalók, s bizonyos szelektálás nélkül egyszerűen lehetetlen befogadni mindenből az esetleg elvárható „normát". De az sem eldöntött, hogy mi a maximum és a minimum, mi az a tudáskör, mellyel a ma embere rendelkeznie. Hol kezdődik egyáltalán a műveltség határa és hol végződik. Képes-e a ma embere tudatilag átfogni korunkat? Tudjuk-e műveltségünkben követni azt a változást — ezt az ellentmondást a civilizáció a termel ki. S a jövő így még a mi életünkben megvalósul, s ezzel is számolnunk kell. A gondolkodásra való tanítást az iskolában kellene kezdeni — sokszor a fölösleges ismerethalmaz helyett — pedig a ma iskolájában még a memorizálást tartják fontosnak (elsősorban azt lehet osztályozni). A gondolkodást csak a gyakorlatban lehet lemérni, s oda kellene eljutnunk, hogy a tudás értékét a gyakorlatban mérjük. S vajon, hogy állunk azzal a fogalommal, hogy értelmiségi, kit nevezzünk értelmiséginek, meditált említett előadásán Vonsik Gyula.

Aztán elmesélte, hogy egy tanácskozás szünetében Illyés Gyula, irodalmunk élő klasszikusa — akit, mint tudjuk, elevenen érdekelnek a társadalmi problémák — azt mondta, hogy nem az az értelmiségi, aki főiskolát, egyetemet végzett, s aki nagyszerűen érti szakmáját, gyakorolja hivatását. A jól kvalifikált szakember, magasan képzett mérnök, orvos, tanár stb. Ott kezdődik az értelmiségi ember fogalma, ha valaki a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyét túllépve részt vállal abból is — a maga helyén, lehetőségei szerint — amivel a társadalmi életet, a társadalom felemelkedését segíti, mozdítja elő. Mint a TIT főtitkára mondta, nemrég végeztek egy országos felmérést, mely kimutatta, hogy hazánkban 530 ezer ember végzett főiskolát, egyetemet, de csak 15 százalékuk végez, vállal társadalmi munkát, megbízatást, csak ilyen kis körűkre támaszkodhatunk. A többi elvégzi — becsületesen — a munkáját, és többet nem vállal. Kivel oldjuk meg akkor a fentebb említett feladatokat, problémákat, hogyan érjük el, hogy szocialista társadalmunk minden tagja lépést tartson korával, hogy anyagi jóléte biztosította lehetőségei között szellemileg is felnőjön a mához? Mert az lenne a feladata a mi társadalmunk úgynevezett értelmiségeinek, hogy mozgalommá tegyék a művelődést.

ugyanakkor van példánk pozitív értelemben is (erre később kitérünk lapunk hasábjain).

Érdekes, hogy ma még az sincs meghatározva, mi tartozik az általános műveltség annyiszor hangoztatott fogalmába. A KGST országokban — mint Vonsik Gyula említette — 64 féle tudományt tartanak nyilván. Mit rejt — hány Beethoven szimfóniát, hány elolvasott könyvet, hány színházlátogatást, stb. — az általános műveltség? Az a fontos — azt kellene előtérbe helyezni —, hogy az ember tudatosan és szabadon cselekedjék, éljen, s ehhez csak eszköz lehet az elolvasott könyvek száma, a színházlátogatás. Az embereknek — legalábbis az emberek zömének —, nincsenek tudományos problémáik, itt és most élő, dolgozó emberek vannak, akiknek a közéletben, a munka folyamatában vannak problémáik. Abban kell segíteni az embert, hogy életét el tudja helyezni a történelemben, azt kell megválaszolni nekik, miért emelkednek például az ilyen vagy olyan cikkek árai és így tovább. 1970-ben (mint Vonsik Gyula említette) napi 45 órányi szellemi táplálékot kínáltunk fel honpolgárainknak, s ebből jó ha hármat fel tud használni. Viszont tudnia kell azt, azokat kiválasztani, melyek értéket jelentenek, melyek segítik megoldani, legyőzni a problémáikat.

Gondot okoz ma az is, hogy még a társadalom kvalifikált tagjai se fordítanak kellő időt szellemi fejlesztésükre (legkevesebbet — a felmérés szerint — az agrárszakemberek, a pedagógusok és népművelők). Mert hiába örülünk annak, hogy épülnek-szépülnek községeink, ha az új falak közé nem költözik be a szellemi tudás igénye is, ha itt is úgy élünk, mint a penészes viskókban. A tudományos ismeretterjesztés csak úgy lehet értelmes, hatásos, ha

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

NAPJAINK

1972 JUN 7

Luzsicza Lajos

1021

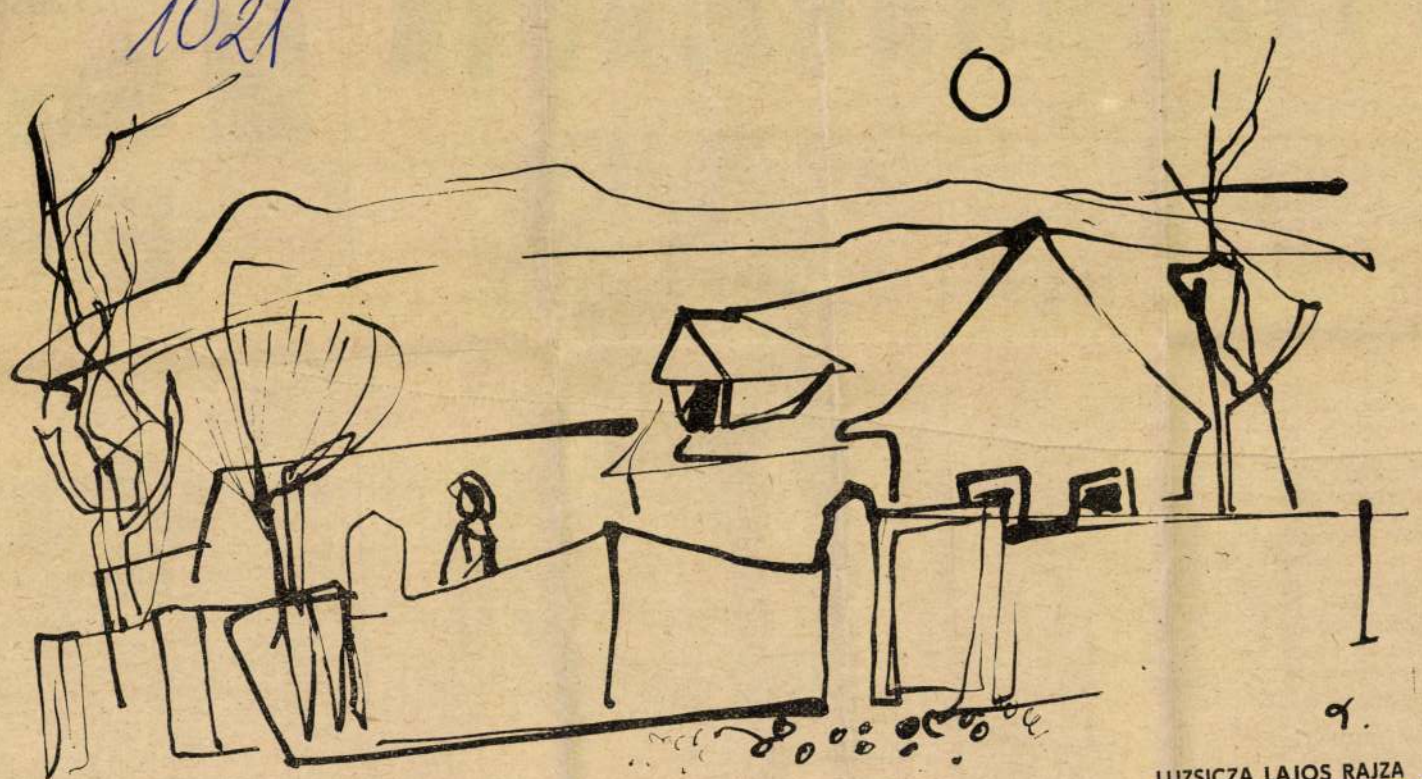

LUZSICZA LAJOS RAJZA

ÖREG HÁZ

A TIZENHARMADIK

(Folytatás az 1. oldalról)

Kezdeti lépést emlegettünk. Bármennyire furcsán is hangzik, ezt a lépést nem a XIII. fesztiválon tettük meg (és ez így volt helyes!), hanem már korábban. Főleg azzal — és ebben igen nagy érdemei vannak a miskolci Hevesy Iván Filmklubnak —, hogy évközben is hívtunk alkotókat a városba, akiknek műveit a fesztivál légkörénél sokkal intimebb körülmények között nézhettük meg; volt alkalom beszélgetésre, vitára. Ez a nagyon hasznos kezdeményezés azzal folytatódott, hogy — ebben az évben először — külön ifjúsági filmprogramokat is szerveztünk a fesztivál egy hetében, amelyeken (számos publikáció beszámolt erről) sikerült megteremteni a szerzői estek vitatkozó hangulatát, szellemi izgalmát.

Mert — és ezt nagyon fontos megjegyeznünk! — a fesztivál nem pusztán parádé, látványos ünnep, hanem olyan alkotó légkörű találkozása kell hogy legyen nézőnek, művésznek, kritikusnak — a hazai és a külföldi szakemberek közös tanácskozásáról nem is beszélve —, amely valamiképpen mindenkit megtermékenyít.

A XIII. miskolci filmfesztivál eredményeit, jelentőségét elsősorban ebből a szempontból kell vizsgálni. Mert hogy egyik évről a másikra milyen legyen a filmtermés, azt itt Miskolcon aligha tudjuk befolyásolni, de hogy a fesztiválon mennyire uralkodik alkotó légkör, közéleti izgalom, abba a vendéglátók is

REICH KÁROLY RAJZA

Az idén igazán kiemelkedő alkotással

Szí

Szer
Elek

A korszerű színház egyik tö
kiküszöbölni az előadásból r
ami *nem színházi* elem.
színpad fogadja a nézőt; függöny
látványosság helyett többé-kevés
séges *folyamat részese* lesz (így v
színjáték őskorában is). Nemegy
marad az előadás lendületét, a m
a gondolatmenetet megtörő szüne
nészek nem hajlonganak minde
nás után tapsot fogadni; a dara
azonban nemcsak a művészi és
rangjuk szabta sorrendben köszö
az elismerést, hanem tudatos ren
szerinti helyzetben és csoportol
meghajlás — mert hozzáad valar
sze lesz az előadásnak.

A *25. Színházban Szigeti Károl*
ző a *Szerelmem, Elektra* első ré
nem engedi tapsolni a közönsé
hangzik az utolsó szó, s máris
nézőtéri világítás. Ebben a fényár
lehet (nem szokás?) tapsolni;
gondolkodni kell.

1021

LUZSICZA LAJOS RAJZA

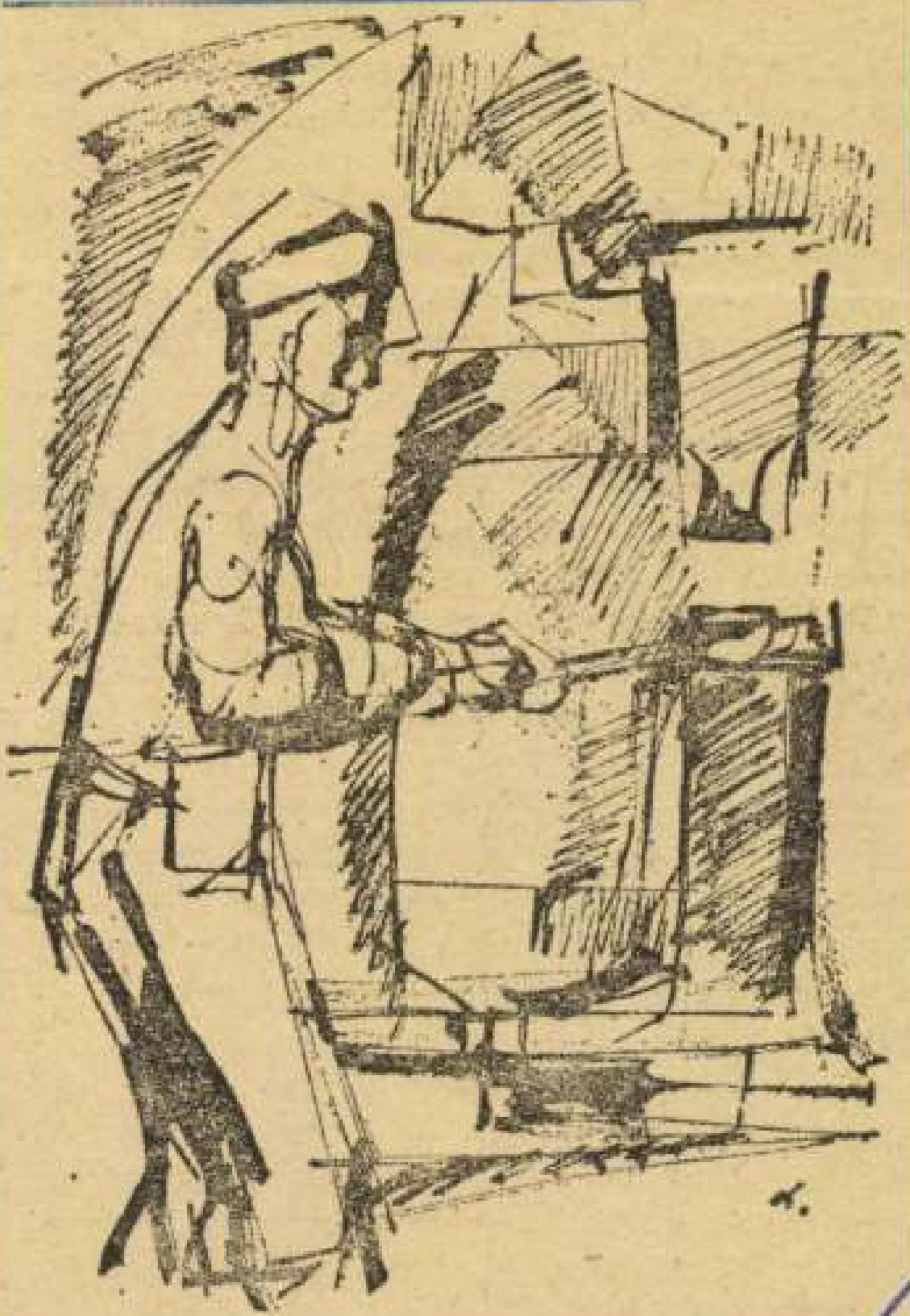

Luzsicza Lajos

Nepszabadsag, 1972. nov. 26.

művészetben.

ARADI NÓRA

Molnár Gál Péterrel — aminek úgy lenne értelme, ha ez vele azonos színvonalon történnék, már csak az Úgy iránti udvariasságból is. Az is biztos, hogy követelményrendszere néha elvont, nem mindig kapcsolódik valóságos adottságokhoz. Valóságot formáló érzéke erősebb valóságérzékénél; jobban tudja, hogy mit akar és mi kellene, mint hogy mi van, jelzőtlenül, ám a természeti törvények komor, kikezdhetetlen erejével. No de hát csak nem szép és némelykor agresszív álmai, tudása, esze, műveltsége miatt vált ki ekkora izgalmakat? Szeretném hinni, hogy nem.

Valószínűbb, hogy más okból. Nem erényei és nem hibái, először kimondott igazságai vagy makacs tévedései miatt. Az ok: egy tény. Egyszerű tény. Ami nem jó és nem rossz, legfeljebb a barátnak örvendetes, tehát sjet kimondani, az ellenségnek meg kínos, tehát elhallgatja. Tudniillik — s ez a tény — Molnár Gál Péter összefüggő, homogén életművét írja, *Író*. A *modellek*: most rendezők, máskor drámák és szövegek, megint máskor színészek. Realista íróról lévén szó, természetes, hogy a va-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1972 OKT 8-

Népszabadság

aki három sor tengerit, vagy krumplit indulásig még megkapált.

LUZSICZA LAJOS RAJZA

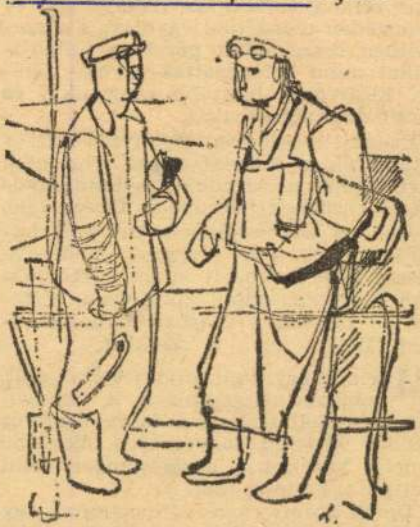

Luzsicza Lajos

[illegible] megfogták egymás kezét, s elindultak a roppant város soha nem járt útjain, a parkokkal s rendőrgyűrűvel körülvett hétkupolás Opera felé.

Amikor szerencsésen a Belváros határába értek, s az alacsony gumikerekeken futó lakkozott autók egyre jobban megszaporodtak körülöttük, hirtelen — mintha a tilosban járnának — vad félelem fogta el szívüket.

Már alig egy hajításnyira voltak csak vágyaik netovábbjától; a hétkupolás palotától, amikor a fehér kesztyűs rendőr hirtelen fenyegetően magasba emelte kezét, s a mozgástenger, mint két part, kettészakadt.

De ők bizony ravaszul megbújtak egy hirdetőoszlop mögött, s megvárták,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Luzsicza Lajos

NÉPSZABADSÁG

1971 NOV 2 8

1021

LUZSICZA LAJOS RAJZA

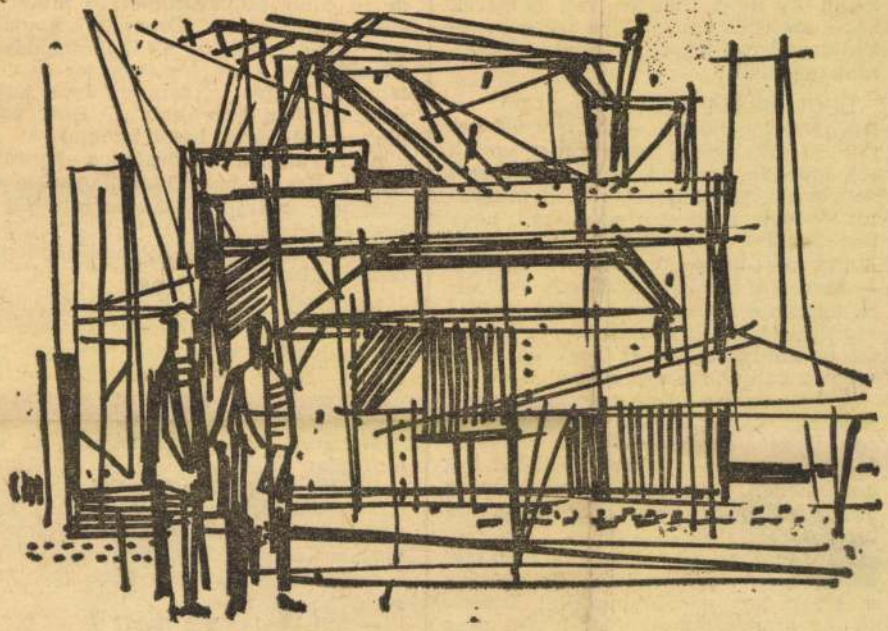

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRNAPI MELLÉ

a meggyes-mákos rétest húzta ki
tőből. Nemsokára már Moharek
rekedt nevetése hallatszott, am
Luci mama ijedt-boldog suttogás
gyült. És most újra itt van Moh
bácsi, sötétkék ünneplőben forog
kedlin, három jegyet lobogtat: —
rába megyünk!

LUCI MAMA FEJE fölragyogot
Klassz vagy, Sanyi! — Nevetésük
töltötte a konyhát. Nagyon meg v
elégedve önmagukkal. Luci mamán
vett a nevetési hajlam, rögtön rákezd
te: — Mert mért van az előírva, hogy
ünnepnapkor okvetlenül inni kell!
Azért, mert mások részegek, mi ugye...
— Moharek bácsinak felesleges volt új
ra feltennie a sztentori kérdést: ezt ne
vigyük el? Mivel három jegyet lobog
tatott, amiből értettem, hogy én is be
vagyok kalkulálva a programba.

Azért, persze, ittunk egy keveset.
Moharek bácsi előhalászta ajándékát,
egy üveg pezsgőt. — Most vigyázz!
Most vigyázz! — kiáltotta akkora ag
godalommal, hogy én legszívesebben az
asztal alá bújtam volna az összeomló
konyha romjai elől.

Az Operában már jártam, de nem így,
ünnepnapkor, felnőttekkel. Ez egészen
más volt. Nagyvonalúbb, mellet dülleszt
tő. Az aranyozott oszlopok között még
mindig a sült tök illatát éreztem. Mo-

[illegible] pütt egy négyszemélyes asztalt. Ez is
nagy mázli volt.

— Ugye, Sanyi bácsi, trombitálni szo-
kott a katonságnál?

KESERŰ LACÓTÓL KÉRDEZTEM,
aki először nem értette, majd nevetés-
től fuldokolva egyenesen Moharek bá-
csinak esett: — Nonszensz, kérlek,
nonszensz! Hát tudod te egyáltalán,
melyik végébe kell belefújni?

Moharek bácsi csak bámult, és ezt
morogta:

— Mit kérdezett a gyerek?

Tulajdonképpen nem is akartam kér-
dezni, csak valami pillanatnyi elmeza-
varban arra gondoltam, hátha azt
mondja majd Moharek bácsi mély, re-
szelős hangon:

— Mit kérdezett a *fiam*?

— Nonszensz, kérlek! — heherészett

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZABAD FÖLD

Luzsicza Lajos

1971 APR 17

XXVII. ÉVFOLYAM 15. SZÁM

1021

Díjak és emberek

Felszabadulásunk évfordulója alkalmából államunk művészeti díjakkal jutalmazta azokat, akik a kulturális munka különböző területein kimagasló teljesítménnyel örvendeztették meg a népet. A napisajtó, a rádió és a tévé már a kitüntetések napján közölte a magas elismerésben részesült írók, festők, szobrászok, színházi emberek, muzsikusok, filmművészek és újságírók névsorát így számunkra csak az a szívünk szerinti kötelesség maradt, hogy őszinte szeretettel köszöntsük mindazokat, akik e díjakra méltónak bizonyultak. Ezek a díjak tehetséges és dolgos embereket ékesítenek fől a művészi tehetséget becsülő dolgos emberek társadalmának akaratából. Külön öröm számunkra, hogy a szép névsorban többekkel találkozunk a Szabad Földhöz egészen közel álló alkotók közül. Így József Attila-díjban részesült lapunk egykori munkatársai közül Sipos Gyula költő és Urbán Ernő író; Munkácsy-díjat kapott Luzsicza Lajos, akinek oly sok szép rajza jelent meg lapunk hasábjain, Liszt-díjassá lett Varga Erzsébet, az Állami Népi Együttes szólótáncosa, kiváló művész címet nyert Holló László, az Alföld nagy festője, akinek elismertetéséért a Szabad Föld is tett egyet-mást; érdemes művész lett Jancsó Adrienne a magyar népköltészet vándorapostola és rajtuk kívül a falu kultúrájának sok más kitűnő pallérozója.

Tisztelettel és szeretettel köszöntjük mindannyiokat. Kívánjuk, a mostani kitüntetést a személyes sikernek még sok hasonló jele kövesse életükben. Munkájuk során érezzék mindig a széprejóra szomjas nép ragaszkodó nagyrabecsülését!... És bár ritkán ejtünk szót erről, az alkalom kimondatja velünk: e díjak az ifjúság egészséges becsvágyának, élesztésének eszközei is. Ebből is láthatják fiataljaink, hogy a társadalomért végzett odaadó és tehetséges munka előbb-utóbb elnyeri jutalmát. Érdemes fáradni, nagy célokat szolgálni, merészen utat törni az újnak, a jónak.

a növényápoláson.

Gyurcsovics Miklós egyszuszra mondta el mindezt, aztán munkatársairól: Regovics Mihályról, Szűcs Istvánnéról, Péntek Lajosról, Nagy Lászlónéról, no meg a többiekről szólott dicsérő szóval. Olyan formán, mintha neki, a vezetőkertésznek érdeme sem lenne a nagyszerű eredmények elérésében.

Ablaküveget forrósít a tavaszi napsütés, szemlátomást nőnek a palánták. Virul a dohánykertész arca és örülnek a munkatársai is... az egész dohányos brigád. Kérdéssel szakítom félbe Gyurcsovics Miklós derűre hajló bizakodását. Arra vagyok kíváncsi, lesz-e utód, folytatja e a család valamelyik tagja apja, nagyapja, dédapja mesterségét?

— A lányaim közül a középső Debrecenben tanul a dohányipari szakiskolában. Így hát Gyurcsovicséknál a negyedik generáció is hű marad a szakmához. Ez pedig nagy öröm számomra. Nagyobb, mintha annak idején dohányos kunyhó helyett emeletes házat hagyott volna rám az édesapám.

Mindezt olyan őszintén mondja a dohánykertész, hogy nincs okom kételkedni a szavaiban.

Dancs József

...nulnak...

érettségizett, édesapja az ottani tsz tagja. Hárman vannak testvérek. Az ő tanulási lehetősége, egyetemre jutása nem volt olyan zavartalan, mint a feleségéé. Két évig volt katona, négyszer felvételizett, és most az egyetem magyar—pedagógia szakos hallgatója a negyedik évfolyamon. Ő is Eötvös kollégista. Jeles eredménnyel tanul, 700 forint szociális és tanulmányi ösztöndíjat kap havonta. Ezerkötetes könyvtára van, járt a Szovjetunióban, Olaszországban. A tanulás mellett hetenként tizenkét órát dolgozik az iskolában, és az egyik színháznál is kap egy kis munkát.

— Élethivatásod? — kérdeztem tőle, mikor napokkal később vele is találkoztam.

— Jó tanár, jó nevelő akarok lenni! Célom az, hogy a túlkoros, rosszul nevelt és terhelt gyermekeket a mi társadalmunk számára értékes emberekké neveljük.

— Egy személyesebb természetű kérdés. Mint ifjú házas, milyennek képzeled a modern házasságot?

— A házasságot szerelmen alapuló szövetségnek tartom. Kölcsönös segítség, megértés és megbecsülés feltétlenül szükséges. A kipróbált érzelmi megalapozottságot fontosabbnak tartom, mint az anyagit — de természetesen az is kell.

Két faluról jött fiatal rögtönözve vallott magáról. Szűkebb világukról — a teljesség igénye nélkül. De így is megnyugtató öröm volt hallgatni őket.

Kőműves Gyula

Lyka Károly

1021

képzőművészet

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül

Egy ritka szerencsés élet krónikáját kapta kezébe Lyka Károly posztumusz memoárjaival az olvasó.

Szerencsés volt ez az élet, mert minden azt segítette, ami élete értelme, tartalma lett: műtörténésszé érlelődését, ehhez vezető útját.

Ahogy rajzolási készsége feléledésére emlékezik, bepillanthatunk gyerekkorába is: „Legelső művészeti élményem piciny gyermekkoromhoz kapcsolódik. Sokat betegeskedtem, s édesanyám gyakran ült ágyam mellé, és lovacskákat rajzolt szórakoztatásomra, ahogyan a leányiskolában tanulta. Egyebet nem tudott, csak lovacskákat. Elbűvölve néztem, hogyan alakul ki a ceruza járásából egy heverő, álló vagy vágtató lovacska, és vágyakozva lestem, hogyan is kell ilyesmit csinálni. Megkísérlettem: nem ment. — Majd ha nagyobb leszel fiacskám — biztatgatott édesanyám. A rajzolási viszketegség azonban nem hagyott el, s mikor már nagydiák voltam, és nem szűntem meg firkálni, édesatyám megbeszélte Panczer Ferenccel, hogy engem rajzra tanítson. Így kerültem össze azzal a férfiúval, akinek nem lehetek eléggé hálás azért az útravalóért, amellyel engem életemre ellátott."

Így gondol hálával szüleire, nevelőire, ifjúsága hőseire: „Ő is beletartozott a figurák közé, amelyeket a sors keze az élet nagy sakktábláján elénk tologatott, bár nem voltunk semmiféle társadalmi központ" — írja egyikükről. Szüleit pedig ez a néhány mondata örökíti meg: „Atyám jól megtermett, kevés szavú, mértéktartó férfiú volt, üres óráiban matematikával szeretett foglalkozni, a sakkozás is kedvelt időtöltése volt. Szelíd derű ült az arcán, sohasem láttam haragudni, anyámat sem, pedig jóságukkal sokszor visszaéltek más vágású emberek. Szerette őket mindenki, aki közelükbe jutott. Nekik köszönök mindent, amivel az életbe kiléptem."

S mind e köré egy kis város — Nyitra — és egy életforma korhű — a múlt század hetvenes éveit megidéző — feleleventése épül.

Az első impressziók, a gyerekkor megvallatása után müncheni éveire emlékezik Lyka. Itt gyülekezett az új magyar művészetnek az a lelkes, merészen újratörő kis csapata, amely Hollósy Simon mesteriskolájából indulva, vagy a fiatal mester baráti köréhez tartozva, alig egy évtized múlva, Nagybányán folytatja munkásságát: teremti meg a képzőművészet Nyugat-iskoláját. Ahogy leírja találkozását Hollósyval, azon nemcsak az élmény melege érződik, de névsorolvasása már az új magyar művészet páratlan erupcióját ígéri: „Egy este Nécsey nagy robajjal rontott be szobánkba: — Megtaláltam Hollósyt! — kiáltotta — fiatal magyar festőkkel ott ül a Café Minervában. Rögtön odasiettünk, s két asztal körül találtuk az egész társaságot, nagyobbára velünk egyidős fiúkat, velük Hollósy Simont... Kívüle megismerkedtünk a szőke Grünewald Bélával (= Iványi Grünwald Béla), két széles jókedvű kollégájával, Tóth Lászlóval és Márk Lajossal, és a kevés beszédű Zemplényi Tivadarral. Ott volt még Faragó József, utóbb ösmert nevű karikatúrarajzoló s még négyen-öten, részben Hollósy volt tanítványai... részben most is Simi (így becézték Hollósyt) iskolájának tagjai. Mert egykettőre megtudtuk, hogy Hollósynak egy év óta magániskolája van, és ...elhatároztuk, hogy... mi is beiratkozunk oda... Az ifjú társaság nemsokára a Café Lohengrinbe tette át főhadiszállását, s jó pár éven át ez lett a fészke. Lassanként meg is bővült új s újabb fiúkkal, megjött... Budapestről Glatz Oszkár... aztán idekerült Kunffy Lajos, a társaság egyetlen doktor jurisa... Nagybányáról Réti István és Thorma János. Közben vendégeink is voltak, Párizs után betekintett hozzánk a fiatal Csók István, immár kiállító művész, átutazóban néhány napra körünkbe telepedett Fényes Adolf, aki ekkoriban Weimarban tanult. Majd egy hétre társaságunkba érkezett Rippl-Rónai József, akivel itt kötöttem ösmeretséget, s aki állandóan

„Úti tűnődések" — írta a vékony kötet címe alá műfajmegjelölésként Sütő András, a maga mindenkori szerénységével. S valóban, a látszat az, mintha véletlen alkalmakból adódó utazgatások futó benyomásait örökítené meg: Pusztakamarás és Róma, Segesvár és Velence, Kisbacon és Varsó, Naumburg, Marosvécs vagy Háfiz szülővárosa, az iráni Siráz, mindegy. A helységek katalógusa önmagában is nyilvánvalóan mutatja, hogy aki a napjainkban is oly divatos útirajz-lektürök iránti vonzódása okából veszi kézbe Sütő könyvét, erősen csalódik: innen aligha meríthet szórakoztató modorban előadott földrajzi és etnográfiai ismereteket. Sütő „útirajzai" nemcsak virtuóz szerkesztésükkel zeneiek, hanem azzal a merészséggel is, ahogy a megírásukhoz közvetlen alkalmat adó motívumon messze túllendülnek: római „tűnődéseinek" semmivel sincs több közük az írókongresszus „apropó"-jához, mint Beethoven Missa Solemnisének Rudolf főherceg olmützi püspökké avatásához. Előszavában így ír erről: „e könyvecske szerzője Marosvécsen és Teheránban ugyanazon gondnak a szorításában járt-kelt, nézelődött — más szóval: a mezőségi asszonyok ősi példája szerint az úti reménységgel együtt magával vitte itthoni fonnivalóját is. Nem a gondok fitogtatásaképpen, hanem abból a kényszerűségből, amellyel ki-ki a maga szemölcsét, ráncát viseli". Ne tévesszen meg itt sem a szemérmes fogalmazás: Sütő Teheránban nemcsak a marosvécsi fonalat fonja, hanem az emberiség sorsának fonalát keresi a marosvécsi szálak között, s ha Lukács György azt írja, hogy Rembrandt önarcképei egy egész világ arcát mutatják, az élet értelméről, az ember megalázottságáról és elpusztíthatatlanságáról vallanak, ugyanez áll Sütő „szemölcseire" és „ráncaira" is. Szimbólumok hát Sütő „útirajzai"? Igen, feltétlenül azok, de igen sajátosak e nemben. Megszoktuk ugyanis, hogy a szimbólum túlrugaszkodik a hétköznapi valóság körén, a fantasztikum birodalma felé törekedik, elemei csillogóan különleges vonások. Sütő mindig megmarad a józan hétköznapok világában, mondatai önmagukban tekintve, egyenként inkább riportjellegűek, mint költőiek: „Naphosszat csellengtünk az Örök Városban", „apám is hadifogságba került, valahova ide Róma környékére, ahol egy öszvért adtak a keze alá. Azzal hordta a spagettit meg a szentjánoskenyeret" stb. A prózai m[illegible] tokkal megörökített esemény maga is prózai: az író egy kollégája társaságában lefényképezteti magát a Capitolumon, s közben apja kívánságára utánanéz, etetik-e még az öszvérekkel a szentjánoskenyeret Rómában. Csak a befejezésben tágul mindez mélyértelműen szimbolikussá, a magyar kisember és minden kisember szívbemarkoló sorsszimbólumává: „Apám emlékeit sehol sem találtam. Pedig ha jól meggondolom: az óhaja nem kacagni való. Az együttlét törvényeihez tartozik, hogy időnként látószöget — vagy éppen sorsot — cseréljünk egyik a másikkal. Apám húszéves szemével is nézve bizonyára többet látnék a kereszténység fővárosából; valami mást is: az előéletemet. Egy gyermekarcú tüzérkatonát, aki üszkös sebbel a fején ugyanott állingált és a magasba bámult, ahol Stendhal is, Trajan császár diadaloszlopa alatt. — A felvétel egészen jól sikerült. Valahová az égre kacagtunk a Santa Maria Maggiore irányába. Ha netán az ittlétemet úgy keresné egyszer valaki, mint magam is az apám jánoskenyeres öszvéreit, legalább ez a pillanat tanúskodjék rólam."

Prózai, riportjellegű mondatokról szóltunk, tegyük hát hozzá sietve, hogy ha Sütő András írja azt, hogy „csellengett" az Örök Városban, úgy az élő magyar irodalom egyik legvirtuózabb stúlusművésze szentesíti szövegében a kifejezést. E sorok szerzője csak szemlesütve merhet szót ejteni erről a stílusról, tékozló fiúként, aki szégyenkezve ámul az ősök örökségével jól sáfárkodó utód gazdagságának láttán. Az erdélyi magyar irodalom ismerői számára semmi újdonságot nem mondunk ezzel, hadd fűzzük mégis hozzá, hogy úgy látszik a magyar nyelv tekintetében is van mit tanulnunk.

S befejezésül talán ennyit: az *Anyám könnyű álmot ígér* óta köztudott, hogy Sütő András nemcsak az erdélyi, hanem az egész magyar irodalom legkiemelkedőbb alkotóinak sorába lépett. Nagy írók harmadosztályú műfajokban is elsőrangú műveket hoznak létre, pontosabban: újjáteremtik a műfajok évszázados konvencióit. Sütő András most ezt tette az útirajzzal. *(Bukarest, Kriterion Könyvkiadó 1971.)*

SZERDAHELYI ISTVÁN

Párizsban élt. Ez jó alkalom volt arra, hogy egyet-mást megtudjak az új művészet fiatal párizsi mestereiről, akiknek föllépése oly nagy port vert föl..." — igazít útba Lyka arról: honnan és kitől informálódott a francia impresszionisták törekvéseiről.

Különös, sokfelől összeverődött emberek közössége volt a müncheni Hollósy-kör, amelyben csak egy hiteles sarzsi volt: a tehetség. „Ez volt ebben a kis köztársaságban az egyetlen kritérium, ez tette lehetetlenné, hogy lábra kapjon valamely szociális elkülönödés." — fogalmaz aforizmatikusan igazan Lyka, akinek a művészetírói portretírozó képességét már ezeken az oldalakon élvezzük.

München után a művészettől áldott olasz ég alá vezetett ennek a szerencsés életnek az útja. Lyka később bejárta a görög és török tájakat, s Európa nyugati felét is természetesen. Miután mi elsősorban, mindenekelőtt az új magyar művészet kialakulására vagyunk kíváncsiak Lyka memoárjaiban, ezeken az útjain nem tudjuk követni. Éppen csak leírjuk — nem kis nemes irigységgel... — hogy micsoda szerencsével alapozta meg műtörténészi pályáját, hiszen éveket tölthetett a legnagyobb mesterek társaságában. „Hamar a Vatikánba siettem, hogy szemtől szembe kerüljek a Sixtus-kápolnában Michelangelo freskóival, amelyekről olyan sokat olvastam. Megdöbbenve éreztem, itt egy emberfölötti erő teremtett egy új világot, amely nem hasonlít semmi máshoz... Most ért először annak a lehelete, amit monumentálisnak mondunk... Siettem a San Pietro in Vincoli templomba, hogy lássam Michelangelo Mózesét, a lefojtott erély e bámulatos márványát... Michelangelo nyugtalanító nagysága ellenállhatatlan. Minden motívum hatalmassá nő a keze alatt... Ki tudott előtte vagy utána így beszélni? Az ülés motívuma a pihenés és béke megadója szokott lenni, s mi lett nála?

E művek előtt állva érlelődött bennem a meggyőződés, hogy soha művész ilyen erővel nem tolmácsolt emberi érzéseket, mint ő... Michelangelónál ez a fokozat elérte az odáig el nem értet. Ugyanennek a Vatikánnak boltívei alatt látható a nagy Laokoon szoborcsoport. De e márványból faragott megdöbbentő dráma szinte külsőséggé sorvad, ha egybevetjük a firenzei mester alkotásaival.

Míg az emlékező nagy hivatására készülve — már tollal cserélve fel az eredetileg választott ecsetet — így megszedte iszákját az európai művészet páratlan kincseivel, az egykori müncheni Hollósy-kör egy ritka fekvésű és szépségű magyar kisvárost, Nagybányát választotta művészete ihlető keretéül. Olyan táj ez valóban — magam is jártam ott —, amelyikről el lehet mondani: az Isten is festőknek teremtette.

Már a müncheni éveket tárgyaló fejezetben írt arról Lyka, hogy bár a várost szerették, semmi közük nem volt az ún. müncheni festészeti iskolához. Megérintette őket az oly sokszor és sokféleképpen félreértett naturalizmus szelleme. Mint éppen Lyka emlékezéseiből kiderül, a kortársak az impresszionizmust is ebből eredeztették. „Ebben az időben már kiteljesedett a nagybányai mesterek egyéni stílusa. A müncheni Hollósy-körben eltöltött estéken olyan sűrűn megbeszélt ‚naturalizmus' most, annyi év komoly munkája után legszebb virágait nyitotta.

Ferenczy minden képét a természet előtt festette, de belezárta költői érzését, azokat az alig elemezhető, nagy jelentőségű elemeket, amelyeket az intuíció szóval szoktak jelölni, s amelyekről oly sűrűn esett szó a müncheni Hollósy-körben. Éppen Ferenczy képein láthattuk ennek kiteljesedését."

S miután ironikusan ír a különböző terminus technikusok körüli olykor már-már komikus, mert szőrszálhasogató vitákról — már-már az lett a látszata, hogy az irányok fontosabbak, mint maga a művészet — megfogalmazza Nagybánya történelmi érdemét és művészettörténeti értelmét: „A nagybányaiak ‚naturalizmusát' is sokféleképp feszegették, de arról vajmi kevés szó esett, hogy ez a csoport teljes fejlettsége korában az első volt, amely éppen ‚naturalizmusa' következtében a legszorosabban és elválaszthatatlanul magyar röghöz kötötte művészetét Nagybányán. Ezt bizonyította kiállításuk minden képe."

Lyka kritikai fogékonysága azonban érzékelte a Nagybánya utániak, a poszt-impresszionisták — mindenekelőtt a legnagyobb: Rippl-Rónai —, a Nyolcak művészetét, s meg tudott érteni iskolákon kívüli, szabálytalan művészpályákat is: Csontváryt vagy Medgyánszkyt. Könyve újra elgondolkoztatni késztet az európai szecesszió mostanában oly sokat vitatott problémáján is.

Élet és mű egysége Lyka könyve, mint minden igazi memoár. Itt az élet a művel azonosult.

Elsőrangú forrásmunka a *Vándorlásaim a művészet körül*, amelyből műtörténészek és irodalommal foglalkozók egyformán sokat meríthetnek. Ugyanakkor vonzóan érdekes olvasmány. Ahogy leírja a nyolcvanas évek átformáló Budapestjét — ahogy Kossuth haldoklásáról ír —, amelyről ő tudósította lapját — ahogy portretíroz —, (egy helyütt Ferenczyt, Rippl-

Rónait és Mednyánszkyt) — az írói munka. Lyka legjobb erényei vannak itt együtt. S ez a gondosan kimunkált stílus, mely őrzi nagy példaképe, Taine ihletését is, s amely művészettörténeti munkáit is oly vonzóvá tette már első belelapozásra szemünkben. S bár megszakad a könyv 1914-gyel, mégis kerek egész. Milyen jellemző a könyv utolsó mondata. Nemzedéke tragikus élményét sűrítette itt a szerző:

„Azonban 1914-ben kitört a világháború és felforgatta minden művelt nemzet életrendjét." Lyka, akinek élete pár év híján egy egész századot ívelt át (1869—1965), így bővelkedett a történelmi eseményekben, ezt az elsőt később is így emlegeti: a nagy háború... Lyka talán nem mérhető Fülep Lajos koncepciózusságával, de szívós és termékeny munkásságával hallatlanul sokat tett az ízlés pallérozásáért. Könyvein, főiskolai munkásságán kívül elég a *Művészet* szerkesztésére utalni. De konzervatív fórumon, az Új Időkben is az új művészet ügyét szolgálta.

Érdekes adalékai vannak íróinkról is: Münchenben naponta látta Ibsent, a *Magyar Hírlap*hoz Bródy Sándor vitte; Kiss Józsefről elmondja, hogy míg verseit a nagybányaiakkal illusztráltatta — mert tudta, hogy *A Hét* körüli olvasó közönsége ezt elvárja tőle —, amikor saját képe megfestéséről volt szó — a felsőbb körökben divatos arcképfestőt, László Fülöpöt választotta... Adyt abban a pillanatban rögzíti, amikor egy Rákosi Jenő szellemét támadó versét mondja el neki.

A kiállítás — a *Képzőművészeti Alap Kiadó*ja munkája —, az atmoszféra teremtő korabeli fényképfelvételek, a sok kitűnően megválasztott, a szöveghez kapcsolódó illusztráció mindenképpen méltó gondozása a könyvnek.

VARGA JÓZSEF

Tájékozódás egy különös festészetben

Martyn Ferenc mintegy félszáz olajfestményét és három irodalmi kísérőrajz-sorozatának néhány lapját állította ki tavaly a *Tihanyi Múzeum*. A hetvenegy éves és ma is termékeny művész ötszáz olajfestményre becsült életművének alig egy tizedét. Főleg az utolsó három évtized terméséből, de igen szerencsés kézzel válogatva. Persze Martynnál egy ilyen válogatás — a kényszerű csonkítás fájdalmán túl — nem is nehéz. Az életmű annyira egynemű és egységes, hogy egy, az adott helyhez mért keresztmetszet is valóságos képet ad művészetéről. Sőt, a Tihanyi Múzeum sajátos keretébe állítva, a tó, a félsziget, a víz és a fény közelében mintha jobban meg is nyíltak volna képei, mint eddig: többet mondtak el magukról, őszintébben megvallották titkukat.

Martyn képfogalmazása nem naturalista, leíró jellegű, hanem elvont; nem fogalmakat és szimbólumokat jelenít meg, hanem *festői gondolatokat fejez ki*. A természet és a valóság élménye, amiből kiindul, áttételesen van jelen képein. A képek egyik csoportjánál erősebb a tárgyhoz és a természethez kötöttség, a vásznat ábrázoló és felismerhető formák töltik ki, itt a látvány érzékletes bemutatása dominál. Ám a tárgyak itt is képi jelentést hordoznak, ezeken is a szerkezet uralkodik, a festő a jelenségek mögötti belső rendet hangsúlyozza. A másik csoportnál erősebb az elvonatkoztatás, e képek szín- és formaviszonylatok, absztrakt kompozíciók, néhány alapszínből és mértani alapformából, háromszögekből, körökből, kristályos szerkezetekből, festői értékű foltokból és vonalakból építkező alkotások. Ám ezek sem hideg és kiszámított szín- és formavariációk. Az absztrakció Martynnál nem laboratóriumi munka eredménye. Szürrealizmusa nem teszi a képet véletlen jelenségek halmazává. Elvont képei is életközelben maradnak, emberi tartalmakat közvetítenek, a tárgyi valóságról és az alkotó személyiségéről tudósítanak.

Martyn „modernsége" nem kölcsönvett és eltanult. Művészetének gyökerei a kaposvári Róma-hegyi ház világába nyúlnak, abba az örökségbe, melyet Rippl-Rónai közvetített számára. A másik meghatározó élményt a két háború közötti Párizs adta, az Abstraction—Création csoport laza társulása, kiáltványoktól ment, kötetlen esztétikai elvei. Ami hatott rá és amit megtanult, „szét nem választhatóan vegyül és alakul" benne (Weöres Sándor). Egyénisége, melynek szűrőjén benyomásait átengedi, mély nyomot hagy képein. Személyisége és karaktere épp oly meghatározó realitás művészetében, mint a körülvevő világ. Távoli élmények, ír ősök és tájak emléke, francia tengerparti képek, párás fényben fürdő városok, sziklák, kikötők jelennek meg vásznain. Mi az, ami mégsem engedi, hogy képei a szabad képzettársításon alapuló esetlegességek együttesévé váljanak? Martyn szigorúsága és tudatossága. Legelvontabb képein is rend, törvény uralkodik; ezek alá is joggal írhatja: „kompozíció".

Van ennek a festészetnek egy tanulsága, mely a köztudatba, de a művészettörténeti irodalomba se ment még át. Érthető. Mar-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS
Budapest

tyn annyira magányos jelensége festészetünknek, s mind ez ideig oly kevés publicitást kapott, hogy a figyelem elsiklott fölötte. Mire gondolunk? Az absztrakt művészet bármennyire is a mai világhoz tapad, bármennyire is új formák, új érzések, új felismerések kifejezője, annyira azonban mégsem „eredeti", hogy ne kapcsolódna a múlthoz, hogy ne lenne összefüggésbe hozható a tegnappal. Egészen pontosan: *a romantikával.* Persze most nemcsak egy meghatározott, korhoz kötött, XIX. századi stílusirányra gondolunk, s főképpen nem utánzásra s olyan összefüggésre és azonosságra, hogy például egy Delacroix-kép fölcserélhető volna Martyn valamelyik vásznával (bár igen érdekes lenne, ha valaki egy romantikus vászon kompozíciós elveit, vagy a festmény valamely kinagyított részletét összevetné egy absztrakt képpel!) a rokonságot sokkal inkább a festői magatartásban, az ihlet természetében, a festői formanyelvben érezzük. Nem másról van szó, mint arról a viszonyról, amely a romantikát, visszamenőleg, a barokkal és a gótikával is rokonítja, hasonlóan ahhoz a kapcsolathoz, mely a konstruktivizmust a klasszicizmushoz s ezen keresztül a reneszánszhoz és a román stílushoz fűzi. Nem értékmérőként használjuk tehát a szót, hanem jellemzésül.

Mit jelent ez az összefüggés Martyn művészetével kapcsolatban? Melyek elvont képeinek sajátos jegyei, festészetének „romantikus" tartalmai?

Martyn művészete alapjában érzelmi tartalmú, szenzuális művészet. Képeit gazdag líraiság hatja át: színvilága élénk, felfokozott; vonalvezetése lendületes, hullámzó; képkomponálása dinamikus, ellentétekre épülő. A betetőző, megőrző, konzerváló művészettel szemben festészete lázadó, tagadó, megújító. De nemcsak azt tudja, mi ellen lázad; temperamentumának, dinamizmusának célja és iránya van. A képzelet, az emlékek és látomások felszabadítására törekszik. Martynnak nagy és gazdag fantáziája van. Vonzódik az emlékekhez, a múlthoz, a letűnt lovagkor alakjaihoz, pajzsokhoz, kardokhoz, ír harcosokhoz, tengerparti sziklákhoz, kristályos szerkezetekhez. Festményein helyet hagy az intuíciónak. Képeinek egy része szinte zenei élményt kelt, illetve — sejthetően — zenei ihletből fakad. Festészetének némely eleme — a variációk, a háromtételes építkezés — világosan utalnak arra a kapcsolatra, amely Martyn elvont képeit a muzsikával rokonítja. És még egy: Ahogy a romantika annak idején „fölfedezte" a népművészet esztétikai tartalmait, Martyn arsztrakt képein ugyanúgy megjelennek a népélet tárgyai, régi falusi szerszámok, kihaló mesterségek emlékei, persze már egy új képépítkezés, az absztrakt formanyelv elemeiként.

Sejtése megerősítését akkor érzi igazán a néző, ha a festmények után Martyn irodalmi kísérőrajzait is megtekinti. E rajzok nyugtalan, romantikus vonalvezetésénél is árulkodóbb a művész témaválasztása, vonzódása, teljesértékű képi azonosulása a magyar és a világirodalom néhány nagy, „romantikus" alkotójával, Berzsenyivel, Petőfivel, Cervantesszel, Flaubert-rel, Mallarmével, Joyce-szal..

E párhuzam fölvillantása nem mondhat többet, mint azoknak az erővonalaknak a keresését, amelyek közt az absztrakt művészet s ezen belül Martyn festészete elhelyezhető. Az igazi alkotó kapcsolódása a hagyományokhoz — Valéry szavaival — nem az utánzásban van, hanem „a szellemben, mely más időben egészen másképpen szól". Martyn művészete nem hagyomány nélküli, de magányos; nem gyökértelen, de autonóm; szellemében „romantikus", de korszerűen fogalmazott.

TÜSKÉS TIBOR

Ligeti Erika művészete

A lét legszebb szertartása a mozdulatlan, belső ringásokkal dúsított emberi test — hirdeti *Ligeti Erika* művészete. *Térdeplő*jében az érett szépség borul le önmaga igézetében, a kígyózó copf harsány vonulata igényes párbeszédet kezdeményez a dombos test hangtalan nyugalmával. A formateremtés felfedező kolumbuszi hevületével talál rá az *Ivó* buddhamozdulatára, idézi az anyaság halkított megrendülését és áhitatát *(Piedesztál). Guggoló* gyermeke maga az ismétlődő és kiküszöbölhetetlen költészet, s ahogy a fiú a baráti ló hátára borul, — abban az egyetemes élet ősi egysége és kategóriákra osztódó törvénye érvényesül a szintetizált formában.

Kimagasló eredmény éremművészete. A még üres tér benépesítését végzi a plakett közegében, párhuzamos vonalak futnak, kiemelt tömbök gyorsítják fel a mű iramát, rajzos megoldásokat helyez el az érem sima és érdes felületén, groteszk eltolódásokat engedélyez a miniméret monumentalitásában. Lírai rögtönzések rejtőznek el az árnyalt építkezésű szobrászi epigrammákban, — furcsán izgalmas nyüzsgés telíti az *Állatkert* zsiráf-madár-futó gyerek kavalkádját. Nagy szeretettel időzik a *Bábfesztivál* örömet röppentő vonulatában, ahol

a hajlékony fürge ujjak mozgatják a lélekvidító játék tündérdobozát.

Vésett, rajzolt költemény a *Szeret?* örök dilemmája —, filozófikus töprengés hatja át az idő sziklás partjára sodródott emberek összefogózó magányát. *(Család)*. A méltató kritika Ligeti Erika művészetének groteszk, ironikus elemeit hangsúlyozta —, s nem észrevételezte eléggé a visszafojtott megrendülést, az éremmé gyűjtött néma áhítatot, mely a születés fokozatainak félelmét, szédítő iramát, növényi előzményeit láttatja az örvénylő gomolygásban, a sziklás fészek óvó köveinek értelmes halmazában. *(Timeo, Ember születik, Áldott legyen)*.

Igazi kamaraművész, aki pianóra hangolja alkotásait, hogy csak az érző és elmélyült lélek léphessen gondozott ösvényeire. Lágyan érinti a gyász remegő pompáját a felszívódó formák arányos elosztásával *(Requiescat)*, és a zsendülő világ jókedvét jelzi a lombos fák tavaszi alakzatát kölcsönkért társas emberi táncában *(Pas de trois)*.

Az emberi létezés minden hullámát és minőségét bejárja. Felfedezi a nagy víz gyűrődéseit, kagyló-tömörüléseit —, a szél borzoló fuvallatát, de bejárja az elmerült Egyiptomot, s újra felidézi *Ekhnaton*ban az ősi idők rendezett szemlélődését, nap és em-

[redacted]

*dár*ban —, kutató szenvedélye városok, színészek, forradalmárok lelkiségét keresi szorgalmas odaadással. *(Szeged, Jean Louis Barrault, Che Guevara)*

Pompás sűrítés a *Torreádorsirató* átköltése, ahol az összecsapás tragikus viharát a puhább és értelmesebb közegbe mélyülő bikaszarv lendülete érzékelteti —, melyet a háttér szelídítő gömbformái csöndesítenek.

Mély emberi alapokon és jó szobrászi adottságon nyugszik ez a szívósan és töretlenül fejlesztett művészet. A szükséges erőpróbák és összpontosítások megtörténtek ahhoz az indokoltan várt pillanathoz, mikor Ligeti Erika a kisplasztika és az éremművészet vonulata mellett hasonló intenzitással, műgonddal és érzékenységgel kíván szólni nagyobb méretű alkotásokban az új szépségekre fogékonyan várakozó emberekhez.

LOSONCI MIKLÓS

Helyreigazítás: Márciusi számunkban „Bokányi emlékezete" címmel hoztuk Kun Miklós írását, melyben elírás következtében Baja szerepelt Budapest helyett a forradalmár szülővárosaként. A hibát a fiatal történész még a lap megjelenése előtt észrevette, de a nyomdai munkálatok előrehaladottsága miatt a javítást a szerkesztőség már nem tudta elvégezni. Az Élet és Irodalom március 6-i számában *Ke — jo* szignóval glossza jelent meg, s a tévedést kiigazítva, még a cikk egyéb részleteire is kitér a glossza írója. Gunyoros hangon és láthatóan — mert van annyira körülményes az érvelése — kötekedni akar inkább. Különösen érződik ez a Kun Miklós által idézett Szatmári-vers kapcsán írt megjegyzésein. A versike nyilván — hiszen szóbelileg terjedt elsősorban — változásokon ment át, mint ahogy ez utóbbit Kelen Jolán és Barabás Gyula könyve is bizonyítja a 270. oldalon. Érdekes volna a glossza és a könyv idevonatkozó passzusait idézni, hogy az érdemes szerzőkkel bizonyítsuk a glosszaíró témájához való hozzállásának mineműségét. De nincs erre szükség, hiszen a glossza ténybeli igazát nem vitatjuk, csak hangnemét tartjuk ma már furcsának, mivel az ilyen hangtól egy ideje elszokhattunk. *(A szerk.)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 2
MŰVÉSZET
Budapest

/102/ Luzsicza Lajos

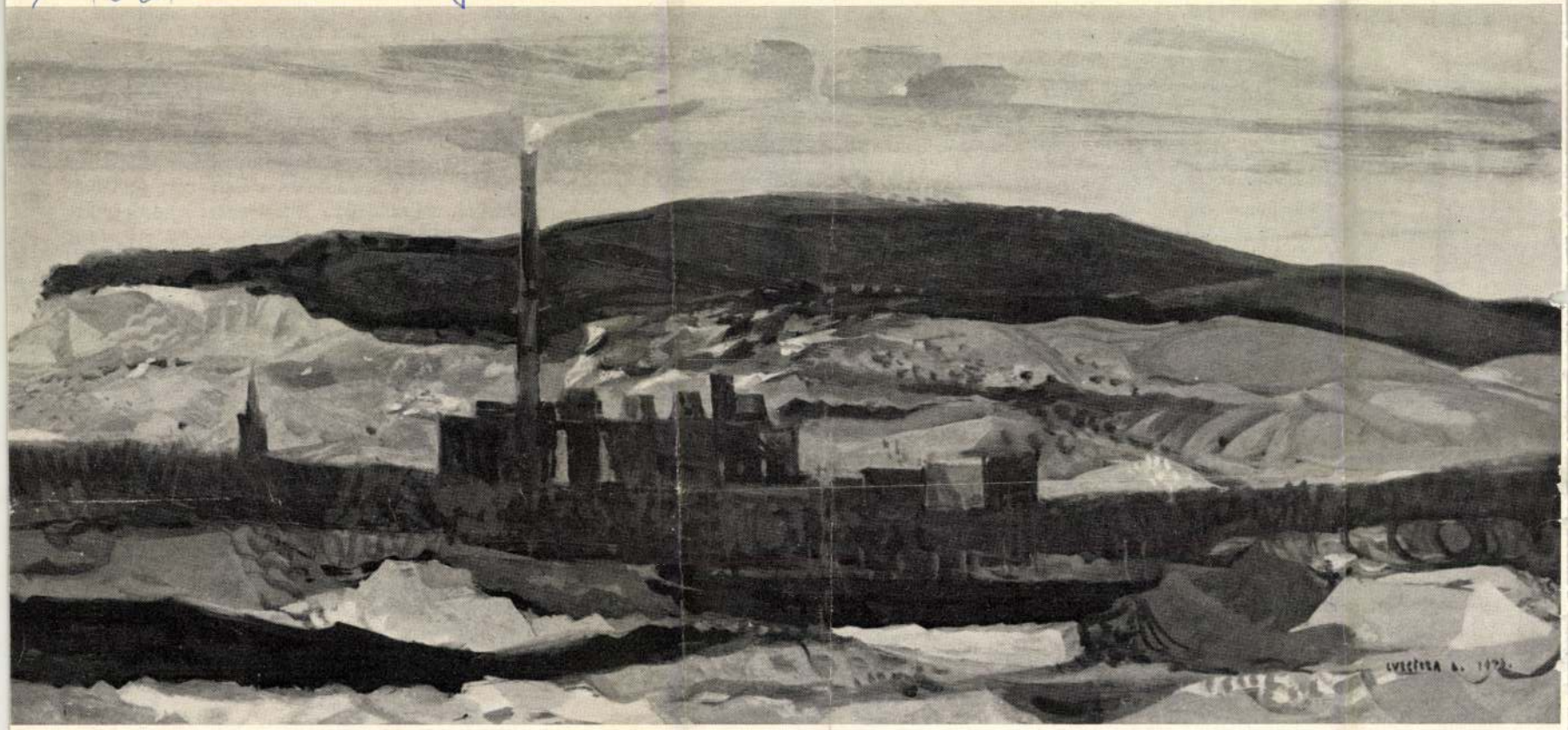

57

Luzsica Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán

Manga János

57. Luzsicza Lajos: „Tatabánya" 1973

lyezett emberalakot, – szerepelhet még fejek és állatfigurák sora, amelyet több, szegényebb rokonságú halott számára készítenek, a leggyakoribbak azonban az egyetlen emberalakot ábrázoló, álló, alul a földbe állítás célját szolgáló cövekkel megtoldott egyedi szobrok, az un. „totok" figurák, amelyek közé a mi szobrunk is tartozik. E faragványokat hónapokig készíti a kiválasztott specialista, a „művész", tradicionális kő- és kagylóeszközökkel, a festésre növényi eredetű anyagokat használva. A szertartásos előkészületek után – a faragás egyes fázisaihoz ünnepélyes ritusok kapcsolódnak – következik a végső szakasz, a halotti szellemek eltávolítása és a plasztikák bemutatása. Mivel rendszerint jó néhány halott emlékünnepét tartják egyidejűleg, számos faragvány, köztük többségükben „totok" figurák elhelyezésére kerül sor egy körülkerített helyen, lakoma és tánc kíséretében. A szertartásnak azonban nem ez, hanem a halotti és ősszellemek megidézése a legfontosabb része. A halottak szellemei a saját szobraikban vagy fejfaragványaikban helyezkednek el, míg az ősök szellemei, akik a túlvilágról érkeztek, a maguk képmásaiban foglalnak helyet. E képmások előtt helyezik el a halottak megmaradt, exhumált csontjait, majd a szükséges rítusok elvégzése után a halotti lelkek az ősök szellemeivel együtt eltávoznak végső tartózkodási helyükre. Ezzel minden véget ér – mint mondják: „végeztünk velük" –, a csontokat tengerbe dobják vagy a bozótba hajítják, a most pusztán csak fának számító plasztikákat pedig, amelyeket „meglelkesítésük" kezdetétől fogva áhítattal vettek körül, a rítusok befejezésekor a helyszínen hagyják, hogy elpusztuljanak.

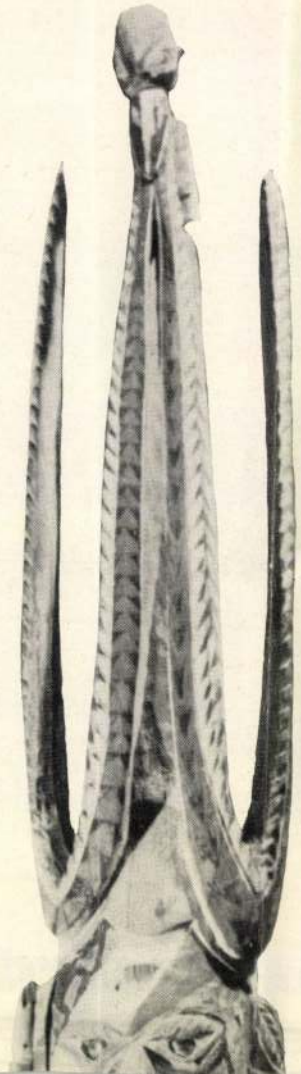

mezőkből, sávokból és különféle geo
– főleg háromszögletes – motívumokból áll.

A szobor kiemelkedő értéke két vonatkozásból is adódik. Egyikként azt említhetjük meg, hogy ikonográfiailag tökéletes sűrítése mindazoknak a képzeteknek, amelyek az északi-új-írországi közösség vallási világát és társadalmi szerkezetét, egyúttal pedig szokásait jellemzik. Mindenekelőtt a fej és a test arányaira hívjuk fel a figyelmet. Az aránytalanul nagy fej kialakítása abban a gondolatban gyökerezik, hogy ez a legfontosabb érzékek helye, ide költözik be a halotti lélek a szertartások során, aminthogy a szobor elé is elsősorban a koponyát helyezik el az elhunyt maradványai közül. A szembetűnően megjelenő madáralakok sem véletlenül kerülnek a szoborra. A társadalom itt ugyanis két részre, törzsfélre, frátriára oszlik, és mindegyik törzsfél egy-egy madár, a halászó sas és a tengeri sas nevét viseli és áll vele bensőséges, ha nem is kifejezetten totemisztikus kapcsolatban. Bár a madarak pontos azonosítása számunkra reménytelen, a szobron mindkettő ábrázolásával találkozunk, sőt egy harmadikkal, az orrszarvú madáréval is, míg az előző kettő a mellen és a fejdísznek tűnő lécek végén foglal helyet, addig a harmadik a figura lábai alatt tűnik fel. Mindez abból a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 FEB 4-

Népszabadság

Luzsicza Lajos

Mint bolygók pályán a ...
glóriáját kerülgetem

1021

LUZSICZA LAJOS RAJZA

igyekezett elérni vagy megteremteni a célszerűt meg a szépet és e kettő jegyében együtt a tökéletesebbet.

Munkaeszközök, használati tárgyak, ruhadarabok, bútorok múzeumokba menekített kollekciói tanúsítják világszerte azt, hogy az ipari forradalom óta az ember a maga sajátos társadalmi munkamegosztásával és technológiai bázisával újraformálta hétköznapjai tárgyi világát. Gyáriparilag, tehát gépek segítségével, tömegszériákban készülnek idestova négy-öt emberöltő óta az ember önfenntartásának tárgyi kellékei, a munka- és erőgépektől kezdve bútorokon át, egészen a ruhadarabokig, szinte valamennyi. Egyikével-másikával kapcsolatosan igény támadt az esztétikus megjelenítésre is, új szakma született: az ipari formatervezőé.

Mindamellett ez a gyakorlat, úgy látszik, mégsem elégíti ki teljesen a modern ipari civilizációban élő vagy

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1974 JAN 12
Dolgozók Lapja Komárom

1021 Luzsicza Lajos festőművész

Luzsicza Lajos alkotásaiból nyílt kiállítás a Népházban

Pénteken délután nagy érdeklődés mellett nyílt meg Luzsicza Lajos festőművész kiállítása Tatabányán, a Népházban. Az ünnepségen Izsáki Mihály, a megyei pártbizottság titkára mondott beszédet, méltatta a művész életútját, alkotói munkásságának jelentőségét.

Tatabányán immár hagyomány, hogy egy-egy neves művész önálló kiállítás keretében mutatkozik be a közönségnek — mondotta bevezetőjében. — Különös jelentőségű a sorban ez a mai találkozás, hiszen Luzsicza Lajost köszöntjük, akit — bár hosszú idő óta nem itt alkot közöttünk — mégis kicsit tatabányainak érzünk, hiszen több mint két évtizeddel ezelőtt itt kezdte művészi tevékenységét.

A művész életútjáról szólva kiemelte: 1947-ben került Tatabányára, a Bányász Képzőművészeti Szabadiskola vezetője lett, és számos tehetséget indított el a művészi pályán. Az ő szervezésében — a szabadiskola növendékeinek közreműködésével — váltak rendszeressé Tatabányán a kiállítások, s bontakozott ki a művészeti alkotások befogadását segítő ismeretterjesztő tevékenység.

A megnyitó további részében értékelte a művész alkotói munkásságát, szólt arról a hatásról, amelyet művei a nézőben kiváltanak. Mindenekelőtt tájképeinek eredetiségét, erőteljes karakterét emelte ki —, s azt az alkotói sajátosságot, hogy a tájképfestészet lehetőségeit kiaknázva bensőségesen reagál a természet, az élet változásaira.

A megnyitót követően a kiállítás közönsége megismerkedett Luzsicza Lajos képeivel. A falakra került alkotások mintegy keresztmetszetét adják életművének, bemutatják stílusa, alkotói módszere legfőbb jellegzetességeit.

A kiállítás képeit január 27-ig láthatja a közönség.

rendezésében

Motor
találko

A Magyar Terr
Szövetség motoros
negyedszer rendez
országos motoros értekezletet.
Az idei tanácskozót január
19—20-án a Hazafias Népfront
budapesti bizottsága VI., Nép-
köztársaság útja 125. sz. alatti
székházában tartják. Az ország
túramotoros klubjainak
és csoportjainak vezetői, valamint
a magánmotorosok tevékenységével,
közlekedésével
kapcsolatban levő szervek
képviselő vesznek ezen részt.

A kétnapos megbeszélés napirendjén szereplő témák: az

döntött a vetélkedő. Másnap a
döntő mérkőzéseket bonyolí-

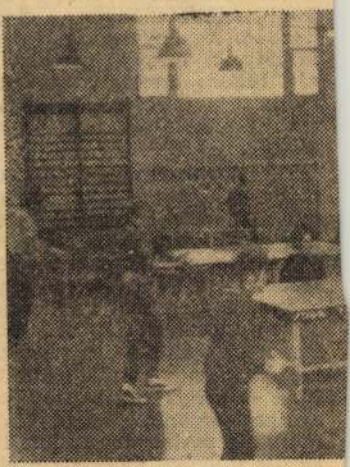

Az asztalitenis

tották le. Sportáganként az első csapat 7 pontot, a második 5, a harmadik 4, a negyedik három pontot kapott. Az összetett csapatverseny győztese nyerte el az előző évi győztes által adományozott serleget. Díjazásban részesültek sportáganként a legeredményesebb versenyzők, valamint a kispá-

nem csak „

je azonban először hallani
sem akart a dologról. Napokig
„üldöztük" egymást, mindenfé-
le kitalált ürüggyel halogatta
a találkozást.

— Még a látszatát is kerül

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Luzsica Lajos Munkácsy-díjas festőművész

Népszabadság

1974 JAN 12

KULTURÁLIS HÍREK

NEMZETKÖZI BÁBFESZTIVÁLT rendeznek Békéscsabán 1974. június 25. és 30. között. A fesztiválra 16 bábegyüttest — közöttük több külföldit — várnak.

LUZSICA LAJOS Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból a tatabányai népházban pénteken kiállítás nyílt.

A KECSKEMÉTI KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZBAN pénteken bemutatták a német romantika hazánkban kevésbé ismert írója, Heinrich von Kleist Heilbronni Katica című drámáját.

DUNAÚJVÁROSBAN, az Uitz Béla kiállítási teremben pénteken megnyílt Zala Tibor Munkácsy-díjas grafikusművész tárlata.

bor: Kedves bopeer... — Palotai Boris: A zöld dió. Zsebkönyvtár sorozat (Szépirodalmi). — G. Ajgi: A sámán fia (Magvető). — P. Przewlocki: A korszerű harc társadalompszichológiai jelenségei (Zrínyi). — Dr. Kovács Ferenc: Félvezetők nagyfrekvenciás alkalmazása. — Bederke—Ptassek—Rothenbach—Vaske: Villamoshajtások és vezérlések (Műszaki).

1021

Sursicza Lajos

1972. IV. 28 21.13 D. Petőfi.

Láttuk, hallottuk.

- Békéscsabán megrendezétk a Munkácsy Muzeumban a XV. Alföldi képzőmüvészeti tárlatot. Moldvai Győző jegyzete ismerteti a

1972. IV. 28 21.13 D. Petőfi.

Láttuk, hallottuk.

- Békéscsaban megrendezétk a Munkácsy Muzeumban a XV. Alföldi képzőművészeti tárlaot. Moldvai Győző jegyzete ismerteti a

kiállitást.

- 77 müvész, 146 alkotását állitották ki ezen a tárlaton. A kiállitás szereplői között pedig a budapesti Luzsica Lajost éppen ugy megtaláljuk, mint Debrecenből Józsa Jánost, Szolnokról a szobrász Simon Ferencet, Salgótarjánból Lóránd Jánost, Hódmezővásárhelyről Csikós Andrást, Egerből Makoldi Sándort. S e tény hordozza magában a tárlat hibaforrását. Nincs sajátos arculata a gyüjteménynek, vagy inkább hiányzik belőle az összetartó szál, igy aztán jobban kiütköznek a minőségbeli eltolódások is. A Munkácsy érmet ezidén Schéner Mihálynak itélték, jelenléte az Alföldi tárlaton hagyomány. A kiállitáson természetesen szép számmal vesznek részt a rendező megye müvészei, közülük Koszta Rozália emelkedik ki, egyéni szinvilágu, a kompoziciót erős konturvonalak hálójában tartó figurális képekvel. Igényes darabokkal szólal meg ebben a nagy felvonulásban a Heves megyét reprezentáló két müvész is. Makoldi Cigánylánya a tüzpiros és fekete szinek dinamikus ellenhatásával fogja meg a szemlélőt, Papp Gizella Egri piaca pedig kompoziciós erényeket csillogtat elsősorban. A vásárhelyi Kajári Gyula Kodály arcképe bizonyitó erejü munkas, ismét plyan grafikai erényről tudósit, ami keveseké. Feltétlen emlitést érdemel a továbbiakban Fülöp Erzsébet szereplése, amit itt láttunk tőle, nemrég lezajlott pesti kiállitásának tudatos továbbfejlesztése. Emocionális vallomás a Föld, a természet, az egyszerü emberek szeretetéről, nagy szavak, széles páthosz nélkül. Miniaturákba süritve. Kiállit Békéscsabán az autodidakta, s immár

kiállitást.

- 77 művész, 146 alkotását állitották ki ezen a tárlaton. A kiállitás szereplői között pedig a budapesti Luzsica Lajost éppen ugy megtaláljuk, mint Debrecenből Józsa Jánost, Szolnokról a szobrász Simon Ferencet, Salgótarjánból Lóránd Jánost, Hódmezővásárhelyről Csikós Andrást, Ezerből Makoldi Sándort. S e tény hordozza magában a tárlat hibaforrását. Nincs sajátos arculata a gyüjteménynek, vagy inkább hiányzik belőle az összetartó szál, igy aztán jobban kiütköznek a minőségbeli eltolódások is. A Munkácsy érmet ezidén Schéner Mihálynak itélték, jelenléte az Alföldi tárlaton hagyomány. A kiállitáson természetesen szép számmal vesznek részt a rendező megye művészei, közülük Koszta Rozália emelkedik ki, egyéni szinvilágu, a kompoziciót erős konturvonalak hálójában tartó figurális képeivel. Igényes darabokkal szólal meg ebben a nagy felvonulásban a Heves megyét reprezentáló két művész is. Makoldi Cigánylánya a tüzpiros és fekete szinek dinamikus ellenhatásával fogja meg a szemlélőt, Papp Gizella Egri piaca pedig kompozicios erényeket csillogtat elsősorban. A vásárhelyi Kajári Gyula Kodály arcképe bizonyitó erejü munka, s ismét olyan grafikai erényről tudósit, ami keveseké. Feltétlen emlitést érdemel a továbbiakban Fülöp Erzsébet szereplése, amit itt láttunk tőle, nemrég lezajlott pesti kiállitásának tudatos továbbfejlesztése. Emocionális vallomás a Föld, a természet, az egyszerü emberek szeretetéről, nagy szavak, széles páthosz nélkül. Miniaturákba süritve. Kiállit Békéscsaban az autodidakta, s immár

87 esztendős Kovács Mári is. Cserepes virág cimü munkája olyan üde, mint egy gyermekkacaj, s oly fegyelem fogja össze a kompoziciós részleteket, ami a legtudatosabb alkotómüvészek jellemzője.

87 esztendős Kovács Mári is. Cserepes virág cimü munkája olyan
üde, mint egy gyermekkacaj, s oly fegyelem fogja össze a kom-
pozíciós részleteket, ami a legtudatosabb alkotómüvészek jel-
lemzője.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Luzsicza Lajos festőművész
HAJDU-BIHARI NAPLÓ
1972 SEP 16

1021

Vendégünk volt

Luzsicza Lajos

A Művésztelep meghívott vendégeként hosszabb időt töltött Debrecenben Luzsicza Lajos SZOT- és Munkácsy-díjas festőművész, a tatabányai képzőművészeti szabadiskola alapítója és vezetője, a Műcsarnok volt igazgatója, a Magyar Képzőművészek Szövetségének területi titkára. Luzsicza 1950 óta rendszeresen kiállít fővárosi és vidéki tárlatokon és egyéni bemutatókon. Még tart zalaegerszegi tárlata, ahová elkísértem, s a megnyitón ismertettem munkásságát. Beszélgetéseink kapcsán részleteiben is áttekinthettem törekvéseit, jelenlegi terveit s jövőre is vonatkozó elképzeléseit.

Milyen témakör áll legközelebb művészetéhez?

A formailag erősen tagolt táj különösen leköti érdeklődésemet. Nem véletlen, hogy zalaegerszegi tárlatomon Nagykapornakról, a csácsi hegyről s Zalaegerszeg közvetlen környékéről több képpel is szerepelek. Azonkívül szlovák, német és olasz utaim emlékeiből is mutatok be műveket. De talán éppen ez a Hajdúságba szóló meghívás keltette fel figyelmemet az Alföld szépségei iránt. Legjobban a táj érdekel.

Eddig is sok figurális képével találkoztam. Ezek szerint érdeklődésének területe mégis szélesebb ívű.

Sokáig éltem Tatabányán. A munkások közül sokan közeli ismerőseimmé váltak, hiszen nagyon gyakran kijártam a gyárakba — s ez nyilván emberközelségbe hozta festészetemet. De ezenkívül is — mint a szövetség titkára — a munkák szervezésében, elindításában, a bőven felmerült problémák eligazításában, a népművelés munkájának irányításában, amely így országjárással is kapcsolódott, közel kerültem az emberekhez s nyilván ábrázoltam is őket, figyelve munkáikat, napi gondjaikat s örömeiket.

Az újabb zalai tárgyú képeken megszoktuk, hogy az iparilag gyorsan fejlődő Zala elsősorban gyáraival, az olajvidék lenyűgöző gépesítésével szerepel. Ezekkel az Ön képein eddigi kiállításain nem találkoztam.

Zalai vonatkozású festményeimen és grafikáimban inkább a parasztsággal kerültem kapcsolatba. Későbbi göcseji képeimen azonban feltétlenül szerepeltetem a táj szépségeibe ágyazott ipari gépezeteket, amelyek látványa korábbi rajnai és Ruhr-vidéki tanulmányutaimon is mélységesen megragadtak.

Mikor tért át az olajtempera technikai eljárására s mi volt ennek a váltásnak közvetlen elindítója?

Két-három évvel ezelőtt elsősorban vászonra festettem olajjal. Nemrégiben azonban áttértem az olajtemperára és vászon helyett farostlemezekre dolgozom, mivel ez tompább fényű, ún. „matt" hatást vált ki. Ebben a műfajban valahogyan hamvasabbnak és tisztábbnak érzem a színeket. A farost jó szívó hatású, s ez nálam kedvez a felületek kialakításának.

Korábbi képeinél — emlékezetem szerint — főleg a zöld és kék színek uralkodtak. Most mintha ezek skálája eltűnt volna. Annál többet szerepel viszont az okker, a narancssárga s barna változata. Lokálszínekkel szinte nem is találkoztam.

Újabban valóban mellőzöm a lokálszíneket, vagyis amiket a látvány közvetlenül nyújt. Erősen „átírom" a látottakat. Így ez a fogalom, hogy „lefestek" valamit, nálam sohasem szerepel, még a naturalizmus nemesebb megközelítésében sem.

Az Ön képei első látásra elárulják, hogy a természeti élmények, úgyszintén ezek emberi vonatkozásai „pszichésen" is döntően jönnek számításba.

Én tudatosan vallom magam természetelvű festőnek, amellett, hogy — mint jeleztem is — átfogalmazom a színskálát. Az ún. „műhelyfestészetnél", a műtermi tudatos képesítésnél ezek a problémák nyilván nem kerülnek felszínre ilyen élesen.

Ha távlatilag nézi festészetét, milyen célokat lát maga előtt?

Egy egyénileg jól kimunkált, mások művészetétől élesen elhatárolható képi tisztaságra törekszem, melyben az élmény és az érzelmi momentum tisztán megmarad. Stílusban a „konstruktív és dekoratív" jelleg összekapcsolására törekszem, — de érzelmi telítettséggel.

Korábbi képeiből kiindulva szinte lépésről lépésre alakuló fejlődést látok. Pedig a mai festők jelentős része szívesen veszi az éles kanyarokat, az egyik naptól a másikra történő 180°-os fordulatokat.

Én igyekszem fejlődésem törvényeit magamban tudatosan is eldönteni. Nem vagyok híve semmiféle festői „bukfencnek". Nagyon becsülök minden logikus irányzatot, de nem vagyok hajlandó valamilyen jövedelmező divat kedvéért, hogy úgy mondjam: „szerdáról csütörtökre" megváltozni. Ez már mesterséges cselekedet volna. Munkamódszerem egyszerű, éppen ezért lassúbb tempójú is, de mégis a *magam vonalát* viszem, *saját* eszközeimmel.

Az olajtemperán kívül milyen technikával dolgozik még?

Ezt nyilván a mondanivaló is meghatározza. Szívesen festek például az akvarellel rokon gouachetechnikával. Ilyen képekkel sok kiállításomon szerepeltem, sőt néha kizárólag ezzel a műfajjal, pl. Duisburgban, Neustadtban, Deidesheimben. Egyébként jövőre Mönchengladbachban (Aachen mellett) tervezek egy nagyszabású kiállítást.

Művészete kibontakozásának, alkotó kedvének milyen légkör, melyik „életstílus" felelne meg legjobban?

Bármennyire is benne élek a művészeti élet forgatagában, szeretek egyedül dolgozni. Bármily különösen hangzik is, nem járok alkotóházakba, nem megyek művésztársakkal vidékre, mert — úgy érzem — ez zavarna az alkotáshoz szükséges hangulat kialakításában, az elmondandó megkeresésében s egyáltalán az elmélyedésben. Természetesen ez egyéni magatartás, másokat meg a kollektív munka, a közösségi légkör ösztönöz magasabb szintű munkára.

Dr. Tóth Ervin

NE FELEJTSE!

OLAJKÁLYHÁT

OTP-HITELRE

MÁR CSAK

SZEPTEMBER 30-IG

VÁSÁROLHAT!

MOST VEGYE MEG!

tieknek
tenkénti

0 órás
en vagy

VÁLLALAT

laznak

ri Vállalat felvesz
péssel női munka-
óipari betanulóknak.
időtartamára biztosí-
a vállalat. Jelentke-
5., munkaügy.
lépéssel alkalmaz a
rszági MÉH Nyers-
ító Vállalat, Szikgáti
épkocsira rakodókat,
sokat, papírválloga-
nkaerőket.
gyészt, vagy vegyész-
yakorlattal, kutatói
felveszünk. Fizetés
zerint. A munkahét
Jelentkezés szemé-
MICAL-nál, Debre-
pályi út 5.
r 1-i belépéssel ház-
lnokat alkalmazunk.
telep, Pósa u. 41. sz.
lési házhoz. Egyszoba
lakáscsere szükséges.
Debrecen, Kossuth u.
okságon.
osztályvezetőnek épí-
gépészmérnöki ok-
gépek üzemeltetésé-
an jártas, 5 éves gya-
ndelkező munkaerőt
Fizetés megegyezés
tkezni lehet a H.-B.
Építőipari Vállalat
csoportjánál, Debre-
u. 34—36.
sokat alkalmaz a
vító Üzem.
illanyszerelő, parket-
tetőfedő szakmunká-
műves mellé segéd-
azonnali belépéssel
Debreceni Építőipari
fő-építésvezetőség.
I. emelet.
üli női munkaerőket
re Budapesten a Sza-
gyár zsinórgyára. Bu-
Váci út 173. Leány-
tva.
onó felvételt hirdet
i lányok részére. A
lő 1 hónap, kereset:
etanulás után. Vidéki
e szállást biztosítunk.
rinci Gyár Budapest
rői út 85—91.
ari Szakmunkásképző
vasvári, érettségizett
okat felvesz gyógy-
akmára. Képzési idő
képzési idő alatt ösz-
rnátusi ellátást bizto-
kmunkásvizsga után
az Alkaloida vegyé-
tosít. Jelentkezni le-
en az intézetben.

Meghatározott időre kőműves szakmunkást és állandó jelleggel lakatost alkalmazunk. Cím: CHEMICAL, Debrecen, Monostorpályi út 5.

MEDICOR felvételre keres kezdő vegyésztechnikust, kovács szakmunkást, férfi betanított és segédmunkásokat. Jelentkezés a gyár munkaügyi osztályán Debrecen, Hámán Kató u. 98.

Raktári segédmunkást azonnalra felveszünk. Debrecen, Műanyag Ipari Szövetkezet, Böszörményi út 57. szám.

A Hortobágyi Állami Gazdaság központi építőüzeméhez gyakorlattal rendelkező építésvezetőt, valamint építőipari normást keres. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés a gazdaság személyzeti vezetőjénél, előzetes értesítés mellett.

A Hortobágyi Állami Gazdaság, juhászat és szarvasmarha-tenyésztésben nagy gyakorlattal rendelkező agrármérnököket keres felvételre. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés személyesen vagy írásban a gazdaság személyzeti vezetőjénél.

A debreceni KPM Közúti Igazgatóság felvételre keres a polgári útmesterségre 1 fő tgk-vezetőt, 1 fő körzeti szerelőt, 1 fő nehézgépkezelőt, valamint a debreceni gépműhelybe nagy gyakorlattal rendelkező esztergályost és autó-, motorszerelőket. Jelentkezés: Polgár, Vörösmarty u. 1/A és Debrecen, Barna u. 15. II. em. munkaügy.

A debreceni Mentőállomás 1 fő segédmunkást felvesz. Jelentkezni lehet: Debrecen, Péterfia u. 28.

Lóhajtókat vesz fel az Építőipari Szállítási Vállalat. Debrecen, Szoboszlói u. 76. sz. alatt.

A MEZŐGÉP Vállalat gyáregysége Hajdúszoboszló, azonnali belépéssel, felvételre keres lakatos, hegesztő, esztergályos, marós, valamint hálózati villanyszerelő szakmunkásokat. Bérezés: csoportos teljesítménybér szerint. Jelentkez-

A bedői Rákóczi Mgtsz azonnali belépésre, legalább 5 éves tsz-gyakorlattal rendelkező tsz-mérlegképes főkönyvelőt keres. Szolgálati lakást biztosítani nem tudunk, albérletre lehetőség van. Jelentkezni lehet személyesen vagy írásban a fenti címen. Útiköltséget felvétel esetén térítünk.

Debreceni Orvostudományi Egyetem érettségizett beosztott raktárost keres, KÁLÁSZ-képesítésűek előnyben. Írásbeli jelentkezés az anyagellátási osztály vezetőjénél.

Portás munkakörbe férfi munkaerőt felvesz a Finomkötöttárugyár. Debrecen, Görbe u. 4.

Felveszünk feldolgozáshoz és tmk üzemrészhez férfi segédmunkásokat. BARNEVÁL, Debrecen, Diószegi út 1.

Esztergályos szakmunkásokat, betanított esztergályosokat, gépmunkásokat, segédmunkásokat azonnal felveszünk. Mezőgazdasági Gépgyár üzemgazdasági osztály. Debrecen, Híd u. 4—6.

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat felvételre keres kőműves szakmunkásokat. Munkásszállás, főétkezés biztosítva. Jelentkezni lehet október 15-ig a munkaerő-gazdálkodáson: Debrecen, Kálvin tér 11.

A MAGYAR GÖRDÜLŐCSAPÁGY MŰVEK

felvételre keres

FÉRFI BETANÍTOTT ÉS SEGÉDMUNKÁSOKAT

és 17 évet betöltött fiatalkorúakat

forgácsoló betanított munkás előképzésre

Jelentkezni lehet

Egy fő

MŰSZAKI

cikk eladót és egy fő

RUHÁZATI

eladót felvesz az

EZERMESTER BOLT

Jelentkezés:
a boltvezetőnél.

GYÁSZHÍREK

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik özv. NAGY GÁBORNÉ Nagy Zsuzsanna temetésén megjelentek és fáidalmunkban részvevő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 APR 30
Népszabadság

1021

Luzsicza Lajos

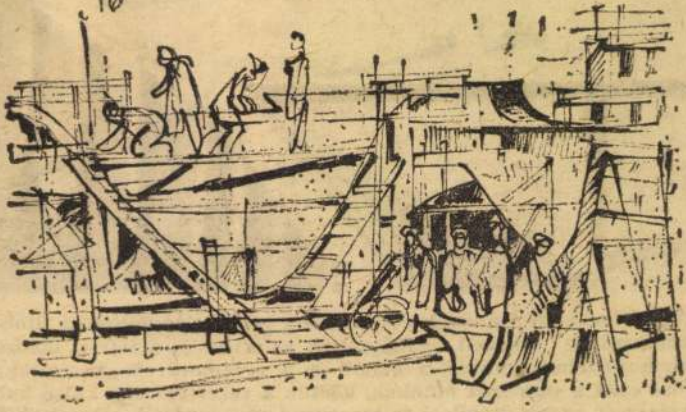

LUZSICZA LAJOS RAJZA.

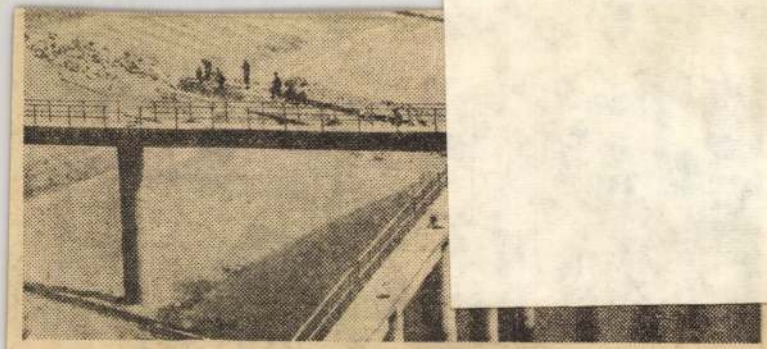

A Sió torkolati művének építkezése a gemenci erdőben az utolsó szakaszához érkezett. Elkészültek az alvízi és a felvízi öblözet medervédelmi munkái, a mólók és a vezetőművek. Az építőkre már csak a szakipari munkák, köztük a vezérlőtorony külső burkolása és egyéb útépítési és tereprendezési munkák várnak. Előreláthatóan őszre elkészül a Dunántúl legnagyobb vízi létesítménye.

(Gottwald Károly felvétele — MTI Fotó.)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÉPES ÚJSÁG

19?? JUL 13

Luzsicza Lajos

1021

LUZSICZA LAJOS: Utcai beszélgetők (plextoll)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 4 -

Népszabadság

Lúzsicza Lajos

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRNAPI MELLÉK

— De én nem akarok aludni!
— Peti, még játékból se?

1071

LÚZSICZA LAJOS RAJZA

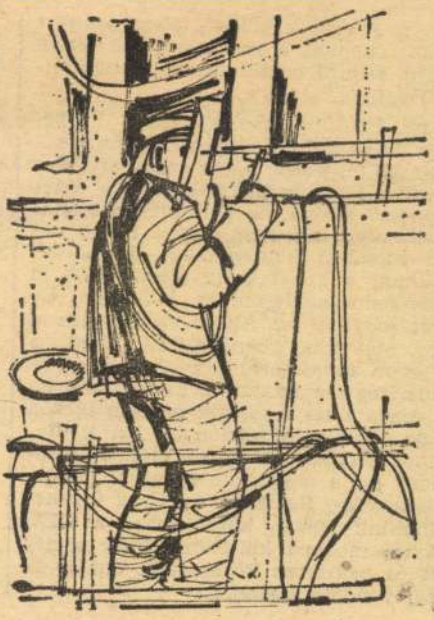

nem a »tiszta
korona, hanem
ellem, szilárd
ka alapja..."

Amit Petőfi ezekkel a szavakkal a politika és az erkölcs síkján kifejezett, azt egész költészetére, egész magatartására tekintve általánosíthatjuk. *Építés* nincs rombolás nélkül, de a rombolás önmagában véve még nem építés. Petőfi *nemet* mondott költészetében az ódivatúaknak, a konzervatív ízlésűeknek, a finomkodó biedermeyer híveinek. De *igent* mondott az Alföld szépségeire, a népi alakokkal benépesített tájra, a szerelem hatalmára, a nép, a haza, az emberiség szabadságára. Ez a konstruktív magatartás a sajátja minden igazán nagy előítélet-rombolónak. Ezt a humánus kettősséget, tagadásnak és igennek ezt a nagyszerű egységét lássuk, fedezzük fel Petőfiben is. Csak így kerülhetünk igazán közel ehhez a XIX. századi modern költőhöz, ehhez a népek és nemzetek közeledését óhajtó és megjövendölő poétához.

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRI

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 AUG 1 7

NÉPSZAVA

Luzsicza Lajos festőművész

1021

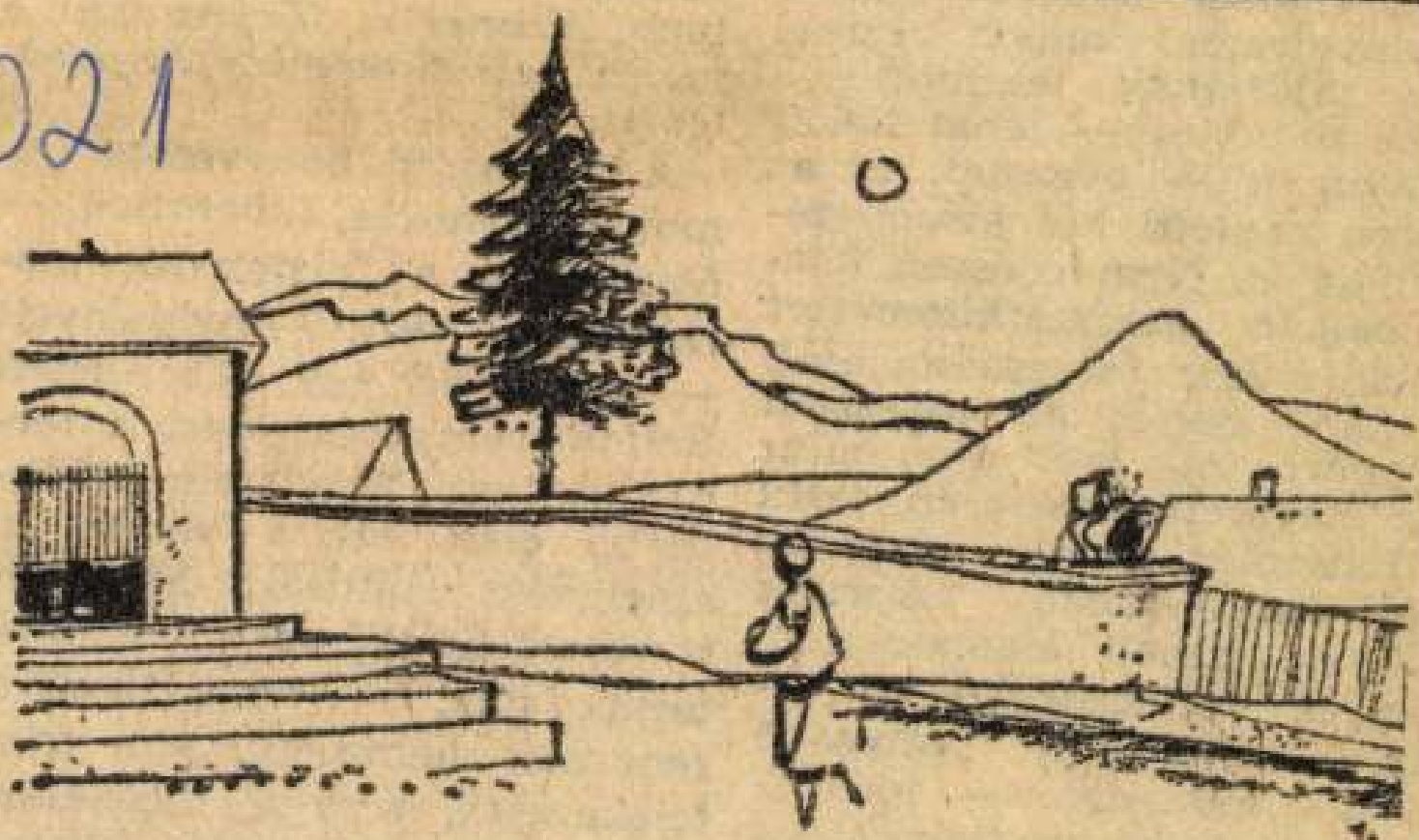

Luzsicza Lajos: Szlovák táj

...

Az 1967-es háborút köve
ennyolcadik napon Izra
ár *sajátjának* tekintette
ros mindkét — tehát kele
nyugati — övezetét, és
áros melletti két kisebb t
pülést is. Nem egészen ha
incnyolc négyzetkilométe
tt ki akkor Jeruzsálem ar
zsidó része: *az egyesíte*
gyváros ma már több mi
áz négyzetkilométeren ter
. Látszólag csupán urbanis
kai ambíciókat takarnak
ok az izraeli elgondolások,
nelyek Jeruzsálemet az or-
ág legnagyobb városává
karják fejleszteni — időköz-
en azonban nyilvánvalóvá
áltak a burkoltan *politikai*
lok. Az Óvárosban ismét

amelynek státusát, helyzetét *terrorral* és *erőszakkal* változtatták meg — nem törődve sem más nemzetek, sem más felekezetek, sem a békéjéhez ragaszkodó emberiség érdekeivel.

Krajcár Imre

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Lajos,
festőművész

NÉPSZABADSÁG

1980 SEP 2 11

1021

LUZSICZA LAJOS RAJZA

A legegyszer
kellett megelé
jelen önmaga
talán ezzel a
ls ott áll a *jel*
Elhessentem
ton, Whitrow,
Boltzmann hi
áramvonalas, ú
endrére indult
megérkezni.

Csortos

Távolodóban van. A neve már-már idegenül cseng, kevesen emlékezünk rá.

Akik személyesen, közelebbről ismerhették, azok egy-egy csatta-

is
ta,
ze-
án
se,
sé
em
ir-
e-
az
zí-

tette el.

Elhagyja a falu utolsó házát, ha az még háznak mondható. Dománék lakják nyolc gyerekkel. Nem cigányok! Amikor az aprítógépnél a szaktársainak beszélt róluk, hogy ha a szocbrigád segíteni akar valakin, hát jöjjenek el Dománékhoz, megreparálhatják a ház hátsó, düledező falát, kéményt

Luzsica Lajos, festőművész
Munkácsy-díjas

1021

198o.X.17.Televizió 2.Müsor 21.oo
TV Hiradó 2.

- A magyar táj, a Balaton , a Dunakanyar a hazai hegyek és dombok Luzsica Lajos legkedveltebb motivumai. A Munkácsy-díjas érdemes művész Aba-Novák Vilmos és Kmetty János növendéke volt a Főiskolán. Az idén 6o éves művésznek eź a győri Képcsarnokban most nyilt kiállitása a 28. önálló tárlata. Emellett az országos csoport kiállitások állandó résztvevője is. Egy-egy tájhoz való ragaszkodása képein is figyelemmel kisérhető. A Badacsony környéke például többször is alkotásra ösztönözte. Hasonlóan érezhető vonzódása a zebegényi Dunakanyarhoz is. Érzelmi telitettségü képeit az erőteljes formaképzés és a merész szinösszhang jellemzi. Luzsica Lajos kiállitása október 3o-ig látható a győri Képcsarnokban.

Luzsica Lajos festőművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás szombaton délután Kecskeméten, az Erdei Ferenc Művelődési Központban.

Magyar Nemzet 1983. VI. 13

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész

Luzsicza Lajos: Koratavasz a Balatonnál II.
plextoll, farost lemez, 60x80 cm, 1981
(fotó Somfai)

Művészet, 1982, febr. 57. old.

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész

Bensőséges kapcsolatban a természettel

Luzsicza Lajos Rajk László utcai műtermében a Dunakanyar mozgalmas formái, a Balaton-felvidék lankás hegyvonulata, Zala dombvidéke, hatalmas égbe vesző hegyóriások, kanyargó folyók, tornyok, falvak, erdők és tisztások, egyszóval tájak elevenednek meg. A művész — ezt bizonyítják alkotásai — bensőséges kapcsolatban van a természettel, amely állandó ihletője festészetének. Képein nem csupán a táj szépségeit, hanem érzelmi-gondolati élményeit is megfogalmazza lényegretörően, tömören. A formák erőteljes ritmusa, a színek, színfoltok dekoratív összhangja, éles-határozott kontúrok jellemzik eredeti hangvételű térbeliséget is kifejező kompozícióit. Luzsicza Lajos tehát nem a táj leírója, másolója. Ábrázol, feltár és megmutat. Önmagának éppúgy, mint a művészet értőinek, kedvelőinek és rajongóinak. (A tárlat december 9-ig látogatható Sopronban, a bemutatóteremben.)

cs.

cs: Bensőséges kapcsolatban a természettel.
Pesti Műsor, 1982. dec. 8. 6. old.

Luzsicza Lajos

Luzsicza Lajos festőművésznek nyílik ma délután önálló kiállítása Budapesten, a Postás Művelődési Központban. Az alkotó ez alkalommal guache technikával készült tájrajzai közül választott ki 32 lapot.

Magyar Nemzet 1984. VI. 26.

Luzsicza Lajos, munkácsy-díjas festőművész

1021

1983. XI. 8. TV 1. 20,55 Enó

Studió 83

- A debreceni Dóri Muzeumban egy nagyon érdekes kiállitás látható. A cime: Dódanyáink világa. A debreceni polgárgasszonyok tárgyait a XIX. századból állitották ki. És egy másik kiállitás. Az Erdélyi Ferenc Müvelődési Központban Luzicsa Lajos festő, Munkácsy-díjas érdmes müvész alkotásai láthatók.

Luzsicza Lajos

KIÁLLITÁS. Belgrádban hétfő este megnyílt Luzsicza Lajos Árpád budapesti grafikus kiállítása, amelyen a művész mintegy negyven grafikája szerepel.

Magyar Hirlap 1986. 11.5.

Nem elég csak szeretni a természetet

Luzsicza Lajos képei között

G. FABRI ZSUZSA FELVÉTELE, SOMFAI ISTVÁN REPRODUKCIÓI

A müteremben a délután fénye mintha a képek színeit akarná utánozni, ferdén, tüzes narancscsal árasztja el a rögtönzött kiállítást. A Rajk László utcai új műteremlakás puritán kiállítótere a tájképeknek. Az egymást túlkiabáló vagy harmonikusan együttjátszó színeknek még a délutáni napsugarak segítsége sem kell: amúgyis a természethez, és így az érzelmekhez közelállók, a táj sugallta gondolatok hű közvetítői. A felhők rózsaszínje, a mogyorószín földek visszhangja, a „Kora tavasz a Balatonnál" a zöld szín születéséről készült tanulmány. A Zalai-dombok barnába fojtják a harsogást, az Alacsony-Tátra éles kékjei szinte szabdalják a levegőt.

Színekről beszélek, hiszen Luzsicza tájképein ezek fognak meg legelőször. Aztán a szerkezete: a hegyek vonalának örök biztonsága, a felhők megbolydult formái egy emberfigurában, egy házban, egy tó simaságában oldódnak fel.

Nem elég szeretni, sokat is kell tudni a természetről, hogy saját szépségei mellett a képeken a művész gondolatai is megjelenhessenek. Luzsicza Lajos Érsekújvárott született, itt élt húszéves koráig. Alföldön nőtt föl, de a Tátra is ott volt a közelben, ha gyalog indulva csak a feleútig jutott is el. Csak felnőttként látta és festette a Tátrát, hiszen akkor már túl volt a budapesti főiskolai éveken. A kapcsolatok Csehszlovákiával azóta sem szüntek meg. Szülővárosában, meg Pozsonyban és Lipótszentmiklóson is volt kiállítása.

A Műcsarnok igazgatójaként az ötvenes években több alkalma is volt arra – élt is vele –, hogy a két ország művészeit megismertesse egymással. Itthon is szükség volt azonban a művészetszervező munkára. Húsz évig a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének területi titkáraként dolgozott a vidéki képzőművészeti központok létrehozásán. Az ő szervezőmunkájának is köszönhető, hogy ma eleven vidéki képzőművészeti életről beszélhetünk. A közéleti tevékenységgel csak néhány éve hagyott fel, de most is vezetője egy budapesti rajzkörnek. Mindez sokszor akadálya lehetett a művészi munkának, hiszen ahogy elmondja, csak akkor tud dolgozni, ha minden apró dolgot elrendezett maga körül. A nagy dolgok terhét, a közéleti gondokét letehette, s az alkotás évei megújulást hoznak.

– Nem vagyok türelmetlen ember, sok variációt próbálva, lépésről lépésre haladok előre. Nem egy nagy ötleten, hirtelen elhatározáson múlik a művészet, sokkal többet tesz a hűség a szakmához. Egyszerűen csak él az ember, amit csinál, legyen a saját világa, de ehhez is, ennek valódi felfedezéséhez is idő kell.

Molnár Gabriella

ZALÁBAN

KORATAVASZ A BALATONNÁL

DUNAKANYAR ZEBEGÉNYNÉL

LIPTÓBAN

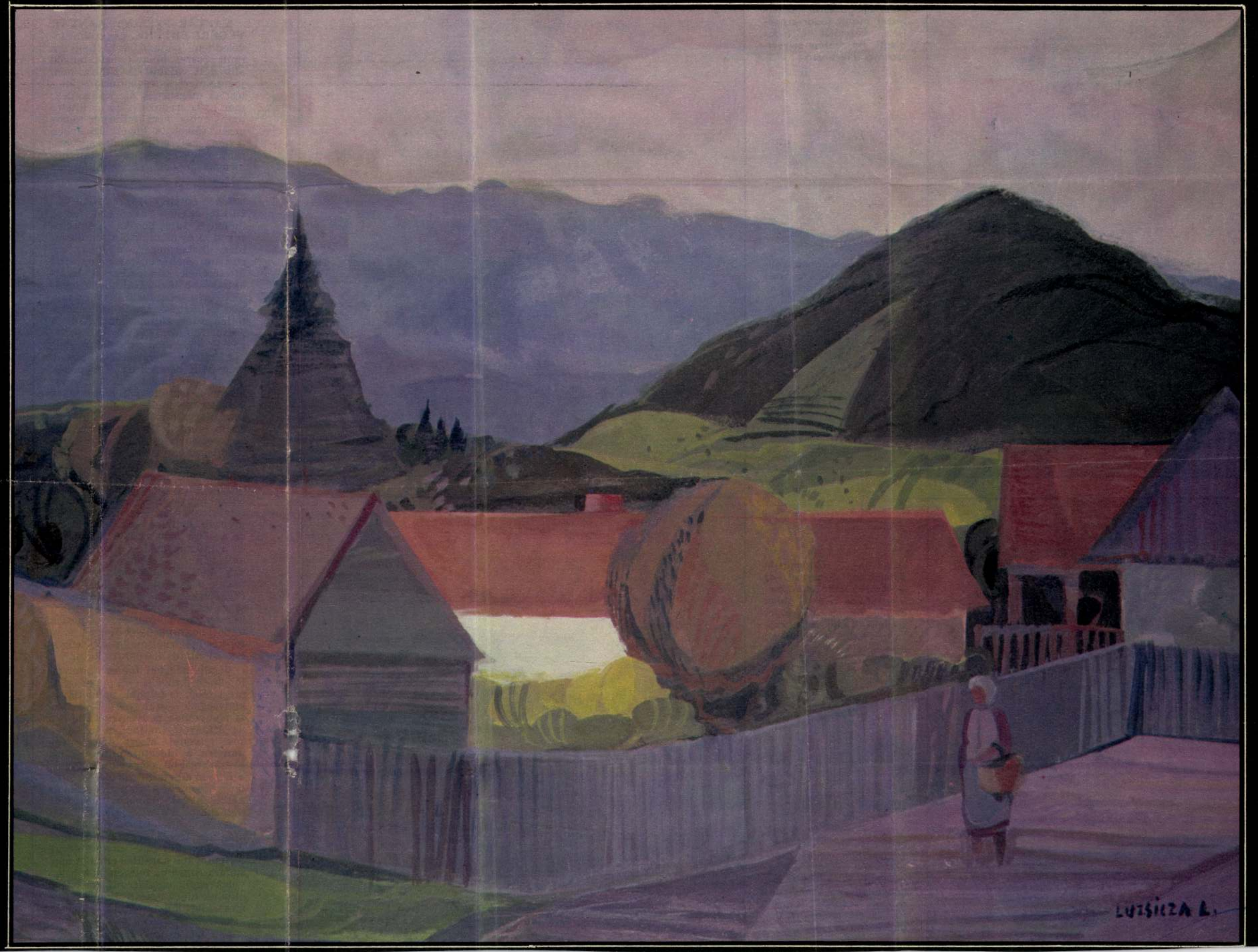

FODROS

Barna–zöld kockás, aranyszállal átszőtt taft blúz állógallérral. Betétrészét húzott fodor szegélyezi, kézelőjét is fodor díszíti. Bő, barna selyemszoknya illik hozzá

Bő ujjú ingblúzforma, vállrésze és nyaka fodorral díszített, nyaka rózsaszín–fehér kockás alperi

Halvány, zöldalmaszín puplinblúz. Szabása az ingblúz bő változatára emlékeztet, de nyakát gallér helyett három sor fodor szegélyezi, elöl széles csokorra kötött megkötővel; ujja kézelő helyett fodorban végződik

Nagykockás – fekete, ekrü, türkiz, ciklámenszínű – blúz vékony sifonból. Mély karöltőbe bevarrt ujja felül húzott. Bahócgallérja egyenes darabból szabott, levasalt kb. 15 cm széles nyakfodor

(Külföldi modellek)

Kedves Húgom!

NAPTÁR SZERINT A NYÁR VÉGÉRE ÉRTÜNK. Legutóbbi leveledben panaszkodsz, hogy a múlt ősszel ültetett ezüstfenyőd alig nőtt valamit. A panasz nem jogos, mert a leggondosabb ültetést is megsínylik az örökzöldek; már az is eredmény, ha az ültetés utáni évben nem hullatják tömegesen tűiket. A következő évben is meg kell elégednünk egy szerény növekedéssel, de aztán nekirugaszkodnak és lendületesen növekednek.

AZ ÖRÖKZÖLD TÜLEVELŰEK (fekete- és erdeifenyő, lucfenyő, tuja, boróka, hamisciprus stb.) és az örökzöld lombleveluek (babérmeggy, magyal, borostyán, mahónia, puszpáng stb.) **ültetésének szeptember a legalkalmasabb ideje.** Nálunk is eredményesen telepíthető fajok és fajták választéka szinte kimeríthetetlen, ezért figyelmedbe ajánlom *Józsa Miklós:* Fenyők és örökzöldek a kertben című könyvét.

A faiskolák választéka bizony még nem bőséges és a csemeték ára is igen magas. Ezért az ültetéskor a legteljesebb biztonságra kell törekednünk, hogy a nehezen megszerzett csemetéből mielőbb pompás fa fejlődjék. Ezzel kapcsolatban csak néhány követendő szabály:

A csemete földlabdájának sértetlenségére nagyon kell vigyázni. Az ültetőgödör két-háromszor akkor legyen, mint a földlabda; a talaját szükség esetén meg kell javítani, de **friss istállótrágyát erre a célra nem szabad használni,** és a műtrágyával is igen csínján kell bánni. A csemetét pontosan úgy kell a gödörbe beállítani, ahogy a faiskolában állott, tehát függőlegesen, a megfelelő mélységre és irányban. Ültetés közben kétszer is alaposan öntözd meg a földet, hogy megülepedjék. A másfél-két méternél magasabb fenyőket ajánlatos karókhoz kötni.

Végül még két fontos tudnivaló: az örökzöldek — éppen azért, mert télen is folynak az élettevékenységeik — a fagyos időszakban is igényelnek nedvességet, de ezt az átfagyott talajból nem képesek felvenni. Ezért **télen nem annyira a hidegtől, mint inkább a szárazságtól szenvednek.** Tehát a frissen ültetett örökzöldeket **télen, fagymentes napon legalább kéthetenként alaposan meg kell öntözni.**

Az új ültetésű örökzöldeket ajánlatos lécből, nádból, napraforgószárból készített **árnyékolóval védeni a téli napsütés ellen.** A nap sugarai ugyanis felmelegítik a levelek egyik oldalát, míg a másik oldaluk hideg marad. Ennek a hőmérséklet különbségnek elfagyás a következménye.

AZ ŐSZI GYÜMÖLCSÖSÖK SZEDÉSE nagy figyelmet követel, mert az optimális időben szedett gyümölcs íze a legkellemesebb, és ez tartható el a legjobban. Érdemes megjegyezni, hogy **vannak utóérő és tovább nem érő gyümölcsök.** Az utóérők (pl. alma, körte, birs, naspolya) akár félérett állapotban is leszüretelhetők, mert bennük tovább zajlanak az életfolyamatok, és ezek hatására kialakulnak az ízek, zamatok. Más gyümölcsöket viszont csak a teljes érettségük elérésekor szabad leszedni a fáról (pl. szilva, szőlő), mert ezek leszüretelve legföljebb megtöppednek, de tovább nem érnek. **Az őszibarack speciális eset:** ez az érés utolsó szakaszában még növekszik is, tehát a házikertben csak éretten érdemes leszedni. Igaz, hogyha féléretten szüreteljük le, némileg akkor is továbberik.

A tárolás céljára szedett almánál és körténél arra ügyelj, hogy **mindegyik gyümölcsön maradjon rajta kocsánya.** Ezt úgy lehet elérni, hogy az almát nem szakítjuk, hanem kissé megemelve, megforgatjuk. Csak ép, egészséges, törődéstől mentes almát és körtét érdemes télire eltenni. A kamrátok polcain sorba kirakott almák jól fognak telelni, de **lehet télialmát ládában is eltartani.** Ilyenkor célszerű minden egyes gyümölcsöt selyempapírba göngyölve a ládába rakni. A ládát naptól védett helyre állítsd, műanyag fóliával takard le. Így az alma kevesebb levegőt kap, kevésbé párologtat, életfolyamatai lelassulnak, tehát kevésbé fog romlani. Amikor beáll a hideg, a ládát le kell takarni több réteg újságpapírral, s fölé pokrocót lehet borítani.

AZ ÍGY TÁROLT GYÜMÖLCSÖT TÖBBSZÖR IS ÁT KELL VIZSGÁLNI. A romlani kezdőket emeld ki, mert ezek a szomszédjaik romlását, rothadását is megindítják.

A dióverés ideje is közeledik. Ne higgy a régi mondásnak, miszerint minél jobban megverik a diófát, annál többet terem jövőre. Ez éppen annyira nem igaz, mint a másik közmondásnak az a része, hogy: az asszony verve jó! Éppen ellenkezőleg! **A diófát sem szabad megsérteni, mert a sebeken keresztül kártevők jutnak be a szervezetébe,** nem is beszélve arról, hogy az erős ütögetés letördeli a jövő évi termést hordozó rügyeket a fáról.

SZÍNESEDNEK A SZŐLŐFÜRTÖK, sorra érnek a különböző étkezési és borszőlőfajták. Az étkezési szőlők közül a legszebb fürtöket jobb tövön hagyni, hogy majd a hónap végén vagy október elején felaggasd őket. Erre a célra szinte minden csemegeszőlő alkalmas, **a Saszla, a Szőlőskertek királynője, a Hamburgi muskotály és a jól beérett Afus Ali áll el legjobban.**

A felaggatás helyes módja az, hogy egy fonál két végére egy-egy egészséges, érett fürtöt kötünk, mégpedig úgy, hogy **a fürtök fejjel lefelé lógjanak.** Így ugyanis a bogyók kevésbé érnek össze és kisebb a penészedés, a rothadás veszélye. A fürtpárokat kamrában, pince előterében, vízszintes lécekre akaszthatod fel. A fürtök se érjenek össze! Nálunk ilyen módon áll el a szőlő február—márciusig.

A borszőlő szürete is egyre közeleg. Amikor a fürtök bogyóit megkóstolva édesnek érezzük és a levelüktől az ujjunk ragadóssá válik, már elő lehet készíteni a prést, a darálót és a kádakat a szürethez. **Érdemes beszerezni egy mustfokolót, a hozzátartozó üveghengerrel,** és 3—4 naponként kipréselni egy-egy kilónyi szőlőt, hogy a must cukorfokát megállapíthassuk. A 18 cukorfokos mustból már igen jó bor erjedhet, de persze minél édesebb a must, annál rangosabb bor lesz belőle.

Nagyon soká azonban nem érdemes várakozni mert **októberben már nemcsak a seregélyek és a darazsak dézsmálják, hanem a szürke rothadás is tizedeli a szőlőtermést.** Minőségileg sem javul ilyenkor már a fürtök tartalma, mert a túlérett szőlőben a savak lebomlanak és az ilyen mustból nem lesz illatos, zamatos, kellemes bor.

A SZÉP PÁZSIT telepítésének is itt van az ideje. Telepítést írok és nem vetést, mert a gyepet több évre alapozzuk meg a körültekintő munkával.

Külföldön most a rétszerű, virágos gyep a divat. Ez valóban nagyon szép és kedves, de a mi szárazságra hajlamos nyári időjárásunk mellett nem lehet tartós: **kaszálás után kisargul, kiég.** Ezért kertészkedő barátaimnak változatlanul azt ajánlom, hogy rendszeresen nyírott pázsitot telepítsenek.

A munka a talaj előkészítésével kezdődik. Felássuk és szükség esetén szervesanyaggal (kom-

dkg nitrogéntartalmú műtrágyát is elkeverhetünk a föld felszíni rétegében. Ezután **a talaj felszínét gondosan elegyengetjük,** nehogy a víz megálljon a pázsiton. **Négyzetméterenként 30—35 gramm fűmagot vessünk el egyenletesen.** Ennek előkészítéseként érdemes zsinórral kijelölni egy négyzetméteres területet, kimérni 30 gramm fűmagot és itt próbavetést végezni. (Szeles időben ne vessünk, mert a gyepünk nem lesz egyenletes!)

A vetés befejezése után **a fűmagot gereblyével be kell veregetni a földbe.** Akkor végeztünk jó munkát, ha a talaj felszínén nem marad fűmag. És még mindig nincs vége; ezután **a talajt tömöríteni kell.** Erre a legjobb eszköz a henger, de ennek hiányában a lábunkra kötözött deszkadarabbal is lenyomkodhatjuk vetésünket. (Hallottam, hogy valaki deszkákat rakott a fűmagvetésre és a Trabantjával nyomatta le a földet. Állítólag eredményesen!)

Most már igazán nincs más hátra, mint a rendszeres öntözés. **A gyeptelepítés sohasem szikkadhat ki,** mert akkor a magok nem csíráznak egyenletesen, tehát naponta, vagy napjában kétszer is öntözni kell. Így azután számíthatunk arra, hogy a **vetésünk 8—10 nap alatt kizöldül.** A friss kelést ősszel már ritkán kell kaszálni. Ha mégis megerősödne, vagyis 15—18 cm-nél hosszabra nőne, akkor középmagasra állított motoros fűnyírógéppel, a motort gyorsan pörgetve kell az első kaszálást „megejteni".

RITKÁN TANÁCSOLOM, hogy valamilyen munkát ne csináljatok, inkább ösztönözni szoktam a munkák idejében való elvégzésére. Most mégis erről van szó. Lassan abba lehet hagyni az öntözést és **föltétlenül kerülni kell a nitrogén műtrágyák használatát,** mert ez a fák, cserjék vesszőinek beérését késleltetik és ezzel a fagykárokat fokozzák. Aki eddig rendszeresen védekezett a kártevők ellen, annak most már fölösleges permeteznie.

Zárom soraimat és sikeres, örömteli szüretet kívánok Neked és kertbarátainknak.

Füred, 1982 szeptemberében

Üdvözöl Bálint Anna

Luzsicza Lajos

Hétfő, 1987. február 16.

A Magyar Nemzet Galériája

Luzsicza Lajos: Csikós

A *Magyar Nemzet* 1987. január 16-i számában *Amit elhordtunk estére* címmel *Szendrei* Lőrinc tollából a *Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat* tevékenységéről riport jelent meg. A riport két állításához kívánunk megjegyzést fűzni.

Az első: „Műszak előtt keresem a kiragasztott hirdetményeket, plakátokat. Sehol nem találok egyetlen falragaszt sem, amiből megtudhatom, hol kell jelentkezni."

A főváros 22 kerületében 1986. november 3—10. között a Magyar Hirdető megrendelésünkre hirdető berendezésein 1800 darab plakátot helyezett ki.

A második: "...belecsapják a markunkba a fizetést, ami egy tízessel kevesebb mint amennyiről a tv-ben és a rádióban beszélnek. Aki szóvá teszi, jobb ha nem jelentkezik új műszakra. Hallgatnak."

Ez a tényállás azt sugallja az olvasónak, hogy a FKFV-nél csak az jut alkalmi hómunkához, aki leadja „a sápot" a kifizetés-

jutottam a Keleti pályaudvarhoz... ahonnan már csak röpke séta a Thököly úti bázis, ahol ama január 13-án munkára jelentkeztem. A levélben említett 1800 darab plakátból ezen az útvonalon egyet sem sikerült felfedeznem. Akkor sem, ma sem.

Lehet, hogy a vállalat központjában úgy gondolják, hogy nekem 50 és 20 forintos címletekben egészítették ki a két darab százast. De — amint arról egy telefonbeszélgetés során már beszéltem a vállalat emberének — akkor ott, három darab húszforintost számoltak le a százasok mellé. És nem voltam ezzel egyedül! Ha szükséges; bizonyára alkalma nyílik az igazságszolgáltató szervnek a valóság kiderítésére, hiszen több mint harmincan ragadtunk lapátot azon a műszakon...

Igaz, nem mindenkivel cseréltünk egymás között névjegykártyát, hólapátolóknál ez nem szokás. De a nevünk nem maradt titokban. A műszak elején ugyanis valamennyien aláírtuk egy nagy füzet üres lapját, amiről

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTOFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Luzsicza Lajos

ÚJ TÜKÖR

festő Ú. i Munkácsy-díjas

1984. JUL. 1

1021

LUZSICZA LAJOS FESTMÉNYEI

A Postás Művelődési Központban megnyílt Luzsicza Lajos Munkácsy-díjas festőművész kiállítása Emlékeim, 32 gouache címmel. A tárlat a művésznek a Balatonnál, az Alacsony Tátrában, a Dunakanyarban, Erdélyben stb. készült munkáiból ad válogatást. A kiállítást dr. Palotás Magda, a Magyar Posta igazgatója nyitotta meg.

Táborozás, ittho

Luzsicza Lajos Árpád

— **Luzsicza Lajos Árpád** kiállítása hétfőn este megnyílt Belgrádban. A tárlaton a művész mintegy negyven grafikája szerepel.

Magyar Nemzet 1986. 11. 5.

Luzsicza Lajos Népszava 1985. XI. 27

A csehszlovákiai Érsekújvárott, a város művészeti galériájában november 28-án Luzsicza Lajos festőművész, érdemes művész munkáiból nyílik kiállítás. A mester ez alkalommal főként szlovákiai ihletésű tájképeiből ad nagyobb válogatást. Képünkön Hollókő című tusrajza

Luzsicza Lajos festőművész

Luzsicza Lajos kiállítása Érsekújváron

Tudósítónktól.

A szlovákiai Érsekújváron ma délután nyílik meg *Luzsicza Lajos* festőművész, Munkácsy-díjas Érdemes Művész kiállítása. Hatvanadik születésnapja alkalmából ezzel a kiállítással tiszteli meg a művészt szülővárosa.

A tárlat mintegy ötven művet mutat be Luzsicza 1940—1985 között született alkotásaiból, munkásságának hű keresztmetszetét adva.

A kiállítást, amelyet *Mlynárik István*, az érsekújvári művészeti galéria igazgatója és *Szőke István* szerkesztő nyit meg, december 31-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap, 1985. XI. 28

Luzsicza Lajos

Hétfő, 1986. május 12. Magyar Nemzet

A Magyar Nemzet Galériája

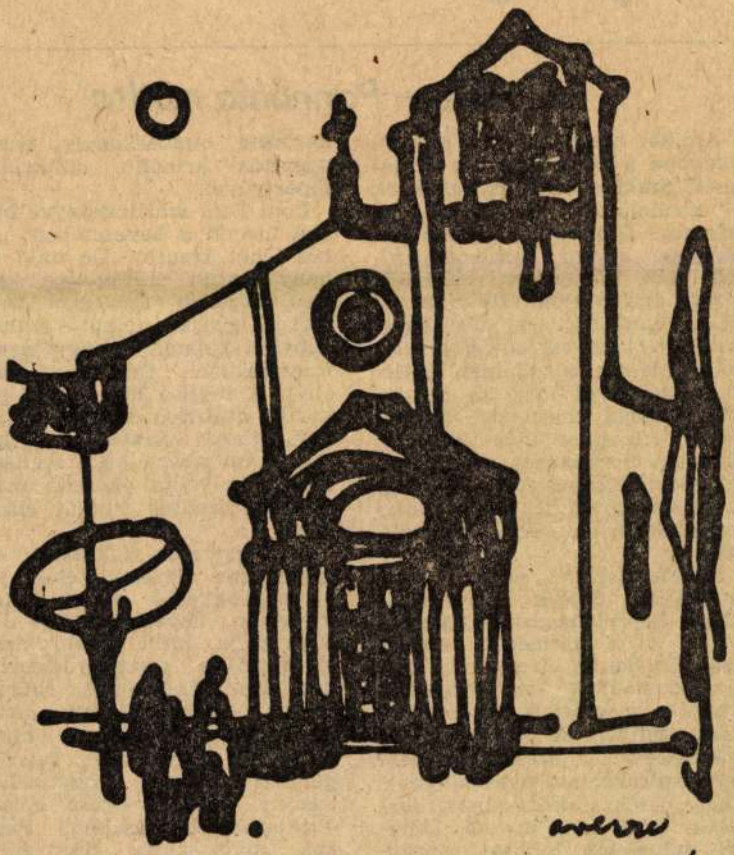

Luzsicza Lajos tusrajza

főzési gyakorlatok, fiúknak is) itt az igazi segítség, a szakácstudomány ábécéskönyve, amelyből unokáink is vidáman, játszva tanulhatják meg az ősi, de létfontosságú mesterség alapfogásait. Hiszen a kislányok örök játéka a főzőcskézés, a fiúk pedig szeretik a hasukat. Az újfajta egyenjogúság jegyében szabaduljanak be hát ők is a konyhába.

Csukás István neve vidám szövegeket, *Sajdik* Ferencé játékos, képzeletpezsdítő rajzokat ígért, s a harmadik szerző, *Oroszlán* László bizonyára a szakácstudományok szakértőjeként tálalja a gyakorlati ismereteket. Mert milyennek képzeltem a gyermekek szakácskönyvét? Olyan szórakoztató olvasmánynak, amely játékos, kedvcsináló formában közli az „alapvető" konyhai műveletek leírását (burgonya- és zöldségtisztítás, hagymaszeletelés, rántáskészítés, rizspárolás, tésztakifőzés, stb.) [illegible] lyes összekötő szöveggel szabályos és igényes „felnőtt" szakácskönyvet kapunk a hagyományos fejezetekben (levesek, húsok stb.). A legelső levesrecept gyakorlati utasítása és tanácsa: „Készíts világos rántást, de... kérd meg a mamádat, hogy segítsen." Nem lett volna okosabb magát a rántáskészítés módját elmondani?

A gyermek-szakácsok első kísérleteire ajánlott ételek sora is meghökkentő kissé: mintha ínyencek nevelése volna Pom Pom célja. Mert ilyen címeket olvasunk a receptgyűjteményben: Frankfurti leves, Erőleves ínyenc módra, Töltött gomba juhtúróval, Ananászos csirke, Mandulás csirkecomb, Tejszínes gombás csirke, Ponytszeletek bakonyi módra, Orosz bélszín, Joghurtos uborkasaláta, Paprikás gombasaláta, Sült grapefruit, Banán eperszósszal... Ínycsiklandó fogások, kétségkívül de [illegible]

LUZSICZA LAJOS TÁJAI
Sopron, Galéria

Kellemessége révén régóta „közönségdíjas" Luzsicza Lajos. Első képein Aba Novák Vilmos, Kmetty János konstruktív szelídsége látszik — az ő tanítványuk volt a Képzőművészeti Főiskolán —, de később megtalálta saját festői útjait. A békési tanyáktól, a Hortobágytól a soproni Ikva-hídig, Szigligetig, csopaki szőlőkig, Nagymarosig szinte mindenfajta motívumot festett. Igazi „festői otthona" mégis Körmöcbánya, Liptó, az Alacsony-Tátra maradt.

Luzsicának ökonomikusságában rejlik jellege. Ahogy a zebegényi partszakasz vizét ritmizálja apró szigetek fás bokraival, napkoronggal, hegyek nyugalmas tömbjeivel. Mindez nemcsak táj, hanem derű, nyugalom, béke. Műveinek *arc poetica*ja szerint a festészet a bajok feloldását jelenti, színes formák derűs, szerkesztett békességével. Lehet ezt a felfogást vitatni — sok más nézet létezik a művészet feladatairól —, de azt nem, hogy a művész a maga útját ízléssel, hittel és következetesen járja végig.

(Képünkön a Duna-kanyar című festmény részlete)

Losonci Miklós

48. 02. 3, 01

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek me

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu
4. A jogviszony tartama:
5. A feladat irányitója:
6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő dijból progressziv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

Nem volt fiaskó

Bereczky Loránd: Tavaszi zsongás Június 4.

Luzsicza Lajos

Figyelemre méltó írás jelent meg a képzőművész-szövetség műcsarnoki tárlatáról — írja *Luzsicza Lajos.* — Magam meghatódva olvastam a kritikusan indított, de végső kicsengésükben elismerő sorokat, jól tudva azt, hogy a szakmánkra, a szövetség munkálkodására igencsak ráfér egy kis együttérzés. Egyébként a Tavaszi Tárlatról az általam olvasott kritikák mindegyikének volt egy-két jó szava. Egy apróság azonban a cikk újraolvasására késztetett. Idézem a mondatot: „Nem volt elég az 1972-es Új Művek fiaskója arra, hogy az elv nélküli liberalizmus eltűnjön közéletünkből?" Apróságnak mondtam e súlyosnak is ítélhető megállapítást, mert megtörténhetett — a szerző mentségére mondva —, hogy a fordulatos előadásra való törekvés ihlette ezt a mondatot. Akár így volt, akár nem, a „fiaskó" le van írva.

A sors úgy hozta, hogy az Új Művek műcsarnoki kiállításáért, a szervező, előkészítő munkálatokért, a szövetség elnökségének megbízásából én voltam a felelős. Ugyanígy én voltam a házigazdája és egyik megvalósítója az 1957-es Tavaszi Tárlatnak is. Az Új Művek címet viselő szövetségi kiállítást a terv szerint 1970 novemberében kellett volna megnyitnunk, de a minisztérium döntése folytán a megnyitást el kellett halasztani; így csak 1971 februárjában — nem pedig 1972-ben — nyílhatott meg a tárlat, csendben, az elképzelt kísérő programok nélkül. Visszatekintve a máról: az Új Művek olyan tárlatként minősíthető, amelyet a szövetség önállóan, belátása szerint készített elő, színvonaláról, stílusgazdagságáról a katalógusa is tanúskodik. A szakma előtt csak egy cél lebegett, az, hogy stílusok kizárása nélkül jó kiállítás szülessen, hűen tükrözve szövetségünk tagjainak munkásságát. Kellemes meglepetésként a sajtó, a kritika is megértette a jó szándékot, és már az előkészületeknél mellénk állt. A demokratikus elveket kívántuk érvényesíteni, amit a kiállításon szereplők névsora is bizonyít.

Az *Új Művek* ilyen értelemben az 1957-es *Tavaszi Tárlat* egyenes folytatása, és úgy fog — megítélésem szerint — bevonulni a magyar képzőművészet históriájába, mint a sokszínűség jele.

Népszabadság, 1988. jún. 11.

amely részvenytársasági formában fog működni, illetve építőipari tevékenységre egy kft-t egy osztrák céggel közösen. Nálunk alakult meg a múlt években a legtöbb vállalati gazdasági munkaközösség: a vállalkozói díjakat licitálásos, versenyeztetési rendszer alapján tudtuk kordában tartani. Így belső vállalkozásaink végső soron a drága külső kooperációt helyettesítették, és összességében mérsékelték a nagyvállalati rezsit. A vgmk-k kedvező tapasztalatai alapján főmunkaidős belső vállalkozást is szerveztünk, amely a termelési főfolyamatot, az acélgyártást érinti.

IVÁNYI GY.: Az Interbank a nyolcvanas évek elején jött létre a külkereskedelmi vállalatok betéti társulásaként, elsősorban a gazdaságos tőkés exportkapacitások finanszírozására. Fokozatosan bővítettük ki pénzintézeti funkcióinkat, és január elsejétől a banktevékenység számára legmegfelelőbb részvénytársasági formában működünk. Mi a hitelezést önmagában vállalkozásnak tekintjük, aminek a legfőbb motívuma, hogy a betétesek pénzét biztonsággal, de haszonnal forgassuk. Ez — úgy tűnik — mindeddig sikerült is: kétmilliárdos alaptőkénkhez hatmilliárdos mérlegfőösszeg társul. Nyereségünk négyszázmillió, ami után nyolcszázalékos osztalékot fizetünk.

KOI F.: A Mentor Kisszövetkezet vállalkozásszervezéssel foglalkozik: nagy önállóságú, demokratikusan vezetett csapatokból épül fel, amelyek egyaránt érvényesíteni tudják a profitorientációt, a kooperációt és a szolidaritást. A csoportok egy része a hagyományos kisvállalkozói palettát fogja át: a piaci igények alapján az ötlettől a megvalósulásig menedzseli a teljes innovációs folyamatot. A tanácsadás mellett van egy elméleti csoportunk is, amely a belső vállalkozások kutatásával, a módszertan kidolgozásával és terjesztésével foglalkozik. Bár társaságunk vagy tíz éve különféle szervezetekben együtt dolgozik, a Mentor csupán egyéves múltra tekinthet vissza: akkor váltunk ki egy másik kisszövetkezetből. Első évünk feltűnően sikeres volt: húsz munkatársunk 79 millió forintos árbevételt ért el, s nyereségünk 24 millió forint. Bár az is igaz: a hasznot nem a belső vállalkozá-

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész 1. folytatás
Aksay Judit: a művészetszerető művész. Beszélgetés Luzsicza Lajossal.

1 Luzsicza Lajos: Önarckép, olaj, dekli, 48,2×34,5 cm, 1943

Művészet, 1984. szeptember, 20–old.

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész 2.) Folytatás.
Acsay Judit, A művészettörténeti művész, Beszélgetés Luzsicza Lajossal.

2

2 Luzsica Lajos: Vájár, olaj, vászon, 100 × 70 cm, 1949

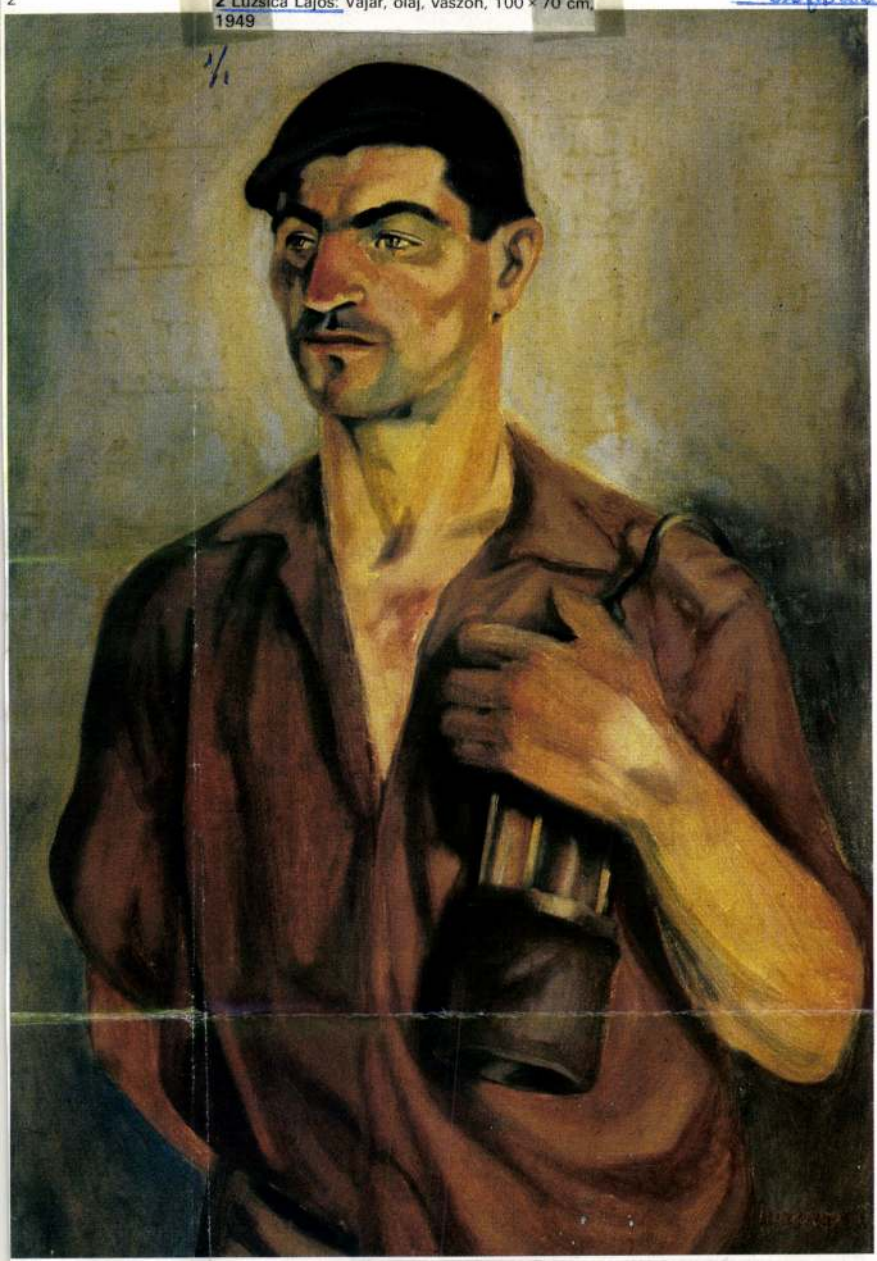

1/.

Művészet, 1987. Szeptember, 21-old.

1/.

3

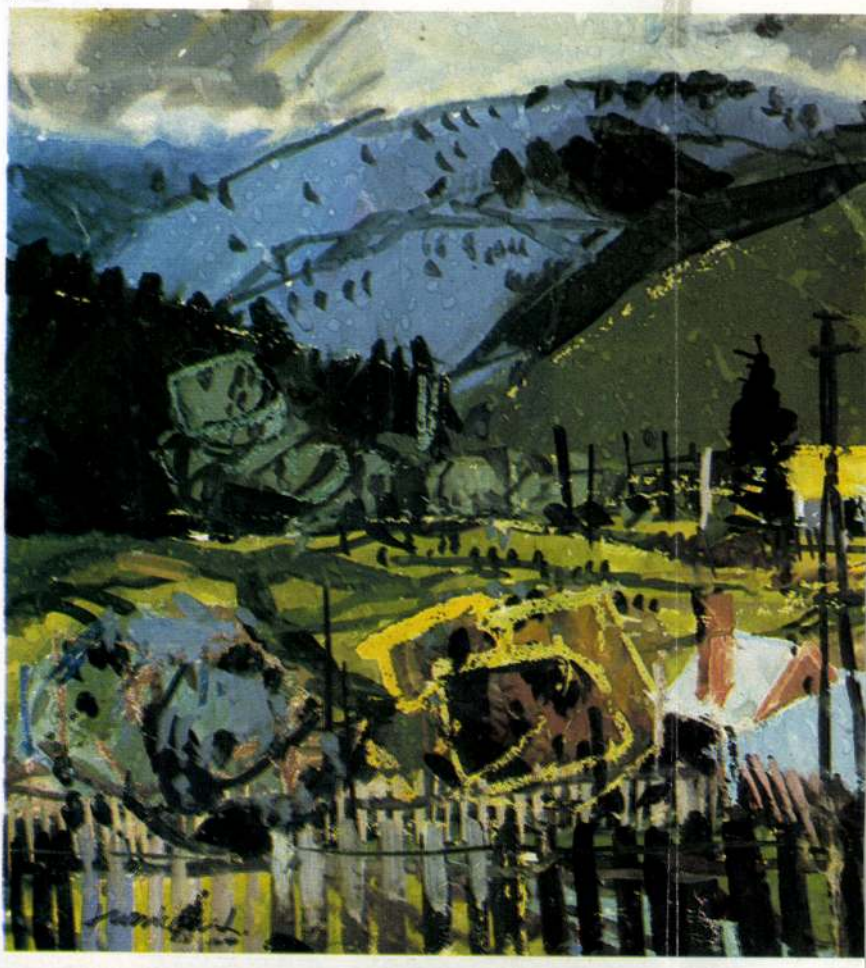

4

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész 3.) Folytatás

Acsay Judit: A művészetszerverő művész. Beszélgetés Luzsicza Lajossal. ./.

3 **3** Luzsicza Lajos: Körmöci völgy, gouache, 35 × 50 cm, 1962

Művészet, 1987. szeptember, 22-old.

– Éppen amikor végeztem, jött föl a főiskolára egy delegáció Tatabányáról, rajztanárt kerestek az ott dolgozó bányászoknak. Elvállaltam. Június közepén volt éppen negyvenéves az ebből kibontakozó Bányász Képzőművészeti Szabadiskola. Egy padlásszobában lakva kezdtem meg a munkát, 367 forint fizetéssel. Rögtön meg is nősültem, a feleségem pár hónappal később már 420 forintot kapott. Ez 1947-ben történt. Nemcsak tanítottunk, hanem közművelődési munkát is végeztünk, például kiállításokat szerveztünk klasszikus festmények reprodukcióiból, és egy-egy bányász, aki megtanulta az általam összeállított magyarázó szöveget, volt a tárlatvezető. Nagyon érdekelt, le is kötött ez a munka, csak néha-néha jártam föl Pestre kicsit tájékozódni. Amikor én lekerültem oda, szocialista realizmus még nem létezett. Emlékszem, Kmettytől kérdeztem meg, tulajdonképpen mit is jelent ez a kifejezés. Ő annyit mondott nekem, te csak tartsd magadról azt, hogy realizmust csinálsz, és fess tovább úgy, ahogyan eddig.

– *És megfogadta a tanácsot?*

– Persze. Kezdő festő voltam, és az volt számomra a legfontosabb, hogy magamban tisztázzam a dolgokat, dehogyis tudtam volna mindenféle igényekhez alkalmazkodni. Mégis, az 1950-es nemzeti kiállításra már bekerültem egy képemmel a Műcsarnokba. Bányászportré volt, de nem azért, mert én is szocialista realizmust akartam volna csinálni, hanem mert

2

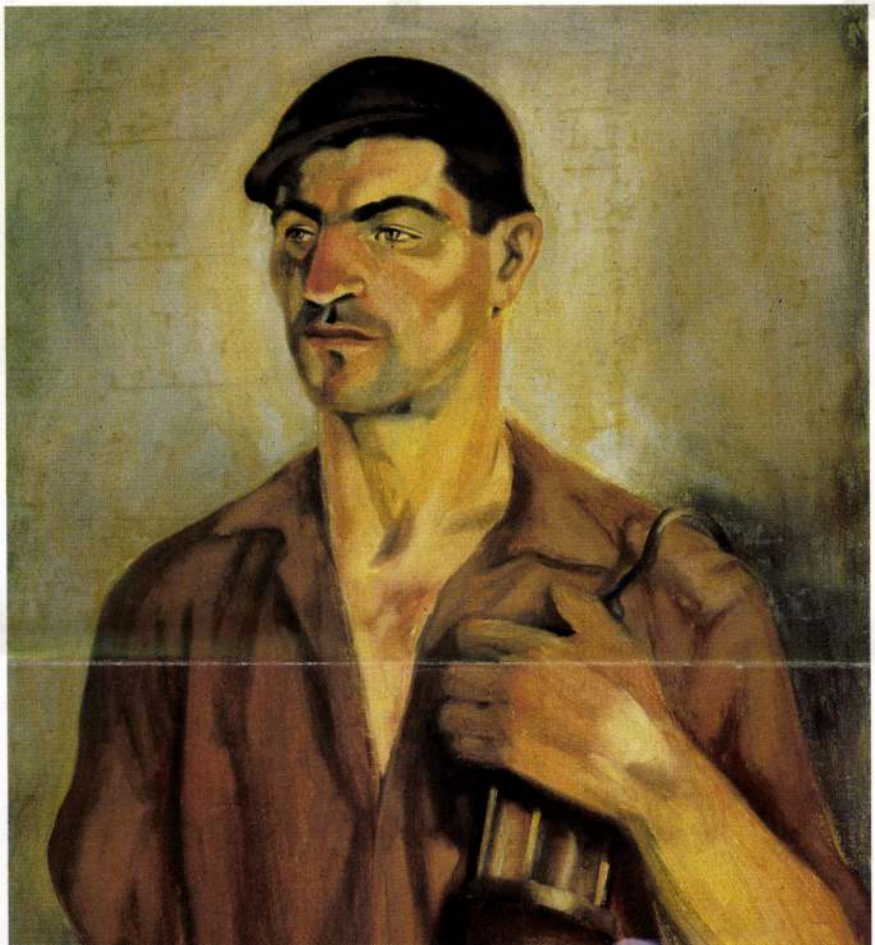

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész 4) Folytatás.
Acsay Judit: A művészetszerező művész. Beszélgetés Luzsicza Lajossal.

Művészet, 1984. szeptember, 22-old.

4 Luzsicza Lajos: Szüleim emlékére I, geralit, farost, 50 × 70 cm, 1965

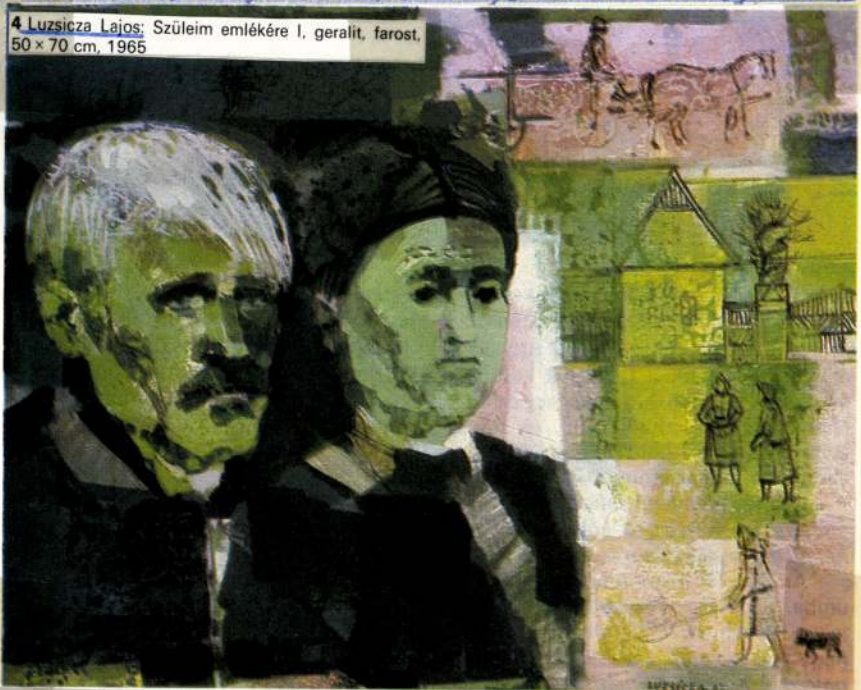

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész 5.) Folytatás.
Clasdy Judit'ed művészetszervező művész. Beszélgetés Luzsicza Lajostal.

5 **5 Luzsicza Lajos:** Ház boglyával, plextoll, farost, 22 × 50 cm, 1983

Művészet, 1987. szeptember, 23-ad

8

Luzsicza Lajos: Munkácsy-díjas festőművész 6. Folytatás.
Csaky Judit: A műveletszervező művész. Beszélgetés Luzsicza Lajossal.

Művészet, 1984. szeptember, 23-old.

6 **6** Luzsicza Lajos: Zúgó I, gouache, 35 × 50 cm, 1977

7 **7** Luzsicza Lajos: Kővágóőrsi ház, farost, plextoll, 60 × 80 cm, 1977

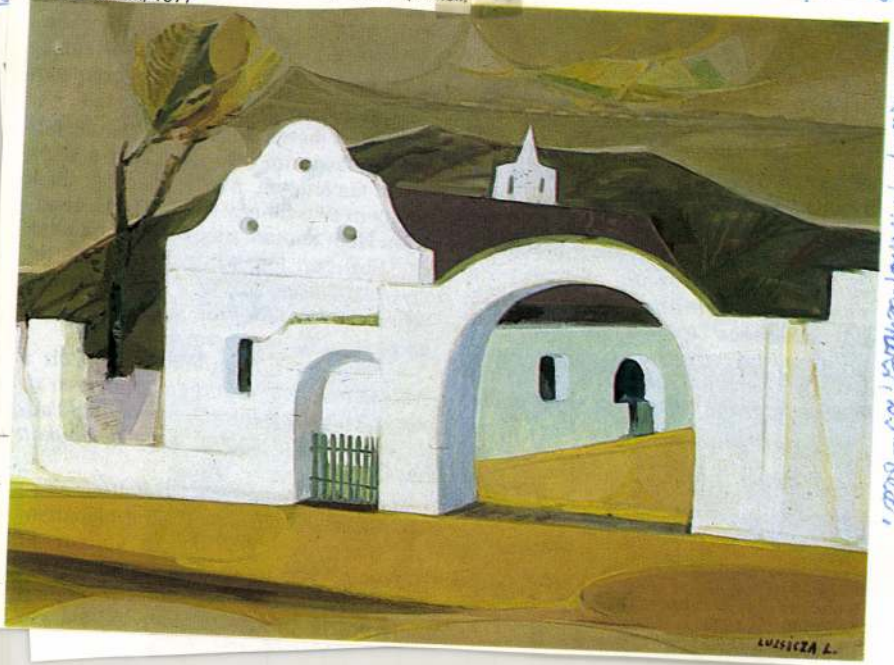

5

6

140×120 cm, [illegible]
(fotók Somfai István)

Luzsicza Lajos, Munkácsy-díjas festőművész 9. Folytatás.
Abay Judit: A mnézetszerező művész. Beszélgetés Luzsicza Lajossal.

9 **9** Luzsicza Lajos: Szüleim emlékére II, plextoll, 140 × 120 cm, 1986
(fotók Somfai István)

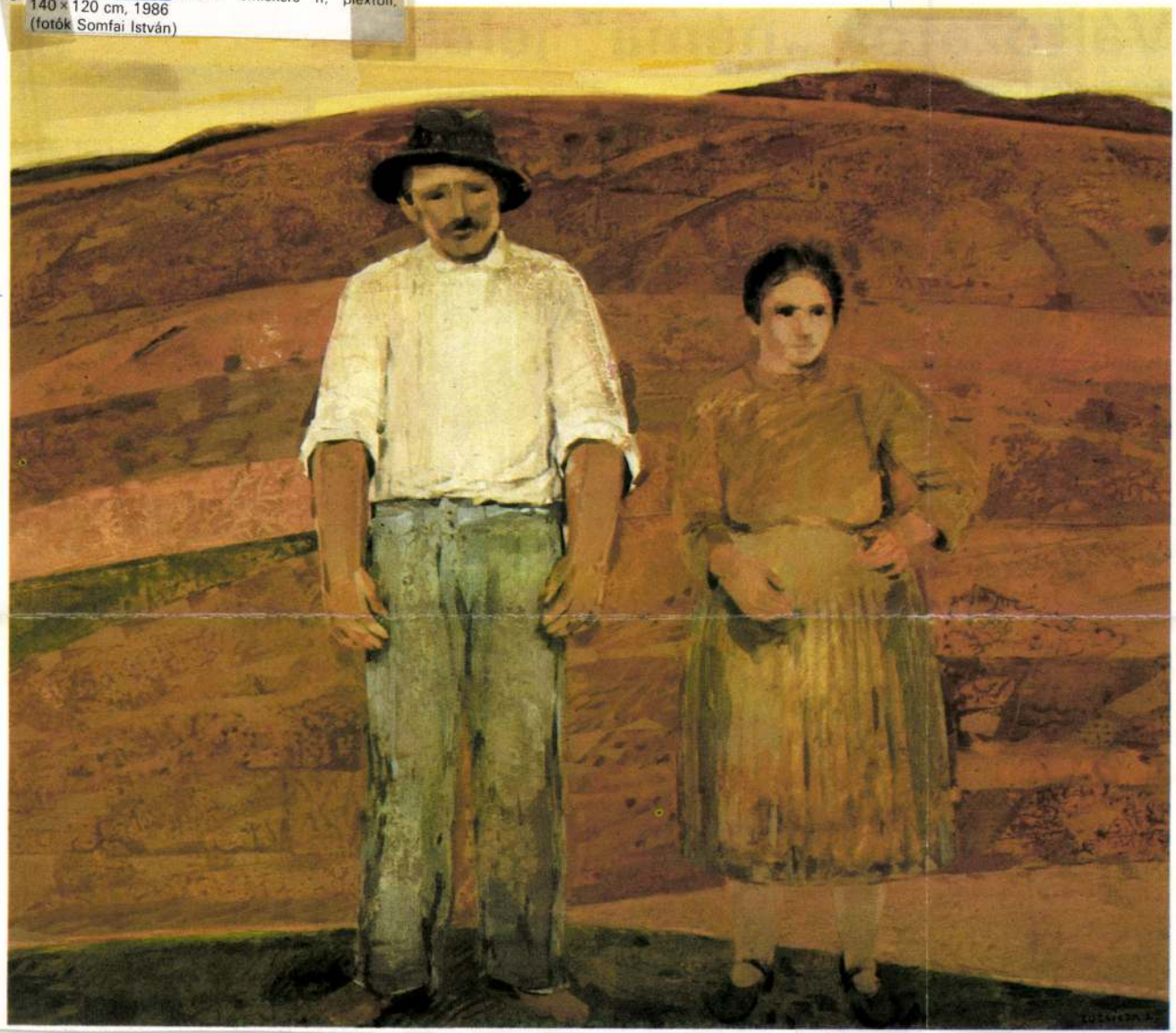

Művészet, 1974. szeptember, 25-old.

Változatok „néma" jelekre

Beszélgetés Csík Istvánnal

– Arra kérlek, röviden ismertesd, mi késztetett arra, hogy a festőművészi pályát válaszd: mi adta a döntő lökést?

– Semmi különös; egyszerűen szerettem rajzolni. A döntő lökést az adta, hogy 1948-ban a középiskolások tanulmányi rajzversenyét megnyertem. Ezután a második próbálkozásom a Képzőművészeti Főiskolán eredményes lett, fölvettek. A főiskolai évek alatt *Kmetty János, Papp Gyula* és *Hincz Gyula* voltak jó mestereim. Egy közjátékot azért megemlítenék: az első év után két évet katonáskodtam.

– Mit kaptál a főiskolától, egyáltalán érdekelt-e, illetve mennyire befolyásolt téged?

– Természetesen a fejlődés lehetőségét kaptam – az adott körülmények között –, ami szakmai téren az akadémikus tanulmányokra korlátozódott. *Balogh Jenő* azt mondta egyszer, hogy ő a főiskolán élete legvidámabb és legboldogabb időszakát töltötte. Én ezt nem mondhatom el. Az érdekelt volna, amitől a „reform" miatt el lettünk zárva: a XX. századi modern művészet. Ez volt a főiskolán az én konfliktusom.

– Ebben az időszakban már kialakult benned valamilyen ars poetica, vagy egyelőre inkább csak tapogatóztál?

– Az ars poetica lassan alakul ki. Mindenesetre megvolt bennem a művészet komolyságába és a valami új létrehozásának lehetőségébe vetett hit, abban a közegben is, ahol az értékzavarok szinte mindent elöntöttek. Ehhez példát is mondhatok: egy műcsarnoki országos kiállításon *Egry József* képeit oldalterembe dugták el, amit felháborítónak tartottam.

– A 60-as években miként alakult az életed?

– A főiskola után tanárként helyezkedtem el, és persze festettem, de ezekben az időkben elég sok képemet eldobtam. A Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállításain – mivel tag voltam – részt vettem, és az országos tárlatokon is szerepeltem. 1963-ban Derkovits-ösztöndíjat kaptam. Ezekben az években törekvéseim határozottabbak voltak, de a régebbi idők ellentmondásai azért még mindig nyomasztottak.

– Mikor voltál először külföldön?

– 1959-ben. Az első külföldi utam színtere Bécs lett. Gyűjteményes *Cézanne*-kiállítás volt ott akkor, ez alkalomból néhányan mint Stúdió-tagok kimehettünk. Ugyanekkor egy modern, szabadtéri szoborkiállítást is láthattunk. A Kunsthistorisches Museum élményszámba ment. 1964-ben Francia- és Olaszországban jártam. Párizsban az eredeti művek láttán értettem meg igazán, hogy a modern művészetben az elmélyült, komoly magatartás mennyire hasonló a régi nagymeste-

1

LUZSICZA Lajos

ségvetési évre 1 828 Ft személyi és 350 Ft dologi szükséglet van a községi költségvetésben jóváhagyva. *(KmL K-E vm. Alisp. 74/1947. sz.)*

Oktatással kapcsolatos az az adatunk is, miszerint mindegyik bányaközség képviselő-testülete elhatározza 1946-ban, hogy a *Felsőgallán*, „a község által eddig fenntartott polgári iskola épületében megnyílt reális irányú koedukált gimnázium fenntartásához az iskolát látogató helybeli tanulók mindenkori számarányának megfelelő mértékben" a község terhére hozzájárul.

Ismert tény a vizsgált időszak történetében, hogy Alsógalla, Felsőgalla, Tatabánya, Bánhida község képviselő-testülete már 1945-ben, 1946-ban foglalkozik közgyűlésein a négy bányaközség egyesítésének szükségességével, azonban egységes vélemény, elhatározás csak 1947-ben születik.

A négy bányaközség képviselő-testülete 1947. október 9-én tartja utolsó ülését. Ekkor veszik tudomásul hivatalosan a BM 179. 238/1947. III. 3. sz., az egyesítést és a megyei várossá alakulást kimondó rendeletét. Ekkor határoznak a községek vagyonának egyesítéséről. A községek nevezése tárgyában — elfogadván a BM rendeletét. —

Az utolsó ülés utolsó napirendi pontjaként mondja ki a négy bányaközség, — Alsógalla, Felsőgalla, Tatabánya, Bánhida — képviselő-testülete működésének beszüntetését és felosztását; átadván helyét Tatabánya megyei város alakuló képviselő-testületi ülésének.

LEBLANCNÉ KELEMEN MÁRIA

A Tatabányai Képzőművészeti Szabadiskola 1947—1949

Tatabányán állandó művésztelep létesítése és képzőművészeti középiskola szervezése ügyében a Tatabányai Képzőművészeti Szabadiskola vezetőségének felirata a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

Miniszter Úr!

A Tatabányai Bányász Képzőművészeti Szabadiskola Tatabánya város és az egész Komárom-Esztergom vármegye óhaját fejezi ki akkor, amikor kéri egy állandó művésztelep és ehhez kapcsolódó képzőművészeti középiskola létesítését Tatabányán.

A tatabányai dolgozók, bányászaink, akik a munkában, társadalmi szemléletükben az ország minden munkását megelőzik, az élen akarnak járni a kultúra területén is. Bizonyíték erre munkásművészeink első kiállítása, ahol a sok tehetséges bányász és gyári munkás szemléltetően igazolja, miképpen akarja kivenni a részét a szocialista társadalom megteremtésének nagy munkájából.

zőkönyve 1945. augusztus 18., szeptember 27., 16/1945. kgysz. [közgyűlési sz. határozat.)

1947. január 13-án megküldi a belügyminiszter „Komárom Esztergom vármegye alispánjának" a vármegye területén lévő községek 1946/47. évi költségvetéseinek felülvizsgálata során szerzett legfontosabb tapasztalatai összegzését. Ebben olvashatjuk: *„A községek iskolafenntartási kötelezettségei* általában tisztázatlanok." Felhívja ezért a belügyminiszter az alispánt, „[. . .] haladéktalanul állapíttassa meg, hogy az egyes községekben milyen jellegű (állami, felekezeti, községi) iskolák működnek és azok fenntartásával kapcsolatban a községekre milyen terhek hárulnak."

Bánhida község elöljársága a fentebbiekre az alábbi jelentést adja az alispánnak 1947. április 16-án:

„[. . .] községünkben az alábbi iskolák működnek:

1. A bánhidai róm. kat. általános iskola.
   Az iskola fenntartója Bánhida község. Az iskolában rendszeres állást betöltő 11, és 3 menekült tanító tanít. [. . .] Ezeknek személyi kiadásaihoz a község mint iskolafenntartó a megállapított helyi javadalom %-a alapján járul hozzá; a természetbeni lakást élvezőknél %-onként és havonként 1,34 Ft, a természetbeni lakást nem élvezőknél 1,58 Ft összeggel (VKM 5400/1946. sz. rend.), összesen havi 649 66, évi 7 795,92 Ft.
   A kántortanító javadalmazása a községtől: készpénz-illetményül 109,60 Ft, s 20 q búza mindenkori ára; jelenlegi értéke á. 40 Ft = 800 Ft, összesen 909,60 Ft, [. . .] a 3 menekült tanító fizetéséhez a község nem járul hozzá.
   Az iskola dologi kiadásait teljes mértékben a község fedezi az iskolai költségvetés alapján a községi költségvetésbe beállított s a miniszterközi bizottság által 8 490 Ft-ban megállapított összeggel.
   A tanítás rendszerint 3, de jelenleg csak 2 iskolaépületben (12 tanteremmel, melyekből még csak 7 van használható állapotban) történik, és pedig: 1. emeletes iskola és tanítói lakások, 2. ún. alsó iskola és 3. ún. felső iskola (az utóbbi 2 tantermes, a harcok folyamán súlyosan megrongálódott, tanításra alkalmassá tétele sokba kerülne).
   Az iskola és tanítói lakásépületek a község tulajdonát képezik, fenntartásuk teljes egészében a község terhe.
   Az épületek a harcok folyamán mind megrongálódtak; a kisebb javítást igénylő tantermeket helyreállíttattuk, a nagyobb, költségesebb javításokat költségvetési fedezet híján nem tudjuk elvégeztetni.
2. A bánhidai ref. általános iskola.
   Az iskola fenntartója a ref. egyházközség. Az iskola fenntartásához a község segély formájában járul hozzá. Az iskola 1 tantermes, 1 tanítóval. A folyó költségvetési évre segély címén 2 851 Ft van a községi költségvetésbe beállítva, s jóváhagyva.
   A ref. iskola és templom épület fenntartása a ref. egyházközség terhe.
3. A bányatelepi társulati általános iskola.
   Ennek úgy személyi mint dologi kiadásait a bányavállalat fedezi.
4. A községi iparostanonciskola.
   A tanítók óradíjait és a dologi kiadásokat a község viseli. A folyó költ-

A Tatabányai Képzőművészeti Szabadiskola tanárai és diákjai 1947-ben

Az előzőekben előterjesztett terv részletesebb kifejtését az alábbiakban 4 pontban foglaljuk össze.

1. Tatabánya és a közel-vidék tehetséges, művészi adottsággal rendelkező munkásainak, akik előtt eddig minden tanulási lehetőség zárva volt, a művésztelepre való tömörítése. Ezzel több célt szolgálunk. A valódi tehetségeknek az előképzettségek megadása után megnyitjuk az utat a továbbfejlődés felé, a másik rész pedig, akiket a nagy érdeklődés és a művészetek szeretete hozott ide, a gyakorlati munka és az elméleti előadások révén, az egészséges ízlést és a helyes művészetszemléletet önmagukban kialakítva hozzákapcsolódhatnak a város kultúrnívójának emeléséhez, szakszerűen végezve üzemeik dekorációs munkáit. És e két utóbbi még talán fontosabb szempont az elsőnél is. A szocialista realizmus alapjainak lerakásánál gondolnunk kell arra, hogy annak építésénél párhuzamosan építsük a szoros kapcsolatot a munkásság nagy tömegeivel. Ezt pedig legmaradandóbban a helyes realista művészetszemlélettel rendelkező, ugyancsak munkás, kultúrkáderek segítségével érhetjük el. Ezen az úton hathatósan tudjuk felszámolni a szocialista világszemlélet teljességét gátló kispolgári ízlést, álművészetet és a burjánzó giccset.

Tatabányán a művésztelepre, illetőleg a szabadiskolába való tömörülés ma már részben megtörtént. Értéke annál nagyobb, mivel ez természetes volt, a jó utáni vágy, a hallgatók nagy érdeklődése és munkakedve hozta létre a szabadiskolát. Az eddigi munka eredménye pedig legyen bizonyság arra, hogy az út, a cél helyes.

A gyakorlatban tehát az alábbi tervek várnak megvalósításra.

2. A tehetséges fiatalok (általános iskolások és gimnazisták) kiemelése a művésztelephez kapcsolódó képzőművészeti középiskola megteremtésével, hogy a helyes irányba való vezetésük már abban a korban meg-

kezdődhessék, amikor adottságaik megmutatkoznak. Itt példaként állnak előttünk a Szovjetunió művészeti középiskolái. Miért fontos ez?

Művész nevelésünknél, célunk a szocialista realizmus szilárd megteremtésének érdekében főiskoláinkat, ezekhez közvetlen előképzettséget nyújtó kollégiumainkat proletár, munkás és szegény paraszt fiatalokkal frissítjük fel. De nézzük meg, mi történik addig egy szegény szülő gyermekével, amíg felvehető akár főiskolára, akár kollégiumba, vagyis 18—20 éves koráig. Ha képessége egyirányú, csak képzőművészetben tehetséges és valóban szegény is, már 14 éves korában megszakítva az iskoláit, dolgozni kénytelen menni. Ha képessége művészeti erősség mellett más irányú is, ez esetben akár mint közepes, akár mint jó tanuló, gimnáziumba iratkozik. Így ugyancsak jó időre elszakad a művészettől, annak gyakorlati művelésétől. Tehát a fiatal lendületes energiájában erősen megfogyatkozva kerül 19 éves korában a főiskolára.

A szocialista realizmus megteremtésének az őszinte időtálló sikere két tényezőtől függ: a munkásság és a művészetek egymást éltető, létrehozó, szoros kapcsolatától és a teljesen alulról való építéstől. E két szempont az ami szükségessé teszi a képzőművészeti középiskola felállítását és helyéül a festői vidékkel rendelkező Tatabányát, az 50 000-es lakosú, állandóan növekvő bánya- és iparvárost teszi meg.

A tatabányai tehetséges szobrász és festő fiatalok akár általános iskolások, akár gimnazisták, összevonása megoldható. Ugyancsak megoldható Komárom—Esztergom megye tehetséges fiataljainak tömörítése oly módon, hogy azokat a tatabányai iskolába iratva az itteni Népi Kollégiumban helyezzük el. Tehát tanulmányaik folytatása mellett délutáni órákban művészeti adottságaikat fejlesszék.

A képzőművészeti középiskolába természetesen csak a kimagaslóbb tehetségeket vonnánk össze. Irányításuk pedig a munkalehetőség teljes megteremtésében, ösztökélésében és az ösztönös képességeik helyes irányú kibontakoztatásában merülne ki.

3. Ennek az intézménynek állandó művésztelep mivoltát jelentené az is, hogy időközönként, különösen nyáron fővárosi művészek látogatnák a művésztelepet és kapnák meg a lehetőséget (műterem) a munkásság és bányászság életének tanulmányozásához.

4. A művésztelep biztosításához, tekintve hogy Tatabányán nagy a lakáshiány és a házak egyébként sem alkalmasak műtermi célokra, szükséges volna egy teljesen új, a vázolt szempontoknak megfelelő épület felépítése. Ez minimálisan egy festő és egy szobrász-műteremből, egy raktárból és három vendégszobából álló épület lehetne. A helyet a tatabányai Nemzeti Vállalat biztosítani tudja, a munkaerőt, a felépítést a szabadiskola munkás hallgatóival biztosítanók.

Addig míg a munkálatok megindulhatnak, kérjük a már működő szabadiskola jobb felszerelését és így a jobb munkát biztosító anyagi támogatás megadását.

A művészet a népé — mondta Lenin — gyökereivel a dolgozók széles tömegeinek mélyébe nyúlik. Arra kell törekedni, hogy ezek a tömegek

megértsék és szeressék a művészetet. Magukban a tömegekben kell a művészetet felébreszteni és kifejleszteni.

Jó szerencsét!

Tatabánya, 1949. évi január hó 24-én

FÖLDI ISTVÁNNÉ
a városi kultúrbizottság vezetője

LUZSICZA LAJOS
a Szabadiskola vezetője

ALUSÁN TÓDOR
Oktatási felelős

PÁRDI IMRE
v. titkár

Mü. Min. Irattár. V.K.M. Műv. Oszt. 1948/49. 135/2. Tatabányai Bányász Képzőművészeti Szabadiskola létesítése. (236347/49.)

---

*

Pontosan értelmezett, rendszerezett és rendkívül tudatosan kijelölt célok fogalmazódtak meg ebben a feliratban, tükrözve azt a törekvést, amelyet az 1947-ben alakult Bányász Képzőművészeti Szabadiskola vezetése, lelkes kollektívája és a város művelődésének akkori felelősei az alig kétéves szabadiskola addigi működésének eredményei, sikerei, tapasztalatai alapján képviseltek.

A terv az akkori nehézségek közepette nem valósulhatott meg.

A szabadiskola vezetői és növendékei — sokak szimpátiájától támogatva — az alapvető célokat mégis igyekeztek megvalósítani, s ennek köszönhető, hogy munkájuk hatása ma is eleven.

Tatabánya város és képzőművészeti élete egyidős. Ez a tény ad újra és újra aktualitást és tartalmat a város jubileumi éveiben rendszeresen megrendezésre kerülő képzőművészeti seregszemléknek, teremtve ezzel immár jövőbe mutató hagyományt. Hagyomány ma már az is, hogy ezeken a jubileumi tárlatokon „hazaiak" és „elszármazottak" együtt mutatkoznak meg, demonstrálva az indulás meghatározó szerepét.

A Bányász Képzőművészeti Szabadiskola és az alapító Luzsicza Lajos neve elválaszthatatlan egymástól. A fiatal festőművész a minisztérium megbízásából érkezett Tatabányára, rendkívül összetett feladatra vállalkozva, amelynek csak egyik tényezője volt a szabadiskola megszervezése. Hogy mégis ez a tevékenység került az érdeklődés és figyelem középpontjába, az két alapvető tényezőnek köszönhető. Az egyik: az a lelkes, tehetséges kis kollektíva, amely az indulás pillanatában együtt állt, a másik: az a megkülönböztetett figyelem, érdeklődés, segítőkészség, amellyel a szakma, a művelődéspolitika és az értő-érdeklődő közönség támogatta ezt az indulást. Luzsicza kitűnő pedagógusnak bizonyult. Tudta, hogy az átütő siker érdekében a lehető legrövidebb időn belül produkálni kell, de természetesen tudta azt is, hogy az alapok elsajátítása nélkül ez lehetetlen. Kemény munka folyt tehát a szabadiskolában a foglalkozásokon, hogy már 1948 májusában megnyílhasson a bemutatkozó kiállítás.

„A kiállítás méretei kicsinyek, szerények. Erénye azonban, hogy igyekezett kiküszöbölni a dilettantizmust. [...] a legkülönbözőbb egyéni törekvések nyilatkoznak meg a képekben s talán csak a tatabányai környezet ad egységet nekik, mégis a fiatalságon és útkeresésen keresztül van valami, ami közös a képekben és alkotóikban: a tehetség, amely kifejeződést keres." — érzékeli a korabeli krónikás.

Az első siker minden bizonnyal hatalmas hajtóerőnek bizonyult.

Az 1949 januárjában Tatabányán a dorogi szabadiskolával közösen megrendezett kiállítás anyaga már nemcsak az egyre imponálóbban megmutatkozó mesterségbeli tudásról, hanem az önbizalom egészséges alakulásáról is árulkodik. Ennek az eredménynek tükrében már volt létjogosultsága az idézett manifesztumnak.

A szabadiskola tevékenységét kezdettől fogva kísérte a szakma figyelme. Ez természetes volt, hiszen a tatabányai fontos láncszeme volt az országban módszeresen kialakított szabadiskolai hálózatnak. Dési Huber Istvánné, Oelmacher Anna művészettörténész, Finogenov Sztálin-díjas szovjet festőművész, Ortutay Gyula kultuszminiszter és mások látogatása a szabadiskola műhelyében és kiállításain nem a véletlen műve volt.

Az 1949 júniusában Budapesten a Népművelési Központ Rákóczi úti kiállítótermében is bemutatkozhatott a szabadiskola.

„Hatalmas, egészíves plakátok hirdetik Budapest utcáin a tatabányai munkásművészek kiállítását. Elsőízben történt ezúttal, az országban, hogy vidéki szabadiskola hallgatóinak alkotásaiból rendeztek Budapesten kiállítást." — büszkélkedik a Komárom—Esztergom Vármegyei Dolgozók Lapja hírszerkesztője. A megnyitót Antal Jánosné, a minisztérium művészeti főosztályának vezetője mondta, a tárlatvezető Fenyő A. Endre volt. A kiállításról részletesen beszámolt több napilap és folyóirat, a Szabad Népben például Pogány Ö. Gábor méltatta a szabadiskolások alkotásait.

Hamarosan sor került a második fővárosi bemutatkozásra is. Budapest akkor a VIT lázában égett. Az országos ifjúsági kongresszus alkalmával megrendezésre került országos ifjúsági képzőművészeti kiállításon harminc szabadiskola képviseltette magát. A rendezők kezdeményezésére a tárlatlátogatók szavaztak, hogy véleményük szerint melyek a legjobb alkotások. A voksok összeszámlálásakor derült ki, hogy „az ország első szabadiskolája" a tatabányai, amelynek tevékenységét így a VIT alkalmából rendezett reprezentatív kiállításon kilenc alkotás is képviselte.

Az országos siker természetesen nem maradt következmények nélkül. A legtehetségesebbek — Bondor István, Brém Ferenc, Horváth Ferenc, Jurida Károly, Krajcsirovits Henrik, Lajos József, Szamosvári József — a művészeti gimnáziumba, illetve a képzőművészeti főiskolára kerültek, Luzsicza Lajos pedig a minisztériumban kapott fontos feladatot. A Bányász Képzőművészeti Szabadiskola rövid, ám sikerekben igen gazdag története ezzel tulajdonképpen lezárult. A jogutód Bányász Képzőművész Kör azonban immár negyedik évtizede az amatőr művészeti tevékenység élvonalában folytatja a „szabadiskolás" hagyományokat, és indítja útjára az újabb és újabb tehetségeket.

ENGLERTH MIKLÓS

KEDD

11.20 PETŐFI

Apró-cseprő

„Hároméves volt az unokám, amikor az édesapja egy autóbalesetben meghalt. Ennek már több mint egy éve, de a lányom azóta is azt mondja az unokámnak, hogy az apja külföldön dolgozik. Én azt hiszem, meg kellene mondani a gyereknek az igazat. Mit tanácsol dr. Ranschburg Jenő?'' Mai Apró-cseprőnk ezzel a kérdéssel kapcsolatban a gyermeki „gyászmunkáról'' szól, arról beszélgetünk, hogy ha óvodás korú gyerek közelében haláleset történik, ki, hogyan, mikor mondja el, kivigyük-e a temetésre, később a temetőbe. Hogyan viselkedjünk a gyerekkel mi, felnőttek?

13.00 BARTÓK

Rómeó-Shakespeare-játék

Szőcs Gézát nem kell bemutatni a magyar közönségnek, hiszen a romániai magyarság egyik vezető politikusa a diktatúra bukása óta. Azt azonban valószínűleg már kevesen tudják róla, hogy költő, s hogy drámai szövegeket is ír, csak szűk körben emlegetik — bár a darabjait tartalmazó kötet, a *Históriák a küszöb alól*, pillanatok alatt elfogyott a tavalyi könyvhéten

A hangjátékról, pontosabban a színmű rádiós változatáról mesélte a költő, hogy a hallgatás szörnyű évei alatt, szórakozásból, megtanulta Shakespeare összes művét — kívülről. Eközben jött az a játékos ötlete, hogy Shakespeare figuráiból, szövegeit felhasználva szó új történetet. Ma ez szólal meg — kissé rövidítve —; főhőse Rómeó, akiben ott van Hamlet, Otelló, és persze egy kicsit maga a szerző is.

(S.T.)

22.00 BARTÓK

Mascagni: Fritz barátunk

Fritz Kobus elzászi földbirtokos a névnapját ünnepli. Egyik bérlőjének lánya, Suzel is felköszönti egy szép virágcsokorral. Dávid, a falu rabbija, Fritz barátja látja, hogy a bájos lány felkeltette a negyvenéves agglegény figyelmét. És mivel szenvedélye a házasságok összehozása, ezt szóvá is teszi. Fritz fogadást ajánl neki, hogy továbbra is nőtlen marad, a tét egy szép szőlőskert. A rabbi tartja a fogadást. Ahogy jobban megismeri, Fritz egyre inkább meg is szereti Suzelt, de küzd az érzései ellen, mert fél a visszautasítástól, és nem szeretné elveszíteni a fogadást sem. Pedig Suzel sem közömbös iránta, ez kiderül a viselkedéséből. Egy nap azután Dávid hírül hozza, hogy a lány hamarosan férjhez megy. Nemsokára beállít maga Suzel is, és elmondja, hogy apja erőlteti a házasságát, de ő vonakodik engedelmeskedni, mert mást szeret. Ekkor Fritz megkérdi tőle, mit tenne, ha ő kémé meg a kezét. A lány boldogan mond igent. A rabbi is elégedett, és a fogadáson nyert szőlőskertet Suzelnek ajándékozza.

LUZSICA Lajos

KOSSUTH Október 29

4.30: REGGELI KRÓNIKA
Műsorvezető-szerkesztő: Martin Kovács Miklós. Hírszerkesztő: Köves Pál. Zenei szerkesztő: Szőke Cecília. Bemondó: Johannesz Zsuzsa

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Hangszemle
Szerkesztő: Stifner Gábor

8.20: Válogatott perceink
Körkép egy hét belpolitikai riportjaiból
Szerkesztő: Szél Júlia

8.50: Külpolitikai figyelő

9.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

9.05: NAPKÖZBEN
Közérdekű magazin
Szerkesztő-műsorvezető: Stefka István. Zenei szerkesztő: Buza Sándor
Az adás idején hívható szám: 138-7951
Kb. 9.50: Reklám **10.00—10.05: HÍREK. Időjárás. Útközben** 10.50: Reklámhírek

11.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

11.05: TIPP
Kulturális programajánlat

11.10: Országok, tájak népzenéje
Egerlándi fúvósmuzsika
Szerkesztő: Eredics Gábor

11.31: Szerelem csütörtök
John Steinbeck regénye folytatásokban
(Lásd: hétfő, K. 11.34)
(XVI/3. rész: holnap, K. 11.33)

11.55: Reklám

12.00: DÉLI KRÓNIKA
Szerkesztő: Bánkúti Gábor

12.30: Ki nyer ma?
Játék és muzsika tíz percben

12.40: Reklám

12.42: Múzeumi híradó (x)

12.45: Világújság
Nemzetközi sajtószemle
Szerkesztő: Hável József

13.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

13.05: Klasszikusok délidőben
Szimfonikus zene
1. Grieg: Peer Gynt — II. szvit (Patricia Clark, Sheila Armstrong — ének, az Ambrosian Kórus és a Hallé Zkr, vez. John Barbirolli), 2. Bruch: g-moll hegedűverseny (Jascha Heifetz és a Londoni Szimf. Zkr, vez. Malcolm Sargent)

13.45: Hitélet
Vallási krónika
Felelős szerkesztő: Rapcsányi László

14.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

14.05: Az olvasás gyönyörűsége
Hegedüs Géza előadássorozata
Vargha Gyula
Km.: Barlay Vali, Béres Ilona, Benkő Gyula, Sinkovits Imre. Szerkesztő: Linka Ágnes. Rendező: Sárospataki Zsuzsanna

ÚJABB KINCSEK A FÖLD ALÓL
BARTÓK, 23.40

14.37: Dzsesszmelódiák
Louis Armstrong, a Basie—Ellington zkr, Hank Mobley és Benny Goodman együtteseinek felvételeiből
Kiss Imre műsora

15.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

15.05: Rádiójáték—Szín a márványteremben
Demokrácia
Joszif Brodszkij színműve. Fordította: Bojtár Endre. Rádióra alkalmazta: Sári László
Bazil Modesztovics államfő éppen három miniszterével ebédel. Már a dinnyénél tartanak, amikor megszólal a vörös telefon. A rövid beszélgetés után bejelenti az együtt lévőknek: „Örömteli hírt kell közölnöm. Bevezetésre került nálunk a demokrácia!"
Bazil Modesztovics, államfő — Vajda László, Petrovics, bel- és igazságügyminiszter — Blaskó Péter, Gusztav Adolfovics, pénzügyminiszter — Reviczky Gábor, Cecília, kultuszminiszter — Margitai Ági, Matilda, titkárnő — Für Anikó
Dramaturg: Sződy Szilárd. Rendező: Máté Gábor (ism.)

16.00: DÉLUTÁNI KRÓNIKA
Szerkesztő: Ónody György

16.10: Műsorajánlat

16.15: Muzsikáló természet
Széncinege-zene III.
A műsort írta: Dr. Balogh János. A hanganyagot összeállította: Dr. Ország Mihály

16.20: A mi utcánk...
A Fehérvári út
Szerkesztő: Marschall Éva

16.40: Test-őrségen
Egészséges életmódról — gyerekeknek
Szerkesztő-műsorvezető: Tarnay Márta

17.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

17.05: MAGYARORSZÁGRÓL JÖVÖK...
A vidék magazinja
Felelős szerkesztő: Simkó János. Szerkesztő-műsorvezető: Pálfy István. Zenei szerkesztő: Jeney Erzsébet
Az adás idején hívható szám: 138-7951

17.25: A Szabó család
Írta: Forgács István. Dramaturg: Major Anna. Rendező: Bozó László
(Ism. csütörtök, K. 11.25)

17.55: Műsorismertetés

17.57: Reklám

18.00: ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Bánkúti Gábor

18.30: Ráadás
Szerkesztő: László József

19.00: HÍREK. Időjárás

19.05: Sportvilág
Szerk.-műsorvezető: Radnóti László

19.15: Láttuk, hallottuk
Művészet- és művelődéskritika
Szerkesztő-műsorvezető: Mélykuti Ilona

19.30: Hol volt, hol nem volt...
A folyton változó hercegnő. Írta: Krista Bendová. Fordította: Pándy Lajos. Elmondja: Ráday Imre

19.40: Bartók: Gyermekeknek
Részletek a sorozatból
Fábián Márta és Szakály Ágnes cimbalmozik

19.50: Hajszálgyökerek
Ifjúságom: Érsekújvár. Luzsicza Lajos festőművésszel a felelős szerkesztő: Cservenka Judit beszélget. Szerkesztő: Linka Ágnes
(Ism. holnap, P. 10.50)

20.00: HÍREK. Időjárás

20.05: Sokszemközt az egészségről
Orvosi műhibák? — 3. rész
Szakértők: dr. Doktorits Béla, a Magyar Orvosi Kamara főtitkára, dr. Kósa Ferenc igazságügyi orvosszakértő, docens, dr. Mikola István orvosigazgató, dr. Sándor Judit jogtanácsos
Szerkesztő-műsorvezető: Eke Károly
(Ism. péntek, K. 8.20)

20.35: Zenekari muzsika
1. Händel: B-dúr concerto grosso op.3. No.1. (Jean-François Paillard vezényli kamarazkrát), 2. Mozart: Kis éji zene K.525. (Berlini Filharm. Zkr, vez. Wilhelm Furtwängler)

21.00: HÍREK. Időjárás

21.05: Vegyes egyedül
Kényszerűen takarékos magazin
Szerkesztő-rendező-műsorvezető és közreműködő: Verebes István

22.00: KÉSŐ ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Ónody György

22.30: Felhang
Zenepolitikai magazin
Új vezetés és új tervek Székesfehérváron — Barangolás a zenei közelmúltban — Kulturális menedzserképzés
Az adás idején hívható szám: 138-8873
Társszerkesztő: Papp Márta. Szerkesztő-műsorvezető: Szigeti István

A középhullámon
23.00: HÍREK. Időjárás
23.05: Felhang
— folytatás
23.45: Paganini kamarazenéjéből
1. a-moll szonáta (Itzhak Perlman — hegedű, John Williams — gitár), 2. Velencei karnevál (Gidon Krémer és Tatjana Gridenko — hegedű)

Az URH-adókon
23.00: A BBC késő esti magyar műsora
23.45: John Scofield dzsesszkvartettje játszik

24.00: HÍREK. Időjárás
0.10: Himnusz

0.15—4.20: Éjfél után

GYŐR HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 5.55: Műsorismertetés **6.30 és 7.30:** Nyugat-magyarországi krónika **6.45:** (Egy) vélemény... **7.15:** Körzeti lapszemle **7.45:** hétfő: Sport, kedd: Fogadóóra. Dr. Bai László műsora, szerda: Hétközben, csütörtök: Filmlevél, péntek: Hétvégi programok. **16.00—18.00:** Kereskedelmi és szolgáltató műsor az 1350 kHz-es középhullámú adón, a hét minden napján.
SZOMBAT 8.00—10.00: Hírek, tudósítások, lapszemle. Szombati magazin, közben: **8.30:** Rejtvény, zenei kívánságok. **9.50:** Reklám, eredményhirdetés, sport, programajánlat.
VASÁRNAP 9.00: Jó reggelt! Hírek, időjárás, útinform. **9.10:** Vasárnapi mindenféle **10.00:** Lemeztéka. Czafit Róbert zenei összeállítása **10.30—11.00:** Szlovén nemzetiségi műsor (A hét szerkesztői: Hőgye Attila, Ditrói Zoltán, Tóth Pál, Gy. Németh Péter, Szentágotai Attila, Pongrácz Judit)

DANUBIUS RÁDIÓ

5.00—10.00: szerk.-mv.: Árus Erika **10.00—11.00:** slágerlista, (ism.) mv.: Rónai Egon **11.00—13.00:** latin zene, mv.: Csermely Zsuzsa **13.00—15.00:** Evergreen, filmzene, musical, mv.: Buza Sándor **15.00—17.00:** Popsztárok, mv.: Kemény Győző **16.40:** Pop-shop — játék **17.00—21.00:** szerk.-mv.: Vass István Zoltán **17.00—19.00:** orvosi tanácsadás — Dr. Török Katalin **21.00—22.00:** slágerlista, mv.: Barcs Endre **22.00—2.00:** szerk.-mv.: Benedikty Béla

16.00 SUPER

ON THE AIR — HULLÁMHOSSZON

Az On the Air élő rádióadás-stílusú zenei magazin és show, amely a legfrissebb témába vágó híreket, információkat kötetlen csevegésekkel oldja, és lehetőséget ad a nézőknek a telefonon való bekapcsolódásra, a meginterjúvolt sztárokkal való szóváltásra. A házigazda — Clive Pearse — a többi között vendégül látja: Boy George-ot, a Brost, B.B. Kinget, Kim Wilde-ot, Priscilla Presleyt, Gloria Gaynort, a Carmelt,...

21.15 SAT1

ROBIN ÉS MARIAN

1975-ben készült amerikai játékfilm.

Robin Hood és hűséges kísérője, Little John húsz év múlva visszatérnek legendás harcaik színhelyére, az angliai sherwoodi erdőbe. Lady Marianból időközben apáca lett, a notthinghami bíró viszont semmit sem változott az eltelt idő alatt, s újra fellángolt a harc a régi ellenfelek között... Főszereplők: Sean Connery, Audrey Hepburn, Robert Shaw, Richard Harris. Rendezte: Richard Lester.

22.05 PRO7

FANDANGO

1985-ben készült amerikai filmvígjáték.

Fotó: AKPA

1971 nyarán öt végzős kollégiumi jó barát egy utolsó bolondos kiruccanást tervez Texasba, mielőtt bevonulnának és Vietnamba mennének harcolni. Az öt, teljesen különböző egyéniségű fiatalember „főnöke" Gandner Barnes, aki meg akarja úszni a háborút, másikuk, Kenneth pedig az esküvője előtt szökött meg erősen ittas állapotban. A fiúk egy-két szabadban töltött éjszaka után fölöttébb megviselt külsővel — egy igen különös pilóta segítségével — mégiscsak megtartják az elmaradt lagzit... Főszereplők: Kevin Costner, Sam Robards, Judd Nelson, Chuck Bush, Brian Cesak, Elizabeth Daily. Rendezte: Kevin Reynolds.

22.05 TELE5

A SZEMBESZEGÜLŐ

1972-ben készült amerikai film.

Egy fiatalkorúakból álló banda vezére, Pedro Bullet lopásokkal, betörésekkel és egyéb törvénytelenségekkel tartja össze csapatát, akiknek több segítője is akad: egy vendéglős, aki enni ad nekik, egy pap, egy házaspár. Mikor új lány, Dora kerül a csapatba, megindul a harc a kegyeiért Pedro és társa között — aminek az lesz a vége, hogy Pedrót börtönbe zárják... Főszereplők: Freddie Gedeon, Ademir de Silva, Dorival Caymur, Peter Nielsen. Rendezte: Hall Bartlett.

Világsztárok a DUNA FILM újdonságaiban II.

Élve eltemetve

(Buried Alive). Amerikai, 1990

Clint Goodman nevéhez méltóan jó ember. Sajnos, a feleségéről, Joannáról ugyanez nem mondható el. Különös viszonyt folytat a nőgyógyászával, a rendkívül kellemetlen természetű dr. Cortland Van Owennel. Ketten közösen kidolgozzák a tökéletes gyilkosságot. Az orvos birtokában van egy egzotikus trópusi hal ikrájából előállított halálos szérumnak, amely szívrohamot idéz elő. A mérget befecskendezik, és a derék férj nincs többé. Ám a dózis kisebb a kelleténél, és a jó öreg Clint, a várakozás ellenére, nem hal meg. És már nem is a jó öreg Clint többé, egyszerűen megőrül.

Rendezte: Frank Drabont. Főszereplők: Tim Matheson, Jennifer Fason Leigh.

Palimadár

(Bird on a Wire). Amerikai, 1990

Rick Jarmin az FBI tanúinak titkos listáján szerepel, s álnéven rejtőzik a világ elől. Kissé ideges lesz, amikor régi barátnője, Marianne Graves felismeri őt. Mielőtt újra eltűnhetne, a férfi, akit börtönbe juttatott, szabadlábra kerül és bosszút forral. Rick és Marianne egy őrült hajsza kellős közepén találják magukat, s alig tudnak elmenekülni a gengszterek, a rendőrök és a szerelmes állatorvosnő elől. Szédítő rohanásuk aztán váratlan véget ér egy állatkerti bemutató keretében. Igazi száguldó mozi, forró akciókkal, vad humorral.

Rendezte: John Badham. Főszereplők: Mel Gibson, Goldie Hawn.

Havanna

(Havana). Amerikai, 1990

Romantikus kalandfilm egy olyan színhelyen, amelyet egykor a világ legszexisebb városának neveztek. A nagymenő pókerjátékos, Jock Well óriási „dobásra" készül 1958-ban Havannában, az élvhajhászok paradicsomában, a forradalom kitörésének küszöbén, s eközben beleesik Robertába, a forradalmár Arturo Duran gyönyörű feleségébe. Miután Arturót letartóztatják, az asszony olyan szenvedélyt lobbant föl Jackben, amely még a „nagy dobás" sikerét is veszélyezteti. Lélegzetelállító fényképezés, rendkívül izgalmas történet és Dave Grusin érzelmes zenéje teszi a filmet felejthetetlenné.

Rendezte: Sydney Pollack. Főszereplők: Robert Redford, Lena Olin, Raul Julia.

FILMBEMUTATÓK

MOZI

Október 25—31.

JULIANUS BARÁT I—II.

Színes magyar—olasz történelmi dráma

Rendezte: Koltay Gábor. Szereplők: Hirtling István, Bán János, Vikidál Gyula, Varga Miklós, Raf Vallone, Nino Manfredi, Franco Nero

HOLTPONT (POINT BREAK)

Színes, amerikai film

Rendezte: Kathryn Bigelow. Főszereplők: Patrick Swayze, Keanu Reeves.

KEBELBARÁTOK

Francia filmvígjáték

Rendezte: Michel Lang. Szereplők: Sabine Azema, Georges Beller, Henri Courseaux, Pierre Vernoer.

November 1—7.

ŐK IS A FEJÜKRE ESTEK

Színes, szinkronizált amerikai filmvígjáték.

Rendezte: David Lister.

Főszereplők: Leon Schuster, Casper de Vries.

ÉS MÉGIS...

Színes magyar film.

Rendezte: Kézdi-Kovács Zsolt

Szereplők: Kozák András, Mensáros László, Monori Lili, Bordán Irén, Vajda László, Kárász Eszter, Drahota Andrea, Moór Marianna.

NIKITA

Színes, szinkronizált francia film.

Rendezte: Luc Besson.

Főszereplő: Anne Parillaud.

DERMEDJ MEG — HALJ MEG — TÁMADJ FEL

Szovjet film

Rendezte: Vitalij Kanyevszkij.

Főszereplők: Pavel Nazarov, Dinara Drukanova, Jelena Popova.

AUTÓFESTÉK

GLASURIT autófesték: egyszín, metál, gyöngy.
Komputeres azonnali színösszeállítás!
FKI Autófestékbolt Bp. I., Batthyány u. 4. TEL.: 201-7962

HUNGA PRINT
NYOMDA & KIADÓ
Könyvek, jegyzetek, prospektusok, szórólapok készítése rövid határidővel A2 méretig
Üzletkötőknek jutalék!
Tel.: 252-7486, 252-3210; Fax:252-7754
Címünk: 1147 Budapest, Milkolci ut 153.
2234 Maglod, Kastely köz 2.

TÉVÉANTENNA-szerelés.
(ASTRA-AM mikro)
EGYEDI,
KIS- és NAGYKÖZÖSSÉGI
rendszerek szerelése
garanciával!
„TOVA" BT.
Tel.: 111-4196, 188-7291

Új
KONYHAI SZAGELSZÍVÓ
Közvetlenül a szabadba távozik az ételszag.
Max fogy: 41 W.
Tetszőleges színben rendelhető!

Cím: 1015 Bp., Donáti u. 40—42.
Tel.: 201-1029

közel dupláját kapja vissza tőlünk.

OTP BANK

VÉRMEZŐ

A kerület lakóinak régi vágya teljesült: a Vérmezőn, Budapest legszebb parkjában felépült egy korszerű, minden igényt kielégítő játszótér. Az építkezés1977-ben indult, a Fővárosi Kertészeti Vállalat dolgozói vállalták, hogy a Nemzetközi Gyermekév tiszteletére 1979-ben átadják a gyermekeknek a játszóteret. Az I. kerület zöldterületben gazdag része a fővárosnak, 56 park, 31 játszótér és 2 sporttér van kerületünkben. Ezt az új, szép, jól felszerelt játszóteret bizonyára megkedvelik gyermekeink. Kicsiknek, nagyoknak egyaránt feladata, hogy új büszkeségünk épségére, tisztaságára vigyázzon!

Az ünnepélyes átadás kedves pillanata

Mikó utcai játszótér

◄ Működik a fantázia, erősödnek az izmok – jók a játékszerek ▲

Aki már feléri az asztalt, így sportolhat

De jó igazi autót vezetni

Luzsicza Lajos

Látogatás LUZSICZA LAJOS festőművésznél

A színhely a Fő utca 3. számú, Máltás Hugó által épített, műemléki ház, egykor az I. kerületi elöljáróság épülete. Itt működik az I. ker. Művelődési Ház Ferenczy István Képzőművész Köre. Ennek vezetője Luzsicza Lajos. Az udvaron át egy kis szobába lépünk, ahol szíves mosollyal és baráti szóval fogad a művész. Az életerő szobra lehetne, terméskőből faragva, nem a részletekre, hanem a nagy felületekre fordítva a figyelmet. Mert a külső, fizikai erő és a belső, lelki erő jellemzik Luzsicza Lajost. Érsekújvári, kisparaszti család ötödik gyermeke. Korán megnyilatkozott rajzkészsége révén került középiskolába, majd Budapestre, a Képzőművészeti Főiskolára. Aba Novák Vilmos és Kontuly Béla voltak a mesterei.

Háború, hadifogság, majd a tanulmányok befejezése, friss diploma: állás után kell nézni. Tatabányán rajztanár, de ugyanitt már megszervezi az első képzőművészeti szabadiskolát. Felettesei észreveszik rendkívüli szervezőképességét, áthelyezik a Művelődésügyi Minisztériumba, ahol a Képzőművészeti Főosztályon dolgozik; közben előad a Pedagógiai Főiskolán, szervezi a pécsi művésztelepet. 1951-ben kinevezik a Műcsarnok igazgatójává. Itt megszervezi a Képzőművészeti Alapot, a Műcsarnok Vállalatot, újabb művésztelepeket és alkotóházakat. S bár egyes képeivel már 1941-től szerepel kiállításokon, első, önálló kiállítására csak 1958-ban kerül sor. Ekkor már érett, kiforrott művész.

– Nem hiányzott a művészeknek oly szükséges és inspiráló sikerélmény?

– Számomra sikerélmény volt, hogy azokon a posztokon, ahová állítottak, tudtam valami hasznosat tenni, s tulajdonképpen a művészi sikerélmény sem maradt el, hiszen képeim szerepeltek a különböző kiállításokon és közben számos megrendelést is kaptam.

– Műfaja? Úgy tudjuk, elsősorban tájkép festő. Készít valami mást is?

– Valóban, engem elsősorban szülőföldem tájai inspiráltak, de nagyon hasznosak voltak a tatabányai évek, mert ott ismertem meg a bányászok életét, s ezek sok képemen vissza-visszatérnek. Közben sok portrét is készítettem, gyakran rendelésre.

– Ifjúkori ábrándjaiból, terveiből mit sikerült megvalósítania?

– Tulajdonképpen nem is voltak különösebb elképzeléseim. Az a puszta tény, hogy tehetségemet kifejthettem, már örömmel töltött el. Én olyan alacsonyról indultam – földműves családból –, hogy minden legkisebb eredmény is emelkedésnek számított.

– Luzsicza Lajos közösségi ember. Minden cselekedete a közösségért, a közösség művészi, esztétikai nevelését célozza. Hogyan marad ideje saját művészi munkájára?

– Tulajdonképpen ez állandó konfliktust okoz nekem: szeretem az embereket és szeretem a művészetemet. Nem mintha e kettőt nem lehetne egyeztetni, sőt! De a nap csak 24 órából áll, s nekem ennél sokkal többre lenne szükségem, hogy a közösségi munkának és saját munkámnak is időt szentelhessek. Egy ideig jó volna az a bizonyos puszta sziget, teljes csenddel és teljes kikapcsolódással, hogy végre magamnak is dolgozhassam. Azt hiszem, ez az állandó tenniakarás, értem ez alatt a közösségi munkáimat, vont el a monumentális festészettől. Ahhoz sokkal több idő kell és közben nem lehet félbeszakítani a munkát.

– 1964-ben SZOT díjjal, 1971-ben Munkácsy-díjjal tüntették ki, 1978. november 7-én a Munkaérdemrend arany fokozatát kapta. Milyen munkáit jutalmazták ezekkel a díjakkal?

– A SZOT díjat a tömegek esztétikai nevelésében elért eredményekért, a szabadiskolák szervezéséért kaptam, a Munkácsy-díjat pedig addigi összmunkásságomért, a Munkaérdemrend arany fokozatát a Ferenczy István képzőművész körben kifejtett oktató-nevelő munkámért.

– Hogyan látja a képzőművész utánpótlását?

– A főiskolai oktatással nincs semmi baj; mindkét művészeti főiskolánk (Képzőművészeti és Iparművészeti) európai hírű. A baj a tömegoktatással van. A jelenlegi oktatási rendszerben nem adunk kellő alapot kisgyermekkorban a művészi fogékonyságra. Ott kellene elkezdeni. Példa lehetne a zeneoktatásban Kodály Zoltán módszere.

Kilépve a kis iroda-szobából, előttünk van a Ferenczy István Képzőművész Kör két nagy műterme: az egyikben a festő növendékek éppen az akt rajzot gyakorolják, a másikban szobrász növendékek egy fiatal férfimodell fejét mintázzák agyagból. Luzsicza Lajos körvezetőnek két munkatársa segít: a festőnövendékeket Molnár József festőművész, a szobrászokat Mihály Gábor szobrászművész irányítja.

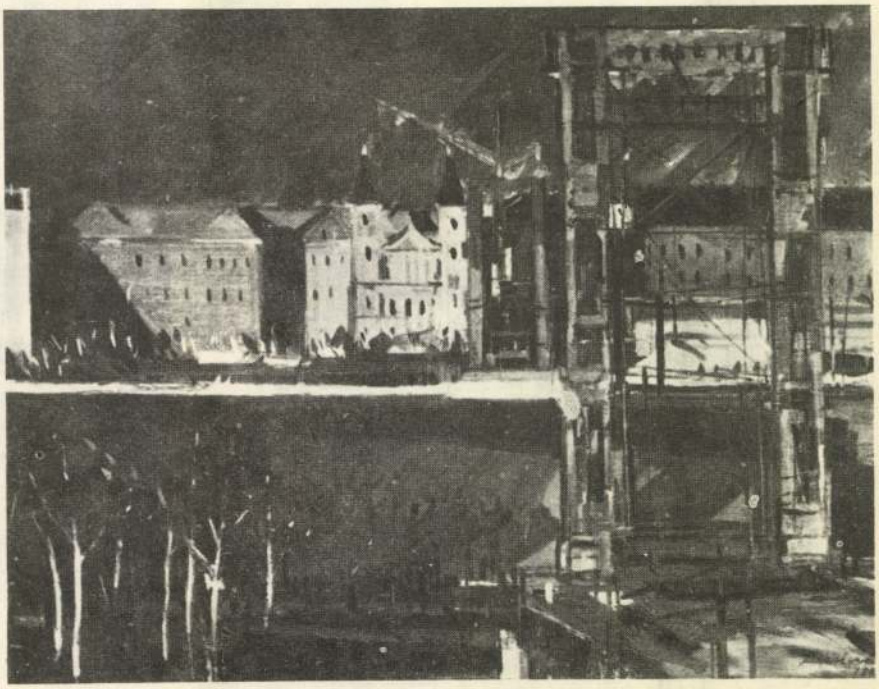

Luzsicza Lajos: Az újjáépülő Erzsébet híd

LUZSICZA Lajos

Magyar Nemzet 1989. okt. 11.

ügyvédek óvizét?

fe-

az
iszni.
nlegi
i in-
köz-
yesek
k".
ba a
és a
Hát
ame-
záso-
rik a
tüle-
égét,
n is
k le-
k és
djék,
eken
nép-
sszú
nbe-
ltúr-
for-
éges
Le-
telét
sok-
tben
nép-
noz-

vá-
hogy
kö-
zgal-
egy-

nép-
csso-
ökén
a az
bírá-
ikák
n te-
rább-
vál-
ulvak
skér-
n a
front
gész-
zeri-
el a
, s
vele.
sem
sokat
gadás

tették azt a régi gyakorlatot, hogy információs jelentést küldjünk az MSZMP-nek. Ez még a nyáron történt, amikor szóba sem került hivatalosan az MSZMP kivonulása a munkahelyekről. Később az egyre erősödő társadalmi igényeknek megfelelően az *országban elsők között kivonult a párt a népfront Csongrád megyei bizottságából* úgy, hogy a más társadalmi szervezetekkel létrehozott alapszervezetet annak tagjai feloszlatták. *Csatlakoztunk ahhoz a követeléshez is, hogy október 23-át nyilvánítsák nemzeti ünneppé. Egyetértettünk a munkásőrség jogutód nélküli felszámolásával.* Támogattuk *Király* Zoltán felzsúfoltság, a fél disznókat és szalámikat tömött buszokkal szállító külföldiek serege. Félreértés ne essen, a mai magyar átlagfizetésből ezek már nehezen vásárolhatók. A rossz közérzet nem emiatt van, hanem azért, mert *a teljes árukészletet doboz- és kartonszámra vásárolják.* Így fordulhat elő, hogy a nyugdíjas, aki meg akarja venni a fél liter tejet és kenyeret, órákig kénytelen sorban állni. Közben azt látja, hogy a szomszédos baráti országok polgárai mértéktelenül vásárolnak. Igaz, valutát is hoznak. Csak az a kérdéses, hogy a lengyel piacon feketén eladott valuta használt mikor látja a magyar állam.

Félelem a visszarendeződéstől

— *Milyen módon vesznek részt a városok közéletében?*

— A napi politikának és az állampolgári elvárásoknak megfelelően. Például Csongrád város vitatta — és a megyei népfrontbizottság is — a képviselői

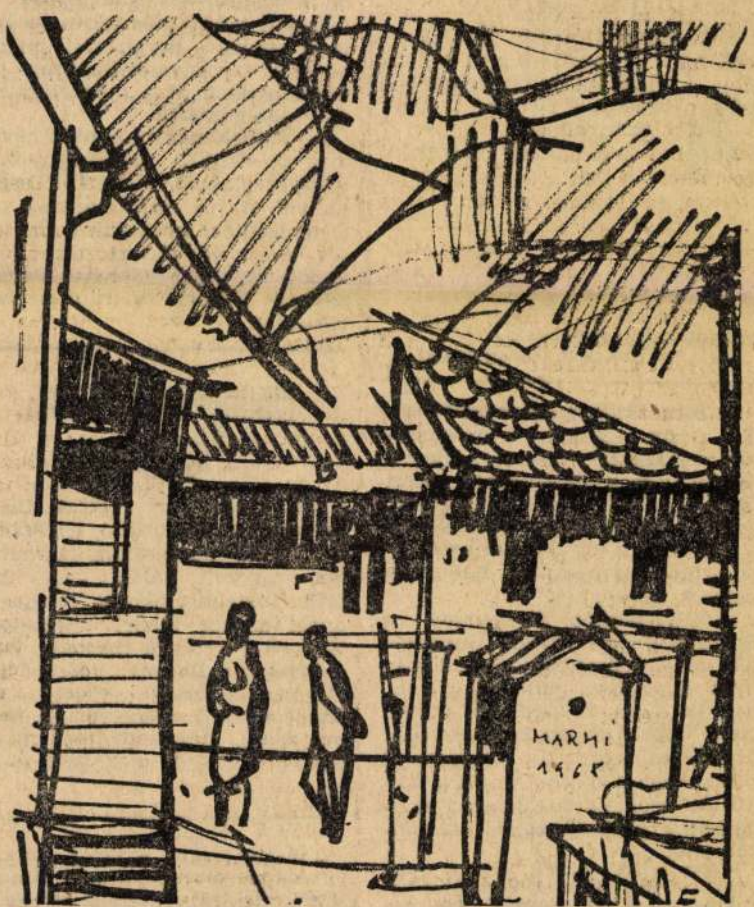

Luzsicza Lajos rajza

hívását a világháború befejező

Magyar Nemzet

KRÓNIKA

— **A Baranyai faluszövetség** pártoktól független társadalmi szervezetként jött létre. Ám vezetői nem zárják ki azt a lehetőséget, hogy a tömörülés önálló politikai erőként is fellépjen. Máris képviseletet kért és kapott a megye politikai kerekasztalánál, ahol a különböző politikai pártok tárgyalnak egymással.

ERFELESÉGEK

gális összejövetelt rendeznek . . .!
(Brenner György rajza)

— **Megszűnik a „tárcsaszöveg".** A posta szerint a telefonálók megszokták már a hétjegyű telefonszámok alkalmazását, ezért úgy döntöttek: október 13-án, pénteken 13 órakor megszüntetik a tárcsahang mellett hallható tájékoztató szöveget: „A budapesti számok hétjegyűek".

— **PKI-körkép '89** címmel a Posta Kísérleti Intézet Budapesten, a Híradástechnikai Tudományos Egyesület épületében rendezi kétnapos tudományos ülését. Az előadásokon egyebek közt azt vizsgálják, hogy a tervezett új postatörvény keretei között a távközlési szolgáltatást hogyan szolgálhatná több független telefontársaság.

— **Ismeretlen eredetű** repülő tárgy (UFO) szállt le nemrég Voronyezs város egyik parkjában, erősítették meg szovjet tudósok. Azonosították a leszállás helyét és megtalálták az idegenek nyomait. A TASZSZ szerint Voronyezs lakói előbb egy lángoló gömböt vagy korongot láttak a város felett. Az UFO utána leszállt és három

A telelottó nyerőszámai: 4, 11, 39, 46, 54

— **A Magyar Nemzeti Bank** kötvénykibocsátásra készül a nyugatnémet pénzpiacon — jelentette be az akciót szervező Westdeutsche Landesbank Girozentrale kedden Frankfurtban. Közlése szerint a kibocsátásra, melynek összege 200 millió márka, november 6-ával kerül majd sor, s az 1000 és 10 000 márka névértékű, hétéves lejáratú kötvények kamata 8 százalékos lesz.

— **Horwath and Horwath** Budapest—Wien tanácsadó kft. alakult Budapesten — jelentették be az új vállalkozás vezetői kedden, a Gellért Szállóban rendezett sajtótájékoztatójukon. Az osztrák—magyar vegyes vállalat elsősorban az idegenforgalomra szakosodott, de szolgáltatásai kiterjednek a vállalati tanácsadás teljes területére, kezdve a beruházási tanácsadástól, a megvalósíthatósági tanulmányokon át a marketingtervek kidolgozásáig.

— **Transhungaria GmbH** néven magyar—NSZK szállítmányozási vállalat alakult müncheni székhellyel. Az új szállítmányozó cég a nemzetközi szállítmányozás teljes körére vállalkozik, tehát légi, közúti és vízi fuvarozást szervez export-, import- és tranzitárukra egyaránt.

Elhunyt Dücső Csilla újságíró

(MTI) Elhunyt *Dücső* Csilla újságíró és műfordító, a *Dunántúli Napló* munkatársa. Harminchét éves volt; halálát gyógyíthatatlan betegség okozta. Magyar—angol szakos tanári képesítést szerzett Pécsett, s tizenegy évig dolgozott a Baranya megyei napilapnál. Közben tanított, s két angol nyelvű regényt fordított magyarra. Dücső Csillát Budapesten helyezik örök nyugalomra.

— **HALÁLOZÁS:** Fájdalomtól megtört szívvel közöljük, hogy a felejthetetlen férj, apa, nagyapa, dédapa és rokon, **dr. Székely István** orvos 94 éves korában itthagyott minket. Csendben eltemettük. A gyászoló család.

— Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **Nagy Kálmán** életének 80. évében, 1989. szeptember 24-én elhunyt. Feleltes

Luzsicza Lajos 1920. II. 13-án Érsekújvárott született. Parasztszülők gyermeke. A Képzőművészeti Főiskolát Budapesten végezte. Mesterei: Aba-Novák Vilmos, Kontuly Béla, Kmetty János. A Főiskola befejezésével egyidőben egyéves időtartamra Csehszlovákiába szóló ösztöndíjat kap.

1947—1950. tatabányai évek. Rajztanár és a Bányász Képzőművészeti Szabadiskola vezetője. 1951-től Budapesten, művészi munkássága mellett a képzőművészeti élet különböző területein dolgozik. 1955-től a Műcsarnok igazgatója.

1950-től rendszeresen kiállít a fővárosban és vidéken.

MŰVEK JEGYZÉKE

1. A Gyömbér tövében, olaj, 60×80
2. Falucska az Alacsony-Tátrában, olaj, 60×80
3. Reggel, olaj, 50×60
4. A Vág mentén, olaj 60×80
5. Falu a völgyben, olaj, 60×80
6. Alacsony-tátrai ősz, olaj, 50×60
7. Szénagyűjtés Liptóban, olaj, 60×80
8. Völgy az Alacsony-Tátrában, olaj, 60×80
9. Kilátás, olaj, 60×80
10. Tátraaljai leány, olaj, 60×50
11. A Krivány, olaj, 50×60
12. Kapálók, olaj, 50×60
13. Vázseci részlet, olaj, 50×60
14. Tehenek, olaj, 50×60
15. Liptói táj, olaj, 50×60
16. Eső után, olaj, 50×60
17. Falusi utca, olaj, 50×60
18. Falu Liptóban, olaj, 50×60
19. Nyár Liptóban, olaj, 50×60
20. Hegyi legelő, gouache, 35×50
21. Esős idő, gouache, 34×50
22. Gőzölgő hegyek, gouache, 29×42
23. Falusi hangulat, gouache, 29×39
24. Liptói hegyek, gouache, 29×42
25. Hegyi patak, gouache, 29×42
26. Vihar előtt, gouache, 33×45
27. Ősszel, gouache, 29×42
28. Vihar készül, gouache, 29×42
29. Gomolygó felhők, gouache, 29×42
30. Hegyek, gouache, 29×42
31. Irtás, gouache, 28×47
32. Falu végén, gouache, 33×45

Címoldalon: Kapálók (12.)
2. kép: Tátraaljai lány (10.)

F. k.: Palásti Józsefné
1953. IX. 500 - 585396 Pátria ny. F. v.: Földi Vilmos

KULTÚRÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓ-TERME

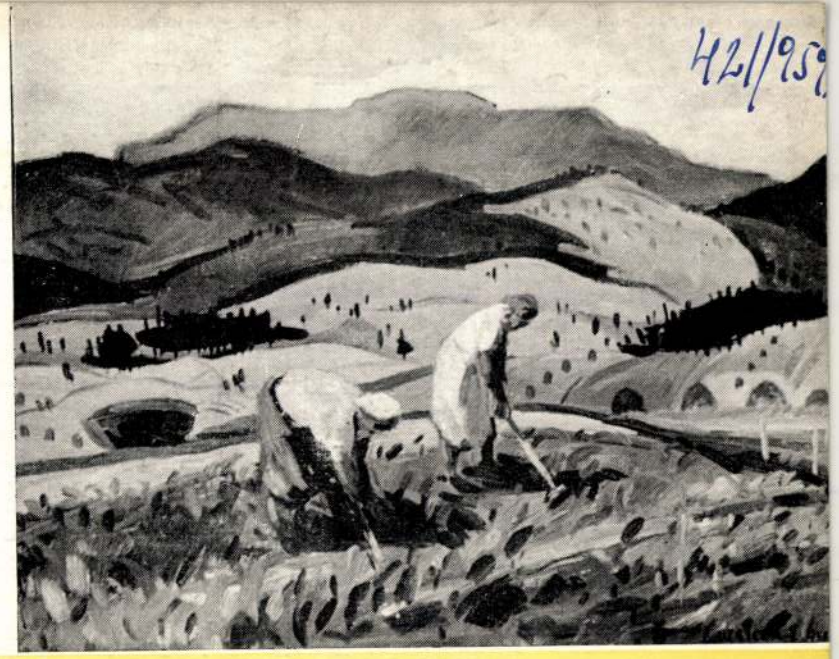

421/959

LIPTÓI TÁJAK

LUZSICZA LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

1958. SZEPTEMBER—OKTÓBER

Művészettörténeti Dokumentációs Központ 1951

Három évvel ezelőtt érdekes anyagot mutatott be Luzsicza Lajos, a Csehszlovák Kultúra dísztermében: Szlovákiában festett képeinek kis gyűjteményét. A művész azóta minden nyáron hosszabb időt tölt Szlovákiában, melynek sajátosan festői atmoszférája jelentős mértékben befolyásolja stílusa alakulását. Mostani kiállítása, amely többévi munkálkodás eredményeit foglalja össze, nemcsak a művész pályájának újabb szakaszáról tudósít. A képeiben levő festői értékek mellett élvezetet nyújt azáltal is, hogy megismertet egy ihlető tájnak az ecsetre, palettára gyakorolt hatásával, azzal a felettébb érdekes folyamattal, mely egy új világ festői birtokbavételét tárja elénk. Szinte szemünk előtt bontakozik az a változás, mely Luzsicza Lajos stílusában végbement, amióta Szlovákia tájaival jegyezte el magát. Kultúrált ecsetű művésznek ismertük eddig is, lefokozott színekkel ható, árnyalatgazdag piktúrájában a tartózkodó festői szemlélet harmónikusan ötvöződött a színek alatt lappangó meleg líraisággal. Újabb alkotásaiban ez utóbbi véna erősödését érezzük.

A Vág hegyi patakoktól öntözött síkja, meg a Liptói havasok tövében megbúvó kis völgyek természeti világa nem idegen Luzsicza Lajostól. Szlovákiai születésű művész, választásában bizonyára közrejátszott a gyermekkori élmények újjáéledése. Első képei stílusuk sajátos dekorativitásával keltettek figyelmet. A tiszta levegőjű hegyi táj eredeti formavilágából elsősorban a színek elevensége, élessége, sajátos mélysége ragadta meg az alkotót és késztette eddigi eszközeinek gazdagítására. Erőteljes formaképzés, nagyvonalúan összefoglalt színfoltok, mélytűzű harmóniák jellemezték első szlovákiai képeit, a magyar közönség számára ismeretlen hangulatokat, érzéseket tolmácsolt velük. Ismételt utazásai elmélyítették élményanyagát, úgy-

hogy festői gondolatait az évek folyamán mind kiforrottabban tudja rögzíteni. A síkszerű dekorativitás természetelvűbb felfogásnak adott helyet. Műveiben egyre nagyobb szerepet kap a hegyvidék sajátos térisége, a színeket tompító-erősítő, átalakító levegő-perspektiva, anélkül azonban, hogy a festői elemekre épülő kompozíció elvesztette volna elsődleges szín-varázsát. A művész mind beljebb hatol a hegyi világ sajátos atmoszférájába. Motívumkiválasztásában, kivágásaiban egyre határozottabban találja meg a szlovákiai tájra jellemzőket, egyre gazdagabban festi sokarcú portréját. Friss szemmel, a távolról jöttek minden újat, lényeg-kifejezőt észrevevő, minden részletet megfigyelő ösztönével forgatja ecsetét a Kárpátok hegyoldalán, s talán ez a távolság, a csak időnkénti találkozás a rokonszenves tájjal, magyarázza azt a meglepő gyorsaságot, mellyel eddigi eredményeit elérte.

Legújabb műveiben kétféle törekvést figyelhetünk meg. Egyrészt mind teljesebben igyekszik megragadni az erdőborította hegység vonulatainak monumentalitását, másrészt pedig a lejtőik oldalán nőtt, a folyók, patakok völgyébe szorult kis szlovák falvak bensőséges költészetét. Más alkotásaiban az intim motívum természetes könnyedséggel illeszkedik a körülvevő természeti világ epikus hangvételű nagyvonalúságához.

Luzsicza Lajos színekben gondolkodó művész, a piktúrának ahhoz a szárnyához kapcsolódik, mely a festői értékek minél teljesebb kibontakozásában látja a magyar festészet útját. Benne azonban mindig erős volt a színfoltok alá szerkesztett konstrukció iránti érzék, így festői karakterének ezt az oldalát erősíti szlovákiai munkálkodása. Meleg kedély, halk költőiség teszi rokonszenvessé munkáit, melyeknek színvilága igen kultúrált ecsetre vall. A néhány ecsetvonással rögzített hegygerinc árnyképszerű rajzától a hegyekről lezúduló, pisztrángokban gazdag patak részletező gonddal megfestett fűzfás partjáig, sokszínű gazdagsággal tárja elénk Szlovákia földjét, változatos, mindig a tárgyhoz idomuló eszközökkel. Megkapó érzékletességgel tud hatalmas hegytömböket eleveníteni, tornyos falvaiban férfias tartózkodással érzékelteti a kínálkozó romantikus atmoszférát. Szűkszavú, lényegretörő szemlélete szuggesztív térélményt kelt a nézőben. Meglepő anyagszerűséggel kelti életre a kanyargó hegyi utak sávját, színeinek harmóniájában czernyi finomság ízzik, foltjaiban az árnyalatok mélysége ragad meg bennünket, motívumaiban pedig a látvány karaktere iránti érzék.

Törvényszerű logikája van annak, hogy a művész a táj és az emberalakította természet birtokbavétele után mindinkább az ember felé fordítja figyelmét. Egy elevenen jellemzett női portrét láthatunk alkotásai között, s mellette több olyan ábrázolást, melyeken a figurális elem nemcsak kiegészítője a táji kompozíciónak, hanem mindinkább a természeti motívumokkal egyenrangú szerephez jut. Legjelentősebb tanúja ennek az új törekvésnek a hegyi mezőn dolgozó parasztasszonyokat ábrázoló festmény, mely azzal biztat, hogy a művész további munkálkodása során a táj és az ember egységének újszerű megjelenítésével fogja gazdagítani szlovákiai festészetét. Úgy hisszük, ehhez igényli majd élményeinek fokozottabb grafikai rögzítését — önálló értékén túl — a rajz sajátos eszköze, a festői kompozíciónak, s a művész annak arányában igényli részvételét alkotó tevékenységében, ahogy a színekben fogant kompozíció bonyolultsága növekszik.

Luzsicza Lajos festészete a művészet magasrendű eszközeivel ismerteti meg a magyar közönséggel a szlovák táj szépségeit, a szlovák emberek életét, s ezáltal nagyon emberi hivatást is teljesít: közelebb hozza egymáshoz népeinket, erősíti barátságunkat.

Artner Tivadar

Luzsicza Lajos

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

festőművész.

NÉPSZAVA

1980 NOV 23

1021

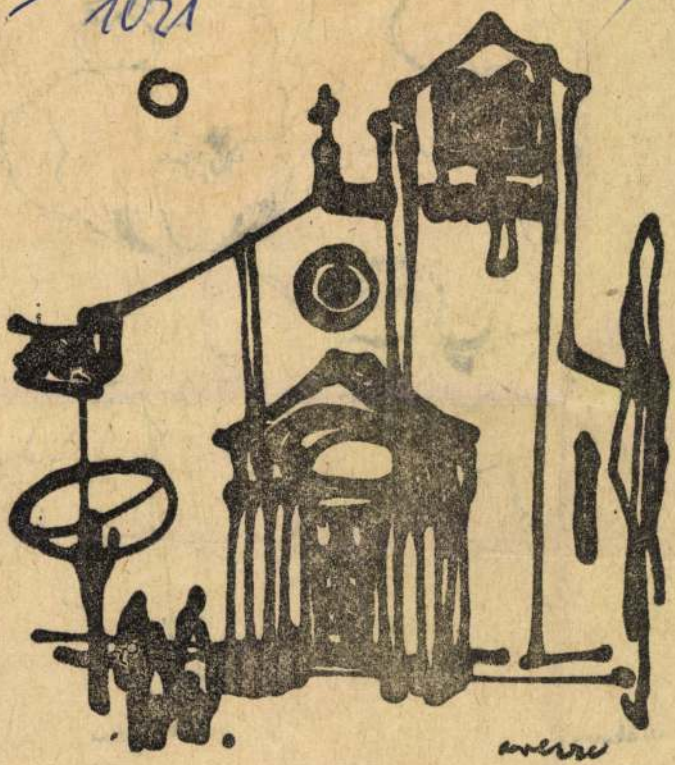

Luzsicza Lajos: Műemlék

Erdély Györgyi: Pipacsok

LUZSICZA Lajos festő

Uj Forrás, 1990.3.sz.

DOBOSSY LÁSZLÓ

Érsekújvári emlékképek

> Az érettségi előtt azt hitte, most végleg elmarad mögötte Kaisersaschern; eztán már csak látogatóba jön haza, mosolyogva rója majd utcáit, mint aki különbet is ismer. — Vajon így történt-e igazán? Vajon Kaisersaschern valaha is szabadon bocsátotta őt? Nem hurcolta-e magával mindenhová, amerre ment, s nem Kaisersaschern határozta-e meg őt, amikor azt hitte, hogy ő maga határoz?
>
> Thomas Mann: *Doktor Faustus*

Alig múltam tízéves, amidőn egy őszi estén — szüleimmel — először érkeztem faluból városba: Vágfargasdról Érsekújvárba. Az első lépés fájdalmas volt: megbotlottam a járdaszegélyben s nevetségesen hasra estem. Nálunk otthon nem volt járda, sötétben is tudtuk, merre, hogyan menjünk. Még aznap este, a második találkozás a várossal sem lett bizalmat keltőbb; új otthonunk felé bandukolva, apám vett a péknél egy — vekninek nevezett — hosszúkás kenyeret, s amikor vacsorához készülődve megszegtük, undorodva találtunk benne egy darab madzagot. Nálunk otthon az anyám sütötte kenyér mindig kerek volt és fehér és ízletes, nem ilyen émelyítőn savanykás, mint ez a városi. Másnaptól sorra értek a bántalmak és csalódások. A vasutasnegyedben, ahol megtelepedtünk, a gyerekek kinevettek, utánam kiabáltak, csúfoltak, amiért falusiasan beszéltem. Helyzetem alig lett kedvezőbb az elemi iskola ötödik osztályában sem, ahová azért kellett járnom, mert otthon a falunkban a háború meg a forradalmak alatt oly gyatra volt a tanítás, hogy a szüleim meg az idősebb testvéreim úgy gondolták, hadd járjak egy évvel tovább elemibe, hátha kedvem szottyan a továbbtanuláshoz.

Az én szívem azonban sokáig csak az elhagyott faluért dobogott. Onnan azért kellett városba költöznünk, mert apámat a berendezkedő új (csehszlovák) államhatalom elbocsátotta állásából, minthogy — több ezer vasutastársával együtt — a maga módján segítette a Vörös Hadsereg tavaszi hadműveletét az intervenciós csapatok ellen. Elbocsátott magyar vasutas mit tehetett? Hosszas tanakodás után szüleim úgy döntöttek, nem csatlakoznak a Magyarországra tömegesen távozókhoz, akiknek sorsáról egyébként is riasztó hírek érkeztek. Inkább otthon maradnak, s a gyerekek taníttatása végett városba költöznek. Így kerültünk Érsekújvár jellegtelen külvárosába a Pirítóba, ahol mindenki a vasútból élt, a vasúton dolgozott; apám is bizonnyal azt remélte, előbb-utóbb visszakerülhet a vasút kötelékébe. Sajnos, hiába reménykedett; 1944. október 7-én bombatámadás érte a várost, főleg persze az állomás környékét, s apám is áldozata lett a világméretű konfliktus kiváltotta helyi tragédiának. A szö-

nem elégíthetnek ki bennünket a hazáról, nemzetről vallott romantikus elképzelések, mert látnunk kell, hogy a mi történelmünk objektíve összefonódik a szomszédos nemzetek történelmével, mi több, Európa történelmének szerves részét is képezi. Ez lebegett előttem akkor is, amikor a 15—16. század fordulóján játszódó *Mesterek kora* című regényemet írtam. Vagyis úgy gondoltam, hogy lehetetlen valamely ember, adott esetben egy selmeci mester életét, tevékenységét egyedül csupán a helyi, autochon forrásokból értelmezni és megérteni, sokkal inkább a korabeli európai történések és áramlatok közepette kell megvizsgálnunk azt. Épp ily lehetetlen bármit is megérteni egyedül csak a szlovák történelemből. Annál is inkább, mivel városaink, településeink révén kapcsolataink a régi Európában nemcsak Budával, hanem mondjuk Krakkóval, aztán pedig Nyugat-Európával, teszem azt, Németországgal, jóval élénkebbek voltak, mint mondjuk manapság. És a kereskedelem élénksége a szellemi és kulturális értékek mozgását is megélénkítette. Vagyis Európa a középkorban jóval egységesebb volt, mint ahogy azt ma egyáltalán el tudjuk képzelni.

— *Nagyon lényegesnek érzem Hykisch úr iménti megállapítását arról, hogy Európa valaha jóval egységesebb volt, mint mostanság.*

ANTON HYKISCH: — Ez az egység abból a lelki, kulturális egységből fakadt, amiről már szót ejtettünk az imént. Nem szóltunk viszont a kereszténységről, arról a kötőanyagról, arról a cementről tehát, mely például a középkorban a Németalföldtől Rómáig, Aachentől Prágáig vagy Brünnig húzódó nagy „konföderációt", a Német—Római Birodalmat összetartotta. Napjaink Európája két tömbre oszlik, s két nagyhatalom ellenőrzése alatt áll. Szívem szerint azt remélem azonban, hogy földrészünk új egységét újból a kereszténység eszméiben találja meg. Természetesen most nem valami szigorú klerikáris irányításra, nem egyfajta új konzervativizmusra gondolok. S talán ehhez az új Európához a szocializmus építésének és ennek csődjének nagy történelmi próbáját kiálló közép-európai népek utóbbi években, évtizedekben szerzett/megszenvedett tapasztalatai is fontos támpontokat adhatnak. Hogyan és merre hát tovább? Amerika, Japán vagy Kína példáját kövessük? Nem hiszem, hogy ezt kellene tennünk. Nekünk ugyanis a sajátosan *európai* megoldást kell megtalálnunk. S bár sok minden a klasszikus kapitalizmus és a piacgazdaság felé mutat, talán létezik egy *harmadik* út is. Erről elmélkedett például még 1936-ban egy olyan nagy európai filozófus is, mint Emannuel Mounier, a francia perszonalizmus egyik jelentős egyénisége, akinek a *Christianisme intégral* (Integrális kereszténység) című munkája cseh fordításban annak idején, az ötvenes években titokban kézről kézre járt köztünk, a marxista—leninista gazdaságtant magoló akkori pozsonyi közgazdasági főiskolások között. Ez adott nekünk hitet, reményt és távlatokat ahhoz, hogy túléljük ezeket az esztendőket, s eljussunk egészen napjainkig, amikor is végre-valahára a szabadság körvonalai kezdenek bontakozni előttünk. S ez a szabadság egyúttal — Montesquie-t idézve — Európa új egységét is jelzi már.

1989. június 30.

vetséges hatalmak pilótái a közlekedési gócpontot keresték, s egyikük, a vaktában ledobott bombával, a mi házunkat semmisítette meg. S ahányszor mostanában hazamegyek, elzarándokolok az Új Köztemetőbe, ahol egymás mellett nyugszanak az 1944-ei szőnyegbombázás áldozatai, köztük apám is, aki a vasút iránti nosztalgikus hűségből hozta föl családját a faluból (ahol pedig anyám is, meg a család legifjabb fia — e sorok írója — is otthonosan érezték magukat) a külváros idegen világába.

E sivár vasutastelepet a Babkának nevezett régi temető választotta el a tulajdonképpeni város első házaitól, utcáitól. Sötét téli estéken hányszor futottam szorongva a Babka menti úton, harciasan lóbálva a tejeskannát, melyet az egyik városvégi parasztházban töltöttek tele és zártak le gondosan. (Otthon a faluban nem kellett máshonnan hordani a tejet; a tehénke bent állt az istállóban és készségesen várta a fejésre érkező Mamát; s a kenyeret sem kellett dagasztás után, szakajtókosárban messzire, a pékhez cipelni, otthon sült meg a kemencében, mindnyájunk örömére. . .)

Ilyen előzmények után csoda-e, hogy sokáig vajmi nehezen illeszkedtem be az új környezetbe; a városiak lenézték a falvakból érkezőket. Pedig — ahogy majd később magam is tudatosíthatom — ez az akkortájt oly félelmetesnek tetsző világ egy alig húszezer lakosú, nehezen polgárosodó parasztváros társadalma volt. Mégis, hány esetet láttam, hogy hozzám hasonló falusi gyerekek nem bírták a versenyt, kiálltak a sorból. Bennem (miként bizonnyal nem egy társamban is) a kezdeti kudarcok inkább dacot váltottak ki; meg akartam mutatni a városiaknak, hogy jöttment létemre is érek annyit, mint ők. Az iskolai munkával nem lett különösebb baj; a hátrányt, némi erőfeszítés árán, be lehetett hozni; sőt alig pár év múltán már — eminensként — órákat adtam, korrepetáltam, nyaranta pótvizsgásokkal foglalkoztam. A serdülők életében oly fontos közösségi érvényesüléshez azonban fájón hiányzott a természetes háttér és a lelkesítő távlat. E kínzó szellemi légszomj állapotában jutott el hozzánk, akik akkor tizenöt évesek voltunk, Győry Dezső patetikus vallomása a „kisebbségi géniuszról", amely — a szerző szövege s főként a mi olvasatunk szerint — azt kívánta tőlünk, hogy épp kisebbségi mivoltunk folytán a műveltség, a tudás, az erkölcs erejével legyünk többek, mindig többek!, mint amennyire helyzetünk lehetőséget biztosít. „Legyetek minden lelki és testi kifosztás legerősebb ellenségei. Legyetek a legszélesebb emberi szolidaritás, a leggazdagabb lélek, a legszebb humanitás, a legtehetőbb szabadság, a legtöbb jog, a legbátrabb becsület." E szavak — bízvást mondhatón — termékeny talajra találtak bennünk.

S itt már többesszámot használok, mivel ekkor s e szellemtől áthatva barátkoztam össze életre szólóan osztálytársammal, Jócsik Lajossal, aki addig legföljebb csak pajtásom volt, ám ettől kezdve — egyik tanárunk gúnyosan tréfás szava szerint — olyanok lettünk, mint kisvárosi Castor és Pollux.

★

Amikor tíz évvel ezelőtt váratlanul elhunyt, úgy éreztem, múltunk java része rendült meg. Pedig életkörülményeink alakulása folytán, a ta-

nulóéveink elmúltával ugyancsak szerteágaztak útjaink. Mégis, mindig tudtuk, hogy sorsunk még ott, Érsekújvárott, szorosan egymásba fonódott.

Nyolc évig voltunk osztálytársak (sőt már az elemi iskola ötödik osztályába is együtt jártunk). Valamennyiünk közt ő volt a legváltozatosabban tehetséges: nemcsak tanulásban meg a többletműveltség szenvedélyes meghódításában jeleskedett, hanem tornában, sportban, játékokban is. Tősgyökeres újvári lévén, nem zavarta semmiféle szorongás: biztosan és könnyedén, a feszélyezettség terhe nélkül érintkezett mindenkivel; pedig szegény családból származott ő is: az apja — szintén elbocsátott vasutas — az utcai gázlámpák gyújtogatója-, illetve oltogatójaként kereste családjuk szerény megélhetésének fedezetét. Barátom, miként magam is, olthatatlan étvággyal habzsolta az emberi alkotó szellem hozzánk sodródott értékeit. Akkortájt elárasztott bennünket a Budapestről — az anyaország nimbuszától övezetten — a hozzánk (is) özönlő kulturális szenny: a csúszó banánhéj, a jópofa doktor úr meg annyi más selejt, ami ellen ifjonti hévvel lázadoztunk; ép érzékünk arról győzött meg (tartós hatállyal), hogy csak az lehet szép, ami igaz. Szerencsénkre, épp e látóhatár-tágító eszmélkedésünk legfogékonyabb szakában működött nálunk tornatanárként Hornyák Odilo (a kisebbségi élet egyik méltatlanul elfeledett hőse), aki menten cserkészcsapatot szervezett. E kezdetben szokványos tevékenységű, majd egyre inkább új eszmények felé forduló s új tartalommal telítődő öntevékeny csoportosulásnak mi ketten lettünk az ifjúsági vezetői. Ennek révén kerültünk — tanárunk közvetítésével — baráti kapcsolatba a művelt polgári családokból származó pozsonyi fiatalokkal (Balogh Edgárral, Peéry Rezsővel, Ludwig Auréllal, Terebessy Jánossal és Károllyal...) akik hozzánk képest európai látókörűek voltak, „von Haus aus" tudtak németül, modern folyóiratokat olvastak, egyszóval mögöttük volt a háttér, amelynek hiányát mi oly kínzón éreztük. E találkozásnak, valamint aztán más újvári fiatalok (Horváth Ferenc, Dobossy Imre, Balázs András, Drien Károly...) bekapcsolódásának köszönhetően városunk csakhamar fontos központja lett a később nagy visszhangot kiváltó csehszlovákiai magyar ifjúsági mozgalmaknak.

Az itt szükségképp csak villanásszerűen jelzett folyamatot s benne eszmélkedésünk belső mozgatóit épp barátom jellemezte találóan. Az *Iskola a magyarságra* (1939) című esszékönyve egyik fejezetének végén — nevelődésünk summázataként — egyebek közt ezt írta: „Boldog lehet az a fiatalság, amely változott életérzése szerint teremthet formákat és kereteket magának. Mi boldogok voltunk. Attól kezdve, hogy megmásult életünk hatása alatt szabadon alkothattuk meg tartalmainkat és tölthettük meg a magunkcsinálta vagy a ránkhagyott kereteket, ettől a pillanattól kezdve érdemes volt fiatalnak lenni. Feloldódtunk és énekelni is megtanultunk, de csak népdalokat énekeltünk, meg kurucnótákat, nem a kuruckodásért, hanem a mezei hadakéhoz hasonló alkatunk során. Szerettünk volna mindent megifjítani magunk körül. Elsősorban a várost, melyben fiatalságunkat éltük, aztán a kisebbségi magyarságot s végül a szomszéd népekre is gondolni mertünk. Pedig talán csak arra voltunk jók a politikai érdekek kezében, hogy Ikarus példáját teljesítse be velünk is a sors, amely a tiszta szándékúaknak sohasem, csak az ügyeseknek kedvez." (29. l.) Az itt vázolt törekvésekben vállalt példás részvétel tette Jó-

csikot egész további életére kihatóan legyőzhetetlen emberré, vagyis olyan kisebbségivé, majd mellőzötté, aki magányosan is mindig, minden helyzetben képes a hatékony cselekvésre, akit a kudarcok, bármily gyakoriak is, nem törnek meg, ellenkezőleg: új vállalkozásokra serkentenek. Amiként kora ifjúságunk éveiben, később is, a „mozgalom" tagjaiként, majd a jogi tanulmányok befejezte után, különféle feladatokat végezve, eredendő eszményeinket azonban soha meg nem tagadva, ő testesítette meg leginkább a teljességi igény áhítását.

Ha visszatekintek e korra, úgy látom, hogy valamennyi nemzedéktársunk közt ő vonzódott legtermészetesebb magatartással a tudományos pluridiszciplinaritáshoz, miközben — talán az akkor általánosan ható valóságkultusz okán is — szívesen folyamodott az érzékletesebb irodalmi megjelenítés eszközeihez is. Ez időben közgazdasági alapvetésű tanulmányok egész sorát tette közzé, így — kiemelkedő eredményként — városunk társadalomrajzát is, a *Szlovenszkói városképek* sorozatban (1937). A bécsi döntés után a Nyugat Kiadó jelentette meg a már említett *Iskola a magyarságra* című esszékötetét ifjúságunk történetéről s általában is a nemzetiségi sorsnak arról a két háború közti szakaszáról, amelyben mi kisebbségiek még többé-kevésbé egyenlő esélyűeknek érezhettük magunk. Ekkortájt regényben is fölidézte városunk különös világát, ahol a magunk módján lázadozva vágytunk a hazugság nélküli élet lehetőségeire.

A harmincas évek végén s a negyvenes évek elején nem kétségesen a tág látókör és az érzékeny irodalmi ízlés okán vette őt maga mellé Móricz Zsigmond a *Kelet Népe* szerkesztőjeként. Aztán, mint ismeretes, fontos szereplőként volt jelen a nevezetes szárszói konferencián. Föltehetően ez volt hajszolt életének legharmonikusabb időszaka: ekkor érezhette leginkább úgy, hogy hajdani kisebbségiként végre egyenrangú helyet kap a magyar haladás úttörőinek abban az élcsapatában, amelyet akkor Illyés Gyula, Németh László, Erdei Ferenc, Bibó István, Veres Péter és mások neve fémjelzett. Ámde aki a magyarságra és a haladásra úgy nevelődött, ahogyan mi a kisebbségi sorsban, járhat-e valaha is „királyi úton"? Ma már látható, hogy Jócsiknak valójában sohasem sikerült igazán és szervesen beilleszkedni a magyarországi irodalmi, tudományos és politikai életbe. Elismerten is magányosként alkotott. Montaigne mélyreható szavát reá is alkalmazva igaznak látszik, hogy „a guelfek szemében ghibelin, a ghibelinek szemében guelf" maradt. Lényegileg mindig felvidéki magyar értelmiségi volt, akinek tudati világa jórészt ott formálódott városunk sajátos szellemi légkörében.

Mi sem szemlélteti ezt meggyőzőbben, mint barátom sorsa 1945 után, amidőn az első évek látványos politikai szerepvállalását követően, Rákosi Mátyás durva közvetlen utasítására, mellékvágányra sodródott; ámde nem csüggedt el ekkor sem, s ahogy Párizsból hazatérve tőle hallottam, hajdani eszményeink szellemében a szükségből erényt kovácsolt: egymást követve alkotta úttörő jelentőségű műveit, amelyek közül — úgy hiszem — főként a környezetvédelemmel foglalkozók különösen fontosak. Így nevezetesen: *A világ kenyere ma és 2000-ben* (Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1964), *Az öngyilkos civilizáció. A levegő és a víz szennyeződése, a talajerő pusztulása* (Uo. 1971), *Környezetünk védelmében. Hazai feladatok és nemzetközi együttműködés* (uo. 1976), *Egy ország a csillagon* (Szépiro-

dalmi, 1977). E néhány bibliográfiai adatból is kitetszhet, hogy Jócsik — ihletett előfutárként — akkor írt figyelmeztető tudós könyveket az ökológiáról, amikor a veszély még nem volt valóság, csak fenyegetés, a környezetvédelem pedig még nem volt kormányprogram, sem politikai pártok választási kortesanyaga.

E műveit meg az ekkortájt kidolgozott különféle javaslatait tanulmányozva okkal vélhető valószínűnek, hogy ha nálunk — miként térségünk más országaiban is — a tudományos érdemek méltánylását nem protokoll-szempontok szabályoznák, Jócsik Lajosnak a szakszerűen megalapozott környezetvédelem terén kifejtett sokrétű munkássága kellő értékelést, szakszerű bírálatot és persze méltó elismerést is kaphatott volna. Ennek híján csak reménykedjünk: utólag talán fölfedezik. Addig is azonban, ha a szavak értelmét teljes és valódi jelentéstartalmukban mérlegeljük, mily jellemzően tanulságos a gyászjelentés, amely 1981 januárjának elején így adta hírül barátom halálát: „Dr. Jócsik Lajos író, közgazdász, a Fővárosi Településtisztasági Szolgáltató Vállalat ny. főmérnöke [...] elhunyt". Íme: jogi doktor, író, közgazdász, főmérnök..., kell-e ennél ékesebb (és problémásabb) bizonysága az ifjúkorunkban hőn áhított teljességeszmény elgondolkodtató — s most mégis inkább úgy vélem: szomorú — beteljesülésének? Kedvezőbb körülmények között ugyanis Jócsik Lajos nyilvánvalóan másképp: nem szerteágazón, hanem mélységbe hatóan valósíthatta volna meg hajdani eszményünket.

*

Városunk újabb kori történetében, de barátunk hányatott életében is a legfájóbb megpróbáltatás kétségkívül a második világháború után következett be. Ekkor jött el a rettenet időszaka: a nemzetnek nemzet által, embernek ember által való tömeges megalázása, s ily módon azoknak az eszményeknek a semmibe vétele, amelyekért ifjúságunk éveiben — más nemzetbeliekkel együtt — tiszta szívvel lelkesedtünk. Nemzedékünk számos tagjára, elsősorban Jócsik Lajosra, hálátlan feladat hárult. Paradoxális módon nagyrészt épp nekik, a közép-európai megbékélés egyengetőinek kellett szervezni, barátomnak pedig államtitkárként, kormánybiztosi minőségben irányítani, s lehetőség szerint a méltányosság szellemében bonyolítani (olykor fékezni is) a sztálini fogantatású tömeges áttelepítést. Városunk is gócpontja lett e gyökértépő, családromboló modernkori barbárságnak, egyének és közösségek életét megrokkantó önkénynek.

Nemzedékünk és városunk e roppant megpróbáltatását a szemtanú hitelességével élte át és írta le fiatalkori kereséseink egyik pozsonyi társa, Peéry Rezső, aki szülővárosából elűzetvén Budapestre tartott s megállt közös emlékeink színhelyén. „Barátaimmal, akikkel a nép tisztultabb jövőjéről, a közép-európai nemzetek törekvéseinek egymás mellé rendeléséről, demokráciáról és szocializmusról vitatkoztunk valaha, abban a szobácskában találkozom, amelyet a telepítési hivatal utalt ki számukra, kik magyar részről intézik az áttelepítést. Ők irányítják — a sors rettenetes iróniája folytán — az őslakosokat cipelő tíztonnás kocsikat dél felé, akik a népjog. a nemzetiségi és emberi szabadság vagy a kautonális Közép-Európa célkitűzéseiért harcoltak egy életen át. A kisebbségi polgá-

riasulás folyamatát, melynek erkölcsi és szellemi hozamában egykor épp a kisalföldi város példája alapján annyira bíztunk, ezek a teherszállító-oszlopok vágják el most, miután előbb e folyamat tárgyi feltételei ott semmisültek meg, ahol az Öreg Európa a hatéves háborúban. Dörögnek a motorok, s aki megy és aki nem megy, riadtan gondol a holnapra." *(Új Magyarország,* 1947. IX. 13.)

Ez a „holnap" immár negyven éve tart. Amikor e sorokat írom, 1990 januárjában, térségünk minden államában fölerősödött a remény: a most bontakozó átalakulás esetleg — végre — összhangot teremthet a hivatalos ország és a valóságos ország között. Bebizonyosodhat, hogy népcsoportokat lehet megsebezni, de elpusztítani lehetetlen. Hosszú türelmes munkával, valamennyi érdekelt fél közös erőfeszítésével helyrehozhatók az elkövetett bajok. Hiszen Európában már bőven van rá példa, hogy ősinek és kibékíthetetlennek hitt ellenségek nagyon rövid idő alatt, látványos módon, egymás érdekeit méltató barátokká lettek, az annyi vért és viszályt követelő határokról kiderült, hogy alig mások a térképen ötletszerűen húzott vonalaknál, amelyeken rezzenéstelenül száguld át jövője felé haladtában a mai ember... Miért ne alakulhatna ki valamiféle hasonló helyzet mifelénk is? Hiú ábrándnál — a most formálódó világban — miért ne lehetne több a reális remény? Annál is inkább, mivel köztudomású, hogy a mi térségünkben nemzetiségileg tiszta területek éppúgy nincsenek, ahogyan nincsenek fajilag tiszta közösségek sem.

Ezért érzem úgy, hogy Peéry Rezsőnek a keserűség pillanatában írt szép búcsúját városunktól és ifjúságunktól túl sötéten árnyékolja be az indokolt aggódás, a megrendülés okozta szomorúság. „S este, amikor holdfényben ring el mellettünk a kisalföldi város hatalmas, rontatlan temetője, arra kell gondolni, ami immár elpusztíthatatlan benne. Ilyen sarlóillatú, mély kora őszi éjszakákon mormoltuk egykor nevét, amely ösztönzés, az új magyar létforma varázsigéje volt, ifjúságunk emléke, hogy most pusztulásunk jelképévé váljék. Úgy mondom nevét, mint aki meghajlik egy friss sír felett: Érsekújvár." (Uo.) Az olvasó bizonnyal megérti, hogy az idézett szövegben meglepőmód szembeötlő „sarlóillatú" szóösszetétel arra utal, amiről föntebb már említést tettem, vagyis hogy az újvári szegénydiákok és a pozsonyi polgárfiak találkozásából sarjadt ki a legdinamikusabb ifjúsági mozgalmunk, a Sarló. Bármint legyen is, e meghatott és mindmáig megható tanúskodás — Jócsik Lajos vonatkozó esszéivel meg Balogh Edgár *Hét próba* című visszaemlékezésével egybehangzón — bizonyítja, hogy városunk az első kisebbségi korszaknak modellértékű gócpontja volt, különösmód sokkal inkább, mint más székhelyek, például a kulturális szempontból hagyományosan patinásabb Kassa vagy Losonc. Vélhetőleg ez is indokolja azt a meglevő jelenséget, hogy újabban több értékes mű keletkezett azokról az emlékekről, élményekről, emberformáló tapasztalatokról, amelyekkel a mi életbe lépésünk idején, majd azt követően itt nevelődött nemzedékek gazdagodtak (míg más városok neveltjeitől — sajnos — alig olvashatunk hasonló beszámolókat).

*

Izgalommal veszem kézbe e munkákat. Mi újat, mi mást, mi többet mondanak arról a világról, amelyben magam is éltem s amelyből — a

„kitűnő" eredményű érettségi után — a tagadás indulatával és a felejtés szándékával, másra. többre, lényegesebbre sóvárgó lélekkel minél távolabbra próbáltam menekülni. Ám hiába tettem nagy kerülőt a világban (s a világirodalmi tanulmányokban), minél messzebbre kerültem városunktól földrajzilag és a szellemi tájékozódásban is, az igazság mégis az, hogy a környezettől, ahol hajdan a személyiségünk kínnal formálódott, nem szakadhattam el soha. Úgy látszik hát, a kis hazával is úgy vagyunk, mint a naggyal: a rövid távollét messzire visz tőle, a tartós pedig visszavezet hozzá, legalábbis az emlékképéhez. Mert bizony, ha olykor-olykor hazatérek, hogy a temetőben kegyelettel keressem föl hozzátartozóim, meg barátaim, meg ismerőseim sírját, hogy körülnézzek a vasutasnegyedben, ahol a házunk helyén még mindig bombavájta tölcsér tátong, megilletődötten járom városunk utcáit, amelyek — a nagy rombolások és a jellegtorzító panelházas építkezések után — még egyáltalán fölismerhetők. A túlélés esélyeit latolgatva tanakodom az egyre gyérülő számú régi lakosokkal, akik — mit is tehetnének egyebet — gonddal gyűjtik és féltve őrzik városunk szellemi javait. A magunk jövőigéző ifjúságára gondolok, a Horváth Ferenccel, Jócsik Lajossal meg annyi más nemzedéktársammal bizakodva szőtt terveinkre, álmainkra. . ., mivé foszlottak? Megérdemeltük-e a reánk zúdult csapásokat, a sorozatban átélt kudarcokat?

Érthető hát, hogy visszatekintve az indulásunkat körülvett s részben kétség nélkül meg is határozó világra, kíváncsian fogadok minden beszámolót, mely arról tanúskodik, milyen hatással volt a városunkban töltött gyermek- és ifjúkor az egymást váltó nemzedékek tagjaira, kiváltképp persze azokra, akik alig néhány évvel utánunk éltek ugyanott (de ugyanúgy-e?).

Újabban három ilyen művet is olvashattam. Réső Zoltánnak az egyelőre még kiadatlan visszaemlékezése főként az akkori diákélet sok örömmel és kevés bánattal átszőtt eseményeit idézi föl, hasznos háttérrajzzal a város múltjáról és a harmincas évekbeli társadalmi viszonyairól *(Újvári gimnazisták. Mozaikok egy város életéből. 1987).* Tanulságos dokumentációja révén igényel különleges figyelmet Turczel Lajos visszatekintése az Alma Materunkban szerzett tapasztalataira; megbízhatón szemlélteti, miként érlelődött egy faluból városba került serdülő szelleme, miként tágult folyamatosan a tudati világa *(Az érsekújvári reálgimnázium padjaiban.* In: *Tanulmányok és emlékezések.* Madách Kiadó, 1987). Mindkét emlékirat megilletődötten dicséri középiskolánkat, amely pedig nekem inkább csak kínt, küszködést, szorongást okozott. Az ő emlékeiket megszépíti az időbeli messzeség, az enyéim — annyi évtized múltán is — sajnos, még fájóbbak maradtak.

Az Alma Mater elérzékenyült megjelenítése nem hiányzik Luzsicza Lajos múltidéző könyvéből sem *(Ifjúságom, Érsekújvár!* Magvető, 1989). Sietek megvallani, hogy nem emiatt olvastam szinte fenntartás nélküli elismeréssel, sőt lelkesedéssel. Amit leginkább becsesnek tartok benne, az főként a szerző családjának az életéről, múltjáról s az egyes családtagok további sorsáról közölt pontos, hiteles és minden részletében szerfölött tanulságos beszámolót.

Festőművész-szerzőnk szeretettel, gyöngédséggel, ragaszkodással mutatja be egy — a városunk akkori viszonyai közt tipikusnak minősíthető — kisgazda-család hétköznapjait és ünnepeit. Szemléletesen írja le a népszokásokat, majd külön is, aprólékosan a gyermekjátékokat (bonyolult szabályaikkal együtt); mértéktartóan szól a hitekről és hiedelmekről. Képzőművészhez méltó érzékenységgel mutatja be a szűkebb és tágabb környezetet: a lakást, a bútorokkal és ékítményekkel együtt; a ház építészeti jellegzetességeit, a parasztudvar tagolódását, az utcát, a földeket, a közeli folyópartot: gyermekkalandok terepét ... És persze az embereket, kifogyhatatlan bőséggel: a belső és külső jellegzetességeket, szokásokat, tulajdonságokat, magatartásokat; aztán a ruházatokat, érzékletes felsorolásban. Így válnak ismerőseinkké a nagyszülők, a szülők, a fivérek s az egész kiterjedt Luzsicza-rokonság... Jellemzésüket olvasva sorstársainkká fogadjuk e soha nem látott, soha nem ismert, ám temérdek megpróbáltatáson átvergődött embereket. Külön értéke ugyanis Luzsicza Lajos emlékiratának, hogy nem áll meg annak a háború előtti állapotnak a rögzítésénél, amelyet — szükségképpen nem ily részletességgel — már Jócsik is föltárt, s amelyben még együtt volt a család és a rokonság. Itt viszont példák sokaságán szemlélhetjük a családromboló következményeket, amelyek a háború utáni „súlyos traumát előidéző" önkényeskedések, a „deportálás", a „reszlovakizációs törvény", a „lakosságcsere" nyomán máig ható érvénnyel keletkeztek (167. l. és passim). Ezt az írói sallangok nélküli egyszerű és szép vallomást a hármas hűség eszménye jellemzi: hűség a családhoz, hűség a rokonsághoz vagyis a tágabb családhoz, s hűség a városhoz, a szülőföldhöz. Szeretem a szenvedélyt, mely lappangva parázslik e szövegben; hiszen — tudjuk — szenvedély nélkül soha semmi jelentős nem keletkezhet.

Az elmondottak alapján aligha érne meglepetésként, ha arról értesülnék, hogy Luzsicza Lajos könyvét forrásműként használják néprajzosok és szociológusok. Ismereteim szerint ugyanis senki nem mutatta még be az övéhez hasonló tüzetességgel, belülről szemlélve s az elmúlt évtizedek során végbement roppant változásokat is figyelembe véve, e sajátos törvényszerűségű mikrovilágot: az érsekújvári paraszttársadalmat. Jócsik is, az említett értékes városszociológiai monográfiájában, erről a mellettünk és körülöttünk, de nem velünk élő fontos lakosságrétegről szólva, nem annyira a megfigyelt valóságból, mint inkább statisztikai kimutatásokból vett adatokkal próbálta egyetemes összefüggés-rendszerbe illeszteni az akkor (1937-ben) még zártnak és mozdulatlannak mutatkozó városi parasztságot. Most, Luzsicza könyvének gazdag anyagán töprengve, mindegyre kérdeznem kell magamtól: vak voltam, süket? Ott éltem, e városban, tízéves koromtól tizennyolc éves koromig, majd azután is haza-hazajártam; okkal hihettem hát, hogy ismerem városunk minden zegét-zugát. Úgy látszik azonban, igencsak fölszínesek voltak ismereteim. Pedig a vasutasnegyedből, ahol laktunk, a városba menet, a Mária utcában már tágas parasztporták előtt vitt az utunk; s gyerekként is ide jártunk tejért..., ámde kívülről jöttünk. A mi mátyusföldi meg csallóközi parasztrokonaink mások, közlékenyebbek voltak, mint e látszólag gőgös, zárkózott városiak.

Mennyi minden merülne feledésbe, ha olykor-olykor mégiscsak nem

akadnának állhatatos vállalkozók, akik — mint most Luzsicza Lajos is — az emlékezet mélyéről bámulatos erőfeszítéssel hozzák felszínre e kincseket. Ismeretes, hogy a kisebbségi sorsba szorult népcsoportok életében mily különleges jelentősége van a kulturális környezet védelmének. Luzsicza könyve is ezt szolgálja eredménnyel.

Úgy vettem kézbe, hogy megismerhetem egy rokonszenves festő emlékeit gyermek- és ifjúkoráról, amely csaknem egyidejű volt a magaméval. S íme, elolvasva e könyvet, örömmel észleltem, hogy nem csupán egy szomszédos területre átránduló művésszel, hanem egy teljes értékű, igaz emberrel találkozhattam. Nem kétségesen ez is egyik csodája az írásnak, az irodalomnak: eddig azt hittem, ismerem a szerzőt, hiszen — földiekhez illőn — néhanapján találkozni szoktunk; s most mégis másképp: hitelesebb valójában látom őt.

*

Miért villantottam föl e néhány emlékképet gyermek- és ifjúkorom városáról? Bevallottan azért, mert a hely szelleme, az emlékeken átszűrődve, bennünk él, mindenhová elkísér, s akár akarjuk, akár nem, meghatározza vagy legalábbis módosítja látásunkat, magatartásunkat, gondolkodásunkat. A fölidézett tanúskodások szerint mi volt — s mondhatom-e bizalommal, hogy mi maradt mindmáig — városunk „szelleme"? Legvalószínűbben a szabad véleményalkotás igénye, azzal a hangsúlyos törekvéssel, hogy a másik embert — még ha ellenfelünk is — türelemmel megértsük és őszintén tiszteljük, a rászorulókat pedig, ahogy lehet, támogassuk. Akik elszármaztunk onnan, általában nehezen illeszkedünk be az új környezetbe, magányosok maradunk, de ha otthoniakkal találkozunk, azonnal — akárcsak félszóból is — pontosan megértjük egymást. A megkétszerezett lakosságú városunkban már idegenként bolyongunk, a barátokat és ismerősöket is keresnünk kell, az emlékeink azonban — Proust szavát kölcsönvéve — mélyre gyökerezetten rögződtek tudatunkba, tőlük soha nem szabadulhatunk.

Luzsicza Lajos
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JAN 6

NÉPSZABADSÁG

grafikusművész

nom, ám állandóan újraéledt bennem. Barátaim erről semmit sem tudtak. Először csak figyel-

1981

és elvörösödött, és én ugyanak kor éreztem, hogy elsápadok Egyenesen a lábam elé nézett Csupán néhány órára vagy nap

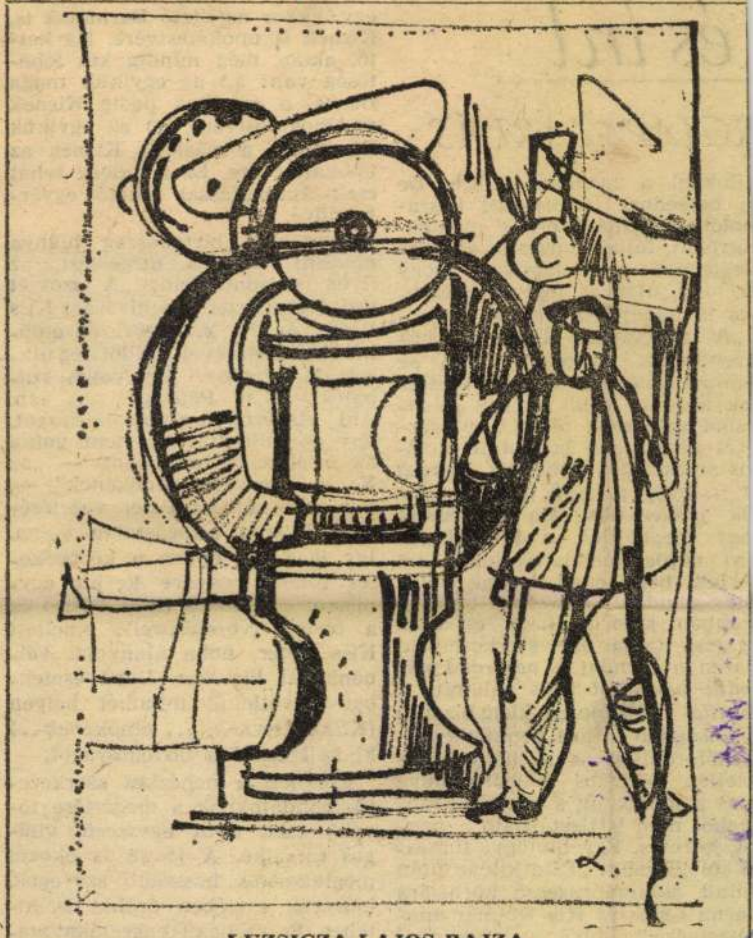

LUZSICZA LAJOS RAJZA.

n cimu 3 felvonásos ta
ot adja elő az Erkel S

és írd

RGIAPAZARL

ünkkel a mondat elej
a beszédben, felolvasott
nolóban hallunk efféle
ígyókat, fejben tartásuk
negterheli a hallgatókat, hogy
gy idő után a legfigyelmeseb-
ek is feladják a harcot.

„A tanácskozás első napja na-
irendjének második pontja az
tánpótlásképzés megszervezésé-
ek kérdése volt" — egy jelen-
ésből való ez a mondat. Megér-
sét nemcsak a bonyolult birto-
os szerkezetek nehezítik, hanem
z is, hogy az első birtokos jel-
ők jelöletlenek. Ha elolvassuk
agy meghalljuk *a tanácskozás*
ső napja mondatrészletet, azt
árjuk, hogy erről fognak vala-
nit mondani. Tovább olvasva
zonban kiderül, hogy ez csak
z első tagja egy szerkezetnek,
iszen a mondat *a napirend má-*
odik pontjáról állít valamit. A
elentés szerzője egy ideig bizony-
alanságban tartott bennünket.

Előfordulhat az is, hogy a je-
öletlen birtokos többértelművé
eszi a mondatot, s pusztán a szö-
egből nem is tisztázható a pon-
os jelentés. Egy bűnügyi tudósí-
ásból idézzük: „Este kilenc után
ndult zsákmányszerző körútjára
Barna Lajos és Kis Kálmán uno-
katestvére." Ebből a mondatból
még az sem derül ki egyértel-
műen, hogy egy vagy két ember

nehezíti meg a megértést az ilyen mondatokban: „A szovjet testvérszervezet meghívására Kiss Péter, az X. Y. Szervezet elnökének vezetésével küldöttség utazott Moszkvába." Így volna szabatos: „Kiss Péter*nek*, ... stb. Aki elspórolta a birtokosragot, úgy gondolhatta: ha nem volna az értelmezői bővítmény — „az X. Y. Szervezet elnökének" —, a mondat („Kiss Péter vezetésével..." stb.) kifogástalan volna. Így igaz. De éppen a közbeékelés miatt messzire került egymástól a birtokos (Kiss Péter) és a birtok (vezetésével); amellett Kiss Péter, noha alanynak vélnénk, itt birtokos. Ilyen esetekben okvetlenül mindkét helyen (Kiss Péter*nek*, ... elnöké*nek*..) ki kell tenni a birtokosragot.

Ezeknek a nehézkes szerkezetű mondatoknak a megértése tovább tart, mint egyszerű, világos társaiké. A jó stílus okozta megtakarítás hosszabb szövegek, könyvek esetében órákat is kitehet. És szellemi energiákat szabadíthat fel.

Huszár Ágnes

Sz. I. 16 Magyar Ujság

LUZSICZA LAJOS festőművészt, szülővárosa, Érsekújvár díszpolgárrá fogadta az elismerés és hála jeleként a művész munkásságáért és a szülővárosához való szoros kötődéséért. A kitüntetést a hét végén az érsekújvári Kultúrközpont nagytermében adták át.

iról és határairól beszélt. Fel-
de talán még érdekesebb maga az em-
pathetikus előadó.
agyrészt hozzáférhetők, az Albertina
, amelyek be vannak csomagolva és
a készen áll.
at. Egy negyedéves hallgató
bbiek közül. A tudásszomj mindegyikük-
an valami személyes viszonya a
fontos, mint az analysis; barátot

zú hallgatásomért és remélem, hogy
s javulás állott be. Türelmetlenül
elet, amelyről Káldor említést

Luzsicza Lajos

festőművész

kiállítása Dunaújvárosban, a Vasas Művelődési Központban.

Dunaújváros,
1979. ... 12.

41

(külpolitikai műsor)

Népművészek

Töredékek Gáspár Si
Antalról

A közelmúltban elhu
kásokat. A műsorban e

Babonák és hiedelmek

„Szereztem egy új lelket is..." I. 18. (1. műsor)
(dokumentumfilm)

Jerzy Robert Nowakot a magyar–lengyel kapcsolatok ápolásáért a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki. A lengyel tudós a magyar irodalom és történelem kiváló ismerője, a magyar szellemi élet legújabb eredményeit, vitáit szinte hétről hétre ismerteti a lengyel közönséggel.

Tájak, városok, emberek I. 19. (1. műsor)
Pedagógusok fóruma I. 20., II. 3. (1. műsor)
Hogy sikerült? I. 24. (1. műsor)

A műsorból hazánk sikereit ismerjük meg: és azokat az erőfeszítéseket, amelyek a sikerhez vezettek. A műsort Vitray Tamás szerkeszti.

Két kongresszus között

Közlekedés I. 25. (1. műsor)
Szociálpolitika I. 30. (1. műsor)

Olcsó augusztusba
(angol film)

Radványi Ervin: Gyi
boldogasszony
(tévéfilm)

Egy ember megké
szerint felesége válla
az asszony „bűnöss
ban, ifjúsági csoport

Az ész bajjal jár
(tévéjáték)

Sikátor
(magyar film)

A megtalált lány
(vietnami film)

Sepityko: Szárnyak
(szovjet film)

GONDOLATOK A „MEGSZÓLÍTÁS JOGÁN" KECSKÉS JÁNOS CIKKÉHEZ

Ki írja nemzetünk jövőjének forgatókönyvét?

Kecskés János — minden bizonnyal kellő tájékozottság alapján — azt állítja a Pesti Hírlap június 25-i számában, hogy a magyaroknak nincs egy közös cél elérésére szolgáló átfogó terve, nincs nemzeti stratégiánk. Ha a témához illő komolysággal követjük a stratégia hiányából fakadó, általa prognosztizált következményeket, elfogadjuk azt, hogy „létünk vagy nem létünk az alapkérdés", akkor minden bizonnyal megengedhető, ha továbbfolytatjuk a kialakult helyzetet elemző oknyomozásunkat. Tehát miért nincs még mindig nemzeti stratégiánk?

RUZSÁNYI TIVADAR

Induljunk ki abból, hogy a szocializmusban elfogadott hivatalos társadalomszervezés lényege eleinte a centralizált (központosított), majd a hierarchikusan decentralizált „szerveződés" (a konszolidált kádári diktatúra) volt. A bizottságok — lehetőség szerint — központiak voltak, az országra, a társadalomra, a nemzetre vonatkozó statisztikák és egyéb információk a központba futottak be, de innen indultak ki az ukázok a dolgozóknak nevezett memória nélküli automatákhoz is.

A piramishoz hasonló, hivatalosan elismert és támogatott társadalomszerkezet legfontosabb alkotóelemei a téglák, azaz a beépített egyedek voltak, a hivatalosan pedig alig elismert második stb. szektor arra volt hivatott, hogy elkendőzze a piramis csúcsára kapaszkodó „dolgozók", az élcsapat jólétét, majd a folyamat végén biztosítson egy olyan beágyazódási lehetőséget, amit mostanában sokan hatalomátmentésnek neveznek.

OROSZOS-POROSZOS MENTALITÁS

Az így kialakított hivatalos és hivatali társadalomstruktúrába szinte bebetonozódott az oroszos-poroszos mentalitás, „akinek a központ hivatalt adott, annak észt is adott" lassan közgondolkodássá deformálódott felfogás. A Hivatal, a *végrehajtó* hatalom a „minden hatalmat a szovjeteknek", értsd a hivataloknak jelszó jegyében magához ragadta, beintegrálta (ha ez nem sikerült, akkor felszámolta) a társadalom szintjén éppen úgy, mint a kisebb-nagyobb közösségek szintjén értelmezhető, az *előkészítéshez*, a jövő formálásához kapcsolódó alapvető tevékenységi elemeket. Ilyenek például a célok, prioritások kijelölése, a céloktól való eltérés értelmezése és értékelése, a célokkal összefüggő közösségi és nemzeti egyetértés előkészítése stb. Egy egész nemzedék nőtt úgy fel, hogy nincs jóformán semmiféle tapasztalata a demokratikus intézmények alakításában, a demokrácia mechanizmusaiban: általában az ezekben rejlő lehetőségekben.

A Hivatal a központ álta kijelölt célokat követte, a központnak tartozott felelősséggel, a központ pedig a ki tudja hogy hol székelő főközpontnak. A stratégia is a központban formálódott, illetve a gazdaság esetén az erre kijelölt főhivatalban. Ezzel pedig már némileg rávilágítottunk arra, hogy miért is nincs még mindig nemzeti stratégiánk.

A hazai hivatali struktúra jellemzője tehát az volt, hogy az éppen még elegendő strukturális és szakmai komplexitást csak a főközpont gyakorolhatta, a főhivatalok pedig a totális hatalmi monopólium egyes szegmensein ültek.

A célokat hordozó utasítások a mindet tudó főközpontból, felülről jöttek, majd továbbítódtak alulra. Az előírt, esetleg megengedett kezdeményezések pedig alulról jöttek, majd továbbítódtak felülre. Ám ez a főközpont stratégiáját — ami nem nemzeti stratégia volt — még a konszolidált diktatúra idején s alig befolyásolta, mivel ezzel növelte volna a hivatal kiszámíthatóságát, ami gyengítette volna a diktatúrát.

A rendszerváltozás során leglátványosabban a már említett, a szocializmus számára valóban stratégiai jelentőségű országos tervezési főhivatal szűnt meg, ezzel is demonstrálva a tervgazdaság kimúlását, miközben a főhivatal rendszerváltó megszüntetői feltehetően arra számítottak, hogy a lassan formálódó demokratikus mechanizmusok és a szociális piacgazdaság előbb-utóbb majd mindent *megoldanak*. A dolog azonban még a fejlettebb országokban sem ennyire egyszerű (mint ahogy arra a példákat éppen Kecskés János cikkében olvashatjuk.)

TÚLÉLŐ BÜRÖKRATA STRUKTÚRA

A demokratikus viszonyok között berendezkedő kormányzat az átmenet folytonosságára való tekintettel és a működésképesség fenntartását szeme előtt tartva átvette, és végeredményben jelentéktelenül módosította a korábbi hivatali struktúrát, megszüntetve azt, ami a korábbi struktúrát fémjelezte, rábízva a jövőre a továbbiak alakítását.

Mit is vett tehát át ebben a vonatkozásban az új kormányzat?

A szakmailag, ágazatilag szegmentált, a diszciplinál mentén osztott, kifejezetten a szakmai ellenőrzést és felügyeletet ellátó és biztosító, a hivatali önérdek mentén való elmozdulásra trenírozott intézményrendszert. Egy olyan struktúrát, amelyből egyértelműen *hiányzik* a Kecskés János által is felemlített, az interdiszciplinaritással, kooperativitással jellemezhető, a nemzeti stratégiát hivatalból is gondozó központi szegmens. Az nem vitás, hogy léteznek olyan kezdeményezések, amelyek a kormányzatban is valamiként ebbe az irányba hatnak, azonban ezek összességükben még nem érték el azt a kritikus szintet, ami szükséges lenne az érdemi változáshoz.

Ha elvetjük azt a lehetőséget, hogy egy demokratikus formációban a nemzeti stratégiát mint olyat „alulról kell" kezdeményezni (ugyanis a választók, ha a nemzeti stratégia hiányát érzik, úgy legközelebb majd ennek megfelelően döntenek), akkor nem marad más hátra, mint az, hogy ezt a meglehetősen összetett, folyamatában politikailag pedig nem igazán látványos tevékenységet a mindenkori magyar kormányzat vállalja fel. Vagy stratégaként, vagy egy idő eltelte után — ha van akkor még elég idő — kényszerből.

Az önkormányzati szegmensben egyébként már beszámolhatunk, olvashatunk a városi, települési, területi stratégia kidolgozására irányuló tevékenységről. A távlatokban gondolkodó és a választópolgár létérdekeit szem előtt tartó választott politikus felismert ön- és közérdeke — ezen a szinten még viszonylag jól érzékelhetően — egybeesik. Az érdekek, az aspirációk még elég jól kitapinthatók, a politikai ambíciók és a lokalitás még meglehetősen konkrétan és kölcsönösen determinálják egymást.

Más a helyzet a nagyobb térség, így az ország, míg a közösség szempontjából a nemzet szintjén. A kérdés azonban itt már komplikáltabb. Hiszen régiónkban az ország és a nemzet területileg nem fedik egymást. Az internacionalizmusban ez a probléma elég egyszerűen áthidalható volt: idő kérdése, és az országhatárok elmosódnak — amivel persze a főközpont hatalma tovább növekszik —, majd minden, a főközpont által elérhető nemzet feloldódik a jótékony internacionalizmusban (a fából készült négyszögletes vasguriga rázkódó köpülőjében).

Napjainkban azonban kelet-közép-európai régiónkban, ahol az ország és a nemzet — a nemzetiségek mozaikos területi szerkezete miatt — nem fedik egymást, ez olyan problémát jelent, ami sokak szerint még nagyon hosszú ideig a különböző nemzetiségek közötti összeütközések és az országok közötti konfliktusok forrása lehet.

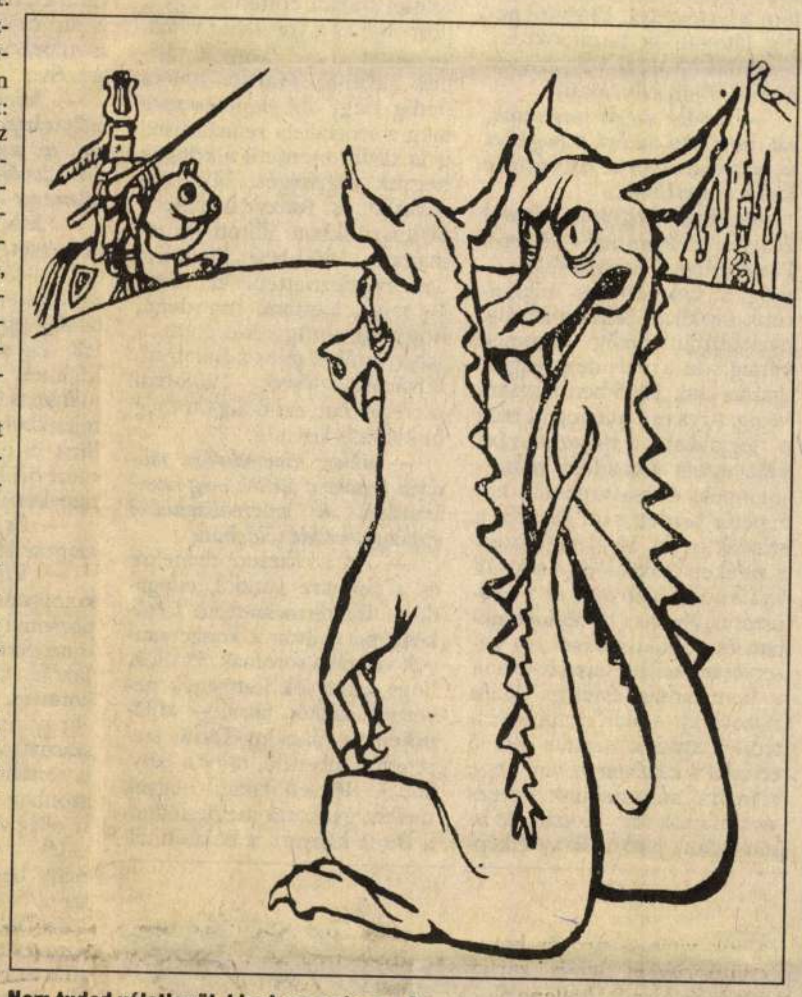

Nem tudod véletlenül, kinek az embere...?

A VALÓSÁG NEM „HIVATALOS"

Talán ezzel magyarázható, hogy Kecskés János szerint a nemzeti stratégiának egyelőre biztonságpolitika-centrikusnak kell lennie, ám oly módon, hogy a biztonságpolitika fogalmát a modern felfogásnak megfelelően sokkal jobban ki kell terjeszteni. Tudnunk kell azonban, hogy ez a kiterjesztés olyan irányba mutat, ami ellentétes a már vázolt, hazai viszonyaink között megszokott hivatali struktúrával és a hivatalra vonatkozó közgondolkodással.

Az természetes, hogy most is működnek azok a kormányhivatalok, melyektől a biztonság-, az energia-, a terület-, a szociális stb. politikákat és stratégiákat várhatjuk, sőt megjelenőfélben van a propagandahivatal is. Látszatra tehát nincs semmi probléma. Látszatra. Tehát miért is nincs még mindig nemzeti stratégiánk?

Részben azért, mivel az említett hivatalok a diszciplinák szerint *elkülönítve* fedik le a kezelhető és végrehajtandó feladatokat, csakhogy a valóság ma már nem alkalmazkodik az ilyen hivatali struktúrához. Az *összetett problémák* megelőzése és kezelése, vagy például a nemzeti stratégia kidolgozása az ennek megfelelő és komplex, egymással koordináló és kooperáló szervezeti, esetünkben hivatali, illetve a hivatallal együttműködő intézményi struktúrát igényel. Olyan intézménystruktúrát, ahol az előkészítés- végrehajtás láncolatban, pontosabban az egyik önszabályozó hurokban mind az előkészítő (az innovációt, a strukturális változtatást, a modernizációt hordozó „szakértői" szervezetek), mind pedig végrehajtásért felelős, a végrehajtó hatalmi ágat képviselő hivatalok kooperálnak.

Ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy valamiféle radikális átalakításra lenne szükség, csupán azt, hogy például a hivatalokon belül jobban kellene érvényesíteni az „ebből is egy kicsit, abból is egy kicsit", azaz a szakmai heterogenítás és komplexítás elvét.

Az előrelátó nemzetek ennek megfelelően közelítenek országon belüli és kívüli problémáikhoz, mivel rájöttek, hogy túlélésük kulcsa az alkalmazkodás, ez pedig nem megy a hagyományosan alkalmazkodóképtelen hivatali struktúrával. Az elmúlt évtizedekben ugyanis a hivataloknak a főhivatalhoz kellett alkalmazkodniuk, aminek nyugodtan eleget tehettek úgy is, hogy nemcsak hogy egymással nem kooperáltak, hanem egyenesen harcoltak egymással a hatalmi monopóliumból való nagyobb szeletért. Ennek megfelelően azután a praxis legfontosabb komponense a nonkooperativitás lett, amit a főközpont nyilvánvalóan elégedetten és jóváhagyólag tudomásul vett, hiszen ez is csak erősítette pozícióját.

A CSINOVNYIK SOHASEM KREATÍV

Ez továbbá azt is jelenti, hogy sokszor emlegetett hagyományos hivatali működőképesség az örökölt hivatali intézményrendszerben valóban megvan, ám ez a fajta, kifejezetten a hagyományos hivatalra építő intézmény- és tevékenységstruktúra ma már nem elég. Hiszen ha keresni kell azt a kormányzati intézményt, amelyik olyan összetett kérdéssel foglalkozik mint a nemzeti stratégia, vagy inkább a nemzeti jövőkép, a magyar perspektíva (amiből a stratégia már „levezethető"), akkor valóban nagy bajban vagyunk. Ez az információs korban, akkor, amikor a kis nemzetek legfőbb védelmi vonala az információ, a tudás, a magas fokú koordináció és kooperáció, már megengedhetetlen.

És itt nem arról az egyébként fontos információról van szó, ami a központba beérkezik, hanem arról, ami innen az ország polgárainak érdeke, védelme és általában biztonsága miatt a polgárok felé kiáramlik. Amitől nem csökken, hanem növekszik az állampolgárok autonómiája, döntési lehetősége, sőt az együttműködésre való késztetés.

Esetünkben ugyanis a túlélés csapdája annál a képzetnél kezdődik, amikor azt hisszük, hogy a hivatal is lehet kreatív, esetleg utasításra innovátor. A hivatal persze nagyon sokat tehet ennek érdekében, ám a megújulást, a perspektívát, a közös jövőképet, illetve ezek kidolgozását a hivatal „legfeljebb" gondozhatja, menedzselheti, támogathatja, előterjesztheti, ám az nehezen elképzelhető, hogy mindezt tartalmilag is lefedheti, pontosabban monopolizálhatja. Ebben az esetben ugyanis pontosan ugyanott tartunk, ahonnan elindultunk.

Ismeretes az is, hogy éppen az előbbi, komplex problémák kezelésére alkalmas struktúra kialakításának érdekében kapunk segélyeket azért, hogy úgy fejlesszük együttműködési, alkalmazkodási és célmeghatározó képességünket, működési mechanizmusainkat és intézményeinket, hogy ezzel az állampolgárok bevonásával és a velük és egymással együttműködő hivatalokkal előbb-utóbb kialakuljon valamiféle olyasmi, amit nemzeti stratégiának nevezhetünk.

Azt persze senki se higyje, hogy az előbbi célra érkező esélyeket a gazdagabb segélyezők karitatív alapon adják. Erről szó sincs. Pontosan meghatározható ugyanis az az érdek, ami a segélyek nyújtása mögött áll. *Jobb ugyanis egy olyan biztonságos, fejlődőképes, magát és állampolgárait megvédeni és megőrizni képes, ezzel együtt a segélyeket nyújtók számára hátországként vagy előőrsként — kinek hogy tetszik — létező ország, mint egy olyan, amelyik eggyel több bizonytalansági tényezőként jelentkezik Európának eme amúgy is bizonytalan szegmensében.*

Miért is nincs még mindig nemzeti stratégiánk akkor, amikor a nemzeti stratégia kidolgozása ön-, köz-, nemzeti, sőt össz-európai érdek is.

Az egyébként nem kizárt, hogy a nemzeti stratégia centrumába valóban a széles értelemben felfogott biztonságot, azaz ember biztonságát és védelmét kell helyezni — ám hogy melyek azok a főbb dimenziók, melyeket a stratégiának tartalmaznia kell, az egyelőre még a jövő kérdése.

Jelenleg ugyanis úgy tűnik, hogy az átalakulás egyik csapdája a beidegződéseket, még csak mélyíti az átvett és ma már helytelen, súlyosan hivatal- és bürokráciacentrikus intézményi struktúra és praxis, miközben inkább pótolnunk kellene már az intézményi struktúra fejlesztésével a főközpontot (hiszen ez éppen az alkalmatlansága miatt szűnt meg). De azt se higyjük, hogy a megszűnt főközpont helyére léphet a kreatív, az előkészítést és a végrehajtást egyaránt jól művelő főhivatal, hiszen ez nem más, mint a jól ismert nőgyógyász és kazánkovács esete.

TÁVLATOKBAN GONDOLKOZZUNK!

Hogy mégis mit tehet a Hivatal? Rengeteget, sőt most, hogy már a nemzeti stratégia kimunkálása kapcsán „létünk vagy nem létünk" az alapkérdés, akár „hivatal fölöttit" is. Ez utóbbi keretében ugyanis egyszerűen elkerülhetetlen a demokratikus intézményi rendszer továbbépítése, a már vázolt kooperatív intézményi struktúra kialakítása.

Keressük ezért, és ha megtaláljuk, akkor szükségünk van a nemzeti stratégia kidolgozásához azokra a komplex, stratégiai szemléletű és modern felfogású, távlatokban gondolkodó hivatalnokokra, akik a kooperatív intézményi struktúrában nem a hivatali monopólium, hatalom és pozíció gyengítését, a magyarországi hivatali hagyomány megtörését, hanem éppen ellenkezőleg, az intézménystruktúra, és ezzel együtt az ország megerősödését látják.

Keressük azokat a kreatív hivatalnokokat, akik képesek arra, hogy a demokrácia, a nyíltság és a magyar nemzet szolgálata érdekében alakítsák hivatalaikat.

Keressük azokat a politikusokat, akik erre bátorítják hivatalnokaikat, akik szükségesnek tartják a nemzeti stratégia kimunkálását.

A felelősség tehát adott.

És ezek után talán még időben meglesz a nemzeti stratégia. *A magyar nemzet által kitűzött cél elérésének fogatókönyve.*

Pesti Hírlap
2. (152.) ÉVFOLYAM 185. SZÁM 1993. AUGUSZTUS 10., KEDD

Avdrea

FESTŐMŰVÉSZ, ÍRÓ ÉS POLITIKUS

A nemzetközi táj harmóniája

Luzsicza Lajos 1920-ban született Érsekujvárott. Mint festő Aba-Novák Vilmostól, Kmetty Jánostól és Kontuly Bélától tanult. Az 1956-ot követő hosszú konszolidáció során kiszorították a művészeti közéletből. Később, a puha diktatúra utolsó előtti esztendejében egyike volt azoknak, akik megalapították a Rákóczi Szövetséget, amely — a Felvidékről elűzött és kitelepített magyarok szövetsége lévén — azt tűzte ki céljául, hogy a szlovákiai magyarság kulturális életének hathatós támogatója legyen.

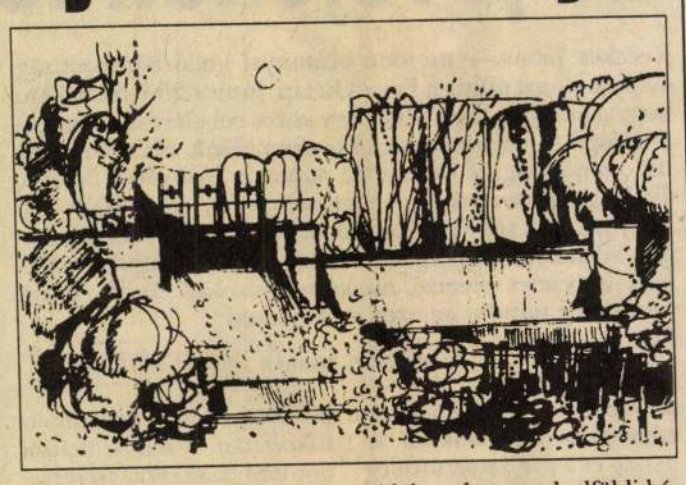

TAMÁSKA PÉTER

— Fiatalságáról írott könyvét néprajzosok és szociológusok olvassák forrásmunkaként. Majdhogy ata-visztikus ragaszkodással szereti szülőföldjét, s bár sokan elkeseredetten tagadják a festészet és az irodalom hatását, ön mégis bámulatos erőfeszítéssel teremti meg mindkettőben annak az érsekjúvári parasztársadalomnak a hangulatát, amelyet az utóbbi majd' ötven év teljesen elsodort.

— Szülővárosom nemcsak paraszti társadalmáról volt nevezetes. Vasutas- és iskolaváros is volt egyben: Zsigárdról, Peredről, Mányáról, Köbölkútról és a többi környékbeli magyar faluból jártak be ide gyerekek. A szlovákokkal úgy voltunk, mint a múlt századból ittmaradt megsárgult kalandregényekkel: olyanok voltak, mint mi. Számunkra az idegeneket a magyarul nem tudó cseh hivatalnokok és telepesek jelentették. Magyarságunkat ugyanakkor jól őrizték az iparostestületek, a cserkészmozgalom, a kongregációk, a sarlós falukutatók és a katolikus prohászkások, nem is beszélve a reálgimnázium magyar többségű párhuzamos osztályairól vagy a helyi választásokon győztes magyar pártokról. Móricz, Ignotus, Kassák és Tamási járt át hozzánk, aztán a két Dobossy testvér, Jócsik Lajos pedig a sarlós mozgalmat egyenesen az újváriakra építette. Az itteni társadalmat a második világháború és az azt követő magyarüldözések mozdították ki abból az egyensúlyi állapotból, amely az első republikát jellemezte. Pesten tanultam a festészetet, 1945-től pedig látogatóba hazaszöktem. Maradásom nem volt, hiszen nem tudtam szlovákul.

— Később mégis megtanult, sőt, meglátta azokat a hegyeket is, amelyek után a sík vidékén hiába vágyakozott...

— Igaz, egyszer Ernest Zmeták barátommal — ő most Pozsonyban festősködik — még a békeidőkben eljutottunk biciklivel Selmecbányáig, gyalogtúrán pedig Trencsén váráig, de a Felvidék hegyeit igazán csak 1955-ben utaztam végig. Árva és Liptó fogott meg a legjobban. Liptószentiványt kineveztem szabadtéri műtermemnek, és csavargásaim közepette kezdett rám ragadni a szlovák nyelv. Meglepett, hogy a vidéken élőkből, de a szlovák festőkből is hiányzott az a sovinizmus, amelyet hivatalnokaikban és politikusaikban oly keservesen kellett tapasztalnunk a hontalanság éveiben. Milos Bazovszky — aki Csemicén festett — atyai jóbarátom lett: ő ecsettel a kezében az volt népe számára, mint nekünk a zenéjével Bartók vagy Kodály. Jó ismerősöm, Jankó Alexy elképzelései szerint építették újjá a pozsonyi és a trencséni várat, a nemzet nagy festőjének számító Martin Benka pedig nagy meglepetésemre még a szocialista realizmusba is át tudta menteni a szlovák hegyek szépségét. Míg Bazovszky és Alexy nálam, a Műcsarnokban állított ki, jómagam 1959-ben Pozsonyban rendezhettem kiállítást. Jó sajtót kaptam, mondván, hogy ugyanúgy szeretem a szlovák tájat, mint a Balatont. Újvárott először 1968-ban szerepeltem, ezt máig ott még öt kiállítás követte.

— Akkor kimondottan modern festőként ítélték meg munkásságát a szocrealizmusból épphogy ocsúdó világban.

— Ha szerkezeti elemekre és a színekre gondol, elfogadom. De természetelvű festőként ma nyilván a konzervatívok világába sorolnak. Örülök, hogy a hegyek festőjének neveznek. Liptói, tátrai — különösen az Alacsony-Tátrát szeretem: emberibb, mint a bátyja. A délcsehországi hegyek mellett gyakorta megfestettem a Duna-kanyart, a Balaton-felvidéket, de vannak alföldi képeim is. Szülőföldem sík és zsombékos vidékéről nem is beszélve.

— Mindig megpróbálta személyes kapcsolatok tartásával oldani azt a görcsöt, amely köztünk és a szlovákok között került. Mi a véleménye az ő festészetükről?

— Modern, igazi nagykorú művészet. Főiskolát a csehektől csak 1945-ben kaptak, de Bazovsky nemzedékétől a mai fiatalokig egyaránt nagyot alkottak. Egyszerűen és emberien festenek: még az avantgárdjukban is több a mosoly, mint a miénkben. Sokan tanultak tőlünk és a csehektől is. Éppen ezért örülnek, ha észrevesszük nagykorúságukat.

— És milyenek a felvidéki magyar képzőművészek?

— Voltak jó elődök, mint komáromi Harmos Károly, a pozsonyi Jánoska Tivadar, a losonci Szabó Gyula és a kassai Jakobi Gyula, aki Pesten is könnyen befutott volna. Mint ahogy ez a szülővárosomból származó Kassák Lajossal meg is történt. Az első republikára azonban inkább az önképzőköri jelleg volt jellemző, külön felvidéki művészgenerációról nem beszélhetünk. Mára viszont hatvan-hetven olyan művészt tartanak számon — külön egyesületük is van —, akiknek műveit bel- és külföldön is jegyzik. A szobrász Lipcsei György és Nagy János vezeti a rangsort; az utóbbi restaurálta egyébként Klapka tábornok gyönyörű komáromi szobrát, szinte a semmiből. Igazi profik, nem úgy, mint a masaryki idők műkedvelői.

— Az idén ön Dunaszerdahelyen nyitott meg tárlatot szlovák, cseh és magyar tájakból. Ezt akár jelképes cselekedetnek is felfoghatjuk...

— Mindannyian hasonlítunk egymásra itt a Kárpát-medencében, a mentalitás- és vallásbeli különbözőségek ellenére, megkockáztatom: etnikai rokonságunkat csak politikusaink és történészeink nem veszik észre.

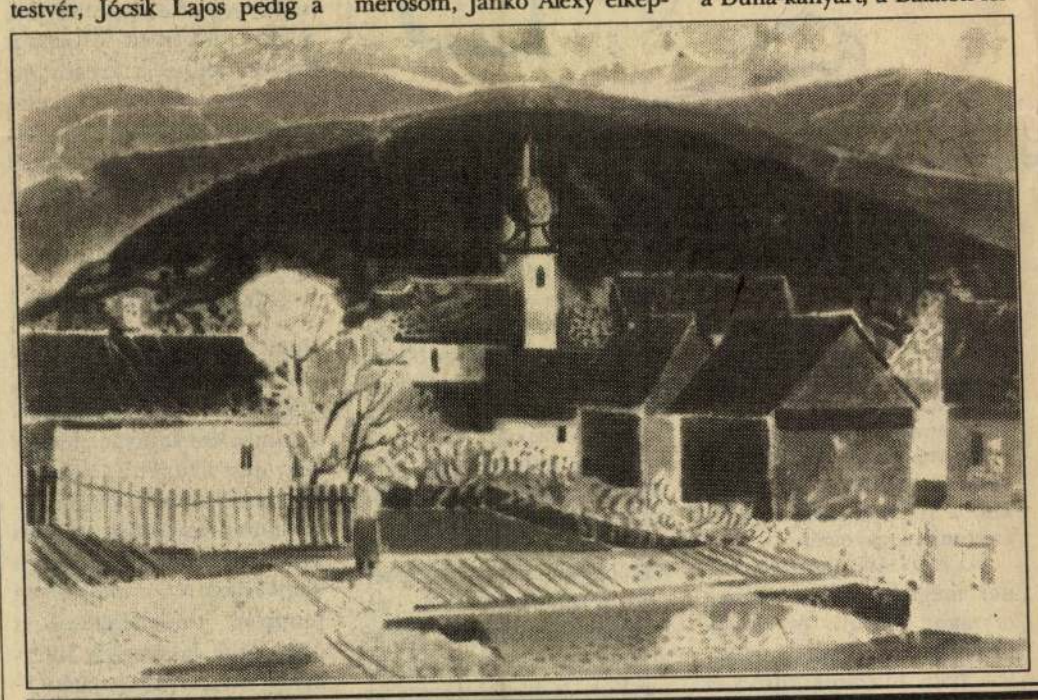

A SZÁZADVÉG MAGYARSÁGA

Ki kicsoda Kassától Prágáig?

„Ki tudna nekem valamit a magyar írókról és a magyar irodalomról mondani? Nem ismerek senkit,..., aki erről írt volna,..., hiszen a magyarok eddig többre becsülték az ügyes lovat és a fényes kardot, mint a jó könyvet." — írta J.F. Reimann egy 1708-ban megjelent művében. A német irodalomtörténész állítása nem volt alaptalan, hiszen egészen a 18. század kezdetéig nem készültek nemzeti irodalmunkat számbavevő művek.

BODRITS ISTVÁN

A magyar írók munkáinak első összefoglaló ismertetése csak 1711-ben jelent meg Frankfurtban és Lipcsében, szerzője *Czvittinger Dávid*, aki német egyetemeken tanult. Be akarta bizonyítani a küldföldnek, hogy igenis vannak magyar írók, van magyar irodalom. Ezt követte *Bod Péter* Magyar Athenas c. műve (Nagyszeben, 1766). Életrajzgyűjteményeink sorában kiemelkedik *Szinnyei József* tizennégy kötetes, nemzetközileg is párját ritkító hatalmas alkotása: Magyar írók élete és munkái (Bp., 1891—1914). Szinnyei művének folytatója *Gulyás Pál*, akinek műve csak A-tól D-ig jelent meg 6 kötetben (bp., 1939—1944). A többi, kéziratban maradt, közel nyolcvanezer személy adatait tartalmazó kéziratos hagyatékát a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirattárában őrzik. Ez minden hazai életrajzi adattár alapja és Szinnyei művével együtt az egész hazai művelődéstörténet máig is alapvető és nélkülözhetetlen forrása. 1981-ben határozta el az MTA a kéziratok sajtó alá rendezését és kiadását. Ezzel a munkával *dr. Viczián János* lexikonszerkesztőt bízták meg. Ugyanő az ötletgazdája és sorozatszerkesztője a Babits Kiadó nagyszabású vállalkozásának, amelynek célja a Századvég magyarsága címmel tíz kötetben — értékelés nélkül — bemutatni nemzetünk közelmúltját és jelenét, amelyben helyet kapnak az egymás munkáját kiegészítő fő- vagy mellékállású alkotók, ha elősegítették foglalkozásuk részterületeinek szellemi gyarapodását. A sorozat első tagja ez év májusában látott napvilágot. A csehszlovákiai magyar kultúra neves, vagy kevéssé ismert személyiségeit bemutató kötet 1223 szócikket tartalmaz, ami azt jelenti, ennyien küldték vissza a kérdőívet. Az adatgyűjtést nehezítette az a széles körben ismert tény, hogy a második világháború után, a megtorlás éveiben a szlovák soviniszták a lexikonok és évkönyvek alapján állították össze a „háborús bűnösök", a kitelepítendők és a deportálandók névsorait. Ennek emléke ma is hat: többen elzárkóztak a lexikonban való szerepléstől. Akadt olyan értelmiségi, tudományos kutató, művész, közéleti ember, aki előmenetelét féltve nem merte megvallani magyarságát. A kötet szerkesztői *Szőke József* és *Viczián János*, munkatársaikkal így is lexikonkiadásunk történetében a legteljesebb kortárs kisebbségi életrajzi gyűjteményt teremtette meg (amelyet követni fog az erdélyi és délvidéki kötet is). Szerepel a kötetben bencés szerzetes, bírkózó, cukrász, a CSEMADOK aktivistái, diplomata, dramaturg, éneklőcsoport-vezető, fazekas, fejőnő, festőművész, filozófus, hagyományőrző-csoportvezető, helytörténész, író, karnagy, kormánytisztviselő, kovács, költő, műemlékvédő, népdalénekes, néptánccsoport-vezető, orvos, ökölvívó, pedagógus, polgármester, portás, postai kézbesítő, református és római katolikus pap, szerkesztő, színész, tájépítő, tudományos kutató, újságíró, vívó, zeneiskola igazgató, mindazok, akik tényleges munkával járultak hozzá a kisebbségi kultúra gyarapításához és értékeinek terjesztéséhez. A kötet bevezetésül két összegző tanulmányt közöl: Szlovákia közigazgatási beosztásának változásait 1919-től napjainkig, a második a magyar tanítási nyelvű iskolahálózat áttekintése. Primátust élvez a kötet abban is, hogy az első magyarországi életrajzi gyűjtemény, amelyhez mutatók készültek. Elősegítve ezzel annak a hatalmas adathalmaznak a föltárását, mai a cikkekben található. A személynevek, születési helyek, születési évek, születésnapok, álnevek, betűjegyek, foglalkozások, intézmények, szervezetek, a cikkekben található helynevek mutatója után egy függelékkel zárul a kötet: A magyar nyelvű lapok 1945-ben és 1948—1992 között. A nemzet fönnmaradásának, identitástudatának alappillére a kultúra, a hagyomány őrzése. Ennek összegzése, regisztrálása hazafias kötelességünk is, a magyar és az egyetemes kultúra érdekeit szolgálja. Ezt nyújtja a Babits Kiadó a századvég magyarsága köteteivel, amely egyúttal a Révai új nagylexikona segédkönyvei is és a Magyar írók élete és munkái harmadik, új sorozat forrása is. (A sorozatban másodikként készült el a kortárs magyar újságírókat bemutató kötet, megjelenése szeptemberre várható.) A köteteket a kiadó címén lehet megrendelni: Babits Kiadó 7100 Szekszárd, Pf. 237. (Ki kicsoda Kassától Prágáig? Szekszárd, 1993, 433 oldal, fűzött, 650Ft.)

MARSALL LÁSZLÓ ÚJ KÖTETÉRŐL

Város papírmadárból

ALFÖLDY JENŐ

Költő az, aki pusztán szavak, szóképek, mondatok, repülésre alkalmatos versszerkezetek segítségével a magasba tud emelkedni. Felszáll a Mecsek tetején, kerül egyet Kelebia fölött, elruccan Kőrösparti szülővárosáig, majd egy fél hazányi fordulatot véve, leszáll, s megül az Országház kupoláján, mint egykor a csillag. Várja, hogy rászóljon Arany János verséből holmi anyóka: „Hess, madár!"

Marsall László *költő*. Úgy valahogy, mint egykori, istenáldotta mestereink. Gyarló prózában folytatom, mi kell még, hogy valaki papírmadáron fölrepüljön, mint a *Város papírmadárból* című Marsall-kötet szerzője a műveiben.

Kell persze egy villámzáras, testhezálló, bőrből való denevérruha, esernyőszerűen összecsukható, erős, de pihekönnyű vázra feszített szárnyakkal. Mint a bukott angyaloké a teremtéssel folytatott vitákban a színen.

Ennél is fontosabb azonban a végletekig megszenvedett humor. Tudjon a szópilóta gyászolni. Másokért, övéiért és ismeretlen, esendő vénségekért könnyet ejteni. Tudjon egy elveszített arcon kitartón töprengeni a kezefejére hajtva fejét. Tudjon kétségbeesni azon, hogy nem sikerül fölidéznie, elmosódik az arca, elkuszálódnak mozaikban már fölrémlett vonásai; süket moraj nyomja el a hangját.

Tudnia kell a szavak pilótájának, ha fölrepülni akar: méltatlan világban élünk. A költőkhöz mindig méltatlan a világ. Iusztitia istennőnek be van kötve a szeme — nem is látja, milyen igaztalan dolgok esnek meg körülötte. Nincs mérlege az emberi életidőre. Méri csupán a kilóra mérhetőt: ártatlanok és gazemberek összekevert csontjait.

Keserű, keserű ez a könyv. De nem szeretném elsikkasztani a humorát sem. Keserű humorú, s egy-egy derült pillanatban ritka mód vidám ez a könyv. Miket tud művelni Marsall a képzelőerejével! Hogy rá tud még licitálni az eddigi könyveire, nem is akármilyenekre: a Portáncfigurákra, a Negyvenegy öregekre s a többire! Ha le nem is pipálja, de felülmúlja, túlrepüli őket. Persze, százhuszonöt méterre felröppennie sem volt könnyebb, mint most százharmincötnyire.

Mitől ilyen jókedvű ez a költő? Tudja már, milyen sokan megszerették a hallgatásra ítéltség elmúltával? Tudja, hogy érdemes volt kibírni? Mert mindig tudott nevetni? Befelé nevetni — és „befelé zokogni" is, ahogy ő hallja ki egy idősebb mestere verseiből.

Akinek szabad a lelkülete, tud nevetni akkor is, ha a köré emelt, láthatatlan falak ezt visszhangozzák: be vagy kerítve, rabunk vagy. Rengeteg a tusakodás, tiltakozás is ebben a könyvben embersége támadóival. Az ismeretlen hatalmak lefűrészelt puskacsövet rejtegető titkos ügynökeivel. Az erkölcsi heroincsempészekkel. A borban vígaszt kereső Villont „Gulágra, szópucerájba" vitető körzeti és egyéb megbízottakkal.

Vannak azonban Villonon kívül is énekestársak, régiek és maiak, akikkel egyet lehet érteni. Vannak, akikkel versengve énekelhet Allen Edgar Poe versdallamára. Lehet havas tájakról álmodni a holland festészet kismestereinek stílusában. Lehet képzelődni, milyen volna, ha már meghaltunk volna, „de csak úgy, mint egy ideiglenesen letartóztatott akárki", és ráébredni, hogy ezúttal nem az életünk, hanem a halálunk volt „ideiglenes". Vagyis: lehet játszani.

Weöres Sándortól tanulta Marsall, hogy a költészetben tudnia kell játszani — bármely hangszeren. Ezen a „bármely hangszeren" mindig Marsall szívhangjai szólnak; az ő humorával, az ő gyászával, az ő szeretetével, haragjával csendül fel a dallam

LAPSZEMLE

A filozófia mágusa

SZEPESI ATTILA

A Kortárs augusztusi számában jelent meg *Sava Babic* interjúja **Hamvas Béláné Kemény Katalinnal**. Emlékidéző és félreértéseket tisztázó beszélgetés, melynek tengelyében Hamvas Béla életútja áll. Sava Babic, a szerb író — irodalmunk értője és fordítója — jól ismeri a magyar szellemtörténeti iskola vezéralakjának, az eperjesi lutheránus lelkész fiának művét, akinek írásait a hatvanas-hetvenes években házilag sokszorosított gépiratokban olvastuk vagy régi könyvekből-folyóiratokból kerestük elő, mert tiltott szerző volt. Tiltott és sokszor félreértett. Sokan ugyanis valami nagysüvegű mágust szerettek volna látni benne, aki a bölcsek kövét birtokolja. Az utóbbi néhány esztendőben sorra jelentek meg Hamvas Béla könyvei, de a személye és munkássága körüli félreértések változatlanul. Kemény Katalin, az özvegy és a munkatárs személyével világítja meg Hamvas életútját, munkássága gyökérrendszerét, utal a mesterekre, a francia *René Guenonra*, a német *Rudolf Kassnerre*, továbbá a hazai barátok és tanítványok sorára, *Kerényi Károlytól Weöres Sándorig, Szerb Antaltól Bibó Istvánig, Füst Milántól Trócsányi Györgyig*. Fájdalmas iróniával említi a tiszapalkonyi éveket — Hamvast ide száműzték —, ahol „lepedőket kellett számolnia, szögeket kimérnie, teherautón szállítania." Egy interjú persze nem képes minden részletkérdést megvilágítani, nem is lehet feladata, de Sava Babic és Kemény Katalin beszélgetése tán segíthet abban, hogy Hamvas Béla tiszta alakja egyre jobban előtűnjék az évtizedek köréje gyűlt homályából, amit részben elszánt ellenségei, részben rajongó hívei vontak köréje.

Ifjúságom, Érsekújvár!

Luzsicza Lajos emlékezései

Első emlékeim, a régi házhoz — szülőházamhoz — kötődnek. Ez volt a Naszvadi járó 9., a városból kifelé menet az utolsó előtti ház a jobb oldalon. Az utcának ezen az oldalán ugyanis jóval kevesebb ház épült, mint balfelől, ahol szinte minden telken ház állott már abban az időben is, 1923—1924 táján. Az utca képe, úgy gondolom, már az első világháború előtt kialakult, hiszen újabb házakat — erre nagyon jól emlékszem — csak a harmincas évek elején építettek.

Luzsicza Lajos, az ismert festőművész, látszólag csak önmaga történetét, személyes emlékeit, benyománait mondja el, leírva gyermekkorának színhelyeit, szereplőit, tárgyait, majd diákéveinek színes kavalkádját, egészen ifjúkorának addig a pontjáig, ahol is életébe közbeszólt a háború és az ő sorsa — a hadifogságból való 1946-os hazatérése után — már nem Érsekújvár jegyében pergett tovább. De mi minden fér egy gyermek és egy ifjú életébe, mennyi és milyen élményanyagot, illetve művelődéstörténeti adatot kapunk mi — olvasók — egy magyar város múltjáról, épületeinek és lakóinak természetéről, arculatáról és történelmi viszontagságairól! A személyes élet- és emlékanyag itt már átcsap a kollektív-nemzeti emléktárba, kultúrhistóriánkba, történelmünkbe, történelmi (rossz)sorsunkba, és *Luzsicza* Lajos szemén keresztül, személyes sorsa révén, egyre inkább egyfajta lokális magyarságélménnyé válik minden, amit e lapokon olvasunk.

Így lesz személyes ügyünk a gyermek és az ifjú Luzsicza Lajos sorsa és története. Így válnak szereplői is ismerőseinkké, családja rokonunkká, Érsekújvár pedig lakhelyünkké. Sorait olvasván, otthonosan mozgunk az újvári, sasvári és pozbai búcsúkban, a lakodalmak sokaságában, ismertnek tűnnek a népszokások, és mivel festőművész láttatja velünk mindezt, az egykori érsekújvári élet és figurái remek leírásokban, plasztikusan és teljes színpompájukban jelennek meg előttünk. Említésre méltó jellemzője Luzsicza írásának — merőben magyar művelődéstörténeti szempontból — a rengeteg adat, konkrét ismertetése, leírása a város elemeinek (épületek, intézmények, nyilvános helyek — kávéház, söröző, kocsmák, templomok és a többi), illetőleg az ott, bennük lezajlott események. Vajha mások is, mindazon tollat forgatni tudó magyarok, akiknek bölcsője ugyancsak valaha magyar fennhatóságú városban ringott, megírnák a maguk ifjúságának városát — örömére és büszkeségére a magyar művelődésnek és kultúrának!

Luzsicza nem tér ki történelmünk (és szomszédaink történelme) neuralgikus eseményeinek megjelenítése elől sem. Jellemző és igaz mozzanatokkal tájékoztatja olvasóit a magyarok életéről a Republikában („A magyarlakta vidékeken az anyanyelv használata biztosítva volt a hivatalokban és a munkahelyeken egyaránt. A szlovák nyelv esetleges elsajátítása sehol sem vonta maga után a nemzeti tudat meggyöngülését. Aki megtanulta a szlovák nyelvet, az azért — akkor is — megmaradhatott, megmaradt magyarnak!") csakúgy, mint örömünkre a Felvidék magyar többségű déli zónájának visszacsatolása idején, de a számukra leggyászosabb esztendő — 1946 — eseményeitől is. („A felszabadulás utáni tragédiákat hordozó első évek, a deportálások, a »reszlovakizációs« — visszaszlovákosítási — törvény, majd a »lakosságcsere« — ez mind-mind súlyos trauma előidézője lett a helyükön maradottakban is"). A Luzsicza család történetén is túlmutató tartalmú és jelentőségű az az epizód, amelyben az édesapja elhunytáról is: „Apám 1956 novemberének elején meghalt. Haláláról csak jóval később értesültem, s átmenni sem sikerült Újvárba még jó ideig. Tragikus dolog volt ez számomra, mint ahogyan anyám halála is az volt 1951-ben, duplán is az, hiszen az ő temetésén sem lehettem ott, vízum hiányában."

Milyen hálásak lesznek majd Luzsicza Lajosnak Érsekújvár majdani szlovák monográfusai!... *(Magvető)*

Kajetán Endre

zalaegerszegi orvos vállalta fel, dr. *Marx* Gyula, aki ez év szeptemberétől Zala megye új, ellenzéki országgyűlési képviselője.)

Tilalomfák erdeje

„Az ember fizikai lelki állapotát, egészségét, kopását és betegségeit — írja Losonczi — *a társadalmi hely és az átélt történelmi idő együtt magyarázza."* A hatalom hol kényszerek garmadával, hol vonzásokkal építi be a makrotársadalom változásait az emberek életébe. Az 1945 utáni fordulatok — szüntelen értékés célváltoztatásokkal — oly gyorsan torlódtak egymásra, hogy a történelmi pergőtűz már önmagában is gyengítette a teherbíró, az adaptációs készséget. Nem volt könnyű elviselni, feldolgozni: 1945-ben a parasztnak földet adtak, majd néhány évvel később erőszakkal elvették tőle. Még hordták magukban az emberek a korábbi korszakok lenyomatát az egészségük károsodásaiban, amikor a szocialista iparosítás magyar változatának megpróbáltatásai kezdték ki — máig elha-

A
Magyar Nemzet
telefonszámai:
141-43-20
122-24-00
122-12-85
142-93-50
22 óra után:
122-10-09
titkárság:
122-06-45
(és az összes többi szám előtt is szíveskedjék egy 1-t tárcsázni!)

videotermését. Nem lehet kellőképpen hangsúlyozni annak fontosságát, hogy az ott kiállított könyvek forintért is megvásárolhatók vagy előjegyezhetők voltak.

Az Interbright-kiállítás *számítástechnikai szempontból* is számos érdekességet tartogatott. A látogatónak már a belépéskor egy számítógépes információkereső szolgáltató stand ötlött a szemébe. Az itt elhelyezett ISIS nevű programrendszer — melyet korábban már a Számalknál is sikeresen alkalmaztak — arra való, hogy az érdeklődő témakör, szerző, cím vagy kiadó szerint keresgéljen a nyilvántartásban. Azt is lehetővé teszi, hogy a kívánt könyvet megrendelhessük. Ezzel a szolgáltatással számosan éltek is, így például az *Encyclopedia Britannica* kötetei is hamarosan gazdára leltek.

Összpontosítsunk a továbbiakban a *számítástechnikai* vonatkozásokra! Szakmai szemmel nézve, a kiállított könyvanyaga lenyűgöző volt; az Interbrighton az alapvetően fontos könyvek hihetetlenül gazdag választékát kínálták, mind a programozási nyelvek, mind a számítógép-tudomány, a mérnöki és üzleti rendszerek, a mikrogépek és a különböző alkalmazási programcsomagok tekintetében.

Igen sokan keresték az *irodai kiadványszerkesztéssel* (az ún. desktop publishinggel) foglalkozó szakkönyveket is. Ez az utóbbi évek egyik legdinamikusabban fejlődő területe, mivel megnövekedett az igény a vállalati belső kiadványok, kis példányszámú művek elkészítésére. Természetesen a kiadványszerkesztő rendszerek jól használhatók nagy példányszámú újságok, könyvek elkészítésénél is. A legfőbb előnye, hogy a cikkek szövegének beolvasása, a lap formátumának kialakítása, a cikkek tördelése és a korrketúra elvégzése egyetlen rendszerben folyik. A kiállításon is láthattunk ilyen rendszerben használható berendezéseket, melyeket az osztrák Berthold és Stempel kínált, elsősorban kis példányszámú kiadványok számára.

KÜLÖN FIGYELMET szenteltek a kiállítás szervezői az oktatásnak is. Abból az elvből indultak ki, hogy napjaink oktatáspoli-

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 NOV 13

NÉPSZAVA.

102A

Luzsicza Lajos

KISVÁROS

Luzsicza L.

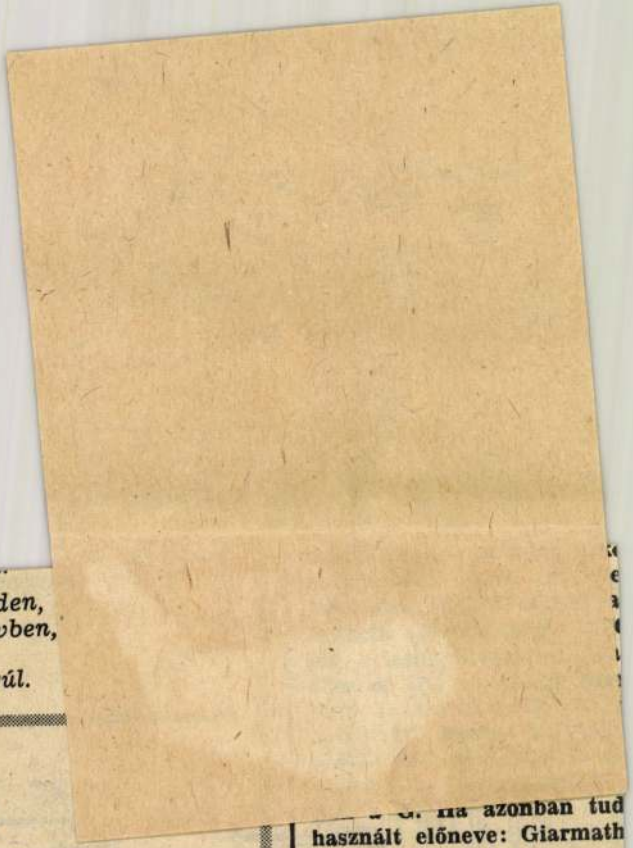

ıat minden,
is a szívben,
astul
s vadnyúl.

ska

GNE

er alatt
n hűvös hal,
r.

ɣekkel
ınál
r, s a
ntjában
e.

használt előneve: Giarmath
rendet felváltjuk a magyar
Gyarmati szereti Anikó ass

Tömör, de a lényeget kif
titkos nyelvén.

Fenti, hipotetikusnak is
rákényszeríteni senkire; e p
szántuk, hogy megerősítsük
szerint a költő lengyelország
Szárkándi Annával, akit ő
ország csillagának nevezett.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1982 NOV 22

1021

Luzsicza-Ausstellung in Sopron

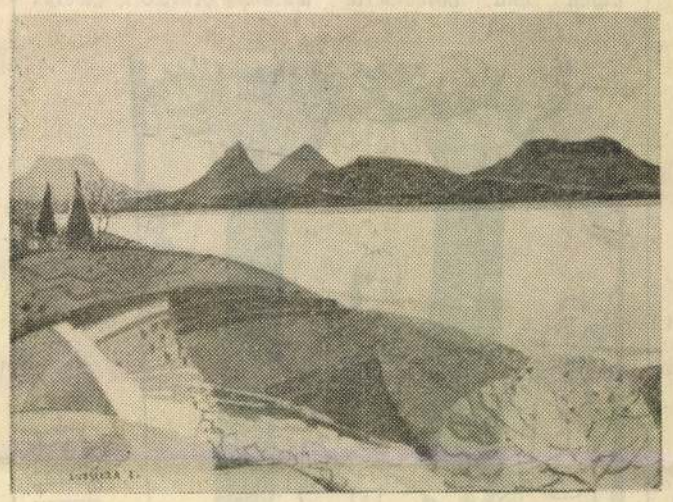

Lajos Luzsicza, geboren 1920, war nach seinem Besuch der Budapester Kunstakademie als Zeichenlehrer, später in mehreren leitenden Stellungen — so als Direktor der Budapester Kunsthalle — tätig; seit 1961 wirkt er als freischaffender Künstler. Seine Arbeiten stellte er in zahlreichen selbständigen wie auch Gruppenausstellungen der Öffentlichkeit vor, und auch im Ausland ist sein Name nicht unbekannt. Seine Grafiken, seine Zeichnungen, Linografien und Kupferstiche weisen ihn als einen vielseitigen Künstler aus; in der Malerei bevorzugt er vor allem die Gouache-Technik. Seinen Bildern liegen oft Inspirationen durch die bergigen hügligen Landschaften Ungarns — das Balatoner Oberland, das Donauknie — zugrunde; sein bevorzugtes Thema aber ist die Welt der Niederen Tatra. Seine Werke vereinen in sich auf eigenwillige Art energische Formengestaltung, Emotionsfülle, Dekorativität und ungewöhnliche Farbenharmonie.. Unser Bild: „Balatonbucht bei Szigliget"; es ist vom 25. November bis 9. Dezember u. a. in Rahmen einer Ausstellung von Lajos Luzsicza in Sopron (Képcsarnok, Lenin körút 77) zu sehen

hin müsse. Warum,
ich nicht. Die Halteste
müssen scheinbar im
mal umverlegt wer
Doch da standen die
Bäume im Wege! Mar
schloß, sie zu fällen.

Ich ging zu den Zus
digen und beschw

Karikatur von András Mészáros

mich. Eine Bushaltestelle könne doch überall sein, doch anstelle der gefällten Bäume wüchsen keine neuen.

Man gab mir nicht recht. Denn sie wüchsen! Es gäbe nämlich eine Verordnung, daß man Bäume nicht fällen dürfe, wenn es aber doch sein müsse, seien anstelle eines jeden

du, wann daraus schattenspendende Bäume werden?"

„Ich weiß", antwortete ich darauf versonnen, „das werde ich nicht mehr erleben. Aber Du, mein Sohn, dir werden diese Bäume einst Schatten spenden."

„Das werden sie nicht", meinte mein Sohn, „denn

LUZSICA Lajos

Vasárnapi Hírek
1992. nov. 1.

Együtt a szlovákokkal

Kassákról, Érsekújvárott

Nagyszámú magyar és szlovák résztvevővel zajlottak a Kassák-megemlékezések pénteken Érsekújvárott.

Kassák Lajos köztéri szobrának (Borsos Miklós alkotásának) leleplezésekor a főtéren *Luzsica Lajos* festőművész méltatta a város szülöttjének életútját, munkásságát. A Kassák-kollázsokból nyílt kiállításon *Vojtech Kondrót* szlovák költő-műfordító szólt az egybegyűltekhez.

A kora esti órákban kezdődött magyar—szlovák nyelvű irodalmi esten *Csanda Endre*, Érsekújvár polgármestere mondott két nyelven ünnepi beszédet. Közreműködött a műsorban a Budapesti Vonósok kamaraegyüttese, *Havas Judit* előadóművésznő és *Hargitai Imre* zongoraművész.

Cs. F.

LUZSICZA Lajos

HIRDETÉS

MAECENAS UTÓDAI

Gaius Cilnius Maecenas, az időszámításunk előtt élt római lovag azzal tette halhatatlanná nevét, hogy pártfogolta, anyagilag támogatta korának költőóriásait: Horatiust, Vergiliust és Propertiust.

A RÓMAI LOVAG NYOMÁBAN

Maecenastól kezdve évszázadokon át szinte tökéletesen működött a támogatás, a műpártolás. A világi és egyházi műpártolás szinte egymással versengett a tehetséges írók, festők, szobrászok és tudósok támgatásáért. E kapcsolat eredményét „csak" most láthatjuk nagyszerű műtárgyak, költemények vagy éppen találmányok formájában. Nyugat-Európában és a tengerentúlon a legváltozatosabb formákban működik a mecenatúra, s e tevékenység legújabbkori történetében külön fejezetet érdemelnek a bankok. A biztosítótársaságokkal együtt ők azok, akik világszerte a nívós művészeti teljesítményeket pártfogolják, akik úgy vélik, érdemes a komolyzenét, a klasszikus műveket támogatni. A hangsúly mindig a minőségen, az értékmegőrzésen és értékteremtésen van. Ez illik bele a bankok „ars poetikájába".

A MAGYAR KULTÚRÁÉRT

A szponzorálás divatigény az elmúlt években Magyarországon is ugrásszerűen emelkedett. A színházi élet, a képzőművészet éppúgy támogatásra szorul, mint a könyvkiadás vagy a filmművészet. De még a sport is nagyon nagy anyagi gondokkal küszködik. Nehéz ilyenkor bölcs és igazságos döntést hozni a támogatások elosztása területén. A Magyar Hitel Bank mecénási tevékenységében az egész magyar kulturális életre jellemző vonások fedezhetők fel. Ugyanakkor kétségbevonhatatlan tény, hogy az MHB a magyar művészet – s nemcsak a szűk értelemben vett művészet! – nagyvonalú mecénása. Az ország legjelentősebb kereskedelmi bankjaként olyan mecénás, amely mindig hagyományait és az értékteremtést támogatja – még akkor is, ha az nem jár népszerűséggel, nagy nyilvánossággal. A MHB idejében észrevette, hogy néhány fontos eseménysorozat a bankkomplexumon belüli nagy valószínűséggel nem jöhet létre. Ennek következtében valódi mecénási „vénáját" mutatta meg, mikor az Albert Schweitzer hangversenyeket, az 1990-es Mátyás-évet és az 1991-es Széchenyi-év rendezvényeit sponzorálta.

A SPORT IS FONTOS!

A hagyományoknak mondható szponzorálási tevékenységek mellett az MHB rendszeresen támogatja és támogatja a kiemelkedő sportteljesítményt elérőket vagy a hátrányos helyzetű sportolókat egy kapott segítséget a hallás- és mozgássérültek sportversenyeik megszervezéséhez, valamint a vakok és gyengénlátók is. A „klasszikus" mecenatúra területén több, egészen kimagasló produkció született a Magyar Hitel Bank támogatásával. A nagyszabású kiállítások közül kiemelkedik az 1990-ben megrendezett Corvina kiállítás, melyet egy évvel később a Pesti No a századorfulón és a Széchenyi kiállítás követett. Látogatók tízezrei tanúsíthatják, hogy a Magyar Nemzeti Galériánk a hosszú távú együttműködési szerződés keretében folyósított támogatás eredményeként színvonalas kiállítások és katalógusok születtek. Több értékes és izgalmas színházi, zenei és balettprogram közül kiemelkedtek a Budapesti Kamaraszínház előadásai, és hatalmas sikert aratott a még Markó Iván vezette Győri Balett „Jézus, az ember fia" című darabjával.

S AMI MÁR HAGYOMÁNY LETT

A magyar zenei élet egyik legrangosabb fesztiválját is az MHB rendezi 1990 óta, MHB Zenei Fesztivál néven neves zenekarok és szólisták felléptével, ez azóta már hagyomány lett. A Bank támogatásával jött létre a Tomkins-énekegyüttes 1991-es nyári koncertprogramja éppúgy, mint a Pápa oratórium vagy Binder Károly hanglemeze. Az Alternatív színházi mozgalom talán legjelentősebb eseménye volt 1992-ben a Merlin Színházban megrendezett modern angol színházi fesztivál, amelynek védnöke Göncz Árpád köztársasági elnök volt, támogatói között pedig első helyen ott lehetett találni a Magyar Hitel Bankot.

A HITELEK KOCKÁZATA – A GARANCIÁK BIZTONSÁGA

A jog pajzsa és kardja

A Magyar Hitel Bank bejáratánál Széchenyi István e kőbe vésett mondata fogadja a belépőt: „A hitel hija szinte minden mozgást elakaszt." A gondolat ma különösen időszerű. Még akkor is, ha a bankok hitelezési kedve alábbhagyott. Pedig a kormány által meghirdetett célokhoz: a privatizáció gyorsításához és körének szélesítéséhez, a gazdaság liberalizálásához, a lendületes gazdasági növekedéshez a bő hitelkínálat jórészével elengedhetetlen. A reálfolyamatok okait kutatva beszélgettünk a Magyar Hitel Bank irodája vezetői jogtanácsosával.

– Hogyan ítéli meg a hitelezés jogi garanciáit: Tud-e a jog megfelelő környezetet teremteni a biztonságos hitelezéshez?

– Bár a hitelnyújtás a bankok alaptevékenységeinek legfontosabbika, az utóbbi idők negatív tapasztalatai következtében a nemzetgazdaságra nézve is veszélyes mértékben szűkült a gazdálkodók hitelfelvételi lehetősége. Több tényező együttes hatásaként alakult ki a mai visszafogottság a hitelezésben. Az egyik leginkább visszafogó tényezőinek ítélem azt, hogy sok banknál nagy az úgynevezett örökölt hitelek aránya. 1987-ben, a kereskedelmi bankok megalakulásakor, szétosztottak közöttük a Magyar Nemzeti Banknál összpontosuló hitelállományt. A kihelyezés sok esetben nem a mai értelemben vett üzleti alapon történt. A hitelek megítélése a gazdaságban azóta bekövetkezett változások nyomán egyre bizalmatlanabb, szigorúbb pedig mindinkább kell. Az örökölt hitelek súlyosan terhelik a kereskedelmi bankokat és erős akadályát képezik az új, üzleti alapokra helyezett hitelkihelyezésnek. Nagy könnyebbség volna, ha a kormány – a terveihez híven – az örökölt hitelek terhét levenné a kereskedelmi bankok válláról, mégpedig a hitelkonszolidációs alap révén. Ugyanakkor visszafogó tényező, hogy a kihelyezett hitelek mögé állított biztosítékok nagy része a gazdasági környezet fokozatos romlása miatt egyre devalválódik. A biztosítékok érvényesítése jogrendszerünk technikai nehézkességébe ütközik; a jogi szabályozás különben is elavult.

– Mondana erre példákat?

– Amikor a hiteleket ingatlannal kellene szavatolni, eleve tudjuk, hogy a földhivatalok működése alacsony hatásfokú. Az elavult technikai felszereltség lehetetlenné teszi a gyors munkát. A végrehajtási eljárások rendkívül lassúak, a bankárok számára pedig az idő pénz. Az ingatlan értékesítése esetén ráadásul a becsérték nem csökkenthető. Gazdálkodó szervezet elleni végrehajtásakor az ingatlant kizárólag gazdálkodó szervezet szerezheti meg. Amennyiben csupán megánember jelentkezik fizetőképes vevőként, neki nem adható el az ingatlan, így a bank nem juthat jogos követeléséhez. Hiányzik a záloglevél és a jelzálog-hitelezés intézménye, ami mind-mind egyszerűsítené a hitelezést, csökkenthetné a hitelező kockázatát. Az adósok csalárd megtartása is mind gyakoribb az utóbbi időben. Talán mert felhígult a hitelt igénybe vevők köre, gyakrabban fordul elő a fedezetelvonás, a biztosítékok többszörös lekötése stb. A bűnüldöző szervek reakcióideje ráadásul hosszabb, mint azt a gyorsabban változó gazdaság és élet „furfangjai" megkívánnák.

– Az év elejétől elindult a csőd- és felszámolási hullám szintén felszínre hozott több megoldandó jogi problémát. Szólna ezekről?

– A csődtörvény némely esetben a hitelezők számára kimondottan hátrányos rendelkezéseket hozott. Megszünteti a bankszámla-terhelési jogot, amint a csődbejelentés, illetve a felszámolási kérelem benyújtása megtörtént (öncsőd, önfelszámolás). Az adós ilyenkor – legalábbis egy ideig – törvényes keretek között szabadulhat meg hitelezőitől. A csődeljárások sokszor a kereskedelmi bankok legnagyobb erőfeszítései ellenére is eredménytelenül zárulnak, illetve fordulnak felszámolási eljárásba. Ezek pedig nagyon meghosszabbítják még a meglévő biztosítékok behajtásának idejét is. Az eljárások során a felszámolóbiztossal folytatott elhúzódó jogi viták nehezítik a követelések érvényesítését. A jogszabályi értelmezés problémaköréből mondanék egy példát: a jelzáloggal biztosított banki követeléseket nehezen különböztetik meg a bankhitelt biztosító zálogjogtól. Az első ingatlanra vonatkozik, a második ingóságokra. Ezért fordulhat elő, hogy a felszámoláskor kedvezőtlenebb – ingóságokra vonatkozó – rangsorban minősítenek ingatlanokat.

– Az elmondottak nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy a bankok hitelezési kedve megcsappant, hiszen óriási mértékű a kinnlevőségük, a nehezen vagy nem visszafolyó hitelállományuk, és új, hitelképes ügyfelet találni sem könnyű. Mi a Magyar Hitel Bank stratégiája, ami segített kilábalni ebből a helyzetből?

– A biztonságos hitelezés akkor lehetséges, ha két sarkalatos pontját erősítjük: szigorítjuk az adósokkal szemben támasztott követelményeket, és ezzel párhuzamosan növeljük a garanciák biztonságát. A közelmúltban jól átgondolt adódminősítési rendszert dolgoztunk ki. Ez az adósok helyzetét folymatosan figyelemmel kíséri. Eszerint – amíg az adósság fennáll – évente legalább egyszer el kell végezni az adósminősítést. Szigorú feltételek vonatkoznak a biztosítékok kikötésére, minősítésére, értékelésére és mértékére. Rendkívül szűkre szabtuk azon esetek számát, amikor hitelnyújtáskor el lehet tekinteni a biztosíték kikötéséről. Rangsort állítottunk fel a biztosítékok között: vannak elsődleges, önállóan elfogadható biztosítékok és másodlagos, csupán az elsődleges biztosítékokkal megerősítve alkalmazhatók.

A Magyar Hitel Bank kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kíván minden kedves ügyfelének!

MAGYAR HITEL BANK RT

az érték forrása

Hullámhegyek és hullámvölgyek a gazdaságban

A TERMELÉS MA MÉG NEM ÁLL LE

A mai nap fontos dátum a Digép életében. Egyes feltevések szerint ezen a napon leáll a termelés a gyárban, nem a hírt tegnap cáfolták. Akárhogy is, a dolognak, hogy az említett dátum a két esztendővel ezelőtt megkezdett felszámolási eljárásra adott törvényes idő lejártát jelenti. Az terv szerint a hitelezői részvénytársaság formájában folytatja termelését a továbbiakban is a Digép. Erre viszont a magyar gyakorlatban nincs példa, mint ahogy arra sem, hogy egy nagyvállalat felszámolása gyakorlatilag eredmény nélkül zárult volna.

ROLEK A MUNGSRAM RT. ALELNÖKE

Rolek Ferenc, a Munkaügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára mától a Mungrsram Rt. humánerőforrás-programjának vezetőjeként dolgozik, vezérigazgató-helyettesi és alelnöki rangban.

ÚJABB CSŐDHULLÁM VÁRHATÓ

Az év végéig a csődbejelentések újabb hulláma várható az agrárágazatban – mondta Szilvássy Gábor, a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezetője. A prognónist a szakember a hitelforrások kimerülésével és az aszály okozta jelentős jövedelemkieséssel indokolta. Ezek miatt ugyanis az eddig jól gazdálkodó vállalatok is csődveszélybe kerültek az október 27-i adatok alapján jelenleg 303 mezőgazdasági szervezet áll csődeljárás, 83 felszámolás és 21 végelszámolási eljárás alatt, míg csupán 93 szervezetnél tudtak megegyezni a felek.

A Young & Rubicam reklámügynökségen Mannhardt András szövegíró és Molnár Ferenc grafikus új stílusú sajtóhirdetést tervezett a Magyar Hitel Bank számára.

A hírek tükrében: A Magyar Hitel Bank

A legnagyobb banki számítóközpont

Az ország, egyben Közép-Európa legnagyobb számítóközpontját adták át hétfőn Budapesten, a Magyar Hitel Bankban. Az új számítástechnikai rendszer átadásával a Magyar Hitel Bank nemcsak Európa legnagyobb kereskedelmi finanszírozási rendszerét tudhatja magáénak, hanem mód nyílik arra is, hogy az MHB-től függetlenítse banküzemi rendszerét. Rövid időn belül lehetővé válik az MHB kapcsolódása a zsírórendszerhez, ezáltal csökkenthető a fizetések lebonyolításához szükséges idő, pontosabb és gyorsabb lehet az információszolgálat.

Startol az új „starthitel"

December közepén várhatóan aláírják azt a 100 millió dolláros hitelkonstrukciót, amelyet az Export-Import Bank köt egymással. Az MNB a hitelt 15 éves lejáratra, 5 éves türelmi idővel mintegy 5,5 százalékos kamattal, három ütemben venné fel. Egyelőre nyolc kereskedelmi bank részvétele várható: Magyar Hitelbank, Kereskedelmi Bank, Magyar Külkereskedelmi Bank, Budapest Bank, Postabank, Inter-Európa Bank, Creditanstalt és Európai Kereskedelmi Bank. A hitelkérelmeket 1 millió dollár alatt várhatóan a kereskedelmi bankok bírálnák el, fölötte pedig a JEXIM jóváhagyása szükséges.

Bankprivatizációra várva

A bankok helyzetének súlyosbodása egyre valószínűbbnek látszik, hogy elérhető időn belül érdemleges privatizáció következzen. Úgy látszik, hogy a vállalkozó szellemű külföldi befektetőben is kiábrándultak a folyó év tavaszán érkezők. Egyre nagyobb kanónia pénzintézetek, de inkább a zöldmezős bankalapításban bíznak. Legfeljebb az egyik nagybankot kívánják minimális tőkeerősséggel partnernek megnyerni. A Crédit Lyonnais már megkapta a kormány elvi hozzájárulását ahhoz, hogy a Magyar Hitel Bank 5 százalékos tőkerészével alapítson bankot. Két évvel ezelőtt lett volna esély arra, hogy három jelentős súlyú nyugat-európai bank is konszolidáltabb tőkeerővel szerezzen a Magyar Hitel Bankban, illetve a Kereskedelmi Bankban.

Saját devizaárfolyam az MHB-nál is

December elsejétől – a Budapest Bank után másodikként – a Magyar Hitel Bank is saját devizaárfolyamán bonyolítja le devizaműveleteit. Az MHB-nál reggel 6 és 7 óra között határozzák meg a piaci árfolyamok alapján az általuk jegyzett 22 féle deviza árfolyamát. Az MHB árfolyamrése azonos az MNB-évl, azaz átlagosan 3 százalék. A saját árfolyam lehetővé teszi a nemzetközi szabványokhoz való igazodást, vagyis hogy a jóváírások és a lehívások 2 napon belül bonyolódjanak.

Korszerű banki számítógépes rendszer az MHB-nél

A Digital Equipment Corporation legkorszerűbb számítógépein alapul ama banki számítástechnikai rendszer, amelyet hétfőn adtak át a Magyar Hitel Bank Rt. számítástechnikai központjában. A három gép a legújabb számítógépek közé tartozik, megvásárlásuk a pénzintézetnek 170 millió forintjába került, ehhez jön a szoftverek ára, a gépek értékének mintegy fele. A rendszerrel az MHB közületi ügyfeleinek folyószámla-forgalmát és finanszírozási ügyleteit fogja feldolgozni.

Koreai és EBRD-hitelről tárgyalnak (MHB-DAEWOO közgyűlés)

A múlt héten rendkívüli közgyűlést tartott az 50 százalékban koreai, 50 százalékban magyar tulajdonú MHB-DAEWOO Bank. A rendkívüli közgyűlés összehívását az indokolta, hogy a pénzintézet felügyelőbizottságában személycserék voltak. A bank vezetői tárgyalnak a koreai anyabankkal és az EBRD-vel magyar vállalatoknak nyújtandó hitelekről. A pénzintézetnek egyáltalán nincs minősített hitele, amit a nagyon óvatos hitelezési politikának köszönhetnek.

A „szponzorálásban is nyíltságot szeretnék"

A Magyar Hitel Bank a nagybankoknak abhoz a kisebb csoportjához tartozik, amelyek nem adtak féléves helyzetképet magukról. Annak ellenére sem, hogy az új vezetőség megbízatása elfogadásakor a bank valós állapotának feltárására tett ígéretet. Töröcskei István, a bank vezérigazgatója a Magyar Hírlapnak adott interjújában a pénzintézet helyzetéről, a konszolidálás lehetséges módjairól beszél.

Szó-váltás

Székhelyi szerelme

Hosszú éveken át azt hittem, színész. Mint annyian mások, én is bedőltem az alakításainak. A sikereinek. Elhittem, hogy csakugyan az, aminek színpadi szerepe szerint látszik. Aztán, nem is egészen egyórás beszélgetésünk után, számomra világossá vált, hogy akit színésznek néztem, sokkal inkább író és filozófus. És még csak nem is álcázza magát. Bárha élete a színház, alapos a gyanúm, a benne rejlő gondolkodó csupán színészt játszik, nem pedig fordítva (holott ez volna a hihetőbb), a színész játssza a gondolkodót. *Székhelyi József* maga a gondolkodó: az észjárása eredeti, jellemző rá, s ami a fejében megszületik, papírra tudja vetni. Már szinte csak ráadás: elő is tudja adni. Mindezért csöppet sem iiígylem. A színésszel még csak elhitethető, hogy szárnyai vannak, s a közönség szeme láttára akár a levegőbe is tud emelkedni velük. A gondolkodó azonban mindig két lábbal a földön jár. Márpedig manapság jobbára a küszködés, a gyötrődés, a gond jár a földön, nem a könnyed játékosság. Székhelyi persze nem az a bizonyos földhözragadt, ő csupán észjárásából kifolyólag tárgyilagos .

– *Miért lettél színész?*

– Mert éreztem magamban a képességet: megtudom érinteni az embert. Lelkileg persze.

– *S miért kezdtél el írni?*

– Mert fölháborodtam.

(A pimasz logika következő kérdésként azt diktálná: miért kezdett el gondolkozni? Ennél nagyobb rosszat már nem tehetett volna önmaga ellen. Igaz, az agyműködés öntörvényű. Van, akinek egész életében egyetlenegy önálló gondolat sem zavarja meg az életét [tehát boldog], a másiknak meg pillanatnyi nyugta sincs attól, amire folyvást rájön, amit nap nap után föl-fedez [és ettől nemhogy boldog volna, sokkal inkább boldogtalan].)

– *Mi háborított föl?*

– A Hamletben játszottam Kecskeméten. Szinte sokkszerűen hatott rám, ami a *Shakespeare*-ábrázolta királyi udvarban volt tapasztalható. A gondolkozásmód szinte abszurdba hajló erkölcstelensége döbbentett rá: mintha valósággal „átkemizálták" volna a dráma udvari szereplőinek az agyvelejét.

– *Ez netán sok jelen idejű dolgot villantott az eszedbe?*

– Ami igazán borzasztó, az mindig időtlen, nem lehet egyetlen korhoz kapcsolni. Éppen azért borzasztó, mert ismétlődik.

– *Vagyis le kell tenni előtte a fegyvert?*

– Ellenkezőleg: állandóan küzdeni kell ellene.

– *Írással például?*

– Kétségkívül. A szavak mindenre képesek. A végtelenség feszül bennük. Ha kell, bársonyosak, valósággal érzékien tudnak simogatni, de akár vérig is tudnak sebezni, sőt ölni képesek. Nem tagadom, beléjük szerettem. Aki nem hiszi, tetten érhet: olvassa el nemrég megjelent kötetemet, a Szófotó-t.

– *Hűtlen leszel a színházhoz?*

– Miért lennék? Szavak nélkül színház sincs.

– *Vagyis a különbség nem perdöntő?*

– De, az. Az író a céllövőhöz hasonló, csakhogy őneki a céltáblán kizárólag 10-est kell lőnie, számára már a 9-es is kudarc, hiszen nem találta célba, valójában mellé lőtt. A színész egészen más. Az ő hatásának a titka rejtélyesebb: ha az Isten tehetségesnek teremtette, akkor színpadra lépésének a pillanatában a közönség szinte a bőrén érzi az érintését.

– *Nem túl misztikus ez?*

– Nem. Az oroszlánt is azért lehet megtanítani a tűzkarika átugrására, mert az ugráskészség eleve az izmaiban feszül. Az ugrásképtelenség gyógyíthatatlan.

– *Arra célzol, hogy csak az a színész tanítható, akiben ott feszül az a bizonyos készség?*

– A mesterséget többé-kevésbé bárki megtanulhatja, de sosem fog átugrani a tűzkarikán. Nagy baj, ha ezt valaki nem érzi meg magán. Ezért is nagyon veszélyes a szerepálom, főleg, ha beteljesül. Ilyenkor ugyanis kiderül, ismeri-e, illetve félreismeri-e magát az illető. A szerepálom beteljesüléséből már tragikus bukások is születtek, koránt-sem csak sikerek, bárha a bukásokról tapintatból nemigen szokás beszélni.

Veszprémi Miklós

Arcélek

Kobzos igazgató

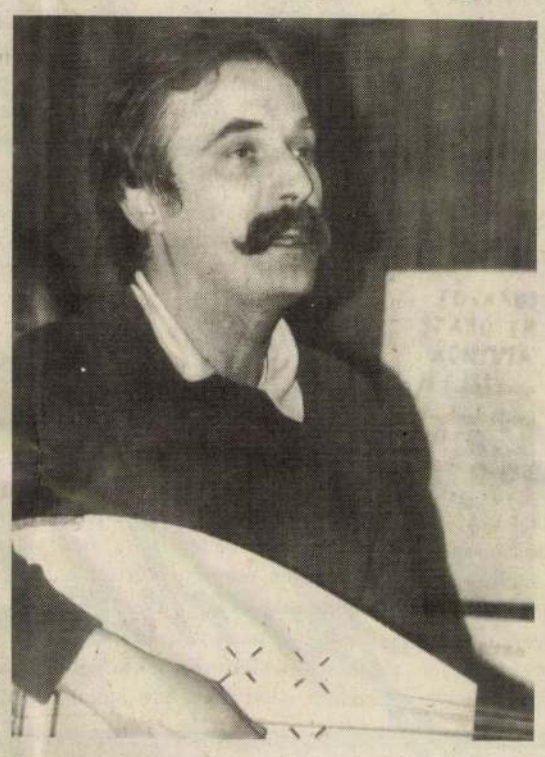

Ma talán már nem fontos, hol szerezte első hangszerét s hogyan tanult meg kobzon játszani. Talán már az sem érdekes, mi vonzotta őt a régi zene, majd a népzene műfajai felé, miképp tanult meg még tekerőn, középkori hegedőn (sic!) s más instrumentumokon játszani, mindezt tömören összefoglalja s fémjelzi neve: *Kobzos Kiss Tamás*. Szerkesztett lemezeket – ezekről elismerőleg szóltak a kritikák – és több albumon is közreműködött, ugyanakkor önálló LP-inek tervei évek óta döntésre várnak, nem jelent meg egy sem, műsoros kazettáját az Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem adta ki. Szép sikereket aratott a világ majd minden táján Franciaországtól Japánig; itthon is szívesen hallgatják őt, akik véletlenül ismerik. Kis klubokban, művelődési táborokban szerepel leggyakrabban, nem kegyeltje sem a tömegkommunikációnak, sem a „só-biz" világának, ilyen repertoárral nem is lehet, nem is szabad.

Ennek dacára egyedülálló amit tud, pályafutása lenyűgözően következetes. Énekel régi zenét, Európa több tájáról is műsorán tart ilyen 17–18. század előtti műzenei darabokat, énekel népzenét a teljes magyar nyelvterületről, de tud török dervisdalokat is, és énekel úgynevezett free jazzt is, amikor *Szabados György* MAKUZ-zenekarának szólistájaként jut föllépési lehetőséghez. Fél évezred zenetörténete él elevenen torkában – ha csak ezt vesszük. S akkor még nem esett szó törökországi, közép-keleti gyűjtőútjairól, ahol még mélyebbre áshatott le a történelmi múltban.

Egyik legutóbbi, *nevezetes* föllépését a bécsi parlamentben tartotta, 1990 decemberében. A zömmel *Habsburg*-fricskázó, kurucos lelkületű dalok tapsot arattak, míg egy héttel korábban – szintén históriás a helyszín! – Vizsolyban olyan hallgatókra akadt, akik nemigen tudták, mit kezdjenek a világgal: aznap oszlott föl a helyi téesz, más munkalehetőség elvétve ha akad a faluban. Léhangoló tapasztalat, még ha elő-adóként érzi, cselekedeteivel vallja is, hogy a múlt- ismeret bármi körülmény közt elengedhetetlen...

Újabban igazgat is, pályázat útján lett az Óbudai Népzeneiskola „első embere". Ellentmondásos helyzetű ez az intézmény, a III. kerületi önkormányzathoz tartozik, de országosan ad képzést. Vidéki, sőt kisebbségi magyar tanulók is jelentkezhetnek ide – ezt segíti az iskola egyik saját alapítványa is.

E sokrétű munkában kevesebb idő jut a szereplésekre, de azért a pódiumok világát sem hanyagolja el teljesen: nemrég szerepelt Pozsonyban és Bukarestben, Dunaföldváron és Szentendrén, majd Isztambulba készül. Ez összefügg azzal, hogy „törököt fogott". *Erdal Salikoglu* a sorstárs neve, aki orvos és énekmondó egy személyben, Kobzos Kiss Tamással közös műsorának címe: *Madzsari-Turki*. Újabb adalék a történelmi megbékéléshez...

Csak az a fura, hogy „magunkkal" nem megy ez az enyhülés. Az a lemez, melyben Kobzos Kiss Tamás 1948-as dalokat énekel a Jánosi együttessel, sem 1991-ben, sem 1992-ben nem „tudott" megjelenni, de még az 1993-as kiadásáról sincs hír.

Kép és szöveg: **Bankó András**

Felvidéki karácsony

Családunkban szépek voltak az ünnepek. Már a vasárnapok is. A jószág az istállóban pihent, a férfiak, ha szombaton nem végezték el, vasárnap reggel csinosították az udvart, szertartásosan suvickolta ki-ki a csizmáját, a mosdás tavasztól őszig az udvaron, a székre helyezett lavórból ment végbe, persze a borotválkozás is, így folyt a nagymisére való készülődés. A vasárnap délelőttöknek ízük, illatuk volt. Megjött a mama a miséről, nekilátott a főzésnek, a férfiak pedig elvonultak, rendszerint külön-külön, egyéni időbeosztásuk szerint. Az ebédnél aztán mindnyájan körülültük a vasárnapi asztalt.

Ám a legszebb és régi hagyományokat őrző ünnepünknek a karácsony számított. Már az egész hónap, a teljes december a várakozás hangulatában telt el. A hónap elején „jött" a Mikulás, egy hétre rá következett a Lucanap, s ezek már a karácsony közeledtét jelezték. Mint kisgyermek is, a családban a legkisebb, megéreztem, hogy az ünnepi hangulatot a mamának köszönhetjük, s hogy másutt is az asszonyok voltak azok, akik az ünnepnapokat szebbé, emlékgazdagító eseménnyé varázsolták. A karácsonyi vacsorát – legfőbb eseményét a nagy napnak – jó korán megtartottuk. A mama legalább két nap óta a karácsonynak dolgozott reggeltől napestig, sütött a kemencében, készültek az ételek a sparhelton, hogy minden idejében meglegyen. Délután mi ketten Jani bátyámmal nekiláttunk a karácsonyfa földíszítésének. A család férfitagjai, bátyáim és apám déltájt megjöttek a határból – a délelőttöket rendszerint munkával töltötték –, délután a ház körüli teendőket és az állatokat látták el. Úgy 4 órára mindennel készen voltak, s ekkor már csak magukkal foglalkoztak. Ekkor folyt a szertartásos tisztálkodás, mosdás, fürdés (hordóban) és ünnepiruha-váltás. A sublótra állított fán meggyújtottuk a gyertyákat, s úgy 6 óra tájban a család elfoglalta a helyét a legszebb terítővel letakart asztal körül. Az asztal egyik fal melletti sarkán a terítő egy kissé felpúposodott: mindnyájan tudtuk, hogy a mama oda helyezte el a fehér kendőbe takart kis csomagot, benne a túrós meg a lekváros lepényt, az almát, a diót, a „Jézuska részét" – mert ő karácsonykor minden családban jelen van a vacsoránál! A vacsora évről évre teljesen azonos módon ment végbe, nemcsak nálunk, nem is csak a mi városunkban, Újvárban, hanem az egész vidéken, s tudok arról, hogy a csallóközi falvakban is, majdnem mindegyikben, hasonlóképpen.

A vacsora megkezdéseként apám töltötte ki a még nekem is kijáró pálinkát a „stampedli"-ba. Egy stampedlival ivott mindenki – kötelezően –, nem többet. Utána ki-ki a meghámozott fokhagymaszeletét rátette az ostyára, s ezt mézzel borítva, majd az egészet összegöngyölve vettük be a szánkba: mondhatom, különös csemege ez! Az íze felejthetetlen! A pálinka után étvágycsináló csodaszerorvosság! Majd a lencseleves következett. Lencse, hogy pénz, sok pénz álljon a házhoz! A karácsonyi lencseleves a levesek királya, ilyen finomat csak karácsonykor ehet az ember. A rántott ponty felülmúlhatatlan volt, különösen, ha a Nyitrából került az asztalra. Pirosra sült krumpliszeletekkel fogyasztottuk. A mákos guba cukrozva kínálta magát, bár elárulom, én voltam az, aki ebből a legkevesebbet ette, de mit tehettem, ebből is fogyasztani kellett egy keveset. (A mákos gubát máig sem szeretem. Ezért a különben mindmáig hagyományként őrzött karácsonyi étrendünkből a mákos guba már jó régóta hiányzik.) Befejezésül mindenki megevett egy-egy diót, majd egy almát is. Ezek előre odakészítve várakoztak a tányér mellett. Izgalmas volt a dió feltörése meg az alma kettévágása, keresztbe, mert hát a rossz dió és az elvágott almamag a következő évben várható bajt ígért. Ezért aztán fortélyosan vágtuk az almát, s jól megnéztük a diót, amikor kiválasztottuk a sok közül erre a célra. Majd egy kicsit kötetlenebbül folytatódott a vacsora, s most már az asztal közepére helyezett teli tálból a kalácsot eszegettük. A dió meg az alma egy kis kosárkában ugyancsak az asztalon maradt. Persze összecsendültek a poharak is és közben-közben, a saját termésű borocska dicsérete sem maradt el.

A karácsonyi vacsora mindig nagyon ízlett, s mindenki sokat fogyasztott belőle. Ilyenkor sokáig együtt maradt a család, szinte egy évre szólóan kibeszélgettük magunkat. Apánk vitte a szót, s elmaradhatatlanul előjöttek a katonatörténetek is. Az idősebbek úgy tíz óra felé elvonultak, a lányos házakhoz vették az útjukat. Az volt a szokás, hogy többen együtt keresték fel a kiszemelt lány otthonát, s ott, egyszer az évben, „dióban" kártyáztak. Mi, akik otthon maradtunk, szintén elővettük a megkopott kártyákat, négyen voltunk, s a „zsír"-hoz éppen ennyi ember kellett.

A kútba még délután beledobta anyám az almát, s az ott lebegett a víz tetején vízkeresztig. Úgy tudtuk, hogy a karácsonyi asztalról származó alma tisztítja a kút vizét.

Vége lett a karácsonynak. Vízkeresztkor leszedtük a karácsonyfát, kezdődhetett a farsang, szombatonként és vasárnaponként a bálozás.

Luzsicza Lajos

Kolozsvári kiállítások

Szoborgyalázások, provokáló föliratozások korában az elíziumi béke szigete bármely megnyitó, művészeti esemény Erdély városaiban.

Ilyen érzésekkel nyitottak meg két kiállítást is Kolozsváron az év utolsó heteiben.

Gross Arnold, a kétszeres Munkácsy-díjas budapesti grafikus voltaképp hazaérkezett. Bár sok-sok éve, emberöltőnyi ideje él már egy nagyváros forgatagában, ifjúságának fogékony évei a szülőföldhöz, Erdély földjéhez kapcsolják őt. Az Aranyos menti iparváros, Torda szülötte a művész. Ott telt gyermekkora 1929-től 1940-ig, majd a bécsi döntés viharában családjuk Nagyváradra költözött, ahol gimnáziumi tanulmányait folytatta.

Kolozsvári kiállítása fölidézte egy másik „hazatérő", *Etienne Hajdu* (azaz *Hajdu István*) lelkes fogadtatását, az európai hírű szobrász bemutatkozását. Akkor is úgy érezte ez a közönség: elmetszhetetlenek a szülőföldből eredő gyökerek.

Az életigenlés érzése alkotta Gross Arnold művészetét. Az ember és természet viszonyának hol himnikus, hol játékos, gyermeki naivitású kapcsolata élteti, melyből nem hiányzik egy csöppnyi humor, a művészi groteszk, sava-borsa sem. Úgy tűnik, a mai magyar „avantgárd" hangzatossága elfedi Gross Arnold szelíd, lírai álomvilágát. De mint minden, ami belülről fénylik, kiolthatatlan, akár a szentjánosbogár lámpása.

Pár nappal később a Kolozsváron, 1949-ben született *Novák Ildikó* kiállítása nyílt meg szülővárosában. Más nemzedék, más alkotói műfaj mondhatnánk – ám rokonító vonások is fölfedezhetők. Novák Ildikónak a hagyományos haute-lisse technikában készült vagy csomózott szőnyegei ugyanazt a természetszeretetet, líraiságot tükrözik vissza, mint a fentebb említett grafikák. A kiállító egyike a Kolozsvári Képzőművészeti Főiskola textilművészeti osztálya végzettjeinek, aki már eljutott oda, hogy munkái az idei barcelónai Nemzetközi Vásár kiállításán is helyet kapjanak.

Murádin Jenő

Kézikönyv a Bibliához

Aki manapság a Bibliát nem csupán hívői érdeklődéssel és igénnyel veszi a kezébe, mindenképpen kiegészítő segédkönyvekre szorul. Volt idő, amikor az ókori Közel-Kelet világáról jóformán csak a könyvek könyve adott fölvilágosítást, napjainkra azonban az elmúlt százötven év régészeti és (az azzal szorosan összefüggő) történelmi kutatásai jelentős mértékben szolgáltatták a gyér ismereteket kiegészítő és helyesbítő adatokat. Megfordult az arány; a biblia mélyebb megismerése elképzelhetetlen lett az egyiptológia, az asszirológia, a hettitológia stb. s a bibliai régészet eredményeinek ismerete nélkül. Mivel az ismert okokból nálunk hosszú időn át nem vették tekintetbe az ilyen természetű igényeket, s csak az ellenpropaganda céljait szolgáló kiadványok kaphattak zöld utat, az áttörést csak 1973-tól számíthatjuk: ekkor jelent meg a *Bibliai Atlasz*, 1982-ben *dr. Tóth Kálmántól A régészet és a Biblia*, 1989-ben a *Gerard Hughes–Stephen Travis* szerzőpáros könyve *A Biblia világa*, és még ugyanabban az évben végre napvilágot láthatott Herbert Haag teológiai professzor nagy műve, a Bibliai Lexikon.

Ilyen előzmények után vállalkozott a Lilliput Könyvkiadó egy újabb bibliai „szakkönyv" kiadására, amelyről bízvást elmondható, hogy égető hiányt pótol. A *Kézikönyv a Bibliához* küllemében és minőségében egyaránt a minőséget reprezentálja. Az említett kiadványoktól szerkezetileg teljesen eltér: a Bibliát folyamatosan tanulmányozni kívánó számára részletes tartalmi összefoglalást ad az egyes könyvekről, megvilágítja azok történelmi hátterét széles összefüggésben a kor művelődéstörténeti viszonyaival. Áttekintő képet ad az írás fejlődéséről, a hétköznapok családi életéről, családjogi szokásokról, táplálkozásról, az élelemtermelés különböző ágazatairól, öltözködésről, építkezésekről, külön fejezetet szentel a Biblia növény- és állatvilágának, de helyet kapnak az Ó- és Újszövetségben fölemlített súly-, hossz- és űrmértékek, valamint a használatban levő pénzek adatai táblázatos összefoglalásokban.

A grandiózus mű harminckét tudós közös munkáját dicséri. Anyaga négy nagyobb részre különül. Az első rész a bibliakutatás történetét s problematikáját foglalja össze élvezetes, közérthető stílusban; a második és harmadik rész az Ó- és Újszövetség könyveit magyarázza; a negyedikben a név- és tárgymutatók találhatók. Az eligazodásban több mint négyszáz színes fénykép és térkép segít.

Zászlós Levente

Függönyrojt

Lement a függöny

Hököm Színház néven indult, s először a Gutenberg téren, a Gutenberg Művelődési Házban játszott az a színház, amelytől sok mindent el lehet venni és el lehet vitatni, ha éppen azt akarja valaki, de egyet nem – hogy tudniillik *az első magyar magánszínházi kezdeményezés volt.* Méghozzá akkor, amikor effajta *vállalkozás* (mert hogy vállalkozás volt) ritkább volt a kultúrában mifelénk, mint a fehér holló.

Akik elkezdték, azt gondolták: hatalmas állami és (akkor még) tanácsi támogatások nélkül is, pusztán a színház *színház* voltára alapozva, s persze azért bizonyos pénzekre támaszkodva, megteremthető és működtethető egy struktúrán kívüli színház is a magyar fővárosban. Azt remélték, találnak közönséget is, meg olyan színészeket is, akik szívesen lépnek fel náluk.

Nem gondolkodtak roszszul, nem légvárat építettek. A *Hököm Színház* élt, sőt, megélt, olyannyira, hogy hamarosan saját helyiséget is tudott teremteni magának. Igaz, nem a város kellős közepén, hanem a Bartók Béla út külsőbb részén, a valamikori mozit alakítva át kicsiny, de kényelmes, szinte családias színházzá. Ekkor már *Karinthy Színház* volt a neve, és ezzel világosan tudtára adta mindenkinek: itt egy nagyszerű magyar író neve a biztosíték az igényességre – valamint e név majdnem hogy családi vállalkozássá teszi a színházat, hiszen a létrehozó nem más, mint *Karinthy Frigyes* unokája, *Karinthy Márton* rendező, *Karinthy Ferenc* (Cini) író, drámaíró fia. Aki a „kis Karinthyval" társult a színházi vezetésben, az is igen jól csengő név volt a szakmában: *Harsányi Gábor.* Színészként is *„húzónév"" lehetett a Karinthy Színház*ban.

Sok mindent megért ez a vállalkozás – emlékezzünk csak egy botrányos, bár nem miattuk botrányossá lett előadás-kísérletre, *Miért beteg a magyar futball?* címmel –, és sok mindent túlélt. Megmaradt anyagi gondok közepette is (a két vezető súlyos kölcsönöket vett föl, hoy rendbe hozhassák a mozit, beépíthessék a szükséges berendezéseket). S amikor elkövetkezett a rendszerváltással a magánvállalkozások nagy felvirágzásának az ideje, azt lehetett hinni, a *Karinthy Színház,* ez az első fecske, most igazán hazatalál, hiszen a kor, az idő utolérte.

Nem így lett. *A színház becsukja kapuit, leengedi a függönyt, nem tart előadásokat, nem lesz újabb bemutató.* Kész, ennyi. Az ok egyetlen rövid szóban megadható: *pénz.* Pontosabban: pénzhiány. Aki ismeri ezt a kis színházat, tudja, milyen nehezen teremtették elő még a más színházakhoz képest szerény összegeket is egy-egy bemutatóhoz. Most, úgy tűnik föl, bedugult minden forrás, nem jönnek a szponzorok, nincs kölcsön, nincs támogatás. Egy életképes és hiánypótló színház (a könnyedebb műfajban az egyetlen volt Budán) bezár. Karinthy Márton és Harsányi Gábor remélik: talán csak egy időre. Talán mégis tudnak valahol pénzt szerezni. Talán elhiszik róluk, hogy semmi más nem hajtja őket, mint hogy színházat akarnak csinálni, mivelhogy ez az, amihez értenek.

Lemegy a függöny a Bartók Béla úton. Szomorú hír. De még szomorúbb, hogy holnap máshol is lemehet.

(takács)

Festő, határok nélkül

Beszélgetés Luzsicza Lajossal

Luzsicza Lajos festőművész kiállítását nyitották meg néhány nappal ezelőtt Dunaszerdahelyen, a Csallóközi Múzeumban. Az alkotó 1947-ben a budapesti Képzőművészeti Főiskolán *Aba Novák Vilmos, Kontuly Béla, Kmetty János* tanítványaként végzett, 1971-ben Munkácsy-díjat, 1980-ban Érdemes művész címet kapott. Gyakran szerepel csoportos tárlatokon itthon és külföldön. A határon túli kiállításai között különös hangsúlyt kapnak azok, amelyeket Szlovákiában rendezett (Pozsony, 1960; Liptószentmiklós, 1962; Érsekújvár – több alkalommal is).

– *Aligha különleges a vonzódása Érsekújvárhoz, hiszen 1920-ban itt született, életének itteni részét Ifjúságom, Érsekújvár! című könyvében meg is írta...*

– A könyv négy éve jelent meg először, majd 1991-ben a Szenczi Molnár Társaságnál második, javított kiadása is napvilágot látott. Újvár minden elszármazottjának sokat adott. Bár egyszerű parasztváros, igen jó gimnáziuma volt, itt volt a Sarló mozgalom központja, sok résztvevője is innen származott. Valamikor háromnyelvű város volt, talán innen a nyitottság, a befogadókészség az új, az ismeretlen iránt. 1960 óta viszont olyan nagy átalakulás, betelepítés indult meg, hogy a város képe, szellemi arculata megváltozott. Innen eredeztethető a szándékom, hogy megmutassam: milyen volt egykor ez a közösség – alulnézetből. Könyvem megjelenése után kaptam kedvet ahhoz is, hogy 1945–60 közötti élményeim alapján megírjam, milyennek láttam a kor magyarországi művészetét, művészeti életét. Ez a munka egyelőre kéziratban van.

– *Ön évekig volt a Műcsarnok igazgatója is, később, a hatvanas években a Magyar Képzőművészeti Szövetség területi titkára, bizonyára érdekes adalékokat tartalmaz majd ez a kötet. Ugyanakkor ön ebben az időszakban sem szakadt el az útra bocsátó tájtól.*

– Régi vágyam volt megismerni a Tátrát – Magyarországról juthattam el oda 1954-ben. Akkor a művésztelepen rokonszenves kollégákkal is megismerkedtem, így lettem lassan, ha lehet azt mondani, határok nélküli festője a Tátrának. Festészetem a természeti élményekből indul ki, számomra a politikai határok nem jelentenek semmit. A sors keserű fintora: éppen a politika volt az oka, hogy sem 1950-ben, sem 1956-ban nem tudtam hazautazni szüleim temetésére.

– *A politika ilyen drasztikusan már nem akadályozza az emberi, családi vagy éppen baráti kapcsolatok ápolását. De van-e arra esély, hogy például a két ország képzőművészei között a kapcsolat mind intézményes, mind informális keretek között valóban elmélyüljön?*

– A külcsönös közeledés feltétlenül elindult, s elsősorban éppen az emberi kapcsolatok segíthetnek elmélyíteni az intézmények közöttieket. Nagyon sok olyan szlovák barátom van, aki kifejezett rokonszenvvel fordul a magyarság felé. Az itt-ott meglévő sovinizmus a nemzetté válás folyamatában valóban létezik, de inkább felülről irányítva, sugallva.

– *Hogyan illeszkedik ebbe a folyamatba az ön Érsekújvárott látható kiállítása?*

– Arra, hogy magát a tárlatot minősítsem, természetesen nem vagyok illetékes. A helyszín nagyon vonzó, hiszen Dunaszerdahely, a Csallóköz fővárosa igen fontos kulturális központ, a többi között a szlovákiai magyar irodalom létrejöttének egyik helyszíne. Szép múzeuma, csodálatos galériája van. A kiállítást *dr. Milan Jankovsky,* a kulturális minisztérium múzeumi és közgyűjteményi osztályának vezetője, és *Sunyovszky Szilvia,* a pozsonyi magyar kulturális központ igazgatója nyitotta meg. Igazán jó volt érzékelni azt az érdeklődést, amellyel a vendégek, a többi között festőkollégák, táplálták munkáim iránt.

P. Szabó Ernő

Szobordöntögető

Ha Németh László lábszagú mucsainak minősülhetett, várható volt, hogy előbb-utóbb a másik zseni, Szabó Dezső géniuszával is perverz szobordöntögető ölelkezésre buzdul a szellemi törpeség. A grandiózus életművet még a kádári idők irodalomtörténésze sem kerülhette meg; *Nagy Péter* hatszáz oldalas monográfiája bizonyítja, mennyire tisztában voltak jelentőségével. Írtak róla, gondosan csepülték, miközben írásai – két rövid válogatás anyagának kivételével (1957; 1979) – hozzáférhetetlenek voltak. Tavaly, sok évtized múltán, tanulmányainak színe-javát *Az egész látóhatár* címmel ismét megjelentette a Püski Kiadó. A nevezetes gyűjteményről az idei Alföld negyedik számában végre érdemi észrevételek is olvashatók. Ebből készített magának másodszűrletet a Népszava kritikusnője, hogy leszámoljon a mesterrel: „ez az életmű teli van szembetűnő ostobaságokkal és már-már zseniális meglátásokkal". A tudatlanság vezérelte biztonságérzet önmagára árulkodik, különben nem írta volna le ezt is: „...fellapozva a *Látóhatár* egykori példányait..." – világos, a kritikusnő folyóiratról beszél, ilyen című lapja viszont Szabó Dezsőnek sosem volt! De nem is ez a lényeg. Olvasásra nincs idő, viszont Szabó Dezsőnek, Csurka Istvánnak és Benedek Istvánnak közös szatyorban a helye. A fontos dolgokat már Kádár apánk is így nyomatékosította – „az ügy érdekében".

Zászlós Levente

CD-galéria Szegeden

Napjaink – a szórakoztatóipar által természetesen szentesített – általános zenei hanghordozója a CD-lemez. Ezt tudomásul kell vennünk, mégha technikai tökéletességéről, éteri tisztaságának előnyéről és hátulütőjéről sokat vitatkoznak gyűjtők és hifi-szakemberek egyaránt. S mivel az ország határainak megnyitásából eredő piaci változások következtében hazánkban is egyre elérhetőbb áron szerezhetők be a kompakt diszkek, illetve az élvezésükhöz nélkülözhetetlen CD-lemezjátszók, az apró korongok – vagy ahogy egyesek hívják: „söralátétek" – nálunk is egyre inkább a normális hétköznapi élet részeivé válnak. Éppen ezért szükség van arra, hogy a ne csak a tucat- és slágertermékeket lehessen kapni belőlük, hanem az igényesebb közönség is megtalálja a maga számításait. E cél jegyében nyitotta meg kapuit pénteken délután Szegeden a város első, valóban átgondolt koncepciójú és a vevők igényeit szem előtt tartó boltja, a *CD-galéria.*

A *Humanitas BT* és a budapesti *CD-bár* közös vállalkozása azonban egy három alapon nyugvó kereskedelmi-szolgáltató egységnek csupán az egyik szegmense. A Fekete sas utca 22-ben található, az Interpress Magazin helyi irodájából átalakított üzlet egyik vezetője ugyanis a város könyvbarátainak körében nagy tiszteletnek örvendő *Kratochwil Katalin,* aki a mai vészterhes könyvpiaci folyamatok ellenére kitartott szakmája mellett, s *Lábodi Lászlóval* közösen az említett helyen minőségi könyvesboltot nyitott. Olyan üzletet, amely kis készlettel dolgozik ugyan, de ahol – jól kiépített kapcsolatrendszere következtében – gyakorlatilag minden kapható – néhány napos, vagy hetes várakozással. Mivel azonban a profil bővítésével nagyobb (kultúraszerető) vásárlóközönséget lehet az üzletbe csábítani, így a hazai, cseppet sem pezsgő dzsesszélet előrelendítésében jelentékeny szerepet játszó *Guba Gáborral* közösen az üzlethelyiség galériájában CD-részleget alakítottak ki. Az ízlésesen berendezett és minőségi lemezjátszókkal felszerelt CD-galériában jelenleg – mintegy indításképpen – közel nyolcszáz komoly-, könnyű- és dzsesszkülönlegességből válogathat az érdeklődő, de természetesen a katalógusok alapján bármit megrendelhet. S ha kedve van hozzá, a lemezek hallgatása közben meg is ihat egy kávét, egy sört vagy egy üdítőt.

(jé)

Pest megye

A magyar nyelv hete

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, az Anyanyelvápolók Szövetsége, Vác és Cegléd önkormányzata és helyi TIT-szervezete együtt rendezi meg *A magyar nyelv hete Pest megyében* című programsorozatot. A megnyitóünnepség ma délután négy órakor lesz a váci Bartók Béla Zeneművészeti Középiskola hangversenytermében. *Katona Tamás* államtitkár tart előadást *Bartos Ferenc* polgármester megnyitója után. A rendezvény érdemi része már ma délelőtt tízkor elkezdődik, szinte minden váci iskolában tartanak előadásokat a nyelvről. A többi között Budakeszin, Cegléden, Gödöllőn, Nagykőrösön, Szobon, Réckevén Nagykátán, Sződligeten, Százhalombattán, Abonyban, Kóspallagon, Inárcson, Érden, Üllőn, Törökbálinton, Zebegényben lesznek rendezvények. A cél: iskola- és gyermekközelben legyenek ezek a nyelvművelő műsorok, hogy a legifjabb generáció tanuljon belőle. Az előadók között jeles nyelvészek szerepelnek, köztük *Grétsy László, Kardos Tamás, Kemény Gábor, Sebestyén Árpád.* A záróankét helyszíne Cegléd, a polgármesteri hivatal díszterme, ahol *Benczédy József, Deme László* professzor és *Koltói Ádám* főiskolai docens tart előadást április 29-én, csütörtökön délután két órai kezdettel.

(p. z.)

A független olasz film

A független olasz film hetét rendezik meg április 23–29. között a Szindbád moziban, a *Művészfilmek Olasz Barátainak Szövetsége,* a budapesti *Olasz Kulturális Intézet* és a *Budapest Filmforgalmazó Vállalat* együttműködésével. A megnyitó díszelőadáson, jövő pénteken este 8-kor *Luigi Faccini: Csillagos éjjel* című filmjét mutatják be, az alkotó jelenlétében. (Az 1939-es születésű Faccini a *Cinema and Film* című szakfolyóirat alapítószerkesztőjeként, illetve a több nemzetközi fesztiválon is díjat nyert *Csalások* című 1985-ös alkotásával vált nemzetközileg is ismertté.)

A következő estéken *Stefano Gabbini* – 1992-ben a legjobb első film *Arany Glóbusz* díjával kitüntetett – *Árnyjáték* című alkotását, majd *Antonio Falduto: Antelope Cobbler; Carmine Fornari: Az arab barát; Arnaldo Catinari: A világ túlsó oldalán, Cristiano Bortone: A kesztyűs férfi* című filmjeit vetítik; az egyik előadásban pedig úgynevezett „középhosszú" filmekből készült összeállítást mutatnak be, magyar hangalámondással. A filmhét záróestjén, 29-én ismét a nyitó díszelőadás filmjét, *Faccini: Csillagos éjjel* című alkotását tűzik műsorra.

A filmhét keretében április 23-án délelőtt a budapesti Olasz Kulturális Intézetben megrendezik az olasz és a magyar független filmesek – például a *Balázs Béla Stúdió,* a *Fiatal Művészek Stúdiója* és más alkotóműhelyek – képviselőinek kerekasztal-beszélgetését *A fiatal filmesek helyzete Itáliában és Magyarországon* címmel, amelyen bevezető tájékoztatót tart *Francesco Bono,* a Művészfilmek Olasz Barátainak Szövetsége képviseletében.

(zs)

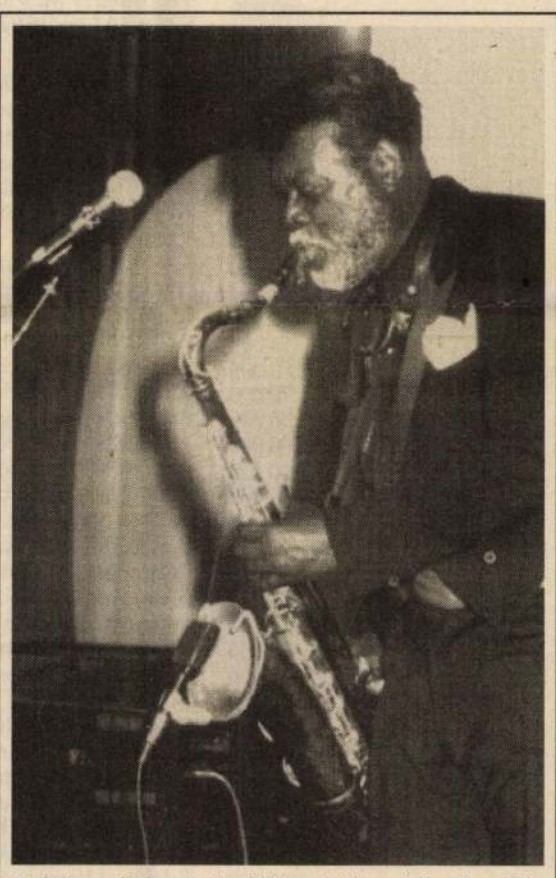

A képen látható, őszülő szakállas úriember Big Jay McNeely, és szerdán este lép fel – a Palermo Boogie Gang társaságában – a Biliárd Fél 10 Jazzkávézóban. (Budapest, VIII., Mária utca 48.) Az 1927-ben Los Angelesben született szaxofonos nyers, sikító hangjaival közvetlenül a világháború után kezdte el „őrjíteni" közönségét, népszerűsége tetőfokán futballstadionokat töltött meg, s állítólag Little Richard azt mondta: ő az egyetlen, aki megengedheti magának, hogy utána menjen fel a színpadra. A hatvanas években a Beatles-hullám előretörésével, mint annyi más bluesmuzsikus, McNeely is háttérbe szorult, s csak a nyolcvanas évek elején került ismét a reflektorfénybe. Ma, hatvanhárom évesen is rendkívüli intezitású koncerteket ad, asztalokon, székeken táncol és hanyatt fekve játszik, persze anélkül, hogy egyetlen hamis hang is elhagyná a hangszerét.

Könyveink a Szentföldön

Tudósítónktól:

Jeruzsálemben tegnap megnyílt a *XVI. Nemzetközi Könyv- és Újságvásár.* A több mint négyszáz kiállító között Magyarországot többek között a Tulipán, a Móra Könyvkiadó, a Dabasi Nyomda és a Hírlapkiadó Vállalat képviseli. Ez utóbbinak az igazgatója, *Horti József* nyitotta meg a kiállítás magyar szekciójának egyik részét, ahol – a jelenlegi magyar könyvkiadás keresztmetszetén túl – a magyarról héberre fordított művek is megtekinthetők.

A megnyitó napján csak bizakodhattunk benne, hogy a kiállítás legalább olyan sikeres lesz üzletileg, mint amilyen kellemes látvány a szemnek. Az izraeli tévéhíradó mindenesetre központi helyen számolt be a könyvkiállításról, külön elidőzve a *Hungarian Culture and Business Center* standján, ahol Horti József meleg barátsággal üdvözölte a magyar szekciót éppen meglátogató *Jichak Rabin* izraeli miniszterelnököt.

Breuer Péter

Hős könyvifjak

Csengey Dénes versmondó verseny

Tudósítónktól:

Hősöket láthattunk szombaton Nagykanizsán a Csengey Dénes vers- és prózamondó versenyen. Már akik láttuk őket. Mert ez a mostani nem a „versnézés" ideje. A díjkiosztó gálára este már megtelt a színházterem, de – ünneprontó sejtésem – nem annyira a poézis miatt, hanem inkább azért, mert ott országos híresség tucatját lehetett látni a nézőtéren. Meghallgatta persze a publikum a díjazottakat is, de hibázik az, aki manapság csak a győztesekre kíváncsi.

Ifjak és felnőttek versenyeztek a Hevesi Sándor Művelődési Központban. Az utóbbiak bizonyára megbocsátják, ha itt csak az előbbiekkel foglalkozom. Azért, mert ez nem a vers ideje. Ha egy felnőtt mégis odatéved hozzá, az nem különös, hiszen ő valószínűleg átélt versesebb esztendőket is. De a mai középiskolás már a verstelenebbekben kezdett eszmélni.

A leányok, talán mert leányok, inkább húzódnak közel a költőkhöz. Tizenhatan voltak hét fiúval szemben. A fiúk pedig, talán mert fiúk, megnyerik a versenyt. Az őrzés, a dédelgetés, a babusgatás – azaz: ami fontos – a gyöngébbek dolga. A babérok learatása az erősebbeké. Ugyanakkor intő jelnek tekinthető: míg a felnőttek versengésében a határon túli magyarok voltak erősebbek, addig a fiatalabbak között a magyarországiak.

Versenyezni persze kell. Még versekkel is. Habár azokat másért írták. Azért például, hogy hozzájuk lehessen törleszkedni Marosvásárhelytől Felsőőrig, Lévától Lendváig, akkor is, amikor nincs itt a versek ideje. Könyvifjakat láttunk, hallottunk Nagykanizsán. *Csengey Dénes* is látta, hallotta őket. Biztos vagyok benne, hogy szombaton ott ült közöttünk. Fájdalom: láthatatlanul, és így csak sejthettük örömét.

L. P.

*

A Csengey Dénes vers- és prózamondó versenyt az Euró Hungária Alapítvány, a Haza és Haladás Alapítvány, az Ifjúsági Demokrata Fórum, a Lakitelek Alapítvány, a Magyar Demokrata Fórum, a Magyar Televízió, a Nagykanizsáért és Délnyugat-Magyarországért Alapítvány és a Nemzeti Alapítvány támogatta. Az ifjúsági kategóriában *Németh Kristóf* (Budapest) győzött, *Czakó János* (Nagykanizsa) és *Balogh Bernadett* (Mezőkovácsháza) előtt. A felnőttek között *Domány Zoltán* (Zenta) bizonyult a legjobbnak. A második *Krekity Olga* (Szabadka).

HIRDETÉS

Országos Szerencsejáték ALAP

Az alapból, az 1993. február 25-i tanácsülés határozata alapján, vissza nem térítendő, illetve kedvezményesen visszatérítendő támogatást elnyert pályázók:

Pályázó	Az elnyert összeg (Ft)
EGÉSZSÉGÜGYI TERÜLET	
„A Mosdósi Asztmás Gyermekekért" Alapítvány, Mosdós	900 000
„Az I. sz. Belklinika Betegeiért" Alapítvány, Debrecen	2 850 000
Abaújszántó Község Önkormányzata, Abaújszántó	180 000
Alapítvány a gerincbetegségek megelőzésére, Budapest	850 000
Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat, Sárospatak	150 000
Általános Iskola és Diákotthon, Kecskemét	30 000
Ceglédi Mentők Alapítvány, Cegléd	200 000
Cukorbetegek Budapesti Egyesülete, Budapest	100 000
Csolnoky Ferenc Kórház-Orvosi Könyvtár, Veszprém	200 000
Debreceni Orvostudományi Egyetem, Debrecen	120 000
DOTE Napköziotthonos Óvoda, Debrecen	100 000
Dr. Kintli. J.–Dr. Lukovits I. Sebészeti Al., Pincehely	500 000
Egészség Alapítvány, Budapest	1 000 000
Egészséges tüdőért Alapítvány, Kecskemét	3 000 000
Egészségmegőrzés, Rák ellenes küzd. Alapítvány, Orosháza	300 000
Egészségügyi Szki Szakiskola és Gimnázium, Szombathely	100 000
Emberbarát Alapítvány, Budapest	1 000 000
Euroconsult Alapítvány, Budapest	100 000
Faluház, Szentpéterszeg	20 000
Fővárosi Szent László Kórház, Budapest	2 000 000
Gábor Dénes Elektron. Műszaki Középisk., Debrecen	30 000
Gelse Község Önkormányzata, Gelse	47 000
Gyenesdiás Önkormányzati Képviselőtest., Gyenesdiás	300 000
Gyermek és Ifjúságvédő Intézet, Budapest	350 000
Gyermeksebészet és műtétre váró gyermekekért Alap., Szeged	100 000
Hattyas telepi óvoda, Szeged-Hattyas telep	70 000
Háziorvosi Szolgálat, Kapolcs	250 000
Háziorvosi Szolgálat, Konyár	80 000
Help Háziorvos Bt., Szeged	600 000
Híd a jövőbe Alapítvány, Győr	80 000
Jókai Mór Általános Iskola, Tardona	20 000
Kenézy Gyula Kórház-Rendelőintézet, Debrecen	300 000
Kempelen Farkas Alapítvány, Budapest	400 000
Kistelek városi Önkormányzat egyes eü. intézm., Kistelek	475 000
Környezettudományi Intézet Alapítvány, Budapest	200 000
Körzeti Központi Iskola, Bagod	40 000
Községi Önkormányzat, Babarc	200 000
Községi Önkormányzat, Berekböszörmény	89 000
Madarász utcai Gyermekkórház, Budapest	500 000
Magyar Homeopata Orvosi Egyesület, Budapest	500 000
Magyar Imre Kórház, Ajka	100 000
Magyary Zoltán Művelődési és Ifjúsági Központ, Tata	14 000
Mosonmagyaróvár és vonzáskörzete Lak. Alapítvány, Mosonmagyaróvár	180 000
Nagyközségi Önkormányzat, Répcelak	70 000
Napköziotthonos Óvoda, Győrság	50 000
Országos Traumatológiai Intézet, Budapest	800 000
Orvostovábbképző Egy. Pszich. és Klin. Tanszék, Budapest	1 600 000
Önkormányzat, Hevesvezekény	100 000
Önkormányzat Becsehely, Becsehely	100 000
Petőfi Sándor Általános Iskola, Hortobágy	20 000
Pluss HIV-POZ. és AIDS Bet. Segélyező Alap, Budapest	600 000
Polgármesteri Hivatal, Csesznek	200 000
Polgármesteri Hivatal, Jenő	100 000
Polgármesteri Hivatal, Kislőd	220 000
Polgármesteri Hivatal, Páli	120 000
Polgármesteri Hivatal, Tök	54 200
Polgármesteri Hivatal, Vág	500 000
Pölöske Község Önkormányzata, Pölöske	300 000
Pro Fitt Alapítvány, Budapest	3 000 000
Pusztamogyoród Községi Önkormányzat, Pusztamogyoród	300 000
Rákbetegek lelki egészségéért Alapítvány, Budapest	1 000 000
SANITAS Egészségvédő Egyesület, Győr	200 000
Tiszadorogma Község Önkormányzata, Tiszadorogma	200 000
Veszprém megyei „Csolnoky Ferenc" Kórház, Veszprém	1 000 000
EGÉSZSÉGÜGY ÖSSZESEN:	**29 489 200,– Ft**
SZOCIÁLIS TERÜLET	
„FILA" Alapítvány, Békéscsaba	880 000
2. sz. Önálló Óvoda, Berettyóújfalu	163 000
3. Part Alapítvány, Budapest	480 000
Alapítvány az örökbefogadó és n.sz.-ért, Budapest	2 000 000
Albertfalvai Vöröskeresztes Klub	60 000
Alsóberecki Önkormányzat, Alsóberecki	3 000 000
Általános Iskola, Acsa	80 000
Általános Iskola, Kisdorog	600 000
Általános Iskola, Somlószőlős	200 000
Általános Iskola és Diákotthon, Iregszemcse	123 000
BAZ megyei Gyermek és Ifjúságvédő Intézet, Miskolc	400 000
Családsegítő Központ, Tiszafüred	500 000
Debreceni Cigánycsalád Gondozó Hálózat, Debrecen	268 200
Debreceni Nyugdíjasok Egyesülete, Debrecen	100 000
Egészségügyi és Óvónői SZKI Kollégiuma, Kazincbarcika	70 000
Egri Családsegítő Alapítvány, Eger	100 000
Élelmezésipari Szociális Alapítvány, Debrecen	50 000
FORRÁS Egyesület, Zalaegerszeg	247 200
Fővárosi Egyesület, Zalaegerszeg	247 200
Fővárosi GYIVI Vizsgáló és Elhely. Csop., Budapest	103 400
Gelse Község Önkormányzata, Gelse	110 000
Gondviselő Alapítvány, Eger	300 000
Gönc Nagyközség Polgármesteri Hivatal, Gönc,	1 000 000
Haller János Ált. Isk. és Spec. Szakiskola, Mosonmagyaróvár	200 000
Horváth Nándor BIK Segély Alapítvány, Budapest	280 000
Humanisztikus Iskola Alapítvány, Budapest	200 000
Idősek Klubja, Rákóczifalva	40 000
Intézményfenntartó Társulás, Rédics	1 000 000
Kallódó Ifjúsági Mentő Misszió Alapítvány, Hidas	3 000 000
Kéz a kézben Alapítvány, Budapest	124 000
Községi Önkormányzat, Árpás	100 000
Lakásotthon, Mátraszele	344 000
Lencsési Közösségi Ház, Békéscsaba	52 000
Lépjünk Együtt Alapítvány, Szeged	1 935 000
Magyar Börtönbarátság Alapítvány, Budapest	1 000 000
Máltai Szeretetszolgálat Makói Csoportja, Makó	200 000
Mentőöv Alapítvány, Budapest	350 000
Mlinko I. Óvoda Ált. Isk. és Diákotthon, Eger	220 000
MOM Szakszervezeti Bizottság, Budapest	40 000
Mozgássérültek Állami Intézete, Budapest	114 000
Mozgássérültek Vas Megyei Egyesülete, Szombathely	800 000
Munkaterápiás Intézet II. osztály, Pomáz	217 800
Napköziotthonos Óvoda, Hódmezővásárhely	200 000
	400 000
Napköziotthonos Óvoda, Vác	200 000
Országjáró Klub, Dévaványa	159 000
Óvoda Ált. Isk. és Diákotthon, Eger	35 000
Pest m-i „Kraxner Alajos" Foglalk. Intézet, Csobánka	400 000
Pethe Ferenc Általános Iskola, Taszavasvári	319 000
Petőfi Csarnok, Budapest	1 000 000
Polgármesteri Hivatal, Jenő	200 000
Polgármesteri Hivatal, Páli	300 000
Pölöske Község Önkormányzata, Pölöske	400 000
Pro Life Alapítvány, Budapest	500 000
Református Egyházközség Alapítvány, Vezseny	250 000
ROMA Nemzetségi Szervezet, Apátfalva	204 000
Segítő Kéz és Időskorúak támogatására Alapítvány, Hódmezővásárhely	2 000 000
Segítő Szolgálat Alapítvány, Budapest	800 000
Segíts Alapítvány, Tiszafüred	200 000
Szécsényi Család- és Egészségvédő Egyesület, Szécsény	172 000
Szedresi Roma Szervezet, Szedres	200 000
Sztehlo Gábor Ált. Isk. és Diákotthon, Gic	150 000
Szociális Munka Alapítvány, Budapest	600 000
UNITED WAY KISALFÖLD Alapítvány, Győr	340 000
Vakok és Gyengénlátók Szociális Otthona, Debrecen	600 000
Vas M-i Tudom. Ismeretterjesztő Egyesület, Szombathely	150 000
Vörösmarty M. Városi Ifj. és Műv. Központ, Bonyhád	38 700
SZOCIÁLIS ÖSSZESEN	**31 349 300,– Ft**
KULTURÁLIS TERÜLET	
„Alkotó Gyermekeinkért" Alapítvány, Szentendre	300 000
„Bárdos Lajos" Általános Iskola, Budapest	53 000
1. sz. Általános Iskola, Jánossomorja	300 000
1. sz. Óvoda, Pocsaj	15 000
10. sz. Általános Iskola, Békéscsaba	120 000
3. sz. Óvoda, Érd	17 000
319. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet, Seregélyes	3 100 000
505. sz. Ipari Szakmunk. Képz. Int. és SZKI, Szekszárd	124 000
Angoltagozatos Általános Iskola, Budapest	80 000
ARS UNIÓ STUDIÓ, Budapest	2 500 000
Általános Iskola, Baktalórántháza	135 000
Általános Iskola, Budapest	30 000
Általános Iskola, Kisdorog	200 000
Általános Iskola, Sopronhorpács	30 000
Általános Művelődési Központ, Bajna	50 000
Általános Művelődési Központ, Murakeresztúr	50 000
Balassagyarmati Kamaraegyüttes, Balassagyarmat	80 000
Bartók Béla Énekkar és Egy. Alapítvány, Budapest	485 000
Bartók Béla Művelődési Központ, Nagykáta	33 600
Bánki Donát SZKI., Dunaújváros	180 000
Benedek Elek Általános Iskola, Budapest	30 000
Bethlen Gábor Gimnázium, Hódmezővásárhely	300 000
Békéscsabai Vonós Kamarazenekar, Békéscsaba	120 000
Budai Nagy Antal Gimnázium, Budapest	200 000
Damjanich Művelődési Ház, Tápiószecső	80 000
Debreceni Magyar-Izraeli Baráti Társaság, Debrecen	100 000
Dohnányi Ernő bp-i ifj. Zenekar Egyesület, Budapest	1 000 000
Dohnányi Ernő Zeneiskola, Budapest	400 000
Dorozsmai HÓVIRÁG Kulturális Egyesület, Kiskundorozsma	100 000
Dr. Hepp Ferenc Általános Iskola, Békés	150 000
Edelényi Városszépítő Egyesület, Edelény	300 000
Eötvös Loránd Fizikai Társulat, Budapest	90 000
Értékközvetítő és Képességfejlesztő Iskola Alapítvány, Törökbálint	4 000 000
FALUBARÁT Egyesület, Csesztreg	100 000
Falufejlesztési Társaság, Budapest	250 000
Földi János Városi Könyvtár, Hajdúhadház	150 000
Fővárosi Pedagógia Intézet, Budapest	350 000
Gárdonyi Géza Körzeti Általános Iskola, Pásztó	40 000
Gönczy Pál Gyermek és Ifjúsági Ház, Hajdúszoboszló	100 000
Gyermekekért Alapítvány, Budapest	120 000
Gyermekváros-Kreatív Szakkör, Fót	80 000
Harmadik Part Alapítvány, Budapest	400 000
HONFOGLALÁS 1100. Alapítvány, Budapest	10 000 000
Humán Stúdió Kulturális Egyesület, Bodrogkisfalud	130 000
	50 000
Hungaria-Helvetia Társaság, Zalaegerszeg	100 000
Ipari Szövetkezetek Szoc. és Kult. Alapítvány, Budapest	100 000
JERIKÓ Keresztény Humán Gimnázium, Budapest	500 000
Katolikus Egyetemi Alapítvány, Piliscsaba	3 000 000
Kertvárosi Általános Iskola, Tát-Kertváros	200 000
Kéz a kézben Alapítvány, Budapest	50 000
Kiskőrös Város Fúvószenekarokat Támogató Egy., Kiskőrös	67 500
Kiskunfélegyházi Fúvószenekari Egyesület, Kiskunfélegyháza	250 000
Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet, Kecskemét	480 000
Konok-Kunok Hagyományőrző Baráti Egy., Kunhegyes	200 000
KORONA Pódium Kft., Budapest	2 000 000
Kossuth Gimnázium és Óvónői SZKI, Miskolc	60 000
Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola, Budapest	50 000
Kőszegi Könyvtár, Szentpéterszeg	50 000
Községfejlesztők Hajdú-Bihar Megyei Egyesülete, Debrecen	88 600
Községi Faluház, Ágasegyháza	18 000
Liszt Ferenc Kórus Egyházzenei Alapítvány, Budapest	100 000
Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Győr	800 000
Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége, Budapest	2 000 000
Magyar Művelődési Intézet, Budapest	200 000
Magyar Nemzeti Múzeum Legújabb K. Tört. M., Budapest	2 000 000

Luzsicza Lajos

TV-lemény

A kisvárosi költő

Majdnem sikerült az Orbán lelkét is tönkretenni. Nem a kiváló forgatókönyvíró-rendező Havas Péternek, nem is a szép képeket komponáló Czabarka György operatőrnek, és nem is a címszereplő Gálffi Lászlónak, vagy a másik remek főszereplőnek, Némethy Ferencnek és művésztársaiknak. Hanem azoknak a politikai kapcabetyároknak, akik manapság a TV-ben kirúgósdit, letiltósdit játszanak. Így, hogy schwarz auf weiss kilőtték szerkesztőstül a Feketén-fehérent, szerda este minden tíz perccel előbbre került. Aki – utálván a reklámokat – pontban a Híradó kezdetekor nyitja ki készülékét, s az időjárás-jelentés után le is zárja azt, műsorváltozásról esetleg mit sem sejthet. Magam néhány perces késéssel, véletlenül fogtam gyanút. Holott kár lett volna az egyesek szerint „egészen szétzüllesztett" TV-nek ezt a kis gyöngyszemét akár csak negyedrészben is elmulasztanom. Juhász Gyula kisregényében ugyanis eleven lélek lakozik. Orbán Gergely tanár úré, aki a történelmi haza északnyugati határán, Morvaország tőszomszédságában működött, a jelképes nevű, sosem volt Végváron, amely a költő Szakolcáját, az ottani kétéves tanárkodását idézi fel. S e véghely egyszerre volt számára számkivetés, és színhelye költői metamorfózisának. Szavai szerint: „Szakolca két esztendeje számomra a romanticizmus állomása volt. Vallásos lírám ekkor virágzott ki, és magyarságom ekkor vált erősen tudatossá. Nagyvárad után, ahol a Sturm und Drang lendületeit és változatait éltem át Ady táborában, Szakolca elmélyülést és elcsendesedést jelentett számomra. A múlt árnyai és a jövő árnyai kísértettek, és én megértem a megváltó szenvedésre." Vargha Kálmán, aki e sorokat a költőről szóló szép könyvében idézi, szinte a mostani, gyönyörűséges tévéfilm atmoszféráját előlegezi, amint Juhász Gyula – önvallomásaiból, a néhány éve még fogarasi száműzöttként élt Babitshoz írott leveleiből és verseiből – szakolcai miliőjét elénk tárja, „ahol a tragikus sorsú magyar király, Vak Béla emlékét idézik a falak, ahol morva erdők mély fájdalma zúg a szélben, és éjszaka, féléberen a virrasztó bakter szomorú énekében őszláv dallamok mélabús fájdalmát véli felismerni". Persze ott van az idillum mellett a valóság kőkemény kritikája is, legyen szó Cseh Artúr kultuszminiszteri osztálytanácsos – Haumann Péter nagyszerű epizódszereppel megelevenített – politikai bornírtságáról (bár a „világnézetileg semleges" iskoláig még ő se jutott el), vagy az ivó kompánia karakterfiguráiról. Akiknek szereplehetőségeit kár volt nem kiaknázni.

Mindazonáltal lelke volt ennek a filmnek. Nemcsak a századelő – akár egy étteremmel vagy petróleumlámpa-gyújtással érzékeltetett – atmoszférája miatt. Hanem mert a két humanista tanár egyike, Orbán mögött ott sejlett a költő. Mondjuk, e vallomásával: „... a reménytelen szerelem az egyetlen, amelyből nem kell kiábrándulni". Ami persze, utólagos felülemelkedést jelent – akár a regényke egésze is – az Anna-szerelem szakolcai, költészeti emlékké oldódásához képest. Hiszen ott írta, egyéb Anna-versek mellett, a Milyen volt... emlékvarázsát is. S ha a rajongott nő alteregója, a Szakolca után bő egy évtizeddel későbbi, 1924 nyarán írott kisregényben, kritikusan ábrázolttá is lett (éreztette ezt a film pozsonyi epizódja is), de azért ebben ne higgyünk végérvényesen Juhásznak. Mert két évre rá megszületik az Anna örök.

Melczer Tibor

Magyar Múzsa – csata után

Luzsicza Lajos: Hétköznapok

Luzsicza Lajos Hétköznapok című memoárkötete hazánk II. világháború utáni kulturális élete egyik legmozgalmasabb, legtanulságosabb és legmulatságosabb szférájának bohózatát, vagy – ha úgy tetszik – drámai képsorát szolgáltatja. Volt egyszer egy felvidéki fiatalember, akit a Gondviselés rajzolgató, festegető tehetséggel áldott meg. Ez az érsekújvári Lajos fiú – mármint Luzsicza – a háború után, 1946-ban Ipolyszalkánál ‚átfürdötte' magát az Ipolyon (immár Csehszlovákiából Magyarországra), hogy festő válhasson belőle.

A főiskola után szerzőnk Tatabányára került, ahol 1947 őszétől 1950 végéig tevékenykedett mint rajztanár, illetve mint egy művészeti szabadiskola vezetője. Útja később a Népművelési Minisztérium előadói székéhez vezetett, ahol is munkája a megyei képzőművész-csoportok életrekeltése és működtetése lett. A háború utáni magyar képzőművészeti élet mérföldköve volt az 1950. augusztus 9-én, *Révai József* (a magyar *Zsdanov*) által megnyitott „első magyar képzőművészeti kiállítás". Luzsicza finom humorral emlékezik meg a nagy eseményről: „Feltűnő a témagazdaság már ezen az első ilyen kiállításon. Az életadta témák kimeríthetetlen sokasága. Lássunk csak néhányat: Traktoroslány kalapáccsal, munkás fúróval, paraszt kapával, szovjet katona puskával, folyamőr szurnyos puskával, szénlapátoló lapáttal, füttyös kalauznő fütyülővel, ifjúmunkás hegesztőpisztollyal."

1955-ben a Műcsarnok vezetője lett. Az 1956-os forradalmat és szabadságharcot ennek a nagy és kiterjedt családnak részeként éli át. Humanizmusára jellemző: „Minek is örültem a legjobban? Annak, hogy senki senkit nem akart elüldözni, kitiltani az intézménytől. Még azokat sem, azt a kettőt sem, akik nem tudtak – nem akartak – lelkesedni a többiekkel."

A gyászos vég után az élet ment tovább, és a művészvilág megpróbált akklimatizálódni a levert forradalom viszonyaihoz, amelyek azonban a hatalom minden igyekezete ellenére sem voltak már olyanok, mint Rákosiék idején: „...a Párt ‚illetékese' óvatosan bár, de egyfajta szolid kultúrpolitikai állásfoglalást mégis csak igyekezett kinyilvánítani és ezzel a szárnyalást úgyahogy visszafogni" – írja az 1957-es tavaszi tárlat katalóguselőszavának kapcsán. Roppant tanulságos, hogy a korabeli hatalom miként próbálta egyszerre újrabolondítani a művésztársadalmat (lásd: az '57-es Tavaszi Tárlat történetét és jellegét), valamint a „Gazdát", akit akkor *Hruscsov*, a későbbiekben pedig *Brezsnyev* személyesített meg.

Időben eddig – dátumszerű pontossággal 1959 karácsonyáig – tart Luzsicza e kötetének krónikája, amelyről elmondhatjuk, hogy a későbbi korok művészettörténet-íróinak fő forrása lesz majd. Főként pedig azoknak, akik a II. világháború utáni közel fél évszázad magyar képzőművészetének alakulásával foglalkoznak. Luzsicza Lajosnak – sorsa szeszélyéből eredően – ugyanis egyrészt alkalmas volt bepillantani a művészetet irányító és felügyelő hivatalok életébe, ahol nemcsak az ún. „szocreál" egetverő bornírtságainak működési és hatásmechanizmusát ismerhette meg, hanem mint alkotó is küzdhetett vele. Luzsicza könyve roppant szórakoztató olvasmány. Dokumentatív értékein túlmenően fő erénye a kort megjeleníteni tudó képessége: szinte színpadi művet írt, töménetlen szereplővel, hivatalnokokkal és színpadszolgákkal, akik folyvást nyüzsögnek, miközben valamennyien lesik a Direktor szavát. A szerzőnek nagyon jó a jellemző és szituációérzékeltető képessége is, miáltal az is egy „jópofa" történetet olvashat könyve lapjain, akinek fogalma sincs a háború utáni magyar képzőművészet cirkuszi előadásainak 1960-ig tartó felvonásairól. Ami pedig legfőbb – erkölcsi – erénye a szerzőnek: önmagát nem idealizálja visszafelé, azaz nem jelenkori önmagának ítéleteit nyújtja át olvasójának, hanem *akkori* önmaga szemével láttatja a kor eseményeit. Ez az írástudó felelőssége. És ebből a felelősségtudatból Luzsicza Lajos jelesre vizsgázott. (A Közlekedési Dokumentációs Rt. és a Szenci Molnár Társaság kiadása, 1994.)

Kajetán Endre

A Magyar Rádió új vezetői

Telefonbeszélgetés Katona Imre Józseffel

Szirányi János, a Magyar Rádió elnöke augusztus 15-étől *Rékai Gábort* bízta meg a Kossuth rádió adófőszerkesztőségének irányításával. A zenei főszerkesztőséget és a Bartók rádiót augusztus 1-jétől *Fejérvári Sándor* vezeti, a zenei főszerkesztőség és a Bartók rádió programfőszerkesztői feladatait *Körmendy Ferenc* látja el. Az irodalmi főszerkesztőség augusztus 1-jétől *Katona Imre József*, az új dokumentációs igazgató pedig *Vámos György* lesz. Az intézmény elnöke augusztus 1-jei hatállyal visszavonta *Nyakas Szilárd*, a Bartók rádió adófőszerkesztője, *Kiss Imre* zenei főszerkesztő, *Fehérvári Győző* irodalmi főszerkesztő, valamint *Cséve Magdolna* dokumentációs igazgató vezetői megbízását. *P. Szabó József*, a Kossuth rádió adófőszerkesztője és helyettese, *Osgyáni Csaba* megbízását augusztus 15-ei hatállyal szüntették meg.

A felmentett vezetők közül P. Szabó József nyugdíjba vonul, Fehérvári Győző és Kiss Imre közös megegyezéssel távozik a rádiótól, Cséve Magdolna és Nyakas Szilárd továbbra is az intézményben dolgoznak majd.

Az újonnan kinevezett irodalmi főszerkesztő, Katona Imre József kérdésünkre elmondta: kinevezésemet elsősorban főnökeim bizalmának tulajdonítom. Nem látok benne semmiféle pártérdeket. Az elmúlt évben elődöm, *Fehérvári Győző* személyével kapcsolatban mind a szerkesztőségen belül, mind az irodalmi életben alapvető konfliktusok léptek fel. Reménykedem benne, hogy ez a mindenki számára áldatlan állapot mielőbb megváltozik. Szeretnék visszatérni a botrányok előtti tradíciókhoz. Helyettesem személyéről még nem született döntés, de bízom benne, elfogadják *Kőrösi Zoltánt*, akit én javasoltam. A médiatörvény megszületéséig nem lesznek nagyobb arányú elbocsátások. Kinevezésemet is úgy értelmezem, hogy az a törvény megszületéséig szól. Utána pedig bizonyára pályázat útján döntenek a vezetőségi kérdésekről. Azokat, akiket tavasszal elbocsátottak, szeretettel várom vissza. S reménykedem benne, hogy erről a vezetőség is így gondolkozik.

(parcsami)

Tóth Judit Graves-díja

Nisi dominus

Huszonötödik alkalommal adták át 1970 óta tegnap a Magyar Írószövetség székházában az angol költő, *Robert Graves* által 1968-ban alapított irodalmi díjat, amelynek ezúttal *Tóth Judit* költő, műfordító örülhetett. A páratlan kitüntetés harmadik éve az életbenmaradásért küzd, holott a magyar irodalomtörténetben nemigen van rá példa, hogy külföldi költő e kis országbéli pályatársait ily módon támogassa. Az 1966 óta Párizs mellett élő és alkotó Tóth Judit Nisi dominus című költeményével vívta ki az elismerést.

FOTÓ: KÖRMENDI IVÁN

A díjnyertes vers egyébként az Orpheus folyóirat 1993. évi első számában látott napvilágot. Tóth Judit – akinek ez idáig négy kötete, a Tűzfalak, a Két város, A tér visszahívása és Füstáldozat címet viselő jelent meg, Kifutópálya című regényét pedig 1980-ban vehette kezébe az olvasó – elsősorban francia, angol, német és orosz költők verseit tolmácsolja a magyar irodalomkedvelőknek. Az év legjobb magyar versének járó kitüntetést huszonnégy éve adták át első ízben, akkor Kálnoky László vehette át a .Robert Graves–díjat.

(v. cs.)

Zsámbéki zárás

A hét végén zárja kapuit a 12. alkalommal megrendezett Zsámbéki szombatok. A nyolc héten át tartó rangos nyári rendezvényen képzőművészeti kiállítások nyíltak, hazai és határon túli színjátszó együttesek mutatkoztak be, angversenyek hangzottak el. A lyi művelődési ház annyira jól árkodott, hogy a kulturális nénysorozat nem járt ráfizetel. Megnyertek ehhez több yékbeli szponzort is. Az előadásokon részt vevők, kiállításlátogatók száma idén majdhogynem elérte a tízezret.

A mai záróünnepségen megemlékeznek a zsámbéki nyári program alapítójáról, *Bicskai Gáborról*, majd *Sirák Péter* ad orgonahangversenyt, s az est leszálltával a szlovákiai Füleki Zsák-színház mutatja be *Spiró György* A szent család című tragikomédiáját a híres zsámbéki romtemplomnál fölállított színpadon.

A rádió mellett

Vendégek és szerepek

Az évszak szokásainak megfelelő könnyű nyári szórakozást ígért *Nagy Ignác* romantikus komédiájának hangjátékváltozata. A darab ugyanakkor igazolta: nem véletlenül maradt a szerző korában is – a XIX. század középső harmada – a középszerűség szintjén; s azt is: mennyire nem lehet véletlen, hogy Nagy Ignác 1849-ben *Windischgrätz* bértollnokságát vállalta... No, de a Vendégszerepről szólunk. Az adaptáció tökéletesen sikerült; bár a szinte csak dialógusokra épülő cselekményvezetés esetében ez talán nem is volt túl nehéz feladat. A szituáció egy klasszikus séma: két szerető szív, s egy gyanútlan, bár zord apa, aki rangbéli módon akarja kiházasítani leányát. A megoldást a váratlanul felbukkanó színésznő – kinek kocsija véletlenül épp régi barátnője háza előtt szenved tengelytörést – találja meg. Előbb a leány kezét kéri meg, hősszerelmest játszva el, majd a leány nagynénjét alakítja – hogy így segítse barátnője szökési terveit.

Nagyszerű tréfákra ad lehetőséget az alapsztori; kár, hogy a háttér, a kulisszák egy kicsit tompítják ezt a sanszot. Snasszá teszik; ha szabad így fogalmazni. Mert az egészet átszövi egy túlontúl leegyszerűsített társadalomkritika: a tradíciók és a szabadelvűség „osztályharca" – természetesen az előbbi rovására.

Hiszen a lány kezére pályázó Kapitány magyarságára büszkén, ősiségében gőgösen vallja: minek a parasztnak népiskola. Még majd visszabeszélnének. S minek a lányt is beavatni házassági terveibe. A férjhez adás az apa dolga. Az Apáé, aki kicsit megszeppenve áll a változások szelében. Érzékeli bár, hogy haladni kell a korral, s tenne is érte, de az iskoláért leányát ígéri: az etika egyik törvényéért feláldozva a másikat. Majd a számára átláthatatlan történésekből úgy törne ki: nagynénjéhez küldené a lányt. A Nagynéni – „echte" vidéki papírmasé-nagyasszony. Keményebben beszél kocsisánál is, s már második mondatában országos pörrel fenyegetőzik, anélkül, hogy bármit is értene. Vagy épp azért.

A fiatalok – megszeppentek és naivak. Rájuk és nekik kár is szót vesztegetni – vélte már Nagy Ignác is. Színen van még, dramaturgiai szempontból teljesen fölöslegesen, a fiú barátja; cselekményre ható feladata nincs, csupán annyi a szerepe, hogy zengje – üdén, mámorosan, de határozottan – a szabadelvűség dicséretét. S jő a theátrista díva, aki előbb átutazó ezredes maszkjában a Kapitányt teszi nevetségessé, majd a Nagynéni bőrébe búvva az Apát, aki, lám, még a saját sógornőjét sem ismeri fel.

Ennyi. Mondtam: szinte már snassz. A szerepek tulajdonképpen eljátszhatatlanok; hisz jellemük – ha egyáltalán van – annyira egysíkú, annyira kiterjedés nélküli, hogy ilyet valószínűleg egyetlen színművészeti főiskola első rostáján sem tűznek ki feladatul. Épp ezért az egyetlen „dobás" a theátristát alakító *Básti Julié* lehetett, aki hármat is eljátszhatott ezekből. Amit színészként tehetett, azt nagyszerűen meg is oldotta. Csakúgy a többiek – bár nekik nem adatott meg a *játékbéli játék* szórakoztató és *pihentető* kikapcsolódása.

Ahogyan nekünk sem. Mert igaz ugyan, *hogy nem mindenki tejesember, még kevésbé Tevje.* De az sem igaz, hogy *egyébiránt* valóban csak erkölcstelen módon lehet ragaszkodni a tradíciókhoz, s hogy a hagyományok őrzése a társadalmi haladás kerékkötője. *A magyarságtudat és a szabadelvűség nem vagy-vagy kérdése.* Még akkor sem, ha az előbbi egyoldalúan karikírozódik, az utóbbi pedig felmagasztosul. Mármint Nagy Ignác írói, *Mesterházi Márton* dramaturgiai és *Csajágy János* rendezői koncepciója szerint.

Valójában persze nem ezért s nem így igaz az, hogy messze nem azonos e kettő súlycsoportja. Még akkor sem, ha e forró nyárban a rádióban úgy vélték: az idő Windischgrätznek dolgozott...

Tamási Orosz János

Kisvárdai kooprodukció

A történelmi vár falai között ma és holnap este *Shakespeare Windsori víg nők* című halhatatlan vígjátékát adják elő határon túli magyar színészek a Magyar Televízióval karöltve. Az előadást *Horváth Z. Gergely* rendezi, a darab szerepeit öt magyar társulat színészeire osztotta, mondanunk sem kell, a legkülönbekre. Falstaff, a csíny- és széptevésre hajlamos, hordóhasú lovag komikus szerepét a szatmári társulat tagjára, *Czintos Józsefre* bízta. Zenéjét szerezte *Selmeczy György.*

(-tz)

A meglepetés: Szvorák Kati

Első önálló nagylemeze, a Dalvándorlás azzal tűnt ki a többi kitűnő népénekes produkciói közül, hogy mert nem csak magyarul énekelni. Ritka szép hangját azóta több lemeze, kazettája is megörökítette: gyerekeknek készült az Iglice szívem, majd Jelenti magát Jézus címmel egyházi népénekeket gyűjtött össze, készített lemezt külföldön is, legutóbb Tavaszvilág címmel adta elő a népszokásokhoz kapcsolódó dallamokat. Eközben bejárta a fél világot, január elején például a moszkvai Magyar Intézet vendége volt, a február már spanyol turnén találta, márciusban idehaza, a Tavaszi fesztiválon is fellépett, májusban Franciaországban járt, egy másik fesztiválon, nemrégiben jött meg Németországból.

FOTÓ: CSER ISTVÁN

– Az az érzésem, hogy ezt a műfajt, az autentikus magyar népdalt és népzenét könnyebb külföldön eladni. Idehaza nagyon nehéz. Itthon inkább csak az ismerősök, barátok jóindulatán múlnak a dolgok. Nem könnyű dolog lemezt, illetve kazettát csinálni. Az első dolgom, illetve dolgunk – a férjem egyben a menedzserem is – szponzort keresni. Támogatott már a Postabank, a Pick, nélkülük aligha tartanék itt.

– *Tervek?*

– Egy karácsonyi lemezt szeretnék kiadni. De még nincs szponzor... Amikor elkezdek dolgozni, amikor egy téma igazán izgat, akkor nem kell erőltetnem magam, az energiáim szinte végtelennek érzem. Sokat segítenek az alkotótársak, elsőül *Kiss Ferencet* hadd említsem, őt a Vízöntő együttesből ismerheti a közönség. De a legközelebbi tervem, hogy ebben a kánikulában eljuthassak Szentbékkállára, a Káli vigasságok vasárnapi záróműsorára.

– *A meghívókon, a hivatalos programban nem találtam a nevét.*

– Akkor én leszek a Káli vigasságok meglepetése... Most mondták csak, hogy táncolni is kell majd. Hát, megpróbálom.

(apáti)

Fél múlt

Információink szerint a Magyar félmúlt című műsor helyett „korszerűbb történeti és politikai felfogású dokumentumsorozatot" óhajt az új televízióvezetés előállíttatni. Fölöttébb jólesik hallanunk, hogy ilyen körültekintő az új vezetés, és nem engedi meg, hogy korszerűtlen és politikailag hibás eszmék között kalandozzunk. Kicsit ugyan emlékeztet bennünket azokra az időkre, amikor pontosan kitűzték az útjelző karókat is, nehogy eltévelyedjünk.

Olybá tűnik föl, a félmúlt ma már nem érdekes vagy mindössze annyiban érdekes, amennyiben a féljövő hasznára válhat. A megtévesztett elmék még azt gondolnák, hogy a szocializmus valóban törvénytelen volt; ami, ugye, kétségtelenül torzítás. Nemcsak hogy nem volt törvénytelen, hirdetheti majd az új műsor, hanem nem is lesz törvénytelen, olyan szocializmust kapunk, amilyet megérdemlünk.

Hát valahogy tényleg így kell korszerű történeti műsorokat kigondolni.

-n

Színjátszó és rendezői tábor kezdődött pénteken Zalaszentgróton. Három szekcióban összesen 120 résztvevő ismerkedik tíz napon át a színészmesterség, színészvezetés műhelytitkaival.

Négy volt híradóst már visszahívott Betlen

Még egy baki és lemondok

Amint arról már a héten beszámoltunk, Betlen János, a Híradó új főszerkesztője kilátásba helyezte, hogy az előző híradós stábból átvesz néhány embert a saját szerkesztőségébe. Horváth Ádámnak szerdán kellett volna letennie Betlen kezébe egy 25 fős listát, amiből a főszerkesztő válogathat.

– Megérkezett a lista?

– Nem, még nem kaptam meg, mindenesetre én már négy embernek üzentem, hogy beszélgetni szeretnék velük. Nem kívánom név szerint említeni a kollégákat, mivel nem kaptam felhatalmazást tőlük. Egyébként sem hiszem, hogy a többi kolléga jó néven venné, ha megtudná, kik ültek le velem tárgyalni.

– Mikor állhatnak munkába?

– Ketten már tíz nap múlva dolgozni kezdenek. A harmadik szabadságra ment, őrá csak később számíthatok, a negyedik még nem hívott vissza.

– Miért esett rájuk a választás?

– Mert fiatalok.

– Várható-e, hogy más, volt híradós is kap ilyen üzenetet?

– Igen, szándékomban áll még másokat is felkérni. A mostani négyhez nem kellett semmiféle listát átböngésznem, a többieket viszont már a listáról válogatom.

– A hét közepén előadódott híradós baki nagy port vert fel...

– A baki – enyhe kifejezés. Nem is jogtalan a felháborodás, és őszintén meg kell mondanom, magam is foglalkoztam azzal a gondolattal, hogy lemondok.

– Mégis maradt...

– Szerintem még korai lett volna. Mindenesetre *még egy ilyen, és tényleg megyek.*

(bartal)

Balatonszéplakon idegenforgalmi látványosság lett a Vietnamot is megjárt, majd a magyar légvédelem kötelékében szolgálatot teljesített MiG–21 PT vadászrepülőgép, amelyet Majoros József egykori repülő hadnagy mutat be az érdeklődőknek

FOTÓ: MTI – H. SZABÓ SÁNDOR

Expó nélkül is repülni kell

A Ferihegyi repülőtér fejlesztésére kiírt pályázat legjobb ajánlatát – a bírálóbizottság egyhangú, titkos szavazással meghozott döntése alapján – a kanadai Huang-Danczkay Csoport tette – jelentette be a témában tartott tegnapi sajtótájékoztatón Lotz Károly, közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter.

Az első, nyílt fordulón részt vevő tizenhárom ajánlattevő közül végül hárman „mérkőzhettek" a második pályázati menetben, s a kanadaiak *olyan tekintélyes versenytársat hagytak maguk mögött, mint a nagy referenciákkal rendelkező Lockheed.* Pályázatukat a megtérülési idő, a finanszírozási feltételek és a műszaki szempontok alapján ítélték jobbnak: így a szerződéskötésre irányuló tárgyalásokat egyhamar megkezdhetik a Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatósággal (LRI). Amennyiben az egyeztetés nem vezetne eredményre, úgy *a Lockheed léphet a győztes helyébe.*

A tervek szerint a Ferihegy 2. a fejlesztés során kialakuló bővített terminállal 1996. május 1-jétől fogadja az utasokat. Az LRI vezérigazgatója, *Erdei Tamás* elmondta: a beruházás tervezett összege 48–50 millió ECU, amelyből húszmilliót az Európai Fejlesztési Bank által folyósított hitel, tízmilliót a költségvetés finanszíroz, s mintegy húszmilliót az LRI-nek kell kigazdálkodnia. A fejlesztés révén *új utasforgalmi tér* jön létre, s megépül a kiegészítő infrastruktúra. A munkálatok során bő felerészben vonják be a hazai beszállítókat, ez a követelmény azonban a pályázati kiírásban is fő elvként érvényesült. A kivitelezés várhatóan ez év novemberében megkezdődik, s korszerű és megújult légikikötővel fog gazdagodni hazánk. A vezérigazgató véleménye szerint az expó elutasításának *semmiféle következménye nincs* a beruházásra: a Ferihegy 2. bővítésére világkiállítás nélkül is szükség van.

V. É.

Darvasi István halálára

Rövid szenvedés után pénteken hajnalban elhunyt Darvasi István újságíró, publicista, a Magyar Hírlap volt főszerkesztője, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának egykori elnökhelyettese, az MSZMP Központi Bizottsága agitációs és propaganda osztályának 1958–68 közötti vezetője. Augusztus 13-án töltötte volna be a 74. életévét. A temetéséről később intézkednek. Darvasi Istvánt a Magyar Hírlap saját halottjának tekinti. (A gyászhírt a Magyar Hírlap szerkesztősége tudatta az MTI-vel.)

*

Darvasi István még azon főszerkesztők közé tartozott, aki nem az utcáról jött a posztjára, hanem az utcán át. Ő ezt az utat a pártközponttól tette meg a Lenin körútig. Alapító főszerkesztője volt a Magyar Hírlapnak és mintegy két évtizeden át maradt az első embere.

A kor – a politikai korszak – jellegzetes szerkesztői elveit vallotta és követte. Újságírók generációi a megmondhatói: lehetett vele – mellette – lapot csinálni. Nem volt szüksége arra, hogy a lármás-hisztérikus, netán a lapzárta lázában égő hajdanvolt kávéházi főszerkesztők típusát testesítse meg. Tisztában volt hátterével és mindenkori politikai súlyával.

Művelt, széles látókörű szerkesztő volt, s annyiban meglehetősen rátarti is, amennyiben előző beosztásai alkalmat kínáltak számára a „politikacsinálás" műhelyeiben való tisztánlátásra. Ami egyben azt is jelentette, hogy annak a világnak a figuráit személyesen ismerte – és nagyon gyakran nem kerülte a velük való konfliktust sem. Említett rátartisága jó néhány beosztottjának mentsvárat jelentett egy-egy hírlapi melléfogás, politikailag nem éppen „szerencsés" írás megjelenése után.

A nagy hatalmú pártközpontból való „főszerkesztői kiüzettetést" derekasan viselte, ideológiailag azonban csaknem mindvégig rendíthetetlen maradt. A csaknem annak az interjúnak szól, amelyet a Magyar Hírlapnak adott 70. születésnapján. Az utolsó két mondat így szólt:

„Én úgy vonom meg pályám mérlegét, hogy megmaradtam materialistának, s filozófiai síkon azon az alapon, amelynek a csúcsa Hegel, Marx és Engels ismeretelmélete. Én tisztességesen éltem – tehát nem voltam sohasem korrupt, nem öltem, nem gyilkoltam –, de sajnos, ezzel a tisztességgel rossz ügyet szolgáltam."

(gy)

Oltás helikopterről

A kánikula miatt továbbra is érvényben van a tűzgyújtási tilalom, ám ennek ellenére emberi gondatlanságból több helyen mégis lángra lobbantak az erdők. A Pilisi Parkerdő Gazdaság Rt. és a tűzoltóság most tárgyalásokat folytat arról, hogy szükség esetén légi oltást valósítsanak meg. A részletekről Dobson Tibort, a Tűz- és Polgári Védelem szóvivőjét kérdeztük.

– Miről lenne szó konkrétan?

– *Esztergom, Budaörs* és *Gödöllő* repülőterein a terv szerint készenlétbe állítanánk olyan helikoptereket, amelyek egy-egy bevetéskor *több száz liter vizet* képesek lezúdítani a tűzfészkekre. A tűzoltóságnak nincs helikoptere, de szerződésünk van a honvédséggel, ingyen kapunk tőle légi járműveket.

– Mennyire hatásos a légi tűzoltás?

– Feltétlenül hatásos, mivel gyorsan és nagy mennyiségben tudunk vizet önteni a megfelelő helyre. Vannak esetek, amikor *tűzoltókocsikkal nem is lehet megközelíteni* a helyszínt. Tavaly a kiskunsági tűznél használtuk sikeresen a helikoptereket.

– Az idén milyen gyakori az erdőtűz?

– Az elmúlt fél év alatt 180 erdőtűz volt az országban. Tavaly is körülbelül ennyi volt hat hónap alatt, de később megugrott a számuk. Összesen *ötezer hektár égett le,* az anyagi kár több százmillió forint lett.

(csarnai)

Exportoffenzíva?

Keleti kalandozás

Kedvező tendenciája a magyar gazdaságnak, hogy az utóbbi két hónapban az export növekedése meghaladta az import gyarapodási ütemét. Ennek ellenére a külkereskedelmi mérleg továbbra sincs egyensúlyban, ugyanis év végére 3 milliárd dolláros mérleghiány várható – állapította meg tegnap Pál László ipari és kereskedelmi miniszter a magyar ipar és kereskedelem első félévi mérlege kapcsán a sajtó képviselői előtt.

Az első hat hónapban a magyar kivitel értéke 4,6 milliárd dollár volt, ami 7,8 százalékkal haladta meg az időarányos tavalyi teljesítményt. A behozatal 6,3 milliárd dollárt tett ki, s ez 5,4 százalékos emelkedés. *Lelassult a külkereskedelmi egyenleg romlása.* Ez a megállapítás a miniszter előadásában és a tárca által kibocsátott statisztikákban is teret kapott.

Az export 71 százaléka a fejlett országokba irányult. A miniszter véleménye szerint a tárcának komoly erőfeszítéseket kell tennie *a keleti piacok* visszaszerzéséért.

A külföldi tőke beáramlása havonta átlagosan 100 millió dolláros nagyságú volt, ami az első öt hónapban 486 millió dollár külföldi működőtőke beérkezésével egyenértékű (ebből 53 millió dollár tárgyi apportként érkezett). Élénkülés tapasztalható az iparban is. Az ipari termelés volumene az első öt hónapban 8,3 százalékkal, az ipar exportcélú értékesítése pedig 17,4 százalékkal növekedett.

A magyar gazdaság első félévi mérlegének főbb vonulataiból is kitűnik, hogy *megindult az exportnövekedés, ami az elmúlt évek exportoffenzívájának folytatását is* lehetővé teheti. Kérdés persze, vajon mit fog tartalmazni a miniszter által ígért *exportösztönzési csomagterv,* amiről egyelőre csak annyi derült ki, hogy a keleti piacok visszaszerzését tűzi ki célként.

(békés)

Újabb parkerdőt avattak Balatonlellén. A pihenőközpont terveit a Pilisi Parkerdőgazdaság szakemberei készítették el. Több helyen fából készült játékokat és tűzrakóhelyeket építettek. A 7-es útról könnyen megközelíthető rádpusztai pihenőparkban mintegy öt kilométer hosszú sétálásra,lovaglásra és sétakocsikázásra alkalmas utat alakítottak ki.

Kötvényzáróra

Lezárul az év befektetésének nevezett opciós államkötvény vételi szerződések kötése a Polgári Bank fiókjaiban. Az akció lezárását nem a pénzügyi hatóságok, hanem pénzintézet határozta el, mert a tervezettnél nagyobb érdeklődés miatt a banknak a konstrukcióhoz kapcsolódó hitelkerete rövidesen kimerül.

A szerződéskötés utolsó napja az egyes fiókok keretének nagyságától függ. Az viszont biztos, hogy a jövő héten valamennyi fiókban befejeződik az akció. A bank a sorszámmal rendelkezőket a lehetőséghez mérten még kiszolgálja, de új számok kiosztására már csak kevés helyen lehet számítani.

A Polgári Bank a napokban 200 százalékos áron kínált 97/H államkötvényekre elővételi jogot. Így a befektető dupla adóalap-csökentést vehet igénybe. személyi jövedelemadójában. A pénzintézet kamatmentes hitelt kínált a magas ár kiegyenlítéseként cserébe. Így az év végén 16 ezer forintot alig meghaladó befektetés esetén az érdekeltek 100 ezer forinttal csökkenthetik adóalapjukat. Így a konstrukció néhány hónap alatt a befektetett pénz legalább megduplázás. teszi lehetővé az ügyfél számá a banknak pedig évi 40 szá kot megközelítő kamatot biz 2 és fél évig.

Tűnődés

Csepeli borzongató

A csepeli Völgy utca az utóbbi napokban átlényegült: beköltözött a sajtóba. Újságbeli képe akárha a személyi igazolványba készült volna: ránézésre tíz év börtön járna érte. Nincs mit csodálkozni rajta, az itteni cigány és nem cigány lakók között kitört a háborúság. Kocsmai csetepatéval kezdődött, két cigány párt megvert három „fehéret", ez ellen tiltakozott a mintegy száz-százötven utcára vonuló barna bőrű.

A sajtó villámgyorsan adta közre mindazt, ami történt, illetve nem történt. Olvasom például az egyik cikk címében, hogy a cigánytörvény szerint halál vár a fenyegető magyarokra. Az első mondat ugyan kissé elbizonytalanít, mert a Völgy utcai lakótelep egyik teréről beszél, holott a véletlen folytán tudom, hogy nem téren, hanem a Völgy és Cservenka utca sarkán volt csoportosulás (erre lakom, aznap este kilenc körül jöttem haza). Apróság ugyan, hogy a cikk olyan drinkbárról beszél, amely bárhol lehet, csak ott nem, ahová a szerző teszi. Pedig az újságíró imponáló fölkészültségű: „a hírek szerint 4-5 hetes terhes" asszonykát említ, akinek állítólag a szájába nyomták egy pisztoly csövét. El is hinném, ám a 4-5 hetes terhesség „pisztolycsőkétséget" ébreszt bennem: mi az, hogy „a hírek szerint"? Csak nem a Magyar Terhesség-nyilvántartó Iroda jelentette? S ha netán valaki nem terhes, akkor nem elég fölháborító az eset?

S már semmi kétségem afelől, hogy a cikkíró légből kapott husángokkal rémisztget. Szerinte a Cservenka utcai facsemeték mellől húzták ki őket a cigányok. Csakhogy azon a környéken, már hónapok óta, fák melletti husángnak se híre, se hamva; nincs kizárva, hogy a cigányok húzták ki őket – de legalább fél évvel ezelőtt.

Ezek után igencsak kétséges, hogy van-e a csepeli cigányoknak valamiféle földalatti tanácsuk, amely halálra ítélte volna a kocsmai magyar támadókat (ráadásul a rendőrség tudtával!). Mindenesetre nem árt komolyan venni a fenyegetést: „...az ügyben érintett férfiak egyike lapunknak azt állította: az ügynek nemsokára véres folytatása lesz" – zárja cikkét a szerző, aki – úgy látszik – egy kis borzongatásért nem megy a szomszédba.

(veszprémi)

Elbocsátották a jegyzőt, korlátozták a polgármestert

Suttogás után botrány Fonyódon

Előbb az MDF fonyódi szervezete, majd Horváth István MSZP-s képviselő kezdeményezésére olyan ügyek kerültek felszínre, amelyekről addig jobbára csak suttogtak a város lakói.

– Fonyódon a költségvetési üzemet városgazdálkodási intézménnyé alakították át. Az üzem vagyonát ráfizetéssel értékesítették. Az ott dolgozók, mintegy tízen, perelik a várost, mivel *elbocsátásuk jogszerűtlen* volt. Az ítéletet követően a városnak több millió forintot ki kell fizetnie a részükre. A polgármester azonban a közmeghallgatásokon nem tekintette ezt létező konfliktusnak – mondta munkatársunknak *Varga László,* a Fonyódi Fórum főszerkesztője, aki évek óta harcol azért, hogy az igazság kiderüljön.

Horváth István képviselő pedig *ingatlanértékesítési ügyek, visszaélések sorozatának alapos gyanújával* élt a képviselő-testületi ülésen, ami végül is (május 5-én) botrányba torkollott. A testület *az ügyek kivizsgálása mellett* döntött, s ebbe szakértőket is bevontak. Eközben *Horváth Gábor* polgármester és *Galambos János* jegyző is vizsgálatot kértek maguk ellen.

A szakértők huszonhat – 1993-ban megkötött – szerződést vizsgáltak felül. Megállapították, hogy a város elmaradt bevétele a felelőtlenség, a hozzá nem értés, esetleg bűnös mulasztás miatt, szerényen számolva is meghaladja a 24 millió forintot.

A vizsgálati anyagban szó esik a felelősségről is: *„A jegyző felelősségének alapos gyanúja a fentiekben leírtak alapján valamennyi esetben megállapítható... A polgármester felelőssége kétségkívül kisebb... Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül az, hogy éveken keresztül eltűrte a képviselő-testület munkáját nehezítő és az értékesítésekkel kapcsolatos döntések előkészítését mellőző jegyzői gyakorlatot."*.

A képviselő-testület, ha kissé késve is, de szigorú döntést hozott: a jegyzőt *elbocsátották,* a polgármestert pedig *fizetéscsökkentéssel és hatáskörök elvonásával* büntették. Ezzel egyidejűleg rendőrségi vizsgálat indítását kezdeményezték.

(ambrus)

HUMÓRUM

HUMOROS OLDALAINK A MAGYAR HUMORISTÁK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLTEK

MI MINEK CÍMERE?

KÖRNYEZETVÉDELMI MINISZTÉRIUM: A szmogtól erősen takart címerpajzs közepén a gyomirtó szerektől elsivatagosodott anyaföld, melyen zöld vonalként húzódik keresztül az ideiglenesen átvonuló muszkasáskák arcvonala. A sugarak nem fentről, hanem az alul elhelyezkedő atomhulladék-temetőből áradnak szét. A pajzsot a légszennyezettségi mérések adataiból összeálló grafikonok emelik az ökológiai katasztrófák ózonlyukakkal szabdalt magasságába.

KÜLÜGYMINISZTÉRIUM: A címerpajzs könnyekbe merülő kontúrját a bebetonozásra szánt trianoni határok képezik. Tetején a szovjet és a NATO-csillag látható békepartnerséget árasztó konstellációban, alján pedig az Európaház alagsorának sötétjében vészkijárat után tapogatódzó konzervatív diplomácia maradéka. A pajzs nem más, mint az a vigasztalanul hánykolódó lélekvesztő, mely immár a Horn-fok körül imbolyogva egyre távolabb kerül a Jóreménység fokától.

MUNKAÜGYI MNISZTÉRIUM: A címerpajzs egy munkakönyv és egy MSZOSZ által kiötlött kollektív szerződés keresztezése révén egyedfejlődött munkanélküli-törzsadattár. A pajzsot ikerpár támasztja, erről az érdek-képviseleti oligarchia, arról a munkáltatói főrendiek véd- és dacszövetsége. A címer tetejéről az újabb ígéretekkel felkoldustarisznyázott pályakezdő munkanélküliek jövőjükbe vetett bizalma sugárzik széjjel.

MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTÉRIUM: A nemzeti alaptanterven biogiliszta módjára elburjánzó „szakmai" (bábeli) hangzavar adja a rajzolat ideológiai hátterét. A címer alapítványokba ágyazott, a liberálszocis többségnél a „soros", az egyházi kisebbségnél a „csórós" jellegű a meghatározó. A címerpajzs világnézetileg semleges alakú, azaz kör, úgymond: önmagába visszatérő görbe vonal. Dombornyomással emelkedik ki a háttérből a koldusopera, mellette a kolduskönyvtár, a koldusfilmgyártás, a koldusszínház, … meg amit még akartok.

NÉPJÓLÉTI MINISZTÉRIUM: A címerpajzs hálózatos felépítésű, fő motívuma a tisztán csak lyukakból szőtt szociális háló. Középen a nyugdíj- és egészségbiztosítási „önkormányzatok" palotáinak árnyékában szocliberál gondoskodásból nyújtott ínségkonyhalánc. A címer tetején a továbbra is „a legfőbb érték az ember" alapigazságát bizonyító egyszeri temetkezési segély, alján pedig a nagycsaládok létrejöttéhez szánt kedvcsináló; a családi pótlék és a szociális járadék található, csokorba kötve a fiatalon elhunyt férfiak után kiutalt özvegyi emlékéremmel.

PÉNZÜGYMINISZTÉRIUM: Bal felé csúcsosodó címerpajzs, alján a külföldről felvett hitelek lerakódott kamatai, s az általuk okozott – heresérv gyanánt is diagnosztizálható – tágulat. A címermező belsejében a három hatvanas kenyér mint kampányígéretes délibáb, valamint az a nadrágszíj, mely a gyanútlanul költekező adófizető derekára vulkanizálódik.

Bodnár Gyula

– A népi, vagyis nacionalista, kirekesztő, szélsőjobbos táncot Balogh bácsi adja elő. JELENSZKY LÁSZLÓ RAJZA

ÚJ KÁDER ÉS A VÁLLALATI TIPRÓKA

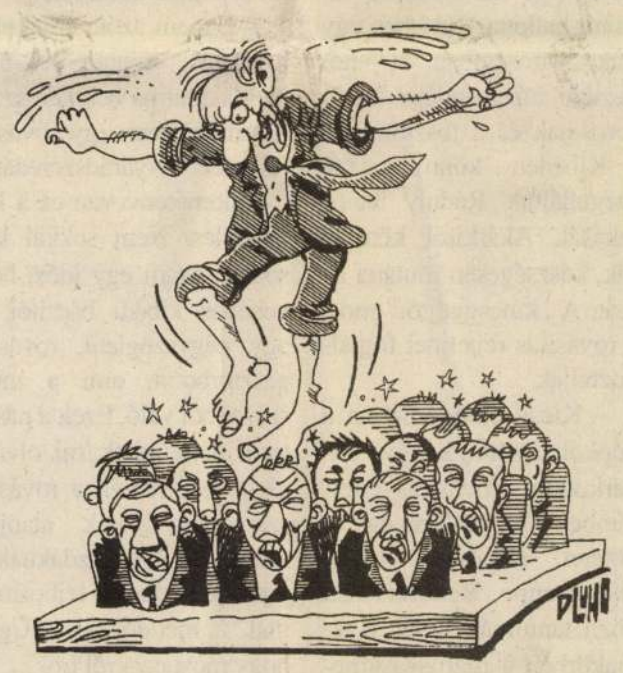

DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

SZAKÉRTŐI KORMÁNY

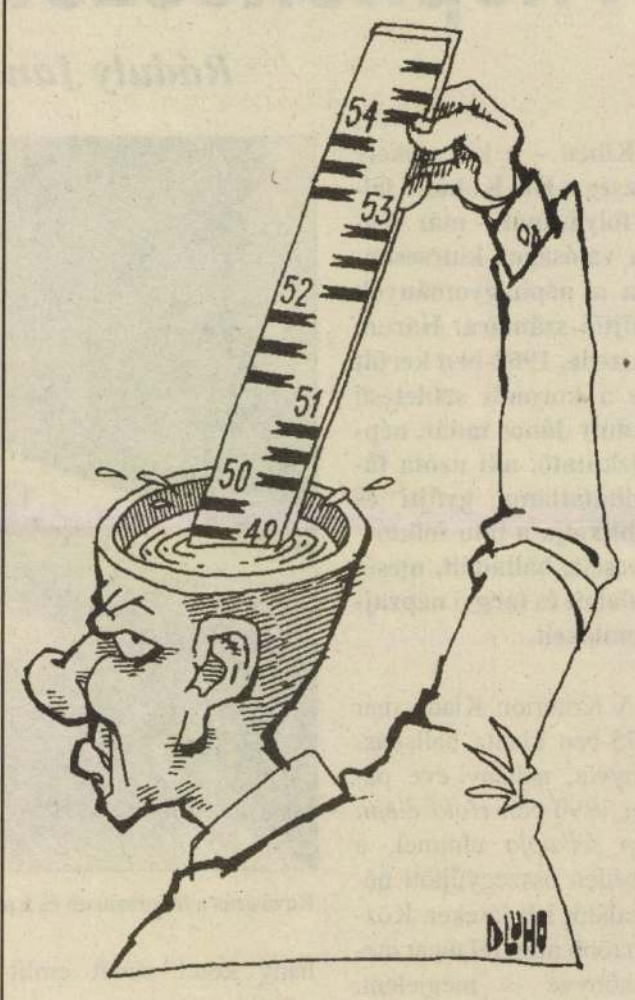

A hidrológus DLUHOPOLSZKY LÁSZLÓ RAJZA

– Nem felejtettem el Sanyika, hogy ígértem neked fagyit, de a helyzet az, hogy ezt most az Iván bácsival is meg kell beszélni. JELENSZKY LÁSZLÓ RAJZA

GYULA BÁCSI ESTI MESÉJE

– Csökkenő infláció, emelkedő életszínvonal, stabilitás…
BALOGH LAJOS RAJZA

HITEL CSAK VAGYONOSOKNAK

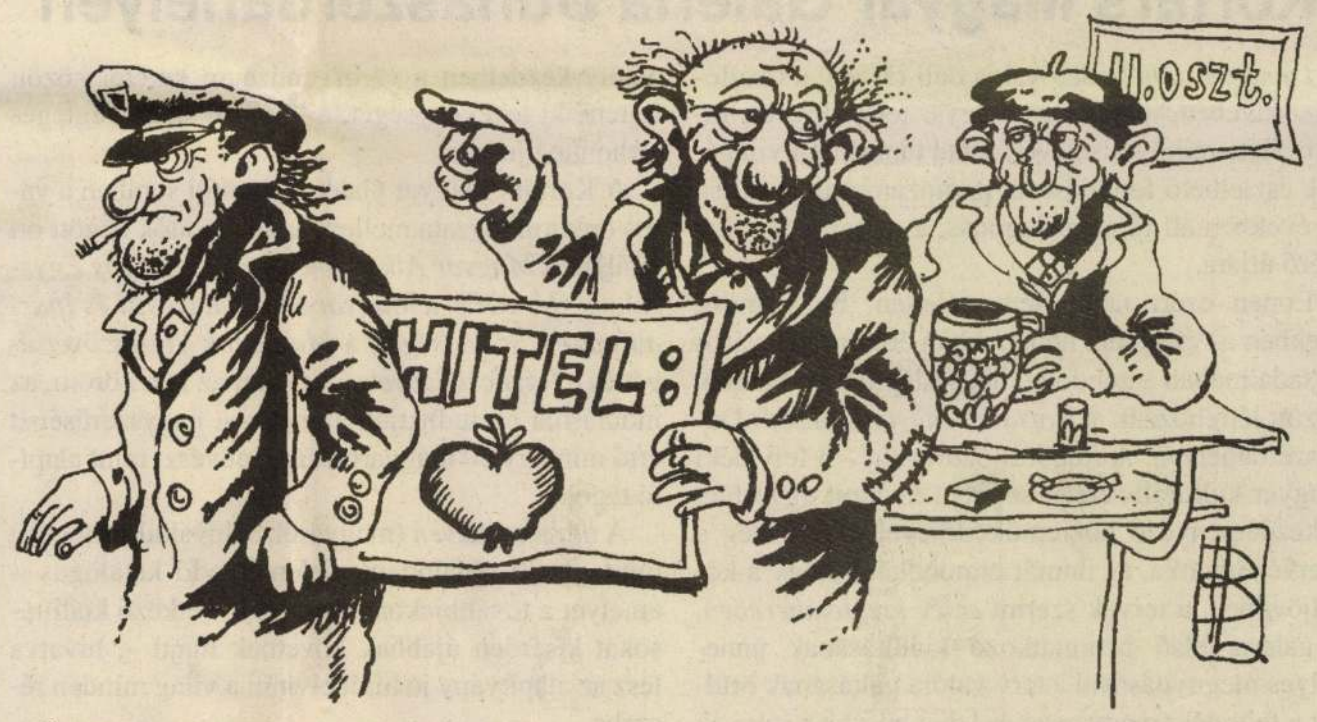

– Átkérték a táblát az OTP-be!

BALOGH LAJOS RAJZA

A népköltészettől a rovásírásig

Ráduly Jánosnál Kibéden

Kibéd – a kis székely község a Kis-Küküllő felső folyásánál – már régóta valóságos kincsesbánya a néphagyományok gyűjtői számára. Három évtizede, 1962-ben került ide a korondi születésű Ráduly János tanár, néprajzkutató, aki azóta fáradhatatlanul gyűjti és publikálja a falu folklórkincseit; balladáit, meséit, dalait és tárgyi néprajzi emlékeit.

Rovásírás a lőporszarun és a pásztorboton

KÚTVÖLGYI MIHÁLY FELVÉTELEI

A Kriterion Kiadó már 1975-ben kiadta balladáskönyvét, néhány éve pedig, 1990-ben *Hold elejti, Nap felkapja* címmel, a Kibéden összegyűjtött népi találós kérdéseket. Közben több mint fél tucat meséskönyve is megjelent. (*Villám Palkó, Tündérszép Mosolygó Ilona, Táltos Marika* – hogy csak néhány kötet címét említsük.)

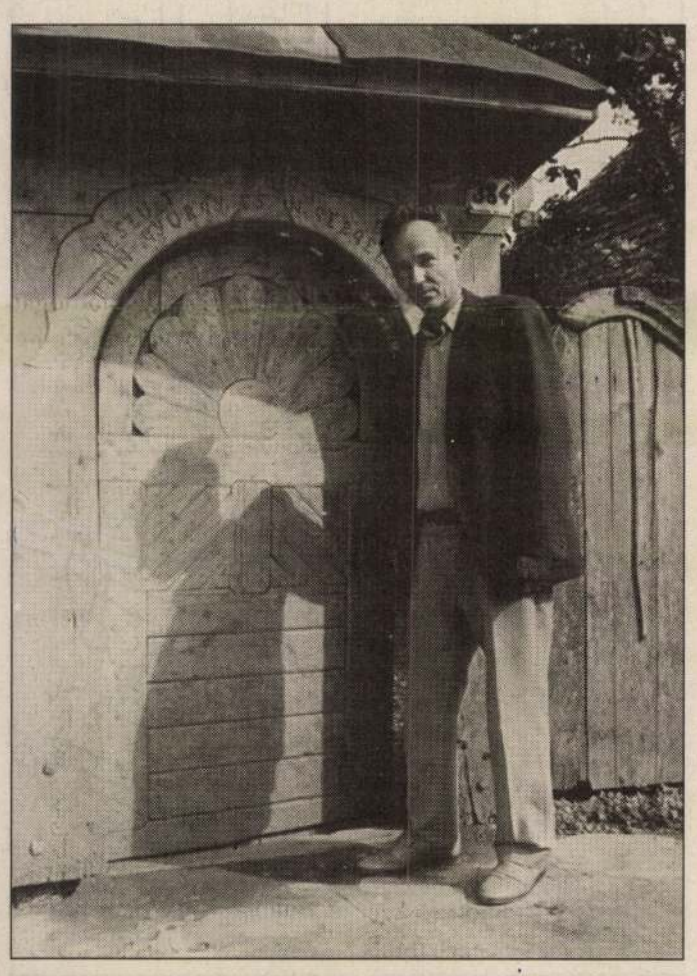

Ráduly János, a néprajzkutató, „kincsgyűjtő"

Ráduly János olyan elődök nyomdokaiba léphetett, mint Ősz János, a mesegyűjtő néptanító és tanítványa, Seprődi János, aki Kibéd népzenei falumonográfiáját állította össze. Míg gyűjtőelődei járhatták a fonókat és a kukoricafosztókat, addig ő egy felbomlófélben lévő paraszti kultúra kellős közepébe csöppent. (*Ősz János* írja, hogy az első mesét egy *Bukló György* nevű kibédi bácsitól hallotta 1884-ben egy kukoricafosztóban, és attól kezdve törzsvendége lett a fonóknak és a fosztóknak.)

Kibéden könnyűszerrel megtaláltuk Ráduly János lakását. Akárkitől kérdeztük, készségesen mutatta az utat. A „kincsgyűjtőt" most a rovásírás rejtelmei foglalkoztatják.

– Kicsit elbogároztam a népköltészettől, két éve búvárkodom a rovásírás rejtelmeiben. Összeállítok egy új kötetet. *Rovásíró őseink* lesz a címe. Rendszeresen közli tanulmányaimat e témakörben a marosvásárhelyi *Népújság* és a *Művelődés* című folyóirat. Közel harminc dolgozatom jelent meg, s ezeket fűzöm egybe és egészítem ki.

– Elég nagy irodalma van a székely rovásírásnak, *Sebestyén Gyulától* kezdve *László Gyuláig, Vásáry Istvánig*, sokan írtak róla. Sajnos csak Ferenczy Gézának ismerem minden dolgozatát, jó lenne, ha Magyarországról is kapnék irodalmat.

– Engem azóta érdekel a rovásírás, miután '92-ben megtaláltam a berekeresztúri templomban egy rovásos feliratot. Nyárádszeredától tíz kilométerre van ez a kis település. Nem sokkal később kaptam egy idős, hetvenéves kibédi bácsitól is egy négyszögletű, rovásos pásztorbotot, ami a múlt századból való. Ezek a pásztorok nem tudtak írni, olvasni – de ismerték a rovásos számokat, ennek alapján számoltak el a gazdáknak a fejős juhokkal, a tejhozammal, a meddőkkel… Úgyhogy most ezekről írok.

Cs. Kovács Károly

Székelyföldi hétköznapok – lőporszaggal

Néhány hete futótűzként harapódzott el a hír a Székelyföldön – házról házra, faluról falura – arról, hogy a politikai elítéltek végre hazatérhetnek. Hogy az Európa Tanács jelentéstevői, *König* és *Jansson* urak jelentése nyomós érvként hatott a román államelnökre, *Ion Iliescura*, aki elnöki kegyelemben részesítette az oroszhegyi és zetelaki férfiakat. Nyolcan ültek börtönben több évig. Bűnük, hogy részt vettek az 1989. december végi események székelyföldi forgatagában, amikor a népnyúzásban jeleskedő milicisták estek áldozatául a *népharagnak*. Végső soron egy egész népcsoport helyett szenvedtek. Letartóztatásukkal szimbólummá tette őket a hatalom: *így jár, aki román emberre, a hatalom képviselőire emeli kezét*. Az mit sem számított, hogy a forradalmi események résztvevőit már 1990 januárjában általános kegyelemben részesítették. De hát *nem tisztázta senki:* mi történt a Székelyföldön, és mi esett meg más helységekben. Pedig másutt is történt egy s más.

Ám miközben e példa erejével fenyegette a román legfelsőbb vezetőség a magyar nemzetiséget, azonközben az ország az Európa Tanácsnak is tagjává kívánt lenni, és meg is szerezte az előlegezett bizalmat. *Arról viszont ma is szívesen és könnyedén megfeledkeznek, hogy ebben az esetben bizonyos játékszabályok betartása kötelező.* E szabályok között az is szerepel, hogy egy tagállamban nem lehetnek politikai foglyok, mert minden embernek joga van bármilyen politikai meggyőződéshez, no meg Isten és *törvény előtt mindenki egyenlő,* akkor is, ha egyikük román, másikuk magyar, és akkor a nyolc székely férfi 1990 januárjában kegyelemben kellett volna részesüljön. Csekély négy évet *késett az elnöki „áldás"*.

Aztán az öt megtért fiú fogadtatása sem sikeredett felhőtlenre, mert egyikük felvágta ereit. Szabadulásakor állítólag azt mondta, hogy mi – kívül levők – *el sem tudjuk képzelni, mennyi vér folyik a román börtönökben*. Hogy a fogházviszonyok vagy inkább a családi problémák vitték sírba, ez már örökre az ő titka marad. A hír újra puha szárnyakon szállt, mint a korom, a derűre ború jött nagy sebességgel. A székely ember az ilyen történetre azt szokta mondani: baljós jel, valami még rosszabbnak a hírnöke.

Zetelaka a múlt rendszerben arról volt nevezetes, hogy ott épül valami. Gát lesz az, óriási gyűjtőtavat duzzaszt, melyben falvak lelik majd pusztulásukat, az emberek el kell hagyják szülőföldjüket. A rendszerváltás az ilyen „grandiózus" terveket magával sodorta. Ám *mostanában más gyanús mozzanatok teszik újra nyugtalanná a környék lakóit*. A zetelaki tanács nemrég soron kívüli gyűlést tartott. A tanácsosok tiltakozást állítottak össze és írtak alá, melyet elküldtek a legilletékesebb helyekre. Ebben erélyesen elítélnek minden olyan elképzelést, miszerint *a kizárólag magyarok lakta község területén katonai egységet hozzanak létre*. Szerintük ennek az akciónak kettős célja van: a vidék lakossága etnikai összetételének a megváltoztatása; feszültségkeltés a békés lakosság körében…

Az ilyesmire szoktuk azt mondani mostanában: egy hideg, egy meleg politikai húzás. Ez fordítottja annak az isteni gondviselésnek, mely során a fennvaló, ha becsuk egy ajtót, másutt kinyit egy másikat. *Itt minden fordítva történik:* ha – sokszor kényszerűségből – egy pozitív lépést kell tegyen felénk a hatalom, azonnal kompenzálja azt egy *kétes célú, mindenképpen bizalmatlanságot keltő cselekedettel*.

Nemrég *Văcăroiu* miniszterelnök kíséretével – melyben benne volt a frissen kinevezett hadügyminiszter – végigszáguldott a Székelyföldön. Akkor és azóta is mindenki azt találgatja: *mi célja volt a villámlátogatásnak?* A zetelakiak most azt állítják: *hát ez!* A katonai támaszpontok helyszíneinek a kijelölése. Ki tudja? Ami igaz, az igaz: mostanában *térségünkben gyakran lőporszag van.*

Máthé Éva
Marosvásárhely

Kortárs Magyar Galéria Dunaszerdahelyen

Dunaszerdahely Szlovákia déli részén, a Csallóköz szívében, jellegzetes magyar település. Kulturális élete mind külsejével, mind társadalmi világának észlelhető fejlődésével párhuzamosan ezekben az években áll rá a gazdagodás, a színesedés sokat ígérő útjára.

Éppen ezért talán nem véletlen, hogy most, ezekben az években, hónapokban érett meg a város társadalmában a gondolat, hogy alapítványi keretek között létrehozzák a *Kortárs Magyar Galériát* Dunaszerdahelyen. A *Rákóczi Szövetség* – a felvidéki magyar kulturális életet segíteni hivatott egyesület – kezdeményező közreműködésével indult meg a szervezőmunka, és immár elmondható, hogy a közeljövőben, a tervek szerint *ez év szeptemberében,* a galéria első bemutatkozó kiállításának ünnepélyes megnyitásával a terv valóra váltásának örülhet a felvidéki magyarság és lehet büszke a szlovák társadalom. Jó remény van arra, hogy a galéria, amely kezdetben a városi múzeum keretei között fejtené ki tevékenységét, a jövőben saját, végleges otthonhoz jusson.

A Kortárs Magyar Galéria alapítói sorában a város önkormányzata mellett, a társalapítók között ott találjuk a *Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületét* (MAOE), a *Magyar Képzőművészti és Iparművészeti Szövetséget,* a *Magyarok Világszövetségét* és a *Rákóczi Szövetséget*. Ami az igazi öröm, az indulásnál ott tudhatjuk a gondolat nagyszerűségét értő mintegy 50 magyarországi művészt mint alapító tagokat.

A *három nyelven* (magyarul, szlovákul, németül) mintegy 70 oldalon megjelentetendő katalógus – amelyet a továbbiakban a soron következő kiállításokat kísérően újabbak követnek majd –, hivatva lesz az alapítvány jó hírét elvinni a világ minden részébe.

L. L.

Színek örök vándora

Most olvastam Luzsicza Lajos festőművész HÉTKÖZNAPOK című memoárkötetét, s megvallom, igaz dilemmában vagyok. Egyik felől szégyellem magam, nékem nem adatott meg oly szép, viszontagságos, valódian kárpát-medencei sors, ami az övé. Engem senki nem üldözött el szülőföldemről, de önjelölt és viszonylagos basák azért uralkodtak nemzedékem lelke fölött.

Más okom is vagyon irigyelni eme olvasmányos és őszinte kötet szerzőjét: sorai olvastán erősödött bennem az érzés, puritán módon, kizárólag csak a művészetnek is lehet élni. Az a fontos. Miniszterek, kultúrbiztosok, anyaföldosztók-darabolók jönnek, mennek, ám a zöld szín zöld marad, mint a fű, a kék pedig kék, mint az égbolt. Borús, viharos történelmi időkben is volt tehát miben bíznia a vásznak poétájának; tudván tudta, előbb-utóbb kiderül, ki az ecsetekkel íródott versek alkotója.

Szinte sejtjeinkkel érzékelhető a ki nem mondott fájdalom, a mérhetetlen kín, amit átélhetett. Ennek ellenére derűs, fölényes irónia lakozik sorai között. A szép kiállítású könyv a KÖZDOK Kiadót dicséri.

Novák Béla Dénes

Lüdecke Hugó

ötvös Nagyszeben

Kőrnagyötvj. 266. l.

a jegyzés:

(Roth)

1489	„13"	HL Hugo Lüdecke, M ca 1860.
		Kehely. — Kelch.
		Ev. egyház, Verd — Ev. Kirche, Werd. Roth : 163, 390.
		LÜDECKE Ugyanaz. — Derselbe.
1490	Nr. 1290	Evőeszközök. — Tafelsilber.
		Zayzon Ferenc, Sepsiszentgyörgy.

LUZSICZA Lajos

P.SZABÓ Ernő: Festő, határok nélkül : Beszélgetsé Luzsiczsa Lajossal. = Uj Magyarország, 1993. április 19.9.

TANÁSKA Péter: A nemzetközi táj harmoniája [interju] = Pesti Hirlap, 1993. aug. 10. 12. i11.

LUZSICZA Lajos

Bettes István: Csak: Toprongyos töprengések
Luzsiczáról. = Életünk, 30, 1992, 5 555-556. ill

LUZSICZA Lajos

LUZSICZA Lajos: Felvidéki karácsony [vissazemlékezés]. = Uj Magarország, 1992. dec.22. ill.

ako sklad obilia, podobne ako aj druhá budova bet hamidraš. Tá je pomerne väčšia, má rozmery 17 x 13 m. Na galériu pre ženy vedú schody zvonku, zo západnej strany budovy. Táto budova je tiež murovaná. V blízkosti stojí ešte jedna budova, ktorá pravdepodobne slúžila ako byt pre rabína.

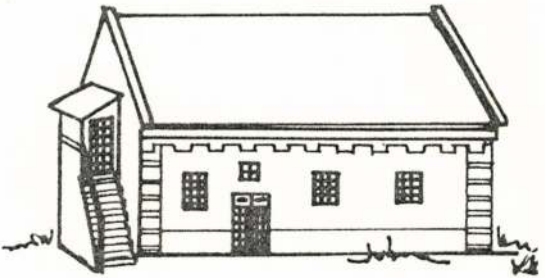

Luzsica Lajos MDK

kiállított t bbek között

a főváros II. kerületi tanácsa, a Műcsarnok

és a Hazafias Népfront által 1958 máj. 1. al-

kalmával rendezett kiállításon.

/ Műterem 1958 I. évf. 6. sz. 46.o.

dr. D. K.

LUZSICA Lajos
vázlathöngyiből
„Szlovákiai Pál" repr.

Magyar Nemzet 1961. jún. 4. 7. l.

MDK

Luzsica Lajos

festőművész közli, hogy Drezdából bolgár festők kiállitási anyaga érkezik hozzánk. Márciusban mutatják be.

Esti Hirlap 45 szám 1958. febr 22. 2 old.

MDK

Luzsicza Lajos, Felv.
Érsekujvári Péró, olaj
Péró, akv.
Kóró kupok, akv.
Öregek, toll.

Visszatért területek képzőműv. főisk. ifjusága
kiáll. 1942. dec.

Luzsicza Lajos MDK

szlovákiai tanulmányait is

kiállította a Komárom megyei képzőművészeti csoport a tatabányai népházban.

Műterem 1958 i.évf. 7. sz. XXX. 45.o.

MDK

Luzsica Lajos festő

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz. 352.l.

Luzsicza Lajos fotóm.

Tájkép, rajz, (repr.)

vv: Luzsicza L. rajzai (csehszlovák tanulmányut)

Nérszava 1956, okt. 21, 84 évf. 249 n. 5 l.

Luzsicza Lajos

Kiállítása a Csehszlovák kultura
infiséjében

Szodalmi Ujság 1956 VII évf. szept. 22. 38 n.
10 l.

Luzsica Lajos
Dunántuli táj, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Muz. 1954. jul. 2 1.

Lurzica Lajos, festő MDK

A közgyűlésen elmondta, hogy a képzőművészet s a tömegek kapcsolata egyre erősebbé válik.
1958-ban 208 kiállítás volt a művelődési házakban.
A nézők száma meghaladta a 700 000-t.
1959. év első 6 hónapjában pedig 111 kiállítást rendeztek be.

-. Megalakult a Magyar Képzőművészek Szövetsége

Veszprémvármegye, 1959. jún. 23. 8. (

M.D.K

LUZSICA Lajos

Fajrét

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 96. sz. 4. l.:

a. m. Kétszőművészeti kiállítás a II. kerületben

MDK

LUZSICZA LAJOS

Tatabányai Képzőm. és Ipram. Társ. levele Szentiványi Gyulának, 1948. febr.

MDK

Luzsicza Lajos

Koratavaszi napsütés, of.

Miskolci O.Képzőm.kiáll. Herman Ottó Muz. 1955.

17 l.

Luzsicza Lajos, festő MDK

A festőművész két hónap alatt 54 képet alkotott az Alacsony-Tátra tövében.
A művek szept. 2-16. között Várpalotán voltak kiállítva. Okt. 7-től a Csehszlovák Kultúra (Budapest) kiállítóhelyiségeiben lesz látható a tárlat.

—: Körmöci tájak 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. okt. 7.

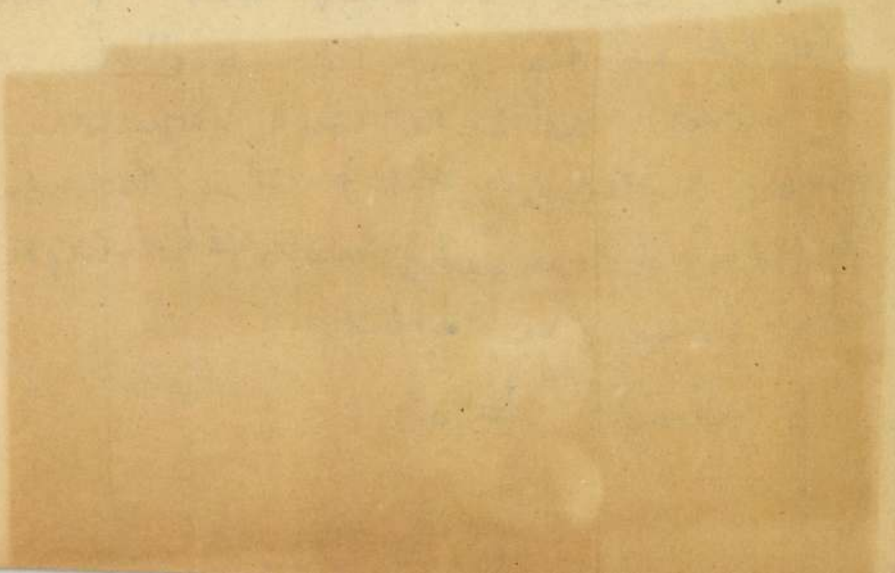

MDK

Luzsicza Lajos 192o--

Sarok, kr.

Parasztfejek, Zsenyéről, retlie

Ernst Muz. M.Kisplaszt. és Graf. kiáll.

1954. szept.

28. 1.

MDK

Luzsicza Lajos

Koratavaszi napsütés, of.

Miskolci kiáll.I. Herman Ottó Muz. 1955.
17. 1.

Luzsicza Lajos

"Obudai hajógyárban"

Tóth Miklós: A IX. képzőművészeti kiállitás
néhány esztétikai tanulsága.
TISZATÁJ 1962. jul.

MDK

Luzsicza Lajos

Marczibányi tér a Gottwald művekkel. Olajf. 60x80
Kisfiam arcképe. Olajf. 80x60
L.L.-né arcképe. " 100x80

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok.
1955. Kat. 18.1.

Luzsicza Lajos

l.

Szabad Művészet
1950.272.l

ge czímén elő

a pénzügyi ta

lását a nagy

ministerium

megkeresten

hogy a kérde

fölülvizsgálat

konyonek s a

költség-jegyz

dése iránt

Luzsica Lajos

A Népművelési Minisztérium képzőművészeti főosztálya részéről a borsodmegyei képzőművészek helyi csoportjánál megalakulásán jelen volt.

Északmagyarország 1951. márc. 4.

MDK

Luzsicza Lajos

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 ápr.12.

M.D.K

Luzsica Lajos
grafikus

Egy gonache tájjal szerepelt a
tárlaton.

Pogány G. Gábor: A Sárospataki Galéria
Művészet, 1968. július – 22 lap.

Luzsica Lajos

kiállított festményei:

Komlói részlet. Olaj, 50×60 cm.
Apad az ár. Olaj, 60×80 cm.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállítás 1956. Kat. írta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

23. l.

M.D.K.

Luzsica Lajos festő

Őr c.

müve bemutatva az Áll. Képzőművészeti Vásárlások
III. Kiállitásán. A Képzőművészeti Alap vásárlásá

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III.
Kiállitásáról 5.l.

Lurisicza Lajos

Festőnövész kiállítása a Magyar Hajó és Darugyár Művelődési Otthonában.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 14.

Luzsica Lajos

A I. ker. Tanács képzőművészeti körének tanára, felnőtt a Képzőművészeti körvezetők országos konferenciáján Bp. 1963 nov. 8-9.

Cséri Lajos: A képzőművészeti körök szerepe a képzőművészeti nevelésben

Budapest 1964.

19-20 l.

Lursicza Lajos

Kiállítása az Andrássidai Állami Gazdaság Kulturtermében

Magyar Nemzet, 1967 IV.14.

MDK

Luzsicza Lajos

Kiállitási hir

Délmagyarország 1967 nov. 15

Luzsicza Lajos

„Nagymarosi táj" c. képe az V. miskolci kiállításon.

Hajdu Béla: Az V. Miskolci Országos Képzőmüvészeti Kiállitás
Északmagyarország 1959. okt. 31. 5.1.

MDK

Luzsicza Lajos, festő

Szerepel a képzőművs kiállításon.

(fenntik): Kurtörök az előcsarnok ban 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. ápr. 11.

MDK

Luzsicza Lajos festő

a kiállitás védnöksége tagja

[redacted].

3. Észak-magyarországi területi képzőm. kiáll.
1967. Salgótarján, Eger, Miskolc, Sátoraljaujhely

Luzsica Lajos MDK

Falurészlet, temp.

VIII.Miskolci Orsz. Képzőm. Kiáll. 1964

MDK

Luzsicza Lajos

Hajóhegesztők, o.

X. Magy. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1965.

Luzsica Lajos festő

M.D.K.

A Tatabányai Képzőművészeti Szabadiskola vezetője.
1949.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 409.1.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONTI FORRÁSKIADVÁNYAI II
Bp. 1965.

Luzsicza Lajos MDK

Szérüskert, olf.

Mücsarnok 1954 V. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK.

Luzsicza Lajos

Kiállitási kritika

Magyar -emzet 1967 ápr.11.

MDK

Luzsicza Lajos, Jestő

Megnyitó beszédet mondott.

– : Julián Filó Jestőművész kiállítása a Csehszlovák Kulturában

7

Népszavadság, Bp. 1967 ápr. 28.

Luzsicza Lajos

Szénaboglyák, olf.

Bányászök leszállás előtt, olf.

Dunakanyar Lábatlannál, olf.

Miskarnok 1959. VII. Nagy. Képzőm. Kiáll.

Lázsicza Lajos MDK

Dunakanyar Lábatlannál, repr.

Mücsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Luzsicza Lajos MDK

Marczibányi tér a Gottwald művekkel, olf.

Kisfiam arcképe, olf.

L.L.-né arcképe, olf.

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Luzsica Lajos

MDK

Vájár, olf.

Műcsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Luvsicza Rajos
festő

friszt vett a tailaton.

Bodnár Éva: Balatoni Tailat. 1966.
Művészet, 1967. február - 45 kep.

Lursica Lajos

Csobánc (: Szépe (ennek) szerepel az alább. Tárlatom Keszthelyen

Tóth Sándor: Balaton Nyári Tárlat

Déchnapyakovszag 1970 VIII. 23

MDK

Lusztica Lajos, festő

Rajz: Repr.

Lusztica Lajos: Körödében M. 5.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 18.

Luscza Nejos

Réntvett az elsőt országos akvarel-
-kiállításon.

BM: Vasárnap nyílik ...
Északmagyarország 1968 aug. 1-4.

MDK

Luzsicza Lajos, grafikus

Rajz: Repr

Luzsicza Lajos: Illusztráció

M. Y.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 13.

MDK

Luzsica Lajos, festő

Rézt-vevő.

fényképi.

— : Művész-munkás baráti találkozó....

5 11. lap

A Könyvtáros, 3. 1965. szeptember XV/9

Luzsica Lajos

"Épitkezés" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. nov. 21.
XIV. évf. 47. sz. 6. lap

M.D.Y

Luzsica Lajós
festő

Részt vett a Nagymaros
tárlaton.

Fóthy János: Nagymaros 66.
Művészet, 1967. február - 44 kap.

Luzsicza Lajos MDK

Sióagárdi menyecske, ceruza

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

Koratavasz

Késő őszi táj

Jánoshegy

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963.nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

A téli Duna

Kertek alja

Kilátás Visegrádra

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963.nov.

Luzsicza Lajos

szerepel az alábbi kiállítás anyagában

V. Országos Képzőművészeti Kiállítás Bp., Műcsarnok, 1970. Kiállítási Bev.: Kovalovszky Márta 2. l.

Lurzicza Lajos

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1970. aug. 18.

Dél-dunántúli Képzőművészek Kiállítása

1968 1969

LUZSICZA LAJOS

„CSÉPLÉS" C. KÉPE (EML.) SZEREPEL A KESZTHELYI „MEGÖGAZDASÁG A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN" C. KIÁLLITÁSON.

R.I. TERMÉSZETKÖZELBEN.

NAPLÓ (1990. OKT. 24.

Kurucz Kajos festő

munkácsy díjas (II. fok.) kapott

N.N.: Kitüntették a művészeti díjasokat

Somogyi Néplap 1971 IV. 3

Kurzicza Kajos festő

munkány díjat (II. fok.) kapott

N.N.: Kiosztották a művészeti díjakat

Kelet magyarország 1971 IV. 3

Luzsicza Lajos festőművész

Munkácsy díj II. fokozatát

kapta

Magyar Nemzet 1971 április 3

8. old.

Luzsicza Lajos

„Kerekeskút", nepr.

Napjaink, Miskolc, 1971. április
X. évf. 4. sz. 4. sz.

Lursicza Lajos Gestő 1

Viallitása nyilt az

I. Ker. Tanács Bem rakparti

művelődési Házában

Népszava 1969 október 3

2. old.

Lurszicza Lajos

2

„Léptói havasok"

„Falu az alacsony Tátrában"

c. lépei emlitve

Mépszova 1969 oktober 3

2. old.

MDK

Luzsicza Lajos, festő –

A Munkácsy M.-díj II. f.-t kapta.

– : Átadták az idei művészeti díjakat

11.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 3.

MDK

Luzsicza Lajos, festő

A Munkácsy M.-díj II. f.-t kapta.

—: Átadták az idei művészeti díjakat

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 2.

MDK

Luszticza Lajos, festő

Rajz:

Repr.

Luszticza Lajos: rajza M. 8.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 28.

Lursicza Lajos festő

Munkácsy díj II. fokozatát

Tapta

Pestmegyei Hírlap 1971 április 3
4. old

Luzsicza

A ez és augusztusában a szegedi Horváth Mihály bemutató terem tárlatán mutatta be a „kút"-nál és „Földek" című műveit.

- Bozóky - : „Summer art-show at Szeged"

Daily News, Budapest, 1971. aug 23.

Lurnicza Lajos festő.

A Munkácsy Mihály díj II. fokozatát nyerte el

--------Munkácsy Mihály díjasok.

Művészet, 1971. április - 10. lap

Luzsicza Lajos festőművész

Az 1971. évi művészeti dijasok között a Munkácsy Mihály-dij II. fokozatát kapta.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 3.
XV. évf. 14. sz. 2. lap

Kursicza

„At the Well", „Fields" (eml.)

szerepel az arábbi Tárlatok

- boróky -: Summer art show
at Freyed

Daily News 1971 VIII: 23

LUZSICZA LAJOS

Munkácsy-díjas festőművész. A Nemzetközi Hajdúsági Művésztelepen dolgozik július–augusztusban.

Hajdú-Bihari Napló, 1971. aug. 11. 9. l.

Luzsicza Lajos

Címnélküli képének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 10.
XV. évf. 15. sz. 14. lap

Luzsicza Lajos

Festőművész, a jubileumi kiállítás intéző bizottságának titkára.

Bojár Iván: Jubileumi kiállítás előtt.

Magyar Hírlap, 1970, okt. 6.

Lucznicza Lajos

1. Csobánc tempera 60×80
2. Őr a Balatonnál temp. 60×80

V. Balatoni Nyári Tárlat
1970. Keszthely

Lursicza Lajos

Öreg parasztok olaj 55×125

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum, 1970. júl. 19-aug. 9.

Lurnicza Lajos

1. Badacsony gouache 35×50
2. Dunakanyar —"— 35×50
3. —"— —"— 35×50

II. Országos Akvarell Biennálé
1970. Eger

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

Tél Nagymaroson

Tél a Börzsönyben

Visegrád

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963.nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Délutáni napsütés

Kikötőben

Uszály a Dunán

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

A Duna Zebegénynél

Falurészlet

Hollókői részlet

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Falu Nógrádban

Falurészlet

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Cséplés után

Cserháti táj

Falu a völgyben

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Bükki táj

Nógrádi táj

Pásztói részlet

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Pilisi táj

A Zsiroshegy

Tájrészlet á Hármahatárheggyel

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsieza Lajos festő

guasht

Dombos táj

A pilisi hegyek

A Bükk Dédesnél

Luzsieza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash

Bánya a Bakonyban

Üzemi részlet

Erdészház

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Őszi táj

Koratavasz a Pilisben

A Duna mentén

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Dunapart az épülő Erzsébethiddal

Falu a Gerecsében

A budai hegyekben

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Budai részlet

Királyréti táj

Ut a Börzsönyben

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

Koratavasz a Dunakanyarban

A budai hegyekben

A budai vár

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

Kilátás a Várra

Tél a Börzsönyben

A Dunapart télen

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

guash:

A gulácsi hegy

Völgy

Kilátás a Szentgyörgyhegyről

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

Bakonyi táj

A visegrádi hegyek

Kilátás a Nagyszénásról

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

Börzsönyi ősz

Cséplőskor

Palócvidék

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963. nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

Falu a Bükkben

Nyár a Bükkben

Nógrád

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963.nov.

MDK

Luzsicza Lajos festő

olajfestmények:

A Dunakanyar Zebegénynél

Szérün

—

Badacsony

Luzsicza L. kiáll. Csók Gal. 1963.nov.

MDK.

Luzsica Lajos

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1965 ápr.21.lap -

Luzsica Lajos
festő

M.DK

Üzemi kompozicióit állította
ki a tarlaton.

D. Fehér Lourza: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállításról
Művészet, 1965. november - 28 kep

Luzsicza Lajos, festő MDK

Egy semleges dekorativitás felé fejlődik?

AX.M.Képzőmüv.Ki

Rényi Péter: Festészet és korszerűség 9-10.

NÉPSZABADSÁG, B

. 1965. okt. 3.

MDK.

Luzsicza Lajos

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. lap 29

MDK

Luzsica Lajos
festő

Művei részt vesznek a
kiállításon.

Péter Imre: A monumentalizmus bűvöletében.
Művészet, 1966. január – 10 lap.

MDK

Luzsicza Lajos

Nagymarosi táj, gouache

Vág völgyében, aquatinta

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 23.1.

MDK

Luzsicza Lajos

Az Óbudai Hajógyárban, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Műcs. 1962. 15.l.

M.D .K.

Luzsica Lajos festő

Művei a kiállitáson

Tavaszi Tárlat a Mainóti Klubban

Magyar Nemzet 1966. ápr. 7. 7.l.

Nuestros hijos fueron

MDK.

Luzsicza Lajos

Nagymaros 66 kiállitás meghivója

MDK

Luzsicza Lajos

Liptó I., akvatinta

Vág völgyében, "

1. Miskolci O. Grafikai Biennale 1951.

MDK

Luzsica Lajos

Társ.munkások a Lágymányosson, of.

Hajóépitők, of.

Felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 1960.

MIK.

Luzsicza Lajos

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 juli.22.

.

Luzicza Lajos

MDK

Falucska a Tátrában, olf.

Ősz az Alacsony Tátrában, olf.

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Luzsicza Lajos, festő

Kiállítása nyílt meg Andráshidán (Zala m.) az Áll. Gazdaság Klubhelyiségében. A kiállításnak nagy a sikere. A művész 39 tájképet állított ki.

Böcz Sándor: Falusi tárlat 9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. máj. 10. [Vidéki]

Luzsicza Lajos MDK

Ősz Nagymaroson, olf.

Börzsönyi táj, olf.

A visegrádi hegyek, olf.

Mücsarnok 1960. VIII.Magy.Képzőművészeti kiáll.

Luzsicza Lajos MDK

Felvidéki táj, olf.

Műcsarnok 1962. Mai festészetünk kiáll.

MDK

Luzsicza Lajos

Gyárudvar, temp.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

MDK.

Luzsicza Lajos

Kiállitási hiradás

Pestmegyei Hirlap 1966 juli.14.

MTA

MDK

Luzsicza Lajos

Kunsági nád, temp.

Cséplés Kunfehértóm, temp.

"Futóhomok-aranyhomok," temp.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Mus. 1961.

Buscaba bajos

Kunsagi nid. temp.

Desplés kunfeberrtém. temp.

"Autónomok-arranyonok" temp.

MDK

Luzsicza Lajos

Felvidéki táj, of.

Mai festészetünk kiáll. Nemz. Gal. anyagából.

MDK

Luzsicza Lajos

Automne á Liptó, gouache

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois D'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK

Luzsicza Lajos

Automne dans les Basses-Tatras, of.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

Lursicza Lajos festő

Műveiből kiállítás nyílt meg néhány nappal ezelőtt a svájci Bienne-ben. A tárlat anyagát előreláthatólag bemutatják majd Zürichben, Bernben, Solothurnban és Baselben is.

Magyar Nemzet 1968 okt. 27
– Napló –

MDK

Luzsicza Lajos, jestő

Raj: Repr.

Luzsicza Lajos: Hajógyáriak

M. 4.

Népszabadság, B. 1970. jan. 25.

Luzsica Lajos

festő

Az utóbbi 3 év művét mutatta be a tárlaton, 1967, 1968, 1969 év termését. 1968-ban volt önálló kiállítása Svájcban.

Ecsery Elemér: Luzsica Lajos

Művészet, 1970. január – 46 lap

Luzsica Lajos
festő

A Bem rakparti művelődési klub
1969 októberében Luzsica Lajos mű-
veiből rendezett tárlatot.

Esseny Dénes: Luzsica Lajos
Művészet, 1970. január – 46 lap

Luzsica Lajos
festő

A Duna hanyar Visegrádnál.
(repro)

Ecsery Elemér: Luzsica Lajos . . .
Művészet, 1970. január – 46 lap.

Luzsica Lajos

fotó

Kiállításán bemutatta a „Bada-csonyi ölbol" c. Művet, a „Tolcsva" a „Tarcal"-t.

Ecsenyi Elemér: Luzsica Lajos
Művészet, 1970. január – 46 lap

Luzsi a Lajos

festő

1963-ban volt kiállítása a

Csók Galériában

Ecsenyi Elemér: Luzsi a Lajos

Művészet, 1970. január - 46 lap.

Luzsica Lajos

festő.

A kiállításán mintegy 40 körüli olaj és gyrache-technikával készült hanai táj és kul földi élmény anyagot ábrázoló képe szerepel.

Ecsenyi Elemér: Luzsica Lajos
Művészet, 1970. január – 46 lap.

Luzsica Lajos

festő.

Képeit az anyagi valóságtisztelete és a panteisztikus ábrázolás inspirálta.

Ecsenyi Ebenéz: Luzsica Lajos
Műveszet, 1970. január – 46 lap.

MDK

Luzsicza Lajos

gouache:

Svájci parasztház

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

Luzsica Lajos

Liptó - rézkarc Bp.1962.
290x380 mm. 80.-Ft.

Munkából - rézkarc Bp. 1961.
185x295 mm. 80.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 221.l.
O.Sz.K. Kiadványai Bp.1965.

LUZSICZA LAJOS

1.) Liptó I. aquatinta 29x39

2.) Vág völgyében aquatinta 29x39

I. Miskolci Országos grafikai biennálé. Kat. bev.: D. Fehér Zsuzsa Miskolc. 1961.

LUZSICZA LAJOS

1. Táj olaj 60x48
2. Tanulmányfej I–II. ceruza és rézkarc 16x22

Zsennyei művészetelep kiállitása. Szombathely, 1956.

Lursica Lajos

Kiállítása volt Svájcban
Táj (rajzó)

Tibély Gábor: Lursica Lajos
Kiállítása Svájcban

Művészet 1968 XI. n. 47 old.

LUZSICZA Lajos / Budapest

1. Őr Szentendrén olaj 50X60
2. Dunántúli táj olaj 72 X 52

Dunántuli Képzőmüvészek Kiállitása 1958.
Kat. bev.: Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István király Muzeum
Körlemények Dsor 14./

M.D.K.

Lyszthi, kőművesmester

1559 decemberétől
1560 jan. 24-ig szerepel
az egri vár építtetésénél.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 361. old.

Luzsicza Lajos
festő

M.D.Y

„Táj" (repro)

Szovács Gyula: IV. Balatoni Nyáré Tarlat,
Művészet, 1968. november - 45 kep.

Luzsica Lajos.
festő

M.D.K

A svájci közönség elott bemutatta képeit, amelyek az elmult esztendők utarásainak emlékeiről számolnak be.

Tibely Gábor: Luzsica Lajos kiállítása Svájcban
Művészet, 1968. november - 47 kap.

Luzsica Lajos

művei rént vetek A nagymarosi művésztelep festőművéneinek tárlatán, amelyet a Nagymarosi Művelődési Házban vasárnap de. nyitottak meg. Rendette a Dunakanyar Intéző Bizottság, a Műcsarnok és a nagymarosi művelődési ház.

Nagymaros, 66.
Pestmegyei Hírlap 1966. júl. 14. csüt. 4. o.

Lucsics Lajos

részt vett a nagymarosi képzőművészeti kiállításon

Padányi Anna: Képzőművészeti kiállítás Nagymaroson
Pest megyei Hírlap, 1966. júl. 29. 3. o.

MDK

Luzsicza Lajos

Koratavasz a Duna-kanyarban, plextol

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Luzsicza Lajos

Malomvölgy, temp.

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely
Balatoni Muz. 1968.

Luzsicza Lajos

Falucska a Tátrában, olaj, 60 × 80 cm

Budapest Műcsarnok Kiállítása 1957
Kat. hest. kisdefiné, Kézimi Irén

11.

Luzsicza Lajos

kiállitott festményei:

Vágmentén, olej, 60x80cm.
Hegyek tövén, —"—, —"—
Ömel a Tátrában, —"—, 50x60cm.

7o müvész kiállitása, Bp. 1957. Bp. 1957. 16 lev.

3. lev.

Luzsicza Lajos
/Budapest/

Nagymarosi táj /repr/

Rajztanitás 1963. V. 10.1.

Luzsicza Lajos festő M.D.K.

Műve a Galéria új szerzeményei között

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1959-es évben 200.l.
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

MDK

Luzsicza Lajos

Az épülő Erzsébet-híd m, o.

Balatoni nyári tárlat 1964.
Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

Luzsicza Lajos

A Bükk Dédesnél, gouache

Szegedi O. Képzőm. kiáll. Szeged 1964

Luzsicza Lajos

MDK

Az óbudai Hajógyárban, olf.

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Luzsicza Lajos MDK

Nagymarosi táj, gouache

Vág völgyében, aquatinta

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Luzsicza Lajos MDK

Völgyben, gouache

Cserháti táj, gouache

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Luzsicza Lajos MDK

Hajóhegesztők, olf.

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK.

Luzsicza Lajos

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 jan.

MDK

Luzsica Lajos

Ősz az Alacsony-Tátrában, of.

Felvidéki táj, of.

Dunakanyar Lábatlannál, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 196o.

19 l.

MDK

Luzsicza Lajos

Ősz Nagymaroson, of.

Börzsönyi táj, of.

A visegrádi hegyek, of.

VIII. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 196o. ápr.

Luzsicza Lajos, Bp.

A rakacai völgyzáró-gát, of.

6. Miskolci Orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz.

1960.

Lursicza Lajos 2

Tolcsvai pincék
Koratavasz Badacsonyban
Tolcsvai szőlőhegy
Liptói havasok
Badacsonyi öböl
Érsekhalmi táj c. lépei emlétve

4. old. Megyar Nemzet 1969 október 11.

Lursica Lajos festőművész

Sárlata nyílt az I. ker. Tanács

Művelődési Házában

Magyar Nemzet 1969 október 11.
4. old.

Lúrsica Lajos festő

Munkácsy díjat (II. fok) kapott

N.N: hűvéreti díjasok

Délmagyarország 1971 IV. 3

Luzsicza Lajos

"Épülő hajó" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. febr. 13,
XV. évf. 7. sz. 16. lap

Luzsicza Lajos

Batyut cipelő falusi asszonyt ábrázoló rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. dec. 26.
XIV. évf 52. sz. 13. lap

Luzsicza Lajos, festő

MDK

Az Óbudai Hajógyár képzőművész körének vezelője.

G. M.: Nem hivatásosak szép kiállítása

2

ESTI HIRLAP

Dp. 1964. jún. 15.

M.D.K.

Luzsicza Lajos.

Festőművész szlovákiai táj festm repr.

Magyar Nemzet 1961. junius 4. 7.old.

M.D.K.

Luzsicza Lajos.

Festőművész Körmöci tájak cimmel kiállitás nyilik müveiből a várpalotai művelődési házban.

Napló.
Magyar Nemzet.1961. aug.26. 4.old.

Lursica Lajos festő

A Televízióban alkalmi táblat látogatást vezett

Nézmova, 1965, Aug. 1, 70.

Luzsica Lajos kiállítása

A Csehszlovák Kultúra (Sztálin út 21.) kiállítóhelyiségében egy csokorra való rajz és festmény várja a látogatókat: *Luzsica Lajos* festőművész csehszlovákiai útjának termése. Mint mostani tárlatának anyaga is mutatja, ecsetje új színt hoz festészetünkbe.

Rajzai inkább csak vázlatos élményfeljegyzések, művészetének erényei elsősorban olajképeiből olvashatók ki. A Kárpátok hegyeinek alján lapuló falvak. Szlovákia völgyeinek települései, egy-egy világítóan fehér templomtorony köré bújt házak együttese tárul elénk vásznairól. Mélytónusú, barnás-zöldes-lilás harmóniába játszó képeinek eredetiségét a színek hegyi levegőt éreztető tömörsége, a színfoltok dekoratív összefoglalása adja. *(A Lucsanka mentén, A Krivány, Liptói táj, A Gyömbér tövében.)* A proszijeki völgyről készült akvarellje festésmódjának grafikai változatát mutatja; érdekes ez az erőteljes ábrázolásmód, érdemes volna tudatosan kifejleszteni a benne levő lehetőségeket.

Néhol a részletek egymásra halmozásával, másutt az alkonyi színekbe öltöző égbolt nem egészen meggyőző, talán túl könnyed, túl gyors felrakásával a művész ront képeinek őszinteséget sugalló hatásán. De alkotásait nem e gyengeségek jellemzik elsősorban, hanem a természet iránti odaadásból fakadó, eredeti hangvételű, érzelemgazdag költőiség. Ecsetjében olyan kvalitások rejtőznek, amelyeknek további kibontakoztatása után komoly értékkel gazdagíthatja festészetünket.

Artner Tivadar

tett legnagyobb hibák baloldali szektariánus hibák voltak.

A nagytőkének és politikai képviselőinek e hibák elkövetése eredményeképpen sikerült elszigetelni a pártot."

Az elkövetett hibák gyökerei. „Az általunk elkövetett hibák gyökerei nem csupán az elmúlt tíz év eseményeiben keresendők. Az önálló elméleti munka elégtelensége az elmúlt évtizedekben hozzájárult számos elméleti nézet dogmatikus elfogadásához és mechanikus alkalmazásához. A párt hibázott abban is, hogy leegyszerűsítette viszonyát a más országokban élő marxisták és marxista pártok számos nézetéhez és felfogásához, és kritika nélkül elfogadta ezeket."

A pártnak nagyobb különbséget kell tennie Leninnek a marxizmust továbbfejlesztő általános érvényű tételei és műveinek azon specifikus tétrá az, amit Hruscsov a XX. kongresszuson mondott különbeszámolójában feltárt.

„*A szocializmus nem gyengül, sőt erősödik a többi ország marxistáinak testvéri és építő bírálata által.* Az ilyen bírálatnak semmi köze sincs azokhoz, akik lebecsülik a Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság és a többi szocialista ország történelmi eredményeit, vagy azokhoz, akik elenlségességet akarnak szítani a szocializmus iránt külföldön és Amerikában."

„*Semmi alapja nincs a párt múltbeli tevékenységének és a jövő szerepének destruktív módon való megítélésére. S nem tekinthetők jogosnak azok a javaslatok sem, amelyek pártunk likvidálását ajánlják azért, hogy »megtisztítsák az utat« a szocializmusnak egy szélesebb alapokon nyugvó pártja előtt, amely majd a jövőben valamikor létrejön.*"

Kurucra Lajos, festő NDK

Képző művészeti kiállításon
hazai munkáival bemutatkozik a művészet kérdéseiről. (TV-riport)

Hegedüs Tibor: Gondolatok a képzőművészet előtt 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. júl. 14.

Luszicza Lajos, festő

MDK

Kiállításai nyílik meg az T. ker.
Tanács Művelődési Házában.

—: Hallottuk 2.

EST! HIRLAP, Bp. 1969. szept. 23.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Luzsica Lajos, festő

Kiállítása nyílt meg az I. ker. tanács művelődési házában.

— : Hír 8.

Népszabadság, ~~ESTI HIRLAP~~, Bp. 1969. szept. 27.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Luzsicza Rájos
festő

M.D.Y

Az I. her Tanács Bem rakpart
szünelődési hárában van tár-
lata

(r.s.): Kiállítási halaur
Népszava, 1969. okt. 3.

Lusticza Lajos, festő NDK

SZOT-díjat nyert.

– : SZOT-díjasok 6.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1964. ápr. 29.

~~Balázs István~~

~~Robert~~ és

tovább

Lusica Lajos

festő rajztanár

tanítanak az alabbi

iskolaban

Szabad Müvészet

1948. 397. l. (A

Tatabanyai Képző-

müvészeti Szabad-

iskola.)

1948. okt. 1-en nyelt

meg.

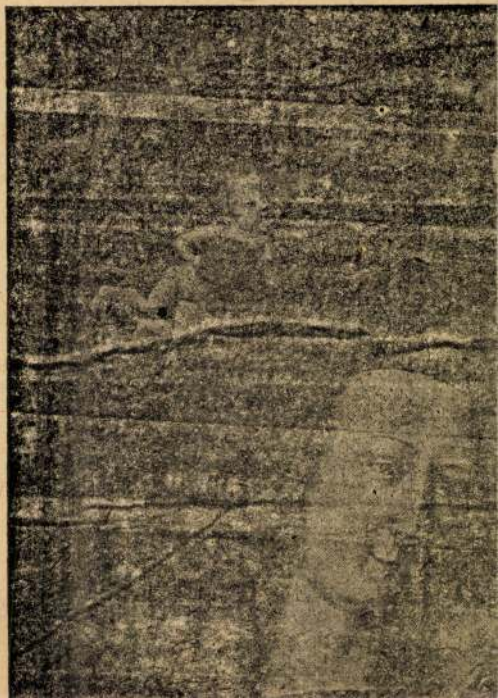

Luzsicza Lajos

LIPTÓI TÁJAK c. gyüjt. kiállitása a Ntk. Kulturkapcsolatok Intézetében /Dorottya-u./ 1958 őszén

Aba-Novák tanitványa

Müterem. 1958. nov. szam. /N.T.: L.L./ 41.l.

Wirtz Ádám

Romániai utijegyzeteinek kiállitása a Kulturkapcsolatok Intézetében, 1958.

Müterem. 1958. nov. sz. 44.l.

/K.É.: W.Á., képpel./

Holló Barabás

Vas. Vp 1904. 481 l

Luzsica Lajos festő

|Tatabánya|

Lucsics Lajos festő

(Tatabánya)

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 4. sz. 170.o. Hírek.

Fruzsina a tatabányai munkás-
művészekről.

Luzsica Lajos
festő

l. Szabad Művészet
1949. 170. l.
apr. 7

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

8 20604
190..... évi ..... számv. sz.
III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A müemlékek orsz.bizotts

A tek.bizottság
va.
kelt s közvetlenül a nagy
jesztésére érdekelt szám

Luzsicza Lajos, tanár, festő, vájár,

szül. 1919. Ógyallán. A tatai Társulat titkára.

Angyal Tatabánya

Exp. 1939

Egyezerötszáz (=1500=) Pengőt
bevételkép elszámoltam.
Bp. 939. febr. 5.

[signature]

Lúzsica Lajos

festő

Artner T.: L. L. ki-
állítása. Sz N. 1956
~~okt. 4~~ szept. 28

(Csehszlovák Kultúra
Szdalin út 21. alatti
helyiségében egy ujt. kiáll
csehszlovákiai útjának képeiből)

A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

TURIBULUM,
áttört felsőrésszel.
Német munka, XV. század.
Réz, mag. 22 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

GYERTYATARTÓ,
XV. század.
Réz, mag. 44 cm.

GYERTYATARTÓ,
két darab.
XV. század.
Réz, mag. 34 cm.
Esztergomi házbontásnál találták, 1885.
Esztergomban . . . Egyházművészeti Lap, VI. 1885., 192. l.

GYERTYATARTÓ,
három madárlábon áll.
XV. század.
Réz, 36 cm.

Luzicsa Lajos

ält. tanf.

Ferk pzomfoisk vk

1939-41.147.1-

~~Bártfa VIII. 115.~~

M. D. K.

LUZSICA Lajos Jestó

„Körmöci tájar" cím en tárlata

Várpalotán

Magyar Nemzet 1961. aug. 26. 4. l.

Luzsicza Lajos

70 művész kiállítása az Ernst múzeumban.
Fenti alkotó munkái is szerepelnek.

/Kárpáti tájak/

Esti Hirlap 3ol sz. 1957. dec. 24. 2 old.

Luzsicza Lajos, festő

MDk

A 37 képből álló Mai festészetünk c. tárlat egyik kiállítója.

–: Festészeti kiállítás a Ganz-Mávag Vörösmarty Művelődési Házában 13. (.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. nov. 7.

Lusztica Lajos, festő

MDK

A csehszlovák Kultúra kiállítási termében mutatta be újabb, Szlovákiában festett képeit. A művén melegen vonódik Szlovákiához, szülőföldjéhez. Nyáron Körmöcbányán (Várpalota testvérvárosa) dolgozott. Egy sor festményen örökítette meg a patinás város és környéke népnépeit. Harateive először Várpalotán mutatta be „Körmöci tájak" c. sorozatát.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 12.(

NEPSZABADSÁG, bp. 1961. okt. 25.

Luzsica Lajos
festő

M.D.K

A Csehszlovák kultura helyiségében tart kiállítást. — „Kazalvakás", „Erdészlak", „Körmöci részlet a várral" c. képei.

Laúcz Sándor: Körmöci tájak
Élet és Irodalom, 1961 okt 14-10 l

M.D.K.

Luzsics Lajos festő
" Körmöci tájak" cimmel kiállitás Várpalotán müveiből

Magyar Nemzet 1961. október 13. 4.4.1.

Luzsicza Lajos

festő

M.D.K

„Üzemben a horizontális prés", „Mezei munka c. képe (repro) — Méltatás.

Kisdéginé Kerimi Irén: Luzsica Lajos festőművészről
Művészet, 1961. november — ~~[illegible]~~ l.
~~[illegible]~~

M.D.K.

Luzsicza Lajos

Festőművész "Liptói tájak" ceruza vázlat felv.

Luzsicza Lajos festőművész kiállitása a kultur kapcsolatok intázetében.

Népszava 1958. okt.12. 4.old. 241.szám.

M. D. K.

LUZSICA Lajos Jestő

Miáhitása Várpalotán

„Körmöci tájaz ennél

Magyar Nemzet 1961. szept. 2. 4. l.

Luzsicza Lajos, festő

17 Dk

Körmöci tájak" c. kiállítása

okt. 7-én nyílt meg a Csehszlovák

Kultúra helyiségében.

— : Hír

12.

NÉPSZABADSÁG

kn. 1961. okt. 8.

Fussiae Lajos

A csehszlovák kollégák

Esti Hírlap
1957. okt. 20.

Lurzica Lajos
festő

M.D.K.

Méltatás.

Ecsery Elmér: Országos tárlat Miskolcon.
Művészet, 1961, március. — 36 l.

Luzsica Lajos
Grafikus

M.D.K.

Szlováhiai nyár (vérharc)
repro

Élet és Irodalom, 1961. május 5 – 11l.

MDK.

Luzsicza Lajos festő

"Marchanyi tér" a Gottwald művekkel" /olaj/

"Kislány arcképe" "

"L.L.-né arcképe" "

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállitás

Mücsarnok, 1955. 18.1.

Luzsica Lajos

kiállított festményei:

Falusiak a Tátrában, olaj, 60×80cm.

Ön az Alacsony Tátrában, olaj, 60×80cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

11. l.

Luzsica Lajos

Csesznek vára

Balatoni Nyári Tárlat 1962
Tihonyi Múzeum
katalógus

Luzsicza Lajos:

Csesznek sará – jestmény

Balatoni Nyári Tárlat 1962

Tihany. Múzeum

katalógus

Luzsicza Lajos

h.gy: A II. Kerületi Képzőművészek Kiállítása a Radnóti Klubban.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 11. 4. o.

Lingsica Lajos

(1920)

Társadalmi munkások a Lágymányoson,
1960, - olaj-vászon, 70 x 100 cm

Hajóépítők, 1960, olaj, vászon, 80 x 100 cm

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. Kiállítás, 30 l.
Katalógus.

M.D.K.

Luzsicza Lajos festö

Bakonyi táj c.

müvét a Müvelödésügyi Minisztérium megvásárolta 1967.

Müvelödésügyi Minisztérium vásárlásai 1967. 3.1.

MDK

Luzsica Lajos festőművész, a műcsarnok vezetője mondja: Jugoszláv grafikusok kiállitást nyitnak decemberben.

Esti Hirlap 261 sz. 1957. nov.7 2 old.

Luzsicza Lajos

1955 juliusában a miskolci muzeumban rendezett kiállitáson részt vett.

Péter Imre: Gondolatok az első országos képzőművészet kiállitáson
Északmagyarország 1955. jul. 27.

Luzsica Lajos

Szczepel a Balatoni Nyári
Tárlaton Keszthelyen

Jelenkor 1966 VIII. n. 741 old.

Luzsics Lajos festő M.D.K.

Kitüntetésben részesült

Kiosztották a SZOT irodalmi és művészeti díjait

Magyar Nemzet 1964. április 30. 4.l.

Luzsica Lajos

Festőművész, az I. ker. Tanács képzőművészeti körének tanára.

Kiváló képzőművészeti körök
Népművelés, 1964 január, XI. évf. 1. szám, 36. lap

Kurzsica Lajos

Festőművész, a SZOT idei művészeti díját kapta.

(emlitve)

Népművelés, 1964 6. szám, 36. lap.

Luzsics Lajos festő M.D.K.

Kiállitása a Cédók Galériában

Hirek

Pest megyei Hirlap 1963. november 21 5.1.

M.D.K.

Lerrica Lajos
festő

Kora tavasz a Dunakanyarban"
kiállításain is szereplő képe.
(repro)

Ecsery Elemér: Lerrica Lajos kiállításáról
Művészet, 1964. január – 42 lap

Luzsica Lajos, Jestő MDK

Kiállít az Ernst Kuzemulan: az Óbudai Hajógyárba látogató katonákat ábrázoló kompozíciója.

Artner Tivadar. Építjük, védjük nép hazánkat 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1962. szept. 29

Mme C. M.

Mme

M.D.K.

Luzsica Lajos
festő

A „Budai vár", Kilátás a Szentgyörgy hegyről", a „Királyréti táj", „A Zsiroshegy", „A Pilsi hegyek", a „Bükki táj", a „Hollókői részlet" gouache technikával készült lapjait is bemutatta a tárlaton.

Ecsery Elemér: Luzsica Lajos kiállításáról
Művészet, 1964. január – 42 lap

Luzsica Lajos

M.D.Y.

festő

1963. őszén a Csók Galériában tartott tárlatot. „Téli Duma", „Kora tavasz", „Kora tavasz a Dunakanyarban", „Bakonyi táj" ámű képeit bemutatta a tárlaton.

Ecsery Elemér: Luzsica Lajos kiállításáról
Művészet, 1964. január – 41 kep.

Luzsica Lajos
festő

M.D.K.

Művészi munkásságáért az
1964. évi Szot díjat kapta.

T: Az 1964. évi Szot díjasok
Élet és Irodalom, 1964. május 2 – 2 lap

Luzsica Lajos, festő 7 D4

Ő vezeti a Lajóguri képzőművész

Szakkört.

Artner Tivadar: Újfajta művészet 2. l.

ESTI HIRLAP, Br. 1962. ~~[illegible]~~ jún. 15.

mdk.

Lovrsica Lajos festőm.

Kiállítása a Csók Galériában

Mozaik: Csók Stúdió Galériában

Népszava 1963. nov. 23

H. L

Lursica Lajos
grafikus

M.D.

Táj

Élet és Irodalom, 1964. szept. 19 – 5 lap.

Lumière Lajos
graphus

Tág

Élet és Tudomány, 1964 szept. 19 – 5 lap.

Luzsica Lajos

Szot dijat kapott
Kiánításra készül Dunaszburg-
ban

Négyszava, 1964, maj 1. Foldal

Luzsicza Lajos, festő MDK

Díjat kapott.

–: Kiosztották a SZOT irodalmi
és művészeti díjait 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. ápr. 30.

Luzsicza Lajos Jestő"
Kisalföld 1959 ápr. 8. Colval.

Luzsicza Lajos, Jestő MDK

Az Egressy Klubban tartott velélkedőt vezette.

— : Ki mit tud — a képzőmüvészetben 2.

bp. 1963. jan. 29.

ESTI HIRLAP

Luzsicza Lajos festő M.D.K.

Kiállitása a Csók István Galériában.

Napló

Magyar Nemzet 1963. november 19. 4.1.

Luzsicza Lajos, festő MDk

Ként vesz az Izsákon rendezett
első képzőművészeti Kiállításon.

Perold Ferenc: Első Kiállítás a Lomokon
2.

ESTI HIRLAP, bp. 1963. ápr. 2.

Luzsica Rajos
festő

M.D.K.

November 22-én nyílt kiállítása
a Csók Galériában. – Halász c.
fametszete (repro)

— : — —

Élet és Irodalom, 1963. dec 7 – 9 lap

• Luzsicza Lajos festő M.D. .

Tájképek.

Késő őszi táj.

Nógrád.

Szérün.

Kilátás Visegrádra.

Duna-part az épülő Erzsébet-híddal.

Kilátás a Szentgyörgy hegyről.

Pilisi táj.

Magyar Nemzet 1963. November 28. 4.l. '/ '

Lurzica Lajos
festő

M.D.K.

Az Óbudai Hajógyárban és Kun-
fehértón dolgozott.

Szigeti Lurza: Egy kiállítás és „háttere"
(Művészet, 1963. január — 38 lap

Luzsica Lajos
festő-

M.D.K.

Részt vett a tárlaton.

Péter Imre: Kiállítás a Horafias Képfront II. kerületi Radnóti Miklós klubjában

Művészet, 1965. március – 43 lap

Luzsicza Lajos, festő

MDK

Hazaérkezett szlovákiai útjáról.

Az Ernst Múzeum óvni tárlatán

egy nagyobb figurális kompozícióval

szerepel.

— Ma hallottuk

2

ESTI HIRLAP

sz. 1962. szept. 18.

Luzsicza Lajos

A festő műtermében.

Foto, Gondos György felvétele.

Népszava, 1964 febr. 23 7. kép.

M.D.K.

Luzsica Lajos
festő

Luzsica kiállításán szerepel néhány festménye a budai Vár újjáépítéséről.

I. l. Budai fényképes krónikás I.
Művészet, 1964. április – 14 lap

Luzsicza Lajos

Festőművész. Szlovákiai születésű. A főiskola elvégzése után Tatabányára került, ott évekig vezette a bányászok képzőművész szakkörét.

(emlitve)

Népszava, 1964 február 23. 7. lap.

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE

ÉS A

MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

LUZSICZA LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ

LIPTÓI TÁJAK

című

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1958. SZEPTEMBER 26-ÁN, PÉNTEKEN DÉLI 12 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

KRAMMER JENŐ Dr.

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERME

BUDAPEST, V, DOROTTYA-U. 8

MEGTEKINTHETŐ: 1958. OKTÓBER 12-IG

Fk. Dr. Palásti Józsefné 7047 m Minőségi-ny. Fv. Draschitz R.

MDK

Luzsicza Lajos
szerepelt a tárlaton.

Cserhát József: A legszinvonalasabb kiállitás veszprém megyében. – Balatoni Nyári Tárlat. Napló 1964 jun. 18.

Luzsiczy Lajos festő M.D.K.

Z sireshegy.

H ellőkő /metszet/ repr.

Oelmacher Anna:Luzsicza Lajos képei a Cs kgalériában

Magyar Nemzet 1963. november 28. 4.l.

mdk

Lusicza Lajos festőművész

volt vezetője a Bányász Szakszervezet Képző-
művészeti szabadiskolájának. 1947-ben alakult.

Krajcsirovits Henrik: Művészet és művelődés
Népművelés 1963. 8. sz

33. L

Luzsicza Lajos, festő MDh

Magyar Legyidék címmel kiállítása nyílt meg a Csók Galériában nov. 22-én.

– : Két új kiállítás nyílt péntekben 10. r.

Népszabadság, bp. 1963. nov. 23.

Luzsica Lajos, festő MDK.

Dunakanyar Látatlannál című képe.

Repr.

– A VII. Magyar képzőművészeti kiállítás képeitől

Népszabadság, kp. 1959. ápr. 12. 7.l

M.D.K.

Lucsics Lajos
festő

Pozsonyban nyílt meghívásos kiállítása

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. jan. 21. 7l.

Luzsicza Lajos, festő MDK.

7. Jakoby tárlatának megnyitásán amlítette meg Pogány G. Szálvor, hogy L. L. csaknem minden évben felkeresi a szomszédos Szlovákiát, hogy megörökítse festői szépségű tájait. Az alkotásokat legutóbb

Liptói tájak címmel Budapesten és Csehszlovákia álan is kiállították.

—: Megnyílt Julius Jakoby csehszlovák festőművész kiállítása a kult. kapcsolatok Intézetében

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 18. 8. l

Luzsicza Lajos, festő MDk.

Bratislava város Luzsicza Lajos
LÍPTÓI TÁJAK című budapesti kiállítás anyagát mutatják be.

-: Magyar képzőművészeti kiállítások külföldön

Népszabadság. Bp. 1959. febr. 22. 7. l.

Lőrincz Lajos, [festő"] MDk

Tájfestészete újabban dekoratív törekvéseket mutat.

Artner Tivadar: A Tavaszi Tárlat képei között.

Esti Hirlap, II.évf.98.sz. 1957.ápr.28.vas.
2.oldal

M.D.K.

Lursica Lajos
festő

Méltatás.

Dutta Mária: Ujhorszerű törekvések a VII Magyar...
Magyar Nemzet, 1959. márc. 29,

81.

N.I.M.

Luzsicza Lajos
festő MDK

"Hegyi levegő" repr. 41.o.

"Liptói tájak" c. kis gyüjtemeny
"Faluvége";Tátraaljai lány","Nyár Liptóban"
Faluképei: Vanyec, Kriván, Falu Liptóban,
Falusi utca.

Sokat köszönhet mesterének Aba Novák Vilmosnak.

Nagy Tibor: Luzsicza Lajos.
Müterem 1958 I.évf. 11. sz. 41.o.

Lurzicza Lajos
festő

M.D.K.

A budapesti Kulturális Kapcsolatok Intézetében majd Pozsonyban mutatta be a „Lipták tájai" című kiállítás anyagát.

Lurzicza Lajos pozsonyi kiállításának értéke
Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr. 24.

4l

MDK

Luzsica Lajos „festő".
Lájképei.

Szabadság 1954. VII. 29. - 3. l. - Julius T.: A nyári tárlat.

Luzsicza Lajos, festő MDK.

1959. júl. 4-én a Műcsarnok igazgatója: Luzsicza Lajos rövid bevezető beszédével kezdődött „Az Alföld a festészetben" című tárlat megnyitása.

-: Az Alföld a festészetben

Népszabadság, bp. 1959. júl. 5. 7.(

Luzsicza Lajos, festő

MDK.

„A Dunakanyar Lábatlannál" című „őszinte hangvételű tájképe" „kellemes színfolt" a tárlaton.

Herczegh János: A VII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás.

Népszabadság, bp. 1959. ápr. 19.

7. l.

MDK

Luzsica Lajos, graf.

Sióagárdi menyecske. Ceruza.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 16.l.

MDK

Luzsica Lajos, festö

Szérüskert. Olf.

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Ka-t.14.l.

M. D. K.

LUZSICA Lajos festő

A Magyar Hajó- és Darugyár ébudai gyáregységének üzemi kiszőművész körét vezeti.

Kiszőművészeti kiállítás a hajó-gyárban

Magyar Nemzet 1962. máj 17. 6. l.

ARCHIVE

MDK

Luzsica Lajos, festö

Vájár. Olf.

Műcsarnok. -I.M.Képzőmő K-ill. 1950. Kat. 5.1.

Luzsica Lajos
festő

M.D.K.

A kunfehértói cséplészől készült képe

Sz. Zs.: Egy kiállítás alkalmából.
Művészet, 1962. február — 33 l

LUZSICZA LAJOS KIÁLLÍTÁSA

Ízléses, kellemes kiállítással találkozik a látogató a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében. *Luzsicza Lajos* egy-egy tiszta levegőjű, kulturális színérzékre való, szerény méretű tájképével már a Műcsarnok nemzeti kiállításainak együttesében is magára vonta a figyelmet. Most »*Liptói tájak*« címmel számol be szlovákiai tanulmányútjáról. Luzsicza Lajos számára nem ismeretlen a szlovákiai táj, ott született s hogy nyáron ecsetjével bejárta a liptói tájat, a Vág szépséges völgyét, tartózkodó érzelmességgel a viszontlátott szülőföld változatos motívumait szólaltatja meg, a hegyvidék sajátos levegőjét érzékelteti, amelynek messzire tolt horizontjában a távoli formák is élesen rajzolódnak ki. A táj, a végtelenbe vesző hegyvonulatok tagolt formáinak és vonalainak ritmusa, mint látvány szinte készen teszi a festő elé a dekoratív kompozíciót. De Luzsicza nem adja át magát teljesen, jobban mondva nem rendeli alá magát a látvány varázsának. A látvány szépsége, a táj jellege szerencsés egyensúlyba jut festményein elrendező hajlamával, megfigyelő egyéniségével. Gazdag színpalettával megjelenített tájainak benső karaktere olyan világosan és tisztán szól hozzánk, mint Luzsicza festői alkatának és törekvéseinek őszinte hangja.

Festészete gazdagodott, fejlődött az utóbbi években, nemcsak színvilága vált kifejezőbbé, merészebbé, hanem az érezhető gondos tanulmányok révén a színértékek kompozíciós adottságaival is biztosabban bánik. Szlovákiai tanulmányútja szép eredménnyel járt. Harminckét tájképből álló változatos kollekciója távol áll a hétköznapi tetszetősség ólcsó formáitól, mégis nagy tömegek kedvező fogadtatására tarthat számot, ami már az ízlésfejlesztés szempontjából sem lebecsülendő.

d. m.

A Tyeart című szovjet folyóirat októberi számában nagy terjedelemben foglalkozik a budapesti színházi élettel, a magyar színházak bemutatóival.

M. N. 1958. X. 8.
XIV. 237

rendezés működik már az országban, a többi között a Pécsi Állami Gazdaság Daniczpusztai üzemegységében, az ugyancsak baranyai Szabadszentkirályon három gazda közös kezelésében és másutt is. Bármelyik berendezéssel nyert tapasztalatokat vizsgáljuk, az eredmények mindenütt igen kedvezőek, és aki csak megismeri, szívesen foglalkoznék vele maga is.

Ennyi, úgy gondoljuk, elég magáról a biogázról, és eddigi hazai tapasztalatairól, hiszen erről már számos alkalommal cikkeztek a lapok, tudományos folyóiratok, sajnos, nem sok gyakorlati eredménnyel. Magunk azért nyúltunk ismét a témához, mert ha nem is sok, de valami mozgás mégiscsak tapasztalható a hallatlanul elhanyagolt biogáz-kérdésben.

Tanulmány a Fővárosi Állatkert és Székesfehérvár biogáz-ellátásáról

A közelmúltban ugyanis több tanulmány készült biogázfejlesztő telepek hazai létesítéséről. Az egyiket *Naszályi László*, a Hőtechnikai Kutató Intézet tudományos osztályvezetője — a biogáz-hasznosítás legfőbb

Az Országos Atomenergia Bizottság Izotóp Alkalmazási Szakbizottsága és a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége kétnapos konferencián vizsgálja meg a radioaktív izotópok hazai felhasználásának kérdéseit.

A tanácskozást kedd délelőtt a Magyar Tudományos Akadémián *Straub F. Brunó* akadémikus, az Izotóp Alkalmazási Szakbizottság elnöke nyitotta meg. Elmondotta, hogy 1953-ban a Magyar Tudományos Akadémiának sikerült radioaktív izotópokat beszereznie a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának közvetítésével. A kormányzat igen bőkezűen támogatta ezt a tudományágat s évek során nagy lemaradást pótoltunk, számos más országhoz viszonyítva is szép eredményeket értünk el. *Ma már 78 intézetünkben segíti a tudományos munkát, illetve a gyakorlati ténykedést a radioaktív izotóp, s 1957-ben 300, 1958-ban pedig eddig 625 tétel izotópot juttattunk az érdekelt intézményeknek.*

A továbbiakban megállapította, hogy ma már nálunk is mind az iparban, *mind az orvosi tudományban és a mezőgazdasági kutatásban használják a külföldön ismert és be-*

Luzsicza Lajos
festő

M.D.K.

„Kunsági nád" c. munkája

Laius Sándor: Képzőművészeti Krónika
Élet és Irodalom, 1961. dec. 23-14l

MDK

Luzsicza Lajos

A Kulturkapcsolatok Intézetében kiállitást rendez. /liptói tájak/

Esti Hirlap 228 sz. 1958. szept. 28 2 old.

mok.

Luzsica Lajos
festő

Körmöci tájak e. kiállításának megnyitója szept-2-án lesz Várpalotán, „Tószerencsét" művelődéshazban.

Mozaik
Népszava. 89 cof 207 sz. 1961 szept 1

Lúzsica Lajos

festő

M.D.K.

„Felvidéki táj" c. képe

Láncz Sándor: Képzőművészeti Krónika

Élet és Irodalom, 1961. november 11-10 l.

MDK

Luzsicza Lajos
festő

a magyar bányászok megbízásából festette a Kőrmöci tájak" képsorozatot.
Képmelléklet

Népszava 89 évf 257 sz 1961 okt 29. 4l

MDK

Luzsica Lajos

kiállitását Bratislavában is megrendezik.
/Liptói tájak/

Esti Hirlap 297 sz. 1958. dec. 18 2 old.

M.D.K.

LUZSICA Lajos festő

Tájképek

Gábor István: Dolgozó emberek között
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1961. december 19. 4.1.

Luzsicza Lajos, festő MDh

Újabb képein erős színellentéteket alkal=
maz. (Pl. Kunsági nád)

Péter Imre: Dolgozó emberek között 9.C
Kiállítás az Ernst Múzeumban

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. dec. 22.

MDK

Luzsica Lajos, festö

Falucska a Tátrában. Olaj.
Ösz az Alacsony Tátrában. "

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. -Kat. 11.1.

Luzsica Lajos
festő

M.D.K.

A kiállitáson részt vett.

Artner Tivadar: Egy szép kiállitás és tanulságai
Élet és Irodalom, 1962. julius 7 — 8 lap

mdk.

Luzsicza Lajos

Óbudai Lajógyárban e. műve

Tóth Miklós: A IX Képzőművészeti Kiállítás
néhány esztetikai tanulsága

Tiszatáj 1962, 7. sz 6. l

M.D.K

LUZSICA Lajos festő

A közelmultban kapcsolódott a kör munkájába.

S.N. : Az I. kerületi képzőművészeti kör kiállitása

Magyar Nemzet 1962. junius 27. 4,1,

MDK

Luzsicsa Lajos

Üzemrészlet az óbudai hajógyárban, of.
Kunfehértói állggazdaság, of.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.
196o. nov.

lakait szegmentivesekké a
lom a 13. sz.-tól a bányá
ség plébániatemploma. 190
nyos, román stilusu, egyh
su szentéllyel.

Nagy--Britannia művészet

Lussina Lajos

Szerepelt a II. kerületi Rackóti Klubban

rendezett kiállításon.

Magyar Nemzet 1966. ápr. 7.

Luzsica Lajos festő

Szöveg említi részvételét a nagymarosi tárlaton.

Művet nem említ.

Újságkir.

Tanácsok Lapja. 1966. aug. 4.

Lursica Lajos

Szöreg Múzeum nem emlit.

Bodnár Éva:
„A Balaton a képző-
művészetben"

Szentkor, 1966-8

MDK

Luzsicza Lajos

Vágmentén, of.

Hegyek tövén, of.

Ősszel a Tátrában, of.

7o művész kiáll. Ernst Muz. 1957. dec.

LUZSICA Lajos festő M.D.K.

Résztvett a kiállitáson

Dutka Mária: " Épitjük, védjük szép hazánkat"
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1962. szeptember 30. 8.1.

Lucsics Lajos, festő

Vállalta az üzemlátogatásokat.

–: Képzőművészeti kiállításokat rendeznek az üzemekben

ESTI HIRLAP, hn. 1961. febr. 16.

Lurnica Lajos
festő

M.D.K.

„Paprikás fejtés" című képe
szerepel a kiállításon.

Ochmacher Anna: Dolgozó emberek között
Művészet, 1964. augusztus – 42 lap.

Lucsica Lajos
grafikus

M.D.K.

Hegyi táj (linó)
nyomó

Élet és Irodalom, 1964. február 1 - 1 old.

MDK

Luzsicza Lajos, festő

A Szolnoki Állami Gazdaság Gádor Emil a Luzsicza Lajos festőművészeknek a Bács megyei áll. gazdaságokban festett műveiből kiállítást rendez. Megnyitó: márc. 30-án.

— : Kulturális hírek 9. l.

NÉPSZABADSÁG, bn. 1963. márc. 29.

Luzsicza Lajos, festő

MDK

Nov. 22-én nyílik meg tárlata a Csók Galériában.

Ezen a kiállításon a Bükk, Mátra, Börzsöny, Hegyalja, Tokaj tájain

Készült képei és néhány budai városképe ragadja meg a nézőt.

(artner): Festő-vallomások a magyar hegyvidékről

2

ESTI HIRLAP

bp. 1963. nov. 22.

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE

ÉS A

MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

LUZSICZA LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ

LIPTÓI TÁJAK

című

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1958. SZEPTEMBER 26-ÁN, PÉNTEKEN DÉLI 12 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

KRAMMER JENŐ Dr.

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERME
BUDAPEST, V, DOROTTYA-U. 8

MEGTEKINTHETŐ: 1958. OKTÓBER 12-IG

Fk. Dr. Palásti Józsefné 7047 m Minőségi-ny. Fv. Draschitz R.

Luzsica Lajos

A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze
címet kapta.

LUZSICZA LAJOS Munkácsy Mihály-díjas festőművésznek,

Magyar Hirlap 1980/4/3/5

Luzsica Lajos, Pestő

az Érdemes művész
címet kapta.

–: A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze 3.
Esti Hírlap, Bp. 1980 apr. 2.

Luzsicza - Lajos, festő

LUZSICZA LAJOS Munkácsy Mihály-díjas festőművész;

– : Az 1980. évi Érdemes művének 5

Népszabadság, Bp. 1980 dec. 3.

Lurzica Lajos

Komáromi megyéből elszár-
mazott művészek közé tar-
tozik a művész is.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május – 36. lap.

Luzsicza Lajos festő

LUZSICZA LAJOS alkotásaiból nyitottak meg kiállítást pénteken az oroszlányi városi művelődési központban. A tárlaton a Munkácsy-díjas festőművész elmúlt két évben készült 40 tájképét mutatják be.

– : Mk

8

Népszabadság, Bp. 1979. nov. 17.

Luzsica Lajos

1947-ben Luzsica Lajos festőmű-
vész és Balázs Istán szobrászmű-
vész szerzevőmunkája eredménye-
ként megalakul Tatabányán a
Bányász képzőművészeti Szabad
iskola.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul
Művészet, 1979. május - 36. lap.

Luzsica Lajos, Pestő

L.: Szabó Vladimír
[7. old.]

–: Hír

8

Nipszabadság Bp. 1980 okt. 17.

Luzsicza Árpád

Címnélküli rajzán két fajta gépjármü látható, mindegyiket egy felöltöztetett medve javitja, szerszámokkal a kezében.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 12.
XXI. évf. 46. sz. 14. lap.

Luzsicza Lajos

A müvész rajzát bemutatja a lap. Cime nincs.
Repr.

Fenti rajzot lásd: Kiss Gusztáv: "Illusztráció" c. rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 22.
XXII. évf. 16. sz. 2. lap.

Luzsica Lajos, festő

L: Sugár Andor

— Koszorúzási ünnepség ... 7.

Népszabadság, Bp. 1978. márc. 11

Luzsica Lajos festő

Budapesten a Csontváry-teremben megnyílt a Solidaritási festménykiállítás. 84 festőművészünk ajánlotta fel egy-egy alkotását a magyar szolidaritási mozgalom támogatására. A művész balatoni tájat festett képén. (említve).

Esti Magazin

1978. jún. 15. Kossuth 18.30 – V Gué –

Lurzicza Lajos, festő

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta

–: Kitüntetések nov. 7. alkalmából 4.

Népszabadság, Bp 1978. nov. 6

Lursicza Lajos festő

(Érsekujvár, 1920 -

Munkácsy díjas (1971)

festményeinek kiállítása a veszprémi

Pásztor Tereman 1977. III. 24 - IV. 7.

- katalógus a könyvtárban -

Lux

A lap bemutatja a dijakat nyert müvészek Rákóczi emlékmüveit és felsorolja a pályadijakat nyert müvészek nevét:
I. dij: Holló Barnabás és Györgyi Géza.
II. dij: Füredi, Lechner, Körösfői.
III. " : Hortál Henrik, Tóth István, Révész Imre.
IV. dij: Dudits, Markó, Lux.
Versenyen kivüli pályamüvek: Stróbl Alajos és Bobula János.
Még egy III. dijat nyert Beck fülöp és Hikisch Rezső.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1909. nov. 7. I. évf. 46. sz. 602, 603, 605, 606. lapokon.

Luzsicza Lajos, festő

a Munka Érdemrend arany fokozatát kapta

–: A kitüntetettek névsora 12.

Esti Hírlap, Bp. 1978. nov. 5

Luzsicza Lajos, festő

L: Hőnyi Istvánt

Bereczky L: Az elődök vonzásában 11

Népszabadság Bp. 1978. szept. 10.

Lucskóta Lajos

„Balaton" olajtempera 60×80 cm
„Kali medence" olajtempera 60×80 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976
Balatoni Múzeum, Keszthely

Gurnica Lajos

Békéscsabán a Munkácsy Mihály
Terembe november 13-án
nyílt meg Gurnica Lajos festő-
művész kiállítása.

------:Kiállítási naptár.
Művészet, 1975. november - 45.oldal

Luzsicza Lajos, festő

Az II. országos tájképfestészeti biennálé, Magyar Tájak c. anyaga a Nemzeti Galériában látható. – Szerepel a művésa műve, mely Gerecse vidékét mutatja be. (ámlítve)

Losonci Miklós: Hazai tájak.
Pest Megyei Hírlap, 1977. febr. 8.

Luzsicza Lajos

Munkácsy-díjas festőművész

Ziállítása a bétéscsabai Munkácsy-

Terembe 1975 november 13-27

– Katalógus a Könyvtárban –

Luzsicza Lajos, Jestő

Ráje:

Répz.

M. 5.

Luzsicza Lajos: rajza

NÉPSZABADSÁG, 1975. máj. 11.

Kurucra Lajos

Tolcsva II., olajtemp., 60×80 cm

Miskolci Téli Tárlat, 1979.

Luzsicza Lajos

Szőlőhegyek I., tempera, 60×80 cm
Karasdi út, —"—, 60×80 cm

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Lucsics Lajos

Szőlőhegyek I., repr. 20. old.

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Luzsicza Lajos

Festőművész (Munkácsy díjas)

Kiállítás Szerkesztőségünkben

Magyar Hírlap 1973 X. 290

Lúzsicza Károly
festményeivel vett részt a Tatabánya
város 25. évfordulójára rendezett
képzőművészeti kiállitásan.

Havas Lujza: Kiállitásról kiállitásra.

Magyar Hirlap 1972/296 6 old.

Luzsicza Lajos, festő, grafikus

Rajz: Repr.

Luzsicza Lajos: rajza M. S.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 18.

Luzsicza Lajos festőművész

Kiállítása aug. 24.-én nyílik meg a zalaegerszegi Képcsarnak-ban.

Kiállítások.

Élet és Irodalom, 1972. aug. 19.

Luzsicza Lajos
festő

Luzsicza korábban olajjal és
gouache-sal festett, később meg-
kedvelte az olajtempeiát.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és
Tatabányán.
Művészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsicza Lajos
festő

Luzsicza Lajos kiállításán bemutatta a „Kilenclyukú híd" című képet, valamint a „Nagyadi táj"-at, „Tolcsva" című művét.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán.
Művészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsica Lajos
festő

Luzsica Lajos művészetének korábbi
szakaszára által a kiállítás az szerep-
lő „Lipsói táj", „Ősz", „Vörös kolostor".

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és
Tatabányán.
Művészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsica Lajos
festő

Luzsica Lajos kiállításának anyaga munkásságának utolsó 3 esztendejének eredményét mutatja be (1971-1973)

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán.
Művészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsicza Lajos
festő

Luzsicza Lajos a Képzőművészek Szövetsége-
nek területi titkára lett. Az ország képző mű-
vészeti életével került kapcsolatba, va-
lamint Nógrád és Gerecse vidékeivel.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és
Tatabányán.
Művészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsicza Lajos
festő

Luzsicza Lajos 1950-ben alig 4 esztendőt töltött Tatabányán mint rajztanár és a Bányász Képzőmű-vészeti Szabadiskola megszervezője és vezetője.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán.

Művészet, 1974. február - 32. oldal

Luzsica Lajos
festő

Luzsica Lajos Szekszárdon, majd Tatabányán rendezett kiállítást. 32 képet mutatott be, a képek olajjal és gouache-sal készültek.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán.

Művészet, 1974. február - 32. oldal

Luzsica Lajos
festő

Luzsica Lajos művészetére hatással volt Milos Barovsky, Janko Alexy művészete, valamint az Alacsony Tatra tájainak természeti szépségei.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán.

Müvészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsicza Lajos
festő

Az 1950-es évek derekától tűnnek fel a kiállításain Szlovákia termelő népségét ábrázoló képei.

Manga János: Luzsicza Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán.
Művészet, 1974.február - 32.oldal

Luzsica Lajos
festő

„Tatabánya" 1973.
(repro)

Manga János: Luzsica Lajos képei Szekszárdon és Tatabányán
Művészet, 1974. február – 32 oldal.

Luzsitza Lajos, grafikus

Rajz:

Repr.

Luzsitza Lajos: rajza

M. 7.

Népszabadság, Bp. 1971. jún. 13.

Luzsicza Lajos

1974. febr. 2-án Tatán, a Komárom megyei Művelődési Központban kiállítása nyílt.

Népszava, 1974. febr. 1. 102 evf. 26 sz. 4p.

Luzsicza Lajos

festőművész kiál itása febr.2-án nyilt meg Tatán a megyei művelődési központban. Munkácsy dijas művész 32 alkotása látható a tárlaton

Magyar Hirlap 1974/33/13

Luzsica Lajos, grafikus,
festő

Rajz:

Repr.

Luzsicza Lajos: rajza 13.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 20.

Lursicza Lajos festőművész

Ziállítása január 11-én
nyílik a tatabányai Népházban

Magyar Nemzet 1974 január 8.
4. old.

Lurzicza Lajos

1. Földdel együtt, plexitoll 60×80
2. Kútnál —u— 60×80

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Lursicza Lajos

„Öreg ház" c. rajza a
3. oldalon

Nagyjaszek 1972 junius

Luzsicza Lajos

"Üzem" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. május 2o.
XVI. évf. 21. sz. 11. lap.

Luzsieza Lajos festőművész

A zalaegerszegi Képcsarnokban rendezett kiállítása augusztus 24.-én nyilik/ meg, - közli a lap kulturális eseményekkel foglalkozó rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 19.
XVI. évf. 34. sz. 2. lap.

LUZSICZA LAJOS

Festőművésznő. A Munkácsy Mihály-díj II. fokozatát kapta.

Átadták az idei művészeti díjakat.

ESTI HIRLAP, 1971. ápr. 2.

Lusitza Lajos

ÖSZ olaj-temp. 60×80

6. Balatoni Nyári Tárlat

Luzsicza Lajos

192o. február 13-án Érsekujváron született. 194o és 1947 között a Képzőművészeti Főiskolán Aba-Novák Vilmos, Kontuly Béla és Kmetty János növendéke. 1947-ben rajztanár lesz Tatabányán, megalakitja és vezeti a Tatabányai Bányász képzőművészeti szabadiskolát. Itt kezdte tanulmányait Horváth Ferenc, Jurida Károly, Krajcsirovics Henrik, Szamosvári József.

Kratochwill Mimi - Luzsicza Lajos; Mügyüjtő, 1972/2, 28. l.

Luzsicza Lajos 2.

A festészet és a pedagógiai munka mellett jelentős szerepet játszik életében a szervezői munka. 1950-től különféle hivatalokat töltött be - vezette a Művelődésügyi Minisztérium Képzőművészeti Osztályát, igazgatója volt a Képzőművészeti Társulatnak, éveken át a Műcsarnoknak, majd a Művészeti Dolgozók Szakszervezetének szakosztály-titkára. 1961-től a Képzőművészek Szövetsége vidéki titkáraként dolgozik.

Kratochwill Mimi - Luzsicza Lajos; Múgyüjtő, 1972/2, 28. l.

Képein megjelennek a tatabányai élmények, munkások, gyárak. Fest portrékat is. Utazásai során festi Szlovákiát, az Alacsony Tátrát, az Alföldet, Erdélyt és a Balatont. Korábban olajjal, ujabban olajtemperával dolgozik.

Kratochwill Mimi - Luzsicza Lajos; Mügyüjtő, 1972/2, 28. l.

Főiskolai hallgató korában az érsekujvári képzőművészeti kiállitásokon szerepeltek képei, majd az országos és csoportkiállitások rendszeres részvevője. Számos egyéni kiállitása volt Budapesten /1956, 1958, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969/, vidéken /Várpalota 1961, Kunfehértó 1962, Kiskunhalas, Izsák 1963, Andráshida 1967/ és külföldön /Bratislava, Liptosky Mikulás 1959, Duisburg 1964, Nové Zamky, Biel 1968, Neustadt 197o, 1972/. Legközelebb Zalaegerszegen lesz egyéni kiállitása 1972 őszén.

Kratochwill Mimi - Luzsicza Lajos; Mi gyüjtő, 1972/2, 28. l.

Főiskolai hallgató korában az érsekújvári képzőművészeti kiállításokon szerepeltek képei, majd az országos ~~kk~~ és csoportkiállítások rendszeres részvevője. Számos egyéni kiállítása volt Budapesten /1956, 1958, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969/, vidéken /Várpalota 1961, Kunfehértó 1962, Kiskunhalas, Izsák 1963, Andráshida 1967/ és külföldön /Bratislava, Lintosky Mikulás 1959, Duisburg 1964, Nové Zamky, Biel 1968, Neustadt 1970, 1972/. Legközelebb Zalaegerszegen lesz egyéni kiállítása 1972 őszén.

Kratochwill Mimi - Luzsicza Lajos: MU gyűjtő, 1972/2, 28. 1.

1961-ben Körmöcbánya emlékplakettjével, 1964-ben a SZOT művészeti díjával, 1970-ben Munkácsy-díjjal tüntették ki. Művei megtalálhatók köz- és magángyüjteményekben /Csiky Iván várpalotai, Kotun Károly keszthelyi és több pozsonyi mügyüjtőnél/. Az utóbbi években az NSZK-ban és Svájcban megrendezett kiállitásainak anyaga külföldi gyüjtőkhöz került. Állami megbizatása egy-két portré volt és a hajduszoboszlói üdülőbe került pannója /1970/.

Kratochwill Mimi - Luzsicza Lajos; Mügyüjtő, 1972/2, 29. l.

Luzsicza Lajos

A "kiállitási naptár" 1972.VIII. 25-IX. 9-re kiállitását jelzi /Zalaegerszeg/.

Mügyüjtő; 1972/2.

Luzsicza Lajos, festő

febr. 2-án nyílik meg tárlata
Tatán.

– :o Luzsicza Lajos ... 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 2.

Luzsicza Lajos, Jestő-

Kiállítása nyílt meg
Tatabányán.

- : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. jan. 12.

Luzsicza Lajos, festő

Kiállítására nyílt meg
Tatabányán.

–: Kulturális hírek

7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 12.

Luzsivza Lajos

Utcai beszélgetők plextoll
70x90

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 – szept. 16.

Luzsicza Lajos, grafikus

Rajz:

Repr

Luzsicza Lajos: rajza 12.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 30.

Luzsivsa Lajos

Ősz olaj-temp. 60x80

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1972.

Luzsica Lajos
festő-

"Késő ősz a Balatonnál"
" (repro)

Berecz Miklós: Magyar universum.
Művészet, 1971. julius - 24.oldal

Luzsicza Lajos

a tatabányai Népház képzőmű-
vészeti szakkör első vezetője volt.

(Györke): Szakköri művésztelep.
Dolgozók Lapja, 1942. aug. 3.

MDK

Luzsicza Lajos

Szerepelt a Dolgozó Emberek Között C. kiállitáson, /1/ mely 1964 máj. 9-én nyilik meg az Ernst Muzeumban.

-bgy- : /Cim nélkül/

Postás Dolgozó 1964 ápr.

Luzsicza Lajos

Kútnál repr.

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Luzsicza Lajos

Kroszlányban márc. 14.-ig van nyitva tárlata, négy művésszel közösen a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének rendezésében.

Műsorkalauz.

Dolgozók Lapja (Komárom) 1942. márc. 12.

Lurkicza Lajos festőművész

a Munkácsy Mihály-díj II. fokozatát kapta.

Magyar Hírlap, 1971. ápr. 3.

Luzsicza Lajos
festőművész

Munkácsy Mihály-díj II. fokozatát kapta

Népszabadság, 1971. ápr. 3.

Luxsicza Lajos

a békéscsabai Munkácsy Múzeumban rendezett XV. alföldi tárlaton szereplemek művei.

(m. gy.): Képek a XV. alföldi tárlaton.

Népújság, 1942. ápr. 14.

Luzsicza Lajos

A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének rendezésében Oroszlányban Krüst György - Jakuba János - Ruzicskai György-gyel közös kiállítása nyílik márc 6.-án.

Műsorkalauz.
Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1972. márc. 5.

Luzsicza Lajos

Bemutatott műve:

"Koratavasz a Duna kanyarban", plextol, 75 x 122

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968 6 1

Luzsicza Lajos, grafikus

Rajz: Repa.

Luzsicza Lajos: rajza M. 6.

Népszabadság, 1973. március 4.

Luzsica Lajos

A kaposvári Vaszary János Teremben 1972. II. 25 és III. 11 közötti időre kiállitása jelezve.

Műgyüjtő, 1971. 4. sz., Kiállitási naptár

Lucsics Lajos festő

Kiállítása nyílt meg okt. 20-án
Szekszárdon.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. okt. 21.

Luzsicza Lajos, grafikus, festő

Rajz:

Reje.

Luzsicza Lajos: rajza M. 8.

Népszabadság, B. 1973. febr. 4.

Luzsicza Lajos, festő

Rajz:

Rép.

Luzsicza Lajos: rajza M. S.

Népszabadság, 1972. okt. 8.

Kuzsicza Kajos, grafikus,
festő

Rajz: Repr.

Kuzsicza Kajos: rajza

M. T.

Népszabadság, Bp. 1972. nov. 26.

Luzsicza Lajos festőművész

a Munkácsy-díjas művész alkotásai itthon kollektív, kiállításokon és külföldön is már 20 éve szerepelnek. Aug. 24.-től a szalaegerszegi bemutatóteremben láthatók művei.

TÉKA
1972. VIII. 31. TV. 18.45 | M | Kv.

Luzsicza Lajos festőművén

Tatabányán 1947-ben az Ő vezetésével alakult meg a bányán képzőművészeti szabadiskola, mely a negyvenes évek végén jelentős eredményeket ért el. Több fiatal került innen a Képzőművészeti Főiskolára.

Luzsicza Lajos

Dunakanyar. 1968. Gouache.
Balaton-part. 1972. Olaj, tempera.
Beszélgetők. 1971. Olaj, tempera.

Műgyüjtő, 1972/2, 28. l.

Lurzica Kayés
festő

A Területi Bizottság titkára.

---:A Magyar Képzőművészek Szövetsége Titkársága.
Művészet,1973.július 45.oldal

Luzsica Lajos

A debreceni alkotóházban vezető művérakéut dolgozott.

dr. Tar Láraló: Vita a művératelepről.
Hajdúbihari Napló, 1973, okt. 24

Luzsica Lajos

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

315. old.

Lőrinczy Lajos

festőművész, a Munkácsy Mihály díj

II. fokozatát kapta.

Magyar Hírlap 1971/93 11 old.

Luzsica Lajos
festő

A művész egy-egy festményével gyarapodott a Képzőművészeti Galéria.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974. október - 20.oldal.

Kuzsicza Lajos

Megnyílt június 1-én a Debreceni Képzőművészeti Galéria ahol a művész alkotásai láthatók.

Hajdúböszörményi Napló, 1944. június 1.

Lursica Lajos

A kortalegyi kiál, olaj

XV. Szegedi Nyári Tárlat

Luzsica Lajos

kiállítása. Szájc. - Izm. Tibély Gábor, Müvészet. 1968. 11. sz. 47. l.

Az 1968.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Müvtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

173. l.

Lursicza Lajos festő

a Munkácsy díj II. fokozatát

Lapta

Népszava 1971 április 3

M. old.

Luzsicza Lajos, festő

Rajz:
Repr.

Luzsicza Lajos: rajza M. S.

Népszabadság, Bp. 1971. nov. 28.

Lussicza Lajos

„Falusi tűzoltó" c. rajza

a 7. oldalon

Napjaink 1971. augusztus

Lucskics Lajos

„Út" c. rajza a 4. oldalon

Napjaink 1971 julius

Lucskics Lajos

„Keresztút" c. rajza a

4. oldalon

Napjaink 1971 április

Lursicza Lajos

„Tanyaudvar" a rajza
a G. oldalon

Napjaink 1971 február

Luzsicza Lajos

A Képcsarnok Váll. Vaszary termének jövő évi tervében szerepel június hónapban műveinek kiállítása.

Somogyi Néplap, 1971. dec. 25.

Lursicza Lajos festőművész

Felszabadulásunk 26. évfordulója alkalmából a Munkácsy Mihály-díj II. fokozatával tüntették ki.

Szocialista Művészet, 1971. jún. (2)

Lursicza Lajos

Házánk felszabadulásának 26. évfordulója alkalmával a Munkácsy Mihály-díj II. fokozatával lett kitüntetve.

Csongrád Megyei Hírlap, Szeged, 1971. ápr. 3.

Luzsicza Lajos

Szurovi Pál: Rezignáltan, kulturáltan

Művészet, 1983. november

Luzsicza Lajos festőművész

Keller László: Luzsicza Lajos tájképeiről

Művészet, 1982. február

Hermann Lüders

rajza nyomán készült C. Hess acélmetszete:
„Fesz Frigyes tervei szerint felépült Redout"
857. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolca
kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

Luzsicza Lajos Árpád

— **Luzsicza Lajos Árpád** budapesti grafikus hétfőn este megnyílt kiállításán Belgrádban a művész negyven grafikája szerepel.

Népszava 1936. II. 5.

LUZSICZA LAJOS

emlitve

Fecske András: Veszprémi művészek. Tata, Kuny Domokos Mu
Múzeum
UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 9. sz. 4. o.

ezheti, hogy az alárendelt
llik az elsőbbséggel ren-
). A jelzőtábla alatt el-
mutathatja az útkeresz-
t, vastag vonallal jelezve
ző út vonalvezetését (89/b

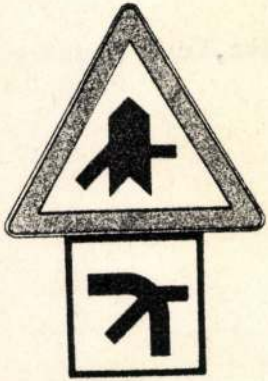

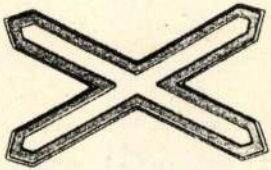

98. ábra

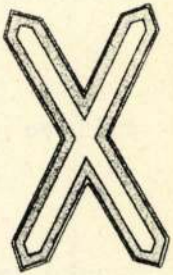

99. ábra

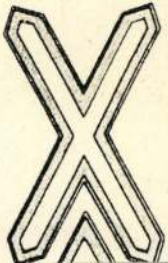

Luzsicza Lajos

nohvánmúvész

1979-ig az T. Tanácsi Képzőművészeti

nahadiszolga vezetője

Szabolcs Katalin

ci Ne

Új Tanács

1989.11.1.

Lusicza Lajos

festőművén

Repro: „Műemlék" a Népnavában

Népnava

1980 nov. 22.

LUZSICZA Lajos

Krimi hén: Luzsicza Lajos tájemlékei.
- Népszava, 112.169. 1984. juli 20. 6 p. ill

Bp. Postásszakszervezet Művelődési Központja Riall.

sorozat intenzivebb kiadásának, egyedüli
ől évre ismétlődő obstrukciója.
az intézeti kutatások olvasó-
egnyilvánuló társadalmi igényeknek
ő kérdését is. Addig, amig a
azai általános és középiskolai
ltaluk /tanárokban és érdeklődőkben/
, a művészettörténetnek a mai
vagy csak a rajztanitás keretében
ányzik. /Megjegyzendő, hogy a
umi katalógusok nem azonos.
em sokkal inkább az amatőr,
it/.
is kutatásait a Kutatócsoport
ályai /5. és 8. kötet/ keretében
sokon kivül AKA illetve részben
nálásával.
. kötetének /a kezdetektől 1300-ig/
z 1987-88-ban, a kéziratok és
kára tekintettel, nem látszott
egy egyharmadát a laktorhoz is

LUZSICZA Lajos

- szöis -: Luzsicza Lajos balatoni
tábla lépei. = ÉT XXXIX. 25. sz.
1984. VI. 22. 798. p. ill.

Összefoglaló müvek témakör
jelent meg az első kézikör
zötti korszak szöveg- és k
Dijban részesült. 1985-ben
után jelent meg az 1919-19
tete, az 13oo-146o között
1987 elejére tolódott. Hos
igényel a hatalmas szöveg-
szerkesztése, különös tek
zők többsége - akárcsak a
tató Csoport munkatársa. I
volt a helyzet "A müvészet

Luzsica László

Festőművész, az I. ker. Tanács képzőművészeti körében tanít.

Népművelés, 1963 12. száma, 30. lap.

Lübeck

épitett XV. sz.

1.

Thirfelsödmántál

200-l.

Terracotta babafej, rímai

X. 148.

Lüdecke Hugó

ötvös

Kőmagyotvj 1489 m.

Tartozik	Követel	X	Egyenleg

III. Bécsi út Sz.:

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	9.50	9.50		—

Lieder Friggyes

Vadászat, a v. 46 × 58 cm

Vadászati Világkiállítás Bp. 1971.

~~M. N.~~ Gy. Mücsamok

Lübek

Kerten

l.

Rapkert

148. l.

Cohortes equitatae VI. 211.

Lübeck Béla

Jegyző
1930–32

Iparm. Isk. Évk.
1930–34. 46. l.

Erre
at
a 2
ritki
/
A r
van
Cz

Lursicza Lajos

Kiállítása az I. Ker. Tanács műv. házában.

Krónika
Magyar Hírlap, Bp. 1969. szept. 19.

fogadása az egész társulat megsértése volna; az önkéntes választás pedig ilyenkor tilos.

Ezen tánczvigalmaknál ősi hagyományos szokásból egy lopó-szerü, mintegy 5 lábnyi hosszu s buzogány alaku czinnedényt használnak a szünórák alatt előfordulni szokott felköszöntéseknél. Ezen ivóeszközt „flóribusz-palaczk"-nak, magát az elszavalt rigmust „flóribusz"-nak nevezik. Ezen felköszöntők ismertetéseül a számtalan közül ide jegyzünk egyet, a mint mintegy 20 évvel ezelőtti időkből emlékezetünkben megtartottuk. A háromitczés edényt kezébe fogva, egy erős hangu csizmadialegény ekkép szólalt meg :

„Iszom a flóribuszt!
Az előljárókért,
Mi uralkodónkért,
Magyar királyunkért,
Gömörvármegyénkért
Tisztviselőiért! (Ezt egy korty követi).

Szabad városunkért,
És főbirájáért,
Egész tanácsáért,
Érdemös czéhünkért,
Komisszárjusunkért,
Atyamesterünkért,
S többi tisztjeinkért
Falamiáikért! (Ismét egy korty.)

Iszom a flóribuszt!
A rozsnyai szüzekért,
Kiváltképen egyikért,
Azért a legszebbikért,
A ki épen arra kért,
S jó szándékomban megért,
Kinek lakodalmára,
Juthassak, ne torára,
Az ő boldogságára
Nem lesz sok a bor ára! Vivát! Éljen!

(Ezt a harmadik korty s az edény végső felhajtása követi).

Az ily üdvözlő rigmus sokszor a nősülés előbeszéde volt. Nem is volt itt sok agglegény, még kevesebb koros hajadon, mert a jó gazdasszonyság hirében álló rozsnyói leányok, mire az érettségi vizsgára alkalmassá lettek, szépen el is keltek, ha csak egy kis rátartósság nem tartóztatott le minden 16—20 évben egyet „Jézus mennyasszonyává."

A város további ismertetéseül el kell még mondanunk, hogy két hitfelekezet virágzó főgymnáziuma van itt. Az osztályok egyetértő összeolvadását és társas mivelődését előmozditja a „társalgási egylet," mely az e vidéken birtokos gróf Andrássy György ur ő excja pártfogó elnöklete alatt élénk virágzásnak örvend.

Gyorsabb anyagi gyarapodás eszközeül, változó szerencse közt s jó remény fejében bányászat is üzetik. A mostani piskolcz (dárdany), réz és vasbányászat, az itt hajdan virágzott arany-ezüstbányászatnak csak árnyéka.

Még az első magyar királyok korában fedeztetett fel a miveléshez nem értő bennszülött lakosok által a nemes ércz; a valódi bányászat II. Géjza által betelepitett elszasziak által kezdetett meg, s már a tatárok bejöveteleig is kiterjedést nyert.

A tatárok elvonulása után jobban felépült bányatelepekből szabadváros lett, legrégibb okiratai, a 17-ik századig „Civitas" névvel emlitik, mit szabad városnak kell magyarázni. Egy két 13-ik századbeli épülete, sokszor ujitva és toldva, most is áll még. különösen egy, hajdani kincstári épület az ódon épitészet bélyegét maig is felismertetni engedi.

A rendes négyszögü belső piacz középtáján emelkedő őrtorony födelén 1646 évszám látható, de ez csak egyik ujitási évszáma lehet. A hozzá ragasztott templommal együtt régibb korra mutat az épitésmodor.

Ezen torony gombján a kettős keresztbe van szőve a város czimere : bányász-jelvényekkel, bokrétába kötött három rózsa. Egy elavult rege azt meséli róla, hogy a mostani város helyén őskorban egy hegy állott (melyet bányászat okozta fürások sülyesztének le) ezen hegyen egykor egy tinó kolompját vesztette el s a keresésében fáradozó pásztorfiu egy hármas aranyércz rózsát talált; ezt pedig elhalt s tündérré vált ártatlan kedvese csusztatta kezébe a föld gyomrából. Az elfáradt pásztorfiu, a csillogó találmányt megcsókolva elaludt, és azt álmodta, hogy midőn egy halmaz aranyon tündérnője ölébe nyugasztotta fejét, ez neki azt sugta : gazdag lészsz, de boldog csak a tündérvilágban. A helyi előljárónak elmondott álom után királyi engedelemmel és a talált három rózsa-jelvény alatt ásták azután a nemes érczet, s a gyorsan szaporodott népességü hely mint város, az uj telepitők elnevezése szerint, *Rosenau*, *Rozsanyó* lett. — Maig is három rózsa van a város czimerében.

A város nagyobb felében nincs kút s hasztalan fáradozás volt a kutásási kisérlet, mert rezes vegyületü rosz vizre találtak mindannyiszor.

Csupán a Rákos hegyre dülő részeken vannak források, honnan városszerte vizvezető csövekben hozatik be a viz állandó famedenczékbe, melyek a piacz mind a négy szögletén s az egyes utczákban gyüjtik a vizet s itt „*kaszten*"-nek, a szökőkut oszlopához hasonlitó vizeresztő oszlop pedig „*csurgó*"-nak neveztetik. — Ezek azon helyek, hol a családi élet és magánosok körülményei a cselédek nyelvén távirdát s tudakozó-intézetet bir.

A piacz hátterében a mult században létesitett püspökség palotája van. Rózsnyó területe az előtt az esztergomi érsekséghez tartozott. — A püspökség felállitásakor pedig majd az egész urbarizáltatott. A 16-dik század elején „Szabad királyi Rozsnyó-Bánya városa" névvel élt e város, levéltára igazolványai szerint, mintegy századig; e minőségből mikép esett ki, — homályban van.

Mintegy félóránylra a várostól, egy megszünkült, árnyas és hüvös völgy ölében fekszik a *rozsnyói fürdő*. Ez az ottani püspök javadalmaihoz tartozik s gyógyhatásu, vasas tartalmu vize miatt sokan látogatják. Állandó vendége nem igen van talán épen azért, mert az itt tartózkodásra alkalmas lakásokban nagy hiányt szenved s a fönnálló épületek csak is a legelkerülhetlenebb szükségnek felelnek meg; azonban e fürdő a rozsnyói kedélyes lakosság kedvencz mulatóhelye s az ideérkező csaknem naponkint jó társaságot találhat itt.

A kik zajosabban s vigabban akarnak mulatni, azoknak egy jól szervezett czigányzenebanda áll itt rendesen szolgálatukra. A város két gymnaziumának fiatalsága itt tartja tavaszi örömünnepeit, melyek annyira látogattottak, a lakosság minden osztálya által, hogy valódi népünnepekül tekinthetők. Efféle majális és junialis nevü társas mulatságokat s vigalmakat a tanuló ifjuságon kivül más osztályok s egyletek is szoktak rendezni, a más vidékeken divatozó tarisznyás és szeredás mulatságok példájára.

Szóval, minden idegen vendég, főkép ha jó választással egy két ismerőst szerzett, biztos lehet az iránt, hogy itt nem fogja megunni magát. Mert e város szorgalmas, iparos népe a mennyire keresi

Pestl baromvásár. (*Lüders* rajza után).

a folytonos munkát és foglalkozást, épen ugy szeret annak idejében mulatni is, a mit nagyban előmozdit az is, hogy majdnem kivétel nélkül ép alkotásu, csinos, háziasan nevelt, derült kedélyü nőnemmel bir. — A kertészet s gyümölcstenyésztés ujabb időkben nagy lendületet nyert s a várost köröskörül a legjobb karban álló gyümölcsös kertek veszik körül. *U.*

Pesti baromvásár.

Ott van a Ludoviceum háta mögött, egy roppant téren, melyen, jóllehet hogy évek óta csaknem folytonosan tapossa a temérdek lópata s marhaköröm: mégis találkozik egy kis gyep.

Meszsziről, közelről, az ország legtávolabb megyéiből, még a királyhágóntuli vidékekről is hajtanak marhát a pesti hetivásárra, mely az emlitett helyen minden csütörtökön áll, mig a birkavásár egy nappal előbb. A sertések röfögő serege, mint tudva van, Kőbányán tanyázik s egyes eseteket kivéve, csak ott lehet hozzájok szerencsénk.

A marhák nagyobbára vasuton érkeznek már most s ez utjokat, mint gondolható, legelőször teszik életükben. A szemök előtt elrepült sok vidék talán ökörtermészetüket is kihozta régi, pusztai sodrából. Az ő apáik, vagy legalább elődeik — mert hát ökrök voltak azok is — egészen máskép kerültek föl Pestre. Tanyakútról tanyakútra, széltében legelészve az országut füves árokpartján — ha ugyan volt országut s azt szegélyző füves árokpart — s magas, napsötétitő felhőkben verve föl az alföld porát: két hétre Karczagról fólvergődtek Pestre, megviselve s éhesen. Most ott állnak szépen az ökör-coupéban, a hajcsár nem kurjant már nagyokat rájok, csak az a sok ördöngős kerék zakatol alattok, meg az a prüszkölő gőzló sivit. Hogy agyukon — mely savanyu lével elkészitve oly jó étel — hány kesergő gondolat rágódik, s velőjük — mely piritott kenyérre kenve fölséges nyalánkság — hányszor rendült meg a hosszu ut alatt? ki volna annak megmondhatója?

A heti vásárokon 1000—1200-ig van rendesen, ökör, tehén, borju vegyest; mig ló aránytalan csekélyebb számban mutatkozik; csak országos vásárokon, hol a szarvasmarha 3000-re is rug, akad 4—500 ló. A forgalom a mai viszonyok közt eléggé élénk s élénkebb is volna, ha a jelenlegi várostanács nem viselkednék oly mostohán a vásárló és vevő közönség irányában. Azon nélkülözhetlen okmányt, melyet „marha-passzus“ név alatt ismernek, egy ott fölállitott bódéban adják ki s igazolják. Sokszor 60—100 vásáros is dulakodik az ajtó előtt, irja a „Látcső,“ hogy a szobába juthasson, melybe legfölebb csak két embert bocsátanak be egyszerre, mig a többit a városi drabantok puskaagygyal tuszkolják vissza. A hivatalnokok csak d. e. 9 után érkeznek ki, holott már kora reggel óta türelmetlenkedik a közönség, mely, ha eső vagy nap éri, tető alá sem vonulhat s a hosszas várakozás alatt ha elfárad, padon sem pihenheti ki magát. Hogy országos vásár ideje alatt még nagyobb a baj, kétségen kivül áll.

De azért a jó kedv megvan, a csárdában már hajnal óta két szál cserháti czigány nyaggatja zengő szerszámát s ott hátul az a lóhátas legény, alig győzi bevárni, hogy apja tisztába jőjjön már avval a bomlott jószággal; ugyancsak megdulakodik vele az öreg s öles szarvába kapaszkodik hatalmas markával. Lovas szomszédjának kisebb a fáradsága, az akaratos csikó akárhogy rugdalózik, kemény féken van. Az anyja nem tudja mire vélni magzatjának neveletlenségét s ugy látszik, farkának haragos csapkodásából itélve legalább, restelli a dolgot. A gazdája azonban nem bánja, sőt tán örül is neki; nem mondhatják, hogy alamuszi, csigavérü a csina.

Hát az amott micsoda regementbeli pandur, hogy ugy pattog azzal a becsületes képü vásárossal? Hisz sem tilalmasban nem jár, sem ki nem eresztette lovait kezéből! Hogy azon a közön hajtsa ki őket? Könyü kendnek, vitéz pandur uram, onnan lóhátról parancsolgatni; jobb lesz, ha eléje vág annak az ökörnek ott hátul, mely ugyancsak meggyüjti baját az ócsai embernek.

Karcsu fiatal lovasok ugratnak elő, vagy vágtatnak befelé a vásárba, mig Pilisről, Dabasról épen most hajtanak a város felé könnyü fogatok, s döczögnek a sorompóig a terhes szekerek. A háttérben, — mert még nem kavarog fejünk fölött a fehér kőpor-tisztán emelkednek ki a kéklő budai hegyek előtt fővárosunk tornyai, hogy, mig a nap magasabban áll, porba, gőzbe hanyatoljanak ismét.

A kép époly eredeti, mint élénk; s az idegennek, ha erre vetődik, nehány percz alatt helyesebb fogalma van egy kis magyar életről, mint ha száz mérföldet utaz be a vaggonon, melynek ablakaiból meg szereti itélni, mily hátra van még az a nagy Magyarország, melynek nagyteriméjü rónái nincsenek sem fölszántva, sem erdősitve. — Ott Bükeburgban természetesen nem fordul elő ilyesmi. — De annyit meg mi tudunk, hogy egy jókora debreczeni vagy vásárhelyi baromvásár kiturná országukból a bükeburgiakat a harmadik herczegség határáig. ⊠

Boszú.

(Kép egy vidéki levelező martiromságából.)

— Olvasta ön az ujságot?

— Hogy képzeli azt, hogy én ujságot olvassak? Lelkemre mondom, még annyira nem vagyok, hogy oly komoly ügyekkel foglalkozzam.

— Tudom, tudom, de azt az ujságot, melyben ön, én és az egész városunk ki van irva?

— Én és ujságban! Van talán jó dolga Iczinknek, s csak nem nyitott csődöt ellenem?

— Nem a hirdetések között, de a lap főrovatában vagyunk egytől egyig leirva, kigunyolva, pelengérre állitva, mert X. nem lehet más, mint a mi városunk.

Ily párbeszéd után, mely egy uri társaság kebelében keletkezett, előhozzák a corpus delictit, s lapjaink egyik tárczaczikkét fönnhangon elolvasták, hol mindenki magára ismer, vagy ha ezt nem teszi, ráerőszakoltatik valamely szerep. — Ez szörnyüség! ez lelketlenség? ez gyalázat! hangzik minden oldalról. Ki az az áruló, ki csöndes városunk békeszerető uri rendjét a nyilvánosság tövises piaczára terelte? Ki az a ténta- és lúdtollhős, ki gyáván papiroson támad meg bennünket? Szálljon ki sikra rézfokossal, vagy üljön le a borkancsó mellé versenyt inni, de ne piszkáljon orrunk alatt pimasz tollával. Uraim, ezt nem lehet elhallgatnunk, itt elégtételt és pedig fényes elégtételt kell szereznünk. Meg kell verni! az nem müvelt közönséghez illő. Macskazenét neki! De annak komoly következményei lehetnek. Meg kell lapok utján czáfolni! De van-e közöttünk egy is, ki képes legyen effélére? . . .

Legjobb akarat mellett sem tudjuk a társaság tárgyalását logikai rendben leirni, mert mind meg annyi beszélt és pedig egy helyen, és egy időben, csak is azt kell sajnálattal megjegyeznünk, hogy a nők által diskant hangon mondott szavakat elnyomta a férfikar bariton hangja, s igy a gyengédebb kifejezések ki nem vehetők, s az utókor kimondhatatlan kárára föl nem jegyezhetők.

Mint mikoron a csöndes nyáj, békés legelésében rögtöni szélvész által megszavartatván, fülhasitó bőgésében nyilvánitja szivének nyughatatlanságát, avvagy mint mikoron a méhrokon darázsfészek háborgattatik, kétségbeesett zúgással védi tüzhelyét: akképen hangzott és zúgott a leirt társaság. Végtére a tanácskozmány végeredménye kifejeztetett e szóval: boszú!

Megszólalt a pacsirta, a kopár mező a remény szép szinét vonta magára, a fák lombjai a kemény tél után lassan, lassan bontakoznak ki lethargiájokból. Mindig szép és kedves a tavasz, mint midőn reggel kipihent erővel uj napot kezdünk; de legszebb reggel az, ha sulyos betegségünk után először kelünk ki ágyunkból. Ily szép és jótékony kikelet az idei. A természet mult években beteg volt, aszkórban szenvedett, s azért volt oly bágyadt, azért üdült oly nehezen, de ép azért vártuk türelmetlenül, miglen megnyilt az égnek patikája, s esőcsöppekben a gyógyszer megérkezett. Mint a beteg üdülése szakában viseli a kór nyomait, ugy az idei tavasz; de valamint a beteg nemcsak hogy előbbeni erejét visszanyeri, de sok esetben teste megujul, s ifjabbnak és épebbnek látszik a kiállott veszély után, ugy a természet. Már ujra sötét sejtelmek között néztünk a jövő évbe; már ujra azt hivők, hogy a föld végkép felmond termőerejével; ám csalódtunk, a fű buján nő, a buzakalász ha ritka is, sulya alatt földig konyul, s a tavaszi vetés a legszebb reménynyel kecsegtet. Oh hála neked, ki az egekben vagy, hála neked, ki nem hagyod elveszni népedet!

Ki a szabadba! ki a szabadba! hangzott minden oldalról. Majális, nagyszerű majálissal legyen megünnepelve az üdülő természet. Eleget aggódtunk, nyögtünk ez év folytán. Interpone tuis interdum gaudia curis. (A nők kedveért, nehogy azt gondolják, rólok beszélünk, elmondjuk, hogy ez annyit jelent: gondjaid közé vegyits örömeket.) Az eszme oly népszerűvé lett, hogy az egész városban csak erről beszéltek, s a szabók legényeket kerestek. Ki is ne örülne a mulatságnak a szabadban, hol a termet nem kell szines papirokkal ékesiteni, hol a fák lombjai szolgálnak kárpitokúl, s a turbékoló vadgalambok jelképezik az eszményi szerelmet. A gond, adósság, gyülölet, mind honn maradt a négy fal között; csak az öröm, vidorság és gondtalanság kél szárnyra, s föl, föl a felhőkig szállnának, ha a sült és bor nem tartana egyensulyt a test és kedély között. Ki a szabadba! Ki a szabadba lett a jelszó, s igazgatóbizottság alakult, vezetni és rendezni a mulatságot, meghivni vendégeket, megfogadni zenészeket, kiszámitani, hány akó borra lesz szükség, stb. stb.

Végtére fölvirrad a nagy és boldog juniusi nap, melyen a majális megtartatik, kocsi kocsi után robog a közel erdőbe, a legtarkább vegyületben; apraja és nagyja örömittasan siet a rögtönzött eldorádóba: de a szegény vidéki levelező családostól honn maradt. Miként van ez? Tenéked, oh levelező, ott a világesemények szinhelyén van a helyed, hogy leirjad a sikerült mulatságot, hogy kelettől nyugatig elharsogjad a majális királynéját, följegyezzed a leleményes felköszöntéseket. Tudjad meg, nyájas olvasó, most ütött a boszu, az édes boszú órája; honn kell maradnia a levelezőnek, nem fog tanuja és részvevője lenni a mulatságnak, nem fogja kikürtölhetni, ki mit és menynyit beszélt, meg ivott, ki milyen hitelbe vett ruhában tünt ki. A ki csak krinolint és hosszú kabátot visel — s igy az értelmiség czéhébe tartozik, — ott van a szabadban. Csak a szerencsétlen levelező és családja nem kapott *meghivójegyet!* Lelánczolt rabmadárként, bús merengések között ül szobájában. Képzeletében ott van a fák árnyékában, hol a vidor kedv üli ünnepnapját; hallja a természet bájos harmoniába vegyült zenéjét, a csalogány trilláit, a rigó fuvoláját, a czimbalom rezgő hangjait pótolja a milliónyi szunyog czinczegése, s megszólal olykor a vizi bika bőgője . . . De mi hang rázza meg füledobját? Ágyu tompa moraja-e ez? — Nem; a haragos ég szólal meg, gyászlepel födi el a napot: megdördül az égi háboru; a villámok czikázva hasitják a léget s hull a zápor özöne, mint Noe idejében, s egy pillanat alatt tenger terül el a láthatáron. Haza! Haza! . . . A ki nem látott megvert és futó hadat, nézze meg a majálisról jövőket. A levelező mosolyogva nézi ablakából a mulatókat, kik megés átázottan sietnek haza, az erdőben hagyván a jó kedvet és — a boszu édes érzetét. *Sz. A.*

Egyveleg.

— *(A bécsi u. n. népirodalom.)* Egy komolyabb irányu bécsi lap legközelebb ily szókra fakadt, midőn a bécsi népirodalom gombaként termő termékeiről szólott: „Hiába keresünk a bécsi népirodalomhoz hasonlót Németország más városaiban; oly néplapokat, minők Bécsben teremnek, sehol sem találunk; a német külföld legapróbb lapocskájában is némi nemesebb igyekezet, s az irodalmi szellemnek legalább egy szikrája mutatkozik, mig mi itt Bécsben e tekintetben a harfanista-csapszék légköréből ki nem bontakozhatunk. — „Átalában mi az a népirodalom? Vagy minden irodalom, népirodalom, vagy nem is létezik népirodalom. Egy értelmes és állásához képest eléggé müvelt ember a nép köréből — és csakis ilyen jöhet tekintetbe — irodalmi téren csak az iránt lesz érdekelve, a miből némi szellemi hasznot lehet meritenie. — Ily értelemben Goethe és Schiller sem egyebek, mint népirók, — a ki azonban az olvasásban csak midennapi aljas szenvedélyeinek felizgatását, legbensőbb bestialitásának s betyárságának kielégitését keresi, az semmiesetre sem tartozik a *nép*, hanem a *csőcselék* közé, s egy csőcselék vagy betyárirodalomnak semmi jogosultsága nincs.“

** *(Eredeti házassági ajánlat.)* Egy kisasszony Amerikában a következő felszólitást intézi a házasulandó ifjusághoz: „Polgártársak! Közönyösen nézhetitek-e, hogy egy honleány, ifju, szép, jól nevelt, művészi képességü, zeneértő, szóval oly lány, ki mindazzal bir, a mi férfit szerelemre gerjeszthet, s őt teljesen boldoggá teheti, a lapokhoz kénytelen fordulni, hogy férjet kapjon? Fel! Ne késsetek tovább!! Jelszavatok legyen: Előre. Házasság vagy halál! Csak ne féljetek. A mióta a világ áll, bátortalan szivü ember még soha sem hóditott meg szép hölgyet.“

Vas. Ujs. 1864.

Péter fut, mint száraz levél,
Mit lombjáról leszórt a mennykő.
Fut, fut . . . aztán összeroskad,
Álma szilaj, álma rettentő!

Zilahy Imre.

Egy birodalom végóráiból.

(Párisi kép az 1848 évből.)

(Vége.)

Fél egyre volt, a mint Thiers a Carrousel-térre lement, hogy „kebelbarátjának" Bugeaudnak megmondja, mikép fejlödtek ott benn a körülmények. A vasgyuró katona, a ki pár órával ezelött azt irta kis barátjának, hogy ök mindketten „a birodalom megmentésére vannak hivatva," átkozódva tört ki : „Ugy már minden az ördögé!"

„Ugy van; késön szólitottak föl bennünket" erösité a másik.

Épen akkor jött Nemours herczeg a tábornagytól átvenni a parancsnokságot, melynek az, kedve ellen ugyan, de mégis engedett. A herczeg azonnal rendeletet adott, hogy a csapatok a Carrousel-tért hagyják el, s a Tuileriák udvarába vonuljanak viszsza. A mint ez megtörtént, a katonák mögött a palota vaskapui bezáródtak.

E közben a palota lépcsöin és folyosóin nagy mozgalom támadt. A sülyedö hajóból a patkánycsapat kivándorlása megkezdödött. Mindenkin erőt vett a félelem; az urak egyenruhában s udvari frakkokban, a nök selyemköntöseikben s bársony köpenyeikben csoportosan vonultak kifelé; az arczokon a rémület jelei látszottak s az ajkakról önkénytelen is ellebbent az aggodalom kifejezése : „Minden oda van!"

A király szobájában is ily szembetünö volt az aggodalom, azon hir vételére, hogy Gerard tábornagy küldetése egészen sikertelen volt, s hogy Lamoriciére tábornokot már fogolylyá tette a nép. Épen azon pillanatban lövések hangzottak a Carrousel-téren, hová a fölkelök elöörsei már elönyomultak. Ezek egy csomó királyi uti-kocsit láttak a téren elhaladni, melyeket a menekülés esetére a sz.-Tamás-utczában levö királyi istállókból elörendeltek. A fölkelök reájok tüzeltek, egy elölovast s több lovat agyonlöttek s a kocsikat visszatérni kényszeriték.

E fegyverropogásokra a herczegnök ijedve sikoltottak föl. Lajos Fülöp nyugtalanul ugrott ki támlásszékéből, a mint Cremieux lélekszakadva, rendetlen öltözettel rohant a szobába. „Felség, nincs veszteni való pillanat, — ugymond, — a nép jön; még nehány percz, s a Tuileriákban lesz." A király egy szót sem szólt, de gyorsan ledobta oldaláról a kardot, s válláról a rendszalagot, azután egyenruháját is levetve, polgári öltönyt vett magára, s mig a királyné segitségével ezt összegombolta, nyugtalanul kapkodott s remegve szólt : „Az órám, az órám! Ah, már megvan. Fogjátok ezt a tárczát! Hol vannak kulcsaim?" Az agg király mozdulataiban és szavaiban volt valami örültséggel határos, de a mely nem Lear király örültségéhez, hanem inkább valami bukott bankáréhoz volt hasonló.

A herczegnök zokogásban törtek ki, mig a királyi család apró gyermekei szorongó kiváncsisággal nézték az elöttök érthetetlen játékot. Egyedül a királyné tartotta meg az utolsó perczig királyi méltóságát. Nápolyi Karolina leánya, Mária Terézia unokája, e nö, kiben a habsburg-lothringi büszkeség a Bourbonok gögjével egyesült, egy nem egészen biztos adat szerint, — mert alig hihető, hogy Thiers a királyi palotában maradást ily sokáig tanácsosnak tartotta volna, — a dühtöl reszketö ajakkal azt mondta volna a februári forradalomban különben majdnem ártatlan történetirónak, Thiersnek: „Ön tett bennünket tönkre! Ön tüzelte föl annyira a nép szenvedélyt, hogy lángjai most a trón fölött összecsapnak. Ön hálátlan ember, s ily jó királyt meg nem érdemelt."

Lajos Fülöp, fekete frakkban és kalapban, karon fogta nejét, s menet közben mondá az Orleansi herczegnőnek : „Helena, ön itt fog maradni;" egyuttal saját távozása által mindenkinek jelt adott a menekülésre. Az ösz királyi párt a család tagjai közöl Montpensier herczeg és neje, egy spanyol infansnö, — továbbá Nemours herczeg neje, gyermekeivel, s Auguszt szász-kóburg herczeg nejével Clementine herczegnövel, követték. Nehány udvarhölgy, nehány udvarnok és szolga csatlakozott a menethez, mely a király szobájából, a de l'Horloge kertilak alatt elvezetö földalatti folyosón nemsokára a szabadba ért ki, a Tuileriák kertjébe, mely még egészen üres és csöndes volt, mig jobbról a dühöngö harcz lármája viszhangzott. A föld alatti folyosó kijáratánál Montalivet állt, a ki hatásköréhez hivebben, mint sok más, Regnauld tábornok parancsnoksága alatt két század testörlovasságot tartott készen a koronátlan futó király fedezésére. Az elsö ezred nemzetörei, valamint a királyi ház hübb barátai, mint Lasteyrie és mások szintén a menethez csatlakoztak, mely oly gyorsan haladt a kert irányában, a mily gyorsan csak az ösz férfi mehetett, kinek a megtöréshez közel álló testi s lelki erejét egyedül nejének lélekjelenléte tartotta még fenn. Ez a juliusi kormány halotti menete volt. A Rivoli-utczából látszott, a mint e gyászmenet egészen feketében tovább vonult, mert a királyi család tagjai a nem rég elhalt Adelaide herczegnöért viselt gyászt még ekkor nem tették le.

A Cremieux-vel elöl haladó Montpensier herczeg koronkint visszafordulva mondá: „Gyorsitsa lépteit, felség!" Az ut közepén egyik lovagló nemzetör lova összerogyott, s lovagját összenyomta. „Szegény ifju!" sohajtott föl a királyné. Lajos Fülöp pedig ingerülten csak annyit mondott : „Vonszoljátok el utamból ezt a lovat!" A kertből a Concorde-térre vezetö felvonó hidhoz érve, megállott, s Montalivet-töl kérdé : „Bizonyos-e, hogy biztosságban eljuthatunk Sz.-Cloudba?"

„Igen, felség."

A koronátlan király a Concorde-térre kilépett. A mint lecsüggesztett fövel haladt elöre, vérnyomokat látott a földön, s megborzadt. — E tér már nem volt oly néptelen, oly elhagyott, mint a Tuileriák kertje. A kiváncsiak tömege járt kelt rajta fel s alá; köztök a polgárörség egyes csapatai, s itt ott a zubbonyosok csoportja, fegyverrel kezökben, s arczuk a puskaporfüsttöl feketén.

A menekvö csapat megállott; ugy látszott, hogy a királyt fölismerték; mindig nagyobb nagyobb lett a tolongás. A kiséretből egy hang kiáltott föl : „Uraim, kimélet, kegyelem a királynak!"

„Ám legyen, hiszen gyilkosok nem vagyunk; de csak gyorsan föl és el vele!" Oly felelet volt, melyet százszoros viszhang zengett vissza : „Gyorsan föl és el vele!"

A királyné tovább vonszolta férjét, oda, hol az obeliszk tövénél három rosz egyfogatu bérkocsi volt, épen azon a helyen, a hol egykor — az akkori kifejezéssel élve — „a szüz Guillotine" oltára állott.

Nem irtóztató gúny-e a sorstól, hogy az Egalité fiának épen e helyről kellett számkivetésbe indulnia? E helyről, hol atyja 1793 november 6-ikán fehér mellényben, sárga börnadrágban s zöld frakkban indult oda, honnan nincs visszatérés.

De a jelen aggodalmai közt nem juthattak eszébe a mult borzalmai. Egy piszkos jármü ajtaját fölnyitva, azt herczegnökkel és gyermekekkel megrakva találta. „Gyorsan, szálljatok ki!" szólt, az önzés, az öregkor és félelem hatása alatt a gyöngéd családapáról egészen megfeledkezve. A herczegnök engedelmeskedtek. Lajos Fülöp a kocsiba vetette magát, a királyné követte; velök szemben az elsö ülésen három apró unokájok foglalt helyet. A család többi tagjai, a mint lehetett, a másik két kocsiban szorultak össze; de Clementine herczegnö és Montpensier herczegné számára már nem jutott hely, s ezeket Thierry és Lasteyrie a tolongásból biztos menhelyre vezették. A szép infansnö vidám hölgy volt. Utoljára a dolgot nagyon mulatságosnak kezdte találni, s lovagjának, Lasteyrienek kinyilatkoztatá, hogy ez mégis érdekes változás az udvari élet örökös unalmai után.

„A tárczám! a tárczám!" kiáltott a kocsi belsejéből Lajos Fülöp. A „börze-király" legnagyobb aggodalmai közt sem feledkezik meg értékpapirjairól. Cremieux a kocsi ablakának nyilásán nagy bajjal benyujtá a terjedelmes tárczát, s midön legkedvesebb birtoka már kezei közt volt, a legnagyobb türelmetlenséggel mondá : „Hajts! Hajts gyorsan!" A kocsis megcsapkodta lovát, s a kocsi vágtatva rohant, ugy hogy magasra hányta a sarat.

Igy tünt el minden méltóságával együtt a király. Juliusi porban érkezett, s februári sárban távozott.

De lássuk, mit csinált Thiers és Bugeaud, kik mindketten „a birodalom megmentésére" voltak hivatva? Azt tették, a mit okos emberek ily körülmények közt tenni szoktak : saját magukat mentették meg. A tábornagy elég bátor volt egyetlen hadsegéd kiséretében, tábornagyi egyenruhájában lassan tovább lovagolni. Thiers gyalog sompolygott a Tuileriák kertjén át a Bourbon-palotába, hol, nem tudva, mi tevök legyenek, járkáltak fel s alá a Corruptio képviselöi, — a kiket hivatalos nyelven „a franczia nép képviselöi"-nek neveztek. Thiers maga sem tudván tanácsot adni, a kérdezösködöknek csak azt felelte : „Uraim, már tettre került a sor! Az ár nö, nö, nö! Minden veszve van!" s azzal eltünt, hogy ne is mutassa magát, mig a politikai légkör olyan nem lesz, hogy a cselszövök ismét némi biztossággal hagyhatják el rejtekhelyeiket.

A szegény Orleansi herczegnö e két támaszától is elhagyatva, nem tudta, mit tegyen. A király távozása után Lacrosse követ azt tanácsolta, hogy gyermekeivel menjen a követek házába. „Ott van most — ugymond — a hatalom székhelye. A nép helyet fog önnek csinálni, mert ön az Orleansi herczeg özvegye, kiért most is viseli az özvegyi fátyolt." Ez jó gondolat, de mégis rosz tanács volt, mert a döntö hatalom nem a Bourbon-palotában székelt. — A herczegnö egyidöre még termeibe vonult, midön Dupin, — most még az orleanismus, de késöbb a bonapartismus egyik oszlopa — sietve nyitott be hozzá, Nemours herczeg nevében kérve, hogy a kerten át a felvonó hidhoz siessen. A herczegnö, két fiát, a Párisi grófot és Chartres herczeget kézen fogva, csekély kisérettel, szintén utnak indult.

Valóban nem volt veszteni való pillanat, mert épen akkor már a Tuileriák is kézre kerültek, még pedig Aubert-Roche által, a ki egyszerü hadnagy volt a polgárörség 5-ik ezredénél. Ugyanis alig hagyta el a sor-

*

katonaság a Carrousel-tért, azonnal a nemzetőrség állott helyére. A d'Eaux kastély győzelmes elfoglalása után a népözön a Rivoli-utczából a Carrousel-térre tört át, mennydörögve kiáltván: „A Tuileriákhoz!“ s azonnal puskagolyók köszönték a palota északi oldalát. Nemours herczeg látva, hogy a palota védelmezése csak hasztalan vérontást okozna, nemeslelküleg csak sógornéja megmentésére gondolt, s a csapatokat a de l'Horloge nyárilak kapujához vonta össze.

Ezalatt a polgárőrség és a zubbonyosok tarka vegyüléke a palota vasrácskapujának betörésével foglalkozott, mely a Tuileriák udvarát a Carrousel-tértől elzárta. Az említett polgárőrségi tiszt, félve, hogy ez erőfeszités a nép dühét csak fokozni fogja, a Rivoli-utczára nyuló pavillonon át a palota udvarába jutott s Bilfeld ezredest, a palota kormányzóját, rábirta a kulcsok átadására, s a Carrousel-térre visszatérve, a vasajtót fölnyitotta. A palota udvarát roppant néptömeg özönlötte el. Nemours herczeg, az emlitett nyárilak mellett, tisztjei környezetében látta a nép közeledtét, s a 16-ik ezred első zászlóaljának élére állva, az Orleansi herczegnő kiséretéhez csatlakozott, annak elvonulását fedezendő. A herczeg az utolsó szempillantásig a legnagyobb önmegtagadással teljesité kötelességét s ő volt az egyetlen, a ki e végzetteljes napon — bár semmit meg nem menthetett, — legalább becsületére vált az Orleans névnek.

Dohányos kunyhó belseje a szőregi pusztán. — *Lüders* rajza után.

Ez alatt az Orleansi herczegnő, Dupintől vezetve, gyorsan haladt a kerten át. Jobb kezével idősebb fiát vezette; a kisebbik siró gyermeket egy szolga vitte ölben utána. A fölvonó hidhoz érve, Havin és Biesta urak érték utól, Odilon Barrot sürgető tanácsát hozva, hogy két fiával a Boulevardon át, azonnal a Hôtel de Ville felé siessen, mert ott, a győzedelmes fölkelés székhelyén, van a döntő hatalom. A herczegnő némán állott, nem tudva mit tegyen, de anyai ösztöne sugta, hogy ez a jobb tanács. Viesta igyekezett rábirni, hogy ezt kövesse. „Tud-e lovagolni?“ kérdé a herczegnőtől.

„Annyit igen, hogy szükség esetében egy dragonyos lovat megülhessek.“

„Akkor ne féljen ön. Jöjjön a város házához, s ön kormányzó, az ön fia pedig király lesz. Ellenkező esetben ügye veszve van.“

„Ilyet csak egy bolond tanácsolhat“ fakadt ki Dupin. „A követek házához kell önnek mennie.“

A herczegnő e „szabadelvü“ ember tanácsát követte; a követek házához ment, — s egy aggodalom és kinteljes óra mulva látta, a mint gyámuralmát és fia koronáját a tomboló örvény menthetetlenül elsodorta.

Mig egy néphullám a Corruptio embereit a Bourbon-palotából szétmosta, addig a Tuileriákban a forradalom tartotta a győzedelmi tort, nem vérrel — ezt a reakcziónak engedte át, mely pár hó mulva megkezdte véres orgiáit, — hanem borral, melyet a dúsan ellátott királyi pinczékből hoztak föl. Vigan folyt a mulatság az aranyos termekben, honnét az udvari feszesség minden hiábavaló sallangjaival, kiüzve eltávozott. Összetörtek, összetéptek, összezuztak sokat és mindent, de el nem loptak semmit. „Halál a tolvajokra!“ Okmányokkal ki van mutatva, hogy, ámbár e nap délutánján és estéjén több mint 100,000 fegyveres zubbonyos járt kelt a palotában, semmi értékesebb tárgy nem veszett el. Az ugynevezett sehonnaiak, a kiknek talán egy fillér sem volt zsebökben, négy millió értékü szétszórt drágaságokat szedtek össze s hordtak a hatóságokhoz. Különös kimélettel jártak el az Orleansi herczegnő szobájában. Ennek olvasóasztalán egy könyv feküdt, melynek épen fölnyitott lapja „A kormány állandósága“ fejezet czimet viselte. Oh bölcsek csalhatatlansága!

A győzelmes tömeg kicsapongó öröme, mely most a Tuileriákban tombolt, egy Shakspeare tolla vagy Kaulbach ecsete által megörökitve, oly farsangi képet nyujtana a világtörténetből, melynek alig volna párja. Itt egy csoport suhancz örömkongatással csimpaszkodott a nagy várharang köteleibe; amott mások a de l'Horloge nyárilak boltozatára tüzték föl a vörös zászlót, mig ismét mások a lapos födélzeten vidám tánczot jártak. A kertben, udvaron, a folyosókon és termekben üdvlövések ropogtak, mert a megmaradt töltéseket legalább el kellett használni. Itt egyik a polgárkirály hálószobájában talált fehérmellényt öltött zubonyára, s a gála-rend szalagját a gyémántos kereszttel reá akasztva, ünnepi öltözetében egy vadászkürtöt vett elő, s azon egész testi erejéből s egész lelki gyönyörrel rettentő nótákat harsogtatott ki az ablakon. Ott egy másik zubonyos, himzett hálóöltönyt véve magára, Montpensier herczeg elfogadó-terme közepén éneklé a Marseillei indulót, egy herczegi hegedü borzasztó kiséretével, mig társai a herczegi ruhatár egyéb darabjaiban tánczolták körül.

Itt egy menet, a rombolás elől kegyesen megmentett, s elefántcsontból gyönyörüen faragott feszületet magasan tartva vonult át, szakadatlan kiáltozva a szembejövőknek: „Polgárok, le a kalappal! Üdvözöljétek a názárethi ácsot!“ Amott a legszentebb helyen, a trónteremben, a trón biborait rongyokká tépték, s egy darabjából forradalmi sapkát rögtönöztek, melyet a Tuileriák kertjében e középpavillonnal szemben álló Spartacusnak kellett viselnie. Végre egy proletár a királyi székre ugrott, a bársony szőnyeggel letörülte csizmájáról a sarat, s a vörös zászlót magasan lengetve, kiáltá: „Éljen a köztársaság!“ — A franczia könnyelmüség ez alkalommal a boszu nagy müvét igy változtatta bohózattá.

Egy óra mulva nehány ezer emberből álló tarka farsangi menet vonult át a Boulevardokon, melyek ugy néztek ki, mintha valami elmult torna szinhelyét képezték volna. Azután egy szemüveges müegyetemi tanuló lovagolt; nyomában egy targonczát vittek, melyre a trónterem szétrombolt drágaságai voltak pakolva, az aranyos királyi szék kivételével, melyet nehány zubbonyos emelt vállain, s magasan ingatott a tömeg feje fölött. A menet a Bastille-térre kanyarodott át, hol a juliusi oszlop tövénél máglyát rögtönöztek s erre hánytak a töredékeket, legfölül a királyi trónt. A mint a tüz már a királyi székbe kapott, ezer hangu örömriadalban tört ki: „Éljen a köztársaság!“ s magasan csapkodtak föl a lobogó lángok. (*Scherr J.* után). [**

Pusztai látogatás.

A szőregi dohányosok. *) ▣

Fél éve mult, hogy Magyarországon lakom s mindig vártam a kedvező alkalmat, hogy egyik legfőbb vágyam teljesüljön, hogy lássak a magyar sikföldön egy pusztát, melyről annyi regényes, meseszerü leirást olvastam s annyi csodás dolgot hallottam Németországban.

Mily örvendetes vala tehát meglepetésem, midőn egyik pesti jóismerősöm meghivott, tennék vele kirándulást a szőregi pusztára, mely Pesttől nem nagy távolságra, gr. K. tulajdona s hol az én szives ismerősöm egyik rokona gazda-

*) Egy hazánkban tartozkodó külföldi müvész előadása után.

sági felügyelő. Az utazási előkészületek igen kevés időt vettek igénybe, s a mult tavasz egyik szép reggelén vasutra szállottunk. A rohanó gőzgép segélyével nehány percz alatt elértük az első állomást, hol mindannak, a mi városra emlékeztetne, még csak nyoma is elveszett. Szemeinket szabadon legeltettük az óriási sikságon, melynek sárgás szürke szinét kellemesen szakasztotta meg a roppant vetésföldek tavaszi frisseségben ragyogó eleven zöld szine. Itt-ott egy-egy nagy helység mellett rohanunk el, s gőzparipánk száguldozása nem engedi, hogy a távolból barátságosan intő házaknak, tanyáknak több figyelmet szenteljünk. Az egyik helység határán azonban egy látmány tanuja valék, mely reám, ki nem régen hagytam el északi Németországot, felejthetlenül vadregényes benyomást tett. Itt láttam először egy czigánytanyát eredeti valóságában. Minő festői összeállitása a rongynak és piszoknak, botrányos meztelenségnek és szakadozott foszlányoknak, borzas hajaknak és vad pillantásoknak! Soha sem resteltem a gőzgép gyors haladását annyira, mint most, örömest legeltettem volna szememet e reám nézve egészen uj és meglepő jeleneten.

Nehány óra mulva elértük utolsó vasuti állomásunkat. Egy tarka sinórzatu magyar kocsis várt ránk itt, két fogatu könnyü kis kocsival s egy pár tüzes lóval, melyek száguldva vittek tovább czélunk felé. Tökéletesen a szabad eg alatt voltunk s előttünk hevert a végetlen lapály, melynek határvonalát hiában kereste szemünk! Itt-ott egyes tanyákat, óriási kazalokat s apró mezei kunyhókat találunk, melyek közé egy-egy kutgém, mint valami nagy kérdőjel tolakodik. — A végetlennek látszó országut primitiv állapota jól megdöczögtette oldalbordáinkat, s jókedvvel ügető lovainkról nem sokára szakadt az izzadság, a mi azonban egy cseppet sem bántotta kocsisunkat, ki megállapodás nélkül folytonos erős ügetésben hajtott előre.

Két órai kocsizás után megláttuk végre azon pusztai épületeket, melyek utazásunk czélja voltak. Kis vártatva már észre is vehettük, hogy a sveiczi stilben épült ház tetején egy kis társaság foglalt helyet, melynek tagjai kalapintegetésekkel s egyéb jelekkel már távolról üdvözlének bennünket. Kocsink az uri lak előtt megállapodott. Az üdvözlés, bemutatás stb. minden feszes czerimonia nélkül ment végbe; már az első perczekben otthonosnak éreztem magamat s tudtam, hogy oly emberek között vagyok, kik tapintat, finomság s őszinte vendégszeretet dolgában ritkitják párjokat. Itt szivesen látják az idegent, maguk közé fogadják s nem szokás kikeresett, czifra udvariassággal terhelni.

Itt voltam tehát a pusztán, a magyar élet kellő közepében! S be kell vallanom, hogy már az első órában egész más fogalmakkal birtam erről, mint azelőtt. Ha azt hittem, hogy itt egy egyszerü házat fogok találni, melybe az ujabbkori ipar szelleme még be nem költözött: nagyon csalódtam. E puszta alkatrésze volt: az urasági lakház, melynek három oldalát szorgalommal és izléssel ápolt kert vette körül; ennek közelében lóistállók s más hosszu aklok a juhok, ökrök stb. számára; melyek közelében a gazdasági tisztek, cselédség és munkások számára készült kisebb lakházak terültek el. Kissé feltünőbb helyen állott a pusztai iskola épülete kis tornyával s harangjával. Végre távolabb egy sereg szegényes kunyhó, melyek az u. n. dohány-gyarmatosoknak szolgáltak szállásul. Az iskolaház igen barátságos, csinos épület volt, melynek tágas, világos tanszobájában örvendetes meglepetésemre feltaláltam mindazon taneszközöket, olvasótáblákat, térképeket stb., melyeket szebb rendben Németország hires elemi iskoláiban sem láttam. A tanszék mellett a szoba tetejéről egy kötél lógott le, mely a torony harangjával állott összeköttetésben, ugy hogy a tanitó egyuttal harangozói tisztének is eleget tehetett, a tanitás minden fennakadása nélkül.

De térjünk vissza szives házigazdáinkhoz. Miután kissé megpihentünk és restauráltuk magunkat, a puszta igazgatója egy kis sétára szólitott fel. Először is a melegházba indultunk, hol még akkor a tél összes növénylakói szállásoltak, s melyben csin és tisztaság volt az uralkodó jellemvonás. Azután átmentünk a hátas és hámos lovak istállóiba, hol a fényesre tisztitott, jól tartott állatok vidámságán s a czélszerü berendezésen gyönyörködtünk. Miután még egy kis időt a jól készült guritón (kuglizón) töltöttünk volna, ebédhez ültünk. Nem szükség mondanom, hogy az utazás által fokozott étvágyunk is alig győzött megfelelni azon igényeknek, melyeket e pazar vendégszeretettel kiállitott ebéd s a tüzes magyar borok irányunkban támasztottak.

Ebéd után az egész társaság hosszabb sétakirándulásra határozta el magát. A hölgyek kocsin s a férfiak lóháton indultak. A pusztai ebek hangos csaholása közben vonult ki a diszes menet a szabadba. Miután lovaglási járatlanságomat bevallottam, szives előrelátással egy bárányszelidségü lovat adtak alám, ugy hogy minden veszély és tartózkodás nélkül jó állatomra bizhattam magamat, mely a legnagyobb biztossággal vitt keresztül árkon, bokron, a nélkül, hogy csak egyszer is lemaradtam volna, a mi iránt előlegesen alapos gyanuim voltak. — Csend és ünnepies nyugalom uralkodott az egész vidéken, mely határtalan rónaságban terült el előttünk. A csendet csak az egyes tanyákról közeledtünkre dühösen előszáguldó kutyák ugatása zavarta meg. Egy nagy körben bejártuk igy a pusztai birodalom egy részét s vidám társalgás után testben lélekben felfrissülve tértünk ismét vissza tanyánkra, hogy a nap hátralevő részét még társas játékba s mulatságba temessük.

Másnap a reggeli után egymagam sétáltam ki a puszta közelebb eső egyes pontjaira; megláto-gattam a szabadon legelő birkanyájakat s a dohánymivelők gyarmatát. Alig mondhatom el, hogy mennyire meglepett e földalatti putrik szemléle-te. Ugy tetszett, mintha ezek lakóinak semmiféle emberi, társadalmi szükségeik nem volnának. A füstbarnitotta alacsony kunyhók szomoru hatással voltak rám, mig a körülöttük elterülő roppant dohánykertek valódi szabályszerű csint és rendet tüntettek fel. A kunyhók nyomorult külseje után azt itéltem, hogy lakóik a nehéz keserves munkán kivül a társadalom minden más élvezetétől meg vannak fosztva; azonban mily jól esett csalódnom, midőn egy öreg dohányos meghivásának engedve, egy ily putri belsejébe léptem! El voltam rá készülve, hogy egy piszkos, sötét pinczeüreget fogok találni, s ime egy tiszta, barátságos hajlékban állottam. A falak fehérre voltak meszelve, a butorzat szegényes volt ugyan, de tisztasága meglepett. A falakon nehány szent kép függött, az asztalon imakönyv feküdt stb. Szóval, az egész elrendezés igen jól hatott reám, mit még azon körülmény is nevelt, hogy egy csoport mosolygó képü gyermek, apja szavára tiszteletteljes tartózkodással felém közeledett, hogy az itteni szokás szerint egyenkint üdvözöljenek, a mi abból állott, hogy minden gyermek megfogta kezemet, azután végig simitotta tenyeremet, kis öklével és könyökével gyöngéden ráütött s azután megcsókolta. E szertartás meglehetősen sokáig tartott, azonban nagyon mulattatott, miután ez egyszerü nép kedélyét és egyenességét tanusitotta. A részvét és irigység némi vegyült érzetével váltam meg e kunyhótól; sajnáltam lakóinak szegénységét s irigyeltem kevéssel beérni tudó elégültségét.

Mellőzöm további tapasztalataimat.

Egypár gyorsan elmult, szép napot töltöttem e puszta szeretetreméltó lakóinak társaságában s azon meggyőződéssel bucsuztam el tőlök s érkeztem ismét vissza a magyar fővárosba, hogy ama napok emléke örökké feledhetlen marad előttem.

L.

Dohányos kunyhók a szőregi pusztán (Pestmegyében). — *Lüders* rajza után.

Az emberi test érzéketlensége a tűz és izzó vas iránt.

Közli Dr. *Bardocz Lajos.*

(Vége.)

Ezen előzmények után önkénytelenül tolulnak emlékezetünkbe az ordáliák vagy istenitéletek, melyeknél az izzó vas oly nagy szerepet játszott. Mi egészen más szemekkel fogjuk most ezen istenitéleteket nézni, és koránsem fogjuk azokat az ártatlanság biztositékának tekinteni. Hát még a sok csalás, mely az afféle eljárásnál becsuszott? Az elitéltet maguk a papok készitették elő a tűzpróbára, ki a véghez vitt próba után megint az ő gondviselésökre bizatott. A tűzpróbának kitett tagok gondosan bepóláztattak és csak nehány nap mulva vizsgáltattak meg, hogy a sérülés vagy sérthetlenség megállapittassék. Az e nemü legrégibb példák közé tartozik, a Sophokles által emlitett eset, hol a követ a tűzpróbára ajánlja magát, hogy azáltal állitása igazságát bebizonyitsa.

A legrégibb történetben gyakran hasonló példákra akadunk. Igy például Zoroasterről mondatik, hogy őt, midőn még kis gyermek volt, a magusok fejedelme, meg akarta ölni. A mint azonban a fejedelem kardját kihuzta, keze legott el-

száradt. A gyermeket ezért tűzbe vetették, hogy ott elveszszen. Azonban a tűz parázsa, mint a mese mondja, rózsavizfürdővé változott. Később, midőn ezen bölcs követői közt viszály támadott, és a hittől sokan elszakadtak, *Sapor* a magusokat összegyüjtötte, és azt tűzte ki feladatukul, hogy módot és eszközt találjanak fel, mi által a szakadárok megint megnyerhetők legyenek. Erre a papok egyike a tűzpróba kiállására ajánlkozott, és azon inditványt tevé, hogy meztelen testére olvadt rezet öntsenek ugy, mint az az olvasztókemenczéből kifoly. Ha teste sértetlenül marad, ugy ezen csuda azon erővel fog birni, hogy az elszakadottak visszatérnek. És igy történt. A történetirók, kik minket e csudatényről tudósitanak, kétkedve jegyzik meg: „Látható, hogy Zoroaster vallásában sem hiányzanak a csudák és legendák.“ Boutigny azonban más véleményben van. Ő ezen próbát könnyü és egyszerü kisérletnek tartja, mely minden csudás mezből ki van vetkeztetve, és a felemlitett tényt lehetségesnek tekinti.

Strabo hasonló dolgokról tudósit. Szerinte Cappadociában, Castabalában Dianna papnői izzó parázson jártak, és a *Hirhik* az évenkinti ünnepen, mely Etruriában Soractában Apolló tiszteletére ünnepeltetett, izzó vason sétáltak. E cselekedetért nemcsak hogy minden hadi szolgálattól fölmentettek, hanem ezenkivül még más előjogokkal is fel voltak a tanács által ruházva. De a rómaiak nem voltak hajlandók még azokat is csudadolgok gyanánt elfogadni, miket saját szemeikkel láttak; mert *Varro* azon képességet, miszerint az illetők a tűz hatásának sérülés nélkül ellenállhatnak, bizonyos kenőcsök használatának tulajdonitja, melyekkel a tűznek kitett részek bedörzsöltettek. Az ó-korban az avatottak gyakran felhasználták a tudományt azon czélra, hogy csudák által a népet tetszésök szerint vezessék.

A régikor cselekvényei és a közép or istenitéletei már régen feledékenységbe mentek, midőn szemfényvesztők kezdék a tudományt arra használni, hogy a néptömeget mulassák és bámulással töltsék el; maguk pedig igen kényelmes életet folytassanak, a nélkül, hogy dolgozni kénytelenek volnának. Az angol származásu Richardson a 17-dik század vége felé az által tünteté ki magát, hogy izzó szenet rágott, olvasztott üveget nyelt el és olvasztott ólmot töltött nyelvére. Mennyi alapszik itt szenfényvesztésen, nem egy könyen lehet tisztába hozni. Később majd itt majd amott léptek fel efféle müvészek, kik a bámulatba ejtett néptömeggel azt hitették el, hogy testökön a tüznek semmi hatalma nincs.

A legnagyobb figyelmet századunk első éveiben egy spanyol keltette föl, ki Franczia-, Olasz- és Németországban különféle név alatt lépett föl, de sovány testalkata, bemélyedt szemei és fekete göndörhaja által egy és ugyanazon egyénnek ismeretett föl. Legelőször és pedig 1802-ben Párisban lépett föl, hol hallatlan csudatételeiről a tudományok akademiájához is érkeztek tudósitások. Arczát forró olajjal mosta meg, mely 94°-ot mutatott, lábával izzó vasra állott és nyelvén az izzó vasat elhuzta, anélkül, hogy megsérült volna. Csudatettei közt a kiemelésre leginkább méltó az, hogy egy darab phosphort (mely fél hüvelyk hosszusággal birt) két ujja közé vett és ott meggyujtván addig égetett, mig a kialvás önmagától be nem következett. Pedig tudjuk, hogy a phosphor, elégés alkalmával, rendkivül intensiv melegséggel bir, s az általa okozott sebek, az etető phosphorsav miatt, a legveszélyesebbek, legfájdalmasabbak és leglassabban gyógyulók közé tartoznak.

Roger kiséretében (mert Németországban igy nevezé magát az emlitett csudaember) Marburgban egy indiai nő képében egy nőszemély lépett fel, ki egy darab izzó vasat fogai közé fogott és mintegy 40 lépésnyi távolságra vitt. Kezeit ezen idő alatt hátára téve tartotta, hogy annálinkább kitünjék, hogy a vasat csupán fogai között tartja. Németországból a csudaember Pétersburgba utazott, honnan a legmesésebb dolgokat hirdették róla a lapok. A ritka diadalt azonban nemsokára a bukás követte. A csudaember mint mondják borzasztóan elégette magát. Annyi kétségtelen, hogy rögtön minden nyom nélkül eltünt.

A látott és hallott csudák megmagyarázására a legkülönbözőbb nézetek keletkeztek. A fődolog, mely itt megmagyarázandó volt, az : honnan van, hogy a roppant melegnek kitett testrészek meg nem égnek. A felvilágosultakra nézve e csudák már ekkor sem voltak valami rendkivüli dolgok. *Wollaston* azon tudósitást közlé, hogy egyik barátja gyakorta cselekszi, hogy nyelvét izzó vason huzza végig. A szerencsés siker feltételei következők : A nyelvnek elegendő nedvességgel kell birnia és a kisérlet véghezvitelénél könnyüség és jártasság szükséges. *Jolloch* hasonló kisérletet látott egy ólomöntőnél, ki különösen megjegyezte, hogy az izzó vasnak teljesen vörösizzónak kell lennie, ha az ember az elégés ellen biztos akar lenni. Egy másik, egyik olvasztóhután, egy munkást látott, ki az olvadt vasat kezével merte ugyan, de midőn a vas egy kissé hült, a kisérletet ismételni vonakodott.

A szemfényvesztő, hogy kisérletei hosszasabban tartsanak, s ezáltal annál nagyobb bámulást ébreszszen, teste egyes részeit praeparálta. A szerek természetesen az ő titkai voltak, de koránsem oly rendkivüliek, hogy feltalálhatók ne volnának. Ezt a mosakodásból lehet is következtetni, mi közvetlenül a kisérlet előtt történt. A szemfényvesztő a mosakodásnak oly szinezetet adott, mintha az tiszta vizzel történt volna és pedig azon okból, hogy megmutassa, hogy testén semmi máz nem létezik, mely a tüz ellen óvszerül szolgálna. De később mégis kitudták, hogy a mosakodás is szemfényvesztés volt, és hogy e czélra nem tiszta vizet, hanem valamely összehuzó tulajdonsággal biró tiszta szinü savanyos folyadékot használt. *Sementini* Nápolyban nagy gondot forditott arra, hogy e szert feltalálja. Vizsgálatai közt a ritkitott *kénsavat* és az *alaunoldatot* találta leghathatósabbnak. A tüzellenes véderő hathatósan növekedett az által, ha a testrészek először szappannal gondosan megmosattak és jól megszárittattak, s az emlitett szerek használata ezen előkészület után történt. Ezek által a bőr oly érzéketlenné vált, hogy a tudós physikus a szemfényvesztő mesterfogásait nemsokára maga ismételheté.

Egy másik szert, mely a testet a tűz és a hőség behatása ellen védi, az *asbest*-ben vagy kőlenben ismerünk. Hogy mily szerepet játszott ezen ásvány az elősorolt csudák véghezvitelénél, nem lehetne egykönnyen meghatározni, de nem is szükséges. Sokan azt vélik, hogy az asbest az oly kirivó kisérletnél, milyen például a phosphornak az ujjak között való elégetése, nem egykönnyen maradhatott ki a játékból, s hogy az olykép használtatott, hogy valamely tésztás tömegbe belegyuratott, s a bőr ezen tésztával behuzatott. Az ásvány, mint tudjuk, finom hajlékony szálakból áll, és ezért is neveztetett kőlennek, s a szálak oly engedékenyek, hogy azokat vászonná lehet szőni. Ki ily szövetü keztyüvel fegyverzi fel kezét, az izzó vasat a legcsekélyebbb sérülés nélkül kezébe foghatja. A régiek előtt e dolog sem volt ismeretlen, és a Vatikánban egy darab asbestszövet őriztetik, mely a régi korból származik.

Mintegy husz évvel később a milanói szülesü *Aldini* lovag vonta magára a közönség figyelmét, csakhogy az ő mutatványai egészen más indokokból származtak, mint az eddig látottak. Az olasz nemes emberbaráti szándékból utazta be Európát, hogy a tudmány eredményeit az emberiségre nézve hasznossá értékesitse. Czélja az volt, hogy védelmet szerezzen azok számára, kik tüzvész idején a veszélynek teszik ki magukat. Aldini az asbesten kivül a biztonsági lámpát is felhasználta. Az általa előirt módon felfegyverzett ember ruhája erős szövetből áll, mely alaunoldattal van itatva; a fej, kéz és lábak védszere asbestből vannak készitve. Ehhez még egy sodronyszövetből készitett teljes fegyverzet járul, mint az arcz védelmére álarczczal ellátott sisak, az egész test védelmére teljes burok, csizma és paizs.

Aldini eleinte bizalmat akart a nézőkben gerjeszteni, s ennélfogva maga operált. Egyik ujját asbesttel és sodronyszövettel göngyölte be és hoszu időn át egy gyertya lángjára tartotta, a nélkül, hogy legkisebb kellemetlen érzést is mutatott volna. Lássunk azon kisérletekből nehányat, melyeket tüzemberei által különböző nagyobb városokban véghezvitetett. Egy férfiut, kinek keze asbestkeztyüvel volt felfegyverezve, egy darab vörösizzó vasat 150 lépésnyire vitt, ott szalmát gyujtott meg vele, s azután a kemenczéhez megint visszavitte. Párisban a kisérletek a tudományos akademia megbizottai jelenlétében történtek. Egyik tüzember tiz percz elteltéig egy fényesen lobogó lángon tartotta fejét, mely láng ez idő alatt könnyen égő anyagok által tápláltatott. Ezután veszőből és szalmából készült fonatból egy harmincz láb hosszu és három láb széles utczát alakitottak. Midőn ezen falak mindkét oldalon meggyujtattak, ugy látszott, hogy a tüz az egész házagot (a falak közötti tért) betöltötte. A lángok egész utczahosszant tiz láb magasságra verdestek fel, és a hőség oly nagy volt, hogy a nézőknek 25 láb távolságra kellett a lángoló sorompóktól hátravonulniok. Hat teljesen vértezett férfiu egymásután lassan lépdelve ment a lángboritotta utczán végig és vissza; sőt a sorompótűz ujra feléleszteven, e sajátságos sétát többször ismételte. A kisérlet végén mindnyájan sérületlenül jöttek ki a lángok közől. Sérületlenül került ki egy kis gyermek is, ki csak egy asbestföveg által volt védve és egy drótfonat által fedett kosárban hordoztatott. Egy másik kisérletnél a szent gervaisi kaszárnya udvarán két torony készittetett, melyek könnyen égő anyagokkal vétettek körül. Egyik tüzember, Aldini tanácsa ellenére, a kosárral és a gyermekkel egy szük térre ment, melyen 18 láb magasra csapkodtak fel a lángok. Sürü füst rejtette el a vakmerő embert a nézők szemei elől, és a hosszas kimaradás már már aggodalmat keltett a nézők szivében, midőn az ember a tüz és láng közől sértetlenül előtoppant. Mennyire használjuk fel ezen szereket a mindennapi életben, hogy tűzvész esetén korlátokat tegyünk a pusztitó lángok elébe, hogy a veszélyben forgók életét megvédjük és az anyagi javakbani veszteséget enyhitsük, kiki megmondhatja, ha saját helyén körültekint. Itt is megismerhetjük, hogy sokat követelünk a tudománytól, hogy azt, a mit nyujt, figyelembe ne vegyük.

Időjóslatok.

Nincs, s nem is lehet az évnek bármely oly percze, melyben a föld kerekségének egy vagy más foka alatt, kisebb vagy nagyobb légváltozás, vagy is szél vagy szélvész, esőzés, havazás s mennydörgés nem volna. Ha tehát a száz évre szóló naptár, Knauer, Herschel (ha ugyan Herschel?) s mások jegyzetei után, időjóslatokat közölnek némely hivatlanok, igen természetes, hogy olykor találnak is — mert hiszen nem mondják meg, hol s mely fokok alatt lesz esőzés vagy szél? — Holott tapasztaljuk, hogy mig egy vagy más szélességi s hosszasági fok alatt, eső, jég, szél, mennydörgés jár, a szomszéd fokok alatt semmit sem tudnak rólok. S e szerint rá lehet fogni, hogy Schofka ur jóslatai teljesültek, szintén mint azt is, hogy nem.

Egészen más azonban, ha valaki a helyiséget és időt is megjósolja, mint például Mathieu de la Drôme, ki a hirlapokban felszólitja mind azon időészlelőket, kik e század legborzasztóbb viharai egyikének tanui akarnak lenni, hogy ez évi nov. elsőbb napjaiban Velenczébe menjenek, hol nov. 3-ig, a legnagyszerübb jelenetek fognak lenni, milyeket csak a féktelen elemek előtüntetni képesek, igérvén, hogy ő maga is jelen lesz. — Ez már egészen másnemü időjóslat, mint az előbbeni — de annyival is bizonytalanabb az előbbinél, mennyivel nehezebb a kiszámitása, mint amazok átirása, holmi kopott jegyzetekből. De ha ezt csak azért meri állitani, mivel egykor valaha ily időben a nap és hold helyzetviszonya közt nagy szélvész volt Velenczében, s az idő theoriáját nem érti, akkor az időjóslatokból csak csufot üz, magának pedig tövis koszorut szerez. Mert való ugyan, hogy némely nagy szélvészek napjai már nagyon megközelitőleg megjósolhatók : de annak kiszámitásához, hogy mely fokok alatt támadnak? még sok czélszerü észlelet kivántatik, melyeket csak az *ujabb vizsgálatmód* által remélhetünk, mivel az eddigi lebészek ilyeket nem gyüjtöttek. S ugy látszik, hogy De la Drôme ur sem bir hasonlókkal. Különben nem nov. elejét választá jóslatul, midőn más szélvésznapokat jósolhatott volna biztos alapon, s nem azt mondja vala, hogy nov. elsőbb napjain lesz, hanem (ha csak ugyan lesz erős szél — !) az, nov. 2.—3. közti éjjel, egy óra körül fog támadni, s reggeli 7 órakor csendesedni, s 11 óra körül megszünni. S nagyon valószinü, hogy az erős szél végigvonul Magyarország közepén, Horvátországon Szicziliáig, itt-ott kisebb s nagyobb erővel, de nem mint orkán, s keletészakról fog funi, de itt nálunk 12 órakor támadand éjfélkor. Azonban czélszerü adatom nem levén, ha e napról hiteles észleletet nyerendek, csak abból lehet majd egy más következhető velenczei szélvészre számitani.

Egyébiránt ha már De la Drôme ur a bizonyos szélvészeket theoria nélkül nem látta, ide irom, hogy

December 6-kán *okvetetlen* orkánszerü szélvész leend, mely reggel 8—9 óra körül támad s 11—12 óra körül nagy erőt, ezután pedig éjfélig, kivált 6 óra körül este még nagyobb erőt fejt ki. — A szélességi fokok helyiségét azonban, ki nem számithatom, mert czélszerü észleleteim nincsenek. Lehet, hogy a vonzerő főhatálya a Földközi tengeren, vagy Európa szárazain, vagy a Bálti-

52-ik szám. Tizenegyedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, december 25-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre :
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt : Egész évre 10 ft Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság : Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok : Egész évre 6 ft Fél évre 3 ft.

Hirdetési dijak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve : Egy, négyszer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krba : háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetmények elfogad, Hamburg és Altonában : Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban : Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben : Oppelik Alajos, — és Pesten : a kertész-gazdászati ügynökség is. Józseftér, 14. sz. a. Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkr.

Melyik volt boldogabb?

Karácsonyi elbeszélés GYÖRY VILMOSTÓL.

I.

— Szabad! — mondá mesterné asszonyom, és megnyilt a kis padlásszoba ajtaja, s beszaladt a szobába a két virgoncz gyermek, egy nyolcz éves köpczös, kövér fiucska és egy hat éves kis szőke leány.

— Jé! — kiáltának a gyermekek egyszerre leirhatatlan örömmel, és ártatlan kis arczukon a boldogság tündökölt.

Mi volt az asztalon! Mit láttak?! Oh Istenem, milyen jó az a Jézuska, milyen szép ajándékokat hoz az a jó gyermekeknek karácsony estéjén!

Már több nappal a vidám ünnepi nap megérkezése előtt a város minden utczasarka, minden bolti kirakat a karácsonyi ajándékok tarka halmazától ragyogott. Örömtől sugárzó arczczal nézegette örege apraja a „karácsonyi vásár“ tündérkincseit; a jobb módu szülék szereztek is gyermekeiknek édes-kedves meglepetéseket, s annál nehezebb szivvel vált meg az örömnek e kutfejétől a szegény szüle, a ki gyermekével együtt az aranyos szépségeknek csak nézésével volt kénytelen beérni.

Karácsony szombatján jókor reggel mesterné asszonyom is ellátogatott e vidám vásárra, s anyai szivének egész szeretetével, de csak a maga szerény módja szerint, össze is vásárolgatta mindazt, a mivel estére az ő kedves kis cselédeit akarta megörvendeztetni.

Két háromlábu vargaszék volt feltéve az asztal két szélére : lábbal felfelé. Mind a három lábára mindegyiknek egy-egy szál kétkrajczáros viaszgyertya ragasztva, s igy mindössze hat szál, a melyek lobogása természetesen különös fényünek látszott az egyszerü mécsvilághoz szokott gyermekeknek.

Az asztalon két ördög állott, csupa merő aszaltszilvából, — már a mint ez az ördögöknek átalános tulajdonságuk, hogy az ő testük aszaltszilvából van, — s mind a kettő piros papirosból kötött lánczot tartott aszaltszilva-kezein. Az ördögök mellett az egyiknél egy lovashuszár feküdt mézeskalácsból, a másik mellett egy ugyan olyan minőségü nagy baba. Mind a kettő mellé ezenkivül három-három alma és tizenkét szem dió volt helyezve, mögöttük pedig egy pár meglehetősen barnás mákos kalács.

Oh milyen jó az a Jézuska, a ki ilyen drága szép ajándékokat hoz a jó gyermekeknek!

Karácsonyi vásár. — (*Lüders* rajza után.)

A két gyermeknek ártatlan örömét hárman nézték a kis szobában; az apa, az anya, és a háznak legjobb, söt egyetlen igaz barátja, a Miska inas.

— Jók lesztek-e? — kérdé végre mesterné asszonyom, nyájas hangon szólitva meg gyermekeit — mert a Jézuska, a ki e sok drága ajándékot hozta, azt mondta nekem, csak ugy adjam oda mindezeket ti néktek, ha megigéritek, hogy ezután is jó gyermekek maradtok!

— Jók leszünk! viszonozák a gyermekek egyhangulag, s hogy ne igérték volna, mikor az a szilva-ördög, meg az a mézesbáb, meg azok az almák olyan szépen mosolyogtak feléjük!

— Ez a tied Jánoska; — mondá azután az édes anya, a lovashuszárhoz vezetvén a fiucskát; — ez meg a tied — folytatá a lánykához fordulva, s a másik csoport ajándékra mutatva.

A gyermekek azt sem tudták, melyikhez nyuljanak elébb?!

— Hát te Miska, jó fiu akarsz-e maradni ezutánra is? — kérdé mesterné asszonyom tréfásan a sihedert.

— Hihi — kaczagott az, felelve is nem is — hihihi, én is jó akarok maradni!

— No ugy hát neked is hozott a Jézuska valamit — mondá az asszony, s csakugyan jutott a Miskának is egy pár alma, egy pár dió, meg egy félkerek mákos szarvas.

— Köszönöm alássan mesterné asszonyomnak — somolygott a Miska, mikor a nyujtott adományokat elfogadta.

— Ne nekem köszönd, buksi, — viszonzá mesterné asszonyom, mosolyogva hunyoritva szemével — nem én adom ezt, hanem a Jézuska hozta.

Az anyának e gondossága felesleges volt, — a gyermekeket annyira elfoglalta saját örömük, hogy az ő meggyőződésükön, hogy ez ajándékokat egy felsőbb hatalom nyujtotta : a Miska ügyetlen nyilatkozata semmit sem változtatott.

A karácsonyest ártatlan örömei azután megkezdődtek. A Miska csókolni való kedves fiu volt. Ugy szerette a gyermekeket, — ugy el tudott velük játszani, tréfálni, — hogy a különben is örömben és boldogságban uszó

gyermekek, hangos kaczagása töltötte be nemsokára a kis szobát.

Mester uram és mesterné asszonyom pedig félre ültek a kis ablak mellé, hova mesterné asszonyom gondos keze holmi harapni valót helyezett, s az ő „kedves örege“ számára, a mai napnak örömére, — egy nagy messzelylyel többet hozott a tizenhat krajczárosból.

S a mint ott üldögéltek — vidáman szemlélgetve a gyermekek játékát, — mesterné asszonyom véletlenül kitekint a kis padlásszoba ablakán, s egyszer csak rángatja a férje ingeujját.

— Uram s én Istenem, nézz oda! — mondá mesterné asszonyom az elragadtatás csodálkozó hangján, — s kifelé mutatott az éj setétségébe.

De az éj setétsége csak egy utczányi széles volt : azon túl pedig egy magas ház első emeletének pompás ablakai, melyek az ő kis padlás szobájukkal egyenlő magasságban állottak : ezen ablakok fényes világával találkozott a kifelé nézők tekintete.

A magas ablakokon át be lehetett látni a pompás, ragyogó, tündöklő szobákba.

Ott is karácsony estéjét ünnepelték! De mennyivel másképen, mint a szegény vargamester hajlékában?

Egy három ablakos nagy szoba közepén nagy asztal állott, melynek kellő közepére, egy, majd a tetőig felnyuló roppant nagyságu fenyőfa volt elhelyezve. A fenyőfára talán száz meg száz kisujjnyi vastagságu viaszgyertya, melyeket a libériás inasok épen akkor gyujtogattak. A fenyőfára mindenféle csillogó villogó drágaságok voltak felaggatva, — s egy selyemruhás szép uri asszonyság — bizonyosan a háziasszony — még a fa alá is, — az asztalra, mindenféle ékes és értékes portékákat rakosgatott.

— Az ám a karácsonyfa! — mondá mesterné asszonyom elragadtatással — ide hivom a gyerekeket is!

— Ne bántsd — szólt mester uram, szeliden visszatartóztatva feleségét — mit érnek vele, ha látják? Hadd játszanak.

Mesterné asszonyom nem tudta felfogni hamarjában, hogy vajjon miért ne nézhetnék meg ezt az ő gyermekei is; — azonban megnyugodott férje akaratán, s háboritatlanul hagyván a kicsinyeket a Miskával együtt, — kit a kis Jánoska épen akkor nyergelt meg, s rá ült a hátára : férj és feleség tovább néztek, de csak kettecskén, mi fog minden abban a pompás szobában történni.

Az átellenes házat a nyáron épitette fel az uj tulajdonos, s csak az öszszel vonult bele, s a vargamester és felesége ugy hallották róluk, hogy igen gazdagok. De hiszen az a pompásan kivilágitott szállás mutatta is!

Nem telt bele egy rövid fertályóra, s a selyem ruhás szép uriasszonyság mindeneket elrendelvén, — kiment a szobából, — az inasok pedig megnyitották a szárnyas ajtókat.

A jövő pillanatban nagy társaság vonult át a ragyogó szobákon, — be a fényes terembe, a hol a karácsonfa állott, — a társaság élén két gyönyörü szép gyermek : egy — mintegy nyolcz éves fiucska, — s egy hat éves kis leány.

Épen olyan idősek lehettek, mint az ő gyermekeik!

— Istenem, milyen boldogok ezek a gazdagok! — sohajtá mesterné asszonyom, s nem lehet mondanunk, hogy női szivét egy kis irigység ne foglalta volna el.

S lehet-e csodálni? ő is anya volt; neki is egy nyolcz éves fia, — neki is egy hatéves leánykája, — s ezeknek szegénykéknek be kell érniök egy egy tiz krajczáros ördögöcskével, meg a háromlábu vargaszék kivilágitásával, *fácskát* pedig épen nem kaptak : mig oda át ama gazdag családnál olyan *nagy fa* van felállitva, rajta annyi gyertya, annyi ajándék!

Néztek tovább. A fényes uri társaság körülállotta a pompás fát, — a gyermekek felfelé kapkodtak kis kezeikkel, az egyiket felemelte az atyja — a kis leányt; — a másikat, a fiucskát, felemelte az édes anyja : s ugy látszott, hogy e gyermekeknek szabad minden! A miért nyultak — azt megkapták azonnal!

— Ilyen a gazdag ember boldog sorsa — gondolá magában mesterné asszonyom — a miért a kezét kinyujtja, — azt meg is kapja azonnal.

A fényes uri társaság jó sokáig időzött a gazdag karácsonyfa körül, — azután egy másik terembe vonultak, hol pompás, terített és rakva rakott asztal várta őket mindenféle csemegével.

Mesterné asszonyomnak egy köny perdült ki a szeméből. Sohajtott egyet, azután ott hagyta az ablakot. Nem volt kedve tovább is nézni a mások boldogságát. János mester fájdalmas arczczal tekintett rája.

Mikor az asszony visszafordult az ablakból, — a kis Julcsa szépen ott ült a Miska inas ölében, szőke kis fejecskéjét odahajtva a fiu vállára, ki az elálmosodott leánykát lassu dudolással altatá. A kis leány minden egyéb ajándékát az asztalra rakta, — csak a bábut tartotta még kis szivéhez szoritva.

— Szegény kis férgek ti! sóhajtá mesterné asszonyom, s az elálmosult gyermekek számára készitení kezdé az ágyat.

Mikor ez is kész volt, — a Miska szép szeliden letette a kis leánykát az ágyra, s egy szelid csókot ejtett annak homlokára

— Az Isten őrizzen meg! — susogá a jó fiu, aztán mind a lányka, mind a fiucska ajándékait szépen egymásmellé rakta az asztalra, ugy, hogy ha majd holnap reggel felébrednek, mindjárt megpillanthassák és örülhessenek nekik, — mindegyik kis rakás mellé odatéve a három-három szál megmaradt kis viaszgyertyácskákat is. Ezzel ő is felkereste nyugvó helyét a sarokban.

Azután mester uram is eljött az ablaktól, s mikor felesége azt kérdezte tőle, lefekszik-e már : röviden azzal válaszolt :

— Még nem!

S csakugyan egy nagy kapcsos bibliát vett le a szekrény tetejéről, azután valamelyik ablaksarokból előkeresett egy öblös tintatartót cserépből, melynek meglehetősen kásás tartalmát immár valami tizenötödször felereszvén vizzel, s a szüntelenül benne álló és ázó kalamussal felkavarván, ezzel, igen vastag betükkel és igen halavány szinüekkel, betüről betüre ezt irta a biblia azon táblájának belső lapjára, hol János fiának és Julcsa leányának születési idejük fel volt jegyezve :

„*Karátsony estvéjén. Meglássuk, ki lesz az boldogabb.*“

Összekapart azután egy kis marék port a padlón, ezzel jó sürüen meghintette a beirt lapot s feltevén a bibliát az ő szokott állóhelyére, a becsületes vargamester is nyugalomra bocsátkozék s nemsokára bekövetkezett horkolása bizonyitá, hogy immár az igazak álmát aluszsza.

A kis szobában minden világosság eloltatott ugyan, de a fényes uri termekből átlövelt fénysugarak sokáig, igen sokáig ott rezgettek, ott hullámzottak még az alacsony falakon, és egyedül mesterné asszonyom maradt ébren sokáig ágyában, s nézte ezen lengő-lebegő fénysugarakat, fel-felsóhajtott, és mindannyiszor azt gondolta magában :

— Mily boldogok azok, a kik olyan gazdagok!

II.

Tudjátok-e, kicsoda a legroszabb gazda?

Az idő!

Ez bánik a legpazarabbul az ő tulajdonaival, az órákkal, napokkal és esztendőkkel, elannyira, hogy egyszer csak azon veszszük észre magunkat, hogy ez a rosz gazda, még pedig a mi rovásunkra, nemcsak órákat, hanem esztendöket pazarlott el, melyeket visszaszerezni senkinek sem áll többé hatalmában.

Tapasztalta azt a mi becsületes jó vargamesterünk is, a ki egyszer csak azon vette magát észre, hogy a szegeket puszta szemmel már nem is olyan jól látja, mint ennek előtte, s ha mindegyiket a maga illő helyére akarja verni, bizony fel kell már tenni az orrára azt a nyerget, a melynek patriarchális magyar neve : ókula.

Tizenöt esztendő mult el olyan gyorsan, olyan hirtelen; ugy elkallódott, mint a vásári csizma. Volt, nincs, elpusztult.

És mennyi minden változott meg azóta!

A kis padlásszoba nincs többé, azt a házat felépitették három emeletesre. De a padlásszoba helyett van ugyanabban a házban egy csinos takaros két szobás földszintes szállás, csinos kis bolttal és műhelylyel mellettük, melynek ajtaja fölött hegyes orrú, magas sarku nyalka magyar csizma diszeleg a *fiatal* János mester vezeték- és keresztneve között a czimtáblán. Az ajtó szárnyaihoz támasztott üveges szekrényben még aranyos paszomántos kecskebör disz-csizmák is pompáznak, a melyeket maga a fiatal János mester készitett, s a melyekről az édesatya büszke arczczal oly sokszor elmondta már :

— Lánczhordta fattya, nem hiába hogy nálam tanult, hanem hát csinált is egy pár olyan csizmát, hogy maga az angol császár is örömest elviselhetné!

Már a mámi sem jár abban a fakó, szinehagyott kendőben a piaczra; van helyette más, a ki a dolgokat elvégezze; egy tüzről pattant pirospozsgás takaros menyecske, a ki pontos déli harangszóra nemcsak annak a három legénynek, de tizenháromnak is oda tudná teremteni az asztalra a levest, hogy mikor a harang megkondul, már akkor a kanalak is csörömpölhetnek.

Hát a kis Juliska, az a szőke haju, kékszemü szende kis leányka, a ki olyan csendesdeden elaludt egykor a bohókás Miska inas ölében? Hja, a kis Juliska most szerepet cserélt, — már tudniillik a mennyiben most a Miska hajtja le az ő fejét amannak vállaira. Felnöttek mind a ketten, lánczhordta gyermekei, s a Miska gyerek ugy megszerette azt a kis leányt, — az a kis leány meg a Miskát, — hogy végre mester urammak mit volt mit tennie, — rájuk kellett kiáltania, hogy : — Eblelke fattyai, — ha már ugy szeretitek egymást, s ugy pászoltok egymáshoz, mint csizma a párjához, — ásó kapa válaszszon el hát egymástól benneteket!

S mit volt egyebet tenniök? Mihály mester, a kinek ekkor szintén külön kis műhelye volt már, hazavitte csendes kis hajlékába a szőke szép menyecskét.

Sok minden megváltozott, — csak egyben maradtak a régiek : a karácsony est szent ünnepét, csendes kis családi körükben, most is megünnepelték minden esztendőben, tisztán, ártatlanul, mint egykoron.

És eljött ez a szent ünnep ujra, — eljött ismét szent örömeivel, tizenhatodszor azóta, — mikor a Jézuska a vargamester két kis gyermekének az aszaltszilva ördögöket hozta, — a gazdag uri gyermekeket pedig, olyan pompás, drága karácsonyfával ajándékozta meg.

Vas. Ujs. 1864.

Felek Miklós.

Feleki Milós oly diszes állást küzdött ki magának nehány év lefolyása alatt nemzti szinpadunkon, hogy kétségkivül méló helyet foglalhat el lapunk arczképcarnokában.

A müvészet nagy világában nincs oly szak, mely mind a természet adományait, mind edig az önkiképzés oly sok nemét igényelné, mint a szinmüvészet. Mert em elég, hogy valakinek hajlama, onzalma, vagy szenvedélye legyen a színészethez, hanem elkerülhetlenü szükséges, hogy a természettől megelelő külsővel, hibátlan alakkal, jó halás, látás, éles felfogás és alkalmas hangal legyen megáldva, azonkivül töb oldalu szellemi képzettséggel is ke birnia annak, a ki a szinmüvészeten kitünni akar. Feleki Miklós, nemeti szinházunk jeles tagja azon szerencsések közé tartozik, kikben a természet adományai s az önszorgalom vivmányai idő folytán öszhangzó egészszé egesültek, ki müvészet iránti lelkesedése komoly törekvései utján azon pontig jutott, a hol a gondolkodó, öntuatos müvész nevére méltó igényt tarthat.

FelekiMiklós született 1822-ben Nagy-Galambfalván (Erdély, Udvarhelyszék) zékely szüléktől. Hat éves korában a udvarhelyszéki iskolába kezdett járni, hol folytonosan a legjobb tanulók egike volt.

Szülő papi pályára szánták, ő maga katna akart lenni, de a sors máskép határozott.

Kilencz éves korában látta az első szinielőadást, s ez lelkére rendkivüli hatást gyakorolt. Megtörtént, hogy próba alatt a szinpad alá rejtőzött, s ott reggeli 9 órától esti 6 óráig maradt, csakhog yeste Báthory Máriát megláthassa; azonban a teremtisztitó észrevevén, kikergette, s csak egy jó szivü ur kegyének köszönhető, hogy az ohajtott müvet még is végig nézheté.

A darab nagyon tetszett neki, s lelkébe annyira bevésődött annak minden jelenete hogy másnap iskolatársainak az egész darabot eljátszá. Ezóta szivét, lelkét szünetlenül a szinmüvészet foglalta el, ugy annyira, hogy 1839-ben szülei ellenzése daczára színész lőn, Szigetvári László társulatánál. Először Csikszeredában Kisfaludy „Ilká“-jában mint Alexis lépett fel. Kezdő színész korában a komikai szakmára vágyott. mivel Jancsó Pál, a hires komikus, egy ilynemü kis szerepében egyszer megdicsérte. 1841-ben Pály Elek nagyobb társulatához szerződött, melylyel Bukarestbe utazott, hol három (magyar, német, s oláh) nyelven tartottak előadásokat.

Eleinte sok sanyarral, sok nélkülözéssel s a szini pálya minden gyötrelmeivel kelle küzdenie, de lelke nemcsak nem csüggedett, sőt folyvást

Feleki Miklós. — (*Jankó J.* rajza).

boldognak érzé magát pályáján. 1844-ben átvette a Pály-féle társulat igazgatóságát. 1845-ben M.-Szigeten nőül vevé a társulat 19 éves szende színésznőjét, Szákfi Amáliát, kitől azonban később elvált. — Pesten 1846-ban nejével együtt három vendégszerepet játszott, majd gr. Ráday megbizásából a budai mükedvelő társaság rendezését intézte, hat hétig.

Ezután Nagyváradon, Debreczenben, s Torontálban, mint igazgató és színész kitünő sikerrel működött.

1848-ban színészi pályája megszakadt, mert a szivéhez és lelkéhez forrt szinmüvészetnél is jobban szerette hazáját — s csak a következő év végén Nagy-Bányán szervezett ismét egy szintársulatot: később Debreczenben és Nagyváradon nagy tetszéssel játszott, s folytonosan igazgató volt.

Igazgatóságát mindenütt rend, nemzeties irány és müértelem jellemzék, a vidéken a színészet tekintélye emelésében elvitázhatlan érdemeket szerzett.

1851-ben háromszor lépett fel ismét Pesten, majd Bécsbe utazott, a nevezetesebb német szinművészek tanulmányozása végett.

Ezután nehány hónapig még vidéken játszott, mig 1852. april havában nyolcz, köztetszéssel fogadott vendégjátéka után szerződtetett.

Jelenleg elsőrendü színész, rendező, drámabiráló s nyugdij-intézeti jegyző. Nehány évvel ezelőtt nőül vette a nemzeti szinház elsőrangu művésznőjét, Munkácsy Flórát, ki szintén méltó kedvencze a magyar szinházi közönségnek. Jelesebb szerepei: Clavigo, Edgar, (Learben,) Marecat (St. tropezi urnőben) Paul Jones, Sir Patrik Gibbon (Angolosan-ban) Marecat (Jó barátokban) stb. ott van ő minden franczia társalgási darabban; de legjelesebb szerepe Könyves Kálmán és a legujabban adott Montjoye, melyben Európa bármelyik szini kitünőségével vetekedhetnék.

Feleki az irodalommal is sokat foglalkozik; több eredeti szinművet irt, és eddig számos franczia szinművet forditott le. El lehet mondani, hogy Feleki fokról-fokra hóditotta meg a közönség elismerését, de ezt, ugylászik, tartósan és állandóan birja.

A pesti alsó Dunapart.

A büszke palotasor, mely a lánczhidon fölül kezdődik, lefelé, különösen a görög templomon tul, közönséges házakká törpül s kiket ezen fölfogás elbusitana, azok kedveért megforditathatjuk a viszonyt s gyönyörüségökre elmondhatjuk, hogy a sóháztól kezdve a lánczhid irányában: a viskók házakká, a házak palotákká magasulnak s nemesbülnek, mig végre e pompás arányok az akadémia épületében lelik koronájukat.

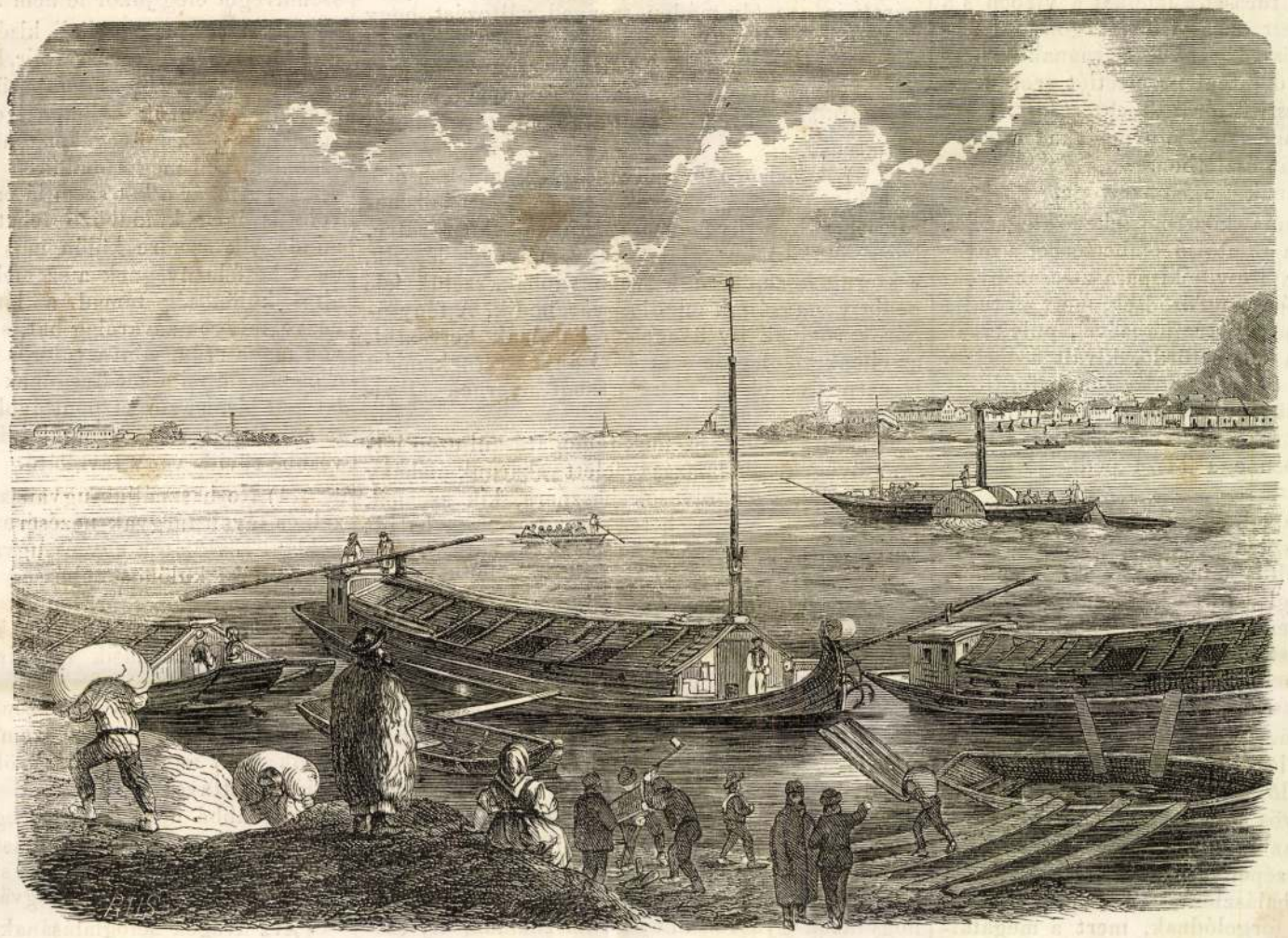

A pesti alsó Dunapart végpontja. — (*Lüders* rajza után.)

Menjünk alulról fölfelé, ez a legtermészetesebb ut s a sóháznak vakolatlan falait megkerülve, tartsunk egyenest a Dunának.

Ha arczczal állunk Soroksár felé, kényelmesen belegondolhatjuk magunkat valamely aldunai városkába. Balra tőlünk számtalan szekér, melyek előtt a kifogott lovak szénáznak. Subagalléros atyafiak beszélgetnek ott, nekitámaszkodva az üres kasnak, vagy a vendégoldalnak. Az asszonyok jóformán tuladtak már a libákon s csirkéken, s a keresményt, melyet ötször is végigolvasnak, nagyóvatosan belecsavaritják a belső kendő sarkába

*) Thuróczy krónikájának 2-ik részében 46. fej. mondja: „Sepultus est in monasterio S. Salvatoris, quod ipse construxerat, in loco qui dicitur Zewkzard.“ És Kézai Simon hasonlólag megerősiti, mondván: „regnavit autem (Bela I.) duobus annis, et in tertio migravit, ex hoc saeculo, in suoque monasterio dicto. *Szevgzárd* sepelitur.“

Nem bizzák a pénzt „emberükre," mert csakhamar kihegedülné a tűszőből valami eltévelyedett czigánybanda, mely ott reszeli a húrokat napestig a lebujban.

Az idő őszre jár s a Bánság kövér gabonáját egymás végébe ragasztott lovak, fujva huzzák fölfelé. Hol ereszkedőn, hol kapaszkodón visz az ut s annál sürübben, mentül közelebb érik a kikötőt, mig maga a terhes hajó, mint valami jóllakott kényur, meg sem mozdulva, minden zökkenés nélkül czepelteti magát a sima, széles folyamon. Tetejéről magas árbocz nyulik fölfelé, melyen azonban nem vitorla feszíti ki vászonhasát, hanem elmosódott szinü, nemzeti lobogócska ki-ki egyenesedvén a szellőben, mutatja a szent Szűz képét, kinek karjaiból a kis Jézuskát elöblitette a sok eső.

Hogy a mi dunai és tiszai hajósaink miért nem használják a vitorlát, alig érthető, miután a sokkal csekélyebb Rajnán széltében élnek ez olcsó és egyszerü erőművel. Alig hihetjük, hogy künn a nagy Dunán, hol oly szabad játéka van a szélnek, jó szolgálatot ne tegyen a vitorla.

A hajó, orrával végre befurakodott társai közé. A teherhordók, kik várva várták már a napokkal ezelőtt jelzett „Szent Ágnest," vagy „Szent Barnabást," üdvözlet ül megcsóválják lyukas kalapjaikat; ezek helyét csakhamar elfoglalja a kendő, melyet e hordárok a kaczérság egy nemével ugy meg tudnak kötni fejökön, hogy az háritója gyanánt szolgál amaz éles pornak, mely bő felhőkben kanyarodik föl a hajó öbleiből, hol ezernyi mérő tiszta buza vagy rozs van lerakva.

Schoszfelder vagy Bergeles ur egyik fullajtárja már ott áll egy házikóban s minden zsákot, mely az izzadó, izmos munkás vállán elillan mellette, pontosan bejegyez könyvébe. Az ily hajó kiüritése sokszor hetekig is eltart. A parttól a hajóig igazán „repülő" hid vezet, melyet, a szélnek oly könnyen engedő viz, hullámának minden loccsanásával ringásba hoz. Hát ha még az arra dübörgő gőzhajó kerekei korbácsolják föl a Dunát! Ilyenkor megtánczol még a leglomhább hajó is, a csolnakok, melyekre a deszkák át vannak rakva, erős rengésbe jőnek — de a zsákos ember evet ügyességével viszi partra a terhet. E hid csak egy szál deszkából áll s a munkás, ki nyakában a nagy sulylyal a legkisebb botlás nélkül végig megy rajta, vice-Blondinnek beillik.

A gabnahajók párkányára kérezkedett iskolás fiuk gyönyörrel fürösztik lábukat a vizben s a horoggá előléptetett, meggörbitett gombostühegyére szurt kövér őszi légygyel akarnának halacskákat fogni s ha a délutáni praelectiót szerencsésen elmulasztják, esti öt óráig megtörténik, hogy egy o-toba, két napos pontyfiu megakad a hevenyészett horgászati készletben.

A napi munkának csakhamar vége.

A Pest és Buda közt közlekedő legszélső komp most szállitja az utolsó emberterhet a főváros partjára, Többnyire vidéki paraszt-asszonyok, kik a Sáros-fürdőben megfördödtek, mert ki tudja mikor jönek fel ismét Pestre jérczével, pulykával. Gazduramnak nem kell a fürdő, kivált a meleg. Majd takaráskor, ha a pálinka s a beforditott bunda sem akar hüvöst tartani : magára huzat vagy hat vödörrel, mert a tóviz oly meleg, hogy a tojás is megfőne benne, a Tisza pedig jó dülőre van a tanyához.

A kompnak jó volt sietni, mert az arra zakatoló, gőzzel járó szörnyeteg meggyüjtötte volna baját. Egy pár sikoltás hallatszik is, de az emberséges kapitány meglassitja a kereket s a hajó egy darabig csendesebben halad, annál is inkább, mert a láthatáron ép most tünt föl a két kürtös, hatalmas „Herkules," mely lapátjainak egy fordulatával méhében is fölkavarja a nagy folyamot.

A tábori kórház s a soroksári torony mindinkább elmerülnek a leszálló est homályában, a Gellért tövében elnyuló, végső budai házak ablakai ki-kigyulnak, a hüvös őszi éj szellője vigan lobogtatja meg a tüzet az üst alatt, mely a hajó tornáczának közepén szépen és biztatóan zengedez, mert a legizletesb halászlé készül benne. Itt is inkább az asszonyok forgolódnak, mert a megátalkodott hajós embert nem lehetett vizatartóztatni attól a kocsmától, melyben „német borral" azaz sörrel tartja jól magát vagy tized magával s mert már sört iszik, egészen nekitajcsosodott s éktelenneket kurjant egy félszemü cseh flótásnak istentől elmaradott nótáin s a gavallérság egy nemével biztatja a muzsikás-kisasszonyt, ki egy ócska hárfa megfogyott hurjai közé kapdos, azon különös ürügy alatt, hogy zenél.

Csak a szív legyen egészséges — akkor a fül beveszi még a legroszabb hangot is; csak a gyomornak ne legyen baja s akkor nem árt meg még az a sör sem, melyet ott vesztegetnek az „ezüst targonczásnál" az al-Dunapart legvégén.

A szemüvegekről.

Az emberiségnek ugy szellemi, mint testi jóllétére nézve a találmányok egyik legjótékonyabbját és következményeiben legdusabbját képezik a szemüvegek, minthogy azok magasabb korban többnyire nélkülözhetlenek, s a fiatal években is sokan kénytelenek használatba venni.

A szemüvegek feltalálása egy részről közönségesen *Spina* Sándor szerzetesnek Pizában tulajdonittatik, ki 1313-ban halt meg, — más részről Florenczben egy siriraton *Salviano degli Armati* olasz nemes (ki 1317-ben halt meg) neveztetik a szemüvegek feltalálójának. Azonban, mint be van bizonyitva, a tudományos *Roger Bâcon*, sz. Ferenczrendi szerzetes (ki Vallonia belga tartományban, Anzinban született), már 1214-ben kezdett használni emelt fölülettel köszörült (domboru) üveglencséket, mint nagyitó üvegeket.

A szemüvegek mindamellett több századon át csudálat tárgyai maradtak, mignem Kepler 1604-ben működésük módját megvizsgálta és földeritette.

Szemüvegeknek nevezzük azon láttani eszközöket, melyek segélyével a szemnek különféle okok folytán megzavart látási ereje javittatik; ennélfogva azok igen nagy hasznuak lehetnek, ha megválasztásuk és alkalmazásuk czélnak megfelelő, — mig ellenben azok hibás megválasztása és helytelen használása a szemekben betegségeket, sőt a láttehetség elvesztését is vonhatja maga után.

A szemüvegek köszörült fölülete szerint a következőket különböztetjük meg :

1) A *lapos* szemüvegeket, egyenközü fölületlapokkal. Ily üvegeken a fénysugárok változatlanul (meg nem törve) hatolnak keresztül, miért is ezek mint por-szemüvegek használtatnak, a szemeknek külső káros behatások ellen való védelmezésére.

2) A *domboru* szemüvegeket. Ezek fölületei emeltek, vagyis domboruakra köszörültek, középrészük tehát vastagabb, mint széleik; ezek gyüjtő, nagyitó, vagy égető üvegeknek vagy lencséknek is neveztetnek. Az ezeken keresztül ható fénysugárok iránya oly módon szenved változást, hogy azok egy pontban egyesülnek, mely tűzpontnak vagy gócznak hivatik. — Minthogy ezen üvegek a tárgyakat nagyitva mutatják és jobban megvilágitják; azért távol-, gyenge- és tullátásnál használtatnak.

3) A *homoru* szemüvegeket, melyek szóró, kisebbitő vagy vájt üvegek nevezete alatt is ismeretesek. Ezen üvegek ugy vannak köszörülve, hogy fölületükön vájulat vagy mélyedés létezik, e szerint közepükön legvékonyabbak, szélük felé pedig vastagságuk mindig gyarapodik. A fénysugárok, melyek ily üvegeken hatolnak keresztül, az ellenkező oldalon széttérő irányt nyernek, miért is ezen üvegek a rövidlátásnál nyernek alkalmazást.

Mi itt gyönge szemek támogatásaul ezen láttani üvegek alkalmazása felett akarunk néhány szót szólni, azon olvasók hasznára, kik szemeik világrahozott hibája, betegség, vagy előre haladt koruk következtében kénytelenek szemüvegekhez folyamodni.

Az avatatlan szemeinek minden rendellenes állapotát, mihelyt általa látási tehetsége kisebbedett, ezen általános szóval jelöli : „szemgyöngeség" s ezen szó alatt érti a rövid-, távol- és tullátást, a szemek idő előtti kifáradását, s végre a szem átlátszó képleteinek hibáit, minők : homályos foltok a szemen, a jéglencse zavarodásai (kezdődő szürkehályog), s végül a valódi látási gyengeség, mely a látideg kóros elváltozásain, vagy a szem belsejében levő egyéb szervek lobos állapotain alapszik.

Ha most mindezen bántalmak ellen a szemüvegekben keresünk segélyt, meg kell történni, hogy azok gyakran mit sem használnak, oly esetekben tudniillik, melyeknél a bajon egyátalában nem lehet szemüvegekkel segiteni (milyenek például foltok a szaruhártyán, kezdődő szürkehályog stb.) vagy hogy a látási zavarban szenvedő bajának meg nem felelő szemüveget választ, mely a bajt még roszabbá teszi. Igy a rövidlátó több szemüveggel tesz kisérletet, s többnyire kelleténél erősebbet választ, miután azzal jobban lát, mint egy gyengébbel. A káros következmények el nem maradnak, minthogy a szem bántalma szükségesnél

e
z
s
s

választ vonhatnak maguk után; — ily módon tehát a szem, mint a külérzéki müzerek legfontosabbika, melynek állapota oly hatalmas befolyással bir az élet minden viszonyaiban, zon veszélynek lesz kitéve, hogy használhatóságt végkép elveszitse. A szemüvegek ennélfogva lgkevésbbé sem közömbös müszerek, sőt sokkal inkbb megérdemlik, hogy a szem leghathatósabb gyógyeszközei közé soroztassanak, melyek hibás használat mellett épen ugy ártanak, mint helyes alkalmazás által a szemnek támogatására és megtartására szolgálnak. Ebből láthatni, hogy egyedül a szmorvos határozhatja meg, hogy kell e egyátaln, és milyen nemü szemüveget használni. Sei magának a szembajban szenvedőnek belátása, sem a látműszerésznek (opticus) véleménye, ki maga nemében tán igen értelmes müvész, de nm szemorvos, nem képes a szakember itéletét pótni.

Nem akarom emlitetlenül hagyi, hogy szemüveget szükséglő sok egyén szeret szemüvegkereskedők és házalókhoz fordulni; h maga a látműszerész felette gyakran azon hlyzetbe jut, hogy sok segélytkeresőnek nem kées alkalmas szemüveget kikutatni és találni : mnnyivel kevésbbé lehet azt házaló szemüvegáruoktól várni, kik a fény- és láttant még nevéről em ismerik, s többnyire roszul köszörült, azonba olcsó üvegeket akasztanak a vevő nyakába.

Egyébiránt azon avatlanok szánára, kik az orvosi segélyt igénybe nem veszik, nelány jószándéku tanácsesal akarunk szolgálni, meyek folytán legalább sok, a szemüvegek helyteler és észszerütlen alkalmazásából eredő ártalmaktl óvhatják meg magukat.

A szemüvegek megválasztásakor átalában a következő szabályok szolgáljanak vezérfonalul :

1) Nem kell igen erős szemüvegetválasztani, miután az ilyennek használata az alapbántalmat növelni, s vészthozó következmények egész sorozatát előidézni képes.

Hogy a választott szemüveg kellcénél erősebb, az a szemnek a szemüveg rövid ileig tartó használata után is már beálló bágyadtsgi érzete, izgalma által nyilatkozik; a szemben ugyanis feszülés és nyomás érzete támad, mihez könyezés, kábulás, szédelgés és fejfájás csatlakozik, ha a szemüveget elég jókor le nem teszszük.

2) A szemüvegekkeli kisérlet-tételnél a világitás lényeges befolyással bir. Hol az árihely nem bir elégséges világossággal, többnyire megtörténik, hogy a vevők kelleténél erősebb üveget választanak; a szemüvegeket tehát jól megvilágitott szobában kell megpróbálni.

3) Ámbár a két szem látereje, valmint láttávola is igen különböző lehet, még sem szabad mindegyik szemre külön más üveget választani, mert kétféle üvegnek a szemek elé való illesztése által különbség támad a látképek nagyságára nézve, mi igen zavarólag hat, s épen oly tüneteket von maga után, mint a tulerős üvegek használata; a pápaszem mindkét üvegének egyenlő gócztávollal kell birnia, s e tűzponttávol meghatározásakor mindig azon szem szolgál irányadóul, mely kevésbbé rövid- vagy távollátó.

4) Ne használjuk ugyanazon szemüveget közeli és távoli tárgyak nézésére; ha mindazonáltal például rövidlátók egy és ugyanazon szemüveget használják, különös nehézség nélkül, közelre és távolra való nézéskor : ennek oka abban rejlik, hogy közelnézéskor épen csak az egyik szemet használják, s a másik más irányt vevén, tétlen marad.

5) Soha nem szabad szemüveget választani, ha közvetlenül azelőtt a szemeket igen megerőltettük. mert nagyobb foku erőltetések megváltoztatják a láttávot.

Továbbá nem tanácsos egyszerre különböző számu szemüvegeket egymásután megpróbálni, mert ennek következtében a szem igen kifárad, s láttávola bizonyos időre megváltozik.

Az üvegek befoglalásának különfélesége szerint, a szemüvegek különféle elnevezéseket nyernek; ilyenek : a pápaszem, vagyis közönséges alaku szemüveg (Brille), a kézi szemüvegek (Lorgnetten), és egyszerü kézi nagyitó üvegek (Loupon). Leghasználatosb, s egyszersmind legczélszerübb alak a pápaszemeké.

Egy jó pápaszem fő kellékei a következők :

a) Az üvegek teljesen szintelenek, tiszta átlátszók, foltoktól, légbuborékok-, karczolások- és minden egyéb sérüléstől mentek, s oly nagyok le-

mályos, felhős idővel épen semmiképp nem tudták magukat tájékozni.

Az időnek rendszeres beosztására első lépés azon árnyék növése, vagy rövidülésének megfigyelése volt, melyet a nap egyes tárgyakra vetett. Ez vezetett azon gondolatokra, hogy az árnyékot megmérjék, és ezen hosszmérték, s a mindannyiszor elmult idő azzal viszonyba hozassék. E czélból azon utat mérték meg, melyet az árnyék egy téren tett, a midőn is ily módon tizenkét egyenrész nyeretvén, az első napóra létrejött. Használatban voltak ezek Babylóniában, a phoeniciaiaknál, heberek, chaldaeusok, egyptusiak s később a görögök és rómaiaknál is.

Kezdetben a napnak tizenkét órái megmérésére — a napkelet és napnyugat közti időtartamot számitva — valószinüleg csak azon árnyékot használták, melyet egy fa, kő stb. vetett, de nemsokára oszlopok vagy egyéb épületeken készitettek ilyféle napórákat; sőt tudjuk, hogy az egyptomi gúlák (pyramid) is használtattak e czélra. Herodot a legrégibb iró, ki árnyék — vagy napórákról emlitést tesz.

Mindazáltal ezen napórák nem vezettek kellő czélhoz, mert éjjel egyátalában hasznavehetlenek voltak, sőt felhős időben nappal is, a miért a törekvő s nyugodni nem tudó emberi szellem kutatásai s felfedezéseivel egy tágasabb térre látta magát utálva, minek első eredménye a vizi- és porzó-óra lőn.

Berosas, chaldäi csillagász hozta legelőször a nap-órákat, valamint a napnak 12 órái beosztását is, ő eszközölte először Görögországban, melyeket a chiletben élő Anaximander tetemesen javitott. A nap-órák használata mindinkább közönséges lőn, különféle nagyságban készittettek, nyilvános és magánhasználatokra, különféle alakokba hozva, a legizletesb módon diszittettek fel.

Azonban a vizi- és föveny-órák is az ázsiai népeknél legelőször voltak használatban, feltalálatásuk valószinüleg a chaldaeusok vagy egyptusiaknak tulajdonitható. — A viz egy csigateknő, vagy urnában volt, mely cseppenkint hullott egy másik edénybe, ugy hogy a számitás szerint egy vagy fél nap mult el, mig a viz egyik edényből a a másikba átcsepegett; az ily módon fogyó viz állása az edény másik felére jegyzett vonások szerint az órát jelelölte meg. Alexandriai Ktesibius (körülbelül 245. k. e.), s még később honfitársa Heró javitott vizi-órákat készitettek, melyek az órákat egy érczedénybe hulló golyócskák által is hallhatóvá tették; sőt később a vizi-órákkal még a csillagok járását is utánozták kicsinyben. Egyike a legnagyobb vizi-óráknak volt az — csakhogy természetesen későbbi időkből, melyet Harun al Rashid Kalifa Nagy Károlynak ajándékba küldött. Midőn Julius Caesar győzedelmes fegyvereivel Britanniába nyomult, ott már vizi-órákat talált. A Krisztus utáni keresztyén világban leginkább zárdákban alkalmazták; a csillagászok ezek szerint irányozták figyelésüket és valóban sok javitást tettek rajta. De az ujabbkor sem hagyta azokat feledékenységbe menni, sőt inkább nem annyira használhatóságuk, mint inkább a nevezetesség és azon időknek hálaemlékeül, melyben oly nagy becsben tartattak.

A nehezékek és kerekekkel szerkesztett órák a tizenegyedik században találtattak fel. Valóban csudálatra méltó, hogy ezen tárgy oly soká létesült, miután ennek eszméje még is már az előtt egyéb gépek kivitelénél felmerült volt; de azért, miután létrejött, sokkal meglepőbb hatást idézett elő, minthogy már az első nehezék óráknál az ütési szerkezet is megvolt.

A tizenegyedik és tizenkettedik században a nehezék-órák még igen ritkán alkalmaztattak, s egyedül csak a zárdákban voltak láthatók. — Minthogy pedig egyidejüleg Egyptomban is alkalmaztattak, feltehetjük, hogy ez nem európai, hanem saraczen találmány, s csak a keresztes hadjáratok alatt származott át hozzánk Európába. Annyi igaz, hogy azon időben, sőt már előbb is, egyptomi uralkodók hasonalaku órákat küldöttek európai uralkodók és fejedelmeknek ajándékba.

A tizenharmadik században az órák elterjedése nagyobb kört foglal el, mig a tizennegyedik században már toronyórákat látunk; ezek mindazál al oly sokba kerültek, hogy nagyobb sőt még hiresebb városok is sokáig késedelmeztek azok megszerzésével; és csak a tizenötödik században lehetett órákat magányzóknál találni. Ezen időtől fogva a csillagászatnál fontos tényezőként szerepel, és tetemes javitásokat szenvedett.

Hele Péter, az 1500-ik évben találta fel Norinbergában az első zsebórát. Ezen találmány központja az aczéltollban feküdt, mely vékony és rugékony levén, összehajtatott, és itt az óraszerkezet kicsinysége miatt, a nagyobb órákban alkalmazott gépezet helyett használtatott. És minthogy ezen órák tojásdad alakkal birtak, téhát norinbergai tojásoknak neveztettek.

A következő évszázadok mindenféle alaku órákat mutatnak fel, melyek a legkülönfélébb szerkezetek és változatokkal birván, azoknak leirása és szerkezetük egyenkinti taglalgatása igen messze vezetne. Itt csak a nagy óráknál alkalmazott lógonyokat a súlyok helyett, és a zsebóráknál a tekercsrugót ugy a hengert emlitjük meg, mindkettőnél pedig a perczek és másodperczekre beosztást.

Már a tizenhatodik század óta kedvencz eszméjük volt az embereknek egy geographiai, ugynevezett chronometer óra készitésével foglalkozás, a nélkül azonban, hogy az ezen vállalat ellen küzdő nehézségekre gondoltak, s azokat legyőzni képesek lettek volna. Ezen óráknak a tengerészek számára leendő felfedezése tekintetéből, több tengerész-társulatot arra inditott, hogy erre pályadíjt tüzzön ki. A feladat végre a tizennyolczadik században megoldatott Harrison által, ki ugyan mesterségére nézve ács volt, de különös észtehetsége volt a gépezeti tanulmányokra. Negyven évig munkálkodott fáradhatlan buzgalommal művének előállitásán s ujolagos javitásán, mig végre a nagy dijt 1774-ben elnyerte, egy oly tökéletes művet állitott elő, mely a világnak nagy hasznára, ő neki pedig becsületére vált. Hogy egy ily óra gépezetének jelességéről eszmét alkothassunk magunknak, tudnunk kell, hogy a kerekeknek legcsekélyebb szabálytalansága, az idő változékonyságának legcsekélyebb érzése, már mint nagy hiányok fordulnának elő a chronometernél, sőt kell, hogy a hajó mozgása semmi befolyással se legyen reá.

A tizenhatodik század közepe táján már voltak olyan órák, melyek szerkezetüknél fogva a perczenek hatvanadik részét megmutatták, vagy is másodpercz mutatókkal is el voltak látva, és ezek különös jó szolgálatot tettek az orvosoknak az érütés számolásánál. A tizenhetedik század közepén pedig regensburgi Einmart nagy hirnevet vivott ki magának csillagászati óráival, melyek az imént emlitett sajátságokkal is birtak. — Az ujabb időkben hasonszerkezetü órákat készitettek a hang és folyóviz gyorsaságának megmérésére, mig az arányzó-órák, melyek a tulajdonképi és a középidőt mutatják meg, feltalálásukat már a tizenhetedik századnak köszönik.

Felette nevezetes felfedezés történt ezen téren az 1676-ik évben, különösen éji használatra, az ismétlő órákkal; először is falióráknál, később pedig zsebórákrál is alkalmaztatott ezen ismétlő gépezet. A keltő órák a tizenegyedik századból valók, de akkortájban leginkább csak zárdákban használtattak, és csak később jöttek általános alkalmazásba, és pedig számos kisérlet után sikerült az ily keltő-órákat annyira tökélesiteni, hogy ütés közben megvilágitsák magukat. Azon órák feltalálása, melyek a hónap napjait, valamint a hold különböző időkbeni állását mutatják, a tizenhatodik századba esik; még korábbiak az óraművészet történetében azon órák készitését melyek az ég különféle csillagzatainak mozgását mutatják. Felette nagy ügyességet tanusit a strassburgi münsther tornyán látható csillagászati óra, melyet 1574-ben Habrecht testvérek készitettek. Ezen órán emberek és állatok alakzatainak nagy száma van alkalmazva, melyek az óra gépezete által hozatván működésbe, hangjaik a legmeglepőbb módon utánoztatik. Hasonló órákat láthatunk Lyon, Versailles, Prága, Olmütz és Lübeckben stb. Ez utóbbi városban a Mária-templom tornyán alkalmazott óra tizenkettőt ütvén, az apostolok jelennek meg, minthogy azonban csak hét jön elő, monda szerint a nép azt tartja, hogy a többi öt ellopatott. Mi azonban azon véleményben vagyunk, hogy ama hét alak, a hét választó-fejedelmet jelképezi, s igy a szám tökéletes levén, ama népmonda magától is elesik, s a szám igazolva van.

A játszó-órák tizenötödik századbeliek s először valószinüleg alsó Németországban készittettek. Később a hárfa- és fuvolya-órák jöttek divatba, melyek különösen a tizennyolczadik században játszottak nagy szerepet, s melyeken korunkig tetemes javitások és változások történtek.

Valamint korunk egyéb művészetében, úgy az órakészités művészetében, s annak terjedelmes ágazataiban is évről évre meglepőbb eredmények

valamelyik komornyik megrelen
lált — mi eleinte sokszor megtö
fizetéséből büntetéspénzt vont l
lord e hibába soha sem esett. S
miszerint urokban a bánatosságn
choliának semmi jele nem volt; vi
kedvü volt, soha indulatba nem
tiszta, divatos volt, asztala gazda
logatottabb ételekben. Szobái fén
butorozvák. Könyvtárában a lege
tésü munkái tündöklöttek, melyek
poritott időnkint. — Korán kelt,
gelizett, két negyedóráig zongor
parancsait irta; félóráig elzárkóz
kalapját vevén kisétált a szabadb
kozókat nyájas tekintettel üdvözl
egy szót is szólna, a szegényeknel
zonyos mennyiséget osztott ki. Kö
vén különös természetét, hallga
idegenek szóltak hozzá sétálásak
tudtokra adá, hogy tőle feleletet
miért is őt közönségesen csak a
nevezék. Pontban 11 órakor vissz
olvasott, irt, zongorázott délután
kor ebédhez ült, hol mindig két
teritve; hat tál válogatott étel adat
Az ételekből először a mellette le
s ugy a magáéba, tányérváltoztat
nyért is — az étellel együtt — el k
lyébe tisztát tenni. Rendesen vizze
szor ivott, töltött a más ik pohárb
kihajtván amazt a komornyik kitö
felkelt ebédjétől, kevés ideig zo
könyvtárában olvasott, irt. — Est
lószobájába távozott, hol rendes á
egy másik ágy volt, melybe olyko
melyet minden nap ujra vetettek
tet élt hat

lomástól a másikig hajtatott s a hol utjában csinos pór leányt látott, megállittatta kocsiját, a leányt magához hivatta, jól szemügyre vette, megajándékozta, azzal tovább hajtatott. Igy ment öt napig, midőn szép pórleány jött vele szemközt, hátán kéve zsupot emelve. A lord megállitotta kocsiját, a leányt megnézte s nagy örömmel kiáltott fel: reá találtam, szemölcs van a nyakán! Kocsijából kilépett s a lyánka szép piros orczáját megsimogatva kérdé: nem menne-e hozzá férjhez? A szemérmes leányka ezt tréfának vélte s elmosolyodott. A lord azonban erősité, hogy neki ez komoly szándéka, megtudakozván a leánytól lakását,

Vas. Ujs. 1864

terül el azon helység, mely házainak építésmódja, óriási pinczéi és helyi közlekedésének sajátságai által az ország legérdekesebb pontjai közé tartozik, s mégis mily kevesen ismerik! A gazdag pesti borkereskedőkön kivül, kik a promontori üregekben őriztetik folyadék-kincseiket, ritkán akad ember, ki érdemesnek tartsa, a meglepőségek ezen világába rándulni, hogy lássa, mint egyesült itt ember és természet egy félig földfeletti, félig földalatti hely előállitására.

Csudálkozva lép az ember a német eredetü lakosok által lakott falu alsó részén kezdődő szikla-utczába. Egy a Dunára nézó sziklakapu képezi a bemenetelt az üregek és utczák azon tömkelegébe, melyet emberkezek vágtak az itteni sziklák tömegeibe. Mind kő, csupa kő, a mit magunk körül látunk. A kőben egy nagy lyuk, ez az ajtó; mellette egy kisebb nyilás, ez az ablak; itt-ott egy nyomoruságosan összehordott épület, vagy egy, a sziklához felületesen oda illesztett tető — ezek itt az ismertető jelek, hogy emberi lakóhely áll előttünk. Belülről méginkább csupa kő minden; a boltozat, padlózat s a falak mind egy anyagból valók. Csak a háztetőt képező sziklatömeg külső burokja áll földből, melyen a legszebb szőlőskertek terülnek el. S azért itt látjuk a legmeglepőbb ellentéteket: fenn szőlőskert, alól ház; fenn temető, csendes halottjaival, alant az élők zajgó sokasága! A földalatti lakások kinyuló kéményeit első pillanatra mindenki temetői siremlékeknek nézi, s csak a kitolongó füst hoz azon gondolatra, hogy élőlények lakhelyei felett járunk.

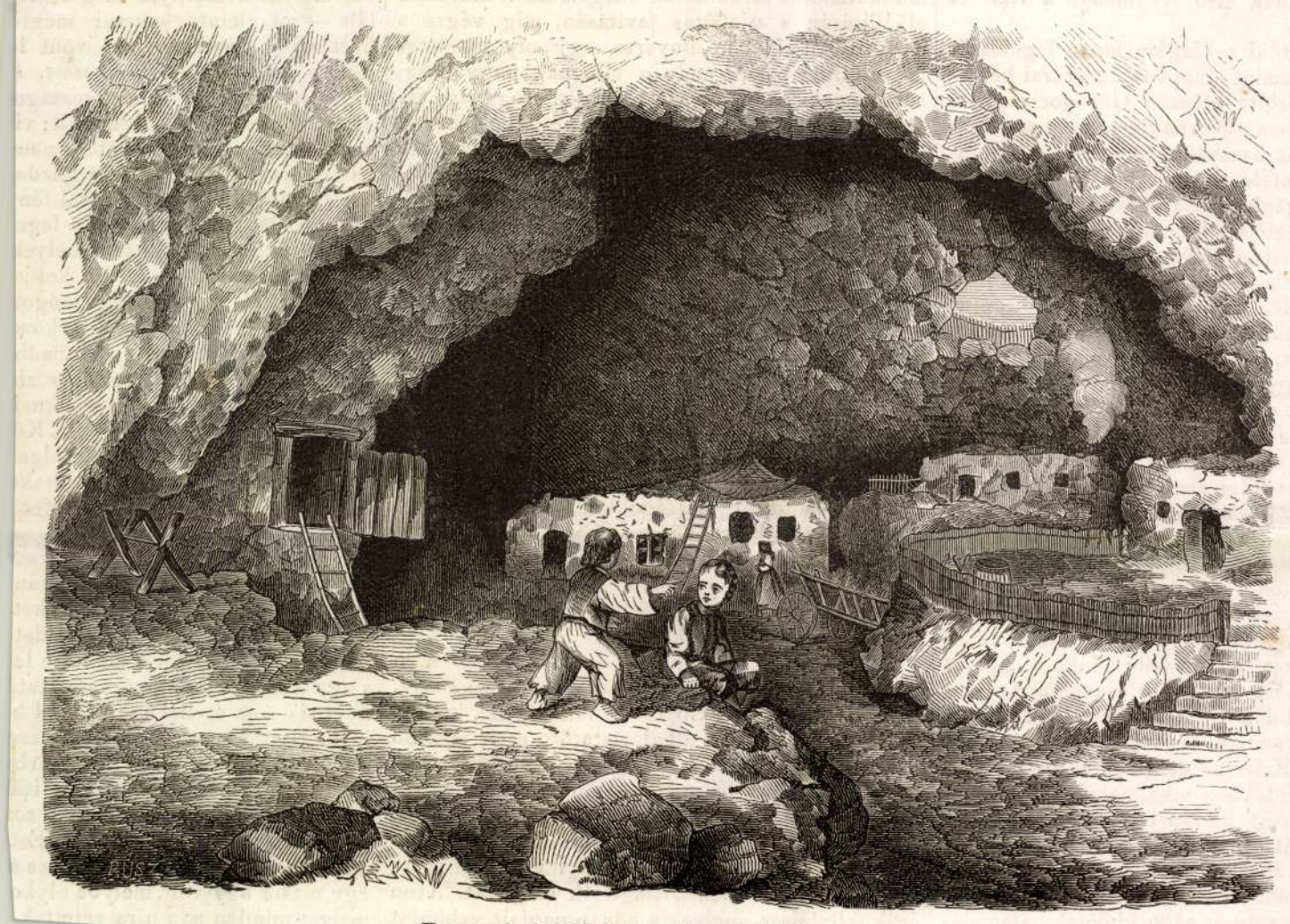

Promontori földalatti lakás. — (*Lüders* rajza.)

Csodaszerű világ ez! A szegény szőlőkapás, ki itt a legfinomabb bort termeszti, mely a bel és külföld fényüző asztalainak kiváló disze, itt oly szegényes, olcsó barlangokban lakik, melyek az emberiség legősibb állapotára emlékeztetnek. Az élet legszükségesebb elemei, a levegő és világosság, a jó promontoriak nézete szerint egészen mellékes dolgok, mert a kőlakásokhoz vezető bemenetek gyakran annyira el vannak rejtve, hogy csak az itteni járással ismeretes emberek akadhatnak rájok. Azonban az ily sziklalakások belseje rendesen nem oly szegényes, mint a külsőről itélve, várná az ember; különösen jó benyomást tesz a mindenütt mutatkozó tisztaság. A butorok, ágyak stb. a legtöbb kőkunyhóban a szükségnek eléggé megfelelők s a helyi viszonyokhoz vannak alkalmazva.

Átalában ugy látszik, hogy e sziklaházak lakói, kik részint kőfejtők, de leginkább szőlőmunkások, némi jólétnek örvendnek s jól érzik magukat; a mit az is tanusit, hogy évről évre uj házak, uj utczák alakulnak. Épitészekre s más efféle épitőmesterekre ugyan nem igen szorulnak, de azért némely lakás igen ügyesen van berendezve. Azonkivül az épités által (ha igy lehet a sziklák kivájását nevezni) kétféle haszon háramlik rájok; először lakást nyernek, másodszor pedig a legtömörebb homokkőre tesznek szert, melyet a pesti paloták épitőinek jó pénzen eladnak.

Ezeken kivül legnagyobb érdekkel birnak Promontorban a hires nagy boros pinczék, melyek roppant számmal és óriási kiterjedésben találhatók itt. A verőfényes nap által megérlelt szőlőnedv a sötét üregekben roppant hordókban nyugszik, melyek mint megannyi mumiák, vonulnak végig a pincze falai hosszában, várva feltámadások napját, hogy életre, kedvre deritsék a szomjas emberiséget az ismert világ legtávolabb pontján is, a hova ezer meg ezer palaczkokban áradoznak el. Ez egyik kimerithetlen kincsforrása Magyarországnak, mely mindig megujul, s melyet a vénség csak még becsesebbé tesz.

Ily pinczébe lépve, első pillanatra feltünik a szabályos, szép épitésmód. A szabályos boltivek erős oszlopokon nyugosznak, mi az egésznek némi templomszerü alakot ad. A levegő és világosság számára egyes nyilások vannak a sziklaboltozatban s itt-ott a falakban asztalokat, polczokat látunk a sziklába faragva.

Képünk egy a Duna mellett fekvő pincze bemenetét mutatja, mely a szük utczából ide lépőre valóban meglepő hatással van. A természet itt egy óriási boltozatu barlangot képezett, mely a festészre s természetbarátra nézve egyformán érdekes.

Köröskörül a sziklafalak kiálló darabjai nyulnak be az üreg sötétjébe, melyet a kitolongó füst még feketébbre fest. Lenn, a barlang hátterében egy halászcsalád telepedett meg, még pedig oly hajlékban, mely tökéletes régi romladványhoz hasonlit. Halászati eszközök, itt-ott egy törött létra, egy kiszolgált szekérdarab s más efféle tárgyak hevernek itt egy halomban; vegyük hozzá a félmeztelen gyermekek festői csoportozatát, kik ama lom között játszadoznak, s oly kép áll előttünk, melynek mását hiába keresnők bárhol. *L.*

Promontor vagy Budafok.

(Földalatti falu Buda közelében).

Hogy az ember nevezetes és csodálatos dolgokat lásson, nem mindig szükséges, távol vidékeket fölkeresni. E szavak igazságát semmi sem tanusitja kézzelfoghatóbban, mint a Budaváros tőszomszédjában, a Dunamentében fekvő Budafok, közönségesen használt nevén Promontor.

Valóban meglepő tény! Itt a főváros közelében

Adatok az óra történetéhez.

„A jó rend mindennek lelke,“ ezen szólásmód igazságát és szükségességét senki sem vonhatja kétségbe, és ezért azt minden nép tapasztalta, midőn a műveltségnek még csak az első fokán állott is. De hogy az emberiség nyilvánés magánéletébe rend hozassék be, mi sem volt szükségesebb, mint átalánosan az időnek közös megegyezésseli való pontos felosztása. Daczára annak, hogy az e tekintetbeni szükség már nagyon korán is mutatkozott, az annak kiviteléhez megkivántató eszközök, melyek által az ohajtott czél csak egy kis részben is elérhető lett volna, nem vezettek kielégitő eredményhez; azért is, az erre vonatkozó kisérletek tökéletlen eredményt mutathattak fel, hasonlót és megfelelőt az emberiség azon korához, midőn feltaláló észtehetségére nézve még gyermek éveit élte. Ekkor tehát nappal a napra, éjjel a csillagokra szoritkoztak.

Ebből eredt az időnek vagyis a napnak beosztása a reggel, dél, este és éjfélre, mely azonban biztosan sohasem határoztathatott meg, sőt ho-

Ekkor jött a rémitő aszály, s a már szenvedő agg fát rendkivüli sok cserebogár, és alig ujra sarjadzó leveleit másodszor kőrösbogár lepte el; a még fenn levő zöld lombok, részint a rovarok, részint az aszály miatt nagy részben leszáradtak.

A hon inségét a történeti fa is érzé. 1864-ben már csak vagy két ága virult ki gyengén, 1865-ben végképen kiszáradt!!

Hanem Kendi-Lóna kegyeletes birtokosa, tiszteletben tartá lombozata nélkül is, a századokban dús királyi fát. — Gyászévet szentelve a multak emlékének, ott hagyá a viruló facsoportozatok között a csak száraz ágakból álló kőrösfát.

Olyan ezen lombjavesztett óriási fa, mint valami remek szobor, mely valódi nagyszerüségében akkor tünik fel, ha a leplezet róla levétetik. A századok történetét még jobban lehet olvasni a dús levélzettől megfosztott fáról. Oly nagyszerü mozdulatlanságban állanak a 100—150 hüvelyk vastagságban elnyuló száraz ágak, mint az idő, mely mulik és jő, zavartalan változatossággal.

A kert egyik kies dombján magánosan áll a nevezetes kőrösfa, s mint a fáknak fája, uralg a hatalmas tölgyek, dús növésü fenyő-ligetek felett. A nap első sugarai ezen óriási ősfán ragyognak, s a madarak oly barátságos bizalommal szállanak száraz ágaira, s reggeli imájokat ott zengik el.

A leáldozó nap vég sugarai szintén ezen kőrösfa koronáján törnek meg.

Ilyenkor egészen vörös, a kérgeitől helyenként meghámlott hatalmas szoborfa, — ugy tünik fel, mintha érczből volna, s piruló szinezetével hajnalt hirdetne, a sötét multak után. Hasonló egy jó édes anyához, kinek szelleme elhunyta után is megnyugtatóan hat az utódokra. Lombtalan korában is menhelyül szolgál hőség ellen a fáradtaknak.

Hét rőf vastag törzse, bármely időben oltalmaz a nap hő sugarai ellen.

A kendi-lónai kőrösfa. — (Fénykép után.)

És ha nem volna ezen száraz törzszsel a végenyészet eszméje összekötve, nem is nagyon sajnálhatnók az elvesztett lombozatot! De az eltünt levelekkel, a megsemmisülés állott elő. 1866-ban a korhadás jelei szembetünően mutatkoztak a gyengébb galyakon, — s a kedves, a tiszteletre méltó ősfától végbucsut kelle venni! Miután hiven lefényképeztetett, el lőn határozva, az igen nagybecsü kőrösfa kivágatása! A család nagyja, kicsinyje, megszomorodott szivvel fordult el ezen bús jelenettől. S Garayval elmondhatni:

„A fejszés hozzá sujtani
„Csak kételkedve mer!“

A kendi-lónai kőrösfa, ha látszólag el is enyészend, emléke nem fog elmulni. A csupán mesterségesen megrendelt emlék, s a nép szivéből eredt között azon különbség van, hogy első az idő viharai által elrombolva, az emlékezetből is eltünik. A második élni fog, mig a hely létezik, melyhez a történeti szent hagyomány van kötve.

Teleki Miksa gróf kegyelete, még az utolsó, végzetes perczben sem szünt meg a történeti emlék iránt; meghagyatá a kiszáradt kőrösfának sziklához hasonló törzsét, és sátor-alakban elterjedő óriási alsó ágait, melyekre dicske fog emeltetni, a Kendyek lobogójával; ha szineik a történeti buvárkodások nyomán ki fog tünni.

És igy a történeti nevezetességü kőrösfa is azon sorsban részesül, mint e hazának sok nagy fia: csak halála után lesz átalánosan ismert a hazában.

Képek a hazai népéletből.

LVIII. Itató utasok.

Égetőn süt a nyári nap a téres sikságra, a melyre legfölebb csak egy-egy utszéli sovány jegenyefa árnyéka vetődik. A poros uton hármas fogatu magyar szekér halad, rajta heverész egy öreges ember, széles karimáju kalapja jótékony ernyőül szolgálván arczának. Mellette tisztes kinézésü felesége ül, lágy szénába kuporodva, s nemcsak, hogy fejét kötötte be gondosan a nap szuró sugarai ellen, hanem kis gubáját is magára teritette, hogy ennek árnyékába megbujjon; mert a magyar azt tartja a bundáról, gubáról meg a szürről, hogy télen meleget, nyáron hiveset tart: s ezért folyvást, jó időben, rosz időben ott fityeg a vállán, kivált ha utra megy.

Lám, a kocsin ülő harmadik utas is, a három pej kocsisa, nyakába vetette a táblás hátu szürt, hadd verje vissza a nap sugarait. Ezen képet látva, s öltözeteikről itélve, azt hinné a népszokásokkal ismeretlen ember, hogy tán biz tél van, vagy legalább is Szt.-Márton nap felé jár az idő, ha a nyári hőséget maga is nem érezné, s nem látná, hogy a közel falu tüzről pattant lányai, menyecskéi egy szál ingben, vékony szoknyában, puszta karral s mezitláb járnak.

Képek a hazai népéletből: LVIII. Itató utasok. — (*Lüders* rajza.)

Érzik a hőséget a haladó szekeren ülők is, s a hévség ikertestvére a szomjuság is bántja már száraz torkaikat. Még jobban szomj uhoznak a kiizzadt lovak, s nyeritve tekintgetnek az országuttól balra látható ágasos, gémeskut felé: de vágyaiknak az elérhetlen Mekkája messze, benn esik a földek között; kocsicsapás oda nem visz, csak a gulya vagy a mének delelget ott néha.

Végre falut érnek utasaink. — A helység végén árnyas tető alatt hűs forráskut mélyed; a falu szépei oda járnak vizért, mivelhogy legjobb, legfrissitőbb vize e kutnak van az egész környéken, azért is becsülték meg ugy, hogy fedelet raktak rá. Kisbiró uram is ide szokott járdogálni, nem ugyan vizért, mert azt ugyan ő meg nem iszsza, hanem azért, hogy itt legjobban el lehet terécselni az olyan fiatal fehércseléddel, mivelhogy hát, mi tagadás benne? ő kigyelme az efféle eleven portékát szereti, de nagyon.

Vas. Ujs. 1866.

Most is ott pipázgat az eresz oszlopához dőlve s két vizmerő csinos vászoncseléddel beszélgetve: mikor az ország utján haladó szomjas kompánia — három ember, három ló — megérkezik, a magas oldalu szekérrel. Megállanak; a szürös kocsis leszáll, s már a szegény pára lovak nyughatatlanul várakozva nézdegélnek a kut felé, sőt az egyik barátságos, fürge menyecske ki is hozta nekik a tele vödröt, hogy az utasoknak kedveskedjék; de kisbiró uram hivatalos tekintélyét jónak látván kissé éreztetni, szépen megkéreti magát előbb az itatás megengedéséért, s csak miután töviről-hegyire kikérdezgette utasainkat: hová valók? hová mennek? mi járatban vannak? sokat ártott-e határukban a tavaszi fagy? milyenek ott a kukoriczák? van-e nálok katonaexekuczió? stb. stb. szóval, miután kiváncsiságát teljes mértékben kielégitette, csak azután juthatnak a szomjas utasok és eltikkadt lovaik frisitő italhoz.

Node a magyar ember barátságos, szivesen eldiskurál, s a jó viz is megérdemel a mai világban legalább egy kis jó szót.

A pesti állatkert.

Ezen vállalat eszméjét egy tudományos kis baráti körben penditette meg először Xantus János 1862. év vége felé.

Az eszme ama körben élénk viszhangra talált s az illetők azonnal megkezdték a résztvevők gyüjtését.

Törekvésük nem maradott sikertelen, mivel már 1863. képesekké lettek ideiglenes alakuló bizottságot létrehozni, mely feladatául tüzte ki a vállalat érdekében a kellő intézkedéseket megtenni, jelesen: az eszmét népszerüvé tenni, részvényaláirókat gyüjteni s kellő helyiséget, a lehető legjobb feltételek mellett szerezni, ezen kivül alapszabályokat kidolgozni és azoknak jováhagyását megnyerni.

A feladat sokkal nehezebb volt, mint talán maga a bizottság is egyelőre hitte.

Az inséges évek, a természettudományok iránti kevés részvét, mely nálunk létez, a lassu hivatali ügymenet, mind nehezen leküzdhető akadályokat képeztek. Volt azonban a bizottmányban annyi erély, oly szivós kitartás, hogy akkor sem csüggedett el, mikor már mindenki lehetetlennek tartotta a vállalat létrejöttét.

Egyes tagjai a hirlapokban felszólalva igyekeztek bemutatni az ily kertek hasznos, sőt szükséges voltát. A napi sajtó kezelői átlátva az ügy fontosságát, nemcsak szivesen tért nyitottak lapjaikban az állatkertek ismertetését tárgyaló czikkeknek, hanem maguk részéről is melegen ajánlották a közönség pártolásába a keletkező intézetet.

Ez nem maradt hatás nélkül.

Az olvasók kezdték átlátni, hogy az ily kert nemcsak pusztán mulatóhely, hanem oly intézmény, mely egykoron nemzetgazdászati tekintetben is az egész országra nézve hasznossá válhatik.

Mások buzgón gyüjtötték a részvényaláirásokat, szorgalmazták az engedély kiadatását.

Pest városa nagylelküleg egy a városligetben fekvő terjedelmes telket minden terhes bérfizetés nélkül 30 évre átengedett.

Ily módon a szerveződni kezdő társulat 1865. folytán oly helyzetbe jött, hogy augusztus 22-én a nemzeti muzeum kis termében megtarthatta alakuló közgyülését. Ekkor már mintegy 60,000 forintot képviselő tőke alá volt irva s a megalakult társulat, látva az emelkedő részvétet, minden nehézséget elháritottnak hitt, bizton remélve, hogy a még megkivántató összeg rövid időn aláiratik.

Csalódott, de nem csüggedett.

Uj nehézséget gördített utjába a bécsi állatkert bukása.

Azok is, kik az ügy iránt érdekeltséggel viseltettek, de a megbukott bécsi kert multját nem ismerték, osztoztak azon nézetben, hogy ha egy ilyszerü vállalat Bécsben nem állhatott fenn, Pesten sem várható, hogy virágzó legyen, p rsze ezek nem tudták, hogy a bécsi kert már keletkezténél romlásának csiráját rejtette magában s hogy a mi társulatunk okulva a szomszéd kárán, igyekezett más uton előrehaladni, nevezetesen óvakodott adósságba verni magát, hanem inkább késett tervének kivitelével s mikor már munkához fogott, akkor is a közmondás szerint, csak *annyira nyujtózkodott, mennyire takarója ért.* Az időszaki sajtóban is felszólalás történt, melyben fel lőn fejtve, melyek voltak az oly nagy mérvben látogatott bécsi állatkert bukásának okai s miért nem lehet attól félni, hogy a pestit is jövőben hasonló szomoru vég fogja érni.

A közönség ekként meggyőződést szerzett magának a felől, hogy a választmány helyes uton jár s a vállalat elég szilárd alapokon nyugszik, minek következtében az alakuló kert iránti bizalma visszatért.

Ily módon le lett küzdve ezen utolsó nehézség is és az illetők hozzá fogtak teljes erélylyel tervük valósitásához.

Mindenekelőtt szükséges levén a kert területének elzárása, a társulat a birtokába átadott telket egész terjedelmében 8 láb magas és majdnem 1200 öl hosszu erős deszkakeritéssel bekerittette és egy épületeti emeltetett, melynek rendeltetése az állatok ideiglenes felvétele, ugy szintén takarmány és eszközök tárházaul szolgálni.

A vállalat tudományos szempontból vezetése végett csőd nyittatott, de magyarhoni egyéniség nem jelentkezvén, az igazgatás dr. *Fitzinger* Lipót urra bizatott, kinek utmutatásai szerint készültek az épületi tervek, a választmány állattani és technikai osztályának közreműködése mellett.

Az állatkertben az állatok számára készülő épületek, nemkülönben a vendégház terveit *Szkalnitzky* Antal és *Koch* Henrik épitész urak készitették, még pedig annyi izléssel, hogy a pesti kert épitményeinek legnagyobb része nemcsak a külföldi kertek épitményeivel kiállják a versenyt, hanem a legszigorubb biráló kivánalmainak is megfelelnek.

A társulat a park elkészülte után meglehetősen nagy kiterjedésü tavat állitott s az épületek épittetését e tavaszon megkezdetvén, ma már annyira haladott előmunkálataiban, hogy több épitmény már is teljesen elkészült; a többi pár hét alatt készen lesz és a kert julius hó folytán megnyittatik.

Egyelőre a következő épületek lesznek felállitva, ugymint: 1) vendégház, 2) majomház, 3) farkasbarlang, rókaketrecz és baglyok rekesze, 4) szarvas-ól, 5) juh-ól, 6) vidrák rekesze, 7) fáczán-ház, 8) tyúk-ól, 9) teve-ház, 10) orvmadarak ketrecze, 11) evetek kalitja, 12) emu (kazuar) rekesze, 13) sertés ól, 14) kis medvék barlangja. Ezenkivül kisebb állatok számára készülnek tartózkodási helyek.

Tekintetbe véve, hogy a társulat tőkéje 80,000 forintnál nem több és hogy ebből tartaléktőkét tett félre, az eredmény meglepő és csak is a legnagyobb takarékossággal volt eszközölhető.

De tekintsük rendre az egyes épitményeket.

A kert keleti oldalán, a telek közepe táján, a Pávasziget felől van a bemenet, innen balra fordulva, kis erdő szélén levő az *orvmadár-kalit* mellett haladunk el.

Állapodjunk meg itt egy kis ideig.

E csinos épitmény a kert egyik legszebb pontján áll s nagyon sokat nyer a mögötte levő facsoport által, mely számára meglepő háttért képez. Maga a kalit kilencz öl hosszu, két öl mélységü erős vasrácsozatból készült és öt külön rekeszre oszlik, ezek közül a középső három öl széles és öt öl magas kúp alaku a keselyük számára van szánva s ebben meglehetősen tág röptért nyernek eme hatalmas szárnyakkal biró ragadozó madaraink, melyek közül ép a legszebbek, ugymint a *fakó keselyü* (Gänsegeier) és a *barna keselyü* (Vultur cinereus. Mönchsgeier) kitünően szép példányokban vannak kertünkben képviselve. A más négy rekesz a középső mellett jobbról és balról három három öl hosszuságu szárnykalitokat képeznek, mindenik szárny két külön, másfél öl széles rekeszre osztva; ezekben a sasok és sólymok lesznek elhelyezve. A kalit mögé könnyü kőépület van alkalmazva, mely a madarak téli tartózkodási helyét képezi.

Innen balra fordulva, a vendégházhoz érünk. E helyről kilátás nyilik nemcsak a tóra s a kert nagy részére, hanem egyszersmind a vasutra s a távolban kéklő budai hegyekre. Bármerre tekintsen a kert látogatója, itt pihenve vagy étkezve minden oldalról valami látnivaló tünik szemébe. Jobbról az épen leirt orvmadár kalitját látja s azzal egy irányban hátrább a fáczánházat, a tó közelében pedig a zenészek diszes csarnoka a melyet gr. Palffy János ur épittetett nagy költséggel, ez által bebizonyitván, mily nagylelkü pártolója a keletkező kertnek. Közvetlenül a vendégház előtt a tó terül el, közepén kis szigettel s tul oldalán zuhataggal melybe a vizet egy gőzgép hajtja. Balfelől a nagyszerü majom-ház áll, mely nemcsak a pesti kert éke, hanem akár külsejét, akár czélszerü belső elrendezését tekintve, ritkitja párját s messze fölötte áll a többi európai kertekben levő ily rendeltetésü épületeknek, kivéve a londoni és a hamburgi állatkertekben levő majomházakat.

Ettől egy terebélyes fákkal szegélyezett sétány vezet az ezen épülettel egyirányban levő mesterséges várromhoz, mely a farkas-vermet és baglyok rekeszeit foglalja magában.

Ime ily változatos kép terül el a kert látogatója előtt, ki a vendégház terasszáról körültekint.

Tekintsük meg a tavat s azután vegyük az épitményeket egyenkint szemügyre.

A tó viztükre vizimadarakban gazdag tavainkról beszerzett szárnyasokkal s több idegen égalji madarakkal lesz benépesitve. Sirályok, különböző kacsák, gődények, fehér- és ausztraliai fekete hattyu, vadlibák tarka vegyületben lesznek itt láthatók, folyton változó képben tüntetve fel a viz szinét és a partokat, mi által a tó a kert egyik leglátogatottabb s meglepőbb részét fogja képezni, annálinkább, mivel gondoskodva van arról is, hogy itt, ott, alkalmas költőhelyekre találjanak a vizimadarak, ugy hogy a figyelmes szemlélő, ki a kertnek gyakori látogatója lesz, észlelhetni fogja emez állatok egész házi életét s fogalmat szerezhet magának szabadbani magukviseletéről.

A majomház a kert egyik legköltségesebb épülete, de meg is érdemli a rá forditott költséget. Ez egy hosszudad négyszöget képez homlokzatával keletnek feküve. Hossza tizenegy és fél öl, mélysége öt öl és négy láb. Közepén négy öl átmérőjü, félkör-alaku, vas-rácsozatu kalit áll, melynek közepére sok águ tölgyfa van beásva, melyen a majmok kényük, kedvük szerint ugrálhatnak; az épület két szárnya elül szintén vasrácsozattal van ellátva s több rekeszre osztva, ezekbe azon nagyobb majmok helyeztetnek el, a melyek kevésbbé kedvelve a társaséletet, kisebb, pajkos rokonaikkal egy födél alatt, vagyis helyesebben ugyanazon rekeszben nehezen élnének békében, sőt azokra nézve könnyen veszélyessé válhatnának. E helyiségek mind igen alkalmasok nyári mulatóul, de az örök kék ég és meleg égaljhoz szokott majmok ezzel nem érhetik be. Gondoskodni kellett tehát jó meleg téli palotáról is a kényes ficzkók számára s ez okból a majomház, hosszában két részre osztatott akként, hogy az épen leirt előrész a nyaralót, a dél-nyugotnak fekvő hátulsó rész pedig a téli lakást képezze. Ez utóbbi is akként van berendezve, hogy a legfinynyásabb majom-urfi és kisasszony is meg lehet azzal elégedve. Nemcsak tágas rekeszek vannak ebben, hanem a hátulsó fal mellett virágállványok lesznek, mi a mellett, hogy a helyiség diszitésére szolgál, egészségi szempontból is szükséges, mivel a majmok a mi égaljunk alatt mellbetegségben szoktak elpusztulni; ez ellenében pedig a növények kigőzölgése hatalmas óvszer.

Innen, a tó hosszában levő sétányon menve jutunk a *bagolyvárhoz.*

A sétány egyes fáira lesznek aggatva a már megrendelt kajdácsok (papagályok) kalitjai.

A bagolyvár egyszersmind magában foglalja több más állat rekeszét. Ez épület hat öl hosszu két öl öt láb széles vár-rom részletét képezi egy öt öl magas toronynyal a sétány felüli szegletén; e toronyba lépcső vezet s tetőzetéről nem csak az állatkert belátható, hanem Budapest nagy része, szóval, innen oly meglepően szép kilátás nyilik, melynek mását Pesten föllelni alig lehet.

De szép maga az épitmény is.

Földszinén a borzok, farkasok és rókák számára vannak rekeszek készitve, mig az emeleten a baglyok vannak elhelyezve, még pedig oly ügyesen, hogy a rekeszeikben levő éjimadarak akként tünnek szemünkbe, mintha a várrom időrongált ablakaiba csak amugy jókedvükből repültek volna.

Elhagyva az épületet s a tó nyugoti végén levő kis zuhatag mögött elhaladva, a fáczánokházához érünk. Ez tizenegy öl hosszu, három öl széles épület svajczi izlésben készült fedéllel s elül drót-hálóval körülvett előtérrel, melyben a fáczánok nappal elhelyezve vannak, mig magában az épületben nem csak éjjeli és téli ketreczeik állittattak fel, hanem illő költő helyekről is van gondoskodva. E helyen közönséges, ezüst és arany fáczánok is lesznek elhelyezve, sőt, a mint eszközölhető lesz, *hokkok* is, mely tyuknemü madár nem tünik ugyan fel szépsége által (a közönséges faj egyszinü fekete levén), de husa a pulykáénál izletesebb s honositás utján szintugy mint a pulyka, hasznos házi szárnyassá válhatik. Hazája Délamerika, nagyságra akkora, mint egy jókora

29-ik szám. Tizenharmadik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, julius 22-én 1866.

☞ **Előfizetési föltételek 1866-dik évre**: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonsagok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. ☜
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupan Politikai Ujdonságok**: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

☞ Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetöleg, 1866. január 1-töl kezdve: Egy, négyszer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad, **Hamburg** és **Altonában**: **Haasenstein** és **Vogler**. — **M.-Frankfurtban**: **Jaeger** könyvkereskedése; **Bécsben**: **Oppelik Alajos**. — Bélyek-dij, külön minden igtatás után 30 ujkr.

Aratás.

Nincs nehezebb, de nincs igazabb kereset, mint a föld mivelése. Nincs nehezebb, de nincs hasznosabb munka egész nemzet jóllétére nézve, mint az aratás. Egész nemzet jóllétét biztositja a jó termés, és minden viszonyt megzavar a termés-hiány. . . . De itt sincs tiszta öröm, mint nincs vigasz nélküli csapás.

Ime itt a régen várt aratás az ő kétes, kétélü arczával! Nálunk a termés jó — mondják ez idén Gömör, Szepes és Sáros megyékben. Nálunk a termés csak $^1/_5$, $^1/_{10}$, $^1/_{20}$ része a szokottnak, — mondják a Tiszavidékiek. Néhol a fagy, néhol a szárazság megtizedelte, megfelezte egyik s másik vetést; néhol mindeniket . . . . és — mégis mennyi vigaszunk van e veszteségek közepette?!

Fagynál és szárazságnál roszszabb az ellenség. A fagy és szárazság csak a szép reményt, az ország termésének csak egy részét veszi el. Jön s megy, jobb időket hagyva nyomában. . . . Nem igy az ellenség! Ez a kész terméstveszi el. Ez mindent elvesz — elveszi országszerte, szegénytől és gazdagtól egyaránt terméseit, készleteit, pénzét, eszközeit, marháit, lovait, — vagy a tüznek áldozza, mit el nem vihet.

Hazánk, bármily csapásokat szenvedett helyenkint, mégis hoz annyi termést, menynyiből mindnyájan megélhetünk — kivált ha tehetősbjeink gondoskodnak a szegény nép keresetéről: köz nagy munkákat adnak a szárazság által sujtott vidékeknek. Hiszen az 1863-diki inségi alapból még m. e. 4 millió ft. van. A Tisza vidékének öntözési csatornázásához mindenféle térkép s előmunkálat kész, s ha pénz nem volna, nincs könnyebb, mint a sok száz millióhoz még 5—6 milliót csinálni, mely tán még a jövő évben meghozza nem kamatját, hanem tőkéjét, mert ha a Tiszát mint egy jótékony Nilust kedvünk szerint kiereszthetjük oda, hova kell, 100—200 millió értékü termést fog adni még száraz időben is. Bár mindenik 5—6 millió igy megteremhetné az ő tőkéjét! . . .

Hazánk, Istennek hála! még megvan; ezer balsors közt is jobban van, mint azon tartományok, hol a kalászos mezőkön most lovas ezredek vágtatnak végig, hol a rétek s mezők táborrá alakittatnak.

Szomorunak mondjátok nemde még a tücsök trécselését is? Nem láttok gólyát — nem halljátok a bölömbika bugását, a kacsák csörgését — a bibiczek sikoltását . . . . A munkás gyermek veszély nélkül keresi fel a nádasok mélyét, hol rendesen csónakon is félve járt, s legfeljebb ennek nádsípja metszi át a csendes esti léget, midőn a nap tányérja óriási veres karikává növekedvén, a fáradt kaszás már vacsoránál találja családja többi tagjait: fiát, ki magas ülőhelyet készitett, hogy a kicsinynek, ki nagyanyja mögé huzódott, néha ő is nyujthasson egy falatot — s menyét, ki férjéhez (a másik testvérhez) fordulva mintegy azt mondja: „na itt az öreg, hadd vacsoráljon és pihenjen, mi pedig folytassuk a holdvilágnál, mely már szépen ragyog.“

Szomorunak vélitek a kebelrenditő csendességet, mely imádkozásra tanitja a fővárosit, ki ilyet „soha nem hallott!“ . . . . Ámde képzeljétek csak, hogy megy ez: Olasz-, Cseh-, Morva- s több más országokban?! Képzeljétek csak az irtózatos dulást, csatazajt, mit ezer ágyu, fél millió ember véres küzdelme véghezvisz, hol a halottak száma csak egy részről is majdnem százezer?! Képzeljétek ezt és adjatok hálát az Urnak, hogy ily néma csendben lehettek. . . . . A föld, a hazai föld egyik része, meghozta az áldást, mit megtagadott most a másik rész. De jövőre lehet, ti lesztek a szerencsésebbek. És van még egy nagyobb áldás, mint a hon minden földjének összes évi termése: az alkotmányos szabadság. . . . Ezt, ha még el nem hozta — de hihető, mielőtt bevégződnék — el fogja hozni az idei aratás.

— *y.*

Pihenő aratók. — (*Lüders rajza.*)

Ablakomhoz.

(Jéna.)

Bár ide a nap soha nem süt,
És máskor nem is láthatom,
Mint este, megtörött sugárit,
A szembelévő ablakon;
Bár nedves, ködös vendégem van:
Az egyedüllét hidege,
S lehangolódik — nem lepattan! –
Lantom majd minden idege.

Bár néha egy-egy rosz órában
Szívem a kétség lepi meg,
S szeretnék minden küzdelemmel
Fölhagyni, hisz ugy is: minek?
Mégis, ha ablakomban állok,
S szemem az utczára tekint:
A csüggedés helyett szivemben
Az öröm üt tanyát megint!

Nem nagyvilági sürgés van lenn,
Nem járnak uri fogatok,
Sem kitömött, festett, pávázó
Delhölgyeket nem láthatok;
Uszályukként sem veri a port
Nyomukban az uracs-sereg —
Oh egyszerűbb a mi fölvidit:
Zöld lomb, madárdal, kis gyerek.

A ház előtt két nagy akáczfa
Zöld ága bólintgat felém,
Tán üdvözli négy tő virágom,
Melynek jó gondját viselém;
Ott künn pintyőke füttye hangzik
A szellő rázta lomb alól:
Itt benn, feleslő versengéssel,
Kanárim még szebben dalol.

Ha ittbenn nincsen senkim, senkim,
Ki csak egy jó szót adna bár:
Ha kitekintek, a sok gyermek
Játszó, ujjongó zaja vár;
Ugy elmulatnak, ugy nevetnek
Egy kicsiségen — én pedig
Ugy örülök nekiek, mintha
Az enyém volna mindenik. . . .

S igy órákig elálldogálok
És órákig gyönyörködöm:
Mert mások kedvének sugára
Át-áttör a setét ködön:
Mint jegy-gyürüjén át ha nézi,
Szép a jegyesnek a világ,
Ugy nékem is vigabb az élet,
Ha nézem ablakomon át.

— Ne kaczagjátok ki e verset,
Mely egy ablakról énekel, —
Egy ablak — de mely homlokomról
A borút sokszor űzi el;
De melyből látom, ha a postás
Hozza jó anyám levelét — —
S a kinek sok öröme nincsen,
Annak a kevés is elég. . . .

Szász Béla.

Egy utazás a Missisippin.

(Mayne Reid angol beszélye.)

(Folytatás.)

VI.

Egészen homályos lett már, a nap rég letünt és sem hold sem csillagok nem látszának. A Missisippi alsó vidékein igen ritka éjjel a fellegtelen ég, minthogy a mocsárok ködpárával szokták bevonni. Azonban a mi versenyfutásunk mégis elég világossal történt, mert a megvilágitott kajüt-ablakok s a tüzelő-helyek vörös lángjai olyan fénysugárt löveltek a viz szinére, hogy egyik hajóról világosan ki lehete venni a másiknak utazóit.

Mire a „Szép“ teljes erejét kifejté, már akkor a Magnolia előttünk lehetett mintegy fél mérföldnyire. Ilyen előny semmi jelentékenységgel sem bir, a hol a hajók gyorsaságra nézve igen különböznek; ha azonban megegyeznek, akkor az utóbbi természetesen alig érheti el az előbb haladót. Sok időbe került azért, mig a „Szép“-nek utasai sejtheték, vajjon csakugyan elérik-e még a Magnoliát.

Végre a kapitány arról biztositott bennünket, hogy immár mintegy száz lépésnyi távolság meg van nyerve. Ez mindenesetre igen nagy — bárha nem is általános örömet okozott, mert voltak közöttünk oly hazafiatlanok is, kik a Magnoliára fogadtak. Mintegy óra mulva arról győződtünk meg, hogy nincs több távolság köztünk, egy negyed mérföldnél. Csendes vizen, egy negyed angol mérföld, igen csekély távolság, elannyira, hogy a két hajó népsége kényekedve szerint társaloghatott egymással. A kik a „Szép“-en voltak, megragadták az alkalmat, hogy a Magnolia előbbeni dicsekvéseit és sértegető kifejezéseit kamatostul visszaadják.

— Nincs valami megrendelni valótok Saint-Louisban? Mi oda megyünk és szivesen elintézzük számotokra — kiálta valaki a „Szép“-ről.

— Hurrah a „Szép“ért! — orditá a másik.

— Hogy vagytok sonkák dolgában — kérdé a harmadik — adhatunk egy párt kölcsön, ha szükségtek van rá.

— Hol akarjátok, hogy megmondjuk, hogy elhagytunk benneteket? — szólt ismét egy másik.

Bárha éjfél közel volt, a két hajón levők közül senkinek sem volt eszeágában sem, hogy elpihenjen. A verseny érdeke az álomnak még gondolatát is elüzte mindenkitől, s ugy a férfiak, mint a nők künn álltak a kajüteon kivül, vagy rövid időközökben kisiettek, hogy az előhaladást figyelemmel kisérjék. Az izgatottság ivásra csábitott, s észrevettem, hogy az utazók némelyike már ittas volt. Az általuk elcsábitott tisztek is bőven ittak, sőt magán a kapitányon is ilyes állapot előjelei valának szemlélhetők. Senki sem gondolt rá, hogy ezen magukviseletét roszallaná, mert az egész hajót eszeveszett izgatottság kerité hatalmába.

A két hajó szakadatlanul előrenyomult gépeinek nyögése és dübörgése közben; a vörös lángok magasan felcsaptak a kémények fölött; a göz roppant erővel zúdult ég felé, a hatalmas kerekek tajtékká verték a hullámokat, és a bordák recsegtek, nyikorogtak a nagy nyomás alatt.

Éjfél tájban legfölebb kétszáz lépésnyi távolság volt már csak a két hajó között; néhány percz mulva pontról pontra kelle hangzania a mi diadalkiáltásunknak.

Közel álltam a kapitányhoz, s nem nézhetém őt minden aggodalom nélkül, minthogy láttam, mily gyakran megy az étterembe s mindannyiszor iszik. Most, ott állt helyén a kormánykerék mellett és előre tekintett. Mintegy mérföldnyire fent, a folyam jobb partján, néhány tüzpont világolt. Ezek megpillantása megdöbbenté őt, és e szavakra fakasztá:

— Istenemre! Ez Bringiers!

— Igen — viszonzá a kormányos — ugy hiszem, elég jókor értük el.

— Nagy Isten! elvesztem! folytatá a kapitány.

— Miért? — kérdé a kormányos, a ki nem érté őt — mi közünk nekünk Bringiershez.

— Ott meg kell állnom; partra kell tennem azt az urnőt, a ki a sonkákat adta.

— Ez halálosan kár — felelé a kormányos — de ha kell, hát kell. Ez valóságos szerencsétlenség; egy óranegyed mulva a Magnoliát messze magunk mögött hagytuk volna.

Fel kell hagyni vele! — mondá a kapitány — partnak fordulj!

E szavaknál lesietett, s minthogy ingerültségét láttam, érdekelten követém.

Azon járdán, a hová sietett — a nők között ott volt az ifju kreol hölgy is.

— Kisasszony — mondá a kapitány — még is csak veszteni fogunk.

— S miért? — Kérdé ez bámulva — Nem elég a készlet? Átvett ön mindent?

Ebben nincs hiba — felelt a kapitány — de látja kegyed ama világosságot?

— Igen, s mit tesz ez?

— Az Bringiers, s kegyedet ott partra kell szállitanom.

— S e végett vesztes lenne ön?

— Kétségtelenül!

— Akkor nem szállok ki ott! Mit nekem egy nap! Nem vagyok még olyan vén, hogy egyet ne nélkülözhetnék. Végettem ne veszitse el ön a dicsőség becsületét. Együtt utazom önökkel Baton Rouge-ig s holnap reggel visszatérek.

A hallgatók örömkiáltásra fakadtak, a kapitány pedig visszasietett a kormányoshoz, hogy előbbi parancsolatát visszavonja. A „Szép“ ismét nyomában volt a Magnoliának, mindig közelebb és közelebb ért hozzá, csucsa már amannak kormányával, már kerekeivel, már előfedélzetével volt egyirányban. Most — a hajók tüzei egyirányban tündöklöttek a vizen, — csucs csucscsal áll egy vonalban; még egy lábnyit, s nyerünk, a kapitányunk kalapot emel, — s óriási diadalkiáltás riad.

Azonban — ez a kiáltás soha sem ért véget. Első hangjai alig hatottak a levegőbe, midőn iszonyu pattanás által szakittattott félbe, melyre lég, viz és föld megrendülének. Bórdák recsegtek és forgácsokban felrepültek; emberek kiáltoztak, mig testük ég felé dobatott; füst és göz tölté el a levegőt, s vad fájdalomkiáltás hangzék az éjszakába.

VII.

Azon rázkodás, melyet éreztem, semmi kétséget nem hagyott hátra lelkemben a bennünket ért szerencsétlenséget illetőleg: a gőzkazánok elpattantak — a hajó menthetlenül elveszett. A kitörés pillanatában, a szobám melletti balconon voltam, s miután a taszitás által a karfába erősen belekapaszkodtam volna, ugy szólván öntudatlanul szobámba tántorogtam, innét pedig, az ételenes nagy ajtón át a szalonba. Itt megálltam s körültekinték. A hajó egész eleje gőzbe és füstbe volt borulva s a forró vizgőz egy része már is a salonba kezdett nyomulni. Ekkor a fedélzetre siettem. A gép hallgatott; a kerekek mozgása megszünt, a gőzsip nem hallatá élénk hangját, hanem mindezek helyett egészen más borzasztó jelentésü zaj üté meg fülemet, a férfiak káromkodással vegyes kiáltása s a nőknek jajgatásai; a sebesültek kinos nyögése a fedélzeten; rémkiáltásai a vizbevetetteknek s már-már alámerülőknek — mind ez iszonnyal s rémülettel tölté el lelkemet. Mennyivel mások voltak e hangok, mintsem ugyanazok, melyek csak néhány pillanattal előbb kelének ez ajkakról!

A szél elüzte ugyan rövid idő mulva a gőzt és füstöt, és igy szabadon vethettem egy tekintetet a hajó elejére. Ott teljes zürzavart látott a szem. A dohányzó szoba, az étterem egész tartalmával, az elősátor és a kerékszekrény — mindez hiányzott tökéletesen. A levegőbe repültek, mintha valami minát gyujtottak volna meg alatta; a hatalmas kürtőket a göz előre sodorta. Egy tekintet ide, — arról győzött meg, hogy a kapitány, a kormányos s mindazok, kik a hajó ezen részén tartózkodtak, elvesztek.

Mind e gondolatok, természetesen, villámgyorsan vonultak át lelkemen — s csak egy pillanatig foglalának el. Ugy érzém, hogy sértetlen maradtam, s legelső gondolatom, életem fenntartása volt. Volt any-

29-ik szám. Tizenharmadik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, julius 22-én 1866.

☞ **Előfizetési föltételek 1866-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. ☜
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupan Politikai Ujdonságok**: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

☞ Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetöleg, 1866. január 1-töl kezdve: Egy, négyszer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad, **Hamburg** és **Altonában**: **Haasenstein** és **Vogler**. — **M.-Frankfurtban**: **Jaeger** könyvkereskedése; **Bécsben**: **Oppelik Alajos**. — Bélyek-dij, külön minden igtatás után 30 ujkr.

Aratás.

Nincs nehezebb, de nincs igazabb kereset, mint a föld mivelése. Nincs nehezebb, de nincs hasznosabb munka egész nemzet jóllétére nézve, mint az aratás. Egész nemzet jóllétét biztositja a jó termés, és minden viszonyt megzavar a termés-hiány. . . . De itt sincs tiszta öröm, mint nincs vigasz nélküli csapás.

Ime itt a régen várt aratás az ő kétes, kétélü arczával! Nálunk a termés jó — mondják ez idén Gömör, Szepes és Sáros megyékben. Nálunk a termés csak $^1/_5$, $^1/_{10}$, $^1/_{20}$ része a szokottnak, — mondják a Tiszavidékiek. Néhol a fagy, néhol a szárazság megtizedelte, megfelezte egyik s másik vetést; néhol mindeniket . . . . és — mégis mennyi vigaszunk van e veszteségek közepette?!

Fagynál és szárazságnál roszszabb az ellenség. A fagy és szárazság csak a szép reményt, az ország termésének csak egy részét veszi el. Jön s megy, jobb időket hagyva nyomában. . . . Nem igy az ellenség! Ez a kész termést veszi el. Ez mindent elvesz — elveszi országszerte, szegénytől és gazdagtól egyaránt terméseit, készleteit, pénzét, eszközeit, marháit, lovait, — vagy a tüznek áldozza, mit el nem vihet.

Hazánk, bármily csapásokat szenvedett helyenkint, mégis hoz annyi termést, menynyiből mindnyájan megélhetünk — kivált ha tehetösbjeink gondoskodnak a szegény nép keresetéről: köz nagy munkákat adnak a szárazság által sujtott vidékeknek. Hiszen az 1863-diki inségi alapból még m. e. 4 millió ft. van. A Tisza vidékének öntözési csatornázásához mindenféle térkép s előmunkálat kész, s ha pénz nem volna, nincs könnyebb, mint a sok száz millióhoz még 5—6 milliót csinálni, mely tán még a jövő évben meghozza nem kamatját, hanem tőkéjét, mert ha a Tiszát mint egy jótékony Nilust kedvünk szerint kiereszthetjük oda, hova kell, 100—200 millió értékü termést fog adni még száraz időben is. Bár mindenik 5—6 millió igy megteremhetné az ő tőkéjét! . . .

Hazánk, Istennek hála! még megvan; ezer balsors közt is jobban van, mint azon tartományok, hol a kalászos mezőkön most lovas ezredek vágtatnak végig, hol a rétek s mezők táborrá alakittatnak.

Szomorunak mondjátok nemde még a tücsök trécselését is? Nem láttok gólyát — nem halljátok a bölömbika bugását, a kacsák csörgését — a bibiczek sikoltását . . . . A munkás gyermek veszély nélkül keresi fel a nádasok mélyét, hol rendesen csónakon is félve járt, s legfeljebb ennek nádsípja metszi át a csendes esti léget, midön a nap tányérja óriási veres karikává növekedvén, a fáradt kaszás már vacsoránál találja családja többi tagjait: fiát, ki magas ülőhelyet készitett, hogy a kicsinynek, ki nagyanyja mögé huzódott, néha ő is nyujthasson egy falatot — s menyét, ki férjéhez (a másik testvérhez) fordulva mintegy azt mondja: „na itt az öreg, hadd vacsoráljon és pihenjen, mi pedig folytassuk a holdvilágnál, mely már szépen ragyog.“

Pihenő aratók. — (*Lüders* rajza.)

Szomorunak vélitek a kebelrenditő csendességet, mely imádkozásra tanitja a fővárosit, ki ilyet „soha nem hallott!“. . . . Ámde képzeljétek csak, hogy megy ez: Olasz-, Cseh-, Morva- s több más országokban?! Képzeljétek csak az irtózatos dulást, csatazajt, mit ezer ágyu, fél millió ember véres küzdelme véghezvisz, hol a halottak száma csak egy részről is majdnem százezer?! Képzeljétek ezt és adjatok hálát az Urnak, hogy ily néma csendben lehettek. . . . . A föld, a hazai föld egyik része, meghozta az áldást, mit megtagadott most a másik rész. De jövöre lehet, ti lesztek a szerencsésebbek. És van még egy nagyobb áldás, mint a hon minden földjének összes évi termése: az alkotmányos szabadság. . . . Ezt, ha még el nem hozta — de hihető, mielött bevégződnék — el fogja hozni az idei aratás.

— *y.*

Ablakomhoz.

(Jéna.)

Bár ide a nap soha nem süt,
És máskor nem is láthatom,
Mint este, megtörött sugárit,
A szembelévő ablakon;
Bár nedves, ködös vendégem van:
Az egyedüllét hidege,
S lehangolódik — nem lepattan! —
Lantom majd minden idege.

Bár néha egy-egy rosz órában
Szívem a kétség lepi meg,
S szeretnék minden küzdelemmel
Fölhagyni, hisz ugy is: minek?
Mégis, ha ablakomban állok,
S szemem az utczára tekint:
A csüggedés helyett szivemben
Az öröm üt tanyát megint!

Nem nagyvilági sürgés van lenn,
Nem járnak uri fogatok,
Sem kitömött, festett, pávázó
Delhölgyeket nem láthatok;
Uszályukként sem veri a port
Nyomukban az uracs-sereg —
Oh egyszerűbb a mi fölvidit:
Zöld lomb, madárdal, kis gyerek.

A ház előtt két nagy akáczfa
Zöld ága bólintgat felém,
Tán üdvözli négy tő virágom,
Melynek jó gondját viselém;
Ott künn pintyőke füttye hangzik
A szellő rázta lomb alól:
Itt benn, feleslő versengéssel,
Kanárim még szebben dalol.

Ha ittbenn nincsen senkim, senkim,
Ki csak egy jó szót adna bár:
Ha kitekintek, a sok gyermek
Játszó, ujjongó zaja vár;
Ugy elmulatnak, ugy nevetnek
Egy kicsiségen — én pedig
Ugy örülök nekiek, mintha
Az enyém volna mindenik. . . .

S igy órákig elálldogálok
És órákig gyönyörködöm:
Mert mások kedvének sugára
Át-áttör a setét ködön;
Mint jegy-gyürüjén át ha nézi,
Szép a jegyesnek a világ,
Ugy nékem is vigabb az élet,
Ha nézem ablakomon át.

— Ne kaczagjátok ki e verset,
Mely egy ablakról énekel, —
Egy ablak — de mely homlokomról
A borút sokszor űzi el;
De melyből látom, ha a postás
Hozza jó anyám levelét — —
S a kinek sok öröme nincsen,
Annak a kevés is elég. . . .

Szász Béla.

Egy utazás a Missisippin.

(Mayne Reid angol beszélye.)

(Folytatás.)

VI.

Egészen homályos lett már, a nap rég letünt és sem hold sem csillagok nem látszának. A Missisippi alsó vidékein igen ritka éjjel a fellegtelen ég, minthogy a mocsárok ködpárával szokták bevonni. Azonban a mi versenyfutásunk mégis elég világossal történt, mert a megvilágitott kajüt-ablakok s a tüzelő-helyek vörös lángjai olyan fénysugárt löveltek a viz szinére, hogy egyik hajóról világosan ki lehete venni a másiknak utazóit.

Mire a „Szép“ teljes erejét kifejté, már akkor a Magnolia előttünk lehetett mintegy fél mérföldnyire. Ilyen előny semmi jelentékenységgel sem bir, a hol a hajók gyorsaságra nézve igen különböznek; ha azonban megegyeznek, akkor az utóbbi természetesen alig érheti el az előbb haladót. Sok időbe került azért, mig a „Szép“-nek utasai sejtheték, vajjon csakugyan elérik-e még a Magnoliát.

Végre a kapitány arról biztositott bennünket, hogy immár mintegy száz lépésnyi távolság meg van nyerve. Ez mindenesetre igen nagy — bárha nem is átalános örömet okozott, mert voltak közöttünk oly hazafiatlanok is, kik a Magnoliára fogadtak. Mintegy óra mulva arról győződtünk meg, hogy nincs több távolság köztünk, egy negyed mérföldnél. Csendes vizen, egy negyed angol mérföld, igen csekély távolság, elannyira, hogy a két hajó népsége kényekedve szerint társaloghatott egymással. A kik a „Szép“-en voltak, megragadták az alkalmat, hogy a Magnolia előbbeni dicsekvéseit és sértegető kifejezéseit kamatostul visszaadják.

— Nincs valami megrendelni valótok Saint-Louisban? Mi oda megyünk és szivesen elintézzük számotokra — kiálta valaki a „Szép“-ről.

— Hurrah a „Szép“ért! — orditá a másik.

— Hogy vagytok sonkák dolgában — kérdé a harmadik — adhatunk egy párt kölcsön, ha szükségtek van rá.

— Hol akarjátok, hogy megmondjuk, hogy elhagytunk benneteket? — szólt ismét egy másik.

Bárha éjfél közel volt, a két hajón levők közül senkinek sem volt eszeágában sem, hogy elpihenjen. A verseny érdeke az álomnak még gondolatát is elűzte mindenkitől, s ugy a férfiak, mint a nők künn álltak a kajüteon kivül, vagy rövid időközökben kisiettek, hogy az előhaladást figyelemmel kisérjék. Az izgatottság ivásra csábitott, s észrevettem, hogy az utazók némelyike már ittas volt. Az általuk elcsábitott tisztek is bőven ittak, sőt magán a kapitányon is ilyes állapot előjelei valának szemlélhetők. Senki sem gondolt rá, hogy ezen magukviseletét roszallaná, mert az egész hajót eszeveszett izgatottság kerité hatalmába.

A két hajó szakadatlanul előrenyomult gépeinek nyögése és dübörgése közben; a vörös lángok magasan felcsaptak a kémények fölött; a gőz roppant erővel zúdult ég felé, a hatalmas kerekek tajtékká verték a hullámokat, és a bordák recsegtek, nyikorogtak a nagy nyomás alatt.

Éjfél tájban legfölebb kétszáz lépésnyi távolság volt már csak a két hajó között; néhány percz mulva pontról pontra kelle hangzania a mi diadalkiáltásunknak.

Közel álltam a kapitányhoz, s nem nézhetém őt minden aggodalom nélkül, minthogy láttam, mily gyakran megy az étterembe s mindannyiszor iszik. Most, ott állt helyén a kormánykerék mellett és előre tekintett. Mintegy mérföldnyire fent, a folyam jobb partján, néhány tüzpont világolt. Ezek megpillantása megdöbbenté őt, és e szavakra fakasztá:

— Istenemre! Ez Bringiers!

— Igen — viszonzá a kormányos — ugy hiszem, elég jókor értük el.

— Nagy Isten! elvesztem! folytatá a kapitány.

— Miért? — kérdé a kormányos, a ki nem érté őt — mi közünk nekünk Bringiershez.

— Ott meg kell állnom; partra kell tennem azt az urnőt, a ki a sonkákat adta.

— Ez halálosan kár — felelé a kormányos — de ha kell, hát kell. Ez valóságos szerencsétlenség; egy óranegyed mulva a Magnoliát messze magunk mögött hagytuk volna.

Fel kell hagyni vele! — mondá a kapitány — partnak fordulj!

E szavaknál lesietett, s minthogy ingerültségét láttam, érdekelten követém.

Azon járdán, a hová sietett — a nők között ott volt az ifju kreol hölgy is.

— Kisasszony — mondá a kapitány — még is csak veszteni fogunk.

— S miért? — Kérdé ez bámulva — Nem elég a készlet? Átvett ön mindent?

Ebben nincs hiba — felelt a kapitány — de látja kegyed ama világosságot?

— Igen, s mit tesz ez?

— Az Bringiers, s kegyedet ott partra kell szállitanom.

— S e végett vesztes lenne ön?

— Kétségtelenül!

— Akkor nem szállok ki ott! Mit nekem egy nap! Nem vagyok még olyan vén, hogy egyet ne nélkülözhetnék. Végettem ne veszitse el ön a dicsőség becsületét. Együtt utazom önökkel Baton Rouge-ig s holnap reggel visszatérek.

A hallgatók örömkiáltásra fakadtak, a kapitány pedig visszasietett a kormányoshoz, hogy előbbi parancsolatát visszavonja. A „Szép“ ismét nyomában volt a Magnoliának, mindig közelebb és közelebb ért hozzá, csucsa már amannak kormányával, már kerekeivel, már előfedélzetével volt egyirányban. Most — a hajók tüzei egyirányban tündöklöttek a vizen, — csucs csucscsal áll egy vonalban; még egy lábnyit, s nyerünk, a kapitányunk kalapot emel, — s óriási diadalkiáltás riad.

Azonban — ez a kiáltás soha sem ért véget. Első hangjai alig hatottak a levegőbe, midőn iszonyu pattanás által szakittatott félbe, melyre lég, viz és föld megrendülének. Bórdák recsegtek és forgácsokban felrepültek; emberek kiáltoztak, mig testük ég felé dobatott; füst és gőz tölté el a levegőt, s vad fájdalomkiáltás hangzék az éjszakába.

VII.

Azon rázkodás, melyet éreztem, semmi kétséget nem hagyott hátra lelkemben a bennünket ért szerencsétlenséget illetőleg: a gőzkazánok elpattantak — a hajó menthetlenül elveszett. A kitörés pillanatában, a szobám melletti balconon voltam, s miután a taszitás által a karfába erősen belekapaszkodtam volna, ugy szólván öntudatlanul szobámba tántorogtam, innét pedig, az átellenes nagy ajtón át a szalonba. Itt megálltam s körültekinték. A hajó egész eleje gőzbe és füstbe volt borulva s a forró vizgőz egy része már is a salonba kezdett nyomulni. Ekkor a fedélzetre siettem. A gép hallgatott; a kerekek mozgása megszünt, a gőzsip nem hallatá élénk hangját, hanem mindezek helyett egészen más borzasztó jelentésü zaj üté meg fülemet, a férfiak káromkodással vegyes kiáltása s a nőknek jajgatásai; a sebesültek kinos nyögése a fedélzeten; rémkiáltásai a vizbevetetteknek s már-már alámerülőknek — mind ez iszonynyal s rémülettel tölté el lelkemet. Mennyivel mások voltak e hangok, mintsem ugyanazok, melyek csak néhány pillanattal előbb kelének ez ajkakról!

A szél elűzte ugyan rövid idő mulva a gőzt és füstöt, és igy szabadon vethettem egy tekintetet a hajó elejére. Ott teljes zürzavart látott a szem. A dohányzó szoba, az étterem egész tartalmával, az elősátor és a kerékszekrény — mindez hiányzott tökéletesen. A levegőbe repültek, mintha valami minát gyujtottak volna meg alatta; a hatalmas kürtőket a göz előre sodorta. Egy tekintet ide, — arról győzött meg, hogy a kapitány, a kormányos s mindazok, kik a hajó ezen részén tartózkodtak, elvesztek.

Mind e gondolatok, természetesen, villámgyorsan vonultak át lelkemen — s csak egy pillanatig foglalának el. Ugy érzém, hogy sértetlen maradtam, s legelső gondolatom, életem fenntartása volt. Volt any-

Lüders

Vas. Lpb. 1865. 553. l.

Képek a hazai népéletből: LIII. Számadójuhászok. (*Lüders* rajza.)

szinvonalra emelését
utasitván a főiskolai
ıd maga elébe is figye-
tüzvén ki azt, hogy
akadémia jövőjére vo-
ıjitásokat, ugy a tan-
k választásában teendő
ıogy azok ezen határo-
ıtetésével öszhangzás-
önyv. 3-ik pont.

etésére s a kimondott
yházkerületi vizsgáló-
. évi julius 3—15-dik
in, egy hathatós lépést
kolai tanári testületet
László, alsó-zempléni
ekezzék a felől: mit le-
rővel s körülményekhez
közelitésére. A tanári
megbizatásának, ugy
y hozzá mint indirekt
, mi legyen az illető
nye e fontos ügyben.
napjain e tárgyat mé-
ntolás és vizsgálat alá
ézeteit a tanszabadság
egyetemi szinvonalra
jelentését a Rimaszom-
eptember hó 17-dik s
kerületi közgyülésnek.
tt közgyülés határoza-
v s a benyujtott jelen-
tba vételét s azonnal
sárospataki főiskola e
vre, ugyane felsőbb

nak. „Emlékirat"-ában. H
elvének életbeléptetése mily
nő eredményekkel fog az ha
zeti tudományosság és mü
tatja a jövő, a következő idő
tése mindenesetre oly dolog,
nek időszerü égető kérdése.
az eszmeszabadságának szá
csak a kezdet, mert az elvet
de annak gyakorlatba vétele
A sárospataki főiskola küz
gekkel, és még fog is küzdeni
nagygyá az erőt, s a győzele
időktől megpróbált kitartás m
intézet élete, csak a legkö
fölmutatott, nem lehet elmara
szava ez most, ez lesz mindig
és a haza nevében előre!!!"

Előkészületek a term
jövő évi nagyg

Gömörmegyeközpontja, I
a mily szép, oly közérdekü nap
11-én. — A magyarországi te
orvosok ez évi Pozsonyban t
határozata folytán, a jövő évi
lés helyéül Rimaszombat vár
szersmind annak elnökeül *Co*
felkéretni határoztatott; aleln
ton és Dr. *Kovács* S. End
Marikovszky Gusztáv és *Bat*
tudor választattak

Vas. Ujs. 1865.

szétpattanása ölt meg, melynek darabjai még három embert megsebesitének. Leugrottunk lovunkról a megsérültek sebeit bekötözni. Ez alatt kitört a harcz egész vadságában; csak ágyudörgés, kardok csattogása és fegyverek ropogása volt hallható; mindenfelé csak a pusztulás járt és a halál. Sokan, a kik az ellenségnek hátat fordítva a közel cserjékbe menekültek, darabokra tépve és vagdalva adóztak hűtlenségökért, méltó jutalmul, a miért a megpróbáltatás órájában az ügyet, a hazát és társaikat cserben hagyták.

Engem Centrevillebe küldöttek vissza, szeszt és tépést hozni a sebesültek számára. Lovam habzott a tajtéktól a gyors futásban, s mire visszaértem, egész rettentőségében dühöngött a harcz. A csata képe igazán borzasztó. Sebesült harczosok összerogyva, emelt karral kiáltanak segélyt; mások elvérezve feküsznek, széttépett tagokkal; itt egyiknek kezét, másiknak lábát hordta el az ágyugolyó, mig mindenütt vértől piroslik a pázsit. Mint jégzápor omlott a golyó, de hátrálni nem volt szabad; s már-már kezünkben véltük a győzelmet, midőn a fölkelők uj segélyt nyerve, a sereg egy részét megkerülték.

Nem lehetett tisztán kivenni, hogy a közelgő csapat barát vagy ellenség-e? Griffin kapitány már lövetni akart reájok az ágyukkal, de az őrnagy határozottan állitá, hogy az a mi fedezetünk. A mint közelebb értek, az első sortüzre hullottak embereink, s a reá következő roham alatt a legderekabb üteg az ellen kezébe jutott.

E szerencsétlenség hire villámgyorsan terjedt, s a megbomlott rendet nem lehetett többé helyreállitani. — Lovasok kivont karddal állották el az országutat, de nem tudták föltartóztatni a futókat. A tüzérek sebes vágtatva siettek menekülni az ágyukkal, mi e futásnak még rémületesebb szint kölcsönzött. Az üldöző ellenséget csak a Blenker tábornok vezérlete alatt volt tartalékcsapatok tartották vissza. Igy veszett el a *Potomac-hadsereg első csatája.*

Mi a kórházban a sebesültek ápolásával elfoglalva, nem is tudtuk a dolgok valódi állását, s az est beálltával kiváncsiságból elhatároztam személyesen győződni meg. A csatatéren a seregnek nyoma sem volt, csak holtakkal volt az boritva. Az őrvonalon kivül czirkáló ellenséges csapatok közeledtét vevén észre, menekülnöm kellett. Szerencsére egy deszka csomó közelében voltam, s az alá bujva kerülhettem ki a bizonyos halált. Csak midőn a lovak dobogása végkép elenyészett, mertem kijönni rejtek-helyemből s tértem Centrevillebe vissza; de másnap már ez is az ellenség kezébe került.

Már csak én és a tábori orvos, maradtunk a sebesültek mellett, a hadsereg parancsot vett Washingtonba vonulni vissza. Az orvos maga 21

Edmonds Emma; egy hős nő az Unió hadseregéből.

golyót metszett ki csak tollkésével a sebekből; én ápoltam őket szakadatlan, mig végre a sebesültek maguk intettek távozásra, hogy mentsem meg magam, miután itt segitségökre többé ugy sem lehetnék. E végső perczekben még egy emlékezetes jelenetnek voltam tanuja. Egy halvány arczu beteg kért, hogy a kezében tartott arany medaillont nyissam föl s tartsam szemei elé. Csókjaival halmozta el a benne foglalt képet, mely egy ifju nőt s kis gyermeket ábrázolt; s szótlan megilletődésében egy végső csókkal lelkét is kilehelte reájok.

—Keblem elfogult, de a közelgő ellenséges lovasság nem hagyott tovább késnem s én is menekültem.“ — —

Később a Potomac-hadsereget, mely összesen mintegy 100,000 emberből állt, hajón Monroe erődhöz szállitották, honnan e hadtest Yorktown mellé vonult. Edmonds Emmát innen sokszor kiküldték, hogy a környéken élelmi szereket, tejet, vajat, tojást stb. szerezzen be. Egy ily kirándulása alkalmával a következő érdekes történetet beszéli, mely mutatja, hogy a déliek közül még a nők is mily engesztelhetlen gyülölettel viseltettek az északiak ellen.

„Egy reggel — ugymond — utam a hamptoni országutnál egy magános lak mellett vitt el. E lak hir szerint mindazon tárgyt gyal gazdagon el volátva, a mit épen én kerestem. Lovam az ablak alatt megkötve, magam becsöngettem. Az ajtónál egy halvány nő fogadott, földig gyászban, a mi szomoru tekintetéhez oly nagyon illett. Udvariasan fogadott, de alig mondtam meg küldetésem czélját, valami gyanus titkolózást láttam átvonulni arczvonásain. Szemmel tartottam, de egyszersmind ugy foglaltam szobájában helyet, hogy az ablakon át lovam is szemem előtt legyen. Igérte, hogy kivánságom teljesitve lesz, de a szükséges czikkeket oly sokáig rakosgatta, hogy a szándékos tartóztatás és késleltetés szembetünő volt. Gyanu támadt bennem és sürgetve kijelentém, hogy menni akarok. Erre halálsápadt lett s reszketve tölté meg a kosarat. Feltüntelőttem, hogy kivüle az egész háznál egy lélek sem volt.

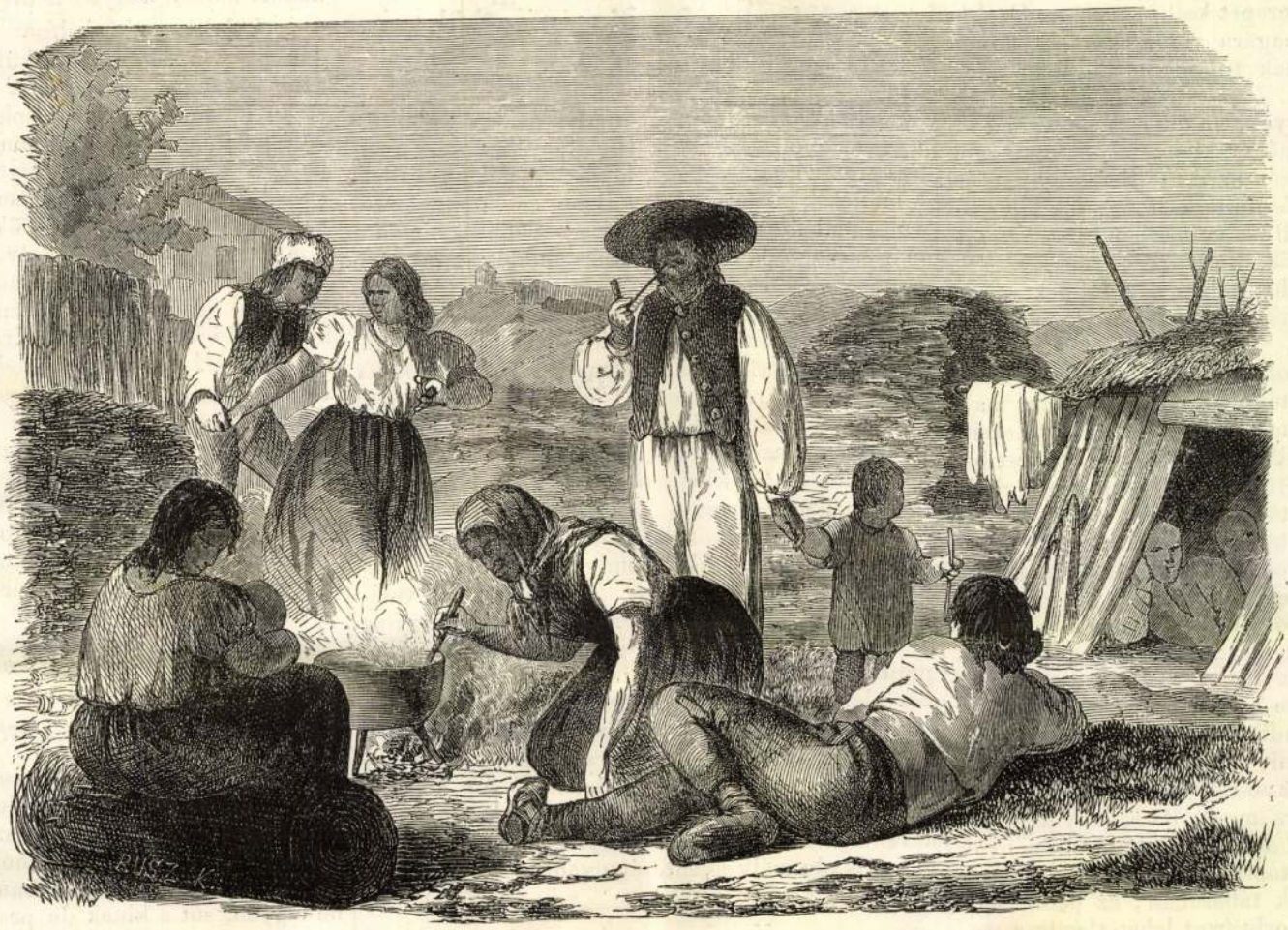

Képek a hazai népéletből: LII. Delelő tótok. — (*Lüders* rajza).

Végre átvettem a kosarat, s midőn fizetni akartam, a pénzt nem fogadta el. Köszöntem szivességét, mire ő visszatért a szobába; de egy percz mulva megjelent az ajtóban, s vad tekintettel szemeit reám szegezte. Én nyeregbe vetvén magam, még egyszer üdvözlém, azonban alig távoztam tőle nehány ölnyire, pisztolyt sütött reám; de azon pillanatban lovam nyakára hajoltam s a golyó fejem fölött süvöltött el. Másodszor is lőtt, de keze annyira reszketett, hogy nem találhatott. Egy pillanat alatt megforditám lovam, s hét lövetü pisztolyom reá irányzám. Ekkor könyörögve kért kegyelmet, de haragra voltam lobbanva. Nem akartam megölni, csak megbüntetni, s golyóm felém nyujtott balkezét furta keresztül.

Az aléltan összeomlott nőt magamhoz véve vittem táborunk felé, s midőn aléltságából eszmé-

letre tért, ujra könyörgött életeért. Elmondá, hogy atyja, férje és két testvére esett el az északiak ellen a harczban, kikkel egész élete boldogságát elveszté, s a kikért boszut esküdött. Azóta én voltam az első az uniotól, a kivel találkozott, s nem csoda, hogy oly rohammal ujultak meg szivének sebei. Megszántam a valóban szánalomra méltó nőt, s a tábori orvos begyógyitá a kezén esett sebet, melynek történetét, rajta és rajtam kivül, ez ideig nem tudta meg senki. A nő egyik legbuzgóbb betegápoló lett az északi hadseregben; de tudtommal csak ez volt az egyetlen déli nő, a ki az északiak iránti engeszte hetlen gyülöletével egészen fölhagyott.“ — —

De Edmonds Emma még e veszélyekkel sem érte be; szándékosan ment nagyobb veszélyeket keresni. Hire jött, hogy Richmondban egy szövetségi kémet elfogtak és kivégeztek; ennek helyét be kellett tölteni, s ő erre is vállalkozott. Erre vonatkozólag a következő történetet beszéli el:

„Ajánlkozásom folytán a főhadiszállásra hivattak, hol két tábornok mindenféle fogós kérdésekkel igyekezett vélekedésem kitudni a lázadás felől. Ez azonban csak az első próbáltatás volt; utána mindjárt a lőfegyverek kezelésében való jártasságomat kellett bemutatnom, de ezt oly sikerrel tettem, hogy akármelyik hadastyánnak becsületére vált volna. Még ez sem volt elég. Ujra kikérdeztek, majd fejem alkatát vizsgálták meg phrenologiai szempontból, s miután ugy találták, hogy nálam a titoktartás és harczvágy érzéke kitünőleg ki van fejlődve, letétették velem a hűségi esküt s utra bocsátottak.

Következő nap korán Monroebe mentem s oly ruhát vettem magamnak, minőt a négerek az ültetvényeken viselnek. Azután tövig levágattam hajamat; arczom, karom, nyakam és fejem koromfeketére festém be, elláttam magam kétszersülttel s megindultam a lázadók főészke, Richmond felé. Fél tizkor hagytam el az északi előörsöket s éjfélkor már a fölkelők őrvonalán belől voltam. A mint az őrségtől illő távolban gondoltam magam, nyugalomra dőltem. Az éj hüvös volt, a föld hideg, s a hosszu órákat borzalomban töltém el. Reggel először is egy néger-csapattal találkoztam, mely kávét vitt az őröknek. Szóba eredtem velök s barátságos megszólitásomat egy pohár kávéval jutalmazák. Megvártam visszatértöket s velök mentem Yorktownba, a nélkül, hogy iránt am legkisebb gyanu ébredt volna.

A négerek mindjárt munkára indultak, a sánczok készitéséhez. Én még ott maradtam, mert nem tudtam mily szerepet kell kezdenem. Céltalan bolyongásom magára vonta egy tiszt figyelmét s kérdezte, kinek tulajdona vagyok s miért nem dolgozom?

— Szabad vagyok, mindig is az valék, — mondám a legjobb néger kiejtéssel — s megyek Richmond felé munkát keresni. Erre egy polgári öltözetü emberhez fordult, ki a négerek felügyelőjének látszott. „Állitsa munkához ezt a feketét, s ha nem jól dolgozik, husz korbácsütéssel adja tudtára, hogy itt szabad néger nem létezik, mindaddig, mig egy átkozott yankee lesz Virginiában.“

Munkához állitottak s egész nap hánytam a sánczot ugy mint a többiek. Erőm sokszor majd kimerült, de tágitanom nem volt szabad. Kezeim az erős munkától fölhólyagzottak. — Az est beálltával körültekintettem az erődítéseken, s rövid tudósitást juttattam táborunkba.

Másnap egy fiatal néger váltott meg nehéz munkámtól, kit öt dollárral akartam jutalmazni, de mind elfogadni nem merte, mert annyi pénze, ugymond, soha sem volt. Bőkezüségem által majdnem gyanuba hoztam magam, a mi megvizsgálatásom vonta volna maga után; ennek pedig, képzelhető, hogy nem a legjobb következményei lehettek volna. Második nap vizet kellett hordanom a táborba, a mi nem volt nehéz munka, mert a nap már hüvös volt s a kut közel. Egész nap a katonák között járva megtudtam, hogy az egész erő 150,000 emberből áll, s hogy az erődítmények megtekintésére Lee tábornokot várják, a ki legjobb mérnök a déliek táborában; ez pedig ugy nyilatkozott, hogy Yorktownt lehetetlen lesz tartani Mac-Clellan ostromágyui ellen. Azután haditanácsot tartottak s a hely kiüritését elhatározták. Mindezek fontos tudni valók voltak előttem.

Még volt időm, hogy néger társaimat meglátogathassam. Egy fekete gyerek, a mint a nálam volt fris vizből ivott, egész meglepettéssel fordult társaihoz mondván: „Nini, ez a fiu még megfehéredik!“ E nyilatkozat meglepett. „Én valóban várom, hogy fehér legyek; anyám fehér nő volt“ mondám, s feleletem megtette hatását. A nálam csupán szinem megvizsgálhatása végett tartott tükörben megnéztem magam, s valóban, arczom sötét mulatt-szinü volt, mig megérkeztemkor ébenfekete. Egy készen tartott kis üvegből ujra bekentem magam salétromsavas ezüst-oldattal, hogy szinem elvesztését meggátoljam.

Visszatérve a vizhordásra, egy férfi vonta magára figyelmem, a ki mint házaló, hetenkint egyszer a mi táborunkban is megfordult, s most a konfoederáltak nagy számától körülfogva, épen az északi hadak fekvését, erejét s terveit beszélte el. Közelebb huzódtam. Egy ifju hadnagy halálát is előadta, ki ő általa esett el. A mint nevét mondá, megtudtam, hogy az ifju tiszt egyike volt legjobb barátaimnak. E percz óta ki volt mondva a házalóra a halálitélet.

A harmadik nap estéjén a feketékkel az előörsökhöz küldtek, számukra vacsorát vinni. Ez volt az óhajtott pillanat. Az előörsöknél időzésem alatt az északiak tüzelni kezdtek, s a feketék visszavonultak, de én az előörsöknél maradtam. Az éj beálltával egy tiszt jött s kérdezte, hogy mit keresek itt. Egyik fekete őr kimentett, de a tiszt magával hivott s őrül állitottak ki oly helyre, a honnan az őrt épen lelőtték az északiak. Fegyvert adtak kezembe, azután magamra hagytak azon biztatással, hogy ha elalszom, lelőnek mint a kutyát.

Az éj koromsötét volt, s midőn körülem minden elcsöndesedett, a homályban elhagytam őrhelyemet, s a kezembe adott fegyverrel átjöttem a szabadok földére; hogy azonban az északiak le ne lőjenek, lőtávolban vártam be a reggelt, s csak midőn jelvényem magasan tartva megismerheték, közeledtem saját táborunk felé.

Mac Clellan főhadiszállássán jelentkezve, a tábornokok, kik pár nap előtt vizsgáltak, nem ismertek rám, csak akkor, midőn arczom fekete bőrét előttök krétával megfehéritettem. Hűségesen előadtam a tapasztaltakat, mire a tábornok szivéből üdvözölt.

A fegyvert, melyet, mint győzelmi jelt, az ellenség táborából magammal hoztam, Washingtonba küldték, s ott őrzik azt a kapitoliumban, mint érdekes emléket a harczból.“

Igy adja elő harczi kalandjait Észak-Amerika hős leánya, kit most mint a honszeretetből folyt női önfeláldozás ritka példányképét, a yankeek — csupa elismerésből és hálából, — egészen elárasztanak házassági ajánlatokkal. **

Képek a hazai népéletből.

LII. Delelő tótok.

Ezek az emberek ott képünkön, kik oly jóizün nyujtózkodnak az őszi nap déli fényében vagy csendes pipaszó s dévajkodás mellett várják az ebédet: a mi derék tót atyánkfiai. Béke- és munkaszerető voltuknál fogva mindig teljes becsülését birták a magyarnak, kinek keserü és boldog napjaiban *mindenkor* hűségesen osztoztak, pedig támadott köztök elég hamis próféta, kik az ellenséges indulat konkolyát hintették el sziveikbe; de túlnan, az a palotaszerü országház, melynek előbét romba dönték s melynek most első követi éjjel-nappal hordják a szakadatlanul dolgozó kőmivesek elé, tanuja lesz azon szorgalomnak is, melyet e jóravaló, munkás faj kifejteni képes.

A magyarországi tótok sajátszerü szerepet játszanak a nagy városokban. Ők, kik a légynek sem vétenek, bástyákat rombolnak, paloták, szinházak létrejöttében tettleg közreműködnek, valamint az ujabb Pestet s Bécset is ők épitik. Hogy az országházát nemcsak szorgalommal, de némileg politikai meggyőződéssel is talyigázzák a befejezés elé, erősen hiszszük, s ezen vidám család is, melyet rajzunk mutat, tán épen vándorlásban van Magyarország fővárosa felé s most az országut szélén valamelyik faluvégen delel. Holnap-holnapután leérnek Pesre s belekapaszkodnak azon egykerekü jármü szarvába, melynek ránk és rájok nézve is oly mély jelentősége van.

A dohány.

(Folytatás.)

Mint bármely tárgy szabad és gyakori élvezete elvégre unalmas lesz előttünk, ugy a dohányé is. Semmi szabály nincs kivétel nélkül — szokjuk mondani, — ugy itt is, de a tapasztalás azt tanitja, hogy nagyon sok öreg ember, ki fiatalabb korában a dohányzásnál kedvesebb élvezetet alig talált, — nem szenvedheti a dohányfüstöt s drágán vásárolt tajtpipáit öreg létére unokái hordják szét; de hogy az abban hagyott dohányzás még is kárpótolva legyen, megszokja a kevesbbé diszes burnótozást. Igy az e czikkemben bevezetésileg megjegyzett azon állitásom, hogy a dohányzásban legalább is száz perczenttel több költészetet látok mint a burnótozásban, némileg igazoltatik; mert ugyan a burnótozás kissé nagyon is prózai dolog levén, fiatal barátaink már annálinkább is amazt, vagy egyiket sem, de legkevésbbé választják ez utóbbit, — nehogy minden költészet nélkül (kérem a dolgot nem épen szószerint venni) prozaikusoknak látszassanak, és ha talán valamelyik még is tenné, az egy napszámost fogadhat, ki minden prüszentéséért „egészségére váljék“-ot kivánjon. Eszmekapcsolatnál fogva felemlitjük azon most már elavult szokást, mely szenrint a prüsszentőnek „egészségére váljék“-ot kivántunk. Egy ragályos betegség uralkodott, melynek tragikus kimenetele prüsszentéssel végződött, s a benne szenvedő jobb létre szenderült. Megtörtént mindazáltal, hogy többen, bár prüsszentettek is ama betegségben, annak áldozatai nem lettek, s ily alkalmakkal a beteg körül forgolódók a „prüsszentésre“ „egészségére váljék“-ot kivántak. Innen ezen kivánságnak valószinü eredete. — Hogy pedig a burnótozás bir-e jótékony befolyással a szemek gyengeségére és az emlékező tehetség erősitésére, azt kevésbbé hiszem, mert először a tapasztalás azt épen nem igazolja, és mert másodszor, ha az állana, sok burnótozó embernek s asszonynak, kik azzal évek hosszu során át rendesen éltek, óriási emlékező tehetségük volna, s ha ez állana, sokan már csak e czélból is megszoknák a tubákolást. A tubákolásnak egyéb hatása nincs, mint hogy az, az orr idegzeteit ingerli, és egyedül ebben rejlik azon talány megfejtése, miért élvezik azt sokan oly nagy mérvben.

Angolországban I. Jakab király nagy adót vetett a dohány- és burnótra, hogy ezen teher által annak terjedését szükebb körökre szoritsa; ezen intézkedések azonban czélhoz még sem vezettek; ugyanezen országban II. György angol király nejéről tudjuk, hogy sárga dinnyét máskép nem is evett, ha csak az az akkori időben legfinomabb és leghiresebb spanyol burnóttal be nem volt hintve. A burnótnak tehát már két czélra való használását ismerjük, ez utóbbi azonban kevésbbé volt elterjedve, mert nem hiszem, hogy az izlést kielégitené, egyébiránt „de gustibus stb.“ s akkori időben nagyon is divatos volt.

A dohány elterjedését s meghonosulását hazánkban és Erdélyben különösen előmozditotta azon viszony, melyben a törökökkel voltunk. Azon időben ugyanis a dohányzás Törökországban már meglehetős lábon állván, következik, hogy a velünk folyvást csatározó török hadsereg annak élvezéséről akkor sem mondott le, midőn nálunk a félholdat megörökiteni akarta, a miért is ama végzetteljes 150 év alatt elég alkalmuk volt ősapáinknak a dohányzás mesterségét tőlük eltanulni. Igy a történelemben feljegyeztetett, hogy 1576-ban Báthory Kristófnak a török követség dohány- és pipával kedveskedett. Apaffi Mihályt pedig 1663 ban Érsekujvár alatt a nagyvezér egy pipa dohánynyal kinálta meg, minek következtében roszul érezte magát s fogadást tőn, hogy ezentul nem fog sohasem dohányozni, s azt másoknak sem engedé meg. Ez időtől kezdve Erdélyben különös tilalmak fordulnak elő a dohányozást illetőleg. Ilyen a következő, mely 1670-ben decz. 1-én a Gyulafehérvártt tartott országgyülésen hozatott.

XIII. Artikulus.

A tobák megtilalmazásáról és a ki behozná annak büntetéséről.)*

A tobáknak alkalmatosságával minémü romlás követé némely atyánkfiait nyilván vagyon, másképen is sok pénzét emésztvén meg ez hazának az ilyennel kereskedők, hogy azért ennekutána senkinek is affélét ez hazában behozni szabadon ne légyen, sőt a kinek de praesenti vagyon, post exspirationem praesentis dietae csak tizenötöd nap alatt árulhassa, poenája penig a ki béhozza a legyen, hogy mind harminczadokon, vámokon, városokon, falukon minden egyéb nála levő ja-

*) Jelen, és a következő három törvényczikkelyt az 1861. évben megjelent nagykőrösi naptárból (szerk. Ballagi Károly tanár) vettem át, valamint az ezen naptárban megjelent „adatok a dohány történetéhez“ czimü érdekes czikket is ezen értekezésem történeti részéhez kutfőül használtam. *B. F.*

Képekés hazai népéletből: LVI. Hogyan terem a magyar huszár? — (*Lüders* rajza.)

— Wir Husaren sind doch jewisz die tapfersten Jungens? Kamerad?

— Micsoda? Kamerád? Ik huszár, du hanzvurst.

Huszárnak születni kell, a huszár terem s csak is a négyfolyamu, háromhalmos hazában.

Még ki sem látszik a földből, vagy mit is beszélek? — még a két ág közé felfüggesztett hamvasban ringatja a szellő: szeme már is azon a csikóseregen akad meg, melyet apja terelget bojtárodmagával a közel kuthoz s láttára apró lábaival, kezeivel ugy kapálózik, hogy csaknem kirepül a lengő bölcsőből. Még meg nem bir állani a maga emberségéből a föld hátán, már is a ló hátára kivánkozik s mire a más ember gyereke megtanulja a szaladást, a jövendőbeli huszár már száguldozik is. Isten tudja, az édesanyja mivel szoptatta! — de hogy merő édes tej volna, az lehetetlen.

A négy éves fiu immáron apjának csikósbojtára. Persze nem ártana neki, ha egy kicsit betüre fognák s ha megmondanák neki, hogy az a csúcs, a mi ott a láthatár alján hanyatlik a távolság ködébe, nem a szomszéd puszta egy k csodál szótlan lelkesedésben, mert az szakasztott, eleven mása annak a rajzolatnak, mely ott függ apja házának ablaka mellett. Egy szépséges huszár az, kardos, kucsmás; a zsinóros mente kényesen lóg le válláról s a csizmája sarkán szebben szól az a nem tudom mi, mint a madár füttye, mint a harang, mint édesanyjának jóságos beszéde, de tán még annál a nótánál is szebben, mit ama nagy kastély eresze alatt huz a czigány, — pedig huszárnak huzza. Az a csizma tövében daloló fülemile pedig nem egyéb, mint *sarkantyu* s szegény tartalmu, kiváltképen ha aranyra is kémlelendő, tiz fontnyi mennyiségre apad.

Ebből legelsőben egy próbalegény által egy *őrzemény-kémle* (Depositen-Probe) vétetik vászonzacskóba vagy papircsomócskába, mely a mázsálási jegyzőkönyv folyó számával ellátva tüstént lepecsételtetik és a számvevő hivatalnak beküldetik; azután ugyanabból lisztté tört kémle három kémleldének küldetik, hol ezek a megjegyzett fémekre megkémleltetvén, a talált tartalom a számvevő hivatallal közöltetik, mely utóbbi a 3 kémleldétől beküldött tartalmat egyengetés (Ausgleichung) alá veszi, azaz: ha a szabályozott korlátokat az egyes kémleldék különböző tartalmaikkal túl nem hágják, a középtartalmat (Durchschnitts-Inhalt) kiszámitja, mely szerint a nyeremények a beváltó-bányának a levonandó költségek lehuzása után kifizettetnek, és pedig az ezüst ezüstpénzzel, az arany aranypénzzel, az ólom, réz stb. tartalom pedig rézpénzzel s bankjegyekben.

Nem lehet czélunk, e helyen az arany- és ezüstkémlelésnek módját s átalában a kohászati

Vas. Ujs. 1866. 253 l.

kákkal adatik át.

Ez záró ajtócskákkal jól ellátott hordókban történik, melyek tengelyök körül forognak s egy vizkerékkel egybekötött göröndő által forgásba hozatnak; innen az egész tömeg egy mélyebben fekvő mosókádba kerül, hol viz által higítva folytonos köralaku mozgásban tartatik — a gyült foncsor leülepedik a fenéken; mi alatt a felüluszó vagy csatornák segitségével gödrökbe vezettetve összegyüjtetik, és ha ezüsttartalma megérdemli, ujra feldolgozás alá kerül.

A foncsort, vászonzacskókban kisajtoltatván, kiégetik, és a váldának végre mint zúzaranyat szolgáltatják át.

Egy másik mód ismét, mely által a bányabirtokosok a terhes olvasztási költségektől megkiméltetnek, az u. n. lugozásban rejlik.

VI. *A lugozás* (Extraction). Ezen mód a chlorezüstnek tömitett konyhasólugban felolvadó sajátságán alapul; ezen magában chlornatriumot és chlor-ezüstöt foglaló olvadékból az ezüst réz által ülepesztetik le.

A lugozás és foncsoritás igen közelrokonok annyiban, hogy eleinte ugyanegy utat követnek és csak az ezüst kivonásánál válnak el egymástól.

Ezen üzletnek több módja van; ezek közt:

1. Ezüstkivonás konyhasó és ammoniak által.

Ezen kezelésnél az ezüstérczek konyhasóval pörköltetnek meg; az ez által nyert chlorezüst ammoniakban fölolvasztatik; ezen olvadékból kénsavanynyal — ez utóbbit semlegitvén — a chlorezüst leveretik, mely bármely ömlesztő szer (Flussmittel) által azután szinitethető; a kénsavas ammoniak pedig mész által ismét tiszta ammoniákká válhatik.

2. Al-kénsavanyas savak (unterschwefligsaure Salze) által.

Az érczekben foglalt ezüst pörkölés utján chlorezüstté változtatvá alkénsavanyas natronolvadékban felolvasztatik, melyből réz — vagy fehér ón (Zinn) által aztán az ezüst kiejtethetik.

VII. *A pénzités* (Münzung). Legelső ága a pénzitésnek a választás; minthogy a pille-ezüst, (Blicksilber) többnyire aranyat, a zúzarany pedig ezüsttöt szokott tartani, ezért mindakettő váldába (Scheidegaden) jut; az ezüst passaui vagy hafnerzelli tégelyekben megolvasztatván, vizzel töltött üstbe öntetik mely folytonos kavarás alatt által tökéletesen megszabaditják s egy szénporral töltött zacskóba töltvén, mindenestül vizbe mártva sokáig ringatják.

Ekkor ismét üstbe töltvén, ujolag kiöblitik, s aztán széntüz fölött egy a fenekén likacsos üstben megszáritják, és tiszta rongyokkal vagy szivacsokkal kidörzsölik.

A már fehér lapok *taréjozó géppel* (Rollirmaschine) taréjoztatnak, azaz vastagságukba a levelezet (Laubwerk) benyomatik; mi megtörténvén a pénzverő gép (Prägmaschine) alatt példáztatnak, és evvel készen lévén, a pénz forgalomba adatik.

A pénz használatára az embereket a csere-kereskedés vitte, melynek folytán kénytelenek voltak közcsereeszközt választani, a mire csakhamar legalkalmatosabbnak találtattak a nemes érczek, részint azért, mivel belső becsök van, árok oly igen hamar nem változik és nincsenek a romlásnak alávetve: részint mert kisebb részekre felosztathatók, könnyen mindenhova szállithatók, és sem igen ritkák, sem igen szaporák.

A fentebbiekből is már a nemes érczek feldolgozásának egész sorrendét figyelemmel végig követve láthattuk, miként a nemes érczek magokban még nem pénz, hanem csak ennek anyaga, hogy pénzzé váljanak a vevő és előadó közötti bizalmatlanságnak eltávolitására szükséges, a cserében használandó nemes érczdarabokra bélyeget ütni, mely által mindenik darabban foglalt tartalom, tehát becsértéke kijelentetik, és az, ki ily érczdarabot fizetésül kap, biztosittatik, hogy azt ugyanazon értékben, melyben ő kapta, tovább is adhatja; ezen bélyegzés azaz pénzverés pedig mást nem illethet mint a kormányt, és ez által a nemes ércz pénzzé válik; a pénz aranyból, ezüstből vagy rézből veretik.

Hazánkban a pénzveretési jogot mindig a királyok gyakorolták; tanusitják ezt Szent István, Péter, Sámuel legrégibb s az utánok következő királyok pénzei. De e jogban királyaink sokszor egyeseket, rendeket, városokat is, mint I. Lajos különösen Szathmármegye keleti részén fekvő Nagybányát, I. Mátyás Kassa városát részesitették. Albert és Ulászló törvényei a pénzértéke s folyamának meghatározását az országgyüléstől feltételezik; sok törvényünk van a pénznek jó értékben megtartása, az idegen pénzeknek belér

A szakál szine s hossza az illető egyén kora s származása szerint különböző; azt mondják, hogy a vérmes véralkatu ember ismertető jele: a fekete rövid, ritka szakál; az leginkább a meleg s száraz tartományok középkorban levő férfiait disziti; mig ellenben a szőke szakál hideg s nedves égalj alatt, a veres pedig a magas északon lakóknál jön elő.

Kopaszszáju, szakáltalan s bajusztalan férfiak nem tartoznak a ritkaságok sorába, ezen egyéniségek többnyire anyámaszonytermészetüek, ilyenek Amerika vérszegény néptörzsei. Találunk azonban roppant dus szakálnövésre is példákat. A történet az ujkorból feljegyzett egy ily torzonborz igen nagy szakálu egyént; ez Talberg lovag vala († 1575), kinek szakála oly hosszu volt, hogy két fonadékban leért a földig s innét ismét övéig. A szokatlan nagy szakál rendesen roppant erőnek jele. Az emlitett vitéz is oly erős volt, hogy a háboruban ellenét egy csapással fejétől a nyeregkápáig hasitá ketté; patkókat széttörni, mázsás köveket dobálni, gyermekjátéknak tartá.

Valamint a férfinál a szakálhiány női kedély ismertető jele, ép ugy a nőnél a szakál férfiasságról tesz tanubizonyságot; ez azonban leginkább csak öreg s házsártos asszonyoknál mutatkozik. — A hires Pastrána Julia, ki inkább hasonlitott szőrös majomhoz, mint nőhöz, ezen tekintetben nevezetes kivételt tőn, a mennyiben nagyon is szelid s gyermeteg természetü volt.

A egyiptomiak kivételével — kik csak rövid, ugynevezett kecskeszakált viseltek — a Kelet majd minden nemzete a legrégibb őskortól kezdve hordott szakált, mely nagy tiszteletben részesült. Midőn az Ammoniták Dávid király követeit szakáluktól megfoszták, a király ezen annyira felingerült: hogy hadat üzent. — A zsidók szakálukat drága kenetekkel kenték s a férfi első s legszebb diszének tarták; csak midőn keblüket nagy fájdalom dulta, vagy midőn kedveseiket gyászolák, vágták le. — Hasonlót tőnek a görögök is. A rómaiak mintegy 300 évig (K. e.) hordtak szakált, de ekkor elkezdék azt szálankint kis ezüst fogóval kihuzogatni, vagy bizonyos, már akkor is ismert szervesztő szerek által eltávolitani. Csak a bölcsészek s a katonák nem hódolának e divatnak, s kivált az utóbbiak nagy tiszteletben tarták azontul is; mi onnan is kitünik, hogy midőn a

gyermekek, hangos kaczagása töltötte be nemsokára a kis szobát.

Mester uram és mesterné asszonyom pedig félre ültek a kis ablak mellé, hova mesterné asszonyom gondos keze holmi harapnivalót helyezett, s az ő „kedves örege“ számára, a mai napnak örömére, — egy nagy messzelylyel többet hozott a tizenhat krajczárosból.

S a mint ott üldögéltek — vidáman emlélgetve a gyermekek játékát, — mesterné asszonyom véletlenül kitekint a kis padlásszoba ablakán, s egyszer csak rántja a férje ingeujját.

— Uram s én Istenem, nézz oda! — mondá mesterné asszonyom az elragadtatás hódálkozó hangján, — s kifelé mutatott az éj setétségébe.

De az éj setétsége csak egy utczányi széles volt : azon túl pedig egy magas ház első emeletének pompás ablakai, melyek az ő kis padlás szobájukkal egyenlő magasságban állottak : ezen ablakok fényes világával találkozott a kifelé nézők tekintete.

A magas ablakokon át be lehetett látni a pompás, ragyogó, tündöklő szobákba.

Ott is karácsony estéjét ünnepelték! De mennyivel másképen, mint a szegény vargamester hajlékában?

Egy három ablakos nagy szoba közepén nagy asztal állott, melynek kellő közepére egy, majd a tetőig felnyuló roppant nagyságu fenyőfa volt elhelyezve. A fenyőfára talán száz meg száz kisujjnyi vastagságu viaszgyertya, melyeket a libériás inasok épen akkor gyujtogattak. A fenyőfára mindenféle csillogó villogó drágaságok voltak felaggatva, — s egy selyemruhás szép uri asszonyság — bizonyosan a háziasszony — még a fa alá is, — az asztalra, mindenféle ékes és értékes portékákat rakosgatott.

— Az ám a karácsonyfa! — mondá mesterné asszonyom elragadtatással — ide hivom a gyerekeket is!

— Ne bántsd — szólt mester uram, szeliden visszatartóztatva feleségét — mit érnek vele, ha látják? Hadd játszanak.

Mesterné asszonyom nem tudta felfogni hamarjában, hogy vajjon miért ne nézhetnék meg ezt az ő gyermekei is; — azonban megnyugodott férje akaratán, s háboritatlanul hagyván a kicsinyeket a Miskával együtt, — kit a kis Jánoska épen akkor nyergelt meg, s rá ült a hátára : férj és feleség tovább nézték, de csak ketteesken, mi fog minden abban a pompás szobában történni.

Az átellenes házat a nyáron épitette fel az uj tulajdonos, s csak az őszszel vonult bele, s a vargamester és felesége ugy hallották róluk, hogy igen gazdagok. De hiszen az a pompásan kivilágitott szállás mutatta is!

Nem telt bele egy rövid fertályóra, s a selyem ruhás szép uriasszonyság mindeneket elrendelvén, — kiment a szobából, — az inasok pedig megnyitották a szárnyas ajtókat.

A jövő pillanatban nagy társaság vonult át a ragyogó szobákon, — be a fényes terembe, a hol a karácsonfa állott, — a társaság élén két gyönyörü szép gyermek : egy — mintegy nyolcz éves fiucska, — s egy hat éves kis leány.

Épen olyan idősek lehettek, mint az ő gyermekeik!

— Istenem, milyen boldogok ezek a gazdagok! — sohajtá mesterné asszonyom, s nem lehet mondanunk, hogy női szivét egy kis irigység ne foglalta volna el.

S lehet-e csodálni? ő is anya volt; neki is egy nyolcz éves fia, — neki is egy hatéves ánykája, — s ezeknek szegénykéknek be ell érniök egy egy tiz krajczáros ördögöcskével, meg a háromlábu vaczaszék kivilágitásával, *fácskát* pedig épen nem kaptak : mig oda át ama gazdag családnál olyan *nagy fa* van felállitva, rajta annyi gyertya, annyi ajándék!

Néztek tovább. A fényes uri társaság körülállotta a pompás fát, — a gyermekek felfelé kapkodtak kis kezeikkel, az egyiket felemelte az atyja — a kis leányt; — a másikat, a fiucskát, felemelte az édes anyja : s ugy látszott, hogy e gyermekeknek szabad minden! A miért nyultak — azt megkapták azonnal!

— Ilyen a gazdag ember boldog sorsa — gondolá magában mesterné asszonyom — a miért a kezét kinyujtja, — azt meg is kapja azonnal.

A fényes uri társaság jó sokáig időzött a gazdag karácsonyfa körül, — azután egy másik terembe vonultak, hol pompás, teritett és rakva rakott asztal várta őket mindenféle csemegével.

Mesterné asszonyomnak egy könny perdült ki a szeméből. Sohajtott egyet, azután ott hagyta az ablakot. Nem volt kedve tovább is nézni a mások boldogságát. János mester fájdalmas arczczal tekintett rája.

Mikor az asszony visszafordult az ablakból, — a kis Julcsa szépen ott ült a Miska inas ölében, szőke kis fejecskéjét odahajtva a fiu vállára, ki az elálmosodott leánykát lassu dudolással altatá. A kis leány minden egyéb ajándékát az asztalra rakta, — csak a bábut tartotta még kis szivéhez szoritva.

— Szegény kis férgek ti! sóhajtá mesterné asszonyom, s az elálmosult gyermekek számára készitení kezdé az ágyat.

Mikor ez is kész volt, — a Miska szép szeliden letette a kis leánykát az ágyra, s egy szelid csókot ejtett annak homlokára

— Az Isten őrizzen meg! — susogá a jó fiu, aztán mind a lányka, mind a fiucska ajándékait szépen egymásmellé rakta az asztalra, ugy, hogy ha majd holnap reggel felébrednek, mindjárt megpillanthassák és örülhessenek nekik, — mindegyik kis rakás mellé odatéve a három-három szál megmaradt kis viaszgyertyácskákat is. Ezzel ő is felkereste nyugvó helyét a sarokban.

Azután mester uram is eljött az ablaktól, s mikor felesége azt kérdezte tőle, lefekszik-e már : röviden azzal válaszolt :

— Még nem!

S csakugyan egy nagy kapcsos bibliát vett le a szekrény tetejéről, azután valamelyik ablaksarokból elökeresett egy öblös tintatartót cserépből, melynek meglehetősen kásás tartalmát immár valami tizenötödször felesztvén vizzel, s a szüntelenül benne álló és ázó kalamussal felkavarván, ezzel, igen vastag betükkel és igen halaványszinüekkel, betüről betüre ezt irta a biblia azon táblájának belső lapjára, hol János fiának és Julcsa leányának születési idejük fel volt jegyezve :

„*Karátsony estvéjén. Meglássuk, ki lesz az boldogabb.*“

Összekapart azután egy kis marék port a padlón, ezzel jó sürüen meghintette a beirt lapot s feltevén a bibliát az ő szokott állóhelyére, a becsületes vargamester is nyugalomra bocsátkozék s nemsokára bekövetkezett horkolása bizonyitá, hogy immár az igazak álmát aluszsza.

A kis szobában minden világosság eloltatott ugyan, de a fényes uri termekből átlövelt fénysugarak sokáig, igen sokáig ott rezgettek, ott hullámzottak még az alacsony falakon, és egyedül mesterné asszonyom maradt ébren sokáig ágyában, s nézte ezen lengő lebegő fénysugarakat, fel-felsóhajtott, és mindannyiszor azt gondolta magában :

— Mily boldogok azok, a kik olyan gazdagok!

II.

Tudjátok-e, kicsoda a legroszabb gazda?

Az idő!

Ez bánik a legpazarabbul az ő tulajdonaival, az órákkal, napokkal és esztendőkkel, elannyira, hogy egyszer csak azon veszszük észre magunkat, hogy ez a rosz gazda, még pedig a mi rovásunkra, nemcsak órákat, hanem esztendőket pazarlott el, melyeket visszaszerezni senkinek sem áll többé hatalmában.

Tapasztalta azt a mi becsületes jó vargamesterünk is, a ki egyszer csak azon vette magát észre, hogy a szegeket puszta szemmel már nem is olyan jól látja, mint ennek előtte, s ha mindegyiket a maga illő helyére akarja verni, bizony fel kell már tenni az orrára azt a nyerget, a melynek patriarchális magyar neve : ókula.

Tizenöt esztendő mult el olyan gyorsan, olyan hirtelen; ugy elkallódott, mint a vásári csizma. Volt, nincs, elpusztult.

És mennyi minden változott meg azóta!

A kis padlásszoba nincs többé, azt a házat felépitették három emeletesre. De a padlásszoba helyett van ugyanabban a házban egy csinos takaros két szobás földszintes szállás, csinos kis bolttal és műhelylyel mellettük, melynek ajtaja fölött hegyes orrú, magas sarku nyalka magyar csizma diszeleg a *fiatal* János mester vezeték- és keresztneve között a czimtáblán. Az ajtó szárnyaihoz támasztott üveges szekrényben még aranyos paszomántos kecskebőr disz-csizmák is pompáznak, a melyeket maga a fiatal János mester készitett, s a melyekről az édesatya büszke arczczal oly sokszor elmondta már :

— Lánczhordta fattya, nem hiába hogy nálam tanult, hanem hát csinált is egy pár olyan csizmát, hogy maga az angol császár is örömest elviselhetné!

Már a mámi sem jár abban a fakó, szinehagyott kendőben a piaczra; van helyette más, a ki a dolgokat elvégezze; egy tüzről pattant pirospozsgás takaros menyecske, a ki pontos déli harangszóra nemcsak annak a három legénynek, de tizenháromnak is oda tudná teremteni az asztalra a levest, hogy mikor a harang megkondul, már akkor a kanalak is csörömpölhetnek.

Hát a kis Juliska, az a szőke haju, kékszemü szende kis leányka, a ki olyan csendesdeden elaludt egykor a bohókás Miska inas ölében? Hja, a kis Juliska most szerepet cserélt, — már tudniillik a mennyiben most a Miska hajtja le az ő fejét amannak vállaira Felnöttek mind a ketten, lánczhordta gyermekei, s a Miska gyerek ugy megszerette azt a kis leányt, — az a kis leány meg a Miskát, — hogy végre mester uramnak mit volt mit tennie, — rájuk kellett kiáltania, hogy : — Eblelke fattyai, — ha már ugy szeretitek egymást, s ugy pászoltok egymáshoz, mint csizma a párjához, — ásó kapa válaszszon el hát egymástól benneteket!

S mit volt egyebet tenniök? Mihály mester, a kinek ekkor szintén külön kis műhelye volt már, hazavitte csendes kis hajlékába a szőke szép menyecskét.

Sok minden megváltozott, — csak egyben maradtak a régiek : a karácsony est szent ünnepét, csendes kis családi körükben, most is megünnepelték minden esztendőben, tisztán, ártatlanul, mint egykoron.

És eljött ez a szent ünnep ujra, — eljött ismét szent örömeivel, tizenhatodszor azóta, — mikor a Jézuska a vargamester két kis gyermekének az aszaltszilva ördögöket hozta, — a gazdag uri gyermekeket pedig, olyan pompás, drága karácsonyfával ajándékozta meg.

52-ik szám. Tizenegyedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, deczember 25-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre :
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt : Egész évre 10 ft Fél évre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság : Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok : Egész évre 6 ft Fél évre 3 ft.

Hirdetési dijak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. novemberl-től kezdve : Egy, négyszer hasábzott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetmények elfogad, Hamburg és Altonában : Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtész-gazdászati ügynökség is: Józseftér, 14. sz. a. Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkr.

Melyik volt boldogabb?

Karácsonyi elbeszélés GYÖRY VILMOSTÓL.

I.

— Szabad! — mondá mesterné asszonyom, és megnyilt a kis padlásszoba ajtaja, s beszaladt a szobába a két virgoncz gyermek, egy nyolcz éves köpczös, kövér fiucska és egy hat éves kis szőke leány.

— Jé! — kiáltának a gyermekek egyszerre leirhatatlan örömmel, és ártatlan kis arczukon a boldogság tündökölt.

Mi volt az asztalon! Mit láttak?! Oh Istenem, milyen jó az a Jézuska, milyen szép ajándékokat hoz az a jó gyermekeknek karácsony estéjén!

Már több nappal a vidám ünnepi nap megérkezése előtt a város minden utczasarka, minden bolti kirakat a karácsonyi ajándékok tarka halmazától ragyogott. Örömtől sugárzó arczczal nézegette örege apraja a „karácsonyi vásár“ tündérkincseit; a jobb módu szülék szereztek is gyermekeiknek édes-kedves meglepetéseket, s annál nehezebb szivvel vált meg az örömnek e kutfejétől a szegény szüle, a ki gyermekével együtt az aranyos szépségeknek csak nézésével volt kénytelen beérni.

Karácsony szombatján jókor reggel mesterné asszonyom is ellátogatott e vidám vásárra, s anyai szivének egész szeretetével, de csak a maga szerény módja szerint, össze is vásárolgatta mindazt, a mivel estére az ő kedves kis cselédeit akarta megörvendeztetni.

Két háromlábu vargaszék volt feltéve az asztal két szélére : lábbal felfelé. Mind a három lábára mindegyiknek egy-egy szál kétkrajczáros viaszgyertya ragasztva, s igy mindössze hat szál, a melyek lobogása természetesen különös fényünek látszott az egyszerü mécsvilághoz szokott gyermekeknek.

Az asztalon két ördög állott, csupa merő aszaltszilvából, — már a mint ez az ördögöknek átalános tulajdonságuk, hogy az ő testük aszaltszilvából van, — s mind a kettő piros papirosból kötött láncot tartott aszaltszilva-kezein. Az ördögök mellett az egyiknél egy lovashuszár feküdt mézeskalácsból, a másik mellett egy ugyan olyan minőségü nagy baba. Mind a kettő mellé ezenkivül három-három alma és tizenkét szem dió volt helyezve, mögöttük pedig egy pár meglehetősen barnás mákos kalács.

Oh milyen jó az a Jézuska, a ki ilyen drága szép ajándékokat hoz a jó gyermekeknek!

Karácsonyi vásar. — (*Lüders* rajza után.)

A két gyermeknek ártatlan örömét hárman nézték a kis szobában; az apa, az anya, és a háznak legjobb, sőt egyetlen igaz barátja, a Miska inas.

— Jók lesztek-e? — kérdé végre mesterné asszonyom, nyáj[illegible] hangon szólitva meg gyermekeit — mei[illegible] Jézuska, a ki e sok drága ajándékot hozta, azt mondta nekem, csak ugy adjam oda mindezeket tiéktek, ha megigéritek, hogy ezután is jó gyermekek maradtok!

— Jók leszünk! viszonozák a gyermekek egyhangulag, s hogy ne igérték volna, mikor az a szilva-ördög, meg az a mézesbáb, meg azok az almák olyan szépen mosolyogtak feléjük!

— Ez a tied Jánoska; — mondá azután az édes anya, a lovashuszárhoz vezetvén a fiucskát; — ez meg a tied — folytatá a lánykához fordulva, s a másik csoport ajándékra mutatva.

A gyermekek azt sem tudták, melyikhez nyuljanak elébb?!

— Hát te Miska, jó fiu akarsz-e maradni ezutánra is? — kérdé mesterné asszonyom tréfásan a sihedert.

— Hihi — kaczagott az, felelve is nem is — hihihi, én is jó akarok maradni!

— No ugy hát neked is hozott a Jézuska valamit — mondá az asszony, s csakugyan jutott a Miskának is egy pár alma, egy pár dió, meg egy félkerek mákos szarvas.

— Köszönöm alássan mesterné asszonyomnak — somolygott a Miska, mikor a nyujtott adományokat elfogadta.

— Ne nekem köszönd, buksi, — viszonzá mesterné asszonyom, mosolyogva hunyoritva szemével — nem én adom ezt, hanem a Jézuska hozta.

Az anyának e gondossága felesleges volt, — a gyermekeket annyira elfoglalta saját örömük, hogy az ő meggyőződésükön, hogy ez ajándékokat egy felsőbb hatalom nyujtotta : a Miska ügyetlen nyilatkozata semmit sem változtatott.

A karácsonyest ártatlan örömei azután megkezdődtek[illegible] A Miska csókolni való kedves fiu volt. [illegible]gy szerette a gyermekeket ugy el tudott[illegible]lük játszani, tréfálni, — h[illegible] a különben i[illegible] örömben és boldogságban

Vas. Ujs. 1865.

Fővárosi képek.

IV., V. Két ház Pesten.

A nagy város a végletek és ellentétek szinhelye. Gazdagság és nyomor egy s ugyanazon házban tanyáznak egymásmellett. Sokszor az első emeletben lakodalom, a másodikban keresztelő, a harmadikban halott. A pap akár ki se mozduljon a házból.

Ez Pesten sincs máskép, s hazánk fővárosa mentől inkább szépül, terjed s lakosiban szaporodik, az ily ellentétek mindsürübben vannak napirenden. — Egyszer ez máskép volt itt is. Az idő, mely romba dönté Athént, Babylont, Jeruzsálemet, Tróját stb., a tanyát faluvá s a falut várossá növeli. E perczben teljes szivből örvendünk azon, hogy nemzetünk nyelve terjed és gyarapodik s hogy fővárosa évről évre gazdagodik gyönyörü nyilvános s magán-épületekben.

Mindazáltal Pesten, mint mondanunk felesleges, a szép házsorok alig idősebbek egy emberkornál. Sokan vannak, kik tisztán emlékeznek rá, hogy a Lipótváros puszta volt s csak nehány viskóból állt. A város felső része a mai uj-térnél megszünt s valóságos kirándulást vélt tenni az, ki a város széléről az „uj épületig“ vándorolt; ma pedig, egy jóravaló, telivér pesti oda sem néz neki, ha az „uj épülettől“ a városligetbe elsétál s társas-kocsit csak azért nem használ, hogy kis fiát, kit magával visz, el ne kényeztesse. Mondja hát még valaki, hogy a mai ember nem győzősebb a hajdaninál, kinek kardját ugyan két marokra kell emelnünk, de ki ugyancsak kifogyna a szuszból, ha oly gyorsan kellene fölfutnia a harmadik vagy negyedik emeletbe mint nekünk.

Az egyik képünk tán csak annyiban emlékeztet Pestre, hogy nem gémes, hanem afféle vonó kut van az udvarán. Holmi vidéki városkának a végén szomorgó vendégfogadónak tartanád, pedig nem az, noha állást látsz magad előtt. Kecskemét, Nagy-Kőrös s még nehány alföldi város tartott magának ilyen kényelmes szállókat Pesten, hogy az ide érkező vidékiek, ne legyenek kénytelenek a méregdrága „griffben“ vagy „fehér hattyuban“ megszállni, mert az ilyen embernyuzó vendéglős nem szánt rajtad egy rövid hétig való itt mulatásért, egy egész váltóforintot megvenni, mely összeg, ha azt tekintjük, hogy huszonnégy garasból áll, bizony nem csekély. A magaddal hozott sódar, libapecsenye, pogácsa stb. efféle pedig százszor jobb volt annál a kotyvaléknál, mi kormos fazekakban ott rotyogott óriási fahasábok mellett a vendéglőnek termetes, tűzhelyén.

Ez érdekes falusi dekorációk mindinkább tünedeznek már s a legtávolabb külvárosban is égbe nyuló házak épülnek, melyeknek kürtője jóval magasabb a nagykőrösi vagy kecskeméti templomtoronynál. Igazán tüneményes idők járnak. Azelőtt a debreczeni ember, ha Pestre utazott föl, siralmas bucsut vett övéitől, ellátta magát két hétre valóval, vitt magával puskát, fokost, s a kas alatt még jókora fütykösök is lógtak vas karikában.

Ma csak egyet gondol, a feleségének csak azt mondja „a viszontlátásig!“ s „fölszalad“ Pestre. Itt aztán a tömegesen kinálkozó bérkocsik egyikébe beveti magát s ez odaröpiti egy pompás háromemeletes palota elé, hol a portás, s pinczérsereg nagy előzékenységgel még a kabátját is lehuzza. Nyittat magának szép kárpitos szobát s lemegy vacsorálni az étterembe hol egy ülő helyében többet költ, mint az apja, ha egy hétig időzött Pesten, a gáz lángon meggyujtja regáliáját, a mit ugyancsak boldogult uratyja valami füstölt kolbászfélének nézett volna s a fényes világitásu folyosókban tünődve olvassa annak a tömérdek szabónak, divatkereskedőnek, stb. arany keretbe foglalt hirdetéseit, kik csaknem potyaáron vesztegetik a legdrágább holmit. A fütött lépcsőház szép festését pedig figyelmére sem méltatva, szobájába tér s kiméletlenül dobja magát egy drága balzacba, mely többet „kóstált,“ mint a „griff-“ vagy „hattyubeli“ összes butorzat. S ez a szellős, kényelmes, s pompás vendéglő tán ugyanarra a helyre épült, hol hajdanában a debreczeni, kőrösi, vagy kecskeméti ember züllött tetejü, rozzant állása küzködött a széllel.

Fővárosi képek IV. Belvárosi ház udvara Pesten. (*Lüders* rajza után.)

Fővárosi képek V. Külvárosi ház udvara Pesten. (*Lüders* rajza után.)

A pesti iparbank és a hiteltulajdonosok egylete.

Az utolsó évek nagy bajai, különösen a polgári rend vagyonának ingadozása és fogyasztása azon tervet érlelték meg, hogy midőn a kereskedői osztálynak, a földbirtokosságnak és több egyéb társasági köröknek megvannak már az ő hitelintézeteik, melyekre mostoha forgalmi és kereseti viszonyok közt támaszkodhatnak, az iparorend is részesüljön hasonló módon a hitel jótétményeiben, mely addig csak egyes, kedvezőbb állapotban levő iparosra, másokra csak mellékutakon árasztotta jótékony hatását; mig annak legnagyobb része a hitelnek csak oly forrásaihoz juthatott, melyekből nem hogy üdülést meritett volna, sőt ellenkezőleg a későbbi romlás mérgét szivta magába.

Nem czélom, e szükre kimért téren előadni mindent, mi az *első magyar iparbank* keletkezése történetére vonatkozik, mióta annak eszméje 1862. megpendittetett. Fogadjuk el mostanára az intézet létezését mint örvendetes tényt, és legyen szabad az iparbank keblében létező hiteltulajdonosok egyletét röviden ismertetni, mire most különösen alkalmasnak látszik az időpont, mert a tagok felvétele egy ideig felfüggesztetvén, a müködés mintegy első szakát haladta meg az egyesület.

A hiteltujdonosok egyletének tagja minden Budapesten lakó iparos lehet, kinek becsületesssége, és üzleti képessége el van ismerve.

És mi jótéteményekben részesül valaki az által, hogy a hitelegylet tagjává lett?

Részesül azon eléggé meg nem becsülhető kedvezményben, hogy egyes aláirásu váltójára az iparbanknál bizonyos összegig hitelt nyerhet. Vagyis tudva levén az, miszerint a különféle hitelintézeteknél, takarékpénztáraknál stb. csak három aláirásu váltóra lehetett kölcsönt kapni, és hogy ezen aláiróknak megnyerése a hiteligénylőnek sok fáradságba és áldozatba került, a nyereség nem csak erkölcsi, de anyagi is, kivált ha meggondoljuk, hogy minden igénybe vett ugynevezett szivességért rendesen hasonló szivességre vagyunk kötelezve; t. i. ha valakinek aláirását kértük egy általunk benyujtandó váltóra, előbb-utóbb hasonlóra leszünk felszólitva, a mi gyakran sok vagyonkoczkáztatással jár.

Egyes aláirására nyervén a hiteltulajdonos váltókölcsönt, természetesen az intézet némi óvakodással kénytelen élni, nehogy tőkéje megkárosodjék. E czélra a hiteltulajdonosok egyetemlegesen egyik a másikért jót áll, annyiban, hogy ha netán valamelyik hiteltulajdonos tartozását az iparbanknak pontosan meg nem fi etné, a hiteltulajdonosok egylete azt utolsó fillérig megfizeti.

Első tekintetre a dolog veszélyesnek látszik, és azt hitték kezdetben nehányan, hogy ily jótállás mellett az ember még sokkal többet koczkáztat, mint ha közönséges váltóra még egy kiállitót és egy forgatmányzót (giranst) szerez. De a dolog nem igy áll. Ugyanis minden iparos, ki az egyletbe felvétetik, bizonyos mennyiségü hitelre osztályoztatik, a mely osztályozásnál a legkisebb hitel 50 ftból, a legnagyobb 2000 ftból áll.

Az iparos azon összegnek, melyre neki hitel nyittatott, öt száztóliját fizeti egyszerre mindenkorra egy biztositéki alap alakitására, a melynek rendeltetése az, hogy abból a netáni veszteségek pótoltassanak. Ha ily kárpótlás következtében a biztositéki alap egy kis csorbát szenvedett, a tagok kötelezve vannak, azon összeget, melylyel a biztositéki alaphoz hozzájárultak, kiegésziteni. Ebben áll tulajdonképen a kölcsönös jótállás veleje, és távolról sem bir azon értelemmel, mintha valaki egész vagyonával hiteltulajdonos társáért kezeskedni tartoznék.

Igen közel jövőben az iparbank ügyei oda fognak fejlődni, hogy azon esetek, midőn a nevezett biztositéki alapot utánfizetésekkel kiegészi-

teni kellend, a legritkábbak közé fognak tartozni. Alapszabályilag ugyanis ki van mondva, hogy az iparbank évenkint tiszta nyereségének 10 százalékát egy tartalék képzésére fogja forditani, a melynek rendeltetése az, hogy abból első sorban fedeztessenek a hiteltulajdonosok egyletének netáni veszteségei. Csak ha ezen veszteségek oly nagyok, miszerint azok fedezésére még a (különben minden esztendőben növekvő) tartalék-alap sem volna elegendő, még csak akkor állana be azon eset, a midőn a biztositéki alap vétetnék igénybe, és a minél fogva ezt kiegésziteni kellene az által, hogy minden hiteltulajdonos hozzájárulna hitele arányában.

A tisztelt olvasó bizonyosan észrevette, miként előadásom szerint a hiteltulajdonosok egylete mint fél áll az iparbank irányában; és ezen viszony csakugyan egyik alapszervezetét képezi az intézetnek. Az iparbank, mint intézet nem az egyes hiteltulajdonosokat tekinti adósainak, hanem magát az összes hitelegyletet, mint moralis személyt, a mely is ily minőségben a bank könyveiben részint terhelve, részint elismerve van. A kölcsönösség elvénél fogva a bank egy garast sem veszithet azon tőkéből, melyet az egyletnek (a hiteltulajdonosoknak) hitelezett, és ez olyan előny, melyet még a maga részéről a bank sem becsülhet eléggé magasra, kivált midőn — mint alább látandjuk — a hitelezett kölcsön épen egyértelmü és ugyanazonos a bank egész részvénytőkéjével. A netáni veszteségek épen csak a hiteltulajdonosok egyletét érhetik, a mely a veszteségeket pótolni tartozik.

Ily kötelesség járván az egylet feladatával, szükségkép azt oly jogokkal kell felruházni, miszerint a veszteségek lehetősége ugyszólván soha se mutatkozzék. Ezen jogok csakugyan alapszabályilag vannak meg határozva, és főbb vonásaikban ezek: A hiteltulajdonosok ügyei egy 25 tagból álló bizottmány által intéztetnek, a mely is azon iparosok folyamodásait tárgyalja, kik az egyletbe felvétetni ohajtanak, ezen bizottmány határozza meg, kik vétessenek fel az egyletbe, és minő hitel nyittassék meg azoknak. Maga az igazgatóság csak korlátolhatja a hiteltulajdonosok egész egyletének rendelkezésre adott, vagy az egyes tagoknak nyitott hitelt, de a felvételi bizottmány ellenére sem valakit hiteltulajdonossá fel nem vehet, sem az illetőknek magasabb hitelt oda nem itélhet, mint a bizottmány. A ki mint hiteltulajdonos felvétetik, egy okmányt tartozik aláirni, mely szerint a kölcsönös jótállást elvállalja, és az alapszabályok megtartását igéri. Az ügyrend azt kivánja, miszerint ezen okmányt az illetők nejei is irják alá, mely intézkedéssel a vagyonátruházáskor sokszor előforduló hamiskodásoknak el van vágva az utja. A hiteltulajdonos a neki nyitott hitel erejeig egyedüli aláirásával ellátott váltót nyujthat be, a mely aztán czenzurai tárgyalás alá kerül. A czenzura-testületnél a felvételi bizottmány is van képviselve bizonyos számu tagok által; többi tagjai részint kereskedők, részint iparosok. A czenzura a hiteltulajdonos váltójára meg teheti ellenészrevételeit, — de azoknak csak feltételes visszautasitó erejük van; t. i. a gáncsolt váltó a felvételi bizottmánynak adatik át nyilatkozatra, vajjon a hitelkérő ellen támasztott aggályokat alaposoknak ismeri-e el, vagy nem. Az első esetben az illető váltó nem dijaztatik, és a kiállitó szabadságában áll az egyletből — kötelességei teljesitése után — kilépni. Ellenben, ha a czenzura észrevételeit fontolóra vevén, a felvételi bizottmány aggodalomra nem lát okot, a kérdéses váltó visszakerül a czenzurához és a dijazás elrendelendő.

Mellőzöm azt, mi egyébkint a szervezésre még vonatkozik, námbár a hiteltulajdonosok egylete — minthogy ezen intézet a legelső, mely Magyarországon, sőt az egész monarchiában ily alapon létrejött, — sok tekintetben érdekes.

Az iparbank a hiteltulajdonosok szükségeinek kielégitésére a befizetett részvénytőkét rendelték, — annyit szántak e czélra az alapszabályok is. Az iparbank 1000 darab 200 forintos részvény által képviselt tőkével alakult. Mint előre látható volt, ezen 200,000 forint távol sem volt elegendő a magyar főváros iparos osztályának érezhető támogatására, azért alig 4 héttel az iparbank megnyitása után közgyülés tartatván, már határozatba ment, miszerint ujabb 1000 darab 200 forintos részvény bocsáttassék ki, — mire a rég kért és mindennap várt engedély leérkezvén, a bank alaptőkéje, egyszersmind a hiteltulajdonosok segédforrása, 400,000 forint erejére fog emelkedni.

Az iparbank tudomás szerint egyéb banküzletekkel is foglalatoskodik, nevezetesen közönséges váltókat leszámitolásra fogad el, továbbá értékpapirokra és ékszerekre előlegezést ad. Az alaptőkének a fent előadott rendeltetése levén, természetes, hogy ezen utóbbi banküzletekre más forrásokkal rendelkezik az iparbank. Ezt pedig teheti *saját takarékpénztáránál* fogva, melyre az iparbank egedélylyel bir, és mely takarékpénztári osztály az iparbanknál, még a jelen mostoha viszonyok közt is, a közönség legörvendetesb bizalmában részesült.

A hiteltulajdonos is a maga részéről, azon előnyökön kivül, melyekben ezen minőségében részesül, megtartja szabadságát, hogy hitelét más alakban is használhassa. Ha t. i. valamely iparosnak mint hiteltulajdonosnak 1000 forintra nyittatott hitel, és ezt használta volna is, avval távol sincs mondva, hogy 3 aláirásu bankváltót nem nyujthat be ezenkivül; sőt inkább ezen utóbbiak is birálat alá vétetnek, és az illetőnek vagyonképessége szerint dijazásra fognak ajánltatni.

A hiteltulajdonosok egylete jelenleg 627 tagból áll, a kiknek összesen 320,000 ftnyi hitel nyittatott. Ebből kitünik, hogy a jövő részvénykibocsátványból 120,000 forint anticzipálva van. Ez az oka, hogy uj tagoknak felvétele egyelőre — t. i. addig, mig a második emissio történhetik, — felfüggesztetett, és hogy mintegy 200—300 ujabb folyamodót várakozással kell vigasztalni.

Végre meg kell emlitenem, hogy az iparbank rövid pályája már egy kellemes tapasztalással gazdagult. A hiteltulajdonosok váltói t. i. négy hónapi lejáratra állittatván ki, és a tőkének 10 perczentnyi lefizetésével szintannyi időre ismét hosszabbithatók levén, f. év február eleje volt azon időpont, a midőn a hiteltulajdonosok első váltói lejártak. Ez egyszersmind tehát mintegy próbaideje is volt annak, vajjon az iparos osztály a neki oly roppant kedvezményekkel nyitott hitellel nem fog-e visszaélni, — nem fogja-e a serdülő intézetet megkárositani; nem fogja-e magát megbizhatlannak bemutatni azoknak, kik kíváncsisággal és feszültséggel kisérték az első magyar iparbank müködését, és fejlődését. Most már azon örvendetes tényt irhatjuk, hogy az iparos osztály igazolta mind azok várakozásait, kik felőle a legjobb véleménynyel voltak. A hol oly élénk a jogérzet, és a törekvés az elvállalt kötelezettségeknek megfelelni, ott meg lehetünk győződve, hogy az elhintett mag nem fog elsatnyulni.

Várjuk és ohajtjuk, hogy a haza más vidékein is hajtsa ki szép jövőjü csiráit. *Pesty Frigyes.*

Rendkivüliségek az emberi nemnél.

I. Lélekállapoti rendkivüliségek.

(Folytatás.)

2. Alvajárók.

1779-ben élt Mantuában egy nevezetes alvajáró, *Francesco Saufe*, 22 éves, gyógyszertári provisor, kiről egy szemtanu a következőket irja:

„Egy estve a gyógyszertárban voltunk, én, egy orvos, a gyógyszerész és neje. A beteges segéd egy karszéken ült s az előtte fekvő könyvben lapozgatott, néha beszédünkre figyelt, mig egyszer ásitni kezdvén hirtelen álomba merült. Mintegy 12 perczig csendesen aludt, megkisérlettük felkölteni, de nem ébredt. Majd teste rángatózni kezdett, kezeit mellén összevonta, egész teste összehuzódott s igy volt három perczig. Most karjait kinyujtotta, kezeivel maga körül tapogatózni kezdett, felállt s a hosszu asztalhoz közeledett.

Itt meggyujtva függött a nagy lámpa s az asztalon levő gyertya el volt oltva. A gyertyát kezébe vette, a laboratoriumba távozott, honnan égve hozta azt vissza. Most elővette a naplót, melyben a következő nap készitendő rendelvények voltak, kinyitá, egy receptet kivett s elolvasta. Pemete fü rendelvény volt az más szerekkel. A füből egy csomót papirosra tett s azzal a laboratoriumba ment, hol nem találván tüzet, a szénhordó lapáttal fel a lépcsőkön, az első emeleten levő konyhába távozott, hol a lapátra tüzet vevén visszajött, a katlanban tüzet élesztett, egy lombikba vizet öntött, az emlitett füvet bele vetette s az edényt a tüzhöz tette. Ekkor a gyógyszertárba jött, hogy a kivett rendelvényt tovább olvassa, melyet azonban mi ezalatt könybe téve eltávolitottunk. Könyvét az alvó előbbi helyén tapogatta, hol midőn nem találta, gondolatai s cselekedete összefüggései felbeszakadtak, tagjai megmerevedtek s természeti álomba merülni látszott.

Álma alig tartott két perczig, mozogni kezdett s a könyvtárba ment. Macquer „Practica Chemiá“-ját vette kezébe s a belé tett jegyet nem találván neheztelve szólt: Vajjon kinek telik abban gyönyörüsége, hogy könyveimből a jegyzéket kiszedje? Kinyitván a könyvet, olvasni kezdett az ezüstről s midőn e szavakra talált: „Ha az ezüst aranynyal vegyittetnék, akkor feloldvadás után az arany az edény fenekén por alakban találtatnék“ — felszólalt: az ércz nem lehet por, hanem mész; itt hiba van; az aranynak phlogistonja van s azért kell, hogy mész legyen, nem pedig homok. — Főnöke kisérletet tett, szóba eredni vele s mintha történetből vetődnék hozzá, kérdé: mit olvas s min ütközik meg? „Én itt olyat találtam, mit nem értek s azt hiszem, hogy ebben hibának kell lenni.“ Mi van a könyvben? — kérdé a főnök — tessék hangosan olvasni. Az alvó hangosan olvasta a mondatot. Jó, felel a főnök, de hát mi hiba van itt? — „Hogy az edény fenekén aranypor találtatik, nem pedig mész.“ A főnök igyekezett őt okokkal az ellenkezőről meggyőzni, de ő állitásától el nem tért. Végre a főnök más vegyészi könyvet hozott s kérte az alvót, keresné ki azon czikket, mely az arany feloldvasztásáról tanit s olvasná el. Én e közben próbát tettem, vajjon mi következése lenne, ha szemei elé papirost tartanék? Gondolatainak folyama azonnal félbenszakadt s álomba merült.

Kevés idő mulva idegei rángatózni kezdtek s kezeivel tapogatózott. Minthogy az előtte levő asztalon könyvek, gyertyatartók s egyebek valának, nem tudta magát tájékozni, kétszer a gyertyalánghoz nyult s nem látszott annak melegét érezni. Miután félre raktak előtte holmit, felállott s körüljárt; majd egy tálnál, melyben czitrom-szeletek áztak, megállott s a czitrom levet izlelvén igy szólott: nincs ize.

A főnök neje most tetette, mintha az utczáról jőne s öt soldi áru rózsaolajat kért. Az alvó elébe menvén kérdé: hogy hozott-e üveget? — Nem hoztam. — Ugy hát még egy soldit fog fizetni. — Most üveget vevén elő, a kivánt olajat kimérte s bedugaszolván az üveget, átadta a főnök nejének ki egy lirát tett az asztalra, kérvén, hogy adjon vissza. Az alvó megnézte a pénzdarabot. „Husz soldi,“ — mond s a pénzt a fiókba bocsátotta. — Egy fél skudo uram, szól a nő. — „Husz soldi,“ felel amaz. A nő tovább erősité; miszerint fél skudot adott; erre az alvó türelmét vesztve kinyitá a fiókot, kivette a lirát s a nő elé dobta: itt van fél skudója, adjon nekem más pénzt. — Igazsága van az urnak, hibáztam, adjon viszsza e liráből s ha lehet egyeseket. A segéd elveszi a pénzdarabot s kiolvas 15 soldit. — Tizenöt meg öt az husz, mond a nő, köszönöm az üveget. — „Igazság, mond mosolyogva, majd el is feledém, kérek még egy soldit,“ mit elvevén a főnökné kezéből, a fiókba vetett, s leült olvasni.

A jelen levő orvos vágyott tudni, ha vajjon szaglása van-e? Ennek megtudása végett a főnökné ugy jelent meg előtte, mint ki az imént a rózsaolajat vitte, de most azt visszahozta, mivel semmi szaga nincs s atadá a beteknek szagolás végett, ki azt megszagolván szó nélkül letette az asztalra. „Nos hát mit mond rá? kérdé a nő. — „Elég, hogy rózsaolajat adtam s tudom mit cselekedtem.“ „Igen uram, de nincs szaga.“ — „Rózsaolajat adtam, elmehet!“ „Én nem mehetek, mig vagy más olajat nem ad, vagy a pénzem vissza nem kapom.“ Erre béketelenkedve felel a szerencsétlen; „Ilyen bosszuságok érnek engemet“ s félrelökvén az üveget, kivesz a fiókból 6 soldit s a főnökné elébe hajitja.

Orvosa ez idő alatt mindig mellette volt, de nem ismerte meg azt, mig aztán nevén szólitotta s kérdezte: hogy mint van? „Jól vagyok.“ — Jól aludt-e az éjjel? „Ugy tetszik jól aludtam.“ — Nem tudja-e, ha vajjon szokása szerint járkált-e álmában? „Ah! azt nem tudom.“ Több ily kérdés után az orvos értésére adá, miszerint valóban ide s tova járkált. Az orvosnak e nyilatkozatára gondolatainak összefüggése felbomlott s természetes álomba merült. Nemsokára ismét felkelt, elővette a jegyzőkönyvet s abba irni kezdett.

Éjfél után négy óráig cselekedett ilyen dolgokat s több ezekhez hasonlókat; ekkor a főnök ágyba akarta vitetni, de nem boldogulhattak vele; mert — hihetőleg azt gondolván, hogy rablók, haramiák törtek rá — bottal, késsel hadonázott maga körül. Fuvót vettek tehát elő, melyből hüvös szelet bocsátottak rá, ez elaltatta s igy vitetett aztán ágyba.

Weimarban élt egy körülbelől 24 éves köteles; ez munkája közben nappal is álomba merült, mindazonáltal napi rendes foglalkozását igy is

Olyan merengöen volt szeme a leány arczára függesztve, hogy az csak megint lesütötte az övét.

A zene a frissibe vágott. Józsi felrázta magát elandalodásából, a másik oldalra vágta kalapját, s tánczolt és tánczoltatta a kis leányt szertelen jókedvvel.

A tehetősebb legények nem engedték elvégződni a muzsikát. A czigányok tehát pihenésül ismét egy lassúba kezdtek. Ekkor megint beszélgethettek.

— Aztán, mondjad csak Julcsa, — kezdé meg a legény a beszéd folytatását, — nem sajnáltad ott hagyni azt a vidéket?

A leány egyszerüen felelte :

— Nem.

A legény mélyen szeme közé nézett, s akkor valami nagyon fontosat kérdezett, mert a hangja szinte megremegett bele :

— Nem sajnáltál ott hagyni *valakit?*

A leány nyugodtan, öszintén nézett szeme közé.

— Nem! — felelt teljes ártatlansággal.

A legény hitt neki, s nagyon jól esett szivének valami.

— Hát nem volt szeretőd?

— Nem.

— Igazán nem volt?

— Igazán.

Ismét friss következett. A legény még lejebb vágta kalapját, s még szilajabb jó kedvvel tánczolt.

A nap már áldozóban volt, midőn egy öreg ember intett a leánynak, a ki nagyon barátságosan elbucsuzva a bojtártól, hozzá sietett s vele együtt távozott.

Józsi utánuk bámult, mig csak szemével beérhette őket, akkor megfordult és behaladt a korcsma udvarára. Megoldozta az ágashoz kötött méneshajtót, felugrott reá s a korcsma hátulsó ajtaján szépen kilopózott.

Máskor még ilyenkor be szokott menni a korcsmába. A tánez után legényes mulatság szokott következni, a melyből addig nem távozott, mig vagy mindenkit ki nem vert, vagy őt ki nem lökték.

Most ugy vonta valami ki a szabadba, maga sem tudta : mi? Csendesen fütyörészgetve ért ki a faluból. A csillagok fenn voltak az égen, mire a pusztára a méneshez kiért. Felnézett a csillagos égre, aztán el a falu felé — és végtelenül boldognak érezte magát.

Aztán elfogta szivét az érzés egészen; ki kellett törnie. Az ismert dallamra uj verset rögtönzött és sokáig énekelgette a ménes mellett a csendes éjben :

Csillagos a nagy magas ég, de fénylik.
Megvallanád-e, hogy szeretsz, ha kérdik?
Szegény vagyok, nincs semmim a világon,
Megélünk a karámban is, galambom.

Igy származik a népdal. Igy nő egyik vers a másik után. (Folytatása következik.)

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Harmadik közlés 1841—1847.

(Folytatás.)

„*Hirnök.*“ 1837. jul.-ban Pozsonyban keletkezett és alapitója Balásfalvi Orosz József által nagy ügyességgel szerkesztetett. A konservativ érdekeket Dessewffy Aurel fellépteig a Hirnök képviselte, de részint, mivel e különben tehetséges férfiu — Orosz t. i. Kossuthnak hajdan az Országgyülési Tudósitások szerkesztésében egy ideig társa volt — szinváltozása miatt, az ellenzék előtt tekintélyét egészen elvesztette, részint mivel a lapnak magának sem volt határozott szinezete, s konservativ szellemű czikkei mellett Nagy Károlytól, radikál irányu czikkeket is gyakran hozott, részint végre mivel egy Pozsonyban megjelenő provincialis lap, bár miként szerkesztetnék, a sikerre nem sok reménnyel biztatott. A közvélemény a Hirnököt megjelenése óta a magyarországi torysmus képviselőjének tekintette, de nemcsak mint bizonyos politikai vélemény képviselője tartatott hirlapi literaturánkban szükségesnek, hanem mint oly organum is, melyben sok jeles és korszerü tárgy szokott megfordulni s mely polemiái által sok visszaélésnek elevenébe hatott, és a véleményeket titkos zugolyaikból a nyilvánosság napfényére vonta; — különösen midőn még a kormány érdekei mellett határozottabban nyilatkozék, s benne Csató Pál igen élénk szemlét tarta a magyar lapok felett s ez által irodalmunkat szokatlan nagy mozgásba hozta s a maga neméhen czélirányosan tölté be helyét. Később azonban e lap irányát szabatosan meghatározni nem tudnók, tartalma sem oly érdekes, mint azelőtt. — E lap egyébiránt a külföldre több gondot forditott, mint egyéb lapjaink, s ez dicséretére válik; typographiai elegantiára nézve egyik politikai kollegája sem mérkőzhetett vele, izléssel voltak elrendezve hasábjai stb. szóval, a Hirnök igen fontos korjelenés volt. — Segédszerkesztői voltak Matics és Nagy Elek; az utolsó, 1845. évben pedig Birányi (Schulz) Ákos. — Melléklapja, a „*Századunk*“ egy ominosus nyomtatási hiba szerint nagyon *száradt*, alig találni benne imitt amott — milyen például Nagy Károly elmés „Hungaricá“-ja -- egy szál szomoru virágocskát. Hazánkra vonatkozó több jeles czikket közölt még Csaplovics és Gyurikovicstól. Megszünt a két lap 1845. jun. végén. — Megjelent a Hirnök Pozsonyban nagy egészrét iven, a Századunk 4-rétü féliven minden héten kétszer, hétfőn és csütörtökön, később kedden és pénteken velinen; Schmid Antalnál nyomatott; előfizetési ára félévre 4 ft. póstán 4 ft. 24 kr. 1844-től 4 ft. 48 kr. p. p.

(Liter. Lapok 1841. I 47. 50. Pesti Hirlap. 1343. I. 7. — 1845. II. 47. l. — Tud. Tár. 1842 VI. 481. — 1843. VII. 481. — Athenaeum. 1841. II. 383. 398. — Horváth M. Huszonötév Magyarország történelméből. Genf. 1864. II. 51. 192. — Honi irod. Hirdető. 1844—7.)

„*Pesti Hirlap.*“ Kiadó-tulajdonos Landerer Lajos, szerkesztő Kossuth Lajos. Megindult 1841. jan. 2-án szombaton. E folyóirat szelleméről és irányáról legjobb lesz magának a hires szerkesztőnek bevezető szavait hallanunk. „Midőn szerkesztéshez fogunk, oly meggyőződésből teszszük azt, hogy a napnak tömérdek szükségei közt alig van egy-egy sürgetőbb, mint oly időszaki lap, mely a nemzet életének hü tükre legyen: közzé, nemzetivé tegye öröm s bánatnak, hüség s törvényességnek, bajnak s hiánynak minden érzetét, melyet a nemzet szivében egy hangrezgésre találni, köz, magas és szent érdekek jogositanak, és szabad tért nyisson az észnek, értelemnek, jóakaratnak, hogy szükkeblüséget, mint elbizakodást egyaránt kerülve, vak előszeretet, vak előgyülölség nélkül, higgadt kebellel s ama mérséklettel és illedelemmel, mely a jó szándék és igazság bélyege, megvitassák és előkészitsék a napnak nagy kérdéseit, mikben e honnak jövendője rejtezik. . . . Ismernie kell tehát a nemzetnek előbb önmagát, és ismernie kell szükségeit, aztán megvitatni czélt és eszközöket, dolgot és módokat, minden oldalról, s ha ekkor elkövetkezik a törvényhozás ideje, áldásdús leend mindenik törvény, mert egy-egy socialis meggyőződést mondott ki“ . . . — A Pesti Hirlap megjelenése valóságos korszakot alkotott. Meglepő volt a közönségre nézve, hogy abban Kossuth Lajos, ki nem rég bocsáttatott szabadon fogságából, melyre irott „Törvényhatósági Tudósitásai“ miatt itéltetett volt el, mutatta be magát, szerkesztőül. A lap kiadója, Landerer nyomdász megnyervén az engedelmet, kérdést tőn Metternichnél, nem fogna-e lapja akadályra találni, ha annak szerkesztését Kossuthra bizná? A válasz megnyugtató lőn, s Kossuth átvette a lap szerkesztését, kinek népszerü személyisége, még inkább pedig élénk, szónoki irálya, mely épen ugy értette az érzelmeket felmelegiteni, mint a szárazabb vitatásokat is izletes lében adni olvasói elé, a lapnak nálunk eddig szokatlan terjedelmet s kedvességet szerzett. Rövid idő alatt ötezernél több példányban nyomatott (mely számra többi lapjaink összesen sem birtak felemelkedni), s nem csak tükre, hanem vezére is lett a szabadelvü nemzeti mozgalomnak. A programmban „mérsékletet és illedelmet, mely jó szándék és igazság bélyege“ igért Kossuth az idő nagy kérdéseinek megvitatásában; de egyszersmind azt is kijelenté, hogy „szennyes érdekek vezetni soha nem fogják, s meggyőződése nem lesz eladó; észnek és okoknak ugyan mindig hódoland; de más semmi, s nevezetesen Nagy Pál egykori szavai szerint, sem a hatalmasok komor tekintete, sem polgártársainak heve soha el nem tántoritja. Elvei a haza átalakitása tekintetében ugyanazok voltak, melyeket Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Deák Ferencz és Batthyányi Lajos nyomdokai után az egész ellenzéki párt magáéinak vallott, s melyeknek a nemzetiség kifejlése s erősödése, a szabad föld, az ősiség eltörlése, az örökváltság, a közadózás és a képviseleti rendszer tágitása, mintegy sarkpontjait képezték.

Sokan, kik tán magukat érintve érezték, nagy lármát ütöttek, az igazgatás körében föltedezett számos visszaélés napfényre hozása s nyilvános gáncsolása miatt; még maga Széchenyi is, a reform e kezdeményezője, ki életfeladatául tűzte ki magának hazája s nemzete ujjászületésének eszközlésére forditani egész hazafiui buzgalmát, miben fáradhatlan tevékenysége és rendkivüli talentumai által már valóban is oly nagy eredményeket teremtett elő, mind erkölcsi mind anyagi tekintetben, — hazafiui kötelességének tartá, felszólalni a Hirlap ellen, melynek irányát veszélyesnek tartá. A Pesti Hirlap három és félévig 1844. jun. végeig volt Kossuth szerkesztése alatt; s azt még ellenségei sem tagadhatták, hogy a hirlapi irodalmat tulajdonképen ő teremtette, ő tette azzá, minek lennie kell : „óramutatóvá a nemzet életében, hajnal csillagává a világosság napjának, a jelen izzadó munkásává a rejtekben csillámló szellemszikrának, őrjévé a jogszerüségnek, reményhorgonyává a szenvedőnek, zászlóvá, mely körül szellemi tábort üssenek, kiket egyenlő elvek vezetnek, kiknek szivökben egyenlő érzelem ég.“ Előtte a lapok jobbára csak napi események tárházai voltak, ő azt nemzeti átalakulásunk tanszékévé tette, hol minden reform, minden teendő megvitattatott, hol a nemzeti élet minden lüktetése, minden szüksége, hiánya, s a mód és eszközök, melyek által azon segiteni lehet, felvilágositattott s előterjesztetett. Ő tette a honi időszaki sajtót minden müveltebbek életszükségévé. Előtte a nagyrészben silány lapok csak tengettek; ki jobb lapot olvasni vágyott, franciát vagy németet olvasott, a legjobb is alig emelhette előfizetőinek számát kétezerre. A Pesti Hirlapot mindenki nagy kiváncsisággal olvasta, minden száma hozván valami érdekest a nemzeti élet változatos mezejéről. Előfizetőinek száma a hatezret meghaladta; holott versenytársainak néhányai is több olvasóval dicsekedhettek, mint azelőtt.

Lényegesen különböző, kétségkivül alaposabb, mert a tudomány szilárd talapjára fektetett elvekből indultak ki a Hirlap későbbi szerkesztői. Ezek, mindnyájan szintoly kitünő tehetségü, mint jeles készültségü fiatal publicisták, a nyugateurópai fejlettebb politikai tudományok s állapotok tanulmányozása által érlelt, magasabb államférfiui nézeteket s elveket hoztak a lap szerkesztésébe. Szalay László, a főszerkesztő, midőn e hirlapot 1844. közepén átvette, az alaposan tudományos férfiu reputatiójával igen, de népszerüséggel, kivált mint Kossuth szerkesztő-utóda, nem birt, nem birhatott a közönségben, melynek őt maga Kossuth is mint *becsületes*, de *idegen* embert mutatta be bucsúszavában. Szalay egy év mulva Csengery Antalnak adta át a szerkesztői tollat; de utóbb is számos éven át munkatársa maradt a lapnak, folyton alapos czikkeivel gazdagitva annak hasábjait. A szerkesztő változása nemcsak nem csökkentette, de sőt némi tekintetben emelte a lap belbecsét; mert Csengery hasonló alapos tudományossággal s politikai képzettséggel több gyakorlottságot, sok oldalu ismereteivel folyékonyabb, rövidebb, világosabb irályt vitt a szerkesztésbe, mi hirlapnál, mely könnyü értelmet igénylő vegyes közönséghez szól, lényeges tulajdonság. — A szerkesztőkénél nem ritkábban találkozott a közönség e lapokban b. Eötvös József, Trefort Ágoston — kik 1844. jul.-tól szerkesztőtársakul tünnek fel, továbbá b. Kemény Zsigmond, 1846-tól Csengery szerkesztőtársa, Irinyi József, — ki a külföldi rovatot szerkesztette, — Stuller s több mások neveivel. — Különösen kiemelendő Csengery Antal működése a Hirlapnál, ki már 1843-ban az országgyülési tudósitások egy részét irta bele. 1844. jul.-tól kezdve pedig e lapnak rendes főmunkatársa lett, szóval, ő szerkesztette az egészet; 1845. jul. 1-jével, midőn társai kérelmére a hanyatlásnak indult lapot átvette, alig volt annak 500 előfizetője, — ő lehelt bele uj életet, ugy hogy az előfizetők száma 1847. végével, — politikai lapnál akkor még hallatlan számot, — az ötezeret — meghaladta.

*

Vas. Ujs. 1865.

A Pesti Hirlap e férfiak keze alatt a legtöbb anyagi, társadalmi s magánjogi reformokra nézve ezentul is megtartá ugyan eddigi irányát; de a nyilvánjogiak tekintetében uj tanoknak, uj rendszernek lőn hirdetője.

Közreműködtek e lapnál: Frankenburg Adolf, ki a „fővárosi ujdonságok“ rovatot irá, mit annak idejében legalább is oly mohósággal olvasott a közönség egy nagy része, minővel Kossuth vezérczikkeit.

Később ezen rovat irásától hivatali felsőbbségétől eltiltatván, lelépését Kossuth méltányló szavakkal hirdette lapjában. Ezen rovatot Vahot Imre vezette 1845 első negyedében; ő utána Pákh Albert lett a Pesti Hirlap „ujdondásza,“ s egyszersmind ezen szót ő hozta be irodalmunkba. — 1847-ben Pálffy Albert irta ezen rovatot.

Megjelent és nyomatott a P. H. Landerer és Heckenastnál, hetenkint kétszer, szerdán szombaton két-két iv; 1845. 1-től april négyszer kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap ivrétalaku egy iven, velin papiroson; félévi ára helyben 5 ft. postán 6 ft. volt p. p., a póstai bér 1847-ben kétszeri küldéssel 2 ft. 24 kr., négyszer küldve 7 ft. 12 krra emeltetett. Az előfizetők száma: 1842. nov.-ben 4112 példányból, helyben 442, vidékre 3670 péld. adatott ki; 1847 első felében 3423 példány küldetett szét összesen.

(Uj Ismeretektára. II. 253. III. 487. IV. 490. VI. 257. 407. — Tudom. Tár. 1842. VI. 481., 1843. VII. 481. Horváth M. Huszonötév Magyarország történelméből. Genf 1864. II. 53. 55. 59. 192. 287. 290. — Pesti Hirlap 1842. II. 783. 1843. I. 1. l. 26. — 1847. I. 252. l. — Honderü 1845. I. 506. — Vas. Ujs. 1860. II. 593. l. — Ország Tükre. — 1863. 24. sz. 278. l.: Arczkép-Album. A Hölgyfutárhoz. Pest, 1855. I. 27. — Danielik: Magyar irók. — Életrajz-gyüjtemény Pest, 1858 II. 389.)

(Folyt. követk.)

A pesti alsó dunai kőpart épitése. — (*Lüders* rajza után.)

A pesti alsó dunai kőpart épitése.

Az „Angol királynő“ s a Wurm-ház között emelkedik föl félelmes magasságban a redoûte, s vele — a kiadás, mely százezrekkel haladja tul az eredeti költségvetést.

Miután ez emlékszerü épület külsejének rajzát már e lapok 1863. évi folyamában bemutattuk s belsejének egyes részleteit majd a teljes bevégzés után nemsokára szintén közölni fogjuk: ne bocsátkozzunk ezen ugy is sokat feszegetett kérdésbe s maradjunk meg sétálói tisztünknél; folytassuk azon utunkat, melyet egy korábbi számban megkezdettünk.

Azon megjegyzést azonban még sem fojthatjuk vissza, hogy a redoûte, ha szép épületnek vallják is, környezetének kárán lett azzá, mert a jobbról s balról sorakozó házak, melyeken azelőtt szeretettel pihent meg szemünk: megtörpülnek ez óriás mellett s szinte neheztelőleg pillantunk föl hozzá, sőt meg is ijednénk tán kissé tőle, ha nem tudnók, hogy, jóllehet bástyákkal s tornyokkal diszlik, nem arra van hivatva hogy a szt.-gellérti erőddel daczoljon, s hogy redoûte nevéhez hadászati értelemben legyen hű, hanem hogy azon fogalomnak feleljen meg, melyet egy korábbi nemzedék füzött agyonbombázott elődéhez.

A redoûte-épülethez alázatosan csatlakozó házsor boltjaiban: kőfaragók, antiquariusok s kenderkereskedők telepedtek meg leginkább. Késő őszig, az első cseresznyétől az utolsó almáig, nagybeszédü kofák táboroznak ott, télen nyáron pedig szellős sátrak alatt s ponyvákon élelmes szatócsok árulnak bicskát, szalagot, háromszinü kókuszszappanyt, olvasót, „Zöld Marczit,“ bajuszpödrőt, igazi álgyöngyöt, imádságos könyvet, folt-tisztitó vizet, szent képet, szörnyet mutató tükröt, borotvát stb. hasznos s hasztalan portékát, mig földre teritett, a hamiskodó szél incselkedései miatt, sarkain heverő téglákkal lenyomtatott gyékényeken, fehér pettyes kék vászon, kékes gyolcs s Garibaldi arczképével pompázó tarka kendők kisértik a „voaczi“ s szt.-endrei menyecskéket, kik káposztafejekkel s dagadó czipókkal szinig rakott kompokon tanyáznak lenn a Duna legszélén.

E perczben azonban ugyancsak el van torlaszolva az ut az alsó kőpart végétől csaknem a görög templomig.

Épen most ássák a főcsatornát, mely a Dunába vezetni van hivatva mindazt, mi a városi népesség egészségére nézve káros.

Magasló agyag-partokon magyar és tót napszámosok atyafiságos egyetértésben talyigáznak egymás mellett, mig lenn, hat-nyolcz ölnyi mélységben alakitják az öblös tégla-csőt vidám kőmivesek, kiknek kezeibe egy hosszu létrán egymás fölött vagy alatt álló gyerkőczök röpitik a messzeporzó vörös koczkákat.

A tovább épülő kőpart előmunkálatait hosszu deszkakeritès fődi el, melyen belől élénkséggel foly a munka.

A viz kirekesztésére száz meg száz czölöp van szorosan egymás mellé ékelve, melyeket kábitó ütésekkel gőzerő által hajtott cyclopi kalapács kerget az engedékeny iszapba. Az egész láttávlatot keresztül-kasul szegő gerendák, léczek, állványok, kőhalmazok s hatalmas homokbuczkák hálózzák be, mely hálónak horgait ide-oda sietö vagy czammogó alakok be-betöltik egy másodperczre. Az egész egy érthetlen zürnek, bábeli zavarnak látszik arra nézve, ki e tömkeleget s a benne rajzó tömeg kiszabott utait nem ismeri.

Valamennyi napszámosnál, az alant harsány hangon parancsolgató pálleroknál s igazgató mérnöknél is, magasabb állást foglal el az a két ember, kik egy órai szüneteléssel, kora reggeltől az est beálltáig szivattyuzzák a vizet ama hevenyészett deszka-csatornákba, melyeken át rotyogó mészoltókba, vagy amaz ágyakba csergedezik, hol főveny, mész és viz azon péppé vegyül, mely századokra szánt egyesitésére szolgál a téglaknak, t. i. a malter, mint ezt jó magyarsággal szokás kifejezni.

A deszkakeritésen kivül piczike, négy kereken járó szekereken roppant átmérőjü gombóczok párolognak nagyhasu fazekakban, s darabonkint három krajczárjával ajánlkoznak megtölteni a megéhesedett napszámos gyomrát, ki pontban tizenkét órakor már javában ott kanalozik a derék szakácsné tartalmas, olcsó járműve mellett.

Chinai törvénykezés.

A népek bölcsője, Azsia, keleti oldalán fekszik a mennyei birodalom, China. Kiterjedése oly nagy, hogy egész Európát felülmulja, de a nagy népözön, mely a roppant birodalmat lakja, müveltség tekintetében messze elmaradt. A kül nemzetek minden közlekedésétől elzárkózva, nem csoda, ha most is ott áll, a hol ezer év előtt állott.

Ezer év a népek történetében is hosszu idő, csak a chinaiaknál nem hagyott nyomot. Mig a haladó kor más nemzeteket szilaj folyó gyanánt sodor magával, a mennyei birodalom mozdulatlanságban tesped, mint a lusta tó. Az unokák nem kivánnak többet tudni, mint a mennyit ősapáik tudtak, nem akarnak vitézebbek lenni, mint azok, s innen van, hogy legnagyobb bölcsük, a ki közöttük irni megtanul, mire magára fél élet kevés, mert minden szóra külön jegyök van; legnagyobb hős köztük az a fegyveres rendőr, ki jól meg tudja őrizni az összekötözött rabot. Különben is Chinának igen békeszerető jámbor népe van; még ebben is hű ősei szokásaihoz, kik készebbek voltak száz meg száz mérföldnyi kőfalat vonni országuk határain, semhogy fegyverrel védték volna azt, szilaj szomszédaik becsapásai ellen.

Azonban, mint mindenütt, ugy Chinában is meg van az a rosz szokás, hogy az enyém s tied közt különbséget tenni nem mindenki tud; sőt akadnak, a kik erővel ragadják magukhoz a másét, s minthogy ilyenek ezer évvel ezelőtt szintugy lehettek, természetes, hogy ezek ellen ma is az ezer éves törvény egész szigorával járnak el.

Egy utazó, a ki három évvel ezelőtt Chinában járt, a következő képét adja a chinai törvénykezésnek.

Tientsin környékén a rablóbandák nagyon elszaporodtak, annyira, hogy a sok rablás és gyilkolás a felsőbbség figyelmét is magára vonta, s császári parancs jött Pekingből a város kormányzójához, hogy a megzavart közbátorságot minden áron állitsa helyre. Ez rögtön szétküldé embereit minden irányban, a kik a szomszéd helységekből temérdek embert fogtak össze, köztök valószinüleg sok ártatlant is, de mindenesetre több olyat, a kik a rablók föl nem jelentése által bünrészesek voltak. Tientsinben magában szintén igen sok embert fogdostak össze.

Ezek fölött a kormányzó saját személyében maga tartott itélőszéket, s a legrövidebb uton végzett mindenkivel. Soknak fejét leüttette, mások nyakukra kalodát kaptak, de legalább is a talpbotozást egyik sem kerülte ki. Ez a rettenetes föllépés használt is, mert sok ideig nem lehetett tolvajságról és rablásról semmit hallani Tientsin környékén, s a kormányzó, annyi kioltott és megkinzott ártatlan élet után, azon tudósitást küldötte Pekingbe:

„Megtettem kötelességemet.“

Nehány ily bünügyi tárgyalásnál — irja az

Vas. Ujs. 1865.

ben az egész törvény büntető szinezetet visel, mert minden rendeletnél a bambus-pálcza az ellenőr. Határozatlanságára példa lehet többek közt a következő hely: „Ha valaki magát illetlenül viseli, ha eljárása nem ütközik is külön törvényekbe, 40 bambussal bünhödjék; de 80 botot kell reá verni, ha illetlen viselete sulyosabb minőségü.“

Egyébiránt törvényeikben oly helyek is vannak, melyek józanságról és emberi érzetről tanuskodnak. Igy büntetőtörvényükben elfogadják az enyhitő körülményeket, tartják, hogy a törvény visszaható erővel nem bir, a fölebbezés szabad, s átalában a megkegyelmezés minden esetre fönn van tartva. Látszik, hogy a törvényhozás, a népet a hivatalnokok nyomásától már a nyilvánosság által is védeni akarta, de hogy czélt nem ért, a nép tudatlansága az oka. Egyébiránt minden biró felelős azon itéletért, melyet kimond, s ha tévedésének vagy részrehajlásának nyomára jönnek, szigoru itéletnek van alávetve.

Egy alsóbb rendü hivatalnok, a körülményekhez képest halállal is lakolhat csupán azért, ha egy levelet nem egészen szabályszerüleg pecsételt le. Ha a hivatalos pecsétet nem helyesen, vagy fölforditva ütik föl, minden hivatalnok, a kinek kezén keresztül megy, 80 bambus ütést kap.

Ilyen rend van a „mennyei birodalomban.“ **

Fővárosi képek.

I. A fenyves madaras tót Pesten.

Bizony, bizony atyafi, nem igen kell most a fenyves madár, mikor marhahusra is alig telik; pedig olcsóbban adod most, mint tavaly, s akkor nem volt madarad oly teljes, mint az idén. Eléje is tartogatod mindenkinek; egy némelyikkel, ha már sehogy sem fog rajta a tót szó, megpróbálkozol németül s ha ez is hasztalan volt, neki fanyarodol a magyar nyelvnek, hogy Isten panaszkép ne vegye tőled.

Miután könnyebben akad meg hurkon a fenyvesmadár, mint kinálásodban az arramenő: szóba ereszkedel azzal a haragosképü kom'asszonynyal, ki sehogy sincs megelégedve a világ járásával. Hogy a jó isten csak mindig veri ezt az országot! Tavaly inség, az idén meg bő termés! — Ugyan micsoda csapást mér ránk ez uj esztendőre? Tavaly, hogy nem volt burgonya, kis zsákját három piros forintjával adta el s most, mikor olyan olcsó, s annyi van, alig bir tuladni rajta. Ő nem is érti az ilyen bomlott időt. Egészen másképp volt ez azelőtt stb. — A „kranavetes“ atyafi aztán előáll erre a maga panaszával s még talán azt is elmondogatja, ez mind onnan van, mert nincsen országgyülés s az ezüstből puskaport csinálunk, meg hogy a Hodzsa haragban van a magyarokkal.

A két kartárs értelmes beszélgetésébe csakhamar több hang is vegyül. A koppasztott, fehérmellü libák s kappanyok birtokosnéja, meggyőző élelmes vargainas több rendbeli tejes fazekak fölboritása s egy-egy harmadnapos czipónak eltüntetése által, tereli vissza a patvarkodó tulajdonosokat tiz és öt krajczáros helyeikre.

A Kárpáti hegyek szivós természetü fia, a fenyvesmadárral szinig rakott kast, melyet a városháztéri hevenyészett országgyülés tartama alatt letett volt, mélabus arczczal ismét nyaka közé kanyaritja, s patkós, vasszegü, nagy csizmáját végig kopogtatva az utczákon, megáll minden kapuban s boltajtóban, s bánatos hangon kiáltja: „Kranavet, kranavet!“ S miután ünnepnapokon még a legszegényebb sorsu is „bővebb s jobb ebédre“ tesz szert, tán csak apránkint mégis elkelnek az olcsó, izes húsu szárnyasok.

Természetes dolog, hogy ezen házaló atyafi csak téli vendége a pesti utczáknak, a midőn madarainak az idő pusztitása nem árthat. Hogy mi lesz belőle majd nyári időben, odáig még nem terjedt vizsgálódásunk.

Fővárosi képek: I. Fenyves madaras tót. — (*Lüders* rajza)

Pusztai kovácsműhely.

Szép tavaszi délutánt képzeljünk.

A nap vidáman nézdeli sokszorozott képét a szeszélyesen kanyargó Tiszában, melynek két partján gulyaménes duskál a java-legelőben.

A távolban barátságos tanyák fehérlenek s el is hallatszik néha egy-egy kocsi zörgése, mely üresen jött meg a szomszédfaluból, hova szénát vitt; most fordul be épen ama dülőn. A határhancsikban a hátulsó kerek megakadt, nagyot faroltat a szekérrel, de azért András gazda bátran közéje csap a két állatnak, melyek csendes koczogással csakugyan el is érnek a pusztai kovácsműhely elé, mely legkülönb a varjasi járásban, jóllehet pusztán van.

Az egyik kerék agyára pántot kellene szoritani, mert ugyancsak megvásott már. Aztán meg, hogy ne hazudjunk, egy kis szóbeszéd is jól esik ugy este felé és a kenessei műhelyben még a harmadik határból s negyedik tanyáról is akadnak ismerősök. No meg aztán maga Macsó Ambrus uram olyan jóizü férfiu, hogy akár mondva csinál az ember magának kifogást, csakhogy a műhelyében lehessen.

Ambrus mester azért, hogy kovács, ért a bognársághoz, lakatossághoz, a doktorsághoz, s hogy igazat szóljunk, ama masinához is, mely a láthatár szélén hosszu kocsisort nesztelenül von maga után s minden zökkenés nélkül siklik tova. — Mikor Magyarországon még csak a „rospont“ járt, már ő akkor, hogy Mainzban volt a regementnél, ment is rajta, s dicsekedés nélkül legyen mondva, abban a minutában meglelte a nyitját, mikor rálépett. — Igy megindulva, Ambrus mester jól is tartotta szóval hiveit, kik minden felszólitás nélkül merő szivesség ből, vagy tán hálából tettek folytonos szolgálatot a fujtató körül, s ennek ugyan napestig volt szüksége a szuszra, mert nagyvárosi műhelynek is tisztességére vált volna, a mennyi munkája akadt a pusztabelinek.

Pusztai kovácsműhely. — (*Lüders* rajza.)

Most is borona, kerék várja a javitást, de előbb arra a „kisasszonylábu“ csikóra ütnek patkót. Csak a minapában fogták ki a ménesből, s a Bandi kocsis — ki, noha Andrásnak is beillenékmár, most is csak Bandi — hónapokon át maga tanitotta a bogárszőrü Sárkányt, s ez nyom valamit a latban, mert Bandi huszár volt. Ugy fogták ki őt is a sok csikós-legény közül, mint ezt a nyughatatlankodó kedvenczét társai közül, s ha ő belőle jó vitéz s jó kocsis vált, majd csak ebből a „dögből“ is válik valami, mint szokta enyelegve mondani. Még négyet nevel hozzája, mind a maga kezén, s aztán Aladár urfival ugy szüret körül e-l

mennek leánynézőbe a Nyirségbe, csengő-bongó szerszámmal, messzehangzó csörditéssel, hogy kivánkozva néznek utána a lányok, a hány falun csak keresztül hajt.

A „kisasszonylábu“ csikóra most vernek először vasat, s nyilván ugy érzi magát, mint mikor nevelője először bujt csizmába. Vad szemmel nézi azokat a kinzó eszközöket, a körömgyalut, a harapófogót, a vasszöget, meg a kalapácsot, melyek a zsámolyon vannak szétteritve; sejti, hogy mind ez őt illeti s gazdag sörénye is megberzenkedik e czivilizationalis szerszámoktól s mikor az első ütést érzi patáján, akkorát szökött, hogy a gyürübe akasztott kötőféket eltépte. Most a hátulsó lábakra került már a sor s kissé csendesebben viseli a pusztai kovács első és egyetlen legényének kalapácsa által rámért sorscsapásokat. De azért jól cselekszik Mihály gazda, hogy a kötőfékre ráteszi a kezét s türtető szókat mond a tüzesvérü állatnak, mely a türelméből már-már kifogyó Bandi kocsist apai szidalmakra fakasztja. Nem hiában keresztelték el Sárkánynak az ostorhegyesnek szánt csikót. Megteszi még, hogy kirepül az izmos férfiak karjai közől.

A Jóska gyerek, a legkisebbik csikósbojtár, most közeledik egy ügető, csendes vérü kanczának, a Sárkány anyjának szőrén a felavatás jelenetéhez s aztán a kovács, az első legény, a kocsis s Mihály gazda alapos fejtegetésekbe bocsátkoznak a lónevelés fölött, miket a bojtár tisztelettelteljes szerénységgel hallgat. Az anyaló s csikó összenyeritenek, mely utóbbi most lépett elsőt patkós lábaival. A szakértő gyülekezet azt tartja, hogy a Sárkány már is kényesebben szedi lábát s maholnap nagy darab földön nem lesz hozzáfogható ostorhegyes. Bandi kocsis megelégedett hunyorgatással veszi e hizelgő nyilatkozatokat, miknek ráeső részeit is kedvenczének szánja. Ambrus mester végül még azzal is tetézi a gyöngéd kocsis örömét, hogy ez a Sárkány szakasztott mása annak a hires lónak, melyet annak idején kétezer aranyért vett meg egy ánglius gróf az ő óbesterétől. Bandi könyökével végig simitva a csikó fényes derekát s megveregetve szügyét, azt tartja, hogy ha az ánglius meglátná az ő Sárkányát, a két ezer aranyat egy jó borravalóval megtoldaná még — s akkor sem merné állitani, az ő Aladár urfia tuladna-e rajta? Ő legalább, már mint a kocsis, ellenzené, a meddig csak birná. Annyi bizonyos, hogy nagyon megsiratná. Aztán hátára vetvén magát, egy kis ideig körüljártatja a táltost, mely örömében nyerit, hogy megszabadult a kellemetlen operácziótól s szélnek eresztve lombos farkát, negédesen lépeget nevelője alatt, ki egyszer-kétszer megkerülve a műhely elejét, elbucsuzik a társaságtól s tovavágtat.

Mire a pásztortüzek kigyúlnak, a műhely kőszén-parazsa elhamvad, a pőröly s a nagy kalapács is elpihennek; a fujtató meg nagyot lehel utójára s vastag ránczokban összeesvén, hajnali harangszóig meg se szusszan.

Népszerü képek az élettanból.

(Vége.)

II.

Az élet vize, mesze és sava.

Az állati s illetőleg emberi test szilárd, cseppfolyó és légnemü anyagok oly bensően összeforrt halmazából áll, hogy csak vegytani művelet segedelmével lehet azokat egymástól elkülöniteni.

Valamint a vérről állitottuk fennebb, hogy az nem egyéb földanyánk egy darabjának oldatánál, azaz hogy hiában keresnénk abban mást, mint ugyanazon anyagokat, melyek a földkéreg alkatrészeit is képezik: szintugy mondhatjuk azt egész testünkről, már csak annálfogva is, mert hiszen minden legcsekélyebb részecskéje a testnek a vérből képződik. De nemcsak az elvont okoskodás, hanem az ennél becsesebb gyakorlati tudomány csalhatlan eredménye is e mellett bizonyit. Az elemző vegytan kimutatta, hogy a test összes anyagjai, — szilárdak, folyók és légnemüek, — tizenöt alapanyagra, vagyis elemre vihetők vissza, melyek a szervetlen természetben, a földkérgen előfordulókkal ugyanazonosak. Ez elemi anyagok a következők: *éleny, köneny, légeny, széneny kén, vilany* (phosphor), *natrium* (szikeny), *chlor* (halvany), *fluor* (folyany), *kalium* (hamany), *calcium* (mészeny), *magnium* (kesreny), *manganum* (cseleny), *silicium* (kovany), *vas*.

Miután a test csak oly anyagokból táplálkozhatik, a melyekből maga is áll, természetes, hogy az imént elősorolt 15 anyag mindmegannyi tápszer testünkre nézve, s csakis azért eszünk és iszunk, hogy étkeink és italaink képében amaz anyagokkal testünket elláthassuk.

Bizonyára kétes mosoly ült olvasóim nem egyikének ajkára, midőn azt mondottuk előbbi czikkünkben, hogy vizre, földrészekre nagyobb szükségünk van testünk táplálását illetőleg, mint husra és kenyérre. Nálunk, hol a természettudományok ápolására nézve oly zordon az égalj; hol e magasztos tudományt kiszoritják iskoláinkból zsidóhistoria, Xenophon és Caesar hadibulletinjei, hol a *metaphysika* ködfátyolképein még most sem birt keresztülhatolni a *physika* deritő fénysugara: nálunk nem is lehet csodálni, ha a természettudomány némely rég felderitett igazságai hitetlenséggel, az igazság hirdetői pedig gyakran gúnynyal is találkoznak . . . . . De ne térjünk el tárgyunktól.

Tápszereink közt a *viz* az *első szerepet* játszsza. *Két harmadrészében minden ember vizből áll.* E vizből naponkint bizonyos mennyiség felhasználtatik, mit ha nem pótolunk, előbb leszünk halál fiai, mint szilárd tápanyagok hiánya folytán. Szilárd táp nélkül sokáig, viz nélkül csak rövid ideig. lég nélkül egy perczig sem élhetünk. A levegő jelentőségéről már más alkalommal szólottunk e lapok hasábjain: lássuk most *a viz* fontosságát életünk fönntartására.

A viz, a mint láttuk, legnagyobb és leglényegesebb részét teszi testünknek, bármily izmosak és csontosak legyünk is. A mi testünkön igazán szilárd és erős, az annak csak 30 százalékát képezi; a többi 70 százalék nem egyéb, mint *viz, csupa viz!* Nincs csont, nincs egy fogunk, mely vizet ne tartalmazna szilárd anyagai között. Testünknek épen legjelentékenyebb szövetei legnagyobb részükben vizből állanak. Az idegállománynak 80, a tüdők szövetének 83, s egyéb részeknek 90 százalékát teszi a viz. Testünk viztartalma *az élet vize*, nélkülözhetlen kelléke és feltétele *minden* életnek. — Ez közvetiti a szilárd tápanyagok felvételét; ez vezeti el testünkből ezer és ezer csatornán át mindazt, mi felesleges vagy káros; ez tartja fölsziva és feloldva magában testünk légnemü és tömör alkatrészeit, — mindmegannyi tényezőit éltünknek. *Viz* közvetiti minden részünknek jellegét, tulajdonságát, életét. *Viz* legnélkülözhetlenebb feltétele mindazon folyamok összegének, melyek együttesen az életet teszik és fenntartják.

Innen az, hogy vizhiány a testben, mint égető szomj nyilvánulva, sokkal borzasztóbb a szilárdtáp-hiánynál, az éhségnél. Az éhező még jó ideig *elélhet saját testéből*, de az epedő nem talál önmagában semmi készletet, mert testének minden csepp vize az illető részek által van igénybe véve.

Három heti éhségre van példa, de három napig tartó vizhiány halállal végződik. Epesztés a legiszonyubb büntetés, mely valaha zsarnokok és kényurak által feltaláltatott. A szomjuság borzasztóbb a középkor valamennyi vallató kínszerszámánál. Szomjusággal és annak kielégittetésével a legdühösb fenevadakat meg lehet szeliditeni. Az annyira elterjedt s *a nyomorult emberi önzést oly igen jellemző állatkínzás* divatos nagy mesterei, a czirkusok és vándorló állatseregletek tulajdonosai igen jó ismerik e szörnyü fegyvert!

A megkivántató mennyiségü viznek hiánya testünkben és annak szöveteiben csakhamar lázas és lobos bántalmakat idéz elő. A szomjusági láz, ha egyszer erőre kapott, el nem oltható már egy könnyen. A hosszas epedés után beálló beteges, lázas szomj meggyulasztja a száj és torok ürjeit, s e gyuladás hideg viznek itala által csak növeltetik. Az égető fájdalom és szomjuság nagyobbodik. Ezért ily esetben s átalában hosszas szomjuzás előidézte nagy kimerültségben sohasem szabad szomjunkat egyszerre hideg vizzel oltani akarni. E kisérlet halált is vonhat maga után. Langy vizzel, theával, tejjel tétessék meg a kezdet, bármi keservesen essék is a tartóztatás.

A viznek hiánya, mely nélkül élet nem képzelhető, kimeriti, tönkre juttatja testünket, lelkünket. A szomjuság következtében őrülések példái nem tartoznak a ritka esetek közé.

A viz, bőrünk lyukacsainak ezrein, légzés- és a test szilárd vagy hig váladékai által folyvást nagy mennyiségben özönlik ki belőlünk, kell tehát, hogy gondosan pótoltassék, mert bár nem vagyunk is halak, testünk legkisebb része sem élhet és működhetik rendeltetése szerint, csak vizben és viz által.

Ha barátink egészségét borban is, de a magunkét csak *viz*ben iszszuk.

Emlitettük, hogy mig az emberi testnek két harmadát viz képezi, addig csak egy harmada áll szilárd anyagokból. Ezen egy harmadnak ismét egy harmada merő ásványi részek, mint mész, sók, vas, vilany, kén. Most csak a *mészről* és *sóról* akarok nehány szóval, *mint éltünk tényezőiről* megemlékezni.

Egy részecskéje sincs testünknek, mely több vagy kevesebb mennyiségü *meszet*, mint lényeges és nélkülözhetlen alkatrészt ne tartalmazna. A mésznek hiánya betegesen elváltoztatná, elpusztitaná, elölné testünket. Különösen áll ez *csontjainkról*. Terhes nők, kik sok meszet kénytelenek testükből átadni magzataiknak csontképzés és táplálás végett, gyakran ugy elgyengülnek csontjaikban, hogy a náluk igen könnyen előkerülő csonttörések csak nehezen vagy sohasem gyógyulnak be. Innen az, hogy viselős nők sokszor ösztönszerüleg falják a mésztartalmu tárgyakat, mint krétát, faldarabokat stb. Fogadzó gyermekeknél a fogak képzésére s átalában a csontrészek alakulására igen sok mész használtatik fel, ugy hogy épen e korban fejlődik ki oly gyakran, mész-szegény táplálkozás mellett, a csontlágyuláson alapuló angol-kór, végtagelgörbülés, gerinczelferdülés, mindennemü kinövés stb. E nehány példa már elég arra, hogy a mésznek, mint tápszernek, mint életfenntartónak fontosságáról meggyőződjünk. A *mész* képzi testünk szilárd alapjának, az egész csontváznak főalkatrészét (két harmadát) s nélküle a szó teljes értelmében, meg sem állhatnánk lábunkon.

Midőn azt mondjuk, hogy a mész nélkülözhetlen „tápszer“, természetesen nem azt következtetjük belőle, hogy az ember lakjék jól mészszel ugy, a mint az a természetben előjön. Mert valamint, ha a szintoly fontos tápanyagot képviselő vasat vagy ként netán patkószegek és kéngyertyák képében küldenők le gyomrunkba, nagyon pórul találnánk járni, ugy a meszet is nem a mészveremből, hanem mint *villsavas meszet* sok ételünkben öntudatlanul eszszük. Ily étkek egyebek közt a lencse, borsó, bab. (A vasnak jó liferánsa a nálunk oly méltatlanul lenézett spenót, a kénnek pedig a tojás).

Közvetve a czukor és káposzta is arra szolgál, hogy testünk a szükséges mészkészlettel ellátassék. A czukor ugyanis a gyomorban *tejsavvá* változik, mely nagyban elősegiti a villsavas mésznek feloldását, azaz oly állapotbai átalakulását, hogy az rendeltetése szerint az illető testrészeknek táp- és képző-anyagául szolgálhasson. Innen van ismét, hogy a fejlődő gyermek ösztönszerüleg kedveli azt, mi főleg csontjai képzésére és szilárditására oly nagy befolyással van, t. i. a czukrot. Szintugy segiti a meszet rendeltetése felé a savanyitott káposzta, mely már eredetileg nagy tejsavtartalommal bir.

A mésznek élettani szükségessége állatokon tett kisérletekből is bebizonyult. Ujabb időben nevezetesen egy franczia physiolog több galambot kizárólag oly tápanyagokkal etetett, melyekből hiányzott a mész. Rövid idő alatt mind elhaltak s csontjaik ellágyulva találtattak.

A *só* nemkülönben lényeges alkatrészét képezvén testünknek, az élet fenntartására nélkülözhetlen. A test minden nedveiben, izmaiban és szöveteiben bennfoglaltatik az. *Bibra*, *Barral* és más jeles physiologok vizsgálataiból a kérdés minden kétség fölé van helyezve. Az összes táplálkozás főforrásának, a vérnek, szilárd alkata 75 százalékát képezi. A só hiánya sok betegségnek kutfeje. Só miatt már gyakran véres háboruk folytak. Állat és ember egyaránt megkivánja azt, s hogy hozzá férhessen, nem kimél semmi fáradságot. A sóegyedáruság, mely e nélkülözhetlen tápanyagot drágitja, a legszomorubb előjogok közé tartozik.

Száz mérföldnél is tovább elszáguld Amerika őspusztáin a vad bivaly, hogy egyszer kedve szerint *sót* nyalhasson. Mindig jó zsákmánynyal térnek haza a vadászok Délafrika belsejében, valahányszor *sós* forrásokhoz állnak lesbe. Örömest követnek bennünket a házi tehén, kecske, birka és ló, ha tenyerünkre hintett csekély *sóval* csalogatjuk őket. Ember és állat elvész nyomorun, ha hosszabb ideig nélkülözni kénytelen a *sót*. Tudták ezt már a régi zsarnokok és hóhéraik is, kik a *sótalan táplálék általi halált* a legkegyetlenebb, leggyötrőbb büntetések közé számiták, s ezért igen gyakran alkalmazták is rájuk nézve veszélyes emberek ellen.

A *só* Afrika némely vidékein pénz gyanánt használtatik, s Sierra Leone partjain a családi köteléknél is feljebb helyezik becsben. Legalább igen gyakran előfordul ott az eset, hogy sóért eladja a férj nejét és gyermekeit, ha olcsóbb

Vas. Ujs. 1865.

ről évre szaporodik s maga a fürdőintézet is egyre épül és csinosodik.

Mellékelt képeink három nevezetesebb pontját tüntetik fel a regényes hegyi fürdőnek. Harmadik rajzunk átalánosabb látképet nyujt, mely akkor tárul szemünk elé, ha Rózsahegy felől a koritniczai völgybe beérünk. Itt már festői modorban épült szép nyaralók integetnek felénk, melyek többnyire külön nevekkel birnak s egyes uri családok magánbirtokai. Ilyen a második számu képünkön látható „Vadászlak“ s az első szám alatti „Pannonia“ nevü szép sveiczi lak, mely utóbbi a köztiszteletben álló Somssich Pál és Huszár Károly urak közös tulajdona. Itt vannak még ezeken kivül a „Concordia, Senectus, Omnibus, Tusculum, Castor és Pollux, Portici“ stb. nevü nyári lakok, melyek nemcsak kellemes tartózkodási helyekül szolgálnak távolról jött birtokosaiknak a nyár rekkenő napjaiban, hanem egyuttal vendégszerető hajlékkal kinálkoznak ide zarándokolt egyéb vendégeknek.

Remélhető, hogy azon lendület, melyet Koritnicza a mult években nyert, a jövőben sem fog alá hagyni. Erre nézve nagy biztositékul szolgálnak az ottani ujabb haszonbérlők által megkezdett rendezések, melyek nem annyira anyagi nyereséget czéloznak, hanem leginkább oda vannak irányozva, hogy az itt megforduló gyógyvendégeknek a csin és kényelem szaporitása által minél több élvezetet szerezhessenek. Bár ezt mondhatnók minden egyéb magyar fürdőről, melyek — a természet meghálálhatlan nagy áldása mellett is — még mindig igen tökéletlen állapotban sinlődnek, s a külföldi szabályozott, rendezett fürdőkkel semmi esetben sem állhatják ki a versenyt. Koritniczához közel fekszik a kies szliácsi fürdő, ugy hogy a két szomszéd fürdő vendégei gyakran tesznek kirándulásokat egymás látogatására.

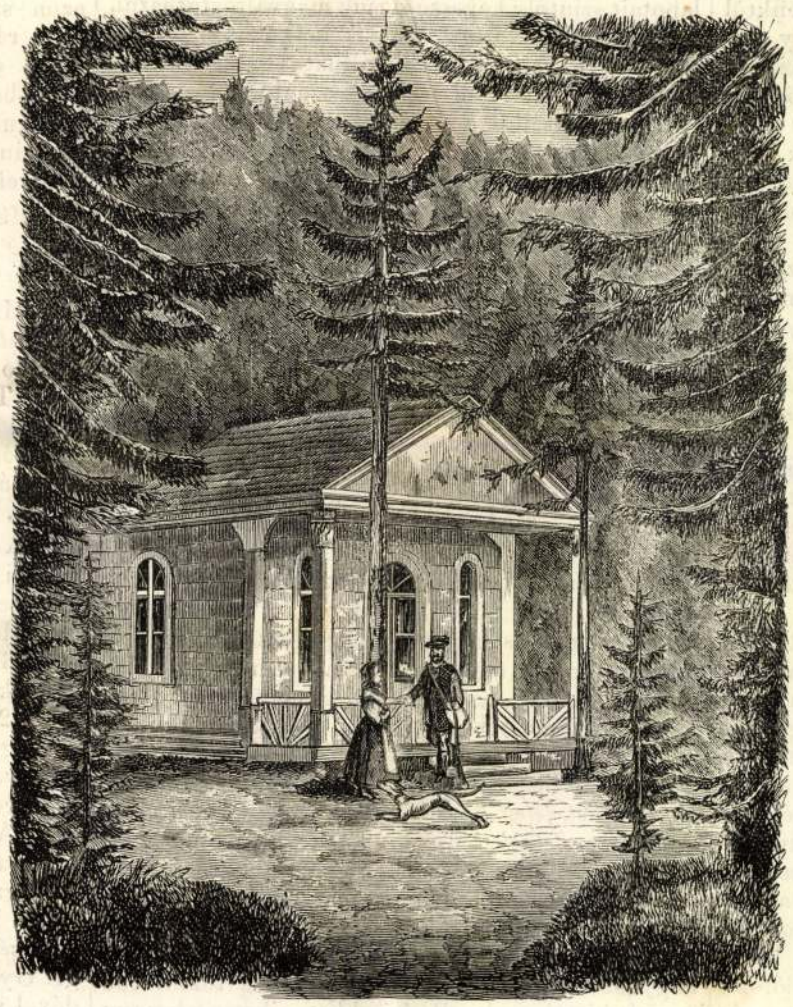

Koritniczai fürdő: II. Vadászlak. (Fénykép után *Lüders.*)

„Ez a világ a legjobb világ“ — a csillagászat itélőszéke elött.

Mindazon tanok közül, miket az önző ember részint a maga megnyugtatására, részint embertársainak gyarlósága kiaknázása végett költött s a czélra bizonyos szent nimbussal körülövezni törekedett, egyike a legrégiebbeknek a *világ czélszerüségéről* felállitott tan. „*Világ*“ alatt pedig értetett és értetik még ma is a nagy tömeg által saját édes-magunknak lakhelye, a föld, mely körül minden egyéb, mint hitvány szolgasereg, az *ember uralmára* kering. — A nap csak azért ragyog az égen, hogy lakhelyét melegitsék és világitsák sugarai; a hold és csillagok ezrei csak azért vonulnak el feje felett, hogy ezüst fényükkel éjeit deritsék s szemeit gyönyörködtessék; maga az égboltozat csak azért vonja fel kék sátrát felhőivel, hogy esőt csurgasson vetéseire, s hogy legyen hova fordulni az örökké élni vágyó léleknek.

Bár a tudomány rég lerontá már a babonát: a minden körülmények közti czélszerüséglátás és absolut megelégedés legjobb altató dajkája levén minden magasabb utáni törekvésnek s leggondosabb nevelője a buta szolgaiságnak, nem csoda, ha még igen soká fog tartani, mig az igazság sugarai keresztül hatolandják e vastag ködrétegeket! . . . Hiába hirdeti a tudomány, hogy a világ egyedül önmagáért, nem pedig azért áll fenn, hogy a nagy embertömeg által mint a czélszerüség csudája megbámultassék: a gondolkozni rest tömeg szivesen hitet el magával mindent, mi sorsa javitására irányzott erélyesb tevékenység alól felmenti, sőt kényelmes tespedését igazolja.

Nemcsak az égitestek egymáshozi viszonyában és állásában, mint ezt értekezésünk folytán látandjuk s az ujabb csillagászat kiderité, nemcsak a föld geologiai állapotában és minőségében, fölszinének a rajta élő szervezetekhezi viszonyában, de maguk e szervezetek boncztani alkatában, valamint élettani s kórtani létviszonyaiban könnyü szerrel oly sokaságát ismerhetjük fel a rendellenességeknek, czéliránytalanságnak, visszásság- és kártékony berendezéseknek, fonák ösztönök — és ferde irányzatoknak beállott zavarok kiegyenlitésére stb., — hogy a gondolkozni és érezni tudó előtt szinte megfoghatatlan, mint lehetett komolyan a czélszerüség eszméjét belehozni a természetbe. „Mirevalók“ — mond ide vágólag egyike a jelenkor legelső természettudósainak — „mirevalók a föld jégsivatagjai és homokpusztái, mik minden életet lehetlenné tesznek rajtuk? mirevalók a soha meg nem szünő rombolások és pusztitások, miket a természet erői saját és az ember kezeinek müvein minden pillanatban elkövetnek? mirevalók az ártalmas állatok és növények és mirevaló a hasznosak kipusztulása, kiveszte? mirevalók a rettenetes betegségek legiói? mirevalók a korcsszülöttek és nyomorékok? . . . szóval, mirevaló a rosz, a nyomor, a bün? . . . . Valóban, ki e nyomorult világban, hol születésünk pillanatától kezdve halálunk óráját fájdalom, fáradság és nyomor közt küzködünk csekély kis létünkért, hol az igazság kigunyoltatik s a butaság tart felette itéletet, hol minden szenvedésnek egyedüli megváltója a megsemmisülés, a halál, — ki e világban, mely csak arra látszik rendeltetve lenni, hogy vérpadjául szolgáljon emberi és állati lakói éhség- és kegyetlenség-felkorbácsolta kölcsönös üldözési dühének, — ki *ezen* világban a legczélszerübbet, a legjobbat akarja felismerni, annak nincsenek érzékei nagy szenvedései, nincsen belátása nagy hiányai iránt!“ . . . . .

De a tudomány világa napról napra szélesb utat tör magának, és bár a sötétségnek a világossággal harcza magával az emberiséggel csaknem egy idős, bár a régi hazugságnak az uj igazsággali élethalál tusája még nincs kiviva: bizonyos, hogy elébb-utóbb ezé leend a győzelem, mert nincs az a hatalom, mely utját állhatná huzamosb időre.

Már-már ingadoznak a régi Bábel tornyai és mindennap egy bástyáját látjuk összeroskadni a sötétség országának, a napjainkban már óriási haladásnak indult természettudományok villámcsapásai alatt. És *egyedül* ez az, mi a haladás barátját e társadalmi átalános sülyedés közepette nem engedi csüggedni, *egyedül* ez az, mi egy szebb jövő hajnala felől *biztos* kezességet képes nyujtani! . . .

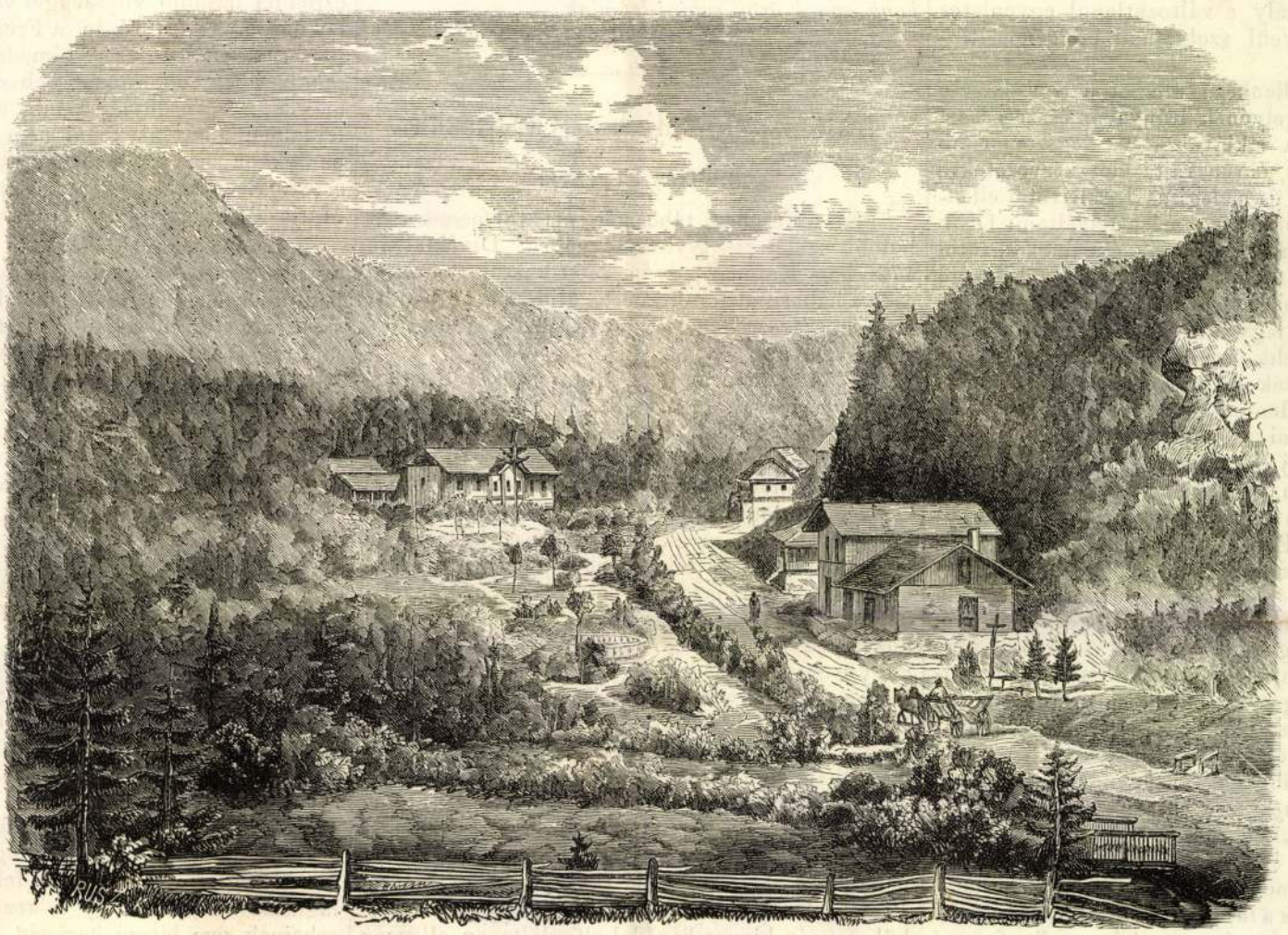

Koritniczai fürdő: III. Átalános látkép a bemenetnél. (Fénykép után *Lüders.*)

Midőn rövid bevezető szavaink után felvett tárgyunkat mi is a tudomány szövétneke mellett kivánjuk tekinteni, *Flammarion Camille „la pluralité des mondes“* (a világok többsége) czimü legujabban megjelent müvére támaszkodunk.

Szolgáljon rövid értekezésünk egyszersmind a jeles párisi csillagásztanár érdekes munkájának némi ismertetéseül. — A tudomány nemcsak megerősit bennünket abbeli sejtelmünkben, hogy e föld nem egyedüli lakott helye a nagy mindenségnek, sőt inkább, hogy az az összvilághoz (universum) képest csak egész az elenyészésig csekély kis pontocska: egyszersmind a felől is bizonyosokká tesz ben-

nünket, miszerint *földünk tökély tekintetében átalában igenis alsó fokon áll*, sok más égitest megett, s hogy *reánk emberekre nézve sem nevezhető lakhelyünk korántsem a „legjobb világ"-nak.* Készakarva emeljük ki: „reánk emberekre nézve sem"; mert tudnunk kell, hogy a többi ismert világtestek földünktől sok tekintetben annyira különböznek, miszerint lakhatóságuk a mienktől egészen különböző szervezetet feltételez. Igy például (hogy futólagosan megjegyezzük) a hozzánk legközelebbi égitesten, a holdon, sem levegő, sem viz nincsen. — Mindazonáltal feltéve, hogy szervezetünk alapjellegére nézve a többi világok (égitestek) is hozzánk volnának alkalmazva, tehát ott megélhetnénk: akkor is felül volna mulva földünk sok egyéb világgömb által.

Hogy ezt átláthassuk, mindenekelőtt az életfolyamra nézve azon bebizonyult tényt emeljük ki, miszerint *az életcselekvények felette gyakori ismétlődései, az élet korszakainak nagy egyenetlensége mellett, leghatályosabb okai az életerő gyorsitott kimerülésének*, ugy hogy minél hosszabbak és egyenletesbek az évszakok és évek, annál kedvezőbbek a feltételek az élő szervezetek léttartamára nézve. Azon világtesteken tehát, melyeken az évszakok csekélyebb időközökben követik egymást, a szervezetek gyorsabb felemésztődése, gyorsabb életkimerülése áll elő. Ez utóbbi világtestekhez tartozik földünk is.

Tudjuk, miszerint a fényt és hőt árasztó nap körül keringő bolygók évszakainak tartama, égalji minősége, nappalai és éjei hosszusága vagy rövidsége azon iránytól függ, mit forgástengelyük naphozi állásában elfoglal. Ha e forgástengely függőlegesen áll a napkörüli pálya lapján, akkor a fény és hő egyenletesen leend elosztva egész év alatt az illető bolygó minden pontjára nézve; a forró égalj csak az egyenlitőre, a hideg csak a sarkokra fog szoritkozni és az egyenlitőtől a sarkokig egy a szélességnek megfelelő fokozatos hőmérsék fog uralkodni állandóan, ugy hogy ugyanazon egy vidéknek ugyanazon egy hőfoka leend egész éven át változatlanul; a növény- és állatvilágra egyaránt károsan befolyó hőfokváltozásnak tehát helye soha nem leend, sőt inkább minden élő lény feltalálandja a nekivaló állandó hőmérséket az egyenlitő közelében, nemkülönben mint a sarkokon, s ezáltal diszlésében, léte virágzásában, élte tartamában elősegittetik. A tengely függélyes állása továbbá a nappal és éj minden tájra nézve folytonos egyenlőségét idézendi elő, s a fény és homály e változatlanul egyenletes elosztása is előnyeül szolgáland minden életfolyamnak.

Lássuk az ellenkező állapotokat. Valamely bolygó forgástengelyének irányában összeesése a nap körüli pálya sikjával — a legszomorubb behatást idézendi elő a rajta élő szervezetekre nézve. A világitás és melegités legkirivóbb ellentétei fogják évenkint egymást felváltani. Örök egyforma váltakozásban fogják évenkint követni a legtikkasztóbb forróságu nyarakat a csikorgó telek. Télen át sok időre setét éjszaka fogja nevelni a dermesztő fagy zordonát, mig nyáron egyhuzomban perzselik az eltikkadt talajt a nap égető sugarai, jótékony szünetei nélkül a hüvös éjszakáknak. Minden szerves lény csak tengődve fogja fenntarthatni nyomorult életét és számos előttünk ismert faj életre sem serdülhet.

Földünk sem az első helyen emlitett világ örök tavaszát, sem az utóbbinak zord változékonyságát nem osztja. Forgás-tengelyének iránya 23½ foknyi szögletet képez a nap körüli ut sikjahoz. Ennek következtében mind az északi, mind a déli félgömbön három égalj keletkezik: a forró, mérsékelt és hideg égalj; és mig a forró öv tüze az állati és növényi élet gyors kimerülését, időelőtti hervatagságát eredményezi, addig a hideg égalj mindent megdermesztő fagya összeegyezhetlenné válik az élet követelményeivel és lehetlenné teszi a legtöbb szervezet fennállását.

A forgási tengelynek tekiránya a naphoz tehát, a mint látjuk, *lényeges befolyással van az élő lények (s igy az embernek is) létfeltételeire.* Ha földünk tengelyének ferde iránya kevesbülne s inkább közelednék a függélyes álláshoz, szóval, ha ekliptikánk ferdesége fogyna, vele együtt fogyna lakhelyünk számos egyéb ferdesége is, kiegyenlitődnének hiányai, megszünnének éltünkre befolyó számos kedvezőtlen viszonyok s mindenesetre oly állapotok köszöntnének be, melyek sokkal inkább megfelelnének a szerves élet kivánalmainak a mostaniaknál. Hogy azonban e kedvezőbb állapotok valaha földünkre nézve beköszöntsenek, — annak még csak reményéről is le kell mondanunk, mert a föld tengelyének állása a természetnek megmásithatlan örök törvényén, *a vonzás törvényén* alapszik. Mi, kik feloldhatlan kötelékekkel vagyunk azon égitesthez lánczolva, melynek anyagjából lettünk, mi soha semmi körülmények közt és semmi tekintetben nem fogjuk magunkat tőle emanczipálhatni. Földünkből termettünk ki, s abba szivárgunk folyvást vissza s természeti állapotait szintoly kevessé fogjuk megváltoztathatni, mint meg nem változtathatjuk magukat a természet törvényeit. Az örök állhatatlanság uralma alatt fognak lefolyni napjaink ezentul is, szünteleni változásaikban, s mindig vajmi messze fog megettök állni földünk ama kétségtelenül létező boldogabb égitesteknek, (minőkhöz tartozik például a *Jupiter* bolygó is) hol a természet kedvezőbb befolyása alatt tökéletesebb élet honol, hol mindig változatlan kedvezésben részesitve követi nap a napot, év az évet, hol a természet áldásos behatása következtében háboritlan békében örvend szerencsésb lételének minden teremtmény, hol korlátlanul fejlődhetnek a lények, *nem örökös gyülölségben egymás iránt, nem makacs harczban a szabadság és ész ellen*, sőt inkább annak védelmére és uralomra juttatására. Nálunk ellenkező elvek uralkodnak. *Lakhelyünk a szeretetlenség, az örök harcz lakhelye.* — Harczban élnek egymással ember, állat és természet, mely utóbbi, a helyett hogy támogatná és elősegitené, vajmi gyakran áthághatlan gátot vet az ember törekvéseinek és hatalmas ellenségként lép fel, kit minden erőnk felhasználásával sem sikerül legyőznünk. Már azon egy körülmény, mond *Reynaud*, hogy mostohasága elől hajlékokba vagyunk kénytelenek visszahuzódni, eléggé jellemzi irányunkban ellenséges voltát. Valóban, *a természet oly szállást jelelt ki számunkra, melylyel nem nagy vendégszeretetnek adja tanujelét:* nem csak hogy az általa kitárt szépségek legnagyobb része nem ment egyszersmind a rutság minden foltjaitól; hanem alig hogy egy pillanatig részesitett bennünket kedvezéseiben, szeszélyesen átcsap, a nélkül hogy szükségleteinket és igényeinket tekintetbe venné, hirtelen oly ellentétekbe, miket csak nagy nehezen birunk elviselni, s ajándékai élvezete közben kényszerit bennünket harczolni azon ártalmasságok ellen, mikkel megrontani, tönkre tenni igyekszik. Ez által késztetünk a természet elől visszavonulva, egészen saját, külön világot alkotni magunk számára, mely különbözik annyira a külvilágtól, mennyire természetünkkel jobban összefér. . . *Földviszonyaink alapszerkezete tételezi fel, hogy annak örök rabjai legyünk.*

(Folytatása következik.)

Mult századbeli magyar hősök.

8. Kiss Ferencz.

Kiss Ferencz, tábornok, magyar nemes családból született Nyitramegyében Divékfalván 1720-ban. Katonai pályáját mint huszár az örökösedési háboru elején kezdette. Midőn 1756-ban az első huszárezred felállittatott, Kiss abban őrnagygyá lőn.

1759. év nyarán Beck tábornok, ki a főseregnek balszárnyán egy hadtestet vezényelt, Lausitzban a poroszok greifenbergi hadállását támadta meg, és azt maj. 26-án diadalmasan visszaszoritá. Midőn eképen a porosz őrség még a császári gyalogság megérkezése előtt menekülését Lövenberg felé megkisértené, Kiss huszáraival eléje vágtat, és az ellenséget oly hosszu ideig, a mint csak lehetséges volt, feltartóztatá. Weckelsdorfnál egy porosz gránátos zászlóaljjal találkozva, azt oly heves rohammal támadta meg, hogy maga is egyszerre a gránátosok között állott, kik azonnal fegyvereiket le is rakták előtte. Ezért 1760. jan 15-én alezredes lőn és a M. Terézia rend lovagi keresztjét nyeré. Midőn 1762. évi januárban Ried tábornok a porosz előőrsöket fölveré, Kiss huszáraival járatlan kerülős uton az ugynevezett macskaüregek és az ellenség előőrsei közé furta magát, és az által az ellenségnek főhadállásán a visszavonulásra nézve utját elvágta. Wendisch-Bohra közelében Kiss, egy lövés nélkül, csupán kivont karddal elfoglalta az ellenség egy sánczát, az őrség legnagyobb része két ágyuval együtt kezébe esett. Épen ily kitünőleg harczolt Kannerdorfnál gr. Kinsky ezredes hadosztályában. Kiss főleg a kisebb csatákban szerzett nagy hirt magának és egyike volt azoknak, kik az ellenségnek minden alkalommal érzékeny kárt okoztak. Sürge éberség, gyors felfogás, helyismeret, és a legnagyobb veszélyekben komoly elhatározottság és kitartó tevékenység voltak azon tulajdonságai, melyeknél fogva a legnehezebb vállalatokban is maga iránt általános bizalmat gerjesztett. 1760. óta gróf Lacy használta őt hadjáratában, Brentano pedig a legfontosabb hadműveleteket bizta reá.

A hubertsburgi béke után 1763. máj. 1-én Mária Terézia ezredessé nevezte őt, és 1770-ben azon székely huszárezred parancsnokává, mely nem régen állittatván, a belső fegyelemtartás miatt erélyes parancsnokot vett igénybe. Kiss 1773-ban tábornok lett, és a bajor örökösödési háboruban Csehországba a hadsereghez hivatott. Miután mindkét hadjáratban szokásos tevékenységével és vitézségével résztvett, meghalt Kuttenbergben 1779. april. 27-én.

9. Gr. Gyulay Sámuel.

Maros-Némethi és Nádaskai gróf *Gyulai Sámuel*, altábornagy, a 32. számu gyalog ezred tulajdonosa, régi családból származott. Születési helye Torna vármegyében Nádaska, hol 1710-ben láta először napvilágot. 22 éves korában az örökösödési harcz elején katonának állott és 1752-ben már őrnagy volt atyja Gyulay Ferencz ezredében, ki mint altábornagy 1758-ban halt el.

A hétéves háboru kezdetén mint alezredes a berlini hadjáratban és több más alkalommal is kitünteté magát, és ezek folytán 1759-ben ezredessé lőn. Meissen, Maxen, Torgau, kivált pedig az 1762. évi hadjárat történelme kitünően emlékeznek személyes bátorságáról és vitézségéről. Aug. 2-án a tepliczi csata napján Seidlitz tábornok egy, a Löwenstein herczeg hadtestének balszárnya és háta mögött fekvő magaslat megszállását rendelte el, ugy hogy az Teplitztől elvágassék. Az érintett magaslaton épen két porosz zászlóalj helyezé magát erős védállásba; midőn Pellegrini tábornok a Gyulay-ezred elé ugratva, ehhez igy szólott: „*Töletek függ fiaim! a mai nap dicsősége, és a csata szerencsés kimenetele!*," mire gr. Gyulay ezredes szuronyszegezve rohan ezredével a magaslatra. Az Alvinczy-és Alemann féle gránátos századok kivont karddal követék a rohanókat és oly erélylyel támogaták a küzdő zászlóaljat, hogy az ellenség a magaslatról menten leszoritva és leverve lőn. A poroszok még két erős vissz'támadást intéztek a tőlök elfoglalt magaslatra, de a már erősitést nyert Gyulay-ezred vitézül fogadta a támadást, és megtartá helyét az ellenség teljes visszavonulásáig. Ugyanezen ezreddel hasonló vitézséggel viselte magát Gyulay oktob. 14. és 15-én a Freibergnel elsánczolt poroszok ellen intézett támadások alkalmával, a midőn, noha sulyosan megsebesült, nem adá előbb másnak át a vezényletet, mig csak növekedő sebfájdalmai miatt azt tenni nem kényszerült, azonban ekkor már a támadások is nagyobbára véget értek. Ezen hősies magaviseletével nyerte meg a Mária-Terézia rend lovagi keresztjét.

A hubertsburgi béke után Gyulay ezredével együtt Szebenbe vonult állandó szállásra. 1767-ben tábornok lőn, 1773. mártiusban pedig a 31. sz. gyalog ezredet kapta mint tulajdonos. 1777. januar 6-án altábornagygyá neveztetett, és utóbb károlyfejervári parancsnok lőn. Életének vérfolyás vetett véget 1802. april. 24-én kora 83. évében. Fiai közül *Albert* és *Ignácz* atyjoknak nem csak méltó fiai lőnek, de a hadi pályán szerzett érdemekben atyjokat is fölülmulták, mint később adandó életrajzaikban olvashatni fogjuk.

Még nehány szó a veszettségről.

Péteri (Pestm.), junius 15.

Ezen borzasztó betegségről — a legujabb időben véleménykülönbségek merültek fel, minek következtében e betegség körüli eddigi eljárás is kétségessé tétetett. Nehogy tehát a nem szakavatott közönség ezáltal addig is, mig e tárgy kellőleg kiderittetik, bizonytalanságban legyen az elkerülhetlenül szükséges gyógymód iránt: egy veszettségi esetet kivántam felhozni, melyből világosan kitünik, hogy a kezdetben kicsinynek, sebajnak sem látszó harapás, rettentő halál okozója lehet. Remélvén egyszersmind ezáltal — e becses lapok utján, bővebb felvilágositáshoz juthatni. Mert kivált faluhelyen, gyakran jőnek elő oly esetek, hol orvos hiányában a nem szakértő embernek is legalább a nélkülözhetlen előzményeket ismernie kell, hogy segitség érkezteig a baj kitörése megelőztethessék. Ily balesetek: az égések, mérgezések, vizbefultak, felakasztottak, megfagyottak, szén által megfuladtak, villámütöttek,

mait vidám dalokkal akarták enyhiteni, s ime, fejök felett megdördült a hógörgeteg, s közülök hatvanat a mélységbe sodort.

Martinach mellett Wallisban, 1595-ben, egymás után több hógörgeteg omlott a Rhone folyóba s annak medrét annyira eltorlaszolta, hogy a folyó tullépte partjait, s 60 emberrel és 400 barommal 100 házat elsodort.

A Sz.-Gotthard barátságtalan magaslatán megható módon mentette meg gazdája életét egy eb, 1628-ban. Brendenberg Gáspár egy csatlósával s egy hű ebével arra utazott. Urat és szolgát lovastól együtt eltemette a hógörgeteg; csak az eb menekülhetett meg, a mely vonitva sietett a fogadóba vissza, s nyöszörögve kaparta az ajtót, mig az ott levők megérték intését s utána siettek. A szerencsétlenség helyére érkezve a kutya kaparni kezdett, az emberek sietve ástak, s nehány percz mulva ur és szolga meg voltak mentve. Mindketten 36 óráig voltak a hósirban, mig a segély megérkezett; hallották a kutya vonitását, az emberek zaját, a nélkül, hogy ők maguk mozdulni birtak volna. A hű eb megmentő eljárása gazdája sirkövén meg van örökitve. A Sz. Osvald-templomban a nagy ur életnagyságu kőszobor-emlékén, lába mellett a kutya is ábrázolva van, s egyszerü sirirat hirdeti tettét.

Cosedránál az olasz határon 1626-ban egyszerre 300 embert temetett el a hógörgeteg. 1669-ben pedig Saasban 150 házat boritott el a hó s 77 embert fosztott meg életétől.

A legveszedelmesebb évek egyike volt az 1720-ik esztendő, melyben a gyakori lavinák csak egy napon, az egy Obergestelen helységben 120 szétrombolt házzal, 88 áldozatot ragadtak el. A temető falán most is olvasható az egyszerü sirirat: „Isten! mily nagy gyász! 88 egy sirban!“

Rueras falut 1749-ben éjjel temette el a hógörgeteg, s 100 ember közől csak 60 életét lehetett megmenteni. Nehány házat a lavina ugy sodort el magával, hogy az alvók észre sem vették, s csodálkoztak, hogy oly soká virrad. A Bedretto völgye is gyakori szerencsétlenség szinhelye.

A Sz.-Placisvölgyben 1784-ben oly borzasztó hógörgeteg omlott alá, melynek nyomai az egész völgyben meglátszottak. A légnyomás, mely a lavinát megelőzte, oly hatalmas volt, hogy egy gránitkőből készült nehéz kutpárkányzatot egy negyed órányi távolságra sodort el, s egy a lavina terén kivül álló kolostor tornyának fedelét fölszakitotta.

Az alig három órányi hosszu s különben is keskeny Szent-Antalvölgyben 100 év lefolyása alatt 8 lavina 34 ember életét oltá ki. De e balesetek között egy pár oly életmentés fordult elő, mely följegyzésre érdemes.

Ugyanis az emlitett völgyben 1731-ben oly nagy hó esett, a minő még emberemlékezet óta alig volt. Ezenfölül a hógörgeteg egy éjjel egy kis kunyhót egészen eltemetett, melyben egy család, az apa s anya négy gyermekével pihent. Az apa az ajtón, majd az ablakon, végre a széles kéményen kereste a szabadulást; mind hasztalan. Száraz fából tüzet rakott, hogy a havat olvasszsa, de ez sem vezetett kivánt eredményhez. Élelmiszer nem volt a háznál s az éhhalál várt reájok egész borzasztóságában. Az éhes gyermekek siránkozása fájt a szülői szivnek, s már napok telhettek el, midőn a legidősebb fiu látva és érezve az éhség kinjait, magát ajánlotta föl. „Áldozz föl, ugymond, apám engem, különben mindnyájan elveszünk.“ Az apa megborzadt a gondolattól, de mindinkább jelentkeztek az éhség kinai, s már emelte a bárdot, mely gyermeke életét volt kioltandó, midőn a korábbi tűz által meggyengitett hóréteg épen a kémény fölött átszaladó zerge alatt beszakadt, s ez a kunyhóba zuhant. A támadt résen átmosolygó égbolt világa mellett a gyermek helyett a családfő a zergét ölte meg, s igy mindnyájan megmenekültek. Ez eset akaratlanul is egyik ó-testamentomi történetet juttatja eszünkbe.

Nehány évvel később ugyanazon völgyben egy asszonyt a pinczébe temetett be a hógörgeteg, hová épen akkor a tejet szállitotta le. A nő hét napig volt a hósirban, mig végre kimentették. A legcsöndesebb beszédet is meghallotta, melyet róla folytattak, de viszont bármily erőlködése daczára nem tudott magáról a fennlevőknek észrevehető jelt adni. Még azután sokáig élt, de e borzasztó napokat sírjáig emlegette.

E század elején, 1806-ban a lavinák pusztitásainak az egész Alpok alja nagyon ki volt téve: Calanca-völgyben egy hógörgeteg egy egész erdőt pusztitott el. 1808-ban Uri kanton szenvedett különösen nagy csapásokat. 1827-ben Biel falut 600 lábnyi széles hógörgeteg boritotta el, s 51 ember veszett el, 48-at megmentettek, 37 pedig kisebb nagyobb sérülést szenvedett. 1836-ban husvét másodnapján pusztitott Coesta helységben, mig 1853-ban Uri kantonban husvét utáni vasárnap omlott a völgybe egy hógörgeteg, ugy hogy mennydörgésére a sziklák is alapjokban megrendültek. A hegyről több száz fenyőt sodort magával s egy házat öt árva leánykával elboritott, de közülök csak egyet zúzott össze.

Általában nem mulik el egyetlen tél, egyetlen tavasz, hogy az alpesi hógörgetegek számos emberéletet ne oltanának ki, vagy legalább rettentő károkat ne okoznának az ott lakók vagyonában. A mult évben Bedretto falut, az idén *Netstall* helységet boritotta el, mely borzasztó jelenetet, a lavina omlása perczében, képünkön ábrázolva látja az olvasó.

Netstall helység Glarus kantonban, a 7000 láb magas *Wiggis* hegy aljánál fekszik, melynek sziklabérczei csekély hajlással majdnem egyenesen merednek föl. Az év márczius 3-ikán reggeli 4 óra tájban mennydörgésszerű robaj ébreszté föl a lakosokat. Sokan azt hitték, hogy földrengés, vagy épen a végidélet közelg; de nehány szempillantás mulva 8 milió négyszög lábnyi hóterület omlott a sziklafalról alá, s az orkán, melyet a hógörgeteg előpostául kildött maga előtt, borzasztó rombolást vitt végbe. Három lábnyi átmérőjü százados cserfák gyenge ágakként pattogtak szét, s a romboló elem a falu minden házának födelét, ablakát fölszaggatta. A Wiggis tövénél most több ezer köb-ölnyi hó és jégtömeg van összehalmozódva, valóságos jégne alakban, mely még a juniusi nap sugarainak is nagy munkát fog adni.

Szerencsére ez alkalommal emberélet nem esett áldozatul, de a kárt, melyet a faluban e lavina okozott, 20,000 frankra becsülik.

És e rendkivüli veszedelmek, e roppant károk daczára, az alpesi nép oly forró hű ragaszkodással, rendithetlen honszeretettel vonzódik szülőföldéhez! Fölépiti az elrombolt kunyhókat, hol apái éltek, s folytonosan jobbat remélve, békén türi az uj csapásokat. E népnek a hazaszeretetben párját kell keresni! De nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy a ki keres, csakhamar meg is találja. **

Képek a hazai népéletből: XLVI. Vármegyeházi rabok. (Lüders rajza után.)

Képek a hazai népéletből.

XLVI. Vármegyeházi rabok.

Kondorosi hármas határ,
Érted lettem, rózsám, betyár!
Viselem a betyár nevet,
Hej, mert a rózsám mást szeret.

A költői népdal igy tett regényessé egy-egy szegény legényt, kit kedvesének hűtlensége hajtott a kétségbeesésbe. Sokat tennénk föl azonban ezen vasravert vonat tagjairól, ha azt hinnők, hogy ők is szerelmi búbánatból adták fejöket a kalandos zsiványéletre.

Kapakerülés, féktelen bor- és pénz-szomj: ez az a „hármas határ,“ melyen belől és kivül gyujtogatnak, rabolnak s gyilkolnak ez utonállók. A közelmult évek, sőt a Zala-Somogyban naponkint „érdekes adatokat“ szolgáltató rablógyilkosság krónikája, tökéletesen kivetközteté a magyar betyárt regényességéből. Ugylátszik Rózsa Sándorral fog kihalni ama „nemes rablófaj,“ mely szinpadon s költeményekben oly nagy hóditásokat tett, különösen az ifjuságnál s méginkább a „gyönge nemnél.“ Fazekas Dávid, Gelencsér, Patkó stb., mind oly akasztani való, kegyetlen, nemtelen és durva gazemberek voltak, hogy csak ama pandur-golyó vagy hóhér-kötél érdemes a megéneklésre, mely a társadalom e fekélyeit örökre kiirtá.

Mint a romantikának általán, ugy a betyárromantikának különösen csufos vége szakadt a méltatlankodó közvélemény előtt. A hirhedt Vambik, Abellinók, Rinaldinik, Cartoucheok, Moor Károlyok és Sobrik — mert gyermeki fantáziánkat nagy mértékben foglalkoztaták s kéjes borzongást okoztak tizenhat vagy tizenhét éves hátunknak — felejthetetlenek maradnak fiatalkori ábrándaink tarka muzeumában.

Wertheim, Wiese, revolver s mindenek fölött szigoru és éber rendőrség az, a mire most gondolunk, ha a betyár nevet halljuk. S aztán következetes retrograd okoskodásban megállapodunk a népnevelésnél. Itt, a népiskolákban kell megvetni az alapot. Itt kell elhinteni az igazi malaszt, a valódi erkölcs magvait, szeretettel, figyelemmel és fegyelemmel. Okszerü fejlesztése az elmének, a szivnek — s a testnek: ez azon szent háromság, melynek jelében biztos a siker.

Mily alakok!

A legelől lépdelő „ostorhegyes“ marczona, vad kifejezése igazán ijesztő. E vastag bajusz mintha csepegne a vértől, mig a mélyen fekvő szemek, a kegyetlenség s boszuvágy szikráit szór-

ják. Dölyfös, utálatos alak, mely semmi rokonszenvet nem kelthet bennünk.

Jobbján egy öreg bűnös halad. Bűn és ősz haj! E vén gonosztevőben mintha egy csilláma ragyogna fel a bűnbánatnak. Tán szerencsétlen nejére s a társaságból kitagadott gyermekeire gondol, kik egy bitófára itéltnek nevét viselik. Volt háza s telke, s családja körében elégedetten élt — s midőn egy szerencsétlen napon hajléka leégett, a helyett, hogy bizalmát az égbe vesse, elméje megtévedt, hite megredült s rablóvá lőn.

A többi arcz nagyobb és kisebb mértékben, mind magán hordozza a Kain-bélyeget. Csak leghátul ama süheder, nem látszik teljes tudatával birni mesterségének, mert apjától, ki vele egy sorban csörgeti a bilincseket, tán nem is neveltetett egyébre.

Az előtérben nagy délczegen rakja lábát az egyik pandur is, nyilván az, kinek sikerült a bandát elfogni. A hátulsó atyailag látszik távozásra inteni azt a kis legényt, ki hugával félig sajnálkozva félig bámulva nézi a különös csapatot.

A rablókat egyelőre elzárják. Perök mindenesetre hosszas lesz, mint ezt magyaros igazságszolgáltatásunkról s tán a bűnösök számos voltánál fogva elvárhatjuk — de legyen az bármily hosszu tartamu, köztük még a legöregebb is koránlani fogja az itélet napját.

A polgárosodás azonban mindig halad s noha nem kivánjuk s nem reméljük, hogy népünket eredetiségéből kivetkőztesse — azon meggyőződésben vagyunk, miszerint nehány évtized mulva — szerények vagyunk — a „Vasárnapi Ujságnak“ nem lesz oka, hogy müvészeinek irónjára ily „képeket a hazai népéletből“ bizzon.

Tápszereink.

Egy közönségesnek látszó, mindennapi tárgyat nyujtunk itt, mely daczára annak igen sok olvasó előtt ismeretlen lesz; mert már az ember természetében rejlik, hogy mig a véghetetlent, a teremtés titkait igyekszik kikutatni, s a tőlünk távollevőket megismerni, addig a körüle levőknek felületes vagy névszerinti ismerésével megelégszik. Egy ily tárgyat képeznek többek közt tápszereink, melyeknek mi- és minőségét van szándékunk röviden vázolni. De hogy e kettős tárgygyal tisztába jőjünk s azt könnyebben megérthessük, szükség hogy rövid pillantást vessünk az emésztés folyamára, vagyis az anyagcserére. —

Az emberi test, belső gépezetének folytonos mozgásban s rendben tartására meleget igényel, mely meleg az emésztés, vagyis a testbe vitt tápok élegülése (oxydatio) által képződik. Az emésztés tulajdonképi folyama a gyomorban s belekben történik, hol a tápszer azok nedvével keveredve bomlást szenved, honnét a felbomlott tápszerrészek közvetve a vérbe jutnak, mely által a test minden részeibe elvitetnek.

A föntebbiekből önként következik, hogy tápláló erővel csak oly tápszerek birnak, melyek a gyomor s bél nedveiben oldékonyak, melyek ennélfogva élegülhetéssel birnak; s ép ezen élegülhetési foktól s potló képességtől függ a tápszerek tápláló ereje, mert a meleg s váladékok, melyek a testből kiürittetnek, a szervezetre nézve veszteségek, melyeket csak uj tápszerek által lehet pótolni, melyek nélkül nincs meleg, nincs mozgás, nincs élet.

Igaz ugyan hogy tápszerek nélkül is folytatja a szervezet egyideig működését, a midőn is saját emészthető részeit (vér, lép, máj stb.) használja fel, s a mely müködés csak bizonyos ideig tartó, s az embernél legfelebb 14—20 napig tarthat.

Élegülhetéssel birnak kisebb-nagyobb mértékben minden tápszereink, s annál táplálóbbak azok, minélinkább képesek a meleg s anyagveszteséget pótolni. Leginkább képesek erre s igy legnagyobb táperővel birnak a tojásfehéréhez hasonló u. n. fehérnyedus tápok, mint a hus, tojás, hüvelyesek stb. Azonban a fehérnyék magukban még nem elégségesek a test táplálására, miután az emberi szervezet ezen kivül még oly sok alkatrészekkel bir, melyek a fehérnyében nem találják fel elegendő tápanyagukat; a tápok pedig czéljuknak csak ugy felelnek meg, ha mindazon anyagokat tartalmazzák, miket az emberi szervezet, mert csak igy lesznek képesek azok a test veszteségét pótolni. Igy tehát nem mondhatjuk, hogy a fehérnye elégséges tápszer volna, jóllehet az a legtáplálóbb, tápszeréül szolgálván a husnak (izom) s vérnek; de az emberi testben nagymennyiségü zsir, czukor, savak, viz stb. jön elő, melyekre nézve a fehérnye nem elégséges s igy két igen fontos tápszerünk az u. n. mézga féle tápok, mint a mézga, keményitő, czukor stb. továbbá a zsirnemüek, az emésztés elősegitésére a viz, savak s füszerek.

De hogy ezen tápelemek a testet táplálhassák s fentarthassák, szükség hogy a müvészet azokat olyanokká alakitsa át, melyek a gyomornedvben könnyen oldhatók s emészthetők, a mint valóban történik is a sütés s főzés által. Hogy mennyire szükséges a tápszereket igy átalakitani, kitünik azon tényből, miszerint a tápok nagyrésze nyersen élvezve vagy épen nem, vagy csak nehezen emészthető. Igy p. o. a sült hus könnyebben emészthető mint a nyers, miután abban a fehérnye megolvadt, az enyvképző anyagok enyvvé változtak, s a sütés terményei — az eczetsav — már képződött, mely az emésztést előmozditja; — továbbá a hüvelyesek, gabnafélék, burgonya stb. emészthetlen kemény héjjal burkolva a kemnye s fehérnye erős, szinte emészthetlen sejttokokba foglalva, épen nem, vagy nehezebben emészthetők mint midőn a sütés-főzés által amaz akadályoktól megfosztatva az emésztésre alkalmasakká tétetnek.

De ugy hiszem, felesleges ezt tovább bizonyitgatni, hisz tudja ezt már mindenki saját tapasztalásából; igy tehát lássuk már most egyenkint tápszereinket, mennyiben felelnek meg azok feladatuknak, s igy mennyiben birnak táperővel s becscsel.

A legtökéletesebb, legtáplálóbb s igy legfontosabb tápszer a

Hus és tojás.

A hus már csak azért is, minthogy a testtel egynemü, s tartalmazza kisebb-nagyobb mértékben mindazon anyagokat, miket az emberi test, leginkább képes annak veszteségét pótolni. De él már a népben is azon tudás, miszerint husból lesz a hus s az erő; mely közmondásnak tökéletesen igaza van, a mennyiben a fehérnyenemü tápok — melyek a test izomzatának fejlődését okozzák — épen a husban vannak legdúsabban képviselve. Azonban ne gondolja senki, hogy e szerint a hus magában már elégséges tápszer lenne! Oh nem, hisz tudjuk, hogy az emberi test még számos oly alkatrészből áll, melyeknek megfelelő táplálék a husban nem található fel; igy p. u. a zsir, mely ily alakban nehezen emészthetőségénél fogva nehezen s csak kevés vetetik fel a testbe, csak mint zsirtképző anyag (keményitő, mézga anyag stb.) mely a husban igen csekély mennyiségben találtatik — vétethetik oda fel, s lehet tápszere az agynak, velőnek, zsirnak.

A hus alkatrészeit illetőleg: az izomcsövek, kötszövet, zsir, véredény s idegekből áll, mely alkatrészek tápnedvvel vannak átivódva, az izomcsövek főalkatrészeit a fehérnye teszi, melynek mennyisége változik a különböző állatok husa szerint; igy legfehérnyedúsabb a galambhus, azután a tyuk, marha, őz, récze, disznóhus stb. Számokban kifejezve, egy munkás ember 24 órai fehérnye szükségét képes lenne pótolni 570 gramm galambhus; 580 gr. borjuhus; 595 gr. disznóhus; 597 gr. réczehus stb.

A hus étkezésre különbözőkép készittetik el, a mennyiben vagy főzetik, vagy süttetik. Főzésnél a hus vagy hideg- vagy forróvizbe tétetik; ez uttóbbi eljárásnál a hus felületén levé fehérnye rögtön megalszik, s igy annak a vizbe átszivárgása meg van akadályozva, de meg van akadályozva az enyvképző anyag átszivárgása is, mely enyvvé változott, s csak a megolvadt zsir mehet át a folyadékba. Ezekből érthető, miszerint az ily módon készült leves nem sokat ér, mig ellenben a hus annál izletesebb s táplálóbb. Megforditva áll a dolog, midőn a hus hideg vizzel főzetik, ilyenkor a hus oldékonyrészei átszivárognak a folyadékba, hol is a fehérnye megaludván, közönségesen lehaboztatik. Az ily módon készült leves jó s izletes leend, mig a hus száraz s izetlen.

A sütésnél, szintugy mint a husnak forró vizbe mártásánál, a külső fehérnye-réteg megalszik s ez által a hus tápláló részeinek átszivárgása meg van akadályozva. Ezenkivül sütésnél egy bizonyos sav (eczetsav) képződik, melya fehérnyét oldékonyabbá s igy könnyebben emészthetővé teszi.

A borjuhus sütésére nagyobb meleg s tovább tartó sütés kivántatik mint más hus sütésére, miután abban kevesebb a fehérnye, de annál több az enyvképző anyag, mely épen nagyobb meleget kiván.

A különféle huskészitések közt mindenesetre legelső helyen áll a sütés, és pedig midőn a hus belseje véresen marad, ekkor legizletesebb, legjobb s legtáplálóbb a hus.

Mint már föntebb emlitők, a hus képezi a legtökéletesebb tápszert, ez adja az izmoknak a ruganyos erőt, ez, az erekbe az egészséges pezsgő vért, ez az önérzetet, s munkaképességet. Állitásunk igazolására, tekintsük meg csak az angol munkást, vagy általában a baromtenyésztő népeket, mint a tatárok, kalmukok, az Alpok pásztor népei stb. vagy az indiánok, kik vadászaton töltik egész életöket, kiknél fejlettebb a test, kiknél nagyobb az erő s munkaképesség, mint épen ezeknél?! mennyire felette állnak testi fejlettség tekintetében az olasz vagy, a forró földöv lakóinak kik ugyszólva csupán növényi eledelekkel tengetik életöket. Vagy vegyük tekintetbe a lappok, szamojedok, grönlandiak, kamcsatkaiakat stb. kik kiválólag halakkal táplálkoznak — melyeknek tápértéke csak egy negyedrésze a madarak, s emlősöknek, — vajjon nem épen a silányabb tápláléknak köszönik-e csekélyebb erejüket s fejlettségüket?!

Igy tehát tisztán áll a tény, miszerint minél fehérnyedusabb a hus, annál táplálóbb; igy őz, s marhahus táplálóbb mint a borjuhus, ez viszont táplálóbb mint a hal. Ellenben galamb- s tyukhus könnyebben emészhetőségénél fogva még a marhahus felett áll. Sertéshus — csekélyebb fehérnye tartalmánál fogva — kevésbbé tápláló, mig zsir-dusságánál fogva a legnehezebben emészthető tápok közé tartozik.

A hus után a *tojás* adja a legtökéletesebb tápszer képét, mely nagymennyiségü fehérnyét, zsirt, sókat stb. tartalmaz, melyhez még csak közönséges konyhasó szükségeltetik, hogy az emberi test veszteségeit tökéletesen pótolni legyen képes, mely czélra, egy munkás embernek 24 órai fehérnye szükségét pótlandó, 18 tojás lenne elegendő.

A tojás, mint tudjuk, lágyan vagy keményen használtatik; az előbbi egyátalában könnyebben emészthetőnek tartható, azonban a kemény tojás sem tartozik a nehezen emészthetők közé, miután a lágy tojásnak is a gyomorban előbb meg kell aludnia, s csak azután oldatik fel ismét, igy tehát a kétféle tojás emészthetősége ugyszolva egyforma. (Folytatása következik.) *László Elek.*

Egy tavaszi vasárnap falun.

Ne vegyétek rosz neven, ha a helyett, hogy leirnám előttetek a nagyvárosi életet, elvezetlek egy alföldi kis faluba s megismertetlek az ottani időtöltéssel. Legalább képzeletben velem együtt ránduljatok ki s szánjatok egy pár perczet arra, hogy végig nézhessétek egy napnak történetét.

Az időt pontosan meghatározni nem lehet, mert a falu tornyán levő óra még a mult héten megállott s a lakatos, a kinek kötelessége volna, egyenes utra téríteni, nagyon el van foglalva a vásári munkák készitésével. Különben nem is olyan nagy szükség van rá, mert hiszen a reggeli 5 órát megcsengeti a csordás, délben pontban akkor van 12 óra, mikor az árnyék a csepegőbe ér, este pedig akkor szokott lenni, mikor lemegy a nap.

Jelenleg ugy 8 óra tájon lehet az idő reggel, a mit onnan gyanitunk, hogy a templom-ajtó már ki van nyitogatva s az egyik kapuban már ott álldogál a fehérnép is teljes vasárnapi ornátusban, mindenkinek kezében a zsoltár s a szépen négy szegeletre hajtott zsebkendő. Nagy lassan tereficsélnek egymás között, hogy „hál' Istennek, bizon nagyon jó idő jár a tavaszi munkára!“ A leányok nagy vágyódással nézegetik egymás ruháját, kié a szebb? kinek milyen tetszik? — Az a vadgalambszin, épen 3 hét mulva lesz egy éve, mikor „megvevődött,“ még sem hagyta meg a szinét; egy kis szőke lyányon meg egészen uj ruha van, most jött el benne először a templomba, azt aztán sorra nézegetik, hogy milyen a fala (alapszin), hány garas volt rőfe, talán nem is itt „vevődött,“ milyen jól áll. A másik ajtóban a legények vannak összegyülve, ezek már valamivel nagyobb hangon diskurálnak. Most épen azon tanakodnak, hogy hol lesz délután az összejövetel, majd megmutatja az a sugár-barna fattyu, hogy ki tud ő nála szebb kapót vágni, egy kis nyalka legény pedig szörnyen erősiti, hogy délután a „Cserés-körön“ játszanak a lyányok, ő tudja bizonyosan, sokkal jobb lesz oda menni. Egyszer aztán jön a harangozó tiszteletes uramtól, a mit mihelyt észrevesz a gyülekezet, azonnal kezd a templomba szállingózni, tudván, hogy ki van adva a rendelet a senditésre. Egy kis idő mulva az iskolás gyer-

Vas. Ujs. 1864.

Péter fut, mint száraz levél,
Mit lombjáról leszórt a mennykő.
Fut, fut . . . aztán összeroskad,
Álma szilaj, álma rettentő!

Zilahy Imre.

Egy birodalom végóráiból.

(Párisi kép az 1848 évből.)

(Vége.)

Fél egyre volt, a mint Thiers a Carrousel-térre lement, hogy „kebelbarátjának" Bugeaudnak megmondja, mikép fejlődtek ott benn a körülmények. A vasgyuró katona, a ki pár órával ezelőtt azt irta kis barátjának, hogy ők mindketten „a birodalom megmentésére vannak hivatva," átkozódva tört ki : „Ugy már minden az ördögé!"

„Ugy van; későn szólitottak föl bennünket" erősité a másik.

Épen akkor jött Nemours herczeg a tábornagytól átvenni a parancsnokságot, melynek az, kedve ellen ugyan, de mégis engedett. A herczeg azonnal rendeletet adott, hogy a csapatok a Carrousel-tért hagyják el, s a Tuileriák udvarába vonuljanak viszsza. A mint ez megtörtént, a katonák mögött a palota vaskapui bezáródtak.

E közben a palota lépcsőin és folyosóin nagy mozgalom támadt. A sülyedő hajóból a patkánycsapat kivándorlása megkezdődött. Mindenkin erőt vett a félelem; az urak egyenruhában s udvari frakkokban, a nők selyemköntöseikben s bársony köpenyeikben csoportosan vonultak kifelé; az arczokon a rémület jelei látszottak s az ajkakról önkénytelen is ellebbent az aggodalom kifejezése : „Minden oda van!"

A király szobájában is ily szembetünő volt az aggodalom, azon hir vételére, hogy Gerard tábornagy küldetése egészen sikertelen volt, s hogy Lamoriciére tábornokot már fogolylyá tette a nép. Épen azon pillanatban lövések hangzottak a Carrousel-téren, hová a fölkelők előőrsei már előnyomultak. Ezek egy csomó királyi uti-kocsit láttak a téren elhaladni, melyeket a menekülés esetére a sz.-Tamás-utczában levő királyi istállókból előrendeltek. A fölkelők reájok tüzeltek, egy előlovast s több lovat agyonlőttek s a kocsikat visszatérni kényszeriték.

E fegyverropogásokra a herczegnők ijedve sikoltottak föl. Lajos Fülöp nyugtalanul ugrott ki támlásszékéből, a mint Cremieux lélekszakadva, rendetlen öltözettel rohant a szobába. „Felség, nincs veszteni való pillanat, — ugymond, — a nép jön; még nehány percz, s a Tuileriákban lesz." A király egy szót sem szólt, de gyorsan ledobta oldaláról a kardot, s válláról a rendszalagot, azután egyenruháját is levetve, polgári öltönyt vett magára, s mig a királyné segitségével ezt összegombolta, nyugtalanul kapkodott s remegve szólt : „Az órám, az órám! Ah, már megvan. Fogjátok ezt a tárczát! Hol vannak kulcsaim?" Az agg király mozdulataiban és szavaiban volt valami őrültséggel határos, de a mely nem Lear király őrültségéhez, hanem inkább valami bukott bankáréhoz volt hasonló.

A herczegnők zokogásban törtek ki, mig a királyi család apró gyermekei szorongó kiváncsisággal nézték az előttök érthetetlen játékot. Egyedül a királyné tartotta meg az utolsó perczig királyi méltóságát. Nápolyi Karolina leánya, Mária Terézia unokája, e nő, kiben a habsburg-lothringi büszkeség a Bourbonok gőgjével egyesült, egy nem egészen biztos adat szerint, — mert alig hihető, hogy Thiers a királyi palotában maradást ily sokáig tanácsosnak tartotta volna, — a dühtől reszkető ajakkal azt mondta volna a februári forradalomban különben majdnem ártatlan történetirónak, Thiersnek: „Ön tett bennünket tönkre! On tüzelte föl annyira a nép szenvedélyt, hogy lángjai most a trón fölött összecsapnak. Ön hálátlan ember, s ily jó királyt meg nem érdemelt."

Lajos Fülöp, fekete frakkban és kalapban, karon fogta nejét, s menet közben mondá az Orleansi herczegnőnek : „Helena, ön itt fog maradni;" egyuttal saját távozása által mindenkinek jelt adott a menekülésre. Az ősz királyi párt a család tagjai közöl Montpensier herczeg és neje, egy spanyol infansnő, — továbbá Nemours herczeg neje, gyermekeivel, s Auguszt szász kóburg herczeg nejével Clementine herczegnővel, követték. Nehány udvarhölgy, nehány udvarnok és szolga csatlakozott a menethez, mely a király szobájából, a de l'Horloge kertilak alatt elvezető földalatti folyosón nemsokára a szabadba ért ki, a Tuileriák kertjébe, mely még egészen üres és csöndes volt, mig jobbról a dühöngő harcz lármája viszhangzott. A föld alatti folyosó kijáratánál Montalivet állt, a ki hatásköréhez hivebben, mint sok más, Regnauld tábornok parancsnoksága alatt két század testőrlovasságot tartott készen a koronátlan futó király fedezésére. Az első ezred nemzetőrei, valamint a királyi ház hübb barátai, mint Lasteyrie és mások szintén a menethez csatlakoztak, mely oly gyorsan haladt a kert irányában, a mily gyorsan csak az ősz férfi mehetett, kinek a megtöréshez közel álló testi s lelki erejét egyedül nejének lélekjelenléte tartotta még fenn. Ez a juliusi kormány halotti menete volt. A Rivoli-utczából látszott, a mint e gyászmenet egészen feketében tovább vonult, mert a királyi család tagjai a nem rég elhalt Adelaide herczegnőért viselt gyászt még ekkor nem tették le.

A Cremieux-vel elől haladó Montpensier herczeg koronkint visszafordulva mondá: „Gyorsitsa lépteit, felség!" Az ut közepén egyik lovagló nemzetőr lova összerogyott, s lovagját összenyomta. „Szegény ifju!" sohajtott föl a királyné. Lajos Fülöp pedig ingerülten csak annyit mondott : „Vonszoljátok el utamból ezt a lovat!" A kertből a Concorde-térre vezető felvonó hidhoz érve, megállott, s Montalivet-től kérdé : „Bizonyos-e, hogy biztosságban eljuthatunk Sz.-Cloudba?"

„Igen, felség."

A koronátlan király a Concorde-térre kilépett. A mint lecsüggesztett fővel haladt előre, vérnyomokat látott a földön, s megborzadt. — E tér már nem volt oly néptelen, oly elhagyott, mint a Tuileriák kertje. A kiváncsiak tömege járt kelt rajta fel s alá; köztök a polgárőrség egyes csapatai, s itt ott a zubbonyosok csoportja, fegyverrel kezökben, s arczuk a puskaporfüsttől feketén.

A menekvő csapat megállott; ugy látszott, hogy a királyt fölismerték; mindig nagyobb nagyobb lett a tolongás. A kiséretből egy hang kiáltott föl : „Uraim, kimélet, kegyelem a királynak!"

„Ám legyen, hiszen gyilkosok nem vagyunk; de csak gyorsan föl és el vele!" Oly felelet volt, melyet százszoros viszhang zengett vissza : „Gyorsan föl és el vele!"

A királyné tovább vonszolta férjét, oda, hol az obeliszk tövénél három rosz egyfogatu bérkocsi volt, épen azon a helyen, a hol egykor — az akkori kifejezéssel élve — „a szüz Guillotine" oltára állott.

Nem irtóztató gúny-e a sorstól, hogy az Egalité fiának épen e helyről kellett számkivetésbe indulnia? E helyről, hol atyja 1793 november 6-ikán fehér mellényben, sárga bőrnadrágban s zöld frakkban indult oda, honnan nincs visszatérés.

De a jelen aggodalmai közt nem juthattak eszébe a mult borzalmai. Egy piszkos jármü ajtaját fölnyitva, azt herczegnőkkel és gyermekekkel megrakva találta. „Gyorsan, szálljatok ki!" szólt, az önzés, az öregkor és félelem hatása alatt a gyöngéd családapáról egészen megfeledkezve. A herczegnők engedelmeskedtek. Lajos Fülöp a kocsiba vetette magát, a királyné követte; velök szemben az első ülésen három apró unokájok foglalt helyet. A család többi tagjai, a mint lehetett, a másik két kocsiban szorultak össze; de Clementine herczegnő és Montpensier herczegné számára már nem jutott hely, s ezeket Thierry és Lasteyrie a tolongásból biztos menhelyre vezették. A szép infansnő vidám hölgy volt. Utoljára a dolgot nagyon mulatságosnak kezdte találni, s lovagjának, Lasteyrienek kinyilatkoztatá, hogy ez mégis érdekes változás az udvari élet örökös unalmai után.

„A tárczám! a tárczám!" kiáltott a kocsi belsejéből Lajos Fülöp. A „börze-király" legnagyobb aggodalmai közt sem feledkezik meg értékpapirjairól. Cremieux a kocsi ablakának nyilásán nagy bajjal benyujtá a terjedelmes tárczát, s midőn legkedvesebb birtoka már kezei közt volt, a legnagyobb türelmetlenséggel mondá : „Hajts! Hajts gyorsan!" A kocsis megcsapkodta lovát, s a kocsi vágtatva rohant, ugy hogy magasra hányta a sarat.

Igy tünt el minden méltóságával együtt a király. Juliusi porban érkezett, s februári sárban távozott.

De lássuk, mit csinált Thiers és Bugeaud, kik mindketten „a birodalom megmentésére" voltak hivatva? Azt tették, a mit okos emberek ily körülmények közt tenni szoktak : saját magukat mentették meg. A tábornagy elég bátor volt egyetlen hadsegéd kiséretében, tábornagyi egyenruhájában lassan tovább lovagolni. Thiers gyalog sompolygott a Tuileriák kertjén át a Bourbon-palotába, hol, nem tudva, mi tevők legyenek, járkáltak fel s alá a Corruptio képviselői, — a kiket hivatalos nyelven „a franczia nép képviselői"-nek neveztek. Thiers maga sem tudván tanácsot adni, a kérdezősködőknek csak azt felelte : „Uraim, már tettre került a sor! Az ár nő, nő, nő! Minden veszve van!" s azzal eltünt, hogy ne is mutassa magát, mig a politikai légkör olyan nem lesz, hogy a cselszövők ismét némi biztossággal hagyhatják el rejtekhelyeiket.

A szegény Orleansi herczegnő e két támaszától is elhagyatva, nem tudta, mit tegyen. A király távozása után Lacrosse követ azt tanácsolta, hogy gyermekeivel menjen a követek házába. „Ott van most — ugymond — a hatalom székhelye. A nép helyet fog önnek csinálni, mert ön az Orleansi herczeg özvegye, kiért most is viseli az özvegyi fátyolt." Ez jó gondolat, de mégis rosz tanács volt, mert a döntő hatalom nem a Bourbon-palotában székelt. — A herczegnő egyidőre még termeibe vonult, midőn Dupin, — most még az orleanismus, de később a bonapartismus egyik oszlopa — sietve nyitott be hozzá, Nemours herczeg nevében kérve, hogy a kerten át a felvonó hidhoz siessen. A herczegnő, két fiát, a Párisi grófot és Chartres herczeget kézen fogva, csekély kisérettel, szintén utnak indult.

Valóban nem volt veszteni való pillanat, mert épen akkor már a Tuileriák is kézre kerültek, még pedig Aubert-Roche által, a ki egyszerü hadnagy volt a polgárőrség 5-ik ezredénél. Ugyanis alig hagyta el a sor-

*

katonaság a Carrousel-tért, azonnal a nemzetőrség állott helyére. A d'Eaux kastély győzelmes elfoglalása után a népözön a Rivoli-utczából a Carrousel-térre tört át, mennydörögve kiáltván: „A Tuileriákhoz!“ s azonnal puskagolyók köszönték a palota északi oldalát. Nemours herczeg látva, hogy a palota védelmezése csak hasztalan vérontást okozna, nemeslelkűleg csak sógornéja megmentésére gondolt, s a csapatokat a de l'Horloge nyárilak kapujához vonta össze.

Ezalatt a polgárőrség és a zubbonyosok tarka vegyüléke a palota vasrácskapujának betörésével foglalkozott, mely a Tuileriák udvarát a Carrousel-tértől elzárta. Az emlitett polgárőrségi tiszt, félve, hogy ez erőfeszités a nép dühét csak fokozni fogja, a Rivoli-utczára nyuló pavillonon át a palota udvarába jutott s Bilfeld ezredest, a palota kormányzóját, rábirta a kulcsok átadására, s a Carrousel-térre visszatérve, a vasajtót fölnyitotta. A palota udvarát roppant néptömeg özönlötte el. Nemours herczeg, az emlitett nyárilak mellett, tisztjei környezetében látta a nép közeledtét, s a 16-ik ezred első zászlóaljának élére állva, az Orleansi herczegnő kiséretéhez csatlakozott, annak elvonulását fedezendő. A herczeg az utolsó szempillantásig a legnagyobb önmegtagadással teljesité kötelességét s ő volt az egyetlen, a ki e végzetteljes napon — bár semmit meg nem menthetett, — legalább becsületére vált az Orleans névnek.

Dohányos kunyhó belseje a szőregi pusztán. — *Lüders* rajza után.

Ez alatt az Orleansi herczegnő, Dupintől vezetve, gyorsan haladt a kerten át. Jobb kezével idősebb fiát vezette; a kisebbik siró gyermeket egy szolga vitte ölben utána. A fölvonó hidhoz érve, Havin és Biesta urak érték utól, Odilon Barrot sürgető tanácsát hozva, hogy két fiával a Boulevardon át, azonnal a Hôtel de Ville felé siessen, mert ott, a győzedelmes fölkelés székhelyén, van a döntő hatalom. A herczegnő némán állott, nem tudva mit tegyen, de anyai ösztöne sugta, hogy ez a jobb tanács. Viesta igyekezett rábirni, hogy ezt kövesse. „Tud-e lovagolni?“ kérdé a herczegnőtől.

„Annyit igen, hogy szükség esetében egy dragonyos lovat megülhessek.“

„Akkor ne féljen ön. Jöjjön a város házához, s ön kormányzó, az ön fia pedig király lesz. Ellenkező esetben ügye veszve van.“

„Ilyet csak egy bolond tanácsolhat“ fakadt ki Dupin. „A követek házához kell önnek mennie.“

A herczegnő e „szabadelvü“ ember tanácsát követte; a követek házához ment, — s egy aggodalom és kinteljes óra mulva látta, a mint gyámuralmát és fia koronáját a tomboló örvény menthetetlenül elsodorta.

Mig egy néphullám a Corruptio embereit a Bourbon-palotából szétmosta, addig a Tuileriákban a forradalom tartotta a győzedelmi tort, nem vérrel — ezt a reakcziónak engedte át, mely pár hó mulva megkezdte véres orgiáit, — hanem borral, melyet a dúsan ellátott királyi pinczékből hoztak föl. Vigan folyt a mulatság az aranyos termekben, honnét az udvari feszesség minden hiábavaló sallangjaival, kiüzve eltávozott. Összetörtek, összetéptek, összezuztak sokat és mindent, de el nem loptak semmit. „Halál a tolvajokra!“ Okmányokkal ki van mutatva, hogy, ámbár e nap délutánján és estéjén több mint 100,000 fegyveres zubbonyos járt kelt a palotában, semmi értékesebb tárgy nem veszett el. Az ugynevezett sehonnaiak, a kiknek talán egy fillér sem volt zsebökben, négy millió értékü szétszórt drágaságokat szedtek össze s hordtak a hatóságokhoz. Különös kimélettel jártak el az Orleansi herczegnő szobájában. Ennek olvasóasztalán egy könyv feküdt, melynek épen fölnyitott lapja „A kormány állandósága“ fejezet czimet viselte. Oh bölcsek csalhatatlansága!

A győzelmes tömeg kicsapongó öröme, mely most a Tuileriákban tombolt, egy Shakspeare tolla vagy Kaulbach ecsete által megörökitve, oly farsangi képet nyujtana a világtörténetből, melynek alig volna párja. Itt egy csoport suhancz örömkongatással csimpaszkodott a nagy várharang köteleibe; amott mások a de l'Horloge nyárilak boltozatára tüzték föl a vörös zászlót, mig ismét mások a lapos födélzeten vidám tánczot jártak. A kertben, udvaron, a folyosókon és termekben üdvlövések ropogtak, mert a megmaradt töltéseket legalább el kellett használni. Itt egyik a polgárkirály hálószobájában talált fehérmellényt öltött zubonyára, s a gála-rend szalagját a gyémántos kereszttel reá akasztva, ünnepi öltözetében egy vadászkürtöt vett elő, s azon egész testi erejéből s egész lelki gyönyörrel rettentő nótákat harsogtatott ki az ablakon. Ott egy másik zubonyos, himzett hálóöltönyt véve magára, Montpensier herczeg elfogadó-terme közepén éneklé a Marseillei indulót, egy herczegi hegedü borzasztó kiséretével, mig társai a herczegi ruhatár egyéb darabjaiban tánczolták körül.

Itt egy menet, a rombolás elől kegyesen megmentett, s elefántcsontból gyönyörüen faragott feszületet magasan tartva vonult át, szakadatlan kiáltozva a szembejövőknek: „Polgárok, le a kalappal! Üdvözöljétek a názárethi ácsot!“ Amott a legszentebb helyen, a trónteremben, a trón biborait rongyokká tépték, s egy darabjából forradalmi sapkát rögtönöztek, melyet a Tuileriák kertjében e középpavillonnal szemben álló Spartacusnak kellett viselnie. Végre egy proletár a királyi székre ugrott, a bársony szőnyeggel letörülte csizmájáról a sarat, s a vörös zászlót magasan lengetve, kiáltá: „Éljen a köztársaság!“ — A franczia könnyelmüség ez alkalommal a boszu nagy müvét igy változtatta bohózattá.

Egy óra mulva nehány ezer emberből álló tarka farsangi menet vonult át a Boulevardokon, melyek ugy néztek ki, mintha valami elmult torna szinhelyét képezték volna. Azután egy szemüveges müegyetemi tanuló lovagolt; nyomában egy targonczát vittek, melyre a trónterem szétrombolt drágaságai voltak pakolva, az aranyos királyi szék kivételével, melyet nehány zubbonyos emelt vállain, s magasan ingatott a tömeg feje fölött. A menet a Bastille-térre kanyarodott át, hol a juliusi oszlop tövénél máglyát rögtönöztek s erre hányták a töredékeket, legfölül a királyi trónt. A mint a tüz már a királyi székbe kapott, ezer hangu örömriadalban tört ki: „Éljen a köztársaság!“ s magasan csapkodtak föl a lobogó lángok. (*Scherr J.* után). **

Pusztai látogatás.

A szőregi dohányosok. *)

Fél éve mult, hogy Magyarországon lakom s mindig vártam a kedvező alkalmat, hogy egyik legfőbb vágyam teljesüljön, hogy lássak a magyar sikföldön egy pusztát, melyről annyi regényes, meseszerü leirást olvastam s annyi csodás dolgot hallottam Németországban.

Mily örvendetes vala tehát meglepetésem, midőn egyik pesti jóismerősöm meghivott, tennék vele kirándulást a szőregi pusztára, mely Pesttől nem nagy távolságra, gr. K. tulajdona s hol az én szives ismerősöm egyik rokona gazda-

*) Egy hazánkban tartozkodó külföldi művész előadása után.

sági felügyelő. Az utazási előkészületek igen kevés időt vettek igénybe, s a mult tavasz egyik szép reggelén vasutra szállottunk. A rohanó gőzgép segélyével nehány percz alatt elértük az első állomást, hol mindannak, a mi városra emlékeztetne, még csak nyoma is elveszett. Szemeinket szabadon legeltettük az óriási sikságon, melynek sárgás szürke szinét kellemesen szakasztotta meg a roppant vetésföldek tavaszi frisseségben ragyogó eleven zöld szine. Itt-ott egy-egy nagy helység mellett rohanunk el, s gőzparipánk száguldozása nem engedi, hogy a távolból barátságosan intő házaknak, tanyáknak több figyelmet szenteljünk. Az egyik helység határán azonban egy látmány tanuja valék, mely reám, ki nem régen hagytam el északi Németországot, felejthetlenül vadregényes benyomást tett. Itt láttam először egy czigánytanyát eredeti valóságában. Minő festői összeállitása a rongynak és piszoknak, botrányos meztelenségnek és szakadozott foszlányoknak, borzas hajaknak és vad pillantásoknak! Soha sem resteltem a gőzgép gyors haladását annyira, mint most, örömest legeltettem volna szememet e reám nézve egészen uj és meglepő jeleneten.

Nehány óra mulva elértük utolsó vasuti állomásunkat. Egy tarka sinórzatu magyar kocsis várt ránk itt, két fogatu könnyü kis kocsival s egy pár tüzes lóval, melyek száguldva vittek tovább czélunk felé. Tökéletesen a szabad eg alatt voltunk s előttünk hevert a végetlen lapály, melynek határvonalát hiában kereste szemünk! Itt-ott egyes tanyákat, óriási kazalokat s apró mezei kunyhókat találunk, melyek közé egy-egy kutgém, mint valami nagy kérdőjel tolakodik. — A végetlennek látszó országut primitiv állapota jól megdöczögtette oldalbordáinkat, s jókedvvel ügető lovainkról nem sokára szakadt az izzadság, a mi azonban egy cseppet sem bántotta kocsisunkat, ki megállapodás nélkül folytonos erős ügetésben hajtott előre.

Dohányos kunyhók a szőregi pusztán (Pestmegyében). — *Lüders* rajza után.

Két órai kocsizás után megláttuk végre azon pusztai épületeket, melyek utazásunk czélja voltak. Kis vártatva már észre is vehettük, hogy a sveiczi stilben épült ház tetején egy kis társaság foglalt helyet, melynek tagjai kalapintegetésekkel s egyéb jelekkel már távolról üdvözlének bennünket. Kocsink az uri lak előtt megállapodott. Az üdvözlés, bemutatás stb. minden feszes czerimonia nélkül ment végbe; már az első perczekben otthonosnak éreztem magamat s tudtam, hogy oly emberek között vagyok, kik tapintat, finomság s őszinte vendégszeretet dolgában ritkitják párjokat. Itt szivesen látják az idegent, maguk közé fogadják s nem szokás kikeresett, czifra udvariassággal terhelni.

Itt voltam tehát a pusztán, a magyar élet kellő közepében! S be kell vallanom, hogy már az első órában egész más fogalmakkal birtam erről, mint azelőtt. Ha azt hittem, hogy itt egy egyszerü házat fogok találni, melybe az ujabbkori ipar szelleme még be nem költözött: nagyon csalódtam. E puszta alkatrésze volt: az uraságí lakház, melynek három oldalát szorgalommal és izléssel ápolt kert vette körül; ennek közelében lóistállók s más hosszu aklok a juhok, ökrök stb. számára; melyek közelében a gazdasági tisztek, cselédség és munkások számára készült kisebb lakházak terültek el. Kissé feltünőbb helyen állott a pusztai iskola épülete kis tornyával s harangjával. Végre távolabb egy sereg szegényes kunyhó, melyek az u. n. dohány-gyarmatosoknak szolgáltak szállásul. Az iskolaház igen barátságos, csinos épület volt, melynek tágas, világos tanszobájában örvendetes meglepetésemre feltaláltam mindazon taneszközöket, olvasótáblákat, térképeket stb., melyeket szebb rendben Németország hires elemi iskoláiban sem láttam. A tanszék mellett a szoba tetejéről egy kötél lógott le, mely a torony harangjával állott összeköttetésben, ugy hogy a tanitó egyuttal harangozói tisztének is eleget tehetett, a tanitás minden fennakadása nélkül.

De térjünk vissza szives házigazdáinkhoz. Miután kissé megpihentünk és restauráltuk magunkat, a puszta igazgatója egy kis sétára szólitott fel. Először is a melegházba indultunk, hol még akkor a tél összes növénylakói szállásoltak, s melyben csin és tisztaság volt az uralkodó jellemvonás. Azután átmentünk a hátas és hámos lovak istállóiba, hol a fényesre tisztitott, jól tartott állatok vidámságán s a czélszerü berendezésen gyönyörködtünk. Miután még egy kis időt a jól készült guritón (kuglizón) töltöttünk volna, ebédhez ültünk. Nem szükség mondanom, hogy az utazás által fokozott étvágyunk is alig győzött megfelelni azon igényeknek, melyeket e pazar vendégszeretettel kiállitott ebéd s a tüzes magyar borok irányunkban támasztottak.

Ebéd után az egész társaság hosszabb sétakirándulásra határozta el magát. A hölgyek kocsin s a férfiak lóháton indultak. A pusztai ebek hangos csaholása közben vonult ki a diszes menet a szabadba. Miután lovaglási járatlanságomat bevallottam, szives előrelátással egy bárányszelidségü lovat adtak alám, ugy hogy minden veszély és tartózkodás nélkül jó állatomra bizhattam magamat, mely a legnagyobb biztossággal vitt keresztül árkon, bokron, a nélkül, hogy csak egyszer is lemaradtam volna, a mi iránt előlegesen alapos gyanuim voltak. — Csend és ünnepies nyugalom uralkodott az egész vidéken, mely határtalan rónaságban terült el előttünk. A csendet csak az egyes tanyákról közeledtünkre dühösen előszáguldó kutyák ugatása zavarta meg. Egy nagy körben bejártuk igy a pusztai birodalom egy részét s vidám társalgás után testben lélekben felfrissülve tértünk ismét vissza tanyánkra, hogy a nap hátralevő részét még társas játékba s mulatságba temessük.

Másnap a reggeli után egymagam sétáltam ki a puszta közelebb eső egyes pontjaira; meglátogattam a szabadon legelő birkanyájakat s a dohánymivelők gyarmatát. Alig mondhatom el, hogy mennyire meglepett e földalatti putrik szemléletе. Ugy tetszett, mintha ezek lakóinak semmiféle emberi, társadalmi szükségeik nem volnának. A füstbarnitotta alacsony kunyhók szomoru hatással voltak rám, mig a körülöttük elterülő roppant dohánykertek valódi szabályszerű csint és rendet tüntettek fel. A kunyhók nyomorult külseje után azt itéltem, hogy lakóik a nehéz keserves munkán kivül a társadalom minden más élvezetétől meg vannak fosztva; azonban mily jól esett csalódnom, midőn egy öreg dohányos meghivásának engedve, egy ily putri belsejébe léptem! El voltam rá készülve, hogy egy piszkos, sötét pinczeüreget fogok találni, s ime egy tiszta, barátságos hajlékban állottam. A falak fehérre voltak meszelve, a butorzat szegényes volt ugyan, de tisztasága meglepett. A falakon nehány szent kép függött, az asztalon imakönyv feküdt stb. Szóval, az egész elrendezés igen jól hatott reám, mit még azon körülmény is nevelt, hogy egy csoport mosolygó képü gyermek, apja szavára tiszteletteljes tartózkodással felém közeledett, hogy az itteni szokás szerint egyenkint üdvözöljenek, a mi abból állott, hogy minden gyermek megfogta kezemet, azután végig simitotta tenyeremet, kis öklével és könyökével gyöngéden ráütött s azután megcsókolta. E szertartás meglehetősen sokáig tartott, azonban nagyon mulattatott, miután ez egyszerü nép kedélyét és egyenességét tanusitotta. A részvét és irigység némi vegyült érzetével váltam meg e kunyhótól; sajnáltam lakóinak szegénységét s irigyeltem kevéssel beérni tudó elégültségét.

Mellőzöm további tapasztalataimat.

Egypár gyorsan elmult, szép napot töltöttem e puszta szeretetreméltó lakóinak társaságában s azon meggyőződéssel bucsuztam el tőlök s érkeztem ismét vissza a magyar fővárosba, hogy ama napok emléke örökké feledhetlen marad előttem.

L.

Az emberi test érzéketlensége a tűz és izzó vas iránt.

Közli Dr. *Bardocz Lajos.*

(Vége.)

Ezen előzmények után önkénytelenül tolulnak emlékezetünkbe az ordáliák vagy istenitéletek, melyeknél az izzó vas oly nagy szerepet játszott. Mi egészen más szemekkel fogjuk most ezen istenitéleteket nézni, és koránsem fogjuk azokat az ártatlanság biztositékának tekinteni. Hát még a sok csalás, mely az afféle eljárásnál becsuszott? Az elitéltet maguk a papok készitették elő a tűzpróbára, ki a véghez vitt próba után megint az ő gondviselésökre bizatott. A tűzpróbának kitett tagok gondosan bepóláztattak és csak nehány nap mulva vizsgáltattak meg, hogy a sérülés vagy sérthetlenség megállapittassék. Az e nemü legrégibb példák közé tartozik, a Sophokles által emlitett eset, hol a követ a tűzpróbára ajánlja magát, hogy azáltal állitása igazságát bebizonyitsa.

A legrégibb történetben gyakran hasonló példákra akadunk. Igy például Zoroasterről mondatik, hogy őt, midőn még kis gyermek volt, a magusok fejedelme, meg akarta ölni. A mint azonban a fejedelem kardját kihuzta, keze legott el-

száradt. A gyermeket ezért tűzbe vetették, hogy ott elveszszen. Azonban a tűz parázsa, mint a mese mondja, rózsavizfürdővé változott. Később, midőn ezen bölcs követői közt viszály támadott, és a hittől sokan elszakadtak, *Sapor* a magusokat összegyüjtötte, és azt tűzte ki feladatukul, hogy módot és eszközt találjanak fel, mi által a szakadárok megint megnyerhetők legyenek. Erre a papok egyike a tűzpróba kiállására ajánlkozott, és azon inditványt tevé, hogy meztelen testére olvadt rezet öntsenek ugy, mint az az olvasztókemenczéből kifoly. Ha teste sértetlenül marad, ugy ezen csuda azon erővel fog birni, hogy az elszakadottak visszatérnek. És igy történt. A történetirók, kik minket e csudatényről tudósitanak, kétkedve jegyzik meg: „Látható, hogy Zoroaster vallásában sem hiányzanak a csudák és legendák.“ Boutigny azonban más véleményben van. Ő ezen próbát könnyü és egyszerü kisérletnek tartja, mely minden csudás mezből ki van vetkeztetve, és a felemlitett tényt lehetségesnek tekinti.

Strabo hasonló dolgokról tudósit. Szerinte Cappadociában, Castabalában Dianna papnői izzó parázson jártak, és a *Hirhik* az évenkinti ünnepen, mely Etruriában Soractában Apolló tiszteletére ünnepeltetett, izzó vason sétáltak. E cselekedetért nemcsak hogy minden hadi szolgálattól fölmentettek, hanem ezenkivül még más előjogokkal is fel voltak a tanács által ruházva. De a rómaiak nem voltak hajlandók még azokat is csudadolgok gyanánt elfogadni, miket saját szemeikkel láttak; mert *Varro* azon képességet, miszerint az illetők a tűz hatásának sérülés nélkül ellenállhatnak, bizonyos kenőcsök használatának tulajdonitja, melyekkel a tűznek kitett részek bedörzsöltettek. Az ó-korban az avatottak gyakran felhasználták a tudományt azon czélra, hogy csudák által a népet tetszésök szerint vezessék.

A régikor cselekvényei és a közép or istenitéletei már régen feledékenységbe mentek, midőn szemfényvesztők kezdék a tudományt arra használni, hogy a néptömeget mulassák és bámulással töltsék el; maguk pedig igen kényelmes életet folytassanak, a nélkül, hogy dolgozni kénytelenek volnának. Az angol származásu Richardson a 17-dik század vége felé az által tünteté ki magát, hogy izzó szenet rágott, olvasztott üveget nyelt el és olvasztott ólmot töltött nyelvére. Mennyi alapszik itt szenfényvesztésen, nem egy könyen lehet tisztába hozni. Később majd itt majd amott léptek fel efféle müvészek, kik a bámulatba ejtett néptömeggel azt hitették el, hogy testökön a tüznek semmi hatalma nincs.

A legnagyobb figyelmet századunk első éveiben egy spanyol keltette föl, ki Franczia-, Olasz- és Németországban különféle név alatt lépett föl, de sovány testalkata, bemélyedt szemei és fekete göndörhaja által egy és ugyanazon egyénnek ismeretett föl. Legelőször és pedig 1802-ben Párisban lépett föl, hol hallatlan csudatételeiről a tudományok akademiájához is érkeztek tudósitások. Arczát forró olajjal mosta meg, mely 94°-ot mutatott, lábával izzó vasra állott és nyelvén az izzó vasat elhuzta, anélkül, hogy megsérült volna. Csudatettei közt a kiemelésre leginkább méltó az, hogy egy darab phosphort (mely fél hüvelyk hosszusággal birt) két ujja közé vett és ott meggyujtván addig égetett, mig a kialvás önmagától be nem következett. Pedig tudjuk, hogy a phosphor, elégés alkalmával, rendkivül intensiv melegséggel bir, s az általa okozott sebek, az etető phosphorsav miatt, a legveszélyesebbek, legfájdalmasabbak és leglassabban gyógyulók közé tartoznak.

Roger kiséretében (mert Németországban igy nevezé magát az emlitett csudaember) Marburgban egy indiai nő képében egy nőszemély lépett fel, ki egy darab izzó vasat fogai közé fogott és mintegy 40 lépésnyi távolságra vitt. Kezeit ezen idő alatt hátára téve tartotta, hogy annálinkább kitünjék, hogy a vasat csupán fogai között tartja. Németországból a csudaember Pétersburgba utazott, honnan a legmesésebb dolgokat hirdették róla a lapok. A ritka diadalt azonban nemsokára a bukás követte. A csudaember mint mondják borzasztóan elégette magát. Annyi kétségtelen, hogy rögtön minden nyom nélkül eltünt.

A látott és hallott csudák megmagyarázására a legkülönbözőbb nézetek keletkeztek. A fődolog, mely itt megmagyarázandó volt, az: honnan van, hogy a roppant melegnek kitett testrészek meg nem égnek. A felvilágosultakra nézve e csudák már ekkor sem voltak valami rendkivüli dolgok. *Wollaston* azon tudósitást közlé, hogy egyik barátja gyakorta cselekszi, hogy nyelvét izzó vason huzza végig. A szerencsés siker feltételei következők: A nyelvnek elegendő nedvességgel kell birnia és a kisérlet véghezvitelénél könnyüség és jártasság szükséges. *Jolloch* hasonló kisérletet látott egy ólomöntőnél, ki különösen megjegyezte, hogy az izzó vasnak teljesen vörösizzónak kell lennie, ha az ember az elégés ellen biztos akar lenni. Egy másik, egyik olvasztóhután, egy munkást látott, ki az olvadt vasat kezével merte ugyan, de midőn a vas egy kissé hült, a kisérletet ismételni vonakodott.

A szemfényvesztő, hogy kisérletei hosszasabban tartsanak, s ezáltal annál nagyobb bámulást ébreszszen, teste egyes részeit praeparálta. A szerek természetesen az ő titkai voltak, de koránsem oly rendkivüliek, hogy feltalálhatók ne volnának. Ezt a mosakodásból lehet is következtetni, mi közvetlenül a kisérlet előtt történt. A szemfényvesztő a mosakodásnak oly szinezetet adott, mintha az tiszta vizzel történt volna és pedig azon okból, hogy megmutassa, hogy testén semmi máz nem létezik, mely a tüz ellen óvszerül szolgálna. De később mégis kitudták, hogy a mosakodás is szemfényvesztés volt, és hogy e czélra nem tiszta vizet, hanem valamely összehuzó tulajdonsággal biró tiszta szinü savanyos folyadékot használt. *Sementini* Nápolyban nagy gondot forditott arra, hogy e szert feltalálja. Vizsgálatai közt a ritkitott *kénsavat* és az *alaunoldatot* találta leghathatósabbnak. A tüzellenes véderő hathatósan növekedett az által, ha a testrészek először szappannal gondosan megmosattak és jól megszárittattak, s az emlitett szerek használata ezen előkészület után történt. Ezek által a bőr oly érzéketlenné vált, hogy a tudós physikus a szemfényvesztő mesterfogásait nemsokára maga ismételheté.

Egy másik szert, mely a testet a tűz és a hőség behatása ellen védi, az *asbest*-ben vagy kőlenben ismerünk. Hogy mily szerepet játszott ezen ásvány az elősorolt csudák véghezvitelénél, nem lehetne egykönnyen meghatározni, de nem is szükséges. Sokan azt vélik, hogy az asbest az oly kirivó kisérletnél, milyen például a phosphornak az ujjak között való elégetése, nem egykönnyen maradhatott ki a játékból, s hogy az olykép használtatott, hogy valamely tésztás tömegbe belegyuratott, s a bőr ezen tésztával behuzatott. Az ásvány, mint tudjuk, finom hajlékony szálakból áll, és ezért is neveztetett kőlennek, s a szálak oly engedékenyek, hogy azokat vászonná lehet szőni. Ki ily szövetű keztyüvel fegyverzi fel kezét, az izzó vasat a legcsekélyebbb sérülés nélkül kezébe foghatja. A régiek előtt e dolog sem volt ismeretlen, és a Vatikánban egy darab asbestszövet őriztetik, mely a régi korból származik.

Mintegy husz évvel később a milanói születésü *Aldini* lovag vonta magára a közönség figyelmét, csakhogy az ő mutatványai egészen más indokokból származtak, mint az eddig látottak. Az olasz nemes emberbaráti szándékból utazta be Európát, hogy a tudmány eredményeit az emberiségre nézve hasznossá értékesitse. Czélja az volt, hogy védelmet szerezzen azok számára, kik tüzvész idején a veszélynek teszik ki magukat. Aldini az asbesten kivül a biztonsági lámpát is felhasználta. Az általa előirt módon felfegyverzett ember ruhája erős szövetből áll, mely alaunoldattal van itatva; a fej, kéz és lábak védszere asbestből vannak készitve. Ehhez még egy sodronyszövetből készitett teljes fegyverzet járul, mint az arcz védelmére álarczczal ellátott sisak, az egész test védelmére teljes burok, csizma és paizs.

Aldini eleinte bizalmat akart a nézőkben gerjeszteni, s ennélfogva maga operált. Egyik ujját asbesttel és sodronyszövettel göngyölte be és hoszu időn át egy gyertya lángjára tartotta, a nélkül, hogy legkisebb kellemetlen érzést is mutatott volna. Lássunk azon kisérletekből nehányat, melyeket tüzemberei által különböző nagyobb városokban véghezvitetett. Egy férfiut, kinek keze asbestkeztyüvel volt felfegyverezve, egy darab vörösizzó vasat 150 lépésnyire vitt, ott szalmát gyujtott meg vele, s azután a kemenczéhez megint visszavitte. Párisban a kisérletek a tudományos akademia megbizottai jelenlétében történtek. Egyik tüzember tiz percz eltelteig egy fényesen lobogó lángon tartotta fejét, mely láng ez idő alatt könnyen égő anyagok által tápláltatott. Ezután veszőből és szalmából készült fonatból egy harmincz láb hosszu és három láb széles utczát alakitottak. Midőn ezen falak mindkét oldalon meggyujtattak, ugy látszott, hogy a tüz az egész házagot (a falak közötti tért) betöltötte. A lángok egész utczahosszant tiz láb magasságra verdestek fel, és a hőség oly nagy volt, hogy a nézőknek 25 láb távolságra kellett a lángoló sorompóktól hátravonulniok. Hat teljesen vértezett férfiu egymásután lassan lépdelve ment a lángboritotta utczán végig és vissza; sőt a sorompótűz ujra felélesztetvén, e sajátságos sétát többször ismételte. A kisérlet végén mindnyájan sérületlenül jöttek ki a lángok közől. Sérületlenül került ki egy kis gyermek is, ki csak egy asbestfőveg által volt védve és egy drótfonat által fedett kosárban hordoztatott. Egy másik kisérletnél a szent gervaisi kaszárnya udvarán két torony készittetett, melyek könnyen égő anyagokkal vétettek körül. Egyik tüzember, Aldini tanácsa ellenére, a kosárral és a gyermekkel egy szük térre ment, melyen 18 láb magasra csapkodtak fel a lángok. Sürü füst rejtette el a vakmerő embert a nézők szemei elől, és a hosszas kimaradás már már aggodalmat keltett a nézők szivében, midőn az ember a tüz és láng közől sértetlenül előtoppant. Mennyire használjuk fel ezen szereket a mindennapi életben, hogy tűzvész esetén korlátokat tegyünk a pusztitó lángok elébe, hogy a veszélyben forgók életét megvédjük és az anyagi javakbani veszteséget enyhitsük, kiki megmondhatja, ha saját helyén körültekint. Itt is megismerhetjük, hogy sokat követelünk a tudománytól, hogy azt, a mit nyujt, figyelembe ne vegyük.

Időjóslatok.

Nincs, s nem is lehet az évnek bármely oly percze, melyben a föld kerekségének egy vagy más foka alatt, kisebb vagy nagyobb légváltozás, vagy is szél vagy szélvész, esőzés, havazás s mennydörgés nem volna. Ha tehát a száz évre szóló naptár, Knauer, Herschel (ha ugyan Herschel?) s mások jegyzetei után, időjóslatokat közölnek némely hivatlanok, igen természetes, hogy olykor találnak is — mert hiszen nem mondják meg, hol s mely fokok alatt lesz esőzés vagy szél? — Holott tapasztaljuk, hogy mig egy vagy más szélességi s hosszasági fok alatt, eső, jég, szél, mennydörgés jár, a szomszéd fokok alatt semmit sem tudnak rólok. S e szerint rá lehet fogni, hogy Schofka ur jóslatai teljesültek, szintén mint azt is, hogy nem.

Egészen más azonban, ha valaki a helyiséget és időt is megjósolja, mint például Mathieu de la Drôme, ki a hirlapokban felszólitja mind azon időészlelőket, kik e század legborzasztóbb viharai egyikének tanui akarnak lenni, hogy ez évi nov. elsőbb napjaiban Velenczébe menjenek, hol nov. 3-ig, a legnagyszerübb jelenetek fognak lenni, milyeket csak a féktelen elemek előtüntetni képesek, igérvén, hogy ő maga is jelen lesz. — Ez már egészen másnemü időjóslat, mint az előbbeni — de annyival is bizonytalanabb az előbbinél, mennyivel nehezebb a kiszámitása, mint amazok átirása, holmi kopott jegyzetekből. De ha ezt csak azért meri állitani, mivel egykor valaha ily időben a nap és hold helyzetviszonya közt nagy szélvész volt Velenczében, s az idő theoriáját nem érti, akkor az időjóslatokból csak csufot űz, magának pedig tövis koszorut szerez. Mert való ugyan, hogy némely nagy szélvészek napjai már nagyon megközelitőleg megjósolhatók: de annak kiszámitásához, hogy mely fokok alatt támadnak? még sok czélszerü észlelet kivántatik, melyeket csak az *ujabb vizsgálatmód* által remélhetünk, mivel az eddigi lebészek ilyeket nem gyüjtöttek. S ugy látszik, hogy De la Drôme ur sem bir hasonlókkal. Különben nem nov. elejét választá jóslatul, midőn más szélvésznapokat jósolhatott volna biztos alapon, s nem azt mondja vala, hogy nov. elsőbb napjain lesz, hanem (ha csak ugyan lesz erős szél — !) az, nov. 2.—3. közti éjjel, egy óra körül fog támadni, s reggeli 7 órakor csendesedni, s 11 óra körül megszünni. S nagyon valószinü, hogy az erős szél végigvonul Magyarország közepén, Horvátországon Szicziliáig, itt-ott kisebb s nagyobb erővel, de nem mint orkán, s keletészakról fog funi, de itt nálunk 12 órakor támadand éjfélkor. Azonban czélszerü adatom nem levén, ha e napról hiteles észleletet nyerendek, csak abból lehet majd egy más következhető velenczei szélvészre számitani.

Egyébiránt ha már De la Drôme ur a bizonyos szélvészeket theoria nélkül nem látta, ide irom, hogy

December 6-kán *okvetetlen* orkánszerü szélvész leend, mely reggel 8—9 óra körül támad s 11—12 óra körül nagy erőt, ezután pedig éjfélig, kivált 6 óra körül este még nagyobb erőt fejt ki. — A szélességi fokok helyiségét azonban, ki nem számithatom, mert czélszerü észleleteim nincsenek. Lehet, hogy a vonzerő főhatálya a Földközi tengeren, vagy Európa szárazain, vagy a Bálti-

Lüders, H.

Budapest. T. 3067.

Szemben látjuk a Stühler-tervei szerint renaissance stylusban épült Akademiát, balra a Lánczhid feljárójá[illegible] és a háttérben Ó-Budára nyerünk kilátást, mig jobbra a szomszédos épületek vannak. A teret és fasort járó-kelők, kocsik és lovas alakok élénkitik. Felirata:

A MAGYAR T. AKADEMIA PALOTÁJA PESTEN
ezután: PALAST DER UNGARISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN IN PEST.

alól balra: H. Lüders delt.
középütt: Druck & Verlag von G.G. Lange in Darmstadt.
jobbra: Chr. Steinicken sculpt.
legalól középütt: Lauffer testvérek bizományában Pesten.

Am. chp., mér. az al. 18.5 : 25.6 cm.
Hunfalvy J: Magyarország és Erdély. Darmstadt 1856, I. köt. 136 l.

45-92-90.

Budapest. T. 3065.

Balra van a Vigadó épülete, melyen túl a HOTEL DE LA BADINOR-tól kezdve a görög templomig láthatók az épületek; az utczát járókelők és kocsik élénkitik; a part mentén hajók, csolnakok és bárkák kötöttek ki, a Dunán pedig a CRONPRINZ Rudolph halad fölfelé. Felirata:

A REDOUTE ÉPÜLET PESTEN
ezután: DAS REDOUTENGEBAUDE IN PEST.

alól balra: H. Lüders delt.
középütt: Druck & Verlag v.G.G. Lange in Darmstadt.
jobbra: G. Hess sculpt.
legalól középütt: Lauffer Tes testvérek bizományában Pesten.

Am., chp. mér. az al. 19.9 : 23 cm. 23.5 cm.
Hunfalvy J. Magyarország és Erdély. Darmstadt 1856, I. köt. 129 l.

2 45-92-89.

Budapest. T. 3066.

Szemben látjuk a Stühler-tervei szerint renaissance stylusban épült akademiát, balra a Lánczhid feljáróját és a háttérben Ó-Budára nyerünk kilátást, mig jobbra a szomszédos épületek vannak. A teret és a fasort járó-kelők, kocsik és lovas alakok élénkitik. Felirata:

A MAGYAR T. AKADEMIA PALOTÁJA PESTEN
ezután: PALAST DER UNGARISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN IN PEST.

alól balra: H. Lüders delt.
középütt: Druck & Verlag von G. G. Lange in Darmstadt.
jobbra: Chr. Steinicken sculpt.
legalól középütt: Lauffer testvérek bizományában Pesten.

Am., mér. az al. 18.5 : 25.6 cm.
Hunfalvy J: Magyarország és Erdély. Darmstadt 1856, I. köt. 136 l.

26-92-25.

Budapest. T. 3064.

Balra van a Vigadó épülete, melyen túl a HOTEL DE LA BADINOR-tól kezdve a görög templomig láthatók az épületek; az utczát járókelők és kocsik élénkitik; a part mentén hajók, csolnakok és bárkák kötöttek ki; a Dunán pedig a CRONPRINZ Rudolph halad fölfelé. Felirata:

A REDOUTTE ÉPÜLET PESTEN
ezután: DAS REDOUTENGEBAUDE IN PEST.

alól balra: H. Lüders delt.
középütt: Druck & Verlag v. G.G. Lange in Darmstadt.
jobbra: G. Hess sculpt.
legalól középütt: Lauffer testvérek bizományában Pesten.

Am., mér. az al. 19.9 : 23.5 cm.
Hunfalvy J: Magyarország és Erdély. Darmstadt 1856, I. köt. 129 l.

26-92-23.

telbér csak egy dollár. Ha reggeliz és ebédel az ember, azért mindegyikért fizet egy-egy dollárt. Az idő hüvös, de különben kellemes volt.

A Hudson-folyó nevét vette Hudson Henriktől. Ez az első fehér ember volt, ki azon fölment 1607-ben. Nevezetes ezen folyó arról is, hogy Fulton Róbert, a gőzerő fölfedezője, ezen a folyón tette 1808-ban gőzhajócskájával az első kisérletet. Ezen folyó szélessége Albany-n alól 300—900 lépés, kivéve egy-két angol mérföldnyi hosszu részt, New-Yorktól 30 a. mérföldnyire, hol a viz $4\frac{1}{2}$ a. mfld széles. A folyó egész hossza mintegy 300 a. mfld. Ebből New-Yorktól fel 117 a. mfld, a nagy tengeri kereskedőhajóknak is elég mély, de ezenfölül Troy-ig (166 a. mfld New-Yorktól) csak oly hajók mehetnek, melyek 6—8 lábnál mélyebben nem merülnek, mert Albany felé a viz mélye csekély és kanyargó, s ezt is hajókázható karban csak mérnöki ügyességgel s nagy költséggel tarthatják nyáron; de ezt tenniök kell, mert az északi, északnyugati s kanadai nagy jelentőségü termékeknek — melyek az Erie-csatornán jönnek ezen folyóba Albany-n alól — az utat nyitva kell tartani.

A világon hányódásomban sok gyönyörü vidéket láttam, ezek közt az utazók által legszebbnek tartott Bosporus tengerszorost; de a hudson-i panoráma azt szépségben fölülmulja, mert azonkivül, a mit az ember a Bosporuson láthat, itt láthatja az előre haladó, mondhatni előljáró, amerikai találós ész, szorgalom, jó izlés és gazdagság meglepő tanuit. A mindkét parton sürün levő virágzó faluk és városok, a parton huzódó vasuton a csaknem egymást kergető utas- és roppant hosszu tehervonatok; a nagy gőzgyárak s kereskedői kirakó térek és nagy raktárak, a partokat összekötő gőzkompok, a számtalan fel s alá uszkáló vitorlás és gőzhajók s a sok vontató gőzöskék, melyek mindegyike 6—12 terhelt nagy csatornahajót vontat le New-Yorkba: mindezek s más egyebek tudatják az álmélkodó utazóval, hogy nem a természeti szépség és gazdagság közepett henyélő törökök között van, hanem még a természeti szépséget és gazdagságot is nevelő szorgalmas és gazdag észak-amerikaiak között.

New-Yorktól 42 a. mérföldre a Hudson balpartján, a legregényesebb helyen fekszik *Peekskill* falu, mely az amerikaiak előtt a függetlenségi háboru idejéből több dologról nevezetes; a magyarokra nézve csak azon nevezetességgel bir, hogy az itt levő magán katonai iskola hat tanitója közül az egyik a magyar tüzér-ezredes és é.-amerikai egyesült-állami tábornok, a derék *Makk József*, ki — örömmel mondhatom — jó fizetéssel és egészséggel bir, s nagy reménye van még hazájának szolgálhatni.

New-Yorktól 51 a. mfldre a jobb parton van *West-Point*, hol a panoráma talán a legszebb. Itt van az Egyesült-Államok katonai akademiája. Midőn itt elhaladtunk, minden utas önkénytelenül, búskomoly és tiszteletteljes érzéssel nézett fel a magas sziklapartról messzire néző nemzeti intézet szilárd épületeire, melyek gyászba voltak öltöztetve, mert épen az azelőtti napon (junius 1-jén) tették ott végnyugalomra az Egyesült-Államok agg hősét, Mexikó hóditóját, Scott Winefield tábornagyot.

Délután 5 órakor *Albany*-hoz értünk. A 150 a. mfldnyi utat $9\frac{1}{4}$ óra alatt tettük meg és igy egy óra alatt befutottunk 16 a. mfldet; de ha tekintjük azt, hogy 6—8 helyen megállottunk s hogy Albany felé a viz sekélysége, keskenysége és kanyargóssága miatt sokszor igen vigyázva s lassan haladtunk, elhiszem, hogy a hajó képes 20 angol mfldet, azaz $4\frac{1}{2}$ német mfldet futni óránkint, mint azt a gépésztől értettem.

Albany a státus fővárosa. Itt semmi időt nem töltöttem, hanem a vasuton *Schenectady*-be mentem, hol a másnapot, a vasárnapot töltöttem, azért hogy b. e. *Grehenek* György honfitársam s barátom sírját megnézzem és hátrahagyott holmija után tudakozódjam. Ott nyugszik ő idegen hantok alatt, kit a szülőföldjeérti számos csatában a golyó megkimélt, hogy fogadott honáért is harczolhasson s azért meghalhasson. Ott nyugszik ő egy nagyszerüen tervezett, árnyékos szép temetőben, a város által az utóbbi örökké emlékezetes és dicső harczban elesett polgárai számára választott helyen, egy csinosan felhantolt és gyepelt sírban, hol a város számukra közös emléket szándékozik emelni.

Schenectady-ből junius 4-kén utamat a Niagara felé folytattam a new-yorki központi vasuton, mely a vele együtt futó nagy Erie-csatornát hol alul, hol fölül metszi át több helyen; de *Syracuse*-ban nehány napra megállottam, hogy ottani, rég nem látott ismerőseimet fölkeressem. Az itt töltött négy nap alatt meglátogattam az itteni hires és nagyszerü só-készitő müveket, melyeknek leirását, nem kétlem, eléggé érdekesnek fogja ön találni, hogy nekem megbocsásson azért, hogy a niagarai világcsodáról hallás vágyát még egy kissé várakozásban tartom s türelmét sarczolom. No de hiszen ön hirlapszerkesztő s azért tudom, hogy türelemmel bir.

Syracuse az Onondaga-völgyben s annak oldalain terül el, s egy ez azon észak-amerikai városok közől, melyek mintegy varázshatalom s intés által tüntek elő s csodás sebességgel nőttek nagygyá. Syracuse helyén 1820-ban még csak 3 bolt, két korcsma s 250 lakos volt szétszórt apró deszkaházakban. De az Erie-csatorna ez évben Albanynál eddig elkészült s ennek következtében a lakosok kezdtek ide tódulni, s 1830-ban azoknak száma 2566 volt; 1840-ben 6500; 1850-ben 22,271; 1855-ben 25,256 s most több 32 ezernél. — Syracuse egyesült a vele szomszéd falucskákkal: Geddessel, Salinával és Liverpoollal, melyek mind az Onondaga tó partján feküsznek. *Onondaga* eredeti indián szó; jelentése: „mocsár a domb tövénél.“ S ezen nevet a völgy nagyon megérdemlette, mert az Erie-csatorna ásása s a város helyén volt rengeteg czédrus-erdő kivágása előtt a hely, hol Syracuse nagyobb része fekszik, igazán mocsár volt, s a tó környéke még inkább. Az Onondaga-tó 5—6 a. mfld hosszu és $1\frac{1}{2}$ a. mfld széles ugyan, de vize oly csekély, hogy hajókázásra nem alkalmas, s a hozzájutás is az iszapos környék miatt nagyon bajos. Egyéb haszna alig van, mint hogy egy kis apró hallal látja el a lakosokat.

Már az eredeti indiánok, kik az Onondaga-tó mellett laktak, az itteni sóforrásokból szoktak sót főzni; s midőn a földet tőlök a kormány megvette, felosztotta s áruba bocsátotta, New-York-státus a tó körüli lapály nagyobb részét megváltotta magának, melyet most használat végett fizetés nélkül kiád azoknak, kik a státus által furatott kutak által a föld gyomrából szivatyutyuzott sós vizből sót akarnak termeszteni, akár nap, akár tüz általi elpárologtatással. Ezen földből mintegy 700 hold van elfoglalva a nap általi elpárologtatásra szolgáló lapos, nagy deszkateknökkel vagy ládákkal. Ezenkivül van 330 épület, mindegyike 50 vas üsttel, mely épületekből rendesen 230 van müködésben és 100 igazitás alatt, vagy a sós viz szüke miatt nyáron heverésben.

Naphövel 1865-ben készittetett $4\frac{1}{2}$ millió *bushel* (egy bushel mintegy fél véka, s egy bushel só nyom 56 fontot), s tüz által 2 millió, összesen $6\frac{1}{2}$ millió bushel. Legtöbb só készittetett 1862-ben, 9 mil. bushel; azóta évenkint alábbszállott a mennyiség. Ennek látszólag ezek az okai: a belháboru kezdetekor a déli kikötők be voltak zárva, külföldi só nem jöhetett be, azért a nagy kelet nagy mennyiség termesztését idézte elő; de a háboru végével a külföldi só utja megnyilt s a reá vetett csekély vám miatt roppant mennyiség szállittatott be külföldről s a déli és nyugati államok ezzel látják el magokat. Ezenkivül a háboru alatt Michigan államban nagyon bő sós-forrásokra akadtak, melyekből évenkint most csaknem két millió bushelt adnak el Chicagóban, mely piacz ezelőtt egészen Onondaga-sóval volt ellátva. Mindemellett is, ha a státus annyi sós vizet tudna a termesztőknek adni, a mennyit azok fel birnak használni, 12 millió bushelt tudnának termeszteni.

A termesztett só mennyiségét a státus által nevezett só-inspektor jelentéséből tudják. Mielőtt a termesztő sót ad el, tudatnia kell az inspektorral, hogy sója van már bepakolva; ez a gyárba megy, a só minőségét hordó- és ládánkint megvizsgálja, s ha azt rendben találja, a hordót vagy ládát megbélyegzi s a termesztő az utána járó adót lefizeti. Bélyegezetlen só eladásáért nagy a birság.

A só-termesztés ekkép történik. A státus több kutat furatott s furat folyvást az Onondaga-tó szélén, söt egy a tóban van furva. A legkisebb mélységü 100 láb, s a legmélyebb 313 láb. Több ily kutak vannak furva, egymástól 50—100 lépésnyire, Syracusenál, Salinánál és Liverpoolnál. Ezekből a sós vizet gőz- és vizerejü gépekkel a föld szinén fölül 4 lábra felszivattyuzzák s a völgy szélén levő nagy erejü gőz- és vizgépek 18 hüvelyk hengerü szivattyuival, 90 láb magasra a szétosztó medenczébe emelik, honnan az a földre fektetett s erősitett furott facsöveken vezettetik szét a termesztők gyáraihoz és ezek által az ő üstjeikhez és párologtató ládáikhoz.

Hogy mennyi só van a vizben, azt az ugynevezett „*Salometer*“-rel mérik, mely 100 fokra van osztva, a tiszta fris viz *0*, s a sóval *saturált* viz *100* fok. Azt tapasztalták, hogy a sekélyebb mélységü kutak csak 60 foku vizet adnak, mig a mélyek 77 fokut; s azt is tapasztalták, hogy minél több vizet szivattyuznak ki a kutból, annál gyengébb vizet kapnak. A legerősebb sós vizet akkor kapják, midőn 300 láb körül a murva-rétegre jutnak. Ezen vizből egy köbláb ad 14 font száraz tiszta sót.

Azt tartották ezelőtt, hogy a *Turks* szigetről (mely a Bahama-sziget csoportban fekszik 110 a. mfld hosszu, nem messze Florida státustól keletre) behozott só jobb az onondagainál, hanem a 13 évvel ezelőtt tett kisérletekből az tünt ki, hogy nincs közöttök semmi különbség.

Mint föntebb emlitettem, a földről, melyen a só-gyár van, a státus semmi bért nem vesz s minden termesztőnek annyi sós vizet ad, a mennyire szüksége van; hanem a készitett só busheljétől $\frac{1}{100}$ dollárt vesz. Az utóbbi háboru előtt a sótól a szövetséges kormánynak semmi adót nem fizettek a termelők s most egy busheltől fizetnek $\frac{4}{100}$ dollárt.

A főzött só bushelje (56 font) kerül $\frac{35\frac{1}{2}}{100}$ dollárba, s igy 5 bushel vagy 280 font, mely egy hordóba tétetik, kerül a hordóval $2\frac{27}{100}$ dollárba. A nap által száritással készült sóból egy hordó vagy 280 font kerül $1\frac{71\frac{1}{4}}{100}$ dollárba, s mindegyikféle hordója $2\frac{30}{100}$—$2\frac{35}{100}$ dolláron kel el, azaz: mintegy 2 kr. fontja.

*

A fözött só fehér, mint a hó, s oly finom, mint Magyarországon a disznóhus besózására örlött só; a napon készitett só épen oly fehér, de nagyon darabos (vannak benne mogyorónagyságu jegedések), s épen ezért nagyon kelendő a marha- és disznóhus-hordók sózására, mire a finom só nem alkalmas. A napon készitésnél összesen 400 ember, s a tüzzel párologtatásnál 1000 van folyvást foglalkoztatva. — Az Onondagasóból bevett státusadó ($^1/_{100}$ dollár 56 fonttól) 1862-ben volt 49,696 dollár s a mult évben csak 18,620 dollár. A szövetséges kormánynak fizetett adó négyszer annyi.

Valószinü, hogy ezen czikk olvasói közől sokaknak az a kérdés fordul meg eszökben: honnan veszi magát a föld gyomrában ezen erös sós viz oly nagy mennyiségben? — Nem egyszer volt már ez a kérdés itt is téve, de a geologusok csak véleménynyel feleltek, s ezen vélemény az volt, hogy a völgy és tó körül levő nagy dombok gyomrában bizonyosan kösó rejlik s az abban levő viz-erek hozzák le magukkal a felolvasztott sót a völgybe. Lehet, hogy egykor a hegyek közötti furáskor kösó-rétegre fognak akadni; de ha ez nem történik is, a népnek olcsó sóval ellátására a mostani módon is elég sót fognak termelhetni.

Főzésre és sütésre csak finomra örlött sót használnak, mely a boltokban 3—5 fontos vászonzacskókban vagy ládikákban árultatik. Egy 3 fontos zacskó ára $^{15}/_{100}$ dollár, azaz mintegy 30 o. kr.

Több ily tárgyról irhatnék még, melyeket ezen kirándulásomban láttam s melyekről ezen lap olvasói érdekkel olvasnának; de minthogy az én czélom nem egy kötetre terjedő utazási leirást adni az olvasó elé, hanem — mint fönebb mondám — csak a „Vas. Ujság“-ba is becsuszott egy hibás közlést kiigazitni: egyenesen elviszem az olvasót a Niagara-zuhataghoz, hogy lássa azt ugy, a mint van jelenleg, s győződjék meg arról, hogy az nem tünt el s nem szünt meg nevezetesség lenni.

(Folyt. követk.)

Turkomán rablók.

Vámbéry középázsiai utazásában gyakran találkozik az olvasó a turkomanok vad népével. A turkomanok országa Közép-Ázsiában a Kaspi-tenger és Bohhára, a persa Khoraszszán és az afghanok által meghóditott türkisztán khánságok között fekszik. E nép az Oxus, Fedsend, Görgen és Etrek folyók partjain lakik és a szó valódi értelmében a *pusztaság népének* nevezhető, mely soha sem volt képes egy összetartozó nemzetté egyesülni. Vámbéry szerint, több fajra oszolva, mintegy 195,500 sátorban laknak s körülbelül 1 millió lelket számlálnak.

A turkománok legnagyobb része földjök természeténél fogva mintegy arra van utalva, hogy rablásból éljen s e részben valódi isten ostorai a szomszéd persa népeknek. Semmine nü fegyelem és alárendeltség köztök nem található. Minden más vándor népnél legalább némi árnyéka van egy felsőbbségnek, melynek az egyesek alávetik magukat; a turkomán ezt mondja magáról: mi fej nélkül való nép vagyunk; nálunk mindenki egyenlő s mindegyikünk egy király. Hajdan a tűz és nap imádói voltak, most Allah és Mohamed hivei közé tartoznak. A turkománok tatár eredetü népek, melyek azonban már más fajokkal összekeveredtek. Valamenyi középázsiai nép között azonnal kiismerhető a turkomán férfiu; szemének éles pillantása s büszke, harczias magatartása által a többi népfajoktól feltünően különbözik.

Turkomán rabló-kapitány. — (*Vámbéry* rajza után.)

E pusztai vándornép életében a legfontosabb ügyek közé tartoznak a rabló támadások. Az ily támadás terve mindig titokban marad. Megválasztnak egy vezért (szerdár), egy mollah (pap) áldását adja rájok s azután minden egyes részvevő különböző utakon a gyülhelyre vonul. Egyes helységek ellen éjjel, utazó karavánok vagy ellenséges csapatok ellen hajnalban intézik a támadást. Ez legtöbbnyire sikerrel végződik s 1860-ban történt, hogy egy 5,000-ből álló turkomán csapat 22,000 emberből álló persa sereget csaknem semmivé tett. A kit a csatatéren le nem vágnak, azt megkötözve fogolyként magukkal hurczolják, s otthon azután a zsákmányul ejtett emberek, lovak, szamarak, szarvasmarhák stb. a harczosok között az egyenlő osztozkodás tárgyát képezik. Hogy miképen bánnak azután az elfogott persa rabszolgákkal, azt már egy korábbi alkalommal beszéltük el, midőn Vámbéry előadásai után egy czölöphöz kötött persa fogoly képét is közöltük.

Vámbéry utazási könyvében egy ily turkomán rablóvezér rajzát is találjuk s ennek másolatát közöljük mellékelt képünkön. E rablóvezér az Etrek folyó partjain tanyázott. Neve *Kulchan* volt s az egész vidék rettegett e névtől. Utazónk, ki tudvalevőleg török dervis alakjában utazott, e férfiunak pártfogásába volt különösen ajánlva. Vámbéry szerint e vén gonosztevőnek zord, visszataszitó külseje volt s vendégét, kinek fehér szine iránt sokáig erős gyanuval viseltetett, épen nem fogadta barátságosan. De miután egy tatár zarándoknak sikerült a rablónak ez iránti kételyeit eloszlatni, lassanként barátságosabb lett. Nemsokára Vámbéry zarándoktársaságát meg is hivta azon ünnepélyes jelenetre, midőn a persák ellen rablásra kiküldött fia meg fog érkezni csapatjával és zsákmányával. E jelenet Vámbéry szerint fölötte érdekes volt. „Bármennyire utálom is — ugymond — a rablókat s utálatos mesterségöket, szememet különös gyönyörüséggel legeltettem a daliás fiatal harczosokon, kik rövid lovagi öltönyükben, bátor tekintetökkel s leomió dús szőke hajfürteikkel mindenki bámulatát magukra ragadták, midőn megérkezve, fegyvereiket letették. A mogorva rablóvezér, *Kulchan* is derülten mosolygott s megismertetett vitéz fiával, kitől egyik zarándoktársunk, a tatár Hadsi Bilal, meg nem tagadhatta áldását.“

Vasárnap délután. — (*Lüders* rajza.)

Vasárnapi délután.

Azért hogy szárazság, azért hogy fagy, azért hogy inség — terem még bor szőleinkben, vagy ha nem terem, hát bufelejtésül olcsón méri az emberséges korcsmáros, kinek udvarát most is ellepi a kis vidéki város polgársága, mely feleségestül keresi föl vasárnapok délutánján a „czifra kertet.“

„Az asztaloknál együtt és szerteszét, vidám-

Vas. Ujs. 1866.

telbér csak egy dollár. Ha reggeliz és ebédel az ember, azért mindegyikért fizet egy-egy dollárt. Az idő hüvös, de különben kellemes volt.

A Hudson-folyó nevét vette Hudson Henriktől. Ez az első fehér ember volt, ki azon fölment 1607-ben. Nevezetes ezen folyó arról is, hogy Fulton Róbert, a gőzerő fölfedezője, ezen a folyón tette 1808-ban gőzhajócskájával az első kisérletet. Ezen folyó szélessége Albany-n alól 300—900 lépés, kivéve egy-két angol mérföldnyi hosszu részt, New-Yorktól 30 a. mérföldnyire, hol a viz $4\frac{1}{2}$ a. mfld széles. A folyó egész hossza mintegy 300 a. mfld. Ebből New-Yorktól fel 117 a. mfld, a nagy tengeri kereskedőhajóknak is elég mély, de ezenfölül Troy-ig (166 a. mfld New-Yorktól) csak oly hajók mehetnek, melyek 6—8 lábnál mélyebben nem merülnek, mert Albany felé a viz mélye csekély és kanyargó, s ezt is hajókázható karban csak mérnöki ügyességgel s nagy költséggel tarthatják nyáron; de ezt tenniök kell, mert az északi, északnyugati s kanadai nagy jelentőségü termékeknek — melyek az Erie-csatornán jönnek ezen folyóba Albany-n alól — az utat nyitva kell tartani.

A világon hányódásomban sok gyönyörü vidéket láttam, ezek közt az utazók által legszebbnek tartott Bosporus tengerszorost; de a hudson-i panoráma azt szépségben fölülmulja, mert azonkivül, a mit az ember a Bosporuson láthat, itt láthatja az előre haladó, mondhatni elöljáró, amerikai találós ész, szorgalom, jó izlés és gazdagság meglepő tanuit. A mindkét parton sürün levő virágzó faluk és városok, a parton huzódó vasuton a csaknem egymást kergető utas- és roppant hosszu tehervonatok; a nagy gőzgyárak s kereskedői kirakó térek és nagy raktárak, a partokat összekötő gőzkompok, a számtalan fel s alá uszkáló vitorlás és gőzhajók s a sok vontató gőzöskék, melyek mindegyike 6—12 terhelt nagy csatornahajót vontat le New-Yorkba: mindezek s más egyebek tudatják az álmélkodó utazóval, hogy nem a természeti szépség és gazdagság közepett henyélő törökök között van, hanem még a természeti szépséget és gazdagságot is nevelő szorgalmas és gazdag észak-amerikaiak között.

New-Yorktól 42 a. mérföldre a Hudson balpartján, a legregényesebb helyen fekszik *Peekskill* falu, mely az amerikaiak előtt a függetlenségi háboru idejéből több dologról nevezetes; a magyarokra nézve csak azon nevezetességgel bir, hogy az itt levő magán katonai iskola hat tanitója közül az egyik a magyar tüzér-ezredes és é.-amerikai egyesült-állami tábornok, a derék *Makk József,* ki — örömmel mondhatom — jó fizetéssel és egészséggel bir, s nagy reménye van még hazájának szolgálhatni.

New-Yorktól 51 a. mfldre a jobb parton van *West-Point,* hol a panoráma talán a legszebb. Itt van az Egyesült-Államok katonai akademiája. Midőn itt elhaladtunk, minden utas önkénytelenül, búskomoly és tiszteletteljes érzéssel nézett fel a magas sziklapartról messzire néző nemzeti intézet szilárd épületeire, melyek gyászba voltak öltöztetve, mert épen az azelőtti napon (junius 1-jén) tették ott végnyugalomra az Egyesült-Államok agg hősét, Mexikó hóditóját, Scott Winefield tábornagyot.

Délután 5 órakor *Albany*-hoz értünk. A 150 a. mfldnyi utat $9\frac{1}{4}$ óra alatt tettük meg és igy egy óra alatt befutottunk 16 a. mfldet; de ha tekintjük azt, hogy 6—8 helyen megállottunk s hogy Albany felé a viz sekélysége, keskenysége és kanyargóssága miatt sokszor igen vigyázva s lassan haladtunk, elhiszem, hogy a hajó képes 20 angol mfldet, azaz $4\frac{1}{2}$ német mfldet futni óránkint, mint azt a gépésztől értettem.

Albany a státus fővárosa. Itt semmi időt nem töltöttem, hanem a vasuton *Schenectady*-be mentem, hol a másnapot, a vasárnapot töltöttem, azért hogy b. e. *Grehenek* György honfitársam s barátom sírját megnézzem és hátrahagyott holmija után tudakozódjam. Ott nyugszik ő idegen hantok alatt, kit a szülőföldjeérti számos csatában a golyó megkimélt, hogy fogadott honáért is harczolhasson s azért meghalhasson. Ott nyugszik ő egy nagyszerüen tervezett, árnyékos szép temetőben, a város által az utóbbi örökké emlékezetes és dicső harczban elesett polgárai számára választott helyen, egy csinosan felhantolt és gyepelt sírban, hol a város számukra közös emléket szándékozik emelni.

Schenectady-ből junius 4-kén utamat a Niagara felé folytattam a new-yorki központi vasuton, mely a vele együtt futó nagy Erie-csatornát hol alul, hol fölül metszi át több helyen; de *Syracuse*-ban nehány napra megállottam, hogy ottani, rég nem látott ismerőseimet fölkeressem. Az itt töltött négy nap alatt meglátogattam az itteni hires és nagyszerü só-készitő müveket, melyeknek leirását, nem kétlem, eléggé érdekesnek fogja ön találni, hogy nekem megbocsásson azért, hogy a niagarai világcsodáról hallás vágyát még egy kissé várakozásban tartom s türelmét sarczolom. No de hiszen ön hirlapszerkesztő s azért tudom, hogy türelemmel bir.

Syracuse az Onondaga-völgyben s annak oldalain terül el, s egy ez azon észak-amerikai városok közől, melyek mintegy varázshatalom s intés által tüntek elő s csodás sebességgel nőttek nagygyá. Syracuse helyén 1820-ban még csak 3 bolt, két korcsma s 250 lakos volt szétszórt apró deszkaházakban. De az Erie-csatorna ez évben Albanynál eddig elkészült s ennek következtében a lakosok kezdtek ide tódulni, s 1830-ban azoknak száma 2566 volt; 1840-ben 6500; 1850-ben 22,271; 1855-ben 25,256 s most több 32 ezernél. — Syracuse egyesült a vele szomszéd falucskákkal: Geddessel, Salinával és Liverpoollal, melyek mind az Onondaga tó partján feküsznek. *Onondaga* eredeti indián szó; jelentése: „mocsár a domb tövénél.“ S ezen nevet a völgy nagyon megérdemlette, mert az Erie-csatorna ásása s a város helyén volt rengeteg czédrus-erdő kivágása előtt a hely, hol Syracuse nagyobb része fekszik, igazán mocsár volt, s a tó környéke még inkább. Az Onondaga-tó 5—6 a. mfld hosszu és $1\frac{1}{2}$ a. mfld széles ugyan, de vize oly csekély, hogy hajókázásra nem alkalmas, s a hozzájutás is az iszapos környék miatt nagyon bajos. Egyéb haszna alig van, mint hogy egy kis apró hallal látja el a lakosokat.

Már az eredeti indiánok, kik az Onondaga-tó mellett laktak, az itteni sóforrásokból szoktak sót főzni; s midőn a földet tölök a kormány megvette, felosztotta s áruba bocsátotta, New-York-státus a tó körüli lapály nagyobb részét megváltotta magának, melyet most használat végett fizetés nélkül kiád azoknak, kik a státus által furatott kutak által a föld gyomrából szivatytyuzott sós vizből sót akarnak termeszteni, akár nap, akár tüz általi elpárologtatással. Ezen földből mintegy 700 hold van elfoglalva a nap általi elpárologtatásra szolgáló lapos, nagy deszkateknökkel vagy ládákkal. Ezenkivül van 330 épület, mindegyike 50 vas üsttel, mely épületekből rendesen 230 van müködésben és 100 igazitás alatt, vagy a sós viz szüke miatt nyáron heverésben.

Naphővel 1865-ben készittetett $4\frac{1}{2}$ millió *bushel* (egy bushel mintegy fél véka, s egy bushel só nyom 56 fontot), s tüz által 2 millió, összesen $6\frac{1}{2}$ millió bushel. Legtöbb só készittetett 1862-ben, 9 mil. bushel; azóta évenkint alábbszállott a mennyiség. Ennek látszólag ezek az okai: a belháboru kezdetekor a déli kikötők be voltak zárva, külföldi só nem jöhetett be, azért a nagy kelet nagy mennyiség termesztését idézte elő; de a háboru végével a külföldi só utja megnyilt s a reá vetett csekély vám miatt roppant mennyiség szállittatott be külföldről s a déli és nyugati államok ezzel látják el magokat. Ezenkivül a háboru alatt Michigan államban nagyon bő sós-forrásokra akadtak, melyekből évenkint most csaknem két millió bushelt adnak el Chicagóban, mely piacz ezelőtt egészen Onondaga-sóval volt ellátva. Mindemellett is, ha a státus annyi sós vizet tudna a termesztőknek adni, a mennyit azok fel birnak használni, 12 millió bushelt tudnának termeszteni.

A termesztett só mennyiségét a státus által nevezett só-inspektor jelentéséből tudják. Mielőtt a termesztő sót ad el, tudatnia kell az inspektorral, hogy sója van már bepakolva; ez a gyárba megy, a só minőségét hordó- és ládánkint megvizsgálja, s ha azt rendben találja, a hordót vagy ládát megbélyegzi s a termesztő az utána járó adót lefizeti. Bélyegezetlen só eladásáért nagy a birság.

A só-termesztés ekkép történik. A státus több kutat furatott s furat folyvást az Onondaga-tó szélén, sőt egy a tóban van furva. A legkisebb mélységü 100 láb, s a legmélyebb 313 láb. Több ily kutak vannak furva, egymástól 50—100 lépésnyire, Syracusenál, Salinánál és Liverpoolnál. Ezekből a sós vizet gőz- és vizerejü gépekkel a föld szinén fölül 4 lábra felszivattyuzzák s a völgy szélén levő nagy erejü gőz- és vizgépek 18 hüvelyk hengerü szivattyuival, 90 láb magasra a szétosztó medenczébe emelik, honnan az a földre fektetett s erősitett furott facsöveken vezettetik szét a termesztők gyáraihoz és ezek által az ő üstjeikhez és párologtató ládáikhoz.

Hogy mennyi só van a vizben, azt az ugynevezett *„Salometer“*-rel mérik, mely 100 fokra van osztva, a tiszta fris viz *0,* s a sóval *saturált* viz *100* fok. Azt tapasztalták, hogy a sekélyebb mélységü kutak csak 60 foku vizet adnak, mig a mélyek 77 fokut; s azt is tapasztalták, hogy minél több vizet szivattyuznak ki a kutból, annál gyengébb vizet kapnak. A legerősebb sós vizet akkor kapják, midőn 300 láb körül a murva-rétegre jutnak. Ezen vizből egy köbláb ad 14 font száraz tiszta sót.

Azt tartották ezelőtt, hogy a *Turks* szigetről (mely a Bahama-sziget csoportban fekszik 110 a. mfld hosszu, nem messze Florida státustól keletre) behozott só jobb az onondagainál, hanem a 13 évvel ezelőtt tett kisérletekből az tünt ki, hogy nincs közöttök semmi különbség.

Mint föntebb emlitettem, a földről, melyen a só-gyár van, a státus semmi bért nem vesz s minden termesztőnek annyi sós vizet ad, a mennyire szüksége van; hanem a készitett só busheljétől $\frac{1}{100}$ dollárt vesz. Az utóbbi háboru előtt a sótól a szövetséges kormánynak semmi adót nem fizettek a termelők s most egy busheltől fizetnek $\frac{4}{100}$ dollárt.

A főzött só bushelje (56 font) kerül $\frac{35\frac{1}{2}}{100}$ dollárba, s igy 5 bushel vagy 280 font, mely egy hordóba tétetik, kerül a hordóval $2\frac{27}{100}$ dollárba. A nap által száritással készült sóból egy hordó vagy 280 font kerül $1\frac{71\frac{1}{4}}{100}$ dollárba, s mindegyikféle hordója $2\frac{30}{100}$—$2\frac{35}{100}$ dolláron kel el, azaz: mintegy 2 kr. fontja.

*

Vas. Ujs. 1866.

A főzött só fehér, mint a hó, s oly finom, mint Magyarországon a disznóhus besózására őrlött só; a napon készitett só épen oly fehér, de nagyon darabos (vannak benne mogyorónagyságu jegedések), s épen ezért nagyon kelendő a marha- és disznóhus-hordók sózására, mire a finom só nem alkalmas. A napon készitésnél összesen 400 ember, s a tüzzel párologtatásnál 1000 van folyvást foglalkoztatva. — Az Onondagasóból bevett státusadó ($^1/_{100}$ dollár 56 fonttól) 1862-ben volt 49,696 dollár s a mult évben csak 18,620 dollár. A szövetséges kormánynak fizetett adó négyszer annyi.

Valószinü, hogy ezen czikk olvasói közől sokaknak az a kérdés fordul meg eszökben: honnan veszi magát a föld gyomrában ezen erős sós viz oly nagy mennyiségben? — Nem egyszer volt már ez a kérdés itt is téve, de a geologusok csak véleménynyel feleltek, s ezen vélemény az volt, hogy a völgy és tó körül levő nagy dombok gyomrában bizonyosan kősó rejlik s az abban levő viz-erek hozzák le magukkal a felolvasztott sót a völgybe. Lehet, hogy egykor a hegyek közötti furáskor kősó-rétegre fognak akadni; de ha ez nem történik is, a népnek olcsó sóval ellátására a mostani módon is elég sót fognak termelhetni.

Főzésre és sütésre csak finomra őrlött sót használnak, mely a boltokban 3—5 fontos vászonzacskókban vagy ládikákban árultatik. Egy 3 fontos zacskó ára $^{15}/_{100}$ dollár, azaz mintegy 30 o. kr.

Több ily tárgyról irhatnék még, melyeket ezen kirándulásomban láttam s melyekről ezen lap olvasói érdekkel olvasnának; de minthogy az én czélom nem egy kötetre terjedő utazási leirást adni az olvasó elé, hanem — mint fönebb mondám — csak a „Vas. Ujság“-ba is becsuszott egy hibás közlést kiigazitni: egyenesen elviszem az olvasót a Niagara-zuhataghoz, hogy lássa azt ugy, a mint van jelenleg, s győződjék meg arról, hogy az nem tünt el s nem szünt meg nevezetesség lenni.

(Folyt. következ.)

Turkomán rablók.

Vámbéry középázsiai utazásában gyakran találkozik az olvasó a turkomanok vad népével. A turkomanok országa Közép-Ázsiában a Kaspi-tenger és Bohhára, a persa Khoraszszán és az afghanok által meghóditott türkisztán khánságok között fekszik. E nép az Oxus, Fedsend, Görgen és Etrek folyók partjain lakik és a szó valódi értelmében a *pusztaság népének* nevezhető, mely soha sem volt képes egy összetartozó nemzetté egyesülni. Vámbéry szerint, több fajra oszolva, mintegy 195,500 sátorban laknak s körülbelül 1 millió lelket számlálnak.

A turkománok legnagyobb része földjök természeténél fogva mintegy arra van utalva, hogy rablásból éljen s e részben valódi isten ostorai a szomszéd persa népeknek. Semminemü fegyelem és alárendeltség köztök nem található. Minden más vándornépnél legalább némi árnyéka van egy felsőbbségnek, melynek az egyesek alávetik magukat; a turkomán ezt mondja magáról: mi fej nélkül való nép vagyunk; nálunk mindenki egyenlő s mindegyikünk egy király. Hajdan a tűz és nap imádói voltak, most Allah és Mohamed hivei közé tartoznak. A turkománok tatár eredetü népek, melyek azonban már más fajokkal összekeveredtek. Valamenyi középázsiai nép között azonnal kiismerhető a turkomán férfiu; szemének éles pillantása s büszke, harczias magatartása által a többi népfajoktól feltünően különbözik.

Turkomán rabló-kapitány. — (*Vámbéry* rajza után.)

E pusztai vándornép életében a legfontosabb ügyek közé tartoznak a rabló támadások. Az ily támadás terve mindig titokban marad. Megválasztnak egy vezért (szerdár), egy mollah (pap) áldását adja rájok s azután minden egyes részvevő különböző utakon a gyülhelyre vonul. Egyes helységek ellen éjjel, utazó karavánok vagy ellenséges csapatok ellen hajnalban intézik a támadást. Ez legtöbbnyire sikerrel végződik s 1860-ban történt, hogy egy 5,000-ből álló turkomán csapat 22,000 emberből álló persa sereget csaknem semmivé tett. A kit a csatatéren le nem vágnak, azt megkötözve fogolyként magukkal hurczolják, s otthon azután a zsákmányul ejtett emberek, lovak, szamarak, szarvasmarhák stb. a harczosok között az egyenlő osztozkodás tárgyát képezik. Hogy miképen bánnak azután az elfogott persa rabszolgákkal, azt már egy korábbi alkalommal beszéltük el, midőn Vámbéry előadásai után egy czölöphöz kötött persa fogoly képét is közöltük.

Vámbéry utazási könyvében egy ily turkomán rablóvezér rajzát is találjuk s ennek másolatát közöljük mellékelt képünkön. E rablóvezér az Etrek folyó partjain tanyázott. Neve *Kulchan* volt s az egész vidék rettegett e névtől. Utazónk, ki tudvalevőleg török dervis alakjában utazott, e férfiunak pártfogásába volt különösen ajánlva. Vámbéry szerint e vén gonosztevőnek zord, visszataszitó külseje volt s vendégét, kinek fehér szine iránt sokáig erős gyanuval viseltetett, épen nem fogadta barátságosan. De miután egy tatár zarándoknak sikerült a rablónak ez iránti kételyeit eloszlatni, lassanként barátságosabb lett. Nemsokára Vámbéry zarándoktársaságát meg is hivta azon ünnepélyes jelenetre, midőn a persák ellen rablásra kiküldött fia meg fog érkezni csapatjával és zsákmányával. E jelenet Vámbéry szerint fölötte érdekes volt. „Bármennyire utálom is — ugymond — a rablókat s utálatos mesterségöket, szememet különös gyönyörüséggel legeltettem a daliás fiatal harczosokon, kik rövid lovagi öltönyükben, bátor tekintetökkel s leomló dús szőke hajfürteikkel mindenki bámulatát magukra ragadták, midőn megérkezve, fegyvereiket letették. A mogorva rablóvezér, *Kulchan* is derülten mosolygott s megismertetett vitéz fiával, kitől egyik zarándoktársunk, a tatár Hadsi Bilal, meg nem tagadhatta áldását.“

Vasárnap délután. — (*Lüders* rajza.)

Vasárnapi délután.

Azért hogy szárazság, azért hogy fagy, azért hogy inség — terem még bor szőleinkben, vagy ha nem terem, hát bufelejtésül olcsón méri az emberséges korcsmáros, kinek udvarát most is ellepi a kis vidéki város polgársága, mely feleségestül keresi föl vasárnapok délutánján a „czifra kertet.“

„Az asztaloknál együtt és szerteszét, vidám-

BUDAPEST, 1939 MÁJUS 18. VII. ÉVFOLYAM 113. SZÁM

Függetlenség

KÉPES MELLÉKLETE

vitéz nagybányai HORTHY MIKLÓS
Magyarország kormányzója

A MEGNAGYOBBODOTT MAGYARORSZÁG GAZDASÁGI ÉRTÉKEI

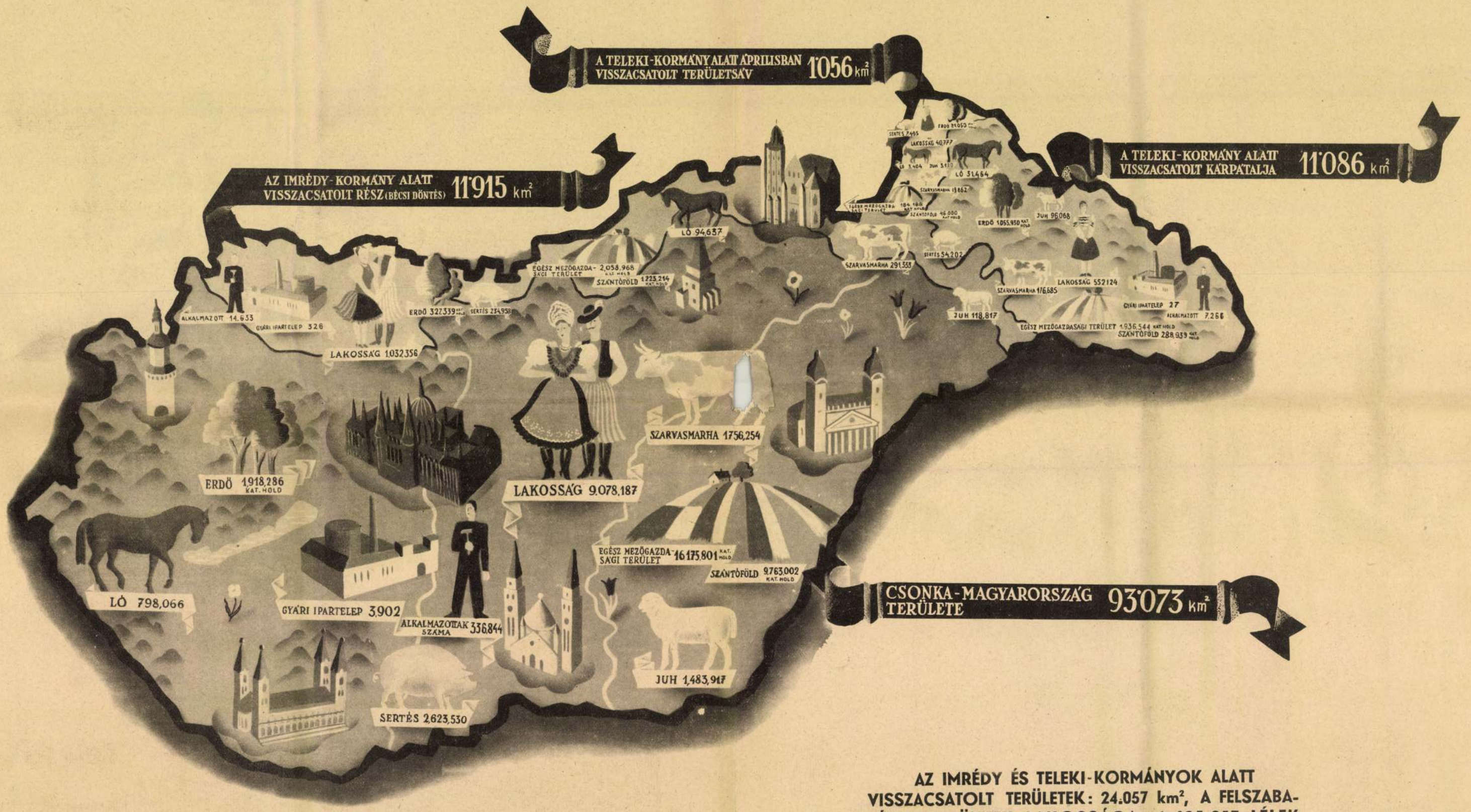

AZ IMRÉDY ÉS TELEKI-KORMÁNYOK ALATT VISSZACSATOLT TERÜLETEK: 24.057 km², A FELSZABADÍTOTT TERÜLETEK LAKOSSÁGA: 1,625.257 LÉLEK

A JOBBOLDALI GAZDASÁGPOLITIKA EREDMÉNYEI

1932. 1223.9 MILLIÓ PENGŐ BETÉTÁLLOMÁNY

1933. 7 PENGŐS BUZAÁR

1933/34 ÁLLAMI BERUHÁZÁSOK ÖSSZEGE: 38.6 MILLIÓ PENGŐ

1933. GYENGE A MEZŐGAZDASÁG VÁSÁRLŐEREJE: 47

1932. AGRÁROLLÓ INDEXE: 75.2

1932. KÜLKERESKEDELMI FORGALMUNK: 663 MILLIÓ PENGŐ

1932. SOK A KÖZVETITŐ, KEVESET KAP A GÁZDA

1932. EXPORTUNK: 334.5 MILLIÓ PENGŐ

1932. KISEMBEREK ADÓTERHE

1931. NYOMASZTÓ A MEZŐGAZDASÁG KAMATTERHE: 225 MILLIÓ PENGŐ

1932. A DOLGOZÓ IPARI MUNKÁSOK SZÁMA: 447.616

1932. CSÖKKENT A TISZTVISELŐK FIZETÉSE ÉS A MUNKÁSOK BÉRE

1932. 190.593. IDEGEN BUDAPESTEN

1932. ALACSONY MUNKABÉR, HOSSZÚ MUNKAIDŐ

KI A VÁLSÁGBÓL

1937. MEGINDULT A TŐKEKÉPZŐDÉS 1319 MILLIÓ P. BETÉTÁLLOMÁNY

1939. 20 PENGŐS BUZAÁR

1938. ÁLLAMI BERUHÁZÁSOK ÖSSZEGE: 1000 MILLIÓ PENGŐ

1938. MEGNÖVEKEDETT A MEZŐGAZDASÁG VÁSÁRLŐEREJE: 80

1938. AGRÁROLLÓ INDEXE: 27.2

1938. SZÖVETKEZETI ÉRTÉKESITÉS JOBB AGRÁRÁRAK

1937. KÜLKERESKEDELMI FORGALMUNK: 1072 MILLIÓ PENGŐ

1938. EXPORTUNK: 522 MILLIÓ PENGŐ

1938. KISLAKÁSOK ADÓMENTESSÉGE

1935. ERŐSEN CSÖKKENT A MEZŐGAZDASÁG KAMATTERHE: 75 MILLIÓ PENGŐ

1938. A DOLGOZÓ IPARI MUNKÁSOK SZÁMA: 688.787

1938. CSALÁDI MUNKABÉR GYERMEKNEVELÉSI POTYA

1937. 278.094 IDEGEN BUDAPESTEN

1938. MAGASABB MUNKABÉR CSÖKKENTETT MUNKAIDŐ

A GAZDASÁGI MEGERŐSÖDÉS FELÉ!

vitéz GÖMBÖS GYULA †
1932. X. 1. — 1936. X. 6.

A jobboldali népi és szociális politika kormányainak miniszterelnökei

DARÁNYI KÁLMÁN
1936. X. 10. — 1938. V. 13.

vitéz IMRÉDY BÉLA
1938. V. 14. — 1939. III. 15.

Gróf TELEKI PÁL
1939. III. 16-tól.

STÁDIUM RT., BUDAPEST

Ára 30 fill.

II. évfolyam, 259. szám.
Vasárnap, 1944. november 5.

ÖSSZETARTÁS

Felelős szerkesztő:
CSEHI FERENC

Főmunkatárs:
CSŰRÖS ZOLTÁN

Jó eredménnyel folynak ellenintézkedéseink Budapesttől délre

„Centiméter offenziva" a nyugati fronton

Szálasi Ferenc a Szent Korona előtt letette a nemzetvezetői esküt

Szálasi Ferenc Nemzetvezetőnk szombaton délben a magyar szent Korona előtt letette az esküt. Evvel az eskütétellel a magyar nemzetiszocialista-Hungarista mozgalom bevonult végleg a magyar történelembe.

Talán soha súlyosabb időkben nem került a Nemzet élére férfiú és talán soha nem került élre keményebb, férfiasabb, minden áldozatot vállaló harc után Vezér a kormány mellé, mint Szálasi Ferenc. A tragikus magyar sors hozta magával, hogy a nemzet és a nép nyakán élősködő kis vezető klikk nem ismerte fel idejében a Vezér elhivatottságát a nemzet vezetésére és a legjellemtelenebb eszközökkel akadályozta meg, hogy a magyar élniakarást megtestesítő Mozgalom és a Vezér kellő időben vegyék kézbe a végromlásba döntött ország sorsának intézését.

A tegnapi nappal azonban végre ez is megtörtént. Szálasi Ferenc vezértestvérünk — a magyar nemzet Vezetője lett. Tudjuk, hogy esküje, amelyet tegnap a Szent Korona előtt tett, nemcsak új lapot jelent a magyar történelemben, hanem egy igazi — népéért élő — Vezér elszánt akaratát a magyar élet kiteljesítésére.

Segítse meg a Magyarok Istene nehéz munkájában.

A felsőház módosítás nélkül elfogadta a Nemzetvezető jogköréről szóló törvényjavaslatot

A képviselőházat szombat délelőttre ismét egybehívták, hogy átvegye a felsőház átiratát a „vitéz nagybányai Horthy Miklósnak a kormányzói tisztről lemondása következtében szükséges rendelkezésekről" szóló törvényjavaslattal kapcsolatban.

A képviselőház szombati ülését tíz óra után néhány perccel nyitotta meg Tasnády Nagy András elnök. Bemutatta a felsőház elnökének átiratát, amellyel tudatja, hogy a felsőház a törvényjavaslatot a képviselőház szövegezésében elfogadta. Ezután közölte a képviselőház elnöke, hogy a törvényt a szükséges záradékkal ellátták és annak az országos törvénytárban való elhelyezésével a miniszterelnököt megbízták. Egyben intézkedés történt azirányban, hogy a két ház a királyi vár márványtermében déli fél egy órakor együttes ülést tartson, amikor is a nemzetvezető leteszi az esküt.

Szálasi Ferenc Nemzetvezető eskütétele

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Szálasi Ferenc miniszterelnök ma délben a magyar országgyűlés két házának együttes ülésén a királyi várpalota fehér márványtermében a Szent Korona előtt nemzetvezetői esküt tett. Az eskütétel alatt a nemzetvezető mögött a kormányzótanács tagjai: Beregfy Károly honvédelmi miniszter, dr. Csia Sándor országgyűlési képviselő és Rajniss Ferenc vallás- és közoktatásügyi miniszter állottak.

A nemzetvezetői tisztet megalkotó törvény

A Magyar Távirati Iroda munkatársa előtt vitéz nagybányai Horthy Miklósnak a kormányzói tisztről lemondása következtében szükséges rendelkezésekről szóló törvénycikk alkotásával kapcsolatban a következő tájékoztatást adták:

1944. október 15-én a magyar nemzetet rendkívüli helyzetbe sodorták, mert olyan végzetes elhatározásra akarták késztetni, amely ellenkezett nemzetünk lelkével, az ősök tisztes hagyományaival, egész történelmünkkel és önérzetes észjárásunkkal. Ebben a rendkívüli helyzetben a nemzet valódi belső elhatározását kifejező tényezők és élükön a nemzet széles népi rétegeit képviselő Nyilaskeresztes Párt—Hungarista Mozgalom, annak vezére Szálasi Ferenc még aznap győzelemre juttatták a nemzet lelkében mélyen gyökerező töretlen élet- és küzdőerőt, a fegyveréhez és csorbítatlan jogaihoz ragaszkodó nemzeti akaratot.

A rendkívüli helyzet és az abból való felemelkedés áldozatokat is követeltek. Ezek az áldozatok csak növelték az október 15-i nacionalista és szocialista forradalom hősi elszántságát. Ez a forradalom mégis nemcsak abban volt elszánt és határozott, hogy érvényre juttassa minden körülmények között a nemzet széles népi rétegeinek őszinte törekvéseit, hanem abban is, hogy még a rendkívüli viszonyok között is, méltóan az ősi hagyományokhoz és különösen az ősi, közjogi hagyományok megtörése és sérelme nélkül vigye tovább a nemzet szuverén életét.

Vitéz nagybányai Horthy Miklós október 16-án kelt és Lakatos miniszterelnök által ellenjegyzett kéziratában, amelyet a magyar országgyűlés két házának elnökeihez intézett, kinyilvánította, hogy a nemzet belső egysége és összefogása érdekében kormányzói tisztéről és a kormányzói hatalommal kapcsolatos minden törvényes jogáról lemond és egyidejűleg Szálasi Ferencet megbízza a nemzeti összefogás kormányának megalakításával. Az ugyanakkor kapott felhatalmazás és lemondás folytán Szálasi Ferenc a miniszterelnöki teendők ellátása mellett átvette a kormányzói jogkör ideiglenes gyakorlását is.

Az 1937 : XIX. t.-c. 3. §-a rendelkezéseinek megfelelően az országgyűlés két házának elnökei egybehívták az országtanácsot. Az országtanács első ülésén az összes tagok jelenlétében és egyhangú hozzájárulásával Szálasi Ferenc, mint a m. kir. miniszterelnök, a törvényben megszabott miniszterelnöki esküt letette. Szálasi Ferenc javaslatot tett az országtanács előtt arra vonatkozóan, hogy az államfői kérdést az

adott körülmények között csak ideiglenesen rendezzék. Szálasi Ferenc az országtanács előtt kifejtette, hogy mindaddig, amíg az ország területén háború dúl és a magyar népet ez a küzdelem akadályozza abban, hogy minden zavaró körülmény nélkül és teljes egészében döntsön a legfelsőbb vezetés kérdésében, az államfői kérdés végleges rendezését el kell halasztani. Az országtanács Szálasi Ferenc javaslatának megfelelően átírt az országgyűlés mindkét házához. Az országtanács következő ülésén ugyancsak az országtanács összes tagjai jelenlétében a kormány valamennyi tagja szintén esküt tett.

Ennek a magas közjogi eseménynek alkalmával megjelent az országtanács ülésén Serédi Jusztinián, Magyarország bíboros-hercegprímása is.

Szöllősi Jenő miniszterelnökhelyettes és Budinszky László igazságügyminiszter Szálasi Ferencnek az országtanácsban elhangzott és elfogadott előterjesztése szellemében törvényjavaslatot nyujtott be az országgyűléshez vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzói tisztről való lemondása következtében szükséges intézkedésekről. A törvényjavaslat tárgyalására a rendkívüli sürgősség kimondását kérték, amihez úgy a képviselőház, mint a felsőház hozzájárult.

A képviselőház november 3-án délelőtt tartott ülésén egyhangúlag elfogadta vitéz nagybányai Horthy Miklósnak a kormányzói tisztről való lemondása következtében szükséges intézkedésekről előterjesztett törvényjavaslatot. Egyhangulag tette magáévá még a délután folyamán a felsőház is a törvényjavaslatot. A törvényjavaslat értelmében kihirdetési záradékkal a törvénycikket — államfő nem lévén — miként a kormányzóválasztásról szóló 1920: I. törvénycikket, a nemzeti szuverénitás kizárólagos letéteményesének az országgyűlés két házának elnökei látták el.

A törvény Szálasi Ferencet Magyarország nemzetvezetőjévé nyilvánítja és jóváhagyólag tudomásul veszi, hogy vitéz nagybányai Horthy Miklósnak a kormányzói tisztről történt lemondása óta Szálasi Ferenc miniszterelnök ideiglenesen a kormányzói jogkört, benne a legfőbb Hadúr jogkörét is gyakorolta. Jóváhagyólag tudomásul vette mindazokat — egyébként a törvényhozás vagy a kormányzó jogkörébe tartozó — rendelkezéseket, amelyeket a kormányzói jogkört ideiglenesen gyakorló Szálasi Ferenc az általa megalakított minisztérium és az egyes miniszterek október 16-ától a most megalkotott törvény hatályba lépéséig tettek. A törvény megállapította továbbá azt, hogy a nemzetvezetőt a kormányzói jogkörben foglalt összes jogok megilletik, sőt ezenkívül jogában áll a miniszterelnöki tennivalókat is ellátni, ha miniszterelnököt nem nevez ki. Amennyiben a nemzetvezető a miniszterelnöki teendőket is ellátja abban az esetben a törvény szerint miniszterelnökhelyettest nevez ki. A miniszterelnökhelyettes látja el miniszteri ellenjegyzéssel a nemzetvezetőnek azokat a rendelkezéseit és intézkedéseit, amelyeknek ellenjegyzése egyébként a miniszterelnök hatáskörébe tartoznák. Kimondja a törvény, hogy a nemzetvezető személye sérthetetlen és ugyanolyan büntetőjogi védelemben részesül, mint részesült a kormányzó.

Szálasi Ferenc az államvezetésnek ezt a totális jogkörét csupán a felelősség teljességével kívánta elvállalni. Ennek a kívánságának megfelelően a törvény megállapította, miképen vonható alkotmányjogi felelősségre a nemzetvezető, a nemzeti szuverénitás kizárólagos letéteményese: az országgyűlés által.

Az eljárás megindításához a képviselőház legalább 100 tagja által aláirt indítvány és a képviselőház legalább kétharmadrészének szavazatával meghozott határozat szükséges. A bíráskodást pedig az 1848 : III. tc. értelmében alakított különleges alkotmányjogi bíróság gyakorolja.

A törvény rendelkezése szerint a nemzetvezető az országgyűlés színe előtt, a két ház együttes ülésén tesz esküt. A nemzetvezető esküjét a törvény a következőkben határozza meg:

„Én, Szálasi Ferenc nemzetvezető, esküszöm az élő Istenre, hogy Magyarországhoz hű leszek, törvényeit, régi, jó és helybenhagyott szokásait megtartom és másokkal megtartatom, függetlenségét és területét megvédem, nemzetvezetői tisztemet az alkotmány értelmében az országgyűléssel egyetértésben a felelős minisztérium által gyakorlom és mindent megteszek, amit az ország javára és dicsőségére igazságosan megtehetek. Isten engem úgy segéljen!"

Az országgyűlés mindkét háza ezeket a rendelkezéseket nagy lelkesedéssel és egyhangúlag törvényerőre emelte és mint az 1944. évi X. törvénycikket a magyar törvények közé iktatta.

A Nemzetvezető államfői jogkörrel való felruházása a jogfolytonosság jegyében történt

Dr. Nagy László képviselő és dr. Krüger Aladár felsőházi tag nyilatkozata a magyar jogfolytonosságról

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Vitéz nagybányai Horthy Miklósnak a kormányzói tisztről történt lemondása következtében szükséges rendelkezésekről benyujtott törvényjavaslat elfogadása alkalmából dr. Nagy László országgyűlési képviselő, a törvényjavaslat képviselőnázi előadója és dr. Krüger Aladár felsőházi tag, a törvényjavaslat felsőházi előadója a következőket jelentették ki a Magyar Távirati Iroda munkatársa előtt a jogfolytonosságról:

— A képviselőházban elmondott előadói beszédemből — mondotta dr. Nagy László — kitünik, hogy a nemzetvezető államfői jogkörrel való felruházása a jogfolytonosság jegyében történt, még pedig mind formai, mind érdemi jogfolytonosság útján. Feltétlenül áll a formai jogfolytonosság azzal, hogy az országgyűlés Szálasi Ferencet nemzetvezetővé nyilvánította; az érdemi jogfolytonosság pedig azon alapszik, hogy a kormányzó lemondása tényével az 1937:XIX. tc. 3. szakaszában szervezett országtanács foglalkozott és Szálasi Ferenc javaslatának megfelelően az országtanács átírt az országgyűlésnek, hogy a jelen pillanatban ne kormányzót válasszon az országgyűlés, de az államfői hatalmat ideiglenes formában rendezze. Az országgyűlés az országtanácsnak ezt a javaslatát egyhangú határozattal magáévá tette s ennek volt szerves folyománya a magyar királyi kormánynak az államfői hatalom ideiglenes rendezését célzó törvényjavaslata. Az országgyűlés mindkét háza a kormányzó lemondását törvénybe iktatta, Szálasi Ferencet nemzetvezetővé nyilvánította, biztosította részére a teljes kormányzói jogkört s ezzel megvalósította a tökéletes érdemi jogfolytonosságot.

Dr. Krüger Aladár a következőket mondotta:

— A magyar alkotmány történelmi alkotmány, nem pedig papirosalkotmány. A történelmi alkotmánynak az a lényege, hogy a nemzet élő jogi lelkiismerete fejleszti ki, míg a papirosalkotmányok a pillanatnyi szükségletnek megfelelő ötletekből származnak. Ezért a történelmi alkotmány lényege a jogfolytonosság, ami nem tűri a megszakítást. A papirosalkotmánynál a jogfolytonosság megtörése nem jelent semmit, az egyik alkotmányt félreteszik és életbeléptetik a másikat.

— A történelmi alkotmány éppen azért, mert állandó történelmi fejlődés eredménye, az illető nemzetnek valósáros vérévé válik; a történelmi alkotmánnyal biró nemzetnél a jogfolytonosság megszakítása olyan megrázkódtatást jelent, amely a nemzet egész lelkületét megzavarja. A papirosalkotmányokhoz hozzászokott népeknél a jog fejlődésében beállott törés nem jelent semmit, az egyik papirosalkotmányt levetik ma és holnap felveszik a másikat. Igy van olyan ország, amely többször is változtatja alkotmányát, tegnapelőtt királyság volt, tegnap köztársaság, ma a császárságért lelkesedik, holnap megint a királyt üdvözli és holnapután új köztársasági elnököt választ.

Mindegyik alkotmányba könnyen beleilleszkedik, mert egyformán távol állanak azok a nemzet lelkétől és nem volt idejük a nemzet vérévé válni.

— A magyar alkotmány ezeréves történelmi fejlődés eredménye és history, hogy már további ezredévek folyamatos fejlődése áll előtte. Próbálták ezt az alkotmányt félretenni és papirostákolmányokkal pótolni: például az 1860. évi októberi diploma, az 1861. évi februári pátens vagy a nem is olyan régen történt úgynevezett népköztársasági kísérletezés. Egyiket sem vette be a magyar gyomor. Mihelyt lehetett, igyekeztünk szabadulni tőlük.

— Az országgyűlés két háza által elfogadott törvényjavaslat a jogfolytonosság elvi alapján áll. Kiindul Horthy Miklós kormányzónak most már alkotmányosan becikkelyezett lemondásából a kormányzói tisztről és gondoskodik az államfői jogkörhöz tartozó jogok további alkotmányos törvényes gyakorlásáról. A volt kormányzó úr lemondása és a nemzetvezetőnek az államfői jogkörrel való felruházása közti időben történtek intézkedések és rendelkezések, amelyeket alkotmányszerűleg utólag rendezni kellett, mert rendezés nélkül a jogfolytonosságban törés állott volna be. Midőn az elfogadott törvényjavaslat ezeket az intézkedéseket a 2. § második bekezdésében jóváhagyja, akkor ezt a jogfolytonosságot fenyegető ürt szabályszerűen áthidalja és a jogfolytonosságot következetesen fenntartja, megóvja.

— Igy illesztik be a magyar alkotmányba a nemzetvezető államfői hivatását, ami nem éri alkotmányunknak azt az alapelvét, hogy Magyarország alkotmányos királyság, csak az államfői jogokat gyakorolja ezentúl a nemzetvezető éppen úgy, mint ahogy gyakorolta eddig a kormányzó. Ekként a törvény szervesen illeszkedik bele alkotmányunk szellemébe, éppen ezért a jogfolytonosság fenntartása annak lényege és legfőbb érdeme.

Német lapok a magyar képviselőház november 2-i üléséről

Bécs, november 4. (Magyar Távirati Iroda) A Wiener Neueste Nachrichten és a Völkischer Beobachter »Szálasi a nemzet vezére« címmel hozzák a magyar képviselőház november 2-iki üléséről beszámoló félhivatalos közleményt. A közlemény ismerteti az országtanács döntésére vonatkozólag tett elnöki bejelentést, mely szerint az országtanács október 27-iki ülésében azt a döntést hozta, hogy nem hívja egybe az országgyűlés két házának kormányzóválasztó együttes ülését, minthogy az ország egyrésze hadműveleti területté vált. A kormányzóválasztást későbbi időre halasztották és ennek megtörténtéig a törvényhozás által szentesítendő átmeneti megoldás mellett döntöttek. A továbbiakban a közlemény ismerteti a Szöllősi Jenő miniszterelnökhelyettes által a képviselőház elé terjesztett törvényjavaslatokat.

Magyarország a délkeleteurópai egyensúly

Bécsi lap a magyar háborús erőfeszítésekről

Bécs, november 4. (Magyar Távirati Iroda)

A Kleine Wiener Zeitung a következőket írja:

Egy magyar politikus évekkel ezelőtt Magyarország európai küldetését e szavakkal jellemezte: »A Nyugat bástyája és annak legkeletebbre eső része.« Valóban — folytatja a cikk — Magyarország volt az, amely ezeresztendős fennállása alatt a Balkán küszöbén a kiegyenlítődésnek és egyensúlynak övezetét teremtette meg. A mostani háborúban a végzet Magyarországot másodízben állította ugyanez elé a feladat elé. Ez a felismerés az, amelyből kiindulva Szálasi új magyar kormánya a nép minden erejét összefogja a bolsevizmus elleni kereszteshadjáratra.

A hatalomnak Szálasi Ferenc részéről történt átvételével új fejezet nyilt meg a magyar történelemben. A nyilaskeresztesek vezére már 1935-ben, mint az általa alapított nemzetiszocialista irányú »Magyar Akarat Pártja« vezetője programját abban a törekvésben jelölte meg, hogy a magyar munkást bevonja a magyar nemzetiszocialista mozgalom eszmekörébe és a zsidó vezetés alatt álló szociáldemokrata-kommunista szakszervezetek önkényuralmának béklyóiból kiszabadítsa.

Ezért egyik legelső rendelkezése volt, — folytatja a lap — hogy a zsidókat Magyarországon minden hatalomtól megfossza. Míg az ország keleti részéről a menekülő falusi és városi lakosság az előrenyomuló Szovjet elől nyugat felé vonul, Szálasi »Aki nem akar dolgozni és nem segit, az a halál fia« jelszóval az egész országot teljes erőösszefogásra szólította fel. Amíg az előző gyenge kormányzat csődöt mondott, a magyar haderő híven kitartott. Vitéz kitartásával a haderő teremtette meg a gazdasági újjáépítés előfeltételeit is. Még október 29-én bezárták az összes nyilvános iskolákat, beleértve az egyetemeket is. Az igy felszabaduló diákokat, tanítókat és egyéb erőket elsősorban honvédelmi szolgálatra osztották be.

A kellő munkaerő biztosításával és egy háborús gazdasági program felfektetésével egyidejűleg hozzáfogtak a mezőgazdaság belterjesebbé tételéhez. A totális háborút szolgáló egyéb rendelkezések sem maradnak mögötte a németországiaknak. E rendszabályokat teljes erővel megvalósítják s azok nemcsak az anyagi erőt fokozzák, hanem erős lelki támaszát is jelentik az egész népnek.

A német és magyar csapatoknak Debrecennél kivívott elhárító sikere megerősíti a magyar népet abban a meggyőződésében, hogy a Szálasi-kormány által választott út az egyedüli helyes út és hogy a magyar területen folyó küzdelmet siker fogja koronázni. Magyarország tudja, — fejezi be a cikk — hogy küzdelmében nem áll egyedül és hogy a német fegyveres segítség valóság, amely a nyugati plutokráciák üres igéreteivel egybe nem vethető. Magyarország értékelni tudja a Führer igéretét, hogy tudniillik a Német Birodalom sohasem hagyja cserben Magyarországot.

Folyamatban vannak a német ellenintézkedések Budapest térségében

Berlin, november, 4. (MTI) Illetékes német katonai helyről származó tájékoztatás szerint a Budapest térsége elleni szovjet támadással szemben a német ellenintézkedések folyamatban vannak. A helyzet bizonyos mértékben hasonlatosságot mutat a Debrecentől északra kialakult helyzettel. Az állásháború után a Duna-Tisza közén mozgásba jött az arcvonal és ezzel különböző lehetőségek vetődtek fel, amelyeket még nem lehet áttekinteni; annyi azonban bizonyos, hogy az utolsó szót a Budapestért folyó küzdelemben még nem mondták ki. A helyzet képéhez tartozik még, hogy a duna-tisza-közi szovjet előretörés nem ölel fel széles arcvonalat és ennek megfelelően könnyen sebezhető kiterjedt oldalszárnyak veszélyeztetik.

Berlini katonai körök tudomása szerint Cegléd városa eddig nem került ellenséges kézre.

Minthogy a keleti hadszintér többi részén nem került sor nagyobbszabású hadműveletekre, a berlini körök figyelmét elsősorban a magyarországi hadszintér köti le.

Menekültek postája:

Farkas Ernő ifhgy. keresi Bárdudból (Bihar vm.) menekült feleségét. Hollétéről értesítést Andrássy-út 60. Propaganda osztályba kér.

Özv. Zákonyi Lajosné, aki Kiskunfélegyházáról menekült, keresi fia, Zákonyi Lajos, ha valaki tud hollétéről, értesitse Bp., VIII., Rákóczi-út 11. V. 2

Aki Mezőkovácsházáról eltávozott Kossik Béla m. kir. adótiszt holléte-ről valamit tud, kérem értesítse feleségét Budapest, VIII., Ajtósi Dürer sor 13. I. 15.

Szegediek! Aki tud Meizler Sándorról és feleségéről, Tombácz Rózáról, Szeged, Pozsonyi-u. 3. lakosokról, szives értesítést kér Németh Erzsébet, Bp., XII., Nagyenyed-u. 11.

Vitéz Salamon Mihály szakaszvezető ki Hódmezővásárhelyre a 42. hadkiegészitő pótszázadhoz vonult be, értesítse családját. Cim: Pestszentlőrinc, Rákóczi-ut 41. sz.

Kérem, aki **Bálint Balázs** tar. hadnagyról tud, ki 19. székely határőr, táboir posta száma K. 883., értesitse édesanyját, László Anna Karolina állami óvónőt, aki Marosvásárhelyről menekült Monorra, Vajda-u. 2.

Golián Károly uradalmi főintézőt Ófehértóról keresi gróf Majláth Erzsébet, ugyszintén a nyiregyházi közellátás vezetőjét, Abonyi nevüt, ha valaki tud hollétükről, kérem szives értesítésüket II., Csalogány-u. 40.

Özv. Ambrusz Pálné keresem, ha valaki tud róla, értesitsen. Cimem: Ambrusz Pálné Budapest, Király-u. 73.

Özv. Tóth Imréné keresi vejét, Szabó Lászlót Szatmárnémetiből. Erdélyi textilmüvek müvezetőjét, kéri, hogy ha valaki tud róla értesitse őt. Cim: Csáky-u. 98. f. 3. sz.

Gyáni József üzeni édesapjának, hogy Pestre megérkeztek. További értesitést ugyanitt küld.

Szabó István Husztról keresi feleségét és hat gyermekét. Aki felőlük tud valamit, az jelentse Andrássy-út 60. sz. alatt a Szociális Osztálynál. Bárhol vannak hozzátartozói, azonnal jöjjenek Budapestre.

Kecskemétiek! Balázs Imre szabómester a Halasi utcáról keresi családját és Pintérnét Kurucz Erzsébet nyomdásznőt és kis családját keresi aggódó hatonaférjeik, kik Ócsán vannak, vagyis okt. 30-án voltak, ott, ujság útján családjaik adjanak hirt nekik hollétükről.

Szántó Gábornét keresi férje, aki Uszódról menekült. Felkérem a hatóságokat és a Nyilaskeresztes Párt testvéreit, akik feleségemről tudnak és három gyermekemről táviratut ján jelentsék. Csepel, Szebenyi-u. 116. Most jelenleg szabadságon vagyok.

Bácskai Péter zenész alhadnagy keresi Karácsonyi J. hadnagyot és Vas leventeoktatót, akik az öttömösi országuton több leventével átvették csomagjait, azóta nem tud róluk. Kéri tudassák cimüket, hogy a csomagjait átvehesse. Bácskai Péter, Kaposfő 218 sz. Somogy megye.

Jurcsák Tibor

nagyváradi gimnazistát keresik szülei: Cim: Szombathely, Bábaképző Intézet.

1935 február 2

VASÁRNAPI UJSÁG

A BUDAPESTI HIRLAP KÉPES MELLÉKLETE

Balogh Rudolf: „Fehér és fekete“

Lühnsdorf Károly portrérajzai

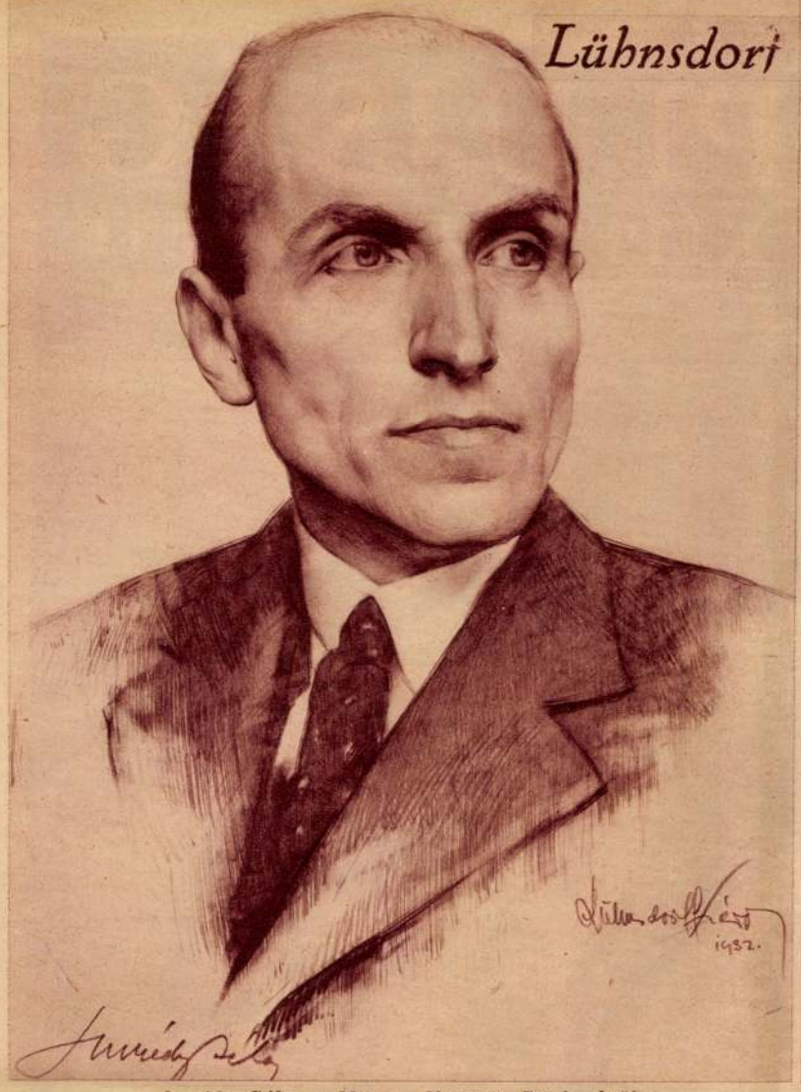

Imrédy Béla, a Magyar Nemzeti Bank elnöke.

Antal István dr., Jászberény új képviselője.

Vitéz Marton Béla országgyülési képviselő,
a Nemzeti Egység Pártjának országos főtitkára.

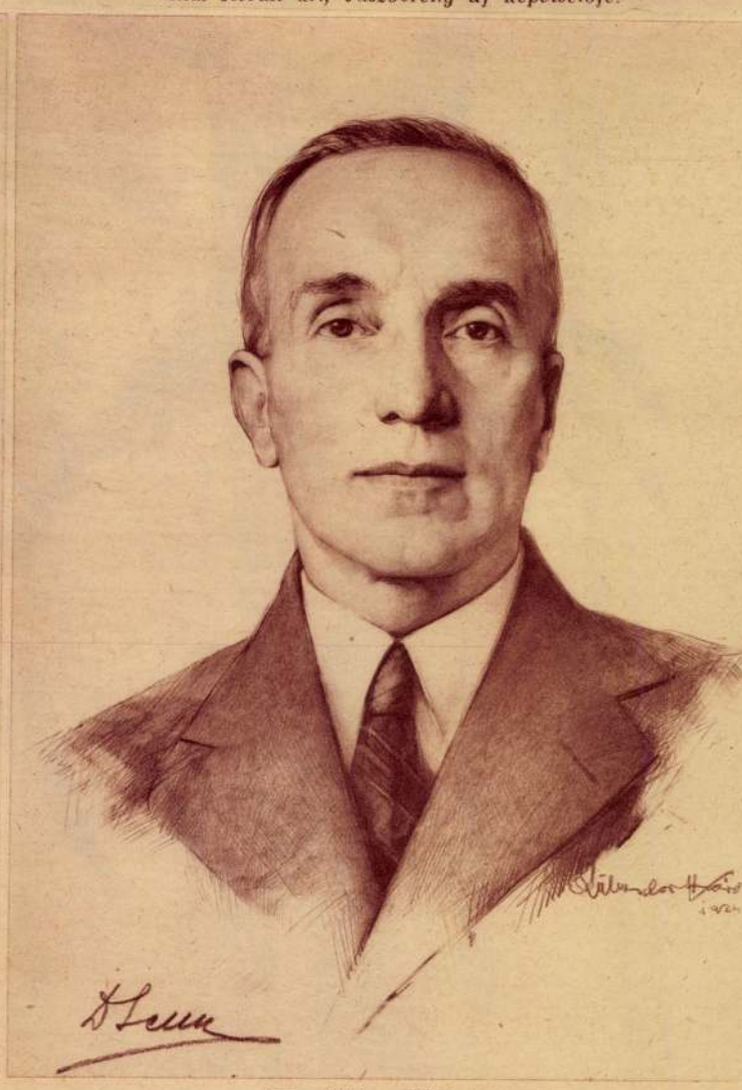

Senn Ottó, a MÁV elnöke.

Lühnsdorf Károly

Kornis Gyula, a képviselőház uj elnöke. (Lühnsdorff Károly rajza). Jobboldali kép: Kornis Gyula a képviselőház pénteki ülésén, megválasztása után beszédet mond az elnöki székből. Jobboldalt ülnek: Gaál Olivér és Csikvándy Ernő jegyzők.

Képes Pesti Hírlap 1938 nov. 21.

Lünsdorf Károly.

TELEFON: 227-651, 221-285

MAGYAR NEMZET
1952 OKT. 3.

tőségéről.

Kossuth születésének 150. évfordulója alkalmából a Képzőművészeti Alap Kossuth-képet adott ki 10.000 példányban. Ugyancsak az Alap kiadásában legutóbb két rajzgyűjtemény jelent meg, a »Karikatúra fegyverével« című sorozat, ismert magyar rajzolók 27 karikatúráját tartalmazza. A másik új rajzgyűjtemény az »írók, tudósok, művészek« Lünsdorf Károly 12 rajzát tartalmazza nagy magyar orvosokról, matematikusokról, feltalálókról és más tudósokról.

Sinnbach Karoly.

Híres vásárok
22. oldal
A számszerij
23. oldal
Tatai nyár
24. oldal

Szombati
Magazin

Villanyautó, dinamó
25. oldal
Az Aranybárány fűszerei
27. oldal
Sértett középrétegek
28. oldal

Magyar Nemzet

1998. augusztus 15., szombat

Molnár Ferenc kései önéletrajza

„Ne kergess soha senkit száműzetésbe!”

Jegyzetek egy önéletrajzhoz – írta 1948 tavaszán *Molnár* Ferenc New Yorkban, amikor néhány héttel az angyali jóságú barát, *Bartha* Vanda temetése után úgy érezte, lelki kényszer, hogy *Útitárs a száműzetésben* címmel megírja utolsó könyvét, kiteregesse magánéletét.

A század első felében már népszerű író a modern színműírás első mestere, a magyar színházi kultúra külföldön járó nagykövete volt. Színművei barátokat szereztek, hírt adtak hazánkról távoli országokban, még a tengerentúlon is. De bármennyire sikeres volt (*A Pál utcai fiúk* című regényét a legtöbb európai nyelvre lefordították), hiába volt minden kortársa között elismert, legtökéletesebb mestere a színpadi formának – igaz barátjának meglehetősen kevés embert mondhatott. Félszegsége, zárkózottsága miatt mindig tartott az őt okkal vagy ok nélkül szapuló pesti kritikusok bírálatától. Az egész világot elszórakoztatta a színpadról, mégis magányosnak érezte magát, kevesen viselték el találó, elevenbe vágó, csípős megjegyzéseit.

Apja, a tekintélyes józsefvárosi háziorvos polgári jólétben nevelte nem túl szorgalmas fiát. Érettségi után azonban maga vitte el Genfbe, hogy ott jogot hallgasson. Valójában a színház érdekelte. Tizennyolc évesen már cikkei jelentek meg budapesti, berlini és párizsi lapokban, 1898 szeptemberében pedig Genfből ő tudósította az Erzsébet királynét meggyilkoló Luigi *Lucheni* bírósági tárgyalásáról a Budapesti Naplót. Számára a munka volt a legjobb narkotikum, kitűnően értett mindahhoz, ami a színjátszáshoz kellett. Első színművét, a manapság is játszott A Doktor úr címűt 1902-ben mutatták be, a világhírűvé lett A Pál utcai fiúk című regénye pedig 1907-ben jelent meg.

A század első negyedében szinte nem volt Budapesten színházi évad Molnár Ferenc-bemutató nélkül. A látszólag könnyed, szellemes párbeszédekkel megírt, váratlan fordulatokban bővelkedő vígjátékai sikeresek lettek (kivétel az 1909-ben megbukott, majd *Csortos* Gyulával a címszerepben diadalmaskodó balladai szépségű Liliom), Az ördögtől az Olympiáig, az 1929-ben született Egy, kettő, háromig majd' mindegyik színművét a Vígszínház mutatta be. Itt bontakozott ki és nőtt nagyra drámaírói tehetsége, rövid időn belül ünnepelt szerzője lett a bécsi, berlini, párizsi, londoni, olaszországi színpadoknak. Ha tehette, mindenhová elutazott a premierre, végigülte a próbákat. Értett a díszlet- és jelmeztervezéshez, és akkor volt igazán sikere, ha maga rendezett. Az Ördögöt már 1909-ben játszották Olaszországban, a Játék a kastélybant 1911-ben mutatták be Londonban, A Hattyút 1923-ban Párizsban és New Yorkban. Még ebben az esztendőben Hollywoodban meg is filmesítették.

Bár Budapesten volt lakása, Molnár Ferenc 1923-tól kezdve szinte alig tartózkodott itthon. Háromszor nősült, kétszer vált el. Másodszorra *Fedák* Sárit, a János vitéz címszerepét nyolcszázszor alakító operettprimadonnát vette el, de ekkor már *Darvas* Lilibe, a kezdő színésznőbe volt szerelmes. Mellette élete végéig kitartott. Neki írta Égi és földi szerelem című színművét, és követte őt külföldi szerepléseire. A német nyelven játszó Darvas Lilit a korszak neves színházi rendezője, Max *Reinhardt* szerződtette Bécsbe, majd Berlinbe. Évek múlva szegődött Molnár Ferenc mellé útitársul a több nyelven kitűnően beszélő, a titkárnői, gépírói feladatokat ellátó, a színdarabfordításokat gondosan áttanulmányozó, a szerzői jogdíjak ügyében intézkedő Bartha Vanda. Egyik városból a másikba utazva vele barangolta be Európát.

„Szokásommá vált – írja életrajzában Molnár Ferenc – órák hosszat, sóvárogva egyedül üldögélni idegen országok vasúti állomásain. Érdekeltek az elutazók, főképpen azok, akik után barátaik még sokáig integettek a peronról. Bárhol tartózkodtam is, mindig irigyeltem az elutazókat. Szerettem volna elutazni onnan, ahol vagyok, hogy hová, arról fogalmam sem volt.”

Valójában mindhárman – Molnár Ferenc, Darvas Lili és Bartha Vanda – az Európát már beárnyékoló fasizmus elől menekültek először Olaszországba, innen Franciaországba, majd a semleges Svájcba. Molnár Ferenc 1939 decemberében érkezett meg New Yorkba, ahol élete végéig a Hotel Plaza 835-ös szobájában lakott, hét emelettel felette pedig az őt önkéntes száműzetésbe követő Vanda. Az elvált fiatalasszony anyaian gondoskodott az idősödő, zsémbes íróról. Naponta kisétáltak együtt, legtöbbször a szállodát övező két forgalmas utcát járták be, és beszélgetéseik során felidézték a közös múltat.

Molnár Ferenc mindig viselte, és büszke volt arra, hogy amikor a párizsi Odeon Színházban bemutatták a Hattyút, két nap múlva Aristid *Briand* külügyminiszter tűzte mellére a Becsületrendet. A Fehér Házban pedig 1927-ben Calvin *Coolidge* elnök fogadta. Mivel még nem beszélt jól angolul, az őt bemutató magyar követ, gróf *Széchenyi* László tolmácsolt.

A pénz soha nem vetette fel Molnár Ferencet, aki pedig szeretett kényelemben élni, jókat enni. Fukar embernek ismerték, Amerikában is szerényen élt. Hónapokra megviselte, beteggé tette az a levél, amelyet a második világháború befejezése után budapesti ügyvédjétől kapott. Ebből tudta meg, hogy mindene odaveszett, amit Budapesten hagyott. Gyönyörű antik bútorai, az esztendőkön át gyűjtött velencei üvegtárgyak, a faragott és festett szobrok, a festmények és a mintegy négyezer kötetes értékes könyvtára. Részben a bombák pusztították el, de valójában ellopták. Az író egyetlen bútordarabjáért bánkódott igazán, ehhez érzelmi kapcsolatok fűzték. Azt a hosszú, zöld kerti asztalt sajnálta, amit a lebontott Margitszigeti étteremből kapott egykor ajándékba. Ezen írta első színműveit. Magával vitte a budai Zsigmond utcai kétszobás lakásba, s ennél az asztalnál üldögélt egykor *Ady* Endre, *Jacobi* Viktor, *Kacsóh* Pongrác, *Szirmai* Albert, Max *Reinhardt*, John *Galsworthy*, Felix *Salten* és sokan mások. A fiatal Molnár Ferencről mondta Ady Endre: „Varázsos, nagyszerű ember... nyolcvan író lakik benne, de nyolcvanszor is többet adhatna, mint ad”.

Amerikában még megjelentek újságcikkei, karcolatai a *Vanity Fairben* vagy a magyar nyelvű hetilapban. Foglalkoztatta a regényírás, a színdarabírás, de valójában korábbi sikereiből élt. Színművei, közöttük az Egy, kettő, három, a megfilmesített A Pál utcai fiúk, a Liliomból készült és Richard *Rodgers* által megzenésített Caroussel busásan jövedelmeztek. New Yorkot nem szerette igazán, bosszantotta a szélsőséges időjárás. Többször is elmondta: „Voltaképpen nem is az időjárás miatt jöttem ide.” Még az utcán is félt átmenni. Csak a szállodát övező háztömböt kerülgette, és mindennap elment a Taylor játékkereskedés kirakata előtt. Írt is egy bűbájos, sikeres gyermekkönyvet. Ekkor mondta róla Sam *Behman*, az ismert amerikai író: „Képzeljétek el, milyen gyönyörű könyvet írt volna, ha még egy sarokkal tovább sétál!” Néha vendégek keresték fel a Plaza Hotelben magyar barátai, Greta *Garbo* kétszer is, és vacsoravendége volt Marlene *Dietrichnek*. Ha mint világhírességet meghívták a Waldorf Astoriába valamelyik milliomos pénzember estélyére, rendszerint gyorsan odébbállt, ódzkodott a nagy nyilvánosságtól.

Feleségével, a 78. utcában külön lakó és az egyik vezető New York-i színházban Hamlet anyját angol nyelven játszó Darvas Lilivel és Vandával gyakran ebédeltek együtt. Tervezték, örökbe fogadják a haláluk esetén egyedül, megélhetés nélkül maradó jóságos mindenes titkárnőt. Nem így történt. A Plaza Hotel 15. emeletén a takarítónő 1947. augusztus 28-án holtan találta Vandát. A magába roskadt, honvágytól gyötrődő, búskomorrá lett Molnár Ferenc a gyógyszerekhez menekült. Minden kéziratát, jegyzetét, egész életművét összecsomagolta, és letétként Bartha Vanda nevén a New York-i nyilvános könyvtárnak adományozta. Amíg még ereje volt, a munkába menekült. Utolsó könyvével emléket állított az őt a száműzetésbe követő „Angyal” útitársnak, akivel éjszakánként elképzelt beszélgetéseket rögtönzött.

Az önéletrajzi Útitárs száműzetésben című könyv 1952-ben jelent meg New Yorkban, ugyannebben az esztendőben, 74 éves korában meghalt Molnár Ferenc. A könyvet, mivel kézirata elveszett, évekkel később a budapesti jó barát most 40 éve, 1958-ban ültette át magyarra. A megrázó önvallomás előszavához írja *Kárpáthy* Aurél: „Született drámaíró és szerencsés költői vénával megáldott ember volt. Az olvasókat pedig arra inti: Ó, emberiség! Te is okulj és tanulj meg valamit: ne, ne küldj, ne kergess soha senkit se száműzetésbe!”

Potoczky Júlia

Lühnsdorf Károly rajza a Pesti Napló részére (1932)

A Színház 1945-ös előadása: Várkonyi Zoltán, Szemere Vera, Z. Molnár László

Ebben a házban lakott Budapesten Molnár Ferenc

A testőr amerikai forgatásáról beszámolt a Színházi Élet

Kiállítás a kastélyok kicsinyített másaiból

Amboise, a Loire völgyének gyöngyszeme

A Francia-középhegységben eredő Loire Franciaország legnagyobb folyama. A Párizsi-medence déli részén, később az Orléans-völgyön és a Loire völgyén folyik keresztül, majd hatalmas tölcsértorkolattal ömlik az Atlanti-óceánba; hossza több mint ezer kilométer. Orléans-tól – a legendás Jeanne d'Arc városától – Angers-ig terjedő, mintegy 300 kilométer hosszan elnyúló Loire völgye fontos szerepet játszott a francia történelemben és kultúrában egyaránt. Számos műemléke, vára, temploma, kastélya mágnesként vonzza a turistákat és a kirándulókat. Ki ne hallott volna a Loire menti kastélyokról? A következőkben a Loire menti Amboise kisvárosában és kastélyában tett látogatásunkról számolunk be, felidézve a fontosabb történelmi eseményeket és bemutatva a látnivalókat…

A választás azért esett Amboise-ra, mert a városkában a közelmúltban 39 Loire menti kastély kicsinyített mását készítették el és állították ki. Együtt láthatók így itt a folyam völgyének legszebb és legnevezetesebb kastélyai.

A Loire jobb partjáról híd vezet a gyönyörű fekvésű városkába. Ez a híd érinti az Arany-szigetnek is nevezett Saint-Jean-szigetet, ahonnan a kis város megkapóan szép panorámája tárul elénk. Amboiseban óratorony, több templom és kápolna van. Érdekessége a nem messze magasodó Canteloup-pagoda, melyet *Choiseul* herceg emeltetett 1775-ben az azóta lebontott kastélya mellé. Így most magányosan áll a 44 méter magas, hétszintes építmény.

Kultúrtörténeti nevezetessége van a kastélytól délre fekvő Clos-Lucé-udvarháznak. Ebben töltötte *I. Ferenc* király gyermekéveit, és itt élt – a király meghívására – életének utolsó három évében Leonardo *da Vinci*. Amboise-ban halt meg 1519. május 2-án; az épületben emlékmúzeumot rendeztek be, mely az egyetemes kultúrtörténet e hatalmas alakja életének fontosabb eseményeit, munkásságát mutatja be, szobáinak eredeti berendezésével együtt.

A Loire völgyében román, gótikus, reneszánsz és barokk stílusban épült kastélyok egyaránt találhatók. Vannak természetesen átmeneti stílusjegyeket mutató épületek is köztük. Ilyen Amboise kastélya, melynek tornya és tetőzete a gótika, míg homlokzata és a lépcsők a reneszánsz stílust képviselik. A kastély helyén már az ókori idők óta erődítmény állt. A meglévő várkastély építését *VIII. Károly* kezdte meg, aki a városban született 1470-ben és a kastélyban halt meg 1498-ban baleset következtében (beleverte a fejét az alacsony kapubejáratba). Rövid uralkodása alatt az építkezés gyors ütemben folyt; ekkor épült a gótikus Szent Hubert-kápolna és a rendi gyűlésterem.

A Loire felé eső oldalon a XII. Lajos-szárny már a korai reneszánsz stílusában készült, emeletét I. Ferenc idejében fejezték be. A király itt élt uralkodásának első éveiben, s mint tudjuk, ő hívta meg 1516-ban Leonardo da Vincit Amboise-ba. A rendi gyűlés termében tartották fogva 1848 és 1852 között *Abd-el-Kader* algériai emírt, a francia gyarmatosítás elleni harc vezérét.

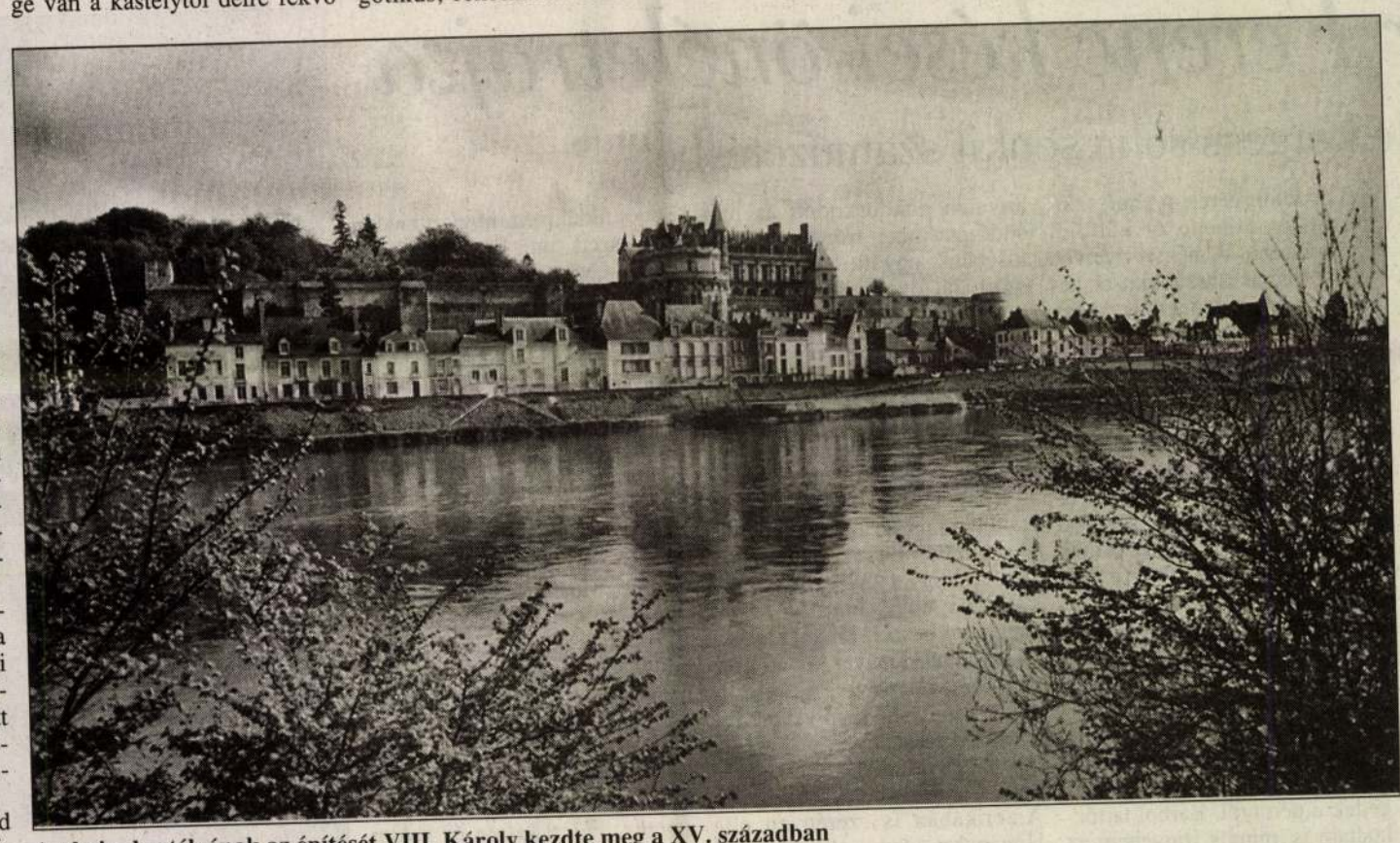

Amboise kastélyának az építését VIII. Károly kezdte meg a XV. században

A kastély királyi lakosztályaiban múzeumba is illő gobelinek, faliszőnyegek, gótikus és reneszánsz bútorok láthatók; a rendi gyűlésteremben díszes oszlopok tartják a gótikus boltozatot. Innen jutunk a véres emlékmű „összeesküvők erkélyére" (Balcon des Conjurés). Az elnevezés onnan ered, hogy 1560-ban – a vallásháborúk idején – a protestánsok összeesküvést szerveztek a katolikusok vezére, *Guise* herceg és *II. Ferenc* király ellen. Az összeesküvést azonban leleplezték, a résztvevőket kivégezték, közülük néhányat ezen az erkélyen akasztottak fel. E véres esemény után a francia királyok már nem jártak többé Amboise kastélyába. Börtönt rendeztek be benne, majd egy részét lebontották; a kastély ma a történelmi múltú Orléans család tulajdona.

A Szent Hubert-kápolna rendkívül díszes domborművei flamand művészek alkotásai, a homlokzat alsó részén a gyermek Krisztust vivő Szent Kristóf legendáját, valamint Szent Hubert – a vadászok védőszentje – látomását ábrázolják. Fölötte Mária és a gyermek Jézus, kétoldalt pedig VIII. Károly és felesége térdeplő alakja látható. Belül impozáns gótikus boltívek, címeres zárókövek vonják magukra a figyelmet. A kápolnában őrzik – a feltételezések szerint – Leonardo de Vinci hamvait, egy kőlap feliratának tanúsága utal erre. A polihisztort eredetileg egy templomban temették el, amelyet a múlt század elején lebontottak. A későbbi ásatások során találtak rá az egykori templom sírjaira, s ezek közül az egyiket Leonardo da Vinci nyughelyének vélték…

Rubóczky István

Tavasszal a lábasjószág, ősszel a termények keltek el

Híres vásárok

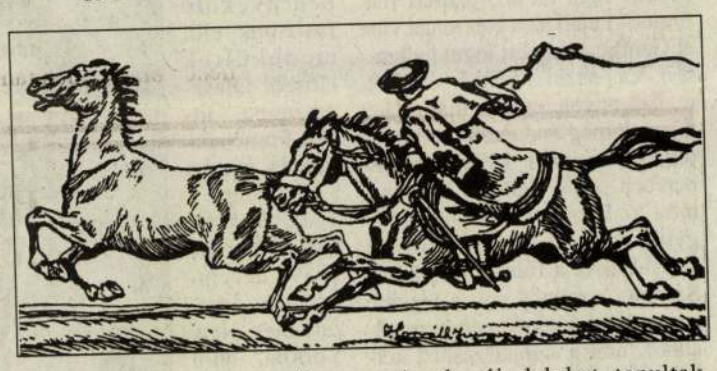

Eltérő jellegű nagy tájak találkozási helyein alakultak ki az első városok (sík vidék-hegység, átkelőhelyek, hidak közelében, jelentős iparral rendelkező településeken, utak kereszteződése mentén). Jelentős vásárok a helységnevekben is fennmaradtak: *Marosvásárhely, Hódmezővásárhely, Kézdivásárhely, Martonvásár, Vásárosnamény, Vásárosdombó* stb. A legtöbb helyen évente négy vásárt tartottak. A gazdálkodás rendje szerint a tavaszi vásáron (április–május) túlnyomórészt a lábasjószág cserélt gazdát a legeltetés megindulása előtt. A nyári vásárokon (június–július) az aratási eszközök beszerzése került előtérbe. Ősszel (szeptember–október) a termények eladása, a teleltetés befolyásolta az eladást és a vételt. Téli vásárokon (november–december eleje) a ruhavásárra volt nagy a felhozatal. A nagyvásárok két-három napig tartottak.

A XIX. század közepén a koldusok a vásárokban legtöbbször a Kádárballadát énekelték. A koldusénekekben őszinte panaszt fogalmaztak meg a szerencsétlen, otthontalan emberek. Tojást, lisztet, némi aprópénzt kaptak énekükért a koldusok.

Nyomorban, teljes létbizonytalanságban – a társadalomtól kitaszítottan – vegetáltak. Minden vásárban sok énekes koldus siránkozott, panaszolta nehéz sorsát, szerencsétlenségét. Áldást mondtak, epikus históriákat énekeltek, igyekeztek megindítani a könyörületes szíveket. Ha más megoldást nem találtak, loptak a jómódú parasztemberektől és az árusoktól. Egy-két esetben egymást lopták meg.

Az árusok mindent árusítottak, ami a falusi ember számára értéket jelentett. A kékfestők kék vásznait, kék alapon mintás kelméit, fejkendőit sokan vásárolták. Az esernyő a századforduló első évtizedeiben kezdett faluhelyen is elterjedni. A vásárban piros, kék, zöld, lila, fekete ernyők színei üde foltot jelentettek a ládából üvegcikket (kancsót, bögrét, tükröt, pintesüveget) árusító sátrak között. A méterárusok rőfjeikkel fürgén mérték a delin, a batiszt, az olcsó vászonkelmét. A posztó és a gyapjúszövet sem hiányzott a ruhaanyagok közül. Az ócskások használt ruhával, cipővel, fehérneművel üzleteltek. Felvonultak a vásárra a csizmadiák, a fazekasok, a nyergesek, a papucsosok, a szűrszabók, a késesek, a cipészek, a bábosok, a paplanosok, a kötélverők stb., hogy szép és hasznos árucikkeik a vásári kínálat és kereslet versenyében megmérressenek.

A falusi és városi emberek áruikat eladták, s számukra fontos cikkeket vettek a vásárban. A fiatalság pedig felszabadultan szórakozott a zsivajgó, éneklő, beszélgető, ordítozó, nevető tömegben. Erőmérő, céllövölde, ringlispil, hajóhinta, jósda kínálta az élményeket. A tűznyelők, a légtornászok, erőbajnokok (díjbirkózók), kardnyelők, „világhírű szakállas jövendőmondónők", „csodatörpék", „csontvázembe-

Vásári áldomásozók

rek", „gépemberek" szolgáltatták az ámulatot kiváltó látványosságot.

Az állatvásárokra a parasztgazdák kocsival érkeztek. A növendék állatokat a sarogjához – a csikókat anyjuk mellé – kötötték. A lovakat gyakran kötőféken vezették a vásártérre. Az eladandó lovat a vevőnek be kellett mutatni: futtatták-megjáratták az állatokat; felszerszámozták őket, lábukat felvették, kipróbálták a húzóerejüket bekötött kerekű szekérrel; megnézték a fogukat. A tehenet saját lábán hajtották a vásárra, a vevő előtt a borját megszoptatták, azt igyekeztek bizonyítani, hogy jól tejelő, nem rúgós és nem goromba. A kisborjakat szekérre tették, mert pihenten (nem „szakadtan") jobban el tudták adni. Az agyafúrtabb eladók cenzárral „verték fel" az állat árát, a cenzár a vevőt belehajszolta a vételbe. A sivalkodó malacokat zsákba kötve vitték, a süldőket lábukra kötött madzaggal terelgették, az anyadisznókat szekérre tett „kutricákban" szállították a vásárra. Az alkudozásról egy idős szemtanú így beszélt: „Malacsivikolás, nyerítés, bőgés, csipogás vegyült az alkuszok hangoskodásával. A kupecok becsapták az embert. Előbb jól lepocskondiázták, ócsárolták az árut, hogy bagóért hozzájussanak, aztán meg nyereséggel továbbadják. Venni meg, Isten őrizz tőlük! Kehes, rúgós, hibás állatot is rásóztak a vevőre… Nagy alkudozások folytak! A felit is sokszor le lehetett alkudni…, azzal telt el sok idő, az alkudozással… »No felezzük meg a fölit, csapják rá! Isten neki, legyék. Nem bánja meg…«" Mindez a dunántúli városokat jellemezte.

Az alföldi vásárok más hangulatúak voltak. A *hortobágyi hídi vásárra* távoli helyekről sok ezer állatot hajtottak fel, melyekre külföldről is érkeztek felvásárlók. A vásár ünnepet jelentett a pásztorok számára. Minden évben július 20-án nagy tömeg lepte el a hortobágyi csárda melletti területet. A közeli legelőkről, falvakból a pásztorok éjszaka indultak, reggelre odaértek, délután hazaindultak. A távolból érkezettek két napot töltöttek a vásárban: saját szűrükben háltak kint a pusztán. Háltak? Alig aludtak, mert helyette mulattak, barátkoztak. A debreceni gazdák ajándékot – kalácsot, kenyeret, pálinkát, bort – vittek pásztoraiknak. Másnap a sátorban folytatódott a megvendégelés. A pásztorok a vásár napján új ismeretségeket kötöttek, kicserélték tapasztalataikat, iszogattak, ajándékot adtak egymásnak, új dalokat tanultak. Legtöbbször egy évre bevásárolták a szükséges holmikat: szűrt, bundát, kampót, csengőt, kolompot stb. A vásári árusok igyekeztek a helyi ízlést kiszolgálni.

Áldomás nélkül nem lehetett eladni vagy venni a vásárban. Erre legalkalmasabbak a lacikonyhák voltak, ahol finom ételeket, borokat lehetett fogyasztani. Arany János a múlt század utolsó harmadának lacikonyháiról így írt:

„Ej haj! cini, cini! dövő, dövő!
Ott ám a jó világ, a jó idő!
Elül is ponyva, meg hátul is ponyva:
Sátorbul utcák: ez a lacikonyha."

Esetenként az áldomás duhaj mulatozásba csapott át, s egy-egy könnyelmű gazda elmulatta az eladott állat árát.

Lacikonyhai élményről *Bodonyi* Nándor a múlt század végén így írt: „Hej azok a lacikonyhák az ormánysági vásárok „Hotel Imperiál"-jai! Hosszú cuca-nyélre egy pár kolbász meg egy teli vörös flaskó van oda kitűzve. A sistergő kolbász illata távolról is oda csalogatja az embert. Aztán ott muzsikálnak a monyarócskai hangászok is…" A nagybajomi vásár áldomásainak színhelyét *Gyergyai* Albert Anyám meg a falum című könyvében örökítette meg: „Nekünk gyerekeknek is szabad volt a faluvégi füves-poros vásártérre mennünk, elnézhettük a lacikonyhát, ahol rotyogva szállt széjjel a sült hús jóféle illata, mulattunk a lókupecek hangosan sistergő káromkodásain…"

Bóra Ferenc

Lühnsdorf Károly

* **A Műcsarnok tavaszi tárlatának bemutatása.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat az 1930—31-es művészi évad negyedik és zárótárlatát szombaton délelőtt mutatták be a nagyszámu meghivott közönségnek. A székesfőváros és *Sipőcz* Jenő polgármester képviseletében *Liber* Endre alpolgármester és *Pacher* Béla tanácsjegyző jelent meg. *Lukács* György b. t. t. fogadta őket. *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, a kultuszminiszter képviselője és *Preszly* Elemár főispán, Pestvármegye képviselője is megjelentek. Ott voltak *Ripka* Ferenc főpolgármester, *Andrássy* Géza gróf, *Izsépy* Aladár városparancsnok, *Megay* Ernő vegyesdandár-parancsnok, *Sárkány* Jenő altábornagy, *Tinódy-Vargha* Sándor tábornok, *Nemes* Antal püspök, *Hodossy* Sándor és felesége *Kende* Katica bárónő, *Hodossy* Gedeon országgyülési képviselő, a Képzőművészeti Társulat igazgatója, *Nékám* Lajos és *Hültl* Dezső rektorok, *Cholnoky* Jenő, *Zimmermann* Ágoston, *Vuk* Mihály, *Staub* Elemérné és még sokan mások. A Képzőművészeti Társulat tavaszi tárlatát azért rendezte most, hogy a Nemzetközi Vásár látogatóinak alkalmat adjon a magyar képzőművészet legujabb termelésének megszemlélésére. A vásár látogatói 50%-os jegykedvezményben részesülnek. A kiállitás vasárnap délelőtt fél 10 órakor nyilik meg a közönség számára és délután 5 óráig marad nyitva. A tárlat május 25-ig mindennap, reggel fél 10 órától délután 5 óráig megtekinthető. A társulat képes tárgymutatót szerkesztett, melynek első illusztrációja *Bethlen* István gróf miniszterelnöknek jólsikerült arcképe, mely *Lühnsdorf* Károly müve.

92. IV. 26. MN.

mezőnyjáték volt gólhelyzet nélkül. A 17. percben *Teleki* ideális átadását *Martin* kapta, s 15 méteres éles félmagas lövése a háló balsarkában kötött ki (0:1). A 24. percben Fábián egy magas labdát felugorva kiboxolt, de Ormossal összeütközött, s mindketten összeestek a kapu előtt. Közben Szénes az üres kapuba lőtte a labdát, de a bíró a gólt nem adta meg. Mintegy három percig állt a játék, amelyet a Nemzeti ellen rugott szabadrugással folytattak. Ormos azonnal elfoglalta helyét, míg Fábián kapus csak öt perc mulva tért vissza. A 42. percben a Nem-

Lünsdorf K :
Tanulmányfej.

Luhnsdorf K.
festőművész.

Tavaszi Párlat – Műcsarnokban

Magyarság
1929 III. 3

nagybányai *Horthy* Miklós, aki Mendlik egyik tengerképét is megvásárolta, azután herceg *Esterházy* Pál, a Műcsarnok nagy mecénása, aki hét művet vásárolt. Hivatalos vásárlás útján Budapest székesfőváros három művet, Mayer János földmívelésügyi miniszter egy művet, T rsulatunk pedig tagjai közt való kisorsolásra 26 művet vett meg. Ellenben teljesen elmaradt a Képzőművészeti Tanács hivatalos művásárlása. Összesen mégis 63 műtárgy kelt el.

1929. évi t v szi kiállításunk március hó 2-tól április 7-ig volt nyitva. E tárlaton a hivatalosan elismert művészcsoportok közül 11 csoport, a Benczúr Társaság, a Céhbeliek, a Cennini Társaság, a Képzőművészeti Társulat törzs- és társtagjainak csoportja, a Kupeczky Társaság, a Magyar Képzőművészek Egyesülete, a Magyar Képzőművésznők Egyesülete, a Magyar Rézkarcolók Egyesülete, a Szövetség, a Magyar Építőművészek és a csoportonkívüli művészek szerepeltek, összesen 537 művel. Minden csoport saját bíráló bizottságával választotta ki és rendezte el tárlatának anyagát. Az alapítólevelek rendelkezései alapján megválasztott díj-zsűri a kiállításra kitűzött díjakat következőképpen ítélte oda : a Képzőművészeti Társulat nagydíját *Nyilassy* Sándor munkásságának és «Vetésnézők» c. festményének, — a Társulat építészeti nagydíját nem adta ki, de kitüntető elismeréssel jutalmazta dr. *Lux* Kálmán «Földtani múzeum» c. tervét ; — az Ipolyi Arnold-díjat *Bory* Jenő «Püspökkút» c. szoborműve kapta ; — a Ráth György-díjat *Siklódy* Lőrinc «Hanzély síremlék» c. szoborműve, — Wolfner Gyula díját *Lühnsdorf* Károly «Tanulmányok» c. grafikai műve, — a Lipótvárosi Kaszinó díját *Fövér* Gyula «A star» c. festménye nyerte el, kitüntető elismerésben részesült itt *Fried* Pál «Táncosnő»-je. A Halmos Izor életkép díjat *Horváth* József «Búcsúzás» c. műve, a Halmos Izor kisplasztikai díjat *Martinelli* Jenő «Vízió» c. szoborműve kapta. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár Jankó János- és Pállik Béla díját megfelelő mű hiányában nem adták ki. Jellinek

LÜHNSDORF KÁROLY : TANULMÁNY.

Ex RMT. 1930.

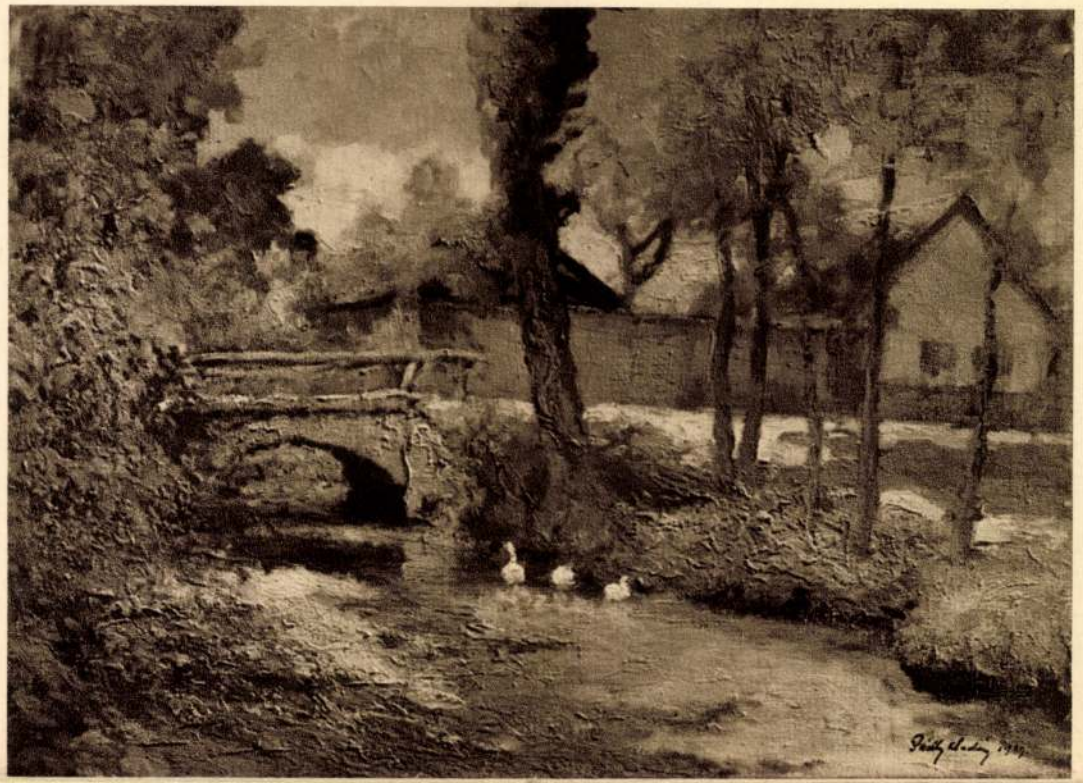

PÁDLY ALADÁR: A FALU HIDJA.

Gida emlékdíját *Heintz* Henrik «Angyali üdvözlet» c. festménye nyerte el. Kitüntető elismerésben részesült még: *Horváth* Béla «Budapest télen», *Prohászka* József «Tanulmány», *Istokovics* Kálmán «Próféta» és *Moldován* Béla «Feleségem» c. műve. — Ezen a tárlaton a látogatók száma 47.435 személy volt. A vásárlásokban Budapest székesfőváros, a földmívelésügyi miniszter egy-egy művel, a Magyar Nemzeti Bank elnöki tanácsa négy művel szerepelt.

1929. évi őszi kiállításunk október hó 5-től 31-ig volt nyitva. E tárlaton *Vágó* Pál emlékét ünnepelte Társulatunk, bemutatva 27 festményét és 34 rajzát. A Műcsarnok első nagytermében sorakoztak a kiváló mester legszebb alkotásai: a «Szeged szebb lesz, mint volt» című hatalmas vászna az 1879-iki szegedi nagy árvízről. E művet Szeged város engedte át kiállításra. Ott volt a mester híres huszárképe: «A magyar huszárság diadalútja», mely az 1900-iki párizsi világkiállítás magyar pavillonját díszítette, a Szolnok vármegye tulajdonát képező «Budavár bevétele», híresebb genre-képei közül a «Husvéti öntözés», a «Hazatérés a disznótorról», a «Kihajtás a legelőre». Rajzkollekciójában pedig az «Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben» c. műben közölt számtalan pompás magyar témája. E tárlat keretében szerepelt még a 70 éves korát betöltött *Spányik* Kornél 51 műből álló kollekciója, a fiatalabb mesterek közül *Mihálovits* Miklós 44 műből, *P dly* Aladár 35, *Gy. Sándor*

a tehetségtelen és meggyőződés nélküli utánzók, akiknek számára az új stílus csak tudatlanságuk takarója, csak póz és eredetieskedő divat volt, s akiknek a vásári lármája és kérkedése az oka, hogy az új irányok a nagyközönség széles rétegeiben hitelüket vesztették.

O. KOKOSCHKA: ÖNARCKÉP.

Akit azonban ez meg nem tévesztett, aki a művészet fejlődését és irányváltozásait szellemtörténeti kapcsolatban látja és értékeli, annak számára a naturalizmussal és impresszionizmussal szembeforduló expresszionizmus szükségszerű művészi kifejezése annak a világnézeti válságnak, mely a XIX. század alkonyán az embert a természettudományi pozitivista világmagyarázattal szemben új állásfoglalásra, új metafizikai igazodásra kényszerítette. Hogy a forrongó bizonytalanság ma már úgyszólván elült s az expresszionizmus egy immár jelentkező új klasszicizmus útjait készítette elő, ez nem változtat a fent adott szellemtörténeti diagnózis helyességén.

Az expresszionizmus minden idők számára érdekes és jellemző művészi megnyilatkozása marad annak az embertípusnak, mely a valóságkutatásba beléfáradva keresi a végtelenbe vezető utat, «azt az utat, melynek a misztériuma rá van írva minden zöldelő és minden sárguló falevélre, — az írást azonban csak kevesen tudják elolvasni» (M. Kyber).

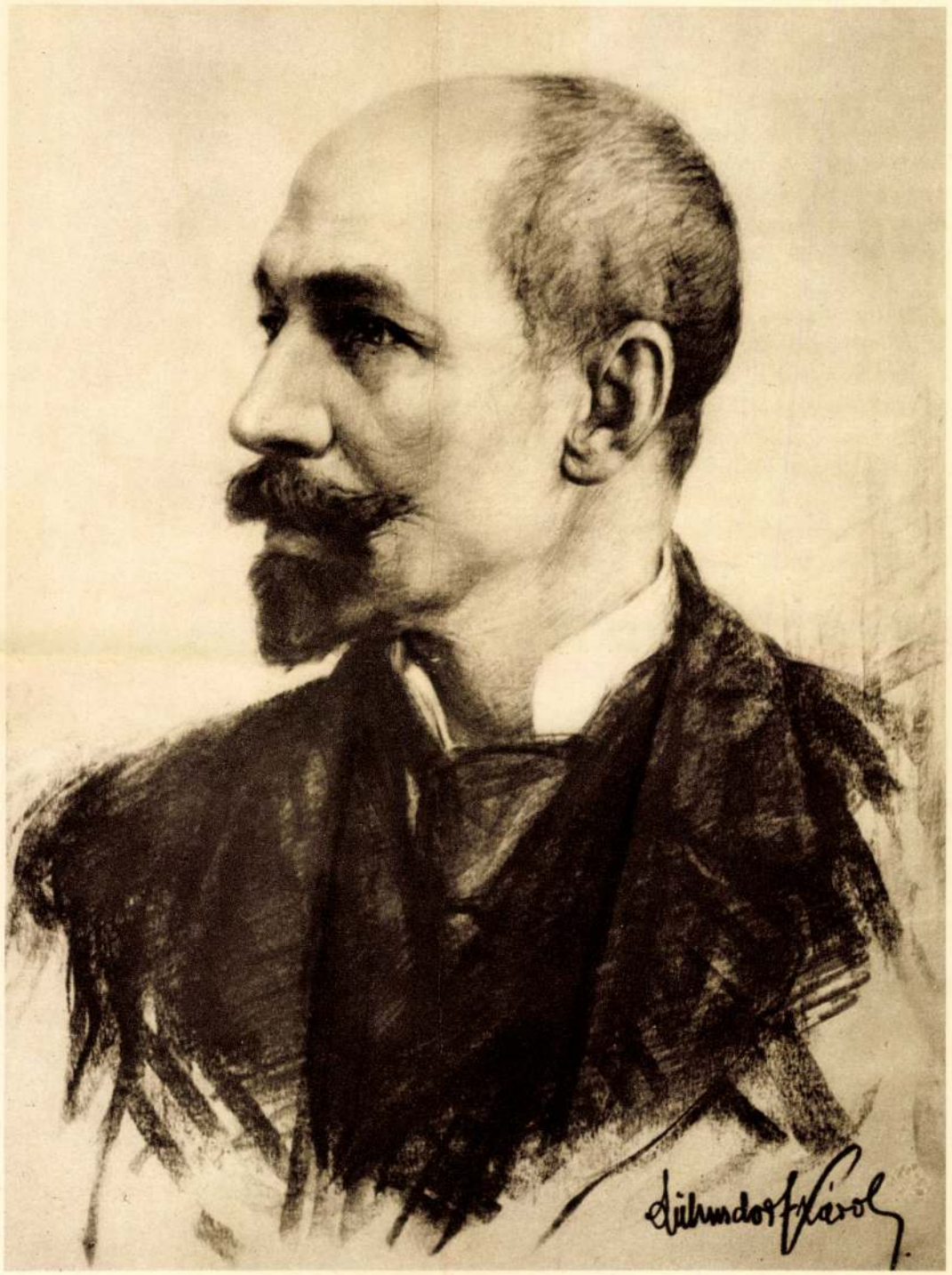

VÁGÓ PÁL. (LÜHNSDORF KÁROLY RAJZA.)

Évk KMT. 1929.

Reök Iván:

A sebész találkozik Istennel

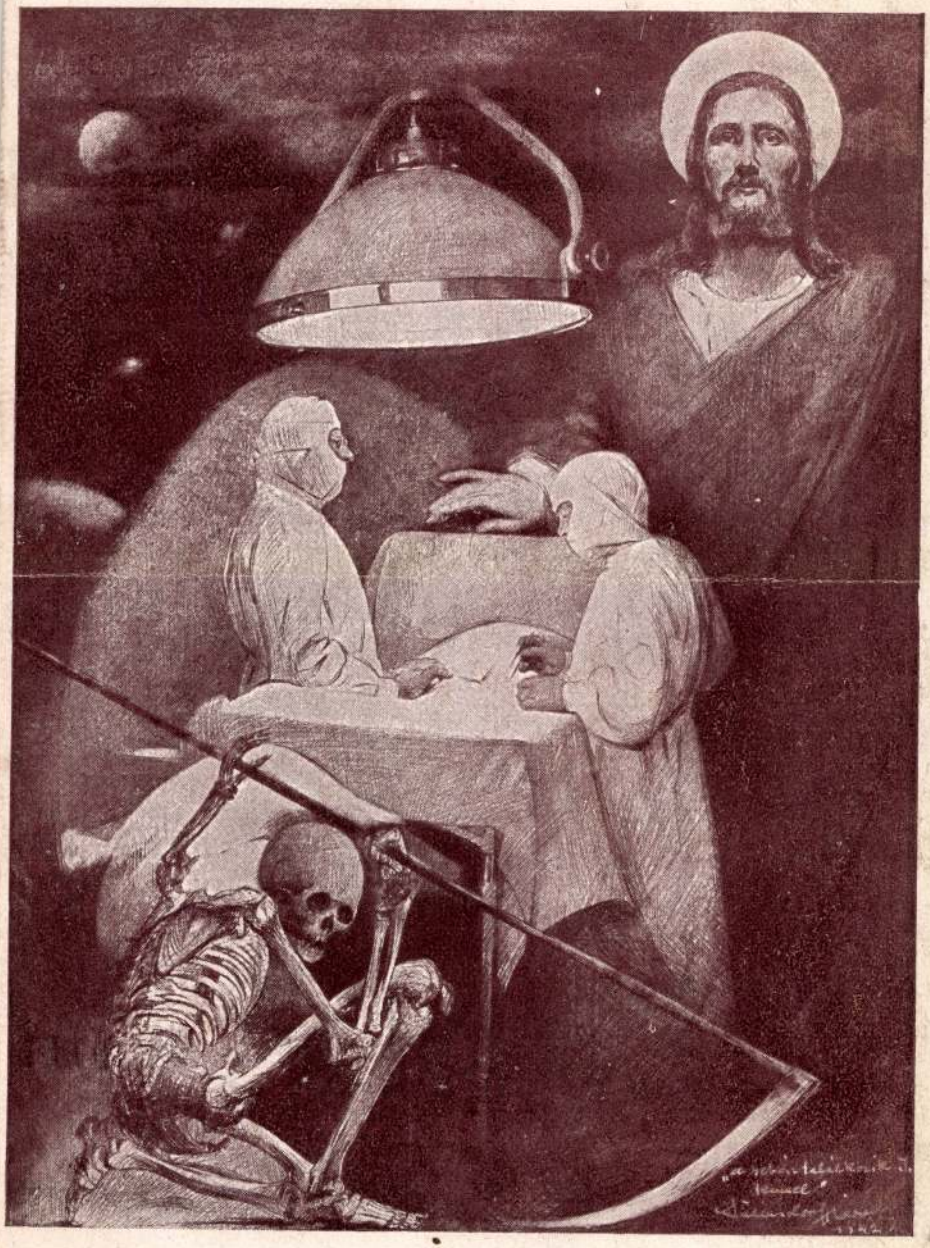

1942

Bp. é. n.

Lühnsdorf Károly rajza.

Lühnsdorf Károly

Lühnsdorf Károly

U. 3998

Báró Wlassics

Gyula archeje

rajz, repr.

Képes Pesti Hír-

lap. 1932.

márc. 18.

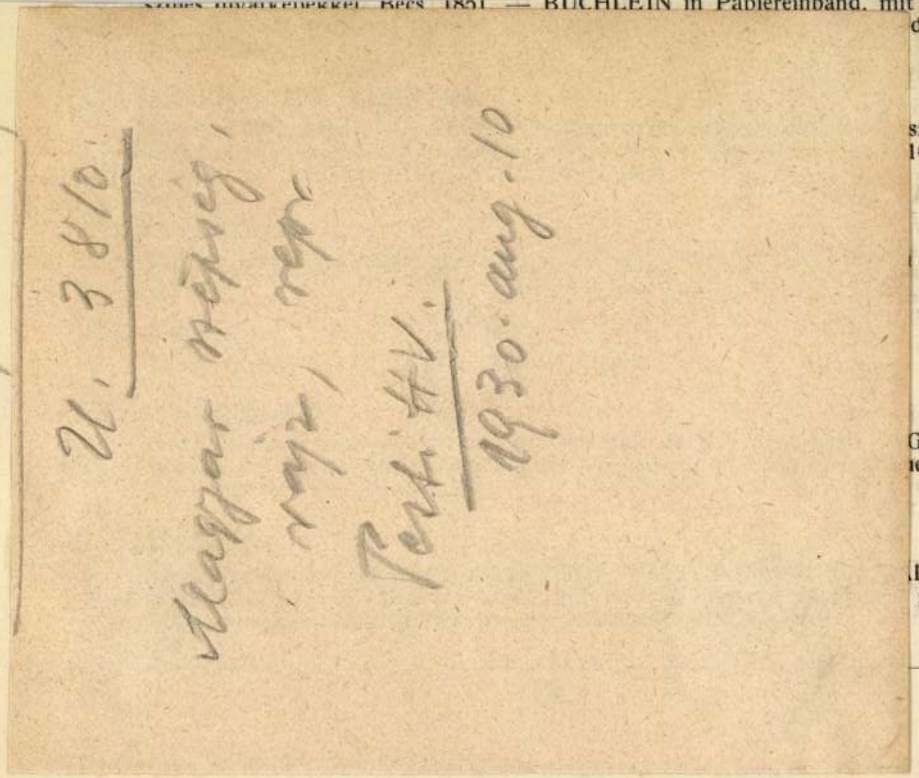

Lühnsdorf Károly

U. 3810.

Magyar szépség, rajz, repr.

Pesti HV.

1930. aug. 10

Hársfa, aranyozva. Magasságuk 1.30 méter. XVIII. század. — ZWEI CAMALDULEUSER. Figuren. Lindenholz, vergoldet. XVIII. Jahrh.

251. **Gyermekfej,**

márvány, fekete fatalapzaton. Olasz, XVI. század. — KOPF EINES KINDES, Marmor, auf schwarzem Holzsockel. Italienisch, XVI. Jahrh.

(Illusztrálva a X. táblán.)

252. **Asztalóra,**

sárgaréz, hatszögletes, lábai szárnyas állatkarmok, felső lapján és szerkezetjén vésett lombdisz. Jelezve: LEDEIRK-LONDON. XVII. század. Egykoru bőrtokban. — TISCHUHR, Messing, sechseckig, die Füsse in Form von geflügelten Tierkrallen; auf der Platte und am Werke graviertes Laubwerk. Signiert: LEDEIRK-LONDON. XVII. Jahrh. In gleichzeitigem Lederetui.

(Illusztrálva a X. táblán.)

252/a. **Nautilus serleg,**

bronz. A Fauntól tartott kagylón venyigedísz közt maszk, a kagyló csigáján párduc. XIX. század. — NAUTILUS POKAL, Bronze. Die von einem Faun getragene Muschel zeigt eine Maske zwischen Weinrebendekor. Auf der Muschelschnecke ein Panther. XIX. Jahrhundert.

252/b. **Kanna,**

vörös- és sárgaréz, lapított gömbös testén trébelt és vésett díszítés: hegyi tájkép. Hosszú kiöntőcsővel. — KANNE aus Messing und Kupfer. Bauchiger Körper mit getriebenem und graviertem Dekor.

Lühnsdorf Kárály

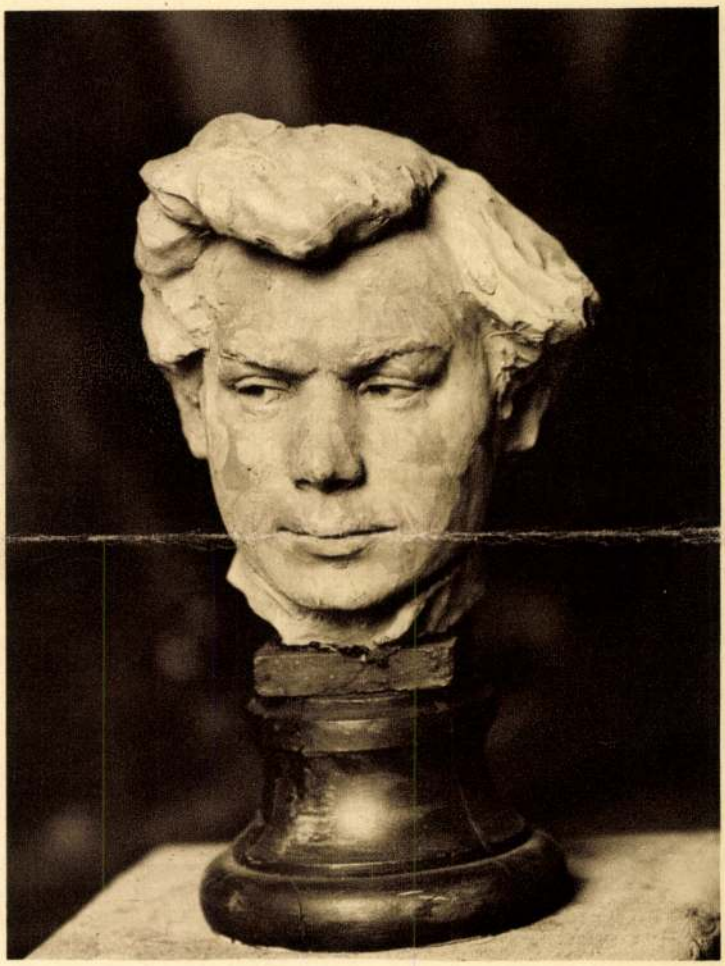

GÁCH ISTVÁN: PÁSZTOR JÁNOS.

Évk KMT. 1929.
157 l.

LÜHNSDORF KÁROLY: SÍRÓ FIÚ.

Egy amerikai ujságiró a marokkói háboruról

Páris, október hó
(A Magyarság tudósitójától)

Legutóbbi cikkünkben közöltük a nagy spanyol irónak, Blasco Ibaneznek sulyosan elitélő véleményét Spanyolország marokkói katonai expediciójáról. »A spanyol hadsereg folyton csak stratégiai visszavonulásra képes, Marokkó még végzetes lehet Spanyolországra!« Ez nagyjában Blasco Ibaneznek a véleménye.

Egészen másképpen nyilatkozik azonban a marokkói harcokról egy semleges szemtanu, Henry *Wales*, a *Chicago Tribune* világhirü riportere, aki autón, gyalog és repülőgépen bejárta az egész marokkói harcteret, ahonnan most tért vissza Párisba. Henry Wales a következőket mondotta nekünk marokkói élményeiről.

— Azzal a gondolattal utaztam Marokkóba, hogy egy elsietett katonai kalandnak epilógusához érkezem, amely kikerülhetetlen következménye a katonai szervezetlenségnek és a katonaság rossz erkölcsi diszpoziciójának. Első élményem és első csalódásom az volt, hogy a spanyol katonaság morálja jó. Különösen mióta Primo di Rivera maga is a harctérre érkezett és átvette a hadmüveletek vezetését.

— Kétségtelen az, hogy a spanyol hadsereg igen nehéz feladat előtt áll. Ez olyan terület, amelyen modern háborut folytatni igen nehéz és modern hadmüveleteket kifejteni szinte lehetetlen. Az egyik legnagyobb nehézség, hogy egyáltalán nincsenek utak. A Riff-terület a tengerpartról megközelithetetlen, csupa áthatatlan és járatlan hegység, csak a Riff-terület mögött lévő síkságon vannak járható utak. Arról, hogy magába a Riff-területbe egy modern hadsereg behatolhasson, szó sem lehet. Ismétlem, utak egyáltalán nincsenek és igy a terep katonai autószállitásokra teljesen alkalmatlan. A spanyol hadmüveleteknek első és legfontosabb gyakorlati célja nem is lehet más, mint hogy utakat épitsen és azok biztonsága fölött őrködjék. A repülőgépek szintén nem alkalmasak hadimüveletek lebonyolitására. Az arabok egészen kis csoportokban, öt-husz emberből álló rajokban folytatnak guerillaharcot, ugy hogy ezekre bombákat vetni szinte lehetetlen, mert hiszen a repülőgép zugására teljesen elrejtőznek s a tulalacsony repülés pedig magát a repülőgépet veszélyezteti a kitünő arab lövészek miatt. A repülők szerepe leginkább arra szoritkozik, hogy a blokkhausokban elszórt spanyol katonasággal az érintkezést fenntartsa és különösen, hogy vizet dobjon le nekik a rekkenő hőségben. Ez a vizledobás ugy történik, hogy a pilóta zsákokba pakkolt jégtáblákat ereszt le a magasból.

— Primo di Rivéra az amerikai ujságiró [illegible] megcáfolta azokat a hireszteléseket, mintha a riffeket a németek, mások szerint a franciák és angolok látnák el fegyverrel, munició val és pénzzel. A spanyol diktátor szerint a riffek teljesen magukra hagyatva szállnak szembe és állnak ellen a modern hadseregnek. A terep mindenképpen elősegiti ezt az ellenállást, amihez hozzájárul a riffek életviszonya. Fanatikus katonák, akiknek semmi más igényük nincs, mint puska és lőszer. A Riff-terület szánalmas kukoricatermése és a hegyekben tenyésztett háziállatok képezik élelmüket. Ágyuik és más modern hadifelszerelésük nincsen. Ellenben fegyverrel és puskagolyóval bőven el vannak látva abból a zsákmányolt anyagból, ami a spanyol hadsereg két év előtti katasztrófális veresége után a kezük között maradt. Munició utánpótlásra képtelenek, de haditörvény náluk, hogy husz golyó közül husznak találnia kell.

— Igy folyik a harc Marokkóban; a spanyol hadsereg számára rendkivül óvatos és lassu előmenetellel. A sebesültek és halottak száma aránylag nagyon kevés: napi 50—60. Külön ki kell emelni, hogy az arabok a kezeik közé került hadifoglyokat olyan emberséges bánásmódban részesitik, ami mintaképül szolgálhatott volna akárhány nagyhatalomnak a világháboru alatt. Novarra spanyol tábornok például majd kétévi arab fogság után a legnagyobb dicsérettel nyilatkozott az araboknak a spanyol foglyokkal szemben tanusitott bánásmódjáról.

— A marokkói harc fordulóponthoz jutott el. Primo di Rivera elérte célját. A Riffet meghóditani nem akarhatja, hiszen az teljesen használhatatlan és müvelésre alkalmatlan terület. Primo di Riverának legfontosabb célja Spanyolország katonai presztizsének a helyreállitása volt és ez nagyjában sikerült is neki. A diktátor most már hajlandó — megfelelő feltételek mellett — békét kötni a Riff emirjével. A legfontosabb célja, hogy a Riff-területet körülkeritő utakat és nagyobb városokat (Melilla, Ceuta, Arzila, Larache), valamint a Riff-terület keleti szélén levő értékes vasbányákat biztosan a kezében tartsa. Egyébként a spanyolok arra számitanak, hogy a riffek előbb-utóbb kényszerülve lesznek visszatérni régi életmódjukhoz, primitiv kereskedelmükhöz, aminek következtében le kell majd szállniok a spanyolok által megszállt városokba és ezzel a guerillaharc voltaképen véget fog érni.

Uj müvésztelep Sárospatakon

Sárospatak, okt. 15
(A Magyarság tudósitójától.)

Egy mübarát, *Nagy* Béla dr. táblabiró hivta fel *Bosznay* professzor figyelmét *Sárospatakra*. Fel is keresték e várost még a mult esztendőn. Miután a terepszemle kedvező eredményekkel járt s a pataki társadalom és *Windischgrätz* herceg udvara minden segitséget megajánlott s huszonegy család vállalta a fiatal festők élelmezését, hozzáláttak a szállascsináláshoz.

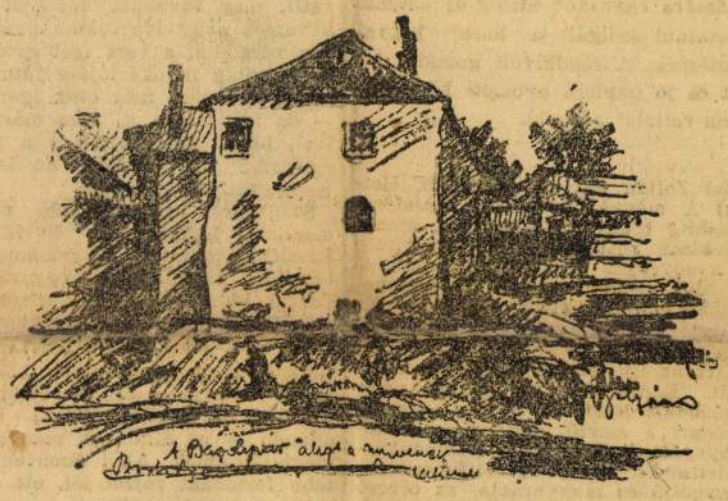

A „Bagolyvár", ahol a müvészek laknak

A hercegi udvaron kivül két nagy pártfogójuk akadt: *Gruska* Lajos, pápai prelátus az egyik, aki maga is müvészember. Ez az abbé-arcu főpap, a Windischgrätz-család udvari papja, egymaga lát el két müvészt, háza központja az alakuló müvészkolóniának. A másik pártfogó *Vass* Lajos államvasuti felügyelő, aki *Hentzné Deák-Ebner* Flórával együtt végzi a szervezés munkáját.

Még javában folyt a bevonulás a kollégium előtt, kipirult, apró diákok jöttek a beiratásról, csokornyakkendővel, recsegő, vadonatuj cipőkben, mikor a Bodrogparton a Rákóczi-vár előtt, az ócska sikátorokon mindenütt előbukkantak a festők is. Rajzolgatták a tornácos, patinás házakat, a magar-barokk legszebb termékeit.

Sokan csodálkoztak, mert valahogy másképp képzelték a festőmüvészt; nagy kalapban, sörényhajjal, habzó nyakkendővel, bemázolt köpenyben, ahogy a szobafestőlegények járnak.

Ezek pedig egész egyszerü, rendes diákos emberek.

A hercegi kastély udvarán, a régi Rákóczi-vár falában van egy bástyaszerü épület, a »Bagolyvár«. E régi bástyaépület első emeletén van a müvészek tanyája. Boltives zárdalépcső vezet föl.

Benyitok az első szobába. Sokszegletü hüvös boltmennyezet, vasrostélyos ablak. A »bebutorozás«-on bizony hamar tulestek a müvészfiuk: egy szalmazsák képviseli a butor-társadalmat. Odadobva isteni fölénnyel. Aztán állványok, vásznak üresen és félig megkezdve. A kőpadlón egy pár cipő, egy gyorsfőző meg egy tál rántottcsirke. A szoba másik sarkán szétgurult alma teriti be a padlót, mint szétfoszlott vastag szőnyeg. Hasrafekve eszik belőle a házigazda.

— Parancsolj, kérlek szépen, a hercegnétől kaptuk ajándékba — magyarázza, leültet és kirak elém kész és félig kész képeket.

Skiccek, tanulmányok, szinvázlatok sorakoznak elém. Munkák az alkotás márciusán. Itt-ott még szorit a jégburok: a tanitómesterek (*Rudnay, Márton, Bosznay*) hatása. De már hallani a rügypattogást, már melenget az egyéniség első napsütése.

A legkiforrottabb köztük egy Rudnay-tanitvány: *Czerna* Jóska. A legnagyobb energiák viszont egy volt Márton-tanitvány: *Gál* Jancsi munkáiban mozgolódnak. Komoly szinek. Nagy összefogó erő, költői elgondolás és bátran odavágott foltok. Azt várjuk tőle, ami mesterén kivül hiányzik a mai festőnemzedékből: jól átgondolt, erőt sugárzó, nagy kompoziciót.

A telep gazdasági vezetőjének, *Tibor* Gábornak (Bosznay-tanitvány) munkáit hüvös borongás és sok elméleti tudás jellemzi. Társa, *Mihályi* Gyula, éppen az ellentéte. Édes, lirai. A verőfénytől kigyult rózsaszin ruhák festője.

Egészen más régiókban jár *Erős* László. Valami furcsa álomvilágba transzponálja a természetet. Napsütése holdfény. Filozófus festő, kutat, a formákat is transzponálja. *Lunsdorf* Károly is szkeptikus lélek. Rajzait mikroszkopikus kidolgozottság jellemzi, a Dürer-metszetekre emlékeztető germán alaposság.

A három legfiatalabb festőben is sok az igéret. *Bartizek* olajképein meglátszanak a becsületes természettanulmányok és a festői látás istenadománya. *Mendlik* akvarelljein is eleven, sokszinü tehetség bontakozik, *Bodi* Andor Rudnay-stilusu portréin pedig a plasztikitás és a komoly szinek iránti érzék.

A csoport két nőtagja: *Hentzné Deák-Ebner* Adrien és *Mihályiné* sem maradnak el a férfiaktól. Az első plenairképeiben mutat napról-napra mélyülő tónusérzéket, a másodiknak skiccei és mozdulatmegfigyelései értékesek.

Volt a müvészeket fogadó társaságban egy kis kopasz emberke, matrózpipát szivott és eljárt nézegetni a készülő képeket.

Nem szólt egy szót sem, csak lelkes szemei éltek, mikor kezével némán odamutatott a készülő kép egy-egy kritikus részére. Mire a festő rendszerint dühösen nézett rá vissza: — Mit akar itt ez a kis ember?

Mikor aztán a családokat kezdték látogatni a festők, mindegyiknek feltünt, hogy a csecsebecsével és diszalbumokkal teli kisvárosi ripsz-szalonokban az olajnyomatok között mindenütt van egy-egy nagyszerü tájkép.

Gruska Lajos pápai prelátus

Füzfák, bodrogparti részek, szántások, mezők. Éles, vakitóan tiszta szinekre bontott festmények leegyszerüsitett alakokkal, majdnem stilizálva. Csodálatos frisseség árad a vásznakról.

Ha megkérdezték: — Ugyan ki csinálta? — mindenütt egy volt a felelet: — *Balint* Jóska, az a kis kopasz ember, aki ott volt a fogadásnál. Itt festeget Patakon, szegény . . .

A müvésznövendékek mindjárt megérezték, hogy erős tehetséggel állanak szemben. Nem olyan kötélen fogott vad zsenivel, olyan vidéki csodabogárral, hanem képzett poétalelkü tehetséggel, aki 1909 óta, mióta müncheni tanulmányai után hazajött Patakra, folyton fejlődik a csendben, ismeretlenségben. Mint annyi igaz magyar tehetségnek, neki is elmosta érvényesülési vágyait a világháboru, meg a fogság. Ma harmincnyolc éves, de még folyton izmosodik és tisztul — ajándékba, bagóért, hozzá nem értő vidéki szalonok falára.

A télen azonban Pestre viszik és kiállitást fognak rendeztetni vele.

Ma már a pataki társadalom is kezdi más szinben látni a dolgokat. Egyre nő a müvészpártolók tábora. Csak az ősi Főiskola nem akar még mozogni.

A müvészek pedig meg vannak elégedve uj fészkükkel. Szeretik a patinás, ó-kálvinista zamatu levegőt, a történelmet, ami a régi falakból kiárad. A hegyeket, melyek a Kárpátok előőrsei.

Sárospataki részlet

A cseh marokból kisiklott Bodrog vizét, a Bodrogköz lapályát, egyszóval mindent, ami talán majd segiteni fog a holtpontra jutott magyar festőmüvészet jövőjén. Kidajkálja az utat egy heroikus korszak felé, mert a nagy magyar tehetség, *Vaszary*, szikrázó színálmain át ut csak e felbomlás felé vezet, nem a nagy kompozicióhoz, mely az impresszionizmus tónusgazdagságának és a reneszánsz komponáló erejének találkozásából születhetik meg.

Oláh György

IRÓK és KÖNYVEK

A magyar kutyák

Raitsits Emil dr. a magyar állattani irodalom régi tartozását rótta le, amikor évek hosszu sorára terjedő elmélyedő kutatásai alapján vaskos kötetet irt *a magyar pásztor- és juhászkutyák* származásáról, történetéről és minden velük kapcsolatos történeti kérdésről. Mint *Raitsits* Emil a könyv előszavában világosan megmondja, müvének megirásában az a tiszteletreméltó cél vezérelte a tollát, hogy *„a külföld divatjáért rajongó magyar társadalom" pusztulásnak indult hazai kutyafajtáink elkorcsosodásának elejét vegye* s adja meg a lehetőséget arra, hogy az erre hivatott szakkörök a kérdés gyakorlati megoldásával *szélesebb körben foglalkozzanak.* »Egy évtizedes kutatások és tapasztalatok alapján összeállitott könyvem erre megadja az alkalmat — mondja a szerző — és ha szerény könyvem is pusztában elhangzó szó lesz csupán, akkor magyar lelkiismeretem fájó szivvel ugyan, ebbe is belenyugszik, mert részemről megtettem mindent, ami csekély erőmből és tehetségemből kitellett«.

A mü első részében lelkiismeretes irodalmi tanulmányok alapján összefoglalta mindazt, amit a házikutya leszármazásáról és a kutyafajták keletkezéséről és fejlődéséről a történelmi zoológia mai állása szerint tudunk. A müvelődés történeti értéken kivül *külön néprajzi jelentőséget* biztositó könyvének az a fejezete, amelyben a magyar költészetnek és a népnyelvnek a pásztor- és juhászkutyákra vonatkozó idézéseit csoportositja a szakember kritikájával.

Ha jól emlékezünk, a mü szövegének egy része *Lendl* Adolf kitünő folyóiratában, »A természet« hasábjain jelent meg folytatásokban, igy összefoglalva azonban egységes képben domborodik ki a kutya természetrajzi és müvelődéstörténeti szerepe és jelentősége.

A lomposszőrü kutyák közül külön fejezet szól a *komondorról*, a *puliról* és egyik igen érdekes és ritka változatáról, a *pumiról*, a nyilt szőrüzetü kutyák közül a *kuvaszról*, amelyet az 1801-ik évben *Zöldi* János igy aposztrofál: »Nálunk leginkább *tsupa fejérek*, de vagynak szürkék, ordasok, fakók és feketék is«. A legősibb és talán legmagyarabb kutyafajtának ilyen leirásával *Pethe* természettudósunk 1815-ben irt portréja is megegyezik, mondván: »... Van egy igen közönséges kutya, mely nagyságára olyan forma, mint egy kölyökfarkas, fülei felállók, szőre valamennyire bolyhos, legalább nem sima, a farka kerekedése pedig alólról hojthos; szine gyakran barnásfekete, de különben számtalan, szennyes szinü; *nálunk fejér legtöbb van*, mellyet mi általjában *Kovásznak* hivunk.«

Külön ki kell emelnünk azt a rendkivül nagyértékü illusztrációs anyagot, amely a több mint 200 oldalas könyvnek majdnem minden lapját disziti. Ezeknek az illusztrációknak a tudományos és gyakorlati értéke a magyar tudományos irodalomban szinte példátlanul áll és a képek szakadatlan sorozatában jól esik látnunk ezt a müvelődéstörténeti távlatot, amelyben nemcsak a közelmult magyar história, de az ókor homályába vesző jelenetek is megelevenednek.

A könyv utolsó harmada az ebtenyésztés részletkérdéseivel és gyakorlati utasitásaival foglalkozik. Igy például megdönti azoknak az aggódó szülőknek és fontoskodó »orvosbácsik«-nak a régi s a köztudatban állandóan kisértő balhiedelmét, hogy *a rendes házikoszton élő kutya ártalmas férgeket terjeszt az orrán.* Erre vonatkozóag *Raitsits* megjegyzi és kimutatja, hogy *ilyen vonatkozásban csak a dögterek és mészárszékek körül ólálkodó ebektől kell tartani, a gondozott és jóltáplált házikutya azonban az emberi egészségre teljesen veszélytelen.* Ugyancsak rendkivül fontos utasitásokat ad az apró kutyák táplálására, amelyeket szerinte *elválasztásuk után főleg hussal és puha, szivacsos borjucsonttal kell etetni, nem pedig tejjel, amint nagy általánosságban hiszik.* Rendkivül érdekes például az a megállapitása is, hogy kutyáinkat óvjuk a kórházak, szanatóriumok, penziók és vendéglők hulladékaitól, mert a *tüdővész emberektől megfertőzött eleség az állatokat inficiája s azok menthetetlenül elpusztulnak.*

A kutyatartás legtöbb bajt és gondot okozó nyavalyáját, *a veszettséget* illetőleg *Raitsits* Emil olyan fontos utasitásokkal szolgál könyvében, hogy azt valóban minden kutyával foglalkozó embernek el kellene olvasnia. Megállapitásai közül a legérdekesebb és a legmegdöbbentőbb talán az, hogy *az emberre, állatra egyaránt veszélyes és a szimptómák jelentkezésekor már gyógyithatatlan betegség terén első helyen Budapest vezet.*

Mindent egybevéve: *Raitsits* Emil könyve a tudományos körök és a laikusok számára egyaránt biztos és hasznos utmutatásául szolgál a hazai kutyatenyésztésnek. A rendkivüli gonddal kiállitott és jó papirra nyomott kötetet a Centrum-vállalat adta ki.

(Szabó Zoltán dr.: A növények életmódja.) A magyar botanikai irodalomban eleddig hiányzott olyan mü, amely az érdeklődő közönséggel megismertette volna a növények életmódját. A botanikában alig néhány évtized óta emelkedett külön tudományággá az ökológiának vagy biológiának nevezett tárgykör, de máris hatalmas irodalom dolgozza fel az ily irányu kutatások eredményeit. Ennek az uj tudománynak alapelméleteit ismerteti meg a magyar közönséggel a szerző, amikor az ökológia anyagát elválasztva a tulajdonképpeni élettantól, amely az életfolyamatokat vizsgálja és magyarázza, az olvasó előtt azokat a berendezéseket ismerteti, amelyek a növények megélhetését biztositják. E nagy tárgykörnek megállapitásait szerző olyan összeállitásban közli, hogy azt mindenki könnyen megértheti, aki nem is járatos az élettudományokban. A csirázás közvetlen megfigyeléséből vezeti le az életjelenségeket, a szervezet különféle kialakulásának tipusait, tárgyalja a külső és belső alakitó erőket, a származföldi és vizi növények berendezkedéseit, az élősködést, a növények együttélését egymással és az állatokkal, a növények társulását, társadalmi életét, valamint az ember és a növény viszonyát. Nem a tankönyvek száraz modorában, hanem az olvasmányok stilusával tárja fel előttünk a növényi élet titkait és 42 jól összeválogatott képpel illusztrálja mondanivalóját. Szabó Zoltán könyvéből a szobához kötött városlakó élvezetes és gyönyörködtető olvasmány révén ismeri meg a növényi szervezeteket a baktériumoktól a hatalmas fákig és ezek egybekapcsolódó életét, beleilleszkedését a földi élet mindent átfogó és átható harmóniájába. A könyv a Szent István-Társulat kiadásában a *Szent István-könyvek* sorozatban jelent meg.

(Hauff meséi) a *Hires Könyvek*-ben először jelentek meg teljes magyar kiadásban. A nagy német meseiró a könnyüszárnyu fantázia mestere. Meséiben ugylátszik, mintha az egész külső világ hol mulattató kicsiség, hol riasztó óriásira nőve mozogna valami büvös szemüveg alatt. Hauff meséi varázslatosan hatnak reánk, felnőttekre. Kevés kivétellel egyáltalában nem gyermekmesék. Azok a legszebb meséi, amelyeket nem találni meg az ifjusáki kiadásokban. Kosárynó-Réz Lola bravurosan oldotta meg a forditás nehéz feladatát. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg.

(Szentimrei Jenő: Nyári délután Egresen. *Versek, Kolozsvár, 1924.)* Uj, a demarkáción inneni Magyarországon hiányzó hangszer hangjai zendülnek ebből a budapesti méretekhez képest szokatlanul szép és gazdag kiállitásu verskötetből. A forradalmak után számkivetésbe került a magyar irodalmi front balszárnya. A destrukcióval szövetséges elemek a demarkáción tulra, az itthonmaradottak pedig a nemzeti közvélemény becsülésén kivülre. Pedig ezek egy része szervesen és nélkülözhetetlenül hozzátartozik nemzeti irodalmunk intéger egészéhez.

Szentimrei Jenő, a volt honvédfőhadnagy, az összeomlás óta a küzdve védekező kolozsvári magyarság egyik nacionalista előharcosa, a nálunk betöltetlen balszárnyszakaszon müködve védi és tölti be a magyar lélek integritását. A lirának nyugaton mindenütt előhaladott, nálunk itthon kellően és megfelelő erőkkel nem képviselt legujabb irányát képviseli. A Walt Whitmantól kezdve kiszélesedett versformában és tárgykörben egyetemesült lirát, mely ma már nem a maga különös egyéni tartalmának maradék nélküli megmutatását tartja céljának, hanem az egyetemesnek, az embereket összekötő szintétikus vonásoknak, a megjavitó akaratnak kifejezését tartja a lirai géniusz mai szükséges föladatának. Amint magáról jelenti: »Hangszerem: porszem és csillag közt a teremtő vakmerőségével kifeszitett hur, kin a mindenség passzátszelei muzsikálnak«.

A forradalmak végéig idétlenre puffadt »Egyéniség« öntelt bálványa ledőlt, a szájas önimádás végre megrothadt, az uj lirikus szerzetesi szerénységgel csak a szent isteni akarat közvetitőjének tartja magát. »Röntgeni fény fut rajtam keresztül s rairja magát a Teremtés érzékeny lemezeire«.

Az Akarat igéi pedig, amelyeket közvetit, még távoliak, ködösek, félénkek, a versek nagy ive tulnan gyakran ködben végződik, a vers igéi gyakran csak az uj világ invokációjáig jutnak, a tartalom elmodása még csak igéret marad, — de igy is: az uj vers már a jövőbe ivel, hidat emel beléje, s a jövő jobb, emberibb, egybeolvadás az Istenséggel, megváltottabb és szebb.

Szentimrei buzogva ömlő prédikációs mondatai leginkább a felvidéki Mécs Lászlóval mutatják őt rokonnak, formában és tartalomban egyaránt. Mécs László kissé paposabb, Szentimreiben még itt-ott rozsdállik egy kis pesszimizmus, Mécs László az ő hosszanömlő troheikus soraival valamivel közelebb áll az uj — egykor tán akadémikussá válandó és uj klasszicizálásra is formát adandó — uj általános magyar formák megtalálásához. Ahol Szentimrei kötöttebb formákat rajzol föl, ott el tud álmélkodtatni formájának pontos épitőművészetével, finom csiszoltságával.

Nagyon szükséges, hiányzó volt ez a könyv, örömmel üdvözöljük a sokrészen összetaposott magyar lira ujra-virágzásában. Kivánjuk, hogy a nehezen áthágható erdélyi határon át bőven eljusson közénk.

Meg kell emlitenünk végül, hogy e könyvet Kis Károlynak igaz magyar müvészetü szép szines linoleummetszetei ékesitik. *(B. A.)*

(Két Wilde-darab.) Most, mikor a Vigszinház Bunbury-előadása ujra aktuálissá tette Wilde drámairó müvészetét, kapóra jelenik meg a nagy angol irómüvész két szindarabja könyvalakban: a *Lady Windermere legyezője* és a most előadott *Bunbury*, az előbbi *Moly* Tamás, az utóbbi *Mikes* Lajos forditásában. A két vigjáték Wilde összes müveinek abban a finom izlésü kiadásában kerül közkézre, melyet a Lampel R. (Wodianer és Fia) cég ad ki.

(Petőfi németül.) Petőfinek immár egész tábora van német forditókból. Még e nagy számból is dicséretesen válik ki *Landgraf* Lorenz dr., akinek már egy szépsikerü forditásgyüjteményéről annakidején megemlékeztünk. Most a második füzete jelent meg forditásainak. Petőfinek jól válogatott, németben is leginkább népszerüsithető verseit válogatta itt is össze s mindenütt tud forditásában magyar lelkü és zamatosan német nyelvü maradni. Még magyarok is élvezettel olvashatják e jó forditásokat, megláthatják belőle, mennyi sok marad meg Petőfi gondolatából még a magyar nyelv fényes és megszokott ruhájának levetése után is.

(Jókai Mór élete és müvei. Irta *Zsigmond* Ferenc.) Közeledik Jókai születésének centenáriuma s elszegényedett hazájában már megszólalt róla az első — ócsárló szó, ezelőtt vagy félévvel, mely azzal fenyegette a halhatatlan költőt, hogy meg kell vonni tőle a pártolást, mert tulságosan protestáns volt. Mi azonban jól ismerjük őt, hogy a magyar fajnak és XIX. századbeli életidejének egyik legszerencsésebb, legfajlagosabb inkarnációja volt. Zsigmond Ferenc kis könyve, mely a Bethlen-könyvtár 8. számaként jelent meg, tiszta, lehellettel is be nem homályositott tükörképben ábrázolja Jókait. Ámulva nézzük végig ujra ezt a boldog életpályát; valóban, amint Sophokles a legboldogabb korát élte meg görög hazájának, Jókainak a magyar nemzet legszebb, legboldogabb életkorát adatott megélnie. Milyen szép lehetett ábrándos, naiv nagylelkü magyar ifjunak lenni, Petőfi barátjának s a ragyogó magyar március tizenötödike vezérének lenni egykoron! Milyen szép lehetett magyar bujdosónak lenni, osztrák elnyomás átfutó felhőcskéjét szenvedni a Bach-korszakban, ugy nézünk vissza rá, mint nemzetünk fogzási fájdalmára. 1904... talán az utolsó derüs magyar évben halhatott meg ez a kiválasztott szépségekkel megáldott és kiválasztott szépségekkel megáldó élet. Petőfi és Jókai a mi fiatalságunk. Öregedő korunkban, öregedés ellen milyen jó Jókait olvasgatni. Betegségből lábadozóban gyógyulás végett is, szintén őt szoktuk olvasgatni. S amig Jókait szereti a magyarság és amig olvassa: megőriz magának annyi fiatalságot, amennyi megmenti az életét, még talán a történelmét is.

Szerény kis áldozás a Zsigmond Ferenc könyve, nem erőlködik uj megállapitásokkal, nem is hivatása ilyen helyen; nem is deklamálgatja szenvedélyeskedve a református voltát, csak rámutat, mint egy bizonyitékára annak, hogy a lelki rendszerben mennyire magyarnak tudtak itt nőni a lelkek. A Jókai-ünnepségek előtt nyugodt, tiszta hangu preludium ez a kis Jókai-könyv.

(Torday Emil: Afrikai emlékek.) Angliába szakadt hazánkfia, akinek utleirása alig egy éve jelent meg Hamlász Gyula népszerü sorozatában, A Hat Világrészben, uj kötettel toppant a magyar könyvpiacra. Szépen és gazdagon illusztrált uj kötetében afrikai meséket, apró történeteket, vadászkalandokat gyüjtött össze. A világlátott természetvizsgáló és vérbeli vadász széles látókörével rögzit papirra egy-egy pillanatfelvételt az oroszlán, az elefánt, a gorilla és leopárd, a rinocerosz s a félvadak életéből és jegyez föl minden vadságuk mellett is érdekes és megkapó állatmeséket a zsiráfról és óriáskigyóról, a vizilóról stb. stb. A vaskos kötet könnyet fakasztó előszaváról külön is meg kell emlékeznünk; a tropusi kalandokon megedzett apa szivhez szóló szózata ez. A nagy gonddal kiállitott kötetet a *Világirodalom* adta ki.

(Haberlandt Néprajza.) Nagyon sokan érdeklődnek nálunk néprajzi dolgok iránt, de eddig nem volt olyan magyarnyelvü vezérkönyv, mely a tanulmányozót és az érdeklődőt tájékoztatta volna ennek a fontos és közérdekü tudománynak módszereiről, alapelveiről s megadta volna számára a rendszeres és komoly tanulmányozásra való utmutatásokat. Tudományos irodalmunk ez élénken érzett hiányát pótolja a Franklin-Társulat Ember és természet cimü vállalata, melyet Nagy József dr. egyetemi tanár szerkeszt: kiadta a legkiválóbb német néprajzi vezérkönyvet, Haberlandt Néprajzát Viski Károly gondos forditásában. A rendkivül tanulságos és kitünően megirt könyv bevezet a néprajzi tudomány alapfogalmaiba, módszereibe és bevezet ugy az általános, mint a leiró néprajz elemeibe s röviden, nagyon tartalmasan adja a foglalatát az eddigi néprajzi kutatások eredményeinek. A Franklin-Társulat igen tetszetős kiállitásban és izléses kötésben adta ki ezt a hézagpótló könyvet.

Ezek a könyvek ***Pfeifer—Zeidler*** *nemzeti könyvkereskedésében kaphatók, Budapest, Kossuth Lajos-utca 7.*

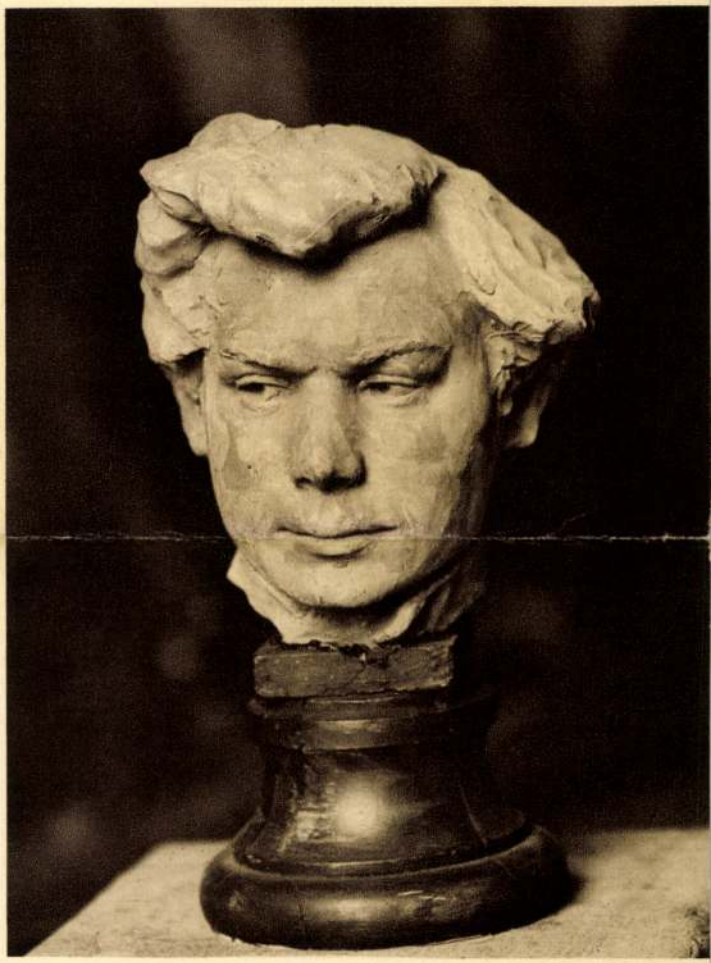

GÁCH ISTVÁN: PÁSZTOR JÁNOS.

LÜHNSDORF KÁROLY: SÍRÓ FIÚ.

Evk Kmt. 1929.
158 l.

Esti Ujság

ÁRA 10 FILLÉR

BUDAPEST, 1940 DEC. 6. ÖTÖDIK ÉVFOLYAM, 280. SZ. SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL, SZÍNHÁZJEGY- ÉS UTAZÁSI IRODA, BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 5. SZ. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA SZÁMA: 49.927.

Péntek

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY HÓNAPRA 2 PENGŐ 20 FILLÉR. EGYES SZÁMA ÁRA HÉTKÖZNAP ÉS VASÁRNAP 10 FILL. A SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL, SZÍNHÁZJEGY- ÉS UTAZÁSI IRODA TELEFONSZÁMA: 41—444—00.

MEGNAGYOBBODOTT ORSZÁG KÖSZÖNTI KORMÁNYZÓJÁT

Lüthendorff Károly rajza.

Beszélgetés a beszarábiai és északdobrudzsai németeket hazatelepítő bizottság vezetőjével

Száznégyezer németet költöztettek át a birodalomba három hónap alatt

Csütörtök délben a ködbeveszö Dunán két személyszállító hajó érkezett az Eötvöstéri állomásra. Először a komoly és méltóságteljes *Erzsébet királyné*, a MFTR luxusgőzöse úszott be a kikötőbe, később a DDSG *Melk* nevű hajója is odaállt a stéghez. A MFTR-hajó parancsnoki hídjáról *Andrásovits* Nándor dr. parancsnok, a német hajóról vitéz *Csikós* István parancsnok integetett az állomáson gyülekező rokonoknak, akik három hosszú hónapja nem láthatták hozzátartozóikat. Szeptember elején indultak el a budapesti haóállomásról a MFTR gőzösei: a Szent István, *Neuberger* Lajos, a Szent Imre, *Farkasits* Béla, a Szent Gellért, *Demeter* Miklós és a Leányfalu, *Schwartzleitner* Artur kapitányokkal a parancsnoki hídon, őket követte az Erzsébet királyné. A magyar hajók a német birodalmi kormány felkérésére a német, jugoszláv és román hajókkal együtt résztvettek a szovjetorosz Besszarábiából és Észak-Dobrudzsából visszatelepülő németek hazaszállításában.

A három hónapig tartó hatalmas munkában alaposan kivették a részüket a magyar hajók. Az Erzsébet királyné és a Melk most a visszatelepítést intéző 150 főnyi bizottságot utaztatta vissza Németországba. A párórai budapesti tartózkodás alatt a német csoport tagjai IBUSz-autócaron járták be a várost és megtekintették Budapest nevezetességeit.

Berendezett műhelyek, elkészített munkahelyek várták a hazába visszatérőket

Az *Esti Ujság* munkatársa beszélgetett Walter *Güldnerrel*, az áttelepítő bizottság vezetőjével, aki a hatalmas munkáról a következőket mondotta:

— Három hónap alatt 90.000 besszarábiai és 14.000 dobrudzsai németet költöztettünk át a Német Birodalomba. Először azt terveztük, hogy az új településeket Bécsig hajóztatjuk, de ez hosszadalmas lett volna s ezért úgy döntöttünk, hogy Zimonytól vasúton szállítjuk őket tovább Igy

a 26 hajóból álló kereskedelmi flotta a szovjetorosz kikötőkből csak Zimonyig szállította a német településeket.

Egy-egy hajón 400-tól 1000 főig szállítottunk. Az óriási munkában kitünő szolgálatot tettek a magyar hajók szolgálatkész személyzetükkel és kitünő teljesitőképességükkel. A hajón a kényelmesebb kajütöket az öregek, nők és gyermekek kapták, a kényelmetlenebb helyeket férfiaknak osztottuk ki. A hazatelepítő csoport az utasok elszállásolásáról, étkeztetéséről és szórakoztatásáról is gondoskodott, de minden hajón volt megfelelő számú egészségügyi gondozó is. Ilyen nagy tömegben elkerülhetetlen a betegség, de hála Istennek alig volt olyan súlyos eset, ami említésreméltó volna. Ha jól emlékszem, a 102.000 visszatelepülőből *útközben egy halt meg, viszont születés három volt.*

A bizottság vezetője ezután az áttelepítés módjáról beszélt. Először jelentkezésre szólították fel a Német Birodalomba visszatérni óhajtó németeket, majd egy bizottság felbecsülte ingatlanaikat. A költözködők

csak legszemélyesebb holmijaikat és gazdasági felszereléseiket vihették magukkal.

Ezeket teherautókon, vonatokon a kikötőkbe szállították. Kilia, Reni s a dobrudzsai Cernovoda kikötőkben gyülekeztek a települők. Először a nőket és a gyermekeket helyezték el a hajókon, hogy kényelmes helyük legyen. A hajón állandó orvosi és ápolónői felügyelet alatt állottak.

— A visszatelepülők nagyrésze mezőgazdasági munkás — folytatta érdekes elbeszélését Walter *Güldner*, —, de szépszámmal vannak köztük iparosok és intellektuális foglalkozásúak is. A telepítőbizottság németországi elhelyezkedésükről úgy gondoskodik, hogy

mindenkit foglalkozásának megfelelő helységbe telepit, természetesen a települők kívánságait is figyelembe vettük.

Igy például a szőlősgazdákat, bortermelőket szőlővidéken helyeztünk el. Iparosoknak különböző német városokban rendeztünk be műhelyt s lehetőleg arra is ügyeltünk, hogy *egy-egy dobrudzsai faluban, vagy besszarábiai községben összeszokott német családok a Birodalomban is együtt maradjanak.* Hatalmas szervezet kellett ezeknek a munkáknak elvégzéséhez, hisz százezer ember utaztatása is már nagy gond s ezenkívül azoknak műhelyt, földet, lakást és megélhetést is kellett szerezni. Ez a százötven főnyi bizottság, amelynek a vezetője vagyok, csupán az utaztatást intézte. A mi munkánk is nehéz volt, mert egy-egy hajó befogadóképessége átlagban 700 s a rendelkezésünkre álló 26 kereskedelmi hajón egy-egy fordulóban 17—18 ezer embert tudtunk csak Zimonyba szállítani. Innen a hajók azonnal visszafordulnak és ismét telepesekkel megrakodva tértek vissza. Természetesen a kikötőig kocsiúton érkezett települők fáradtak s elcsigázottak voltak, ezeket azonnal gondozásba vettük, meleg ruhákkal, takarókkal és élelemmel láttuk el.

A hazakivánkozó magyar családokat is elhozták a németek

A telepítési bizottság emberei a német nemzetiszocialista párt SS alakulatának egyenruháját viselik. Külön rangjelzésük nincs, *s a vezetőjük éppúgy napi 15 márka fizetést kap, mint a legegyszerűbb ápolónő.* A munka elvégzésében sem volt különbség közöttük, a hajóra való berakodásnál a telepitő-bizottság vezetője éppolyan lelkesedéssel és fegyelmezettséggel segédkezett, mint a legegyszerűbb SS-tag.

Az *Esti Ujság* munkatársa ezekután *Andrásovits* Nándorral, az Erzsébet királyné gőzös parancsnokával beszélgetett.

— A magyar hajók szeptember 5-én indultak el a budapesti kikötőből *Szelke* Árpád MFTR-igazgató irányitásával. A MFTR legszebb gőzöseit, luxus utasszállító hajóit ajánlotta fel a német telepítési-bizottságnak, ami láthatóan nagyon meghatotta a németeket. A magyar hajók óraműpontossággal bonyolították le feladataikat és kényelmes, célszerű berendezésükkel megkönnyitették a telepítés nehéz munkáját. Mint magyar hajóskapitány, örömmel láttam, hogy

a német telepítési bizottság készséggel felvette utasai közé azt a néhány besszarábiai falvakban lakó magyar családot is, akik Magyarországra kívántak költözni.

A magyar utasok is Zimonyig utaztak hajóval, innen vasuton jöttek Magyarországra. Általában példaadó fegyelmezettséget tapasztaltam, ami nemcsak a telepítő egyenruhás embereket, de a települő egyéneket is jellemezte. *A gyorsaság, amellyel a munkát végezték, szinte elképesztő.* Százkétezer utast behajózni aránylag ilyen rövid idő alatt, nagy és körültekintést érdemlő munkát jelentett. Hála Istennek, minden zökkenő nélkül zajlott le.

Este 6 órakor az Erzsébet királyné- és a Melk-gőzös tovább indult Bécs felé. A telepítési-bizottság tagjai most párheti szabadságra mennek a Birodalomba, majd a Balti-államokba utaznak, ahonnan ismét nagyszámban telepítenek vissza német családokat. A MFTR-hajók pedig vasárnap hajnalban érkeznek vissza Budapestre s a fárasztó, nehéz munka után a magyar hajós-személyzet is pihenőre tér.

R. J.

A ZSIDÓKÉRDÉS

A képviselőház appropriációs vitájában ismét sűrűn szerepelt a zsidókérdés megoldása. A képviselők pártállás szerint pro és kontra elmondották véleményüket erről a problémáról, amelyet az utóbbi időben szélsőséges oldalról agitációs anyagként használtak fel a kormányzat ellen. Meglepő volt, hogy éppen a szegedi fajvédő irányzat képviselőit és Teleki Pál grófot illették a gyengeség vádjával, mert hiszen köztudomású, hogy a második zsidótörvény legszigorúbb és legérthetőbb rendelkezéseit éppen Teleki Pál gróf fogalmazta. Igy valóban ő volt a legilletékesebb arra, hogy ezt a kérdést visszaterelje az egyedüli helyes mederbe. Vitazáró hatalmas beszédében a miniszterelnök ismét megvilágította álláspontját, amelyet nem először hangoztatott a Ház színe előtt különböző beszédeiben.

— A zsidókérdés — mondotta Teleki Pál gróf — az egységes európai rendezés keretében oldható meg gyökeresen és nálunk is ebben a keretben fog megoldódni, ha ilyen európai rend lesz. Addig is meg kell találni a megfelelő megoldást közel egymillió ember ügyében. Fájdalmas és sok nehézséggel járó folyamat ez, azonban feltétlenül megoldható a nemzet érdekében, nempedig valamelyes szadizmusból. Nem szabad megengednünk, hogy a gazdasági élet csúcsai zsidó, vagy félzsidó, vagy strohmann-kezekben legyenek. Tekintettel kell azonban arra is lenni, hogy nyolcszázezer, a kevertekkel együtt egymillió lakosról van szó, tehát nem szabad előlük minden életlehetőséget elvonni.

Világos, egyszerű és határozott magyar beszéd. A nemzeti társadalom józanul gondolkozó része Prohászka Ottokártól Gömbös Gyuláig sohasem úgy tekintette a zsidókérdést, mint a zsidóság üldözését, hanem mint a magyar faj védelmét egy káros, idegen befolyással szemben. A fajvédő irányzat gondolatával hiába állitották szembe a humanizmus jelszavait, mert a zsidóproblémát soha senki nem akarta embertelenül rendezni, de annál inkább szerette volna totálisan és az egész nemzet javára megoldani. Az első és második zsidótörvény bizonyos hiányosságai, továbbá amiatt, hogy a zsidóság a legravaszabb módon szabotálta az eddig hozott törvényeket, nem lehetett tökéletes a rendezés. Teleki Pál gróf most nagyon helyesen, azt mondja, hogy nem a régi törvényt akarja foltozni, hanem egyszerű, becsületes megoldásra törekszik. Az egyszerű megoldás pedig nem lehet más, mint ismét csak az, amit ő hirdet, tudniillik, hogy a gazdasági élet csúcsait kell megtisztítani a zsidó megszállás alól, mert a magyarság számára vajmi keveset jelent az, ha a kis piaci árus nem folytathatja foglalkozását, de ezzel szemben a néhány nagytőkés személyében, vagy strohmannja útján továbbra is azt csinálja, amit eddig.

A megoldásnak Teleki Pál grof szerint tehát két irányúnak kell lennie. Addig is, míg az európai rendezés megkezdődik, szükség van egy egyszerű, közérthető, új zsidótörvényre, amelyben nincsenek kibúvók és amelyet nem lehet megkerülni az eddig páratlanul ravasz módszerekkel. Ezután következik az általános rendezés, amely nyilvánvalóan az összes európai államok közreműködésével a zsidóság kitelepítését fogja a már készen is álló nagyvonalú tervek alapján megoldani.

Kétségtelen, hogy a magyarság szempontjából ez az egyszerű és becsületes rendezés lesz a leghatásosabb. A zsidóságnak pedig, amely soha nem akarta tudomásul venni, hogy egy nép nem állhat csak gazdagokból és csak középosztálybeliekből, a zsidóságnak, amely nem tudott magából parasztságot és dolgozó osztályokat kitermelni, tudomásul kell vennie, hogy ez az új rendezés mindenféle tekintetben igazságos és főként — elkerülhetetlen.

Több hullámban támadták a német bombázók Angliát

Berlin, december 6.
(Német Távirati Iroda)

A Német Távirati Iroda értesülése szerint több hullámban támadó német harci repülőgépek csütörtökön a koraesti és késő esti órákban mindenféle nagyságú bombákat dobtak Londonra és egy délangliai kikötővárosra, valamint több más fontos délangliai hadicélpontra. Közelebbi részletek még nem érkeztek. (MTI)

Autobuszkirándulások ERDÉLYBE

8 napos túra	I. kirándulás	1940. XII. 22—29.	
	II. „	1941. I. 5—12.	
	III. „	1941. II. 2—9.	
	IV. „	1941. II. 16—23.	
	V. „	1941. III. 2—9.	
	VI. „	1941. III. 16—22.	Részvételi díj: P 248.—
4 napos túra	I. „	1940. XII. 22—1941. I—4.	
	II. „	1941. I. 12—25.	
	III. „	1941. II. 9—22.	
	IV. „	1941. III. 9—22.	Részvételi díj: P 370.—

Kérje gyönyörűen illusztrált ismertetőnket

Felvilágositás és jelentkezés:
UTAZÁSI IRODÁNKBAN VIII., József-körút 5. Telefon: 14—44—00.
ÉS MÁV HIVATALOS MENETJEGYIRODÁNKBAN.

MAGASBÓL AKARJA LÁTNI ERDÉLYT? REPÜLŐGÉPPEL TEHETI!
V., DOROTTYA-UTCA 7. SZ.
TELEFON: 180-888

— **A przemysli és turkesztáni volt hadifoglyok találkozója.** Augusztus 21-én, vasárnap délelőtt 9 órakor találkozót tartanak a Kapás-utcai Hubertus vendéglőben a przemysli és turkesztáni volt hadifogoly altisztek és legénységi állománybeliek. A találkozón megalakítják a przemysli és turkesztáni volt hadifoglyok szövetségét, utána pedig megkoszorúzzák a Przemysl-emlékművet. A rendezőség kéri a volt hadifoglyokat, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a találkozón.

— **Egyházi hangverseny a koronázó főtemplomban.** A budavári koronázó főtemplom ének- és zenekara Sugár Viktor karnagy vezényletével augusztus 22-én délután 6 órakor a koronázó főtemplomban nagyszabású egyházi hangverseny keretében mutatja be Beretvás Hugónak, a jeles zeneszerzőnek és számos nagy zenemű komponistájának „Szent István méne Szent Mártonba" című kantátéját, melynek szövegét Saágh Henrik írta. A magánszólamokat Mály Győző, Harangozó János, Mezey Zsigmond és Weissenbacher Ervin éneklik. Zenei körökben nagy érdeklődés előzi meg Beretvás új kompozíciójának bemutatóját.

CSILLÁR-bérlet Vogelnál
V, Károly-krt 28. VIII, Mária Terézia-tér 1

— **Felhívás a BIK cserkészekhez.** A 4. sz. BIK (Budai Ifjúsági Kongregációk) cserkészcsapatainak parancsnoksága ezuton is kéri a csapat volt tagjait, hogy a 25 éves jubileuma alkalmából kiadásra kerülő emlékkönyv részére részletes életrajzi adataikat sürgősen juttassák el. Cím: 4. sz. BIK cserkészcsapatok parancsnoksága, II., Zárda-utca 4. Öregcserkész találkozók hétfőnként este 8-tól 11 óráig.

x **Naponként mindössze 40 fillér a villamos tűzhelyen való főzés-sütés áramköltsége egy négytagu családnál. Ha a háztartásban villamos hűtőszekrény is van, e két ideális villanykészülék együttesen csupán 52 fillérnyi áramot fogyaszt naponta. Hogy a villanytűzhely és hűtőszekrény a kánikulában mit jelent, azt a boldogságtól sugárzó arccal tapasztalják azok a háziasszonyok, akik az elektromos művek Honvéd-utca 22 sz. alatti főzőiskolájának ingyenes gyakorlati előadásain résztvesznek. Előadások: hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt fél 10 órakor.**

Ha influenzája van, gondoskodjék arról is, hogy gyomra és belei a természetes „Ferenc József" keserűvíz használata által gyakran és alaposan kitisztíttassanak. Kérdezze meg orvosát.

— **Orvosi hírek.** Rajna Nándor dr., BÖME főorvos szabadságáról visszaérkezett és rendelését a Horthy Miklós-körtér 3. sz. alatt ismét megkezdte. — Szentlőrinci Liebermann Leó dr. professzor, egészségügyi főtanácsos, szemészfőorvos, az ujságírók szanatóriumegyesületének szakorvosa, szabadságáról hazaérkezett és újból rendel hétfőn, szerdán és pénteken délután 3—½5 óráig. (Telefon: 185—373.) — Karniss Nándor dr. sebészfőorvos átvette a Szent Erzsébet Magánkórház vezetését Tatatóváros, Esterházy-u. 32 alatt. Telefon: 26.

Balatonalmádiban, az ORTE üdülőházban elsőrendü penzió kapható elő- és utószezonban 4—6 P-ig, főszezonban 4.80—7 P-ig."

— **Elöntötte a felhőszakadás Zalaegerszeg utcáit.** Zalaegerszegről jelentik: A több napja tartó óriási hőség után szombaton reggel 5 óra tájban sűrű villámlás és mennydörgés közben felhőszakadás zudult a városra. A mintegy öt óra hosszat tartó felhőszakadás következtében megbénult a járómű- és gyalogközlekedés. Egyes utcákon 20—30 centiméter magasságban hömpölygött a víz, behatolt a mélyebben fekvő házakba és elöntötte a lakásokat és pincéket. Az egyik utcában tüzoltók mentették ki a lakásban bennszorult lakókat. A villám több helyen érte a villanyvezetéket, ezért reggel 7 órától délután fél 2 óráig szünetelt az áramszolgáltatás. Ez alatt az idő alatt a villannyal hajtott ipari üzemekben, nyomdákban és műhelyekben szünetelt a munka.

Bélyeg és bélyegalbum árjegyzéket érdeklődőknek bérmentve küld ABONYI JENŐ bélyegkereskedése. Budapest, IV., Váci-utca 45. sz. Telefon: 1-863-36.

x **Már most felhívjuk figyelmét** arra, hogy mielőtt gyermeke iskolai vagy intézeti szükségletét beszerzi, forduljon e téren is a legnagyobb bizalommal és minden kötelezettség nélkül áruházunkhoz, ahol minden kérdésben szakszerü és lelkiismeretes felvilágositást nyerhet. Kivánságára szivesen megküldjük önnek postán is iskolai és intézeti tájékoztató árjegyzékünket, valamint a kivánt ruházati anyagokból mintagyüjteményünket. Fenyves-áruház, Budapest, Kálvin-tér 7.

— **Székrekedésben szenvedőknél** reggel felkeléskor egy pohár természetes „Ferenc József" keserűvíz a belek eldugulását gyorsan megszünteti, a gyomor müködését elömozditja, az anyagcserét megélénkiti, a vért felfrissiti, az idegeket megnyugtatja, s igy kellemes közérzetet és fokozott munkakedvet teremt. Kérdezze meg orvosát.

Lühnsdorff Károly festőművész most készítette el ezt az érdekes, jólsikerült portrét Mikecz Ödön dr. igazságügy miniszterről, akinek a következő napokban sorozatos törvénytervezetei kerülnek a folytatólagos minisztertanács elé

— **Magyar hangversenyt rendezett a debreceni nyári egyetem vezetősége.** Debrecenből jelentik: A debreceni nyári egyetem vezetősége szombaton este nagyszabású magyar hangversenyt rendezett, hogy a külföldi hallgatókkal megismertesse a magyar népi és müzene kincseit. A hangversenyen közreműködött Palló Imre dr., az Operaház tagja, aki Kodály-, Liszt-, Szabados-dalokat és magyar operarészleteket adott elő. Gyurkovics Mária Bartók és Kodály népdalgyüjtésének remekeit énekelte el. Az énekszámokat Szabó Emil zeneiskolai tanár kisérte. A hangversenynek nagy sikere volt.

— **Corrigan ismét repülhet.** Newyorkból jelentik: A kereskedelmi minisztérium közlése szerint Corrigan óceánrepülő repüléstilalmi ideje véget ért és Corrigan ismét jogosult repülni. A tilalmat a hatóságok tudvalevően formai okokból voltak kénytelenek kimondani, mert Corrigan — a rendelkezéseket megsértve — nem jelentette be előre óceánrepülését.

x **Zongorákat csakis** ott vásároljunk, ahol minden tekintetben megbizható garanciát kapunk. Ilyen, teljes megbizható a Keresztély hirneves zongoraterme, Budapest, V., Vilmos császár-út 66, ahol csalódás sohasem érheti!

A 27 ÉVE FENNÁLLÓ **BODNÁR** cég az összes **RÁDIÓ**-típusokat díjtalanul bemutatja és árjegyzéket küld. RÉSZLET. —O— CSERE. VI. ker., Vilmos császár-út 60.
GRAMOFON táskagépek, összes lemezujdonságok **CSILLÁR** modern típusok **VILLAMOS** szerelések cikkek.

— **Uj autobuszjárat indul a Pálffy-tér és Csatárka-út között.** A polgármester engedélyére a Beszkárt a Pálffy-tértől kiindulva, a Zsigmond-utcán, Zsigmond-téren, Bécsi-úton, Szépvölgy-utca, Pusztaszeri-úton, Zöldmáli-úton, Zöldmáli-lejtőn, Szépvölgy-úton keresztül a Csatárka-útig és ugyanezen az útvonalon vissza autóbuszközlekedést indit. Az új járat számjelzése 29-es lesz. Az első kocsit naponta a Pálffy-térről reggel 6 óra 45 perckor, a Csatárka-úttól 7 órakor, az utolsó kocsit a Pálffy-térről éjjel 23 órakor, a Csatárka-úttól pedig 23 óra 15 perckor fogják indítani.

— **Halálos baleset a szekszárdi közkórházban.** Szekszárdról jelentik: Szombaton este a Horthy Miklós közkórházban Hermann József dr. segédorvos megkérte Lőrincz István szigorló orvost, hogy szobájából hozzon ki egy orvosi műszert. Lőrincz, amikor a szekrényből a műszert kivette, egy revolvert látott a szekrény polcán s azt kezébe véve, nézegetni kezdte. A revolver véletlenül elsült és a golyó az éppen ott tartózkodó Sörös Géza szigorló orvos fejébe fúródott. Azonnal meghalt. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

NE MULASSZA EL MEGNÉZNI AZ EMBERSZERETET CSODÁIT A
NEMZETKÖZI KARITÁSZ KIÁLLITÁSON
VIII. MUZEUM-U. 17. NYITVA NAPONTA 9-6 IG
KEDVEZMÉNYES BELÉPŐJEGYEK KAPHATÓK MINDEN PLÉBÁNIÁN

Érelmeszesedés, asthma, gyomorbaj, magas vérnyomás,
légzőszervek hurutjai, rekedtség ellen igyon
Pestszenterzsébeti jódos-sós-Radioactiv gyógyvizet.
A gyógyvíz ivókurája lehetőleg 8 hétig megszakitás nélkül tartson. Krónikus és súlyosabb természetű bajoknál ajánlatos a kurát többször megismételni. Egy kuraegység kb. 25—30 palack. A biztos gyógyhatást számtalan klinikai és kórházi szakvélemény igazolja. Kérdezze meg orvosát. Kapható vidéken a
„HANGYA" és a „KÖZTISZTVISELŐK" szövetkezete minden üzletében, Budapesten és környékén a szövetkezetek árudáiban, gyógyszertárakban, drogériákban és minden jobb fűszerüzletben. Központi iroda: Budapest, IX., Ranolder-utca 4.

— **Tizennégy ház leégett egy vasmegyei községben.** Szombathelyről jelentik: Borzalmas tüzvész pusztított a vasmegyei Kemenesh ögyész községben. Eddig ki nem derített módon kigyulladt Takács Lajos gazda háza és a tűz rohamosan tovább terjedt az egész utcasorra, úgyhogy rövidesen 14 lakóház a hozzájuk tartozó gazdasági épületekkel együtt elhamvadt. A tűz lokalizálásában hat szomszédos község tűzoltósága segédkezett, de a kigyulladt házakat már nem tudták megmenteni. A tűzvész következtében huszonhat család, jobbára a gazdasági cselédek, mintegy száz családtaggal hajléktalanná vált. Valószínűnek tartják, hogy a tüzet kéményből kipattant szikra okozta. A nyomozás folyamatban van.

BARÁNKAY LAJOS egyetemi magántanár időszerü munkái:
A Nemzeti Közszellem Pedagógiája,
(a tiszta magyar nemzeti művelődés eszméinek foglalata à 10 P.
A Magyar Integritás Művelődéspolitikája,
a magyar revizió előkészitésével kapcsolatos művelődési teendők rajza à 3 P.
SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT könyvkereskedései

— **Az önálló hivatású nők világkongresszusának tagjai vasárnap Szegedre mennek.** A világkongresszus szombati napján a kongresszusi tagok a Balaton mellé rándultak ki, először Siófokra, majd onnan Almádiba, ahol Tormay Béla, a postatakarékpénztár vezérigazgatója látta őket vendégül. A vezetőség Budapesten maradt, ülést tartott, amelyen a szakosztályok elnökeit választották meg. Mme Marcelle Kraemer-Bach, párisi ügyvédnő, aki az ügyvédnők nemzetközi szövetségének megalapitója, a törvényhozási elnöki szakosztály elnöki székébe került. A legközelebbi, jövő évi igazgatósági üléseket a norvég szövetség meghivására Trokjheim-ban tartják meg. A szövetséget a nemzetközi munkaügyi hivatal ülésein Miss Heneker képviseli. A tanulmányi és kutatási bizottság élére ismét a régi elnököt, a finn Miss Armi Hallstein-Kallia-t választották. Vasárnap autocarokon Szegedre rándul le a kongresszus számos résztvevője. Megtekintik a szabadtéri előadást. Ezzel be is zárul a hétnapos kongresszus programja. Nagyon sokan Budapesten maradnak, hogy megismerkedjenek Budapest szépségeivel.

x **Szőrtelenités egy perc alatt.** A szőrtelenitendő kart vagy lábat Leton-vízzel megnedvesitjük. Egy perc mulva a szőröket egyszerüen letöröljük. Hidegvizes lemosás s a testrész márványsimaságban tündököl. A villámgyors hatás ellenére a Leton-víz teljesen ártalmatlan. Egy kiadós üveg Leton-víz ára 2.70 pengő. Kapható mindenütt. Főraktár: Hunnia gyógyszertár, Budapest, VII., Erzsébet-körut 56.

Keresztény, fiatal
kezdő könyvelőnőt jó irással **felveszünk.** Csak zuglóiak pályázzanak.
Ajánlatok „Zuglói" jeligére Rudolf Mossehoz, Budapest, VII., Erzsébet-körút 23.

x **Vásárlási visszatérítést ad a Szövetkezeti Bolt.** A Szövetkezeti Bolt szövetkezet ez év június 28-án megtartott közgyülésének határozata alapján üzletrészes tagjainak; akik 1937 folyamán jegyzett üzletrészeik ellenértékét 1937. év folyamán teljesen befizették, *az üzletrész névértéke után 2 százalékos osztalékot fizet.* Ugyancsak *2 százalékos vásárlási visszatérítést fizet* azoknak az üzletrészes tagoknak, akik 1937. évi vásárlásaik blokkmásolatait 1937 december 31-ig eljuttatták a Szövetkezeti Bolt áruházához. Az osztalékfizetést és a vásárlási visszatérítések kifizetését augusztus 16-án kezdi meg a Szövetkezeti Bolt szövetkezet főpénztára (Budapest, VII., Rákóczi-út 36, I. emelet) naponta déli 12 és 2 óra közötti idő kivételével.

x **Az egész országban** előnyösen ismert Weisz Mariska kézimunka üzletét Erzsébet-körút 9, a New-York palotába helyezte át.

Kirakatrendezői, reklámgrafikai és nőidivatrajzolási szaktanfolyamok XI. évfolyama kezdődik 1938 szeptember 15-én a Budapesti Kereskedelmi Akadémián. Kérjen prospektust a vezetőségtől: Szécsi-Hacker József iparművész, tanár, V., Alkotmány-utca 16. sz. Telefon: 126-037.

Sportversenyek

Csik Ferenc betegen, lázasan is beverekedte magát Wembleyben a százméteres gyorsuszás döntőjébe

Wembley, augusztus 6.

(Az Uj Magyarság londoni munkatársának telefonjelentése.)

Szombaton este megkezdődtek az idei Európa-úszóbajnokság küzdelmei a wembley-i stadionban. A hatalmas csarnok, amely a londoni olimpiász idejétől máig sohasem telt meg nézőközönséggel, ezúttal sem volt éppen zsúfolt, nyolcezer ember azonban összegyűlt a nézőtéren, ami angol viszonylatban igen nagy szám. A közönség szép küzdelmeket, izgalmas versenyeket látott, amelyeket az angol hidegvér szokott temperamentúrájánál egy Fahrenheit-fokkal melegebb hangulatban vett tudomásul. Időnként még igen komoly izgalom is fűtötte a nézőteret; nem éppen szerencsés körülmény, hogy ezeket az izgalmakat mi, magyarok hoztuk magunkkal Wembleybe.

Mondhatom, igen borongós hangulatban érkeztünk és hallgattuk *Aberdare* lord, az Angol Testnevelési Tanács elnökének beszédét, amelyben szívélyes hangon üdvözölte a versenyzőket és sok szerencsét kívánt nekik mind valamennyiüknek. Rossz kedélyállapotunk oka Csik Ferenc volt, a berlini olimpiai bajnok, a magyar úszósport büszkesége. Utközben, a vonaton erősen meghűlt, *Londonba érkezve, a torka alaposan bedagadt és szombaton reggel nem tudott felkelni ágyából.* Ön hivtam hozzá orvost, London egyik legjobb gégespecialistáját, aki megállapította, hogy szabályos és meglehetősen erős torokgyulladása van.

A délelőtti órákban 38.5 fok volt Csik Ferkó hőmérséklete, az orvos egész egyszerűen megtiltotta, hogy vizbeszálljon, de még azt is, hogy az ágyból felkeljen. Ezektől a krudélis intézkedésektől eltekintve és ezek ellenére, igen kedves ember a londoni orvos: amikor megtudta, hogy Csik Ferenc az olimpiai bajnok, civilben pedig orvoskollega, a világért el nem fogadott volna egy pennyt a látogatásért és maga is elkeseredetten sopánkodott, hogy ilyen módon nem küzdhet az Európa-bajnokságért. Úgy találta pedig, hogy az olimpiai aranyérem mellé nagyon szépen odaillene az Európa-bajnoki tiszteletdíj.

Keserves kiülődás az előfutam

Odahaza, Budapesten bizonyára senki sem csodálkozik, hogy *Csik Ferenc estefelé felkelt az ágyból és a többiekkel együtt kivonult Wembleybe.* Bekötözött nyakkal, nyomott, bizonytalan kedvben ült az autobuszon, valamennyien csöndes szemrehányással tekingettünk reája. Mindent megtettünk, hogy otthontartsuk, de nem lehetett lebeszélni; nem rajtunk mult a dolog, mégis *keserves felelősséget éreztünk az egészségéért és a vereségért, amely ilyen körülmények között bizonyosnak látszott.*

Az üdvözlő beszédek és egyéb formaságok után nyomban a százméteres gyorsúszás első futama következett. Meglehetős közönyösen néztük, hogyan győz a svéd *Borg* nem nagy különbséggel, de igen biztosan a német *Heibel* ellen, utánuk pedig a norvég *Tandberg* következik. Odabent az öltözőben Csik Feri vacogó fogakkal kuporgott a kispadon és meglehetősen vánszorogva jött ki a starthelyhez, amikor reá került a sor. Jó öt percig várt az indító, amíg megérkezett.

Mondhatom, kínos-keserves élmény volt ez a verseny, olyasmi, aminek az emléke hosszú ideig benne marad az ember idegeiben. A német *Fischer,* az angol *Dove* és a francia *Nakache* egyszerre ugrottak el, Csik egy gondolattal utánuk. Bágyadtan mozog, bágyadtan úszik, de mi egy csöppet sem csodálkozunk rajta. Valamennyien előtte vannak, Fischer elsőnek fordul, Csik Feri jó messze tőle. *A második hossznak is a közepén járnak már, elől a három ellenfél, jó darabbal mögöttük Csik Ferenc, a világ leggyorsabb úszója...* Valamennyien érezzük a tehetetlen erőfeszítést, amellyel küzd, minden idegszálunk megfeszül belé. És az akaraterő csodákat művel: az utolsó métereken Csik közeledik a többihez, Nakachet hajszál híján be is éri, csak egy karcsapással mögötte üt be a célba. Az eredmény:

1. Fischer 1 p. 00.4 mp., 2. Dove 1 p. 00.8 mp., 3. Nakache 1 p. 01.4 mp., 4. Csik 1 p. 01.5 mp.

A nézőtéren nagy izgalom, súgás-búgás, csoportosulás. A jelenlevők csodálkoznak, hogy a világbajnok csak negyedik lett, a fejüket rázzák, a vállukat vonogatják. Még csak most kezd elterjedni a hír, hogy Csik Feri betegen versenyzett. Ő maga elkeseredetten bújik a köpönyegébe, szederjes-lila az ajka, amikor elindul az öltöző felé. Azt mondja útközben:

— Nem tehetek róla. Beteg vagyok.

Két hölgyúszó következik, Szigeti-Vargha Emőke simán kiesik a mellúszásból, Ács Ilonka azonban tovább megy a gyorsúszás előfutamában, szépen küzd a kis magyar leány. Azután már mindjárt feszül az izgalom: a százméteres középfutamok következnek.

Nem tudunk kellőleg figyelni az első középfutamra, pedig szép küzdelem folyik, mindenfelé nagyon megtanultak úszni mostanában. Éppen csak tudomásul veszszük, hogy Fischer győz, Körösi Hoving mögött harmadik, *tehát elődöntőben van, míg a svéd Borg, a „titkos tipp" kiesik.* Csik a starthelyre érkezik, mire az úszók beütnek a célba, kedvetlenül mondja a körülötte állóknak:

Leusszák a harmadik előfutamot három résztvevővel, Körösi nem ambicionál jobbat a harmadik helynél. Azzal is középfutamban van. Az eredmény:

1. Hoving (Hollandia) 1 p 01.8 mp. 2. Wainwright (Anglia) 1 p 02.2 mp. 3. Körösi (Magyarország) 1 p 02.3 mp. Kiderül, hogy Csik Ferenc, mint a jobbik negyedik, középfutamban van. Nem nagyon örvendünk a hírnek; nem sok haszna lesz belőle, mondogatjuk egymásnak.

A százméteres gyorsúszás előfutamai után felszerelték a medencében a vizipólókapukat és megkezdődött az első vizipólómérkőzés. Hollandia küzdött meg Belgium csapatával, méghozzá a szó szoros értelmében heves volt a küzdelem. Ugy a belgák, mint a hollandok meglehetősen erőszakosan játszottak, időnként egyszerre három-négy játékos kapkodott levegő után a víz alatt. Tudásban is, erőszakosságban is meglehetősen egyenlő erőknek bizonyult a két csapat, a 4:4 arányú döntetlen igazságos eredmény. A félidő is döntetlenül végződött, 3:3-ra.

Ezután a magyar csapat következett az olasz vizipóló válogatott ellen. A magyar fiúk nem erőlették meg magukat, így is könnyen győztek az olaszok ellen, akik csak most kezdik megtanulni a vizipólót. Ami a tudásukból hiányzik, azt testi erővel igyekeztek pótolni, különösen a mérkőzés elején, amikor ugyancsak beleszálltak egy-egy akcióba. Később már kifullasztotta őket a magyar csapat pontos összjátéka, az utolsó percekben már mozogni is alig tudtak. Végeredményben 9:0 (4:0) arányban győzött a magyar csapat. Brandi 4, Kislégi 3, Halasy és Kánási egy-egy gólt dobott. Az angoloknak nagyon tetszett a magyar csapat összjátéka, a hidegvérünek mondott angol nézők úgy megtapsoltak egy-egy szép akciót, hogy a Császárfürdő közönsége sem csinálja különben, vagy hangosabban.

Az akaraterő és önfegyelem csodája!

— Nincs szerencsém. Hiába, mindnyájunkat érhet baleset. Először letörtem, aztán amíg magamhoz tértem, ilyen balszerencse következik. Az úszónak pedig nincs sok ideje, *úgy érzem, nekem még két esztendőm volna versenyzésre való.* Na mindegy, nem tehetek róla.

Ezzel odaáll a starthelyre. Hangos taps fogadja, *a közönség már tudja, hogy Csik beteg, lázasan versenyez, az angol ember pedig szivesen méltányolja az önfeláldozást és sportszeretetet.* Csik az érdeklődés központja, mindenki érte izgul, amikor eldördül a startot jelző pisztolylövés és az uszók elugranak, nyolcezer fej nyúlik előre a tribünön, hogy a magyar bajnok mozgását kövesse. És valóságos csoda az, amit magunk előtt látunk, előttünk történik a medencében!

Csik az élre vág, úgy kavarja a vizet, mint egy propeller, *mire az uszoda végére érnek, teljes testhosszal fekszik a többiek előtt!* Azután mégjobban elhúz tőlük és az angolok elfelejtik, hogy ők tulajdonképpen flegmatikus fajta: az uszóstadion csak úgy visszhangzik a hurrá kiáltásoktól, a tapstól, lábak dobogásától. Csik a végén lankad csak, akkor egy pillanatra mintha megállna, azután is jóval lassabban halad. *A német Heidel beéri és egyszerre ütnek be célba. Nem baj, Csik Feri lázasan, komoly betegen is beverekedte magát az elődöntőbe!* Az eredmény:

II. középfutam. I. Csik és Heibel holtversenyben 1 p 01 mp, 3. Tandberg norvég.

Csik olyan ünneplést kap, amilyent még alig visszhangzottak az uszóstadion falai. Teljesítményéről mindenki elragadtatva beszél, hmarjában összegyüjtök néhány nyilatkozatot. *Drigny,* az ismert francia sportvezér, a nemzetközi uszó szövetség elnöke a következőket mondja:

— Ámulva láttam, hogy Csik Ferenc betegen is ilyen fölényesen versenyzett. *Óriási akaraterő él ebben a nagyszerű magyar fúban, hogy ilyen csodatettekre képes.* Engem egyébként nem érhet meglepetés az ő részéről, nagyszerű teljesítményeit láttam már a berlini olimpiászon is.

Bárány István így beszél.

— Csik csodálatos sportember. Nem reméltem, hogy így sikerül a dolog. Az önfegyelem és akaraterő csodája, amit Csik tett. Adja Isten, hogy meggyógyuljon a hétfői döntőre.

Beleznay László a következőket mondja:

— A legnagyob önfeláldozás tette lehetővé Csik bravurját. Indulását nem mi forsziroztuk, ő akarta így. Remek fiú!

Csik Feri lényegesen megkönnyebbülve, derűs arccal tér vissza a szállodába, hogy most már fokozott buzgalommal ápolja magát. Most már sokkal biztatóbb a helyzet, mint napközben volt.

Az egyéb eredmények itt következnek:

200 m hölgy melluszás:

I. előfutam: 1. Waalberg (holland) 3 p. 05.6 mp. 2. Christensen (dán). 3. Williams (angol). 4. Karpeleskova (cseh). 5. Szigeti-Vargha Emőke (magyar) 3 p. 17.9 mp.

II. előfutam: Győzött Sörensen (dán).

100 m hölgy gyorsuszás:

I. előfutam: 1. Hveger (dán) 1 p. 09 mp. 2. Malcorpe (holland) 1 p. 09.4 mp. 3. Ács Ilona (magyar) 1 p. 11 mp.

Hegedüs Ádám

Huszonöt ponttal győzött a MAC a BBTE ellen a klubközi atletikai döntőn

A BBTE svédstafétája kitünő uj rekordot futott

Szombaton délután a Beszkárt-sporttelepen mintegy háromezerfőnyi közönség jelenlétében került lebonyolításra az országos csapatbajnokság sorsát eldöntő MAC—BBTE viadal. A hűvösebb időjárás is kedvezett a versenynek, amely nem hozta meg a várt nagy eredményeket, de nem szükölködött izgalmakban s a közönség jó sportnak lehetett tanuja. *A viadal legkiemelkedőbb eredményét a tartalékos BBTE svédstaféta-csapata érte el 1:57 mps idejével, teljes egy másodperccel javította meg az országos rekordot.* Kitünő időt hozott a 800 m-es síkfutás is, amelyben Szabó csak negyedik tudott lenni. A verseny kellemes meglepetése a reaktivált öreg átléták szereplése volt: Balogh és Karlovits meglepetésszerü győzelmével értékes pontokat szerzett a MAC-nak.

A verseny ünnepélyes aktussal kezdődött, felvonulás, csokorcsere és kölcsönös üdvözlések pecsételték meg a hosszas villongások után helyreállott klubközi békét.

A 100 m-es síkfutás a prognózisnak megfelelően a budaiak fölényes győzelmét hozta. Csak Kovács és Sir között volt harc az elsőségért, végül mellbedobással az előbbi győzött. Gyenes egyáltalán nem volt versenyben.

1. *Kovács* (BBTE) 10 9 mp., 2. *Sir dr.* (BBTE) 10.9 mp., 3. *Nagy* (MAC) 11 mp., 4. *Gyenes* 11.1 mp.

A 800 m-es síkfutás nagyon szép verseny volt. A szinte végig vezető Szabót a budaiak a cél előtt kétszáz méterrel bezárták, könyökkel kitaszitották a pályáról s világrekorderünk már nem szólhatott bele az elsőség kérdésébe. Végül Harsányi remek idővel hajszállal győzött Temesváryval szemben. A helyezettek ideje is kiváló.

1. *Harsányi* (BBTE) 1:54.2 mp., 2. *Temesváry* (BBTE) 1:54.2 mp., 3. *Iglói* (MAC) 1:54 4 mp., 4. *Szabó* (MAC) 1:54.6 mp.

Sivár verseny volt a magasugrás, amelyet a mezöny egyetlen elfogadható rohammal rendelkező tagja nyert Losonczy személyében.

1. *Losonczy* (MAC) 178 cm, 2. *Vermes* (BBTE) 175 cm, 3. *Koltai* (BBTE) 170 cm, 4. *Dombovári* (MAC) 170 cm.

A súlydobás a griffmadarasok háziversenye volt.

1. *Darányi* (MAC) 15.08 cm, 2. *Csányi* (MAC) 14 29 cm, 3. *Kovách* dr. (MAC) 13.50 cm, 4. *Kiss* (BBTE) 13.45 cm.

A magas gáton nagyon szoros versenyt futott Kovács és Szabó Endre. Az utolsó gáttól a célig a gyorsabb Kovács félméter előnyt szerzett és győzött.

1. *Kovács* (BBTE) 15.6 mp., 2. *Szabó* (MAC) 15.8 mp., 3. *Dombovári* (MAC) 17.4 mp., 4. *Nagy* (MAC) 18.2 mp.

A rúdugrás vaskos meglepetést eredményezett. A hosszú évek után reaktivált Karlovits 370 cm-es ugrással is győzni tudott Zsuffka ellen.

1. *Karlovits* (MAC) 370 cm, 2. *Zsuffka* (MAC) 360 cm, 3. *Papp* (MAC) 350 cm, 4. *Góby* (BBTE) 280 cm. A pontversenyben erősen elhúzott a MAC: 37:29!

Az 5000 m-es síkfutás az okos taktika diadalát hozta. A nattagú mezöny [illegible] együtt futott, sereghajtóként Iglóival és Csaplárral, akik aztán az utolsó körben rendkivül frissen futottak el a mezönytől, s egymás között döntötték el a verseny sorsát. Az utolsó körig nyaraltak a futók, igy nagy eredmény nem születhetett.

1. *Iglói* (MAC) 15:25.4 mp., 2. *Csaplár* (MAC) 15:26.2 mp., 3. *Kelen* (BBTE) 15:27.8 mp., 4. *Németh* (MAC) 15:28.8 mp.

A 400 m-es síkfutás igen jó versenyt hozott. Görkói és Vadas remek párharcából ezuttal a fiatal budai atléta került ki győztesen, — elsőrangú idővel.

1. *Görkói* (BBTE) 48.6 mp., 2. *Vadas* (MAC) 49.3 mp., 3. *Minai* (MAC) 49.9 mp., 4. *Polgár* (BBTE) 50.4 mp.

Az 1500 m-en Szabó revansot vett a 800 m-en szenvedett vereségéért, de győzelme korántsem volt népszerü. A cél előtt kétszáz méterrel ismét tumultuózus jelenetek adódtak, a feltörő Harsányit Szabó és Rátonyi közrevette, némi könyökölés árán hátrányba vetették. *Szabó győzelmét tiz percig tartó füttyel és tüntetéssel fogadta a budai közönség.*

1. *Szabó* (MAC) 3:59.8 mp., 2. *Harsányi* (BBTE) 4:01 mp., 3. *Rátonyi* (MAC) 4:00.8 mp., 4. *Vörös* (MAC) 4:07.8 mp.

A távolugrásban nagy meglepetésre, a veterán vitéz Balogh győzött respektabilis eredménnyel. Az esélyes Vermesnek csak két ugrása sikerült.

1. *Balogh* (MAC) 713 cm, 2. *Koltai* (BBTE) 711 cm, 3. *Vermes* (BBTE) 708 cm, 4. *Dusnoki* (MAC) 696 cm.

A gerelyvetésben csak a helyekért folyt küzdelem. Várszeghy rekordteljesítményétől elmaradva is kitünő eredménnyel szerezte meg az elsőséget.

1. *Várszeghy* (MAC) 67.81 m, 2. *Makkai* (BBTE) 60.15 m, 3. *Papp* dr. (MAC) 59.56 m, 4. *Csányi* (MAC) 52.35 m.

A svéd stafétában mindkét csapat egy-egy tartalékkal futott, a budaiaknál a fáradt Kovács helyett Polgár, a kék-sárgáknál Nagy helyett Rády szerepelt. Minai fél méter előnyt hozott Vermessel szemben, de Sir jó öt métert rá vert Rádira. Gyenes ismét előnnyel váltotta Vadast, de *a friss Görkói 48 mp-es futásával a budai csapatnak szerezte meg a győzelmet. A tartalékos BBTE-staféta ideje 1:57 mp. kitünő uj országos rekord. A MAC is a régi rekordon belül futott 1:57.6 mp-cel.*

A verseny utolsó száma, a diszkoszvetés, nem sok izgalmat hozott, mérsékelt teljesítménnyel Kulitzai győzött.

1. *Kulitzai* (BBTE) 45.25 cm, 2. *Darányi* (MAC) 43.15 cm, 3. *Bertalan* (MAC) 42.25 cm, 4. *Rózsa* (MAC) 40.63. cm.

Az országos csapatbajnoki döntöt 82:57 arányban fölényesen nyerte a MAC.

Jó eredmények voltak a vidéki atléta-bajnokságok első napján

Kaposvár, augusztus 6.

Szombaton kezdődött a kétnapos országos vidéki atlétikai bajnoki verseny. Az első nap eredményei:

100 m sik: 1. Szigetvári Délnyugat 11.2 mp. 800 m: 1. Nyalka Észak 1 p 56.8 mp, északi kerületi rekord! 2. Tárnoki Pestvidék 1 p 58.4 mp, pestvidéki kerületi rekord! 3. Monostori Délnyugat 1 p 59 mp, délnyugati kerületi rekord — 400 m gát: 1. Verbőczy Észak 58.8 mp, északi kerületi rekord! — 5000 m: 1. Farkas Pestvidék 15 p 50.4 mp, — rúdugrás: 1. Pálosi Kelet 350 cm. Távolugrás: 1. Horváth Kelet 669 cm. Gerelyvetés: 1. Kinál Kelet 61.92 m, keleti kerületi rekord! 2. Ráthelyi Északnyugat 60.48 m, északnyugati kerületi rekord!

Az első napon a pontverseny állása: 1. Kelet 37 ponttal, 2. Délnyugat 36 ponttal, 3. Pestvidék 24 ponttal. 4. Észak 19 ponttal, 5. Északnyugat 12 ponttal, 6. Dél 4 ponttal.

() **A délvidéki automobil klub jubiláris salakpálya versenye.** A délvidéki automobil klub tízéves jubileuma alkalmából az országos emlékjelvény túrával kapcsolatosan augusztus 7-én Szegeden motorkerékpáros salakpálya versenyt rendez, a legjobb hazai versenyzők részvételével.

() **Rekordidő alatt úszta át a Kattegatot Sally Bauer svéd úszónő,** aki a Seeland szigetek délnyugati részéből indulva, 22 óra 20 perc alatt érte el a Jütlandban lévő Ranskovot, s ezzel 11 órával javította meg a dán Kamersgard kisasszony tavaly elért idejét.

Függetlenség

VII. ÉVFOLYAM 24. SZÁM

1939 JANUÁR 29

VASÁRNAP

TASNADI NAGY ANDRAS
IGAZSAGUGYMINISZTER
(Lühnsdorff Károly rajza)

Magyar hiradó

D. Dobay Olga, az ismert költönő. Most jelent meg „Csak ez maradt" című verseskönyve

Kranyák Gábor kanonok felszenteli a magyarországi ruszinszkóiak új helyiségét. Baloldalon Jaross Andor miniszter

Kibédi Varga Sándor dr., a Tudományos Akadémia főtitkári hivatalának vezetője nagysikerű előadást tartott Berlinben a magyar filozófiáról

Csebi Pogány István, f. hó 26-án „Történelem a művészet tükrében" címen előadást tartott a rádióban

A felsődunántúli mezőgazdasági kamara küldöttsége, gróf Teleki Mihály földmüvelésügyi miniszternél

Az EPOL házassági kölcsön emlékplakettja. Sostay Horváth Etel szobrászmüvésznő alkotása

A pálmonostori mükedvelők nagy sikerrel adták elő vitéz Pölöskei János „Pipacs kisasszony" című színdarabját

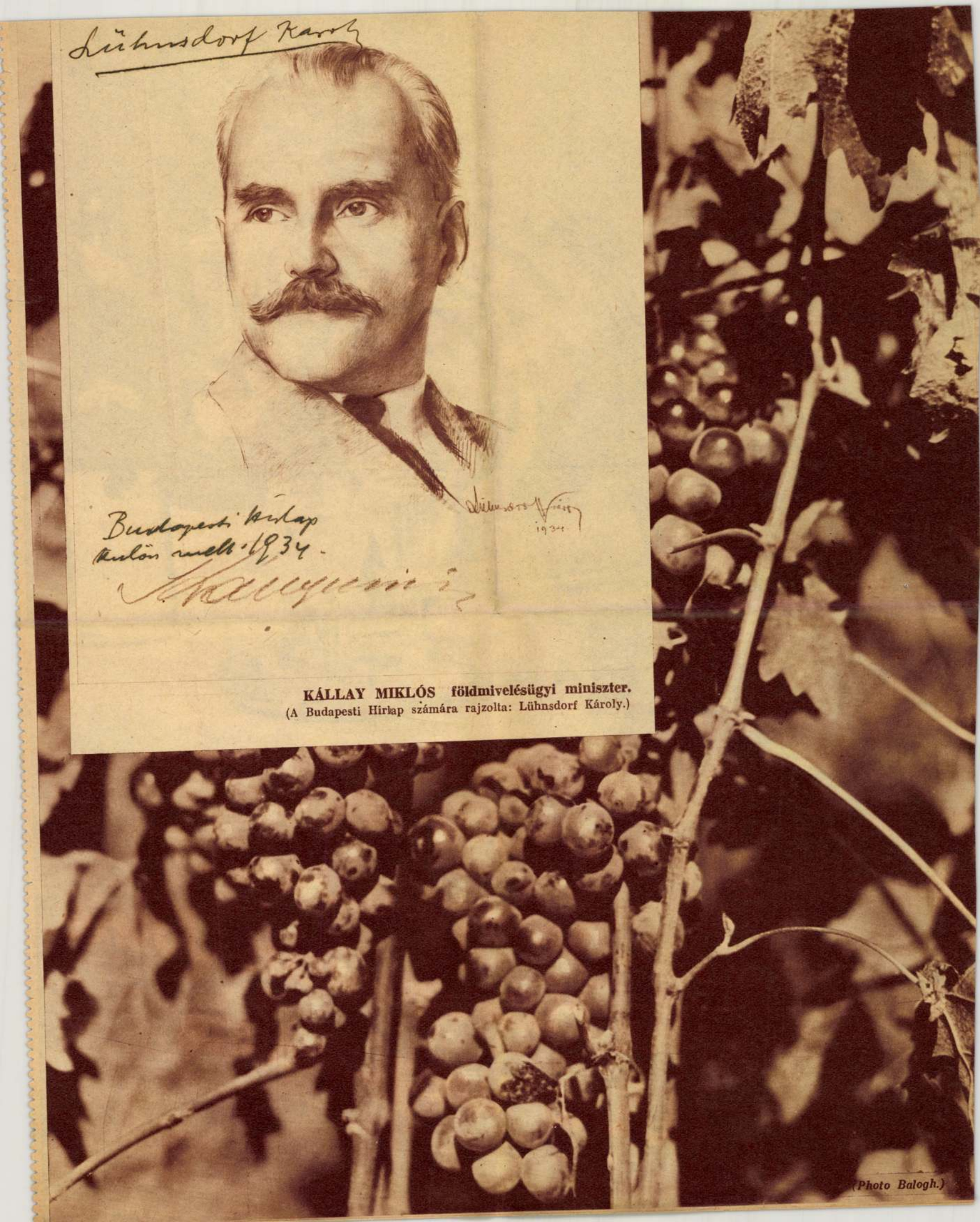

KÁLLAY MIKLÓS földmivelésügyi miniszter.
(A Budapesti Hirlap számára rajzolta: Lühnsdorf Károly.)

(Photo Balogh.)

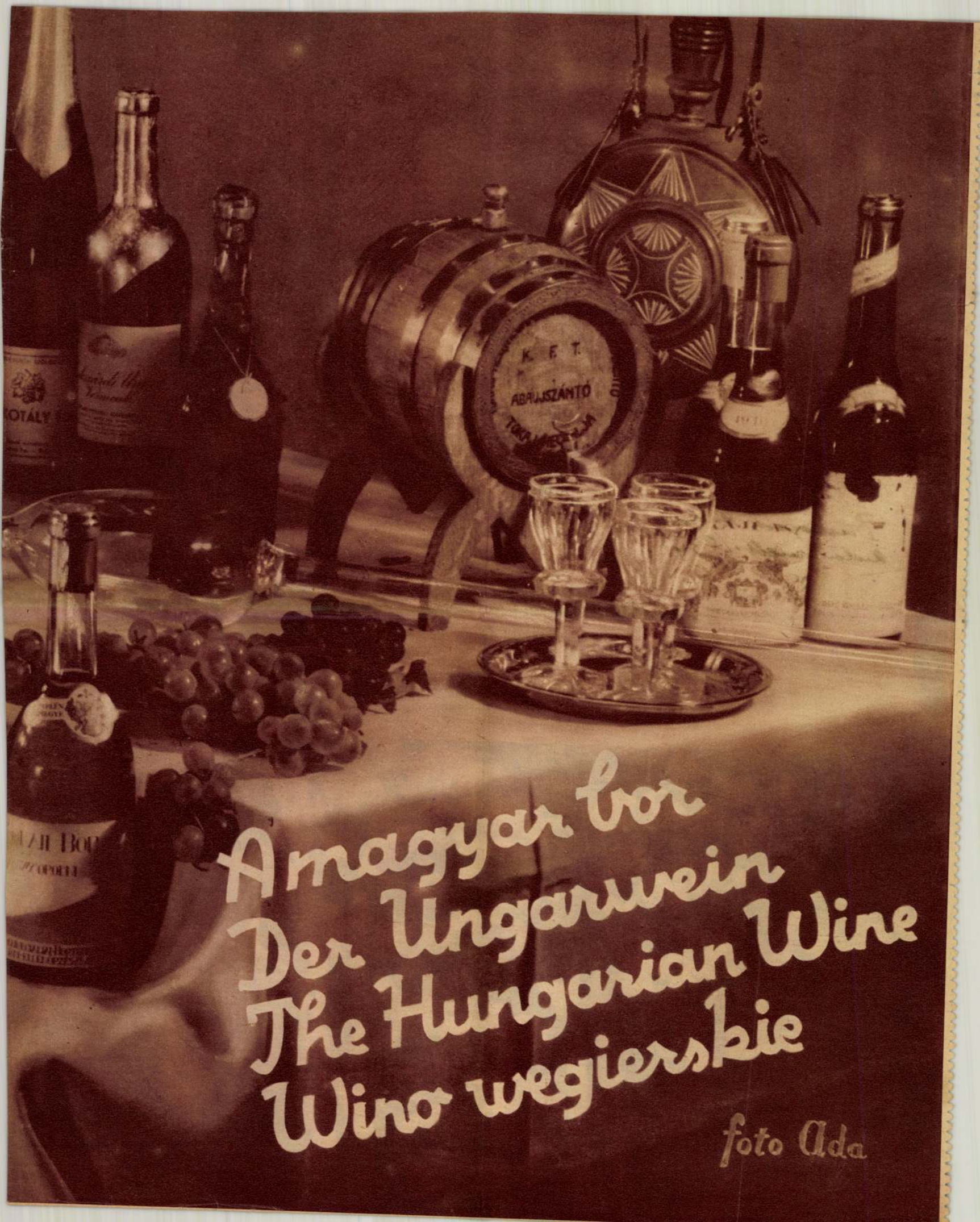
K. F. T.
ÁBRÁNDSZÁNTÓ
A magyar bor
Der Ungarwein
The Hungarian Wine
Wino węgierskie
foto Ada

XXXVI. évfolyam, 1. szám

TOLNAI

VILÁGLAPJA

Budapest, 1934. január 1

Megjelenik minden héten szerdán. Előfizetési ára negyedévre 2 pengő 50 filler, félévre 5 pengő. Egyes szám ára 20 filler, pályaudvarokon is. Ausztriában 40 Groschen, Romániában 10 lei, Jugoszláviában 4 dinár, Csehszlovákiában 2.50 cseh korona, Amerikában 14 cent, Olaszországban 1 líra 30 centesimo, Franciaországban 2 frank. — Előfizetőinknek a következő ajándékot adjuk: 1. Edgar Wallace „Kató és a Tízek" című regénye, 2. Szegedy Ila „Rádi Jóska" című ifjúsági könyve, 3. Heti előjegyzési naptár az 1934. évre, ezeket előfizetőink teljesen díjtalanul és minden ráfizetés nélkül ajándékképen kapják. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII, Dohány ucca 12—14. Telefon: 42—3—39 és 42—3—50.

Tolnai Világlapjában megjelent képek és cikkek utánnyomása tilos!

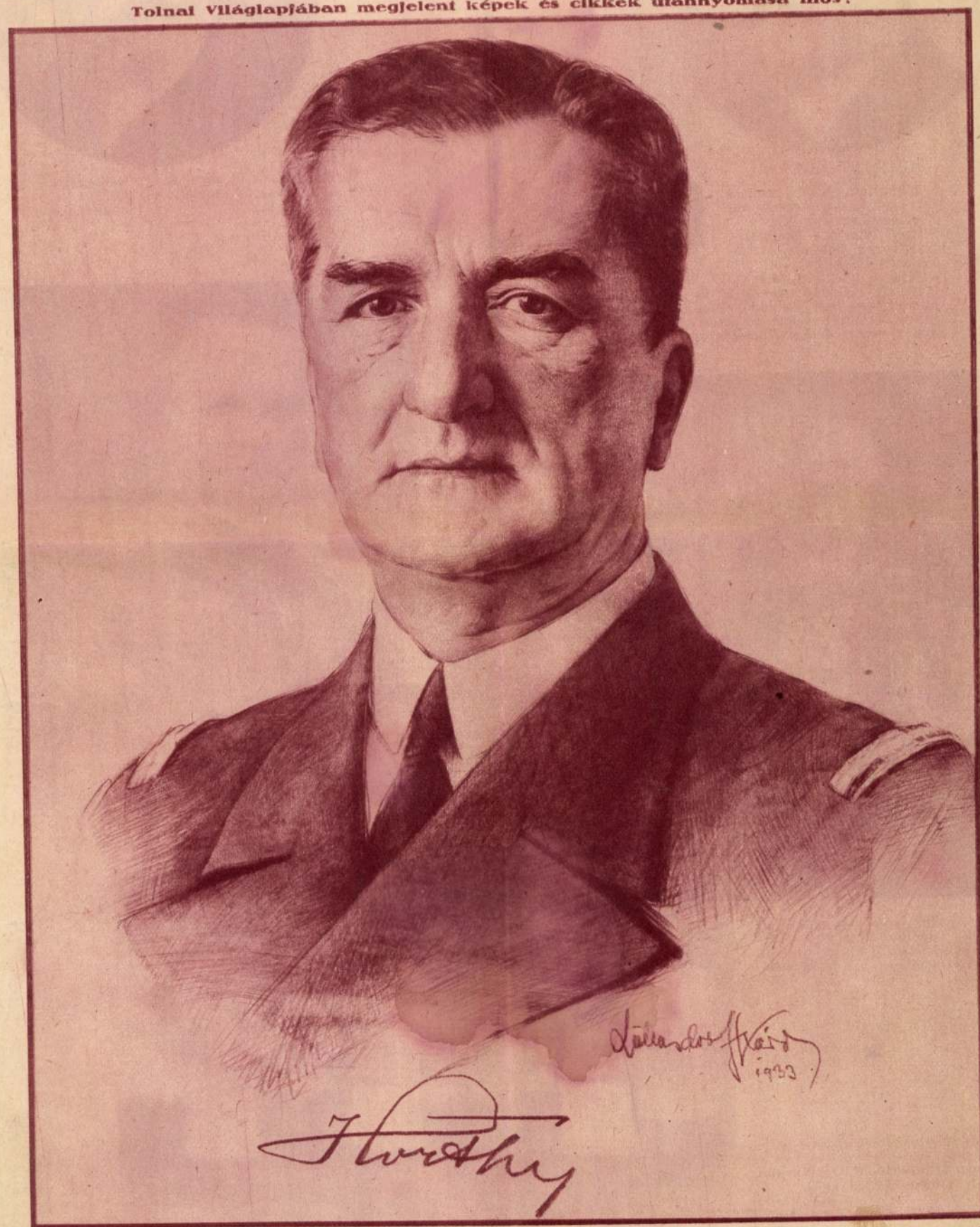

Nagybányai vitéz Horthy Miklós kormányzó. Lühnsdorf Károly, a kiváló festőművész ceruzarajzot készített Horthy Miklós kormányzóról névnapja alkalmával. Ez a portré a legsikerültebb és legszebb művészi alkotások közé tartozik.

HETÉNYI IMRE DR.

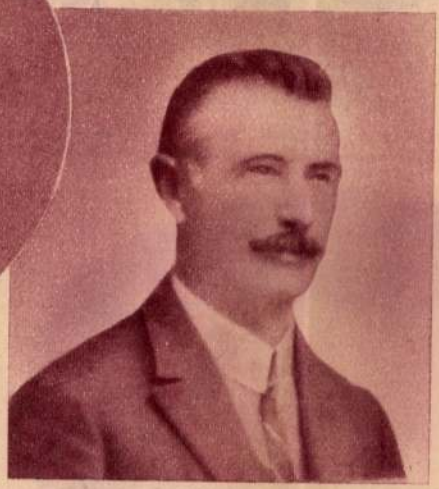

LAKY LAJOS DR.

A főkapitányságnak ünnepe volt: két közszeretetben álló magasrangú tisztviselő: Hetényi Imre dr. főkapitányhelyettes, a politikai osztály főnöke és Laky Lajos dr. főtanácsos, a detektívtestület vezetője tíz esztendő óta töltik be rendkívül fontos pozíciójukat. Hetényi Imre húsz esztendővel ezelőtt lépett a rendőrség szolgálatába és tíz évvel ezelőtt nevezték ki a politikai osztály főnökévé. Ezen a poszton felbecsülhetetlen szolgálatokat tett az országnak. A főkapitányság tisztviselői és a társadalom minden rétegéből számosan keresték fel a két kitűnő jubilánst és halmozták el szerencsekívánataikkal, a főkapitány pedig meleghangú napiparancsban üdvözölte őket.

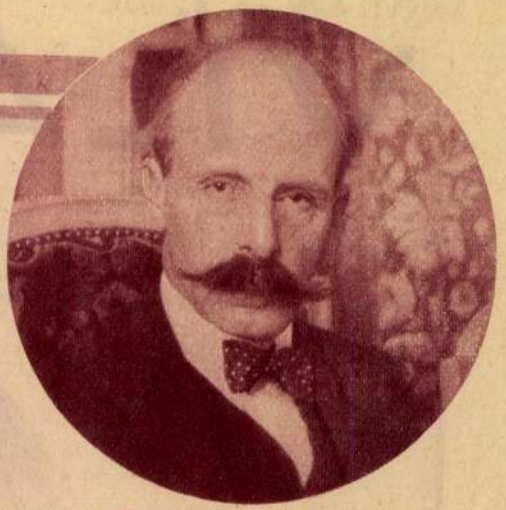

M. Ramsay, az új angol követ Budapestre érkezett és elfoglalta hivatalát
(Schäffer felv.)

Gróf Hadik János volt miniszterelnök, valóságos belső titkos tanácsos 70 éves korában meghalt.
(Hoffmann Géza festménye.)

*

Breyer István dr., az új megyéspüspök. Az 53 éves püspök 1913-ban érseki titkár, 1915-ben a hercegprímási iroda igazgatója, 1922-ben a kultuszminisztérium helyettes államtitkára lett, 1927-ben pedig püspökké szentelték. Nagyon sok kitüntetést és elismerést kapott. (Goszleth felv.)

Toldy Jenő kiskúnfélegyházai apátplébános most ünnepelte 25 éves plébánosi jubileumát. A jubileumi ünnepség résztvevői.
(Keresztesi felv.)

Függetlenség

VI. ÉVFOLYAM 273. SZÁM

1938 DECEMBER 1

CSÜTÖRTÖK

KANYA KALMAN NYUGALOMBA VONULT (Lühnsdorf Károly rajza)

. Vitéz Imrédy Béla miniszterelnök, Jurcsek Béla országgyülési képviselő

Vitéz dr. Kolosváry-Borcsa Mihály miniszteri tanácsos, a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője, Törs Tibor országgyülési képviselő

Vitéz Rátz Jenő,

Darányi Kálmán volt miniszterelnöknek a Főméltóságú kormányzó úr újbóli teljes elismerését fejezte ki

XI.

KISKUNHALAS VAROSA ÉRSEKUJVA

Képek a párisi sztrájkról

Ölvedy János h. városbíró a kiskunhalasi küldöttséggel

Eg

Lühnsdorf Károly

Magyarország (Hongrie, Hungary) II - III. sz.

ENGLISH T[illegible]S, RE-
COMMENDED BY THE HUGARIAN FOREIGN SOCIETY

Gömbös Gyula
arch.

PARIS–BUDAI

NO. II–III. SZ.

HÓMAN BÁLINT.
(Rajzolta Lühnsdorff Károly a Budapesti Hirlap számára.)

1934 junius 17

VASÁRNAPI ÚJSÁG

A BUDAPESTI HIRLAP KÉPES MELLÉKLETE

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1934 április 1-i számához. (13.)

VASÁRNAP

Lüfinsdorf Károly rajza

A Magyarság galériája

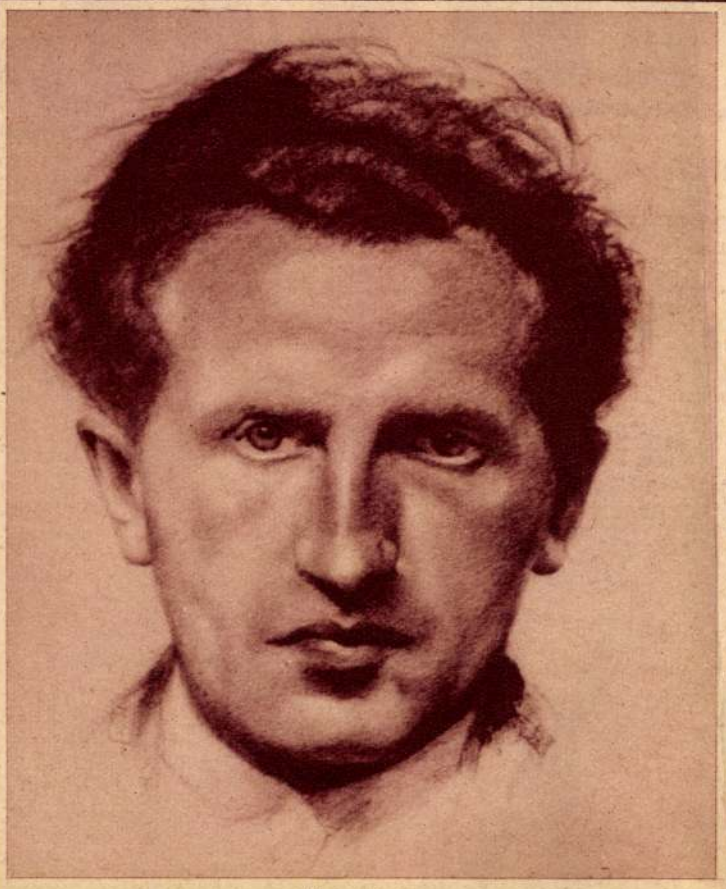

Önarckép

LÜHNSDORF KÁROLY

Először szobrásznak készült: innen tajzolóművészetének erőteljes plasztikája. Azután a pikturára tért át s a Képzőművészeti Főiskolán Bosznay becsületes alaposságu pedagógiájában részesült, aki mellett hét évig tanársegédi minőségben is müködött. 1920 óta állandó résztvevője tárlatainknak s munkáival határainkon kivül is ismertté tette nevét. Elhatározó fontosságu müvészetére az a hat év, amelyet szibériai hadifogságban töltött. Az alig huszéves fiatal festőnövendék életének hat kinos esztendőn át a müvészet adott tartalmat, viszont a hadifogság kényszerhelyzete (festőanyagok hiánya) fejlesztette ki grafikai vénáját ez egyszerübb eszközöket igénylő müfaj irányában. Krasznojarszkban lett grafikus. Nagy tárgyilagossággal, plasztikai erővel és rutinnal — mondhatni — megmintázott ceruzarajz-portréi és tanulmányfejei mindig megállítanak s egy, a grafit minden finom kifejező tulajdonságát kamatoztató müvész képességeit dicsérik (P. Z.)

Szenvedő Krisztus

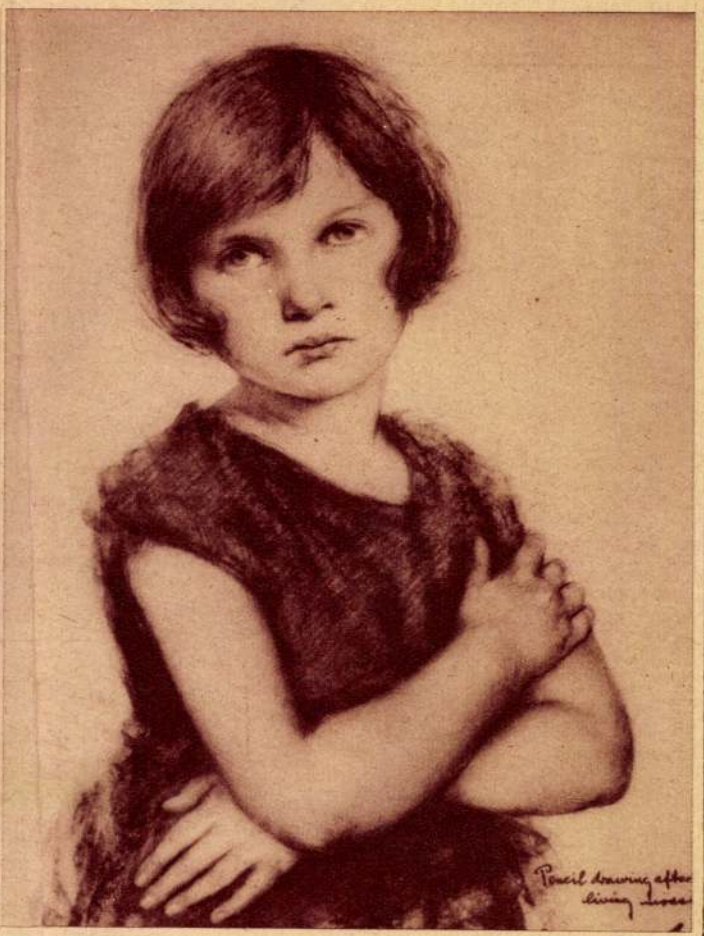

Leányka

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

Lühnsdorf Károly.

1952 OKT. 30.

1276

KÉT RAJZALBUM

A Képzőművészeti Alap külső formájában és tartalmában egyaránt igen jelentős, értékes vállalkozásba kezdett. Albumformában kiadja mindazoknak az íróknak, tudósoknak, művészeknek reálisan megrajzolt arcképét, akiket a haladó hagyományok mestereinek ismerünk el. Régi hiánya és fogyatékossága a magyar közművelődésnek, hogy számtalanszor hallunk emlegetni magyar tudósokat, feltalálókat, kutatókat, orvosokat, s nemcsak a fiatalabb nemzedék, de gyakran az idősebbek sem tudják, milyen arcra, milyen külső karakterre gondoljanak. Hézagpótló albumot tesz most elibénk a Képzőművészeti Alap, mikor »Írók, tudósok, művészek« című sorozatának II. füzetében 12 magyar szellemi kiválóság arcképét fűzi össze. Megtaláljuk közöttük Semmelweis, Balassa János, Bíró Lajos, Bólyai János, Eötvös Loránd, Jedlik, Kempelen, Konkoly-Thege, Korányi Sándor, Thán Károly, Ybl Miklós portréit. Sajnos azonban a portrék alatt csak a név és az évszámok olvashatók, hogy ki volt az ábrázolt személy és milyen, legtöbbször korszakalkotó tevékenységet fejtett ki, arról egy szót sem találunk a portrék alatt. Pedig egy ilyen népnevelő és a haladás ügyét népszerűsítő albumban mindenképpen szükség lenne arra, hogy minden kép alatt rövid utalás történjék arra, hogy kit ábrázol a legtöbbször sugárzó szemű, érdekes fej. Nem elég egy sorozat arcképet tenni az asztalunkra, ha nem mondjuk meg, kik voltak ezek a haladás szellemében velünk jövő örök utitársaink. Ismernünk kell őket nemcsak a rajz vonalaiból, hanem szellemi alkotó tevékenységük felidézésével is. Ezt a hiányosságot a sorozat következő füzeteiben okvetlenül pótolni kell.

Ami a portrékat illeti, nagy rajztudással, hivebben hozzák elénk az elmúlt korok nagyjait, mint a Művészsétány egynémely szoborportréja. Az album rajzai Lühnsdorf Károly munkája. Régi mestere ő a rajzportrénak, több évtizedes gyakorlatában nagy rutinra tett szert, s most is azzal a tárgyi szeretettel oldotta meg feladatát, mint ami egész munkásságára jellemző. Egy kérdésünk azonban mégis lenne a Képzőművészeti Alaphoz: a szocialista realizmus irányában derekasan fejlődő grafikai művészetünk idősebbjei és fiataljai között hasonló feladatokra nem talált volna-e alkalmas tehetségeket?

Ezzel az albummal párhuzamosan kiadott a Képzőművészeti Alap »A karikatúra fegyverével« címmel 27 magyar karikatúrarajzot. Hogy a világszerte fokozódó békeharc küzdelmeiben milyen jelentősége van a leleplező szatirikus rajznak, azt már mindnyájan tudjuk. A találó gúnyrajz, mely leleplez, megvilágítja a színfalak mögötti mesterkedéseket, feltárja a titkos összefüggéseket, ha erőteljes, milliók tudatába vési, melyek azok az átkos erők, melyek a világ békéjét fenyegetik. Ha meggondoljuk, hogy ez az album elkerül sok kézbe, sok közülethez, felhasználhatják darabjait dekorációnak, faliújság illusztrációul, akkor elsősorban azt a kérdést tesszük fel a Képzőművészeti Alaphoz, miért nem szerkesztette meg gondosabban ezt az albumot? Valami ötletszerűséget sugároz az egész összeállítás és ez lehet az oka annak is, hogy a jó és találó rajzok között bizony igen gyenge kvalitásúak és művészi szempontból kifogásolható karikatúrák is bekerültek a sorozatba. A hiányosságokat részben ellensúlyozzák kitűnő karikaturistáink, Gáspár Antal, Szilágyi Jolán, Egri László, Toncz Tibor, Gerő, Kassovitz, Kaján, Szür-Szabó művei, amelyek a Második Magyar Karikatúra Kiállításon is szerepeltek. De amilyen szeretetnélküli ridegséggel tervezték meg a címlapot, éppoly sok a hiányosság a rajzok technikai kivitelében. A hátterek meg nem felelő színe sokat ront az amúgy sem elsőrangú rajzok kifejezőerején. Az album összeállítóinak nyilván az volt a szempontja, hogy lehetőleg minden karikatúrarajzolónk szerepeljen az összeállításban, de ennek a célnak megfelelően is módjukban lett volna szinvonalasabb rajzokat közzétenni. Szilágyi Jolán általános jellegű előszavából arra lehet következtetni, hogy az érdekelteket, szatirikus rajzolóinkat nem vonták be a szerkesztés munkájába, pedig az ő közreműködésükkel minden bizonnyal értékesebb kiadványt hívhattak volna életre, olyat, ami hivebben is tükrözi karikatúraművészetünk mai helyzetét.

(d. m.)

viselője elmondotta önkormányzattal kező területeket i talmak vagy nem az előírt tájékozta az adatszolgáltat elégítő. Juransz k az Egyesült Állar háború előkészíté: *katonai támaszpo ta az igazgatása rületeket,* így a ket, Guam szigetet, a Panama-csatorna övezetét, Portoricót és Samoa-szigetét. Különösen figyelemreméltóak a Marokkóban, Tuniszban és Grönlandon épített katonai támaszpontok.

A szovjet küldött rámutatott arra, hogy az önkormányzattal nem rendelkező területek természeti erőforrásaival folytatott rablógazdálkodás állandóan csökkenti e területek bennszülött lakosságának amúgyis szánalmasan alacsony életszínvonalát. Belga-Kongóban például a bennszülöttek olyan alacsony

sítik az ENSZ-alapokmány ... telmében vállalt kötelezettségeiket.

A gyarmatosító hatalmaknak az ülésen felszólaló képviselői igyekeztek kedvező színben feltüntetni az önkormányzattal nem rendelkező területeken alkalmazott politikájukat.

Több gazdaságilag elmaradt ország képviselői felszólalásukban követelték az önkormányzattal nem rendelkező területeken a lakosság létfontosságú szükségleteinek kielégítését.

Az angol imperialisták kenyai terrorja

Az *AFP* jelenti, hogy *Littleton* angol gyarmatügyi miniszter kedden Kenyába repült. Utazásának célja, hogy kiszélesítse a kenyai nemzeti mozgalom elfojtására irányuló terrort.

A *londoni rádió* beszámol arról, hogy a *Kenyai Afrikai Únió* — elnökének, *Kenyattá*-nak és társainak letartóztatásával kapcsolatban — nyilatkozatot tett közzé, amelyben hangsúlyozza, hogy szilárdan kitart vezetői mellett. A Kenyai Afrikai Unió követeli a faji megkülönböztetést érvényesítő törvények hatálytalanítását, a gyülekezési, véleménynyilvánítási és szólásszabadságot.

Nairobiban az angol gyarmati bíróság 14 színesbőrűt egyenként háromévi kényszermunkára ítélt. A Nairobitól északra fekvő területeken az elmúlt 24 óra során 38 színesbőrűt letartóztattak. A kenyai kormány egyik szóvivője közölte, hogy a Kikuju-törzs valamennyi rezerválójába erősen felfegyverzett katonai tartalékalakulatokat és rendőri különítményeket vezényeltek.

Rágalmazó röpiratokat szórtak az amerikaiak a keszoni semleges övezetben

Keszonból jelenti az *Uj Kina:* Október 25-én reggel amerikai repülőgépekről leszórt *rágalmazó röpiratokat* találtak a koreai fegyverszüneti tárgyalások térségében.

A koreai-kínai fél rangidős összekötő tisztje *tiltakozott* az amerikaiaknál az értekezlet térségének semlegességéről szóló megállapodást megszegő újabb incidens ellen és felhívta az amerikaiakat, hogy tartsák be a megállapodást és szorgó intézkedésekkel akadályozzák meg hasonló esetek megismétlődését.

Az „ENSZ fegyveres erői" öt hónap alatt 105.000 embert vesztettek Koreában

Keszonból jelenti az *Uj Kina* különtudósítója: Az amerikai agresszorok — látva az amerikai népnek a koreai háborúval szemben megnyilvánuló egyre nagyobb ellenállását — mindenképpen azon mesterkednek, hogy *liszinmanista és egyéb zsoldosaikat áldozzák fel a koreai harctéren. Eisenhower* és cinkosai legutóbb azt követelték, hogy az ázsiaiakat kell az ázsiaiak ellen harcba küldeni, *Acheson* pedig az ENSZ közgyülésén azon buzgólkodik, hogy rábírja az Egyesült Államok »szövetségeseit«: küldjenek még több ágyútöltelléket a koreai hadszíntérre.

A zsoldos csapatok *egyre súlyosabb veszteségeket szenvednek* a koreai hadszíntéren. A liszinmanista 9. hadosztály néhány nap leforgása alatt több *mint 5000 embert veszített* azokban a harcokban, amelyek

Lühnsdorf Károly, festőművész. Budapesten született, 1893-ban. A Képzőművészeti Főiskolán Bosznay tanitványa volt, majd ugyanott hét évig mint tanársegéd működött. A világháboru alatt katonai szolgálatot teljesitett, Hat éven át Krasznojarszkban volt orosz fogoly és a szibériai életből számos müvészi rajzot készitett. 1921-ben állitott ki először a Mücsarnokban és azóta figurális képei csaknem minden tárlaton szerepelnek. Jelentős sikerei voltak, különösen Angliában, ahol rajzai a British-Muzeum és a Dundee-Muzeum tulajdonában vannak. Strobl Alajost, Vágó Pált, Baditz Ottót, Szmrecsányi Miklóst ábrázoló portréi a Mücsarnok tulajdonában vannak. Magyarországi kiállitásokon számos dijat nyert

Vizf. Eladó.

Rat Ltr 766.l.

441 KENDE István. Utcarészlet Kenesén. Vízf. 30 frt.

442 EHRMANNS Theodore báró. Részlet a Rákosról. Vízf. 50 frt.

443 EHRMANNS Theodore báró. Részlet Fóthról. Vízf. 80 frt.

444 KENDE István. Düledező száraz malom. Vízfestmény. 50 frt.

445 TAHI Antal. Zsákutcza Piranóban. Vízfestm. Eladó.

446 NADLER Róbert. Hullámcsapás a Balatonon. Vízf. Eladó.

447 TAHI Antal. A via della Punta Piranóban. Vízf. Eladó.

448 SZLÁNYI Lajos. Őszi hangulat. Vízf. 25 frt.

449 TUSQUET Ramon. Falu a pyrenäi hegyek-

LUHNSDORF *Károly*, rajzolóművész, A budapesti Képzőműv. Főiskolán Bosznaynál tanult, kinek tanársegéde is volt. Résztvett a világháborúban s orosz fogságban, Krasznojarszkban lett grafikus. Műveit tárgyilagosság és plasztikai erő jellemzik. Kiválóbb rajzai: Horthy Miklós kormányzó, Bethlen István gróf, Hóman Bálint, Keresztes-Fischer Ferenc stb. képmásai. 1929. a Műcsarnokban Parasztfej c. rajzára megkapta a Wolfner-díjat.

Lg II 506

~~Ásatás, marosportusi VII. 75.~~

LÁSZLÓ ÉS FEKETE

IV, Petőfi Sándor-utca 14-16

CSAK NÉHÁNY HÉT ÉS ITT A KARÁCSONY!!

Siessen tehát a karácsonyi bevásárlással!

Ajour mignonette
divat müselyem ruhára, bluzra, exclusiv minták . . . . . P 2.30

Crépe de chine imprimé
a legujabb mintákban, gazdag választékban . . . . . P 1.98-tól

Crepon imprimé
Nagyon divatos ruhaselyem . . P 2.90

Satine pettyes Crépe romaine
délutáni és szinházi ruhákra, kitünő minőség, fekete és divatszinekben . P 2.98

70 cm sz. gyapjuszövetek
ruhákra, ajándékcélokra alkalmas, fekete, sötétkék és divatszinekben . . P 2.58-tól

100 cm sz. divatszövetek
elsőrendü minőség, divatszinekben . P 4.80-tól

Sötétkék és fekete
130 cm széles alj, kabát és kosztümszövetek, kipróbált jó minőségek . P 5.50-tól

Pijama flanell
csikos, kockás és sima . . . . . P -.69-tól

Mintás ruhaflanell
praktikus, jó mosható . . . . . P 1.35-tól

„Flocon"
ruhára jó mosó minőség. . . . P 1.28

Divat matlassé flanell háttal
pongyolára, érdekesen szép mintázatokban . . . . . P 1.98-tól

Férfiöltöny szövetek
elsőrendü minőségek P 15.—, 12.80, 9.80 P 7.90

A most aktuális estélyi ruhaanyagok, fémkelmék, velour-chiffonok **árait is mélyen leszállitottuk.**

Cégünk presztise kötelez bennünket arra, **hogy nagymérvü árleszállitásunkkal komoly előnyt biztositsunk vevőinknek**

Karácsonyi mintagyüjteményünket vidékre készséggel küldjük

Sztalin a „szovjetállam fővédnöke", majd cár akar lenni

Kun Bélát azért vetették börtönbe, mert ellenezte a vörös diktátor tervét

London, dec. 4. Moszkvából kerülő uton érkezett megbizható értesülések szerint *Sztalin*, akinek jelenlegi hivatalos cime *„Központi végrehajtó bizottság főtitkára"*, még a nyáron elhatározta, hogy a szovjet első általános választása alkalmából felveszi a *„Poszadnyik"*, azaz az „Állam fővédnöke" cimet. A kommunista párt végrehajtó bizottságának bizalmas ülésén Sztalin azzal indokolta ezt a tervét, hogy jelképes főméltóságra van szükség, amelyre a nép éppoly tisztelettel tekinthessen fel, mint a háboru előtt a „Minden oroszok Atyuskájára, a Cárra". Az egyetlen, aki a diktátornak ezzel a tervével annakidején azonnal szembeszállt, *Kun Béla* volt. Kijelentette, hogy *Sztalin I. Napoleont utánozza*, aki „első konzulnak" kiáltatta ki magát, hogy egyengesse utját a császári trónhoz. *„Poszadnyikből nemsokára cár lesz"* — kiáltotta nagy hévvel *Kun*, aki végül azzal vádolta Sztalint, hogy titokban a külföldi fehér oroszokkal alkudozik. Másnap Kun Bélát börtönbe vetették, *Sztalin* pedig a jövő évre halasztotta a fővédnöki cim felvételét, miután *Vorosilov* eloszlatta a szovjetdiktátornak azt az aggodalmát, hogy a cim felvétele *Trockij* malmára hajtaná a vizet.

A szegedi itélőtábla uj elnökének székfoglalója a magyar biró feladatáról

Szeged, dec. 4. A pécsi kir. itélőtábla élérői a szegedi itélőtábla elnökévé kinevezett dr. *Konczvald Endre* szombaton foglalta el hivatalát, amely alkalomból a birói- és ügyészi kar teljes ülésén üdvözölte az uj elnököt.

Dr. *Muntyán István* kir. itélőtáblai tanácselnök és dr. *Zombory Jenő*, a főügyészség elnöke, üdvözölte az uj elnököt székfoglalója alkalmából.

Dr. *Konczvald Endre* hálásan köszönte meg az üdvözlést és megemlékezett elődjéről, dr. *Láng-Miticzky Ernőről*, aki jelenleg a budapesti kir. itélőtábla elnöke. Hangoztatta, hogy ezután is szem előtt fogja tartani azokat az elveket, amelyeket a birói hivatás magasztossága felől táplált felfogása alapján akkor tüzött maga elé, amikor *huszonnégy évvel ezelőtt a marosvásárhelyi törvényszék elnöke lett.* Szólt a birói hivatás magasrendüségéről, a birói függetlenségről.

— *A birónak éreznie kell kötelességét az állam alkotmányának rendjével és jövőjével szemben* — mondta —, *különösen ma, amikor az elvek harcát látjuk. Amikor célok, igazságok és álligazságok állanak egymással szemben.* E problémák elbirálásánál *a magyar biró feladata törvénykönyvvel kezében a jogrendet megvédeni, a magyar állam és nemzet rendjét megóvni és az ősi hagyománynak megfelelően gondozni.*

Szólt a birói és ügyvédi kar összhangzatos működéséről, amelyen az igazságszolgáltatás gépezete nyugszik. A birói és ügyvédi jóviszony ápolásán és fejlesztésén minden igyekezetével dolgozni fog. Hangoztatta a birőságok vezetőinek és biráknak egymásba kapcsolódó nemes feladatait, majd a birőság munkájára Isten áldását és segitségét kérte a haza javára és feltámadására.

GEDŐ LIPÓT JANIBÓL JONNY LESZ

Regény az olimpiászról az ifjuság számára. A szerző 74 rajzával.

Gyönyörü kötésben, albumalak **P 9.-**

Rekord kiadás!

Kapható minden könyvkereskedésben!

Lázár Andor igazságügyminiszter az önálló nemzeti akarat értékéről

„Az utánzatoknak igen kevés értékük van a művészetben és a nemzeti életben egyaránt"

Debrecen, dec. 4. A debreceni Társadalmi Egyesületek Szövetsége ünnepséget rendezett, amelyre Debrecenbe érkezett *Lázár Andor* igazságügyminiszter és felesége, báró *Vay László* földmivelésügyi államtitkár és felesége, továbbá a TESz budapesti vezetősége képviseletében báró *Feilitzsch Berthold, Javornitzky Jenő, Kemény Győző* társelnökök és *Borsody Gyula* igazgató.

Rujfy-Vargha Kálmán üdvözölte a megjelent előkelőségeket, kifejtette, hogy *társadalmi szervezésünk, de külpolitikai adottságunk sem teszi lehetővé lemásolni az olasz és német példákat.* Majd kiosztotta a TESz jubileumi keresztjeit. Jubileumi arany érdemkeresztet kapott a többi közt báró *Vay Lászlóné*, báró *Vay László, Makláry Károlyné*, vitéz *Nagy Pálné, Koncz Aurélné.*

A kitüntetettekhez *Lázár Andor* igazságügyminiszter intézett beszédet.

— Az emberiség szempontjából — mondotta többek között — a magyarnak akkor van értéke, ha magyar marad és hogyha, mint magyar kitermeli lelkéből nemzetének kiváló tulajdonságait *a maga nemzeti akarata és formája szerint.* Tanulhatunk másoktól — kell is, hogy tanuljunk — csodálhatunk másokat, de barátaink csak akkor lesznek, ha nekünk magunknak is lesznek ilyen irigylésremélto tulajdonságaink. *Az utánzatoknak igen kevés értéke van a művészetben és a nemzeti életben egyaránt.* Kevés értéke van annak, aki mindenfelé egyforma gyorsasággal tud fordulni. Az angol politikai élet egyik legnagyobb kiválósága a XVIII. század végén, Burke, 1880-ban választóihoz irt levelében ezt mondta: „Nem azért küldtek Önök a parlamentbe, hogy minden szél fuvalmára, mint a szélkakas a kéményen, csikorogjak és forduljak, hanem azért, hogy *ott álljak meggyőződésemmel, mint a tölgy, dacolva a viharral és mindig az maradva, ami voltam.*"

Kell hogy legyen meggyőződésünk, *saját nemzeti jellegünk, nemzeti tulajdonságunk.* Kell lenni tanulságlevonó képességünknek, hogy ki tudjuk minden változásból választani azt, ami jó, ami nemzetünknek megfelel és el tudjuk különiteni azt, ami nemzeti tulajdonságainknak nem felel meg. Aki mingyárt alkalmazkodni tud valamilyen irányzathoz, a szél változása folytán *alkalmazkodni fog mingyárt a változó irányokhoz is. Az ilyen emberre nemzeti szempontból nincs szükségünk.* Az ilyen embernek nemzeti szempontból nincs értéke.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után az ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget.

Este a miniszter résztvett a debreceni tüzérek Borbála-vacsoráján, ahol őt is tiszteletbeli főtüzérré avatták.

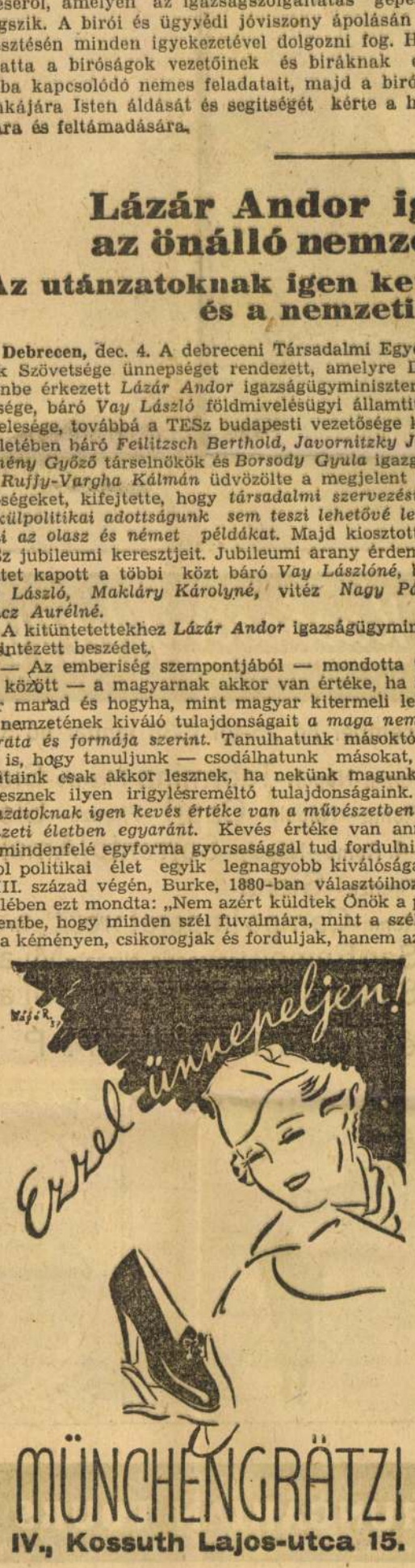

Szerelmi dráma ezer méter magasságban a repülőgépen

A francia esküdtszék felmentette a repülőgépen elkövetett első gyilkossági kisérlet tettesét

Párizs, dec. 4. A versaillesi esküdtbiróság szombaton este kihirdette az itéletet az utóbbi évek egyik legszenzációsabb és legérdekesbb gyilkossági bünpörében. A vádlottak padján egy dúsgazdag gyáros különváltan élő felsége, *Schmeder Irén* asszony ült a *repülőgépen elkövetett első gyilkossági kisérlet tettese.* Schmeder asszony a folyó év elején repülőgépkirándulásra ment *Lallemant* ismert francia pilótával, akihez bizalmas kapcsolatok fűzték. A pilóta akkoriban kissé elhidegült az asszonytól és Madame *Schmeder* féltékenységi rohamában, amikor a repülőgép több mint ezer méter magasságban járt, *két lövést adott le a férfira*, aki sulyosan megsebesült. A következő pillanatban az asszony már ráeszmélt arra, hogy mit tett, s miután maga is kiváló pilótanő, *átvette a kormányt, leszállott a géppel* s egy francia város határában *kitette a sebesültet.* Amikor azután látta, hogy emberek közelednek és biztos volt abban, hogy gondozásukba veszi *Lallemant-t*, ujból felszállva, tettének következményei elől *Angliába menekült*, ahol azonban *letartóztatták és kiszolgáltatták a francia hatóságoknak.*

A pör főtárgyalása iránt óriási érdeklődés nyilvánult meg. A lapok napokon át hasábos cikkekben számoltak be a tárgyalás lefolyásáról. Kihallgatták tanuként *Schmeder* gyárost is, aki általános meglepetésre, arra kérte az esküdteket, hogy *legyenek könyörületesek megtévedt felesége iránt.* Megjelent a tárgyaláson maga *Lallemant* pilóta is, aki közben már felgyógyult sebeiből és most magánvádlóként szerepelt. *Ő is kegyelmet kért az asszony számára.* A főtárgyalás folyamán az ügyész fokozatosan enyhitette a vádat és a gyilkossági kisérlet vádjából végül *sulyos bántalmazás vétsége lett*, amely — a legutóbbi amnesztiarendelet alapján — *közkegyelem alá* esik. A bir.ság igy azután *fel is mentette Schmeder* asszonyt és mindössze a perköltségek viselésére kötelezte. Madame *Schmeder* a késő esti órákban elhagyta a fogházat.

Bornemisza miniszter a komlói katolikus templom felszentelésén

Komló, dec. 4. Ünnepélyes külsőségek között, fényes papi segédlettel szentelte fel szombaton délelőtt *Virág Ferenc* pécsi püspök a komlói uj katolikus templomot, amely a komlói állami kőszénbánya áldozatkészségéből épült. A templomszentelésen megjelent Bornemisza Géza iparügyi miniszter is. A miniszter először rövid látogatást tett *Virág Ferenc* püspöknél, majd kilenc órakor megkezdődött a templomszentelési ünnepség. Az uj templom északmagyarországi magyaros pártázatos stilusban készült, vitéz *Irsy László*nak, a közmunkatanács alelnökének tervei szerint

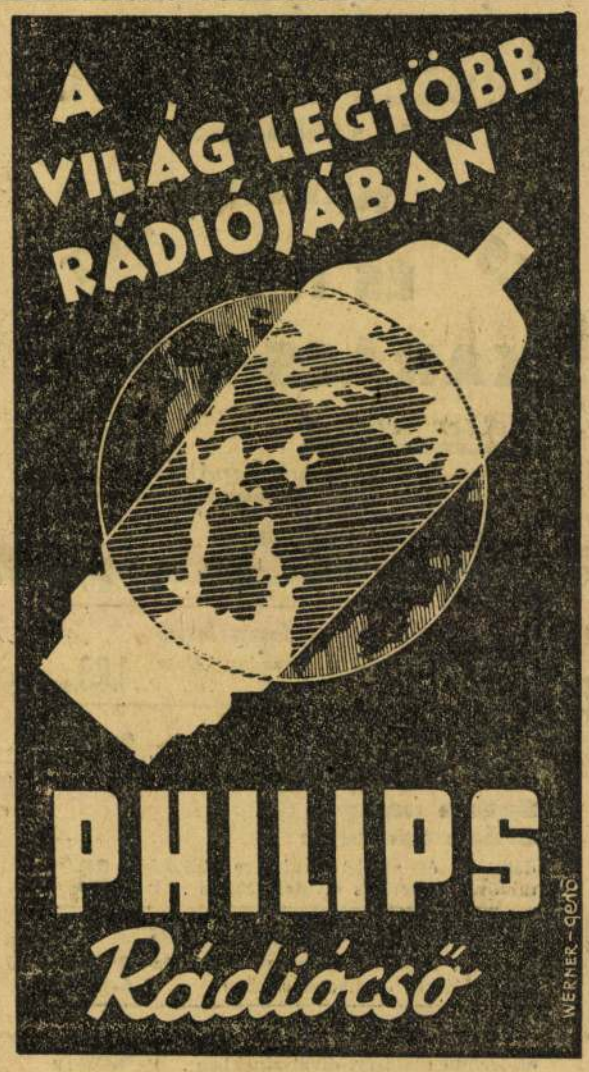

MIKLÓS NAPJA

Hétfő reggel — gondolatban — az egész nemzet a budai Vár felé siet névnapi köszöntésre. Miklós napja van, Magyarország kormányzójának névünnepe, amelyet ünnepének tekint az egész magyarság.

Miklós napjának reggelén minden magyar sziv összeszedi és bokrétába fűzi szeretetének, hódolatának legszebb virágait és ha a szeretetnek ez a sok égőszivü virága, a hódolatnak ez a sok komoly örökzöldje testetöltene, téli időben is a legdusabb kertté változnék a kormányzó lakóhelye, a budai Vár.

Ennek a szeretetnek, ennek a hódolatnak semmi köze azokhoz az érzelmekhez, amelyekkel egy nemzet államfőjének tartozik, — a magyarság szivbéli kötelékeknek ugyanazzal az őszinteségével és erejével érzi magát Horthy Miklóshoz tartozónak, amellyel a kormányzó a nemzetet magához kapcsolta. Őt, a pater familias gondjával és odaadásával vezeti a nemzet ügyeit, a névnap családi ünnepén mint családtag köszönti a nemzet minden tagja. És mintahogy a családtagok tudják, hogy a családfő életéért és egészségéért égbeszálló imádságok áldása végeredményében a családra hull vissza, úgy a magyar nemzet is átérzi, hogy minden jókivánsága, amellyel felkeresi Magyarország kormányzóját, ugyanaz, mintha önmagára és nemzetére kérné Isten áldását.

Sztojadinovics Rómába utazott

Róma, dec. 4. *Sztojadinovics* jugoszláv miniszterelnök és külügyminiszter — mint illetékes helyről közlik — vasárnap este érkezik meg különvonaton Rómába. *Mussolini* miniszterelnök hétfőn este a Palazzo Veneziában estebédet ad a jugoszláv államférfi tiszteletére. Az olasz uralkodópár másnap a királyi palotában villásreggelin látja vendégül. *Sztojadinovics* olaszországi tartózkodását felhasználja arra is, hogy megtekintse a pontini mocsarak helyén felépült uj városokat. A jugoszláv miniszterelnök és külügyminiszter római időzése során többizben megbeszélést folytat Mussolini miniszterelnökkel és gróf Ciano külügyminiszterrel. Csütörtökön délelőtt hivatalos látogatásra Milánóba érkezik, ahol különböző gyártelepeket tekint meg, majd pénteken hazautazik Belgrádba.

Karácsony hegyen és tenger mellett

December hó 25-től 1938 január hó 5-ig:

1. Roma-Nápoly-Taormina-Firenze-Siena
2. Roma—Nápoly—Capri—Firenze—Siena
3.–4. Roma—Nápoly—Sorrento/Amalfi—Firenze—Siena
5. Roma-Campo Imperatore (2200 méter)-Firenze
6. San Remo (Montecarlo-Nizza)-Milano
7. Santa Caterina (Ortler 1800 m)-Milano

Részvételi dijak 214 P-től

December hó 23-tól 1938 január hó 5-ig:

téli sportutazások

1. Faschinapass 2. Hochkitzbühel
3. Igls 4. Loferer Alpe
5. Rupertihaus 6. Zell am See
7. Wagrainerhaus

Magyar Nemzeti Bank 859. és 870. számu engedélyével

Siessen jelentkezni!

HUNGARIAN TOURS a Pesti Hirlap Utazási Irodája, Budapest, V., Vilmos császár-ut 78.

Lühnsdorff Károly

Függetlenség

V. ÉVFOLYAM. 277. SZÁM

1937 DECEMBER 5

VASÁRNAP

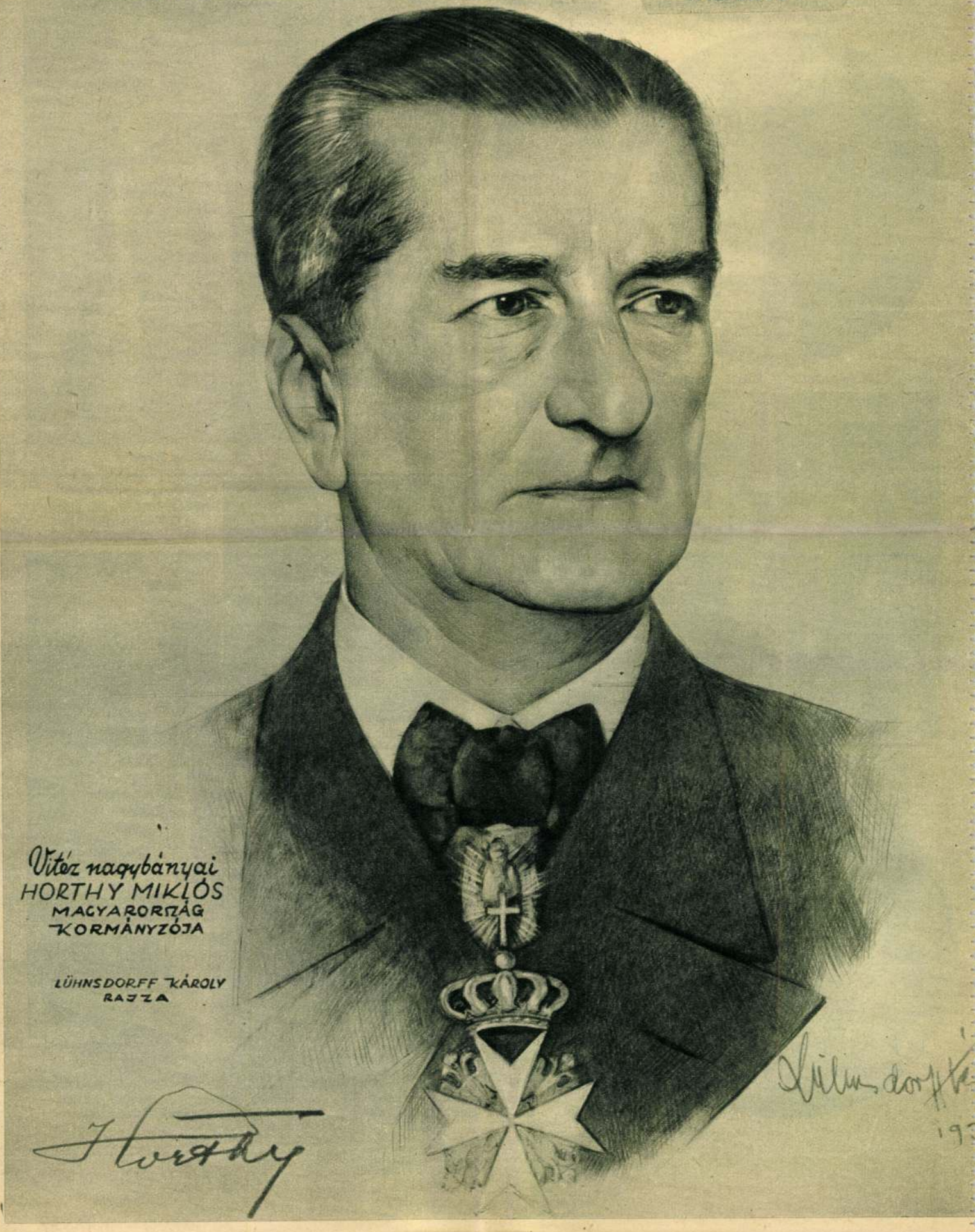

Színházi híradó

NEMZETI SZINHÁZ: Ünnepi előadás vitéz nagybányai Horthy Miklós Főméltóságú kormányzó úr névünnepe alkalmából. „Ellák" verses tragédiája, írta Harsányi Kálmán

Tőkés Anna — Kürti József

Lukács Margit — Timár József

T. Mátray Erzsi

Timár József

VIGSZINHÁZ: „Mindörökké" O'Neill színműve

Makkay Margit — Beleznay Margit

MAGYAR SZINHÁZ: „Holnap ágyban marad". Stella Adorján és Békeffi István vígjátéka

Titkos Ilona — Dénes György

Törzs Jenő — Turay Ida — Szakáts Zoltán

Ajtay Andor — Somló István — Gregus Zoltán

Lühnsdorf Károly

tanársegéd az
alakrajzi festés
c. tárgynál

Képzőm. főisk. évk
1925—27.
14. f

BŐR . . . . . 30.—

329. SZÉKÜLÉS. Színes préselt bőr. 2 darab Spanyol, XVII. század . . . . . 15.—

330. FALBEVONAT. Bársonybrokát. 70 méter, 11 darabban. Velence . . . . . 5.000.—

331. JORDES IMASZŐNYEG. XVII. század. 170×137=2.33 m². (Lásd: Kilényi auctio katalogus, 130. sz. alatt.) . . . . . 500.—

332. BOCHARA SZŐNYEG. XVIII. SZÁZAD. 240×220=5.28 m². (Kopott, hibás.) . . . . . 600.—

333. JORDES SZŐNYEG. XVIII. SZÁZAD. 234×130=3.04 m². (Kopott.) . . . . . 250.—

334. KAUKÁZUSI SZŐNYEG. XVII. SZÁZAD. 300×177=5.31 m² . . . . . 3.500.—

(Illusztrálva a XII. táblán.)

Vasárnap,
1933 december 3

PESTI NAPLÓ

Képes
műmelléklet

HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ
(Lühnsdorf Károly rajza a Pesti Napló részére)

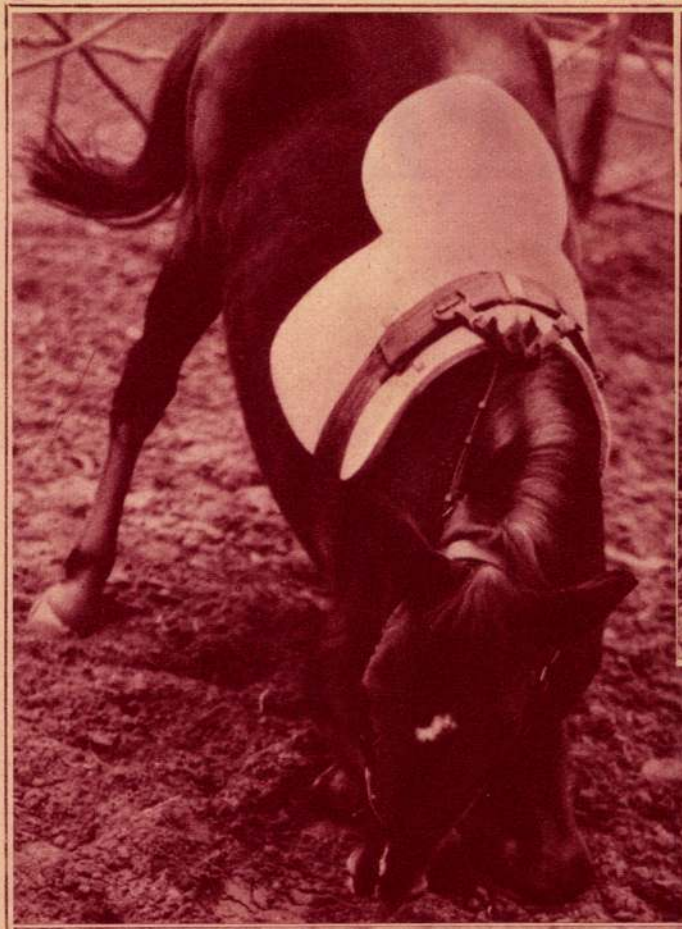

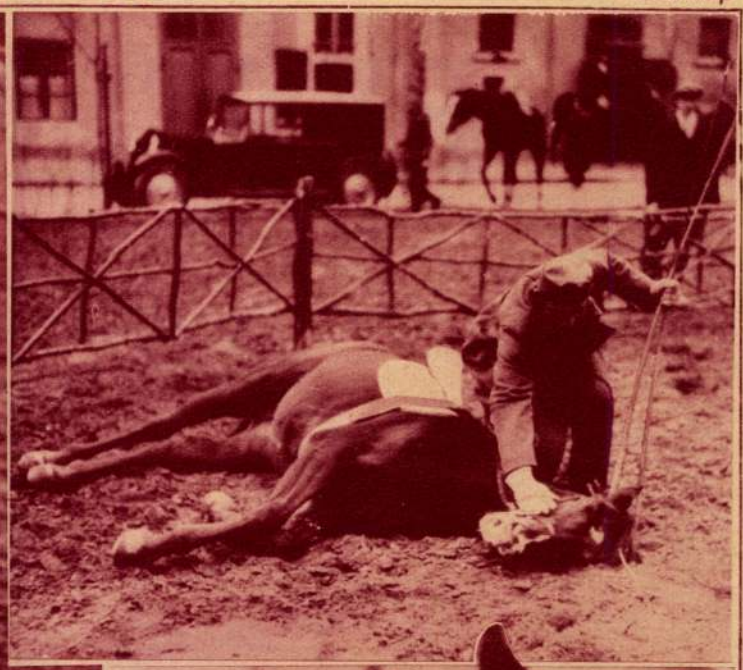

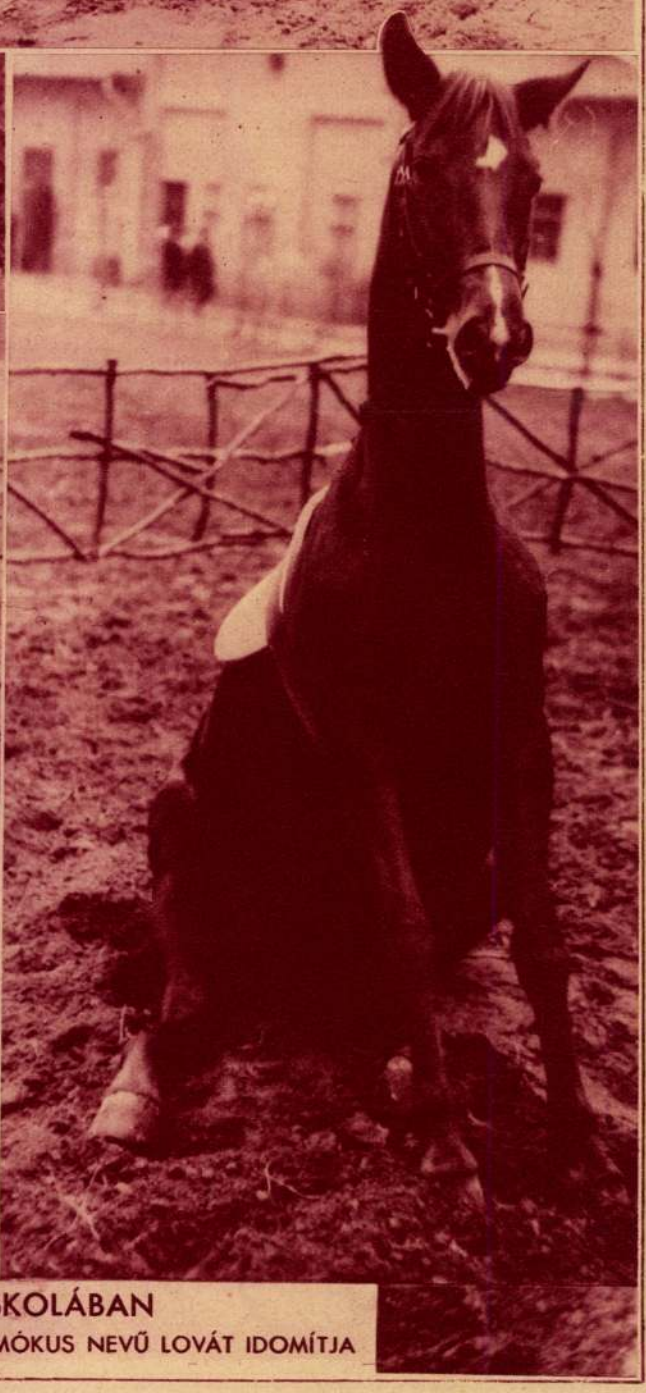

Rudnyánszky őrnagy Mac Farlane ezredes kislányát lóidomításra tanítja

MÓKUS AZ ISKOLÁBAN

RUDNYÁNSZKY FERENC ŐRNAGY MÓKUS NEVŰ LOVÁT IDOMÍTJA

A Magyarság galériája

Lüfinsdorf Károly

Károlyi Gyula gróf

Kislány pártával

Szmrecsányi Miklós dr.

Durcás fiu

Magyar gazda

Babaarckép

Képek az országos

A m. kir. államrendőrség lovasszázada mozdulatbemutató gyakorlatokat végez

A bábolnai állami ménes I. díjas lipizzai kettősfogata

Jeu de barre

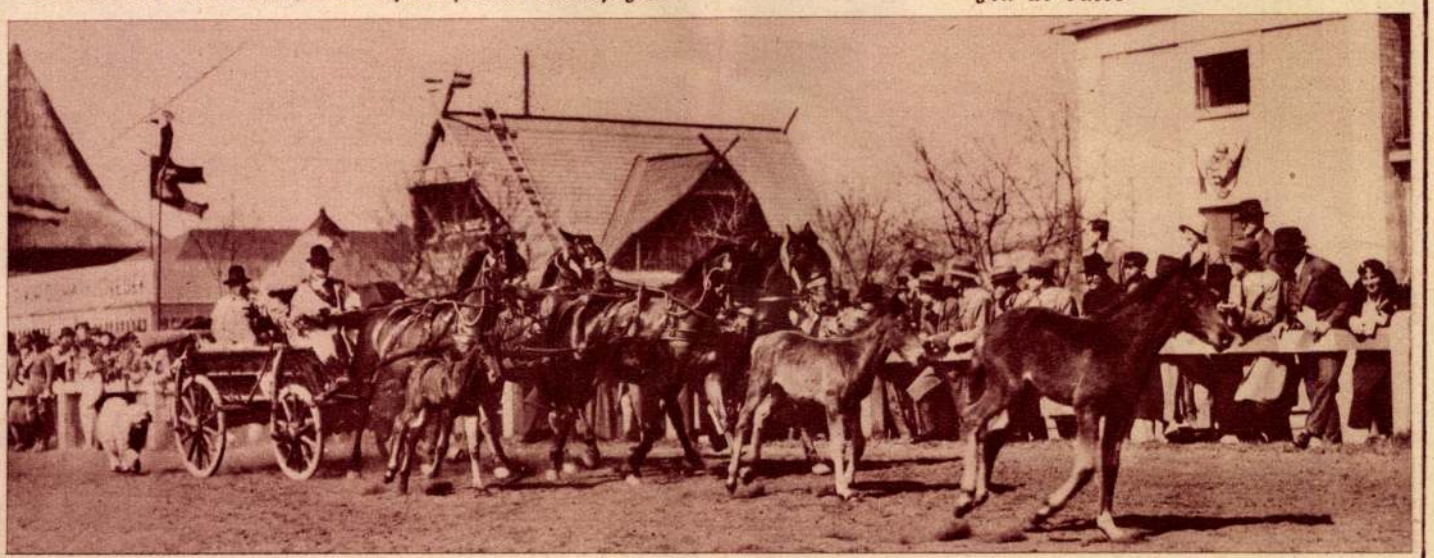

Ifj. Bordács Tamás kisujszállási gazda saját tenyésztésü négyese a három kis csikóval és a Bodrival, „aki" a nagy pesti uton is mindig hüségesen nyomában maradt az otthoniaknak

Waltner Berta felvételei

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1934 április 1-i számához. (13.)

VASÁRNAP

Lüfinsdorf Károly rajza

A Magyarság galériája

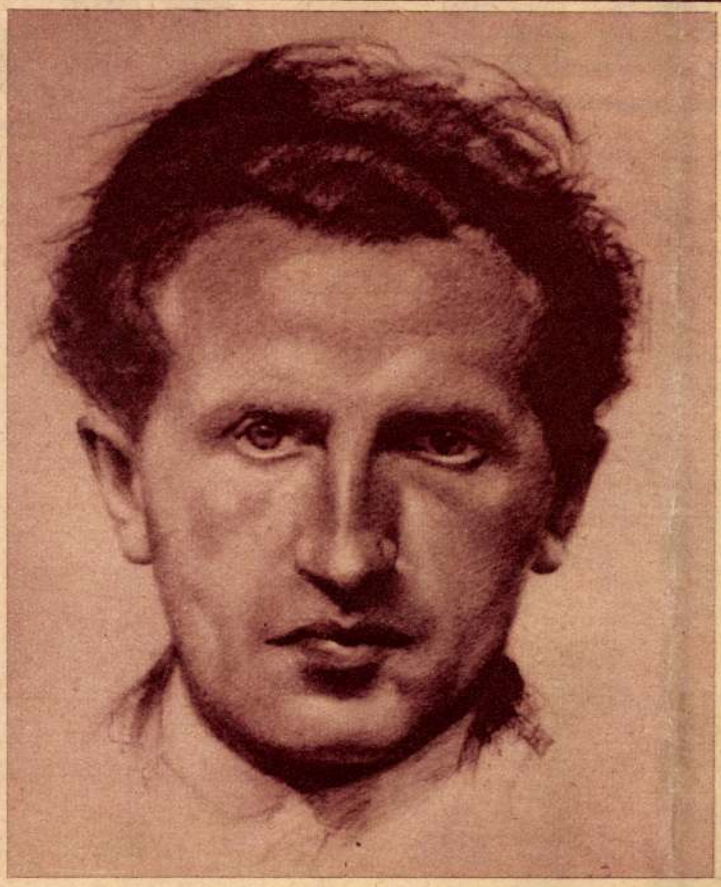

Önarckép

LÜHNSDORF KÁROLY

Először szobrásznak készült: innen rajzolóművészetének erőteljes plasztikája. Azután a pikturára tért át s a Képzőművészeti Főiskolán Bosznay becsületes alaposságu pedagógiájában részesült, aki mellett hét évig tanársegédi minőségben is működött. 1920 óta állandó résztvevője tárlatainknak s munkáival határainkon kivül is ismertté tette nevét. Elhatározó fontosságu művészetére az a hat év, amelyet szibériai hadifogságban töltött. Az alig huszéves fiatal festőnövendék életének hat kinos esztendőn át a művészet adott tartalmat, viszont a hadifogság kényszerhelyzete (festőanyagok hiánya) fejlesztette ki grafikai vénáját ez egyszerübb eszközöket igénylő müfaj irányában. Krasznojarszkban lett grafikus. Nagy tárgyilagossággal, plasztikai erővel és rutinnal — mondhatni — megmintázott ceruzarajz-portréi és tanulmányfejei mindig megállitanak s egy, a grafit minden finom kifejező tulajdonságát kamatoztató művész képességeit dicsérik (P. Z.)

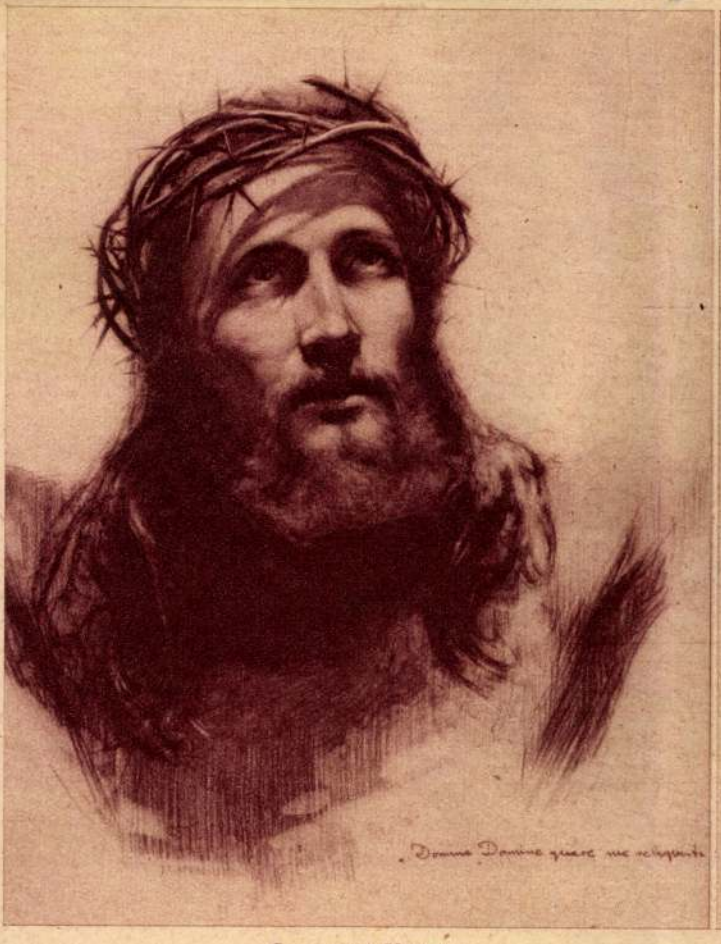

Szenvedő Krisztus

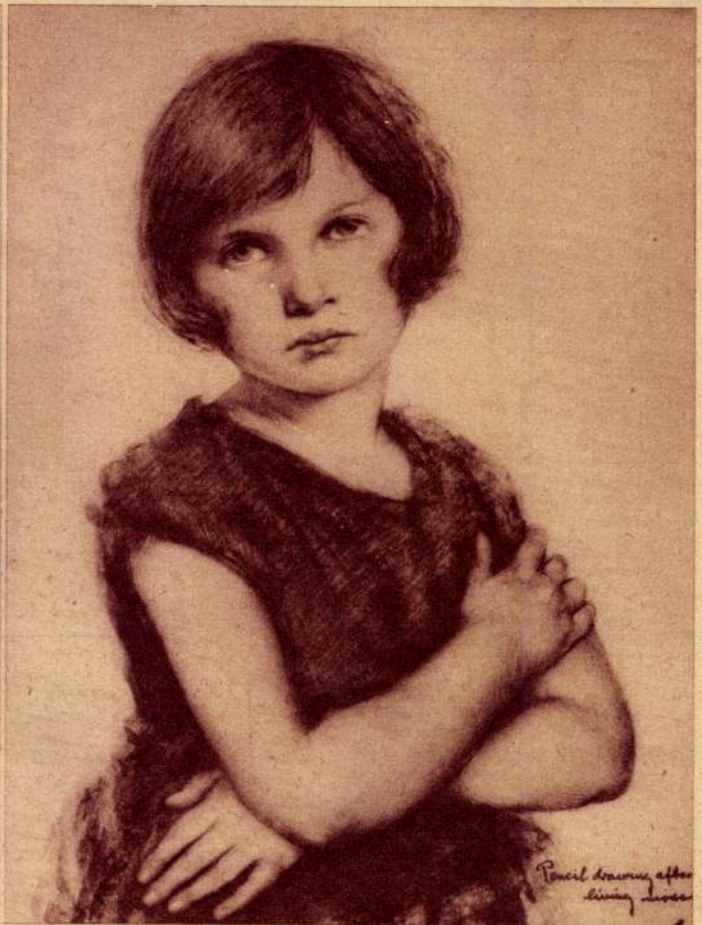

Leányka

A Magyarság galériája

Lüfinsdorf Károly

Károlyi Gyula gróf

Kislány pártával

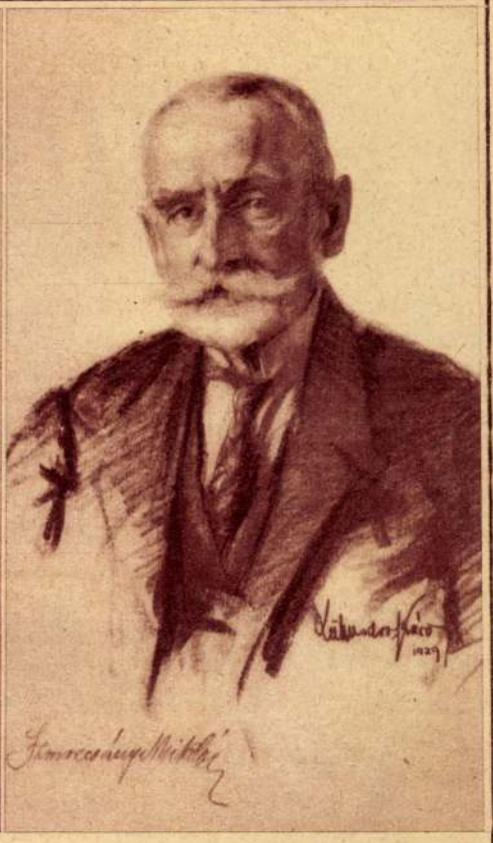

Szmrecsányi Miklós dr.

Durcás fiu

Magyar gazda

Babaarckép

Képek az országos

A m. kir. államrendőrség lovasszázada mozdulatbemutató gyakorlatokat végez

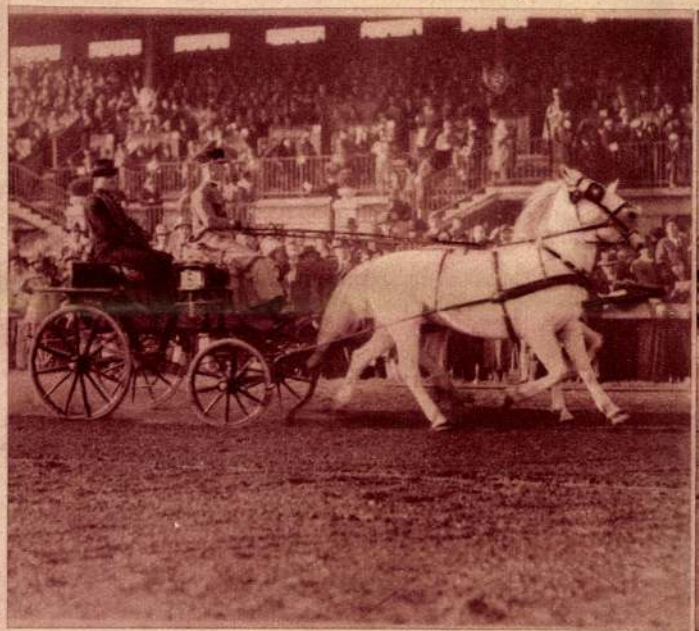

A bábolnai állami ménes I. díjas lipizzai kettősfogata

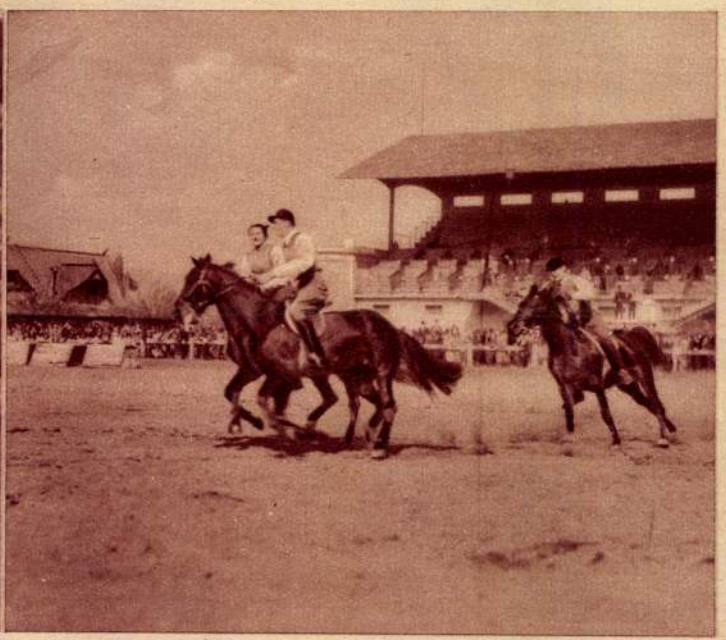

Jeu de barre

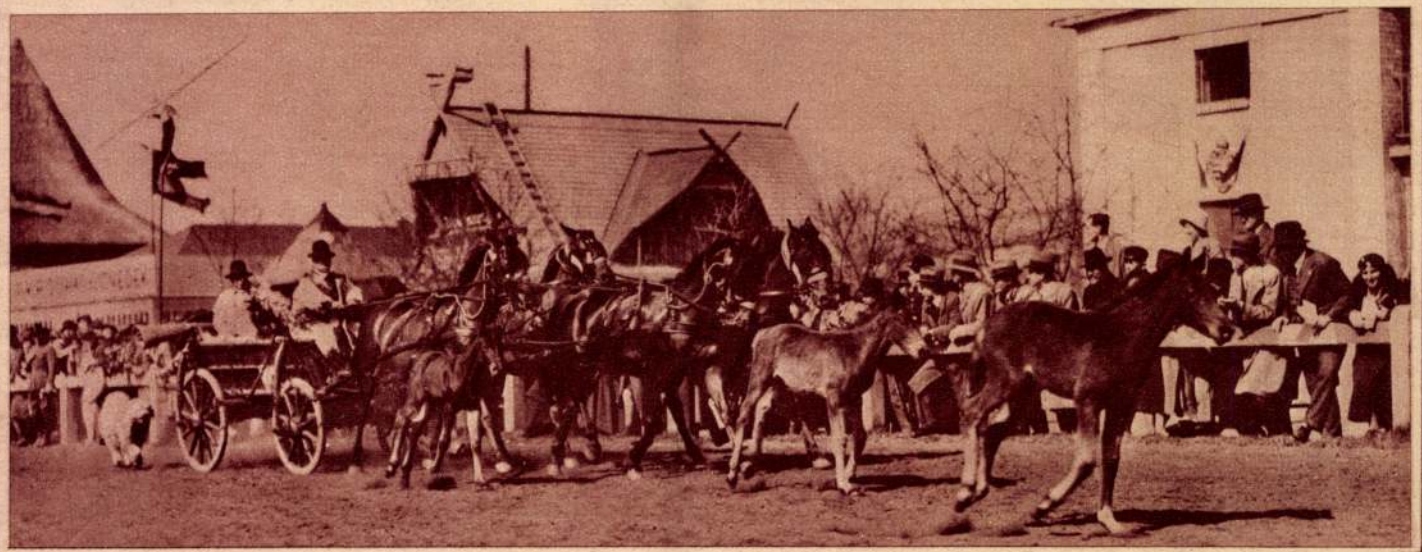

Ifj. Bordács Tamás kisujszállási gazda saját tenyésztésű négyese a három kis csikóval és a Bodrival, „aki" a nagy pesti uton is mindig hűségesen nyomában maradt az otthoniaknak

Waltner Berta felvételei

Lühnsdorf Károly

1934 október 7

VASÁRNAPI UJSÁG

A BUDAPESTI HIRLAP KÉPES MELLÉKLETE

gróf Bethlen István
m. kir. miniszterelnök

Lühnsdorf Károly
1931.

Bethlen István gróf hatvan éves

Lühnsdorff Károly rajza. A Parlamenti Muzeum tulajdonában

Amiből a Gerlek épülnek

A magyar sportrepülés

A világot járt Gerle 14

A Karakán, a magyar motornélküli repülés büszkesége

Drága a gáz, ritkán száll fel az Aero Szövetség egyetlen magyar léggömbje

A Magyar Aero Szövetség BL (Bánhidy—Lampich) gépe

WM 10. jelzésü gépek (Weiss Manfréd-gyárból)

Kétmotoros Fokker utasgép (FWM)

Az első magyar magánrepülőgép, Wenckheim József gróf

Start a cserkészrepülők hármashatárhegyi táborából

LÜKÖ GÁBOR

2001

Lehoczki István

TAVASZ

– Képzeljétek, valami nagy sárga van az égen!

HÍREK

Hollandiában a bíróság felmentette azt a borbélyt, aki az ollójával agyonszúrta garázda vendégét. Az áldozatnak meglehetősen rovott múltja volt, már jó párszor elítélték erőszakos bűncselekményekért. Tavaly áprilisban részegen tért be az amszterdami borbélyüzletbe, és azonnal inzultálni kezdte a mestert. A borbély egy ideig igyekezett nem foglalkozni vele, utána pedig megpróbálta lecsendesíteni. Mivel sikertelen volt minden békés próbálkozása, kénytelen volt az ollóját használni: nyolcszor szúrt a támadóba.

Az ügyésznek nyilván nem sikerült bebizonyítania, hogy előtte borotvapamaccsal csiklandozta a vendéget.

Z. U.

ELHUNYT LÜKŐ GÁBOR. Életének 92. évében – április 21-én – elhunyt Lükő Gábor Kossuth-díjas néprajzkutató. Lükő Gábor kutatási területének középpontjában a népzene, a népköltészet, a népművészet formai elemzése és kelet-európai összehasonlítása állt. Főbb munkái közé tartozik A moldvai csángók; A csángók kapcsolatai az erdélyi magyarsággal; A hortobágyi pásztorművészet; A magyar lélek formái; a Kiskunság régi képfaragó és képmetszőművészete, a Keresztútnál című kötet. *(MTI)*

ÉDESAPJA VADÁSZFEGYVERÉVEL öngyilkosságot követett el kedd reggel egy 17 éves fiú Hatvanban. A fiú reggel kilenc órakor hazament szülei lakására, s nem sokkal ezután édesapja vadászfegyverével mellbe lőtte magát. A fiú búcsúlevelet hagyott hátra. *(MTI)*

ÖNGYILKOS lett Miskolcon T. Krisztina, akit a rendkamion vámzsinórján sérüléseket találtak, s ezért döntöttek a részletes vizsgálat mellett. A vizsgálat során kiderült, hogy a vámokmányokban szereplő textiláru helyett 16 ezer karton adó- és zárjegy nélküli Super King márkájú cigaretta volt a dobozokban elrejtve. A szállítmányt a vámosok lefoglalták, a jugoszláv állampolgárságú sofőrt a VPOP illetékesei őrizetbe vették, és ellene devizabűncselekmény alapos gyanúja miatt eljárást kezdeményeztek. *(MTI)*

RABLÁS. Valutában és forintban összesen 900-920 ezer forintra becsülhető az az összeg, amelyet kedd délelőtt rabolt el két férfi a bugaci takarékszövetkezeti fiókból. A két férfi egy barna színű, Audi 100-as típusú személygépkocsival érkezett a pénzintézethez, s ugyanezzel a járművel hajtott el a bugaci puszta irányába. Mindkét férfi 30-40 év körüli, 165-170 centiméter magas, vékony alkatú. Egyikőjük haja sötét és arca kerek, a másik szőke. Az esetleges bejelentéseket a rendőrség a 76/484-684-es telefonszámon várja. *(MTI)*

BETÖRÉS. Ismeretlen tettesek április 21-én, szombatra virradóra betörtek Boldvai László szocialista országgyűlési képviselő salgótarjáni lakásába, ahonnan számos értéket vittek el. Boldvai László kérdésünkre elmondta: nagy értékű műszaki tárgyakat, például a személyi számítógépét, valamint ékszereket vittek el a lakásból, de iratait, dokumentumait érintetlenül hagyták. *(MTI)*

ELTŰNTEK. Öt szlovén bányász tűnt el abban a bányaszerencsétlenségben, amely kedd hajnalban történt a Ljubljanától mintegy 40 kilométerre keletre lévő

TŰZ A HONVÉDSÉGI TELEPHELYEN. Egyelőre tisztázatlan okok miatt kigyulladt hat harcjármű a keddre virradó éjszaka a Hajdú-Bihar Megyei Hajdúhadházon, a debreceni Bocskai-dandár honvédségi telephelyén. A járművek szinte teljes egészében elégtek, és a tűzben megsemmisült a garázs is. Az anyagi kár jelentős, személyi sérülés nem történt. *(Népszabadság)*

KONFERENCIA A MENEKÜLTEKRŐL. Hangulatkeltésről és nem valós adatokon alapuló tényekről van szó azokban a nyugati híradásokban, amelyek Magyarország felől érkező menekültáradatokról szólnak – válaszolta tudósítónk kérdésére Béndek József, a határőrség országos parancsnoka a tegnap véget érő IX. határrendészeti konferencián, amelyet Siófokon rendeztek. Újabban Szomáliából, Szíriából, valamint Afganisztánból illegális bevándorlók érkeznek Cipruson keresztül Európába. Egy részük hazánkat érintve tart Nyugatra. Ez magyarázatot ad arra, miért növekedett idén ugrásszerűen a szomáliai illegális migránsok száma. *(Népszabadság)*

SZOBORAVATÁS. Hazay István Kossuth-díjas geodéta, a Műegyetem egykori rektora emlékét is őrzi immár a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem szoborkertje. A szobrot a tudós születésének 100. évfordulója alkalmából emelték. *(MTI)*

IRODALMI EST. A marosvásárhelyi Látó című folyóirat és a Mentor Kiadó mutatkozik be ma este öt órakor a Károlyi-palota Lotz-termében (V., Károlyi Mihály u. 16.). Az est vendége Markó Béla főszerkesztő, Gálfalvi György fő-

Velünk vagy elleni

Felejthetetlenül figyelmes finnek rokonlátogat

LABDARÚGÁS

A magam részéről kedvelem a finneket, és nem csupán rokoni alapon. Tapasztalataim szerint ugyanis az északi ország futballistáival mindig történik valami, amin aztán – lehet bár a legrosszabb hangulatban – hetekkel, sőt hónapokkal, évekkel később is felderülhet az ember. A mulattató megmozdulások egyike volt például az a különleges kombináció, amelynek során *Nieminen* a Népstadionban átfejelte a labdát a meghökkent *Niemi* kapus fölött, hogy az érkező magyarnak – *Orosznak* – semmi gondja ne legyen, csak át kelljen segítenie a gömböt a gólvonalon. Ezzel az ámulatba ejtő akcióval nyert 1-0-ra a magyar válogatott 1996 őszén, egy esztendő múltán, Helsinkiben pedig úgy alakult 1-1-re az eredmény, hogy a finnek már nem „vettek bele" magyar labdarúgót a vb-selejtezőcsoport sorrendjét döntően meghatározó összjátékukba. Az utolsó percben *Paatalainentől* méterekre pattant a labda a vendégszerető házigazdák tizenhatosán belül, majd a pályaválasztók addig-addig törték magukat az egyenlítésért, míg *Mahlio* úgy hátba nem találta *Moilanen* kapust, hogy a „lepattanó" már semmiképp sem kerülhette el a hálójukat.

Szóval egyáltalán nincs kizárva, hogy szórakoztató mérkőzés lesz ma este az Üllői úton, ahol a magyar együttes – a három éve tartó gyakorlatnak megfelelően – megint olyan „barátságos" ellenféllel találkozik, amely (elvben) a legkellemesebb partnerek közé sorolható. Finnország válogatottja a világranglistán jelenleg az 58. – közvetlenül Izland mögött és Guatemala előtt –, a *France Football* múlt év végi európai rangsorában pedig a 30. helyet érdemelte ki. (Összehasonlításképpen: az „aranylabdás" újság a magyar válogatottat a 22.-ként jegyezte tavaly a kontinensen.) S bár a finnek a vb-selejtezőkön, amelyek egyébként nem vethetők egybe a díjmérkőzésekkel, előbb otthon 0-0-t játszottak az angolokkal, majd március végén Liverpoolban csak úgy kaptak ki tőlük 2-1-re, hogy a 89. percben *Litmanen* három méterről fejelhetett, de *Seaman* védett, az együttes szeszélyes, akár a hónap, amelyet most írunk. A közelmúlt tét nélküli találkozóit figyelembe véve: a fizikailag jó ideje felkészült, technikailag viszont továbbra sem virtuóz „rokonok" egyfelől győzni tudtak Dániában (2-1), és odahaza felülmúlták az újabban nehéz sorsú norvégokat (3-1), másfelől kikaptak az izlandiaktól és a lettektől (egy-

A két válogatott eddigi tíz egymás elleni mérkőzésének eredménye, a magyar csapat szempontjából:

1922, Helsinki: 5-1 (gól: Schwarz, Pataki 2-2, Fogl II, illetve Kelin).

1923, Üllői út: 3-1 (gól: Braun 2, Hirzer, illetve Linna).

1943, Helsinki: 3-0 (gól: Tóth III 2, Sárvári).

1951, Megyeri út: 8-0 (gól: Hidegkuti 3, Kocsis, Puskás 2-2, Czibor).

1952, Helsinki: 6-1 (gól: Kocsis 3, Puskás, Bozsik, Palotás, illetve Lehtovirta).

1955, Helsinki: 9-1 (gól: Palotás 3, Csordás, Tichy 2-2, Puskás, Tóth II, illetve Hiltunen).

1978, Helsinki: 1-2 (gól: Tieber, illetve Ismail, Pyykkö).

1979, Debrecen: 3-1 (gól: Fekete 2, Tatár, illetve Toivola).

1996, Népstadion: 1-0 (gól: Orosz).

1997, Helsinki: 1-1 (gól: Moilanen – öngól –, illetve Sumiala).

MAGYARORSZÁG–FI

Barátságos mérkőzés, Üllői út, 20.30. Jv.:
Magyarország: Király (23-szoros válog
Mátyus (24) – Dombi (32) vagy Pető (5), D
(10), Hamar (23) – Horváth (26), Illés (60).
Finnország: Niemi (42) – Päsänen (3), K
(11) – Grönlund (32), Koppinen (5), Nurme
(10), Johansson (32).

Ma és holnap

A magyar–finn mérkőzésen kívül mega
hány vb-selejtezőt rendeznek ma és hol
programja:

Európa, 1. csoport: Jugoszlávia–Orc
ország–Andorra. *3. csoport:* Málta–Iz
csoport: Ausztria–Liechtenstein.

Dél-Amerika: Ecuador–Paraguay,
lívia–Argentína és a Brazília–Peru találkozó
virradóra – játsszák.

CONCACAF-zóna, hatos döntő: Trinidad
mok–Costa Rica és a Jamaica–Honduras n
péntek hajnalban – rendezik.

A barátságos találkozók műsora: Moldo
mánia–Szlovákia, Horvátország–Görögorsz
ria, Csehország–Belgium, Lengyelország
Olaszország–Dél-Afrika, Spanyolország–Ja

A magyar válogatottal azonos vb-selejtez
den Tbilisziben 3-2 (2-1)-re legyőzte Izrael
barátságos mérkőzés gólszerzői: *Kecbaja* (2

HÍREK

BRAVÚROS győzelem a tizenhat éven aluli labdarúgók Európa-bajnokságán: Magyarország–Olaszország 4-3. A magyar gólok közül Kanta kettőt, Müller és Horváth Mihály egyet-egyet szerzett. A C csoport másik találkozóján: Anglia–Svájc 2-0. Az állás: 1. Olaszország 3 pont (6-5-ös gólkülönbség), 2. Magyarország 3 (5-5), 3. Anglia 3 (3-3), 4. Svájc 3 (2-3). A csoportmérkőzések záró fordulójában a magyar csapat a házigazda angol együttessel találkozik; az első két helyezett jut a legjobb nyolc közé. *(Halifax)*

SZAKÍTÁSBAN bronzérmet nyert, lökésben ötödik helyezést ért el, s az összetett versenyben negyedik lett az 53 kilós Ajkay Anikó a súlyemelő Európa-bajnokságon. Ugyanebben a súlycsoportban Máthé Gabriella szakításban és zeti együttesben 150 alkalommal szerepelt, világ- és Európa-bajnok Lothar Matthäust. Ő a negyedik futballista – Fritz Walter, Uwe Seeler és Franz Beckenbauer után –, aki ebben a megtiszteltetésben részesült. *(Berlin)*

LEGALÁBB 2004-ig a norvég labdarúgó-válogatott szakvezetője marad Nils Johan Semb. A tréner szerződését annak dacára is meghosszabbította a szövetség, hogy a skandináv együttes öt eddigi mérkőzésén mindössze két pontot szerzett a most zajló vb-selejtezőkön. *(Oslo)*

SÉRÜLÉS miatt visszalépett a nemzetközi férfi tenisztornától a hagyományos világranglistát vezető brazil Gustavo Kuerten. *(Barcelona)*

Arc a tömegben

Nézem az arcát, már majdnem koromfekete. Ráncait vastagon belepi a pesti por. Kezében egy kifli meg egy koszos papírzacskó, melyből egy darab olcsó kolbász vége kandikál kifelé. Az öreg egykedvűen bámulja a mellette elhaladó tömeget.

Kemény munkát végezhetett hajdanán, mert karján még most is kidagadnak az erek. De nem tesz egyetlen mozdulatot sem meggondolatlanul. Amikor oldalra tekint, lassan megbillenti a vállait, s az egyensúlyi helyzet fenntartása érdekében odébb billenti kolbászos zacskóját is.

Csillognak a szemei, és nem zavarja az erős napsütés. Nézi, bámulja a népet, s nem látszik rajta, hogy meg volna lepve. Bizonyára látott már életében ennél nagyobb meneteket is. Hetven biztosan megvan, a nyolcvanhoz talán csak közelít.

– Mit csinálsz te itt? – mordul rá egy fiatal gyerek, aki kezében nemzetiszínű zászlót tart.

– Semmit – feleli a tata. – Nézelődök. Nem volna egy cigarettája?

A gyerek továbbrohan, s harsányan röhög a társaival.

Rendőrök érkeznek, s megakad a szemük az öregemberen. Arrébb tessékelik, nem lehet most itt maradni, baja eshet, tűnjön el, itt nem biztonságos. De nem bántják, s nem is tegezik. Az öreg összenyalábolja a cókmókját, s úgy oson el a fal mellett, mint a kóbor kutyák, amikor oldalazva menekülnek.

Energiaitalos fickók, selyemarcú aszszonyságok haladnak el mellette, ő pedig bágyadtan vonszolja maga után az életét – mi lehetett egykor, az átkozott kommunizmusban, melyet most torkukszakadtából szidnak a tüntetők? Postás volt vagy bányász? Esetleg esztergályos, műbútorasztalos? Vagy háztetőn dolgozott, s szétrágott bőrrel vonatozott haza munka után? S ha ment, messzire, volt-e kis barna aktatáskája, tartott-e benne „delikátot", aprócska „féldekás" pálinkásüveget? Röhögött-e vidáman, amikor társai élcelődtek vele, s rácsapott-e az asztalra, ha észrevette, hogy becsapták a huszonegyben?

Vagy itt volt Pesten már hatvanban, hetven táján is? Itt született volna, itt kelt volna reggelente a tér környéki egykori állami lakások valamelyikében? Volt olcsó buszbérlete, járt a ligetbe? Elvitte a vidéki rokonokat az állatkertbe? Egyáltalán: honnan jött, s mit csinált, ezt volna most jó tudni.

Hogy ki volt ő. Mert a tömeg mindenki másról minden tud, vesszen ez, meg vesszen az. Azt is jól tudja – meggyőződéssel üvölti –, hogy kik voltak s kik ma is a nemzet ellenségei. Csak épp azt nem tudja senki, hogy az öreg csavargó, aki délelőtt még békésen heverészett a kapualj árnyékában, ki lehetett egykor.

Nézi, bámulja a népet, s nem látszik rajta, hogy meg volna lepve. Bizonyára látott már életében ennél nagyobb meneteket is.

– Takarodj innen! – üvölt a kocsmáros, s az öregembert kitessékeli az utcára. Mondaná emez, hogy a rendőrök bezavarták, de a csapos tovább tuszkolja. – Húzzál el innen – mordul rá –, akkor gyere, ha fizetsz is.

Egyre többen állnak mellette, minden négyzetméter foglalt.

– Hű de büdös – fintorítja el a száját egy csinos asszony, s kezét az orrára tapasztja. Csuklóján arany karkötő, derekán feszes öv, bokáján arany védőszál szívpanaszok ellen.

– Rohadt csalók – sikoltozza cérnavékony hangján –, takarodjatok!

Az öreg riadtan tekintget, s keresi a menekülés útját. De csak annyi helye maradt, hogy falnak támassza a batyuját. S hogy maga is megálljon két lábon, el ne tapossák.

Amikor a fotósok „fölfedezik", bújna be a falba, préselné magát át a vakolaton, a téglák közti réseken – de már késő, kattan a gép, készül a díjnyertes fotó. Arc a tömegben, ez lesz majd a munkacím.

Rab László

Mozgósítás és cinizmus

Hegedűs Zsuzsa szociológus az utcai politizálásról, a Fideszről és a szélsőjobbról

A társadalmi-gazdasági-kulturális távolságok csökkentése vagy áthidalása nélkül sem Nyugaton, sem nálunk nem állítható meg a szélsőjobb előretörése. Mi a különbség a jobb- és a szélsőjobb, Orbán Viktor és Csurka István, illetve a Fidesz és MIÉP között? Milyen törésvonalak osztják meg a magyar társadalmat? Mi a teendője ebben a helyzetben a győztes politikai erőknek? Ezekre a kérdésekre kerestük a választ Hegedűs Zsuzsa szociológussal.

– Ön a kilencvenes évek elején az egyik alapítója volt a Tégy a gyűlölet ellen! elnevezésű civil szerveződésnek, amely a szélsőjobb ellen jött létre. Évek óta Párizsban él, és közvetlen közelről szembesül a Le Pen-jelenséggel. Szociológusként, állampolgárként hogyan látja mindazt, ami az elmúlt években, illetve a választások óta eltelt hetekben nálunk történt?

– Pozitívnak tartom, hogy az előző választásokhoz képest közel húsz százalékkal többen mentek el szavazni. Csakis ennek köszönhető, hogy az idén a MIÉP kiesett a parlamentből. De ennél is fontosabb, hogy az emberek elutasították azt a gyűlölködést, kirekesztő politikát, cinizmust, amely az utóbbi években – nemcsak a MIÉP-nek köszönhetően – elhatalmasodott az országban.

– Azt mondja, hogy az előbb említett magatartás nemcsak a MIÉP sajátja.

– A két választási forduló között a Fidesz egy az egyben átvette a szélsőjobb tematikáját, mozgósítási formáit, stílusát, rágalomhadjáratát. A demokratikus ellenzéknek le kellett győznie a teljes jobboldalt, beleértve a szélsőjobbot is. A magas részvétel nagy legitimációt ad a győzteseknek, akik a demokráciát, az európai utat képviselik. Amiért viszont nem vagyok boldog, és amit nagy veszélynek látok, az az, hogy noha a MIÉP nincs bent a parlamentben, de a rá jellemző szélsőjobbos tematika, stílus, filozófia, viselkedés és gyűlölködés nemcsak, hogy jelen van a törvényhozásban, de csaknem az egész jobboldalt maga alá gyűrő Fidesz hivatalos politikája és ideológiája is lett.

– Nem túlzás ez? Ön ezzel szélsőségesnek nevezi a Fideszt.

– Ez így van, s ez sokkal súlyosabb, mintha a MIÉP 5,01 százalékkal bekerült volna a parlamentbe. Különben két oka volt annak, hogy 1992 őszén elindítottuk a Tégy a gyűlölet ellen! kezdeményezést. A szélsőjobb nézetek megjelentek az akkori legnagyobb konzervatív pártban, az MDF-ben, mégpedig egy dolgozat formájában, amelynek Csurka István, az MDF egyik alelnöke volt a szerzője. Ezzel párhuzamosan a gyűlölködő, kirekesztő viselkedés, nevezetesen a roma kisebbség ellen „lent" is megjelent, mi több erőszakos cselekmények formájában öltött testet. Célunk az volt, hogy a felhívás aláírásával minél többen mondjanak nemet a gyűlöletbeszédre és a kirekesztésre. S ezzel arra kényszerítsük a konzervatív pártokat, hogy ugyanúgy határolódjanak el ettől a szélsőséges irányzattól, mint Franciaországban és Németországban. Azt is akartuk, hogy mindenki kezdje el helyben a cselekvést. Azzal, hogy a felhívást három hónap alatt 300 ezren aláírták, elértük, hogy 1993 elején az MDF kizárta Csurka Istvánt, s ebbéli magatartásán a párt később sem változtatott.

– Most miben látja a problémát?

– A mai szélsőjobboldal témái, viselkedési formái nem azonosíthatók sem a fasizmussal, sem a „tradicionális" populizmussal vagy a nacionalizmussal. A sémák egyszerűsített átvétele mindig redukciót jelent. Ráadásul a szélsőjobb jelenlegi európai előretörése például Franciaországban vagy Hollandiában, arra mutat, hogy itt egy egész Európát érintő s a demokrácia alapértékeit veszélyeztető jelenségről van szó. Ennek valós okai az információs társadalomban, valamint a globális világba való integrációval együtt járó strukturális problémákban keresendők. A holland példa azt is mutatja, hogy a szélsőjobb előretörése nem magyarázható egyszerűen a rasszizmussal.

– Térjünk vissza a Fideszhez!

– A Fidesz szélsőjobbra tolódása, pontosabban „lepenizálódása" azért életveszélyes, mert itt egyrészt nem egy kisebbség, hanem a jobboldalt teljes egészében bekebelező párt vállalja fel a szélsőjobbtól kölcsönvett tematikát, retorikát és politizálási stílust, ami Európában példa nélküli. Másrészt, ami Csurka esetében meggyőződés, az a Fidesz esetében cinizmus. Ezt viszont nem veszik komolyan a véleményformálók és a közvélemény. Miért van az, hogy bár a Fidesz 1998 óta egyértelműen ebbe az irányba megy, ezt a pártot mégis megértéssel, kissé tréfásan szemléli szinte mindenki, beleértve a véleményformálókat is? A „fiúkról" beszélnek és írnak, akiknek majd „benő a fejük lágya". Mintha a véleményformálók nagy része éveken át nem vette volna komolyan az „egész pályás letámadást". Gyakran hallani, hogy fiatalokról van szó. De miért volna az életkor érdem? Másrészt a negyvenéves politikus egyáltalán nem fiatal. A fiatal a húszéves gyerek. Itt bizony 1998 óta autoriter, csendes hatalomátvétel történt.

A magyar társadalom fejlettebb, mint a pártjai FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

– Már miért ne történt volna hatalomátvétel, hiszen 1998 nyarán a Fidesz nyert?

– A győzelem nem a hatalom, hanem a kormányzás átvételét jelenti. A pluralista demokrácia azon alapul, hogy mindenki elismeri: a választói szuverenitás adja a pártok legitimációját. Ez nem mérlegelés kérdése, hanem alapelv, amelyet a legutóbbi választásokon elszenvedett vereség óta a Fidesz minden áldott nap megkérdőjelez.

– Lásd: nem ellenzékben vagyunk, hanem kisebbségben. A haza nem lehet ellenzékben stb.

– A Fidesz kezdettől fogva megsértette a demokráciát, amikor az ellenzéki pártok legitimációját kétségbe vonta azzal, hogy 1998 nyarán kijelentette: aki nem szavazza meg a kormányprogramot, az nem a nemzet érdekeit képviseli. Azaz hazaáruló. Ha burkolt formában is, a hazaárulózás tehát nem 2002-ben, hanem 1998 júliusában kezdődött. A Fidesz hatalomgyakorlása teljesen kiszámított volt, spontán lépést nem tettek. Valószínűleg az volt bukásuk egyik oka, hogy azt hitték: annak idején mindent megtanultak, a többi pedig csak piár- és marketingkérdés. Ez, mint kiderült, nem így van, de ez legyen az ő problémájuk. A Fidesz bukásának másik oka: a cinizmus. A Fidesz előtt nálunk még nem volt cinikus párt. A politikában ahhoz, hogy meggyőzzem az embereket, mondanivaló kell. A meggyőzés elsődleges forrása mégiscsak az, hogy hiszek azokban az értékekben, amelyek nevében beszélek. Az azért elég szokatlan volt eddig, hogy nyolc év alatt egy párt alternatívból átmenjen liberálisba, majd egy váratlan pillanatban úgy dönt, hogy keresztény-konzervatív párt lesz. A Fidesz száznyolcvan fokos fordulatai arról szóltak, hogy nem az az érdekes: miben hisznek. Hanem, hogy mivel lehet hatalomra kerülni. Ez az igazi cinizmus.

– Ha ez mind így igaz, akkor miért sikerült mégis elérniük, hogy a szavazók csaknem fele a Fideszre voksoljon?

– A szocialista–liberális koalíció „vesztét" négy éve a demokrácia- és a jövőképdeficit okozta. 1998-ban a Fidesz ezt a jövőképdeficitet használta ki. Azzal a programmal állt elő 1998-ban, amit az emberek a szocialista–liberális koalíciótól vártak. Az előző kormány által rendbe hozott, és tartós növekedési pályára állított gazdaságra támaszkodva a Fidesz szociáldemokrata tézisekkel rukkolt elő, s azt mondta, hogy mostantól a cél a magyar családok felemelkedése. Azaz: „egy kicsivel mindenkinek jobb lesz". De mégsem ez történt, mert a társadalom felső rétegeit valóban jobb helyzetbe hozták, de mindezt az alsó rétegek még nagyobb elszegényedése, elnyomorodása árán tehették meg.

– A Fidesz négy évre rá, 2002-ben e miatt a cinizmusa miatt bukott meg?

– A cinizmus, ugyanúgy mint a korrupció, diszkreditálja a politikai elitet és demoralizálja a társadalmat. Az emberek méltóságban akarnak élni, nem pedig csalni. Ha viszont azt látják, hogy fent cinikusan osztogatnak, s kihasználnak minden joghézagot a szabályok áthágására, és nem tartják be azokat a normákat, amelyek tiszteletét megkövetelik az állampolgártól, akkor egy idő után az emberek nem veszik komolyan a szövegeket, s az ezt képviselő pártok elvesztik a hitelüket. A magyar társadalom fejlettebb, mint a pártjai. A társadalom nyugati típusú értékeket vall, miközben a pártok ettől jócskán el vannak maradva. Különösen igaz ez az elmúlt négy év kormányzati-közéleti gyakorlatára.

– Nincs jó véleménye – ahogy fogalmazott – a véleményformálók Fideszszel kapcsolatos „megengedő stílusáról".

– Az értelmiségnek és a médiának az a dolga, hogy a veszélyekre felhívja a figyelmet. Ehelyett a Fidesz esetében a véleményformálók többsége elbagatellizálta a veszélyeket. Tegyenek kísérletet egyszer arra, hogy Orbán Viktor szövegeit Csurka Istvánnak tulajdonítják. A magyar értelmiség egy Csurka-mondat hallatán felháborodik, de, ha Orbán mondja ugyanazt, akkor elnéző, megengedő vele szemben. Miközben Csurka sokkal kiszámíthatóbb, és ennyiben, de csakis ennyiben, kevésbé veszélyes, mint Orbán. Csurka egyáltalán nem cinikus. Hisz valamiben, amivel egyáltalán nem értek egyet, de azt tudom, hogy holnap sem fog mást mondani, mint ma vagy tegnap. Ezért van az, hogy vele szemben a társadalom természetes védekezőképessége sokkal jobban működik, mint a Fidesszel szemben. Holott a Fidesz egy az egyben átveszi a modern szélsőjobb „háborús" stratégiáját. Politikai ellenfelei legitimitását azzal akarja megszüntetni, hogy a választók bizalmáért folyó békés versengést, ami a demokrácia lényege, egy külső veszéllyel szembeni valós háborúnak állítja be. Ezt a háborút a „nemzet" nevében Nyugaton a külső betolakodók, a bevándorlók ellen, nálunk pedig a külföldi tőke, valamint ezek „itthoni" szövetségesei, ellenzéki pártok, zsidók stb. ellen folytatják. Csakhogy e diskurzusnak nem egyszerűen a választók megnyerése, hanem egy olyan autoriter politika legitimálása a célja, amely éppen a nemzet érdekében folytatott háborúra hivatkozva nemcsak a demokrácia intézményeit üríti ki, mint ahogy a Fidesz tette négy éven át, hanem annak alapját, a többpártrendszer legitimációját is kérdésessé teszi. Erre a legjobb példa a Fidesz új „tömegmozgalma". A Fidesz nem társadalmi kezdeményezést, hanem egy bármikor mozgósítható „hadsereget" próbál létrehozni. Vagyis pont az ellenkezőjét annak, amit civil szerveződésnek, társadalmi vagy politikai mozgalomnak nevezünk. A cél nem az önszerveződés, hanem a destabilizálás, vagy, ami az utolsó hetekben elköltött százmilliárdokat illeti, a tartalékok „felégetése". Ugyanúgy történik minden, akár egy háborúban. Ez a politika tehát nemcsak a jelenlegi kormányt, hanem a demokráciát és a magyar társadalom jövőjét is veszélyezteti.

– Eközben a magyar társadalom, ugyanúgy mint a nyugati, át meg át van szőve a több-kevésbé sikeres struktúraváltást követő törésvonalakkal. Ön szerint melyek ezek?

– A struktúraváltás nyertesei és vesztesei közötti növekszik a szakadék. A korszerű szakmákban dolgozó városi rétegeknek a modern világba való integrálását a külföldi tőke biztosítja. A szakadék másik oldalán találhatók a leszakadók, akiknek nincs konvertálható tudásuk. Emiatt, mint Nyugaton is, kiesnek a versenyből. Az MSZP és SZDSZ sikerének első számú magyarázata pontosan az, hogy mindkét párt programjában a leszakadó társadalmi csoportok és régiók felzárkóztatása elsőrendű feladatként szerepelt. A másik szakadás nem annyira társadalmi, mint kulturális jellegű. Ez az információs társadalom tevékenységi és értékkörébe tartozók és az attól távol álló, azon kívül rekedő rétegek közötti szakadék. Ami Magyarországot illeti, ebbe a résbe tudott behatolni a Fidesz nacionalista retorikája. A jövő nélküli falusi lakosság tradicionális értékeket vall. De vannak olyanok is, akik nem tartoznak a társadalmilag leszakadók közé, viszont nem akarnak beszállni a versenybe. A magyar vállalkozók egy része ilyen. A Fidesznek az volt a stratégiája, hogy ezeket a rétegeket az állami megrendelésekkel mintegy kivonja a versenyből. A Fidesz úgy támogatta őket, hogy verseny nélkül is boldogulhassanak. Ez nem gazdasági patriotizmus, hanem klientúraépítés. A gazdasági patriotizmus ugyanis pontosan azt jelenti: az állam segíti a magyar vállalkozókat abban, hogy képesek legyenek beszállni a versenybe, például multinacionális, modern vállalatokkal kötött beszállítói szerződések támogatásával. Figyelembe véve, hogy mind a társadalmi, mind a gazdasági és regionális felzárkóztatás a jelenlegi kormány programjának elsődleges céljai között szerepel, e kettős szakadék áthidalására ma a magyar társadalomnak nagyobb esélye van, mint sok nyugati szomszédunknak.

– Ősszel önkormányzati választások lesznek.

– Mind a nyugati, mind a magyar társadalomban nagy az igény a közvetlen demokráciára. Az önkormányzati választási kampány a helyi párbeszéd megteremtésének lehetősége. Ezt kihasználva mind az SZDSZ, mind az MSZP kezdeményezhetné a helyi fórumok „rendszeresítését", ahol a helyben élők megbeszélhetnék közös dolgaikat, el-, illetve beszámoltathatnák képviselőiket, az önkormányzatiakat ugyanúgy, mint az országosakat. Ez egyszerre erősítené a részvételi demokráciát és a társadalom önszerveződését. Vagyis pontosan azt a két dolgot, amiért a választópolgárok többsége a jelenlegi kormánypártokat választotta a Fidesz szélsőjobboldali ideológiába bújtatott hatalmi törekvéseivel szemben.

Pogonyi Lajos

A SLÁGER RÁDIÓ bemutatja
saragossa band
www.saragossa.hu

Július 18. (20 óra) GYŐR
Integrál-DAC sportpálya
Tourinform iroda - Tel.:96/311-771;
Július 19. (20 óra) ZALAEGERSZEG
Sportcsarnok
Stadion u. 3. Tel.: 92/314-281
Július 20. (20 óra) PÉCS
Sportcsarnok
Dr. Veress E. u. 10. Tel.: 72/312-446
Július 21. (20 óra) VESZPRÉM
FOTEX Sportcsarnok
Március 15. u. 5. Tel.: 88/426-866
Július 24. (20 óra) BUDAPEST
PECSA Szabadtéri színpad
Városliget Zichy u.14. Tel.: 1/363-3730
Július 25. (20 óra) MISKOLC
Sportcsarnok
Görgei u. 9. Tel.: 46/506-442
Július 26. (20 óra) BÉKÉSCSABA
Sportcsarnok
Gyulai út Tel.: 66/449-449
Július 27. (20 óra) SZEGED
Sportcsarnok
Temesvári krt. 33. Tel.: 62/436-386
Július 28. (20 óra) SOLTVADKERT
Vadkerti-tó
Tel.: 78/581-845
Jegyelővétel a helyszíneken!

A népi szimbólumok nagy tudósa

Eredetiben ismerte a vogul, a manysi és a szibériai népdalokat

Vannak emberek, akik feladatuknak tartják, hogy egy másik embert elismertessenek a világgal. A most harminchat esztendős Pozsgai Péter jó néhány esztendeje arra fordítja energiáinak jó részét, hogy egy, még életében elfeledett nagy tudósunk, Lükő Gábor munkásságának eredményei tudományos, sőt az azon túli köztudatunk része legyenek. A Budapesti Közgazdaság-tudományi és Államigazgatási Egyetem társadalomtörténészét elsősorban Lükő Gábor életéről kérdeztem.

Lükő Gábor 1909-ben született Komáromban. Apja Becker Ádám vízmérnök volt. A tudós ifjúkorában vette fel édesanyja, Lükő Magdolna családi nevét. Az édesapát az első világháború után kiutasították Csehszlovákiából, a család ekkor Gyulára költözött. 1925-ben kerültek Budapestre, ahol a Zrínyi Miklós Gimnáziumban Lükő Gábor egyik tanára a kiváló pedagógus, filozófus és kultúrpolitikus Karácsony Sándor lett. Az ő tanácsára iratkozott be Lükő a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészkarára. A magyar–német szakos egyetemi hallgató figyelmét azonban ekkor már elsősorban a folklór kötötte le. Amint Pozsgai mondja, ebben Karácsony hatásán túl elsősorban Bartók Bélának a régi Magyarország területén folytatott népdalkutatásai játszottak szerepet. Mindezt tetézte, hogy az egyetemen olyan kiváló tudósok oktatták Lükőt, mint a nyelvész Gombocz Zoltán, az irodalmár Horváth János, az orientalista Németh Gyula, az összehasonlító finnugor nyelvtudomány és a magyar őstörténet kutatója, Zsirai Miklós. Tanárai között ott találjuk Kodály Zoltánt, a nyelvész Melich Jánost, a történész Domanovszky Sándort, a néprajzkutató Győrffy Istvánt, a régész Fettich Nándort.

A sokféle hatás és persze az ifjúi érdeklődés együttes eredménye, hogy Lükő Gábor negyedéves egyetemi hallgatóként valóra váltja évek óta dédelgetett tervét: Romániába megy tanulmányútra. Egy kései interjúban így vallott erről a tudós: „Ady és Bartók hatására Erdély és a román nép felé fordult az érdeklődésem. Annál is inkább, mert az iskola és a közfelfogás azt hirdette akkoriban, hogy tőlünk keletre már nincs semmi nevezetes, majdhogynem itt a világ vége. Ady mondta ki először, hogy magunkban félemberek, félnemzet vagyunk, hogy örömünk és bánatunk közös a szomszédainkkal. Bartók megtalálta ennek zenei kifejezését is. Bátran hirdette a »kultúrfölényes«, álmagyar világban, hogy a román és a szlovák nép zenéje igen értékes művészi alkotás, hogy már ezért is érdemes megtanulni nyelvüket."

Lükő először 1931–1932-ben dolgozott Romániában. Kitűnően megtanult románul, részt vett a világhírű román tudós, Dimitrie Gusti szociológiai intézetének falukutató munkájában, emellett önálló néprajzi gyűjtőmunkát is végzett a Kárpátokon túli területeken. Pozsgai Péter felhívja a figyelmet arra, hogy Lükő azt hangoztatta: ő elsősorban tanulni ment a falusi néphez. Mindegy volt neki, románokhoz vagy magyarokhoz. Ezzel a tanulási szándékkal töltötte idejét 1932 májusa és augusztusa, majd pedig 1933 januárja és áprilisa között Moldvában, ahol sokféle tudomány eszközeit, módszereit alkalmazva gyűjtött anyagot a csángókról írandó úttörő munkájához.

Ez 1936-ban jelent meg A moldvai csángók I. címmel, mintegy jelezvén, hogy a mű folytatódik. Folytatódott is, de nem úgy, ahogy Lükő elképzelte. Könyve mindazonáltal máig a Moldva-kutatás alapműve. Amint Karácsony Sándor írta, Lükő végezte el elsőként a „rendcsinálást" a csángókkal kapcsolatban. Ő választotta el nyelvjárástani, folklór és tárgyi néprajzi jegyek alapján egymástól a moldvai magyarok, a moldvai székelyek kultúráját, egyszersmind kimutatta a moldvai és a szamosvölgyi magyarok közötti kulturális rokonságot.

A fiatal tudós 1937-től a debreceni Déri Múzeum muzeológusa, 1943-tól pedig emellett a Karácsony Sándor által szervezett Társaslélektani Intézet munkatársa volt. 1942-ben adta ki A magyar lélek formái című művét, amely alapműve a magyar népi szimbólumok (népköltészet és díszítőművészet) történeti értelmezésének. Ez a munka meglehetős vitát váltott ki, ám az nem sokáig tartott. A háború és az azt követő időszak nem kedvez a lükői életmű kibontakozásának. Igaz, a tudós roppant aktív, a Déri Múzeum újjászervezése mellett arra is jut ideje, hogy az egyetemen tanítson, hogy részt vegyen a Debreceni Magyar–Román Társaság létrehozásában, és szerkessze a társaság folyóiratát, a Keleti Kaput. 1950-ben azonban a narodnyiktanok terjesztésével vádolt Karácsony Sándort nyugdíjazzák. Tanítványainak is távozniuk kell Debrecenből. Lükő Gábor Gyulára megy, ahol az Erkel Ferenc Múzeum igazgatója lesz.

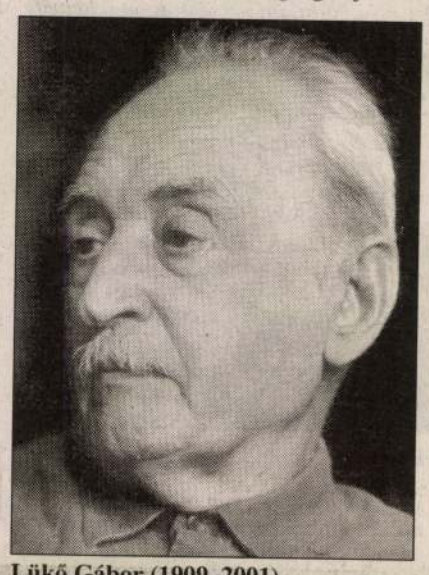

Lükő Gábor (1909–2001)

Gyulán ő volt a múzeum első főfoglalkozású, szakmuzeológus vezetője. Itt munkájának eredményeképp lehetővé vált, hogy néhány év után már hét helyiségben egyszerre két időszaki kiállítást is rendezzenek. Lükő tervszerűen gyarapította a néprajzi gyűjteményt, nagy figyelmet fordított a román nemzetiségi anyagra is. Az ő javaslatára kezdődött meg a gyulai vár feltárása. Miközben tovább folytatta gyakorlati és elméleti néprajzi tevékenységét, lerakta a városban a korszerű muzeológia alapjait.

1958-ban Bajára került, nem utolsósorban amiatt, hogy 1956-ban a Gyulai Hírlapban megjelentetett egy cikket, amely ugyan az erőszaktól való tartózkodásra szólított fel, de ettől fogva „bélyeges embernek" számított. Új helyén is megtalálta a maga kutatási területét. Néprajzi gyűjtést végzett a bácskai cigányok körében, ami akkoriban ritkaságszámba ment. Emellett a régi tetoválás emlékeit, a nők tetoválásának szokásait gyűjtötte a Bajától délre eső katolikus falvakban.

1963-ban a kiskunfélegyházi Kiskun Múzeum igazgatójává nevezték ki. Ebben a minőségében sokirányú múzeumszervező tevékenysége mellett a legnevezetesebb alkotása valószínűleg a Bugaci Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény létrehozása volt.

Lükő 1970-ben nyugdíjba ment, ezzel azonban csak a múzeumi munka terheitől szabadult meg. Kutatásait, ha lehet, még nagyobb erővel folytatta. Hosszú életet kapott a sorstól. Írásai is jelentek meg. Műve jelentőségének felismerése azonban mindegyre váratott magára.

1991-ben történt, hogy Pozsgai Péter, aki miután diplomát szerzett a közgazdasági egyetemen, beiratkozott az ELTE bölcsészkarának történelem–néprajz szakára. A néprajzi tanszéken hallotta Lükő Gábor egyik előadását, akiről addig nem is tudott. Ezután évek teltek el anélkül, hogy Pozsgai érintkezésbe került volna Lükővel. 1995-ben jutott el a fiatal történész ismét a tudóshoz, aki a József Attila-lakótelepen élt egy másfél szobás, könyvekkel, cédulákkal, kéziratokkal zsúfolt garzonban. Itt a találkozások gyakorivá váltak, több kérdésben vitába is keveredtek, de amint Pozsgai mondja, hamarosan rá kellett jönnie, hogy ő nem megfelelő vitapartnere Lükőnek. Mi több, rövid időn belül arra is ráébredt, hogy ilyen nagy tudású emberrel még nem találkozott. Lenyűgöző volt az idős tudós szellemi frissessége: a Bartók által lejegyzett népdalokat éppúgy tudta „fejből" idézni, mint a saját gyűjtéséből származókat vagy Ady verseinek legtöbbjét. Néprajz, nyelvészet, zenetudomány, geográfia, történelem, régészet és számos más tudomány hatalmas szintézise. Ez volt Lükő fejében és ezek együttese adja műveinek páratlanságát.

1995-től Pozsgai Péter teljesen Lükő bűvkörébe kerül. Egyre többet jár a tudós lakására, egyre többet ismer meg annak tudásából. Lenyűgözi az például, hogy a nyolcvannyolc esztendős kutató úgy tart előadást a csodaszarvas legendájáról, hogy bevezetőül cseremisz dalokat énekel. De a vogul, a manysi és általában minden szibériai finnugor nép dalait „eredetiben" ismerte és tudta. Egyszersmind azt is tudta, hogyan ment át, illetve jelent meg ez a szibériai világ a román kolindákba. Hogy a finnugor őskor mitikus hagyatékát – amely a magyar népművészetből kikopott – hogyan őrizte meg a román folklór.

Pozsgai Péter barátaival létrehozta a Táton Kiadót, amely gyakorlatilag Lükő műveinek kiadására szerveződött, 1999-ben Pozsgai szerkesztésében megjelent egy hatalmas – félszáz hazai és külföldi szerző tanulmányait tartalmazó – kötet az akkor kilencvenesztendős Lükő Gábor tiszteletére. Ugyancsak Pozsgai szerkesztésében kezdődött meg a Lükő Gábor Művei című életműsorozat kiadása. Ennek első kötete – A magyar lélek formái – tavaly jelent meg. Abban az esztendőben, amikor az akkor kilencvenkét éves szerző elhunyt. S mielőtt eltávozott volna közülünk – egy hónappal halála előtt –, nem utolsósorban Pozsgaiék erőfeszítései nyomán, teljes szellemi frissességgel örülhetett a Kossuth-díjnak is.

Az életműsorozat kiadása pedig folyik. Az idei könyvhétre jelent meg a Moldvai csángók I. című Lükő-mű, a következő két kötet, a Zenei anyanyelvünk és a Hímfi és a szarvas is megjelenés előtt áll. A Lükő-hagyaték azonban óriási. Pozsgai Péter most körülbelül annyit tud, mi lesz az első tizenkét kötetben. Azt azonban egyelőre nem tudja, honnan lesz pénz a művek kiadására. Eddig a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Nemzeti Kulturális Alap, különböző múzeumok, alapítványok, intézmények és magánszemélyek segítették őket. A Lükő-művek kiadása azonban meglehetősen költséges, hiszen óriási mennyiségű rajz, kotta, kép illusztrálja a könyveket, és akkor még nem beszéltünk a hatalmas jegyzetapparátusokról.

Hovanyecz László

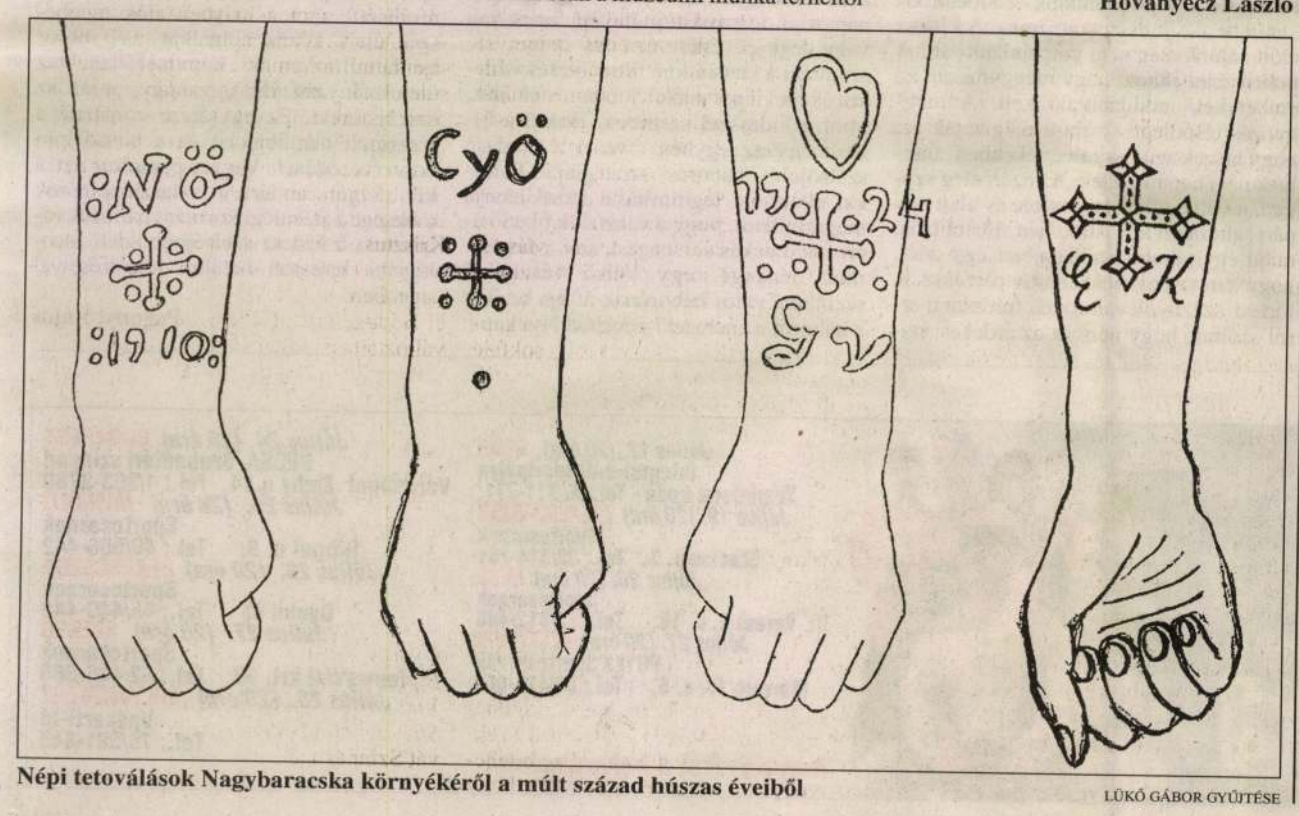

Népi tetoválások Nagybaracska környékéről a múlt század húszas éveiből

LÜKŐ GÁBOR GYŰJTÉSE

A bazársor bosszúja

Korrupciógyanús beruházás Fonyódon

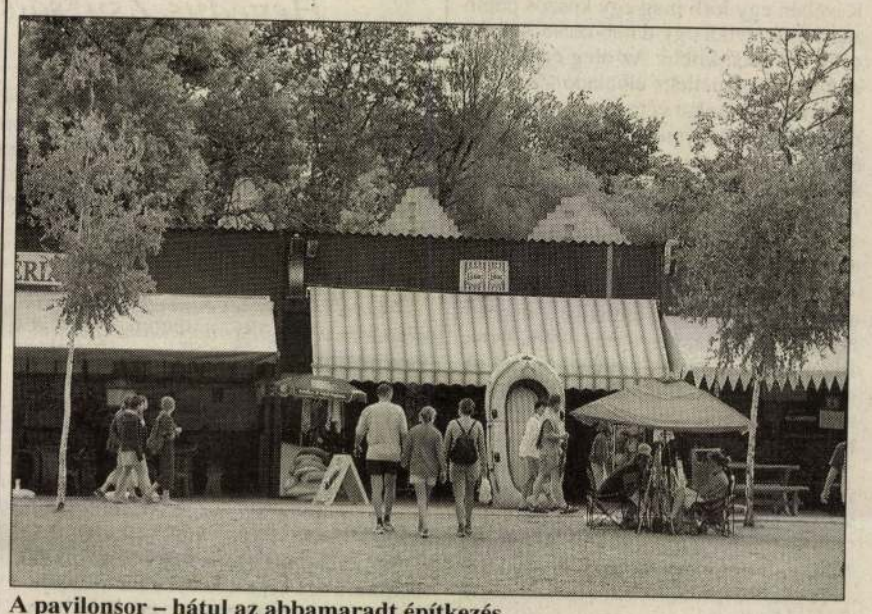

A pavilonsor – hátul az abbamaradt építkezés

Korrupcióval vádolja Francsics Zoltán fonyódi polgármestert a Vákisz Rt. tulajdonosa, aki büntető-feljelentést tett a városvezető ellen. Az ügy összefüggésben van egy – a város lakóit megosztó – kikötői beruházással.

Szerda este Fonyód képviselő-testülete zárt ülésen tárgyalta meg azt a feljelentést, amelyet a Vákisz Rt. tett Francsics Zoltán ellen. Információink szerint azzal vádolják a polgármestert, hogy annak fejében támogatta volna a Vákisz és az önkormányzat közös beruházását a képviselő-testület előtt, ha a munkálatokból származó nyereség felét, körülbelül 25 millió forintot gazdasági tanácsadóként fölveheti.

Az előzményekhez tartozik, hogy hónapok óta valóságos állóháború alakult ki a városban az újjáépíteni kívánt kikötői üzletsor miatt. A fonyódiak régóta a Balaton egyik szégyenfoltjának tartják a forgalmas helyen éktelenkedő, több évtizede épített, elavult bazárokat. Ezért az önkormányzat egy új, modern üzletsor megépítése mellett döntött, de a jelenlegi bérlőkkel nem sikerült megegyeznie. Hiszen az ő érdekük a jelenlegi rendszer fenntartása: a vízpart, a hajókikötő és a vasútállomás közelében lévő üzleteket a balatoni árakhoz képest igen olcsón, átlagosan évi háromszázezer forintért bérlik. A terepet ismerő régi kereskedők a bérleti jogokat úgy adták-vették hosszú időn át, mint a cukrot: egy-egy jog átadása újabban 15-30 millió forintba kerül, s ezen összegek természetesen nem az önkormányzatot gazdagították.

Viharos kezdet

Ezt a helyzetet megelégelve Fonyód önkormányzata tavaly szembeszállt az erős helyi vállalkozói körrel, és úgy döntött: az idei szezonra lebontatja a bazársort, és újat építtet a helyére. Az ügynek azonban voltak furcsaságai. Például az, hogy a bérlők jogi képviseletét ellátó ügyvéd mind a mai napig azonos az önkormányzat jogi képviselőjével. Aztán a dolgok úgy alakultak, hogy a régi üzletsort mégsem bontották le, miközben mögötte tavasszal viharos tempóban építeni kezdték az új épületeket. Az építtető az 51 százalékban az önkormányzat, 49 százalékban a Vákisz Rt. tulajdonában lévő Fonyódi Lakásépítő Kft. Az ötszázmillió forintos beruházás – az értékesíthető telekkel együtt – több mint kétszázmilliós haszonnal kecsegtette az önkormányzatot, amely a bevételt már be is tervezte idei költségvetésébe.

Az építkezés áprilisban, félkészen, megakadt, holott a harminc pavilonból álló új üzletsort május végén át kellett volna adni. A beruházást az érintett önkormányzati telekre felvett hitelből, valamint az előre eladott üzletek árából kívánták fedezni. Csakhogy az üzleteket nem lehetett értékesíteni, mert előttük áll a régi bazársor. S hogy miért nem bontották le az eredeti terveknek megfelelően a szégyenfoltnak minősített pavilonokat? Azért, mert a bérlők többségének szerződése csak a jövő évben jár le, s az önkormányzatnak nem sikerült megállapodnia velük. Ráadásul a már előkészített banki hitelszerződést alá sem írta a polgármester. Francsics Zoltán ugyanis úgy vélte, a bank feltételei teljesíthetetlenek voltak az önkormányzat számára. Az ügy további furcsasága, hogy miközben a polgármester felmondta a pavilonsor építésére irányuló hitelkérelmet, a város – a jegyző törvényességi aggályai ellenére – ötszázmillió forintos hitelt vett föl ugyanettől a banktól. Ez utóbbi célja az volt, hogy így teremtsék elő a város termálvízprogramjának megvalósításához szükséges pályázati önerőt.

Az elakadt építkezés miatt kínos helyzetbe került az alvállalkozóinak tartozó fővállalkozó, a Vákisz Rt. Az rt. 198 millió forintos lejárt követelése miatt felszámolási eljárást kezdeményezett saját, kisebbségi tulajdonában lévő cége, a bazársort építtető Fonyódi Lakásépítő Kft.-vel szemben. *Kiss Gábor,* aki a Vákisz Rt. tulajdonosa – egyben a Fonyódi Lakásépítő Kft. ügyvezető igazgatója –, azt állítja: a polgármester nem teljesíti a testületi határozatokat, a Vákiszt pedig szándékosan csődhelyzetbe kergette. Kiss Gábor nem cáfolta azt az értesülésünket, hogy megállapodást kötött a polgármesterrel arról: gazdasági tanácsadóként alkalmazza őt. Azt állítja: e megállapodást a kényszer szülte, s a polgármesterrel azért romlott meg a viszonya, mert nem tudta kifizetni neki az általa előre kért összeget. Hozzátette: bizonyítékait majd a kellő időben és helyen feltárja. Közölte ugyanakkor: ha nem sikerül megállapodnia az önkormányzattal, hamarosan pert indít a hivatal ellen, s több százmillió forintos kártérítést követel.

Szabálytalannak tartja

Francsics Zoltán szerint Kiss Gábor a felelős a történtekért, mert a kellő feltételek hiányában vágott bele az építkezésbe. Francsics szabálytalannak tartja, hogy Kiss Gábor cégét választották ki a beruházás fővállalkozójává, ezért úgy véli: semmissé kell nyilváníttatni a fővállalkozói szerződést, ami valójában a Vákisz követelésének alapja. A polgármester azt elismerte: a meghívásos pályáztatással kiválasztott cég szerződése az önkormányzat jóváhagyásával, és az ő aláírásával köttetett meg.

A város ma már szeretne megszabadulni a beruházástól. A lehetséges vásárlók között emlegetik az ismert vállalkozót, Farkas Imrét – a meggyilkolt Farkas Helga édesapját –továbbá a békéscsabai Diligencia Kft.-t Megvenné az üzleteket az elővételi joggal rendelkező Vákisz Rt. is. Csakhogy a polgármester a Vákisz ajánlatával nem is foglalkozott, miközben a többi lehetséges befektetővel már tárgyalt.

– Egyszerűen nem értjük, miért vett ilyen kellemetlen és mindenki számára kínos fordulatot a látszólag könnyen, szép haszonnal kecsegtető kikötői beruházás ügye – nyilatkozott tudósítónknak néhány napja az egyik képviselő, dr. Mézes Éva.

Nyomozás is lesz?

Nos, azóta már többet tud a testület. Legalábbis erre lehet következtetni abból, hogy a képviselők szerdán rendkívüli, zárt ülést hívtak össze. A testület információink szerint a Vákisz Rt. ügyészségi feljelentését tárgyalta, és a társaság bizonyítékait áttekintve valószínűleg közigazgatás-történeti határozatot hozott: „rosszallását fejezte ki" a történtek miatt. Nevük elhallgatását kérő testületi tagok elmondták: minél előbb megállapodásra szeretnének jutni a Vákisz Rt.-vel, nehogy egy elhúzódó per esetén még évekig ott éktelenkedjenek a kikötőben a félkész pavilonok.

Francsics Zoltán az ülésen aljasnak nevezte, és visszautasította a feljelentésben foglaltakat. Kifejtette: a vád megalapozatlan, nem mond le tisztségéről. Elmondása szerint a Vákisz Rt.-vel januárban, a tulajdonos „kierőszakolására" kötött megállapodást. A gazdasági tanácsadói tevékenység úgymond egyfajta keretszerződésnek tekinthető, amely nem tartalmazott konkrét megbízást, tehát nem a kikötői beruházásra vonatkozik. A polgármester jogi ellenlépésekre készül a feljelentővel szemben.

Somogy megye főügyésze, *Horváth Szilárd* kérdésünkre azt mondta: három napon belül döntenek arról, hogy az ügyben elrendelnek-e nyomozást vagy sem, illetve kérnek-e feljelentéskiegészítést.

Török Tünde

A Lükő-életmű rejtett kincseiről

A moldvai csángóktól a finnugor mítoszokig · Kötelességének érezte eredetünk tisztázását

Szénási Zsófia

Lükő Gábor, aki anyai ágon Torna megyei nemesi családból származott, a család egyedüli fiúgyermekeként rossz diák volt, *Karácsony Sándor* pedagógiája azonban kitűnő tanulót faragott belőle. Az egyetemen sokirányú képzésben részesült, nyelvészetet, néprajzot, folklorisztikát, régészetet, történelmet és zeneelméletet hallgatott. Egyetemista korában ment ki Romániába – *Ady* és *Bartók* hatására, *Győrffy István* támogatásával –, ahol jól elsajátította a román nyelvet és hosszú hónapokon át tanulmányozta a román falukutatók módszereivel a moldvai csángók életét. Eredményeire Bartók is felfigyelt. A harmincas évek végén Karácsony Sándor Társaslélektani Intézetében, a debreceni egyetemen kapott munkát, amelynek megszüntetése (1949) után többé nem taníthatott egyetemen. Különböző vidéki múzeumokban, mindenkitől elszigetelten gyűjtött, leletet mentett, múzeumot szervezett, de száműzetésében is folytatta szerteágazó kutatásait. Közvetlen tanítványai sohasem voltak, mégis nagy hatással volt az utána jövőkre. Kilencvenedik születésnapján a Táton Kiadó több mint félszáz tudós írásait tartalmazó emlékkötettel köszöntötte. Élete alkonyán még megérte az állami kitüntetéseket, az életművéért ebben az évben kapott Kossuth-díjat, amelynek azonban nem sokáig örülhetett. Április végén hunyt el. Életművének kiadását a Táton Kiadó és egy fiatal kutató, *Pozsgai Péter* kezdeményezte, aki a Lükő Gábor Művei életműsorozatot szerkeszti.

– Hogyan és mikor ismerkedett meg Lükő Gáborral?

– A kilencvenes évek elején találkoztam először vele. A moldvai csángókról tartott előadást, sok anekdotával. Néprajz–történelem szakos hallgató létemre nem sokat tudtam akkoriban Lükő Gáborról. Az ELTE néprajz szakán nem nagyon emlegették, alapvető munkáiról lekicsinylően nyilatkoztak. Kiemelkedő magyar jelképtudományi munkáját, amelyben voltaképpen a magyar paraszti világszemlélet és filozófia summáját is adja, A magyar lélek formáit ismertem valamelyest, de emlékszem, hogy az oktatók véleményének hatására magam is gyanakodva forgattam eleinte. Moldvai monográfiáját, amely hét hónapos tanulmányútján alapult, s amelyben a maga korában úttörő társadalomtudományi módszereket és forráskritikát is alkalmazott, csak az előadása után vettem kézbe. Az 1936-ban megjelent A moldvai csángók I. A csángók kapcsolatai az erdélyi magyarsággal című kötet a moldvai magyarság kutatásának alapműve, de ezt is csak kevesen ismerik, hisz ma már könyvritkaságnak számít. Hatvanöt év óta most, az ősszel jelenik meg újra, – az életműsorozat második köteteként – Lükő Gábor új bevezető tanulmányával, felújított képanyaggal. Az első találkozás után aztán hosszú évek teltek el, amíg elvetődtem újra hozzá, s lassan-lassan kezdtem felismerni, hogy a XX. század egyik legjelentősebb magyar kultúrakutatójával, leginvenciózusabb társadalom-, néprajz- és folklórkutatójával hozott össze a jósorom. A 90-es évek második felétől, ha tehettem, rendszeresen meglátogattam, s egyre növekvő csodálattal figyeltem hihetetlen felkészültségét, hatalmas munkabírását.

– Milyen volt Lükő Gábor, az ember?

– A tudós és az ember csodálatos harmóniában egyesült benne. Tudása ámulatba ejtő és tiszteletet parancsoló volt, de egyéniségének varázsával, mély humánumával és életbölcsességével is rendkívüli hatást tett másokra. A másik félhez való viszonyulása, szerénysége és hite mindig példamutató volt, s humora a legnehezebb pillanatokban sem hagyta cserben. Óriási tudása nem tette önteltté, elbizakodottá. A legegyszerűbb emberekhez is a legnagyobb alázattal közeledett. Kedvelt szavajárása volt, hogy ő nem gyűjteni, hanem tanulni ment az egyszerű falusi emberek közé, s ezt nagyon komolyan gondolta. Visszahúzódó természete és emberi tartása megakadályozta abban, hogy a fényes szelek időszakában és az élhető szocializmusban, vagy akár az utóbbi évtizedben is érvényesüljön.

– Hogyan indult tudósi pályája?

– Lükő életére a legnagyobb hatást Karácsony Sándor személyisége és a társaslélektan-szemlélete tette. A kultúra közösségben jön létre, és csak társas viszonyban értelmezhető – summázható a módszer lényege. Karácsony személyisége, Ady költészete és Bartók népzenegyűjtésének eredményei inspirálták, hogy elinduljon egy archaikusabb kultúra felfedezésére, amelynek csodálatos mélységeiről Bartók tudósított. A moldvai csángók és a havasalföldi románok vendégszerető közösségeiben önnönmagát is kereste, és a családi konfliktusokra, apjával való összezördüléseire is gyógyír volt tanulmányútja. Alapelve volt, hogy a hallott dalokat, szövegeket nemcsak lejegyezte, hanem meg is tanulta. *Kodálynak* – miután fonográfhengerei megsemmisültek – fejből énekelte el a gyűjtött népdalokat. Útjának legfőbb tapasztalata az volt, hogy a népi kultúra szerves egység, amelyet nem lehet feldarabolni a szaktudományok kénye-kedve szerint, mint ahogy a kultúrát teremtő és átörökítő emberek tudatában sem különültek el alkotóelemei. A moldvai csángókról szóló könyve abban a tekintetben is egyedülálló, hogy hozzá a krónikákon és az elérhető irodalmon kívül levéltári forrásokat, okleveleket, katonai térképeket, helyi dokumentumokat is tanulmányozott, családfákat készített. Kötetéhez mintegy másfél éven át folytatott kutatásokat a bukaresti levéltárakban és könyvtárakban, térképeihez pedig a bécsi Kriegsarchivban is gyűjtött adatokat. Nemcsak az összehasonlító módszer következetes alkalmazásával, hanem a tudományszakok közötti határok lebontásával is új irányt mutatott, s több évtizeddel megelőzte korát. A moldvai csángók kulturális kettősségének tisztázása – Szamosvölgyi és székelyföldi – egyértelműen az ő nevéhez fűződik. Erkölcsi kötelességének érezte az eredet tisztázását, különösen *Győrffy* hatására, aki a csángókat kezdetben még kunoknak tartotta. A történetiség vizsgálata, az összes forráskritikai értékelése (német, román, francia nyelven) és a kultúra egységben való szemlélete együttesen önálló, „lükői módszernek" tekinthető.

– A magyar lélek formái című kötetében Lükő egyetlen összefüggő jelrendszer részeként mutatja be a szellemi és tárgyi néprajz, a népzene, a néptánc, a művelődéstörténet, a nyelv és a költészet jelenségeit.

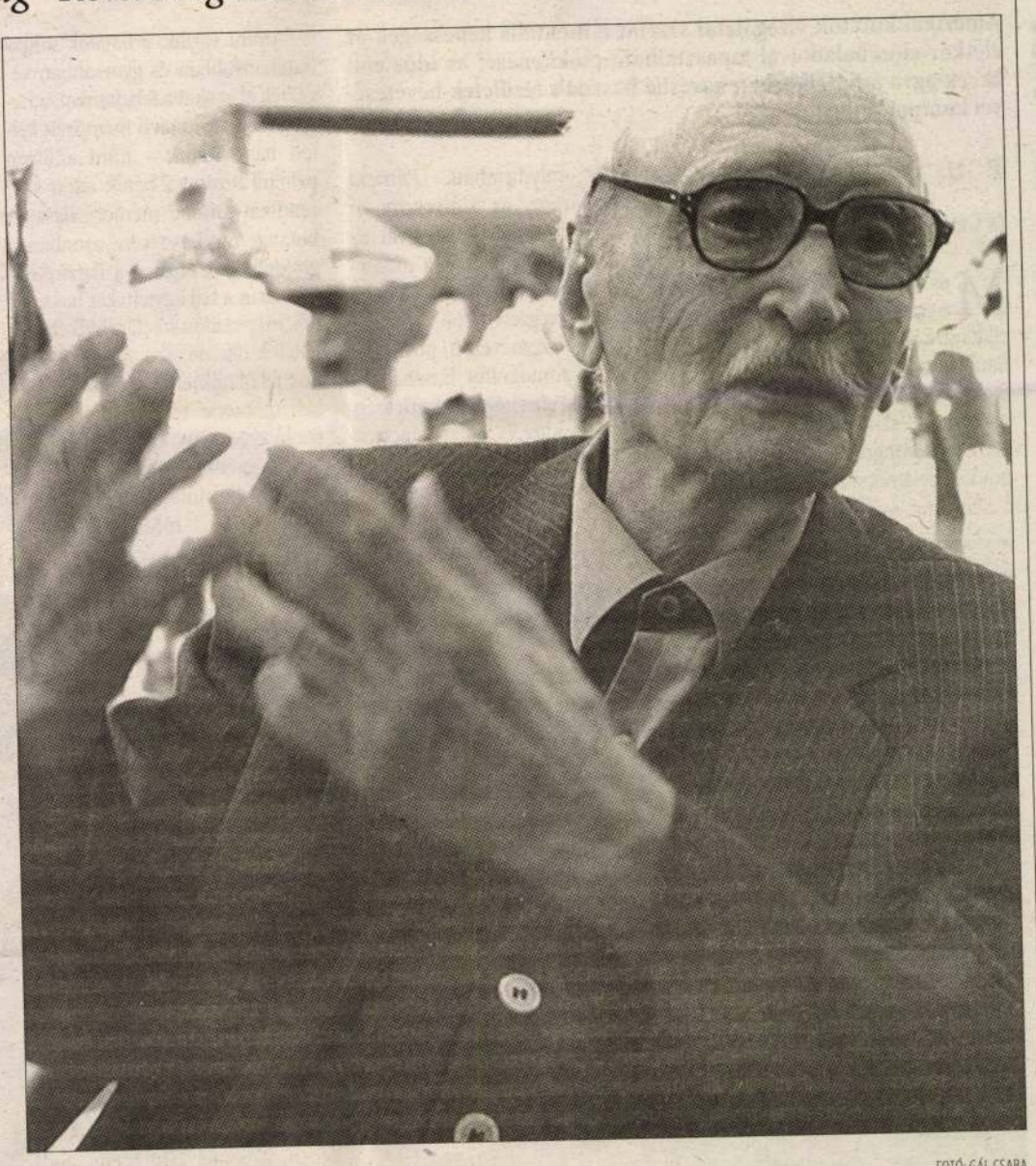

Lükő Gábor (1909–2001)

FOTÓ: GÁL CSABA

– Az 1942-ben megjelentetett munkájában több, addig ismeretlen elvet érvényesített. Egységben szemléli a kultúrát: a néplélek megnyilvánulási formáinak feltárásával kísérletet tesz arra, hogy a magyarság jelképeinek a kereszténység előtti rétegeit is megragadja. Az összehasonlító módszer segítségével történeti rétegeket különít el egymástól. Sorra veszi a népköltészeti alkotások jelképeit, valamint a népművészeti tárgyak szimbólumait, és bebizonyítja, hogy ezek egységesek, egy törről fakadnak. A zenei szimbólumokat viszont önállóan tárgyalja, a magyar időszemlélet című részben elsősorban a pentatónia törvényszerűségeit mutatja be. Keresi azokat a sajátosságokat, amelyek a török, illetve a finnugor népekkel való együttélésünkre vezethetők vissza. Célkitűzése rekonstruálni az „eredeti" állapotot, ahol mindezen jelképek még egymás mellett éltek és hatottak. Lükő zsenialitása, hogy évezredek szétvált etnikai fejlődése között volt képes a XX. században hidat verni, és ezt olyan összehasonlító módszerrel tette, amelynek részét alkották a nyelvészeti, folklorisztikai, régészeti, történeti és zenetudományi módszerek és eredmények.

– Többször is megjelentették ezt az egykor nagy vitát kiváltott művét.

– Először 1942-ben, a Karácsony Sándor és köre által létrehozott Exodus Kiadónál jelent meg. Akkor Lükőnek mindössze három hónapja volt a könyv összeszerkesztésére, és már az első megjelenéskor mentegetőznie kellett a sajtóhibák miatt. A negyvenes évek második felétől művét nacionalistának minősítették, és a Karácsony Sándor-féle Társaslélektani Intézet megszűnésével előtte is bezáródtak a egyetem kapui. A magyar lélek formáinak reprint kiadása 1986-ban jelent meg, de a hibák bennmaradtak. A mostani – szeptemberben már kézbe vehető – javított, bővített kiadás lesz, amelyben még részben a szerző végezte el a kiegészítéseket, javításokat, és új előszót is írt a kötethez. Újrafotóztattuk a fotótáblán szereplő tárgyakat, részletes mutatók, hivatkozási jegyzék, ábrajegyzék, bibliográfia és *Tánczos Vilmos* utószava egészíti ki a kötetet.

– Melyek lesznek az életműsorozat következő kötetei?

– Kevesebben tudják, hogy Lükő Gábor komoly zenei kutatásokat és rendszerezést végzett. Már A magyar lélek formáiban is összehasonlította a pentaton és a hétfokú zenei skálát. Kezdetben Bartók és Kodály nyomán foglalkozott a pentatóniával, majd tovább haladt az általuk megkezdett úton, és eljutott egészen Kínáig. 1960-ra összeállított egy hosszú tanulmányt a témában, amelynek csak rövidített változatát közölte az Ethnographia. Kimutatta, hogy a keleti, ötfokú zene egy külön világ, nem írható le a hétfokú skálával, ha abban írják le, akkor értelmezhetetlenné válik. Lükő alapvető zenei tanulmányainak nagy része töredékesen vagy idegen nyelven, vagy egyáltalán nem jelent meg. Pedig kevesen jutnak el a népzene gyűjtésétől odáig, hogy elméleti szintézist készítsenek a kutatott témában. A Zenei anyanyelvünk című kötetben legjelentősebb zenei tanulmányait válogattuk össze, de ebben nincsenek benne a moldvai és havasföldi gyűjtései, valamint más kéziratos anyagai, amelyek több, önálló kötetre rúgnának. Lükő népzene-kutatói tevékenységét különben nyugaton és keleten jobban ismerik és elismerik a kutatók, mint itthon. A Tamperei Egyetem etnomuzikológiai intézetében például „lükői módszerrel" oktatnak, és a Kalevala zenei világa és más tanulmányai nemsokára finnül is megjelennek.

– Negyedikként Himfi és a szarvas címmel a finnugor mítoszok és magyar emlékeik közreadására kerül sor. Erről az oldaláról még a kutatók közül is csak igen kevesen ismerik. De nagy horderejű az életműsorozat negyedik kötete is, mert a benne foglalt tanulmányok közül komoly fórumon egy sem jelent meg. Először Helsinkiben tarthatott 1949-ben a témában előadást. A legjelentősebb felfedezés bennük talán az, hogy kimutatta: a vogul és osztják mítoszok egy része fellehető a román folklórban, méghozzá azok, amelyek a magyar hagyományból már kikoptak, illetve csak töredékek maradtak meg. Ezzel is a bartóki úton haladt tovább, a román kolindák mélyreható elemzését folytatta. A kötet címadó írásában, a szibériai népek által Jávorszarvasnak nevezett Göncöl csillagkép mítoszát elemzi, és felsorakoztatja a finnugor és a román változatokat is. A román Vasilcaének és az obi-ugor medvetor összefüggéseinek taglalásán keresztül Lükő az obi-ugor medvetor és az ősmagyar medvekultusz emlékeit mutatja be eredeti szövegekkel és fordításukkal. Ebből is kitűnik az a tudósi alapállás, amely szerint a Kárpát-medencében egymás mellett élő népek múltját és kultúráját nem lehet egymástól elszigetelten kutatni. A kötetben helyet kapott többek között az ugor totemisztikus exogámiáról szóló nagy formátumú elemzése is, ahol a sámánizmust egy nagyobb rendszer részeként vizsgálta.

– Lesznek további kötetek is?

– A lükői életmű hihetetlenül gazdag, így a teljes kiadás és szerkesztés hosszú-hosszú évekig tarthat. Cak ízelítőül néhány kötet címe, amelyeket a következő években szeretnénk megjelentetni: Kiskunság régi képfaragó és képmetsző művészete, Magyar pszichológia, A magyar művészet évezredei, Gyermekfolklór, Moldvai népdalok, Fekete pillangók fogatján (202 magyar népdal), Válogatott írások és tanulmányok... Reméljük, hogy a sorozattal a lükői életmű néhány éven belül jelentőségéhez méltó helyére kerülhet a magyar művelődésben és az oktatásban.

Hat új produkció a szolnoki színházban

AZ ÚJ BEMUTATÓK mellett a tavalyi színházi szezon legsikeresebb darabjait ősztől ismét műsorra tűzik Szolnokon a Szigligeti Színházban. Az első premier szeptember 28-án Háy Gyula Isten, császár, paraszt című színműve, Csiszár Imre rendezésében. A darab egyik főbb szerepét Andorai Péter alakítja. Decemberben Szinetár Miklós állítja színpadra Nagy Ignác Tisztújítás című zenés vígjátékát. Két klasszikus szerzőt is megidéznek Szolnokon: Gogolt a Háztűznéző című groteszk játékával és O'Neillt az Utazás az éjszakába című színművével. (MTI)

Mai japán és magyar grafika

A TÖLGYFA GALÉRIÁBAN, Budapesten (II., Henger u. 2.) Mai japán és magyar grafika címmel nyílik meg kiállítás ma délután hat órakor. A tárlat szeptember 7-ig munkanapokon, délelőtt tíz és délután hat óra között látogatható. (L. G. A.)

Új színidirektor Egerben

KILENC ÚJ DARABOT mutat be az idén az egri Gárdonyi Géza Színház, ahol a szakmai munkát ezentúl Csizmadia Tibor személyében új direktor irányítja. Az évadban a nagyszínpadon bemutatják a Diótörő című zenés játékot, amelyet Hoffman meséjét felhasználva a Gothárt–Kapecz–Selmeczi szerzőtrió alkalmazott színpadra. Láthatja a közönség Molnár Ferenc Az ördög című vígjátékát és az Eisemann Mihály–Halász Imre–Békeffi István alkotta Egy csók és más semmi című zenés vígjátékot. Bemutatják Gogol Revizorát, és Gábriel Garcia Márquez Száz év magány című művét, amelyet Schwajda György dolgozott át színpadi játékká, továbbá Mácsai Pál és Guelmino Sándor Mi újság, múlt század? című összeállítását. (MTI)

Perui folklór

A JESUS MARIA folklórbalett-társulata mutatkozott be szerdán este Budapesten, a Hagyományok Házában. A rendezvényt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, valamint a Budapesten levő tiszteletbeli perui konzul támogatta. (G. L.)

Molnár Edit fotói Tihanyban

ILLYÉS GYULA és kora címmel szeptember 12-ig tekinthető meg délelőtt tíz és délután hat óra között a tihanyi bencés apátság galériájában az a kiállítás, amelyet Molnár Edit fotóiból állítottak össze. A képeknek körülbelül a negyede Illyés Gyulát ábrázolja, a többi barátait és kortársait: Kodály Zoltántól Borsos Miklósig. (G. Sz.)

Mai televízió- és rádióműsor

A rádió- és a televízió-műsorok részletesen és ajánlóval a szerdánként megjelenő, színes, 32 oldalas **MŰSORÚJSÁG** című mellékletünkben olvashatók.

m1: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.35** Tau bácsi **9.25** Naprakész-magazin **10.30** Automobil **10.40** Netre.kész **11.25** Íz-lelő **11.35** Agóra **12.00** Déli harangszó **13.00** Rondo **13.50** Nyitott Stúdió **14.05** Aranyláz **15.35** Iskola utca **16.35** Liszt-dalest az Operában **17.00** Szószóló **17.30** Az utódok reménysége **18.00** Híradó hatkor **18.15** Zenepercek **18.25** Vízi zsaruk **19.15** Világhíradó **19.30** Híradó este **19.53** Sporthírek **20.05** Mint a királyok **21.45** Lendületben **22.10** Híradó este **22.20** Aktuális **22.40** Théma **22.55** Gyilkossági csoport

m2: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **8.30** Benyovszky Móric és a malgasok földje **9.30** Betűvető **9.50** Zenelánc **10.00** Iskola utca **10.30** English 4U **11.05** Alternatív Magyarország **11.30** Sikkes **12.00** Déli harangszó **12.02** Vízi zsaruk **12.45** Klip mix **13.00** Híradó délben **14.00** Főtér **15.30** Naprakész magazin **17.45** Nekem ne lenne hazám? **18.00** Nem jogerős **18.30** Pesty Fekete Doboz **19.00** Tudok egy dalt **19.30** Esti mese **20.00** Világhíradó **20.15** Híradó este **20.45** Bartók és Verdi **21.40** BBS.ABC – 40 éves a Balázs Béla Stúdió **23.00** Záróra **0.00** Az álom én vagyok **1.35** Aktuális **2.00** Iskola utca **3.00** Szószóló **3.30** Nemzeti értékeink **3.50** Köszönöm, hogy imádott... **4.20** Major **5.10** Szól a hegedű

DUNA TV: **5.30** Indul a nap **8.40** Nyári matiné **8.50** Egér-úti kalandok **9.15** Az én kis városom **9.40** Harisnyás Pippi kalandjai **10.10** Szép magyar novella **10.45** Isten kezében **11.50** Híradó **12.00** Déli harangszó **12.20** TÉR-ERŐ – Térség és társadalom **12.50** Fogyatkozóban **13.35** Az aranyember **15.25** Egér-úti kalandok **15.50** Mai kézművesek **16.00** A meghódított Kárpát-medence **17.00** Kalendárium **18.00** Híradó, sport **18.30** Mese **18.55** Hej, hej, helyes beszéd! **19.00** Határok fölött **19.35** Egy század emlékezetes pillanatai **20.00** A kék szemű **20.30** Egyiptom sivatagi ösvényein **21.35** ZDF **22.20** Carl Orff: Carmina Burana **23.25** Híradó

tv2: **6.00** Jó reggelt, Magyarország! **9.00** Mylady **9.25** Egy puha fészek **10.10** Magyar borok – magyar borvidékek **10.40** Közvetlen ajánlat **11.40** Reggeli gondolatok **11.45** Mi magyarok **11.50** Baba-mama magazin **12.20** Riviéra **12.45** Marimar **13.10** Kalózok szigete **14.50** Egyről a kettőre **15.20** Álmok szigete **16.05** Pénzbetyár **16.10** Sebzett szívek **16.35** Pénzbetyár **16.40** Fiorella **17.30** Pénzbetyár **17.35** Lucecita **18.00** Acapulco szépe **18.30** Tények **19.00** Nincs kegyelem **19.55** Vad angyal **20.00** Motoros zsaruk **21.20** Frankenstein **23.25** Jó estét, Magyarország! **0.05** Balatoni napló **0.35** A sötét szél **2.40** Magyar borok – Magyar borvidékek **3.20** Vers éjfél után

RTL KLUB: **6.30** Reggeli **8.55** Joker **9.05** Receptklub **9.20** Tiltott szerelem **9.45** Senora **10.35** Top-shop **11.30** Delelő **13.00** Híradó **13.20** Kavalkád **13.25** Helen és a fiúk **13.55** Babylon 5. **14.45** Milagros **15.35** Joker **15.40** Terra Nostra **16.35** Joker **16.40** Milagros **17.25** Mónika **18.30** Híradó **18.55** Fókusz **19.25** Legyen ön is milliomos! **19.55** Vasakarat **21.50** Facérok **23.35** Sportvonal **23.40** Híradó **0.00** Anterma **0.30** Fókusz, időjárás **1.00** Divatklip

KOSSUTH: **4.33** Határok nélkül **5.00** Reggeli Krónika **9.04** Napközben **11.05** A Szabó család **11.35** Rongyszőnyeg **12.02** Déli Krónika **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.30** Tanúim lesztek! **14.04** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Irodalmi figyelő **14.55** Aranyalap **15.05** Szóljon hozzá! **16.00** Délutáni Krónika **16.20** Zöld hírek **16.25** Tarjáni Ferenc Mozart-műveket játszik kürtön **17.05** „Magyarországról jövök..." **18.00** Esti Krónika **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.38** Petőfi Sándor: Úti jegyzetek 3. **20.04** Hagyományápolók **20.30** Határok nélkül **21.05** Gazdaságról mindenkinek **22.00** Késő esti Krónika **22.30** Iskolapélda **23.04** Nagy mesterek - világhírű előadóművészek **0.10** Himnusz

PETŐFI: **4.32** Hajnali dallamok **6.03** Kívánságreggel **8.45** Sportreggel **9.00** Délelőtt **11.38** Zöldjelzés **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Verkli **14.00** Kabarécsütörtök **17.00** Háztól házig **18.01** Kölyökrádió **18.30** Gordiusz-játék-tér **19.04** Unikum **20.00** Váltóhang **21.04** A falu rossza **21.04** Közvetítés a Dunaferr–Olimpiakosz Nicosia labdarúgó visszavágó mérkőzéséről **22.00** Modemidők **22.30** Drogér(i)a **23.00** Hírpercek, sporthíradó **23.15** Visszajátszás **0.00** Éjfél után... **3.03** Melódiakoktél

BARTÓK: **6.00** Muzsikáló reggel **8.06** Pódium **9.17** Csajkovszkij operáiból **10.05** Rádiószínház **10.49** Kamaramuzsika **11.45** A Szederinda együttes felvételeiből **12.06** Hangverseny délidőben **13.19** Mozart: Esz-dúr divertimento K. 563. **14.05** Márai Sándor: Napló (1970–74) **14.53** Zenekari muzsika **15.45** Rádiósok a zenéről **16.05** Muzsikáló délután **18.05** 75 éves a Magyar Rádió **19.17** Kultúrhistóriák **19.47** A szicíliai vecsernye **21.04** Verseit elmondja Nemes Nagy Ágnes **23.32** Jascha Heifetz életműve **0.05** Notturno

Az idős agy másként működik

Az öregeknél mindkét félteke használatba kerül

Amerikai kutatók vizsgálatai szerint a mentális képességek az életkor előrehaladtával tapasztalható csökkenését az idős emberek agya a fiatalkorban kevésbé használt területek bevetésével kompenzálja.

TUDOMÁNY

GRIMM BALÁZS

Más agyterületeket használnak ugyanannak a feladatnak az ellátására az idős felnőttek, mint a fiatalok, a korral járó mentális hanyatlás kompenzálásaként, az Amerikai Pszichológiai Társaság jövő heti kongresszusán bemutatandó felfedezés szerint – olvasható a Scientific American című tudományos folyóiratban. *Patricia Reuter-Lorenz*, az University of Michigan kutatója kollégáival az idősödő agy működésének megértéséért több, egymással összefüggő vizsgálatot végzett el. A legújabb kutatáshoz úgynevezett pozitron-emissziós tomográfot használtak, amelynek segítségével a kísérletben részt vevő idős és fiatal felnőttek agyműködését vizsgálták különböző nehézségű feladatok megoldása közben.

Amint várták, a fiatalok sokkal hatékonyabban és gyorsabban végezték el azokat a feladatokat, amelyekhez a rövid távú memóriát kellett használniuk – mint amilyen például bizonyos betűk adott sorrendben történő memorizálása. A kutatók meglepetésére azonban a gondolkodás közben a fiatalok elsősorban a bal agyféltekét használták, míg az idősebbek mindkét agyféltekét használatba vették az azonos feladatok elvégzéséhez. A térbeli memória tesztelésekor is hasonló eredmény született, ám ebben az esetben a fiatalabbak jobb agyféltekéje mutatott nagyobb aktivitást, míg az idősebbek megint mindkét agyféltekét hadrendbe állították.

A fiatal és idős egyének egyformán eredményesek voltak, amikor arra kérték őket, hogy oldjanak meg egy matematikai egyenletet, ám amikor a feladat megoldása közben szavakat is kellett memorizálniuk, az idősebbek teljesítménye zuhanni kezdett.

– Amint az számunkra kiderült, az agy fiatalkorban nem használt részeinek időskori aktiválása az alapmemóriában raktározott feladatok megoldásában segít – mutatott rá Reuter-Lorenz –, míg a bonyolultabb feladatoknál ez az öntudatlan stratégia már nem válik be.

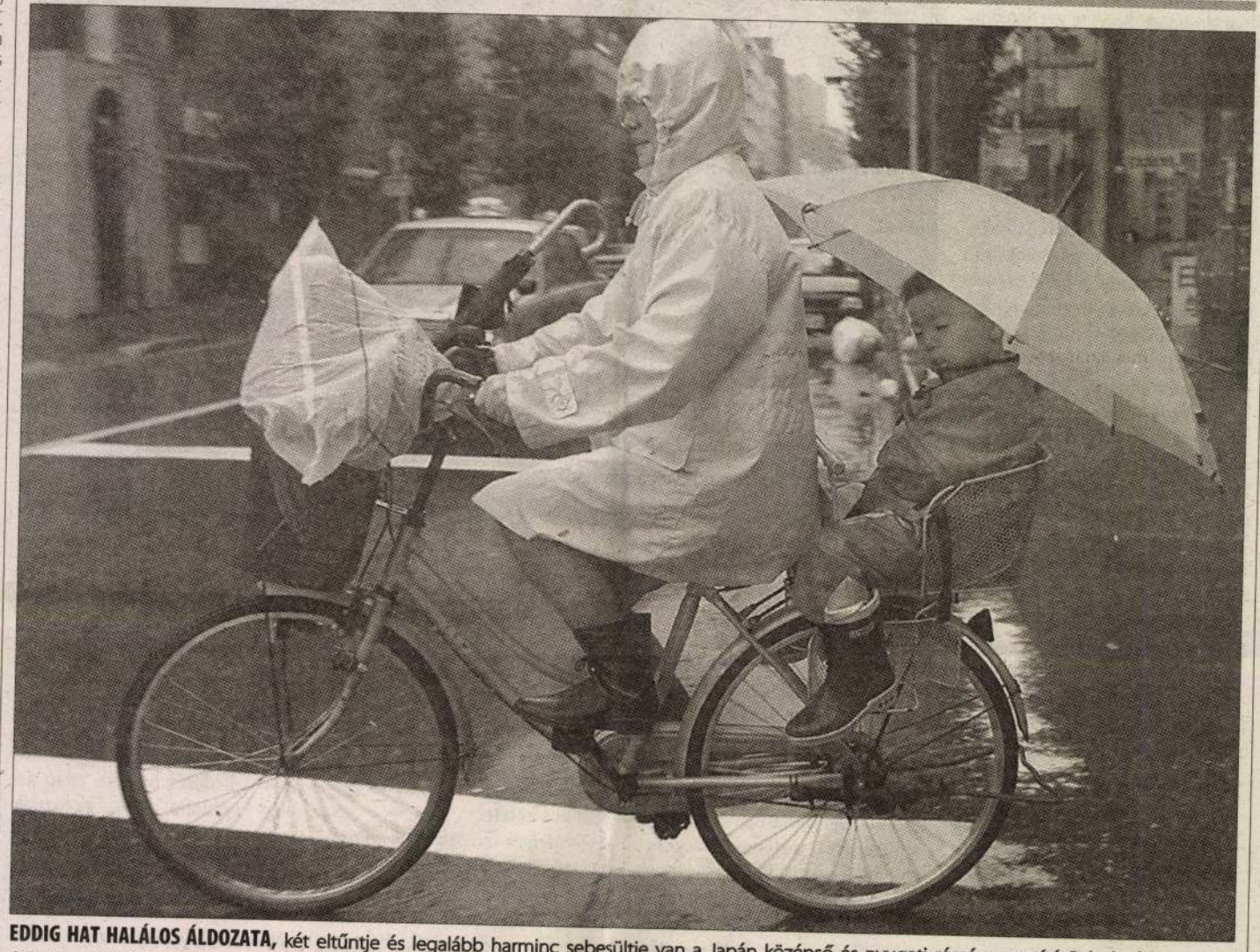

EDDIG HAT HALÁLOS ÁLDOZATA, két eltűntje és legalább harminc sebesültje van a Japán középső és nyugati részén pusztító Pabuk tájfunnak. Az óránként 108 kilométeres sebességű szélviharral járó tájfun lesújt az ország legnagyobb szigetére, Honsura, és most Tokió felé tart, ahol tegnap még elég volt az ernyő és az esőkabát a védekezéshez

FOTÓ: REUTERS/ERIKO SUGITA

Mars-szonda: már túl a félúton

MTI

A Mars felszíni rétegeiben előforduló víz kimutatása lesz az egyik legfontosabb feladata az idén április 7-én az amerikai Cape Canaveralból indított Mars Odyssey 2001 nevet viselő űrszondának.

Gesztesi Albert, a budapesti Planetárium igazgatóhelyettese elmondta: a megfigyelő űrszonda, a NASA (az Egyesült Államok légügyi és űrhajózási szervezete) Marsot kutató hosszú távú programjának részeként, a tervek szerint ez év október 24-én érkezik meg a bolygóhoz.

– Hatalmas porvihar tombolt az utóbbi három hónapban a Mars bolygón, ez azonban nem veszélyezteti a szonda októberi pályára állítását – tette hozzá az igazgatóhelyettes.

A Mars Odysseynek kiemelt feladata lesz a víz jelenlétének kimutatása a bolygón, ugyanis hidrogénből a feltételezések szerint jelentős mennyiség található a Mars felszínéhez közeli talajrétegekben.

Az igazgatóhelyettes utalt rá, hogy 1999 márciusától a Mars Global Surveyor űrszonda már figyelte a bolygó atmoszféráját, és kémiai vizsgálatokat is végzett, de korántsem továbbított olyan mélyrehatóan adatokat, mint a tervek szerint a Mars Odyssey teszi majd.

A szakemberek remélik, hogy a Mars Odyssey az eddigieknél átfogóbb geológiai képet nyújt majd, így többek között feltérképezi a kémiai elemeket a bolygó felszínén, és adatokat továbbít a felszín közeli sugárzási viszonyokról is, tekintettel egy majdani Mars-expedíció legénységének veszélyeztetettségére.

Gesztesi Albert elmondta: az űrszonda feladatai közé tartozik az is, hogy Mars Global Surveyor kamerájánál szélesebb színtartományban készítsen felvételeket a vörös bolygó felszínéről.

A 725 kilogramm indítási tömegű Mars Odyssey a tervek szerint 2002 januárjától 2004 júliusáig végzi majd tudományos vizsgálatait.

A Kárpát-medence időjárása

A Kárpát-medencében csütörtökön a több órás napsütést követően a délutáni órákban és főleg délkeleten elszórtan zápor, zivatar várható. A Dunántúlon megélénkül az északi szél. Hajnalban 14, 19 fokra hűl a levegő. A hőmérséklet csúcsértéke 26, 29 fok között alakul. Késő este 17, 22 fok várható.

Péntektől egyre több lesz a napsütés és csapadék már nem várható. Meleg, nyári időre számíthatunk.

Vízállás-jelentés

Duna, Pozsony:	344 cm	20°	*S.-Körös*, Nagyvárad:	76 cm	22°
Budapest:	213 cm	22°	*Maros*, Arad:	82 cm	23°
Újvidék:	153 cm	23°	*Dráva*, Eszék:	-5 J cm	21°
Tisza, Huszt:	26 cm	21°	*Balaton*, Siófok:	59 cm	23°
Tokaj:	464 cm	24°	*Velencei-tó*, Agárd:	135 cm	23°
Titel:	255 cm	25°	*Fertő-tó*, Fertőrákos:	33 cm	22°

az *Adriai-tenger* hőmérséklete: 26

Fronthatás: nincs front

Légnyomás: alig változik

Légszennyezettség (Bp.):

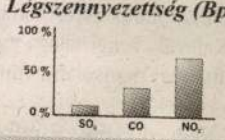

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min.: 4.8°C, Debrecen 1907

Max.: 37.2°C, Szeged 1943

Készítette: ICI Interaktiv Meteorológia 2001.08.22. 13 óra. *www.icicom.hu*

Névnap

Köszöntjük **BENCE** nevű olvasóinkat! A **Bence** latin eredetű név, a Vince névváltozata. Jelentése: győztes.

Ezen a napon történt:

MOLOTOV szovjet és Ribbentrop német külügyminiszter megnemtámadási szerződést írt alá, amelynek titkos záradéka kijelölte a két hatalom érdekszféráit Kelet-Európában (1939); – A Püski Sándor vezette Magyar Élet könyvbarátainak társasága és a Soli Deo Gloria Szövetség történelmi jelentőségű ifjúsági találkozót rendezett Balatonszárszón (1943).

Ezen a napon született:

SZABÓ ERVIN könyvtáros. Tevékenységének csúcsa a külön intézménnyé, gazdag társadalomtudományi gyűjteménnyé fejlesztett – jelenleg is az ő nevét viselő – könyvtár (1877); – Gene Kelly amerikai színész, énekes, rendező, táncos (1912).

Ezen a napon halt meg:

BOGÁR RICHÁRD táncos, koreográfus (1986); – Nemes Nagy Ágnes költő, író, műfordító (1991); – Fábri Zoltán filmrendező (1994).

(FORRÁS: MTI–SAB)

Nők és férfiak másért gyújtanak rá

MUNKATÁRSUNKTÓL

Fényt derítenének az amerikai University of California szakemberei a dohányzási szokások nemi különbségek mögött rejlő motiváltságára. Vizsgálataik során 25 nő és 35 férfi került két alkalommal 24 órás megfigyelés alá. Kiderült, hogy a nők leggyakrabban akkor nyúlnak cigaretta után, ha boldognak érzik magukat, míg a férfiak leginkább dühükben szívnak cigarettát.

A BBC által ismertetett vizsgálat során a tudósok húszpercenként mérték a résztvevők vérnyomását, közben feljegyezték kedélyállapotukat, és számolták az elszívott cigarettákat. Az első eredmények összegzése után tovább árnyalt kép szerint a nők és férfiak egyaránt előszeretettel gyújtanak rá dühüket enyhítendő, ám ez a rossz szokás a férfiakra kétszer annyira jellemző. Mindkét nem képviselői cigarettába ölik szomorúságukat, mindannyian kétszer annyit gyújtanak rá, ha türelmetlenek, nyugtalanok, de a nők sokkal inkább hajlamosak örömükben is füstölögni.

A kutatás vezetője, *dr. Ralph Delfino* szerint a vizsgálati eredmények a leszokni kívánó embereket segítő orvosok számára lehetnek leginkább tanulságosak, hiszen nekik mostantól számolniuk kell e fenti tényezőkkel, miközben javaslataikon töprengenek. – A negatív érzelmek a legtöbb dohányos emberben kioldják a cigaretta utáni vágyat, így az elmélettel az is megmagyarázható: a leszokók közül miért a depresszióra hajlamos emberek körében nagy a visszaesők száma – tette hozzá.

Egy, a Nikotin- és Dohánykutatás című szaklapban megjelent másik tanulmányban arról számolnak be, hogy a legújabb kutatások szerint a dohányzás abbahagyása már néhány hét múlva kedvező hatásokat eredményez a szervezetben. Az utolsó szál cigaretta elszívása után kilenc héttel ugyanis szignifikánsan csökken a vérben oldott szén-monoxid mennyisége, így jelentősen javul a vér oxigénellátása. Ennyi idő után a vizsgálati alanyok szervezetében felére csökkent a szívbántalmakért felelős koleszterin szintje is.

Lükő Gábor

Forrás 1975/9/33

mozgalmas, szinte helyszíni tudósításként, pillanatfelvételként hatnak. Egyszóval Ziegler egy igazi népszerű képregényt alkotott a forrongó Európáról, képeinek láttán szinte jelen vagyunk a történelemben. A kiállításon minden képet bemutatunk, az események időrendjében felsorakoztatva. A megjelenés igen gyorsan követte a történelmi fordulatokat, mondhatni az ágyúk még alig hallgattak el, a képek máris megszülettek. Így, mivel a képek a kortársak elé kerültek, hitelességük garantált, hisz mindenki emlékezett még mindenre, a sorozat akár a korszak „kollektív naplójaként" is felfogható. A mű hét fő fejezete Ausztria, Magyarország, Itália, Franciaország, Poroszország, Schleswig-Holstein és a Bádeni nagyhercegség eseményeit öleli fel, vagyis Pest-Budától Koppenhágáig tekintik át a régiót. Ezzel egy jellegzetes összeurópai szemléletmódot közvetítenek, amelyen belül a számunkra legérdekesebb magyarországi események egy nagy összefüggő nemzetközi egységben jelennek meg. Azáltal, hogy a magyar történelem a nagy, földrésznyi megmozdulások sodrába illeszkedik nem csökken, inkább nő a jelentősége. Kiállításunk értékét éppen ez a szemlélet, az 1848-as események európai összefüggéseinek bemutatása adja meg. Külön figyelmet érdemel az, hogy a lojális osztrák alattvaló, Anton Ziegler hogyan tekint a magyarságra. Lovagias tisztelettel, ám kissé az egzotikumnak szóló leereszkedő érdeklődéssel. Jellemző hogy Görgeit állítja a romantika hős pózába, míg Kossuth meg sem jelenik a rajzokon. A képek láttán a mai közönség jól érzékelheti, milyen óriási, mondhatni robbanásszerű változást hozott a sokszorosításban az olcsó litográfia. Megváltoztatta a polgárosodó középrétegek képhez jutásának szokásait, továbbá megteremtette a naprakész képi információ lehetőségét. (Gondoljuk meg, a kötet alig egy évvel az események után jelent meg.) Vagyis ez a litográfia megjelenése a napjainkban is zajló vizuális forradalom széles kibontakozását eredményezte. Az 1848-as forradalom és szabadságharc az első történelmi esemény, amelyet ilyenfajta riportszerű, nagytömegű, olcsó és gyors képi tájékoztatás kísért. Mondhatni a kiadvány a mai tv-híradók őse. Különösen figyelemreméltó a mai szemlélő számára a rajzolók által megörökített gesztus-nyelv, amely a kor magatartási eszményeit és gyakorlatát örökíti meg. Pl., hogyan áll szemben az uralkodó és az alattvaló, hogyan fog kezet két győztes, vagy egy győztes és egy vesztes hadvezér, és milyen módon változik ez a test-nyelv az idők és az események radikalizálódásával továbbá a bukás során. A történelmi figurák viselkedésén túl még azon is elandalodhatunk, hogyan állt egymás mellett egy férfi és egy nő az események viharában, a legegyszerűbb emberektől a legnagyobbakig. A kiállítást az illusztrációk hasonmáskiadása kíséri, amely minden képet bemutat. Az eredeti, (tengernyi) német szöveget, amely az eseményeket mondja el – nem közöljük. Az album elején Deák Anna történész foglalja össze az eseményeket, vagyis minden képről elmondja, mit ábrázol. Holló Szilvia Andrea ismerteti a szerzőt, aki a korabeli kiadói élet igen érdekes figurája volt. Az album végén Szvoboda Dománszky Gabriella, a kiállítás rendezője elemzi a lapok stílusát, értékeli művészi színvonalukat, valamint röviden ismerteti a kiadvány technikai előállítását.

Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag

az Országos Széchényi Könyvtár és a Hadtörténeti Múzeum közös kiállítása

A rendezők a forradalom és szabadságharc sokrétű történetéből kiválasztottak egy vonulatot: a nyomtatott szó történetét, a sajtószabadság históriáját. Az ellenzék a cenzúra eltörlését a társadalmi átalakulás és a nemzeti függetlenség egyik biztosítékának tekintette. Gyakorlati megvalósításával kezdődik a pesti forradalom. Mi is ezzel kezdjük: a 12 pont és a Nemzeti dal bemutatásával. Az utóbbi igazi ereklye, Petőfi saját kezű megjegyzése olvasható rajta, miszerint ez a szabad sajtó első terméke. A sajtó felszabadítását példátlanul gazdag politikai irodalom követi. Kiállításunk első fele ezt igyekszik ábrázolni. Mivel e korban az újságíró és a művész általában azonos személy, hiszen szinte minden jelentős írónk foglalkozott újságírással is, bemutatjuk a legfontosabb lapokat, s a köröttük csoportosuló irodalmi körök tevékenységét. – A sajtó azonban csak egyik része a gazdag termésnek. március–áprilisban, majd 1848 szeptemberében politikai röpiratok tucatjai jelennek meg, amelyek szinte minden fontos napi kérdést megvitatnak. Ezekből is bő válogatást mutatunk be. – A harmadik nagy műfaj, a forradalom és szabadságharc reprezentatív szépirodalmi műfaja: a költészet. Ezekben a hónapokban teljesedik ki Petőfi költészete, mellette ott áll Arany János, s most indul pályáján Vajda János. Természetesen a legnagyobbak kapják a legbővebb teret, de kisebb költők, sőt lelkes dilettánsok művei is megjelennek. Ez azonban nem változtat a tényen, hogy a kiállítás központi alakja Petőfi, akinek személyében a legtökéletesebben egyesül az irodalom és a politika. A költő útját verskéziratok és levelek sora követi végig. S nemcsak a költőét, hanem a katonáét is: ezek sorába tartozik Bem kitüntető oklevele és Petőfi őrnagyi kinevezése. A kiállítás ugyan a nyomtatott szóról szól, de egyetlen 1848-as kiállítás sem tekinthet el a hadak járásától, a szabadságharctól. Eleink a szabadságharchoz fűződő emlékeket ereklyeként őrizték. Ennek megható tanúi az imakönyvek lapjai közé bújtatott Kossuth Bankók, a rejtegetett fegyverek, bútorok, honvédzászlók. A kiállításon mindegyikre akad példa. A kiállítás középső termében állítottuk ki a 10 évi várfogságra ítélt Irinyi Bertalan huszár őrnagy hagyatékában fennmaradt garnitúrát, amit a leszármazottak 1994-ben a Hadtörténeti Múzeumnak adományoztak. A szabadságharc nem csak a hagyományos művészeti ágakat, hanem a filmművészetet is megihlette. A kiállított anyagban emlékezetes filmsikerek jelmezei teszik még teljesebbé az élményt, amelyet törekvéseink szerint ez az értékes és a maga nemében egyedülálló bemutató nyújt látogatóinknak.

A kiállítás **1999. február 27-ig** tekinthető meg az Országos Széchényi Könyvtárban (Budavári palota F épület). Nyitva tartási idő: hétfőn 13–18, keddtől szombatig 10–18 óráig.

Bélyegmúzeum

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc filatéliai emlékei

Nyitva 1998. szeptember 15-ig

A kiállítás középpontjában nemzeti ereklyénk, a Than Mór festőművész által tervezett postajegy-terv áll. A korabeli postakezelési eljárások és bérmentesítési módozatok 1848–49-ből származó borítékokon láthatók. A megnyitón bocsátotta forgalomba a Magyar Posta RT. a jubileum tiszteletére kiadott három címletű bélyegsort és „AZ IFJÚSÁGÉRT '98" elnevezésű blokkot.

Április 14-ig az Iparművészeti Múzeumban látható a *„Múzeumok bélyegkincsei"* c. kamarakiállítás. A megnyitó

Utak a múltba – Az M3-as autópálya régészeti leletmentései

Régészeti kiállítás a debreceni Déri Múzeumban
1998. április 17–augusztus 1.

Utolsó előtti állomásához érkezik az M3 autópálya leleteit bemutató kiállítás. A debreceni megnyitót már most is nagy érdeklődés kíséri, hiszen a leletanyag jelentős része Hajdú-Bihar megyéből került elő. Másrészt ez a kiállítás jó alkalmat teremt arra, hogy a látogatók átfogó és szemléletes képet kapjanak a megyét és szomszédait érintő legújabb ásatási eredményekről. Erről a sok „szép" lelet mellett a tárgyak előkerülését, ill. magát a feltárás munkáját bemutató fényképek is gondoskodnak.

A megnyitóra tervezzük egy rövid ismertető megjelentetését, ezenkívül a KLTE Föld- és Ásványtani Tanszéke nyújt majd segítséget a jobb tájékozódásban, ill. az ismeretek kibővítésében – egy számítógépes programon keresztül. A sikerhez persze sok-sok szakember áldozatos és rendkívül felkészült szakmai munkája is hozzájárult. A látogatók és érdeklődők nevében is köszönetet mondunk az ELTE Régészettudományi Intézet munkatársainak – akik a kiállítás rendezése mellett lehetővé tették egy igen színvonalas katalógus megjelenését –, a Magyar Nemzeti Múzeumnak – mely első intézményként fogadta a kiállítást –, és nem utolsósorban Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék múzeumainak az anyagok nagyközönség elé bocsátásáért.

A rendezők és a befogadó intézmények nevében kívánjuk, hogy az augusztus elején Heves megyében nyíló kiállítást a helyi közönség éppolyan szeretettel és érdeklődéssel fogadja – mint tette ezt korábban a többi múzeumban.

Nagy Emese Gyöngyvér régész
Déri Múzeum, Debrecen

Déri Múzeum, Kupolaterem

Lükő Gábor, a muzeológus

A Déri Múzeum előde, a Városi Múzeum 1902-ben alakult. A közelgő 100. évforduló jegyében egy olyan múzeumtörténeti kiállítás sorozatot indítunk útjára, melynek keretében nemcsak a nagylelkű, gyűjteménygyarapító mecénásokról emlékezünk meg, akik elévülhetetlen érdemeket szereztek múzeumunk országos hírűvé válásában – mint Löfkovits Arthur ékszerész, műgyűjtő, vagy az intézményünk névadójául szolgáló Déri család -, hanem a múzeumunk hírnevét öregbítő munkatársainkról, jeles elődeinkről. Hiszen teljesen nyilvánvaló, hogy egy múzeum értékét nemcsak a benne őrzött és a nagyközönség elé tárt muzeális értékű gyűjtemény teszi naggyá, hanem az intézmény tudományos műhelyjellege, az ott dolgozó munkatársak tudományos, muzeológia, közművelődési tevékenysége is fémjelzi. A Déri Múzeum méltán lehet büszke elődei ilyen irányú tevékenységére. Íme néhány név ezek közül: Zoltai Lajos, Ecsedi István, Sőregi János, Lükő Gábor, Balogh István és mások.

Ez alkalommal Lükő Gábornak a Déri Múzeumhoz fűződő muzeológusi tevékenységét mutatjuk be. Az időszaki kiállítás keretében szép számmal szerepelnek az általa gyűjtött tárgyak, rajzaival díszített egykori leírókartonok, muzeológusi munkájának dokumentumai, rajzai. Gazdag válogatást kap a látogató a fotótárunkban őrzött, Lükő Gábor nevével fémjelzett közel 1000 db-ot számláló, rendkívül értékes fényképfelvételekből, melyeket 1937–1946 között debreceni muzeológus korában készített régiónk településeinek vizsgálata során, s különös hangsúlyt kapnak azok a felvételek, melyeket 1940-1941-ben Erdély, s Kárpátalja különböző részein (Alsóapsa, Vucskómező, Ökörmező, Csernyefalva, Domokos, Mádéfalva, Madaras, Dánfalva, Gyimesközéplok stb.) készített, az akkor szerveződő debreceni Déri György ezredes Néprajzi Múzeum anyagának kiegészítésére végzett gyűjtőútjai alkalmával. Ennek az egykori – s őszinte hittel reméljük – hamarosan újra megvalósuló múzeumnak – a hajdani kiállítását idézi meg egy részlet, a muzeális értékű, akkori installációk segítségével, hiszen a hajdani kiállítás szervezésének Lükő G. egyik fő részese volt. Debreceni muzeológus korában született a Hortobágyi pásztorművészet, valamint A magyar lélek formái című fiatalkori, mégis egész munkássága szempontjából alapvető műve, mely a népi kultúra archaikus rétegeinek totális igényű, komplex feltárására vállalkozott. Ennek a szellemiségnek a közvetítésére vállalkozik kiállításunk.

A kiállítás **1998. április 30–május 31.** között látható a Déri Múzeum Kupolatermében, hétfő kivételével naponta 10–18 óra között.

dr. Vajda Mária
a kiállítás rendezője

Matrica Múzeum, Százhalombatta

Agyag az Antik művészetben

1998. márc. 19-től

A kiállítást megnyitotta: Szabó Miklós akadémikus.

A kiállítást a Szépművészeti Múzeum Antik Osztályának gyűjteményéből - Vicze Magdolna koncepciója alapján – a Matrica Múzeum munkatársai rendezték.

BUDAPEST

„1848..., Te népek hajnalcsillaga"

Az 1848. forradalom és szabadságharc 150. évfordulója alkalmából a BTM-ben rendezett kiállításról

A kiállítás tárgya: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharcok európai kibontakozása képekben. 125 db litográfia amelyek teljes körképet adnak a megmozdulások helyszíneiről, négy nyelvű magyarázó szöveggel. 1843-tól 1851-ig Bécsben Anton Ziegler 5 kötetben megjelentette a világtörténelem leírását gazdag illusztrációs anyaggal. A köteteknek nemcsak kiadója, hanem egyben a szöveg szerzője és illusztrátora is volt. A kiadvány mérete 25x29 cm, az illusztrációk álló, egész oldalas kompozíciók. Litografálva készültek, egy-egy történelmi jelenetet ábrázolnak, és körben, négy oldalas feliratot viselnek, olasz, német, cseh és magyar nyelven. A 4. és 5. kötet tárgya az Európán végigsöprő 1848–49-es forradalom és szabadságharcok. Ez a két kötet tartalmazza azokat a képeket, amelyek a kiállítás tárgyát képezik. Illusztrátoruk Vinzenz Katzler, egy ismeretlen mester, végül maga a szerző volt. Katzler professzionális művész, de Zieglernél és az ismeretlen harmadik rajzolónál gyakran érződik, hogy nem képzett alkotó, magyarán dilettáns. A mű Európa minden olyan nagyvárosát felsorakoztatja, ahol forradalmi megmozdulások voltak. Bécs, Pest és Buda, Prága, Párizs, Velence, Milánó, Róma, Berlin, Hamburg, Karlsruhe, Koppenhága, stb. Mivel Ziegler útikönyvek kiadásával kezdte kiadói tevékenységét, nem csoda, hogy nagy gyakorlattal választotta ki az események hátteréül a városok azon részeit, amelyeken a helyszín jól felismerhető. Mindig jól kiemeli az ismert szereplőket is, és a központba állítva hangsúlyozza megjelenésüket, valamint az őket körülvevő sokaság néprajzi jellegzetességeit. A rajzok stílusa eleven,

Lükő Gábor

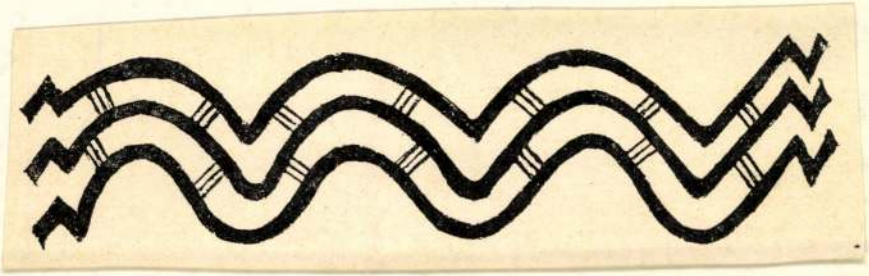

Forrás 1975/

LÜKŐ Gábor (művtört)

Forrás XX.évf.1.sz. 1988

„Egy másik Magyarország nevében"

Lükő Gábor válaszol Sümegi György kérdéseire

*Lükő Gábor fiatalkori főművét (*A magyar lélek formái. *Bp. 1942.) a Baranya Megyei Könyvtár adta ki újra a Pannónia Könyvek sorozatában. Ugyancsak ez évben jelzik másik munkája (*A moldvai csángók I. *A csángók kapcsolatai az erdélyi magyarsággal. Bp. 1936.) megjelenését a Könyvterjesztő Vállalat reprint sorozatában.*

Lükő Gábornak számos tanulmánya, nemrég alapvető monográfiája (Kiskunság régi képfaragó és képmetsző művészete. Kecskemét, 1983.) jelent meg. Ugyanakkor több dolgozata, fontos gyűjtései, lejegyzett dallamok kiadatlanul, dossziékban, ládák bilincseiben vesztegelnek. Lükő Gábor még nem az ő életkorában (szül.: 1909) elvárható tudósi batakarítást végzi, hanem könyvei újrafelfedezését éli meg. A magyar lélek formái *igazi felfedezését, mert megjelenésekor (1942) nem tudta betölteni erjesztő szerepét.*

Lükő Gábor újra megjelenő könyvei a fiatal, az induló kutatót idézik elénk. Az alábbi — korábban rögzített — beszélgetésekben is a pályaindulása, eredendő vonzalmai kapnak igazán hangsúlyt.

* * *

— Hogyan támadt föl érdeklődése a néprajz és népművészet iránt a Komáromban, 1909-ben született Lükő Gábornak?

— Nem könnyű erre felelnem, márt csak azért sem, mert nem éppen találó a kérdés. Engem ugyanis soha nem érdekelt a néprajz. Annál inkább a nép, akit az úgynevezett „néprajztudomány" csak messziről kerülget. A nép művészetét sem önmagáért szerettem, azt szerettem aki benne megnyilatkozott. *Ady Endre* szavaival: aki „ember az embertelenségben". Mert nagyon idegennek s árvának éreztem magam abban a polgári világban, melyben beleszülettem. Vonzott az ismeretlen paraszti világ, mert a delejtűk mind arra mutattak. „Leveszem úri süvegemet a paraszt nyár előtt" — mondta Ady, „Tizenöt magyar parasztdal zongorára" írta *Bartók*. „Hm, paraszt én! emígy füstölög magában" Toldi képében *Arany János,* mert már akkor is parasztnak, műveletlennek tekintették, aki tisztán beszéli nyelvünket.

Nem pusztán romantika volt hát részemről, hogy vonzódtam e felé az ismeretlen világ felé, hogy őszintébb, igazabb élet ígéretét olvastam ki ezekből a jelekből. De persze siket fülekre talált volna nálam is mindez, ha e vágy nem ölt testet, s nem válik élő valósággá *Karácsony Sándor* személyében. És persze, ha nem éreztem volna olyan égető szükségét egy más, egy jobb világnak. Majd talán elmondom azt is, miért éreztem ezt én jobban másoknál, mert így üres frázisnak vélhető. Most csak a negatív példákra hivatkozom (*Bóka* és *Mátrai*).

De nem állom meg, hogy ne említsem, ha már szóba került születésem helye s ideje, hogy ominózus volt számomra Komárom: Jókai szülővárosa és 1909: Bartók indulása a román folklór megismerésének útján. Bolond dolog, sokszor úgy érzem: noblesse oblige. Hogy valami nemes feladatot örököltem én ott és akkor, amely alól nem bújhatok ki. És különös, hogy már ott várt rám, bölcsőm közelében majdani segítőm romániai tanulmányutamban, *Opreán Rudolf* bácsi, apám mérnök kollégája a komáromi Kultúrmérnöki Hivatalban. Mikor én Romániába indultam, ő már a bukaresti közmunkaügyi minisztéri-

um egyik vezető személyisége volt, s apámmal ismét hivatalos kapcsolatba került a nemzetközi vízügyi tárgyalásokon.

— *Mielőtt előre szaladnánk, itt kérdezem meg, hogy a gimnázumot végül is Komáromban járta ki?*

— Ó, dehogy! Komáromban én csak négyéves koromig éltem. Akkor kinevezték apámat a „Trencséni Vág-szabályozási kirendeltség" főnökévé. Az elemi iskolát Trencsénben jártam ki, a gimnázumot pedig megint másutt. Mert közben véget ért az első világháború, és apámat kiutasították Csehszlovákiából. De talán nem lesz felesleges megemlítenem, hogy Trencsénben a zsidó iskolába járattak, bár nem vagyok zsidó származású. Trencsénben akkor ez volt a divat: az úgynevezett „úri gyerekeket" mind a zsidó iskolába járatták. Két okból is, mint később apámtól megtudtam. Egyik, hogy az állami iskolában a szlovák gyerekek voltak többségben, és tőlük menthetetlenül megtanultunk volna „tótul". Ennek pedig semmi célját nem látták az osztrák gyarmat öntudatlan, magukat magyarnak valló, nagyobbrészt sváb bürokratái. Másik oka volt tettüknek, hogy a zsidó iskolában a német nyelv is a tantárgyak közé tartozott. Már pedig a német nyelvet nemcsak gyakorlati hasznáért tartották a legfontosabb tudnivalónak, hanem ideális szempontból is. Szerintük a német kultúra az emberiség csúcsteljesítménye volt, s az ember csak a német nyelv ismeretében válhat modern kultúremberré. — Hej, de sok bajom volt azután majd két évtizeden át ezzel a számomra nehezen elsajátítható nyelvvel!

Az elemi iskolában különben jó tanuló voltam, hanem a gimnázumba kerülve egyszerre a legrosszabbak közé kerültem. Talán az 1918—1919-es trencséni és budapesti élmények nyomtak agyon, meg a rossz iskolák, a kedvetlen, mogorva tanárok, a tankönyvek hiánya. Nem tudom ma sem más okát adni, de csak bukdácsolva haladtam. Kedvetlenül, muszájból jártam az iskolába. A harmadik osztályt megismételtem — latinból és németből buktam meg, s apám jobbnak vélte így. Mert novemberi gyerek voltam, s korábban adtak iskolába. De nem sokat segített ez már rajtam. Csak egyik új tanáromtól kaptam egy kis lélekzetet. Mérey Gyula, az embernek és tudósnak egyaránt tisztelt tanár tanította a számtant és a francia nyelvet (ezt már csak egy évig, ötödikes koromban). Hatodikos koromban, 1925-ben, Pestre kerültem, mert apámat a Földművelésügyi Minisztériumban állították szolgálatba.

— *Melyik pesti iskolába került akkor?*

— Különös véletlenek folytán Karácsony Sándor iskolájába, illetőleg egyik osztályába kerültem a Tavaszmező utcai gimnáziumba, hivatalos nevén a VIII. kerületi Állami Zrínyi Miklós Reálgimnáziumban. Már keresztanyám ajánlgatta, mint kiváló pedagógust, Karácsony Sándort. Ismerte ugyanis egyik tanítványának, Pachl Bandinak a szüleit, és tőlük sok jót hallott róla. De apám a közelebb eső premontrei gimnáziumba akart adni, féltve a forgalmas pesti közlekedéstől. El is mentünk mi oda, de nem vettek fel. Gondolom, nem örültek rossz bizonyítványomnak. Apámnak persze azt mondták, betelt minden hely. Így kerültem mégis a Tavaszmező utcai gimnáziumba. De előbb itt sem Karácsony Sándorhoz, mert párhuzamos osztályok voltak, s engem a B-be igazítottak. Hanem ott megsokallta az „új fiúkat" az osztályfőnök, a néhányunkat átküldött az A-ba. (Köztük volt Révész Andris is, a Népszava szerkesztőjének fia.) Az A-ba Karácsony Sándor tanította a magyar és német nyelvet, valamint az irodalmat elsőtől kezdve. Új élet kezdődött itt számomra.

Kezdetben ugyancsak féltem én ettől a szokatlan élettől. Nem lehetett itt megbújni a rossz diákok közt. Karácsony Sándort ugyan nem láttam még vagy két hónapon át, mert betegen feküdt valahol (trombózis vagy vakbéloperáció után), de a gyerekek mindjárt gondjukba vettek. Bóka Laci, akkor egyik legjobb tanítványa Karácsonynak, maga mellé ültetett. (Az agg osztályfőnök rájuk bízta, kit hova tesznek, s engem, teljesen ismeretlent, mindjárt maga mellé ültetett Bóka. Vagy öt évig a legjobb barátok voltunk. Ő ismertette meg velem a modern magyar irodalom nagyjait. Ady és Szabó Dezső voltak a kedvenceink. — Bókát aztán egyetemi hallgató korában elkapatták az irodalmi fórumok nagyjai. Lassan elmaradt Karácsony Sándortól, és én meg őtőle. Akkoriban mentem el Romániába.)

De térjünk vissza Karácsony Sándor iskolájába. Két osztályt tanított ő itt elsőtől kezdve mindkét tantárgyra, a magyarra és németre. 1925-ben, mikor én odakerültem a hatodik osztályba, a másik osztály már hetedikes volt. Ott több jó tanítványa volt Sándor bátyámnak, mint nálunk.

Karácsony családias kapcsolatot teremtett maga és diákjai közt. Ismerte minden gyerek búját, baját, családi körülményeit és szüleit is. Mindenkit a gyerekek közt szokásos ragadványnevén, vagy keresztnevén szólított, mi meg Sándor bátyámnak szólítottuk őt, saját kívánságára. Az órákon pedig beszélgettünk. Nem a leckét mondtuk föl, mert nem is volt lecke. Az első órákon megtárgyalta velünk, mi az aktuális év tananyaga, mit olvassunk, mit tanuljunk meg s aztán beszélgettünk róla, nagy élvezettel fedezve fel az élet csodáit, a magyar és a német irodalom nagyjainak segítségével. Ő vezette gondolatainkat, de mi gyakran úgy éreztük, egyenrangú részesei és munkás tagjai vagyunk a magyar és az egyetemes emberi kultúrának.

Osztályaiban igazi demokráciát teremtett Karácsony Sándor. A félévi és év végi bizonyítványok osztályzatait például közösen állapítottuk meg, ilyenformán: Mindegyikünk kapott egy cédulát. Erre ráírta nevét s alá, hogy saját véleménye szerint milyen jegyet érdemel, utána pedig, hogy milyen jegyet kér. Azután összegyűjtve a cédulákat, átadtuk Sándor bátyánknak, ő pedig egyenként felolvasta azokat, s megkérdezte, helyben hagyjuk-e. Különböző vélemények hangzottak el. Volt, akiről azt mondták a fiúk, hogy túl szigorúan bírálta el magát. Mással egyetértettek abban, hogy szekundát érdemel, de Sándor bátyám megemlítette, hogy más tárgyakból is bukásra áll, s ha többből bukik, nem tehet pótvizsgát. Akkor pedig örökre elveszett számunkra, tehát ne adjunk neki elégtelent.

— *Hogyan szerepelt a népművészet, a folklór Karácsony Sándor nevelő munkájában?*

— Bajos dolog ezt különválasztani az ő egyéniségétől. Minden szava ízes magyar szó volt, minden mondata, mint egy klasszikus idézet, stílusos és „velős", ahogy régen mondták. A mozdulatai, gesztusai kifejezők, mint a parasztoké.

Hogyan is tudta megőrizni spontán magyar kifejezőkészségét hosszú évekig tartó külföldi tanulmányai, katonáskodása és tanári működése alatt, mikor hasonló falusi származású társai idehaza is leszoktak róla? Igen erős emlékező tehetsége és erős akarata segítette. Mert ő kezdettől tudatosan törekedett arra, hogy el ne prédálja magyarságát miközben tanul, hogy magyar módra emésszе meg az idegen kultúrát.

Sok-sok régi, falusi dalt és debreceni diáknótát is tudott, s nemcsak megtanította nekünk, de velünk együtt danolta őket. Olyan őszinte érzéssel danolt, mint a legjobb falusi énekesek. Így tanultam meg, hogy a dalok szövege csupán szimbólum, hogy mi diákok is benne vagyunk életünk minden ága-bogával, örömével és bánatával. Nemcsak a diáknóták, hanem a kurucnóták és szerelmi dalok is rólunk szólnak, sőt helyettünk beszélnek.

Mert harc dúlt akkor már körülöttünk. Irígy diákok, féltékeny tanárok és szülők csúfolódtak velünk, áskálódtak ellenünk, tiltottak bennünket. Én, a rossz diák, ha nem tudtam a leckét egy másik tantárgyból, hamar a fejemhez vágta a tanár úr: „Nem csak a Karácsony tanár úr tantárgyait kell ám megtanulni!" Apámat meg az bántotta, hogy ő mérnöknek szánt, én meg Sándor bátyám hatására más irányban érdeklődtem.

De nem csak ilyen szűkkörű, családi és iskolai csetepaték voltak ezek. Karácsony Sándor már 1924-ben nyilvánosan leleplezte Kornis Gyula reakciós kultúrpolitikáját.

Hát én nagy lélegzeteket vettem a szeretetnek és a szabadságnak ebből a friss szeléből. Attól kezdve mindig érdeklődéssel fordultam a népdalok felé. Amikor az első népszerű kiadvány megjelent, a „101 magyar népdal" című kis füzet, én ismeretettem az ERŐ-ben, a Sándor bátyám szerkesztette diáklapban. Mikor aztán az egyetemre kerültem — szintén Karácsony Sándor hatására — tanári pályára szándékoztam menni, mert tudtam, hogy minél több értelmes magyar emberre volna szükség, akik eleven magyar kultúrát kapnak. Karácsony Sándor tanácsára magyar—német szakra iratkoztam. Azt mondta, hogy a német azért is jó, mert kontrasztként mutatja a magyar kultúra és a magyar nyelv sajátosságait. De hát németül nagyon keveset tudtam én, az iskolában nemigen lehet sokra menni.

Karácsony Sándor hatására már erősebben kezdtem ugyan tanulni, a szókincsem is bővült. Ő ugyanis olvastatta velünk Kleist Michael Kolhas-át, mégpedig olyan nagy tempóban, hogy egészen kétségbeejtő volt megszokott szerény kis leckéinkhez képest. Egyszer-egyszer 10—15 oldalt is föladott olvasásra, mert úgy tud az ember tanulni, ha „töri a csürhejárást". Amikor az egyetemre kerültem volna, a vakációban a Keresztény Ifjúsági Egyesület révén kijuttatott egy németországi diák-nyaralóhelyre.

Az egyetemen két évig voltam a Tanárképző Intézet tagja, de az igazat megvalla, lusta diák voltam. A II. év végi alapvizsgára meg kellett tanulnom a gót, a ófelnémet és a középfelnémet nyelvtanokat. Három jókora kötetben megkaptam ezeket Karácsony Sándor könyvtárából, de láttam, hogy megtanulásuk nagy munkát igényel, s engem a magyar foklór jobban érdekelt. Bartók monográfiájából *„A magyar népdal"*-ból tanulgattam a régi stílusú dallamokat egyik nagynéném zongorája mellett. Aztán hamarosan elszántam magam, hogy kimegyek Romániába. — De ennek megint sokféle oka volt, ami együttesen ebbe az irányba lódított engem.

— Közbevetőleg megkérdezem még, hogy a családi környezetében kapott-e élményeket és valamiféle indíttatást a népdal, a népi kultúra tanulmányozására?

— Negatív irányba talán. Az apám német származású volt, német volt az anyanyelve is, úgy sejtem, mert apja, anyja német volt. Az anyám viszont magyar származású, tiszta magyar vidékről, Kassa mellől, Torna megyéből származott. Anyám nyelve, meg anyai nagyanyámé ízes, szép színes, szimbólumokkal teli magyar nyelv volt. Halvány emlékként egy-két mondásuk máig is él bennem. Apám, aki csak az írott, pesti jellegű magyar „köznyelvet" tudta és beszélte, mindig gúnnyal fogadta anyám jóízű mondásait.

— Édesanyja és anyai nagyanyja ízes mondásai közül melyekre emlékszik még ma is?

— Nagyanyám gyakran „inaskám"-nak szólított, mert Kassa vidékén a kisebb, kamaszodó fiúgyereket inaskának nevezik.

Aztán hogyha valami nem volt ínyemre, csak azt vetette oda: Ha tudsz róla, tegyél róla! — Csak később fogtam fel ennek a bölcs mondásnak kettős jelentését: egyrészt: köteles vagy „tenni róla", ha tudod, hogy valami nem jól van, másrészt csak akkor tegyél ellene, „ha tudsz róla tenni", ha tudsz változtatni rajta.

Mikor a húszas évek ínséges idején mindenféle szükségmegoldásokhoz kellett folyamodnunk, rámondta a szentenciát: Ha fénylik Gyertyaszentelő, az íziket is vedd elő! Nem tudtam, mi az az ízik, hát megmondta, hogy a lerágott kukoricakóró. Ha Gyertyaszentelő napja derűs, még hosszú lesz a tél, s a tehén jobb híján az ízikkórót is megrágja. — Anyám, ha fázott, a „lélekmelegítőjét" kérte. Valami kis ujjatlan felöltő volt ez, de a neve még most is megmelegíti az én lelkemet, ha eszembe ötlik. Máskor a „kacabajkáját" hozatta elő anyám. Ez már nagyobb ujjas volt. Apám nevette a furcsa szót, én meg őrizgettem, amíg vagy tíz év múlva ismét nem találkoztam vele, messze, a Prut folyó melletti Huszt (Huşi) városában. Ennek magyar eredetű, de már elrománosodott külvárosában, Korniban (Corni) egy öreg „magyar" mutatta szép rókamálas sötétkék posztóujjasát, a „kacavejkát" (caţaveică), s én éreztem, hogy otthon vagyok.

— A budapesti bölcsészkarról hogyan került a bukaresti egyetem hallgatói közé?

— Sok okai voltak annak — a nótával szólva. Egyik nyomós ok volt, hogy a magyar —német szakos tanári alapvizsgára nem készültem föl, pedig eljött az ideje. A másik döntő oka az apámmal való konfliktusom volt. Apám ugyanis lelkes magyar hazafi volt. Fiatal korában nagy Kossuth-párti, — még a rendőrségre is bevitték, mert Kossuth temetésekor szembeszállt a tömeget feloszlató lovasrendőrökkel.

Aztán, a parlamenti obstrukciók idején Tisza-párti lett és Adynak gyűlölködő ellensége. Meg volt róla győződve, hogy Magyarország földarabolását Adyéknak tulajdoníthatjuk. A „skiblerek" — így nevezte az újságírókat — züllesztették szét a magyar hadsereget. És aztán tombolt, amikor nálam Ady-kötetet látott.

Egyik esetre különösen emlékszem. Egy antikváriumban fölfedeztem s megvettem Ady kiadásában *Petőfi* forradalmi verseit, *A forradalmár Petőfi* című Ady-tanulmánnyal. Nem voltam otthon, mikor apám megtalálta asztalomon és szétszaggatta. Mikor aztán hazakerültem, fejemhez vágta, hogy amíg „az ő kenyerét eszem", hozzá igazodjam. Én némán hallgattam hasonló ideges kitöréseit, sokszor meg is sirattam nagy értetlenségét, de amikor ezt kimondta, rádöbbentem, hogy ebben igaza van apámnak. Ha az ő kenyerét eszem, hozzá kell igazodnom, csakhogy akkor én nem eszem tovább az ő kenyerét, mert tudom, hogy Adynak igaza volt.

Elhatároztam, hogy külföldre megyek, ahol nem ér utol apám és nem próbálhat megalkuvásra bírni szeretetével. Mert szeretett ő azért engem.

— *Megszületett, megérlelődött az elhatározás. De hogyan adódott mégis Bukarest?*

— Azon nem gondolkoztam egy percig sem, hová menjek. Ady és Bartók hatására már Erdély és a román nép felé fordult érdeklődésem. Annál is inkábbb, mert az iskola és a közfelfogás azt hirdette akkoriban, hogy tőlünk keletre már nincs semmi nevezetes, majdhogynem itt a világ vége.

Ady mondta ki először, hogy magunkban félemberek, félnemzet vagyunk; hogy örömünk és bánatunk közös a szomszédainkkal. Bartók megtalálta ennek zenei kifejezését is. Bátran hirdette a „kultúrfölényes", álmagyar világban, hogy a román és szlovák nép zenéje igen érdekes művészi alkotás, hogy már ezért is érdemes megtanulni nyelvüket.

Igen nagy szerencsém volt, hogy éppen akkor, 1930 őszén kapott megbízást *Kodály Zoltán* és *Györffy István* egyetemi előadások tartására. Kodály szemináriumában vállaltam Bartók bihari román gyűjteményének ismertetését. A gyűjtemény még 1913-ban megjelent a Román Tudományos Akadémia (Academia Română) kiadásában, s én akkoriban szereztem meg apám hajdani kollégája, Oprean bácsi révén, aki akkor már magas rangú tisztviselő volt a bukaresti „közmunka-minisztériumban".

Szüleim előtt titkoltam tervemet, de Györffy Istvánnak elárultam egyik előadása után, s tanácsot kértem tőle romániai tanulmányaimhoz. Györffy kapva-kapott rajtam, stipendiumot akart szerezni, de én visszautasítottam. De ennek indoklását még neki sem mertem elárulni. Nem akartam függő viszonyba kerülni a magyar állammal, két okból is. Egyik, hogy nem akartam visszajönni többé Magyarországra, másik, hogy itt megint polgárháborúra készültek a királypártiak, Habsburg-hitűek, meg *Horthy Miklós* párthívei. Úgy hírlett, hogy a hadsereg megint a királypártot támogatja, Horthy pedig ismét az egyetemi diákságot akarja ellene fordítani, fegyvert adva kezébe. Én pedig nem szívelhettem egyiket sem, nemhogy meghalni értük, de velük élni sem kívántam.

Ezek voltak az indító okaim, ezért határoztam el, hogy semmiféle állami stipendiumot nem fogadok el. Nem úgy megyek én Romániába, mint a hivatalos Magyarország kiküldöttje. Engem egyénileg érdekel a román nép. Bartókot sem méltányolták itt még akkor a hivatalos körök.

Hát én egy másik Magyarország nevében és céljai érdekében megyek oda, hogyha egyáltalán merek ilyesmire gondolni, vagy csak a magam szerény érdeklődése visz és kényszerű egyéni sorsom.

Így, hogy Györffy mellém állt, otthon is el mertem mondani a tervemet. Az apámat is megnyugtatta egy kicsit: hátha lesz belőlem valami. Az ő tudtukkal és hát némi szerény anyagi támogatásukkal mentem aztán 1931 nyarán Romániába. Kolozsváron felkerestem *Roska Mártont* , s az ő tanácsára a Valeni de Munte-i nyári egyetemre iratkoztam be. Iorgának volt ott a rezidenciája, ő alapította a múlt század végén ezt a nyári egyetemet. Az erdélyi magyar tanárok is rendszerint odamentek román nyelvi tudásukat kiegészíteni, póttanfolyamokra.

— *Mit tanult, mit hallgatott a nyári egyetemen?*

— Hát bevallom, hogy semmit, mert akkor még nagyon gyenge lábon álltam a román nyelvvel. Az előadások előkelő stílusát, a bukaresti nyelvet, annak gyorsabb tempóját én

még nem tudtam felfogni. A parasztembereknél és egy cigánykovács családnál tanulgattam én — mert náluk kaptam szállást. Jómódú, konszolidált társaság volt ez. Állandóan a falut jártam, vasárnapi táncoknak voltam a buzgó nézője és hallgatója. Nagyon lebilincselt, meghódított ez a „balkáni", természetes, közvetlen emberség és kultúra. Nyelvüket gyorsan tanultam, két hónap alatt már beszéltem.

Kezdetben gyerekek voltak a mestereim: jól mulattak rajta, hogy tőlük tanulok. És mennyi érdekes kifejezést ismertem meg közben. Ezt például, hogy „nézd csak!". Románul úgy mondják: *„ia nită te!"* = „nosza, felejtsd el magad!". Milyen pontos lélektani meghatározás! Mi magyarok csak a szemünket felejtjük rajta valakin.

— *Ez a település, az említett Iorga-féle nyári egyetem színhelye hol van?*

— Brassótól közvetlen délre, de nem a vasúti fővonal mellett. Ploestitől visszafelé kellett utazni egy mellékvágányon a hegyvidékre, Veleni de Muntebe.

— *Innét az ősz elején utazott Bukarestbe?*

— Igen, de közben kirándultam Székelyföldre, ahol néhány faluban mászkáltam. Kedves román emlékem van onnan is. A román csendőrök — akiktől magyar tanáremberek nagyon óvtak, mert hogy román állampolgár létükre őket is folyton zaklatják, ha falura mennek — engem, mikor Kisbaconban átléptem a szomszéd megyébe, Háromszékből Udvarhelyre, azzal fogadtak, hogy az útlevelem láttamozása ide nem érvényes, mert én Sepsiszentgyörgyben mutattam be. No, mondom, akkor visszafordulok Szárazajtára. A csendőrlegényekkel én románul próbáltam beszélni. Persze még erősen törtem a román nyelvet, hiszen csak két hónapja tanultam. Ők meg udvariasságból elkezdtek magyarul beszélni, de ők a magyart törték. Mikor aztán mondom: hogy visszamegyek, noha sajnálom, mert szerettem volna a Hargitára fölmenni; régi pásztortanyákat jeleztek ott nekem. „Hát nem akarsz továbbmenni?" kérdik. Nem — mondom —, mert nincs több időm. „Hát akkor eredj" — mondták.

Ősszel aztán a bukaresti egyetemre iratkoztam be. Az első félévben még albérleti szobában voltam, magánszálláson. Ott ismerkedtem kicsiben a román társadalommal, mert a legkülönbözőbb emberek voltak ott albérlők és alkalmazottak. Én inkább az alsóbbrendű emberekkel barátkoztam. A szobaasszonnyal — aki egy munkásember felesége volt — és az egyik lakó, egy kapitány tisztiszolgájával. Még népdalokat is tanultam és jegyeztem föl tőlük.

— *Magyar vagy román népdalokat tanult tőlük?*

— Románokat. A kapitány első tisztiszolgája magyar volt, kolozsvári, de a második román falusi gyerek, és szép népdalokat tudott.

— *Hogyan és mit tanult az első félévben a bukaresti egyetemen?*

— Az egyetemen nagyon keveset, tudniillik a jelesebb professzorok részben már öregek voltak, pl. *Densuşianu* a neves nyelvész, s gyenge volt a hangjuk; részben meg nagy tömeg volt az óráikon, nem kapott a magamfajta későn jövő helyet. Csak a nyelvjáráskutató *Take Papahagi*nak szemináriumát látogattam. Kiváló s derék ember volt, aki nagy szorgalommal járta be az egész románok lakta területet. Mindenüvé cipelte magával az akkor még üveglemezes fényképezőgépet. Óriási fényképgyűjteménye volt szebbnél szebb, érdekesebbnél érdekesebb néprajzi felvételekből. Három kötetben ki is adta egy kis töredékét gyűjteményének. Én is megkaptam tőle ajándékba, mert látta, hogy lelkesen tanulok tőle. Ez az ember hatalmas munkát végzett, de sajnos mellőzték az új világban is. Egyik kéziratos nagy művéből, a balkáni népek összehasonlítható közmondásgyűjteményéből egy ívet előre kinyomtattak mutatványként. Abból látom, hogy milyen nagy jelentőségű, rendkívüli értékű munka ez. Papahagi román származású, Szerbia és Görögország határvidékéről való volt. Az édesapja is nyelvész, tudós ember volt. Ő is ismerte valamennyi balkáni nyelvet.

Amikor — 1956 nyarán — megint eljutottam Bukarestbe, fölkerestem őt. Még akkor is kiadatlan volt a munkája. Megpróbáltam közvetíteni a Folklór Intézet felé, de valami

féltékenység vagy meg nem értés miatt nem akarták kiadni két hatalmas folklór-kézikönyvét, a tudomány nagy kárára.

— *Hogyan haladt tovább a tanulásban a bukaresti egyetemen?*

— Sokszor érdekes és véletlen dolgok viszik előre az embert. Csak sejtem, hogy a zenefolklorista *Lajtha László* ajánlott be engem *Constantin Brăiloiu*-hoz, a románok legjobb zenefolkloristájához, aki Bartóknak volt híve és barátja. Rendszeresen jártam a Román Zeneszerzők Egyesületébe — ennek főtitkára volt Brăiloiu, s ennek keretében csinálta a népdalgyűjtést. Ott mindig lehetett eredeti paraszténekeseket és zenészeket hallani, mert az utcáról is fölhívták a vidéki parasztembereket és muzsikusokat, és ott csinálták a felvételeket helyben.

Brăiloiu együtt dolgozott *Gusti* professzor szociológiai intézetével, falumonográfiákon. Ott találkoztam Gusti tanítványaival, akik nagyon kedvesen fogadtak. Az igazat megvallva, fogalmam sem volt róla, hogy mi folyik ott, de még mielőtt megérthettem volna, ők már pártfogásukba vettek. 1931 karácsonya előtt fölajánlották, hogyha akarom, ők elvisznek magukkal a saját költségükön az egyik faluba, ahol monográfiájuk kiegészítésén dolgoznak a téli vakációban. Csakugyan el is vittek a beszarábiai Cornovába. Hát ott, már a vonaton is (egy egész éjszaka utaztunk) nagyon sokat tanultam én tőlük, mert folyton beszélgettünk. Különösen Henri Stahl, Gusti egyik főmunkatársa beszélt nekem arról, hogy mi mindent végigtanultak. Megismerték a néprajz, a szociológia módszereit, és mindezekből szűrték le, hogyan kellene korszerűen dolgozni a falu megismerésén. Két hetet töltöttem velük Beszarábiában.

Kedves emlékem fűződik az ottani parasztemberekhez is. Egyikük meghallotta, hogy magyar is van köztünk, és üzente, hogy föltétlenül szeretne megismerni, menjek el hozzá. Kis aggodalommal mentem el, de rettenetes nagy örömmel fogadott, megebédeltetett és elmesélte, hogy három évig volt a magyar határnál határőr. Ott megismerte, hogy a magyarok milyen jó emberek, és nagyon megszerette őket.

Akkor már erősen megbarátkoztam Gusti professzor szociológusaival, de az egyetemen még nehezen tudtam az előadásokat követni. Inkább könyvtárakba jártam.

1932 január-februárjában az egyetemen vakáció volt. Én már akkor egy román diákotthonban laktam a Canta Cuzine utcában. A diákotthon elnéptelenedett, fűtetlen volt, hát nem volt maradásom Bukarestben. De nem volt senki tanácsadóm sem, mert Brăiloiu-ék is eltűntek, így hát találomra kiválasztottam a térképről egy eldugott falut, és árkonbokron át odamentem. A Dăboviţa megyei Brebu faluba. (Vasút sem vezetett oda, a harmadik faluban volt vasútállomás.) Hát ott eltöltöttem majdnem egy hónapot. Egy öreg házaspár, egy erdőkerülő házában laktam. A néni olyan jóízűen beszélgetett velem, hogy a csodálkozó kifejezései máig csengnek a fülemben. Amikor valamit lerajzoltam, s nagyon tetszett neki, ezt mondta: Ó, bată te focu, să te bată! Románul azt jelenti: Ó, hogy a tűz égessen meg!. Vagy máskor azt mondta: Vai de-de capul men! Jaj az én árva fejemnek! De ahogy megkettőzte a de-de-t, az is egy közvetlen, művészi elem volt a nyelvében.

Ott aztán már népdalokat tanulgattam, jegyezgettem le. Mindig tovább tanultam a román nyelvet és zenét. Persze sok népies műdal is volt a gyűjteményemben, amire Brăiloiu figyelmeztetett. Számomra ez is tanulságos volt.

— *Visszatérve Bukarestbe, újra egyetemre járt?*

— Igen, az egyetemre folyamatosan beiratkoztam. Itt még egy *Mehedinţ* nevű öreg professzort lett volna érdemes hallgatnom, aki antropogeográfiát csinált Romániáról (munkája megjelent franciául is), de túlzsúfolt teremben nem sokat értettem előadásaiból. Papahagihoz szorgalmasan jártam, mert ő egyénileg is foglalkozott velem, bevitt szobájába, mutogatta a fényképeit, és gyűjtéseiről beszélgettünk.

Az Akadémia Könyvtárban is sok érdekes dolgot fedeztem föl. Nagy élmény volt számomra, amikor megtaláltam egy 1904-ben megjelent orosz bülina gyűjteményt, amiről addig nem tudtam: 10—20 strófán keresztül lejegyezve ugyanaz a dallam és variánsai.

És megdöbbenve vettem észre, hogy Arhangelszk vidékén ugyanazok a stílusok élnek, melyeket Bartók a legarchaikusabb szlovák dallamok sajátos stílusának jelzett, azzal az érveléssel, hogy ez a szomszéd népeknél nem található meg. Engem az izgatott, hogy amint a magyar népzene pentaton hangsorát kelet felé tudták követni Bartókék, ilyesvalami szláv vonalon, egy másik archaikus stílus irányában is nyomozható. Lemásolgattam ezeket a dallamokat és kezdtem oroszul tanulni. De aztán bulgárul is, mert most már érdekelt, hogy vajon az orosz északi vidéktől olyan messzire eső délszlávoknál vannak-e hasonló dallamok. És ott is megtaláltam ennek a stílusnak a nyomait. Teljesen nem tanultam meg a szláv nyelveket, de a népdalszövegek megértéséhez elég jó alapot szereztem.

Elérkezett aztán a nyári vakáció, s engem akkor már nagyon erősen szuttyongattak a moldvai tanulmányút felé. Mégpedig érdekes módon román részről jött az indítás. Mint kezdő kottaíró és a román nyelvben is kezdő, félve mutattam Brăiloiu-nak román népdallejegyzéseimet, várva, hogy kijavítsa hibáimat. De ő udvariasan nem akarta éreztetni velem, hogy még nem tökéletes a nyelvtudásom, és azt mondta: „Hát, ha mindenáron gyűjteni akarsz, menj Moldvába, ott magyar anyagot gyűjthetsz". Nem gyűjteni akarok én — mondom — tanulni akarok románul. Nem megyek én Moldvába magyarok közé, mert románul akarok tanulni. Azt gondoltam, hogy ezek a magyarok biztosan nem érdekesek. Amit ők tudnak, olyan lehet, mint pl. a magyarországi svábok vagy a Békés megyei szlovákok hagyományos kultúrája. Egyszer aztán kaptam egy dörgedelmes levelet Györffy Istvántól, hogy „Micsoda disznóság ez, hát mást nem engednek oda a románok, Téged meg ők küldenek, s nem akarsz menni. Azonnal vedd tervbe, és eredj Moldvába". Nem akartam Györffyt sem megharagítani; elmegyek én — gondoltam —, rászánok 1—2 hetet. Ebből aztán 8 hónap lett.

— *Mikor indult el végül is Moldvába?*

— 1932. május 10-én érkeztem meg első moldvai állomásomra, a Prut partjára, Husztra (Husti). Előtte két hétre megint elvittek a román szociológusok meg Brăiloiu, együtt mentek Fogaras megyébe, Dragus-ba a monográfiájukat kiegészíteni. Ez egy gyönyörű, szép archaikus román falu volt, nagyon megkapott ott a népviselet is. A román diákok is lelkesen vették észre, hogy én nagyon szeretem ezt a régi román kultúrát.

Onnan aztán egyenesen Moldvába mentem. Emlékezetes napon érkeztem oda, május 10-én 1932-ben. Akkor tudtam meg, hogy nagy ünnep van aznap, a „zece maje", Nagyrománia megalakulásának az emlékünnepe. A huszti magyarok egy Kornisom — magyarul: Korni nevű külvárosban éltek, az is a mellékneve, hogy Korni Unguri Som = magyarok. Tiszta katolikus, de teljesen román nyelvű magyarság volt ez már. Olasz származású papjuk mindenáron el akart tanácsolni, hogy babona csupán, hogy ezek magyarok. Aztán mondom: Hátha már itt vagyok, csak itt maradok egy ideig, szétnézek. Találkoztam egy fiatal, szintén katolikus rendőrtisztviselővel, aki tagadta a magyar eredetét. Amborusnak hívták. Úgy volt, hogy nála kapok szállást. El is vitt magához, és folyton magyarázta nekem, hogy ők nem magyarok, ez csak egy ráfogás. Szép falusi háza volt a külvárosban. Másnap váratlanul hazaérkezett az édesapja. Fekete posztó ruhában, csizmában, tipp-topp magyar ember, székely, Ambrus gazda. Csizmadia volt, és a mesterségét űzni került oda. Egy nagyon érdekes adatot szereztem ott. Egy idős bácsi mondja, hogy Csöbörcsökből (De la Csuburcsu) költöztek oda, a Dnyeszter mellékéről. Még egy család, a Pöli család költözött onnan ide. Az öreg bácsi elmagyarázta a név népetimológiáját. Malmaik voltak a Dnyeszteren és a tatárok jártak oda rabolgatni. Egyszer összebeszéltek, hogy a malomba meghúzódnak az ajtó mögé, és amikor belép a tatár, leütik. S aztán kiáltott át a másiknak, hogy leütötted már? Ami románul így hangzik: „Laj pölit?" És hogy innen származik a nevük. Hát ez persze nem biztos, de a csöbörnöki magyaroknak itt nyomára akadtam, persze ezek nem tudtak már magyarul. A bácsit, azt hiszem, Patres-nak hívták. Két hétig ismerkedtem ezekkel az emberekkel, néprajzi feljegyzéseket csinálgattam, és hát a román nyelvtudásom gyarapodott evvel is. Meg hát azért is maradnom kellett, mert teljesen

kifogytam a pénzemből, s várnom kellett, hogy kapok. Ott városias jellegű emberek voltak, és pénzt kértek már a szállásért.

Onnan aztán egy legközelebbi magyar eredetű helységbe mentem át, északabbra a Prut partján, Radukáné-ba. Érdekes név ez, a Radu román-balkáni keresztnév,a kan pedig török. Még itt megjegyzem, később történt az az ásatás, amiről a 60-as évek elején számoltak be a román archeológusok. Raducane faluban alighanem kun, de az is lehet, hogy régi magyar emlékeket találtak. Pl. olyan cserépüsttöredékeket, amikből kettőnek a fenekébe még nyersen belekarcoltak 1—1 lófigurát. Ez olyan archaikus, szibériai jellegű lóábrázolás két párhuzamos vonalból megalkotva az egész teste, olyan, amilyen még a magyar népművészetben is a legújabb korig, a 19. századig élt. Magyarországi cserépüstökön ilyesmi nem fordult elő, legalábbis eddig még nem publikáltak ilyeneket, úgyhogy rendkívül értékes ez a két üstlelet. Ezt akkor még nem tudtam. Ott szintén eltöltöttem egy jó hetet. Ezek a raducaneni magyarok nyelvükben teljesen elrománosodtak már.

Onnan a Jászvásártól északra levő magyar szórványokat kerestem föl. Ezeket mind az Akadémiai Könyvtárban a román földrajzi szótárakból szedtem össze. A múlt század végén minden megyének kiadták külön a földrajzi szótárát. Ezekben minden egyes faluról föl volt jegyezve, hogy milyen vallású, milyen nyelvű nép lakik ott. Mindenütt fel volt tüntetve, hogy magyar lakosság van, hogy katolikus templomuk van. Én ezeket az adatokat mind kiírtam, az is szerepelt az adatok között, hogy tudnak-e még magyarul vagy nem tudnak. Én Jászvásáron keresztül utaztam fel a megye északibb részeibe, először egy vegyes lakosságú faluba. Ezek már tudtak magyarul. Ugyanis később, 1919 után települtek ki Román megyéből, mivel ott nagy volt a népsűrűség és nem tudtak nekik földet adni. Ott kezdtem tanulni magyarul, tudniillik egy kukkot nem lehetett érteni a szavukból, se ők nem értettek az én szavamból. Mikor először odamentem, nem tudtam magyarok-e vagy miféle emberek ezek. Tudtam, hogy arrafelé orosz szórványok is vannak, vallásos szekták menekültjei, lipovánoknak nevezik őket, hogy valami más nyelven beszélnek, azt hittem, hogy oroszul. Hát kérdem s mondják, hogy magyarok. Mondom, beszéljünk magyarul, de hát csak románul tudtak. Egy olyan családot találtam aztán, ahol a kisgyerekek is tudtak magyarul. Ezek körében töltöttem el két hetet, és a gyerekektől tanultam magyarul. Nagy mulatság volt nekem és a számukra is, amikor fölfedeztük ugyanazokat a szavakat beszélgetés közben. A Margarétát Margitnak mondták, Barnavéta, a Borbálát Borbárnak nevezték, a Ferencet Frencnek. Ők Jugánból, Románvásártól északra lévő kis magyar faluból származtak, és oda,a rokonaikhoz beajánlottak engem. Innen aztán két hét múlva továbbmentem Románvásár felé.

Közben megálltam még egy jó hétre Farkasénbe. Farkasfalva volt az valamikor. Teljesen elrománosodott magyar falu. Nagyon érdekes település volt. Kerítéssel körülzárt falu, hogy a jószág ki ne menjen a mezőre. Két kapuja volt csak a falunak, a zsitár, a mezőcsősz ott is hált mindig, és zárta a kaput, hogy a jószág ki ne menjen. A faluból minden utca a kapuhoz torkollott. A kaputól ágaztak el az utcák le a patakvölgybe, onnan fel megint a domboldalba, és a másik kapuhoz megint összegyűltek az utcák. Ezeket mind lerajzolgattam és később katonai térképekről ki is egészítgettem.

Onnan aztán továbbmentem egy szekérrel — mert nagyon nagy csomagom volt — Jugánba. Keresztülhajtottunk Merszefalván, Miscsesten, amiből aztán egy kis baj — pár napos várakozás a csendőrörsön — keveredett, mert elmulasztottam jelentkezni . . .Jugánban a kántoréknál laktam vagy két hétig, de mondták, hogy ők nem tudnak magyarul. Hanem aztán elvetődtem egyszer a kovácsműhelybe, s beszélgetek a kováccsal s kérdezi — magyar ember volt mindenki ottan — hogy hol vagyok szálláson. Mondom, hogy a kántornál. No és beszél magával magyarul? Hát nem tud az magyarul — mondom. Hogyne tudna, amikor az én öcsém a gazember, csak letagadja. Kiderült aztán, hogy az apró gyerekei is tudtak magyarul, mert hiszen nem lehet, hogy a többi gyerektől ne tanulnák meg. Elmentem cseresznyézni a gyerekekkel, s ott derült ki számomra, hogy valóban tudnak magyarul, mert a többi gyerekkel magyarul beszéltek. Aztán elmentem látogatóba a falu leggazdagabb emberéhez, akinél régebben gyűjtők is megszálltak, pl. Rubinyi

Mózes. Ők gazdagon, henyélőn és teljesen izoláltan éltek, a falu szegényembereitől teljesen elkülönülve.

— *Mit tudott gyűjteni Szabófalván?*

— Szabófalván még csak tárgyi néprajzi dolgokat és nyelvi anyagot gyűjtöttem, pl. terminológiát, és rajzolgattam. Dallamokat nem tudtak ottan; egypár táncmondókát, táncrigmusokat, közmondást gyűjtöttem, amiket már *Vichman György* is lejegyzett, de azt én csak később tudtam meg, mert 1936 körül adták ki a finnek az ő szótárját és szöveggyűjteményeit. Rövid kis szövegeket gyűjtött ő is. Hát ilyeneket jegyezgettem én is fel ott. Pikáns szövegek is voltak, pl.: Becsaltál a kenderbe /Szel hadtál egy pendelbe. Vagy a másik: Fujjad, fujjad hedegűsz/ Fejér bőröd mind az üszt.

— *Szabófalváról merre ment aztán tovább?*

— Átrándultam Jugánba, de ott alig mertem próbálkozni, mert ott fogott el a csendőr, s nem mernek ezek engemet befogadni. Egy vasárnap végigfényképeztem az ünnepi viseletbe öltözött falusiakat. Olcsó kisfilmes gépem volt már akkor, és nyári világításban nagyon jó képeket sikerült csinálni. Ígértem, hogy majd viszek nekik vissza. Hetek múltak el, másfelé csavarogtam, míg vittem nekik másolatokat, amiket Románvásáron csináltattam. A következő évben, amikor hónapokat töltöttem ott, akkor tudtam meg, hogy milyen nagy riadalom volt abból, hogy nem vittem idejében vissza a képeket. Hogy milyen boldogok voltak akkor, amikor megkapták a képeket. Én meg gondoltam, hogy hát csak örülnek neki, hogy képet kapnak. Nem — mondja Szuszter Józsi, aki a legjobb emberem volt ott Jugánban, a másik évben — azt mondja, hogy nem tudom én, milyen babona jár erről? Hogy a fényképet, ha eladják valami építőmesternek, és az beépíti egy épülő házba, akkor egy éven belül a lefényképezett meghal, és a ház az fel fog állni. Hát mindenki kétségbe volt esve, hogy nem viszem vissza a képet, s mikor aztán megkapták, leesett a kő a szívükről.

Szuszter Józsi megmutatta nekem Alexandri fáját. Alexandri híres múlt századi költő, aki az első román népköltési gyűjteményt adta ki. Ő merszefalvi születésű volt, s az ő kertjében egy nagy vadkörtefa, vackorfa állt még.

Onnan, Merszefalváról még elmentem egy távolabbi faluba, Bargauánba. Ennek a neve alighanem azt jelenti, hogy borgóiak, onnan települhettek ki Borgóból. Ez is vegyes lakosságú falu volt, és magyarul már kevesen tudtak. Sok mindent gyűjtöttem ott, pl. megtudtam, hogy disznósörtéből készült ecsettel finomították a kendert, mielőtt megfonták volna. Pácolták, úgy mondták magyarul: ecsettel pácolták. Ez a vasgereben helyett szolgált még. Onnan Románvárosba mentem, s utaztam tovább Bákóba.

Onnét gyalog mentem ki a szomszéd magyar faluba, Kalugarba. Nagy élmény volt számomra ez a teljesen magyar falu, s ott magyar dalokat is találtam. Főleg fiatal lányok énekeltek, én megtanultam a dalokat, és le is jegyeztem, lekottáztam. Ezek évtizedek óta publikálatlanul hevernek, s mostanában kezdtem elővenni őket, mert a házigazdám kisgyerekeit tanítom ezekre a dalokra, de néhány fiatal pedagógus is megtanulta őket, és népszerűsíti is a moldvai népdalaimat. Volt közöttük már jóegypár cifra, díszített dallam is, amit igen nagy gonddal jegyezgettem le, megtanultam pontosan. Mikor hazajöttem, Kodály Zoltán elkérte először a jegyzeteimet, s utána azt mondja: Hát el tudná danolni ezeket? Elvitt a Múzeum Kávéházba s mondja, hogy danoljan már el ezt meg amazt. Elkezdem neki dúdolni a kávéházi asztalnál, s azt mondja Kodály: Maga ezeket sokkal jobban tudja dúdolni, mint lejegyezni. Hát igen, mert a lejegyzést akkor tanultam, de azóta sokszor javítgattam még, együtt danoltam velük.

— *Népdalokon kívül mit gyűjtött még ott?*

— Ott is gyűjtöttem házberendezést, telekberendezést, tűzhelyek formáit, archaikus kandallóformákat, kemencetípusokat rajzoltam, és rengeteg viseletet fényképeztem. Viseleti darabok leírását, a magyar terminológiát gyűjtöttem. Ott, a *Kutak András* házában egy jó hónapot töltöttem akkor, s onnan átmentem egy közeli magyar faluba, Bogdánfalvára,

ahol megint egy hónapot gyűjtöttem. *Szabó Ferenc*nek, akit *Domokos Pál Péter* is jól ismert már Trunkból, ott volt szőlője a bogdánfalvi dombokon. Sok bogdánfalvi fiatal dolgozott a szőlőjében, én is beálltam közéjük kapálni, és együtt kapáltunk és tanultam a népdalokat. A bírónál, Balán Jánosnál kaptam szállást. Ő volt az egyetlen ember, akit Moldvában úgy hallottam beszélni, hogy a cs hangok helyett c-t ejtett. Ami babonásan elterjedt a magyar nyelvészek körében, de egyedül ez az ember ejtette így. Egyébként egy jésített s hangot ejtettek, ugyanúgy, mint a moldvai románok is.

Bogdánfalváról még átmentem Trunkba, a szomszédos faluba a Szeret partján, a Beszterce torkolatánál. Ott Szabó Ferencéknél laktam.

Onnan visszamentem Bukarestbe, mert Györffy erősen szuttyongatott, hogy jöjjek haza egy-két hétre, és még továbbképeznek a néprajzi gyűjtésre, s úgy menjek aztán vissza. Én akkor már elárultam neki, hogy ott akarok maradni Romániában, és ő semmiképpen nem akarta ezt engedni, és le akart beszélni róla. Mindenféle rémképeket festett elém. De 1932 őszén, alig hogy visszaértem Bukarestbe, kiderült, hogy nagy baj van, mert Magyarországon átvette Gömbös az uralmat, és kormányprogrammá tette a revíziót, és erre a románoknál nagy magyarellenes tüntetéseket szerveztek. Amikor én megint egyenesen Moldvába akartam menni, Brăiloiuék azt tanácsolták, hogy ne menjek, nehogy valami bajom essék ott. Itt, Bukarestben nem olyan feltűnő a jelenlétem, maradjak csak itt egyelőre. Zokon esett ez nekem, de karácsonyig ottmaradtam. Könyvtárba jártam, és sokat tanultam a román diákoktól is. Brăiloiu már kölcsönadta nekem Veress Sándor moldvai gyűjtését, s azt is tanulmányoztam a diákotthonban.

Később aztán az orvosegyetemisták tanulmányi idejének öt évre való emelése miatt diáktüntetések törtek ki, amit *Iorga* — aki miniszterelnök volt akkor már — kegyetlenül leveretett. Pedig korábban ő volt a diákság eszményképe, több évig tanított a Sorbonne-on, s ott szervezte a francia—román kapcsolatokat, és megcsinálta a Nagyrománia-propagandát. Amikor aztán a vasgárdisták kerültek uralomra, őt kegyetlenül megölték.

Én az őszi hónapokban Bukarestben csavarogtam, jártam az ínségesek konyhájára egy-egy meleg levesért, s még medvetáncoltatást is láttam a külvárosban. Meg is írtam ezt egy tanulmányomban Bartók Medvetáncával kapcsolatosan a Jászkunság valamelyik 1960-as évfolyamában.

Karácsony előtt aztán Brăiloiu és Gusti professzor — utóbbi kultuszminiszter volt már akkor — ajánlóleveleivel újra elindultam Moldvába, Jugánba, ahol négy hónapot töltöttem, mert a monográfiáját akartam megírni.

* * *

A széles alapokon elkezdett, lassan kibontakozó beszélgetés megakadt. A magnófelvételekről készített írásos változatot Lükő átjavította, jóváhagyta s ezt az újragépeltet adtam most közre. A budai Törökvész útról Pécsre költözött Lükővel aztán az abbahagyott vallomást már nem lehetett folytatni. Pedig itt csupán a pálya megalapozásáról, a szemléletét kialakító, meghatározó tényezőkről s bukaresti, erdélyi, romániai tanulmányairól volt szó.

A későbbiek — a kibontakozó tanári, szerkesztői, szervezői, muzeológusi, tudósi életmű — összefoglalásáért egy nemrégi interjújához (Néprajztudós pécsi magányban. dr. Lükő Gábor életútjáról, kutatásairól. Dunántúli Napló, 1986. dec. 31.) fordulok segítségért:

„1932-ben aztán Gömbös került hatalomra, s az ő kormányzása idején fölerősödött revíziós politika az én munkámat is lehetetlenné tette. Sajnálkozva bár, de kiutasítottak Romániából. Idehaza elismerték bukaresti éveimet, megkaptam az abszolutóriumot, 1936-ban ledoktoráltam. Debrecenben megürült egy „múzeumőri" állás — így hívták akkor a muzeológusokat, kineveztek óriási fizetéssel. Valami 340 pengőt kaptam, ami nagy szó volt az állástalan diplomások korszakában.

Karácsony Sándor akkor már Debrecenben is tanított magántanárként. Megszervezte a társaslélektani intézetet, ahová fölvett tanársegédnek. Később az egyetem engem is

habilitált a magántanárok sorába, a neveléstudomány folklorisztikus alapjai című témát adtam elő. (Zárójelben muszáj megjegyeznem: a *Magyar Néprajzi Lexikon* — IV. Bp. 1981. 6—7. p. — Néprajz az egyetemeken címszava nem tud Lükő Gábor debreceni egyetemi működéséről. Persze nem az első mellőzése, nem említése ez Lükőnek.)

Ma már sajnos kevesen tudják, milyen természetes módon nőtt bele hajdanán a gyerek a társadalomba. Hogyan segítették a gyermekjátékok a személyiségének kibontakozását, annak tudomásul vételét, hogy nem ő a világ közepe, s hogy milyen szerep vár rá felnőtt korban.

Később, 1950-ben, amikor Karácsony Sándort nyugdíjazták, majd nyugdíjának elvonásával szinte éhhalálra ítélték, én Gyulára kerültem, onnan Bajára (1958—1963), s végül Kiskunfélegyházára (1963—1971). Tulajdonképpen valamennyi helyről el kellett jönnöm, ilyen vagy olyan oknál fogva".

Lükő Gábor három és fél évtizedes múzeumi munkássága időszakában több ezer adatot, tárgyat összegyűjtött, sok kiállítást megrendezett. Néprajzit ugyanúgy, mint régészeti, képzőművészeti tárlatokat. S az egybegyűjtött, tanulmányozott anyagokból fontos szakcikkek, tanulmányok, könyvek, gyűjtemények jelentek meg (pl. *A hortobágyi pásztorművészet*. Debrecen, 1940; *Hortobágyon kivirult az ibolya* — A pusztai ember élete nótákban. Kolozsvár, 1942; *Kossuth Lajos azt üzente* — A magyar katona nótái. Kolozsvár, 1943.).

A felszabadulás utáni jó lélegzetvételnyi években igen aktívan részt vett a Debreceni Magyar—Román Társaság megalakításában, munkájában. Szerkesztőként jegyezte a társaság kéthavonta megjelenő *Keleti Kapu* című folyóiratát (Összesen két száma jelent meg; 1 = 1946 november, 2 = 1947 január), s ellátta az ügyvezető alelnöki tisztet is. Ugyanekkor szerkesztőként elindította a Magyar—Román Könyvtár kétnyelvű sorozatát s *Komjáthy István: A nap lakodalma*, Román népballadák (Debrecen, 1947) kötetéhez magvas előszót írt a román kolindákról.

Írásai, kutatása irányai oly sokféle igazodást és érdeklődést, tudást és fölfedezést mutatnak az ugor teremtésmítosztól, a permi művészettől a kiskunsági kopjafákig, régi porszaruink művészetétől Csontváriig, a román monografisták falukutató munkájától a magyarországi románok néprajzáig, hogy fölsorolni sem könnyű feladat. Ha még azt is hozzáteszem, hogy a nyelvi jelenségek vizsgálata (pl. *Versek a patvarban*" — A magyar nép versmondó hagyományaiból. Magyar Nyelvőr, 1970/4). ugyanúgy fontos az ő egységes kultúraszolgálatában, komplex fölfogásában, mint a próza- (pl. *Ion Creanga, I. L. Caragiale)* és versfordításai (pl. *Tudor Arghezi: Remeteének*. Vigilia, 1982/8.), akkor talán jelezni tudtam a széles érdeklődésű és összetett tudású, gazdag kultúrájú emberből valamit.

Lükő Gábor a kiskunfélegyházi múzeumból 1971 március 16-ával ment nyugdíjba. Azért tudom pontosan e dátumot, mert ugyanazon a napon álltam szolgálatba a Bács-Kiskun Megyei Múzeumigazgatóságon, életem első munkahelyén. Ahonnét Lükő Gábor fölszabadultan, nagyon sok megvalósításra váró tervvel s bizvást írhatom: igazán fiatalos tetterővel 62 évesen távozott.

Kilombosodott tervei azóta sem hozták meg a várva várt termést. Pontosabban: nem tudta még véglegesen könyvekbe foglalni, tanulmányokban közzétenni sok fontos kutatása eredményét, ismeretlen adatokat föltáró gyűjtését. Több dolgozat, fontos tanulmány, gyűjtés-közlés várja megjelenését. Az idén 78 éves Lükő Gábor pedig még várja írásai közzétételének a lehetőségét. Kíváncsiságunk fokozódó, hiszen most lettek (újra) hozzáférhetők korai alkotásai, amelyek a később divatossá vált strukturalista és szemiotikai szemléletmód hazai előfutárainak, egyidejű változatainak is értékelhetők.

Szemlélete összetettségéről, többszempontú módszeréről vallotta:

„Talán, mert — bár néprajzosnak indultam —, nem kötöttem le magam az etnográfiánál, hanem igyekeztem a munkámat sokkal komplexebb szemlélettel végezni. Ebben is Karácsony Sándor volt a példaképem, aki az enciklopedikus műveltség szükségességét hangoztatta. Amikor a magyar népművészet motívumkincsének elemzésével kezdtem el foglalkozni, nem tudtam elfogadni a sajnos, ma is mértékadó nézetet, amely szerint mi ezt a kincset vagy a főúri udvarokból vagy idegen népektől vettük át. A kiskunsági tanulmá-

Utassy József

Szüret

Szüretelünk Szent György hegyen,
a tőke sárga zubbonyos,
Benedek gyakran tölt nekem,
mert én vagyok a puttonyos,
mert én vagyok a puttonyos.

Lassan hét ágra tűz a nap,
sajtol a prés, a must csorog,
füttyentenek értem: szaladj,
ha már te vagy a puttonyos,
ha már te vagy a puttonyos.

Riasztókkal durrogatnak,
ám a seregélynép okos,
hol fölszállnak, hol lecsapnak:

nyomban leírtam, hogy például a népi hímzéseink egyes motívumait csökönyösen gránátalmának nevezik. Annak ellenére, hogy népünk soha nem ismerte a gránátalmát, és ezeket a motívumokat sem nevezte annak.

A népművészet tanulmányozásakor nélkülözhetetlen a pszichológia és a nyelvtudomány alaptörvényeinek ismerete. Amikor a népet — folklórját, gondolkodásmódját — meg akarjuk ismerni, nem lehet a vizsgálódást csupán egyetlen szaktudomány módszereire leszűkíteni. Érdekes, ezt a román szociológia már sokkal régebben felismerte.

Én mindig azt vallottam, hogy inkább kevesebbet markoljon az ember, de annak mélyebben nézzen utána. Hihetetlenül érdekes és gazdag összefüggéseket sikerült találnom a velünk rokon népek és szomszédaink, valamint a mi hagyományvilágunk, népművészi motívumkészletünk között".

Az összegző mű megírásához egészséget, erőt kívánunk. Az elkészültek kiadásához — lehetőséget.

Lüders H.

rajzáról Steinicken Chr. készített acél-
metszelet: A Magyar Tudományos Aka-
démia székházának terve. (1856) reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970.

71

Lüders

[illegible]

a Vas. Ujs.

1865. evfban.

Lüders

Illustrations Van Zyp

1866 cvf

Lüders

Gombozó gyerekek
c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1865.
249. l.

nement entre les apparences et la
Russie et d'Espagne, il est diffic
irrémédiablement bête ou méchant,

Les véritables raisons,
combattre le communisme, sont les

La première est qu'il ac
vouloir guérir. L'histoire récent
dence, le bien fondé de cette affi
les pires conditions où un peuple
d'une période critique, révolution
être transitoire, mais d'une vérit
intégrale de l'idéologie démocrati
jamais arrivé que des doctrines fa
bases mêmes de la vie civile et du
de la vie et du bien-être.

La dictatura modérée de
contre des ouvriers, en confiant l
cialistes appelés au pouvoir: ce f
ragan et celui qui étudie la genès
la faiblesse du gouvernement à l'é

Une deuxième cause, qui
est le fait que le communisme se
conceptions et dans ses méthodes;
ble non seulement la vie morale et
humaine, la vie politique de tous

Lüders

A Tisza partján c.
rajza repr.
Vas. Ujs. 1865.
384 l.

Lüders

Nikulás c. rajza
repr.
Vas. Ujs. 1865, 62. l.

Lüders

Itató utasok c-
keje repr
Vas. Ujs. 1866.
301. l

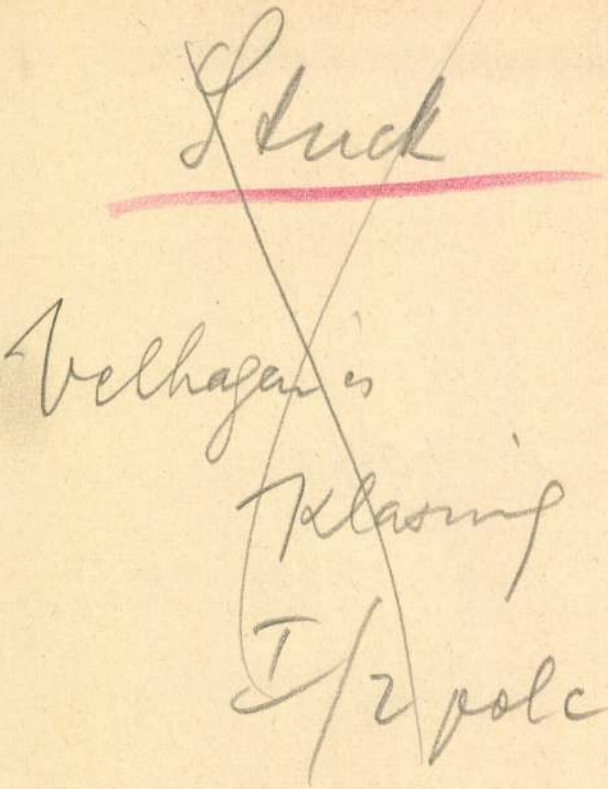
Stuck
Velhagen's
Klasing
I/2 volc

Lüders

Tutajos tótok c.
rajza repr.

Vas. Ujs. 1865.
420. l.

461 **Volkskunde — Kulturgeschichte** 2172
462 **Auctores Graeci et Latini** (Supplement zu Katalog 451) 996
463 **Griechisch-Römische Altertumskunde** 1714
464 **Griechische und lateinische Sprache und Literaturgeschichte** . 1777
465 **Allgem. und vergl. indogermanische Sprachwissenschaft** 3992
466 **Romanica.** Teil I: Allgemeines 1493
467 **Romanica.** Teil II: Französische Sprache und Literatur 2808
468 **Romanica.** Teil III: Italienisch-Rumänisch 2904
469 **Romanica.** Teil IV: Spanisch-Portugiesisch 1516
470 **Indien.** Teil I: Allgemeines, Religionswesen usw. 1591
471 **Indien.** Teil II: Indische Sprachen, Jaina-Literatur 2107
472 **Indien.** Teil III: Vedische und Sanskrit-Literatur 3538
473 **Bibliothek Wiegand.** Teil I: Archäologie 3677
474 **Bibliothek Wiegand.** Teil II: Orientalische Kunst 2676
475 **Bibliothek Wiegand.** Teil III: Europäische Kunst erscheint demnächst
476 **Südosteuropa** 2876
477 **Byzanz, Neugriechenland und Europäische Türkei** 1571

Soweit nicht vergriffen stehen alle diese Kataloge Interessenten auf Wunsch kostenlos zur Verfügung.

OTTO HARRASSOWITZ / LEIPZIG

Druck von Oskar Bonde KG., Altenburg, Thür.

Lüders

Somlyó vára
(Veszprém megyében)
c. rajza repr.
Vas. Ujs. 1865.
185. l.

...ren. a Hu

e l'a +. Chaque pays

it y collaborer dans une

isation plus serrée.

cas il faut augmenter

bventions des comité

naux et il faudrait dou-

es facilitations pour les

Lüders

Magyar tárgyú illust
začnok a Vasnyi
1864 erőfben

Lüders

1865-ben magyar (pest.) ilkepér. stb.
tagja. illusztrációk a Vas

Upágban.

H. Lüders

rapoló

Üveghenstés (3 kép)
rap. „H. Lüders".
Vas. tip. 1870 120 l
fametszet.

Lüders H.

a Haránk s a Külföld
1865 évf rajzolt illuszt.
ráciokat, mesehet rende-
sen Rust metszett faba.
Lüders monogramjai

HL vagy HL

több jire azonban csak
mások képeit rajzolta
fára a fametsző
számára

Lüders H.

laid
2

Lam 1887 30.1.

..... *műhely.*

yfőnökség!

:v ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Lüders H

laid

=

Bmk 114

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Lüders Herman

Pesto

1864.– 5. Seiten.

laid müegl. Catalog.

133. Stain.

Lüders Hermann

Berlinböl, jelenleg Pesten.
1864. okt. – nov. kiäll.: Tót fu-
var, olajf., 120 frt. (Mücsylet).
1864. dec. – 1865. jan. kiäll.:
Megyei pandurok, olajf., 45 frt.

~~Beis V. 6.~~

Lüders J.

Képek a hazai nép-
életből: I. VI.
Hogyan tesem a
magyar huszár?

Tenti rajza után
Repr.

Vas. Ujs

1866. 253 l.

Restaurácia [illegible]

—

Árpád kori falfestmények [illegible]
[illegible].

—

Kik vetik [illegible] [illegible] [illegible].

—

Szépes feléirni [illegible].

MDK

Lüders festő

Lüders festő, Steinicken acélmetszó:
A M.Tud.Akadémia palotája. Repr.

MelEstképt. LVIII. 1.

MDK

Lüders

Vasárnap délután. Lüders rajza. Repr.

Vas.Ujs. 1866. 492.lap

MDK

Lübnsdorf Károly, festőm.-graf.

bőszorkányosan ügyes ceruzája ismét két szellemesen rajzolt portréval ragad meg.

X.-XIII. terem.- Műcsarnok.
Képzőművészet. 1931. 37.sz. 44.l.

Lüders

Promontori barlang-
lakások, fenti rajza,
Rusz K. fametszete
Retro.

Nagy Magyarkép

I r. 211. l.

HELYSÉG

TOKAJ.

VÁRMEGYE

Zemplén.

SZAKCSOPORT

Réz

KOR

ÓRZÉSI HELYISÉG

Muzeum.

TULAJDONOS

MÉRET

m: 15·5.

TÁRGY

Kupa.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Réz. Durva munka. Összeszed

FÉNYKÉP, RAJZ

Táblakép. Patak Jenő.

"Tót fuvar".Lüders müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865-I.I.27.84.old.

Lüders

A felső dunaparti
új házsor Pesten,
fenti rajza, Rusz k
fametszete
repr.

Vasárnapi Ujság

I. v. 203. l.

A pesti alsó Dunapart
végpontja, fenti rajz
után Rusz fametsz-
ete, repr.
u. o. 208. l.

IRODALOM

JEGYZET

Felvette: 1940.

MDK

Lüders

A Nemzeti Muz. és könyvtárának diszterme.
Lüders rajza, Ybl terve, Russ fametszete

Vas. Ujs. XI. 1864. XII.18. 549 l.

MDK

Lüders

Képek a hazai népéletből. XLVI. Vármegyeházi rabok. - Lüders rajza, Russ fametszete

Vas. Ujs. XII. 1865. IV/3o. 2o9 l.

MDK

Lüders

Koritniczai fürdő.II. Vadászlak;
Általános látkép a bemenetnél. Fényk.u. Lüders
rajza, Russ fametszete

Vas. Ujs. XII. 1865. VII.2. 336 l.

Patak Jenő

Lüders festő/19.sz./müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.I.27.84.old.

H. LÜDERS rajza

A Magyar Tudományos Akadémia
tervezett épülete

Steinicken acélmetszete 1863 körül

Rexa: 101 kép a régi Pest-Budáról
Helikon 1959

164

H. LÜDERS rajza

Hess arcképmetsete 1863 körül

A pesti Vigadó

Rexa: 101 kép a régi Pest-Budáról

Helikon 1959

168.

Texas for help a help Pat-Summer
Nelson 1989

H. LÜDERS Jametszete

A Lánchid tér az Alagutból 1865

REXA: 101 kép a régi Pest-Budáról
Helikon 1959 /to

Texas: 101 Ranch at Taos - Bronco!

Helmon 1923

MDK

Lüders

Képek a hazai népéletből.LII.Delelő tótok.
Lüders rajza, Russ fametszete

Vas.Ujs. XII.1865. X.1. 5o6 l.

MDK

Lüders

Képek a hazai népéletből. XV.Mikulás.
Lüders rajza u. Russ K. fametszete

Vas.Ujs. XII. 1865. XII.3. 621 l.

MDK

Lüders

Dohányos kunhyó a Szőregi pusztán /Pest m./
Lüders rajza u. Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XI. 1864, VIII. 28. 357 l.

MDK

Lüders

Promontori /Budafok/ földalatti lakás.
Lüders rajza, Russ fametszete

Vas.Ujs. XI.1864. X.9. 429 l.

MDK

Lüders

A pesti Dunapart alsó végpontja. Lüders rajza u. Russ fametsz.

Vas. Ujs. XI. 1864.XII.25. 565 l.

MDK

Lüders

A felsődunaparti uj házsor Pesten. Lüders rajza u. Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XI.1864, XII.4. 529 l.

MDK

Lüders, graf.

LVIII. Itató utasok. Rajz. Repr.

Képek a hazai népéletből.

Vas. Ujs. 1866. 3ol.1.

Lüders

Pusztai kovácsmühely,
fenti rajza, Rusz k
fametszete
Repr.

Nagy Magyarép
I. v. 58. l.

IRODALOM

JEGYZET

Lüders

Dohányosok kunyhói a söregi pusztán Pest-megjében, fenti rajza után fába metszette

Rusz K.

Repr.

Nagy Magykép

I. v. 54. l.

Dohányos-kunyhók belseje, fenti rajza, Rusz K. a metszete

repr.

n. o. 55. l.

IRODALOM

JEGYZET

Lüders

Tiszai komp, fenti
rajza után fanet-
szet
repr-
Nagy Magyarép

I r. 226. l.

IRODALOM

JEGYZET

Lüders

Vármegyeházi rabok
fenti rajza, Rusz K
fametszete
repr.

Nagy Magyarkép
I. r. 131. l.

Lüders

Itató utasok c. rajza
fametszetben repr.

Nagyvilágkép
I. r. 392. l.

Számadó puhászok,
fenti rajza repr.

u. o. II. r. 20. l.

ʔika.

3.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

MOK

Lüders (metsző)

Acélmetszete: A Magyar T. Akadémia palotája Pesten.

Dr. Kremmer Dezső: Városi fiók-múzeumok.

Városi Szemle, Bp. 1914. 214. l.

Lüders festö

Steinicken accel-

mettsö

K

mings

Ced

A. M. Tud. Akademia

palotája

Repr

Mel Estképt

LVIII. l.

Europa
Lapstergeszto-vál.

Budapest V.
Rothenberg ü 12

MDK

Lüders XVII. századi kassai ágyuöntőmester

Somogyi István: Régi magyar ágyuöntők. Pesti Hirlap, 1943. ápr. 21. 5 l.

M. D. K.

LÜDERS

Pesti életképeket rajzol XIX. sz. i lapokba

Suszem. 233.

Lüders, H.

mind rajza után,
céd Steinicken, Chr.
z acélmetsző műve

A Magyar T. Akadémia palotája Pesten, a kör. műben

Roh Hunf

I. 136 l. után

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Lüders H.

vorabt Steinicken Chr

Schoen 1948

47. P.

MDK

Lüders H.

Dohányos kunyhó belseje a Szőregi pusztán.
Lüders H. rajza, Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XI. 1864. VIII/28. 356 l.

MDK

H.Lüders

Pesti baromvásár. H.Lüders rajza u. Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XI.1864, VI.26. 253 l.

MDK

H.L. Lüders

Kölcsey emlékszobra Szatmár főpiacán.
H.L.Lüders jelzéssel, Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XI.1864. X.2. 417 l.

Lüders H.

Pihenő aratók,
fenti rajza
Pollák Zs. metszete

Repr.

Nagy Magykép

II r. 249. l.

Ménes a pusztán,
fenti rajz után
fametszet

Repr.

u. o. (251. l

II r.)

Pesti baromvásár, fenti
rajza, Rusz K. metszete u. o. II r. 253. l.

HELYSÉG

Bélakorompa.

VÁRMEGYE

Szepes.

SZAKCSOPORT

Ötvösség

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

R.k.templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Urmutató.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUN ÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JEL

Gotikus.

FÉNYKÉP, RAJZ

M. D. K

LÜDERS H.

A pesti Vigadó 1859. (Repr.)

Hess G. metszete

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története .... Bp. 1960. 177. l.

LÜDERS, Hermann harangöntő

MURAKÖZI Ágota: Adalékok a 17. századi harangok kérdéséhez a Felső-Tisza-vidéken. = A Nyiregyházi Jósa András Muzeum Évkönyve, XXVII/XXIX. (1984-1986) 1990

190-191.p.

Szeremcsi,rk. templomba készitett haarngot

Patak Jenő

Lüderitz G.festő/19.sz./A"Krakkoi Müegylet"1859.évi mülapja a Müegylet sorsolási kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.l.332.old.

Patak Jenő

"Krakkoi Müegylet" 1859.évi mülapja - Lüderitz G.müva a Müegylet sorsolási kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.l.332.old.

Lüfftenegger Fr.József /Linz/
hajóhidépitö.
/készitette a pesti hajóhid elsö
pontojait./

Pesther Handlungszeitung.1837.márc.25.
51.l.

M. D. K.

Luft János (Hans)
rez- és fametsző, nyomdász.

Iniciálék. Kolozsvár.

Fametszetek (repr.)

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
142., 143.

Lühnsdorf Károly

rajztanonc
6 elemi, 2 polg.
10 hónap, jeles
mintái
tanár: Abt Sándor.

Iparrajziskola 1911

...nyi Gyula ur,

H.

...lögyész Endre u. 10.

MÁSZAY ÁZZEL BÉRGENTESÍTVE
1912 NR. 23.12
A
BUDAPEST

Lichnsdorf Károly

l.

Evang. templ.

35 q. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Lühnsdorf Károly festő

Attila - körút 2. Műcsarnok

1930. tav. kiáll XI. t. 45, 46, 47

1930/31. jub. kiáll 287, 289, 577, 578

1934. nemz. képzam. kiáll. 418.

TVII, WGy

Libetbainya h. n. TV. 7.

Lühnsdorff Károly

grafikus

Vkumkiáll. 1943

Lippich Elek archeje.
Cenzaraja

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Lühnsdorf Karól

rajzos tárgyjarszy

~~Műcs, kiáli, tól~~

Pipics 45. l.

ΜΟΝΙΤΑΥΑΜΑ

Lühnsdorf Károly

Baditz Ottó arc-
képe, repr.

~~Műcs. Kiáll, tól~~
Pipics 206. l.

Lühnsdorf Karoly

2 Tanulmany

Repr.

Rätsfr. 194. l.

A
KIRÁLYI MAGYAR
EGYETEMI NYOMDA

KÖNYVESBOLTJA

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 18.

a Magyar Könyvbarátok
bevásárlási helye.

Lühnsdorf Károly

Berzeviczy Albert archeje-
rajz, repr.

Képzőművészet

1931. 37. l.

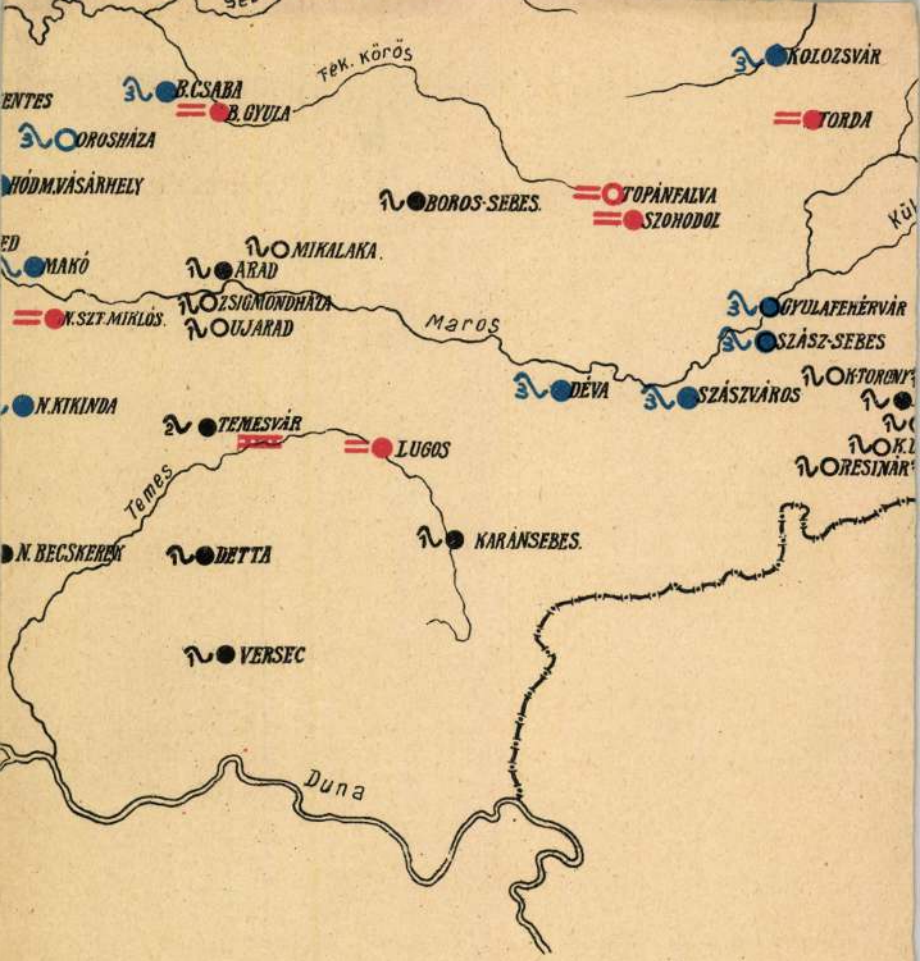
Fek. Körös
B.CSABA
B.GYULA
OROSHÁZA
HÓDM.VÁSÁRHELY
MAKÓ
MIKALAKA.
ARAD
ZSIGMONDHÁZA
UJARAD
N.SZT.MIKLOS.
BOROS-SEBES.
TOPÁNFALVA
SZOHODOL
KOLOZSVÁR
TORDA
GYULAFEHÉRVÁR
SZÁSZ-SEBES
DÉVA
SZÁSZVÁROS
Maros
N.KIKINDA
TEMESVÁR
LUGOS
Temes
N.BECSKEREK
DETTA
KARÁNSEBES.
VERSEC
Duna

MDK

Lühnsdorf, festö

kiváló a rajzában.

Pipics Zoltán dr.:A képzőművészek egyesületének jubi-
leumi kiállítása.-Műcsarnok.-U.H.1934 dec.8. 21.l.

Lühnsdorf Károly

Strobl Alajos
archeje, rajz
repr.

Évk KMT. 1928.
36 l.

rady Gyula: Tátika romja 188
ırghardt József: Fleischer Antal arcképe 189
nopp Imre: Knopp E. Mary arcképe.. 189
éméndy Jenő arcképe 190
éméndy Jenő: Vallomások 192
éméndy Jenő: A vén hamis 193
éméndy Jenő: A két naplopó 194
éméndy Jenő: A gyáva..... 195
éméndy Jenő: Családi zivatar 196
éméndy Jenő: Egy kis vihar 197
övér Gyula: Tükör előtt 198
omek Árpád: Kertben 198
imes Lajos: Dolomitok 199
lányi Lajos: Tájkép 199
astagh György: Mária a gyermek Jézussal 200
astagh László: Képmás 200
isnyovszky Lajos: Zsuzsanna 201
klódy Lőrinc: Gitáros 201
óth István: Kettős arcmás 202
urghardt Rezső: Tabáni udvar 203
ried Pál: Uled Nail táncosnő 203
árton Ferenc: «Zaki» 204
ádly Aladár: Szadai völgy 205
zencz János: Fatime 206
dvary Pál: A fontainebleaui erdőben.. 207

Lühnsdorf Viktor

Képzőművészeti Társulat téli kiállításain a Műcsarnokban szerepelt

BH. 929. XV-22.

Lühnsdorf Károly
Zilahy Lajos, ceruza

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932, április,
17 l.

139a lap: „[R]ésurrexi et adhuc tecum sum
eluya . . .“

I. K. mester által rajzolt félbemaradt lapkeret-
szítés. Alul középen, díszes keretben, puttófejjel
két madárral díszített babérkoszorús körben
áh Miklós címere, amelyet két koronás oroszlán
rt. A címerpajzsban haránt egy egyszarvú pólyá-
n. A pólya fölött és alatt egy-egy rózsa. Az orna-
entikában három puttó, egy madár, egy szegfű és
y rózsa található. A keretdíszítés felső részében
középen lévő medaillonban a *Keresztrefeszített*
risztus ábrázolásának félbemaradt rajzát látjuk.
ldalt halvány körvonalakban *Magdolna* (?) tér-
eplő alakja látszik. A keretdíszítés belső felében
vő medaillonban *Krisztus az Olajfák hegyén*
rdel, szikla előtt, amelyen kelyhet tartó angyal
an. Az előtérben két apostol. (318. kép.)

R iniciálé helye (256×72 mm) üresen.

141b lap: I. K. mester által rajzolt növényi
íszítésű iniciálé.

142a lap: *I. K.* mester által rajzolt növényi
íszítésű iniciálében lévő tekercsen: IESUS
MARIA M. D. L. VII. (319. kép.) Az *I. K.* mester
ltal rajzolt iniciálék még a következő lapokon:
42b; 143a; 188b; 189b.

Ocsovszky 28. l. ~~*Török János: Egy festett*~~
~~*ezdőbetű az esztergomi főegyház könyvtárában*~~
~~*rzött Bakács-féle Gradualéból.*~~ *Magyarország*
rímásai 1859. 298—302. l. — *Rómer Flóris:*
Középkori miniaturák és a Corvinának egy eddig
smeretlen darabja. AÉ. 1869. 279. l. — AÉ. 1869.
. 64. l. — *Beszédes Kálmán: Az esztergomi*
rseki képtár. Esztergom. II. évf. 1875. 43. sz. —
Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincs-

Paur Iván: Egy festett kezdőbetű, az ~~esztergomi~~ esztergami főegyház könyvtárában őrzött Bakács-féle Graduale-ból. ~~Hazánk 1860. 187-193. l.~~
Török János:

P, Hazánk 1860. 187-193. l.

Lühsdorf Károly.

A Képzőművészeti Társulat téli tárlat díjait: a Budapesti Takarék- és Vásárpénztár ~~Pállik Béla-díját~~ Jankó János-díját „Síró fiú" c. rajzának ítélte oda, (emlétve.) a bírálóbizottság.

Magyar Hírlap, 1929. Jan. 27.

Lühnsdorf Károly

Kemény Lajos, rajz

Dr. Navratil Dezsőné, rajz

Mayer János, rajz

Dr. Puky Endre, rajz

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Zilahy Lajos, ceruza

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállítás

Lühnsdorf Károly MDK

Dr. Hóman Bálin, ceruzarajz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Tanulmány

Mücsarnok 1933 Fiatal művészek kiáll.

Lühnsdorf Károly MDK

Dr. Schober Béla, ceruzarajz

Műcsarnok 1933 Fiatal Művészek kiáll.

Dr. Schober Béla, ezredes

Lőrinczfalvi Károly

Lühnsdorf Károly MDK

Hóman Bélint, ceruzarajz

Seress László, ceruzarajz

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Dámaschke Károly

Hóman Bálint, országgyűlési képviselő

Szekfű Gyula, országgyűlési képviselő

Lühnsdorf Károly MDK

Horthy Miklós, ceruzarajz

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Raffay Sándor dr. püspök, rajz

Molnár Ferenc iró, rajz

gr. Károlyi Gyula, rajz

Gömbös Gyula, rajz

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Lühnsdorf Károly

Keresztes Fischer Ferenc, rajz

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Imrédi Béla, rajz

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

tanársegédi teendőkkel megbízott hallgató

Képzőm. Főisk. Évk. 1927-38. 19 l.

Lühnsdorf K.

Fejtanulmány, olaj

O.M.Kir. Képzőmiv. Főisk. kiáll. 1924. 8 J.

Lühnsdorf K.
Fejtanulmány, olaj

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 8 l.

Lühnsdorf Károly
Arckép, cer.rajz

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 5 l.

Lühnsdorf Károly
Arckép, cer.rajz
" " "

O.M.Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 5 l.

Lühnsdorf Károly
56-58. Arckép, cer.rajz.

O.M.Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 5 l.

Lühmsdorf Károly
Alföld, olaj

Q.M.Kir.Képzőművp Főisk. kiáll. 1924. 5 l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Dr.Schober Béla, cer.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept.
27 l.

Lühnsdorf Károly

A Nücsarnok 1927-es
tavasri tárlatán szerepelt.

? 1927. IV. 1.

Lühsdorf Károly

A Műcsarnok 1927-es tavasi tárlatán szerepelt.

M. 1927. IV. 1.

Lühnsdorf Károly.

Boznay István tanár növendéke.

Figurális rajzai és olajfestményei szerepelnek a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20.

Lübmsdorf Károly.

Basmay István tanítványa,

a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán munkája szerepel.

Újság, 1928. Máj. 20.

Lühnsdorf Károly.

Bornay István-osztály növendéke.

A Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban; figurális rajzaival szerepett.

Magyarság, 1928. Máj. 23.

Lühnsdorf Károly.

A Mücsarnok téli tárlatán „Fejtanulmányok", cenzorajzai szerepelnek. (emlétve.)

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

Lühnsdorf Károly.

A Műcsarnok téli tárlatán genre-rajzai szerepelnek.

Magyarság, 1928. dec. 16.

Lühnsdorf

Kiekhut

P. H. 932. XII. 20.

. . . . . .

. . . . . .

t: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

müveivel: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Lühnsdorf Károly

Kiállít (hol?)

E.K. 932 XII. 21

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . .Hely: . . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatáso

Lühnsdorff.

Kiällit

(hol?)

M 932. X.11.18.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . .Hely: . . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Lukusdorf Károly

Kiállít

(Mol?)

N. U. 932. XII. 20.

K é

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállitásai: . . . . . .

Mely kiállitásokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatá

Lühsdorf Károly.

A Képzőművészeti Társulat téli tárlata díjainak bírálóbizottsága a Budapesti Takarék- és Vásárpénztár Jankó János-díját „Síró fiú" c. rajzának ítélte. (Mulitve.)

Ujság, 1929. Jan. 27.

Lühsdorf Károly.

A Képzőművészeti Társulat téli tárlata díjainak bírálóbizottsága a Vásárpénztár Jankó János-díját „Síró fiú" c. rajzának ítélte meg.
(aulitre)

Pesti Napló, 1929. Jan. 24.

Lühsdorf Károly.

A Műcsarnok téli tárlata díjainak bíráló-bizottsága a Vásárpénztár Jankó János-díját „Síró fiú" c. rajzának ítélte oda.

(említve)

Pesti Hirlap, 1929. Jan. 24.

Lühsdorf Károly.

A Képzőművészeti Társulat téli tárlata díjainak bíválóbizottsága a Vásárpénztár Jankó János-díját „Síró fiú" c. rajzának ítélte meg. (emlétve.)

Nemzeti Ujság, 1929. Jan. 27.

Lühnsdorf Károly.

Rajzai szerepelnek az ifj. magyar képző-
művészeti társulat téli kiállításán.

Esti Kurir, 1928. dec. 16.

Lühsdorf Károly.

A Műcsarnok téli tárlata díjainak bírálóbizottsága a Vásárpénztár Jankó János-díját „Siró fiú" c. rajzának itelté oda. (említe.)

Magyarság, 1929. Jan. 27.

MDK

Lühnsdorf Károly

Tanulmány, off.

Fiatal müvészek kiáll. Mücs. 1933. szept.

12 l.

MDK

Lühnsdorf Károly

56-58. Arckép, cer.

Képzőm.Főisk.Ifjusági tiáll. Ernst Mus. 1924.

S. l.

MDK

Lühnsdorf Károly, grafikus

Dr.Hómen Bálint. Ceruzarajz.
Seress László. "

Bp.Műcs.-OMKT. Nemz. Képzőművész.kiáll. /Rend. M.Kir.Vall. és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 32.l.

Lühnsdorf Károly MDK

[redacted]

Alföld, of.

Képzőm.Főisk.ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

5. 1.

MDK

Lühnsdorf Károly

Arckép, cer.

" "

Képzőm.Főisk.ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

5. 1.

MDK

Lühnsdorf Károly

Arckép, cer.

Képzőm.Főisk.ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

5. 1.

MDK

Lühnsdorf Károly

Leányka kakassal, cer.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz.

[illegible] 31.1.

MDK

Lühnsdorf K.

Fejtanulmány, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

8. l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Önarckép

KMTárs. 1927. Őszi kiáll. kat.

Lühnsdorf Károly festőművész

Tanulmány

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa. 1933.
Műcsarnok

MDK

Lünsdorf Károly festő

Képzőművészet, 1927, 4.sz. 7 l.

MDK

Lühnsdorf Károly
grafikai műve:

Dr.Hóman Bálint.Ceruzarajz.Magántulajdon.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 22.1.

M.D.K.

Lühnsdorf Károly

A tavaszi nagy tárlaton, a Mücsarnokban kiállitott 443 kép és szobor között szerepel müve.
A 19. oldalon 4-es számmal a müvész fényképe.

Képek, szobrok - festők, szobrászók c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26.- juli 2.
X. évf. 26. sz. 23. l.

Sühnsdorf Károly
1921-22 től 1927-28-
között járt a főiskolára, Bosznayhoz.
Szül. 1893 okt. 16-án
Bpesten.

Malachovszky Vándor
meghalt

A Műemlékek Országos Bizotts

az 1934-35 évi költ

Hitel : 25

1./ Könyvtár gyarapitására

2./ Fényképekre.....

3./ Műemléktopográfiai felv

4./ A visegrádi vár folytat

5./ Az esztergomi vár továb
tásokra .....

6./ Gerevich : "Művészettö

MDK

Lühnsdorf Károly, graf.

Honvágy a szibériai vasut mentén. Szénrajz.

Hadifoglyok hallgatástornya Szibériában. Szénr. 17.1.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 16.1. és 17.1.

Lühnsdorf Károly MDK

Hadifogoly magyar tipusok Szibériában, ceruzarajz

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Hadifogoly magyar tipusok Szibériában, ceruza

Műcs rnok 192o-21. Téli kiállitás

Lünsdorf Károly festőművész

Rakovszky Iván

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. Műcsarnok. 1931.

Lühnsdorf Károly festőművész

Fabinyi Tihamér

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Lühnsdorf Károly festőművész

báró Feilitzsch Berthold

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Lühnsdorf Károly festőművész

dr Schober Béla

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa.1933.
Műcsarnok

MDK

Lühnsdorf Károly

Tanulmányok c. rajzáért a Wolfner Gyula dijat kapta

A Műcsarnok tav. tárlatának dijai. Képzőművészet 1929.19.sz. 104.l.

MDK

Lühnsdorf Károly

A Műcsarnok 1929-iki tav.tárlatán a Wolfner Gyula dijat Lühnsdorf Károly "Tanulmányok" c. rajzára adták ki.

CIkk: A Műcsarnok tav.tárlatának dijai.

Képzőművészet, 1929. 19.sz. 104.l.

MDK

Lühnsdorf Károly, festőm.

Kemény Lajos.
Dr Navratil Dezsöné.
Mayer János.
Dr. Puky Emire.
Neumer Arminné.
Karinthy Frigyes.
Fleischmann Oszkárné.

Mücs.-OMKT 1931-32 évi téli kiáll. dec. 2o.-jan. 17.
Kat. 25.1.

NDK

Lühnsdorf Károly

Dr.Hóman Bálint, cer.

Seress László, "

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

32 l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Leány kakassal, cer.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

24 l.

MDK

Lühnsdorf Károly

d.m: Két rajzalbum. Magyar Nemzet, 1952. okt.30.

4.1.

Lühnsdorff Károly

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

EK 1931. II. 24.

Lülmsdorf Károly

Szerepelt a művészcsoport műcsarnoki kiállításán.

PH 1931. II. 21.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

N h 1931. II. 22.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
/Pompás ceruzarajzok./

Esti Kurir
1930.VII.20.

Lühnsdorf Károly
festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - kitünő oroszországi hadifogoly-sorozatát látjuk.

Magyarság
1930.XII.21.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1930.XII.21.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubilgris kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Magyar hadifogolytanulmány.

Budapesti Hirlap
1930.XII.el.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarország
1930.XII.21.

Lühnsdorf Károly

A kitünően rajzoló müvész Berzeviczy Albert és báró Wlassics Gyula ceruzarajz képmásaival vesz részt.

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

Lühnsdorf

Grafikái, a Műcsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Landesort

Lühnsdorf Károly

Portréja, a Műcsarnok tav. tárlatán.

E.K.932.IV.24.

Lühnsdorf Károly

Portréja, a Múcsarnok tav. tárlatán.

E.K.932.IV.24.

Lühnsdorff Károly

Szerepelt a főiskolások kiállításán a régi

Műcsarnokban.

Est 1924. dec. 18.

Lühnsdorf Károly

Képmásokkal szerepelt a Műcsarnok kiáll.-án.

P.H.933.IX.10.

Lünnzdorf Károly

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

8 órai lijság 1933. IV. 20.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

EK 1933. IV. 20.

Lübensdorf Károly

szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

MO. 1932. XII. 18.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

SH. 1932. XII. 8.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a műcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XI. 20

Lübensdorf Károly

Szerepelt a nemzeti kiállításon.

P H 1933. IV. 20.

Lühnsdorf, Kárly
Istvánmíves

Pesti Hirlap
1935 XI. 29

Berzeviczy Albert, a Magyar Tudományos Akadémiának 30 év óta elnöke, szerdán átnyujtotta lemondólevelét. (Lühnsdorf Károly rajza.)

Lühnsdorf Károly

Alkotásával szerepelt a fiatal művészek kiállitásán a Műcsarnokban.

M.O.933.IX.10.

Lühnsdorf Károly

Rajzaival szerepelt a "Fiatal Művészek Kiállitásá"-n a Műcsarnokban.

M.933.IX.10.

Lőhnsdorf Károly

Portréval szerepelt a Fiatalok a Műcsarnokban c. kiáll.-on.

P.H. 933. IX. 10.

Lühnsdorf Károly

Alkotásával szerepelt a "Fiatal Művészek Kiállitásá"-n a Műcsarnokban.

N.U.933.IX.10.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Lünsdorf Károly

Ceruzarajzai, a Magy. Képzőm. Egy. jub. kiáll.-án.

P.H. 934. XII. 12.

Lühnsdorf Károly.

Kurével nevepel a Kucsasnak

Téli Táslatán.

P. K. 929. XII. 22.

Lőhnsdorf Károly

Alkotásával szerepel a Magy.Képzőművészek Egyesületének jub.kiáll.-án.

Ujság, 934.XII.8.

Lühnsdorf Károly

6.

agyaros himzéssel, 36.— P. — 2. Átmeneti kabát, műselyem,
65.— P. — 3—4. Délutáni ruha műselyemből 22.50 P. —
át műs. krepdesinnel végig bélelve, 49.— P. — 6. Divatos
t gyapjuszövetből, szőrmegallérral, 59.— P.

Lühnsdorf Károly

grafikus

Téli Tárlat a Műcsarnokban - grafikai munkáival szerepel

Nagy technikai ügyességgel és valóságérzettel megoldott ceruzarajz-sorozata.

Magyarság 1931.XII.20.

Lühnsdorf
festőművész

Műcsarnok Téli Tárlata - képével szerepel. - Rajzok.

8 órai Ujság 1931.XII.20.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarország 1931.XII.20.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

B. H. 1931. IV. 26.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

P.H. 1931. IV. 25.

Lühnsdorff Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

P. N. 1931. IV. 26.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M.O. 1931. IV. 26.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Lipsia 1931. IV. 26.

Lülmsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi Tárlatán.

N. h. 1931. IV. 26.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállitásán Műcsarnokban - képével szerepel.

Bravuros grafika

Esti Kurir 1931.XII.19.

Lühnsdorf Károly

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Mesteri kapa grafikai lapok portrait-rajzai.

Pesti Hirlap 1931.XII.22.

Lühnsdorf Károly.

Boznay tanítványa.

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. május 20.

Lühnsdorf Károly
grafikus

Téli Tárlat - a Mücsarnokban - karakteres ceruza-portrékkal szerepel.

Pesti Napló 1931.XII.20.

Lünsdorf

Alkotása, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.932.IV.24.

Library

M.D.K.

Lühnsdorf Károly /1893-

924. Karafiát Jenő arcképe. Ceruzarajz. 45.5x61 papir.
925. Szendy Károly arcképe. " 45.5x61 papir.
Elvesztek. /Fővárosi Képtár/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
65. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Lühnsdorf Károly, festö

Bosznay István tanitványa.

(e.a.):
A Képzömüv.Föisk. növ. kiáll. ~~[illegible]~~/ (Mücs)
Ujság. 1928 máj. 2o. 22.1.

MDK

Lühnsdorf Károly, festő

418. Horthy Miklós kormányzó. 1933. Cer. rajz.

Bp. Műcs.-OMKT. Nemz. Képzőmüv. Kiáll. 1934. ápr. 29.-jun. 17.
Kat. 18. l.

Negativ

Petrás

Korényiné

188 Lühnsdorf Károly: Rákosi Mátyás.
rajz

189 Lühnsdorf Károly: Rákosi Mátyás.
rajz.

MDK

Lühnsdorf Károly

Tanulmányfejet mutat be a tárlaton.

Képzőművészet, 1928. 8-9.sz. 86.lap

Lühnsdorf Károly MDK

Önarckép

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

A Műcsarnok tav.kiáll.-án, Wolfner Gyula díját, "Parasztfej" című rajzának ítélte a birálóbizottság.

Cikk: Kiosztották a tav.tárl.dijait.

Ujság, 1929.márc.29. 11.lap

MDK

Lünsdorf Károly

Berzeviczy Albert, repr.

Képzőművészet 1931. V. évf. 37. sz. 39.l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Dr. Berzeviczy Albert arcképe. Ceruzarajz

Műcsarnok 1930/31. jub. kiáll. kat. 30.l.

Lühnsdorf Károly MDK

Tanulmány, ceruza

Műcsarnok 1927/28 téli kiállítás

MDK

Lühnsdorf Károly

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 12.1.

MDK

Lühnsdorf Károly

Wolfner Gyula dijat Lühnsdorf Karoly nyerte,
a Műcsarnok 1929.évi tav.kiall.-an.

Cikk: A képzőművészeti év története.

Pesti Hirlap nagy naptára 1930 évre.
/képpel./ 83.l.

Lühnsdorf Károly MDK

Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Lühndorf Károly

MDK

Somogyi gazda

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

Képzőművészet 1929. 16. sz. 27.l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Lühnsdorf Károly: Bethlen István gróf miniszterelnök. Repr.

KMTárs. 1931. tav.kiáll.

Lühnsdorf Károly MDK

Tanulmányok I-II. ceruza

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 67.l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Képzőművészet 1931. 41. sz. 143.1.

M.D.K.

Lühnsdorf Károly

"Gombaszögi Frida" c. művének repr.-ját bemutatja a lap a Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról.

- - -

Fenti képet a lap következő száma is bemutatja "Színészportrék a Tavaszi Tárlatra" címmel.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 1o-16. XXI. évf. 2o. sz. 68-69. lap.
május 17-23. 21. sz. 13. lap.

MDK

Lühnsdorf Károly

1929-ben Wolfner Gyula díját nyerte

A képzőművészeti év története. P.H. 1930 évi naptára. 83.l.

MDK

Lühnsdorf Károly

"Siró fiú" c. műve. Repr.

Évk. KMT. 1929. 158.l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Dr. Berzeviczy Albert arcképe. Repr.

Műcsarnok, 1930/31.jub.kiáll.

Lühnsdorf Károly MDK

Hadifogoly magyar tipusok Szibériában, ceruza

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Hadifogoly magyar tipusok Szibériában, ceruza

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

Rajz, repr.

Pesti Napló 1931. dec. 25. 59.1.

Lühnsdorf Károly, festőm. MDK

káprázatos gazdagságu rajzait kell megemlítenünk.
Akinek ennyi mondanivalója van ceruzarajzaiban, igy tud a ceruzával bánni, annak még nagyigényü alkotások alatt fogjuk viszontlátni kézjegyét.

/gy./: A Műcsarnok téli Tárlata.
Képzőművészet. 1959. 16. sz. 25-28.1.

MDK

Lühnsdorf Károly

A Műcsarnok téli tárlatán a Vásárpénztár Jankó János-díját,"Siró fiú" c. rajzával nyerte el.

Cikk: A Műcsarnok ...

Képzőművészet, III.évf. 17.sz. 56.lap

KDK

Lühnsdorf Károly, graf.

35o. Tanulmány. Ceruzarajz.

Képzüm.Társ. 1927-28 téli kiáll. Kat. 2o.1.

Lühnsdorf Károly MDK

Hadifoglyok hallgatástornya Szibériában, szénrajz

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Lühnsdorf Károly

MDK

Honvágy a szibériai vasut-vonal mentén , szénrajz

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

"Tanulmány" c. műve. Repr.

Évk.KMT. 1930. 19.lap

MDK

Lühnsdorf Károly

Vágó Pál. Lühsdorf Károly rajza. Repr.

Évk. KMT. 1929. 64.lap

Lübmsdorf Károly, festöm. MDK

a XI.terem kis encbájában:

a nagytehetségü rajzoló L.K. ezuttal akt-tanulmányaival gyönyörködteti a grafika kedvelöit.

Edvi Illés Aladárnak egy bámulatraméltó arc-képével brillirozik.

Chroniqueur:

Mücsarnok. - Téli tárlat.

Képzömüvészet. IV.évf. 26.sz. 28.1.

Lühnsdorf Károly MDK

1923-ban ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

LÜHNDORF KÁROLY

479 Gyermektanulmány. Magánt.
481 Három akttanulmány.
483 Gyermek kakassal.

482. Edvi Illés Aladár Magánt.

Lühnsdorf Károly

MDK

báró Feilitsch Berthold, ceruzarajz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Lünsdorf Károly

MDK

Rakovszky Iván ceruzarajz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

Gyermekfejek, cer. sorozat

Képzőművészet 1931. 37.sz, 42.l. kép

LÜHNSDORF KÁROLY

a Műcsarnok téli tárlatán Jankó János-dijat nyerte
Siró fiu c. rajzával.

Képzőművészet, 1929.17.sz.56.oldal

Lühnsdorf Károly

MDK

Tanulmányok I-II. ceruza

Műcsarnok 1927. tav. kiáll.

Lühnsdorf Károly MDK

Dr. Hóman Bálin, ceruzarajz

Mücsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Lühnsdorf Károly MDK

1924-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22,22-23,23-24, 24-25.
Bp. 1925

Lühnsdorf Károly MDK

1925-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Lühnsdorf Károly MDK

1921-ben ösztöndijat kapott

Képzőm. Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Luhusdorf Károly
festőművész

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – képével szerepel.

Erti Henri

1929 III. 3

Lühnsdorf Károly
festőművész

Tavaszi kiállítás – Műcsarnok ban – caruza rajszal
kérült tipusai bornyly rajztechnikáról tanúskodnak.

Budapesti Hirlap
1929 III. 3

MDK

Lühnsdorf Károly

Karafiát Jenő arcképe, cer.

Szendy Károly " "

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

EA ..... ltsz. . Gyűjtés hely

MDK

Lühnsdorf Károly

Uj müv.telep Sárospatakon. Nemz. Ujs. 1924.nov.1.

Lühnsdorf Károly (1893-)

Ceruzarajz. "Karafiát Jenő arcképe" Sign.

Szandy Károly arcképe.
Ceruzarajz. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Lühnsdorf Károly

MDK

Magyar Képzőművészet, 1930. 29.sz. 100 l.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Mücsarnok tavaszi tárlatán.

Újság 1930. III. 18.

Lülensdorf Károly

Szerepelt a Múcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

3 Ft 1930. III. 15.

Lühnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

EK 1930. III. 15.

Lühnsdorf Károly

Műcsarnok téli tárlatán akt-tanulmányaival szerepelt.

PH.929.XII.22.

Lichnsdorf Károly

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PSL 1930. III. 19.

Lühnsdorf Károly

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat téli kiállításán szerepelt.

A szénrajzok bravuros mestere, *Lühnsdorf* Károly ismét néhány kiváló darabbal szerepel. A tizenkettedik teremben értékes tanulmányt ad *Páldy* Zoltán, a szépen fejlődő *Réthy* Zsuzsika, *Englerth* Emil, *Csapó* Jenő, a türelmes *Csizik* Gyula.

EK-929. XII.22.

Lühnsdorf Károly

Műcsarnok téli tárlatain szerepelt.

Pörge Gergely és *Pállya* Celesztin régi ismerőseink; *Biczó András, Kacziány Aladár, Neogrády* Antal és *Gerhadt* Alajosné szép akvareleket, *M. Martinovics* Gabriella egy sikerült pasztelt állitott ki. Feltünnek *Lühnsdorf* Károly ügyes aktrajzai, *Szmrecsányi* Ödön mulatságos karikaturái

M·929·XII·22.

Lühnsdorf Károly
grafikus

M.D.V.

Méltatás.

Márffy Albin: Alkotás és ujjáalkotás.
Művészet, 1967. julius. - 22 lap.

Lühnsdorf Károly

dr. Berzeviczy Albert arcképe, repr.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Lühnsdorf Károly [redacted]

Dr. Berzeviczy Albert arcképe, ceruza

br. Wlassics Gyula, ceruza

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Lühnsdorf Károly

MDK

Magyar népviseleti és tipus tamulmányok

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Tanulmányok II.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Tanulmányok I-II, ceruza

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

MDK

Lühnsdorf Károly

Tanulmány, repr.

Tanulmány, repr.

RátStr. 194.1.

Lühnsdorf Károly MDK

Parasztember, ceruza

Menyecske, ceruza

Bethlen István, ceruza

Babits Mihály, ceruza
Gombaszögi Frida, ceruza

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Lühnsdorf Károly

MDK

Bethlen István, repr.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Lühnsdorf Károly MDK

Gyermekfejek, ceruza

Magyar hadifogoly-tipusok Szibériában, ceruza

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Lühnsdorf Károly MDK

Szász Károly arcképe, cerúzar.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Lühnsdorf Károly MDK

Gyermektanulmány

Három akttanulmány

Edvi Illés Áladár

Gyermek kakassal

Műcsarnok 1929/30 téli kiállítás

Lühnsdorff Karoly

Gróf Teleki Pál

arcképe

Conrazaj

repr.

Magy. Iparm

1941. 4 i l.

A · müemléki épitke

1915. október havi költségeinek

Hó	Nap	T á r g y :
		1./ Gyulafehérvár széke
okt.	3.	Heti munkabérek
	9.	heti munkabérek
	16.	heti munkabérek
	21.	Egyedi bádogosnak ólomf
		si munkákért III. részl
	23.	Heti munkabérek
	29.	Seefehlnernek Gyulafehé
		ra küldött irodai anyag
	30.	Heti munkabérek
	31.	Czeglédy K-né irodataka
		tásért IX/25- X/31.
	31.	Fridli Sándor épitésvez

tovább
2

Lühnsdorf Károly

Machala József

Pataky Tibor

Szeiler Károly

Vadász Miklós

Visnyovszky Sajos

1926. állami öntön-
díjat kaptak

Képröm. Jöish. évk

1925-27.
11. l.

GRÓF ALMÁSY-TELEKI ÉVA
MŰVÉSZETI INTÉZETE

I. MŰVÉSZETI AUKCIÓ

1.
EGY ELŐKELŐ GYŰJTŐ
KLASSZIKUS MAGYAR FESTMÉNYEI
A XIX. SZÁZADBÓL

2.
MAGÁNBIRTOKBÓL SZÁRMAZÓ
FESTMÉNYEK, SZŐNYEGEK, BUTOROK
ÉS EGYÉB MŰTÁRGYAK

Lühnsdorf Károly

U. 3784

Janos bácsi c.
rajza repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja
1930. okt. 26.

2899

La foire de St. Cathou

12 J. J. Veyrassat:

Lóvásár

A (fontenaibleaui) ritkás erdő sz
folyik különböző csop
tatja a vevő a csiszárnak
~~[illegible]~~; kisse z
zépüst egy úr alku
nézi
(a kiszemelt lónak h
lélő cilinderes ura
vakon innen, pedig a mely
szamarat egy ass
lében két kutya s
rő van, tűnik sze
vevők beszélgetnek.
zeledik két tehénnel
sokaság nyüzsög. v
rassat. 1878."

~~[illegible]~~ Vás
Vétet
M.
ly
[illegible]

F, mögöttük férfi befél-
get egy nővel,

F, egyes lovakat járat-
nak

IV: 202.

Lühnsdorff Károly

U. 3791

Fiú karassal,
rajz, repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. okt. 5.

Ujl. 721.

Lichnsdorf Károly

U. 3759

Aki még nem cigarettázik (gyermekarckép), festői rajza
repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja
1931. febr. 22.

251

ájus 7-én.)

vidék előterében két terebélyes tölgy alatt egy
bizott ~~[illegible]~~ junyáj ~~[illegible]~~ pihen~~[illegible]~~. A juhok körül öt
legelget. ~~[illegible]~~ A leány, ~~ki~~ bal ~~[illegible]~~ javal
tásnasztotta fel jobb kezében botot tart. Tejét
ingének újja fel van gyűrve, ruhadereka s
~~[illegible]~~ köténye s harisnyája kék, lábán pa-
facsoportok látszanak s a derült égbolt felhő-

Ch. Jacque[illegible].

: 81:6,5 cm.

~~[illegible]~~

27

Lühnsdorf Károly

tanárseged az
alakrajz és festés
c. tárgynál

Képzőm. polisk
évk. - 1925-27
25. l.

		12	יב	Szerda	12	Jozafát
		13	יג	Csütörtök	13	Szaniszló
		14	יד	Péntek	14	Jukund
Heti szidr. Wajéróh	וירא	15	טו	Szombat	15	Lipót hd.
		16	טז	Vasárnap	16	**E 26. Ödön pk.**
		17	יז	Hétfő	17	Cs. Gergely
		18	יח	Kedd	18	Odó apost.
		19	יט	Szerda	19	Erzsébet
		20	כ	Csütörtök	20	Val. Bódy
		21	כא	Péntek	21	Bold. assz. bemut.
Heti szidr. Chájé-Szóróh	חיי שרה	22	כב	Szombat	22	Czeczillia
		23	כג	Vasárnap	23	**E 27. Kelemen**
		24	כד	Hétfő	24	Kereszt. János
		25	כה	Kedd	25	Katalin
		26	כו	Szerda	26	Konrád pk.
		27	כז	Csütörtök	27	Virgil pk.
Heti szidr. Tauldausz		28	כח	Péntek	28	Rufusz
(ujhold áld.)	תולדות מבה"ח	29	כט	Szombat	29	Szaturnin
Kiszlev 1. (ujhold)	א' דר"ח כסליו	30	ל	Vasárnap	30	**E 1. András**

Merkur-bank Budapest, IV., Váczi-utcza 37. szám.
Elad sorsjegyeket és igérvényeket minden huzáshoz

Lühnsdorff Károly

U. 3834

Matyó népség

e. rajza repr

Pesti Hírlap Vasár-

napja. 1930.

jun. 29.

Római csontfésű F. 148.

Lühnsdorf Károly

U. 3724

Karácsonyfor ucu-
kunszt mosolyogni!
c. - rajza
repr-

Pesti Hirlap Vasár-
napja. 1930. dec. 25

Lucca IV. 204.

Lühnsdorf Károly

U. 3805.

Aki korán kezdi
a pesszimizmust
c. rajza repr.

Pesti H V. 1931 aug. 9.

Lühnsdorf Károly

Katol.Szemle.1930.157-64.l.

Liihnsdorf Károly

Katol.Szemle.1931.I.128-35.l.

Lühnsdorf Károly

K

LÜHNSDORF KÁROLY: BETHLEN ISTVÁN GRÓF MINISZTERELNÖK

Kiállítás. 1931. tavaszi

KARLOVSZKY BERTALAN : ÁKOS ERZSI ARCKÉPE

Lühnsdorf Károly

K

LÜHNSDORF KÁROLY: DR. BERZEVICZY ALBERT ARCKÉPE

Műcsarnok 1930/31 jub. kiáll.

BERKES ILI: SZEGÉNYEMBER

MDK

Lühnsdorf K.

Fejtanulmány, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

8. 1.

Lükensdorf Károly

Mücsarnok

1933. szept. Fiatal művészek

Miall. 55. 227, 231

233,

Lühnsdorff Károly

Wolff Károly arc-
kepe, repr.

Halász Bp 20

411. l.

a IX. század építőművészete számára.

A részletformák terén is találkozunk továbbélő antik elemekkel. Elegendő, ha az ú. n. korinthusi oszlopfő fejlődésére vetünk egy pillantást. A kehelyformájú, gazdagon tagozott, akantusz-levelekkel szinte elborított oszlopfőtípus teljes szépségében a császárkori római művészetben bontakozik ki. Diocletianus spalatói palotájában fogalmazzák meg e típus «klasszikus» formáját, hogy innen kerüljön át a ravennai építészetbe, egyidejűleg Bizáncba is. Keleten nem sokat változtatnak rajta, bár veszít eredeti gazdagságából, csipkés akantusz-levelei inkább a fűrész fogsorára emlékeztetnek, de felépítését, gazdag fény-árnyék hatást adó, mélységbe tagozott levéldíszét itt is megtartja (3. kép). Nem állítjuk, hogy a bizánci művészetben csak azt alkalmazzá, sőt a keleti szellemnek jobban megfelelő, ú. n. kosár, vagy szarv oszlopfő típusok kedveltebbek, de szívósan tovább él a XI. századig, amikor újra felbukkan Európaszerte.

Míg az építészetben Róma művészi ereje bizonyult erősebbnek, a plasztikában és a festészet-

Lühnsdorf Károly

festő

Műcs. Miál, 1920 tól

Pipics 116. l.

1912

ben 1856-ban.

~~mlékérme~~,

(és sima karimáju érem előlapján van

ltan ~~és~~ arczélben) ábrázolva ~~az~~
haja hullámos, arcza és bajusza
ta az emelkedett perem mentén az
DISLAV PYRKER,
itt: K. LANGE,
~~allegoricus ábrázolásnak, a mely~~
szöveg az
irat ~~van~~: TUNISIAS, RUD. V. HABS.,
GEN D. D. H. VÖRZEIT ~~szöveggel: ERHA-~~
~~.~~

onzutánzatú dombormű, méretei
-- Az 1911 évi római művészeti
, Miklós Ödönnek ajándéka 1912
Az adomány elfogadtatott 1912

n. 285-912
lelt. 8483.
5-912-12.

1886

Lühnsdorf Károly

Szefelslex. 192, 193. l.

Életr. és arck.

n. o. 823. l.

„Az akadémiai képíró művéni jelentő-
sége csekély, de kultúrtörténeti értéke
nagy" – írja ~~A magyar történeti festészet~~
Balás Piri Sándor (* A magyar történeti
festészet a XIX. században. A Budapesti Királyi
Magyar R. – – – – – – – Intézetében kénült
doktori értekezés. Budapest 1932. 19.) ~~Azonban~~
~~Balás Piri túlbecsüli hatásának jelentő-~~
~~séget: is~~, igen jellemzően, bár hatását,
kultúrtörténeti értékét kissé túlbe-
csüli. Kétségtelen, hogy hatással volt
több grafikusunkra, de ez ~~igen~~ a hatás
tiszavirág életű volt.

Amíg ~~Peter~~ Geiger s a többi törté-
[illegible] képekkel testő s köre rajzoló bécsi

Lührsdorf Károly

cród

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. okt. 26. János

bácsi c. rajzának repr.

U. o. 1930. dec. 25.

Karácsonykor nem Ennszt

mosolyogni c. rajzá-

nak repr.

Uridivat- és cipőosztályunk nagy

ruházati áruházban kívánatos.

Árainkkal alkalmazkodunk a mai gazdaság

rovására. Hogy ezen árredukcióra

Férfi tavaszi felsőkabát

Női tavaszi felsőkabát

Női-ruha . . . .

Fiu-ruha . . . .

Kivánatra, ha lehetséges, fizetési kedvezmén

lgen örülnénk, ha ujból megtisztelne b. látc

urunkat, aki régi vevőinknek szív

Lichtsdorf Károly

Aki még nem cigarettá-
zik c. gyermekek ábrá-
zoló rajza rajz.

A Pesti Hirlap Vasár-
napja. 1931 febr. 22.

Lükusdorff Károly

A kormány önzes tagjai-
nak arcképei, repr.

Függetlenség (Bpest)

képes mell. 1937. dec. 25.

Wolauschék György

MŰ- ÉS TEMPLOMARANYOZÓ BUDAPEST, VI., SZONDY UCCA 75. SZ.

Telefón : Aut. 243—10

Podmaniczky-ucca 69

Postatakarékpe

Nagy.

Dr Kenstiványi Gyula urnak

Budapest

Lázsmányosi út 16.

Lühnsdorf Károly

irod.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1933. nov. 12.

n.o 1933 dec. 3.

Lichnsdorf Károly

1921/22 – 1927/28

Ferképzőmfoiskèvk

110.C.

Lühnsdorf Károly

A család c. igen gyenge
kompozíció tanulmánya
repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1933. ápr. 9

Lühnsdorf Károly

Lühnsdorff Károly festőművész,
I. Attila-krt 2. 155-409

Bptávb 1940 szept.

MDK

Lühnsdorf Károly

dr.Martinus Luther, cer.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept.
27 l.

MDK

Lühnsdorf Károly

Dr.Martinus Luher, cer.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept.

26 l.

Lühnsdorf Károly

Munkarnok

1920-21. téli kiáll 436, 450

1921, tav. kiáll 341, 346

1927, őszi kiáll - 469, 538.

1928/29. téli kiáll. 464. 465

Šiv, lovas V. 176.

Lühnsdorf Károly

Mücsarnok festő

1927. tav. kiáll. 252, 253
1927/28. tél. kiáll. 350
1928. tav. kiáll. 373.
Attila u. 83
1929. tav. kiáll. 247, 249

Kisfaludy Sándor Kemény Simon cz.
drámájának súgókönyve
VIII. 176.

Lühnsdorf Károly

MDK

Dr. Martinus Luther, ceruzarajz I-II.

Mücsarnok 1933 Fiatal müvészek kiáll.

Dr. Martinus Luther, sermones I-II.

MDK

Lühnsdorf Károly, festöm.

SzV., JJ., WGy.: SzV. ?
Jendrášik Jenö-dij.
Wolfner Gyula-dij.

Kitüntetések, dijak.
Mücs.-OMKT.1931-32.évi téli kiáll. Ka t. 32.1.

MDK

Lühnsdorf Károly, festőm.-graf.

A "Non moriar sed vivam, et narrabó opera Domini" büszke gondolatát maradéktalanul kifejezésre juttatja Luther M.-ról készitett ceruzarajza.

A IV.-VI. terem megannyi elismert művész munkáját mutatja be.

A Műcsarnok reprezentativ kiállitása.
Képzőművészet. 1932. 8. sz. 64. l.

Lühnsdorf Károly festőművész

dr Martinus Luher ?

dr Martinus Luther

Fiatal Müvészek Kiállitása katalógusa.1933.
Mücsarnok

Lühnsdorf Károly (1893-)

Teleki Pál (1939, cerúza, 41,5 x 31 cm, rajzó)

Magyar Történelmi Képsaknak

Kiss Sándor: Magyarország Történetének Képeskönyve 1849-1945 (Bp. 1969)

264 old.

Lühnsdorf Károly

a főiskola kiállításán
László Fülöp 500 pengős
díjat kapta

Képzőm. Főisk. Évk.
1927-28. 13. l.

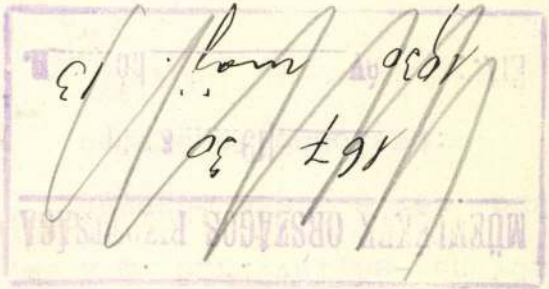

A m. kir. vallás- és közokt
ügyszám alatt a keb. számv.
deletének másolata:

Költségvetési év: 1929/30.
mogatása." Műemlékek Ország
Rovat: 6. Alrovat: 1. és Ro
nincsen.-

Utasit
pénztár Egyesület Fiókjának
kek Országos Bizottsága 193
az alábbi összegeket utalja

1./ tiszt

Lühnsdorf Károly

M. Képzőm. Egyes. tagja

KMTARS művesoptok

1931 feb márc kiáll.

XI. 15

1931. tav. tárl. 389, 390, 391, 392, 393

1931/32. téli tárl. 421, 422, 423, 427, 428, 429.

1932. febr.-márc. kiáll. 285

1932. ~~[illegible]~~ tav. tárl. 272

1932/33. téli tárl. 349, 350, 351, 352, 355, 356.

1933. nemz. képzm. kiáll. 389, 390.

Lühnsdorf Károly

U. 3813

Uram, uram, miért
hagstál el engem...
c. rajza
(Krisztus fej)
repr.

Pesti H V.
1930. apr. 20.

bbra fordulva ül, jobbkezében nyitott
atja. Haja és szemöldöke fekete, szeme
lja, csipkekendője és szük ujjú ruhája
függőket visel, ruhagombjai nagyok,
fölül jobbra: Stetka Gyula 1884.

cm.

92258 sz. leirattal 1400 Kán (682/901).

Lühnsdorf Károly

Magyar Művészet
1928. 648

Krenner Józef VI.230

Lühnsdorf Károly

MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 648.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Lühnsdorf Károly

Egy kék szempár c.
képének repr.
a Pesti Hirlap Vasárnapja

1933 nov. 12

U. 3685

van. A kiegészitő épitkezés után kivül-belül egészen uj templom fog Zsámbékon állani. Ez több mint biztositás. Egy romot eredeti rendeltetésének visszaadni, ez nem lehet a müemlékvédelem célja. Mit szólnának hozzá, ha romokban heverő antik görög templomokat kiépitenék ? Utal a Colosseum és a Parthenon példájára. Hogy a romokat nem lehet konzerválni, ha nem épitjük ki ? Ezt a mai épitészvilág megsértése nélkü nem merné állitani. Lehet biztosan konzerválni kiépités nélkül is. Kel hogy legyenek ilyen módok. Éppen Möller István mutatott rá erre, a saját ilyen konzerválási munkáira. Irjunk ki egy pályázatot arra, hogyan lehet a zsámbéki romokat legcélszerübben konzerválni, éspedig oly módon, hogy a rom eredeti jelle ge meg ne változzék.

Möller István : Müemlék kérdésben pályázatot hirdetni ?

Petrovics Elek dr. fenn tartja javaslatát. Kéri, hogy irjo fel a M.O.B. a kultuszminiszterhez irjon ki pályázatot a fenti értelem ben, viselje annak és a rom biztosi tásának költségeit. Igy a mai karak terét teljesen meg fogja őrizni ez a müemlék.

LÜNCZDORF KÁROLY, grafikus, rézmetsző

Az 1940.jan.15.i-keltezésü 20 pengős Horváth Endre tervezte és véste. Ornamentika Opl János-és Lesch Ferenctől. Az előoldali nőifej kivételével Moskó Kálmán rajzolta. A nőifej Lünczdorf Károly müve. Tipo-tipo, ill.réz-réz nyomóeljárással készült. 92.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Bankjegyeink alkotói /1926-1966/ 91.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968 Akad.Kiadó, Bpest. 1968

Lüpola Irjö

szobrász.

A finn származású szobrász a szolnoki Műrésztelepen dolgozott.

Városkultura, 1935, febr. 15. 44. old.

MDK.

Lürincz József

Az Ybl dij IIIx fokozatát kapta

Népszava 1967 ápr 2x 2.

V.V. Lüszenko szovjet építész M.D.K.

Résztvett a pályázaton 60ooo Ft

G.J.: Kihirdették a Nemzeti Színház terv-pályázatát

Magyar Nemzet 196[illegible]. jan. 29. 5. l.